MARTINI BONACINAE ... TRACTATUS DE CLAUSURA, ET POENIS EAM...

Martino Bonacina, Charles Audran

MARTINI
BONACINÆ
SACRÆ THEOLOGIÆ, ET IVRIS VTRIVSQVE DOCTORIS,
Equitis, ac Comitis Palatini.

TRACTATVS
DE CLAVSVRA,
Et pœnis eam violantibus impoſitis.

CVI TRACTATVS DE SIMONIA,
cum quinque aliis de variis materiis acceſſit.

LVGDVNI,
Sumptibus Iacobi Cardon & Petri Cauellat.

M. DCXXVII.
CVM PERMISSIONE SVPERIORVM.

Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo Principi

LVDOVICO LVDOVISIO

S. ROM. E. CARDIN. AMPLISS.

MARTINVS BONACINA F.

NOn habui, cui potius, quam tibi, Princeps Optime, meum hoc de Clauſura opuſculum dicatum vellem. Etenim ea ſunt in te vno omnia, quæ in libri Patrono optare ſupra votum eſt. Purpura iſthæc illuſtriſſima haud magna pars eſt ſplendoris tui: nec tam illa virtutes pectoris iſtius exornat, quam in bono ſe collocari lumine quodam modo gloriatur. Habes tu quidem clientes, & aſſeclas eos, quos & magnificentia tua poſtulat, & celſitudo officiorum, quibus fungeris, ſuo planè iure depoſcunt: ſed cœtus virtutum animum comitantium multo nobilior micat, & auguſtiori pectoris in aula ſpatiatur. Accedit quod Archiepiſcopus, & populorum cuſtodiæ præpoſitus, ea, quæ ad communem omnium ſalutem ſpectant, contemplaris aſſiduè, ardenter prouides, retineſque conſtanter. Quare cum inter cætera magni momenti hoc ſit, qua ratione & Patrum decreta, & legum ſancita de Clauſura accuratè ſciantur, ſeruenturque, volui & ego pro modulo meo in partem laboris venire, editoque libro totam hanc materiem diſtinctè, explicatéque proponere. Enimuero maximum omninò ornamentum eſt eius, quæ adſtitit Regina à dextris Dei, circumdata varietate Mater Eccleſia, habere ſelectos Virginum Choros, quæ numero plurimæ, nobilitate conſpicuæ, opulentia principes, cæteriſque naturæ dotibus inſtructiſſimæ, reiectis voluptatum illecebris, contemptis rerum aſpectabilium blandimentis, Domo, Cognatis, Parentibus poſthabitis, intra religioſa ſepta ſeſe concludant, reſeruata, propè dixerim, Deo venatione, cui vnicè viuunt. Æquum igitur eſt Præſules in id diligenter incumbere, vt tantum decus impollutum, illibatumque cuſtodiant. Impulit etiam me ſponte aduolantem ſub vmbram tuam Præclariſſimi Card. Hippolyti Aldobrandini ſuaſio, cuius optimi ſtudiorum meorum Mœcenatis, mihi voces imperia ſunt. Tu, Princeps Illuſtriſſime, operam meam æqui, bonique facies, & me vnà cum libro tuam in fidem, clientelamque recipiens, animos addes ad maiora tentanda, tuoque nomini conſecranda. Vale Chriſtianæ Reip. diutiſſimè felix.

Il Sign. Dottor Barbosa farà gratia di vedere la presente opera, e darne il suo parere in scritto &c.

Fr. Nic. Rid. Maest. di Sac. Pall. &c.

EGo Augustinus Barbosa I. V. D. Lusitanus, Protonotarius Apostolicus, de mandato Reuerendiss. P. Nicolai Rodulfi Sacri Apost. Palatij Magistri, perlegi opus cui titulus est, DE CLAVSVRA, ET POENIS EAM VIOLANTIBVS IMPOSITIS. *Auctore per Ill. & admodum Reuerendo D. Martino Bonacina, nihilque in eo reperi, quod fidei, ac bonis moribus aduersetur, & ideo opus hoc summo ingenio, & industria elaboratum, ob egregiam, ac perspicuam in eo contentam doctrinam ad Reipub. vtilitatem typis mandari posse censeo. In quorum fidem me propria manu subscripsi. Romæ, hac die 2. Ianuarij 1626.*

August. Barbosa qui sup. manu propria. Attenta superiori facultate habita Romæ.

Imprimatur. Fr. Antoninus Phœbeus Mag. & Socius.

MARTINI BONACINÆ S. Th. & I. V. Doctoris Tractatus de Clausura, & pœnis eam violantibus impositis, de Simonia, de Alienatione bonorum Ecclesiasticorum, de Largitione Munerum, Regularibus vtriusque sexus interdicta, de Onere beneficiariorum ad residendum, de Obligatione insumendi beneficiorum fructus ad pios vsus, & de Obligatione denuntiandi delinquentes, præsertim Hæreticos & Confessarios ad turpia in confessione sollicitantes, nuper in lucem editos Mediolani, & Venetiis, typis hac in vrbe mandari, ego Regis Consiliarius & Procurator in Lugdunensi præfectura non impedio, xxv. Octobris 1627.

PVGET.

PERMISSIO.

LIBRVM hunc, qui inscribitur MARTINI BONACINÆ S. Th. & I. V. Doctoris de Clausura & pœnis eam violantibus impositis, de Simonia, & alios varios tractatus typis mandari permittimus IACOBO CARDON & PETRO CAVELLAT Bibliopolis Lugdunensibus: ac simul ne quis citra datam eis facultatem denuo excudat, interdicimus. Datum Lugduni die 29. Octobris 1627.

DECHAPONAY.

INDEX

INDEX
QVÆSTIONVM, ET DIFFICVLTATVM, QVÆ IN TRACTATV DE CLAVSVRA ENVCLEANTVR.

QVÆSTIO I.

QVÆSTIO II.

An

QVÆSTIO III.

QVÆSTIO IV.

QVÆSTIO V.

TRACTATVS

TRACTATVS DE CLAVSVRA, ET POENIS Violatoribus ipsius impositis.

In explicatione istius Tractatus hoc ordine progrediar. Primo loco explicabo Monialium obligationem, qua è Monasterio egredi prohibentur. Secundo obligationem Religiosorum virorum, qua sine licentia exire vetantur. Tertio prohibitionem, & pœnas contra accedentes, vel frequentantes Cœnobia Monialium. Quarto violationem clausuræ per ingressum in Monasteria Monialium. Quinto violationem clausuræ ob ingressum fœminarum in Monasteria Religiosorum virorum.

QVÆSTIO PRIMA.

De obligatione, qua Moniales è Monasterio egredi prohibentur.

Vt hæc gradatim, & rite percipiantur, nouem explicanda propono. Primo quid sit clausura, seu qui sint limites, intra quos clausura continetur. Secundo, quænam Moniales ad clausuram teneantur. Tertio, quo iure teneantur. Quarto, quibus censuris, & pœnis Moniales ad clausuram obligentur. Quinto, quis possit ab excommunicatione, & præfatis pœnis absoluere. Sextò, quis possit ad clausuram cogere. Septimo, an Magistratus sæcularis teneatur Episcopo auxilium circa Clausuram Monialium præbere. Octauo, quisnam facultatem non seruandæ clausuræ, seu exeundi à Monasterio Monialibus concedere possit. Nono, quibus ex causis hæc facultas concedi possit.

PVNCTVM I.

Quid sit clausura.

1 *Quid sit clausura.*
2 *Monialis non potest ad domos Monasterio contiguas accedere, etiamsi ibi degant fœminæ colligendis eleemosynis deputatæ.*
3 *Quid de Moniali, quæ se recipit ad alieni tecti partem, vel transfert se extra ianuam distantia vnius pedis, vel rotam ingreditur.*
4 *Monialis non potest se recipere ad Ecclesiam exteriorem.*
5 *Monialis Monasterio egressa, si domo, in qua constituta est, exeat, non violat clausuram.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Clausura est spatium, quod intra ianuam Monasterij semper clausam continetur, seu est locus Monasterij, intra quem Moniales sistere debent, & à quo egredi nequeunt sine violatione præcepti, vel etiam voti, dum clausuram ex voto seruare tenentur. Termini autem, & limites istius Clausuræ complectuntur omnia Monasterij loca, quæ ianua clausa continentur, & ad quæ Sæculares non admittuntur. Hæc propositio apertè constat ex motu proprio Gregorij XIII. edito anno 1572. tertio Kalendis Ianuarij, & incipit, *Deo sacris virginibus*, ibi, *nec ibidem licere Monialibus, etiam Tertiariis, egredi à ianua Monasterij, quæ est pro clausura Monasterij ipsius, etiam ad claudendam aliam vlteriorem ianuam, qua patere solet aditus Sæcularibus venientibus ad rotam, vel ad crates, seu loca colloquiis destinata, vel ad pulsandam ipsam ianuam clausuræ, quæ loca cùm saltem pro causis prædictis patere soleant Sæcularibus, extra clausuram censeri debent etiam quo tempore clausa sunt.*

2 Hinc sequitur primo Monialem non posse ad domos Monasterio contiguas accedere, etiamsi domos illas inhabitent tantummodo fœminæ eleemosynis colligendis, vel seruitiis Monasterio præstandis deputatæ. Cum enim ad huiusmodi domos sæcularibus pateat accessus, intra Monasterij septa non connumerantur, nec

clausuræ terminis clauduntur. Ita *Nauarr. de regul. comment. quarto, numero 56. Sanchez in opere morali tomo 2. lib.6.cap.15.num.9.* & alij communiter.

Ex quo patet Monialem ad huiusmodi domum se transferentem clausuram violare. Nec obstat motus Pij Quinti, qui incipit, *circa pastoralis*, in quo non solum Monasterij loca, ianua principali clausa, sub clausuræ terminis comprehendere videtur; verum etiam proprias domos. Respondeo enim nomine domus intelligi Monasterium, & vnum pro alio accipi. Ita communiter Doctores.

3 Secundo sequitur, Monialem ream esse violatæ clausuræ, si ad alieni tecti partem transeat: tectum enim alienæ domus, non est pars Monasterij: consequenter neque intra terminos clausuræ continetur. Secus sentiendum est, si Monialis in superiori tecti parte, quæ ad Monasterium pertinet, sistat se: hæc enim est pars Monasterij, & intra terminos clausuræ continetur. Item si ad vnum, vel duos pedes ianua exeat, contra clausuram peccat, etiamsi statim regrediatur, vt ostendam puncto 4. numero 2. contra Grassium, & alios. Secus si Monialis rotam ingrediatur, & rotam ad partem, quæ Sæcularibus patet, vertat: quandiu enim à rota non egreditur, non perfectè violat clausurã, & cum limites clausuræ nondum perfectæ excedat, non dicitur intra, neque extra Monasterium, licet forte grauiter peccet ratione alicuius periculi mortalis. Contrarium tenet Comitolus docens clausuram hoc pacto violari, cuius sententia ante factum consulenda est, vt pericula euitentur, & Monialibus rectius prospiciatur.

4 Tertio sequitur Monialem non posse transferre se ad Ecclesiam exteriorem, vel ad alium locum, ad quem sæcularibus patet accessus. Hic enim intra clausuræ limites non continetur, sicque in præfato Gregorij XIII. motu decernitur.

5 Quartò Monialem, quæ iam è Monasterio egressa est, seque in domum aliquam recepit, non violare præceptum clausuræ, si domo illa exeat: nam domus illa non est pars Monasterij, nec intra clausuræ terminos continetur.

PVNCTVM II.

Quęnam Moniales ad clausuram teneantur, ita vt Monasterio egredi nequeant.

1 *Moniales omnes post professionem tenentur ad clausuram.*
2 *Conuersæ, & Tertiariæ tenentur clausura, etiamsi in illis Monasteriis antea seruata non fuerit clausura.*
3 *Nouitiæ non tenentur ad clausuram.*
4 *Fœminæ, quæ non sunt verè Moniales, non habent onus clausuræ.*
5 *Ad clausuram non tenentur fœminæ professionem emittentes hac conditione, vt in domo propria remaneant.*
6 *Quot peccata committunt Moniales clausuram non seruantes.*

VNICA PROPOSITIO.

1 OMnes, & singulæ Moniales, cuiuscumque ordinis sint, post professionem tenentur onere clausuræ, modo in congregatione viuant. Ratio est, tum quia Concilium Tridentinum *sessione 22. de regular. cap. 22.* præscribit omnia in superioribus decretis contenta seruari in omnibus Cœnobiis ac Monasteriis quarumcunque Sanctimonialium, quocunque nomine appellentur, & sub quacunque regula, vel constitutionibus viuant; vnum autem ex superioribus decretis est de clausura Monialium in capitulo quinto eiusdem sessionis. Tum quia idem sancitum est in motu Pij V. qui inquit, *circa pastoralis*, ibi, *cuiuscunque ordinis, vel militarium, etiamsi Hierosolymitanæ sint.*

2 Hinc sequitur primo Moniales, etiam Conuersas, & Tertiarias, teneri post professionem ad clausuram. Ita *Nauarrus loco citato, numero 45. Rodriquez quæstion. regular. tomo 1. quæstio. 44. articulo 4. Miranda in tract. de Monialibus quæst. 1. articulo 3. & 5. Suarez tomo 4. de relig. lib. 1. cap.8. & numero 14. & 17. Sanchez loco citato cap.15. numero 13.* Quidquid in contrarium ante motum Pij V. senserit Corduba de Tertiariis S. Francisci, in annotationibus ad collectorem priuileg. verb. clausura not. 1. Et hoc verum est, etiamsi in Monasteriis prædictarum Monialium nunquam ante Tridentinum hæc clausura seruata fuerit: hoc enim aperte constat, tum ex Tridentino loco citato, vbi decernit omnia decreta in quibuscumque Monasteriis seruari, non obstante quauis consuetudine in contrarium. Tum ex motu Pij V. citato, vbi clausuram seruandam pręscribit: etiamsi nunquam in illis Monasteriis ab immemorabili tempore seruata fuerit.

Nec obstat primo, quod in *cap. periculoso, de statu regul. in 6.* & in extrauaganti Pij V. *circa pastoralis*, solæ Moniales, quæ clausuram professæ sunt, ad illam obligatæ videantur. Respondeo enim id in præfatis locis non decerni, sed statui eas Moniales, quæ religionem professæ sunt, ad clausuram obligari, ad distinctionem nouitiarum, quæ ad clausuram non tenentur, cum nondum professionem emiserint: nemo enim ad onera alicuius status tenetur, antequam statum illum assumpserit.

Nec obstat secundo, decretum Tridentini, *sessio. 25. capite 5. de regul.* vbi decernitur, clausuram in omnibus Monasteriis, vbi violata fuerit, restitui. & vbi inuiolata est, conseruari: cum autem non restituatur, nec conseruetur, quod nunquam introductum fuit, sequitur illas solum ad clausuram obligari, quæ ad illam alias tenebantur.

Respondeo mentem Concilij esse, vt in omnibus Monasteriis clausura introducatur, etiamsi antea introducta non fuerit: Concilium enim vult clausuram, vbi violata fuit, idest, vbi non fuit introducta, restitui. Et quamuis verba Concilij aliquam obscuritatem habeant; nihilominus illorum interpretatio ex mente Concilij desumenda est; potius enim attendenda est mens legis, & legislatoris, quam ipsius verba: *regul. vltim. de reg. iur. cap. intelligentia, & cap. propterea, de verb. significat. & L. non omnis, in principio ff. si certum petatur.*

Nec obstat tertiò, quod aliquibus Monasteriis concessa fuerit exemptio à clausura. Respondetur enim huiusmodi Priuilegia reuocata fuisse in Concilio Tridentino loco citato, & in motu Pij V. Secus dicendum est de priuilegiis post decretum Concilij, & motu Pij V. concessis, vt bene *Nauarr. in comment. de regul. Comment. 4. num. 53. not. 2. & 3. Sanchez lib. 6. cap. 15. num. 18.* Ratio est, quia priuilegia futura non sunt reuocata; ergo tenent si legitimè concedantur.

3 Secundo sequitur nouitias non teneri ad clausuram, quia in iure sermo est de professis, non de nouitiis. Ita *Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 8. num. 19.* & alij. An autem nouitia exiens è Monasterio interrumpat nouitiatum, constabit ex infra dicendis interrumpere, si exeat absque licentia Abbatissæ, & Superiorum, ad quas pertinet facultatem exeundi concedere. Vide Suarez.

4 Tertio sequitur illas fœminas, quæ non sunt verè Moniales, non teneri ad clausuram; etiamsi aliquæ simplicia vota emittant, vt erant Virgines Sanctæ Vrsulæ Mediolani in ęde Sancti Spiritus degentes; fœminæ vero, quæ simpliciter vouent aliquem religiosum viuendi modum, hortandæ sunt, vt solemniter profiteantur: facta autem professione ad clausuram tenentur; quod si renuant professionem solemniter emittere, & clausuram recipere, non possunt vllam inposterum in suam Congregationem recipere

recipere; & si aliquam recipiant, receptio irrita est, vt patet ex motu Pij V. *circa Pastoralis*.

5 Quarto fœminas, quæ solemnem professionem emitterent hac conditione, vt in domo propria remanerent, (vt alias factum fuisse constat ex *cap insinuante, qui clerici, vel vouentes*) non teneri ad clausuram. Ratio est, tum quia in præcitatis iuribus sermo est de Monialibus in congregatione viuentibus: ob id in propositione dixi, *modo in congregatione viuant*. Tum quia istæ non habent Monasterium, seu locum clausuræ. Secus dicendum est de illis, quæ in congregatione viuunt; etiamsi tempore professionis animum haberent non obligandi se ad clausuram: onus enim clausuræ non oritur ex voluntate Monialium, sed ex dispositione Summorum Pontificum, qui Moniales professas ad clausuram obligant. Vide *Mirandam tract. de Monial. q. 1. ar. 4. concl. 5.*

6 Sed modo dubium est, primò quot peccata committant Moniales, quæ clausuram non seruant. Respondeo committere peccatum contra præceptum Ecclesiæ, præscribentis Monialibus clausuram, vt Moniales melius Deo vacent. Imo faciunt etiam contra votum, si se voto ad clausuram obstrinxerunt, aut contra regulam, si in regula præcipiatur clausura. An autem violatio regulæ, voti, & præcepti Ecclesiastici differentiam peccatorum specificam inducat; patet ex regulis generalibus traditis de peccatis.

PVNCTVM III.

Quo iure clausura Monialium introducta sit.

1 *Proponuntur rationes, quibus probatur clausuram non esse de iure natura, sed positiuo humano.*

2 *Resoluuntur rationes, quibus probatur clausuram esse de iure naturali, & diuino.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Clausura Monialium iure humano positiuo; non autem iure naturali, vel diuino indicta est.

Quod sit indicta iure humano positiuo, patet ex multis decretis, & constitutionibus Bonifacij VIII. in *cap. periculoso, de statu regular. in 6.* Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 5.* Pij V. in Bulla VIII. quæ incipit, circa Pastoralis, & ex Bulla 28. Gregorij XIII. Deo sacris virginibus. quas refert *Laertius Cherubinus tom. 2. Stephanus Quaranta, verbo Monasteria Monialium, Naldus verbo clausura numero 4. Azor 1. lib. 13. capite 8. Suarez tomo 4. de relig. libro 1. capite 8. num. 11. & seqq.*

Quod verò clausura iure naturali indicta non sit, probatur; tum quia ius naturæ semper idem est; sed antiquis temporibus clausura in vsu non erat; ergo signum est ipsam non esse de iure naturæ. Tum quia omne ius naturale, vel est per se notum, vel ex per se notis deducitur. Onus autem clausuræ non est principium per se notum, neque ex per se notis deducitur.

Quod iure diuino non sit præscripta clausura, probatur; quia neque ex Scriptura, neque ex traditione aliqua diuina, huiusmodi clausura clare deduci potest. Ita *Nauar. cap. statuimus 19. quæst. 3. num. 26. comment. 4. de regul. Miranda loco citato artic. 1. conclus. 2.* & fusissimè *in tract. de Monial. quæst. 2. artic. 1. Azor loco citat. cap. 8. quæsito 2. Sanchez loco citato, cap. 15. numer. 3. Rodriquez quæst. regular. tomo 1. quæstione 44. articulo 1. Vega in Summa tomo 2. capit. 86. & casu 19. Suarez loco citato cap. 8.* & alij. Contra nonnullos quos tacito nomine innuit Azor. loc. cit.

Ex quo patet à fortiori quid dicendum sit de clausura Monachorum, & Religiosorum.

2 Nec obstat primo dicere Monialem, aut Religiosum, dum facit professionem, voto se obstringere ad obedientiam, in qua etiam onus clausuræ continetur: votum autem iure naturali, & diuino seruandum est.

Respondetur enim, etiamsi daremus Religiosum tacitè vouere obedientiam Regulæ, nihilominus Regulæ, & alia præcepta, in quibus de clausura fit mentio, non sunt ius diuinum, sed humanum; consequenter clausura non est de iure diuino, vel naturali. Excipiuntur tamen Moniales Sanctæ Claræ, & aliæ, quæ votum clausuræ emittunt.

Nec obstat secundò, clausuram indictam fuisse ad scandala, & pericula præcauenda: ius autem naturale, & diuinum dictat scandala, & pericula præcauenda esse.

Respondetur enim, hinc non colligi clausuram simpliciter inductam fuisse ante iuris humani dispositionem, sed exitum è Monasteriis iure humano vetitum fuisse ad præfata pericula præcauenda, quæ etiam lumine naturæ dictante præcaueri debent, etiamsi ius naturæ ad onus clausuræ simpliciter non obliget, sed solum obligat quasi indirectè, quatenus est medium ad vitanda dicta pericula. Ius vero Ecclesiasticum directè obligat ad clausuram, quam hoc fine præcepit vt Religiosi perfectius Deo inseruiant, & pericula effugiant.

Neque obstat tertio *cap. placuit. 16. quæst. 1.* vbi dicitus, Monachum sine Monasterio viuere non posse; sicut piscis sine aqua caret vita; sicut autem piscis naturaliter sine aqua viuere non potest; ita Monachus sine Monasterio; ergo Monachus iure naturæ in Monasterio degere debet.

Respondetur enim hanc esse similitudinem; similitudo autem non est identitas.

Ex dictis colligitur posse aliquibus in locis Moniales à clausura excusari, vbi videlicet præcepta indicentia clausuram non sunt recepta, vel vbi contraria consuetudine abrogata sunt. Ita *Sanchez loco citato num. 4. Azor loco cit. capit. 8. quæsito 1.* Contra *Lamas methodo curationis in appendice §. 1. in fine*. Ratio est, quia clausura est de iure humano; iuris autem humani obligatio non semper vbique viget, sed variis de causis impediri potest, vt patet ex dictis de legibus, de peccatis.

PVNCTVM IV.

Quibus censuris, & pœnis afficiantur Moniales clausuram violantes egressu à Monasterio.

1 *Moniales egredientes, dantes licentiam egrediendi, receptatores, excommunicationem, & alias pœnas incurrunt.*

2 *Monialis excommunicationem incurrit, etiamsi paruo spatio extra ianuam procedat.*

3 *Monialis, quæ iusta de causa egressa est, non afficitur excommunicatione, si finita egressus causa statim reuertatur.*

4 *Episcopus dans licentiam exeundi præfatis pœnis afficitur.*

5 *Idem dic de comitantibus, vel receptantibus Moniales iniustè egressas, modo sint causa egressus, vel perseuerantia ingressus; Secus si causa vrbanitatis, vel consanguinitatis comitentur, vel recipiant.*

6 *Quid nomine officiorum, dignitatum, & administrationum intelligatur.*

7 *An præfata pœna incurrantur ante vllam Iudicis sententiam.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Contra Moniales clausuram violantes, egrediendo à Monasterio, inducta est pœna excommunicationis ipso facto incurrenda. Eadem excommunicatio extenditur ad concedentes licentiam egrediendi, comitantes,

tantes, & receptantes in casibus, in quibus Monialibus egredi è Monasterio non permittitur. Imo prædictæ Moniales egredientes, & Superiores egrediendi facultatem concedentes, incurrunt priuationem dignitatum, administrationum, & officiorum, & inhabiles ad illa, & ad alia in futurum obtinenda efficiuntur. Sic enim decernitur in motu Pij V. qui incipit, *Decori, & honestati*.

Hæc propositio intelligitur, modo grauis culpa intercedat: grauis enim pœna grauem culpam supponit; alioquin inter pœnam, & culpam proportio non seruaretur, vt dictum est de censuris in genere.

2 Hinc sequitur primò, Monialem, quæ extra ianuam, clausuræ limites terminantem, ambobus pedibus se transtulit, ream esse prædictarum pœnarum; etiamsi receperit se ad illud spatium, quod iacet inter clausam Monasterij portam, & inter aliam, quæ sæcularibus inseruit. Idem dic, si se transferat ad eam Ecclesiæ partem, quæ Sæcularibus patet. Ita *Rodriquez quæst. regular. tomo 1. quæstione 49. articulo 5. & Sanchez in opere morali lib. 6. capite 15. numero 67.* Addo hoc verum esse, etiamsi vno, vel altero palmo recipiat se ambobus pedibus extra clausuræ ianuam, & statim redeat: hoc enim pacto clausura violatur, & honestatis, & puritatis amittendæ periculum incurritur. Ita *Sanchez lib. 8. cap. 19. num. 76.*

Dices, excusari posse ratione paruitatis materiæ. Respondeo non posse titulo paruitatis materiæ in hoc casu excusari; quia clausura certis terminis definitur: hos autem tam excedit is, qui à Monasterio longè recedit, quam qui ad duos pedes egreditur. Contrarium in simili tenet *Graff. de casibus reseruatis capite 5. numero 44. Naldus verbo clausura numero 4.* loquentes de eo, qui ad duos passus ingreditur. Sed quod ego dixi sustinendum est. Vide infra dicenda puncto 6. num. 10.

3 Rogabis, vtrum Monialis, quæ iusta de causa egressa est, sed finita egressus causa statim non regreditur, his pœnis subiiciatur. Respondeo negatiuè. Ratio est, quia licet faciat contra præceptum clausuræ, non statim regrediendo, vt infra dicam: nihilominus dum Pius V. prædictas pœnas imponit, loquitur solum de illicite egredientibus, comitantibus, recipientibus & licentiam concedentibus: in pœnis autem stricta interpretatio facienda est, vt bene *Sanchez num. 70.* contra *Lamas loco citato in appendice in fine §. 10. Zechium titulo de regul. cap. 3. num. 15. vers. 9.*

4 Secundo sequitur Episcopum, qui licentiam exeundi sine iusta causa Moniali concessit, pœnis constitutionis Pij V. affici; quia de Episcopis expressa mentio fit in præfata constitutione. Idem dic de Superioribus religionum. An verò Cardinales incurrant, patet ex dictis de censuris *disputat. 1. quæst. 1. puncto 4. & de legibus disput. 10. quæst. 2. puncto 8. §. incidenti num. 16.*

5 Tertio prædictis pœnis ligari comitantes, aut recipientes Moniales iniustè egressas, siue comitantes, vel recipientes sint Religiosi, siue sæculares; quia textus de his omnibus loquitur: ibi, *necnon comitantes, ac illarum receptatrices personas, siue laicas, aut sæculares, vel Ecclesiasticas, consanguineas, vel non.*

Hoc tamen intelligendum videtur de illis, qui suo comitatu, vel receptione cooperantur egressui, vel perseuerantiæ in egressu; sicut enim excommunicatio lata in fautores, vel receptatores hæreticorum, intelligitur de receptatoribus, vel fautoribus formaliter, id est causa hæresis: non vero alia de causa; ita intelligenda videtur præsens constitutio.

Ex quo licet inferre, eum, qui causa vrbanitatis, vel amicitiæ, vel honoris, vel consanguinitatis Monialem illicitè egressam comitatur, vel recipit, non incurrere prædictas pœnas, modo illius delicto non faueat. Ita *Rodriquez loc. cit. art. vlt. Lamas loco citato §. 11. Sanchez numero 72.* & alij. quamuis *Nauarrus in cap. statuimus numero 51.* quem sequi videtur *Miranda de Monialibus quæst. 3. articulo 7.* huic sententiæ subscribere non audeat.

6 Sed modo dubium est primo, quid intelligatur nomine dignitatum, administrationum, & officiorum, quorum priuatio in præfata Pij Quinti constitutione inducitur. Respondeo intelligi omnia officia, quæ Superiorum propria sunt, & superioritatem quandam continent, vt Prioratus, Prouincialatus, Generalatus, officium Visitatoris, Commissarij generalis, Vicarij Monachorum, seu Monialium, officium Abbatissæ, Priorissæ, & similia: hæc enim superioritatem quandam coniunctam habent, & rite nomine dignitatum, administrationum, & officiorum comprehenduntur. Secus dic de officio Concionatoris, Confessoris, Lectoris Theologiæ, Præfecti Pharmacopolij, Sacristiæ, & similium. Idem de officio Definitorum, aut Discretorum in Religione Capucinorum, asserit *Sorbus ver. ingressus Monasteriorum. numero 8. Sanchez loco citato, numero 66. Filiucius*, & alij quos referam de largitione munerum regularibus vtriusque sexus interdicta *puncto 5. numero 2. dub. 1.*

7 Secundo dubium est, vtrum præfatæ pœnæ ipso facto incurrantur ante vllam Iudicis sententiam, etiam criminis declaratoriam.

Respondet *Sanchez loco citato numero 65. Molina in simili tomo 1. disputat. 96. versicul. duo obserua Nauar. in exposit. bullæ de datis, & promissis numero 44.* & alij, sententiam criminis declaratoriam requiri, non solum ad pœnas, quæ quoad sui executionem, hominis actionem requirunt, verum etiam ad pœnas priuatiuas, quæ nulla actione ad sui executionem indigent, exceptis censuris, quas vsus indicauit ipso facto incurri.

Ego vero censeo pœnas priuatiuas, in quibus exequendis hominis actio non exigitur, vt est inhabilitas ipso facto, per se loquendo, incurri; eas vero, quæ ad sui executionem, actionem hominis requirunt, non incurri ante iudicis sententiam, vt probaui de legibus *disputatio. 1. quæstio. 1. puncto 7. §. 2. numero 9.* & de Contractibus loco statim citando cum Suarez, Nauarr. Valentia, Salas, & aliis, quibus adde *Graffium 1. parte decis. libro 4. capitulo 23. numero 12.* Sotum, Salonium, Arragonium & alios apud *Sanchez in opere morali libro 2. capite 39. numero 32.* Vide tradita de legibus loco citato, & de contractibus *disputatio. 3. quæst. 8. punct. vltim. §. 3.*

PVNCTVM V.

Quis possit ab excommunicatione, & præfatis pœnis absoluere, & dispensare.

1 *Solus Pontifex absoluit dum excommunicatio publica est.*
2 *Habens priuilegium à Summo Pontifice potest absoluere in foro conscientiæ, etiamsi delictum sit publicum, vel deductum ad forum contentiosum.*
3 *Religiosi habentes priuilegium absoluendi possunt absoluere in foro conscientiæ, etiamsi delictum ad forum externum deductum sit.*
4 *Proponuntur rationes in contrarium ad probandum religiosum non posse absoluere dum delictum est publicum.*
5 *Quis possit in pœna priuationis officiorum dispensare.*

VNICA PROPOSITIO.

1 NEmo præter Summum Pontificem, vel habentem ab ipso facultatem, iure communi potest à dicta excommunicatione absoluere, dum excommunicatio publica est. Ratio est; quia illius absolutio Summo Pontifici reseruatur in motu Pij V. supra citato. Dixi, dum

prædicta excommunicatio publica est, quia ab excommunicationibus occultis potest Episcopus, vel habens ab ipso facultatem, absoluere virtute Concilij Tridentini *sess.* 24. *cap.* 5. *de reformat.* etiamsi præfata excommunicatio lata sit post Trident. decretum, vt docui de censuris, contra Lelium Zechium, & alios.

2 Dixi in propositione, *vel habentem ab ipso facultatem:* perspicuum enim est facultatem absoluendi delegabilem esse; consequenter absolutionem conferri posse ab eo, qui absoluendi priuilegium habet.

Ex quo sequitur primo virtute Cruciatæ posse semel in vita, & semel in mortis articulo absolutionem conferri; non vero toties quoties quis istam excommunicationem contraxit. Ratio est, quia licet in bulla concedatur facultas absoluendi à censuris non reseruatis, toties, quoties quis eas contraxerit; nihilominus à censuris reseruatis non potest absolutio virtute Cruciatæ conferri, nisi semel in vita, & semel in mortis articulo.

Secundo sequitur, religiosos habentes priuilegium absoluendi à censuris Summo Pontifici reseruatis, posse à prædicta excommunicatione absoluere; quamuis enim religiosi prædictum priuilegium habentes non possint hoc tempore ab excommunicationibus bullæ Cœnæ, aut violationis immunitatis Ecclesiasticæ in terminis constitutionis Gregorij XIV. aut violationis clausuræ Monialium ad malum finem, aut prouocantium, & pugnantium in duello, iuxta decretum Concilij Tridentini, & constitutionem Gregorij XIII. aut percussionis Clericorum, iuxta canonem. *Si quis* 17. *quæst.* 4. aut Simoniæ realis scienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis, aut etiam casuum ab Episcopis reseruatorum, vt constat ex decretis Sacræ Congregationis à me adductis in tract. de censuris, & ad finem bullæ Cœnæ: nihilominus ab aliis censuris, circa quas non extat priuilegiorum reuocatio, possunt religiosi absoluere, iuxta limites suorum priuilegiorum.

3 Maior difficultas est, vtrum religiosi à censuris Papæ reseruatis absoluere possint; etiamsi censuræ ad forum contentiosum deductæ sint.

Respondeo adhuc posse in foro conscientiæ. Ratio est, tum quia priuilegium absolutè, & indistinctè concessum, absolutè, & indistinctè explicandum est: prædictum autem priuilegium concessum est absolutè, vt suppono, & absque distinctione, dum crimen publicum est, vel ad forum contentiosum deductum; ergo absolutè intelligendum est, & non est restringendum ad casum, quo crimen est publicum, vel ad iudicium delatum. Tum quia, dum Summus Pontifex intendit facultatem absoluendi, vel dispensandi limitare, dum crimen publicum est, vel deductum ad forum contentiosum, solet id exprimere, vt patet ex priuilegio Episcopis concesso in Trident. *session.* 24. *capit.* 6. cum autem hanc limitationem priuilegiis Religiosorum non adiecerit, non est cur nos illam adiiciamus. Ita *Sotus in quarto distinct.* 22. *articulo* 3. *Henriquez libro* 7. *capit.* 13. *numero* 2. *Rodriquez in additionibus ad bullam numero* 49. §. 9. *Sanchez in opere morali lib.* 6. *cap.* 18. *num.* 42. contra *Sorbum vers. ingredi num.* 11. & alios.

An autem dum crimen publicum est, publica pœna occasione absolutionis iniungenda sit, patet ex dictis de Sacramentis.

4 Obiicies primo, huiusmodi priuilegium odiosum est cum præiudicet potestati Iudicum, ad quorum iudicium censura delata est; ergo strictè explicandum est, *cap. olim de verborum significat.* ergo non videtur extendendum ad casum, in quo censura in iudicium deducta est.

Respondeo huiusmodi priuilegium non obesse potestati ordinariorum iudicum; quia cum religiosi non possint absoluere, nisi in foro conscientiæ, iudices integrum ius retinent in suo foro; perinde ac si delinquens absolutionem in foro conscientiæ non obtinuisset, vt patet ex dictis de censuris in communi *disputat.* 1. *quæst.* 3. *puncto* 10.

Obiicies secundò, Sixtus IV. in extrauag. *Et si Dominici* 2. *de pœnit. & remis.* prohibet, ne virtute bullæ, vel alterius priuilegij generalis absoluatur quis delatus, sententialiter condemnatus, aut publice diffamatus; sed is cuius censura ad forum externum delata est, dicitur diffamatus, & delatus: ergo absolui non potest virtute alicuius priuilegij.

Respondeo primo, Sixtum ibi loqui de absoluentibus à quibusdam censuris virtute facultatum ab ipso Summo Pontifice, vel ex ipsius auctoritate concessarum, vt clarè constat ex ipsamet extrauag. non autem loqui de priuilegiis aliorum Pontificum. Ita Sairus, Suarez, Filiucius, & alij, quos in similibus casibus, in his quæstionibus retuli.

Respondeo secundo, illam extrauag. non amplius vires habere. Cum enim illa esset additio quædam ad bullam Cœnæ, quæ per nouam bullæ Cœnæ editionem cessare solet, sequitur etiam ipsam additionem cessasse, consequenter casus in præfata extrauaganti contentos sub dispositione iuris communis remanere. Ita *Siluester verbo excommunicatio* 7. *num.* 31. *Sotus loco citato num.* 45.

Obiicies tertio, Episcopus non potest in casibus Summo Pontifici reseruatis absoluere, vel dispensare, dum crimen est publicum, vel deductum in iudicium ex Tridentino *sessione* 24. *cap.* 6. ergo multo minus poterunt religiosi, quibus ex officio non competit cura animarum.

Respondeo negando consequentiam: priuilegium enim pendet à voluntate concedentis, qui potest vni priuilegium amplum, & alteri restrictum & limitatum concedere: in præfato autem Concilij decreto, licet restrictior facultas in hac parte Episcopis concessa sit, simpliciter tamen maius priuilegium illis datum esse videtur; quia datum est est illis priuilegium per modum statuti; complectens non solum absolutionem censurarum fere omnium: verum etiam dispensationem irregularitatis.

Obiicies quarto, si religiosi possunt absoluere ab excommunicatione publica, poterunt etiam in reliquis pœnis dispensare; sed hoc est falsum: ergo & antecedens.

Respondeo negando sequelam maioris: quia Religiosi non eodem priuilegio gaudent ad dispensandum in aliis pœnis, quo gaudent ad absoluendum à censuris, vt constabit ex dicendis in solutione dubij proximè sequentis, in quo explicandum est; quis possit in aliis pœnis dispensare.

5 Dubium igitur est, quis possit in pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa dispensare.

Respondeo distinguẽdo, vel delictum est publicum, vel est occultum. Si delictum est publicum, dispensatio obtinenda est à Summo Pontifice; quia inferior Summo Pontifice, regulariter loquendo, non potest in eius lege, & pœnis ab eo latis dispensare, & hoc à fortiori in omnium sententia verum est, si secuta sit Iudicis sententia.

Si vero delictum est occultum, Episcopus dispensare potest virtute Concilij Tridentini *sess.* 24. *cap.* 6. vbi Episcopis datur facultas dispensandi ab omnibus irregularitatibus, & absoluendi sibi subditos in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis. Eadem facultas competit Superioribus Ordinis Sancti Dominici, & consequenter Superioribus Ordinum Mendicantium, & gaudẽtium ipsorum priuilegiis. Tum quia Pius Quintus in quadam bulla, quæ incipit *Romani Pontificis*, quam refert *Rodriquez to.* 1. *q.* 61. *art. ad finem*, concessit prędictis Superioribus, videlicet Generalibus, Prouincialibus, aliisque Superioribus localibus, vt per se ipsos, non tamen per alios, gaudeant eodem priuilegio erga suos subditos in foro conscientiæ, quo gaudent Episcopi erga suos virtute Concilij Tridentini *sess.* 24. *cap.* 6. Tum quia Superiores Religionum, vt Generales, & Prouinciales, habent iuris-

dictionem quasi Episcopalem; sed Episcopus dispensare potest in pœnis ob adulterium, & ob alia crimina adulterio leuiora à iure latis, *cap. at si clericus de adulteriis, de indiciis*, ergo &c. Ita *Rodriquez tom. 1. quæst. 14. art. 17. & qu. 61. artic. 9. Sanchez* ex parte *loco cit. num. 78. Sorbus in simili ver. ingressus in Monasteria num. 11. vers. dicitur quarto, Henriquez in simili lib. 14. cap. 19. num. 2.* Contra *Graffium 1. part. lib. 4. cap. 23. num. 12.*

PVNCTVM VI.

Quinam ius habeant cogendi Moniales ad clausuram.

1 *Episcopus, & Superiores Religiosorum habent ius cogendi Moniales ad clausuram respectiuè.*
2 *Episcopi, & alij Superiores implorare possunt Principum, & Magistratuum auxilium, & hi tenentur sub excommunicatione ipso facto incurrenda opem ferre.*
3 *Superiores non tenentur sub mortali decretum clausuræ quotannis publicare.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ONus cogendi Moniales ad clausuram incumbit Episcopo auctoritate ordinaria in suis Monasteriis: auctoritate vero Sedis Apostolicæ delegata, in Monasteriis Sedi Apostolicæ subditis, vt constat ex Tridenr. *sess. 19. cap. 5.* In Monasteriis vero exemptis hæc facultas non competit Episcopo, sed Superioribus illorum ordinum ex *capit. periculosum, de statu religiosorum in 6.* ex Tridentino *sess. 25. cap. 9.* & ex motu Pij Quinti, qui incipit, *circa Pastoralis*. Ita *Nauarr. in comment. 4. num. 60 de regul. Sanchez in opere morali libro sexto cap. 15. num. 21.* & alij contra *Zerolam verbo Moniales ad quartum quæsitum, & ad 8. vers. 4.* vbi ostendit facultatem indicendi clausuram competere Episcopo, etiam respectu Monialium exemptarum.

2 Sed modo dubium est primo vtrum Episcopi, seu Superiores Monialium vti possint opera sæcularium ad continendas in clausura Moniales. Respondeo affirmatiuè. Hac de causa Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 5.* hortatur Principes Christianos ad præbendum huiusmodi auxilium, dum auxilium ab ipsis imploratur: Imo obligat Magistratus sæculares ad opem ferendam sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda. Quid autem nomine Magistratus intelligatur, dictum est in explicatione bullæ Cœnæ, & infra puncto septimo.

Ex quo patet differentia inter Principem, & inter Magistratum, quod Magistratus tenetur sub censura ad præstandum auxilium; Princeps vero non tenetur sub censura: imo neque sub mortali, quantum est ex vi Concilij; quamquam aliunde fieri potest, vt obligetur sub mortali, *cap. omnes Principes de maiorit. & obed. cap. 1. de offic. ordin. & capit. Si Imperator distinct. 96.* Ita expresse *Nauarrus loco citato, num. 46. vers. ex quibus nota, & Sanchez loco citat. num. 22.*

3 Secundo dubium est, vtrum Episcopi, & alij locorum Ordinarij teneantur sub mortali publicare singulis annis decretum de clausura Monialium. Ratio dubitandi est; quia hoc onus ipsis imponitur in virtute sanctæ obedientiæ in motu Pij Quinti, qui incipit: *Decori, & honestati.*

Respondeo satis esse decretum alias publicatum fuisse, nisi aliud necessitas suadeat. Ratio est, tum quia aliquibus in locis non solet quotannis publicari. Tum quia in alio motu eiusdem Pij Quinti, qui incipit, Circa pastoralis & in motu Gregor. XIII. qui incipit, Deo sacris, sermo simpliciter est de publicatione facienda, & non præscribitur publicatio quotannis. Ita *Nauarr. num. 54. & Sanchez num. 23.*

Ad rationem dubitandi Respondeo rigorem illius motus imminutum fuisse, tum praxi, & vsu, tum posterioribus Summorum Pontificum decretis.

PVNCTVM VII.

An Magistratus sæcularis teneatur sub excommunicatione auxilium Episcopo præbere circa clausuram Monialium.

1 *Magistratus sæculares non præbentes Episcopo auxilium circa clausuram Monialium, excommunicatione ligantur.*
2 *Affertur materia istius excommunicationis.*
3 *Assignatur subiectum eiusdem.*
4 *Magistratus sæculares quinam dicantur.*
5 *Iudices Ecclesiastici gaudentes potestate sæculari ligantur excommunicatione non præbendo Episcopo auxilium circa clausuram.*
6 *Absolutio istius excommunicationis non est Summo Pontifici reseruata.*

IN hoc puncto quattuor principaliter explicabo. Primo, an præfatus Magistratus excommunicationem incurrat, non præbendo Episcopo auxilium circa clausuram. Secundo, quænam sit illius excommunicationis materia. Tertio, quodnam sit subiectum. Quarto, an illius absolutio Summo Pontifici reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAgistratus sæculares non præbentes Episcopis auxilium circa clausuram Monialium, excommunicationem incurrunt, vt patet ex Concilio Tridentino, *sess. 25. cap. 5. de regula.* vbi Concilium curam clausuræ Monialium imponit Episcopis cum facultate implorandi, si opus fuerit, brachium sæculare, & iniuncta Magistratibus, nolentibus auxilium præbere, excommunicationis pœna, ibi, *quod auxilium vt præbeatur, omnes Christianos Principes hortatur Sancta Synodus, & sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda omnibus Magistratibus sæcularibus iniungit.*

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAteria istius excommunicationis consistit in omissione præbendi auxilium, dum Episcopus illud sibi præberi petit à Magistratu sæculari.

Hoc tamen intelligendum est, modo omissio sit mortaliter culpabilis; excommunicatio enim grauem culpam supponit. Quamobrem si Magistratus mandet satellitibus, vt in auxilium Episcopi se conferant; illi vero confingant accedere, sed re ipsa non accedant, Magistratus excusatur ab excommunicatione.

Hac occasione agendum esset, vtrum sæculares Principes, & Magistratus teneantur Iudici Ecclesiastico, brachium ipsorum imploranti, opem ferre etiam non viso processu, & sententia Iudicis Ecclesiastici. Verum de hac re sufficienter egi in expositione Bullæ Cœnæ *disput. 1. quæst. 20. §. 2. & 3.* quæ ibi videri possunt, dum opus fuerit.

TERTIA PROPOSITIO.

3 SVbiectum istius excommunicationis sunt omnes, & singuli Magistratus sæculares non præbentes auxilium circa clausuram; in textu enim dicitur, *omnibus Magistratibus sæcularibus.*

4 Sed modo dubium est primo, quinam sint Magistratus sæculares. Respondeo esse personas publicas, quæ iurisdictionem sæcularem exercent *L. eum qui. ff. de iurisd. omn. iud.*

tud. Vt hoc clarius intelligatur, aduerte, alias varios fuisse Magistratuum ordines; alij enim erant magni, alij medij, alij minimi, & infimi, de quibus agit *Bartolus in l. 1. ff. de offic. eius, cui mandata est iurisdictio. Speculator, tit. de iurisdictione omn. iudicum, Alterius in Bulla Cœnæ lib. 5. disput. 2. cap. 1. colum. 2. vers. Magistratus, Duardus in Bulla Cœnæ can. 19. quæst. 2. num. 2.*

In hoc loco excommunicantur omnes Magistratus sæculares, cuiuscumque generis, & ordinis existant, quia illa dictio, *omnibus*, est vniuersalis, & nullum Magistratum excludit. *L. Iulianus, & L. Testamentum in principio. ff. de legatis 3. & L. hoc art. ff. de hered. instit.*

Ex quo sequitur primò, Prætores, Iudices, Rectores Ciuitatum, Præfectos Prouinciarum, & alios iurisdictionem sæcularem exercentes, subiici huic excommunicationi, quia sub generali Magistratuum nomine comprehenduntur.

Secundò, Principes non præbentes auxilium in clausura Monialium non affici excommunicatione. Tum quia Concilium non cogit Principes, sed illos hortatur ad præbendum auxilium, cogit vero Magistratus, id est eos, qui ab alio constituti sunt ad iurisdictionem exercendam: nam qui proprio iure ius dicunt, & Superiorem in temporalibus non agnoscunt, non vocantur Magistratus, sed Reges, vel Principes. Ita *Nauarrus, & Sanchez, quos retuli puncto præcedenti, num. 2.*

5 Sed modo dubium est, vtrum Ecclesiastici sæcularem iurisdictionem exercentes, vinculo excommunicationis innodentur, si ab Episcopo requisiti ad ferendam opem, eam ferre detrectent. Respondeo innodari, quoties huiusmodi iurisdictionem exercent titulo sæcularis potestatis, vt si à Principe constituantur Præsides, vel Consiliarij alicuius magistratus, à quo Ciuitas, vel Prouincia gubernatur. Tunc enim veniunt nomine magistratus sæcularis; Concilium enim non respexit ad circumstantiam personæ præcisè, sed ad qualitatem muneris, & officij, à quo magistratus nomen desumitur.

QVARTA PROPOSITIO.

6 ABsolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata non est, quia in Concilio nullum de hoc casu reseruationis verbum reperitur.

PVNCTVM VIII.

Ad quem pertineat facultatem exeundi Monasterio Monialibus concedere.

1 *Episcopus potest facultatem exeundi Monialibus sibi, vel Summo Pontifici subiectis concedere. Monialibus vero subditis religiosis concedunt superiores religiosi, & simul Episcopus.*

2 *Abbatissæ non possunt facultatem exeundi concedere.*

3 *Vicarius Episcopi potest facultatem exeundi concedere, quam potest Episcopus etiam in Monasteriis Sedi Apostolicæ subditis.*

4 *Licentia exeundi dari debet in scriptis, alioquin non tenet.*

5 *Monialis excusatur à peccato, & pœnis si vrgente necessitate exeat; tenetur tamen, dum extra Monasterium existit, causam sui egressus superiori significare.*

6 *Materiæ paruitas excusat, vbi non est perfecta clausuræ violatio, secus si adsit perfecta transgressionis causa, etiamsi Monialis vno pede distet à ianua clausuræ. Idem valet in ingredientibus claustra Monialium.*

VNICA PROPOSITIO.

1 AD Episcopum, vel ad eius Vicarium Generalem pertinet facultatem exeundi è Monasterio concedere Monialibus Monasteriis Episcopo, aut Sedi Apostolicæ subiectis; sic enim decernitur in Tridentino *sess. 25. cap. 5.* & in motu proprio Pij V. qui incipit, Decori, & honestati. In Monasteriis vero exemptis, quæ regularibus subduntur, facultas exeundi concedenda est à Superiore Ordinis, vt à Generali, Prouinciali, vel ab alio Prælato immediato, iurisdictionem quasi Episcopalem habente, & præterea ab Episcopo, vel illius Vicario. Ratio est, quia in præcitato motu præscribitur, vt licentia à Superioribus Ordinis, & ab Episcopo, seu loci Ordinario concedatur; etiamsi Monasteria ab Episcoporum, & Ordinariorum iurisdictione exempta sint: hoc tamen intelligendum est, vbi prædictus Pij V. motus vsu receptus est: alicubi enim vsu receptus non est; consequenter in Monasteriis exemptis non est necessaria in iis locis Episcopi licentia, sed sufficit facultas Generalis, aut Prouincialis, aut Superioris loci Monasterij iurisdictionem quasi Episcopalem habentis. Ita sentire videtur *Nauarrus in comment. 4. de relig. num. 60. vers. 3. Sanchez loco citato cap. 15. num. 28. Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 9. num. 13. Azor. 1. parte lib. 13. cap. 8. quæsito 1.* & mordicus tuetur *Miranda de Monialibus quæstion. 3. artic. 6. conclus. 1. Lamas in methodo curationis §. in fine.* Quidquid nonnulli alij in oppositum sentiant: Non tamen sufficit licentia Abbatissæ ipsarum Monialium. Tum quia etiam ipsa clausuræ præcepto tenetur. Tum quia in motu Pij V. sermo est de' Superioribus Ordinum Monialis, ibi, *præter alios ordinum Superiores.* Ita *Rodriquez quæst. 46. art. 2. Sanchez loco citato num. 28.*

3 Dixi in propositione, vel ab eius Vicario Generali, vt indicarem facultatem, quam è monasterio exeundi concedere potest Episcopus, posse etiam ab ipsius Vicario Generali concedi. Tum quia Vicarius eandem cum Episcopo iurisdictionem exercet, & vterque vnum, & idem tribunal constituit. Tum quia facultas, quæ Episcopo conceditur in Tridentino, censetur etiam concessa ipsius Vicario Generali, nisi Vicarius excipiatur, aut nisi res aliena sit à Vicario, vt colligitur ex Tridentino *sess. 24. cap. 6.* & probat *Sanchez lib. 3. de Matrim. disput. 29. num. 6. ad secundum* cum Glossa, Felino, & aliis. Tum quia in præcitato Pij V. motu dicitur causam è Monasterio exeundi approbandam esse ab Episcopo, seu alio loci Ordinario. Vicarius autem Generalis vocatur loci Ordinarius, vt pluribus ostendit *Sanchez de Matrimon. lib. 3. disput. 29. num. 3. Iacobus Sbrotius de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 55. num. 9.* vbi plures allegat Doctores; licet sibi contrarius videatur *quæst. 201. num. 4. Lamas in methodo curationis in fine §. 5.* vbi hanc facultatem Vicario Generali tribuit, etiam in Monasteriis Sedi Apostolicæ subiectis, licet contrarium sustineat *Sanchez in opere morali libr. 6. capit. 30.* quia in Monasteriis Sedi Apostolicæ subiectis conceditur facultas Episcopo tanquam delegato. Verum quidquid sit de hac ratione, responderi potest Concilium dare facultatem Episcopo, tanquam Sedis Apostolicæ Delegato ad inducendam clausuram in Monasteriis Sedi Apostolicæ subiectis. Dum vero præscribit, vt Moniales clausura exire nequeant, loquitur simpliciter de Episcopis: iurisdictio autem Episcoporum competit etiam Vicario Generali, nisi excipiatur, seu nisi res aliena sit ab eius officio. Idem dic de capitulo Sede vacante, seu potius de Vicario Generali capituli Sede vacante, & de aliis iurisdictionem Episcopalem in suo territorio habentibus, vt concedit idem *Sanchez loco citato num. 30. Barbosa 3. parte allegat. 102. num. 28. ad finem,* & alij.

4 Sed modo dubium est, primò, vtrum hæc licentia in scriptis dari debeat. Respondeo affirmatiuè; quia sic præscribitur in motu Pij V. qui incipit, *Decori, & honestati,* ibi, *ex causa cognita, & expressè in scriptis approbata.* Ita *Nauarrus quæst. 5. art. 6. conclus. 2. Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 9. num. 16.*

5 Secundò dubium est, vtrum licentia teneat, si solo verbo detur. Respondeo hanc difficultatem soluendam esse infra puncto sequenti §. tertio, vbi respondebo non teneri; quia scriptura in hoc casu videtur de forma: actus autem sine forma celebratus non subsistit.

6 Tertiò dubium est, vtrum Monialis à peccato, & à censura excusetur, si à claustro vrgente necessitate exeat, non obtenta à legitimo Superiore facultate. Respondeo excusari, si necessitas vrgeat, & periculum sit in mora; ita vt Superior ob distantiam consuli nequeat. Ratio est, quia hic casus per Epicheiam exceptus videtur, cum necessitas lege careat, nec Superior præsumatur velle Monialem in tali euentu ad clausuram obligare. Ita *Sorbus verb. clausura Monialium casu* 1. *verf. circa hunc casum, Rodriquez tomo* 1. *quæstione* 49. *articulo* 2. *ad finem, Lamas in append.* §. 10. *Sanchez in opere morali libro* 6. *capite* 15. *numero* 62. *Zechius de Republica titul. de regular. capite* 3. *numero* 15. *versic.* 9. & alij communiter. Verum tamen est, prædictam Monialem, quæ vrgente necessitate exiit, non obtenta licentia, teneri post egressum admonere Superiorem, si potest quandiu extra monasterium existit; quia cognitio causæ pertinet ad Superiorem, & fieri potest, vt causa, quæ Moniali legitima videbatur, à Superiore non approbetur, & consequenter Monialis ad clausuram statim redire cogatur.

Dixi, *quandiu extra monasterium existit*; quia si Monialis, cessante causa egressus, ad monasterium rediit, non tenetur ex vi clausuræ præcisè suum egressum Superiori significare; quia ipsius facultate, & approbatione non amplius indiget: ita Zechius, & Sanchez locis citatis.

7 Quartò dubium est, vtrum Monialis excusari possit à peccato, & à censuris ratione paruitatis materiæ, vt si vno tantum pede sine licentia exeat. Respondeo excusari posse, vbi perfecta transgressionis ratio non est: Paruitas enim materiæ à mortali excusare solet, vbi paruitas materiæ reperitur; consequenter etiam excusat à censuris, quæ grauem culpam supponunt. Hinc patet quid dicendum sit de Moniali, quæ sub ostio clausuræ existit vno pede extra ianuam extenso, altero intra ianuam retento: hæc enim à mortali excusatur ratione paruitatis materiæ; quia clausuram perfectè non violat. Idem dici posset de Moniali intra rotam existente, vt supra innui. Secus dici debet de Moniali, quæ vtroque pede, & toto corpore egressa est; etiamsi ad vnum, vel duos tantum palmos ianua egressa sit: hæc enim, clausuram perfectè violauit; consequenter in casu initio dubij proposito excusari non potest; quia adest completa transgressionis ratio, vt bene *Sanchez lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 70. Contra Grassium, & Naldum locis supra citatis. Vide supradicta, §. 4. *num.* 2.

Hinc patet quid dicendum sit de eo, qui monasterium Monialium ingreditur: eadem enim argumentandi ratione in vtroque casu vti possumus.

PVNCTVM IX.

Quibus ex causis facultas exeundi Monialibus concedi possit.

1 *Vt Monialis licitè exeat, requiritur licentia cum iusta causa.*

2 *Tres sunt causæ iustæ exeundi, incendium, infirmitas lepra, & Epidemia.*

3 *Abbatissa non potest exire, vt visitet monasterium, cementarios, vel sua monasteria.*

4 *Monialis non potest exire, vt curam nepotum gerat.*

5 *Nec ad visitandos parentes infirmos.*

6 *Facultas exeundi concedi potest Moniali in casibus consimilibus, aut vrgentibus.*

7 *Monialis potest monasterio exire, dum bellum geritur contra infideles, periculumque graue impendet ab infidelibus.*

8 *Monialis potest exire, dum totus conuentus in alium locum transfertur.*

9 *Abbatissa potest exire ad præstandum iuramentum fidelitatis sæculari domino feudi. Imò si ei constet licentiam à Superiore iniustè denegari, adhuc exire potest, secus si dubitet.*

10 *Monialis exire potest ad reformandum monasterium eiusdem ordinis, vel vt ibi sit Abbatissa, vel ianuæ præfecta, vel magistra nouitiarum, & finito ministerio potest reuerti si velit, etiamsi socia redire nolit.*

11 *Monialis potest ad perfectiorem religionem transire.*

12 *Monialis potest ad aliud monasterium transferri causa punitionis in casibus, in quibus ita iura decernunt.*

13 *Monialis ad aliud monasterium transferri potest causa correctionis.*

14 *Monialis eiici potest in sententia nonnullorum, etiamsi emendatio non speretur. Sed ego censeo Monialem ob incorrigibilitatem eiici non posse.*

15 *Moniales conuersæ ob necessitatem petendæ eleemosynæ exire possunt seruatis constitutionibus pij V.*

16 *Conuersæ recipi, & admitti possunt ad professionem in monasteriis Monialium.*

17 *Dimidia pars eleemosynarum Monialibus pauperibus distribuenda est.*

18 *Monialis non potest exire monasterio ob infirmitatem non contagiosam, etiamsi alioquin mortalis sit.*

19 *Non sunt puniendi superiores, qui licentiam exeundi concesserunt Moniali graui infirmitate, sed non contagiosa laboranti.*

20 *Proponuntur, & dissoluuntur rationes eorum, qui asserunt licitum esse Moniali egredi tempore infirmitatis periculosæ.*

21 *Monialis, quæ iusta de causa egressa est, tenetur finita egressus causa redire quam primum potest moraliter, non metaphysicè.*

VNICA PROPOSITIO.

1 VT Monialis è monasterio licitè egredi possit, requiritur facultas superioris cum iusta, & graui causa.

Ratio est, tum quia cum Monialibus clausura strictissimè indicatur, par est, vt facultas egrediendi nonnisi grauissima de causa à legitimo Superiore approbanda concedatur. Tum quia sic colligitur ex *cap. periculoso de statu regul. in* 6. ex Trident. *sess.* 25. *cap.* 5. & ex constitutionibus Pij V. & Gregorij XIII. supra citatis.

2 Quæres primò, quænam censeatur iusta, & sufficiens causa concedendi facultatem egrediendi è monasterio.

Respondeo, iure antiquo in *cap. periculoso citato* iustam, & sufficientem causam censeri infirmitatem, ob quam Monialis nequeat cum aliis absque graui periculo, vel scandalo commorari. In Tridentino vero loco citato, quænam sit iusta causa non determinatur, sed iudicio Episcopi definienda relinquitur. In motu autem Pij V. qui incipit, *Decori, & honestati*, tres tantummodo causæ concedendi prædictam facultatem exprimuntur. Prima est, magnum incendium, quæ causa in *cap. periculoso* expressa non erat. Secunda est infirmitas lepræ. Tertia est, infirmitas Epidemiæ. Nomine autem Epidemiæ intelligitur morbus contagiosus, qui alios inficere solet, vt est pestis, morbus gallicus, morbus D. Lazari, ignis Sancti Antonij, & similes. Vt autem istæ causæ ad excusandum iustæ censeantur, opus est, vt Monialibus in monasterio existentibus alia ratione consuli nequeat, quam exeundo. Quamobrem si Moniales curari possint in monasterio, absque aliarum infectione, aut si incendium in monasterio grassetur,

grassetur,& Moniales ad aliam monasterij partem absque vitæ periculo se recipere, & incendium euadere valeant, non possunt è monasterio exire, quia cessat iusta exeundi causa.

3 Ex dictis colligitur primò, Abbatissam non posse è monasterio exire, vt visitet ædificium Ecclesiæ, num sibi placeat, vel vt cæmentariis significet, qua forma construendum sit. Ita Sanchez 51. contra quendam Doctorem, cuius nomen reticet.

Ratio est, quia hic nulla subest ex tribus prædictis causa. Addo Abbatissam non posse exire causa inuisendi monasteria sibi subiecta. Tum quia hoc munus pertinet ad Prælatos. Tum quia in motu Pij V. qui incipit *Decori*, Abbatissis, & Priorissis conceditur solum facultas exeundi in casibus, in quibus hæc facultas aliis Monialibus concedi potest, & hic casus expressè prohibetur, ibi, *seu aliorum monasteriorum etiam eis subiectorum*.

4 Secundò, Monialem non posse egredi, vt curam nepotum suorum gerat, etiamsi nepotes omnibus aliis propinquis destituti sint, vt patet, tum ex proximè allata ratione: tum ex Illustrissimorum Cardinalium declaratione apud *Marzillam sess.25.cap.5.* An autem exire possit ad succurrendum extremæ patris, aut matris necessitati, cui aliter succurrere nequeat, quam exeundo, patet ex dictis in simili de legibus.

5 Tertiò, Monialem egredi non posse ad parentes, consanguineos, aut alios infirmitatis causa, aut alio prætextu visitandos, vt patet tum ex allata ratione: tum ex præcitato Pij V. motu, vbi hoc expressè cauetur, ibi, *vt domorum, parentum, aliorumque consanguineorum visitandorum.*

6 Sed modo dubium est, vtrum Moniali concedi possit facultas exeundi non solum ob tres allatas causas; verum etiam ob alias.

Respondeo ob alias similes, vel vrgentiores concedi posse.

Ratio est, tum quia sic vsu receptum est in nonnullis casibus, quos infra referam. Tum quia licet clausuræ relaxatio odiosa videatur, vt potè contra regularem obseruantiam, & spiritualem Monialium salutem: nihilominus in casibus præcitatis, & in consimilibus, in quibus de communi aliorum bono agitur, relaxatio clausuræ non aduersatur regulari obseruantiæ, & spirituali Monialium saluti, cum huiusmodi relaxatio in commune bonum dirigatur. Tum quia licet dictio taxatiua *nisi*, quæ in præcitato Pij V. motu habetur extensionem ad alios casus admittere non soleat; nihilominus id fallit, dum aliter vsu receptum est, vel dum aliter ex rationabili superioris voluntate colligitur, dum eadem, vel vrgentior ratio militat, iuxta *Euerardum, loco à natura dictionum taxatiuarum n.4. Gomez 1.var.c.11.n.12.* & alios apud *Sanchez loc.cit.n.37.* Tum quia in aliis dispositionibus locus est Epicheiæ, præsertim in re, quæ ad commune bonum dirigitur; ergo eidem locus esse videtur in casibus nostris consimilibus, vel vrgentioribus; alioquin si Monialis iniquè inuaderetur ad necem, quam alias euadere non posset, nisi exeundo, licitè non posset exire, quod non videtur admittendum, cum magnum ius vitæ seruandæ contra iniquam aliorum inuasionem à natura tributum sit. Ita Nauarrus, Azor.& alij, quos retuli in tractatu de legibus *disputat.1. quæstione 1. puncto 3. numero 19. Suarez tomo 4. de relig. libro 1. cap. 9. numero 3.& sequentibus, Sorbus loco supra citato, Lamas §.10. in methodo curationis, Sanchez loco citato. Rodriquez tomo 1. quæst. 49. artic. 5.* & plures alios refert *Barbosa de officio, & potestate Episcopi 3. parte alleg. 102. numero 16.* Contra *Zerolam, in praxi Episcop.1.parte verbo Moniales, quæsito 16. quæstione 16. dubio 2. & 2. parte verbo Moniales ad finem, Gutierez quæst. Canonic. capite 14. Mirandam de Monialibus quæstione 3. articulo 4. conclus. 1. Riccium in praxi decis.545.* & alios apud *Barbosam loco citato num.15.*

7 Hinc sequitur primò, Moniales posse tempore belli è Monasterio exire, seque in locum tutum recipere, dum bellum contra hæreticos, aut infideles geritur, periculumque est, vt nisi Moniales Monasterio egrediantur, graui damno afficiantur: hic enim agitur de communi Monialium bono, & hic casus similis est præcedentibus. Ita *Azor. parte 1. lib.13. cap.8. quæsito 1. vers. 3. quæres, Nauarrus in comment. 4. de regular. num. 48. Sanchez loco citato num.44. Barbosa de officio, & potest. Episcopi 3. parte allegat.102. num.20.* & alij contra *Zerolam verb. Moniales ad 16. quæsitum dub.2.*

8 Secundò, Moniales iustam egrediendi causam habere, dum totus ipsarum Conuentus in alium locum de consensu Episcopi transfertur, vt dum Conuentus, qui extra oppidum existit, expositus est malorum hominum prædæ, & aliis facinoribus: tunc enim intra vrbem, vel intra oppidum frequens reduci potest, si Episcopus, alijque Superiores ita expedire iudicauerint, vt clarè decernitur in Tridentino *sessione 25. capit.5. ad finem.* Idemque docet *Rodriquez tomo 1. quæstione 49. artic.5. vers.4. infertur, Sorbus verbo clausura casu 6. Sanchez loco citato num. 53. Miranda de Monialibus quæst.3. art.2. vers.6. casus, Barbosa num.27.*

9 Tertiò Abbatissam, vel Priorissam, quæ propter feudum tenetur præstare iuramentum fidelitatis alicui domino sæculari, si illud per procuratorem præstare nequit, posse cum honesta societate exire, modo statim, præstito iuramento, reuertatur.

Ratio est, tum quia in hoc casu de communi Monialium bono agitur, cum fieri possit, vt iuramento non præstito feudum cum notabili totius Monasterij damno amittant. Tum quia hoc expressè conceditur à Bonifacio VIII. *cap. periculoso, §. verum de statu regular. in 6.* neque hoc alicubi reuocatum esse reperitur, modo iuramentum præstandum sit domino sæculari, vt in præcitato cap. dicitur.

Ex quo fit, vt superior in tali euentu licentiam exeundi concedere teneatur: quod si hanc licentiam Abbatissæ iniustè deneget, poterit nihilominus Abbatissa vti priuilegio sibi in præcitato cap. concesso, modo sciat licentiam iniustè sibi denegari: nam si tantummodo dubitet an sibi iustè, vel iniustè denegetur, acquiescere debet iudicio Superioris, nam in facto Superioris non præsumitur delictum, vt alias probaui. Idemque in terminis sustinent *Syluester verbo, religio septimo, quæsito 16. dicto 2. & Sanchez loco citato, num.51.*

10 Quartò, Monialem licitè posse de licentia Superioris exire ad reformandum, vel fundandum aliquod eiusdem ordinis Monasterium; hic enim casus similis est præcedentibus, & ad commune bonum pertinet; ita Doctores proximè citandi.

Idem dic si Monialis ad aliud eiusdem ordinis, & habitus monasterium, in quo nulla Monialis ad Abbatissæ munus habilis reperitur, transferatur, vt sit Abbatissa, vel vt ianuæ, aut rotæ præficiatur, vel vt nouitiarum curam habeat: hæc enim munera publicam monasterij vtilitatem respiciunt; consequenter hic casus similis videtur præcedentibus. Ita *Rodriquez tomo 1. quæstione 49. articulo 5.* ex quo infert *Sorbus loco citato, Miranda in tractatu de Monia. quæstione 3. articulo 2. vers. 3. casus, Sanchez loco citato, num. 45. & sequentibus, Nauarrus comment. 4. de regular. notab. 4. numero 48.* & alij contra *Zerolam verbo Moniales parte 2. dubio 8. Barbosam loco citato num.20.* licet contrarium sentiat *num.25* & alios. Tutius tamen est in his Sedem Apostolicam consulere, vt sacra Cardinalium Congregatio declarat, teste *Suarez loco citato num.6.*

Addo Monialem, quæ ad aliud Monasterium eiusdem ordinis, & habitus in vtilitatem publicam translata fuit, posse peracto officio, ob quod translata fuit, redire ad prius Monasterium de consensu vtriusque Monasterij; etiamsi

etiamsi socia, cum qua translata fuerat, regredi nolit. Ita Sorbus, Sanchez, & Rodriquez locis citatis.

11 Quintò, Moniales posse ad aliam religionem perfectiorem transire.

Ratio est, tum quia communi Monialium bono conducit posse perfectiorem religionem capessere, nec præsumendum est Summum Pontificem velle Spiritui Sancto ad perfectiorem statum excitanti resistere, & aditum perfectioni occludere. Tum quia in *cap. licet de regular.* viris religiosis conceditur transitus ad arctiorem religionem; ergo idem etiam concessus censetur Monialibus, cum eadem in vtrisque ratio militet, & ob id clausura detrimentum non patiatur.

Neque obstat *cap. vnicum §. confirmatos in fine de religiosis domibus in sexto*, vbi decernitur, vt nullus ordo ad alium, vel conuentus ad conuentum se, ac loca sua totaliter transferat absque licentia Sedis Apostolicæ.

Respondeo enim, nos loqui de personarum translatione, non de locali: in præcitato autem textu sermo est de translatione; quæ cum loco, seu applicatione bonorum facienda est. Ita *Rodriquez tom. 3. quæst. 52. artic. 6. libr. 6. cap. 7. num. 6. Zerola in praxi Episcop. 1. parte verbo Moniales ad finem*, & alij apud præcitatos DD. contra *Azorium 1. parte lib. 13. quæst. 1.*

12 Sextò Monialem posse ad aliud monasterium transferri causa punitionis, quoties ius ita decernit, vt in *cap. quoniam, de Simonia*, vbi decernitur, vt recipiens aliquam in monasterium pretio sit simoniacus, & tam receptus, quam recipiens eiiciantur è monasterio, vt in arctiori perpetuam pœnitentiam agant. Et ratio est, tum quia expedit communi bono, vt huiusmodi delicta hoc pacto puniantur. Tum quia præfatus textus nullibi reuocatus reperitur.

13 Septimò, licitum esse Moniali exitum, quæ dum in proprio monasterio aliqua de causa commodè corrigi non potest, ad aliud monasterium correctionis gratia transfertur; communi enim religionis bono conducit Monialem sine strepitu corrigi. Ita *Sorbus loco citato, Sanchez num. 47. Miranda de Monialibus quæst. 3. art. 2. vers. 4. casus, & art. 3. Rodriquez tom. 1. quæst. 49. art. 5. vers. 2. infertur*, & alij contra *Zerolam loco supra citato.*

14 Maior difficultas est vtrum Monialis, quæ adeo incorrigibilis est, vt ipsius emendatio, & correctio in nullo monasterio speretur, eiici possit.

Respondet *Sanchez lib. 6. cap. 9. num. 6.* in rigore eiici posse. Sicut enim religiosi viri incorrigibiles eiici possunt *cap. cum ad monasterium, & cap. fin. de stat. Monachorum.* ne ouis morbida sanas inficiat, ita etiam Monialis incorrigibilis, in rigore loquendo, eiici posse videtur.

Ego vero arbitror nullam Monialem propter incorrigibilitatem eiici posse.

Ratio est, tum quia id vsu numquam receptum est. Tum quia magnum clausuræ detrimentum inde sequeretur; quamplures enim spe euadendi incorrigibiles efficerentur. Tum quia par non est, vt quis ex suo delicto commodum, & immunitatem recipiat. Ideo non solum non est eiicienda, sed potius punienda & in Monasterij carcere detinenda, ne aliis ruinæ ansam præbeat. Ita *Augustinus Barbosa in collect. Doctorum in cap. ne religiosi de regular.* & Reuerendissimus Dominus meus Coeinus Rotæ Romanæ Decanus optimè meritus in vna Vlixbonen. Monasterij, 19. Nouembris 1625.

Ad rationes Sanchez respondeo, in præcitatis textibus sermonem esse de viris, non autem de Monialibus, ad quas non est facienda extensio, saltem dum eadem ratio non militat, & dum aliter Monialibus incorrigibilibus per detentionem in carcere occurri potest, ne grauiora in monasterio incommoda sequantur.

15 Octauò, licitum esse Monialibus conuersis è Monasterio exire ad petendas eleemosynas conuentui necessarias, dum eas per alios commodè petere non possunt, seruatis tamen conditionibus præscriptis in motu Pij V. qui incipit, *Circa pastoralis*, & in alio motu Gregorij XIII. qui incipit, *Sacris virginibus*, ac denique in quadam Sacræ Congregationis declaratione apud *Zechium cap. 3. num. 15. vers. 9. tit. de regulis* edita anno MDLXXIII. vbi decernitur, & declaratur, ad colligendas eleemosynas non plures conuersas mittendas esse, quam octo, quæ binæ incedant, nec disiungantur, & sint probatæ vitæ, excedentesque annos triginta nouem, nec pernoctent extra oppida, vbi habent Monasteria, nisi de Episcopi licentia, & tunc simul dormiant.

Obiicies, præcitatis constitutionibus Pij V. ibi, *de cætero nullæ*, & Gregorij XIII. ibi, *conuersas, &c.* decernitur, vt nullæ conuersæ recipiantur, etiamsi profiteri, & intra clausuram manere velint; Ergo frustra in præcitato casu excusamus Moniales conuersas à violatione clausuræ, dum exeunt ad colligendas necessarias eleemosynas.

16 Respondeo Moniales conuersas posse adhuc ob receptam consuetudinem recipi, & ad professionem admitti.

Ratio est, tum quia in præcitatis iuribus non interdicitur simpliciter conuersarum receptio, sed illarum, quæ fieri nolunt veræ religiosæ, seu quæ eleemosynis colligendis deputatæ sunt. Tum quia in oppositum extat consuetudo, quæ tuto seruari potest. Tum quia multæ fœminæ, quæ choro aptæ non sunt, vel quæ sufficientem dotem non habent, à statu religioso excluderentur, quod non videtur benignæ Summi Pontificis intentioni conforme. Tum quia sicut viri conuersi in religione virorum admittuntur, vt rerum temporalium curam gerant: ita æquo consentaneum est, vt conuersæ, quæ in ministeria inferiora incumbunt, in Monasteria Monialium admittantur. Ita *Sanchez loco citato num. 59. Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 8. num. 19. Rodriquez tom. 1. quæst. 44. art. 4. colum. 3. ver. 2. assertio.* & alij contra *Nauarrum comment. 4. de regul. num. 56. vers. ex quibus: Miranda in tract. de Monialibus quæst. 1. art. 6.* vbi hanc quæstionem fuse prosequitur.

17 Verum tamen est, hoc tempore raro fieri posse, vt Moniales conuersæ iustam habeant causam exeundi ad colligendas eleemosynas, quia Gregorius XIII. in præcitato motu proprio, ne Moniales conuersæ è monasteriis exeant, decreuit, vt dimidia pars omnium eleemosynarum in quacumque mundi parte, quacumque lege, dispositione, vel obligatione pauperibus erogandarum, conferatur monasteriis Monialium in necessitate constitutis, & in eo loco existentibus, in quo prædictæ eleemosynæ distribuendæ sunt; modo tamen prædictæ eleemosynæ certis pauperibus non debeantur, aut non sint ad alios vsus, quam ad alendos pauperes destinatæ: nam si certis pauperibus debeantur, aut ad alios certos vsus distinctos ab alimentis destinatæ sint, non possunt Monialibus tradi, vt constat ex præcitato motu. Idemque obseruat *Nauarr. consil. 8. num. 2. de statu monach. & alibi, Sanchez loco citato num. 56.*

18 Nonò, infirmitatem non contagiosam, qua Monialis ita detinetur, vt ab ea curari nequeat, dum in monasterio existit, non esse iustam, & sufficientem è monasterio exeundi causam, etiamsi huiusmodi infirmitas vitæ periculum ipsi Moniali afferat.

Ratio est, tum quia hic casus non excipitur in præcitatis decretis, nec est similis præcedentibus, in quibus ob communem Monialium vtilitatem facultas exeundi conceditur. Tum quia magnum hinc damnum clausuræ sequeretur. Cum enim morbi periculosi frequenter contingant, & ardens sit Monialiū è claustro exeundi desiderium, sæpius confingerentur causæ egrediendi, sæpiusque exeūdi facultas cū magno clausuræ detrimēto, & spirituali ipsarum Monialium periculo concederetur: præsertim cum Medici faciles sint ad iudicium, & attestationem de grauitate morbi faciendam. Tum quia sicut probabile est Carthusianos ob commune religionis bonum, in abstinen

abstinentia à carnibus consistens obligari posse ad abstinentiam à carnibus, etiamsi Medici illarum esum ad salutem corporis necessarium esse duxerint; ita etiam Moniales ob commune ipsarum bonum, in clausura consistens, ad clausuram obligantur tempore infirmitatis non contagiosæ, etiamsi exitus è monasterio alioquin necessarius ad salutem corporis censeatur. Ita *Zerola in praxi Episcop.parte 2.verbo Moniales ad finem, Rodriquez tom.1. quæst. 49. artic. 3. vers.circa quam extrauagantem. Sorbus verbo clausura casu 5. ad finem.Gutierez quæstione canonic. cap.14. Miranda de Monialibus quæst.4. artic.4. Corduba in additionib. ad compendium sub finem vers. notandum, Barbosa loco citato num.20. Cenedo collect.31.ad 6. Decret. num. 2.* & alij quamplures Salmanticæ Doctores, teste Rodriquez, Sorbo, & Sanchez locis citatis contra *Nauarrum comment.4. num. 49. & sequent. de regular. Grassium 1.parte lib 4.cap.23. num. 17. Azorium 1. parte lib. 13.cap.8.quæsito 1.Suarez tom.4. de relig. lib.1.cap.9.num. 9.* & alios.

Addunt tamen *Rodriquez loco citato, vers.16.sed aduertendum, & Sanchez loco citato num.42.* Generales, & eorum Visitatores optimo iure posse eos non punire, qui facultatem egrediendi concesserunt tempore infirmitatis periculosæ. Cum enim classici Doctores oppositam sententiam teneant, non videntur pœna digni, qui eam sententiam sectantur: pœna enim supponit culpam; culpam autem non committit qui classici Doctoris opinionem non erroneam, nec reprobatam sequitur.

20 Obiicies primò, lex humana non obligat cum vitæ periculo. Ergo Moniales non tenentur ad clausuram tempore infirmitatis, cui occurrere nequeunt, nisi se ad alium locum transferant. Respondeo legem humanam non obligare cum vitæ periculo, quoties illius obseruantia necessaria non est ad commune bonum, vt patet ex dictis de legibus & de censuris: clausura autem Monialium in tali euentu necessaria est ad commune bonum ipsarum.

Obiicies secundò, Gregorius XIII. teste Nauarro loco citato, priuilegium quibusdam Monialibus exeundi concessit, quoties exitus ad illarum salutem iudicio Medici necessarius esset. Ergo signum est, licitum esse Monialibus egressum ad tuendam vitam.

Respondeo, negando consequentiam, nam ex antecedente potius inferri debet non licere Monialibus, tempore infirmitatis non contagiosæ è claustro exire absque Summi Pontificis licentia, & priuilegio. Sicut enim illis Monialibus non licuit sine priuilegio Gregorij XIII. exire, ita neque aliis sine Summi Pontificis facultate licebit.

Obiicies tertiò, si Monialis ab aliquo inuadatur, & vitæ periculum alia ratione euadere nequeat, quam exeundo, licitè è monasterio eixre potest, vt communiter Doctores fatentur. Ergo etiam licitus est egressus tempore infirmitatis, in qua corporis salus desperatur, nisi Monialis exeat; par enim ratio videtur, & parum refert periculum vitæ ab extrinseco, vel ab intrinseco prouenire, cum idem in vtroque casu tuendæ vitæ ius procedat, nec vlla lege propriæ vitæ tuendæ ius auferri queat. *l.vt vim ff.de iust. & iur.*

Respondeo negando consequentiam.

Ratio disparitatis est, tum quia periculum extrinsecum rarò contingere potest; consequenter concessa tunc temporis egrediendi facultate non aperitur via violationi clausuræ, quod non accidit in casu mortis naturalis, qui cum frequentissimus sit, non censetur sufficiens egrediendi causa: alioquin via egrediendi nimium aperiretur. Tum quia dum mors ab extrinseco inferenda est, Monialis duplicem habet egrediendi causam. Prima est, vt euitet peccatum volentis sibi mortem inferre. Secunda vt vitam propriam tueatur; in infirmitate vero naturali secunda solum subest euadendi causa. Tum quia mors, quæ ab extrinseco, & violenter inferenda est, naturæ nimium exosa, & dura est; consequenter tunc temporis maius homini ius ad impediendum huiusmodi mortis genus inesse videtur.

Quæres secundò. Vtrum Monialis, quæ titulo morbi contagiosi, aut incendij, vel ruinæ totius monasterij, aut alia de causa egressa est, teneatur sub mortali, statim finita egressus causa, se ad monasterium recipere.

Respondeo teneri statim ac moraliter potest. Ratio est, tum quia sic decernitur in *cap. periculoso.§.verum de statu regular.in 6.*& in motu Pij V. qui incipit *Decori. & honestati*, ibi, *sed nec in prædictis casibus extra illa monasteria, nisi ad necessarium tempus stare licet.* Tum quia cessante causa dispensationis cessat dispensatio, vt docui in tractatu de legibus. Ita *Rodriquez quæst.49. art.9. initio Sanchez num.60. Miranda de Monialibus quæst.1. artic.5. sub finem Collector priuileg.verbo ingredi §.34. Augustinus Barbosa de offic. & potest. Episcopi 3.parte allegat.102.num.58.*

Dixi, *statim ac moraliter potest*, vt ostenderem non teneri statim metaphysicè, sed moraliter, vt in simili docui de obligatione ad restitutionem in tract. de contract. de Canonico absente in tract.de horis Canonicis, & de beneficiario non residente in tract. variarum tractationum; Præcepta enim Ecclesiæ non sunt metaphysicè, sed moraliter explicanda.

Ex quo sequitur primo Monialem, quæ adepta sanitate, seu cessante causa egressus, breui spatio ingressum in Monasterium differt, peccati saltem mortalis ream non esse. Ita *Sanchez loco citato num.68.* vbi vnum, vel duos dies breue spatium putat.

Secundo Monialem, quæ ad claustrum reuertitur, vel ad Monasterium, cuius reformationi præficienda est, pergit, non peccare mortaliter si aliquantulum immoretur, aut à recto itinere aliquantulum deuiet, exempli gratia viginti, aut vigintiquinque milliaribus, vt sacram imaginem inuisat, aut consanguineos visitet. Ratio est, quia hoc fieri non videtur in fraudem clausuræ, nec longum spatium censetur. Ita *Sanchez loco citato num. 61. Gutierez lib.1.canonic.quæst.cap.14. ad finem.*

QVÆSTIO II.

De obligatione, qua religiosi viri claustro sine licentia exire vetantur.

In hac quæstione explicandum nobis est, vtrum religiosi viri ad clausuram obligentur, & quas censuras aliquibus in casibus exeundo incurrant.

PVNCTVM I.

Vtrum religiosi viri ad clausuram teneantur.

1 *Religiosi viri non tenentur ad clausuram perpetuam.*
2 *Clausuræ violatio respectu religiosorum virorum non est peccaminosa mortaliter per se loquendo.*
3 *Religiosus vir quandonam excusetur ab omni culpa exeundo à monasterio.*
4 *Religiosus vir quando possit, vel teneatur monasterio egredi, vt parentibus subueniat.*
5 *Religiosus vir an possit de licentia Superioris manere extra monasterium sine habitu.*
6 *Quot modis contingat clausuram violari.*

DVo principaliter in hoc puncto explicabo. Primò ad quam clausuram religiosi viri teneantur. Secundò quibus modis, & qua occasione clausuram violare consueuerint.

PRIMA

PRIMA PROPOSITIO.

Religiosi non tenentur ad clausuram perpetuam. Ratio est, quia hæc illis nullo iure indicta fuit. An autem clausura perpetua possit illis imponi, constat ex dictis de legibus, *disput.1. quæst. 1. puncto 3. num.19.* vbi docui eam non posse à propriis Superioribus; sed à Summo Pontifice imponi iusta concurrente causa, licet contrarium nonnulli Doctores sustineant. Vide *Bannem 2.2. quæst. 1. artic.10. dub.6. & Sanchez in opere morali lib. 6. capit.2.num.21. & 42.*

Dixi, *non tenentur ad perpetuam clausuram*, vt indicarem ad aliquam clausuram temporalem teneri, quatenus scilicet religiosi subditi è claustro sine sui Superioris licentia, expressa, vel tacita, præsumpta, vel interpretatiua exire non possunt: sic enim colligitur: Tum ex *cap. placuit 16.quæst.1.* ibi, *sit claustro suo contentus, quia sicut piscis sine aqua caret vita, ita sine monasterio monachus*, & *cap. iuxta cap. monachi.1. & 26. quæst.1.* Tum ex regulis omnium religiosorum. Tum quia plures casus extant, in quibus religiosi viri sub excommunicatione exire prohibentur, quos casus in punctis proximè sequentibus enumerabo.

2 Quæres primò, vtrum violatio clausuræ in monachis, seu religiosis viris sit mortalis.

Respondeo, regulariter loquendo, esse tantummodo venialem, quia clausura inducitur, & continetur in regulis religiosorum; quæ autem in regulis religiosorum continentur, præter tria essentialia religionis vota, obligare non solent ad lethalem culpam, & religiosus vouet obseruantiam regulæ, quatenus in vsu est, & quatenus ipsa regula præscribit. Ita *Nauarr.in cap. statuimus, comment 4. de regular. num.29. & seq. Miranda in Manuali prælatorum 1.parte quæst.32.artic.2.concl.1.& 2.* Contra *Suarez tom.4. de relig. lib.1. capit. 6. num. 5 & seqq.* asserentem hanc obligationem respectu religiosi ex suo genere mortalem esse.

Dixi, *regulariter loquendo*, esse tantummodo venialem; quia per accidens, ratione alterius circunstantiæ, fieri potest mortalis, vt si quis claustro egrediatur, vt extra illud diu, & quasi stabili modo viuat contra prælati obedientiam, aut si noctu furtiuè egrediatur; egressus enim nocturnus, & furtiuus, est casus reseruatus in decreto Clementis Octaui de casibus reseruatis religiosorum, casu tertio, ibi, *nocturna & furtiua a monasterio egressio, etiam non animo apostatandi facta*; casus autem reseruatus arguit grauem obligationem, quæ tunc inducitur, vel inducta supponitur, vt bene in hac parte *Suarez loco citato num.7.*

3 Quæres secundò, quid requiratur, vt religiosus, exeundo à monasterio, immunis sit ab omni culpa.

Respondeo, requiri licentiam Superioris expressam, vel tacitam, vt supra dictum est, iuxta præscriptum religionis: hanc tamen licentiam Superior licitè non concedit, nisi aliquam illius concedendæ causam habeat, quam ipse iustam pro suo prudenti iudicio arbitrabitur, & fieri potest, vt quælibet leuis causa sufficiat; cum enim obligatio clausuræ leuis sit, leuis etiam causa sufficit ad dispensandum.

Ratio autem, cur aliqua causa requiratur, desumitur ex regulis generalibus à me traditis de dispensationibus; quia Superior non potest in lege dispensare sine aliqua causa. Quamquam, qui è monasterio sine aliqua causa egreditur, Superiore sibi facultatem faciente sine aliqua causa, non est reus pœnarum, quæ imponuntur exeuntibus sine licentia, quia exeundi licentiam obtinuit, licet fortè tam Superior peccauerit prædictam licentiam concedendo sine causa, quam religiosus inferior inducendo Superiorem ad prædictam licentiam sibi sine causa concedendam: cooperatur enim peccato Superioris. Ita *Nauarrus, & Miranda locis citatis, Suarez tom.4.de relig.lib.1. cap.6. num. 11. & seq.* Idem constat ex dictis de legibus *disp.1. quæst.2. punct.3.*

Ex dictis colligitur, religiosum, qui iusta de causa extra monasterium degit de licentia sui Prælati, tutum esse in conscientia, vt si remaneat extra monasterium causa vrgentis necessitatis, sui, vel suorum, aut in vtilitatem monasterij, aut alia de causa, iuxta prudentis superioris arbitrium; dum enim in iure non determinatur, quænam causa ad aliquid faciendum iusta censeatur, illius determinatio prudentis arbitrio relinquitur, *L.1.ff.de iure deliberandi, & cap.de causis.de offic.deleg.*

4 Vtrum verò possit quis ab ingressu religionis abstinere, aut possit vel teneatur religione egredi ad subueniendum parentibus, aliisque consanguineis in necessitate constitutis, constat ex dictis de legibus *disputat. 6. quæst. vnica, puncto 4.num.4.* cum Sanchez, Reginaldo, Azorio, & aliis, quibus adde *Mirandam loco citato artic. 7.* vbi etiam *art. 5. & 6.* ostendit, vtrum religiosus degere possit extra Monasterium, vt alicui beneficio inseruiat.

5 Quæres tertiò, vtrum religiosus possit de licentia sui Prælati extra Monasterium manere absque habitu.

Respondeo, non posse habitum dimittere absque licentia Papæ; etiamsi habitum dimittere intendat, vt commodius parentum necessitati consulere valeat. Ratio est, quia nullus Papa inferior, potest, per se loquendo, in sacris canonibus, & in iure communi dispensare: iure autem communi sancitum est, vt religiosus habitum sui ordinis non dimittat, *cap.vt periculosa. ne clerici, vel monachi lib.6.* vbi religiosus absque licentia Summi Pontificis, quauis de causa, dimittens habitum, & alium assumens, aut cum ipso incedit, subiicitur excommunicationi. Tum ex Tridentino *sess.25. cap.19. ad finem*, vbi interdicitur licentiam cuique regulari concedi occultè ferendi habitum suæ Religionis; Ergo multo minus concedi potest facultas dimittendi habitum Religionis. Tum quia Monachus ad Episcopatum assumptus tenetur habitum suæ Religionis gestare, vt probat *Nauarr.cap.nullum num.48. Ioannes de Cruce, de statu Religionis lib.1.cap. 2. dub. 4. Miranda loco citato artic. 8.* & alij, quos referam puncto sequenti. Vbi etiam ostendam, an sit excommunicatus, vel Apostata, si habitum dimittat. Tum quia Monialis professa tenetur semper suum habitum deferre, etiam in lecto, in infirmitate *cap. Sanctimonialis dist.23.& cap. Vidua causa 20.quæst.2.* (quamquam prædicta iura non continent rigorosum præceptum; consequenter Monialis mortaliter non peccat exuendo habitum absque animo illum deferendi, nisi obstet regula obligans sub mortali, vel alia circumstantia.) Ergo etiam religiosus.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Multis modis & multiplici occasione clausuram violare possunt religiosi. Primò dimittendo habitum. Secundò matrimonium contrahendo. Tertiò proficiscendo vltra mare sine debita Superioris licentia. Quartò adeundo curias Principum inconsulto Superiore. Quintò accedendo ad studia non obtenta à Prælato facultate. Sextò exeundo ad audiendas leges, vel physicam. Septimò illicitè transeundo ad aliam religionem. Octauò inique reclamando contra professionem, indeque occasionem exeundi arripiendo. Nonò dando voluntariè causam expulsioni. Decimò fugiendo, vel apostatando à Religione. Cum violatio clausuræ his omnibus modis singulari quadam ratione in iure prohibita sit, & religiosi clausuram hoc pacto violantes peculiares pœnas incurrant, de singulis gradatim, & singillatim disserere statui.

PVNCTVM

PVNCTVM II.

De Religiosis habitum suæ religionis dimittentibus.

1 Qvamuis Religiosus egredi possit retento habitu, & excommunicationem non incurrat, vt probatum est puncto præcedenti, nihilominus habitu dimisso aliquando egreditur. Ideo explicandum hic est, primo vtrum Religiosus habitum dimittens excommunicationem incurrat. Secundo, vtrum quælibet dimissio habitus sufficiat ad incurrendam istam excommunicationem. Tertio, an omnes, & singuli Religiosi hanc censuram incurrant habitum dimittendo. Quarto, vtrum ista excommunicatio reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

Religiosus professus habitum temerè dimittens excommunicationem incurrit, nam vt euagandi materia Religiosis auferatur in *capite 2. vt periculosa de religiosis domibus*, decernitur sub excommunicatione ipso facto incurrenda, ne Religiosus, tacitè, vel expressè professus, temerè habitum dimittat in scholis, aut alibi, in textu enim dicitur, *districtius inhibemus ne de cætero aliquis, quamcunque Religionem tacitè, vel expressè professus, in scholis, aut alibi temerè habitum Religionis suæ dimittat. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto.*

2 Quæres primo, quisnam habitum in hac materia dimittere dicatur.

Respondeo eum dici, qui habitum deponit ad sic incedendum, vel ad se occultandum, ita vt eo deposito nequeat Religiosus dignosci; cum enim in hoc capite prohibita sit habitus dimissio; vt ansa vagandi Religiosis subtrahatur, is dici debet habitum dimittere, qui ita illum deponit ad se occultandum, vel incedendum, vt agnosci nequeat, an sit Religiosus; inde enim occasionem vagandi arripere potest, in cuius detestationem hic canon editus fuit; ita sentire videntur communiter Doctores.

Hinc sequitur primo, illum non affici excommunicatione huius capitis, qui se vestibus spoliat, vt dormiat, vt habitum purget, vel accommodet, vt melius studeat, vel quiescat, vt ludat, vt saltet, vt saxum deferat, vt liberius, & voluptuosius peccet, &c. hic enim non dicitur habitum dimittere ad se occultandum, vel incedendum, sed vestibus se spoliare, & hic verum est etiamsi alium ad breue tempus assumat. Ita *Suarez de censuris disputat. 23. section. 4. numero 29. Nauar. cap. 27. numer. 131. Rodriquez quæstio. regul. quæstione 76. art. 6. Azor. 1. par. lib. 12. cap. 13. & 17. Filiucius tractat. 14. cap. 8. quæstione 4.*

numero 133. *Sanchez in opere morali lib. 6.cap. 8. numero* 55.*Sairus libro* 3.*cap.*33. *numero* 13. & alij, quos magno numero refert *Sanctarellus de apostasia capite* 1. *numero* 6 *&* 7.

Obiicies primo dimittere habitum, iuxta propriam verbi significationem, significat, deponere, relinquere, exuere, qui autem habitu se spoliat, dicitur eum dimittere, etiamsi id faciat causa dormiendi, vel ob alium finem.

Respondeo propriam verbi significationem aliquando colligi ex fine legis, & ex materia, de qua agitur; cum autem in hoc capite agatur de vitanda vagandi occasione, verbum, *dimittere*, accipiendum est in ea significatione, ex qua vagandi occasio arripi potest; ex depositione autem vestium ad dormiendum, ad ludendum, ad saxum deferendum,& similia non sequitur occasio vagandi,cum præfatas actiones liberè facere possit Religiosus, etiamsi habitum non dimittat,nisi regula Religiosorum hoc vetet, vt bene obseruat *Suarez tom.* 4. *de relig. lib.*1.*cap.*5.*num.*18.

3 Obiicies secundò, Religiosus in omni loco,ac tempore habitum suum deferre debet, *cap.Vidua* 20.*quæst.*1. *& cap. Sanctimoniales dist.* 23.Ergo signum est Religiosum teneri quolibet loco, & tempore habitum deferre; consequenter si spoliet se vestib. religiosis,vt ludat, dormiat,vel quid aliud inutile agat, dicitur habitum dimittere;consequenter excommunicationem istius capitis incurrit,præsertim cum ex vno textu desumi possit alterius cognitio, & intelligentia.

Respondeo Religiosum teneri ex honestatis debito, non autem ex præcepto, quouis loco, & tempore habitum deferre;non tamen hinc sequitur spoliantem se vestibus affici hac excommunicatione, quia textus non loquitur de spoliante, sed de dimittente, vt bene obseruat *Nauarr.in Manuali cap.*27.*num.*131. *Syluester verbo excommunicatio* 9.*casu* 24.*num.*52 & alij quos citat, & sequitur *Sanchez in opere morali lib.*6.*cap.*8.*num.*49.*& Sanctarell in tract.de Apostasia, cap.*2.*num.*5 *Suarez tom.*4.*de relig.lib.*1.*cap.*5.*num.* 18. Neque obstant præcitata iura, quia non continent rigorosum præceptum, vt innui puncto præcedenti ad finem.

4 Secundò sequitur, Religiosum,qui suis vestibus indutus à Monasterio absque Superioris licentia fugit,non affici excommunicatione huius capitis.

Ratio est, quia ista excommunicatio non est lata in fugitiuos, & Apostatas, sed in eos, qui habitum dimittunt:potest autem quis esse apostata,etiamsi habitum non dimittat, & potest quis habitum dimittere, etiamsi apostata non sit; & quamuis spontè dimittens habitum, non admittatur ad allegandam quamcumque causam, sed ad monasterium redire cogatur,& tamquam apostata puniatur,vt decernitur in Concilio Tridentino *sess.*25.*cap.*19. non tamen hinc sequitur ipsum in foro conscientiæ apostatam esse. Ita *Nauarr. loc citat. numero* 133.*Bannes* 2.2. *quæst.*12.*artic.*1.*dub.*1.*conclus.* 6. *de apostasia à fide, Lessius lib.*2.*de iust.cap.*41.*dub.*15.*nu.*109.*Sanchez lib.*6.*cap.*8.*nu.* 48.*Sanctarell.nu.*19.

Immo *Lessius loc.citat. Sanchez,num.*20.*Bannes dub.*2. *Suarez de censuris disput.*31.*sect.*6.*num.*1. *& tom.* 4.*de relig.lib.*3. *cap.*1.*num.*17.& alij quamplures apud *Sanchez num.*20.& apud *Sanctarellum de apostasia cap.*3.*dub.*3. *nu.* 19. Contra *Henriquez in sum. lib.*13. *cap.* 40. *numer.*1. *Azorium* 1.*part. lib.*12.*cap.*17.*quæst.*6. *Armillam verbo Apostasia* 12. *Tabienam verb.excommunic.*5.*casu* 23.*quæst.* 1.*Alterium tom.* 2.*disput.* 17.*cap.*2.*colum.*8. & alios, existimant

5 Apostatam fugientem cum habitu iure communi non affici excommunicatione, quia hæc nullibi expressa reperitur: quamquam ex iure particulari, seu ex priuilegio nonnullarum Religionum Apostatæ censuram excommunicationis incurrunt;in qua re singuli Religiosi sua priuilegia consulere debent; quilibet enim Religiosus nosse debet suas constitutiones, & præcepta. Vide infra dicenda *puncto* 8.*num.*2.*& seq.*

6 Tertiò sequitur, Religiosum qui per sententiam perpetuò carceri damnatus, & adiudicatus fuit, non affici hac censura, fugiendo sine vestibus religiosis. Ratio est, quia hic non dicitur habitum dimittere, cum eo iustè priuatus fuerit,sed habitus priuationem patitur,quem ipse licitè nequit assumere. Ita *Rodriquez quæst. regul. tom.*1.*quæst.*22. *artic.*6.*Nauar.in comment. de regul. num.* 61.*illat.*5.quos sequitur *Sanchez loco cit.num.*47.

7 Quartò religiosum, qui nudus fugit, aut cum solis femoralibus, in excommunicationem istius capitis incurrere.

Ratio est,quia hic dicitur habitum suæ religionis deponere ad se occultandum, vel ita incedendum;cum hoc pacto nequeat dignosci, & à fuga,seu vagandi occasione retrahi,& retardari. Ita sentire videtur *Suarez & Filiucius locis citatis* contra *Sanchez loc.citat. numer.*51.*Eman. Sà.ver. excommunicatio in tit. de excommun.nulli res.num.* 9.*ver. Religiosi, Valent.a* 2.2.*distinct.*1.*quæst.*12.*punct.*1.*ad finem,Nauar.loc.cit.num.*131.& alios apud *Sanchez loc.cit.* asserentes Religiosum, qui habitum dimittit, & alium non assumit, non affici excommunicatione, quia nudi, aut indecenter vestiti communiter vagari non solent, & ad ea, quæ raro contingunt,legis dispositio extendi non consueuit,*L.Nam ad ea, ff. de legibus.* Verum hæc ratio non obstat, quia ex propria huius verbi, *dimittere.* significatione satis constat ipsam huic casui accommodari.

8 Quintò non solum eum affici excommunicatione, qui totum habitum suæ religionis dimittit, verum etiam illum, qui partem vestium dimittit, & aliam retinet, sed ex parte retenta cognosci nequit tamquam Religiosus. Hic enim perinde se habet, ac si totum habitum dimisisset;cum non appareat habitum religiosum deferre, vt vagandi occasionem assumere possit. Idem dic si partem sui habitus dimittat,& partem habitus alterius religionis assumat,quo assumpto cognosci nequeat tamquam religiosus; militat enim eadem ratio.Secus si assumpta parte alterius habitus, & parte sui retenta,adhuc cognosci possit religiosus sui ordinis ob partem habitus retentam;hæc enim non videtur dimissio simpliciter,sed secundũ quid, nec inde liberè vagandi occasio sumi potest. Ita *Suarez de censuris distinctione* 23.*sect.*4.*num.*28.*vers. ex his,Filiucius tractatu* 14.*capite* 6.*quæstione* 4.*numero* 134. *Sanchez loco citato, numero* 52.& rursus *Suarez tom.*4.*de relig.lib.* 1.*cap.*5.*nu.*11.

9 Sexto professum induẽtem habitum nouitiorum affici excommunicatione, quoties nouitij non eodem vestium genere vtuntur quo professi; quod vt melius intelligatur, obserua nouitios alicubi à professis distingui posse, aut quia diuerso habitu vtuntur, aut quia eodem vtuntur, superaddito solum aliquo signo distinctiuo, in habitu ipsorum nouitiorum, vel in habitu professorum; quando nouitij non adhibent idem vestium genus,Religiosus induens vestes nouitiorum incurrit excommunicationem. Tum quia dicitur habitum dimittere suæ religionis; habitus enim nouitiorum non est habitus suæ religionis, sed tyronum experientium, vtrum sibi religio placeat, vt in eam recipiantur. Tum quia datur sufficiens vagandi occasio, in cuius detestationem hæc constitutio edita fuit.Cum enim nouitius liberè possit à Monasterio exire,& ad sæcularem statum redire,induens nouitiorum habitum libere vagari poterit,vel ad summum cogi,vt illum habitum exuat, vt bene in hac parte *Sanchez nu.*53. *& Sanctarellus in tractatu de Apostasia cap.*1. *nu.*20.Si nouitij,& professi vtuntur eodẽ genere vestium cum aliquo addito in vestibus professorum,quo professi à nouitiis

nouitiis secernuntur, censeó professum incurrere excommunicationem, si illud superadditum dimittat, ita vt ab externis nō censeatur professus, sed nouitius; hic enim habitum suæ Religionis dimittit, & ansam vagandi arripit, vt dictum est, licet in hoc casu oppositum censeat *Sanchez loco citato.*

Si verò vtantur eodem vestium genere, superaddito solum aliquo signo in vestibus nouitiorum, vt à professis distinguantur, arbitror professum assumentem illud signum superadditum non subiici huic excommunicationi.

Ratio est, quia non dicitur habitum suæ religionis dimittere, sed aliquid aliud assumere, etiamsi fortè vagandi ansam inde arripiat, nam in materia pœnali standum est propriæ, & strictæ verborum significationi. Ita sentire debent DD. asserentes religiosum non exuentem proprias suæ religionis vestes, sed illas aliis vestibus tegentem, & occultantem, non affici pœna istius excommunicationis.

10 Septimo Religiosum, qui habitum suæ religionis non exuit, sed illum vestibus sæcularibus superimpositis ita occultat, vt religiosus cognosci nequeat, non affici excommunicatione iuxta probabilem multorum DD. opinionem.

Ratio est, tum quia textus loquitur de dimissione habitus, non vero de occultatione, in materia autem pœnali standum est propriæ verborum significationi, & non valet argumētari à paritate rationis, vel à minori ad maius, vel è contra; Tum quia si occultatio vestium sufficiat ad hanc censuram incurrendam, sequitur Religiosum in hanc pœnam incedere, incedendo in tenebris, vel intra currum, aut velata, & cooperta facie, cum hac ratione vagandi occasio sequatur; sed hoc est falsum; ergo & antecedens. Ita *Suarez loco citato, num. 4. & de relig. tomo 4. cap. 5. nu. 12. Filiucius loco cit. num. 135. Sairus lib. 3. cap. 33. num. 9.* & alij.

Dixi, *iuxta probabilem multorum opinionem*, vt aduerterem maiorem DD. partem contrariæ opinionis esse; asserunt enim excommunicationem incurri, quoties religiosus proprium habitum ita occultat, vt à circunstantibus agnosci nequeat cuius ordinis religiosus sit. Ita *Iul. Clarus lib. 5. recep. §. fin. in pract. crim. quæstione 76. nu. 16. Nauar. cap. 27. numero 131. Mandosius de signat. gratiæ verb. licentia, versic. qui licentia non obtenta*, vbi testatur in Rota ita decisum fuisse. *Rodriquez quæst regul. tomo 1. quæstione 39. artic. 2. Valentia tom. 3. disputatione 1. quæstione 12. puncto 1. Bannes 2. 2. quæstione 12. articulo 1. quæstione 3. dub. 2. conclus. vltim. Azor. 1. parte, libro 12. cap. 13. quæstione 5. & capit. 17. quæstione 10.* & quamplures alij, quos citat, & sequitur *Sanchez loco citato numero 63. & Sanctarellus loco citato numero 8.*

Ratio est, tum quia licet occultans habitum, non dimittat illum materialiter, dimittit tamen formaliter, quia dimittit tamquam habitum, quo discerni potest, & cognosci tamquam religiosus, & hoc pacto vagandi ansam arripere potest, ad quam vitandam hic canon editus est. Tum quia dispositio etiam pœnalis extendi potest, quoties ipsa dispositio eluderetur, non facta extensione, *argumen. cap. quam in fine de vsur. in 6.* vbi irritatur testamentum vsurarij, & illa irritatio extenditur ad Codicillum, & donationem causa mortis, ne dispositio illa ad testamētum restricta eludatur Et *Clement. 1. de sepulturis*, vbi dispositio excommunicans sepelientes tempore interdicti in Cœmeteriis extenditur ad sepelientes in Ecclesiis, ne facile illa dispositio eludatur; neque hæc videtur extensio, sed tacita inclusio ex glossa, & aliis in *cap. 1. verb. Italia de tempore ordinat. in 6.*

Verum ad has rationes facilis est responsio ex rationibus allatis ad probandum opinionem Suarez, & aliorum; quamuis enim occultans habitum suæ religionis peccet, non tamen dicitur habitum propriè loquendo dimittere, neque ob id constitutio huius nostri capitis eluditur, cum saltem valeat in iis, qui habitum reipsa dimittunt, & arduum sit religiosis alienis vestibus proprium habitum ita tegere, & occultare, vt à circūstantibus discerni nequeāt.

11 Octauo religiosum qui obtenta à Superiore facultate accedendi ad aliquem locum, ad illum dimisso habitu accedit, in excommunicationem incidere; quia licet hic non dicatur vagari, cum facultatem à superiore obtinuerit, nihilominus habitum suæ religionis dimittit, & vagandi occasionem acquirit. Ita *Syluester excommunicatio 9. casu 25. num. 55. Sairus loco cit. num. 19. Sanctarell. num. 17. Tabiena, Ledesma* & alij apud *Sanchez loc. citat. n. 60.* & alij contra *Calcaneum consil. 123. num. 7.*

12 Nono Religiosum, qui intra priuatos sui monasterij parietes habitum suæ religionis non defert, vinculo istius censuræ obstringi iuxta probabiliorem Doctorum sententiam, etiamsi postea non vagetur, nec monasterio egrediatur. Ratio est, quia textus absolutè loquitur de dimittentibus habitum, quouis in loco dimittant, saltem si hoc faciant ad sic incedendum, vel ad se occultandum, vt patet ex illis verbis, *in scholis, vel alibi*, & quamuis re ipsa præfatus religiosus non vagetur, & sæcularium aspectum fugiat, seque occultet, nihilominus ipso facto vagandi potestatem acquirit, quam textus noster sub excommunicatione subtrahere intendit. Ita *Nauar. capite 27. numero 131. Azor. loco citat. capite 17. quæsito 15. Sairus loco citato, numero 11. Sanchez loco citato, numero 61. Sanctarellus numero 17.* & alij contra *Calcaneum loco citato, Angelum verbo excommunicatio 7. casu 27.* & alios negantes dimissionem habitus intra priuatos monasterij parietes subiici excommunicationi. Idem sustinent *Rodriquez quæst. Regul. tom. 3. quæst. 76. articul. 6.* & alij existimantes religiosum in monasterio dimittentem habitum ab excommunicatione excusari, modo se ipsum conspectui laicorum non exhibeat. Imò nonnulli Doctores, teste Azorio loco citato, arbitrantur idem valere, siue religiosus in Monasterio, siue alibi habitum dimittat; sed personam suam occultet, seque aliorum conspectibus non offerat; hic enim non dimittit habitum animo vagandi. Sed quod nos diximus, probabilius est, quia licet dimisso habitu non vagetur, nihilominus ea dimissio vagandi præbet potestatem, quam Summus Pontifex sub excommunicatione interdixit.

SECVNDA PROPOSITIO.

13 NOn quælibet habitus dimissio sufficit ad incurrēdam istam excommunicationem, sed opus est vt dimissio sit temeraria.

Ratio est, quia in textu bis exprimitur hæc conditio, ibi, *temere dimittat*, & ibi, *si quis horum temerarius violator extiterit*, vt autem dimissio temeraria censeatur duæ conditiones requiruntur.

Prima est, vt non fiat ex causa rationabili, vera, vel apparente; nam si fiat ex causa rationabili, vera, vel apparente, non dicetur temeraria; sed potius prudens, discreta, & rationabilis, cui temeritas aduersatur.

14 Hinc sequitur primò, religiosum excusari, qui causa seruandæ vitæ, dum per loca Turcorum, Hæreticorum, vel aliorum transiturus est, habitum dimittit. Idem militat in eo, qui ob nimium timorem hoc facit ad tuendam propriam, vel alienam vitam, vbi re ipsa necessarium non esset; quamuis enim male dimittat habitum, non tamen temere, sed, vt ita loquar, timide, imprudenter, vel ignoranter hoc facit, vt bene obseruat *Suarez loco citato numero 29. vers. 2. regula.* Idem valet in eo, qui hoc facit causa defensionis famæ propriæ, aut proximi, vel ad præcauendum scandalum.

Ex quo patet solutio illius casus, in quo quæritur, vtrum religiosus, qui necessitatem habet noctu exeundi, excusetur ab excommunicatione, si ad præcauendū scan-

dalum, & prauam suspicionem, sæcularem habitum deferat.

Respondeo enim excusari, quoties talis subest necessitas induendi talem habitum, quæ ipsum à mortali excuset; secus si talis necessitas non subsit, vt si solum causa visitandi amicum, aut causa recreationis monasterio egrediatur, (modo tamen, ob temporis, seu materiæ paruitatem non excusetur, vt infra ostendam.) Ita *Bannes 2.2.quæst.12.art.1.de apostasia dub.2.post 2.concl. Sanchez num.60.* & alij.

15 Secundo sequitur illum non affici excommunicatione, qui habitum dimittit, & alium induit ad ludicram aliquam actionem inter religiosas faciendam titulo cuiusdam honestæ lætitiæ, quia non est temeraria dimissio. Ita *Syluester verbo habitus, quæst.2. Suarez loco citat. num.29. ad finem*, & alij.

16 Tertio Religiosum, qui habitum alterius religionis strictioris assumit, non affici excommunicatione.

Ratio est, tum quia hic non peccat, cum ei permissus sit ad arctiorem religionem transitus; excommunicatio autem supponit peccatum mortale. Tum quia hæc non est temeraria dimissio, quam textus sub excommunicationis pœna prohibuit. Ita communiter DD.

Hoc tamen intelligitur, modo religionem arctiorem re ipsa ingrediatur, nam si habitu suæ religionis dimisso, vestes alterius religionis induat, eamque non ingrediatur, excommunicatione afficitur, quia re ipsa habitum suæ religionis illicitè dimittit, & vagandi facultatem acquirit; quamuis enim eo habitu iudicetur religiosus; tamen facilè probare potest se illius ordinis religiosum non esse, & vagandi occasione vti. Ita *Bannes loco citato, post secundā conclusion. illat. 2. Rodriquez loco citat. artic. 2. notab. Sairus numero 17. Sanchez numero 65.* & alij. Addunt Sanchez, & alij hoc verum esse, etiamsi huiusmodi religiosus habitum suæ religionis dimittat, vt ad alias citius admittatur.

Ratio est, quia habitum sine iusta causa dimittit, & euagandi occasioni se exponit: Ego vero in foro consciētiæ existimarem istum, vt plurimum, excusandum esse ab excommunicatione; quia non videtur habitum temere dimittere, cum id faciat zelo religionis, & ex causa apparente. Ita *Tabiena verbo excommunicatio 5. casu 23. quæstione 2. numero 3.* idemque sentire videtur *Suarez loco citato, numero 29. Filiucius numero 134. & Sanctarell. num. 2.* dum asserunt causam veram, vel apparentem excusare.

17 Maior difficultas est, vtrum religiosus dimittens habitum suæ religionis, & habitum alterius religionis assumens contra iura, excommunicationem incurrat. Respondeo incurrere.

Ratio est, quia hic temere, & cum grauissimo peccato dimittit habitum suæ religionis; nam adhuc post ingressum prior religio est sua religio iure, & obligatione, & licet omnimodam vagandi occasionem non habeat, nihilominus aliquam habet, quia si ex secunda religione, saltem ante professionem exire prætendat, id facere non poterit sine aliquo vagandi periculo. Ita *Nauar. capit. 27. numero 132. Syluester verbo excommunicatio 9. casu 24. numero 54. Suarez loco citato, num. 32. versic.* amplificatur præterea, *Filiucius tractatu 14. capi. 8. quæstio. 4. numero 134. ad finem. Azor. loco citato, capit. 14. quæstione 10.* & alij contra *Sanchez loco citato, numero 68. Rodriquez loco citato artic. 4. notab. 2. Sairum numero 17. Lessium libro 2. de iust. cap. 41. dub. 13. numero 102. Sanctarellum num. 13.* & quamplures alios apud *Sanchez loco citato.*

Secunda conditio necessaria, vt dimissio habitus temeraria censeatur, iuxta proposita in secundo quæsito, est, vt fiat ex contemptu legis. Nomine autem contemptus in hoc loco non intelligo contemptum formalem legis, sed animum dimittendi habitum, non obstante prohibitione legis, quam nouit latam esse.

18 Ex quo sequitur, eum, qui habitum dimittit ignorans prohibitionem, non incidere in excommunicationem, etiamsi ignorantia sit vincibilis & mortaliter culpabilis, vel etiam crassa, vel supina (modò non sit quasi scientia, & ingens temeritas) hic enim non dicitur prohibitionem transgredi ex contemptu, seu scienter, & temere; nam illa dictio, *temere*, idem est, quod consulto seu scienter, vt alibi sæpius dixi; idemque tenent *Cardinalis Clement. 1. § si quis notab. 1. de statu Monach. Ancharanus ibidem numer. 15.* & alij apud *Sanchez in opere morali libro 6 cap. 8. num. 43. Sanctarellus in tractatu de apostasia cap. 1. numero 2.* Contra *Nauarrum in Manuali, cap. 27. numer. 28.* & alios existimantes ignorantiam culpabilem non excusare.

19 Quæres tertiò, vtrum ad incurrendam istam excommunicationem opus sit, vt dimissio habitus sit perpetua, id est, vt religiosus habitum deponat animo illum amplius non assumendi.

Respondeo satis esse, vt ad tempus deponat.

Ratio est, tum quia textus loquitur de illa dimissione habitus, quæ vagandi occasionem præbet; occasionem autem vagandi præbere potest dimissio habitus, etiamsi temporalis sit, & non perpetua. Tum quia in hoc capite excommunicantur religiosi dimittentes habitum in scholis, aut alibi, scholæ autem non solent esse perpetuæ. Ita *Caietan. in sum. verb. excommunicat. cap. 61. Suarez nu. 10. Sanchez loc. cit. nu. 48.* & alij communiter.

20 Sed modo dubium est, vtrum dimissio habitus ad modicum, & breue tempus, exempl. grat. ad dimidium, vel etiam ad integram horam, sufficiat ad incurrendam huius canonis excommunicationem.

Respondeo negatiuè.

Ratio est, tum quia sicut paruitas materiæ excusat à peccato mortali, vbi paruitas materiæ dari potest; ita etiam excusat à censura, qua peccatum mortale supponit. Tum quia non dicitur dimitti, quod breui tempore sumendum est. *L. diuortium ff. de diuortio* Ita *Nauar capite 27. numero 131. Suarez de censuris disputatione 23. sectione 4. numero 27. Azor 1. parte libro 12. capit. 13. quæsito 5. Sairus libro 3. capite 33. numero 13. Emanuel Sà de excommunicationibus nemini reseruatis numero nono. Sanchez numero 55. Sanctarellus numero 6.* & alij communiter contra ipsum *Suarez de relig. tom. 4. lib. 1. cap. 5. num. 9.*

Amplia primo etiamsi dimittens habitum intentionem habuerit diutius dimittendi, sed postea modico tempore re ipsa dimiserit.

Ratio est, tum quia ad hoc faciunt rationes allatæ. Tū quia materia istius excommunicationis non est animus dimittendi, sed ipsa externa dimissio habitus, quæ licet per relationem ad intentionem dimittentis sit mortalis (actus enim voluntatis suam malitiam actui externo communicat) nihilominus in se non est mortalis, nec materia sufficiens excommunicationis, sicut neque excommunicationem in percussores clericorum, aut in fures latam incurrit is, qui intentionem habet grauiter percutiēdi clericum, aut magnæ rei quantitatem paulatim surripiendi; sed postea re ipsa leuiter percutit, aut modicam rei alienæ quantitatem aufert, vt bene docet *Sanchez loco cit. n. 54.* & alij contra *Suarez de censuris disp. 23. sect. 4. nu. 30. vers. 3. regula*, existimantē eum affici excōmunicatione, qui habitum dimisit animo diutius vagandi; licet paulo post, mutata voluntate, ad suum habitum reuertatur.

Obiicies cum Suarez, ista excommunicatio fertur ob temerariam habitus dimissionem; hæc autem in modico tempore consummatur, siue breuius, siue diutius postea duret.

Respondeo excommunicationem ferri ob dimissionem habitus ex se sufficientem ad mortale peccatum, non autem ob quamlibet habitus dimissionem, vt in simili

simili dictum est, de percussione Clerici, & de furto si contra fures lata esset excommunicatio.

Ampliari secundo potest probabiliter, etiamsi dimissio habitus ad breue tempus fiat ex turpi causa, exempli gratia, animo furandi, vel fornicandi, aut eundi ad lupanar.

Ratio est, quia licet illa dimissio sit grauiter peccaminosa, pro qualitate finis, & circumstantiæ: in ratione tamen dimissionis temerariæ, quæ hic sub censura prohibetur, non videtur mortalis ob paruitatem materiæ, & potius nomen despoliationis meretur quam dimissionis habitus. Ita *Azor. 1. parte lib. 12. cap. 13. quæst. 5. casu 16. vers. 15. igitur Sanchez loco citato num. 57. Emanuel Sà loco citato & alij contra Rodriquez in summa 1. parte cap. 43. num. 1. ad finem, Bannem 2. 2. quæst. 11. artic. 2. de apostasia dub. 2. concl. 2. Suarez loco citato, num. 31. vers. at vero, Sairum num. 15.*

Ex dictis in hoc dubio sequitur, religiosum dimittentem habitum, non statim ac illum dimittit, affici excommunicatione, sed tunc affici dum, dimisso habitu, in eo statu persistit tanto tempore, quod iudicio prudentis viri sufficiens censeatur ad mortalem culpam.

Ratio est, quia excommunicatio lata ob aliquem effectum non incurritur effectu nondum secuto; ista autem excommunicatio lata est ob dimissionem habitus, & cum quælibet dimissio non sufficiat ad incurrendam excommunicationem, dicendum est excommunicationem incurri ob dimissionem tanti temporis, quæ iudicio prudentis viri notabilis existimetur. Ita *Sairus lib. 3. cap. 33. num. 11. Tabiena ver. excom. 5. casu 23. quæsito 1. num. 2. Sanchez num. 54.* contra Suarez loco citato, & alios existimantes censurã contrahi in ipso puncto dimissionis. Ratio Suarez, & aliorum est, quia grauitas huius delicti non desumitur ex duratione temporis secuta, vel mente concepta, sed ex ipsamet dimissione habitus, quæ per se res grauis est, & sufficiens ad mortale peccatum, & consequenter ad incurrendam censuram, quæ ob ipsam dimissionem habitus imposita fuit.

Verum licet opinio Suarez sit probabilis, & valde tuta, nihilominus probabilius mihi videtur, quod dixi cum Sanchez, & aliis. Et ex dictis facilis est responsio ad præfatam rationem Suarez, & aliorum.

21 Maior difficultas est in assignanda quantitate temporis sufficiente ad mortale peccatum in hac censura. *Caietanus verb. excom. cap. 61. Sairus cap. 33. num. 14.* & alij existimant dimittentem habitum ad horam, vel etiam toto die ex leuitate quadam, & domi manendo, non affici excommunicatione: verum isti loquuntur de dimittente habitum, sed non exhibente se hominum conspectui.

Mihi dicendum videtur, duas, vel tres horas sufficere, quia hoc videtur tempus notabile secundum se, vnam vero horam, vt plurimum, non existimarem notabile tempus in hac materia. Licet enim vna hora notabilis sit respectu viginti quatuor horarum ad incurrendam lethalem culpam, ob seruile opus in die festo, vt suo loco docui cum Suarez, & aliis; in hoc tamen casu, in quo non habetur ratio ad vnum diem, sed simpliciter ad dimissionem habitus notabilem, regulariter loquendo, non censerem, & obnoxiam excommunicationi dimissionem habitus, per vnam horam contra hunc canonem, licet ob alias circunstantias fieri possit, vt pluribus lethalibus culpis infecta sit. Ita sentire videtur *Sanchez num. 55.* & alij, qui dum asserunt modicum tempus ab hac censura excusare, exemplum afferunt spatij vnius horæ.

TERTIA PROPOSITIO.

22 Omnes, & singuli Religiosi habitum suæ religionis temere dimittentes, excommunicationis gladio feriuntur.

Ratio est, quia textus simpliciter loquitur de Religiosis habitum temere dimittentibus.

23 Hinc sequitur primo, religiosos habitum dimittentes subiici huic censuræ, etiamsi eorum ordo, & religio instituta sit post editionem huius textus.

Ratio est, quia lex generalis, & perpetua non solum respicit, & obligat tunc natos; sed etiam in posterum nascituros: cum enim perpetua sit, semper loquitur, & semper afficit. Ob id *Suarez de censuris distinct. 31. sect. 6. num. 7.* & alij docent suspensionem latam contra superiores ordinum mendicantium, admittentes aliquem ad professionem, nondum expleto nouitiatus anno, extendi ad mendicantes postea institutos, *disput. 22. sect. 5. num. 16.* & excommunicationem latã contra mendicãtes transeuntes ad aliam religionem, quam Carthusianorum, extendi ad Patres Societatis Iesu, qui finito nouitiatus biennio, vota simplicia emiserunt; sunt enim veri religiosi, & mendicantium priuilegiis gaudent ex concessione Pij V. in bulla anno 1571. edita, & ex Gregorio XIII. in bullis anno 1582. & 1584. editis.

24 Secundò sequitur religiosos Societatis Iesu, qui habitu dimisso, secularem induunt in Italia, vbi sæculari habitu non incedunt, vinculo huius censuræ obstringi; ipsi enim sunt vere religiosi; consequenter oneribus religiosorum subijciuntur, sicut etiam illorum priuilegiis fruuntur, & cum lex nõ distinguat, neque nos distinguere debemus. Ita sentire videtur *Filiucius tract. 14. cap. 8. quæsito 4. num. 133.* dum sine distinctione ait, personas, quæ hac censura ligantur, esse omnes, & solos religiosos. Contrarium ex professo sustinet *Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 8. num. 70.*

Ratio ipsius est, quia cum textus loquatur de professis dimittentibus habitum suæ religionis, supponit religionem illam habere peculiarem habitum, quo à cæteris distinguatur: Societas autem Iesu non habet habitum peculiarem, & proprium, sed adhibet habitum communem accommodatum vsui patriæ, vt patet ex constitutionibus *par. 6. cap. 2. §. 15.*

Verum hæc ratio non obstat, quia licet Societas Iesu in genere non habeat habitum particularem, in singulis tamen regionibus habet habitum peculiarem ab aliis distinctum, & distinctiuum; consequenter sicut religiosus Societatis grauiter peccaret deferendo hic Romæ habitum sæcularem; ita etiam afficeretur excommunicatione, quia diceretur habitum suæ religionis hic dimittere.

25 Tertiò sequitur religiosum promotum ad beneficium parochiale alicuius Ecclesiæ affici excommunicatione, dimittendo habitum suæ religionis.

Ratio est, quia adhuc tenetur votis religionis, nec simpliciter, & absolutè exemptus est ab obseruantia regulari, dum eam commodè seruare potest vna cum Parochiali munere. Ita *Syluester verb. Religio 7. quæsito 11. S. Antoninus 3. parte, titulo 16. capite 5.* & alij, quos citat, & sequitur Sanchez in opere morali, *lib. 6. cap. 6. num. 36.*

26 Maior difficultas est, vtrum religiosus creatus Episcopus, vel Cardinalis, in istam excommunicationem incidat, dimittendo habitum suæ religionis.

Respondeo duplicem esse Doctorum sententiam.

Prima sententia est affirmatiua. Ratio est, tum quia huiusmodi religiosi tenentur habitum suæ religionis deferre *cap. penult. de vita, & honestate Clericorum*, vbi textus enumerat vestes, quas Episcopi deferre debent, exceptis Episcopis religiosis, quos ad habitum suæ religionis obligat, ibi, *nisi Monachi fuerint, quos oportet ferre habitum monachalem.* Quamquam hoc tempore post rituale Romanum, iussu Clementis Octaui reformatum, possunt Episcopi religiosi, retento colore habitus suæ religionis, accommodare se formæ vestium, quas alij Episcopi adhibent. Tum quia in *cap. 2. ne Clerici, vel*

Monachi in 6. excommunicatur Abbas religiosus assumens Rochetum, id est, illam albam, & candidam vestem, quam Episcopi superinduunt, & exterius deferunt. Ita *Syluester verbo Religio 7. quæsito 7. Maiolus de irregularitate capit. 1. numero 13. Surdus de alimentis titulo 8. priuileg. 79. numero 10.* & quamplures alij apud *Sanchez libro 6. capite 6. numero 23.* & apud *Sanctarellum numero 15.*

Secunda sententia, quæ mihi probabilior videtur, negat huiusmodi religiosos Episcopos in excommunicationem incidere.

Ratio est, tum quia Religiosus factus Episcopus eximitur ab omnibus regulis, & statutis religionis *cap. vnic. 18. quæstione 1.* ibi, *Monachus, quem Canonica electio à iugo regulæ monastery professionis absoluit.* Ergo in nullam incidit culpam, eos non obseruando. Cum ergo religiosus teneatur habitum suæ religionis deferre, præcipuè ob regulas & statuta suæ religionis, sequitur exemptum à regulis, & statutis suæ religionis non teneri ex vi regularis obseruantiæ ad habitum illius deferendum: consequenter religiosum factum Episcopum, non affici excommunicatione huius nostri textus. Tum quia in hoc textu sermo est de religioso regulari obseruantiæ subdito, & sub obedientia superioris existente, vt clarè ex textu constare ostendam in responsionibus ad rationes in contrarium.

Ita *Bonifacius Clementina 1. §. rursus, numero 31. & sequentib. de statu Monach. Rodriquez tom. 2. quæstione 58. articul. 3.* & alij quos citat, & sequitur *Sanchez libr. 6. capite 6. numero 23. & Sanctarellus de apostasia capite 1. numer. 15.* & hanc sententiam probabiliorem censet *Azor. tom. 1 lib. 12. cap. 7. quæsito 4.*

Ad primam rationem in contrarium

Respondeo Religiosum creatum Episcopum teneri quidem habitum suæ religionis deferre ex *cap. penult. de vita & honest. Cleric. in fine*, non vero ex vi huius nostri textus, in quo sermo est de religiosis subditis obedientiæ suorum superiorum; non vero de exempto, & absoluto à iugo regulæ, consequenter non tenetur habitum suæ religionis sub excommunicatione deferre.

Ad secundam Respondeo in præfato textu, cuius explicationem ego in hoc puncto tradidi, sermonem esse de Monacho subdito; non vero de exempto. Cum enim locutus fuisset de religioso habitum dimittente, in hæc verba loquitur, *Nec accedat ad quæuis studia litterarum, nisi à suo Prælato, cum consilio sui Conuentus, vel maioris partis eiusdem sibi eundi ad studium licentia primitus sit concessa*; consequenter Episcopus excommunicationem non incurrit deferendo rochetum, vel aliud genus vestium; cum hoc nullibi cautum sit sub excommunicatione.

27 Hinc patet quid dicendum sit, primo de religioso electo ad dignitatem Abbatis, habentem propriam diœcesim, nulli Episcopo subiectam; huiusmodi enim Abbas iurisdictionem habet Episcopalem, & assimilatur Episcopis, excepta consecratione, & functione ordinis Episcopalis, vt bene *Sanchez loc. cit. num. 35.* Consequenter etiam exemptionem à iugo regulæ, & statutorum regularium acquirit; consequenter non ligatur censuris contra religiosos impositis.

28 An autem præfatus religiosus creatus Episcopus, vel Abbas cum dignitate quasi Episcopali eximatur à tribus votis religionis, alibi explicandum est. Interim breuiter dico non eximi; cum enim adhuc religiosus maneat, remanet etiam obstrictus tribus votis, quæ sunt de essentia status religiosi, *cap. cum ad monasterium in fine, de statu Monachorum.* Immo si religiosus ad Pontificatum promoueatur, iisdem votis detinebitur, & quamuis nulli teneatur obedire, hoc ideo contingit; quia nullum in terris superiorem habet, ex *Arragonio 2. 2. quæst. octuagesimaoctaua, artic. vndecimo, Sanchez cap. 6. num. 6.* & aliis: ergo à fortiori iisdem votis obstrictus manet religiosus creatus Episcopus, vel Abbas. Quamobrem perspicuum est huiusmodi religiosum teneri voto castitatis, vt communiter concedunt Doctores. Tenetur etiam voto obedientiæ, non quidem prælatis religionis, cum à regulari obseruantia, & obedientia Prælatorum religionis eximatur *cap. vnic. decimaoctaua quæst. 1.* Sed Summo Pontifici. Religiosus enim, dum professionem emittit, obedientiam potissimum spondet, & promittit Summo Pontifici; ab hac autem obedientia non eximitur, dum ad Episcopatum promouetur; consequenter Summus Pontifex posset illi ea omnia præcipere, quæ in regulis illius religionis continentur; sicut ea præcipere potuisset superior religionis, antequam ille ad Episcopatum promoueretur, consequenter religiosus Episcopus tenebitur Summo Pontifici præcipienti obedire, non solum ex generali obligatione, qua reliqui fideles, aut solum ex obligatione iuramenti, qua omnes Episcopi tenentur, sed ex peculiari voto obedientiæ. Præterea huiusmodi religiosus tenetur voto paupertatis, quia etiam ista est de essentia status religiosi, quamobrem religiosus ad Episcopatum assumptus, non efficitur dominus redditūum Ecclesiasticorum, sed administrator, vt eos in vsus decentes insumat; iuxta *S. Tho. 2. 2. quæst. 88. artic. duodecimo, Arragon. ibidem Rodriquez tomo 2. q. regular. quæst. 58. artic. 3. Azor. 1. parte, lib. 7. quæst. 2. Valentiam 2. 2. disput. 10. quæst. 3. puncto 8. Lessium lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 113. Sanchez in opere Morali lib 6. cap. 6. num. 2. & seq. Sanctarellum de apostasia cap. 6. dub. 3.* & quamplures alios apud præcitatos Doctores contra *Angles in Flor. 2. parte quæst. vnica de voto artic. 2. post 3. difficultatem dub. 5.* existimantem religiosum creatum Episcopum eximi à tribus votis, & ad castitatem teneri solum ratione sacrorum ordinum contra *Vasquez 1. 2. quæst. 96. artic. 4. disput. 165. cap. 8. num. 91. & 104. Sotum 7. de iustitia q 4. art. 2. ad vltimum*, & alios existimantes religiosum Episcopum non teneri voto paupertatis, sed effici dominum redditūum Ecclesiasticorum, sicut efficiuntur Episcopi sæculares. Sed quid ego in hac re sentiam, infra aperiam de obligatione beneficiatorum circa fructus, & de eiectis à religione.

29 Secundò patet quid dicendum sit de religiosis ad Cardinalatus dignitatem promotis; censeo enim hos non subiici huic excommunicationi non deferendo habitum Religionis.

Ratio est, quia licet singuli religiosi, excepto Summo Pontifice, teneantur habitum suæ Religionis deferre; tamen qui ad Cardinalatum assumuntur, non tenentur ex vi regularis obseruantiæ illum deferre, cum ab ea subtrahantur instar Episcoporum; nam etiam ipsi in Ecclesiis suis titularibus iurisdictionem quasi Episcopalem habent; consequenter non afficiuntur excommunicatione imposita contra religiosos habitum dimittentes. Ita *Bonifacius loc. cit. Sanchez num. 34.* & alij.

30 Sed modò superest dubium, primò vtrum religiosi dimittentes habitum, vt excommunicationem incurrant, debeant etiam simul physicam, vel leges audire sine Superioris licentia.

Ratio dubitandi est, quia Summus Pontifex in hoc textu loquitur de religioso dimittente habitum, & accedente ad studia sine Superioris licentia, cum consilio Conuentus, vel maioris partis, & videtur has duas actiones copulatiuè requirere ad incurrendam excommunicationem, nam in plurali subiungit, *si quis horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat sententiam*, religiosus autem, qui habitum dimittit, sed ad studium non accedit, non dicitur violator horum, sed alterius actionis.

His non obstantibus dicendum est, alterutram istarum actionum sufficere ad incurrendam istam excommunicationem; hæc enim est Summi Pontificis intentio. Ob id Do

id Doctores communiter hac tamquam duas excommunicationes distinctas referunt. Ita *Gloſſa hic verbo, horum Sanchez lib.6. cap.8. num.39. Sanctarellus num.19.* & alij communiter, teste *Suarez disput.2. sect.4. num.27.* contra nonnullos, quos tacito nomine refert *Anto.cap.Deus qui num.3.de vit.& honest.Cleric.*

Ad rationem dubitandi. Respondeo, illa verba, *ſi quis horum violator*, non intelligi collectiuè, ſed diſiunctiuè, & frequenter caſus pluralis adhibetur pro ſingulari, vt dictum eſt in explicatione Bullæ Cœnæ, & patet ex verbis ſcripturæ, vt ex illis, *latrones conuiciabantur ei*, id eſt, vnus latronum: & ex inſtitutione, & miniſtris extremæ Vnctionis apud Iacobum, *inducant Presbyteros*, id eſt, aliquem ex Presbyteris, vt explicaui in tractatu de Sacramentis, dum loquerer de Sacramẽto extremæ Vnctionis.

31 Secundò dubium eſt, ad quem pertineat poteſtas diſpenſandi circa delationem habitus.

Reſpondeo pertinere ad Summum Pontificem, quia obligatio deferendi habitum conſurgit ex iure canonico; facultas autem diſpenſandi in iure caonico, *per ſe*, & regulariter loquendo pertinet ad Papam.

Dixi *per ſe*, quia per accidens acceſſoriè, & conſequenter dimitti poteſt habitus ex licentia Prælati, conceſſa ad aliquod opus, quod exerceri commodè nequit cum habitu, vt ſi Prælatus mittat religioſum ad concionandum in locis, in quibus retento habitu id facere nequit, aut ſi corporale ac laborioſum opus illi imponat, quod ſine habitus mutatione commodè exerceri non poſſit. Ita *Nauar.de Apoſtaſia conſil.70.num. 8. & ſeq.& Suarez tom.4. de Relig.lib.1.cap.5.num.16.& 17.*

Obiicies, Religioſus, cui à Prælato data eſt facultas peragendi aliquod opus, ſi dubitat, an ſibi liceat opus illud præſtare dimiſſo habitu, Superiorem adit, & ab ipſo inquirit, an illud facere poſſit mutato habitu, ergo ſignum eſt Superiorem poſſe directè, & per ſe facultatem concedere non deferendi habitum.

Reſpondeo, Religioſum tunc temporis adire Superiorem, non vt ab ipſo directè circa delationem habitus diſpenſetur, ſed vt ipſe declaret, an tunc temporis licita ſit habitus dimiſſio, vt bene obſeruat *Suarez de Relig. tom.4. lib.1.cap.5.*

QVARTA PROPOSITIO.

32 Abſolutio iſtius excommunicationis iure communi reſeruata non eſt.

Ratio eſt, quia in cap. vt periculoſa citato, nulla de reſeruatione fit mentio, conſequenter abſolutio à quolibet Confeſſario ad confeſſiones Religioſorum excipiendas approbato conferri poteſt, niſi aliud iure ſpeciali aliquibus in locis, vt Mediolani, caueatur, vt docui de cenſuris in genere: propterea in huius rei explicatione opus non eſt hic diutius immorari.

PVNCTVM III.

De Religioſo profeſſo matrimonium ſine licentia Papæ contrahente.

1 *Affertur textus, quo probatur huiuſmodi religioſum excommunicatione ligari*, reliqua remiſſiuè innuuntur.

1 IN Clementia vnica. *de conſanguinitate, & affinitate*, extat excommunicatio contra contrahentes matrimonium in quibuſdam caſibus, quos enumeraui in tractatu de excommunicationibus omnibus in particulari *diſtinct.2.quaeſt.2. punct.7.* dum loquerer de contrahentibus matrimonium in caſibus prohibitis, inter quos recenſetur caſus matrimonij à Religioſo profeſſo contracti; ſed cum hunc caſum ibi ſufficienter explicauerim, nec quicquam hic addendum occurrat, ad ibi dicta me remitto. Vbi etiam innui hanc cenſuram iure communi reſeruatam non eſſe, cum in præfata Clementina nullum de reſeruatione verbum habeatur.

PVNCTVM IV.

De Religioſo vltra mare proficiſcente ſine licentia ſui Superioris.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Licentia tacita non excuſat religioſum euntem vltra mare ſine licentia ſui Superioris, ſed licentia debet eſſe in ſcriptis expreſſa.*
4 *Religioſus transferens ſe ſine licentia ad partes transmarinas, vbi eſt maior fidelium pars, ligatur excommunicatione.*
5 *Superior concedens facultatem alicui religioſo litterato, ſed non prouido, vel experto transferendi ſe ad partes tranſmarinas, non eximitur ab excommunicatione.*
6 *Superior concedens licentiam religioſo alterius ordinis eundi vltra mare non ligatur excommunicatione.*
7 *Aſſignatur ſubiectum iſtius excommunicationis.*
8 *Superior alicuius ordinis non incurrit excommunicationem transferendo ſe vltra partes tranſmarinas ſine licentia.*
9 *Religioſus conferens ſe ad partes tranſmarinas ſine licentia excommunicationem incurrit, etiamſi id faciat abſque prauo animo, vel ſcandali periculo.*
10 *Abſolutio iſtius excommunicationis Summo Pontifici reſeruata eſt.*

QVatuor in hoc puncto explicabo. Primò, vtrum religioſus excommunicationem incurrat eundo vltra mare. Secundò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis. Tertiò, quodnam ſit ſubiectum. Quartò, vtrum iſta excommunicatio Summo Pontifici reſeruata ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 REligioſus proficiſcens vltra mare ſine licentia ſui Superioris excommunicationem incurrit; nam Ioannes XXII. cum intellexiſſet nonnullos Religioſos ſe transferre ad partes tranſmarinas, in quibus pauci fideles reperiebantur, vt eos deciperent, & in errorem inducerent, vel retinerent, ſub excommunicatione interdixit, in extrauag. *Ad noſtrum*, ne vlli Religioſi audeant ad huiuſmodi loca ſine licentia ſui Superioris, nec Superiores huiuſmodi facultatem concedere quibuſuis fratribus ſui ordinis, exceptis fratribus ſcientia, prudentia, & experientiæ vſu præditis.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excõmunicationis eſt duplex actio, vna ex parte Religioſi inferioris, altera ex parte Superioris.

Prima igitur actio eſt, transferre ſe ad partes tranſmarinas abſque licentia Superioris; nam in Bulla dicitur, *ne ipſorum aliquis abſque Superioris ordinis ſui licentia ſibi per ipſius litteras patentes conceſſa, de cætero ad partes ante dictas ſe transferat.*

3 Sed modò dubium eſt, vtrum ſufficiat licentia tacita, vel etiam expreſſa, ſed non in ſcriptis conceſſa.

Ratio dubitandi eſt, tum quia taciti, & expreſſi eadem eſt conditio, & natura. Tum quia de ratione, & ſubſtantia priuilegij non eſt ſcriptura, vt probaui in tractatu de legibus.

His non obſtantibus, arbitror licentiam expreſſam, & ſcriptis exaratam requiri, quia Pontifex in ſua Bulla hoc

explicitè petit, ibi, *per ipsius litteras patentes*, & excommunicat aliter præsumentes, ibi, *præsumentes contrarium quouis modo.*

Ad rationes dubitandi.

Respondeo eas procedere, quoties non constat de contraria legislatoris voluntate, vt in nostro casu constat.

4 Secundò dubium est, vtrum transferens se absque licentia ad partes transmarinas, vbi est multitudo fidelium, ligetur vinculo istius excommunicationis.

Respondeo negatiuè, si ibi maior sit pars fideliũ, quam infidelium; nam in Bulla sermo est de transferentibus se ad partes transmarinas, in quibus pauci fideles respectu infidelium commorantur.

Secunda actio ex parte Superioris est, concedere licentiam accedendi ad partes transmarinas aliis quam viris doctis, & expertis; nam in Bulla dicitur, *Superioribus ipsis nihilominus iniungentes, ne quibusuis sui ordinis fratribus, nisi dumtaxat viris litteratis, prouidis, & expertis huiusmodi licentiam impertiri præsumant.*

Ex quo sequitur Superiorem affici excommunicatione, si huiusmodi licentiam concedat fratri sui ordinis inexperto, aut illiterato, nisi fortè id bona fide, vel ex ignorantia agat; textus enim vtitur verbo, *præsumant.*

5 Maior difficultas est primò, vtrum Superior incurrat istam excommunicationem, concedendo licentiam alicui, quem nouerat litterarum scientia valde instructum, non tamen prouidum, vel expertum.

Respondeo incurrere, quia textus requirit triplicem conditionem in eo, cui facultas concedenda est; nempe scientiam, prudentiam, & peritiam, seu experientiam; loquitur enim per dictionem coniunctiuam, & ibi, *litteratis prouidis, & expertis.*

6 Secundò difficultas est, vtrum ista excommunicatio incurratur à Superiore concedente huiusmodi licentiam fratribus alterius ordinis.

Respondeo negatiuè, quia textus loquitur de concedente licentiam fratribus sui ordinis, ibi, *ne quibusuis sui ordinis fratribus.* Verum tamen est fratres se transferentes vltra mare cum huiusmodi licentia, in excommunicationem incidere. Tum quia huiusmodi licentia irrita est, vtpotè obtenta ab eo, qui eius concedendæ potestatem non habet. Tum quia Summus Pontifex excommunicat religiosos transferentes se vltra mare absque licentia Superioris ordinis sui: hic autem non est Superior ordinis sui.

TERTIA PROPOSITIO.

7 Subiectum istius excommunicationis, sunt omnes, & singuli religiosi cuiuscumque ordinis, & religionis, transferentes se ad præfatas partes transmarinas absque licentia Superioris: nam in Bulla dicitur, *vniuersis, & singulis religiosis; cuiuscumque conditionis, religionis, ordinis, vel status existant, &c.* Idem dicendum est de Superioribus, textus enim vniuersaliter loquitur, tam de Superioribus, quàm de religiosis subditis, ibi, *Nos enim quoscumque præsumentes contrarium quouis modo, excommunicationis subiacere sententiæ volumus ipso facto, à qua nullus ab alio, quàm à Pontifice Romano possit absolutionis beneficium obtinere.* Verum tamen est, ad istam excommunicationem incurrendam requiri præsumptionem; consequenter ignorantiam excusare, quia textus vtitur verbo, *præsumentes.*

8 Sed modò dubium est primò, vtrum Superior ordinis accedens ad huiusmodi loca sine licentia, pœna illius excommunicationis obstringatur.

Respondeo negatiuè, quia textus loquitur de religiosis subditis accedentibus sine licentia Superioris ordinis; nomine autem Superioris ordinis non intelligo Guardianum, aut Rectorem Conuentus, sed Generalem, vel æqualem iurisdictione, vel alium ab ipso delegatum ad hanc facultatem concedendam; hic enim per antonomasiam Superior ordinis nuncupatur.

9 Secundò dubium est, vtrum religiosi accedentes sine licentia ad huiusmodi loca, absque animo inducendi aliquem in errorem, & sine scandali periculo, pœnam excommunicationis contrahant.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia licet Summus Pontifex ob huiusmodi periculum inductus fuerit ad faciendam istam constitutionem, nihilominus in dispositione generaliter loquitur; fieri enim potest, vt quis ob casum particularem moueatur ad faciendam legem vniuersalem. Tum quia, quando finis legis cessat solum in particulari casu, lex adhuc obligat, vt docui in tractatu de legibus cum probabiliori, & communiori DD. sententia.

QVARTA PROPOSITIO.

10 Absolutio istius excõmunicationis Summo Pontifici reseruata est, nam in Extrauaganti, *ad nostrum, de regul. & transeunt. ad relig.* dicitur, *nos enim quoscumque præsumentes contrarium quouis modo, excommunicationis subiacere sententiæ volumus ipso facto, à qua nullus ab alio quam à Romano Pontifice possit (nisi dumtaxat in mortis articulo) absolutionis beneficium obtinere.*

PVNCTVM V.

De religioso adeunte curias Principum absque Superiorum suorum licentia.

1 *Refertur textus, in quo ista excommunicatio continetur.*
2 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
3 *Recensentur conditiones necessariæ ad illam excommunicationem incurrendam.*
4 *Monachus, qui bono animo curiam ingressus est, sed postea in curia commoratur intentione damnum inferendi suis Prælatis, vel Monasteriis, excommunicationem non videtur incurrere, iuxta probabilem auctoris opinionem.*
5 *Religiosus ad curiam Principum accedens animo damnum inferendi ligatur excommunicatione, etiamsi nullum damnum reipsa inferat.*
6 *Religiosus accedens ad curias Principũ intentione damnum inferendi suis Prælatis, vel Monasterio, subiicitur excommunicationi, etiamsi ad præfatas curias accedat cum licentia sui Prælati.*
7 *Licentiam specialem quisnam habere censeatur.*
8 *Religiosus quibusnam personis intentionem nocendi habere debeat, vt incurrat excommunicationem latam contra accedentes ad curias Principum animo nocendi.*
9 *Religiosus accedens ad curiam animo nocendi alteri religioso, qui non sit Prælatus, non incidit in excommunicationem.*
10 *Religiosus habens intentionem nocendi alteri religioni, aut alteri Monasterio, non obstringitur excommunicationis vinculo.*
11 *Assignatur subiectum istius excommunicationis.*
12 *Monachi omnes, & Canonici regulares non habentes administrationem ligantur excommunicatione dum ad curias Principum accedunt animo nocendi suis Prælatis, vel Monasteriis.*
13 *Vt Monachi præfatam excommunicationem incurrant debent administrationem habere.*
14 *Monachus accedens ad curias Principum animo nocendi, excusatur ab excommunicatione, si hoc faciat ex ignorantia.*
15 *Ista excommunicatio Summo Pontifici reseruata non est.*

Quatuor principaliter in hoc puncto explicabo. Primò, vtrum præfati religiosi excommunicationem aliquam

aliquam incurrant adeundo curias Principum absque Superiorum licentia. Secundò, quænam sit materia istius excommunicationis. Tertiò, quodnam sit subiectum. Quartò, an præfata excommunicatio Summo Pontifici reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Monachi, & Canonici regulares adeuntes Curias Principum ad nocendum suis Prælatis, aut Monasteriis, excommunicationem ipso facto incurrunt, nam in Clemētina prima, *in agro de statu Monach.* fertur excōmunicatio contra Monachos,& Canonicos regulares accedentes ad Curias Principum, his verbis, *Nos eorum in hac parte reprobis ausibus obuiare volentes, hoc edicto perpetuo prohibemus, ne Monachi, aut regulares Canonici administrationem aliquam non habentes, ad Curias Principum absque speciali Prælatorum suorum licentia, se conferre præsumant. Quod si, vt suis Prælatis, aut Monasteriis damnum aliquod inferant, ad dictas Curias se conferre præsumpserint, excommunicationis sententiam eos incurrere volumus ipso facto.*

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Materia istius excommunicationis est, accedere ad Curias Principum, animo nocendi suis Prælatis,aut Monasteriis,ex quo licet inferre ad incurrendam istam excommunicationem duas conditiones requiri.

3 Prima est accessus ad curias Principum.

Secunda est intentio nocendi suis Prælatis,aut Monasteriis. Quomodo autem ista intentio, seu actus internus puniri possit pœna excommunicationis, cum sub humanam potestatem cadere non videatur, patet ex dictis de legibus, & de censuris in genere.

Ex his duabus conditionibus colligi potest solutio multorum casuum.

Colligitur primò, eum non affici hac censura,qui animum habet nocendi suis Prælatis, sed se ipsum ad præfatas Curias non confert, vt si mittat procuratorem, vel etiam si neminem mittat; textus enim loquitur de conferentibus se, vt patet ex illis verbis, *ad dictas Curias se conferre præsumpserint.*

Secundò eum, qui inchoat iter ad Curias Principum, sed pœnitentia ductus animum nocendi mutat, & Curiam alio animo ingreditur, non affici excommunicatione, quia textus non loquitur de inchoante iter causa nocendi, sed de conferente se ad Curiam: is autem dicitur se ad Curiam conferre, qui Curiam ingreditur. Idem valet in eo, qui eo prauo animo egressus fuerat Monasterio, sed morbo, aut alio impedimento detentus, non potuit Curiam ingredi: hic enim non dicitur conferre se ad Curiam Principum.

Tertiò eum, qui causa negotiorum,in vtilitatem Monasterij in Curia agendorum, iter inchoat, sed in itinere statuit, & decernit damnum Monasterio, vel suis Prælatis inferre, affici excommunicatione, si hoc animo Curiam ingrediatur.

4 Maior difficultas est, vtrum excommunicatione ligetur is, qui bono animo Curiam ingressus est, sed dum in Curia commoratur, vult ibi permanere, vt damnum inferat.

Suarez de censuris disput. 22. sect. 5. num. 6 Filiucius tract. 14. cap. 8 quæsito 6. n. 141. putant ligari, quia in hoc textu non tam prohibetur accessus ratione itineris, seu motus, quam ratione existentiæ, seu assistentiæ in Curia ad nocendum. Hæc sententia probabilissima est. Sed oppositum mihi probabilius videtur, quia in materia pœnali non est facienda extensio vltra propriam verborum proprietatem: aliud enim est conferre se ad Curias, aliud in Curia existere, & sicut excommunicationem contrahit is, qui Curiam ingreditur animo nocendi suis Prælatis,etiam si statim, ac Curiam ingressus est, mutet animum; ita non debet is excommunicationem incurrere, qui bono animo Curiam ingressus est, sed animo mutato ibi persistit intentione nocendi, consequenter signum est Summum Pontificem noluisse excommunicatione punire persistentiam in Curia, sed accessum ad Curiam cum præfata intentione; alioquin in primo casu excommunicatio non incurreretur, quod nullus Doctorum concessit,nec concedere potest.

5 Quartò colligitur, religiosum accedentem ad Curiam Principum sæcularium intentione damnum inferendi, subiici huic excommunicationi, etiamsi re ipsa nullum damnum inferat,nam hic facit actionem sub censura prohibitam; etiamsi damnum re ipsa non sequatur; actio enim prohibita sub censura, est accessus animo nocendi. Ita *Suarez & Filiucius locis citatis, Tolet. lib. 1. cap. 40. num. 7.*

6 Quintò, Religiosum, qui ad Curias Principum sæcularium se confert animo nocendi suis Prælatis,vel Monasterio, in excommunicationem incidere, etiamsi fortè accedat de licentia sui Prælati. Ratio est, quia licet in hoc textu præscribatur, vt nullus Monachus, vel Canonicus regularis ad Curias Principum se conferre præsumat absque speciali licentia, nihilominus dum imponitur excommunicatio accedentibus animo nocendi, nulla de licentia fit mentio; consequenter, siue accedat obtenta licentia, siue non obtenta licentia, excommunicationem incurrit, modo accedat eo prauo animo: duo enim prohibentur in hoc textu. Primum est accedere ad Curias Principum sine speciali licentia, exceptis iis, qui administrationem habent, quia ipsis sæpè opus est, causa administrationis, Curiam adire. Secundum est, accedere ad Curias Principum animo nocendi suis Prælatis, vel Monasteriis, siue licentia obtenta sit, siue non. Ita *Panormitanus Syluester, Caiet. Nauar.* & alij, quos citat,& sequitur *Suarez loco citato, num. 6. Filiucius loc. cit. num. 140. Sairus lib. 3. c. 34. num. 27.*

7 Is dicitur specialem licentiam habere, cui à superiore data est facultas accedendi ad Curiam Principis, vel ad Curias Principum. Secus si data sit facultas eundi, quo velit; hæc enim non est licentia specialis, sed generalis: consequenter Monachus cum hac generali licentia conferens se ad Curias Principum non excusatur à peccato: consequenter neque à censura, si animo nocendi accedat. Ita *Sairus loc. cit.* & alij.

8 Sed modò dubium oritur, erga quas personas animum nocendi habere debeat is, qui ad Curias se confert, vt censuram huius textus incurrat.

Respondeo debere animum nocendi habere suis Prælatis, aut Monasteriis: ibi, *vt suis Prælatis, aut Monasteriis.*

Ex quo sequitur primò, accedentem ad Curiam animo nocendi suo Abbati, vel Generali, in hanc censuram incurrere: vterque enim est suus Prælatus. Idem dic, si animum nocendi habeat toti Religioni. Hoc enim pacto intendit etiam nocere suo Monasterio; damnum enim totius Religionis est etiam damnum sui Monasterij, & qui prohibet damnum inferri parti, multò magis prohibet inferri toti, vt bene *Suarez loco citato, num. 7. & Filiucius num. 141.*

Secundò sequitur, accedentem ad Curiam animo nocendi alicui religioso sui Monasterij, qui Prælatus non sit, non affici hac excommunicatione; quia textus loquitur de habente animum nocendi suis Prælatis, vel Monasteriis, hic autem non est Prælatus, vt suppono, neque est Monasterium, seu damnum Monasterij, quia damnum particularis personæ nō cedit in damnum Religionis, vel Monasterij secundum suam communitatem. Quod si aliquando id contingit, accidentarium est, & alioquin non opus fuisset hic exprimere Prælatos, ... rum

rum damnum magis in communitatem redundat, quam damnum priuatorum.

10 Tertiò habentem intentionem nocendi alteri Religioni, aut alteri Monasterio non affici excommunicatione, etiamsi alterum Monasterium sit eiusdem Religionis: Textus enim loquitur de nocentibus suis Prælatis, aut Monasteriis, vbi notanda est illa particula *suis*, quæ strictè, & propriè accipienda est, prout habet relationem ad ipsummet Religiosum delinquentem. Alterum autem Monasterium eiusdem Religionis non est suum. Ita *Suarez, & Filiucius loc. cit.*

TERTIA PROPOSITIO.

11 SVbiectum istius excommunicationis sunt Monachi, & Canonici Regulares non habentes aliquam administrationem, si ad Curias Principum accedant intentione nocendi suis Prælatis, vel Monasteriis. Hæc propositio clarè constat ex verbis textus initio allatis.

Hinc sequitur hac censura non ligari quoslibet Religiosos, sed tantummodo Monachos, & Canonicos regulares. Tum quia textus istorum solum meminit, & verba in materia pœnali, & odiosa non sunt amplianda, sed restringenda. Tum quia frustra exprimerentur Canonici Regulares, cum perspicuum sit omnibus, istos esse Religiosos; ita communiter DD.

12 Maior difficultas est primò, vtrum omnes, & singuli Monachi subiiciantur huic excommunicationi.

Respondeo duplicem esse DD. sententiam.

Prima censet non omnes Monachos huic excommunicationi subiici, sed solum nigros, id est, Benedictinos.

Ratio est, quia licet textus absolutè, & sine limitatione loqui videatur, nihilominus, si attentè legatur, solum de Monachis nigris loquitur; nam in principio illius dispositionis meminit tantummodo Monachorum nigrorum, vt patet ex illis verbis, *quia verò nonnulli Monachorum ipsorum*, id est, nigrorum, seu Benedictinorum, *per Curias Principum, vagando discurrunt, &c.* consequenter dum excommunicat Monachos, ad Curias se conferentes, intelligendus est de illis Monachis, de quibus antea locutus fuerat. Ita *Angelus verb. excommunicatio 7. casu 38. Suarez loco citato, num. 4. Filiucius loc. cit. n. 139.*

Secunda sententia, quæ mihi probabilior videtur, est omnes Monachos huic excommunicationi subiici, quia textus absolutè, & sine limitatione loquitur. Quamuis enim Summus Pontifex ab euagatione Monachorum nigrorum occasionem arripuerit edendi hanc constitutionem, nihilominus dum excommunicationem imposuit, eam indistinctè posuit contra Monachos, & contra Canonicos Regulares, de quibus antea mentionem non fecerat. Ita *Panorm. hic num. 9. Syluester verb. excommunicatio 9. num. 78. Toletus lib. 1. cap. 40. n. 8.*

13 Secundò, difficultas est, vtrum singuli Monachi, vel regulares Canonici transferentes se ad Curiam Principum cum præfata intentione, ligentur hac censura.

Respondeo ligari, modo administrationem non habeant; textus enim de his tantum loquitur. Et licet in iis verbis, in quibus excommunicatio continetur, expressa mentio non fiat de habentibus administrationem, nihilominus ex serie, & contextu verborum clarè constat, textum de his loqui. Nomine autem administrationis, non intelligo solum temporalem, verum etiam spiritualē; textus enim absolutè loquitur per verba excludentia quàlibet administrationem, ibi, *administrationem aliquam non habentes*; habens autem administrationem spiritualem dicitur aliquam administrationem habere, & sæpe contingit, vt non solum habentes iurisdictionem temporalem necesse habeant se conferre ad Curias Principum: verum etiam habentes iurisdictionem spiritualem, vt experientia docet, consequenter in vtrisque militat ratio, & exceptio. Ita *Glossa, & Panormitan. hic, Suarez loco citato, numer. 5.* contra *Angelum, loco citato, & Cardinalem hic.*

14 Tertiò, difficultas est, vtrum ignorantia excuset.

Respondeo affirmatiuè, quia textus loquitur de præsumentibus se conferre. Et hoc verum est, etiamsi ignorantia crassa, & supina sit, modò non sit coniuncta cum ingenti temeritate; hæc enim comparatur scientiæ, vt alibi sæpius ostensum est.

QVARTA PROPOSITIO.

15 ABsolutio istius excommunicationis, iure communi reseruata non est.

Ratio est, quia Pontifex in præfata Clementina istius excommunicationis absolutionem non reseruauit; reseruatio autem inducenda non est, nisi sit in iure expressa, vt colligitur ex *cap. nuper*, de sententia excommunicationis.

PVNCTVM VI.

De Religioso conferente se ad studia absque licentia Superioris.

1 *Affertur textus, in quo ista excommunicatio continetur.*
2 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
3 *Accessus ad studia cuinam censeatur sub excommunicatione prohibitus.*
4 *Religiosus accedens ad studia sui oppidi sine licentia sui Prælati non incurrit istam excommunicationem.*
5 *Religiosus non afficitur excommunicatione accedendo ad aliud Monasterium suæ Religionis, in quo studia exercentur.*
6 *Religiosus transferens se ad aliud Monasterium suæ Religionis intentione dandi operam studiis, quæ extra Monasterium exercentur, non incurrit excommunicationem si intentionem habeat degendi in Monasterio suæ Religionis.*
7 *Quanam licentia requiratur, vt religiosus immunis sit ab excommunicatione accedendo ad studia.*
8 *Generalis, aut Prouincialis potest facultatem concedere religioso sibi subdito accedendi ad studia.*
9 *Religiosus accedens ad studia ex licentia inualida non eximitur ab excommunicatione.*
10 *Consilium sufficit, vt petitum sit à maiori parte Conuentus, etiamsi non adsit consensus. dum Superior concedit religioso facultatem eundi ad studia.*
11 *Non est necesse totum Conuentum conuocare dum alicui religioso concedenda est facultas exeundi ad studia.*
12 *Religiosus non eximitur ab excommunicatione, dum egreditur ad studia non conuocato Conuentu, etiamsi alioquin adsit consilium maioris partis Religiosorum.*
13 *Assignatur subiectum istius excommunicationis.*
14 *Prælatus Monasterij non afficitur excommunicatione accedendo ad studia sine licentia.*
15 *Absolutio istius excommunicationis reseruata non est.*

QVatuor de more agam. Primò, an præfatus Religiosus excommunicationem incurrat. Secundò, quænam sit istius excommunicationis materia. Tertiò, quodnam sit subiectum. Quartò, vtrum ista excommunicatio Summo Pontifici reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 REligiosi accedentes ad studia sine licentia sui Prælati, & consilio Conuentus, vel maioris partis, laqueo excommunicationis obstringuntur, nam in *cap. 2. vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi in 6.* excommunicantur Religiosi professi *accedentes ad quauis studia*

studia litterarum, nisi à suo Prælato cum consilio sui Conuentus, vel maioris partis eiusdem, sibi eundi ad studium licentia primitus sit concessa.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAteria istius excommunicationis est accessus ad studia absque licentia Superioris cum consilio Conuentus, vel maioris partis, vt patet ex verbis textus proximè citatis.

3 Quæres primò, quisnam accessus ad studia sub excommunicatione in hoc loco prohibeatur.

Respondeo prohiberi illum accessum, quo Religiosus causa studiorum proficiscitur extra oppidum sui Monasterij.

Ratio est, quia textus loquitur de proficiscente alio causa studendi. Et hoc verum est, siue intendat dare operam studiis alias prohibitis, vt legibus, aut physicæ, siue alias permissis vt Theologiæ, aut sacris Canonibus; textus enim generaliter loquitur, ibi, *ad quæuis studia.* Ita *Palud. in 4. distinct. 18. quæst. 3. artic. 3. num. 42. Nauarr. capit. 23. num. 133. Suarez disputat. 23. sect. 4. numer. 35. Sairus de censuris lib. 3. capit. 33. num. 20. Filiucius tract. 14. cap. 8. quæsito 4. num. 136. Sanchez in opere morali lib. 6. capit. 8. num. 76. Sanctarellus in tractat. de Apostasia capit. 2. num. 1.* & alij communiter.

4 Hinc sequitur Religiosum, qui sine licentia accedit ad studia sui Oppidi, non affici excommunicatione huius capitis ex communi Doctorum sententia; & hoc verum videtur, etiamsi, dum Religiosus scholas sui Oppidi frequentat, extra Monasterium commoretur: nam ex vi huius capitis excommunicationem non incurrit, cum textus loquatur de proficiscente alio, quamquam aliunde fieri potest, vt grauiter peccet, manendo extra Monasterium absque debita licentia, vt puncto primo ostensum est. Ita expressè *Sanchez loco citato, num. 76. Sanctarellus num. 2.* idémque sentire videntur alij præcitati DD.

5 Sed modò dubium est, vtrum accedens sine licentia ad Monasterium suæ Religionis in alio Oppido existens, vbi sunt studia intra claustrum, afficiatur excommunicatione.

Respondeo negatiuè, quia hic non dicitur accedere ad studia; sed potius mutare Cœnobium, & Monasterium, nec textus intendit quamcumque profectionem absque licentia prohibere sub excommunicatione, sed profectionem ad studia extra claustrum sita. Ita communiter Doctores.

6 Maior difficultas est, si transferat se ad alium suæ religionis Conuentum intentione dandi operam studiis, quæ extra Monasterium existunt.

Respondeo neque in hoc casu in excommunicationem incidere, si intentionem habeat manendi in Monasterio, & iuxta modum ordinarium ad scholas accedendi; hæc enim dicitur potius mutatio Cœnobij, quam profectio ad studia. Nec ordinarius modus accedendi ad studia, habitando in proprio Conuentu, prohibitus est sub censura in hoc textu. Ita communiter Doctores. Secus dicendum est, si Religiosus intentionem habeat accedendi ad aliud Oppidum, in quo sunt studia, & simul manendi extra Conuentum. Hæc enim est vera profectio ad studia; consequenter est materia istius excommunicationis, si fiat sine debita licentia. Idem dicendum censeo de illo, qui sine licentia ad aliud Oppidum se transfert causa studiorum, animo tamen habitandi extra Conuentum, sed accedendi ad studia, quæ intra suæ Religionis claustrum sunt: hic enim non dicitur mutare Cœnobium; sed ad studia proficisci, cum in Conuentu habitare non intendat, nisi occasione studiorum. Ita *Sanchez loco citato, num. 75. & Sanctarellus loco cit. num. 2.*

7 Quæres secundò, quænam licentia requiratur, vt religiosus in istam excommunicationem non incidat, accedendo ad studia.

Respondeo requiri licentiam proprij Prælati immediatè, cum consilio Conuentus, vel maioris partis; in textu enim dicitur, *Nisi à suo Prælato cum consilio sui Conuentus, vel maioris partis, &c.* Prælatus autem, qui Conuentum habet, est Prælatus immediatus. Nomine autem Prælati Conuentus non solum intelligitur ipse Abbas, verum etiam locum ipsius tenens, qui verè est illius Religionis Prælatus. Ratio est, quia hic Prælati iurisdictionem exercet, & ipsius vices in omnibus gerit, vt suppono. Ita *Tabiena verb. excommunicatio 5. casu 23.* & alij, quos citat & sequitur *Sairus lib. 3. cap. 33. num. 23. Sanchez loco cit. n. 88. & Sanctarellus num. 3.*

Hæc tamen intelligenda sunt, modo Prælatus immediatus, vel ipsius locum tenens per constitutiones Religionis non prohibeatur hanc facultatem concedere cum consilio Conuentus; Summus enim Pontifex non videtur velle constitutionibus derogare, seu facultatē ampliare, sed potius restringere, & coarctare, vt si facultatem concedendæ huiusmodi licentiæ habean r, nequeant eam concedere sine consilio Conuentus, vel maioris partis. Ita *Suarez de censuris disput. 23. sectio. 4. num. 37.* vbi sic loquitur. In Religionibus, in quibus Prælatus non habet hanc potestatem, nec cum consensu Capituli poterit dare hanc facultatem, quia hoc ius non intendit illis dare potestatem, sed illa supposita, ponit modum in vsu; consequenter vbi hoc fuerit reseruatum Generali, vel Prouinciali, ad illum pertinebit dare hanc facultatem. Idem tenet *Sanchez loco citato, num. 27. ad finem.* Subdit tamen Suarez, eum, qui facultatem obtinuit à suo Prælato cum consilio Conuentus, excusari ab excommunicatione huius textus, etiamsi Prælatus, iuxta institutum suæ Religionis nequeat hanc facultatem concedere.

Ratio est, quia licet hæc licentia non sufficiat, iuxta constitutiones Religionis, nihilominus sufficit ad euitandam istam excommunicationem, quod duplici ratione probatur, tum quia seruatur forma istius textus. Tum quia accedens ad studia cum huiusmodi licentia, non dicitur temerarius violator istius canonis. Verum quid ego sentiam explicabo *dub. 2. n. 9.*

8 Sed modo dubium est primò, vtrum sufficiat licentia Generalis, aut Prouincialis.

Ratio dubitandi pro parte negatiua est; quia in textu præscribitur licentia Prælati Conuentus, ibi, *A suo Prælato cum consilio sui Conuentus.* Generalis autem, vel Prouincialis propriè loquendo non habet Conuentum.

His non obstantibus.

Respondeo Generalem, & Prouincialem posse hanc facultatem concedere.

Ratio est, quia non minori potestate gaudet Generalis, vel Prouincialis, quàm Abbas, seu Prælatus Conuentus. Idem dic de Episcopo respectu religiosorum non exemptorum, nisi aliud ferant ipsorum constitutiones; nam Episcopus est Superior immediato Prælato non exempto, sicut est Generalis respectu exempti. Ita *Syluest. num. 55. Sanchez n. 87. & Sanctarell. loc. cit. n. 3.*

Addo Generalem, aut Prouincialem, vel etiam Episcopum in casu proposito, posse hanc facultatem concedere absque consilio Conuentus.

Ratio est, tum quia Generalis, aut Prouincialis non dicitur propriè habere Conuentum; dum autem textus requirit consilium Conuentus, loquitur de Prælato proximo, & immediato, qui Conuētum habet. Tum quia Summus Pontifex voluit solum Prælati immediati potestatem arctare, vt in concedenda exeundi facultate maturo consilio procedat. Ita *Nauar. cap. 27. num. 133. Caiet. verb. excommunicatio cap. 61. Azor. 1. p. lib. 12. c. 13. quæst. 5. Sairus loc. cit. n. 21. Sanch. n. 70. Suar. n. 77.* & alij communiter.

9 Secundò

9 Secundò dubium est, vtrum ad excusandum ab hac censura sufficiat licentia inualidè obtenta, vt si obtenta sit per dolum, vel metum grauem, vel à Superiore non habente facultatem eam concedendi, vt si prælatus per constitutiones suæ Religionis nequeat hanc facultatem concedere.

Respondeo huiusmodi licentiam non sufficere.

Ratio est, tum quia idem est, facere aliquid cum licentia inualida, ac facere sine licentia. Tum quia sicut contrahens matrimonium cum consanguinea intra gradus prohibitos incurrit excommunicationem, siue contrahat absque vlla prorsus licentia, siue contrahat cum dispēsatione inualida, modo ignorantia non excuset, *Clement. 1. de consanguinitate, & affinitate*; ita excommunicationem incurrit religiosus, qui studia petit absque vlla licentia, vel cum licentia inualida, siue licentia inualidè obtenta sit à Prælato immediato, siue à mediato, vt à Prouinciali, vel Generali; militat enim in omnibus eadem ratio; licèt non eadem in omnibus forma seruanda sit, cum ad licentiam Prælati immediati requiratur etiam consilium Conuentus, vel maioris partis; ad licentiam verò Prælati mediati non requiratur huiusmodi consilium, vt dictum est numero præcedenti. Quamobrē Summus Pontifex in hoc textu duo requirere videtur. Primum est, vt religiosus studia non petat absque licentia, ne vagandi ansa tribuatur. Alterum est, vt dum licentia à Prælato immediato petitur, simul etiam consilium Conuentus petatur. Ita *Sanchez loc. cit. num. 79. & Sanctarellus num. 5.* quamuis *Suarez num. 73.* dissentiat in casu, quem ex ipso attuli *quæsito 2 ad finem num. 7.*

10 Quæres tertiò, vtrum dum licentia accedendi ad studia obtinetur à Prælato immediato cum consilio Conuentus satis sit, vt Prælatus consilium Conuentus, seu maioris partis audierit, an etiam necesse sit, vt Conuentus, seu maior eius pars consenserit.

Respondeo non requiri consensum, sed sufficere consilium Conuentus, seu maioris partis.

Ratio est, quia in textu non dicitur cum consensu, sed cum consilio; dum autem consilium ad aliquam rē præscribitur, satis est illud petere, & expectare, non verò est obligatio illud sequendi, vt docui de matrimonio, dum loquerer de matrimonio contracto à filiofamilias absque consensu patris; quod præsertim valet in hac materia, quæ onerosa est, & pœnalis, consequenter non amplianda. *Francus hic, n. 3. & 5. Suarez tom. 5. disp. 23. sect. 4. n. 37.* vbi refert *Nauarrum. & Caietanum.* contra *Sanchez n. 82. Sairum lib. 3. c. 33. n. 20. Sanctarell. loc. cit. n. 8.* & alios apud *Sanchez loc. cit.*

11 Rogabis, vtrum necesse sit conuocare totum Conuentum ad consilium petendum.

Respondeo, præcisa peculiari religionis constitutione, satis esse maiorem Conuentus partem conuocare, quia in textu dicitur, *cum consilio Conuentus, vel maioris partis*, frustra autem conuocaretur totus Conuentus; cum totius Conuentus consilium necessarium non sit. Ita *Suarez loc. cit.* contra *Monetum in expositione huius textus num. 2. & Sanchez num. 80.*

12 An autem sufficiat petere consilium à maiori parte religiosorum, non conuocato Conuentu, constat ex alibi dictis non sufficere, quia hoc non est consilium Conuentus; sed singulorum.

TERTIA PROPOSITIO.

13 Subiectum istius excommunicationis, sunt omnes religiosi professi subditi Prælato immediato Conuentus, accedentes ad studia sine debita licentia, textus enim de his indistinctè loquitur.

Hinc sequitur primò nouitium non affici hac censura, quia textus loquitur de professo, vt patet ex illis verbis, *tacitè, vel expressè professus.*

Secundò religiosum Societatis Iesu affici hac censura, si studia sine debita facultate petat.

Ratio est, quia religiosus Societatis Iesu emissa post biennium professione est verè religiosus professus, consequenter tenetur oneribus religiosorum; consequenter si studia accedere velit, licentiam habere debet à legitimo Superiore, vt à Rectore, Prouinciali, vel Generali. Ita *Sanchez num. 74.*

14 Tertiò Prælatum Monasterij non affici hac censura proficiscendo ad studia sine licentia, etiamsi fortè aliunde peccet.

Ratio est, quia hæc licentia necessaria est religioso, qui subditus est Prælato habenti Conuentum, vt patet ex illis verbis, *à suo Prælato, cum consilio sui Conuentus*; huiusmodi autem Prælatus non est subditus Prælato habenti conuentum. Ita *Nauar. cap. 27. n. 133. Sairus loc. cit. n. 22. Suarez n. 38. Filiucius tract. 14. c. 8. quæsit. 4. num. 136. Azor loc. cit. quæsito 5. casu 16. Sanchez num. 85. Sanctarell. loc. cit. n. 7.* & alij apud præcitatos DD. contra *Syluestrum verb. excommunic. 9. casu 25. num. 55.*

Ex dictis colligi facilè potest; quænam conditiones requirantur, vt religiosus excommunicationem huius textus contrahat.

Prima est, vt sit religiosus professus. Secunda, vt accedat ad studia, quæcumque illa sint, absque licentia Prælati, & consilio Conuentus, vel maioris partis. Nonnulli DD. vt *Armilla verb. excommun. casu 53. ad finem*, addunt requiri, vt accedat habitu dimisso. Sed hoc falsum est, vt probaui *puncti. num. 30.*

QVARTA PROPOSITIO.

15 Absolutio istius excommunicationis iure communi Summo Pontifici reseruata non est. Ratio est, quia nullibi reseruata reperitur.

PVNCTVM VII.

De Religioso è Monasterio egrediente ad audiendas leges, vel medicinam.

1 *Assignantur textus, in quibus interdicitur religiosis exitus à claustro sub excommunicatione, & huius excommunicationis materia assignatur.*
2 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
3 *Exire de claustro quisnam dicatur.*
4 *Religiosus audiens medicinam, vel leges in eadem Ciuitate non incurrit excommunicationem.*
5 *Religiosus exiens de claustro alia de causa quam occasione audiendi physicam, vel leges, non incurrit excommunicationem.*
6 *Religiosus non exiens animo audiendi medicinā, vel leges non videtur in excommunicationem incidere, etiamsi postea extra claustrum permaneat animo eas audiendi.*
7 *Religiosus, qui claustro exiuit animo audiendi physicam, aut leges, excommunicationem incurrit, etiamsi postea illas non audiat, modo ad Monasterium intra duos menses non reuertatur.*
8 *Religiosus è Monasterio egressus intentione audiendi medicinam, vel leges, excommunicationem incurrit, etiamsi postquam egressus est, mutauerit intentionem illas audiendi.*
9 *Religiosus egrediens è Monasterio ad docendum medicinam, vel leges, non incurrit excommunicationem, iuxta communiorem Doctorum sententiam.*
10 *Docens leges, vel medicinam coram religioso non grauiter peccat, nec excommunicationem incurrit.*
11 *Religiosus, qui è claustro egressus est animo audiendi leges, vel physicam, non incurrit excommunicationem, si intra duos menses ad claustrum redeat.*
12 *Tempus, seu spatium duorum mensium, intra quod religiosus ad Monasterium redire debet, vt ab excommunicationis vinculo sit exemptus, quo die computandū sit.*

13 *Assigna*

13 *Assignatur subiectum istius excommunicationis.*
14 *Nouitius non incurrit excommunicationem exeundo è claustro ad audiendas leges, vel medicinam.*
15 *Votum habens ingrediendi religionem non incidit in excommunicationem audiendo leges, vel medicinam.*
16 *Superior religiosorum non potest religiosis facultatem concedere audiendi leges, vel medicinam. Absolutio istius excommunicationis reseruata non est.*

QVatuor explicabo. Primò, an incurrat excommunicationem. Secundò, quænam sit materia istius excommunicationis. Tertiò, quodnam sit subiectum. Quartò, an eius absolutio reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 REligiosus è claustro exiens ad audiendas leges, vel medicinam, subiicitur excommunicationi, nisi ad claustrum intra bimestre redeat. Nam vt euagandi, & studiis à religioso statu alienis implicandi se, occasio religiosis auferretur, Alexander III. in *cap. non magnopere ne clerici, vel Monachi*, excommunicationem imposuit religiosis exeuntibus ad physicam, vel leges audiendas, & intra duos menses non redeuntibus: quam excommunicationem Honorius III. in *cap. super specula, eodem tit.* confirmauit, auxit, & ad clericos extendit, vt infra ostendam.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAteria istius excommunicationis sunt duæ actiones in his textibus expressæ, & religiosis prohibitæ.

Prima actio est, è claustro exire ad audiendas leges, vel physicam.

Nomine physicæ intelligitur medicina, nomine legum intelligitur ius ciuile, interpretatio iuris communis, institutionum ciuilium, statutorum alicuius Regni, Prouinciæ, vel Ciuitatis.

Hinc sequitur, religiosum physicæ, vel medicinæ studentem in claustro; non affici pœna excommunicationis; quia non dicitur claustro exire ad audiendam physicam, vel leges.

3 Sed modo dubium est, quid sit exire de claustro ad audiendas leges, vel medicinam. Dubium enim est, vtrum satis sit egredi monasterio, & in eodem oppido, prædictas scientias audire, & ad monasterium finita lectione redire, vel opus sit alio se transferre ad habitandum, aut degere extra monasterium, ibique præfatis scientiis studere.

Respondent Suarez de censuris *disputatione 23. sectione 3. numero 10. Filiucius tractat. 14. capite 8. quæsito 2. numero 128.* satis esse exire, & in eodem oppido præfatas scientias audire, & redire. Ratio est, tum quia ista constitutio nullius fere momenti esset, cum religiosi non consueuerint alia ratione de claustris ad audiendas doctrinas, etiam sacras exire. Tum quia Honorius III. in *cap. super specula*, eandem excommunicationem extendit ad clericos sæculares, præfatas doctrinas audientes, ergo eadem ratione videtur voluisse prohibere viris religiosis, etiam si ad alium locum non se conferant ad habitandum.

4 Sed mihi probabilior videtur opinio *Caietani verbo excommunic. numero 50. Nauarr. in Manuali capite 21. numero 107. Toleti libro 1. capite 38. numero 6. Sairi libro 3. cap. 23. numero 2. & Sanctarelli in tractat. de apostasia capite 2. numero 19.* asserentium religiosum non incurrere pœnam excommunicationis, audiendo medicinam, aut leges in eadem ciuitate, si domum sero redeant.

Ratio est, quia præfati Pontifices excommunicationem ferunt contra religiosos exeuntes ad præfatas scientias audiendas, nisi ad claustrum suum intra duorum mensium spatium redierint. Ergo indicare videntur, opus esse, vt exeant ad habitandum extra claustrum; nam qui in monasterio habitant, & ad scholas publicas accedunt, quotidie ad claustrum redire solent, vel saltem redeunt intra duos menses.

Ad rationes in contrarium respondeo, satis esse, vt ista excommunicatio locum habeat in iis casibus; quibus verba textus accommodari possunt. Ex quo patet differentia inter religiosos, & clericos hisce studiis operam nauantes, de quibus suo loco: nam in materia censurarum non est argumentandum à pari, vel à fortiori; sed verbis dispositionis standum est, vt idem Suarez pluribus in locis de censuris concedit.

5 Secundò dubium est, vtrum ad incurrendam istam excommunicationem opus sit, vt religiosus exeat intentione audiendi præfatas scientias.

Respondeo affirmatiuè.

Ratio est, quia in textu dicitur, vt non permittantur ad has scientias audiendas exire. Si ergo alia de causa exeant, contra istam constitutionem non faciunt; licet aliunde peccent pro qualitate finis, cuius gratia egrediuntur. Ita communiter DD. Idem dicendum videtur, si principaliter alia de causa exeant, & minus principaliter ob præfatas scientias; actio enim specificatur à fine principali. Quamobrem non solum à censura, verum etiam à peccato excusatur religiosus, qui monasterio egreditur, vt sua præsentia honoret amicum, conclusiones publicè sustinentem, aut lecturam de legibus, aut de medicina inchoantem. Ita *Sairus libro 3. capite 33. numero 3. ad finem, Panorm. in cap. super specula. Toletus lib. 1. cap. 38. num. 8. Sanctarellus loco citato num. 16* & alij communiter.

6 Maior difficultas est, vtrum religiosus, qui non exiuit animo audiendi præfatas scientias, sed postea mutata voluntate permanet extra claustrum, principaliter animo eas audiendi, sicque post huiusmodi voluntatis mutationem duos menses extra claustrum moratur, in hanc excommunicationem incidat. Respondet affirmatiuè *Panormit. in cap. magnopere ne clerici, vel Monachi, Suarez disputat. 23. sectione 3. numero 15. Filiucius tractat. 14. capite 8. quæstione 2. num. 127. Sairus lib. 3. cap. 33. num. 3.* & alij communiter.

Ratio est, quia licet prior exitus ad hoc ordinatus non fuerit, tamen existentia extra Monasterium ad hoc ordinata fuit, & hoc est, quod Summus Pontifex principaliter prohibere intendit, licet verbis sufficienter non expresserit.

Sed mihi probabile videtur non incidere in excommunicationem.

Ratio est, quia dispositio pœnalis non videtur extendenda vltra mentem disponentis, verbis expressam: mens autem disponentis verbis expressa istam extensionem non admittit, cum non loquatur simpliciter de existentibus extra monasterium animo studendi præfatis scientiis; sed de egredientibus eo animo: & simul extra monasterium hoc animo persistentibus spatio duorum mensium: quamobrem ipsemet Suarez, Filiucius, Sairus, & alij DD. communiter ad istam excommunicationem incurrendam, duas saltem conditiones requirunt. Prima est, vt religiosi exeant de claustris suis intentione audiendi præfatas disciplinas. Secunda, vt ad claustrum intra duos menses non redeant; nos autem supponimus, religiosum hoc animo egressum non fuisse; consequenter defectu primæ conditionis in excommunicationem non incurrere probabiliter existimamus: quamquam opposita sententia tutior est, & in praxi securior.

Hinc patet responsio ad rationem Suarez, & aliorum.

7 Tertiò dubium est, vtrum religiosus, qui de claustro egressus est animo audiendi præfatas scientias, sed re ipsa non audiuit, hanc censuram incurrat.

Respondeo affirmatiuè, modo intra duos menses ad Monasterium non reuertatur.

Ratio est, tum quia alioquin sequeretur religiosum, qui integros duos menses consumpsit in itinere intentione audiendi præfatas scientias in Academia maximè distanti non ligari hac censura. Tum quia ista excommunicatio non est lata contra religiosos audientes, sed contra religiosos egredientes animo audiendi præfatas scientias, & non redeuntes intra duos menses. Ergo censura incurritur, etiamsi auditio non sequatur; adest enim effectus completus sub censura prohibitus, etiamsi auditio non sequatur.

Ita *Suarez loco citato, num.* 14. *& Sanctarellus de Apostasia cap.* 2. *num.*17. Contra *Caietanum verb. excommunicatio, cap.* 50. vbi censet auditionem requiri ad istam excommunicationem incurrendam.

8 Addo cum *Panormitan. in cap. magnopere, ne clerici, vel monachi,* contra Suarez, Sairum, Toletum, Sanctarellum, & alios, præfatum religiosum excommunicatione ligari, etiamsi post exitum è claustro intentionem mutauerit audiendi præfatas scientias.

Ratio est, quia mutatio voluntatis non tollit in hoc casu materiam excommunicationis; materia enim excommunicationis est, egredi animo audiendi præfatas facultates, & non reuerti intra duos menses; in textu enim dicitur, *Si exierint, & non redierint*, non autem dicitur, si non mutauerint animum.

Hinc sequitur, religiosum, qui animo audiendi præfatas scientias monasterio egressus est, & postea mutata voluntate extra monasterium degit, vt rebus ludicris, vel etiam seriis, vel etiam Theologiæ incumbat, ligari censura huius excommunicationis, quia adsunt conditiones requisitæ ad istam excommunicationem incurrendam. Contraria tamen opinio Suarez, & aliorum probabilis est, & verosimili disponentis voluntati innixa, vt patebit ex obiectione statim afferenda.

Obiicies, sicut legislator non intendit pœna quoslibet claustro exeuntes punire; sed exeuntes ad hunc finem, ita neque intendit perseuerantes punire, nisi quatenus ad hunc finem perseuerant; Hoc enim significari videtur illo verbo negatiuo, *non redeundi.* Ergo religiosus non ligatur excommunicatione si mutata post monasterij egressum voluntate, non intendit legibus, aut physicæ operam dare.

Respondeo negando paritatem antecedentis propositionis; Summus enim Pontifex ad incurrendam excommunicationem exigit egressum eo animo factum: ad excusandum autem non expressit mutationem illius voluntatis sufficere, nisi actu redeat; actualis autem regressus non contingit sola mutatione voluntatis; quamobrem sicut religiosus deliquerat, & excommunicationis periculo se exposuerat exeundo cum animo audiendi leges, aut physicam, ita par est, vt periculum purget non sola mutatione voluntatis, sed actuali regressu.

9 Quartò dubium est, vtrum religiosus exiens ad docendum præfatas facultates, istam excommunicationem contrahat.

Respondent affirmatiuè S. Ant. Hostiens. Archidiac. Sylu. apud Suarez *disp.* 23. *sect.* 3. *num.* 17.

Ratio est, quia Alexander XIII. in Concilio Turonen. in *cap. non magnopere, ne Clerici, vel Monachi,* disertis verbis excommunicat religiosos exeuntes ad legendam physicam, aut leges, ibi, *Statuimus, vt nulli omnino post votum religionis, & post factam in aliquo loco religioso professionem, ad physicam, legesve mundanas legendas permittantur exire.* Verbum autem, *legere*, potius significat docere, quam audire.

Ego vero cum benigniori, & communiori Doctorum sententia censeo religiosum exeuntem ad docendum leges, vel physicam non ligari excommunicatione.

Ratio est, quia Honorius III. in *cap. super specula citato*, loquitur solum de exeuntibus ad audiendum leges, vel physicam; imo refert excommunicationem Alexandri III. tamquam latam in audientes, non vero in docentes, ibi, *Contra religiosas personas de claustris exeuntes ad audiendas leges, vel physicam Alexander prædecessor noster statuit in Concilio Turonen. vt nisi infra duorum mensium spatium ad claustrum redierint, sicut excommunicati ab omnibus euitentur.* Cum ergo Honorius loquatur solum de audientibus, & simul affirmet Alexandrum de audientibus locutum fuisse, procul dubio dicendum videtur religiosos docentes non affici pœna excommunicationis. Ita *Nauarr. cap.* 27. *num.* 116. *vers.* 6. *Toletus lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 16. *Suarez loco citato, numero* 17. *Filucius loco citato num.* 129. *Sanctarellus num.* 18. *Panormit. & alij apud Suarez loco citato.*

Ad rationem contrariæ sententiæ,

Respondeo verbum, *legere*, positum in constitutione Alexandri, idem esse, ac studere, tum quia aliquando sic vulgo accipitur. Tum quia Honor. III. ita interpretatus est.

10 Quintò dubium est, vtrum peccet, vel excommunicationem incurrat, qui leges, vel physicam docet coram religioso.

Respondeo negatiuè, nisi fortè religiosus habitum dimiserit, vt infra explicabo; Et hæc circa primam actionem.

Secunda actio, seu potius omissio in hoc textu prohibita est, non reuerti intra duos menses, vt patet ex vtroque textu supra citato.

11 Sed modo dubium est primò, vtrum religiosus, qui claustro exiit animo audiendi leges, vel physicam, liberetur ab excommunicatione, si intra duos menses redeat.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia censura sub conditione lata non incurritur, non adimpleta cōditione, hæc autem excommunicatio lata est sub conditione, nisi religiosi ad claustrum intra bimestre redeant, ibi, *si vero exierint, & ad claustrum suum infra duorum mensium spatium non redierint, sicut excommunicati ab omnibus euitentur.* Eodem pacto intelligendum est, *cap. super specula*, in quo Honorius III. ad tollendas varias quorundā opiniones clarioribus verbis eandem excommunicationem ipso facto iniunxit. Ita communiter DD. Quamquam non improbabiliter sustineri potest religiosos solo egressu excommunicationem incurrere ob verba textus in *cap. super specula cit.* ibi, *nos volentes, vt de cætero ipso facto sententiam excommunicationis incurrant.* Verum responderi potest excommunicationem ipso facto incurrere, nisi intra bimestre redierint; hoc enim spatium ibi non excluditur, cum Honorius referat constitutionem Alexandri, & illam non reuocet, sed confirmet, & clarius indicet excommunicationem ipso facto incurri, lapso scilicet bimestri, iuxta constitutionem Alexandri quam ipse refert.

12 Secundò dubium est, à quo die computandum sit spatium duorum mensium, intra quod si religiosi ad claustrum non redierint, excommunicatione ligantur.

Respondet *Glossa in cap. super specula. vers. duorum,* computandum esse à tempore scientiæ huius constitutionis, siue publicationis.

S. Antoninus 3. *parte tractat.* 24. *cap.* 52. & alij putant numerandum esse à die, qua religiosi leges, vel physicam audire incipiunt. Cum enim egressus à monasterio non sit interdictus, nisi per ordinem ad auditionem prædictarum facultatum, metiendum videtur tempus à die, qua religiosi dictas facultates audire incipiunt.

Ego vero cum probabiliori, & cōmuniori DD. sententia existimo tempus computandum esse à die, qua religiosus egreditur ad præfatas scientias audiendas. Ratio est, tum quia spatium inchoandum est à tempore transgressionis; transgressio autem inchoatur ab ipsomet egressu à Monasterio. Tum quia in textu dicitur, *Si exierint, & infra duorum mensium spatium non redierint.* Clare igitur indicatur

catur initium ab exitu è Claustro desumendum esse. Ita *Panormit.cap.specula n.8. Suarez loco cit. num.16. Filucius loco citato, num.129. Sairus lib.3.cap.33. num.4. Sanctarellus loco citato num.20. Angelus, Syluest. Tabiena,* & alij apud præcitatos Doctores.

TERTIA PROPOSITIO.

13 Subiectum istius censuræ sunt omnes, & singuli religiosi exeuntes è claustro ad præfatas facultates audiendas, nisi intra duos menses redierint. Ratio est, quia in *cap. non magnopere* dicitur, *statuimus, vt nulli omnino post votum religionis, &c.* quæ loquendi forma generalissima est.

Hinc sequitur primò, huic censuræ subiici religiosos, non solum antiquarum, verum etiam recentiorum Religionum. Ratio est, quia etiam isti sunt veri religiosi, & lex semper loquitur & successores afficit. Ita Sanchez, & alij, quos retuli puncto secundo de excommunicatione lata contra Religiosos habitum suæ religionis dimittentes.

Secundò, Patres Societatis Iesu, si contra istam constitutionem delinquant, in excommunicationem incidere, quia sunt veri religiosi, vt patet ex constitutione Gregor. XIII. quæ incipit, *Ascendente. Suarez num.9. Filiucius num.127. Sanchez lib.6.cap.8.num.74.*

14 Tertiò, nouitios ab hac censura immunes esse, tum quia non sunt propriè loquendo religiosi. Tum quia *capitulum non magnopere* loquitur de religiosis post factam professionem.

15 Quartò, habentem votum ingrediendi religionem non incidere in hanc censuram, quia nondum est religiosus; consequenter neque oneribus religiosorum afficitur.

Obiicies, in *cap. non magnopere citato*, non solum fertur excommunicatio contra religiosos professos, verum etiam contra habentes votum religionis, ibi, *vt nulli post factum votum religionis, & post factam in aliquo loco professionem.* Ergo habentes votum religionis incidere possunt in hanc censuram.

Respondeo, illa verba esse Synonyma, & sequentia apponi ad declaranda magis præcedentia. Alias responsiones afferunt Suarez *num.9.* & Panormitanus, quæ apud ipsos videri possunt, si lubet.

16 Sed modo dubium superest, vtrum superior religiosorum possit in hac re cum suis religiosis dispensare.

Respondeo negatiuè. Ratio est, tum quia inferior non potest in lege superioris dispensare, nisi dispensandi facultas ei concedatur. Tum quia in textu dicitur, *nulli omnino permittantur exire,* vbi notanda est illa dictio *omnino,* quæ dispensationem prohibere videtur. Imo illa verba directè ad Prælatos religiosorum diriguntur, & prohibitionem continent permittendi, quemquam exire ad præfatas facultates audiendas; ipsi tamen superiores permittentes religiosos exire non incurrunt excommunicationem ipso facto latam; quia in præfatis textibus contra ipsos non extat huiusmodi excommunicatio.

QVARTA PROPOSITIO.

17 Absolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata non est, quia nullibi reseruata reperitur; consequenter regulis generalibus, quas tradidi de censuris in genere, standum esse censeo.

PVNCTVM VIII.

An etiam Magistri, seu Doctores ligentur excommunicatione docendo Religiosum leges, vel medicinam, aut in scholis retinendo.

1 *Afferuntur textus, in quibus ista censura continetur. Tract. de Clausura.*
2 *Enumerantur actiones sub excommunicatione prohibitæ.*
3 *Docens scienter leges, vel physicam religiosum professum post dimissionem habitus excommunicationem incurrit.*
4 *Quænam conditiones requirantur ad istam excommunicationem incurrendam.*
5 *Legum nomine quid intelligatur.*
6 *Doctor, seu magister detinens religiosum in suis scholis, qui habitum dimisit, excommunicationem incurrit, etiamsi eum non doceat.*
7 *Retinere aliquem in scholis quisnam dicatur.*
8 *Ad incurrendam istam excommunicationem sufficit actio docendi, vel retinendi.*
9 *Doctor, seu magister retinens in suis scholis religiosum habitu exutum non ligatur excommunicatione, si eum retineat dum lectio non habetur.*
10 *Doctor, seu magister docens aliquos dum nouit religiosum in domo propinqua ipsum audire, non ligatur excommunicatione.*
11 *Doctor, seu magister quidnam facere teneatur dum aduertit religiosum adesse in sua schola, qui dimisso habitu intendit ipsum audire.*
12 *Assignatur subiectum istius excommunicationis.*
13 *Retinens religiosum post dimissum habitum in suis scholis non afficitur excommunicatione si retinens non sit Doctor.*
14 *Magistri, & Doctoris nomine quid intelligatur.*
15 *Ista excommunicatio reseruata non est.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Magistri, seu Doctores, qui religiosum postquam dimisit habitum, medicinam, aut leges docere, aut in scholis retinere præsumunt, excommunicationis pœna ipso facto puniuntur; nam in *cap. vt periculosa, ne cler. vel monach. in 6.* duplex habetur excommunicatio.

Prima est, contra ipsos religiosos, qui habitum suæ religionis temerè dimittere, vel ad studia litterarum sine licentia Prælati, & consilio Conuentus, vel maioris partis eiusdem accedunt, & de hac excommunicatione supra disserui.

Secunda est, contra magistros, seu Doctores, *qui religiosos, habitu suo dimisso, legem, vel physicam audientes scienter docere, aut in scholis suis præsumpserint retinere.* Hæc sunt ipsissima præfati capitis verba.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Actiones sub præfata excommunicatione prohibitæ sunt duæ.

3 Prima est, scienter docere leges, vel physicam, id est medicinam præfatos religiosos professos, qui suæ religionis habitum dimiserunt, & hoc verum est siue doceantur in scholis, siue extra scholas, quia in hoc cap. excommunicantur absolutè docentes huiusmodi religiosos. Quoad retinentes vero exigitur, vt in scholis retineant, vt bene Archid. Franc. Ioann. Andreas, & alij in expositione huius textus, quibus adhæret *Sanchez in op. mor. lib.6.cap.8. num.94.*

Hinc colligi potest primò, eum, qui præfatas scientias docet religiosum, qui habitum non dimisit, non incidere in excommunicationem istius Canonis.

Secundò, eum non affici hac pœna, qui religiosum, postquam habitum dimisit, docet Theologiam, aut alias facultates, quæ nomine legum, vel medicinæ non veniunt.

Tertiò, eum non ligari vinculo excommunicationis, qui religiosum professum docet, quem ignorabat habitum dimisisse, siue ignorantia sit iuris, siue facti, siue ignorantia sit crassa, & supina, siue etiam affectata, licet multi DD. de ignorantia affectata oppositum valde probabiliter sentiant.

Ratio istarum illationum est, quia Summus Pontifex in præcitato cap. requirit, vt religiosus habitum dimiserit, ibi, *habitu suo dimisso*; præterea, vt magister doceat illum leges, vel medicinam, ibi, *leges, vel physicam*, denique, vt magister scienter doceat, ibi, *scienter docere*. Is autem dicitur scienter docere, qui non laborat ignorantia iuris, vel facti, etiamsi fortè religiosus ea laboret.. Is autem non dicitur scienter docere, qui aliqua ignorantia laborat, nisi fortè adsit ingens temeritas, vt si Doctor probabiliter suspicetur, & nolit veritatem certo inquirere. Ita *Nauarr. in Manuali cap.27. num.134. vers.17. Caietanus verbo excommunicatio cap.61. Suarez d.23. sect.4. num. 39. Filiucius tract.14. cap.4. quæsito 11. num.63. Sairus cap. 35. num.5.*

4 Hinc facilè colligi potest solutio illius difficultatis, qua quæritur, quænam conditiones requiruntur, vt aliqua ex præfatis actionibus sufficiat ad incurrendam censuram huius capitis. Respondeo tres conditiones requiri. Prima est, vt magister doceat religiosum medicinam, aut leges. Nomine autem legum intelligendum puto ius ciuile, non autem canones, quia istorum studium non dedecet religiosum.

Secunda, vt scienter doceat, vel retinere præsumat in scholis suis, vt dicetur in explicatione secundæ actionis.

Tertia, vt religiosus, qui docetur vel retinetur, habitum dimiserit. Ita communiter DD. contra *glossam hic verbo dimisso.*

5 Ex quo sequitur eum, qui docet, vel retinet religiosum apostatam, à quo habitus nondum fuit dimissus, vinculo huius excommunicationis non obstringi, quia deficit tertia conditio.

Dices, ipse religiosus, qui ad huiusmodi studia accedit sine sui Prælati licentia, ligatur excommunicatione, etiamsi habitum non dimiserit, *cap. vt periculosa cit.* Ergo etiam illa obstringitur Doctor, qui eum admittit, cum delicto ipsius cooperetur.

Respondeo negando consequentiam; nisi præfatus religiosus denunciatus sit excommunicatus: nam post Concilium Constantiense non incurritur excommunicatio participando cum excommunicato tolerato, vt alibi dictum est, & infra etiam fusius ostendam.

6 Dixi, *nisi sit denũciatus*: nam si denunciatus sit ob istud crimen, excommunicationem incurrit: quia participat in crimine criminoso. *cap. nuper. de sentent. excommunicat.* Ita *Nauarr. cap.27. num.134. Suarez num.36. Sanchez lib.6. cap. 8. num 90.* & alij. Immo in tali euentu si doceat huiusmodi excommunicatum, post dimissum habitum, duplicem excommunicationem incurrit, vnam in *cap. nuper*, & alteram in hoc textu *cap.1. nè cler. vel Monac.* vt bene *Sanchez loc. cit.*

Secunda actio est, præsumere præfatum religiosum in suis scholis retinere, etiamsi non doceatur: nam textus istam actionem prohibet, ibi, *aut in scholis suis præsumpserint retinere.*

7 Sed modo dubium est, quisnam dicatur aliquem in scholis retinere.

Respondent Suarez *num.41.* & Filiucius loco citato illum dici retinere, qui aliquem positiuum influxum, seu concursum exercet, rogando, consulendo, defendendo sua auctoritate, & fauore, aut aliqua violentia.

Ego vero censeo illum dici retinere, qui locum in suis scholis concedit, seu eum in scholis suis commorari permittit, cum alioquin posset expellere, eique cura scholæ incumbat. Quamobrem magister scholæ, in qua præcepta medicinæ, aut iurisprudentiæ traduntur, si præfatum religiosum in sua schola excipiat, aut in schola existere permittat, in hanc censuram incidit.

Idem dicendum arbitror de rectore scholarum, qui prædictum religiosum non expellit: nam ipse ad hoc tenetur ex officio, vt bene *Sanchez lib.6. cap.8. num.97. & Suarez loc. cit.* Hoc tamen intelligendum est, modo ipse sit Doctor: nam in textu sermo est tantummodo de Doctoribus, & magistris, vt bene *Suarez num.41. & Sanchez num.92.*

8 Sed modo dubium est, primo vtrum ad incurrendam huius canonis excommunicationem requiratur vt adsit vtraque actio dôcendi, & retinendi, vel alterutra sufficiat.

Respondeo alterutram sufficere, quia textus disiunctiuè loquitur. Quamobrem retinens huiusmodi religiosum in suis scholis ligatur hac censura, etiamsi eum non doceat; sicut etiam eadem afficitur, qui docet, sed non expellit, dum hoc onus ipsi non incumbit; hic enim non incurrit, eo quod retineat, sed quia docet, vt accidit in aliquibus Collegiis, in quibus cura recipiendi, vel expellendi non pertinet ad magistrum, sed ad Rectorem, seu Doctorem Academiæ, vt bene *Suarez num.41. Filiucius num. 30. Sanchez loco citato num.63.*

9 Secundò dubium est, vtrum retinens in suis scholis præfatum religiosum, dum lectio non habetur, incidat in hanc censuram.

Respondeo negatiuè.

Ratio est, quia in textu excommunicatur magister, vel Doctor docens, vel retinens religiosum audientem leges, vel medicinam: audiri autem non potest, qui non loquitur.

10 Tertio dubium est, vtrum magister qui aliquos docet, incidat in excommunicationem, dum nouit religiosos in domo scholis propinqua ipsum audire.

Respondeo negatiuè, tum quia dicitur quasi per accidens docere, quantum est ex ipsius voluntate. Tum quia impedire non potest, ne in domo illa existant. Ita *Glossa, Archid. Ioannes Andr.* & alij DD. hic *Syluest. & Tabiena locis citatis, Sanchez num.95.*

11 Quartò dubium est, quid facere teneatur Doctor, seu magister, dum aduertit aliquem religiosum in sua schola adesse, qui dimisso habitu intendit ipsum audire.

Respondeo cum *Syluestro verb. excommunicatio 6. casu 26. quæsito 3. num.57. Tabiena excommunicatio 5. casu 23. quæsito 4.* & aliis contra Sanchez, Suarez, & alios locis proximè citandis, magistrum volentem lectionem suam prosequi, posse huiusmodi religiosum aliqua vi expellere, præciso tamen scandalo, aut alio graui periculo.

Ratio est, quia ius prohibet illum admitti, ergo tacitè facultatem concedit expellendi. Si ergo alia ratione expelli nequeat, quam aliqua vi, licitum videtur aliquam vim adhibere ad huiusmodi religiosum expellendum. Quod si religiosus admonitus exire nolit, aut sine scandalo, vel graui periculo expelli nequeat, lectio dimittenda est, quia sub excommunicatione vetitum est huiusmodi religiosum docere. Contrarium docent *Sanchez num.98. & sequentibus, Suarez num.40. Filiucius num. 63.* & alij. Vide quæ tradidi in tractat. de censuris in genere *disputat.2. quæstione 2. puncto 3. §.1. num.11. & sequenti, & §.2. num.12.*

Obiicies, ad incurrendam istam excommunicationem requiritur, vt magister scienter doceat præfatum religiosum. Doctor autem, qui suam adhibuit diligentiam ad expellendum religiosum, non dicitur scienter illum docere, dum suam lectionem prosequitur ad docendos alios, sed dicitur permittere, & tolerare: scientia enim requiritur, vt adsit plenum & perfectum voluntarium, hoc autem non adest, dum magister conatus est expellere, illumque quasi nolens permittit.

Respondeo magistrum scienter, & voluntariè docere. Cum enim non laboret ignorantia iuris, vel facti, & possit commodè desistere, tenetur desistere, & non desistendo dicitur scienter admittere, & est sufficienter contumax contra præceptum. Ita *Syluester, & Tabiena locis citatis, Rosella verbo excommunicatio 1. casu 16. num. 8.* & alij apud Sanchez contra ipsum *Sanchez num. 9. & Suarez loco citato num.40.*

TERTIA

TERTIA PROPOSITIO.

12 Subiectum istius excommunicationis, sunt magistri, siue DD. qui religiosum habitu suo dimisso, leges, aut medicinam audientem scienter docere, aut in scholis suis retinere præsumunt. Hæc propositio patet ex dictis in secunda.

13 Sed modo dubium est primò, vtrum, qui retinet aliquem in suis scholis ligetur excommunicatione; etiamsi retinens non sit Doctor.

Respondeo non ligari, nisi sit Doctor, aut magister illius scholæ, in qua præfatus religiosus docetur, vel retinetur: in textu enim sermo est tantummodo de magistris, seu Doctoribus.

14 Secundò dubium est, quid nomine magistri, & Doctoris hoc in loco intelligatur.

Respondet *Sanchez in opere morali lib.6.cap.8.num.96.* idem significari sub vtroque nomine; consequenter Doctorem in hoc loco dici magistrum docentem, non vero insignitum gradu Doctoratus, nisi simul doceat.

Ratio est, tum quia versamur in materia pœnali, quæ restringenda est, & non amplianda, quantum verba patiuntur: Illa autem verba *magistri siue DD.* patiuntur hanc restrictionem; quia dictio illa, *siue*, intelligi potest declaratiuè, & non stat disiunctiuè, vel amplificatiuè, *L. si quis ita, ff. de aur. & argent. legatis*; consequenter facit hunc sensum, docens, siue sit insignitus doctoratu, siue sit simplex magister, afficitur excommunicatione, docendo præfatos religiosos. Hoc pacto intellexisse videtur *glossa hic, Nauarr. cap.27. n.134.* & alij quamplures, qui solius Doctoris mentionem fecerunt, explicantes hunc textum. Tum quia in textu dicitur, aut in scholis suis præsumpserit retinere; scholæ autem non solent esse insignitorum laurea doctoratus, sed exercentium magistri munus; consequenter soli docentes, & magistri, in hoc textu comprehendi videntur. Hæc opinio probabilissima est.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum *Suarez loco citato num.39. & 45.* & aliis non idem significari nomine magistri, & Doctoris, sed nomen Doctoris adhibitum esse ad significandum gradum doctoratus; nomen vero magistri ad significandum docendi officium.

Ratio est, quia materia, licet pœnalis, explicanda est iuxta propriam verborum significationem, nomen autem Doctoris non solet adhiberi ad significandum docentem, sed decoratum laurea Doctoratus; consequenter ne superflue positum censeatur, hanc extensionem admittit, consequenter alternatiuam, & disiunctiuam significationem facit, sicut dictio, *aut*, ex *Caualcano de vsufructu mulieri relicto, cap.9. num.48.* quem refert *Ceuedus pract. quæst. sing.42. num.2. & Augustinus Barbosa de dictionibus dict. 324. num.2.*

Hinc patet responsio ad primam rationem in contrarium.

Ad secundam Respondeo, scholas aliquando esse docentium, aliquando Doctorum, qui actu non docent, sed docendi munus in ipsis exerceri curant.

QVARTA PROPOSITIO.

15 Absolutio præfatæ excommunicationis Summo Pontifici reseruata non est, quia nullibi reseruata reperitur.

PVNCTVM IX.

De transeuntibus ab vna ad aliam religionem.

Qvinque principaliter explicabo in hoc puncto. Primò, vtrum licitus sit transitus ab vna ad aliam religionem. Secundò, quo iure, & quibus personis competat ius transeundi ad aliam religionem. Tertiò, quænam conditiones seruandæ sint, dum quis ab vna ad aliam religionem transit. Quartò, quos effectus pariat transitus ab vna ad aliam religionem. Quintò, quas pœnas incurrat transiens ab vna ad aliam religionem.

§. I.

Vtrum transitus ab vna ad aliam religionem licitus sit.

1 *Transitus ab vna ad aliam religionem an licitus sit.*
2 *Nouitiatum, vel professionem an quis suscipere possit animo aduolandi ad aliam religionem.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Licitus est transitus ab vna ad aliam arctiorem religionem, nisi aliud obstet.

Ratio est, tum quia id expresse habetur *cap. licet cap. non est, cap. sane, & cap. significatum de regular.* Tum quia cuilibet iure naturæ competit ius perfectioris vitæ capessendæ, cum hoc pacto melius Deo seruiatur, & saluti propriæ consulatur. Ita communiter Doctores.

Dixi, *nisi aliud obstet*, quia si aliqua subsit circumstantia prohibens ingressum, non licebit ingredi; mutatis enim circumstantiis mutantur etiam obligationes. Quamobrem si ex transitu religiosi ad aliam religionem graue sequatur scandalum, seu notabilem famæ iacturam religio patiatur, non licebit religioso ad aliam religionem aduolare.

Obiicies primo, transitus ab vna ad aliam religionem aduersatur præcepto Apostoli 1. Corinth. cap.7. *quisquis in vocatione, qua vocatus est, permaneat.* Ergo huiusmodi transitus licitus non est. Respondeo primò, illa Apostoli verba non continere præceptum, sed consilium; faciens autem contra consilium non peccat; aliud enim est aliquid esse de præcepto, aliud de consilio.

Respondeo secundò, illa Apostoli verba intelligenda esse cum hac tacita conditione, nisi iusta subsit causa transeundi, seu nisi perfectior vitæ status eligatur.

Obiicies secundò, Pius V. anno 1569. in quadam constitutione, quæ incipit, *Quæcumque sacrarum*, vetuit recipi, vel retineri fratres alterius Religionis; sed eos iussit remitti ad proprios ordines. Ergo licitus non est transitus ab vno ordine ad alium.

Respondeo primò, præfatam Pij V. constitutionem intelligi posse de illis, qui non petita licentia transeunt. Ita *Rodriquez quæst. regular. tom.3. quæst.52. art.8.*

Respondeo secundò, intelligi de transeuntibus virtute priuilegiorum, quibus nonnullæ Religiones gaudebant; nam ipse huiusmodi priuilegia abstulit, & virtute illorum neminem ad alium ordinem transire permittit; non tamen facultati iure communi concessæ derogauit, vt colligitur ex illis verbis, *vigore huiusmodi priuilegiorum tantum, & præter iuris communis dispositionem.* Ita *Sanchez in opere morali lib.6. cap.7. num.2.*

2 Sed modo dubium est, vtrum licitum sit alicui nouitiatum, vel professionem suscipere animo firmo, vel dubio transeundi ad aliam religionem, cum studiorum cursum perfecerit, vel ad presbyteratus ordinem promotus fuerit.

Respondeo, posse quidem ad arctiorem religionem transire; sed grauiter peccare ingrediendo religionem, vel profitendo cum præfata firma, vel dubia intentione.

Quod arctiorem religionem ingredi possit;

Ratio est, quia ius maioris perfectionis capessendæ nondum sublatum fuit; delictum enim non tollit ius maioris perfectionis: sed potius obligationem arctioris vitæ capessendæ inducit.

Tract. de Clausura. c 3 Quod

Quod vero grauiter peccet ingrediendo, vel profitendo cum præfata intentione.

Ratio est, quia decipit religionem in re graui; sicut grauiter peccat vir matrimonium contrahendo cum intentione aduolandi ad religionem intra bimestre, vt patet ex dictis de matrimonio.

Addo præfatum religiosum, qui eo animo ingressus, vel professus fuit, teneri ad restitutionem expensarum, quas Monasterium fecit in ipso alendo: nam ex peccato contra iustitiam cum damno alterius consurgit obligatio restituendi. Verum tamen est, præfatum religiosum posse in restitutione expensarum detrahere æstimationem laboris, & ministerij in vtilitatem Monasterij exhibiti, dum Monasterium eo ministro indigebat, & totidem expensas fecisset pro alio ministerio; tunc enim admitti potest quædam compensatio, & Monasterium in hac parte nullum patitur damnum. Secus si Monasterium id ministerium præstitisset per alium eiusdem religionis ministrum absque his expensis, adhuc enim monasterium patitur damnum, vt bene *Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 10. num. 2.*

Obiicies, nouitius, qui bona fide ingressus est, si postea recedat à religione, non tenetur soluere expensas in suis alimentis à Monasterio factas. Ergo neque tenetur, qui nouitiatum inchoauit animo recedendi, cum par ratio videatur, nec magis peccaminosa sit intentio, quam factum ipsum, seu quam ipse discessus à Monasterio.

Respondeo negando consequentiam.

Ratio disparitatis est, quia ingrediens cum animo recedendi decipit religionem, illique iniustè damnum infert; consequenter obligatur ad restitutionem. Qui vero bona fide ingreditur, nullum decipit; sed vtitur iure suo, exeundo; cuilibet enim nouitio ius competit libere egrediendi. Non posset autem libere egredi, si ad expensas teneretur; frequenter enim in Monasterio detineretur, prætextu expensarum nondum solutarum. Adde quod sicut nouitius non potest mercedem laboris, valorem expensarum excedentis, exigere: ita neque obligatur expensas monasterio restituere, etiamsi nouitiatus tempore nihil lucratus sit. Ita *Syluester verb. Religio 5. quæsito 8. Emmanuel Sà eodem verb. num. 8. Rodriquez tom. 3. quæst. 15. art. vltim. Sanchez loco citato, num. 4. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 3. quæsito 6.*

Hoc tamen iure merito limitatur à Sanchez, nisi aliter conuentum sit, vt in cœnobiis Monialium contingere consueuit; quamobrem si pactum initum est, vt expensæ nouitiatus Monasterio soluantur, nouitia ad illarum solutionem obligatur, nulla ratione habita ministerij ab ipsa, tempore nouitiatus, exhibiti.

Ratio est, tum quia pactum soluendi expensas simpliciter inierunt. Tum quia Monasterium non videtur deterioris conditionis domino conducente famulum; dominus autem frequenter conuenire solet cum famulo, vt expensas primi anni soluat, nulla ratione habita ministerij ab ipso famulo eo anno exhibendi, vt patet ex dictis de contractibus, dum loquerer de stipendio famulorum.

Hinc patet primò differentia inter eum, qui religionem ingressus, vel professus est, cum animo certo, vel dubio exeundi, & inter illum, qui bona fide ingressus fuit; quod ille grauiter peccat, & tenetur ad restitutionem damni; hic vero non peccat grauiter, neque tenetur ad restitutionem, etiamsi postea in religione per aliquod tempus persistere intendat, donec studiorum cursum peregerit, aut donec commoda, & opportuna occasio sese obtulerit; in hoc enim casu non decipit Monasterium, sed vtitur iure sui status; nec Monasterium ob id censetur rationabiliter inuitum, cum fieri possit, vt præfatus religiosus, ingressum differendo, propositum mutet, & in eadem religione perseueret.

Secundò patet differentia inter illum, qui cum animo exeundi ingressus, vel professus est, & inter illum, qui ingressus, vel professus est cum animo quidem perseuerandi, additâ tamen conditione, nisi Deus transitum ad arctiorem religionem inspirauerit: in primo enim casu peccat, & tenetur ad restitutionem, non vero in secundo, quia præfata conditio non aduersatur intentioni recipientium, & tacitè subintelligitur, etiamsi expressa non fuisset; eadem autem videtur ratio expressi, & taciti. Ita *Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 7. num. 17.*

§. II.

Quo iure, & quibus personis competat ius transeundi ad religionem arctiorem.

1. *Transitus ad arctiorem religionem conceditur non solum iure humanò, verum etiam iure naturali diuino.*
2. *Transitus ad arctiorem religionem conceditur omnibus religiosis.*
3. *Religiosi etiam conuersi, vel oblati transire possunt ad arctiorem religionem.*
4. *Monialis transire potest ad arctiorem religionem.*
5. *Conuentus totus transire potest ad arctiorem religionem.*
6. *Prælatus religionis aduolare potest ad perfectiorem religionem.*
7. *Episcopus regularis transire potest ad arctiorem religionem, petita prius a Summo Pontifice licentia.*
8. *Episcopus regularis, an possit renunciato Episcopatu transire ad laxiorem religionem.*
9. *Parochus fieri potest religiosus absque dispensatione.*
10. *Transiens ab vna religione ad aliam non tenetur nouum peragere nouitiatum.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Transitus ad arctiorem religionem, non solum conceditur iure humano *cap. licet de regul.* verum etiam iure naturali diuino. Nam iure naturali diuino cuique competit ius vacandi maiori perfectioni, & votum suum in melius commutandi; cum enim votum non sit impeditiuum maioris boni, sequitur, quemlibet posse votum in melius commutare, & perfectiorem vitæ statum sectari; hoc enim gratius est Deo, in cuius cultum, & honorem res promissa fuit. Neque obstat Prælato prioris religionis acquisitum esse ius ob præcedentem professionem, cui iuri non potest religiosus propria auctoritate derogare.

Respondeo enim illud ius acquisitum non fuisse Prælato propter ipsum Prælatum, sed propter Deum; consequenter in commutatione voti, quæ contingit transeundo ab vna in aliam religionem, habenda est solum ratio Dei, non autem Prælati. Ita *Caietanus 2. 2. quæst. 88. artic. 12. vers. ad huius euidentiam, Sanchez lib. 6. cap. 7. num. 3. Sanctarellus de Apostasia cap. 8. dub. vnic. num. 8. ad finem vers. obiicies 4. & num. 33. vers. dico 12. contra Azorium 1. parte lib. 11. cap. 17. quæsito 18.* & alios.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Quibuscumque religiosis competit ius transeundi ad perfectiorem religionem.

Ratio est, quia quilibet facere potest, quod Deo gratius est, sed Deo gratior est perfectior religio, quam minus perfecta. Ergo quilibet transire potest ad perfectiorem religionem.

Hoc tamen limitatur, nisi fortè huiusmodi transitus aliquibus interdicatur, vel transeundi facultas denegetur. Quamuis enim iure naturali diuino cuilibet competat ius transeundi ad perfectiore vitæ statum, nihilominus vsus

vſus huiuſmodi iuris iuſtis de cauſis à Summo Pontifice impediri poteſt; vt cauſa vitandi ſcandali,aut quietis religionis, aut quia non conſtat an alia religio ſit perfectior ea quam deſerit, aut quia iuſtam habet dubitandi rationem, religioſum aduolantem ad aliam religionem non duci bono, ſed prauo ſpiritu. Satanas enim frequenter in Angelum lucis ſe transformat,& incautos decipit, vt dicitur *cap.licet de regul.*

Obſerua tamen hanc eſſe differentiam inter eum, cui interdicitur ingreſſus in aliam religionem; & illum, cui denegatur ingreſſus abſolutè,vel ſub conditione non obtenta à Prælato licentia, quod primus validè ingreditur, & ei cenſetur ſolum interdictus ingreſſus, temerè, leuiter,vel cum detrimento prioris religionis factus,vt apertè conſtat ex *cap. licet de regular.* ſecundus vero, cui denegatur facultas ingrediendi abſolutè, vel non obtenta licentia, non validè ingreditur, niſi licentiam obtinuerit, etiamſi fortè affectu perfectionis ad illam religionem tranſire intendat; defectus enim formæ ad aliquem actum requiſitæ tollit valorem actus, vt patet in contractu, qui licet iure naturæ concedente validè celebrari poſſit inter contrahentes, tamen certa præſcribi poteſt forma, quâ prætermiſſa contractus irritus in vtroque foro cenſeatur. Neque obſtat *cap. licet,citatum*,quia loquitur ſolum dum tranſitus ad aliam religionem interdicitur. Ita *Hoſtienſis in præfato. cap. licet. Ioannes Andreas, Cardinalis*, & alij apud *Sanchez libro ſexto,cap.7.num.*10.

Ex dictis ſequitur primo, quemlibet religioſum iure communi poſſe ad arctiorem religionem tranſire, vt patet ex ratione in propoſitione allata.

3 Secundo ſequitur non ſolum religioſos Sacerdotes, verum etiam conuerſos,& oblatos religioni, qui ſcilicet, ſe & ſua bona monaſterio dedicarunt, poſſe ad arctiorem religionem tranſire.

Ratio eſt, tum quia in his omnibus eadem ratio militat. Tum quia non ſunt deterioris conditionis aliis. Tum quia ipſorum oblatio hanc tacitam conditionem habet; niſi melior vitæ ſtatus ſuſcipiatur; hanc enim tacitam conditionem habet quilibet contractus cum homine celebratus,vt docui de voto, & de matrimonio. Ita *Panormitan. in capitulo non eſt de regular. Angelus verb. Monachus, num.*1. *Sanctarellus de Apoſtaſia capitulo* 8. *numero* 1. *Sanchez libro* 6. *cap.* 7. *num.*9. & alij apud *Barboſam in capitulo licet. num.* 4. *de regular.* & apud alios præcitatos Doctores.

4 Tertio ſequitur Monialem poſſe ad aliam religionem arctiorem tranſire.

Ratio eſt, tum quia in ipſa militat eadem ratio. Tum quia iure antiquo poterat. *cap.*1.20.*quæſt.*4. Ergo etiam poteſt iure nouo, cum à iure antiquo recedẽdum non ſit, niſi quatenus iure nouo decernitur. Neque obſtat obligatio clauſuræ,indicta à Concil. Trident.*ſeſſ.*25.*cap.*5. & à Pio V. in motu,qui incipit, *Decori.*

Reſpondeo enim Concilium non loqui de tranſeuntibus ad perfectiorem religionem. Quamobrem Monialis poteſt ad arctiorem religionem tranſire, petita prius à Superiore Ordinario licentia, etiamſi fortè non obtineatur. Concilium enim in hoc caſu non loquitur. Ita *Rodriquez quæſt. regular. quæſt.*52. *art.*6. *Sanchez loco citato, numero* 6. *Nauar. conſil.*5. *de ſtatu Monachorum num.*3, *& 6. Sacra Cardinalium Congregatio in vna Nanneten.* 16. *Ianuarij* 1615. *Barboſa in cap. licet numero* 3. *de regular. Sanctarellus de Apoſtaſia cap.*8.*num.*37. & alij, quos referam *quæſt. ſequenti puncto* 8. *num.*11. contra *Azorium* 1.*parte, libro* 13.*cap.*8.*quæſito* 1. *ſub initium.*

5 Quartò ſequitur totum conuentum poſſe arctiorem religionem adire. Tum quia quæ ratio eſt partis ad partem,eadem eſt totius ad totum. *L. quæ de tota ff. de rei vendicat.* Tum quia ad fieri ſupponitur in *cap. recolentes. verſ. cæterum,de ſtatu Monach.* Neque obſtat *cap. vnicum de religioſ.domib.in* 6. *& cap.ſicut de exceſ.Prælat.*

Reſpondeo enim in his textibus non prohiberi tranſitum perſonarum ad arctiorem religionem: ſed tranſlationem locorum, ſeu vnionem duplicis Monaſterij. Ita *Rodriquez tomo* 3. *quæſt.* 52. *artic.* 6. *Sanchez loco citato num.*7. & alij.

6 Quinto Prælatum religionis poſſe inſtar cæterorum ad arctiorem religionem tranſire, modo Prælatus non ſit immediatè ſubditus Pontifici; vt Generalis: hic enim petere debet licentiam à Pontifice,qua denegata non poteſt tranſire,alioquin reuocari poſſet *cap.ſi Abbas de elect. in* 6. Papa vero petenti licentiam non reſpondente, tranſire poſſet ad religionem,quia licentiam ei denegaſſe non præſumeretur. Ita *Syluester verb.Religio* 4. *quæſito* 3. *Azorius* 1. *parte lib.*12. *cap.*14. *quæſito* 7. *ad finem Sanchez loco citato numero* 8. & alij apud *Barboſam in cap. licet de regul.num.*5.

7 Sexto,Epiſcopum regularem poſſe ad ſtrictiorem religionem tranſire,vt patet ex ratione generali: petere tamen debet licentiam à Papa, quia in *cap. licet de regular.* generaliter vetitum eſt, Epiſcopis ad religionem tranſire abſque facultate Papę. Ita Syluester, Azor. Sáchez,& alij. Ob id in tractatu de voto, dixi votum, quo Epiſcopi vouerunt ingreſſum religionis, intelligendum eſſe cum hac conditione,ſi Pontifex ingrediendi facultatem conceſſerit. Ita *Suarez tomo* 1. *de relig. lib.* 3. *de voto capitulo* 4. *numero* 8. *Azor.*1.*parte.libro* 11. *cap.* 16. *quæſito* 2. *Sanchez in opere morali lib.*4. *cap.*25.*num.* 36. & alij.

Idem dic de Epiſcopo, qui de licentia Papæ Epiſcopatui renunciauit; hic enim cum immediatè Summo Pontifici, inſtar Prælatorum exemptorum,ſubiectus ſit quãdiu in ſæculo viuit, non poteſt ſine licentia Papæ ad religionem accedere: Si vero iam rediit ad ſuam religionem, & poſtea velit ad arctiorem tranſire, ſatisfaciet petendo licentiam ſuorum Superiorum, inſtar Prælati religionis, de quo egimus illatione præcedenti.

8 Septimo Epiſcopum, qui renunciato de licentia Papæ Epiſcopatu non vult ad priorem religionem redire, non poſſe ad laxiorem tranſire.

Ratio eſt, quia licet non teneatur redire ad priorem religionem; ſubtractus enim fuit à regulari obſeruantia (quamuis ad illam reduci poſſit à Papa, cum ei ex obedientiæ voto obedire teneatur,vt bene *Vaſquez* 1. 2. *diſp.* 165. *c.*8. *nu.*93. *Sanchez in opere morali libro* 6.*c.*6. *nu.*4.) tamen eſt verus religioſus prioris religionis; conſequenter ad laxiorẽ tranſire non poteſt. Ita *Ancharanus Clem.*1. *num.*4.*de regular.Sanchez cap.*7.*num.*8.*ad finem*, quorum opinio probabiliſſima eſt. Sed mihi probabile videtur poſſe ad laxiorem tranſire, poſito quod nolit ad priorem redire; nam hæc ſecunda religio, quamuis non ſit arctior reſpectu primæ religionis,eſt tamen ſtrictior reſpectu ſtatus ipſius Epiſcopi: conſequenter tranſitus ad laxiorem religionem ei licitus videtur,obtenta prius licentia à Summo Pontifice, ſicut diximus de prælatis religionis exemptis, nulli ſubiectis. Ita in ſimili Bonifacius in *Clement.* 1. *num.*83. *de regular.*

9 Rogabis primo, vtrum Patochus fieri poſſit religioſus abſque vlla diſpenſatione. Reſpondeo affirmatiuè. Tum quia quilibet religioſus habet ius tranſeundi ad ſtrictiorem religionem. Ergo à fortiori, qui non eſt religioſus poteſt religionem aſſumere. Tum quia hoc nullo iure prohibetur. Ita *Sanchez cap.* 7. *num.* 21. *in reſponſ. ad ſecundum.*

10 Rogabis ſecundo, vtrum tranſiens de vna religione ad aliam teneatur nouum peragere nouitiatum in ſecunda religione, ad quam tranſit. Reſpondeo affirmatiuè. Tum quia, qui profeſſionem in aliqua religione facturus eſt,debet illius aſperitates, & onera experiri, tam vt ipſe cognoſcat,an religio ſibi placeat,quam vt ipſamet religio probet, an præfatus religioſus ſuæ religioni aptus ſit, & idoneus. Fieri enim poteſt, vt vnus vni religioni idoneus ſit, & non alteri. Sed religioſus prædictas aſperitates, &

onera expetitur, præuio nouitiatu. Ergo tenetur nouitiatum in secunda religione peragere. Tum quia Concilium Tridentinum *sessione* 25. *cap.* 15. generaliter requirit nouitiatum ante professionem. Ita *Rodriquez tomo* 3. *quest.* 15. *art.* 11. *Emanuel Sa verb. Religio numero* 35. *Sanchez in opere morali lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 12. *Azor.* 1. *parte, libro* 12. *cap.* 14. *quæsito* 15. *Miranda q.* 31. *artic.* 21. *Barbosa in cap. licet de regular. num.* 25. *Lessius lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 13. *num.* 161. & alij Contra *Sorbum verb. Nouitius vers. An requiratur integer annus, Henriquez lib.* 13. *cap.* 40. *num.* 2. *in Comment. lit. O.* & alios.

Obiicies primo, Leo X. priuilegium concessit transeunti ad aliam religionem, vt in ea profiteri possit absque præuio nouitiatu, si ita visum fuerit discretis monasterij in quo profiteri intendit. Ergo non indiget nouo nouitiatu.

Respondeo illam Leonis concessionem censeri reuocatam in Tridentino, vbi irritatur professio sine præuio nouitiatu emissa.

Obiicies secundo, non potest quis esse veteranus, & tyro; si autem indigeret alio nouitiatu esset simul tyro, & veteranus.

Respondeo non dedecere, vt idem sit tyro, & veteranus respectu diuersorum; nam erit veteranus ratione primæ religionis, tyro ratione secundæ, ad cuius professionem admitti cupit, vt fiat illius religionis monachus.

§. III.

Quænam conditiones seruandæ sint, dum quis ab vna ad aliam Religionem transit.

1 PRima conditio est, vt volenti ad aliam religionem transire interdictus non sit transitus; iustis enim de causis cōcedi potest priuilegium alicui religioni, vt ipsius religiosi ad aliam religionem transire nequeant. Quibus autem religiosis vetitum sit sub censura ad aliam religionem commigrare, aut alios recipere, constabit ex infra dicendis *puncto vlt. sect.* 2.

Secunda conditio est, vt volens ad aliam religionem transire, licentiam à superiore petat.

Tertia est, vt bono zelo transeat, & sine damno primæ religionis.

Quarta, vt transeat ad religionem arctiorem. De his singulis conditionibus seorsim agam in sequentibus difficultatibus, reiecta prima ad *punctum vlt. sect.* 2.

PRIMA DIFFICVLTAS.

Vtrum transiens ad aliam Religionem petere debeat licentiam à Superiore, & à quo Superiore eam petere teneatur.

1 *Transiens ad arctiorem religionem licentiam à suo superiore petere tenetur.*
2 *Transiens ad arctiorem religionem tenetur suo superiori causam transitus aperire.*
3 *Prælatus non debet religiosum alterius religionis laxioris admittere dum illi denegatur à suo superiore licentia transeundi.*
4 *Appellatio quandonam religioso interdicta censeatur.*
5 *Religiosus qui licentiam transeundi ad aliam religionem obtinuit, prius inquirere debet religionem a qua recipiatur antequam monasterio egrediatur.*
6 *Transitus ad arctiorem religionem conceditur petita à superiore licentia, etiamsi licentia denegata fuerit.*
7 *Professio in arctiori religione facta valida est, etiamsi petita, vel obtenta non fuerit licentia.*
8 *Religiosus transiens ad aliam religionem, in quanam religione manere teneatur dum lis in hac re suboritur.*
9 *Transire volens ad arctiorem religionem à quonam licentiam transeundi petere debeat.*
10 *Religiosus volens transire ad arctiorem religionem non tenetur licentiam à Conuentu petere.*
11 *Monialis volens ad arctiorem religionem transire non satisfacit petendo licentiam ab Abbatissa.*
12 *Transeundi licentia ad æqualem, vel laxiorem religionem à quo petenda sit.*
13 *Quænam censeatur iusta causa concedendi licentiam transeundi ad laxiorem religionem.*
14 *Summus Pontifex non potest sine causa concedere licentiam transeundi ad laxiorem religionem.*
15 *Religiosus facultatem habens transeundi ad laxiorem religionem, non potest ingredi religionem equitum militarium.*
16 *Superior concedens licentiam transeundi ad arctiorem religionem non tenetur causam concessionis iudicialiter cognoscere.*
17 *Licentia transeundi ad aliam religionem valida est, etiamsi in scriptis concessa non fuerit.*
18 *Superior religionis, an possit religiosum aliquem admittere animo dimittendi illum extra monasterium manere.*

VNICA PROPOSITIO.

1 VOlens ad arctiorem religionem transire, licentiam transeundi petere debet; sic enim expressè habetur in *cap. licet de regular.* ibi, *Subditus a Prælato cum humilitate, & puritate debet transeundi licentiam postulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur.* Addo volentem ad aliam religionem transire teneri sub mortali licentiam petere.

Ratio est, tum quia in *cap. licet citato* imponitur præceptum petendi licentiam, ibi, *debet transeundi licentiam postulare.* Verbum autem, *debet*, iuxta propriam significationem non importat debitum honestatis, sed præcepti, vt patet ex *cap. sicut Ecclesia* 12. *quæstio.* 2. *cap oblatæ de appellat.* & alibi; consequenter indicat obligationem sub mortali in materia graui, vt docui de legibus *disp.* 1. *q.* 1. *puncto* 7. §. 4. *num.* 6. cum Syluestro, Valentia, Vasquez, Azorio, & aliis, omissis quampluribus aliis apud *Sairum in Claui regia lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 27. apud *Sanchez in opere morali lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 36. & *cap.* 7. *num.* 33. apud *Salas de legibus disput.* 10. *sect.* 9. *num.* 49. & 51. apud *Sanctarellum de Apostasia, cap.* 8. *dub. vnico.* Cum ergo textus *in cap. licet* vtatur verbo præceptiuo, *debet*, & res grauis sit (omittens enim petere licentiam præsumitur contemnere bonum obedientiæ, & vtramque religionem magnis litibus, & scandalis exponere) sequitur religiosum migrantem ad aliam religionem non petita licentia, grauiter peccare per se loquendo, vt bene *Sanchez lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 33. contra Abbatem antiquum & nonnullos alios apud Sanchez.

Addo religiosum non satisfacere petendo licentiam post religionis ingressum, quia licentia, quæ ad aliquem actum requiritur, actum ipsum præcedere debet, vt bene *Panormitan. in cap. licet, num.* 11. *de regular. Azor* 1. *parte, libro* 12. *cap.* 14. *quæsito* 6. *ad finem, Barbosa in cap. licet citato, num.* 17. *Sanchez loco citato, num.* 34. & alij.

2 Sed modo dubium est primo, vtrum religiosus volens ad arctiorem religionem transire, teneatur superiori, à quo licentiam petit, causam transeundi significare.

Respondeo affirmatiuè.

Ratio est, tum quia Superior tenetur licentiam concedere volenti ad arctiorem transire, sed non potest eam concedere, nisi cognita causa. Ergo tenetur causam cognoscere; sed eam cognoscere non potest, nisi aperiatur sibi à religioso volente arctiorem religionem ingredi. Ergo volens religionem arctiorem ingredi, dum licentiam ingrediendi petit à superiore, debet ei causam transeundi significare. Tum quia religiosus transire non potest ad aliam

aliam religionem ex leuitate & temeritate, ductus Angelo Satanæ, qui sæpe in lucis Angelum se transformat. Ergo superiori, cui religiosi sibi subditi cura concredita est, constare debet ipsum non duci leuitate, & temeritate, alioquin exponeret se periculo cooperandi leuitati alterius. Ita *Hostiensis in cap. licet num.* 8. *Innocentius ibid. numero* 1. *&* 2. *Sanchez loco citato, num.* 36.

Ex quo licet inferre primo, superiorem non debere licentiam transeundi concedere non cognita causa, cur religiosus sibi subditus ad aliam religionem transire velit. Ita Doctores citati.

Secundo superiorem religionis, non debere alterius religionis subditum in suam religionem admittere, nisi constet ipsum petiisse licentiam transeundi. Ratio est, tum quia fieri potest, vt ille religiosus prauo spiritu ducatur. Tum quia credendum non est omni spiritui, sed probandi sunt spiritus, inquit Apostolus. Tum quia in *cap. statuimus* 19. *quæst.* 3. habetur, superiorem alterius religionis, ad quam religiosus transire intendit, non debere illum admittere absque litteris commendatitiis superioris prioris religionis, ibi, *discedentem vero nullus Abbatum, vel Episcoporum, nullus Monachorum sine communi litterarum cautione suscipiat.*

Hoc tamen intelligendum est, nisi superiori secundæ religionis constet licentiam inique denegari à superiore prioris religionis; tunc enim sicut licitum est ipsi religioso transire ad arctiorem religionem non obtenta licentia; ita liberum est Prælato secundæ religionis illum admittere; Si vero licentia iustè denegatur, Superior arctioris Religionis licitè non potest admittere, vt patet ex ratione superius allata. Imo si religiosus probare intendat licentiam sibi iniustè denegari, Superior secundæ religionis non potest illum admittere, donec declaratum fuerit licentiam sibi inique denegari; cognitio autem istius causæ pertinet ad Prælatum immediatè superiorem illo, qui licentiam denegauit; nam in huiusmodi Prælato eminenter continetur facultas inferioris Prælati. Et sicut in aliis causis, in quibus subditus inique vexatur à suo Prælato, potest ad alium Prælatum ipso immediatè superiorem appellare; ita etiam in hoc casu. Ita Hostiensis, Innocentius, Cardinalis, Barbosa, & alij in capitulo licet citato; quibus adde *Sanchez num.* 39. vbi *num.* 37. cum Syluestro optimè addit præfato religioso licitum esse in hoc casu ad superiorem appellare, etiamsi in illa religione interdicta sit appellatio.

4 Tunc enim non censetur interdicta appellatio in iis, quæ pertinent ad salutem, sed in iis, quæ pertinent ad correctionem, & punitionem.

5 Secundo dubium est, vtrum religiosus, qui licentiam transeundi ad arctiorem, religionem, vel æqualem obtinuit, possit statim egredi vel teneatur prius religionem inquirere in qua recipiatur.

Respondeo teneri prius religionem inquirere, alioquin obligationem clausuræ violat.

Immo apostata vocatur ab aliquibus Doctoribus, cum recedat à Religione animo non amplius redeundi, & sub nullius obedientia existat; hoc tamen intelligitur nisi licentiam egrediendi à Prælato obtinuerit, manens adhuc sub illius obedientia, donec ad aliam religionem admissus sit; tunc enim nec clausuram violat, neque est apostata, cum de licentia Prælati exeat, & sub illius obedientia degat; sicque in dubio explicanda est licentia, quam Prælatus simpliciter concessit præfato religioso exeunti, quia non præsumitur rem illicitam concessisse. Prælatus tamen in hac re magna vti debet prudentia, ne vagandi occasionem præbeat. Ita *Rebuffus in praxi, titulo de translatione Monach. numero* 8. *Rodriquez tom.* 3. *quæstione* 52. *articulo* 12. *ad finem*, *Sanchez numero* 38. *Barbosa in capite licet de regular. Sanctar. de Apost. cap.* 8. *dub. vnic.* & alij.

6 Tertio dubium est, vtrum religiosus volens ad arctiorem religionem transire, possit ad eam transire, petita sed non obtenta licentia.

Respondeo posse.

Ratio est, tum quia vbi spiritus Dei, ibi libertas, & qui spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege. Tum quia sic expresse decernitur in *cap. licet citato*, ibi; *libere potest sanctioris vitæ propositum adimplere, non obstante proterua indiscreti contradictione Prelati.*

Hoc tamen limitandum est primo, modo prius debito tempore expectet, an superior sibi licentiam concedere velit; nam cui onus imponitur petendi consilij, aut licentiæ, incumbit etiam onus expectandi responsum intra debitum tempus *cap. cum in veteri, in fine de elect.* Si tamen superior rogatus, vt licentiam intra debitum tempus concederet, nihil respondit, licitum est subdito ad arctiorem commigrare, vt patebit ex rationibus in secunda limitatione afferendis. Ita *Syluester verbo religio* 4. *quæsito* 1. *notab.* 2. *Sanchez loco citato num.* 35. *Azor.* 1. *parte*, *libro* 10. *capitulo* 14. *quæsito* 5. *verbo, Queres postquam. Angelus*, & alij, apud præcitatos Doctores, & apud *Barbosam in cap. licet de regular.*

Limitandum est secundo; modo superior licentiam transeundi indiscrete, seu iniuste neget, vt patet ex allatis rationibus; superior autem licentiam iniustè denegare censetur dum constat causam sufficientem non esse ad denegandam licentiam, seu dum licentiam denegat, nulla assignata ratione denegatæ licentiæ, nec causam vult afferre, cur eam deneget, postquam rogatus fuit, vt causam afferret. Cum enim religiosus possit ad perfectiorem statum aduolare, & superior licentiam aduolandi concedere teneatur *cap. licet citato*, ibi. *sine difficultate, & prauitate qualibet debet transeundi licentiam indulgere. ne videatur propositum impedire diuinitus inspiratum*, sequitur superiorem præsumi licentiam iniquè denegare, dum causam denegandi licentiam recusat afferre. Quando tamen probabile est, superiorem iustam habere causam denegandi licentiam, non potest religiosus ad aliam religionem transire, ne sibi ius dicere videatur, sed ad alium Prælatum suo immediato Prælato immediatè superiorem appellare potest, vt supra dictum fuit.

7 Quarto dubium est, vtrum professio valida sit, dum quis ad aliquam religionem transit, non petita licentia, aut petita, sed non obtenta.

Respondeo validam esse, si professio in arctiori religione fiat; consequenter religiosum non posse post dictam professionem à prima religione repeti, & reuocari, vel ad eam propria sponte redire.

Ratio est, tum quia licet in *cap. licet*, licentia præscribatur, nihilominus prohibetur molestari, qui bona fide transiit, nec irritatur professio aliter facta. Tum quia multa fieri prohibentur, quæ facta tenent. Tum quia cuilibet religioso, iure naturæ, competit ius aduolandi ad arctiorem religionem, etiamsi fortè delinquat in modo, non petendo licentiam à Prælato, vel eam per dolum extorquendo. Ita *S. Antonin.* 3. *parte titulo* 16. *cap.* 4. *vers. quod si etiam, & alij apud Sanctarellum de Apostasia, cap.* 8. *dubio vnico num.* 6. *contra Sanchez loco citato, numero* 11. *&* 89. & seqq.

Idem probabiliter dicendum videtur de illo, qui ex leuitate ad arctiorem religionem transiit, hunc enim probabile est valide profiteri, cum ipsius votum in aliud strictius ac Deo gratius commutetur, attenta rei substantia, & non inspectis circunstantiis extrinsecis. *Contrarium sustinent Abbas libro* 1. *consilio* 95. *num.* 2. *Sanchez loco citato, num.* 11. *Barbosa in cap. licet de regular. Sanctarellus numero* 8. *versic. Obiicies tertio*, & alij ferè communiter.

Adde idem probabiliter dici posse, si Prælatus conscius leuitatis religiosi, vel illius ignarus facultatem concessit transeundi ad arctiorem religionem. Quamuis enim prælatus immediatus religionis peccet præfatam licentiam concedendo,

concedendo, nihilominus professio valida videtur; licet *Sanchez num.* 63. putet professionem, & licentiam irritam esse, quia prælatus immediatus non potest ius Religioni acquisitum alienare sine facultate sibi à iure concessa; Religio autem habet ius in præfatum religiosum. Huic opinioni non libenter adhæreo, quia votum commutatur in maius bonum, & maior arctitudo videtur causa sufficiens concedendi licentiam, etiamsi alia non subsit causa, vt idem *Sanchez numero* 64. concedit, loquens de Summo Pontifice: propterea licentia valida videtur, quia subsistit causa finalis licentiæ, quæ est transitus ad arctiorem religionem, valida etiam videtur professio, quia votum commutatur in maius bonum.

Idem dic de illo, qui ad arctiorem religionem transit cum detrimento religionis, vt patet ex allatis rationibus, & concedit idem *Sanchez numero* 92. cum aliis. Secus dicendum est primo, si religio, à qua hic transit, priuilegium habeat irritans professionem aliter factam, vt per se patet. Secundo si propria auctoritate, seu non obtenta licentia transeat ad laxiorem, vel æque arctam; perspicuum enim est ipsius professionem irritam esse; cum nullum ius transitum ad huiusmodi religionem concedat, vt bene *Sanchez num.* 93. & alij communiter.

8 Quintum dubium est in quanam religione manere debeat religiosus, qui non petita licentia ad aliam religionem transiuit; sed lis suboritur, in qua religione permanere debeat.

Respondeo, lite pendente, debere in posteriori remanere.

Ratio est, quia sicut prædo in possessione tenendus est, donec de ipsius delicto constet, ita à fortiori danda est manutentio religioni, donec constet religiosum ad priorem religionem pertinere. Ita *Hostiens. Abbas, & alij*, in *cap. licet de regul.* contra *Innocentium ibidem numero* 3. *Sanchez num.* 101. & alios.

Obiicies, qui prior est tempore, potior est iure; sed prima religio prius possidet, ergo etiam potioris est iuris; consequenter illi tradendus est religiosus, donec lis definiatur.

Respondeo, priorem religionem non esse potioris iuris, eo quod non curauerit religiosum sibi ante professionem restitui, nec præsumitur transitum ignorasse: cum superiores religionum teneantur singulis annis fugitiuos reuocare. Neque obstat culpa Prælati, qui huiusmodi religiosum ad suam religionem strictiorem admisit.

Respondetur enim ipsius culpam compensari cum culpa Superioris primæ religionis, & multa illicitè fieri, quæ tamen facta tenent.

Approbo tamen sententiam *Innocentij loco citato, Cardinalis in c. licet, numero* 3. *quæstione* 11. *& sequ. Sanchez numero* 100. & aliorum asserentium religiosum, qui ad aliam religionem transiuit, postquam Abbas prætendens Monachum illicitè transire, appellauit ex causa verosimili ante transitum, & nihilominus Monachum, qui appellatione pendente transiit, debere statim ante causæ cognitionem priori Monasterio, officio iudicis, restitui per viam attentati.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 Religiosus volens transire ad arctiorem religionem, licentiam petere potest ab immediato superiore Monasterij.

Ratio est, quia in *cap. licet citato* habetur, licentiam à Prælato petendam esse; sed immediatus superior monasterij est verè Prælatus. Ergo licentia ab eo peti potest. Non nego tamen quin etiam peti possit à Prouinciali, vel Generali, quia isti verè sunt Prælati religionis, & in ipsis facultas inferiorum Prælatorum eminenter continetur. Imo si Prælatus Monasterij ad arctiorem religionem transire velit, licentiam à Prouinciali, vel Generali petere debet. Si Prouincialis transire velit, licentiam à Generali postulare tenetur, quia religiosus ad arctiorem religionem transire non potest non petita à Prælato licentia. Si vero Generalis ad perfectiorem religionem aspiret, facultatem à Papa impetrabit, vt superius probaui.

10 Addo religiosum, qui ad arctiorem religionem transiturus est, satisfacere petendo licentiam ab immediato Prælato monasterij, etiamsi eam non petat à Conuentu.

Ratio est, quia religioso iure naturali diuino competit ius ad perfectiorem religionem capessendam, & iure positiuo iubetur solum licentiam à Prælato petere, nulla conuentus facta mentione. Ergo frustra asseritur licentiam Conuentus requiri, nec Conuentui iniuriam facit, cum vtatur iure suo, aduolando ad religionem perfectiorem, petito solius Prælati consensu. Ita *Nauar. commentar.* 4. *de regular. numero* 10. *Rodriquez tomo* 3. *quæstione* 52. *articulo* 3. *Sanchez in opere morali, libro* 6. *capit.* 7. *numero* 59. *& sequentibus. Santarellus de Apostasia capit.* 8. *dubio vnico, numero* 19. *& seqq. Barbosa in capit. licet, numero* 10. *de regular.* contra *Turrecrematam in capit. statuimus* 19. *quæst.* 3. & alios, existimantes requiri consensum Conuentus.

11 Obiicies, Monialis volens ad strictiorem religionem transire, non satisfacit petendo ab Abbatissa licentiam. Ergo neque religiosus satisfacit petendo licentiam à Prælato immediato.

Respondeo negando consequentiam.

Ratio disparitatis est, tum quia Abbatissa non est proprie Prælata. Tum quia in concedenda licentia transeundi ferendum est iudicium, an volens transire Spiritu Sancto ducatur; huiusmodi autem iudicium non videtur mulieribus concessum. Tum quia cum agitur de egressu à Monasterio, strictissimæ clausuræ subiecto, & Abbatissa egrediendi facultatem concedere nequeat, vt in sequentibus quæstionibus probabo, sequitur Abbatissam non posse Moniali concedere facultatem transeundi ad aliam religionem, sed huiusmodi licentiam petendam esse à Prælato, cui subsunt Moniales, siue is sit Episcopus, siue Prælatus regularis. Ita *Rodriquez tomo* 1. *quæst.* 52. *art.* 6. *Sanchez loc. cit num.* 6.

Addo Sacram Congregationem velle ad se recursum haberi, dum Monialis ad aliud Monasterium transferenda est, neque licentiam concedere solet, nisi seruatis quibusdam conditionibus, quarum Prima est, vt aliud monasterium paratum sit illam recipere. Secunda, vt dotem afferat. Tertia, vt careat spe redeundi ad prius Monasterium. Quarta, vt translatio fiat recta via comitantibus grauibus matronis consanguineis. Vide *Barbosam in cap. licet, nu.* 3. *de regular.*

12 Maior difficultas est, à quonam peti, vel concedi possit licentia, dum religiosus transiturus est ad religionem æquè strictam, aut laxiorem.

Respondeo, & dico primo, dum Religiosus transiturus est ad Religionem æqualem, & iustam habet causam ad eam transeundi, hanc facultatem concedere non potest immediatus Prælatus monasterij; sed Generalis de consensu capituli generalis, seu præcipuorum Patrum, imo probabile est Prouincialem posse hanc facultatem concedere, nisi aliud ferant constitutiones religionis. Addo probabile esse Episcopum posse iusta de causa huiusmodi facultatem concedere religioso non exempto sibi subiecto. Hæc responsio plures habet partes.

Prima est, facultatem transeundi ad religionem æque arctam concedi non posse ab immediato Prælato monasterij.

Ratio est, tum quia non solus superior monasterij habet ius in religiosum, verum etiam tota prouincia. Ergo solus superior monasterij non potest huiusmodi licentiam.

centiam concedere, cum non possit iuri totius prouinciæ derogare. Tum quia nullo iure præscribitur huiusmodi licentiam immediato monasterij Prælato competere.

Secunda pars est, huiusmodi facultatem à Generali concedi posse, quia ipse summam in religione auctoritatem habet. Imo probabile est huiusmodi facultatem à Prouinciali concedi posse.

Ratio est, tum quia cedere potest iuri suo, concedendo, vt religiosus in quem habet ius, alteri religioni acquiratur. Tum quia nullo iure sufficienter probatur hanc facultatem Prouinciali ademptam esse.

Hoc tamen intelligitur, modo adsit consensus maioris partis Conuentus.

Ratio est, tum quia grauia negotia sine consensu Conuentus peragi non debent. Tum quia conuentus habebat ius in præfatum religiosum. Ergo par non est, vt à Prælato alienetur absque consensu Conuentus, seu potius Concilij Prouincialis, vel præcipuorum patrum illius prouinciæ. Ita *Angel.verb.Religiosus num.* 34. *Lessius de iust. & iur. lib.*2. *cap.* 40. *dub.* 13. *num.* 107. *Sanchez loco citato numero* 65. *Sanctarellus loco citato num.* 22. & alij, contra Francum, & alios asserentes non requiri consensum Conuentus.

Tertia pars est, id fieri debere iusta concurrente causa. Prouincialis enim aut alij religionis superiores non possunt ius religionis adimere sine iusta causa, prior autem religio ius acquisierat in religiosum per ipsius professionem. Ita præcitati Doctores. Imo multi Doctores existimant neque Summum Pontificem licitè posse absque iusta causa facultatem religioso concedere transeundi ad religionem æque arctam, quia non potest in foro conscientiæ derogare iuri acquisito religioni, nisi id faciat ex causa; quamuis *Angelus verb. Religiosus num.* 34. existimat huiusmodi licentiam in vtroque foro à Pontifice concedi posse, quia magno in religiosos iure gaudet.

13 Iusta causa concedendi huiusmodi licentiam est corporis inhabilitas, aut magna difficultas ad ferendas religionis austeritates, noua aeris intemperies, dum eadem religio non habet aliud monasterium salubriori gaudens aere. Item magna parentum necessitas, cui religiosus in prima religione nequeat commode succurrere. Item persecutio aliorum religiosorum, cui ipse religiosus causam non dedit, vel si causam dedit, eam abstulit, & pœnituit, & nihilominus persecutio, seu mala tractatio adhuc perseuerat. Possent etiam aliæ causæ percenseri, quæ iudicio prudentis legitimæ censebuntur. Vide *Rodriquez tomo* 3. *quæst.* 52. *artic.* 9. *Azor.* 1. *parte lib.*12. *capit.* 14. *quæsito* 8. *Sanchez loco citato numero* 72. *Barbosam in capite licet, numero* 15. *de regularibus.*

Quarta pars est, Episcopum probabiliter posse hanc facultatem ex iusta causa concedere religioso sibi subdito, & non exempto à sua iurisdictione.

Ratio est, quia Episcopus respectu huiusmodi religiosi, est instar Prouincialis. Ergo Episcopus concedere potest licentiam transeundi ad religionem æquè arctam, modo adsit consensus Conuentus, iuxta supra dicta, & iuxta ea quæ tradidi de religiosis eiectis. Ita *Sanchez numero* 66. *Sanctarellus num.*23. & alij.

Respondeo, & dico secundo, dum religiosus ad religionem laxiorem transire intendit, facultas transeundi concedi non potest à prælato monasterij immediato, vt patet ex prima responsione. Imo neque à prouinciali, vel Generali, saltem si Papa commode consuli possit; quamuis *Nauarr. consil.* 56. *de regularib. Azor.* 1. *parte lib.* 12. *capit.* 15. *quæsito* 1. *Sanctarellus de Apostasia cap.* 8. *numero* 27. *Lessius lib.* 2. *cap.*41. *dub.* 13. *numero* 103. *Sanchez loco citato, Miranda quæst.*31. *artic.*6. *Barbosa in cap. licet de regular. num.* 15. & alij communiter in hac parte dissentiunt, asserentes Prouincialem, aut Generalem respectu exemptorum, & Episcopum respectu non exemptorum, sibi subditorum, posse ex iusta causa, & præuio consensu Conuentus facultatem transeundi ad laxiorem religionem concedere.

Sed ratio mea est, primo quia Concilium Tridentinum *sessione* 25. *cap.*19. generaliter prohibet quemquam transferri ad laxiorem religionem vigore cuiuscumque facultatis. Neque obstat responsio Nauarri, Sanchez, Sanctarelli, & aliorum, asserentium Concilium loqui de concedentibus licentiam prætextu priuilegiorum, quibus ipsi abutebantur, non vero loqui de iure sibi alias concesso.

Respondeo enim hanc distinctionem non rite accommodari textui Concilij, tum quia generaliter loquitur, nec vtitur nomine priuilegij, sed nomine cuiuscumque facultatis, vt excludat omnem potestatem transferendi religiosum ad laxiorem religionem. Tum quia illa verba, *vigore cuiuscumque facultatis*, non apponuntur taxatiuè, & restrictiuè, sed ampliatiuè, vt colligitur ex generalissimo loquendi modo, & ex dictione, *etiam*, quæ in hoc casu non solum habere videtur vim copulatiuam, sed etiam est extensiua, & amplificatiua, vt *ex L.* 2. *C. de testibus* notant *Surdus decis.* 8 *numero* 12. *Menochius consf.*336. *numero* 17. *Nota apud Farinacium tom.* 1. *parte* 1. *decis.* 367. *num.* 1. *& decis.* 408. *numero* 1.

Secundo, quia vix potest iusta causa ad laxiorem transeundi contingere, cum multa in eadem religione reperiri soleant cœnobia, in quibus occurri potest causis cogentibus religiosum transferri; præsertim cum religiosus in qualibet religione tribus votis substantialibus teneatur, ab aliis vero ob regularem obseruantiam debitis, excusari posset ob iustam causam, vt bene in hac parte *Rodriquez tom.*3. *quæst.*52. *artic.*9. Contra *Sanchez num.*72.

Tertio, quia religiosus ante Concilium Tridentinum transire non poterat ad laxiorem religionem, nisi obtenta facultate ab eo, qui priuilegium huiusmodi licentiæ concedendæ habebat.

Ergo neque potest hoc tempore, consequenter, cum huiusmodi priuilegia in Concilio abrogata sint, sequitur religiosum non posse hoc tempore ad laxiorem transire ex licentia obtenta à Prælato inferiore Papa, nisi forte Prælato noua priuilegia post Concilij editionem concessa fuerint, sicut concessa fuerunt Patri Generali Societatis Iesu, vt patebit ex quinta ratione.

Quarto, quia in extrauaganti, *viam ambitiosæ, de regular.* imposita est excommunicatio mendicantibus transeuntibus ad ordinem monasticum absque licentia Summi Pontificis. Ergo signum est neminem transire posse ad laxiorem religionem sine licentia Summi Pontificis.

Quinto, quia Patri Generali Societatis Iesu peculiare priuilegium concessum fuit à Paulo III. anno 1549. & à Gregor. XIII. anno 1582. in Bulla, quæ incipit, *Cum alias*, vt suis religiosis, etiam solemniter professis facultatem concedere valeat transeundi ad alias quaslibet religiones. Ergo signum est Generalem non posse huiusmodi licentiam absque priuilegio Sedis Apostolicæ concedere, saltem dum non est periculum in mora, vel difficilis non est ad Pontificem recursus. Ita *Rebuff. in praxi benef. titulo de translat. Monach. numero* 10. *Azor.* 1. *parte libro* 12. *capite* 14. *quæsito* 8. & alij.

14 Addo neque Summum Pontificem posse in foro conscientiæ, licentiam transeundi ad laxiorem religionem concedere sine iusta causa.

Ratio

Ratio est, quia facultas transeundi ad laxiorem continet commutationem voti in minus: consequenter continet quandam dispensationem; sed Papa non potest sine iusta causa in voto, seu iure diuino dispensare. Ergo non potest facultatem transeundi ad laxiorem concedere in foro conscientiæ. Huiusmodi tamen licentiam valere pro foro externo communis est Doctorum sententia, quam sequitur *Nauarr. commentar. 4. de regular. numero 10. Azorio loco citato quæsito 8. ad finem, Rodriquez tomo 3 quæstione 52. articulo 10. Sanchez in opere morali libro 6. capitulo 7. numero 1. Lessius libro 2. capitulo 41. dubio 13. numero 102. Sanctarellus de Apostasia capit. 8. dubio vnico num. 24.*

Ratio est, quia nullum in terris superiorem habet, nec quisquam ei dicere potest, cur ita facis? Imo Sotranus præceptor meus, vir eruditissimus in tractatu de alienatione bonorum Ecclesiasticorum putat huiusmodi licentiam in vtroque foro validam esse, quamuis Papa grauiter peccet, eam sine causa concedendo, quia potestate sibi à Deo concessa abutitur. Sed quid ego in hac re sentiam, patet ex dictis de dispensationibus, de voto; & de alienatione bonorum Ecclesiasticorum, & alibi.

Ex dictis sequitur primo facultatem, quam Generalis ex iusta causa alicui concessit transeundi ad aliam religionem, explicandam esse de arctiori; vel æquali, non vero de laxiori; quamquam Sanchez numero 74. putat explicandam etiam esse de laxiori, si concessa fuit cum dictione vniuersali; sed hoc ego non approbo, vt patet. Tum ex rationibus superius allatis Tum quia actus explicandus est, vt potius valeat, quam pereat. Tum quia Superior non præsumitur rem illicitam concedere *L. merito, ff. pro socio.*

15 Secundo sequitur licentiam à Generali, vel etiam à Pontifice concessam transeundi ad quamlibet religionem laxiorem, non extendi ad religionem Equitum militarium, nisi exprimantur.

Ratio est, quia licet huiusmodi Equites sint veri religiosi, non tamen sub communi religiosorum nomine comprehenduntur, verba autem iuxta communem loquendi modum accipienda sint. Ita *Rodriquez loco citato articulo 12. Sanchez numero 75.* & Sacra Cardinalium Congregatio, quæ declarauit huiusmodi licentias non extendi ad transitum ad ordines militares, nisi exprimantur, contra *Nauarr. cons. 58. numero 1. de regular.*

Obiicies contra dicta in secunda responsione, seu conclusione, Generalis, vel etiam Prouincialis potest cum consensu Conuentus religiosum, ad Chorum professum, deputare ministerio laicorum, seu conuersorum, idem dic de Episcopo in religionibus non exemptis, & ipsi Episcopo subiectis. Ergo etiam potest facultatem transeundi ad laxiorem religionem concedere; cum par ratio videatur, status enim laicorum, seu Conuersorum non videtur adeo perfectus, sicut est status professorum, Choro deputatorum.

Respondeo negando consequentiam.

Ratio disparitatis est, tum quia Prouincialis, seu Generalis (solus enim Generalis, vel Prouincialis præcisis legitimis constitutionibus in contrarium, hanc potestatem habet cum consensu Conuentus, nam hæc translatio grauis est, & maior, quam translatio de vno monasterio ad aliud monasterium, quam solus Prouincialis, vel Generalis facere potest) dum religiosum ad Chorum professum transferunt ad statum conuersorum, non dicuntur illum transferre ad laxiorem religionem, sed transferre ab vno statu ad alium intra eandem prorsus religionem, manente substantiali ipsius religionis statu. Tum quia status conuersorum humilior est, durior, & arctior. Ergo religiosus Choro deputatus, ad hunc statum transferri potest à legitimo Superiore. Tum quia id fieri potest in pœnam religiosi, etiamsi ob id religiosus professus translatus ad statum conuersorum per accidens ferat commodum exemptionis diuini officij recitandi, cum in eo statu constituatur, in quo non extat consuetudo recitandi diuinum officium, nisi illud recitare teneatur ratione sacri ordinis, vel alio titulo, vt docui de horis canonicis. Ergo etiam id fieri potest alia iusta de causa: cuiusmodi causa est ineptitudo addiscendi litteras necessarias religiosis Choro deputatis, ingens ad humiliorem statum affectus & similia. Ita *Sotus de iust. lib. 10. quæstione 5. articulo 3. versic. ad aliud vero, Azor. libro 10. capit. 6. quæsito 7. Sanchez in opere morali libro 6. capit. 7. numero 8.* & alij contra *Nauarr. in capit. quando quæstione 21. numero 20. de consecrat. distinct. 1.*

16 Quæres primo, vtrum Prælatus concedens licentiam transeundi; debeat causam concedendæ licentiæ iudicialiter cognoscere, sumptis testibus coram notario, & præuio iuramento.

Respondeo negatiuè, quia hoc nullibi cautum est; sed solum requiritur cognitio legitimæ causæ.

17 Quæres secundo, vtrum Prælatus facultatem dare debeat in scriptis.

Respondeo id non requiri, quia scriptura non est necessaria ad valorem priuilegij, vt docui de legibus, cum communi Doctorum sententia. Idemque in hoc particulari casu sustinent *Nauarrus libro 3. consil. 36. numero 1. de regular. Sanchez loco citato, numero 69.* contra *Azor. 4. parte, libro 12. capitulo 15. quæsito 1.* Perspicuum tamen est scripturam requiri, vt in foro externo constet licentiam transeundi ad aliam religionem datam fuisse, dum in foro externo alia ratione fides fieri non potest concessæ licentiæ.

18 Quæres tertio, an Prælatus religionis possit religiosum transeuntem ad suam religionem admittere animo illum retinendi in Monasterio, sed intentione concedendi licentiam manendi extra claustrum.

Respondeo non posse cum hac intentione admittere.

Ratio est, quia hoc expresse cautum, & interdictum est in Concilio Tridentino *sessione cap. 11. ibi, nemo cuiusuis ordinis Prælatus, vel superior vigore cuiusuis facultatis aliquem ad habitum, & professionem admittere possit, nisi vt in ordine ipso, ad quem transfertur, sub sui Superioris obedientia in claustro perpetuo maneat.*

Negandum tamen non est, quin Prælatus possit huiusmodi religioso translato facultatem concedere manendi ad breue tempus extra Monasterium causa concionandi, vel audiendi confessiones, quia hoc non censetur in præfato Tridentini decreto comprehendi. Tridentinum enim voluit vagandi, & apostatandi occasionem auferre; huiusmodi autem occasio sequi non solet existenti extra monasterium causa concionis, vel confessionum. Ita Sacram Cardinalium Congregationem declarasse ferunt.

Imo *Nauarr. Commentar. 4 de regular. numero 11. & seqq. Rodriquez tomo 3. quæstione 53. articulo 4. & Sanchez in opere morali libro 6. capit. 7. numero 83.* existimant prælatum posse huiusmodi religioso translato ad aliam religionem concedere facultatem manendi extra Monasterium, sicut eam licitè concedere potest propriis eiusdem religionis alumnis; mens enim Concilij fuit, vt cum ipsis ageretur, ac cum propriis alumnis.

SECVNDA

II. DIFFICVLTAS.

Vtrum transitus ab vna religione ad aliam fieri debeat bono affectu, & sine damno primæ religionis.

1 *Transitus ab vna religione ad aliam fieri debet bono zelo.*

2 *Transitus ad aliam religionem in dubio præsumitur factus bono, & non prauo animo.*

3 *Superioris iudicio standum est, quando dubitatur an religiosus bono, vel prauo animo aliam religionem ingredi velit.*

4 *Transitus ad aliam religionem fieri debet sine damno primæ religionis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 TRansitus ab vna religione ad aliam fieri debet bono zelo, seu amore maioris perfectionis; sic enim apertè colligitur ex *cap. licet de regular.* vbi habetur transitum ad aliam religionem non temere, aut leuiter, aut ex contemptu faciendum esse. Præsumitur autem non esse factus ex bono zelo, seu affectu maioris perfectionis, dum religiosus id fecit ob præuiam rixam, vel ob inconstantiam, & leuitatem, qua religiones mutare consueuit, aut etiam si hoc egit non petita à superiore licentia. Omissio enim petitionis licentiæ, vt plurimum arguit prauum affectum, vel leuitatem, nisi oppositum aliunde colligatur.

2 Quæres primò, vtrum bonus vel prauus animus præsumendus sit, dum dubitatur, an bono, vel prauo animo ad aliam religionem transire velit.

Respondeo bonum animum, & zelum præsumendum esse. Tum quia quilibet in dubio præsumitur bonus, & non malus. Tum quia ex signis externis in cognitionem ducimur eorum, quæ in corde latent; cum autem externus ad arctiorem religionem transitus ex se bonus sit, inde facile possumus coniicere ipsum ex bono mentis affectu emanare. Ita *Panormit. in cap. licet numero* 8. *Hostiensis ibidem in fine*, & alij apud *Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 7. num.* 14. & apud *Sanctarel. de Apostasia cap. 8. num. 11. sub finem* contra *Ancharanum in cap. licet num. 7. notab. 9.*

3 Quæres secundò, vtrum quando dubitatur, an bonus, vel malus animus adsit, & ob id Superior facultatem transeundi deneget, standum sit potiùs iudicio ipsius subditi, vel superioris.

Respondeo in iudicio neutrius standum esse; sed requirendum esse iudicium alterius superioris, eiusque iudicio acquiescendum esse; sicut accidit, dum quis iniustè vexatur, aut dum ambigitur, an religio arctior sit.

Ratio est, quia sic habetur in *cap. licet citato*, ibi, *Si verò probabiliter dubitetur, vtrum quis velit ad ordinem arctiorem, seu laxiorem, ex charitate, an ex temeritate transire, Superioris est iudicium requirendum, ne fortè Angelus Satanæ in lucis Angelum se transformet.* Ita communiter Doct.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 TRansitus ab vna ad aliam religionem fieri debet sine notabili damno, vel infamia prioris religionis, nisi forte deprauati mores illius religionis causam transeundi dederint.

Ratio est, quia in *cap. licet citato*, apertè decernitur religiosum non debere ad arctiorem religionem transire cum iactura, & damno prioris religionis. Existimo tamen huiusmodi professionem validam esse cum nullo iure irritetur; quamquam prior religio habet ius repetendi religiosum, qui cum notabili ipsius religionis iactura ad aliam translatus est.

Ratio est, tum quia in *cap. licet citato*, permittitur transitus, modo fiat sine graui iactura & damno prioris religionis, cui Pontifex in eo textu consulere intendit. Tum quia religioni competit ius petendæ restitutionis in integrum, dum læsa fuit in temporalibus *cap. de in integr. restitut.* Ergo multo magis hoc ei competere debet, dum in spiritualibus alienatione personæ læsa fuit. Ita *Syluester verbo Religio* 4. *quæstione* 1. *ad finem, Hostiensis in capite licet numero* 5. *de regular. Ancharanus ibidem, numero* 1. *opposit.* 2. *Innocent. ibid. numero* 1. *Sanchez loco citato numer.* 11. & 92. & alij contra *Panormitanum in cap. licet numer.* 12. & alios, asserentes licitum esse religioso ad perfectiorem religionem transmeare non obstante damno religionis, quia per accidens religioni sequitur damnum, quod imputari non debet religioso, cum hic iure suo vtatur & Spiritui sancto ad meliora permouenti resistere non teneatur.

III. DIFFICVLTAS.

Vtrum transitus ab vna religione ad aliam fieri debeat in arctiorem.

1 *Transitus ad aliam religionem fieri debet in perfectiorem.*

2 *Perfectior religio, quænam dicatur.*

3 *Religio quomodo diiudicari possit arctior alia.*

VNICA PROPOSITIO.

1 TRansitus ad aliam religionem fieri debet in perfectiorem, nisi legitima dispensatio transeundi ad aliam obtenta fuerit.

Ratio est quia in *cap. licet de regul.* conceditur solum transitus ad perfectiorem religionem, ibi, *liberè potest sanctioris vitæ propositum adimplere*; Ita communiter Doctores.

2 Sed modo dubium est, quid intelligatur nomine perfectioris religionis ad quam transitus conceditur. Dubium enim est an intelligatur sanctior, & perfectior, an vero asperior, arctior, & durior.

Aliqui Doctores eam vocant perfectiorem, quæ sanctior, & fructuosior est; illa autem videtur sanctior, & fructuosior, quæ animarum saluti studet. Cum enim maior perfectio desumatur à fine, ad quem religio illa ordinatur, & à mediis ad illum finem conducentibus, sequitur religionem illam perfectiorem esse, cuius proprium munus est saluti animarum consulere; salus enim animarum est præstantissimus omnium finis, cuius causa Christus Dominus noster humanam naturam assumere & mortem obire dignatus est, & cuius gratia Episcopi in singulis diœcesibus constitui solent. Ob id Episcopis in *cap. licet citat.* interdicitur ingredi religionem absque Summi Pontificis licentia, & in *cap.* 2. 19. *quæst.* 3. Canonici regulares prohibentur ad Monachos transire; cum tamen istorum regula durior sit, & asperior *cap. quod Dei timorem de statu Monachor.* Ita *Syluest. verb. Religio* 4. *quæsito* 1. *Nauarrus comment.* 4. *de regul. numer.* 2. & *sequen.* & alij.

Sed mihi probabilius videtur, in hac re eam vocari perfectiorem religionem, non quæ perfectior, & fructuosior est in ordine ad suum finem, sed quæ durior, arctior, & asperior est.

Ratio est, tum quia transitus ad aliam religionem concedi videtur, vt salus religiosi ad aliam religionem transmigrantis in statu magis tuto collocetur; in statu autem magis tuto collocatur amplectendo religionem arctiorem, & duriorem, quam aliam perfectiorem, & fructuosiorem per ordinem ad finem, & salutem animarum;

rum; non leue enim periculum subit, qui curam aliorum gerit. Tum quia in *cap. licet citato* mentio fit arctioris, & asperioris vitæ, ibi, *arctioris vitæ prætextu*, & infra, *vt apud eos vitam duceret arctiorem*. Tum quia in omnibus priuilegiis, in quibus interdicitur transitus ab vna religione ad aliam, excipitur Carthusia; sed hæc non est perfectior quoad finem (Carthusiani enim aliorum saluti non vacant) est tamen arctior, & asperior ratione abstinentiæ à carnibus, silentij, perpetuæ clausuræ & aliarum perpetuarum pœnitentiarum, ob id Glossa eam vocat omnium optimam. Ergo illa religio perfectior in hac parte vocatur, quæ durior, & asperior, & in ipsam commutantur vota prima religionis. Ita *Angelus verb. religio num. 34. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 14. quæstio. 2. Sanctarellus de Apostasia cap. 8. num. 30. Sanchez in opere morali libro 6. cap. 7. num. 21. Lessius lib. 2. cap. 41. numero* 100. & alij apud præfatos DD. & apud *Barbosam in cap. licet num.* 18. *de regular.*

Ex dictis patet responsio ad rationem Nauarri & aliorum. Neque obstat quod Episcopi nequeant sine licentia Papæ ad arctiorem religionem transire; id enim vetitum videtur ob communem animarum vtilitatem, ne Ecclesia suo præcipuo Pastore, inconsulto Papa, destituatur. Ad id quod dicitur de canonicis regularibus:

Respondeo illis interdici ingressum in religionem monachorum, dum hoc fit ex leuitate & temeritate, non vero dum fit affectu perfectioris vitæ.

3 Rogabis, quomodo iudicare possimus vnam religionem alia duriorem, & arctiorem esse.

Respondeo diiudicari posse, attento præsenti religionis statu: illa enim religio arctior est, in qua nunc vitæ rigor magis viget, etiamsi forte alia religio, à qua quis discedit ex primæuo instituto; aut constitutionibus, & regulis durior esset, sed modo collapsa est, & à primæua vitæ ratione recessit. Non enim inspicienda est religionis institutio, vel eius constitutiones, sed præsens viuendi ratio, quæ licet mutari possit, nihilominus quandiu non mutatur arctior est, vt suppono; consequenter est materia in quam præcedens votum commutari potest.

Addo in diiudicanda religionis asperitate, non solum inspiciendam esse externam corporis asperitatem, aut votorum multitudinem; verum etiam alias vitæ rationes, vt exactam paupertatem, strictam propriæ voluntatis abnegationem, & similia, quæ multas corporis asperitates superant. Ob id Clemens VIII. & Paulus V. interdixerunt quibusdam religiosis, ne fratres minores, aut alios strictioris regulæ in suam religionem reciperent, prætextu quarti voti in sua religione emittendi. Ita *Nauar. comment. 4. de regular. numero 3. Rodriquez tom. 3. quæstio. 52. articul. 4. Azor. 1. parte libro 12. capite 14. quæsito 8. Sanchez numero 25. & sequentib. Lessius libro 2. capite 41. dub. 13. numero 101. Barbosa loco citato, numero 19. Sanctarellus loco citato* & alij.

Hinc sequitur primo non licere à Carthusia transire ad aliam religionem; licere vero ab alia religione ad Carthusiam per se loquendo, quia hæc omnium asperrima iudicatur. Ita Doctores cit.

Secundo sequitur iure merito sub excommunicatione prohibitum esse nonnullis religiosis aliam religionem ingredi, aut alios admittere.

Ratio est, tum quia fieri potest, vt decipiantur in diiudicanda maiori religionis asperitate. Ob id iudicio Summi Pontificis standum est. Tum quia fieri potest, vt huiusmodi prohibitio quieti, & tranquillitati religionis valde conducat.

§. IV.

De effectibus consurgentibus ex transitu ab vna ad aliam religionem.

Dvo effectuum genera consurgunt ex transitu ab vna ad aliam religionem.

Primum est, circa personas ipsas transeuntes.

Secundum circa bona ipsorum transeuntium. De vtrisque in sequentibus difficultatibus consueta breuitate disseram.

PRIMA DIFFICVLTAS.

De effectibus ex transitu ad aliam religionem consurgentibus circa personas ipsas transeuntes.

1 *Transiens ad aliam religionem non tenetur ad vota primæ religionis.*

2 *Transiens ad aliam religionem sedere debet in secunda religione, iuxta tempus, quo professionem in secunda emisit.*

3 *Transiens ad aliam religionem quando nam à prima iterum recipiendus sit.*

4 *Transiens ad aliam religionem, vt ibi sit Prælatus, finito officio, remanet religiosus primæ religionis.*

Qvatuor dubia hac occasione explicabo. Primum est, vtrum legitimè translatus ad aliam religionem teneatur votis primæ religionis. Secundum, vtrum translatus ab vna religione ad aliam possit in Capitulo sedere iuxta professionem in prima religione factam. Tertium est, vtrum religiosus, qui ad aliam religionem transiuit, possit iterum ad primam redire. Quartum est, vtrum translatus ad aliam religionem, vt ibi sit Prælatus, & superior, finito officio, maneat religiosus primæ, an secundæ religionis.

1 Quæres igitur primo, vtrum legitimè translatus ad aliam religionem teneatur ad vota specialia primæ religionis, vt si religiosus Minimorum transferatur ad aliam religionem teneatur in secunda religione seruare votum abstinentiæ à carnibus, & lacticiniis, quo religiosi minimi obstricti remanent.

Respondeo non teneri. Ratio est, tum quia huiusmodi vota sunt annexa priori statui, non vero secundo; cessante autem principali cessat accessorium. Tum quia vota primæ religionis commutantur in vota secundæ, is autem, cuius vota in alia commutata fuerant, non tenetur illa seruare. Ita *Suarez tom. 2. de relig. tractat. de voto lib. 6. cap. 3. num. 7. Sanchez lib. 6. cap. 7. num. 87. Barbosa in cap. licet, numer.* 18. *de regular.* & alij apud præfatos Doct.

2 Quæres secundò, vtrum translatus ab vna religione ad aliam debeat in capitulo sedere iuxta tempus professionis emissæ in prima religione, an iuxta tempus professionis factæ in secunda. Respondeo debere sedere iuxta tempus, quo professionem in secunda emisit. Ratio est, quia ex tunc cœpit esse religiosus illius religionis; hoc autem intelligitur, & limitatur, si translatus fuit, vt esset subditus, & filius illius religionis; non autem si translatus fuit, vt esset illius superior; nam si translatus fuit, vt esset Superior, finito, vel renunciato officio sedebit post Prælatum in memoriam gradus & honoris, quem gessit, nisi adsint alij, qui præualeant ratione maioris honoris, vt bene *Nauar lib. 1. consi. 11. de maiorit. & obed. Rodriquez tom. 3. quæst. 52. art. 29. & in sum. 2. parte cap. 6. nu. 10. Sanchez loc. cit. nu. 86. & lib. 5. cap. 4. nu. 13. Barbosa in cap. licet nu. 27. de regular.*

Hinc

Hinc patet contraria ratione, eum, qui transfertur de vna Prouincia ad aliam eiusdem religionis, debere postquam incorporatus est secundæ, sedere in Capitulo iuxta tempus, quo professus fuerat; quia non transfertur, vt profiteatur, sed vt filius, & subditus religionis. Ita *Rodriquez loc.cit.art.* 30.

3 Quæres tertio, vtrum religiosus, qui ad aliam religionem transiuit, iterum admittendus, & recipiendus sit à prima religione, si ad illam reuertatur, vel à secunda expellatur. Respondeo distinguendo, vel religiosus ad primam religionem redit, antequam validè profiteretur in secunda religione, vel postquam validè professus fuit in secunda religione. Si redit antequam validè professus sit in secunda, recipiendus est à prima, quia adhuc est verus illius religionis Monachus. Et hoc verum est, etiamsi debitam licentiam obtinuisset transeundi ad aliam religionem. Ratio est, tum quia huiusmodi licentia non efficit ipsum non esse religiosum illius religionis. Tum quia facultas data ex causa, cessat cessante causa, ob quam data fuit: huic autem data fuit facultas exeundi ex causa professionis faciendæ in alia religione; quam causam supponimus cessare, cum in alia religione non profiteatur. Imo idem valet, etiamsi licentia absolutè, & simpliciter data fuerit; huiusmodi enim licentia irrita est, & inualida, eo quod ansam vagandi præbeat, contra textum in *capit. Abbates, 18. quæstione 2.* Si vero redeat ad priorem religionem, postquam in secunda valide professus fuit, prima religio non tenetur illum admittere, quia præfatus Religiosus non est amplius illi subditus; sed est subditus secundæ religionis, à qua egreditur, vel expellitur. Ita *Syluester verb. Religio 4. quæsito 5. Azor 1.par.lib.12.cap.14. quæsito 11. Sanchez num. 104. & sequen.*

4 Quæres quartò vtrum religiosus translatus ad aliam religionem, vt ibi sit Prælatus, & Superior, finito officio, maneat religiosus, & monachus primæ an secundæ Religionis. Respondent Doctores statim citandi remanere monachum secundæ religionis. Ratio est, quia emittere debet professionem in secunda religione; nam qui vitam cum aliis similem suscipit, similem sentire debet in legibus disciplinam *cap. recolentes de stat. Monach.* & quilibet accommodare se debet vitæ, & moribus eorum, quibuscum versatur, *cap. in nona 16. quæst. 7.* per professionem autem in secunda religione vota primæ religionis commutata remanent in vota secundæ; consequenter in secunda manere debet. Ita *Rodriquez tom.3.quæst. 52.artic. 26. Barbosa in cap. licet de regular. num. 26. Miranda tom. 1.quæst.31.art.22. Sanchez in opere morali lib.6.cap.7.numer.85.* & alij. Sed mihi magis placet opinio Petri de Perusio & aliorum apud *Rodriquez loco citato*, asserentium præfatum religiosum regulariter loquendo, manere subditum, seu monachum primæ religionis, quia qui ad aliam religionem proficiscitur, vt ibi sit Prælatus, non solet ibi professionem emittere, cum professio integrum nouitiatus annum prærequirat, nisi in hac parte à Sede Apostolica dispensetur; subiectio autem religioni acquiritur per professionem.

II. DIFFICVLTAS.

De effectibus ex transitu ad aliam Religionem consurgentibus circa bona ipsius Religiosi.

1 *Bona religiosi cuinam acquirantur dum ab vno monasterio ad aliud eiusdem religionis monasterium transmittitur.*

2 *Bona quæ priori monasterio acquisita fuerant, remanent apud prius monasterium, dum religiosus ab vna ad aliam religionem transit, nisi forte posterius monasterium cogatur religiosum suscipere.*

3 *Bona monasterij incendio, vel alia ratione destructa ad quem pertineant.*

4 *Bona religionis à Summo Pontifice deleta cui acquirantur.*

5 *Transiens ad aliam religionem non potest quicquam secum deferre absque licentia superioris primæ religionis.*

6 *Monialis non potest secum deferre dotem dum ad sui instantiam, vel ad instantiam secundi monasterij transfertur ad aliud monasterium.*

7 *Hereditas; quæ non delata fuerat antequam religiosus profiteretur in secunda religione, pertinet ad primam religionem.*

8 *Hæreditatis tempus quodnam inspiciendum sit quoad hæreditatis acquisitionem.*

9 *Vsusfructus deuoluitur ad secundum monasterium, ad quod religiosus transit, nisi relictus fuerit contemplatione prioris monasterij.*

10 *Vsusfructus in dubio præsumitur relictus contemplatione monasterij.*

11 *Bona acquiruntur secundo monasterio, dum alicui relicta fuerunt hac conditione, vt monasterium in eis non se ingerat.*

12 *Bona quæ religiosus acquisiuit post transitum ad aliam religionem, non pertinent ad primam.*

13 *Bona ad quem pertineant dum quis à religione capaci ad incapacem transit.*

14 *Bona cuinam acquirantur dum religiosus extra monasterium degit.*

15 *Religiosus habens beneficium, pensionem, vel dignitatem, cuinam acquirat.*

16 *Episcopus religiosus bona, quæ acquirit à die confirmationis Pontificiæ, acquirit Ecclesiæ cuius est Episcopus.*

17 *Cardinalis religiosus cuinam acquirat bona post Cardinalatum.*

18 *Pensionarius religiosus cuinam acquirat.*

19 *Religiosus promotus ad prioratum, vel Abbatiam alterius monasterij acquirit priori monasterio.*

20 *Religiosus acquirens aliquid post transitum ad aliam religionem pertinet ad secundam religionem.*

21 *Religiosus non acquirit secundo monasterio etiam illa bona, quæ priori monasterio acquisita fuissent eo tempore, quo ipse in eo monasterio extitit, si monasterium capax bonorum extitisset.*

VT in hac re gradatim progrediar quatuor explicanda propono.

Primo, ad quem pertineant bona religiosi, dum transit ab vno monasterio ad aliud eiusdem religionis.

Secundo dum transit ab vna religione bonorum capaci, vel incapaci ad aliam etiam capacem, vel incapacem.

Tertio dum transit ab vna capaci ad aliam incapacem.

Quarto dum transit ab vna incapaci ad capacem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVando religiosus certam sedem non habet, sed ad nutum superioris amouetur, & transmittitur ab vno monasterio ad aliud eiusdem religionis, cuius vnum est caput, id est, Generalis, vel Prouincialis, bona ab huiusmodi religioso acquisita iure communi pertinent ad totum ordinem seu religionem, & ad Generalem pertinet illa applicare, cui velit monasterio, nisi aliud ferat consuetudo, vel statuta religionis.

Ratio est; quia qui sentit onus, par est, vt commodum percipiat, *regula qui sentit de regul. iur. in 6.* Sed totus ordo sentit onus illius religiosi, cum religio ipsa religioso sit obligata. Ergo par est, vt totus ordo commodum illorum bonorum sentiat, iuxta distributionem à legitimo superio

superiore faciendam; nisi aliud ferat consuetudo vel statuta.

Dixi *quando religiosus certam sedem non habet*, nam si certam quasi sedem habeat, eo quod religiosi illius ordinis mutari non soleant à monasterio, in quo professionem emiserunt, bona, quæ religiosus acquirit, pertinent ad illud monasterium, quia dicitur illius filius. Hoc tamen intellige, nisi aliqua bona acquisierit contemplatione, vel ex re posterioris monasterij, in quo reperitur: tunc enim perspicuum est huiusmodi bona pertinere ad posterius monasterium, vt patet ex dictis de contractibus.

Dixi, *nisi aliud ferat consuetudo*, vel statuta religionis à Sede Apostolica confirmata; hæc enim seruanda sunt: quamobrem alicubi receptum est, vt bona acquirantur monasterio, in quo professus fuit; alibi, vt acquirantur monasterio, in quo moritur. Vide *Nauarrum comment. 2. num. 5. de regul. Azorium 1. par. lib. 12. cap. 10. quæsito 4. Sanchez loco cit. nu. 53. & seq.*

SECVNDA PROPOSITIO.

2 DVm religiosus transfertur ab vna religione ad aliam, bona, quæ prius monasterium capax acquisitionis bonorum acquisierat ratione illius religiosi, non transferuntur in posterius monasterium, etiamsi capax bonorum sit, sed remanent apud prius monasterium, nisi fortè posterius monasterium cogatur illum recipere, seu nisi religiosus ad aliam religionem transferatur causa pœnitentiæ ibi peragendæ.

Ratio est, tum quia huiusmodi bona absolutè acquisita fuerunt priori monasterio, & non sub conditione; bona autem alicui absolutè acquisita, ad alium deuolui non debent. Tum quia sic habetur *Authent. de Monachis. §. si vero relinquens*, ibi, *Si vero relinquens monasterium ad aliud transeat, etiamsi quidem eius substantia maneat, & vendicetur à priori monasterio, vbi abrenunciaris hanc reliquit.* Tum quia nullo iure probatur acquisita priori monasterio ad posterius transferenda esse. Tum quia quæ religiosus acquirit, acquirit monasterio, cuius est monachus; sed religiosus transiens ad aliam religionem, est monachus prioris religionis, donec in posteriori religione professionem emittat; Ergo quæ acquirit vsque ad professionem, in secunda religione faciendam, acquirit priori monasterio. Ita *Syluest. verb. Religio 4. quæsito 10. Nauar. consil. 55. numer. 9. de regular Rodriquez tom. 3. q. 5. art. 5. Sanchez in opere morali lib. 7. cap 32. n. 8. Azor. 1. part. lib. 12. cap. 15. quæsito 3. Emanuel Sa verbo Religio nu. 35. Molina tom. 1. de iust. disput. 140. vers. quando religiosus, Barbosa in cap. licet num. 29. & seq de regular.* & alij contra *Nattam consil. 180. num. 8. Panorm. cap. quod à te de cleric. coniug.* & alios arbitrantes præfata bona transmitti ad posterius monasterium, exceptis iis, quæ religiosus tempore ingressus expresse donauit priori monasterio, seu quæ donauit contemplatione ingressus; & Contra *Bartholomæum Socinum tom. 4. consil. 52. numer. 18.* & alios asserentes, dominium bonorum pertinere ad prius monasterium, vsumfructum vero ad posterius monasterium, donec religiosus vixerit.

Dixi in propositione, *nisi forte posterius monasterium cogatur illum recipere, seu nisi transferatur, vt ibi pœnitentiam agat*; tunc enim pars vsusfructus, sufficiens ad alimenta religiosi, tradenda est posteriori monasterio. Tum quia par non est, vt posterius monasterium inuoluntariè iacturam alimentorum patiatur. Tum quia sic decernitur in *cap. dilapsis 16. quæst. 6. & c. si quis ra. uerit 27. quæst. 1. & Authent. de sanctissimis Episcopis §. penultimo.* Ex quo fit, vt dum religiosus ad aliud monasterium in pœnam transmittitur, teneatur prius monasterium vsumfructum bonorum, quæ priori monasterio, intuitu religiosi acquisita fuerant, in ea quantitate tribuere, quæ arbitrio prudentis sufficiat ad congruam illius religiosi sustentationem, quandiu religiosus in posteriori monasterio manet; nisi forte posteriori monasterio inseruiat, eique adeo vtilis sit, vt ipsius obsequia pretium alimentorum adæquent.

Tunc enim prius monasterium nihil dare tenetur posteriori monasterio, cum damnum ex illius monachi detentione non patiatur; & alimenta compensentur pretio obsequiorum; quod pretium alias non deberetur posteriori monasterio, sed priori; nam quæ monachus acquirit, acquirit monasterio, cuius est monachus. Ita *Syluest. verb. Religio 4. quæsito 10. Tabiena eod. verb. quæsito 27. Rodriquez tomo 3. quæst. 5. artic. 5. Molina disp. 140. Vers. quando religiosus, Sanchez lib. 7. cap. 32. numero 46. Azor. 1. par. lib. 12. cap. 15. quæsito 3.* & alij apud *Augustinum Barbosam in cap. licet. nu. 29. de regul.*

Obijcies primo, contra dicta in propositione, qui sentit onus alimentorum, & expensarum, par etiam est, vt commodum sentiat bonorum, sed secundum monasterium sentit onus alimentorum, ergo par etiam est, vt sentiat commodum bonorum; quæ priori monasterio intuitu ipsius religiosi acquisita fuerant.

Respondeo primo, secundum monasterium sentire commodum obsequiorum religiosi ad illud transeuntis; religiosus enim illi inseruit; consequenter onus alendi compensatur onere inseruiendi; nec prius monasterium quicquam ei tradere tenetur, cum ei bona absolute, & nō sub conditione acquisita fuerint.

Respondeo secundo posterius monasterium debere sibi hoc incommodum imputare, cum volens acceptauerit illum religiosum, cuius bona nouerat, vel nosse debebat priori monasterio acquisita fuisse.

Obijcies secundo, bona, quæ prius Monasterium acquisierat, non fuerunt illi tradita absolutè, sed accessoriè, & in consequentiam personæ, seu sub conditione, quandiu religiosus in eo Monasterio manserit, nec ab illo licitè exierit. Ergo si ad aliud Monasterium transferatur, transferuntur etiam bona; quia cessante principali cessat accessorium, & factum corruit conditione non adimpleta.

Respondeo huiusmodi bona absolutè acquisita fuisse priori Monasterio, etiamsi occasione, & in consequentiam personæ profitentis priori monasterio tradita fuerint; non tamen hinc sequitur posteriori monasterio deberi, cum religiosus ad illud transiens nullum ius in illa bona habeat.

3 Obijcies tertio, si Monasterium aliquod inundatione, incendio, vel alia ratione destruatur, nec reædificetur, bona religiosorum deuoluuntur ad Monasterium, ad quod transferuntur religiosi illius Monasterij destructi. Ex *Bartolo in l. quod si. unu 35. numer. 1. ff de stipulat. seruor.* & aliis apud *Rodriquez tom. 3. quæst. 5. artic. 4. & 6.* & apud *Sanchez libro 7. capite 32. numero 59.* Ergo etiam bona, quæ religiosus in prima religione acquisierat, transeunt ad religionem, ad quam diuertit, cum par ratio videatur.

Respondeo negando consequentiam.

Ratio disparitatis est, quia secundum monasterium succedit in locum prioris; consequenter par est, vt in bona prioris succedat. Si verò non omnes religiosi in idem Monasterium ingrediantur, sed diuersa petant Monasteria, censeo bona pro rata cuilibet monasterio, ad quod diuertunt, applicanda esse, quia hoc pacto seruatur æqualitas.

4 Si obiter quæras, ad quem pertineant bona religionis, quæ à Summo Pontifice deleta fuit, aut cuius religiosi omnes extincti fuerunt nullo superstite.

Respondeo dispensationem huiusmodi bonorum pertinere ad Summum Pontificem, si loquamur de religione exempta. Si vero loquamur de religione non exempta, sed Episcopo subiecta, pertinent ad Episcopum, non tamquam dominum illorum bonorum, sed tamquam dispensato

spensatorem bonorum vacantium. Ita *Sanch. loc. cit. num. 58. Azor. 1. p. lib. 12. cap. 16. q. 10.* & alij.

Ex dictis in hac secunda propositione sequitur solutio multorum casuum.

5 Primo sequitur religiosum transeuntem ad aliam religionem non posse quicquam secum deferre, nisi à Prælato primæ religionis, vel à Summo Pontifice expressè, vel tacitè data sibi fuerit facultas deferendi.

Ratio est, quia bona pertinent ad prius monasterium; & religiosus nihil proprij habet, & vsus, quem Prælatus religioso concedit, reuocabilis est ad nutum ipsius Prælati; quamobrem non potest secum deferre scripta, ex quorum delatione damnum priori monasterio sequeretur. Secus si nullum inde sequeretur damnum priori monasterio, vt si originale ibi relinquat, & exemplar, id est, copiam secum deferat: aut si probabiliter credat Prælatum non esse inuitum. Tunc enim non peccat, cum nihil inuito Superiore accipiat. Ob id excusatur deferendo secum vestes; Prælatus enim censetur tacitè consentire; nam concesso vno conceduntur omnia, sine quibus id fieri nequit. *L. penultim. ff. de vsufruct.* vt benè *Nauarr. consil. 55. de regul. numero 9. Aretinus,* quem citat, & sequitur *Rodriquez tomo 2. quæstio. regul. quæst. 79. artic. 2. ad finem, Sanchez loco citato numero 13.*

Secundo sequitur religiosum, qui ad aliud monasterium transmittitur, vt ibi sit Prælatus, vel vt aliud negotium ibi peragat, non habere ius ad vsumfructum bonorum primæ religioni acquisitorum, vt bene *Sanchez libro 7. cap. 32. numero 11.* contra *Nauarrum comment. 4. de regu. numer. 24. vers. 11. & Rodriquez loco citato.* Quid autem dicendum sit de vsufructu relicto alicui religioso, constabit ex infra dicendis illatione septima.

6 Tertio sequitur Monialem authoritate Papæ translatam ad suam instantiam, vel ad instantiam secundi monasterij, de vno monasterio ad aliud, non posse secum deferre dotem, vel alia bona priori monasterio acquisita.

Ratio est, tum quia dos, & alia bona non fuerunt tradita sub conditione, si in eo monasterio manserit, sed solum sub conditione si professionem emiserit; cum autem professionem in dicto monasterio emiserit, sequitur prius monasterium esse absolutè dominum prædictorum bonorum. Tum quia posterius monasterium hoc sibi incommodum imputare debet, cum volens admittat Monialem, quæ nihil proprij habet; cum ipsius dos priori monasterio acquisita fuerit. Ita *Nauar. loco cit. Rodriq. loc. cit. vers. ex quibus, Sanchez loc. cit. nu. 12.* contra *Bartholomæum Socinum tom. 2. consil. 222. num. 3.* & alios.

Dixi *ad suam instantiam, vel ad instantiam secundi Monasterij,* quia si secundum monasterium coactum fuit illam admittere, dos soluenda est.

Ratio est, tum quia Moniales non solent absque dote admitti, nisi monasterium voluntariè dotem remittat. Tum quia ad hoc faciunt rationes superius allatæ *nu. 2. in versic. Dixi.*

Dices, dos tradita Monasterio vicem gerit dotis traditæ marito ad sustinenda matrimonij onera; Sed dos tradita marito eo mortuo restituitur, nam dos ibi esse debet, vbi sunt onera matrimonij, vt dicitur in *L. is, qui 57. ff. de iure dot.* & dos traditur sub conditione, vt soluto matrimonio restituatur. Ergo etiam soluta prima professione per professionem in secunda religione, dos moniali restituenda est.

Respondeo negando consequentiam.

Ratio disparitatis est, quia dos monasterio traditur absolutè, & in perpetuum, marito vero ad tempus, id est, durante matrimonij vinculo.

Quartò sequitur peculium, quod sibi religiosus tempore professionis de licentia superioris reseruauit, pertinere ad prius monasterium, quia illius dominium acquisitum fuerat priori Monasterio, & vsusfructus concessus fuerat religioso, non absolutè, sed reuocabiliter ad nutum superioris. Idem dic de peculio à parentibus, cognatis, vel amicis assignato ipsi religioso. Secus si assignatum fuit tertiæ personæ, cum onere illud tradendi religioso singulis annis, vel quoties ipse petierit. Tunc enim huiusmodi peculium non est absolutè concessum religioso; consequenter priori monasterio non est acquisitum; imo neque acquiritur secundo monasterio, nisi quatenus religiosus aliquid petierit, eique traditum fuerit. Ita *Sanchez num. 14.*

7 Quinto sequitur hæreditatem religioso competentem pertinere ad prius monasterium, dum hæreditas delata fuit, antequam religiosus professionem emitteret in secunda religione, etiamsi hæreditas tunc temporis adita non fuerit.

Ratio est, quia bona à religioso acquisita ante professionem in secunda religione emissam pertinent ad primam religionem: sed hæreditas fuit acquisita ante professionem in secunda religione factam; nam vt cognoscatur quandonam hæreditas monasterio acquisita sit, non est inspiciendum tempus aditionis hæreditatis, sed tempus delationis. Cum ergo tempore delationis hic esset religiosus primæ religionis; sequitur hæreditatem pertinere ad prius monasterium; non vero ad secundum, iuxta *Panormitan. capite in præsentia numero 77. de prob. Less. lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 11. numero 87. & 88. Couarruuiam de testament. capite 1. numero 11. Sanchez numero 18.* & alios contra *Baldum in L. si quis mihi §. Seruus ff. de acquirend. hæred.* & alios apud præcitatos Doctores.

8 Dices, ius hæredis maximè inspiciendum est tempore, quo acquirit hæreditatem, *institut. de hæred. qualit.* Sed hæreditas acquiritur additione hæreditatis; tempus enim aditæ hæreditatis inspicitur, quoad eius acquisitionem. *L. si alienus, ff. de leg. 2.* ergo hæreditas delata ante professionem in secunda religione factam, non pertinet ad primam religionem.

Respondeo hæreditatem perfectè acquiri per aditionem hæreditatis, vt probant textus in obiectione adducti; imperfectè tamen, & quoad ius adeundi hæreditatem acquiritur per delationem; quo iure prior religio non priuatur ob ingressum; seu professionem religiosi in secunda religione factam.

Sexto sequitur bona, quæ prius monasterium acquisiuit, non esse restituenda secundæ religioni, ad quam religiosus transit, vel ipsimet religioso à prima religione exeunti, etiamsi fortè illa bona cedant substituto post mortem ipsius religiosi in iis casibus, in quibus per professionem non excluditur substitutus.

Ratio est, quia prius monasterium valide acquisiuit ius à tempore, quo religiosus professionem emisit, cum onere solum restituendi post mortem religiosi illa bona substituto, quoties substitutus per professionem non fuit exclusus. Ita *Baldus cap. in præsentia de probat. numero 15. Iason L. cum fundos §. seruum in fine ff. si cert. petatur,* quos sequitur *Sanchez libro 7. cap. 32. nu. 15.*

9 Septimo sequitur vsumfructum alicuius rei, quem religiosus acquisierat ante professionem, vel etiam post professionem, contemplatione sui, non contemplatione prioris monasterij, non remanere penes prius monasterium, sed penes secundum à die professionis factæ in secunda religione.

Ratio est, tum quia vsusfructus non erat perfectè acquisitus monasterio, sed successio quotidie acquirebatur ex monachi persona. Tum quia vsusfructus sequitur personam, & pendet à monachi vita, in monasterio perseuerante; nam vsusfructus dicitur seruitus personalis. *L. 1. ff. de vsu, & vsufructu.* Ergo translata persona

persona transfertur vsusfructus in monasterium, ad quod religiosus transit, modo monasterium sit capax bonorum: hoc enim secundum monasterium succedit in iura ipsius religiosi. Si verò secundum monasterium est incapax bonorum, consolidatur vsusfructus cum proprietate, & transit ad dominum rei, non vero ad prius monasterium, cum prius monasterium non haberet ius in vsumfructum, nisi ex ipsius religiosi persona, vt bene *Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 13. num. 63.*

Dixi, *contemplatione sui, & non contemplatione monasterij*, quia si vsusfructus relictus fuit alicui religioso, contemplatione prioris monasterij, pertinet centum annis ad prius monasterium; nam vsusfructus alicui monasterio, vel Ecclesiæ, vel communitati relictus absque temporis determinatione, durat centum annis, iuxta *L. An vsusfructus ff. de vsufructu.* Et ratio est, quia cum vsusfructus sit ius personale, pendens ab hominis vita, & spatium centum annorum sit finis longæ vitæ hominis, fit, vt vsusfructus relictus monasterio, Ecclesiæ, vel communitati, duret centum annis, qui est terminus longæ vitæ.

10 In dubio autem, an vsusfructus relictus sit contemplatione monasterij, vel contemplatione personæ. Respondeo præsumi relictum contemplatione monasterij, si religiosus tunc temporis professionem fecerat. Ratio est, quia cum monachus nihil sibi acquirere possit, sed monasterio acquirat, præsumitur vsusfructus relictus contemplatione monasterij; consequenter durabit centum annis, sicut vsusfructus relictus seruo, præsumitur in dubio relictus contemplatione domini, cui seruus omnia acquirit, ex *Bart. l. finali Cod. de vsufructu*, & vsusfructus relictus filiofamilias præsumitur in dubio relictus contemplatione superuiuentis, consequenter si pater superstes sit post filij mortem, vsumfructum habebit *L. final. C. de vsufruct. & ibi Bald. num. 5. Gomez in L. 48. tauri num. 2. Sanchez lib. 7. cap. 13. num. 61.* & alij.

11 Octauo sequitur peculium concessum religioso hac lege, vt monasterium in illud non se ingerat, alioquin illud perdat, acquiri secundo monasterio, quoad fructus percipiendos, postquam religiosus professionem in secundo monasterio emiserit. Ratio est, quia monasterium ius non habet in præfatum peculium, nisi quatenus religioso defertur; in hoc autem casu suppono non deferri religioso absolutè. Ita *Sanchez loco citato nu. 14.*

TERTIA PROPOSITIO.

12 Bona acquisita à religioso, postquam transiit à religione capaci, vel incapaci ad religionem incapacem, vel etiam capacem, non pertinent ad primam religionem, modo in secunda religione professus sit. Ratio est, tum quia non est amplius religiosus prioris monasterij; Ergo illi amplius non acquirit. Tum quia Episcopus; vel alius omnino subtractus ab obedientia Superiorum regularium, non acquirit priori monasterio, sed sibi vsumfructum; Papæ vero dominium, cum quo vsusfructus consolidatur obitu ipsius Episcopi, vel alterius omnino exempti à Prælatorum obedientia, vt bene *Lessius loco citato numer. 89. Azor 1. par. libro 12. cap. 10. quæsito 7. Sanchez numero. 61.* & alij; ergo neque acquisita à religioso in secunda religione pertinent ad primam religionem.

Dixi, *modo in secunda religione professus fuerit*, nam si in secunda religione professionem non emisit, bona pertinent ad primam religionem si capax est, quamobrem quæ religiosus ad aliam religionem translatus in pœnam suorum delictorum acquirit, pertinent ad primam religionem, cuius est religiosus. Ratio est, quia quæ monachus acquirit, suo monasterio acquirit; posterius autem monasterium, ad quod translatus fuit, non est ipsius monasterium, cum in eo professionem non emiserit, & ad illud in pœnam translatus sit. Deducenda tamen fuit ex huiusmodi bonis alimenta, dum prius monasterium tenetur secundo monasterio alimenta præstare iuxta supra dicta *numero 2. vers. Dixi.* Et hoc pacto intelligenda est *Authent. Ingressi C. de sacrosanct. Eccles.* Ita *Sanchez numero 49.* & alij contra *Rodriquez tom. 3. quæst. regularium, quæst. 5. art. 5.* & alios.

13 Rogabis, cuinam acquirantur bona, quæ religioso, seu primæ religioni acquiri deberent, nisi ad religionem incapacem aduolasset. Respondeo acquiri illi, qui in huiusmodi bonis succederet mortuo præfato religioso, nisi aliter constet de mente disponentis. Ratio est, quia professio in religione incapaci comparatur morti naturali. *L. 1. §. sed si Patronus, ff. de coniungend. cum emancipat. liber.*

14 Obiicies primò, contra dicta in propositione, quæ religiosus extra monasterium de licentia superioris acquirit, pertinent ad prius monasterium ex communi Doctorum sententia. Ergo etiam ad prius monasterium pertinent acquisita à religioso, postquam transiit ad aliam religionem; non enim plus operatur transitus ad aliam religionem, quam operetur existentia in seculo de licentia legitimi Superioris. Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia religiosus in sæculo existens remanet monachus seu religiosus religionis, à qua recedit; transiens vero ad aliam religionem, facta professione, non est amplius religiosus primæ religionis, consequenter quæ extra monasterium acquirit, acquirit ipsi monasterio, nisi forte extra monasterium moriatur: tunc enim in quibuscumque bonis religiosi succedit Camera Apostolica ex constitutione Gregorij XIII. quæ incipit, *Officij nostri.* Hoc tamen limita, nisi religiosus facultatem testandi haberet, & de illis testatus sit: tunc enim in hac parte Camera Apostolica non succedit; alioquin vanum esset, & inutile testandi priuilegium. Ita *Azor. 2. parte libro 8. capite 3. quæsito 15. Sanchez in opere morali libro 7. capite 32. numero 61. Rodriquez, Sanctarellus*, & alij, quos infra referam, dum loquar de bonis acquisitis à religioso eiecto.

15 Obiicies secundo, bona, quæ religiosus translatus ad beneficium, pensionem vel dignitatem acquirit, priori monasterio acquirit. Ergo multo magis religiosus translatus à religione capaci ad aliam incapacem acquirit primæ religioni. Respondeo acquisita à religioso translato ad beneficium, vel dignitatem, non acquiri monasterio: sed Ecclesiæ, si religiosus subtractus erat à regulari obseruantia, vt patebit ex rationibus illatione prima adducendis; quamobrem præfatus religiosus habet quidem administrationem bonorum, dum viuit, dominium tamen bonorum pertinet ad Ecclesiam, in qua beneficium, vel dignitatem habet, & eo mortuo vsusfructus consolidatur cum proprietate, & Ecclesiæ acquiritur, seu successori in beneficio; quatenus beneficiarius frui solet fructibus bonorum suæ Ecclesiæ. Iure tamen nouo huiusmodi bona acquiruntur Cameræ Apostolicæ post mortem religiosi, si religiosus extra monasterium degebat iuxta motum Greg. XIII. qui incipit, *Officij nostri.* Ratio cur bona à præfato religioso acquisita non pertineant ad monasterium est, quia præfatus religiosus nullam cum monasterio communionem habet, cum à regulari obedientia legitimè subtractus sit, vt suppono.

16 Ex quo sequitur primo bona, quæ religiosus ad Episcopatum assumptus donatione, legato, testamento, vel alia ratione acquisiuit à die confirmationis Pontificiæ, pertinere ad Ecclesiam, cuius est Episcopus. Ratio est, tum quia sic habetur in *capite vnico 18. quæstion. 1.* Tum quia non potest assignari, cui alij acquirat; non enim potest sibi acquirere, cum ratione voti paupertatis abdicauerit à se ius acquirendi dominiũ, & à Papa dispẽsatus solum fuerit quoad vsum, & administrationẽ bono

bonorum, vt suppono; Nec acquirit religioni, cum à religione abstractus sit. Ita *Molina tom. 1. de iust. quæst. 140. vers. Quando religiosus minor. Azor. 1. par. lib. 12. cap. 10. quæsito 6. Sanch. in opere morali. lib. 7. cap. 32. nu. 63. & seq. Lessius*, & alij.

Dixi *à die confirmationis*, quia tunc incipit acquirere Ecclesiæ, cum tunc subtrahatur à regulari subiectione, túncque subiiciatur immediatè Summo Pôtifici, & iurisdictionem Episcopalem acquirat *cap. transmissam de elect.* Ita *Emanuel Sà verbo religio. num. 64. Rodriquez tom. 3. quæst. 69. art. 4. Sanchez loco citato num. 67.* contra *Hostiensem cap. cum olim num. 10. de priuileg. Alciatum lib. 1. consil. 1. num. 22.* & alios, asserentes, religiosum creatum Episcopum acquirere Monasterio vsque ad tempus consecrationis: post consecrationem verò acquirere Ecclesiæ, & contra *Beroium in suis quæstionibus, quæst. 83. num. 1. Ancharanum cap. cum olim 2. num. 7. de priuilegiis*, & alios sustinentes religiosum creatum Episcopum acquirere Monasterio vsque ad diem captæ possessionis Ecclesiæ; à die verò captæ possessionis acquirere suæ Ecclesiæ. Sed quod ego dixi, verius est, & valet non solum in Episcopo habente Ecclesiam, verum etiam in Episcopo titulari, vt patet ex allatis rationibus. *Azor. loc. cit. quæsito 7. Sanchez num. 68.*

17. Idem militat in religioso ad Cardinalatum euecto, quia subiicitur immediatè Summo Pontifici, & subtrahitur ab obedientia regulari. Ita *Riminald. tom. 3. consil. 342. num. 28.* quem citat, & sequitur *Sanchez num. 70.* Idem dic de religioso, cui data fuit Ecclesia in Commendã, & abstractus fuit à regulari obedientia. *Sanchez* contra *Alciatum loco citato, num. 30.* Idem dicendum arbitror de alio quolibet beneficiario, dum perfectè eximitur à suorum Prælatorum obedientia, vt patet ex allatis rationibus. Si verò non subtrahitur à regulari obseruantia, sed adhuc subiectus suo Prælato regulari remanet, censeo administrationem huiusmodi bonorum pertinere quidem ad ipsum religiosum, dum viuit, vt docui in *lib. Variar. tract.* dum loquerer de largitione munerũ regularibus vtriusque sexus interdicta. Eo tamen mortuo lucra, & alia bona, quæ ei supersunt, ad Monasterium pertinere videtur, iuxta regulã, quicquid acquirit Monachus, acquirit Monasterio, nisi fortè aliquid ei traditũ sit intuitu Ecclesiæ, vel nisi lucratus sit ex rebus Ecclesiæ, nã tradita intuitu Ecclesiæ; vel acquisita ex rebus Ecclesiæ pertinent ad Ecclesiam, vt alias docui; quamuis *Nauar. comment. 2. de regular. nu. 6. Azor. 1. par. lib. 12. cap. 10. quæsito 6. Emanuel Sà verb. religio. num. 64.* generaliter asserant, beneficiarium acquirere Ecclesiæ, & contra *Sanchez ex parte, num. 76. Bart.* & alios apud ipsum Sanchez, sentientes acquisita operis beneficiarij, vel ex rebus Ecclesiæ pertinere ad Ecclesiam.

18 Secundò, sequitur acquisita à religioso habente pensionem de licentia Papæ, pertinere ad Monasterium. Quamuis enim religiosus illius pensionis administrationem habeat, illámque ad libitum expendere possit, vt docui de largitione munerum, eo tamen mortuo, residuum pensionis, & alia occasione pensionis acquisita, pertinent ad Monasterium, nisi religiosus omnino subtractus esset ab obedientia Prælatorum regularium, vt dictum est de beneficiario, & extra Monasterium mortuus sit; Tunc enim acquisita ab huiusmodi religioso pensionario, pertinent ad Cameram Apostolicam, ex motu Gregorij XIII. Ita *Azor. loc. cit. quæsito 7. Sanchez in opere mor. lib. 7. cap. 32. num. 78. Emanuel Sà verb. religio num. 27.* & alij.

19 Tertiò sequitur religiosum promotum ad Prioratum, vel Abbatiam alterius Monasterij, acquirere priori Monasterio, quia non est exemptus ab obedientia prioris Monasterij, vt suppono, sed adhuc est religiosus prioris Monasterij; quæ autem religiosus acquirit, suo Monasterio acquirit. Secus dicendum videtur, si aliquid acquirat contemplatione Prioratus, seu ex re Prioratus: acquisita enim hoc facto cedunt Prioratui, vt in simili dixi de beneficiario. Ita *Parisius cap. in præsentia num. 183. de probationibus, Riminal. tom. 3. consil. 342. num. 59. & seq. & Sanchez lib. 7. cap. 32. n. 81.* quamuis alij generaliter asserant acquiri Prioratui.

QVARTA PROPOSITIO.

20 SI religiosus transeat à religione bonorum incapaci, vel etiam capaci ad aliam capacem, bona, quæ religiosus in secunda religione acquirit donatione, legato, hereditate, industria, vel alia ratione, pertinent ad secundam religionem, iuxta vulgaram regulam, quæ Monachus acquirit, Monasterio acquirit. Neque obstat incapacitas, quam contraxerat in prima religione; illa enim sublata fuit; neque omnino extinxerat ius acquirendi; sed suspenderat, & consopiuerat; consequenter debita dispensatione, seu translatione ad statum capacem acquisitionis excitatur, & reuiuiscit, non quidem ad recuperanda bona, quæ ante adeptam capacitatem delata erant, sed quoad bona in futurum deferenda, vt bene tradunt *Bald. authent. ingressi de Sacrarum Eccles. Syluester verb. religio 4. quæsito 10. Tabiena eodem verbo num. 29. Azor. 1. par. lib. 12. cap. 15. quæsito 3. Sanchez loco citato, num. 24. & seqq. Molina tom. 1. disp. 140. vers. quando religiosus, Lessius de iust. lib. 2. cap. 41. dub. 11. num. 88.*

Ob id optimè tradit Baldus loco citato, si extet statutum excludens fœminas, extantibus masculis, non posse quidem religiosum professum in religione incapaci fœminam excludere, quamdiu in dicta religione manet, tamen si ad religionem capacem, vel ad Episcopatũ transferatur, excludit fœminam, si ad hunc statum translatus sit re adhuc integra, id est, antequam fœmina successerit.

21 Maior difficultas est, vtrum religiosus acquirat secundo Monasterio etiam ea, quæ priori Monasterio acquisita fuissent eo tempore, quo ipse in eo Monasterio extitit, si prius Monasterium capax bonorum fuisset. Respondeo negatiuè, quia dicta bona acquisita iam fuerant hæredibus ex testamento, vel ab intestato succedentibus, vt suppono; hæredes autem iure suo priuandi non sunt ob capacitatem Monasterij superuenientem. Et hoc verum censeo, iuxta probabilissimam sententiam, etiamsi hæreditas præfatis hæredibus solum delata erat, sed nondum adita, antequam religiosus in secunda religione bonorum capaci professionem emitteret, nam per delationem ius quæsitum est hæredi ab intestato, vt in simili dictum est de Monasterio, ad quod delata fuit hæreditas, antequam religiosus in secunda religione bonorum capaci profiteretur, quamuis multi Doctores oppositam sententiam tueantur.

Ex quo licet obiter inferre præfatum religiosum non recuperaturum huiusmodi hæreditatem, etiamsi religiosus legitimè exeat, & velit hæreditatem adire; nam ius alteri quæsitum est per delationem.

Ex dictis in hac propositione sequitur primo hæreditatem, quæ religioso existenti in religione incapaci relicta fuit, pertinere ad secundam religionem capacem, ad quam religiosus translatus erat ante mortem testatoris.

Ratio est, quia hæreditas defertur morte testatoris, quo tempore supponimus religiosum existere in statu capaci, & ipsum religiosum esse necessarium hæredem.

Ratio est, quia licet huiusmodi religiosus succedere non possit ex vi testamenti (nam vt quis succedat ex vi testamenti opus est, vt esset habilis tempore confectionis testamenti, tempore mortis testatoris, quo defertur hæreditas, & tempore aditionis hæreditatis. *l. si alienum 49. §. si extraneis. ff. de hæred. instit.*) succedere tamen potest tamquam necessarius hæres, instar successoris ab intestato, vt suppono. Cum enim institutio quoad ipsum sit prorsus irrita, vtpote facta, dum erat incapax successionis,

sequitur ipsum non succedere ex testamento, sed ab intestato, cum ab hac succedendi ratione exclusus non sit, & sit capax hæreditatis, eo tempore, quo ipsa defertur. Si verò institutio facta fuerat ab extraneo, religiosus institutus tempore, quo incapax erat, non succedit, quia nullum habet succedendi titulum. Non enim succedere potest ab intestato, cum non sit necessarius hæres, vt suppono in hoc secundo casu, sed sit extraneus respectu instituentis. Neque succedit ex vi testamenti, cum tempore conditi testamenti incapax esset. Ita *Glossa in L. si alienum citata, Rodriquez tom. 2. quæst. 79. artic. 1. Sanchez lib. 7. cap. 32. num. 30. & seq.*

Dices, si religiosus incapax substitutus sit alicui, & postea effectus sit capax eo tempore, quo succedendum est, vt si tunc temporis sit professus in religione capaci, vel creatus sit Episcopus, validè potest vi substitutionis succedere. Ergo etiam validè potest succedere, si ab extraneo institutus fuerat tempore incapaci; sed reperiatur capax tempore mortis testatoris, quo hæreditas defertur. Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia substitutiones sunt conditionales, videlicet si pupillus in ætate pupillari moriatur, vel si substitutus superuiuat grauato; in institutione autem conditionali spectatur tempus impletæ conditionis. *L. si cum hæres 4. ff. quando dies leg. ced. & reg. quæ legata 18. de regul. iur.* vt bene *Sanch. lib. 7. cap. 32. num. 36.*

Secundò sequitur, bona pertinere ad secundum Monasterium, quoties bona illa legato, vel testamento relicta fuerant sub conditione, & conditio adimpletur post professionem in secunda religione factam, etiamsi fortè testator obierit, dum religiosus in priori Monasterio existebat: sed conditio tunc temporis nondum adimpleta fuerat. Ratio est, quia in vltimis voluntatibus spes non transmittitur, sed attenditur tempus adimpletæ conditionis. *L. si cum hæres 4. ff. quando dies legat. ced.*

Idem dicendum censeo in contractibus celebratis sub conditione potestatiua, quæ videlicet pendet à voluntate illius, cum quo celebratur huiusmodi contractus, quia etiam tunc inspicitur tempus adimpletæ conditionis. Secus dicendum est, si contractus celebratus fuit sub conditione casuali, quæ non pendet à voluntate illius, cui imponitur. Vt si dicatur, tantum tibi pecuniam tradam, si victor in ludo extitero, seu si amicum crastina die inuenero. Ratio est, quia in contractibus conditionalibus inspicitur tempus celebrati contractus quoad ius acquirendi. *l. si filiusfamilias 78. ff. de verbor. obligat.* Cum enim obligatio contractus conditionalis, adimpleta conditione, retrotrahatur ad diem celebrati contractus; iure merito inspiciendum est tempus celebrati contractus. Ita *Couar. cap. 1. num. 20. de testament. Azor. 1 parte, lib. 12. cap. 15. ad finem, Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 32. num. 41. & seq.* & alij.

Tertiò sequitur bona, quæ alicui religioso bonorum incapaci relicta fuerant sub conditione, si transeat ad religionem capacem, acquiri secundæ religioni, quia dispositio conditionalis vim habet, adimpleta conditione, sicut etiam si religiosus professionem in religione incapaci emittens, reseruata sibi certa bonorum quantitate, si in dicta religione incapaci non perseuerat, illa bona acquirit, postquam ad statum bonorum capacem peruenerit, vt si factus est Episcopus, vel ad religionem bonorum capacem transiuit. Neque obstat incapacitas in medio tempore existens, seu professio in religione incapaci. Tum quia huiusmodi professio non omnino extinguit, sed suspendit ius succedendi, & acquirendi; consequenter incapacitas durat solum, quamdiu religiosus vinculo illius religionis obstringitur, id est, quamdiu permanet in religione incapaci. Et quamuis religiosus translatus ad aliam religionem bonorum capacem, vel ad Episcopatum, non omnino liberatur à voto paupertatis, nihilominus non ita paupertatis onere tenetur, ac in religione incapaci. Ita *Natta, tom. 1. consil. 180. num. 2. & seq. Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 32. n. 37.* & alij.

Dices, non firmatur tractu temporis, quod ab initio non subsistit: *regula penult. de reg. iur.* sed dispositio, qua aliquid relictum est religioso incapaci, irrita erat; nam, vt institutio valida sit, opus est, vt is qui instituitur capax sit tempore conditi testamenti.

Respondeo primò, illam regulam intelligendam esse nisi nouus status superueniat.

Respondeo secundò, illam dispositionem numquam fuisse inualidam, sed validam esse, & obligare à tempore adimpletæ conditionis.

§. V.

De pœnis contra religiosos ad aliam religionem transeuntes.

Religiosi transeuntes ab vna ad aliam religionem, vel transeunt in casibus permissis, vel in casibus non permissis. Prius agam de transeuntibus in casibus permissis, postmodum de transeuntibus in casibus non permissis.

PRIMA DIFFICVLTAS.

De pœnis contra religiosos ad aliam religionem in casu permisso aduolantes.

1. *Transeuntes ad aliam religionem incapaces sunt quorumcumque beneficiorum.*
2. *Transiens de aliam religionem priuatur voce in capitulo tam regulari, quàm sæculari.*
3. *Transiens ad aliam religionem priuatur loco in capitulo quoad honores, non verò priuatur loco in choro: inhabilis tamen efficitur ad quælibet officia, & administrationes etiam extra religionem.*
4. *Officij nomine quid intelligatur.*
5. *Religiosus inualidè professus non incurrit pœnam transeundo ad aliam religionem.*
6. *Mendicantium nomine quinam intelligantur.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Prima pœna est, vt omnes religiosi translati ad aliam religionem, incapaces sint quorumcumque beneficiorum sæcularium, etiam curatorum. Sic enim expressè decernitur in Concilio Trid. *sess. 14. cap. 13. in fine, de reformat.* ibi, *taliter translatus etiamsi canonicorum regularium fuerit, ad beneficia sæcularia, etiam curata omnino incapax existat.*

Et hoc verum censeo, etiamsi præfatus religiosus trãslatus sit ad arctiorem religionem. Concilium enim generaliter loquitur. Ita *Sanch. in opere morali lib. 6. c. 7. n. 108. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 13. n. 105. ad finem.*

SECVNDA PROPOSITIO.

Mendicantes transeuntes ad non mendicantes, etiam cum facultate Pontificis, plures pœnas incurrunt *Clement. 1. vt professores de regular*

2 Primò priuantur voce in Capitulo; & hoc verum est, tam de voce actiua, quàm de passiua, quia textus generaliter loquitur, vt bene *Nauar. comment. 4. de regular. n. 24. Lessius loc. cit. num. 105. Sanchez n. 120.*

Maior difficultas est, vtrum si mendicans translatus ad non mendicantes obtineat administrationem in Ecclesia sæculari collegiali, possit habere vocem in Capitulo illius Ecclesiæ. Respondendum mihi videtur non habere; quia textus generaliter loquitur, ibi, *vocem aut locum in Capitulo non habeant, etiamsi hoc sibi ab aliis liberè concedatur.*

datur. Ita Cardinalis in dicta Clement.num.5.opposit.3.contra Glossam ibidem verb.inibi, Immolam ibidem num.12. Sanchez num.121. & alios. Neque obstat illa dictio, inibi, in textu adhibita, quæ videtur cadere in religiosos administrationem habentes in religione. Respondeo enim illam dictionem non connecti cum verbis inducentibus priuationem vocis, & loci in Capitulo, sed coniungi cum verbis præcedentibus, nam in meo Codice ponitur virgula post dictionem, inibi.

3 Secundò priuantur loco in Capitulo, videlicet quoad honores in electionibus, & tractatibus, non verò quoad onera, vt in disciplinis, & correctionibus. Ista enim Clementina inducta fuit in pœnam transeuntium: consequenter exemptionem ab oneribus non inducit, sed ab honoribus, vt bene Cardinalis in dicta Clementina num.7. Ancharanus num.5. Bonifacius num.78. Sanchez num.123.& alij.

Addo non priuari loco in Choro, & aliis Congregationibus, quia Clementina loquitur solum de priuatione loci in Capitulo. Ita Glossa loc.cit.verb. locum, Bonifacius n.67.Sanchez num.124.& alij.

Tertiò inhabiles efficiuntur ad prælaturas, administrationes, & quælibet officia, etiam tamquam vicarij, seu ministri, vel locum aliorum tenentes; nec animarum curam pro se, vel pro aliis exercere possunt, vt clarè habetur in præfata Clementina.

Addo inhabiles effici ad præfatas administrationes, & officia, non solum intra religionem, verum etiam extra religionem; quia textus generaliter loquitur. Ita Ancharanus in Clementina in fine, Cardinalis ibidem verb. ad prioratus quæst.2. Sanchez n.126. & alij, contra Federicum conf.162. incipit, Quidam religiosus.

4 Nomine officij hoc in loco probabile est intelligi quælibet officia, quæ in religione officia nuncupantur, vt est officium Oeconomi, Cellerarij, Ostiarij, munus publicè concionandi, officium lectoris Theologiæ, iuris Canonici, vel aliarum facultatum, officium Vicarij Episcopi, saltem dum huiusmodi officium per religiosos exerceri solet, nam in dicta Clementina prohibentur quælibet officia; non tamen prohibetur, quin ad doctoratus lauream promoueri possint; quia hæc non est administratio, vel officium. Ita Cardinalis loco citato, num. 5. glossa hic verb. officia, Lessius num. 105. Sanchez num. 126. & alij.

5 Excipi tamen debent ab his pœnis in secunda propositione relatis, primo religiosi inualidè professi in prima religione. Ratio est, quia præfata Clementina loquitur de mendicantibus professis transeuntibus ad non mendicantes, ibi, vt professores, in qua vocati sunt vocatione, persistere, &c.

Excipi secundo possunt mendicantes transeuntes ad religionem Carthusianorum. Ratio est, quia huiusmodi transitus iure communi permissus est, etiamsi Carthusia non sit ordo mendicantium; in Clementina autem citata, sermo solum videtur de transeuntibus virtute alicuius priuilegij etiam Apostolici. Ita Sanchez loc.cit.num. 110. contra Lessium loc.cit.num.105.

Excipitur tertiò, si mendicans transeat ad aliam religionem mendicantem, vel si religiosus non mendicans transeat ad aliam religionem non mendicantem, nisi peculiaris aliqua extet prohibitio; nam in præfata Clementina sermo est de mendicante transeunte ad non mendicantes. Ita Nauarr. de regular. consil.66. in fine, Sanchez loco citato, num. 110. Azor. 1. par. lib. 12. cap.14. quæsito 12. & alij.

Excipitur quartò, si religiosus translatus ad non mendicantes reuertatur iterum ad mendicantes; hic enim affici non videtur præfatis pœnis, postquam ad mendicantes rediit; nam Clementina loquitur de mendicantibus transeuntibus ad non mendicantes, habita ratione ordinis non mendicantis, & in materia pœnali non est facienda extensio, vt bene Bonifacius loc.cit.num.118. contra Cardinalem loc.cit.num.4. & alios.

Excipi quintò potest Episcopus ordinis mendicantium, qui dimisso de licentia Papæ Episcopatu transit ad non mendicantes; nam præfata Clementina loqui videtur de religiosis professis, regulari obseruantia astrictis, vt colligitur ex illis verbis, vt professores huiusmodi paupertatis ordinis eo libentius, in qua vocati sunt vocatione persistere, &c. Ita Bonifacius in dicta Clementina num. 83. & seq. contra Cardinalem ibid.num.17. Sanchez loco citato, num. 119. & alios.

6 Sed modò dubium superest, quinam mendicantium nomine intelligantur, quibus ad non mendicantes transeuntibus præfatæ pœnæ impositæ fuerunt. Respondeo nomine mendicantium intelligi eos, qui ex vi suæ professionis, vel regulæ, vel constitutionum à Sede Apostolica confirmatarum nequeunt redditus, vel possessiones ad congruam sustentationem in communi habere, sic enim decernitur in cap. vnico. §. confirmatur de religiosis domibus in 6.

Dixi constitutionum à Sede Apostolica confirmatarum, quia religiosi, qui redditus, vel possessiones ad congruam sustentationem habere possunt, non ex vi professionis, aut regulæ, sed solum vi constitutionum non confirmatarum à Sede Apostolica, non sunt verè mendicantes, iuxta probabiliorem sententiam; quia huiusmodi religiosi possent præfatas constitutiones, etiamsi iuratas collegialiter mutare, & variare; nam lex sicut à legislatore pendet in fieri, ita etiam in conseruari. Ita Bonifacius in Clement.1. de regular. num.79. Anchar.ibidem num.6. Nauar. conf. 65. Sanchez in opere morali lib.6. cap.7. num.114. contra Decium in cap.ad nostram, num.27. de appell. Mandosium regul.cancellar.23. quæsito 3. in fine. & alios.

Hinc sequitur primò, Moniales ordinis mendicantium, aut Minorum, vel aliorum, quæ ex vi regulæ, professionis, vel constitutionum à Papa confirmatarum, non prohibentur redditus, aut possessiones habere, non esse propriè mendicantes. Secus si aliquæ Moniales reperiantur, quibus præfatos redditus in communi habere ex regula, vel professione interdictum sit. Ita Syluest. ver.relig. 3 quæst. 5. Angel.ver.Nouitius n.6 Sanchez n.116. & alij, contra Glo. in Clem.1.verb. quolibet, de regul. Bonifacium ibid. num.56. Imolam num.8. & alios.

Secundò sequitur illos non esse mendicantes, qui redditus in communi habere possunt ex vi regulæ, vel professionis, etiamsi actu stipem mendicando quærant.

Tertiò illos esse mendicantes, qui ex vi professionis, regulæ vel constitutionum à Sede Apostolica confirmatarum, redditus habere non possunt. Sed nihilominus ipsi contra prohibitionem, redditus illicitè habent, nam ex vi regulæ, vel constitutionum huiusmodi bona habere nequeūt, vt suppono, ergo mendicantium nomine veniunt.

Quartò illos esse mendicantes, qui redditus habere non possunt ex vi regulæ, vel professionis, sed solum ex dispẽsatione, & concessione Summi Pontificis; sicut in Conc. Trident. sess. 25. cap. 3. de regul. concessum fuit omnibus mendicantibus, exceptis Capucinis, & Minoribus de obseruantia, redditus, & possessiones in communi habere; concessio enim, & dispensatio non trahitur ad diuersa, & priuilegium tollens vnum non tollit aliud. cap. Pastoralis de priuileg. & gratia in fauorem concessa ad aliquem effectum, non debet præiudicium afferre quoad alia. Ita Bonifac. & Imola loc.cit. Syluest.loc.cit. quæsito 3. Sanch.n.105. Rodriq.tom.3.q.regul q.52.art.15 ad finem.

Quintò sequitur illos esse mendicantes, qui ex vi suæ regulæ, vel professionis bona habere non possunt, etiamsi instituti fuerint post editionem cap. vnici citati; nam lex generalis, & perpetua non solum complectitur tunc natos, verum etiam in posterum nascituros, quia semper loquitur: quamobrem mendicantium nomine non solum veniunt ordines Sancti Dominici, S.Francisci, Sancti Augustini,

Augustini, & Carmelitani, de quibus mentio habetur in *cap. vnico citato:* verum etiam ordines Sancti Francisci de Paula, & Societatis Iesu; quamuis enim Collegia Societatis Iesu possessiones habeant, nihilominus inter mendicantes recensentur, vt declarauit Pius Quintus in Bulla anno 1571.

SECVNDA DIFFICVLTAS.

De poenis, seu censuris contra religiosos, quibus vetitum est ad alias religiones transire.

1 *Fratres reformati excommunicationem incurrunt transeundo ad fratres conuentuales, aut recedendo ab obedientia suorum ministrorum.*
2 *Capucini recipientes fratres Minores de obseruantia sine licentia Papae excommunicationem incurrunt, quam etiam contrahunt ipsimet fratres de obseruantia transeuntes ad Capucinos.*
3 *Fratres Minimi excommunicatione ligantur recipiendo fratres Minores de obseruantia.*
4 *Religiosi ordinis humiliatorum excommunicationem incurrunt aliquem recipiendo.*
5 *Religiosi cuiuscumque ordinis excommunicationem incurrunt recipiendo Patres Societatis Iesu, non obtenta à Generali licentia; eadem excommunicatione ligantur ipsimet Patres sine praefata licentia transeuntes.*
6 *Religiosi Claustrales subiiciuntur excommunicationi recipiendo Minimos.*
7 *Religiosi Minores excommunicationem incurrunt recipiendo fratres Ordinis Praedicatorum.*
8 *Minimi subtrahentes se ab obedientia Correctorum excommunicationi subiiciuntur.*
9 *Tertiarij Eremitae deferentes habitum Minorum excommunicationis gladio feriuntur.*
10 *Religiosi mendicantes incurrunt excommunicationem transeundo ad non mendicantes.*
11 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
12 *Ordines, ad quos mendicantibus prohibetur transitus quinam sint.*
13 *Admittens mendicantem ad ordinem non mendicantem ligari non videtur excommunicatione, nisi hoc faciat praetextu priuilegij.*
14 *Professio mendicantis in religione non mendicanti facta irrita est.*
15 *Licentia specialis quaenam dicatur.*
16 *Generalis Societatis Iesu facultatem suis religiosis concedere potest transeundi ad quaslibet religiones.*
17 *Assignatur subiectum istius excommunicationis.*
18 *Religiosus mendicans excommunicatione ligatur transeundo ad non mendicantes, etiamsi religio ipsius instituta fuerit post legem huiusmodi transitum prohibentem.*
19 *Eiectus in perpetuum à religione mendicantium transire potest ad non mendicantes.*

PLures extant excommunicationes contra nonnullos religiosos transeuntes ad aliam religionem, vel eos admittentes, quarum singulas seorsim in sequentibus enumerabo.

1 Prima est Leonis X. in Bulla vnionis, in qua excommunicatione latae sententiae interdixit ne fratres reformati transeant ad fratres Conuentuales, vel recedant ab obedientia suorum ministrorum, praeciso casu proximè referendo, *vers. excipitur.*

Eandem excommunicationem extendit ad omnes, ac singulos Conuentualium secundum priuilegia viuentium Praelatos, ac subditos, si aliquem ex praefatis reformatis recipere audeant.

Excipitur tamen casus ab hac censura incurrenda, quando scilicet capitulum prouinciale minus malum esse arbitratur dimittere aliquem reformatum ad nondum reformatos, quam ipsum inter reformatos retinere.

An autem id licitè fiat, etiamsi minus malum censeatur, videri potest apud *Sorbum in additio. ad collectorem verb. Conuentuales fratres, num. 2.* vbi ex determinatione Capituli generalis Mechlinensis ostendit non esse licitum, fratres familiae obseruantiae admittere, sed in propria religione puniendos esse, etiam poena carceris; secus si antea professi fuerant sub Conuentualibus, deinde ad fratres de obseruantia se transtulerant, & modo sub Conuentualibus, iuxta obseruantiae praescriptum stare volunt.

Ex dictis facilè colligi potest, quaenam sit materia, & quodnam subiectum istius excommunicationis.

2 Secunda est Pauli III. edita anno 1537. incipit, *Romani*; praeterea Iulij III. in Bulla, quae incipit *Officij*, edita anno 1550. & denique Sixti V. in Bulla, *pro ea*, anno 1586. in qua praecedentes constitutiones confirmantur, & excommunicantur non solum Capucini recipientes fratres Minores de obseruantia sine facultate Summi Pontificis, aut sine licentia in scriptis eorum Prouincialium ministrorum, verum etiam ipsimet fratres de obseruantia praesumentes se ad Congregationem Capucinorum transferre absque praefata licentia: praeterea receptio irritatur; & inhabilitas ad quaelibet officia indicitur.

Hinc colligi potest primò materiam istius excommunicationis esse duas actiones. Prima est, recipere fratres de obseruantia sine debita licentia. Secunda transire ad religionem Capucinorum sine praefata licentia.

Secundò colligitur subiectum istius excommunicationis esse ipsos fratres de obseruantia transeuntes ad Capucinos sine debita licentia, & praeterea ipsos Capucinos, qui recipiunt, siue sint Prouinciales, siue Guardiani, Vicarij, Praesides, ministri Domorum aliique Superiores; de his enim omnibus ibi sermo est. Vide *Sorbum in verbo recipere ver. partes, & Filiucium tract. 14. cap. 8. quaesito 10. num. 150.*

3 Tertia est Iulij II. in Bulla quae incipit, *Exponi*, in qua Summus Pontifex excommunicat Fratres S. Francisci de Paula, qui Minimi nuncupantur, recipientes, vel retinentes sine licentia Papae fratres ordinis Minorum de obseruantia. Quae circa istam excommunicationem dici possent facilè colliguntur ex dictis in praecedentibus. Vide *Viualdum loco citato, num. 40. & Filiucium num. 151.*

4 Quarta est contra professos ordinis humiliatorum, admittentes aliquem ad habitum, vel professionem sui ordinis. Ista excommunicatio edita fuit à Pio V. in Bulla, *Quemadmodum*, occasione nefandi sceleris attentati à Farina religioso illius ordinis contra Sanctum Carolum, quem sclopo ad necem petere intendebat; sed eum Deus euidenti miraculo illaesum, & incolumem seruauit. Propterea vi huius Bullae ordo humiliatorum paulatim extinctus fuit; consequenter mihi adepta est occasio differendi de hac excommunicatione.

5 Quinta est contra religiosos cuiuscumque ordinis recipientes Patres Societatis Iesu sine licentia sui Superioris (exceptis tamen Carthusianis) & contra ipsosmet Patres Societatis sine dicta licentia ingredientes aliam religionem quam Carthusianam, & contra dantes auxilium. Ista excommunicatio lata fuit à Pio V. in Bulla, quae incipit, *Aequum reputauimus.*

Obseruant tamen *Suarez distinct. 22. sectio. 5. num. 21. & Sanchez num. 20.* Superiorem Societatis Iesu ex priuilegiis Pij IV. & V. posse ab hac censura absoluere, vt alibi docui. Vide *infra dicenda dub. 3. num.*

Addo cum Sanchez religiosos Societatis neque posse ad Carthusiam transire nisi obtenta à Superioribus licentia, quam licentiam Pater Generalis sibi reseruauit.

Ratio

Ratio est, quia Patres Societatis Iesu gaudent priuilegiis Carmelitarum, ex priuilegio Pij V. Carmelitis autem concessum fuit priuilegium à Paulo V. die 3. Aprilis 1610. ne ad Carthusiam transire valeant sub excommunicationis pœna ipso facto.

6 Sexta est contra Claustrales recipientes Minimos sine licentia Summi Pontificis. Istam excommunicationē imposuit Iulius II. in Bulla, quæ incipit, *Virtute conspicuos*.

7 Septima contra Minores recipientes fratres ordinis Prædicatorum volentes ad ipsos transire sine expressa licentia Papæ, vel suorum Superiorum. Ista excommunicatio lata fuit à Clemente, testibus *Sancto Antonino 3. parte, tit. 24. cap. 70. Suarez de censuris disput. 22. sect. 5. num. 17. Armilla excommunicatio. 67. Filiucio tract. 15. cap. 8. quæst. 7. num. 197.* Imò Filiucius eam recenset inter excommunicationes reseruatas; Suarez verò asserit in indulto Clementis nullam fieri mentionem reseruationis huius excommunicationis.

Addit Suarez hac excommunicatione non ligari fratres Minores transeuntes; quia Clemens excommunicat recipientes, non verò transeuntes. Videri possunt, dum opus fuerit, singula priuilegia religiosorum, in quorum fauorem præcedentes excommunicationes latæ sunt.

8 Octaua est contra Minimos, qui se ab obedientia Correctorum subtrahunt ex Paulo III. in bulla, *Cum sicut*.

9 Nona est contra Tertiarios Eremitas deserentes habitum Minimorum; ex Leone X. in bulla, licet alias, &c.

10 Decima est contra religiosos mendicantes transeuntes ad religiones non mendicantes; nam Martinus V. vt conseruationi ordinum mendicantium prouideret, in extrauaganti, *Viam ambitiosæ, de regular. & transeunt. ad relig.* imposuit excommunicationem religiosis mendicantibus aduolantibus ad religionem non mendicantium absque speciali Summi Pontificis licentia, excepto Carthusiensium ordine.

Hic igitur explicabo materiam, & subiectum istius excommunicationis, quamuis *Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 13. num. 103. & Sanctarellus de Apostasia cap. 8. num. 27.* putant præfatam extrauagantem ex parte vsu receptam non fuisse quoad licentiam Sedis Apostolicæ, aut saltem intelligi solum, dum quis ad laxiorem religionem transit absque iusta causa.

11 Quæres primò, quænam sit materia istius vltimæ excommunicationis.

Respondeo esse duplicem actionem.

Prima est, transire ad religiosos Monasticos sine speciali Summi Pontificis licentia; nam in præfata extrauaganti dicitur *in futuris autem nullus ex professoribus alicuius ex ordinibus mendicantium huiusmodi in aliquem Monasticum ordinem (Carthusiensium dumtaxat excepto) possit, aut debeat per quemcumque recipi, vel admitti virtute alicuius licentiæ, vel indulti, absque sedis huiusmodi licentia speciali sub dictis pœnis.*

Dices in præcitatis verbis non prohibetur transitus, sed receptio, & admissio. Ergo religioso mendicanti vetitum non est sub excommunicatione transire ad ordines Monasticos; in pœnis enim non est facienda extensio.

Respondeo prohiberi non solum receptionem; sed etiam transitum. Tum quia vna pars dispositionis aliam explicat. Tum quia præcitata verba relationem habent ad præcedentia, vt constat ex illa loquendi forma, *sub dictis pœnis*: sed in præcedentibus verbis sermo est non solum de recipientibus; verum etiam de receptis, ibi, *sub pœna excommunicationis, quam tam recipientes, quam recepti ipso facto incurrant.* Ergo, &c. Ita supponere videntur omnes Doctores, qui huius censuræ meminerunt.

Secunda actio est recipere, seu cooptare religiosum mendicantem in ordinem monasticum absque speciali Summi Pontificis licentia, vt patet ex verbis relatis in prima actione.

12 Sed modò dubium est, primò, quinam sint ordines, ad quos transitus mendicanti prohibetur sub excommunicatione.

Respondeo esse ordines monasticos, qui in præfata extrauaganti enumerantur, qualis est ordo S. Benedicti, & similium; nam in dicta extrauaganti dicitur. *Tam Sancti Benedicti, quam Cisterciensis, Camaldulensis, Vallis Vmbrosæ, Canonicorum Regularium S. Augustini, vel aliorum Monasticorum ordinum.*

Hinc sequitur non esse vetitum sub excommunicatione transitum mendicantis ad alium ordinem mendicantem, quia transitus ad hunc ordinem ex vi istius extrauagantis non prohibetur, vt bene *Sanch lib. 6. cap. 7. n. 110.*

Dico *ex vi istius extrauagantis*, quia ex priuilegiis particularibus nonnullarum religionum fieri potest, vt ob huiusmodi transitum excommunicatio incurratur, vt patet. Tum ex priuilegiis ordinum Prædicatorum, & Societatis Iesu. Tum ex aliis, de quibus supra.

13 Secundò dubium est, vtrum admissio transitus mendicantis in ordinem Monasticum sub excommunicatione prohibeatur, siue fiat prætextu alicuius priuilegij, siue non.

Respondendum videtur sub excommunicatione hoc loco prohiberi solum, si fiat prætextu priuilegij; quia in extrauaganti dicitur; *recipi vel admitti virtute alicuius licentiæ, vel indulti*; in materia autem pœnali standum est strictæ verborum interpretationi, nisi aliud constet de mente disponentis, aut nisi aliud ferat consuetudo. Ita *Sanchez lib. 6. cap. 7. num. 110.*

An autem religiosus ordinis mendicantium transiens ex propria malitia, & absque vllo priuilegio ad ordinem Monasticum, incurrat excommunicationem latam contra religiosos dimittentes habitum, patet ex dictis quæstione præcedenti, *puncto 6.*

14 Tertiò dubium est, vtrùm receptio, & admissio religiosi mendicantis in ordinem Monasticum valida sit.

Respondeo non solum esse illicitam, & sub excommunicatione prohibitam, verum etiam esse inualidam, quia in hac extrauaganti dicitur, *nihilominus secus facta non teneant ipso iure.*

Excipiendus est tamen duplex casus. Primus est, dum quis transit ad ordinem Carthusiensium, nam hic ordo excipitur in dicta extrauaganti, ibi, *Carthusiensium dumtaxat excepto*; ad hoc facit illud *Ioannis Maioris in 4. dist. 38. q. 21. Carthusia religionum optima.*

Secundò excipitur, si hoc fiat de speciali Summi Pontificis licentia, quia in textu dicitur, *absque sedis huiusmodi licentia speciali.*

15 Illa autem censetur licentia specialis, in qua religiosis mendicantibus datur facultas conuolandi ad ordines monasticos, etiamsi fortè nomē particularis personæ non exprimatur, quicquid in contrarium dicat *Suar. disp. 22. sect. 5. num. 18. Filiucius tract. 15. cap. 8. quæsito 3. num. 191.* Posset enim Summus Pontifex non solum personæ particulari, verum etiam omnibus religiosis Frãciscanis non reformatis, vulgo, *Zoccolanti*, facultatem concedere aduolandi ad ordinē S. Benedicti, vel ad quemlibet ordinem Monasticum, & hæc facultas valida esset, etiamsi nullius religiosi in particulari mentio fieret: aliud enim est specialis licentia, aliud expressio personæ particularis. Ad specialem igitur licētiam sufficere videtur expressio mendicantium, (cum his enim dispensatur) & expressio religionis non mendicantis, ad quam transitus conceditur; siue ista religio exprimatur speciatim, siue sub communi aliqua ratione pro qualitate licentiæ amplæ, aut restrictæ; vt bene in hac parte *Suarez, & Filiucius loc. cit.*

Hinc sequitur non sufficere licentiam Prælati religionis, quam religiosus mendicans derelinquere intendit, vt aduolet ad non mendicantes: quia Martinus V. requirit licentiam specialem Sedis Apostolicæ, &c.

16 Excipi tamen debet Præpositus Generalis præclarissimæ

rissimæ Societatis Iesu, cui specialiter concessum fuit, vt facultatem concedere valeat suis religiosis, etiam solemniter professis, transeundi ad alias quaslibet religiones, vt patet ex constitutionibus Pauli III. anno 1549. & Gregorij XIII. anno 1582. in Bulla, quæ incipit, *Cum alias*, editis in fauorem illius Societatis.

Verum tamen est, hoc priuilegium non suffragari aliis religionibus titulo communicationis, quia specialiter, & incommunicabiliter huic Societati concessum fuit, & participatio cum aliis religiosis explicitè prohibetur in præfata Bulla Gregor. XIII. §. 3. *vers. non obstantibus.* Ita *Sanch. in opere morali lib. 6. c. 7. n.* 31. & alij.

17 Quæres secundò, quodnam sit subiectum istius vltimæ excommunicationis. Respondeo esse non solum religiosos mendicantes transeuntes ad aliquem ordinem monasticum superius enumeratum absque licentia speciali Summi Pontificis: verum etiam Superiores ordinum monasticorum recipientium mendicantes absque præfata Sedis Apostolicæ licentia. Hæc responsio perspicuè constat ex dictis in explicatione vtriusque actionis, quæ vtrique istius responsionis parti respondet.

18 Sed modo dubium est primò, vtrum religiosi, qui post editionem istius extrauagantis auctoritate Apostolica cooptati sunt in numerum mendicantium, subiiciantur huic excommunicationi, transeundo ad ordinem religiosorum non mendicantium. Respondeo affirmatiuè, quia lex semper loquitur, & omnes successores afficit, vt patet ex dictis de legibus.

Hinc sequitur religiosos Societatis Iesu, qui postquam solemniter professi sunt, aut qui post biennium vota simplicia emiserunt, subiici huic excommunicationi transeundo ad ordinem monasticum absque speciali facultate Summi Pontificis, aut sui Præpositi, iuxta dicta in exceptione *num.* 16. nam Societas Iesu adscripta est in numerum mendicantium, & gaudet priuilegiis, indultis, & gratiis fratribus mendicantibus concessis, vt patet ex Bulla Pij IV. anno 1565. & ex Bulla Pij V. anno 1571. Vide *Suarez loco citato, num.* 16. *& Sanchez num.* 117.

19 Secundò dubium est vtrum religiosus ordinis mendicantium à religione eiectus, & habitu priuatus, possit absque speciali Summi Pontificis facultate ad quemlibet ordinem monasticum transire.

Suarez loco citato, num. 20. *& Filiucius loco citato, num.* 191. negant posse.

Ratio est, tum quia hoc est priuilegium specialiter concessum Generali Societatis Iesu a Gregorio XIII. vt Generalis illius Societatis possit emissis facultatem transeundi ad aliam religionem concedere, & communicatio illius priuilegij prohibetur aliis Religiosis. Tum quia religiosus eiectus adhuc est verus religiosus talis religionis, illique subiicitur, ita vt si reuocetur, redire teneatur. Ergo adhuc nequit ad aliam religionem transire absque speciali Summi Pontificis facultate.

Contrarium tenet *D. Antoninus* 3. *parte tit.* 16. *cap* 4. §. 4. vbi testatur hanc fuisse peritorum sententiam, quia religiosus eiectus non videtur cogendus in sæculo remanere; consequenter ei liberum videtur, ad quam velit religionem aduolare.

Mihi distinguendum videtur, vel est eiectus in perpetuum, vel ad tempus in pœnam alicuius criminis: si est eiectus ad tempus, non potest absque facultate Sedis Apostolicæ transire ad aliam religionem, vt patet ex rationibus Suarez. Si verò est eiectus in perpetuum, censeo posse ad aliam religionem transire.

Ratio est, tum quia verosimile non est Summum Pontificem velle viam ad perfectiorem statum excludere. Tum quia Martinus V. istam constitutionem edidit ad conseruandum ordinem mendicantium, ibi, *Volentes etiam conseruationi Ordinum mendicantium prouidere.* In hoc autem casu ordo mendicantium nullum patitur detrimentum; cum non sit repetiturus religiosum, quem in perpetuum eiecit, nisi fortè magnam spem habeat emendationis, vt dicam puncto vltimo de eiectis à religione.

Hinc patet responsio ad rationes Suarez, quatenus secundæ istius distinctionis parti aduersantur. Ad primam enim respondeo in præfata bulla Gregorij contineri non solum facultatem dandæ licentiæ ingrediendi aliam religionem de consensu Superioris loci, & in ea profitendi, imposita excommunicatione latæ sententiæ contra Monachos, aliosque regulares audentes aliquid attētare contra illius bullæ tenorem, verum etiam contineri facultatem expellēdi ab ipsa societate illos, quos Præpositus Generalis emittēdos iudicauerit; quod non adeo facile concedendum fuit reliquis religiosis, & ob id illis hæc participatio iure merito prohibetur. Ad secundam respondeo adhuc esse religiosum, quoad tria vota substantialia, & teneri primo Superiori obedire, quamdiu in eo statu persistit, vt illi obedire possit; non verò teneri à religionis ingressu abstinere, si à prima eiectus fuit in perpetuum. Vide quæ infra tradam puncto de eiectis à religione.

Hic solum aduertendum superest has septem vltimas excommunicationes esse reseruatas Summo Pontific. Ob id illas in meo tractatu de censuris in particulari inter reseruatas enumeraui, & hic de verbo ad verbum transferri volui, mutato solum ordine.

PVNCTVM X.

De religiosis contra professionem reclamantibus, & ob id à religione discedentibus.

QVinque principaliter in hoc puncto explicabo. Primò ad quid teneatur Religiosus inualidè professus. Secundò ex quibus causis Religiosus inualidè professus reclamare possit. Tertio quid seruandum sit ab eo, qui reclamare intendit. Quartò quo tempore facienda sit reclamatio, vt Religiosus dimitti possit. Quintò, quam culpam & pœnam incurrat, qui legitimè non reclamat.

PRIMA DIFFICVLTAS.

Ad quid teneatur religiosus inualidè professus.

1 *Religiosus inualidè professus non tenetur ex vi professionis regulam, aut vota seruare.*
2 *Religiosus inualidè professus tenetur professionem ratificare, aut intra quinquennium reclamare.*
3 *Professionis ratificatio quid requirat.*
4 *Ratificatio professionis an nouum consensum ex parte acceptantis exigat.*
5 *Religiosus inualidè professus non tenetur, vt professionem ratificet nouum peragere nouitiatum.*
6 *Ratificans professionem an frui possit priuilegiis, ac si ab initio validè professus fuisset.*

QVatuor principaliter explicanda sunt in hac difficultate. Primò, vtrum religiosus inualidè professus teneatur regulam, aut vota seruare. Secundò, an professionem ratificare teneatur. Tertiò, quid requiratur ad ratificandam professionem. Quartò, vtrum ratificans professionem vti possit priuilegiis religionis, ac si ab initio validè professus fuisset.

PRIMA PROPOSITIO.

1 REligiosus inualidè professus non tenetur ex vi professionis regulam, aut vota seruare.

Ratio

Ratio est, quia obligatio ex vi professionis est effectus consequens professionem validam, hic autem suppono professionem inualidam esse. Ex quo sequitur præfatum Religiosum inualide professum, non esse Apostatam fugiendo, neque teneri voto obedientiæ, paupertatis, & castitatis; consequenter posse matrimonium validè, vel etiam licitè præciso scandalo, contrahere. Ita *Nauarrus consil.89. numero 6. & 7. Henriquez lib.11.cap.8. numero 9. in Comment.lit. S. Sanchez libro 7.de matrimon.disp.37. numero 36. Emanuel Sa verbo religio, num. 71. Arragon. 2.2. quæst.88. articulo 1. col. 19. conclus. 1. Azor.1. parte lib. 12. capit. 5. quæsito 1. Rodriquez in sum. cap.92. numero 5.*

Dixi, *ex vi professionis*, quia ratione alterius circunstantiæ fieri potest vt obligetur, vt si scandalum præbeat, regulam, aut vota coram aliis non seruando; quilibet enim tenetur scandali occasionem præcauere, vt patet ex dictis de legibus. Ita Doctores citati.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Religiosus inualidè professus tenetur reclamare, si quinquennium nondum elapsum fuit, aut tenetur professionem ratificare.

Ratio est, quia non reclamando, & professioné non ratificando iniuriam religioni infert, cum recipiat alimenta, & alia commoda in vtilitatem professorum instituta.

Maior difficultas est, vtrum teneatur professionem ratificare, elapso quinquennio, dum ei tempus non amplius vacat ad reclamandum, & si reclamauerit, credit se non audiendum.

Respondeo duplicem esse Doctorum sententiam.

Prima est *Henriquez lib.11. & Sanchez lib.7. de matrimonio disput.37.num.38.& seq.* negantium huiusmodi Religiosum teneri ratificare professionem, non solum dum professionem inualidam bona fide emisit, verb. grat. per metum, verum etiam, dum mala fide professus est, vt si fictè, & absque interno consensu professionem fecit. Ratio est primo, quia fictè contrahens non tenetur matrimonium verè contrahere, nisi aliud notabile incommodum timeatur, ad quod vitandum obligetur contrahere. Ergo neque inualidè professus tenetur professionem ratificare. Secundò, quia Concilium Trident. *sess.25.cap.19.* non loquitur in foro conscientiæ, sed nititur præsumptione ratificationis professionis; nullum enim est verbum respiciens conscientiæ forum; sed solum denegans actionem in foro externo, vt patet ex illis verbis. *Non audiatur, nisi intra quinquennium,* & infra, *nullatenus ad allegandam quamcumque causam admittatur.* Et quamuis ista præsumptio sit iuris, & de iure, nihilominus non opponitur rei veritati, & foro conscientiæ, sed solum in foro externo non admittit probationem in contrarium, vt bene *Menochius de præsumpt. libro 1. quæst.3. numero 16. & quæstione 5. numero 1. & seq.* Tertio, quia iugum Religionis est valdè onerosum, præsertim iis, qui illud sponte non suscipiunt. Ergo cogendus non videtur ad ratificandam professionem, sed potest, & tenetur fugiendi occasionem quærere, eaque inuenta in remotas partes aufugere, vbi vitam sine scandalo traducere possit, & si alia ratione aufugere nequeat, quam admonendo Superiorem, vt sibi fugiendi copiam faciat, tenetur illum admonere, non quidem, tamquam Superiorem, cum transacto quinquénio à superiore audiendus non sit; sed tamquam consultorem, & priuatam personam, quæ sibi in re licita opem ferat: quamquam raro eueniet, vt Prælatum admonere teneatur, quia Prælatus ei fidem non præstabit, nec se multis incommodis, quæ pati posset, fugiendi copiam faciendo, implicabit.

Secunda sententia, quæ mihi probabilior videtur est *Rodriquez in summa 2.parte cap.92.num.5. Angles in floribus 2. parte de voto quæst.vnica art.1. difficul.4.* & aliorum affirmantium præfatum religiosum inualidè professum teneri professionem post quinquennium ratificare, saltem dum professio irrita fuit ob ipsius culpam. Ratio est primo, quia coniux concedens alteri coniugi licentiam ingrediendi Religionem, cogitur etiam ipse Religionem ingredi, si in sæculo periculum incontinentiæ timeat. Ergo multo magis cogendus est ad ratificandam post quinquénium professionem, qui sua culpa professionem inualidè emisit. Secundò, quia fugiendo notam infamiæ incurrit, & magnam scandali ansam præbet, manendo in religione non ratificata professione, se ipsum grauibus periculis exponit, & grauia religioni damna infert, nam bonis Religionis alitur, vota professorum feret, ad sacros ordines sine titulo, & sine litteris dimissoriis legitimi prælati promouebitur (professio enim inualida non potest esse titulus, quo inualidè professus ad ordines promoueatur, & Superior Religionis non potest dimissorias concedere, vt suppono ex dictis de censuris in particulari *disputat. 3. quæstione 1.*) dispensationem, & absolutionem virtute priuilegiorum religionis obtinebit, & peccata fatebitur Cófessario, qui fortè non est approbatus ab ordinario, sed solum à superiore Religionis: consequenter inualida erit confessio. Nec illi suffragatur *L. Barbarius ff. de offic. Præt.* vt falso putat *Sanchez numero 38.* quia ex ea lege colligitur iurisdictionem suppleri, dum exercens iurisdictionem habet titulum coloratum illius iurisdictionis; hic autem non adest titulus coloratus huiusmodi iurisdictionis, cum constet Prælatum Religionis non posse, nisi cum suis Religiosis dispensare, facultatem recipiendi ordines concedere, & nouitios, ac vere professos absoluere. Tertio quia professio est contractus mutuus, quo religiosus obligatur Religioni, & religio veram habuit intentionem admittendi hunc ad professionem. Ergo hic etiam veram habere debet intentionem capessendi Religionem: & si illam ficta professione decepit, tenetur fictionem tollere. Quarto, quia Religio, licet sit graue iugum, nihilominus est etiam valde vtile ipsimet professo onus illud suscipienti, & onus vtilitate, & incommodum fructu, compensatur, consequenter ægrè ferre non debet, in eas se coniectum esse angustias, vt ad illud subeundum obligetur: adest enim iusta causa istius obligationis.

Ad primam rationem primæ sententiæ Respondeo, quicquid sit de matrimonio, negando consequentiam; facilius enim est, vt quis obligetur ad statum perfectionis, quam ad statum matrimonij, qui perfectioni capessendæ raro conducit.

Ad secundam Respondeti posset primo, Concilij decretum esse dispositiuum pro vtroque foro. Tridentinum enim hoc quinquennium præfixit, vt religio tanto tempora præscribat contra Religiosum ius resiliendi, modo persona contra quam præscribitur, esset eo tempore capax huius passiuæ præscriptionis.

Respondeo secundo, etiamsi admittam Concilium niti præsumptione, & consequenter in foro conscientiæ non obligare, si veritas sit in contrarium; nihilominus Religiosus ficte professus aliunde obligatur ad professionem ratificandam, vt patet ex rationibus ad probandam secundam sententiam allatis.

Ad tertiam patet responsio ex quarta ratione allata ad probandam secundam sententiam.

TERTIA PROPOSITIO.

3 AD validam professionis ratificationem requiritur nouus consensus, quo religiosus sciens præcedentem professionem inualidam esse, eam approbet volens, vt ex tunc teneat, & firma sit; siue approbet verbis, siue factis; siue etiam solo animi consensu, vt si actus professorum faciat intentione approbandi professionem, aut si dicat: Ex nunc me trado Religioni instar aliorú profitentium. Ratio cur nouus consensus requiratur, est quia professio

professio perficitur consensu circa materiam habilem,seu cum subiecto habili; hic autem consensus desiderabatur in prima professione inualida, vt suppono; Ergo nouus consensus necessarius est.

Dixi,quo Religiosus sciens præcedentem professionem inualidam;nam si Religiosus ignorans præcedentem professionem inualidam, eam ratificet, & approbet,ratificatio non subsistit; quia ratificans non censetur habere absolutum profitendi animum; sed ex suppositione falsa valoris prioris professionis in illam consentit. Cum enim nihil magis contrarium consensui reperiatur, quam error. *L.si per errorem ff.de iurisd.omn. Iudic. & L.nihil consensui ff. de reg. iur.* Hic autem consentiat per errorem,quo putat priorem professionem validam esse, sequitur vere non consentire: consequenter professionem non ratificare, vt n simili docui de voto cum communi Doctorum sententia.

4 Maior difficultas est, vtrum ad validam professionis ratificationem requiratur etiam nouus consensus, id est noua acceptatio ex parte Religionis.

Respondeo probabiliter sustineri posse non requiri nouum Religionis consensum; modo Superior qui prius consenserat,non reuocauerit consensum.

Ratio est,tum quia Religio, seu Superior iam ex parte sua suum præstiterat consensum. Ergo accedente nouo consensu Religiosi, & persona habili ad professionem, professio ipsa coalescit. Tum quia in praxi arduum est nouum à Superiore,seu Religione consensum extorquere.Tum quia Summus ipse Pontifex, seu Ecclesia censetur consentire,& acceptare ratificationem. Cum enim in *cap.significatum de regular. & cap.1.de regular. in 6.* & in Tridentino *sess.25.cap.19.* decernatur,professionem irritam certo tempore coalescere per ipsius professi ratificationem, colligitur Summum Pontificem, qui supremus est Religionum Generalis, talem ratificationem acceptare, neque aliam requirere. Ita *Sanchez loco citato num.6.* & alij contra Azorium loco statim citando.

Ex quo patet à fortiori in ratificatione professionis antea inualidæ opus non esse iteratione ceremoniarum,quę ex consuetudine, vel constitutionibus Religionis adhiberi solent. Tum quia non sunt de substantia. Tum quia neque iterantur benedictiones in matrimonio antea inualide celebrato. Tum quia istæ antea adhibitæ fuerunt. Ita *Nauar.consil.27.num. 2.de regul. Azor.1. parte lib. 12. cap.4.quæsito 7.ad finem,Sanchez loco citato num.66.*

Obiicies contra dicta in solutione difficultatis, prior acceptatio, & consensus Religionis fuit irritus. Tum quia fuit circa personam inhabilem, si profitens tunc temporis inhabilis erat ad professionem. Tum quia Superior Religionis non habuit intentionem obligandi se erga Religiosum, nisi etiam Religiosus ipse obligaretur Religioni. Cum autem religiosus non obligauerit se Religioni, neque Religio illi se obligauit: consequenter opus est noua acceptatione cognito nullitatis professionis defectu.

Respondeo consensum illum non fuisse materialiter irritum,cum Religio verè consenserit, etiamsi forte elicitus esset erga personam tunc temporis inhabilem,& quāuis Religio non consensisset, si nouisset hunc non valide profiteri, nihilominus re ipsa consensit:consequēter obligatur Religioso,postquā hic suum consensum præstiterit.

5 Quæres, vtrum Religiosus inualidè professus teneatur nouum peragere nouitiatum, dum professionem ratificare intendit.

Respondeo non teneri nouum nouitiatum peragere, si nouitiatus validus fuit.

Ratio est,tum quia nullo iure probari potest nouo nouitiatu opus esse.Tum quia Concilium Tridentinum *sess. 25.c.15.de Regul.*statuit ad valorem professionis integrum nouitiatus annum præmittendum esse: sed hic ante ratificationem professionis præmissus fuit. Ergo ratificatio professionis valida est,non iterato nouitiatu.

Addo probabilissimum mihi videri,non opus esse nouo nouitiatu,etiamsi præcedens irritus fuerit, modo tempore ratificationis expletus fuerit nouitiatus annus, quamobrem valida est ratificatio professionis facta ab eo, qui Religioné ingressus fuerat,vt Religioni illuderet, & Religiosos deciperet. Quamuis enim huiusmodi nouitiatus formaliter irritus esset defectu consensus ingredientis (nouitiatus enim perficitur mutuo Religionis, & ipsius ingredientis consensu) nihilominus sufficere videtur ad validam professionem, vel ad eius ratificationem. Ratio est, quia nouitiatus materialiter validus est; nam ille nouitiatus materialiter validus est, quo religio integro anno experta est mores ingredientis, & ipse ingrediens expertus est onera religionis; in nostro autem casu Religio experta est mores ingredientis, & ingrediens onera religionis. Ita *Sanchez lib. 7. de matrim. disput. 37. numero 46.& seq.Azor.1.parte lib 12. cap.1. quæsito 6. vers. Si quæres.* Contra *Nauar lib.3. consil.26. num.17.& 19. & consil.89.num.5. Rodriquez in summ.2.parte cap.5. numero 2.* & alios.

Obiicies, quod nullum in se est, nullum iuris effectum operari potest,& non entis nullæ sunt qualitates. *L. eius qui in prouincia ff. si cert. pet. cap. bono de elect.* Ergo nouitiatus irritus prodesse non potest ad validam professionis ratificationem. Respondeo, quod nullum est in se materialiter, & formaliter, nullum operatur effectum; quod vero validum est materialiter, effectum operari potest.

Ex dictis sequitur nouitiatum iterandum non esse,dum professio irrita fuit, eo quod integro anno nouitiatus peractus non fuisset ante professionem; completus autem fuit, dum professio ratificata fuit. Quamuis enim ille nouitiatus sufficiens non esset ad professionem præcedentem, sufficit tamen ad professionis ratificationem; & hoc valet, etiamsi publicè constaret professionem,& nouitiatum præcedentem viribus carere; adhuc enim eadem ratio militat,vt bene Sanchez *num.*48.

QVARTA PROPOSITIO.

6 Probabile est religiosum, qui professionem ratificauit,frui posse priuilegiis religionis, ac si ab initio valide professionem emisisset, aliis religiosis ignorantibus nullitatem professionis. Ratio est,tum quia ratificatio est veluti quædam ratihabitio, quæ retrotrahitur ad diem actionis, quæ ratificatur. Tum quia Religiosi in hac parte non censentur inuiti,saltem dum Religiosus,qui suam professionem ratificauit, dispensationem commodè obtinere non potest,aut nequit sine incommodo, & nota abstinere ab iis actionibus sibi ratione antiquitatis existimatæ professionis competentibus. Tum quia Religio, quantum est ex parte sua, illum ad ea priuilegia admisit vsque à tempore acceptationis. Ergo illis vti posse videtur, ac si ab initio validè professus fuisset: propterea perseuerare potest in priori sede,prius suffragium ferre,& similia. Ita *ex parte Nauar.consil.27. num. vlt.de regularib.* contra *Sanchez ex parte libro 7. de matrim. disput. 37. numero 68.*

SECVNDA DIFFICVLTAS.

Quibus ex causis religioso competat ius reclamandi contra professionem.

Solutio istius difficultatis constabit cognitis causis,propter quas professio irrita est.

Quarum prima est defectus legitimi consensus. Secunda,defectus integri nouitiatus. Tertia, defectus legitimæ ætatis. Quarta defectus legitimi sexus. Quinta defectus legitimi Superioris professionem acceptantis. De his singulis agam in sequentibus paragraphis.

§. I.

§. I.

1 *Defectus legitimi consensus sufficientem exhibet causam reclamandi contra professionem.*
2 *Nouitiatus an interrumpatur ob superuenientem dementiam.*
3 *Metus, aut vis est sufficiens causa ad reclamandum contra professionem factam per vim, vel metum.*
4 *Professio facta sub conditione de futuro non est valida ante conditionis euentum.*

1 PRima causa reclamandi est, dum quis professionem emisit sine legitimo consensu ad professionem requisito. Cum enim huiusmodi professio irrita sit; Professio enim est contractus mutuus, quo Religiosus religioni, & religio ipsimet Religioso obligari solet; Contractus autem mutuo consensu perficitur; Sequitur religiosum non teneri onere illius professionis; consequenter posse reclamare; quamquam fortè in foro externo non audietur dum defectum consensus probare non poterit; nam quæ in animo consistunt, alieno testimonio probari non possunt.

Hinc sequitur primo regularem, qui professionem tẽpore dementiæ celebrauit (modo dementia non esset in vna, vel altera materia tantum, sed mente omnino priuaret) posse acquisita sanitate reclamare; quia inualidè professus est; nouitiatus enim, & professio peragi non possunt sine libero consensu; amens autem consentire non potest. Et hoc verum sentio, etiamsi compos fuisset, dum religionem ingressus est, sed postea dementia correptus fuit, & ea durante professionem emisit, vt patet ex allata ratione.

2 Maius dubium est, vtrum superueniente dementia, annus nouitiatus interrumpatur, ita vt sublata dementia, iterum inchoandus sit annus nouitiatus, vel saltem in anno integro nouitiatus computari non possit dementiæ tempus.

Respondeo distinguendo, vel dementia breuis est, vel longa. Si breuis, nouitiatus non interrumpitur. Tum quia modicum pro nihilo reputatur. Tum quia vsu, & praxi religionum omnium receptum est, vt nouitiatus non interrumpatur ob frenesim octo, vel quindecim dierum, ex morbo prouenientem; Sed tempus frenesis in spatio vnius integri anni ad nouitiatum requisiti computatur. Si vero dementia est longa, & extraordinaria, verb. grat. per vnum mensem, vt est illa, quæ ex morbo non prouenit, impedit nouitiatus cursum, ita vt tempus, quo ipsa durat, computari non possit in ipso nouitiatus anno. Ratio est, quia nouitiatus annus institutus est, vt nouitius explorare valeat monasticam disciplinam; illam autem experiri non potest tempore amentiæ, cum debito rationis vsu tunc temporis careat, sublata tamen amentia non est iterum inchoandus annus nouitiatus, sed habenda est ratio illius temporis præcedentis professionem, & tantum temporis supplendum est, vt anno integro censeatur nouitiatum peregisse. Ratio est, tum quia licet tempus dementiæ dormire faciat, vel suspendat nouitiatum, vt potè peractum tempore inhabili, non tamen illum interrumpit; Nouitiatus enim interrumpitur voluntario egressu à religione, aut expulsione; Hic autem voluntariè egressus non fuit, nec fuit expulsus; sed in monasterio mansit, vel extra Monasterium, de licentia Prælati. Tum quia huiusmodi demens gaudet priuilegio canonis, consequenter percuti non potest sine excommunicatione; consequenter adhuc est nouitius, alioquin ipsum percutiens excommunicationis vinculo non ligaretur.

3 Secundo sequitur regularem, qui professionem per vim, vel metũ celebrauit, posse intra quinquennium contra professionem reclamare. Ratio est, tum quia professio celebrata non fuit cum legitimo consensu; consensus enim ad professionem requisitus debet esse liber; Vis autem, & metus licet non auferant omnino consensum, & voluntarium, nihilominus efficiunt inuoluntarium mixtum. Tum quia ius canonicum huiusmodi professionem irritam reddit *capitulo 1. de his, quæ vi.* Tum quia Concilium Tridentinum *sessione 25. cap. 19. de regular.* inter causas, propter quas religiosum audiri posse concedit, expresse enumerat vim, & metum. Obserua tamen vim, & metum debere esse grauem. Tum quia in iure non habetur ratio metus leuis. Tum quia metus leuis non irritat carnale matrimonium. Ergo neque spirituale, id est professionem. Quomodo autem contingat metus grauis, aut leuis, & quando irritare possit professionem, colligi potest ex dictis de matrimonio *quæst. 3. puncto 8.* & ex dictis de legibus *disput. 4. quæst. 2. punct. 3. §. 1.* vbi fusè satis, & prolixè explicaui quandonam matrimonium aut votum irritetur vi, vel metu, ad ibi dicta me remitto. Ibi etiam *§. 2. numero 5.* egi quandonam votum, vel matrimonium celebratum per metum, vel dolum irritum sit. Quæ ibi docui, accommodari possunt professioni per errorem, vel metum celebratæ.

4 Tertio sequitur professionem celebratam sub conditione de futuro non esse validam, nondum adimpleta conditione. Tum quia deficit consensus requisitus ad professionem absolutam. Tum quia actus agentium non operatur vltra intentionem eorum; intentio autem profitentis est obligare se solum dependenter ab illa conditione; adimpleta tamen conditione professio perficitur, neque opus est nouo consensu, modo prior ante conditionis euentum reuocatus non fuerit. Ratio est, quia consensus iam præcessit & ad professionis valorem nihil desiderabatur præter conditionis euentum. Ergo illo adueniente professio valida est, vt bene *Sanchez in opere morali libro 5. capitulo 8. numero 88.* & alij, quos ego retuli *de matrim. quæst. 2. puncto 9. de contractibus disput. 3. qu. 1. puncto 4. & de voto in tractatu de leg. disput. 4. quæst. 2. puncto 2. num. 2. & seq.*

Hæc tamen intellige, modo conditio contraria non esset substantiæ professionis, id est tribus votis substantialibus religionis. Tum quia conditio contraria substantiæ voti, vel matrimonij destruit votum, & matrimonium, vt probaui de matrimonio, & de voto. Tum quia Deus non acceptat illam conditionem. Ergo neque acceptat promissionem seu professionem, cum illa fiat solum sub ea conditione. Ita *Couarr. 4. decret. 2. parte cap. 3. §. 1. numero 18. Rodriquez tomo 3. quæst. 17. articulo 6. Azor. lib. 11. capit. 15. quæsito 9. Sanchez loco citato numero 92.* & alij, quos retuli de matrim. & voto locis citatis, omissis quampluribus aliis apud præcitatos Doctores. Contra *Bernardum Diaz regula 521. num. vnic.* & alios.

Hinc primo infertur inualidam esse professionem hoc pacto celebratam: Profiteor hac conditione, vt proprium retineam independentèr à Superioris facultate, & viuam iuxta meæ voluntatis arbitrium, vel vt castitatis onere nõn obstringar; nam istæ conditiones substantiæ professionis aduersantur. Secus dicendum est de professione facta sub conditione manẽdi in propria domo. Ratio est, tum quia huiusmodi conditio non est contra substantiam professionis; nam religiosus de licentia Superioris domi degere potest. Tum quia sic colligitur ex *capitulo finali, qui Cler. vel vouen.* Poterit tamen superior huiusmodi licentiam iusta de causa reuocare, quia non ademit sibi facultatem reuocandi, dum iusta superuenerit causa. Ita *Azor. libro 10. capitulo 5. quæsito 2. Sanchez loco citato, numero 102. Emanuel Sa verb. Religio numero 6.* & alij.

Secundo infertur validam esse professionem; dum quis professionem emittit hac conditione, modo sibi reseruetur vsus domus, vel facultas retinẽdi certam pecuniæ summam ex facultate Superioris, & ad ipsius Superioris nutum

nutum reuocabile: ita enim conditio non repugnat substantiæ voti paupertatis, cum paupertatis votum actuali retentione vsus alicuius rei, dependenter à voluntate Superioris, non violetur. Hoc pacto intelligitur, *capit. finali, qui Cler. vel vouentes*, & ita explicandum est in dubio, dum quis in professione reseruat sibi aliqua bona. Cum enim in dubio nullus præsumatur delinquere, credendus est voluisse modo licito promittere, & professionem validam emittere, vt bene *Sanchez loco cit. num.* 98.

An autem valida sit professio, qua quis intendit quidem vouere castitatem, sed non vult castitatem seruare, constat ex dictis de matrimonio *quæst.* 1. & de voto, quæ ibi videri possunt dum opus fuerit.

§. VI.

1 *Nouitiatus integer requiritur ad professionem, alioquin datur locus reclamationi contra ipsam.*
2 *Nouitiatus fieri debet in legitima ætate, & quænam sit ad ipsum legitima ætas.*
3 *Nouitiatus peragi debet anno continuo,*
4 *Annus nouitiatus sufficere videtur ad professionem, etiamsi nouitius eo expleto exierit, & postea iterum admissus fuerit absque alio nouitiatu.*
5 *Nouitiatus hoc tempore peragi debet in habitu religionis.*
6 *Nouitiatus quandonam peragi possit extra monasterium.*

1 SEcunda causa, ob quam contra professionem reclamare licet, contingit dum professio celebrata fuit non præmisso integro nouitiatus anno. Concilium enim Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 15. ad validam professionem requirit vnum integrum probationis annum, inchoatum post pubertatem, id est post decimum quartum annum. Quamuis enim non prohibeat adolescentes recipi, & in Religione instrui ante decimumquartum annum, illud tamen tempus in anno probationis, & nouitiatus computari non vult, vt constabit ex solutione dubiorum proxime sequentium.

Hoc tamen intelligitur, & limitatur, nisi obstent peculiaria aliquarum religionum priuilegia; quamobrem *Passarellus de priuilegiis Minimo fol.* 123. *Henriquez libro* 13. *cap.* 40. *num.* 2. *in Comment. lit. R.* testantur Pium V. facultatem ordini Prædicatorum concessisse, vt nouitia morbo vexata, & iudicio medicorum, morti proxima professionem emittat, & monasterio dos, & illius bona acquirantur, vt pluribus *Sanchez in opere morali libro* 5. *cap.* 4. *num.* 16. *Miranda quæst.* 22. *artic.* 10. *Beia* 4. *parte casu vltimo*, *Barbosa cap.* 16. *numero* 4. *de regular.* vbi etiam addunt huiusmodi professum teneri, si conualescat, complere annum nouitiatus, & professionem iterum emittere.

Secundo intelligitur, & limitatur in equitibus S. Iacobi, S. Ioannis, Alcantaræ, & Calatrauæ. Hos enim constat professionem emittere statim elapso decimotertio anno, etiam ante nouitiatus annum. Neque hoc abrogatum fuit in Concil. Trident. vt sacra Cardinalium Congregatio declarauit, testibus *Azorio* 1. *par. lib.* 13 *cap.* 4. *quæsito* 2. *Sanchez loco citato numero* 17. *Petro Marzila*, & aliis.

An autem in anno professionis, & nouitiatus computandus sit dies bissexti, constabit ex infra dicendis de professione ante legitimam ætatem celebrata.

2 Sed modo dubium est primo, an sufficiat nouitiatum quouis tempore fieri. Respondeo negatiuè, sed fieri debet in legitima ætate, legitima autem ætas ad nouitiatum est pubertas completa iuxta communem Doctorum sententiam. Nouitiatus enim institutus fuit ad experiendum, & explorandum Monasticam disciplinam, Religionis onus, & asperitates, quarum vna præcipua est, onus castitatis seruandæ. Nouitius autem non potest plene, & perfecte religionis asperitates experiri ante completam pubertatem. Hac de causa Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 15. *de regul.* irritam facit professionem emissam ante decimumsextum annum completum, etiamsi fortè nouitiatus ante decimumsextum annum peractus, & completus fuerit.

3 Secundo dubium est, vtrum annus in quo nouitiatus peragitur debeat esse continuus, vel sufficiat interruptus, vt si nouitius peracto tribus, vel quatuor mensibus nouitiatu aufugiat, vel à Religione expellatur, & postea iterum admittatur computato priori tempore. Respondeo annum nouitiatus debere esse integrum, & continuum. Ratio est, tum quia dum in lege præscribitur aliquod tempus, debet esse continuum, vt pluribus probat *Couarruuias* 3. *Variar. resolut. cap.* 1. *num.* 1. *Gutierez canonicar. quæst. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 14. & alij. Tum quia ideo petitur annus probationis, vt nouitius onera religionis ritè, & perfectè experiatur; ritè autem, & perfectè non experitur ea per aliquod tempus intermittendo: sicut ieiunium longi temporis non perfectè experitur, qui cum intermissione, & interuallo illud persoluit.

Et hoc verum est, etiamsi nouitius à Monasterio aufugerit animo redeundi, & interim regulas Monasterij seruauerit, & onera sustinuerit; adhuc enim nouitiatus dicitur interruptus: interrumpitur enim recedendo à Religione contra obedientiæ præscriptum: nisi fortè recesserit ad breue tempus animo statim redeundi, vt si causa conuiuij, aut repræsentationis, aut fornicationis quadam nocte è monasterio discessit statim reuersurus, etiamsi interim habitum exuerit, ne dignosceretur, vel vt commodius peccare posset: hic enim non dicitur desertor religionis, vel eius habitus, & modicum pro nihilo reputatur, nec moralem continuationem tollit. Secus dicendum videtur, si duorum, vel trium dierum mora intercessit; tunc enim annus non censetur continuus; nam res illa non dicitur continua, intra quam intercedunt qualitates contrariæ; in hoc autem casu intercedit factum contrarium, videlicet dimissio nouitiatus, & regularis obseruantiæ, & obedientiæ. Ita *Nauarr. de regular. consil.* 32. & 33. *Sanchez in opere morali libro* 5. *capit.* 4. *numero* 31. & *sequ. Barthol. à S. Fausto in thesauro relig. libro* 5. *quæsito* 164. *Barbosa capitulo* 16. *num.* 5. *de regul.*

4 Tertio dubium est, vtrum sufficiat nouitiatus, quo per vnum annum integrum in religione peracto, Nouitius egressus fuit: sed postea iterum ad idem, vel aliud eiusdem ordinis, & obseruantiæ Monasterium rediit, & in eo ad professionem absque nouo nouitiatu admissus fuit. Respondeo sufficere, etiamsi longa mora intercesserit. Ratio est, tum quia hic re vera vno integro anno religionis onera expertus fuit, tanquam nouitius. Hoc tamen intelligitur, nisi conditio, & circunstantia personæ, aut Religionis adeo mutata fuerint, vt nouitius onera, & asperitates religionis sufficienter expertus non censeatur; huiusmodi enim nouitiatus perinde est, ac si peractus in ea Religione non fuisset. Tum quia licet Concilium Tridentinum *sessione* 25. *capitulo* 6. statuat, vt Superiores finito nouitiatus anno admittant, vel eiiciant nouitios, nihilominus admissio si iusta subsit causa, differri potest ex declaratione Sacræ Congregationis. Ita *Rodriquez tom.* 3. *quæstione* 15. *art.* 10. *ad finem, S. Antoninus, Syluester, Armilla, & alij apud Sanchez in opere moral. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 34. & 21.

5 Quarto dubium est, vtrum sufficiat Nouitiatus, qui vno anno vel aliqua anni parte peractus non fuit in habitu religionis, sed in seculari. Respondeo hoc tempore non sufficere. Ratio est, tum quia Concilium Tridentinum *sess.* 25. *c.* 15. *de regul.* statuit annum nouitiatus mensurandum esse à die habitus. Tum quia nouitiatus institutus fuit, vt nouitius exploraret, & experiretur asperitates, & onera religionis; delatio autem habitus religionis inter onera, & asperitates religionis iure merito recensetur.

Tum

Tum quia ita vsu, & praxi religionum receptum fuit. Ita *Syluester verb. Religio* 5. *quæsito* 5. *Azor. tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 2. *quæsito* 9. *Rodriquez tom.* 3. *quæst.* 15. *art.* 9. *Munda quæst.* 12. *art.* 6. *Barthol. à S. Fausto quæst.* 177. *Barbosa, cap.* 16. *num.* 7. *de regular.* & alij, quos citat, & sequitur *Sanchez libro* 5. *cap.* 4. *num.* 29. Contra *Panorm. in cap. super eo in fine de regular.*

6 Quinto dubium est, vtrum sufficiat Nouitiatus extra Monasterium peractus. Respondeo sufficere dum peractus fuit ex legitima superioris licentia. Ratio est, tum quia Superior per annum explorauit eo pacto mores nouitij, & nouitius ea ratione expertus est onera religionis, quatenus ei permissum fuit à Superiore. Tum quia nouitius extra monasterium degens de licentia sui Superioris censetur in Monasterio commorari, cum ibi existat dependenter à voluntate, & præcepto sui Superioris, seu sub obedientia sui Prælati: alioquin non liceret nouitio de licentia sui Prælati peregrinationem suscipere, aut Hospitali inseruire, & alia pietatis opera dependenter à Prælati sui voluntate præstare. Ita *Nauarr. de regular. consil.* 32. *Azor. tomo* 1. *lib.* 12. *cap.* 2. *quæsito* 8. *in fine. Sanchez lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 27. *& seq. Riccius in praxi decis.* 510. *Barbosa cap.* 16. *num.* 5. *&* 8. *de regular.*

§. III.

1 *Reclamatio conceditur contra professionem factam extra legitimam ætatem.*
2 *Ætas quomodo computanda sit.*
3 *Bissexti dies an computandus sit in legitima ætate ad professionem requisita.*
4 *Ætas an computanda sit à die natiuitatis, an à die conceptionis.*
5 *Ætas legitima quomodo probetur.*
6 *Professio facta ante legitimam ætatem non valet non solum vt professio, verum neque vt votum simplex.*

Tertia causa, ob quam regularis intra quinquennium contra professionem reclamare potest, est defectus legitimæ ætatis: legitima autem ætas in religione tam virorum, quam mulierum, est annus decimus sextus completus ex Trid. *sess.* 25. *cap.* 15. *de regular.*

2 Hæc autem ætas computanda est de momento ad momentum, alioquin completa non diceretur, quamobrem si non constaret de hora natiuitatis, expectandus esset totius diei exitus; si non constaret de die, sed de solo mense, expectandus esset totius mensis exitus; si non constaret de mense, sed de anno, expectandus esset totius anni finis. Cum enim possessio stet pro lege præscribente certum tempus completum, in fauorem ipsius iudicandum est, ita vt nullus ad professionem admittatur, quem non constet sexdecim annos integros compleuisse. Ita *Sfortius Oddo in simili, tract. de restit. in integrum parte* 1. *quæst.* 2. *art.* 9.

3 Sed modo dubium est primo, vtrum dies bissexti computandus sit in ætate ad professionem, vel ad nouitiatum requisita.

Respondent nonnulli Doctores non esse computandum. Tum quia annus à iure præfixus in odiosis constat 365. diebus. Tum quia sicut ille annus 1581. ex quo Gregorius XIII. abstulit decem dies à mense Octobris, censebatur integer annus iuxta sententiam multorum Theologorum, & Iurisperitorum apud *Henriquez lib.* 10. *cap.* 19. *in Comment. litt. k.* & apud *Fornarium de ordine cap.* 3. *num.* 4. ita & cæt.

Sed contrarium mihi probabilius videtur. Tum quia dies ille bissexti est cōplementum quadriennij præcedentis, & deerat ad complementum integri circuli solaris per Zodiacum. Tum quia duo illi dies pro vno computantur *cap. quæsiuit de verb. signific. & L.* 3. *§. minorem ff. de minor. & L. cum bissextus ff. de verb. signif.* Tum quia anni computandi sunt iuxta ritum, & vsum Ecclesiæ, vt in simili tradunt communiter Doctores de interstitiis. Vsu autem Ecclesiæ receptum est, vt dies bissexti computetur, alioquin non solum non esset computandus dies præsentis anni bissextilis, verum neque annorum præcedentium bissextilium.

4 Secundo dubium est, vtrum ætas computanda sit à die natiuitatis, an à die conceptionis.

Respondeo computandam esse à die natiuitatis, quia communi vsu receptum est, vt ætas à die natiuitatis computetur, dies tamen natiuitatis non solum dicitur is, quo quis naturaliter ex vtero matris prodit; verum etiam ille, quo quis secto matris vtero in lucem editur. Ita *Couar.* 4. *decret.* 2. *parte c.* 8. *§.* 2. *num.* 3. *Mandosius de ætate minori, cap.* 1. *numero* 25. *Sanchez in opere morali libro* 4. *cap.* 35. *numero* 4. contra *Sfortium Oddo de restitut. in integr.* 1. *parte. quæst.* 1. *art.* 1. *num.* 48. & alios, arbitrantes ætatem computandam esse à die conceptionis, dum fauorabile est proli ita computari, secus dum est odiosum proli, vt in hoc casu.

5 Tertio dubium est, quomodo legitima ætas probetur. Respondeo in hac re consulendum esse *Menochium de præsumpt. præsumpt.* 51. *& Mascard. de prob. to.* 2. *concl.* 667.

6 Quarto dubium est, vtrum professio emissa ante legitimam ætatem, vel non completo nouitiatus anno, valeat saltem vt votum simplex.

Respondeo negatiuè. Ratio est, quia Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 15. huiusmodi professionem omnino irritat, ac si facta non fuisset. Quomodo autem Concilium irritare possit professionem, patet ex dictis de Sacramentis.

Et quo patet differentia inter professionem inualidam defectu ætatis, & nouitiatus, & inter professionem alia de causa inualidam, quod in primo casu nullam inducit obligationem, quia Tridentinum illam viribus priuat; in secundo vero casu vim habet voti simplicis, modò vouens simpliciter vouerit, etiam independenter à professione solemni, seu à votis solemnibus. Ratio est, quia dum actus non valet eo modo quo fit, valet saltem eo modo quo valere potest; *cap. vnico §. idem quoque, de desponsat. impuberum in* 6.

Dixi, *modo vouens simpliciter vouerit*, nam si vouit solum dependenter à religione, id est dependenter à fine manendi in religione, perspicuum est nulla ratione obligari, quia votum non obligat vltra vouentis intentionem, & in dubio, an simpliciter vouerit, probabilissimum est præsumi simpliciter vouisse, quia possessio stat pro voto; nam pro eo stat possessio, pro quo stat iuris præsumptio, ius autem præsumit huiusmodi profitentem habuisse intentionē obligandi se eo modo, quo potuit, iuxta regulam citatam, ex *cap. vnico de dispens. impub.* ob id in *cap. quidem*, & in *cap. placet, de conuers. coniug.* decernitur, virum coniugatum, qui professionem sine debita facultate emisit, teneri simplici voto castitatis ad non petendum debitum, quia hoc solum pacto obligare se potuit. Ita *Nauar. consil.* 10. *de regular. libro* 3. *Tabiena verb. nouitius quæsito* 8. *nu.* 9. *ad finem, Sanchez num.* 104. & alij, asserentes eum, qui professionem emisit apud illum, qui eam acceptare non poterat, obligari tribus votis simplicibus.

§. IV.

1 *Reclamatio conceditur contra professionem factam ab eo, qui non erat sui iuris.*
2 *Vir coniugatus non potest validè profiteri per se loquendo.*
3 *Seruus non potest validè profiteri.*

1 Quarta causa est, quando profitens non erat sui iuris; ita vt seipsum alteri validè tradere nequiret. Cum enim res vni tradita, alteri tradi nequeat: sequitur eum qui

non est sui iuris, non posse professionem emittere, qua se religioni tradat.

2 Ex quo sequitur primo virum coniugatum non posse validè professionem emittere inuita coniuge, nisi fortè perpetui diuortij causam habeat, vt si vxor adulterata est, & ipse gratiam reconciliationis nondum concessit, vt patet ex dictis de matrimonio, quæ ibi videri possunt.

3 Secundo sequitur seruum non posse absque domini consensu validè profiteri. Tum quia licet seruus castitatis voto se valeat obstringere, non tamen potest se omnino religioni tradere absque domini facultate, cum subiectus sit domino, qui iure suo priuari non debet. Tum quia in *cap. si quis incognitus* 17. *qu.* 2. decernitur seruum absque domini licentia Religionē ingressum repeti posse, illique restituendum esse, si intra biennium à die, qua nouit seruum ad Religionem aduolasse; repetat, nisi fortè seruus adeo distet, vt intra triennium repeti non potuerit. Ex quo textu licet inferre seruum intra triennium profiteri non posse; posse vero elapso triennio, quia dominus non repetens, intra triennium censetur tacite consentire, & ius reuocandi præscribitur, modo bona fides adfuerit. Verum si monasterium mala fide admisit ad religionem, sciens, vel dubitans ipsum esse seruum, tenetur domino satisfacere soluta serui æstimatione; tum quia præscriptio supponit bonam fidem. Tum quia par non est, vt monasterium ex sua fraude, aut culpa commodum reportet. Vide *Syluestrum verb. Religio* 2. *quæsito* 3. *Tabienam eod. verb. quæsito* 10. *Azorium* 1. *parte lib.* 12. *cap.* 1. *quæsito* 3. *Sanchez in opere morali libro* 5. *capit.* 4. *numero* 42. *& seqq.*

§. V.

1 *Fœmina non potest in religione virorum profiteri, neque è contra.*
2 *Hermaphroditus an inualidè profiteatur.*
3 *Hermaphroditus potest contra professionem reclamare, etiamsi professus sit in religione virorum, & virilis sexus in eo prævaleat.*

QVinta causa reclamandi contra professionem est diuersitas sexus, vt si fœmina in Religione virorum, aut vir in religione Monialium professionē emisit: huiusmodi enim professio irrita est. Tum quia defecit intentio in acceptante. Superior enim intentionem non habuit admittendi ad religionem personam diuersi sexus; consequenter errauit circa substantiam personæ. Error autem circa substantiam personæ irritat contractum. Tum quia sic decernitur in *cap. definiuimus* 18. *quæst.* 2. Tum quia quod fauore Religionis inuentum est, non debet in ipsius damnum applicari; fauore autem religionis inuenta est professio, vt homines Deo, eiusque cultui vacent; hoc autem vix fieri posset admisso in eodem Monasterio virorum, & mulierum consortio. Ita Nauarr. Vgolinus & alij, quos retuli de censuris *disput.* 2. *quæstione* 2. *puncto* 2. *num.* 13. & de Sacramentis, *disp.* 8. *quæst. vnica puncto* 5. *num. vnico.*

Ex quo sequitur primo, eum, qui Monasterium Monialium ingressus fuit, cum ex aspectu pudendarum partium pro fœmina haberetur, posse, & debere à Monasterio recedere; si postea virilia prodeant, vt alias contigisse audiui.

2 Secundo sequitur hermaphroditum, in quo virilis sexus prævalet, non posse validè profiteri in Monasterio Monialium; quia censetur vir. Si vero profiteretur in religione virorum, valida esset professio, quia hic censetur vir. Si vero vterque sexus æqualis sit, in neutra religione validè profiteri potest, quia tam est vir, quam fœmina: fœmina autem in religione virorum, & vir in religione fœminarum validè profiteri nequit. In dubio autem vter sexus prævaleat, standum est iudicio medicorum, innixo assertioni ipsius hermaphroditi. Quod si petito Medicorum consilio, res adhuc dubia sit, præsumendum est sexum æqualem esse, consequenter huiusmodi hermaphroditum inualidè profiteri, & inualidè ordines suscipere, quia possessio stat pro Religione, in qua nullus admitti debet, quem non constet illius sexus esse, in cuius religione profiteri intendit. Ita *Nauarr. de regul. consil.* 46. *Sanchez in opere morali libro* 5. *cap.* 4. *num.* 41. & alij.

3 Maior difficultas est, vtrum hermaphroditus, in quo virilis sexus prævalet, possit contra professionem in religione virorum factam reclamare, vel alio remedio vti, quo monasterio egrediatur.

Respondeo affirmatiuè. Quamuis enim professio valida sit, nihilominus maximum imminet scandali periculum, ad quod vitandum petere debet à Summo Pontifice facultatem exeundi. Imo *Rodriquez in summa tomo* 2. *capitulo* 6. *ad finem*, *& Sanchez num.* 41. existimant expelli posse absque Summi Pontificis facultate, eo quod Religionem cum periculo grauissimi damni religionis deceperit. Sed de hac re infra.

§. VI.

1 *Reclamatio contra professionem conceditur dum adfuit defectus potestatis in acceptante.*
2 *Admittere quisnam possit ad professionem.*
3 *Abbatissa professionem Monialis acceptare potest.*
4 *Episcopus an possit professionem alicuius acceptare.*
5 *Superior conuentus non potest inscio conuentu aliquem ad professionem admittere.*
6 *Consensus conuentus requiritur dum aliquis ad professionem admittendus est.*
7 *Professio validè acceptari potest ab excommunicato, vel suspenso, nisi fortè suspensus sit à potestate admittendi ad professionem.*
8 *Professio acceptari potest per alium.*
9 *Professio irrita defectu admittentis conualescit accedente consensu illius, qui potest admittere, modo nomine illius acceptata fuerit.*
10 *Impotentia ad seruandam religionis regulam non est causa sufficiens ad reclamandum contra professionem.*
11 *Reclamatio non conceditur contra professionem, quando non præcessit informatio præscripta a Sixto.*

1 SExta causa reclamandi est, dum professio facta fuit illi, qui eam acceptare non poterat; nam huiusmodi professio irrita est.

Ratio est, tum quia sic colligitur ex *capitulo ad Apostolicam de regularibus*, vbi habetur, Abbatem debere acceptare professionem per se, vel per alium. Tum quia professio est contractus, quo religio obligatur religioso, & Religiosus religioni; non potest autem religiosus obligari religioni, nisi adsit aliquis, qui eius obligationem acceptet, habens potestatem acceptandi. Ita *Nauarr. commentar.* 4. *de regular. numero* 74. *Panormitan. in capitulo porrectum de regular. Sanchez libro* 5. *capitulo* 4. *num.* 62. & alij communiter.

Obicies, in *cap. qui Clerici, vel vouentes*, habetur professionem fieri posse super Altare. Ergo opus non est acceptante.

Respondeo in dicto capite non excludi acceptantem, qui ex natura rei requiritur, vt bene Sanchez loco citato.

2 Sed modo dubium est, ad quem spectet potestas admittendi.

Respondeo potestatem admittendi iure communi, præcisis priuilegiis, constitutionibus, & consuetudine in contrarium, pertinere ad immediatum Conuentus Superiorem, vel ad alium ipso directe Superiorem in officio.

Ratio cur pertineat ad immediatum Conuentus Superiorē est, quia cum de notabili illius Conuentus commodo, & vtilitate agatur, admittendo ad religionem, opus est,

vt

vt admissio fiat ab eo, cui ex officio incumbit onus consulendi bono illius Conuentus: is autem, cui hoc onus incumbit, est immediatus Conuentus Superior, vel etiam alius ipso Superior in officio, vt est Prouincialis, aut Generalis. Sicut enim immediatus Prælatus admittere potest ad professionem, ita etiam Prouincialis, vel Generalis; cum potestas Prælati immediati eminenter contineatur in Prouinciali, & Generali, & his ex officio competat onus consulendi bono illius Conuentus. Imo generalis, aut Prouincialis interdicere potest immediato Conuentus Superiori, ne quenquam sine suo consensu admittat. Prælatus enim conuentus subiicitur Generali, & Prouinciali. Imo Generalis, aut Prouincialis potest ex iusta causa hanc sibi facultatem in particulari casu reseruare.

Ratio est, tum quia Generalis coarctare potest facultatem Prouincialis ad admittendum *cap. exiit. §. Verum quia ad finem de verbor. significat. in 6.* Ergo signum est Generalem coarctare etiam posse facultatem immediati Conuentus superioris. Tum quia potestas immediati Prælati eminenter continetur in Generali, & Prouinciali. Ex quo fit, vt si immediatus superior Conuentus aliquem ad professionem admittat, postquam admittendi facultas ei reuocata fuit à Generali, vel à Capitulo generali, inualidè admittat, quia caret admittendi facultate, vel quia desideratur animus admittendi, sicut Parochus inualidè assistit illi matrimonio, cui facultatem assistendi Episcopus ex iusta causa suspendit. Secus si Generalis, aut Prouincialis solum interdixit Superiori Conuentus acceptare; tunc enim validè acceptat, quia prohibitio faciendi aliquem actum, non irritat actum, sicut validum est matrimonium celebratum coram Parocho, cui à Pontifice interdictum erat assistere, vt docui de matrimon. *quæst. 2. punct. 8. num. 18.*

Obiicies, Generalis, vel Prouincialis non potest irritare professionem. Cùm enim religiosus per professionem peculiari ratione subiiciatur Summo Pontifici, supremo Religionum Superiori, & Prælato, non potest Prælatus Summo Pontifice inferior hanc subiectionem impedire, & professionem irritare.

Respondeo Generalem, aut Prouincialem non irritare professionem directè (id enim ad solum Pontificem spectat,) sed solum indirectè, quatenus adimit inferiori Prælato facultatem admittendi; Ex quo postea sequitur professionem inualidè emitti, defectu potestatis in admittente.

3 Ex dictis colligi potest primò, Abbatissam posse professionem Monialium acceptare. Tum quia in *cap. consuluit, qui Clerici, vel vouentes,* deciditur quandam fœminam, quæ dimisso habitu nupsit validè nupsisse, quia professa non fuit in manu alicuius Episcopi, vel Abbatis, vel Abbatissæ. Ergo ibi supponitur Abbatissam posse professionem acceptare. Tum quia Abbatissa immediatam habet in suo monasterio auctoritatem. Neque obstat dicere Abbatissam carere iurisdictione, cuius fœmina incapax est; consequenter carere potestate admittendi.

Respondetur enim admissionē non esse proprie actum iurisdictionis, sed potius superioritatis, pertinentis ad potestatem œconomicam, seu dominatiuam, vt docui de legibus *disp. 1. quæst. 1. puncto 3. num. 3.* cùm Molina, Couarruuia, & Suarez.

Idem in terminis tradunt *Azor. lib. 12. cap. 5. quæstio 6. Sanch. in opere morali lib. 5. cap. 4. num. 76.* vbi plures alios allegat. Hoc tamen tempore professio Monialium in monasteriis Episcopo subiectis fieri solet coram Episcopo, vel alio facultatem habente ab Episcopo, vel ab ipsius Vicario, præuio tamen consensu maioris partis Capituli, seu Conuentus consentientis talem ad professionem admitti.

4 Secundò, colligitur Episcopum non posse quemquam in Monasteriis exemptis propria auctoritate ad professionem admittere. Tum quia ipse non est Conuentus superior. Tum quia ille potest professionem admittere, qui potest religiosum religioni incorporare; Episcopus autem non potest quemquam propria auctoritate incorporare Religioni; cum religiones vt plurimum à iurisdictione Episcopi exemptæ sint. Ita *Nauarr. consil. 4. num. 2. & sequent. de regular. Rodriq. tom. 3. quæst. 17. artic. 11. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 5. quæst. 4. Sanchez loco citato, num. 74.* & alij contra *Innocentium cap. porrectum, num. 15. de reg. Hostiensem,* & alios quos increpat, & redarguit Rodr. loco citato.

5 Secundò dubium est, vtrum potestas admittendi ad professionem competat soli Prælato Conuentus, ita vt ipse admittere possit absque consilio, vel consensu Conuentus.

Respondeo non posse se solo admittere; sed requiri consilium, & consensum Conuentus. Ratio est, quia immediatus superior Conuentus non potest propria auctoritate, & independenter à consilio Conuentus facere præcipua religionis negotia, ex quibus graue commodum, vel damnum Conuentui sequi posset; admissio autem ad professionem præcipuum est religionis negotium, ex quo malè peracto grauissima religioni incommoda sequi possent. Ita *Azor. cap. 4. quæsito 3. Nauarr. Comment. 3. de regul. num. 5. Syluest. Angelus, Tabiena,* & alij apud *Sanchez num. 64.*

6 Maior difficultas est, vtrum satis sit, vt Superior consilium Conuentus audiat, vel etiam illud sequi teneatur.

Respondeo teneri etiam illud sequi. Ratio est, tum quia Superior tenetur sequi consilium, & consensum suorum Religiosorum, dum eos ad consilium adhibet tamquam collegas, & officij participes, vt in hoc casu. Tum quia hic est communis vsus, & praxis religionum, testibus *Nauarr. consil. 9. de regular. Rodriquez tom. 3. quæst. 17. art. 7. Sanchez loco citato num. 65.* & aliis.

Existimo tamen non requiri consensum totius Capituli, sed maioris partis, quia quæ à maiori parte fiunt, à toto Capitulo fieri censentur.

Hinc patet primò, quid dicendum sit de Episcopo respectu Monialium sibi subiectarum. Episcopus enim non potest, contradicente maiori Conuentus parte, aliquem ad professionem admittere, quia admissio ad professionem pertinet ad Abbatissam, seu ad Prælatum monasterij, cum consensu maioris partis Conuentus. Ita DD. cit.

Secundò, patet Prælatum Conuentus non posse vacante Conuentu aliquem ad professionem admittere, nec Conuentum posse admittere vacante Abbatis sede, nisi fortè hoc faciat sub spe ratihabitionis ipsius futuri Abbatis; tunc enim valida erit admissio, postquam Abbas illam ratam habuerit, vt infra ostendam.

Tertiò patet non posse aliquem ad professionem admitti, dissentiente Abbate, etiamsi totus Conuentus, vel eius maior pars consentiat, nam facultas admittendi pertinet ad Abbatem, & ad conuentum, vt bene *Rodriquez tom. 3. quæst. 17. art. 7. Sanchez num. 68.* & alij.

7 Tertiò dubium est, vtrum professio validè acceptari possit ab excommunicato, vel suspenso.

Respondeo affirmatiuè, quia excommunicatio, vel suspensio, non habet hunc effectum irritandi admissionem ad professionem: admissio enim ad professionem non est proprie actus iurisdictionis; acta autem iurisdictionis facta ab excommunicato, vel suspenso à iurisdictione irrita sunt, modo sit excommunicatus, vel suspensus, vitandus, seu denunciatus, vt alibi docui.

Addit *Sanchez n. 79.* professionem validam esse, etiamsi admissa fuerit à suspenso ab admissione ad professionem, etiam denunciato, quia soli actus iurisdictionis facti à suspenso denunciato inualidi sunt. Sed hoc mihi non probatur, nam per huiusmodi suspensionem priuatur facultate admittendi, actus autem factus ab eo, qui ad illum faciendum facultatem non habebat, irritus est. Tum quia Parochus suspensus ab assistendo matrimonio inualidè

assistit: iuxta eundem Sanchez *num.*71. Ergo etiam suspensus ab admissione ad professionem inualidè admittit, modo denunciatus sit suspensus; acta enim tolerati, seu non denunciati valida sunt, *extrauagan.ad euitanda.*

8 Quartò dubium est, vtrum professio acceptari, & admitti possit per alium.

Respondeo affirmatiuè, quia quæ per alium facimus, per nos ipsos fieri censentur. Imo Cardinalis, & alij, quos citat, & sequitur *Rodriquez loco citato art.*12. *& Sanchez numer.* 77. putant laicum posse ex commissione Prælati Conuentus acceptare professionem, quia professio vires habet, non ex acceptatione laici præcisè, sed ex consensu Prælati mandantis professionem suo nomine acceptari.

9 Quintò dubium est, vtrum professio irrita defectu admittentis, qui eam admittere non valebat, coalescat, & vires habeat accedente consensu illius, qui eam admittere potest.

Respondeo distinguendo, vel professio admissa fuit nomine potentis eam acceptare, vel non. Si non fuit admissa nomine potentis illam acceptare, non coalescit accedente ratihabitione petentis acceptare, quia nullus ratum habere potest, quod suo nomine factum non fuit. Si vero fuit admissa nomine valentis illam admittere, coalescit à die, quo rata habetur, modo profitens suum consensum antea non reuocauerit; nam ad validam professionem nihil aliud desiderabatur, quam approbatio, & ratihabitio valentis approbare, & ratam habere. Ergo accedente illius approbatione, & ratihabitione, tunc vires habere incipit. Ita *Azor. lib.*12. *cap.*5. *quæsito* 7. *Nauarr.consil.*40. *num.*7. *de regular. Rodriquez tomo* 3. *quæst.*17. *art.*12. *Sanchez num.*8. & alij.

Ex quo sequitur matrimonium à religioso initum ante præfatam ratihabitionem, validum esse, quia professio nondum acceptata fuerat ab eo, qui eam acceptare poterat.

Obiicies, ratihabitio retrotrahitur ad diem actus, ergo professio post approbationem potentis eam acceptare vires habet, ac si ab initio acceptata fuisset: consequenter matrimonium medio tempore celebratum inualidum est.

Respondeo, ratihabitionem fictione iuris retrotrahi in casibus in iure expressis, non autem in aliis.

10 Quæres primò, vtrum, qui ob morbum, aut senectutem impotens est ad seruandam religionis regulam, reclamare possit contra professionem. Respondeo negatiuè. Ratio est, quia reclamatio conceditur contra professionem irritam, professio autem facta ab eo, qui impotens est ad seruanda regulæ præcepta valida est; cum substantia professionis consistat in tribus votis substantialibus, voto scilicet castitatis, paupertatis, & obedientiæ, quæ corporis viribus non nituntur, sed voluntate, & voluntatis affectu; reliqua vero præcepta regulæ obligant solum iuxta corporis vires, seu nisi iusta causa excuset. Ita *Sanchez num.* 52.

Obiicies, nullus obligare potest ad impossibile. Ergo inualida est professio præfati impotentis ad seruanda religionis præcepta. Respondeo præfatum religiosum non obligari ad impossibilia, sed ad possibilia; votorum enim substantialium adimpletio ei possibilis est; Obseruantia vero aliorum præceptorum, quamuis ipsi fortè impossibilis sit ob morbum, vel ob senectutem: tamen ad illa non obligatur; nisi quatenus potest; Neque opus est, vt nouitiatus tempore singulas religionis asperitates expertus sit, sed satis est, vt in genere eas explorauerit; alioquin nouitius, qui toto nouitiatus anno morbo laborauit, non diceretur nouitiatum peregisse; consequenter ad professionem validè admitti non posset, contra communem Doctorum sententiam *Nauarr.consilu.*32. *num.*5. *Rodriquez tom.*3. *quæst.*15. *artic.*10. *& Sanchez loco citato num.*52. Fieri tamen potest, vt præfata impotentia tanta sit, vt iustam superiori causam præbeat dandi religioso facultatem degendi extra Monasterium in domibus parentum, vel consanguineorum; quamquam cautè se debent gerere superiores in huiusmodi facultate concedenda, debentque statuta religionis consulere, an sibi talis licentiæ concedendæ potestas competat.

11 Quæres secundò, vtrum religiosus reclamare possit contra professionem factam absque præuia informatione, quam Sixtus V. anno 1586. in bulla, quæ incipit, *cum de omnibus*, & in alia bulla primæ declaratoria, & modificatoria, seruari præcepit, irritata alioquin professione. Respondeo non posse ob id reclamare, quia professio facta sine præfata informatione, & solemnitate à Pio V. præscripta, irrita non est: nam Clemens VIII. anno M.DC.II. præfatas Sixti constitutiones reuocauit quoad irritationem professionis: relictis in suo robore pœnis contra Superiores admittentes aliquem, non seruata forma à Sixto V. constituta de informatione præmittenda, & de non admittendis ad religionem facinorosis hominibus, quorum delicta ad forum sæculare delata fuerant, antequam in religionem reciperentur.

TERTIA DIFFICVLTAS.

Quid seruandum sit ab eo, qui contra professionem reclamare intendit.

1 *Reclamare intendens non auditur dimisso habitu.*
2 *Reclamans dimisso habitu poterit eo assumpto reclamare, & audiri.*
3 *Religiosus inualidè professus in foro conscientiæ licitè exire potest, dum in foro externo nullitatem suæ professionis probare non potest.*

VNICA PROPOSITIO.

TRes conditiones seruandæ sunt ab eo, qui contra professionem reclamare intendit.

1 Prima est, vt habitum ante reclamationem non deponat, alioquin non est audiendus, sed cogendus est ad monasterium redire, iniunctis ei Apostatarum pœnis; sic enim expressè decernitur in Concilio Tridentino *seß.*25. *cap.*19.

Hoc tamen communiter limitatur à Doctoribus, nisi iustam habeat habitus dimittendi causam: Concilium enim loquitur de sponte dimittente: Hic autem non dimittit propria sponte, & temerè, sed ex iusta causa, vt si facultatem obtinere nequeat eundi ad reclamandum, nec ire possit nisi habitu deposito. Ita *Nauarr. Comment.*4. *de regular. num. vlt. Azor.* 1. *parte lib.*12. *cap.*4. *quæsito vlt. Sanchez lib.*7. *de matrim.disput.*37. *num.*3. *Rodriquez tom.* 3. *quæst.regular.quæst.*17. *art.*17. *circa medium.*

2 Quæres, vtrum qui dimisso habitu reclamare volebat, & ob habitus dimissionem non fuit auditus, possit postea reclamare assumpto habitu. Respondeo affirmatiuè, quia Tridentinum non intendit in perpetuum denegare audientiam religioso habenti iustam reclamandi causam, durum enim valde videretur eum ad religionem cogere, qui religionis onus non suscepit. Ita Nauarr. Sanchez, & Rodriquez locis citatis. Neque obstat illa dictio, seu clausula; *Nullatenus ad allegandam quamcumque causam admittatur*: intelligenda enim videtur, vt non audiatur quandiu habitum non induit.

3 Secunda conditio est, vt causas nullitatis suæ professionis deducat coram suo superiore, & ordinario; nam in Tridentino dicitur, *non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario.*

Nomine superioris intelligo immediatum Conuentus Prælatum, qui professionem eius admisit, vel eum, qui in ipsius locum successit. Nomine Ordinarij intelligo Episcopum, vel ipsius Vicarium, in cuius diœcesi religiosus domicilium habebat antequam religionem ingrederetur. An

An autem nomine ordinarij intelligatur etiam Abbas,seu Prælatus iurisdictionem quasi Episcopalem in suo territorio habens,aut Capitulum Sede vacante,vel eius Vicarius,alibi sæpius explicaui,& affirmatiuè respondi.

4 Quæres vtrum religiosus licitè exire possit, si causas coram suo Superiore, & ordinario deduxit: sed non probauit,& ob id exeundi facultatem non obtinuit. Respond. in foro conscientiæ licitè posse exire, nisi obstet scandalum, aut alia circumstantia, ad quam præcauendam in religione manere teneatur. Ratio est, quia ex vi professionis, vtpote inualidæ, non tenetur in religione permanere. Ergo licitè exire potest,nisi alia circumstantia præualeat, & oppositum suadeat.

Tertia conditio est, vt reclamatio intra debitum tempus fiat,vt constabit ex solutione difficultatis proximè sequentis.

QVARTA DIFFICVLTAS.

Quo tempore facienda sit reclamatio, vt religiosus dimitti possit.

1 *Tempus reclamandi contra professionem quodnam sit.*
2 *Dies professionis computatur in spatio quinquennij concesso ad reclamandum.*
2 *Tempus quinquennij ad reclamandum concessum incipit à die professionis etiam respectu illius,qui nullitatem professionis ignorabat.*
4 *Impeditus ad reclamandum intra quinquennium, an adhuc possit elapso quinquennio reclamare.*
5 *Vir coniugatus professus absque licentia vxoris non potest elapso quinquennio reclamare.*
6 *Vxor repetere potest virum professum absque sua licentia.*
7 *Impedimento perpetuo dirimente professionem laborans elapso quinquennio audiri potest.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Tempus, intra quod reclamatio permittitur, incipit à die professionis, vsque ad quinquennium, siue professio expressè, siue tacitè emissa fuerit; nam in Tridentino *sess.25.cap.9. de regul.* dicitur, *nisi intra quinquennium tantum à die professionis.* Ita communiter Doctores.

2 Sed modo dubium est primò, an dies illa professionis computetur in spatio quinquennij. *Sanchez lib. 7. de matrim.disput.37.num.2.* hanc difficultatem proponit, & indecisam relinquit, putans raro euenturum, vt reclamatio fiat tali tempore, quo dubitetur, an dies illa computari debeat.

Ego sentio diem illam computandam esse de momento ad momentum; ita vt quota hora facta fuit professio tacita, vel expressa, eadem prorsus hora in vltima die quinquennij finiatur terminus ad reclamandum concessus.

Ratio est, tum quia constat Concilium nolle tempus prorogare, & extendere vlla ratione vltra quinquennium, vt patet ex illis dictionibus, *nisi*, & *tantum*, quæ taxatiuæ sunt, & ampliationem non admittunt. Tum quia tempus, saltem in materia iuri alterius contraria, debet esse completum de momento ad momentum. *L. 3. minorem ff. de minor.* Tum quia si dies illa non computaretur,non diceretur concedi quinquennium à die professionis, vt statuit Concilium, sed ab alia die. Ita in simili *Panormit.cap.super specula num.8. Suarez de censuris disp. 23.num.16. Sairus de censuris lib.3.cap.33.num.4. Sanctarellus de Apostasia cap.2. num.10. Sylvester, Angelus*, & alij quamplures, quos in tractat. de censuris in particulari adduxi.

3 Secundò dubium est, vtrum præfatum quinquennij spatium computandum sit à die professionis: etiam in illo, qui tunc temporis laborabat ignorantia inualiditatis professionis, aut alio impedimento.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia Concilium Tridentinum intentionem habuit tollendi lites, ne vltra quinquennium turbari,& vexari posset religio à religioso reclamante, & obiiciente professionis inualiditatem; litium autem occasio sublata non fuisset, si religioso liberum esset, elapso quinquennio à die professionis, causam ignorantiæ, vel alterius impedimenti adducere. Tum quia Concilium Tridentinum dicit hoc quinquennium numerandum esse à die professionis tantum. Falsum autem esset à die professionis tantum numerari, si computandum esset à die scientiæ nullitatis professionis, vel alterius impedimenti. Notanda enim est illa dictio, *tantum*, quæ limitat, impedit, & excludit extensionem,& cōtinet negatiuam,quoad alios casus. *L. Iulianus, & L. non tantum ff. de petit. hæredit. L. Qui aliena §. libertas ff. de negotiis gestis. L. 3. §. Cum Titio ff. de adimend. legat. & cap. Cum Ecclesia de causa possess.* Ita *Nauarr. Comment. 4. de regular. num. 71. versic. 3. Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 37. num. 19. Azor. 1. part lib. 12. cap. 12. & cap. 4. sub finem,* & alij.

Obiicies primò, impedito non currit tempus. *L. 1. in fine C. de annali except.* Nullum autem impedimentum assignari potest maius ignorantia; ob id spatium quatuor annorum concessum ad petendam restitutionem in integrum non currit ignoranti, vt docui de contract. & patet ex *c. 1. de in integrum restitut in 6.* Respondeo tempus currere etiam impedito, quando tempus præfixum fuit in fauorem alterius, non vero in odium negligentiæ illius,qui agere debeat. In nostro autem casu quinquennium præfixum fuit fauore religionis, ne vltra quinquennium perturbetur; non vero in odium negligentiæ ipsius professi; consequenter huiusmodi professo ignoranti professionis suæ nullitatem, aut alia ratione impedito currit tempus. Secus dic de tempore assignato ad petendam restitutionem in integrum; hoc enim tempus assignatum fuit in odium negligentis restitutionem petere cognito suo iure; alioquin semper ius petendæ restitutionis retineret.

Obiicies secundò, si tempus quinquennij curreret ignoranti, vel aliter impedito, sequeretur ipsum priuari iure suo absque sua culpa, ipsique negligentiam imputari. Contra *L. argentum ff. commodati.*

Respondeo ignorantem non priuari iure suo, sed ius retinere, quamuis eo vti nequeat posita ignorantia, aut vltra quinquennium.

4 Tertiò dubium est, vtrum ignorans, vel impeditus, qui intra quinquennium non potuit vti remedio ordinario, possit elapso quinquennio vti beneficio restitutionis in integrum, petendo sibi nouum tempus assignari, intra quod religiosus reclamare possit,& si non reclamet, censeatur professionem ratificare.

Nauarrus Comment. 4. de regular. num. 71. versic. 3. cons. 6. num. 2. lib. 1. de his quæ vi. Sanchez loco citato, num. 22. Rodriquez tomo 3. quæst. 17. art. 16. sub finem, & art. 17. versic. ex quibus, relato Menochio, & aliis, putant audiri posse remedio extraordinario beneficij restitutionis in integrum aduersus quinquennij lapsum, ratione ignorantiæ, vel alterius impedimenti ad reclamandum.

Ratio est, quia Concilium Tridentinum ideo non vult religiosum admitti ad reclamandum contra professionem vltra quinquennium, quia religiosus præsumitur tanto tempore professionem ratificasse; hæc autem præsumptio quamuis sit iuris, & de iure, consequenter non admittat probationem contra ipsam præsumptionem in iudicio ordinario, non tamen impedit, ne detur restitutio in integrum, & probatio in iudicio extraordinario, qua quis probare intendit iustam causam restitutionis in integrum, ex *Mascar. de probat in principio quæst. 10. num. 67.*

Menoch.

Menoch.lib.1.præsumpt.quæst.70.num.10. Alexandro Ruino, & aliis. Et hoc non solum militat in minoribus, verum etiam in maioribus, ex clausula generali, si qua mihi iusta causa in *L.1.ff. ex quibus causis maiores.* Concedunt tamen præfati Doctores non esse concedendum aliud quinquennium in Tridentino expressum, aut quadriennium à die scientiæ, iuxta regulam generalem de restitutione in integrum, sed arbitrio prudentis definiendum esse, cum spatium in hac parte à iure definitum non sit.

Ego vero probabilius existimo nullum remedium competere religioso post quinquennium. Ratio est, tum quia Concilium Tridentinum loco citato concedit religiosum audiri solum intra quinquennium; Ergo non permittit ipsum vti alio remedio, cum eo vti non possit, nisi audiatur. Tum quia in pari causa restitutions in integrum inter duos minores, melior est conditio possidentis. *L.si minor. 35.ff. de minor.* sed religio priuilegio minoris gaudet *cap. 1. de in integrum restitut.* Ergo religiosus non potest contra religionem vti priuilegio restitutionis in integrum. Tum quia Concilium Tridentinum loco citato denegat, religiosum vltra quinquennium audiri ob pacem, & tranquillitatem religionis; religio autem hac pace, & tranquillitate priuari posset, si religiosus transacto quinquennio vti posset remedio extraordinario beneficij restitutionis in integrum; Multi enim hoc subsidium implorarent. Tum quia quod vna via denegatur, altera concedi non debet, *reg.84.de reg.iur.in 6.* Tum quia etiamsi admittam Cōcilium in præfato decreto niti præsumptione ratificationis professionis intra tantum tēporis; nihilominus huiusmodi præsumptio est iuris, & de iure, contra quam non datur probatio; perinde enim se habet huiusmodi præsumptio, ac si esset firmum ius, & ea posita certum quid statuitur, etiamsi in lege non exprimatur probationem in contrarium non esse admittendam, vt bene *Menoch.de præsumption. lib.1.quæst.3.num.16. & seq.* Tum quia etiamsi remedium extraordinarium in legibus ciuilibus non censeatur exclusum; in hoc tamen casu videtur exclusum, cum in Tridentino denegetur omnis prorsus audientia, & ius canonicum non subiiciatur ciuili. Tum quia Gregorius XIII. ex sententia Sacræ Cardinalium Congregationis declarauit, religiosum audiendum non esse vltra quinquennium, etiamsi allegaret vim, & metum semper durasse, quamuis contrarium sentiant Nauar. Sanchez, Rodriquez, & alij. Ergo idem dicendum est de ignorantia, vel alio impedimento, cum eadem in omnibus ratio militet, & alleganti in hoc casu ignorantiam, vel aliud impedimentum, aduersetur præsumptio iuris, & de iure. Ita *Partsius de resignat.benef.lib.13.quæst.5. num.46.* vbi testatur ita declaratum fuisse à Sacra Cardinalium Congregatione, *Ceuallus quæst.pract.q.500.in fine.* & alij.

Ad rationem in contrarium responsio patet ex rationibus à me allatis ad probandam meam sententiam. Neque approbo, quod tradit *Rodriquez tom.2.quæst.17.artic. 16.* vbi ait, religiosum nulliter professum non posse quidem elapsō quinquennio admitti ad allegandam causam nullitatis professionis, posse vero admitti ad allegandas causas, quare intra quinquennium non reclamauerit. Sed hoc mihi non probatur. Sicut enim admitti non debet ad allegandas causas nullitatis, ita neque admitti debet ad allegandas causas, cur intra quinquennium non reclamauerit, cum ex admissione ad allegandas istas causas accedendum postea sit ad probandas causas nullitatis.

5 Ex dictis sequitur virum coniugatum, qui professionem absque licentia vxoris mortuæ intra quinquennium in religione non emisit, non posse elapso quinquennio reclamare contra professionem.

Ratio est, quia licet vir coniugatus inhabilis sit ad professionem absque licentia coniugis, nihilominus Concilium præsumens intra quinquennium adfuisse consensum, non vult quemquam post quinquennium ex quauis causa audiri, vt tranquillitati, & paci religionis consulatur. Ita *Rodriquez in summa tom.1.cap.139. Henriq.lib.12. cap.5.num.16. Emanuel Sa verb.Religio num. 33.* & alij.

Contrarium ex parte sustinet *Sanchez lib.7.de matrim. disp.37.num.69.& disp.34.num.15.* Concedo tamen vxorem ipsam, tam intra quinquennium,

6 Quam eo elapso habere ius ad repetendum virum. Tum quia sic habetur *cap.quidam, & cap.placet de conuers. coniug.* Tum quia ipsa non consensit, vt suppono, neque iuri suo cessit, nec Concilium iuri ipsius derogare intendit, sed solum vetuit ipsummet religiosum post quinquennium audiri. Videri potest *Sanchez lib.7.disp.34.* vbi plura disserit de religioso post consummatum matrimoniū professo, quæ etiā ego attigi in meo tractatu de matrimonio.

7 Quartò dubium est, vtrum laborans perpetuo impedimento irritante professionem, elapso quinquennio audiri possit.

Respondeo affirmatiuè, si manifestè constet tale impedimentum adesse.

Ratio est, tum quia quod fauore alicuius introductum est, in ipsius damnum retorqueri non debet. *L.Quod fauore C.de leg.* & regula. *Quod in gratiam de reg.iur.in 6.* Si autem religiosus laborans perpetuo impedimento dirimente professionem, è religione exire non posset, religio detrimentum pateretur, quia cogeretur retinere perpetuo inhabilem, quod videtur contra Concilij mentem; cum hoc decretum in fauorem religionis ediderit. Tum quia Concilium denegat audiri post quinquennium, quia præsumit religiosum consensisse; hæc autem ratio cessat in habente perpetuum impedimentum, cum ipsius consensus validus esse non possit. Tum quia sequeretur mulierem, quæ mentito sexu professionem in monasterio emisit, cogi in eodem monasterio remanere, quod est absurdum. Ita *Nauarr.consil.26.num.12. & 48.num.2.de regul. Sanchez lib.7.de matrim.disp.37.num.32.* vbi hoc idem sentiendum putat de impedimento temporali, quod toto quinquennio perdurauit, vt si metus incussus fuerat ad extorquendam professionem, & toto quinquennio durauit, aut si adolescens ante legitimam ætatem professus fuit, & defectus legitimæ ætatis toto quinquennio perdurauit. Sed oppositum in temporali impedimento sustinendum arbitror, vt docui dubio præcedenti, nisi fortè impedimentum tale esset, vt intra quinquennium nunquam elici potuerit consensus validus, vt si toto quinquennio erat coniugatus, & licentiam ab vxore non obtinuerat: tunc enim probabile est religiosum posse reclamare, quia in hoc casu cessat Concilij præsumptio, & ipsius dispositio hunc casum numquam comprehendit, vt bene in hac parte Sanchez.

Idem dici potest in defectu legitimæ ætatis permanente toto quinquennio. Secus dic de metu, quia in hoc casu non cessat præsumptio, cum fieri possit, vt aliquo tempore metus cessauerit, & consensus validus elici potuerit.

Obiicies contra solutionem quarti dubij, Concilium non vult religiosum audiri vltra quinquennium ex quacumque causa, ibi, *vel quacumque ex causa.* Notanda est autem illa dictio, *quacumque,* quam constat generalem esse, & sicut dictio, *quicumque,* comprehendit omne genus personarum, ex Rota diuersorum, *1.part.decis.368. num.5.* & aliis; ita dictio, *quacumque* comprehendit tam similes, quam dissimiles qualitates ex *glossa Clement.5. verb.quamuis de sentent.& re iudic.* Ergo laborans impedimento, licet perpetuo, audiri non debet; alioquin ex aliqua causa audiretur contra Concilij dispositionem.

Respondeo, Concilium nolle audiri ex quauis causa circa personas habiles; non autem circa perpetuo inhabiles. Et quamuis vtatur dictione vniuersali, & indistinctè loqui videatur; nos tamen sufficientem rationem habemus distinguendi, & restringendi verba Concilij ad eas solum personas, quas Concilium comprehendi voluit. *Gomez reg.de triennali q.2.sub initium, & reg.de annali possess. q.5.vers.non obstat dictio. Rebuf.in tract. de pacif. possessor. num.172.* & alij.

QVINTA

QVINTA DIFFICVLTAS.

Quam culpam, & pœnam incurrat religiosus reclamans contra professionem.

1 *Reclamans contra professionem validam pœnis Apostatarum subiicitur religionem deserendo.*
2 *Reclamans contra professionem inualidam mortaliter non peccat.*
3 *Susceptio sacrorum ordinum non sufficienter indicat religiosum tacitè ratificasse professionem.*
4 *Religiosus inualidè professus quam censuram incurrat suscipiendo sacros ordines.*
5 *Religiosus inualidè professus priuilegiis religionis nō gaudet.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Religiosus reclamans contra professionem validam, sciens validam, sed falsis testibus probans inualidam esse,& ob id resiliens à religione,grauiter peccat, & pœnas Apostatarum incurrit.

Ratio est, quia hic vere est Apostata; discedit enim absque debita licentia à religione,animo ad illam non redeundi. Ergo pœnis Apostatarum subiicitur; reclamatio enim non conceditur contra professionem validam. Neque obstat licentia à Superioribus obtenta, quia obtenta fuit per dolum, & mendacia præbentia causam concessionis licentiæ, vt suppono.

Et hoc militat tam in professione tacita, quam in expressa, quia eadem ratio in vtraque valet. Ex quo fit, discedentem à religione esse Apostatam, & Apostatarum pœnis ligari,si professione semel inualidè emissa habitum religiosum detulit,& aliquid professorum proprium fecit, animo ratificandi,& approbandi professionem; hoc enim facto tacitè professus est; reclamatio autem non conceditur contra validam professionem, expressam, vel tacitam. An autem reclamans contra professionem gaudeat priuilegiis religionis constabit ex dicendis de eiectis à religione *puncto vlt.§.3.num.2.*

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Religiosus, qui inualidè professus est, & postea professionem expresè, vel tacitè non ratificauit, regulariter loquendo,non peccat mortaliter reclamando contra professionem.

Ratio est, quia iure suo vtitur, & Concilium Tridentinum *sess.25. cap.19.* reclamandi licentiam intra quinquennium concedit.

Imo Nauarr. Rodriquez, Sanchez & alij existimant religiosum inualidè professum, posse etiam elapso quinquennio propria auctoritate fugere, de qua re supra.

3 Hinc sequitur primò,eum,qui professionem per vim, aut metum grauem fecit, posse contra professionem reclamare, etiamsi habitum detulerit, & acta professorum gesserit absque animo approbandi professionem. Idem militat, etiamsi præfatus religiosus sacros ordines susceperit;nam ob sacrorum ordinum susceptionem non censetur ratam habuisse professionem.

Ratio est, tum quia hoc nullo iure sancitur. Tum quia susceptio sacrorū ordinum est res distincta à professione; à distinctis autem, & disparatis non valet illatio *L. Papinianus exuli ff.de minor.*Tum quia delatio habitus professorum,& collatio suffragiorum in Capitulo non sufficit ad ostendendum præfatū religiosum tacitè professum fuisse. Ergo multo minus sufficit susceptio sacrorum ordinum, quæ non est actus magis proprius professorum,quam delatio habitus professorum,& collatio suffragiorum in Capitulo. Ita *Rodriquez quæstionum regular.tom.3.quæst.17. art.16.ad finem.*

4 Sed modo dubium est, primò vtrum religiosus inualidè professus censuram aliquam incurrat suscipiendo sacros ordines. Respondeo solutionem constare ex dictis de censuris in particulari *disp.3.quæst.1.puncto 8.* vbi docui incurrere suspensionem. Tum quatenus ordines sacros sine titulo suscipit (hic enim suspensionem incurrit ab ordinum executione, & eos exercendo irregularitatem contrahit.) Tum etiam, quia accedit ad ordines sine litteris dimissoriis legitimi Prælati. Hæc tamen intellige, nisi ignorantia, vel metus infamiæ excuset à culpa suscipientem, vel exercentem ordines susceptos sine valido professionis titulo,leges enim humanæ cum graui incommodo obligare non solent.

5 Secundò dubium est, vtrum religiosus inualidè professus priuilegiis religionis gaudeat.

Respondeo negatiuè, quia verè, & propriè religiosus non est. An autem absolui,& dispensari possit à Superioribus religionis, constat ex supra dictis non posse,quamquam *Sanchez lib.7. de matrimon. disput. 37.* putat posse donec religiosus occasionem arripiat reclamandi, aut fugiendi.

PVNCTVM XI.

De Apostatis, & fugitiuis, eorumque fautoribus, seu receptatoribus.

Quinque principaliter in hoc puncto explicabo.

Primò, quisnam dicatur Apostata, & quis fugitiuus.

Secundò, quam obligationem habeant Prælati erga fugitiuos, & Apostatas.

Tertiò, quas pœnas incurrant Apostatæ.

Quartò, quam censuram incurrant.

Quintò, vtrum receptatores,vel detinentes Apostatas alicui censuræ subiiciantur.

§. I.

Quisnam dicatur Apostata, & fugitiuus.

1 *Apostata quisnam dicatur.*
2 *Nouitius non est Apostata deserendo religionem.*
3 *Moniales Turris Speculorum in Vrbe non sunt propriè religiosæ.*
4 *Transiens ad aliam religionem non est propriè Apostata, etiam fortè transeat ad laxiorem.*
5 *Fugitiuus à religione quis dicatur.*
6 *Apostata, & fugitiuus non sunt idem.*
7 *Religiosus fugiens è carcere censetur fugitiuus.*
8 *Religiosus fugiens à triremibus an sit fugitiuus.*
9 *Religiosus confugiens ad superiorem absque licentia immediati prelati,vt ab iniqua eius vexatione liberetur non est fugitiuus.*

Apostasia,alia est ab ordine,alia à fide, alia à religione:de hac vltima loquimur,nam de aliis alibi egimus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Apostata dicitur, qui à vera religione discedit, animo deserendi statum Religiosum, seu intentione non redeundi ad Religionem.

Ita Doctores statim citandi. Et hoc verum est siue discesserit cum habitu, siue non; cum enim habitus Monachum non faciat, opus non est, vt Apostata sine habitu discesserit; quamobrem potest aliquis esse Apostata, etiamsi habitum deferat, sicut etiam potest aliquis non esse Apostata, etiamsi habitum non gerat. An autem religiosus habitum non gestans excommunicatione ligetur, constat ex supra dictis *puncto 2.*

Hinc

Hinc ſequitur primò, illum eſſe Apoſtatam in foro conſcientiæ, qui diſceſſit animo deſerendæ Religionis; ſed pœnitentia ductus ſtatim reuerſus eſt; huic enim conuenit definitio Apoſtaſiæ; conſequenter eſt Apoſtata; nam cui conuenit definitio, conuenit etiam definitum, iuxta communem Dialecticorum regulam, quamquam in foro externo non præſumitur Apoſtata. Tum quia Apoſtata diſcedere non ſolet, vt ſtatim redeat. Tum quia, qui ab aliquo loco recedit, & ſtatim reuertitur, non cenſetur receſſiſſe *cap. diuortium de pœnit. diſt. 2. & L. 1. §. qui præſens ff. de verb. obligat.* ob id fugiens è carcere, ſed ſtatim rediens non ligatur pœnis ſtatuto impoſitis contra fugientes è carcere, & qui gabellam defraudare cœpit, deinde ſtatim pœnituit, & ſoluit, non ligatur pœnis defraudantium gabellas. *Maſcard. de probat. parte 2. concluſ.* 834. *num.* 26. Baldus, Plotus, & alij apud Sanctarellum loco ſtatim citando *num.* 6.

2 Secundò ſequitur Nouitios, qui à religione fugiunt, non eſſe Apoſtatas, etiamſi fortè ipſi vota ſimplicia caſtitatis, obedientiæ, & paupertatis emiſiſſent. Ratio eſt, quia Apoſtaſia eſt receſſus à ſtatu vere Religioſo, ipſi autem non recedunt à ſtatu religioſo, cum nondum profeſſionem in religione emiſerint, vt ſuppono.

3 Idem ſentiendum eſt de nonnullis mulieribus, quas alicubi Beatas, alibi Tertiarias, alibi Vrſulinas vocant. Iſtæ enim Apoſtatæ non ſunt, etiamſi fortè ſimplicia vota paupertatis, obedientiæ, & caſtitatis emiſerint: ipſarum enim Religio, ſeu potius Congregatio approbata non fuit à Summo Pontifice tamquam Religio, vt ſuppono; conſequenter effectus veræ, & approbatæ Religionis non inducit, conſequenter ſi præfatæ mulieres matrimonium contrahant, validè contrahunt, quàuis illicitè; non enim quodlibet votum caſtitatis irritum reddit ſubſequens matrimonium, ſed votum ſolemne, ſeu emiſſum in approbata Religione, vt bene Rota apud *Puteum deciſ. 136. lib. 1. Arrag. 2. 2. q. 12. art. 1. dub. vnico de Apoſtaſia a Religione, Sanchez lib. 7. cap. 8. num. 7. Bannes 2. 2. quæſt. 2. art. 1. de Apoſtaſia à Religione dub. 1. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 3. dub. 1. num. 5.* Idem dicendum eſt de Monialibus Turris Speculorum in Vrbe Roma; quia ipſæ propriè non ſunt Religioſæ. *Nauarr. conſ. 6. & 7 de ſtatu Monachor. Riuillus de iure perſonarum lib. 8. c. 2. n. 7. Sanctarellus loc. cit. n. 5.*

4 Tertiò ſequitur eum, qui ad aliam Religionem tranſit, non eſſe Apoſtatam, etiamſi fortè ad laxiorem tranſeat, iuxta probabilem nonnullorum ſententiam. Quamuis enim tranſitus, ſeu profeſſio in Religione laxiori irrita ſit: non tamen efficit Religioſum Apoſtatam; cum huiuſmodi Religioſus non haberet ſimpliciter animum recedendi à ſtatu Religioſo. Ita *Emanuel Sa verb. Religio num.* 71. Maiolus, Sairus, Sanchez, Leſſius, Azor. & alij quos referam §. 3. *num.* 8. contra Suar. & alios. Præfatus tamen religioſus cenſendus eſt fugitiuus, quia diſcedit à ſua religione abſque debita facultate, & tranſit ad aliud monaſterium, eidem Prælato non ſubiectum, vt ſuppono.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 FVgitiuus à Religione dicitur qui è monaſterio ad tempus diſcedit, non animo recedendi à religione, ſed intentione poſtea redeundi, vt ſi fugiat ob Prælati metum, & rigorem, vel ob vagandi voluntatem, aut alia ſimili de cauſa. Et hoc verum eſt, ſiue fugiat cum habitu, ſiue illo dimiſſo, vt dictum eſt in prima propoſitione. Ita *Valentia 2. 2. diſp. 1. q. 12. punct. 1. Leſſius lib. 2. c. 41. dub. 15. num. 109. Azor. 1. p. lib. 12. cap. 16. quæſt. 1. Arragon. 2. 2. q. 12. art. 1. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 3. dub. 1. num. 1. & 2. Sanchez in opere mor. lib. 6. cap. 8. num. 2. Suarez tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 2. Rodriquez tom. 1. quæſt. 30. art. 1.*

6 Ex dictis colligitur primò, non idem eſſe Apoſtatam, & fugitiuum. Quamuis enim omnis Apoſtata ſit fugitiuus; non tamen omnis fugitiuus eſt Apoſtata; conſequenter neque ſubiicitur pœnis contra Apoſtatas impoſitis, etiamſi habitum aliis veſtibus tegat, vel dimittat, vt bene *Rodriquez tom. 1. quæſt. regular. quæſt. 30. art. 2. Rota Romana teſte Mandoſio de ſignat. grat. verb. licentiæ, verſ. qui licentia non obtenta, & Sanchez loco citato num. 5.*

Secundò, colligitur Religioſum Societatis Ieſu fugientem ad tempus animo ad religionem redeundi, non affici excommunicatione, & aliis pœnis latis in Bulla Pij V. & Gregorij XIV. quæ incipit, *Aſcendente Domino*; nam illæ pœnæ non videntur latæ contra fugitiuos, ſed contra exeuntes, & recedentes, ſeu deficientes à Religione, id eſt Apoſtatas. Is autem iuxta communem loquendi modum non dicitur recedere, & exire, qui ſolum ad tempus vagari intendit. Ita *Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 8. num. 11.*

Tertiò, colligitur pœnas latas in Bulla 14. Pauli IV. quæ incipit, *Poſtquam diuina bonitas*, contra Religioſos extra clauſtra ſuorum locorum regularium degentes, ſeu vagantes extendi ſolum ad Apoſtatas, non vero ad fugitiuos, vt patet, tum ex principio Bullæ, tum quia in ea Bulla decies mentio fit Apoſtaſiæ, & Apoſtatarum. Sicut autem vna lex aliam explicat; ita multo magis vna pars legis aliam eiuſdem legis partem, & eadem vox in eadem lege repetita grande myſterium continet; ita *gloſſa celebris in Clementina 1. verb. diœceſani de iur. patron. Rodriquez tom. 1. quæſt. 30. art. 4. Nauar. lib. 5. conſil. vnico num. 9. & ſeq. Sanctarellus de Apoſtaſia cap. 3. dub. 1. num. 9. Sanchez loc. cit. num. 10.* Neque obſtat bulla 89. Pij V. quæ incipit, *Quæcumque Sacrarum*, quia in illa prohibetur ſolum tranſitus ab vna ad aliam Religionem virtute facultatum aliquibus Religionibus conceſſarum. Ita *Sanctarellus num. 9.* quamuis Sanchez, & alij aliam afferant reſponſionem. Vide infra dicenda §. 4. *num. 5. verſic. obucies.*

7 Quæres primò, vtrum religioſi in carcere incluſi, ſeu perpetuo carceri damnati, cenſendi ſint fugitiui, ſi è carcere fugiant. Reſpondeo affirmatiuè. Ratio eſt, quia recedunt à Monaſterio abſque debita licentia. Et licet valde probabilis ſit ſententia Doctorum aſſerentium ſæculares licitè poſſe è carcere fugere, cum ibi conſtituantur, non vt ibi ſponte maneant, ſed vt ibi detineantur, vt docui de legibus *diſp. 10. q. 3. punct. 2. n. 13. & ſeq.* Religioſis tamen regulariter loquendo ius non competit fugiendi, quia exeundi, aut vagandi poteſtate ſe priuarunt in profeſſione. Ita *Bannes 2. 2 q. 69. art. 4. poſt. 5. concluſ. Arragon. ibid. ... ſecundum argumentum dub. 1. ad finem, Rodriquez to. 1. q. 22. art. 6. Sanchez loc. cit. n. 12. & ſeq.* quamquam Bannes loco citato putat Religioſum perpetuo carceri, aut grauiſſimæ pœnæ damnatum poſſe fugere non vt vagetur, ſed vt veniam à Superiore, Prælato, vel à Sũmo Pontifice obtineat.

Dixi, *regulariter loquendo*, vt exciperem nonnullos caſus, in quibus religioſus fugiendo non cenſetur fugitiuus, vt ſi damnatus ſit carceri, & poſtea mors, aut mutilatio ei inferenda ſit. Cum enim cuique à natura magnum ius tributum ſit ad vitam propriam tuendam, non videtur delinquere fugiendo vt vitam, & membra tueatur. Ita *Arragon. loco citato. Leſſius lib. 2. cap. 31. dub. 5. num. 34. Rodriquez tom. 1. quæſt. 30. art. 3. Sanctarellus de Apoſtaſia. cap. 3. num. 7.* & alij apud *Sanchez loco citato num. 15.* contra *Sairum in Clau. Regia lib. 11. cap. 18. num. 14. Valentiam 2. 2. diſp. 5. quæſt. 13. puncto 4. in ſolutione ad tertium*, & alios. Idem dic ſi ſententia ſit iniuſta, aut ſi religioſus tanta pœna dignus non ſit, aut ſi ſententia quidem iuſta ſit, modus tamen exequendi ſit iniuſtus; reus enim non tenetur in conſcientia huiuſmodi ſententiæ obedire. Ita *Nauarr. comment. 4. de regular. num. 64. corollar. 7. & 8. Sairus loco citato num. 10. Sanchez num. 14.* & alij.

8 Quæres ſecundò, vtrum religioſus damnatus ad triremes, cenſendus ſit fugitiuus, ſi inde fugiat, ne cruciatus, & moleſtias eius ſtatus ferat.

Reſpondent Arragon. Sairus, Sanchez, & alij locis citatis cenſendum eſſe fugitiuum ob rationes in 1. quæſtione allatas de fugiente à carcere.

Sed

Sed oppositum mihi probabile videtur, quia vel missus erat ad triremes in perpetuum; & sic non videtur fugitiuus, cum censeatur in perpetuũ à Monasterio eiectus; eiectus autem à Monasterio non est fugitiuus. Vel missus erat ad triremes ad tempus, & sic neque videtur fugitiuus, saltem si hoc faciat, nõ vt vagetur; sed vt ab ærumnoso illo statu liberetur, & Superiorem, vel Pontificem pro veniæ impetratione deprecetur. Ratio est, tum quia homines damnari non solent ad triremes, vt ibi sponte maneant, sed vt patiantur ibi detineri. Tum quia in sententia eiusdem Sanchez, & aliorum non censetur fugitiuus, qui è carcere fugit, sciens sibi alicuius membri mutilationem inferendam. Ergo neque fugitiuus censendus videtur, qui è triremibus fugit, vt pœnas triremium euadat; multi enim æquiori animo ferrent aliquod sibi membrum vna vice amputari, quam in triremibus longo tempore torqueri; nam hoc genus pœnæ, perpetuæ morti comparatur, *L. penultima ff. de regul. iur.* Ita sentire videtur *Bannes 2.2.q.69.art.4.post 5.conclus.*

9 Quæres tertio, vtrum religiosi censendi sint fugitiui, & pœnis fugitiuorum puniri debeant, quoties ad Superiorem confugiunt absque licentia immediati superioris, vt eximantur ab iniqua vexatione, quam iniustè ab immediato Superiore patiuntur.

Respondeo negatiue, modo certo constet de iniqua vexatione, nec alia ratione valeat se ab iniqua vexatione eximere, quam adeundo Superiorem. nam iure naturæ cuilibet competit sua defensio. Hac ratione intelligendum est Tridentini decretum *sess. 25. cap. 4. de regul.* vbi prohibentur Religiosi egredi suis monasteriis absque licentia Superioris, etiamsi egrediantur, vt ad Superiores accedant, nisi ab ipsis vocati fuerint. Ita *Rodriquez tom. 1. q. 30. art. 4. Azor. 1. par. lib. 12. cap. 11. quæsito 7. & 8. Sairus in Claue Regia 12. cap. 17. num. 4. Sanchez nu. 17. Eman. Sà verb. religio num. 71.*

§. II.

De obligatione, qua Religionum Prælati tenentur erga fugitiuos, & Apostatas.

1 *Religionum Prælati tenentur fugitiuos, Apostatas, vel eiectos reuocare si spem habeant emendationis.*

2 *Prælati religionum non reuocantes annuatim fugitiuos, vel eiectos, priuationem officiorum, & alias pœnas incurrunt.*

3 *Enumerantur pœnæ impositæ contra non seruantes decretum sacræ Congregationis circa fugitiuos, & Apostatas.*

4 *Pœnæ an incurrantur ante iudicis sententiam remissiuè.*

1 PRælati Religionum tenentur per se loquendo, fugitiuos, & Apostatas, aut etiam eiectos data opportunitate reuocare, si spes subsit emendationis. Ratio est, tum quia ex officio tenentur saluti subditorum consulere. Tum quia sic statuitur in *cap. fin. ne religiosi de reg.* vbi præsidentes Capitulis celebrandis, seu Abbates, seu Priores iubentur singulis annis quærere suos fugitiuos, vel eiectos, qui si in Monasteriis suis recipi possunt, Abbates, seu Priores ipsorum cõpellendi sunt per censuram ecclesiasticam ad illos recipiendos, salua ordinis disciplina; quod si fieri non potest, prouideant in locis proximis apud eadem Monasteria, si fieri potest absque scandalo, vel in aliis Religiosis domibus eiusdem ordinis ad pœnitentiam ibi peragendam, dando eis necessaria ad vitam.

Hoc idem cum approbatione eiusdem *cap. ne Religiosi, cit.* decernitur, & innouatur in quibusdam decretis Sacræ Congregationis editis anno 1624. die 21. Septembris, quorum initium est, *Sacra Congregatio*, vbi eadem Sacra Congregatio ex peculiari Summi Pontificis Vrbani VIII. facultate innouat præfatum textum de fugitiuis, & eiectis annuatim reuocandis, illumque extendit etiam ad eos, qui iustè, & legitimè expulsi fuerunt, modo certa spes subsit emendationis, & graues pœnas transgressoribus imponit, vt patet ex verbis eiusdem Sacræ Congregationis, ibi, *ac postremo censuit esse innouandam, & suæ Beatitudinis auctoritate innouat constitutionem felic. record. Gregorij IX. relatam in cap. fin. extra de Regul. ac præterea declarat eam constitutionem in iis quoque vendicare sibi locum, seruandamque esse, qui iustè, diffinitiuèque ac iuris ordine seruato expulsi fuerint, dummodo tamen in Capitulis huiusmodi subsit spes euidens emendationis, ex literis saltem testimonialibus Ordinarij, cuius conscientiam in his literis concedendis Sacra Congregatio serio onerauit.* Vide *Suarez tom. 4. de Relig. libro 3. capite 1. numero 17. & sequentibus.*

2 Quæres primò, vtrum Prælati Religionum, qui præfatos fugitiuos aut eiectos annuatim non reuocant, dum spes subest emendationis, pœnam priuationis officiorum, & alias pœnas in decreto Sacræ Congregationis expressas incurrant. Ratio dubitandi pro parte negatiua est, tum quia pœnæ illius decreti impositæ sunt facientibus, vel molientibus aliquid contra ea, quæ in dicto decreto expressa sunt; qui autem non reuocat Apostatas, fugitiuos, vel eiectos, non facit, sed omittit; pœna autem lata contra facientes non afficit omittentes facere. Tum quia in materia pœnali benignior, & mitior interpretatio facienda est: nam odia restringi, fauores consueuerunt ampliari.

His non obstantibus censeo præfatas pœnas à prælatis incurri. Ratio est, tum quia licet omissio non sit actio physice loquendo, reputatur tamen actio; nam qui non facit, quod debet, aliud facit, quam debet. Tum quia Superior non reuocans præfatos fugitiuos, dicitur aliquo modo facere aduersus ea quæ in decreto Sacræ Congregationis præscripta sunt; ergo punitur pœnis illius decreti, nam cui conueniunt verba dispositionis, conuenit etiam ipsa dispositio. Tum quia perspicuum est has pœnas incurri ab iis, qui formam à Clemente VIII. præscriptam, & ab eodem Sacræ Congregationis decreto approbatam circa admittendos ad Religionem non obseruant, etiamsi hoc contingat per omissionem præfatæ formæ; ergo prædictæ pœnæ incurruntur etiam ab iis, qui fugitiuos vel eiectos annuatim non reuocant. Tum quia intentio Sacræ Congregationis hæc esse videtur, vt puniantur Superiores præfata decreta non exequentes, seu non obseruantes, vt patet ex illis verbis, *in suprascriptis decretis, & ordinationibus exequendis*, & infra *iniungit serioque mandat vt illa diligenter obseruent, atque obseruari procurent.* Superior autem non reuocans fugitiuos, vel eiectos non obseruat decretum Congregationis.

Ad primam rationem in contrarium.

Respondeo pœnas Sacræ Congregationis impositas esse non exequentibus ipsius decreta, qui ob id contra ipsius decreta facere censentur, vna enim pars dispositionis aliam explicat.

Ad secundam, Respondeo in materia pœnali mitiorem interpretationem faciendam esse, quantum legislatoris intentio patitur, quæ ex alia dispositionis parte aliquando colligitur.

3 Quæres secundo, quænam pœnæ transgressoribus decreti Sacræ Congregationis impositæ sint, & ad quem ipsarum relaxatio, & dispensatio pertineat. Respondeo id clare constare ex verbis Sacræ Congregationis, ibi. *Si quis vero ipsorum aduersus ea, quæ superius præscripta sunt, vel eorum aliquid quoquo modo facere vel moliri præsumpserit, ipso facto pœnam incurrat priuationis omnium officiorum, quæ tũc obtinebit, vocisque actiuæ, & passiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa in posterũ obtinẽda. pœnaque huiusmodi sit Sanctitati suæ, ac Sedi Apostolicæ reseruata, iisdẽ Superioribus*

etiam Generalibus & Protectoribus illam moderandi, seu relaxandi potestate penitus interdicta, & nihilominus sit irritum, atque inane quicquid secus à quoquam actum extiterit. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis in fauorem quarumcunque personarum, atque ordinum tam mendicantium, quam non mendicantium, Congregationum, Monasteriorum, Conuentuum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcumque: nec non illorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus, etiam immemorabilibus; exemptionibus quoque, indultis & priuilegiis, etiam in corpore iuris clausis, aut ex causa, vel titulo oneroso, vel in limine fundationis concessis, etiā mari magno seu bulla aurea, aut alias nuncupatis, sub quibuscumque tenoribus, formis, & cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus; & insolitis clausulis, nec non irritantibus decretis, etiam motu proprio & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viā communicationis seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus, & formis specialis & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset: Tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quibus quoad ea, quæ supradictis quomodolibet aduersantur, illis alias in suo robore permansuris, specialiter, & expresse, Sanctitatis suæ auctoritate, derogat, cæterisque contrariis quibuscunque.

4 An autem præfatæ pœnæ statim incurrantur ante vllam Iudicis sententiam, & reus teneatur propria sponte officium à se abdicare, constat ex regulis generalibus traditis de legibus, dum loquerer de obligatione legis pœnalis *disp. 1. quæst. 1. puncto 7.*

Quæres tertio, vtrum religio, seu monasterium alere teneatur fugitiuum. Respondeo hoc quæsitum soluendum esse §. proximè sequenti, propositione tertia, sicut etiam ex dicendis puncto sequenti constabit quid dicendum sit de eiectis.

§. III.

An Apostata, vel fugitiuus pœnam aliquam incurrat.

1 *Apostata, & fugitiuus vbique capi potest à suo superiore.*
2 *Apostata non gaudet priuilegiis religionis, si dimisso habitu prætendat irritam esse professionem.*
3 *Apostata, aut fugitiuus gaudet priuilegiis totius religionis.*
4 *Apostata, vel fugitiuus priuatur alimentis.*
5 *Apostata eligi potest in superiorem, peracta pœnitentia, nisi alia obstet circumstantia.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Apostata, & fugitiuus à religione vbique capi potest à suo Superiore, etiam extra suum monasterium, & territorium. Ratio est, tum quia possessor alicuius rei potest eam capere & vendicare vbicunque illam inueniat. *L. quis §. differenti ff. de acquirend. poss.* Ob id dominus potest seruum, vel famulum fugientem, & inuentum etiam extra prouinciam capere. *L. 1. C. vbi causa stat. & L. 1. C. vbi Curialis*; sed Religiosus est sub potestate & possessione sui Superioris; Religiosus enim se ipsum in professione tradidit Superiori. Ergo Superior potest illū capere vbicumque inueniat. Tum quia Honorius III. in *cap. à nobis, de Apostatis*, statuit Apostatas, qui minis, vel blanditiis nullatenus possunt induci, vt abiectum habitum reassumant, posse sub graui custodia carcerari, & ibi durè affligi, vt solummodo vita sibi misera reseruetur. Ita *Nauar. comment. 3. de Regular. num. 50. Rodriquez tom. 1. quæst. 30. art. 6. Sanchez in opere morali, libr. 6. cap. 8. num. 33. & 36. Sanctarellus de Apostasia cap. 3. dub. 2. num. 12.* & alij.

Addo, nonnullis, vt Carmelitis concessa fuisse priuilegia, vt Apostatas capere valeant, etiam in Vrbe Roma. Ideo Superiores Religionum in hac re consulere debent priuilegia suæ Religioni directè vel per communicationem concessa.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Religiosus Apostata non gaudet priuilegiis Religionum, si habitum dimittat, prætendens irritam esse professionem. Ratio est, tum quia par non est, vt priuilegiis gaudeat illius status, à quo abhorret. Tum quia ita sancitum fuit in Tridentino sess. 25. *capitulo 19. de regular.*

Obserua tamen primo in præfato Tridentini decreto non induci priuationem priuilegiorum ipso facto, sed requiri Iudicis sententiam, quia vtitur verbis futuri temporis, ibi, *Interim vero nullo priuilegio suæ Religionis iuuetur.* Ita *Sanchez loco citato num. 34.* & alij.

Obserua secundo hanc pœnam non incurri à quibuscumque Apostatis, sed ab illis, qui iam habitum dimiserunt, prætendentes inualidam esse professionem. Quamuis enim Concilium antea locutum fuisset non solum de dimittentibus habitum, verum etiam de recedentibus cum habitu, sed sine licentia Superiorum, tamen dum pœnam iniungit, loquitur solum de dimittentibus habitū, ibi. *Quod si antea habitum spōte dimiserit, nullatenus ad allegandam quamcumque causam admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & tamquam Apostata puniatur. Interim vero nullo priuilegio suæ Religionis iuuetur.* Cum autem hoc decretum sit pœnale, non est faciēda extensio ad quoscunque Apostatas, sed ad illos solum, de quibus Concilium loqui diximus. Ita *Sanchez num. 34.* & alij.

3 Ex quo licet inferre Apostatam, qui cum habitu recessit, & à fortiori alium quemcunque religiosum, licitè, aut illicitè à religione discedente, gaudere priuilegiis toti Religioni concessis. Ratio est, tum quia non extat ius in contrarium. Tum quia adhuc sunt veri Religiosi, obstricti vinculo obedientiæ Religionis. Ergo gaudent priuilegiis toti Religioni concessis, donec per sententiam priuentur. Tum quia huiusmodi priuilegia personalia sunt, vt suppono. Ergo sequuntur personam vbicumque existat. Secus dic si priuilegia concessa essent alicui speciali monasterio. Cum enim apostata non videatur formaliter esse illius monasterij pars, non gaudet illius priuilegiis; sicut etiam eiecti à religione non gaudent priuilegiis Religionis, quia Religio illos reiicit, tamquam putrida membra, illosque in statu quasi sæculari constituit. Ita *Mandosius de priuilegiis ad instar glossa 3. nu. 8. & seq. Sanchez loc. cit. num. 35.* & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Apostata, vel fugitiuus priuatur alimentis, seu iure alimentorum, quæ Religio ei exhibuisset. Ratio est, tum quia pater non tenetur alere filiū sua culpa discedentem, & maritus non tenetur alere vxorem ab eo sua culpa diuertentem, vt docui de legibus. Ergo neque Religio tenetur Religiosum à Religione fugientem alere. Tum quia monasterium tenetur Religiosum alere, quia Religiosus Monasterio inseruit; sed hæc ratio cessat in Religioso Apostata, & fugitiuo. Ergo etiam cessare debet obligatio. Tū quia frangenti fidem fides seruanda non est; sed Apostata, vel fugitiuus frangit fidem, quia obedien

obedientiam, & obsequium Religioni pollicitus fuerat. Ergo etiam monasterium non tenetur illi fidem seruare, qua se ad ipsum alendum, & sustentandum obstrinxerat. Ita *Surdus de alimentis tit. 8. priuileg. 97. nu. 6. & quæst. 27. numero 22. Sanchez in opere morali lib. 6. capit. 9. numero 21. Sanctarellus de Apostasia capite 3. dub. 2. num. 22.* & alij.

Ex quo licet inferre, monasterium non teneri soluere expensas factas à fugitiuo, vel Apostata ad sui sustentationem, vt si nummos mutuo accepit ad se alendum, vel si caupo, vel alij cibum bona fide exhibuerunt ignorantes ipsum esse Apostatam, vel fugitiuum. Ratio est, tum quia monasterium non tenetur alere huiusmodi fugitiuum. Tum quia monasterium non tenetur ex contractu, vel delicto Religiosi, nisi quatenus monasterium ea de causa factum est locupletius, & ditius; sed monasterium ea de causa non est factum, ditius, & locupletius; cum alere non teneretur religiosum Apostatam. Imo potius ipsum monasterium damnum tulit, quia si illi pecuniam, vel cibos non ministrasset, Apostata, vel fugitiuus facilius resipuisset, & ad religionem rediisset, fame intellectum illi præbente. Ita Doct. cit.

Obiicies primo, is tenetur expensas alterius soluere, cuius negotium vtiliter gestum fuit; sed illi, qui alimenta Religioso fugitiuo, vel Apostatæ præbuerunt, negotium monasterij vtiliter gesserunt. Ergo monasterium tenetur præfatas expensas soluere. Respondeo vtiliter gestum non esse negotium Monasterij; cum Monasterium alere non teneretur fugitiuum. Imo huiusmodi negotium cum Monasterij detrimento gestum fuit, quia fieri potest, vt Religiosus regressum ad Religionem ob id distulerit, & prorogauerit.

Obiicies secundo, qui sentit commodum, par est, vt sentiat onus; sed Monasterium sentit commodum lucri, quod facit Apostata, vel fugitiuus; nam quicquid Religiosus acquirit, monasterio acquirit. Ergo par est, vt Monasterium damnum sentiat expensarum.

Respondeo primo monasterium hoc tempore nō sentire commodum bonorum, quæ Apostata acquirit, vt infra ostendam, nam bona Apostatæ post mortem cedunt Cameræ Apostolicæ si extra Monasterium moriatur.

Respondeo secundo, illam Regulam, qui sentit commodum, &c. non valere in iis casibus, in quibus acquirens aliquid, ita est alteri subiectus, vt dominium rei acquisitæ non comparet; ob id quæ seruus acquirit, domino acquirit, & tamen dominus non tenetur ad restitutionem damnorum à seruo illatorum, nisi quatenus in illis factus est locupletior, vt docui de restitutione.

Obiicies tertio, capiens Religiosum fugitiuum, vt eum Religioni consignet, repetere potest à Monasterio expensas, quas in præfato Religioso alendo fecit. Ergo etiam illas repetere potest is, qui alia occasione præfato Religioso alimenta dedit.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia ille vtiliter gessit negotium monasterij, facitque quod monasterium facere tenebatur; Monasterium enim inquirere tenetur religiosum fugitiuum, & consequenter tenetur expensas facere, quæ necessariæ sunt ad reducendum præfatum religiosum ad religionem: nam qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media ad illum necessaria.

Obiicies quarto, si religio non teneretur ad præfatas fugitiui expensas, sequeretur illum, qui alimenta religioso fugitiuo bona fide præbuit, priuari rebus suis absque sua culpa, cum nequeat restitutionem ab aliquo obtinere.

Respondeo primo id sibi debere adscribere, & imputare, cum bona fides, ius ipsi non conferat contra Monasterium.

Respondeo secundò, religiosum fugitiuum, vel Apostatam teneri postea ad restitutionem ex lucris quæ fecerit, de licentia Superioris, vt docui q. 4. var. tract. dum loquerer de largitione munerum Religiosis vtriusque sexus interdicta.

5 Rogabis ad quem pertineant bona Religiosi Apostatæ, vel fugitiui.

Respondeo distinguendo, vel præfatus religiosus manet in sæculo, vel ad aliam religionem transit. Si legitimè transit ad aliam religionem, acquisita post professionem secundæ religionis, pertinent ad religionem ad quam trāsit, quia fit subditus illius religionis. Si vero illegitime transit ad aliam religionem, bona ipsius (exceptis iis quæ contemplatione secundi Monasterij acquisiuit) pertinere videntur ad priorem religionem, etiāsi fortè secunda religio bona fide receperit Apostatam, vel fugitiuum; iuxta Alexandrum *L. 1. §. per seruum numero 14. ff. de acquir. possess.*

Ratio est, quia prima religio numquam amisit ius in præfatum religiosum. Ita *Molina tom. 1. de iust. disp. 144. versic. quando religiosus, Syluest. verb. religio 4. quæsito 10. Azor. 1. p. lib. 12. cap. 15. quæsito 3. Rodriquez tom. 2. q. 79. artic. 2. Sanctarellus de Apostasia cap. 3. dub. 3. numer. 24.* & alij apud præcitatos Doct. contra *Bartol. L. si seruus ff. de stipulat. seruor. Sanchez lib. 7. c. 33. nu. 14.* & alios.

Si verò Apostata, vel fugitiuus non aduolauit ad aliam religionem; sed in sæculo mortuus est, iure antiquo bona ipsius pertinebāt ad Monasterium *cap. Abbates 18. quæst. 2.* iuxta regulā, quicquid Monachus acquirit, Monasterio acquirit: iure vero nouo in constitut. Gregorij XIII. quæ incipit, *Officij nostri*, bona pręfati apostatæ, vel fugitiui post mortem acquiruntur Cameræ Apostolicæ, siue præfata bona deberentur præfato religioso ab intestato, siue donatione, siue alia ratione. Ita *Nauar. consi. 17. de statu Monach. Sanctarellus loco citato numer. 23. Sanchez libro 7. cap. 33. num. 9. & 21. Rodriquez tomo 1. quæst. regular. quæst. 30.* & alij.

QVARTA PROPOSITIO.

6 Religiosus Apostata eligi non potest in Abbatem, vel Superiorem, etiamsi ad religionem redierit, seque ad meliorem frugem receperit, & bonæ sit opinionis, iuxta *Syluestrum verb. excommunicatio 9. casu 24. numer. 52. notab. 2.* & alios. Sed mihi probabilior videtur opinio asserentium apostatam posse post vitæ suæ emendationem eligi in religionis Superiorem, nisi aliud extet Impedimentum, aut nisi aliud ferant constitutiones, ac priuilegia religionis.

Ratio est, quia pœna inducenda non est, nisi in iure sit expressa; In iure autem expressa non est huiusmodi pœna. Ita *Azor. 1. par. lib. 12. cap. 17. quæsito vlt. Sanchez lib. 6. cap. 8. num. 32. Sanctarellus de Apostasia cap. 3. dub. 2. num. 21.* & alij apud præcitatos Doct.

Neque obstat *cap. per tuas de voto*, quia non loquitur de apostatis, sed solum decernit eum, qui post votum religionis promotus fuit ad Episcopatum debere illum resignare, vt adimpleat votum religionis, quia votum adhuc obligat.

§. IV.

Vtrum Apostatæ præter pœnas in §. proximè præcedente enumeratas, incurrant aliquam censuram vel irregularitatem.

1 *Apostata iure communi non est excommunicatus.*

2 *Apostata in aliquibus religionibus excommunicationem incurrit.*

3 *Apostata religionum participantium priuilegia Societatis Iesu non sunt excommunicati, præcisis sua religionis priuilegiis.*

4 *Apostata non potest ordines suscipere, & susceptos exercere.*

5 *Assignatur materia suspensionis latæ contra Apostatas.*
6 *Transiens ad aliam religionem, ibique sacrum ordinem suscipiens non est suspensus ab exercitio illius ordinis.*
7 *Assignatur subiectum suspensionis latæ contra Apostatas.*
8 *Monachi, & Abbatis nomine quinam intelligantur.*
9 *Explicantur effectus suspensionis latæ contra Apostatas.*
10 *Apostata, qui tempore Apostasiæ sacrum ordinem suscepit, non potest dimissa Apostasia ad superiorem ordinem promoueri ante dispensationem Summi Pontificis.*
11 *Absolutio suspensionis latæ contra Apostatas Summo Pontifici reseruata est.*

HIc non agam de Apostatis, vel fugitiuis discedentibus habitu dimisso; hos enim constat vinculo excommunicationis obstringi, vt supra docui puncto 2. sed loquar de Apostatis præcisè. Sex autem in hoc § principaliter explicabo.

Primò, vtrum Apostata exiens à Religione excommunicationem incurrat.

Secundo, an pœnam suspensionis, vel potius irregularitatis contrahat.

Tertio, quænam sit materia huius censuræ, seu pœnæ.

Quarto, quodnam sit subiectum.

Quinto, quem effectum pariat hæc censura.

Sexto, quis in ea dispensare possit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 APostata iure communi excommunicationem non incurrit propter Apostasiam præcisè.

Ratio est, quia ista excommunicatio in iure non reperitur, vt cum Sanchez, & cum aliis docui *quæst. 2. pun. 1. num. 5.* quibus adde *Lessium lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 15. numero* 109. *Bannes 2. 2. quæst. 12. artic. 1. dub. 1. conclus. 2. Arragonium ibid. & Sanctarellũ de Apostasia, cap. 3. dub. 2.* contra *Azorium prima par. lib. 12. cap. 17. quæsito* 6. & alios.

2 Dixi *iure communi*, quia Apostatæ in nonnullis Religionibus ex peculiari priuilegio ipsarum Religionum sunt excommunicati, vt patet ex priuilegiis Societatis Iesu concessis à Gregorio XIII. anno 1584. in bulla 89. quæ incipit, *Ascendente Domino. §. 22. versic. Denique*, vbi religiosi Societatis deficientes à religione excommunicãtur ipso facto, & Apostatarum pœnis subiiciuntur, & absolutio istius excommunicationis impendi non potest ab alio, quam à Summo Pontifice, aut à præposito Generali Societatis vt ibidem dicitur.

3 Rogabis, vtrum Apostatæ aliarum Religionum, participantium priuilegia Societatis Iesu, in hanc censuram incidant.

Respondeo negatiuè, quia Gregorius in præfata Bulla §. 29. *vers. præsentis*, communicationem illius constitutionis & gratiæ fieri prohibet.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 APostata à religione repellitur ab ordinum susceptione & ab exercitio illorum, quos Apostasiæ tempore suscepit; consequenter suspensus est, vel potius irregularis.

Ratio est, quia in *cap. hi, qui. distin.* 50. prohibentur Apostatæ ad Clericatus officium admitti, & in *cap. consultationi de Apostatis*, decernitur, Monachum, qui aliquem sacrum ordinem in Apostasia recipiens, quantumlibet suo fuerit reconciliatus Abbati, & receperit pœnitentiam, non posse absque dispensatione Romani Pontificis in ordine sic suscepto ministrare, ex primo textu colligitur potius irregularitas, quam suspensio, nam impedimentum à iure inductum, ne quis ad Clericatum promoueatur, est irregularitas; in *cap. autem, hi, qui, distinctione* 50. extat prohibitio, & impedimentum, ne Apostata ad clericalem statum, & officium admittatur. Idem colligi posse videtur ex *cap. consultationi.* Ideo enim Apostata prohibetur in ordine sacro suscepto ministrare, quia vetitum illi erat ordinem sacrum suscipere; pœna enim supponit culpam, & prohibitionem, quæ prohibitio vocari potest impedimentum canonicum, & irregularitas, vt docui de censuris in genere cum *Sancto Antonino 3. parte, titulo 27. de suspensione capite 4. versicul. Apostata. Vgolino de irregular. capite 36. §. 4. Maiolo libro 5. capite 13. Henriquez libro 13. capite 40. numero 1.* Contra *Sanctarellum de Apostasia 3. dub. 2. num. 16. & Sanchez libr. 6. cap. 8. num. 26.*

Verum quia multi putant Apostatam à religione non esse irregularem, sed suspensum, data pro nunc eorum opinione, hic conabor explicare iuxta ipsorum sententiam, quænam sit materia, subiectum, effectus, & duratio istius suspensionis.

TERTIA PROPOSITIO.

5 MAteria istius suspensionis est recipere sacrum ordinem in Apostasia; nam in textu dicitur, *Sacrum ordinem in Apostasia recipiens*: Nomine autem sacri ordinis intelligo Subdiaconatum, Diaconatum & Sacerdotium, imo etiam consecrationem Episcopalem; hæc enim est extensio ordinis Sacerdotalis. Ita *Suarez tom. 4. de relig. lib. 3. c. 1. nu. 30. Sanchez loc. cit. num. 26. Sanctarellus loco cit. num. 15.*

Ex quo licet inferre primo illum non remanere suspensum, qui minores ordines in Apostasia suscepit. Ita Suarez, Sanchez, Alterius, Sanctarellus, & alij locis proxime citandis contra plures alios: consequenter qui minores ordines in Apostasia suscepit, non indiget dispensatione, nisi fortè illos susceperit in excommunicatione: tũc enim est irregularis; si sequamur sententiam, quam tradidi de irregularitate *distinct. 7. quæst. 3. pun. 4. num 1.*

Secundo eum non affici suspensione, qui sacrum ordinem suscepit ante Apostasiam: consequenter non repelli ab exercitio illius ordinis.

Idem dic de eo, qui ordinem suscepit post Apostasiam, post quam dispensationem à Summo Pontifice obtinuerat; hic enim non recepit ordinem in Apostasia, vt bene *Suarez num. 5. Alterius Sanctarellus*, & alij.

Qui verò Sacrum ordinem recepit post Apostasiam, & post reconciliationem cum Abbate, sed ante Summi Pontificis dispensationem, ministrare non potest, non solum in ordine suscepto tempore Apostasiæ, verum neque in suscepto post Apostasiam.

Ratio est, quia ordo susceptus post Apostasiam, est ordo superior suscepto in Apostasia; qui autem suspensus est ab executione inferioris ordinis, suspensus etiam est ab executione maioris, quia maior virtualiter continet minorem, vt alibi cum communi Doctor. sententia docui.

Tertio Apostatam, qui deposita Apostasia, ad suam Religionem rediit, & in ea ordines suscepit, posse ordinibus vti, quia eos non suscepit in Apostasia. Ita communiter Doct.

Obiicies, Paulus IV. in bulla 14. quæ incipit, *Postquam diuina bonitas*, suspendit Apostatas ab omni cuiusuis ordinis executione, & omni gradu, priuatque omnibus officiis, beneficiis, &c.

Respondeo primo illam bullam ad terminos iuris communis reductam fuisse à Pio IV. in bulla tertia, quæ incipit, *Sedis Apostolicæ.*

Respon

Respondet secundo *Sanchez num.*30.illam Pauli IV. bullam vsu receptam non fuisse,sed prima responsio mihi probatur.

6 Rogabis,vtrum Religiosus, qui ad aliam Religionem aduolauit, & in ea sacrum ordinem suscepit, suspensus remaneat ab ordine in ea religione suscepto.

Respondeo negatiue,si aduolauit ad Religionem arctiorem.Ratio est,tum quia ita declaratur in *cap.ex parte de temp.ordinat.* Tum quia non est Apostata.Et hoc verum est, etiamsi forte peccauerit quoad modum; transeundo ad aliam Religionem, in qua iam professus est, vt quia ad illam transiuit sine debita licentia; hic enim non est Apostata.

Addo probabiliter non remanere suspensum ab ordine suscepto, etiam si transierit ad religionem laxiorem. Tum quia hic non videtur simpliciter Apostata. Tum quia hoc videtur declaratum in *cap. ex parte citato*, vbi Pontifex quendam Monachum,qui ad Monachos nigros se transtulerat, & ad Sacerdotij ordinem eo tempore promotus fuerat, mandat in executione officij sacerdotalis libere permitti. Ita *glossa in cap. consultationi, Maiolus de irregular. lib.2.cap.1. num.*18. *Sairus libro* 4. *cap.*13.*num.*16.*Sanchez in opere morali,lib.6.cap.* 8.*nu.*8. *&* 28 *Alterius tom.2.disput.*17.*cap.2.colum.7.& 9.dub.* 3. *Azorius* 1.*part.lib.*12.*cap.*17.*quæsito* 5.*Lessius lib.2.cap.*41. *dub.*13.*num.*102.*Sanctarellus in tractat. de Apostasia cap.* 3.*dub.2.num.*17.& alij apud *Alterium*, *Sanctarellum*, *& Sanchez* locis citatis, Contra *Syluestrum excommunicatio.* 9.§.54 *quæsito* 6.*& verb. Apostasia §.2.vers.quod intelligo, Nauar.in Manuali*, *cap.* 27 *num.*131.*Caietanum in summa verb.excommunicatio casu* 61. *Suarez tom.* 5. *disputat.* 31.*sect.*6. *numer.*4. *Filiucium tract.* 13.*num.*163.*& seq.*& alios,quorum opinio probabilis est.

Obiicies, recedens ab vna Religione animo non redeundi,& in laxiori professionem faciens est Apostata, & inualidè profitetur. Ergo ligatur pœnis Apostatarum. Respondeo inualidè quidem profiteri, sed non esse proprie Apostatam, cum non habeat animum recedendi ab instituto religioso,consequenter non afficitur pœnis Apostatarum.Ita DD. citati, contra Suarez, & alios.

An autem hic ligetur excommunicatione, saltem tanquam desertor habitus suæ religionis, superius explicaui *q.2.pun.2.dub.*17.

QVARTA PROPOSITIO.

7 SVbiectum istius prohibitionis, seu suspensionis, sunt religiosi recipientes sacrum ordinem in Apostasia. Ratio est, quia in præcitatis iuribus sermo est de Apostatis à Religione. Apostatæ autem à religione sunt religiosi iam professi.

8 Nomine Monachi in *cap. consultationi* intelligitur quilibet religiosus, & nomine Abbatis intelligitur religiosi superior. Ita *Suarez tom.4. de relig.lib.3.cap.1.num.* 29. vbi ait hanc esse veriorem Doctorum sententiam.

Ratio est. Tum quia Summus Pontifex in *c. secundo de postul.declarat.* in canone prohibente Monachum aduocatum esse, comprehendit Canonicum regularem,licet in canone expressa mentio fiat tantummodo de Monachis.Tum quia dispositio facta est intuitu religiosi status. Ergo comprehendit omnes religiosos. Ita innuit *Panormitan. in cap. Quod Dei timorem, de statu Monach. Nauarr.commentar.*3.*de regul.numer.* 41.*Suarez tom.4.de relig. libro* 3.*cap.*1.*num.*29.& alij asserentes dispositionẽ etiam odiosam loquentem de Monachis extendi ad canonicos regulares, quando fundamentum dispositionis tale est, vt Monachi,& Canonici regulares æquiparentur secundum ius antiquum; legislator enim intendit eos omnes comprehendere, licet Monachos dumtaxat quasi materialiter nominauerit.

QVINTA PROPOSITIO.

9 EFfectus istius prohibitionis, seu suspensionis est, impedire,seu suspẽdere executionem ordinis tempore Apostasiæ suscepti, vt patet ex verbis *capitul.consultationi*, initio citati.

Ex quo sequitur primo Apostatam posse vti ordine suscepto ante Apostasiam, quia repellitur solum ab executione ordinis suscepti in Apostasia,nisi forte alia censura sit obstrictus,de qua hic non loquimur, aut nisi abstinere debeat ob lethalem culpam nondum deletam, iuxta dicta de Sacramentis.Ita *Sanchez nu.*24.*Suarez de censuris Alterius*,& alij locis citatis.

Secundo Apostatam posse relicta Apostasia ordines suscipere, & in eis ministrare,quia per pœnitentiã, & reditum ad pristinum statum tollitur hoc impedimentum, iuxta *Suarez de relig. tom* 4. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.*28. & alios: textus enim loquitur de recipiente sacrum ordinem in Apostasia.

10 Maior difficultas est, vtrum Apostata, qui tempore Apostasiæ sacrum ordinem suscepit, possit post Apostasiam ad alium superiorem ordinem ascendere absque dispensatione. Respondeo negatiuè. Tum quia suspensus etiam est ab executione superioris ordinis, vt supra dictum fuit numero 5.Ergo suspensus est etiam à susceptione maioris ordinis: cum ordines suscipiantur propter ipsorum exercitium. Tum quia quibus vetitum est minus, censetur etiam vetitum maius *capite cum illorum de sentent.excommunicat.cap. illud distinct.* 95. *& L. qui indignus ff. de Senator.* Ministrare autem in minori ordine iam suscepto minus est, quam superiorem ordinem suscipere.Ita *Panormitan. in capit.final. numer.* 2. *de Apostasia,Suarez numer.*3.*Alterius loco citat.dub.2.colum.* 8.*Cardin.Tabiena, Armilla*, & alij apud *Sanchez in opere morali lib.6.cap.*8. *numer.* 22.& apud *Sanctarellum loco citat.numer.*3.Contra nonnullos Canonistas,teste *Ioanne Andr.hic,Sanchez loco citat. num.*22.*& Suarez de censuris numer.*3. Et hæc à fortiori vera sunt in mea sententia, qua tueor Apostatam esse irregularem; irregularitas enim impedit susceptionem ordinum, & illorum exercitium.

Verum tamen est, in sententia asserentium Apostatam non esse irregularem, sed suspensum ab executione sacri ordinis suscepti in Apostasia, sublata suspensione ordinis suscepti tempore Apostasiæ, non indigere alia dispensatione, vt ad superiores ascendat. Ratio est, quia impediebatur ordinem suscipere, eo quod suspensus esset ab executione suscepti, ex qua suspensione accessoriè consurgebat impedimentum suscipiendi maiores ordines; sublato autem impedimento principali, cessat etiam accessorium, vt bene *Sanchez numer.* 23.& alij.

SEXTA PROPOSITIO.

11 ABsolutio, seu dispensatio in hac suspensione, seu potius impedimento canonico pertinet ad Summum Pontificem; nam in capitul. *consultationi* habetur eum, qui sacrum ordinem suscipit in Apostasia, non posse in eo ministrare absque dispensatione Romani Pontificis, etiamsi religiosus suo Abbati reconciliatus fuerit,& receperit pœnitentiam.

An autem Apostata ligatus excommunicatione, suspensionem, vel irregularitatem incurrat suscipiendo ordines & dispensationem obtinere possit ab Episcopo, explicatum est *disput.* 3. *quæstio.* 1. *punct.* 6. de censuris in particulari.

§. V.

An recipiens, seu detinens Apostatas censuram aliquam incurrat.

1 *Apostatam detinens quandonam ligetur excommunicatione.*
2 *Apostatam ordinis Prædicatorum detinens in suis monasteriis excommunicatione ligatur.*
3 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
4 *Assignatur subiectum istius excommunicationis.*

TRia breuiter in hoc puncto agam.
Primo, an detinens Apostatas censuram incurrat.
Secundo, quænam sit huius censuræ materia.
Tertio, quodnam sit subiectum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 DEtinens Apostatas non videtur reus excommunicationis, in genere loquendo, nisi admonitus ab Ordinario loci eum dimittere nolit iuxta Pauli IV. constitutionem. Nam Paulus IV. in Bulla 14. quæ incipit, *Postquam diuina bonitas*, generaliter excommunicat omnes cuiuscumque gradus, & conditionis homines, qui recipiunt, seu nutriunt Apostatas, aut auxilium, consilium vel fauorem præstant, ne redeant ad suum Monasterium, domum, aliumve locum regularem, si postquam ab Ordinario loci, in quo degunt, admoniti à præmissis non desistant. Hæc tamen excommunicatio iure communi reseruata non est.

2 Addo detinentem in suis Monasteriis Apostatas Ordinis prædicatorum excommunicatum esse ex Bonifacij constitutione, testibus *Sancto Antonino 3. part. titul. 24. cap. 7.* & aliis, quorum testimonio & auctoritate in hac re nitor, cum Bonifacij constitutionem in Bullario non inueniam.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 MAteria primæ excommunicationis est retinere Apostatas, seu auxilium præstare, ne redeant ad suum Monasterium post Episcopi admonitionem, vt patet ex dictis *numero* 1.

Materia secundæ excommunicationis est detinere in suis Monasteriis Apostatas ordinis Prædicatorum. Quis autem dicatur detinere, patet à simili ex supradictis in hac *quæst. 2. puncto 7. num. 7.* de iis, qui detinent religiosos in scholis post dimissum habitum.

TERTIA PROPOSITIO.

4 SVbiectum primæ excommunicationis sunt omnes, & singuli, qui non dimittunt Apostatas, vel auxilium præstant, ne redeant ad suum Monasterium post admonitionem Episcopi.

Subiectum secundæ excommunicationis sunt religiosi, quorum auctoritate Apostata in suis Monasteriis detinetur.

Hinc sequitur religiosum, qui alloquitur, aut inseruit Apostatę ordinis Prædicatorum, in Monasterio iam commoranti, non affici excommunicatione, quia non dicitur detinere.

PVNCTVM XII.

De eiectis à religione, & pœnis ipsis impositis.

QVamuis eiectus à religione non dicatur formaliter contra clausuræ obligationem delinquere, cum à superioribus emandetur; nihilominus cum à monasterio recedat, & extra Monasterium constituatur ob præcedentia delicta, non abs re censui de hac re hic agere. Quamobrem septem præcipuè explicanda proposito. Primo vtrum religiosus professus à religione expelli possit. Secundo vtrum religiosus eiectus ob deprauatos mores teneatur eos corrigere vt iterū admittatur. Tertiò, vtrum à votis, & oneribus religionis liber remaneat. Quarto, vtrum ad aliam religionem transire possit, vel teneatur, vel cogi possit. Quinto, vtrum sub obedientia Episcopi degere debeat, quamdiu in sæculo manet, & an habitum suæ religionis deferre possit. Sextò, quas pœnas incurrat. Septimo ad quem pertineant bona, quæ religiosus à religione eiectus acquirit.

§. I.

Vtrum Religiosi professi à Religione eiici possint.

1 *Religiosus non potest absque iusta causa expelli à religione.*
2 *Religiosus iniustè expulsus à religione an petere possit alimenta non solum præterita, sed etiam futura.*
3 *Religiosus an possit absque licentia superioris in iudicio comparere tamquam actor, vel reus.*
4 *Expelli potest religiosus à religione iusta concurrente causa.*
5 *Expellendi causa quænam iusta censeatur.*
6 *Incorrigibilis quisnam dicatur.*
7 *Expelli non potest religiosus, qui celato aliquo vitio professionem validam emisit.*
8 *Religiosus expelli non potest virtute priuilegiorum religioni concessorum, nisi priuilegia post decretum congregationis iterum confirmata, vel concessa fuerint.*
9 *Monialis non potest à monasterio ob incorrigibilitatem eiici.*
10 *Religiosus semel eiectus, vel fugitiuus à quonam alendus sit, si postea iterum admittatur non in eodem, sed in alio monasterio.*
11 *Religio an institui potuerit cum facultate expellendi religiosum absque iusta causa.*
12 *Religiosus Societatis congruenter peccat dando causam eiectioni.*
13 *Religiosus Societatis liber remanet ab obligatione votorum, nisi per fraudem, vel peccata hac intentione commissa expulsus sit.*
14 *Eiectus à religione per fraudem ab ipso eiecto commissam non tenetur quidquam religioni restituere.*
15 *Eiiciendi facultas cuinam competat.*

EXplicabo primo, vtrum religiosi absque causa expelli possint. Secundo ex causa, & quænam sit iusta causa expellendi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 REligiosus non potest absque iusta causa expelli.

Ratio est, quia sicut religio ius in ipsum per professionem acquisiuit, ita ipse ius acquisiuit, vt à religione alatur, & sustentetur. Ergo expelli non potest sine graui causa; quilibet enim tenetur stare contractui.

Obiicies, in alma Societatis Iesu religione extat facultas ad libitum expellendi Religiosos post biennij professionem. Ergo religiosus expelli potest absque iusta causa, alioquin institutio præfatæ Religionis in hac parte damnanda videretur.

Respondeo primo, nullam religioné extare, quæ possit aliquem

aliquem religiosum sine causa expellere. Quamuis enim præfata Societas id possit ex instituto religionis, id tamen interdictum est in constitutionibus.

Respondeo secundò, à casu particulari non posse conclusionem generalem inferri: sed de hac re infra fusius agam.

Ex dictis sequitur primò superiorem, qui religiosum absque iusta causa expellit, grauiter peccare; facit enim contra ius religiosi in re graui.

Secundò sequitur præfatum superiorem teneri ad restitutionem damni, quod religiosus eiectus patitur; nam ex violatione iustitiæ cum damno alterius consurgit obligatio restituendi.

Tertiò religiosum iniustè eiectum posse Monasterium cogere, vt se iterum ad religionem admittat, quilibet enim ius suum petere potest.

Quartò religiosum iniustè eiectum posse compellere Monasterium, vt ipsum alat, & expensas ad litem necessarias conferat.

Ratio est, quia ius habet, vt à Monasterio alatur. Ergo petere potest alimenta, & ea quæ ad sui sustentationem necessaria sunt. Et hoc verum est etiamsi disputetur, an sit Monachus; cum enim in possessione existat recipiendi alimenta, non debet illis ante Iudicis sententiam priuari. Ita *Menochius de præsumpt. lib. 1. q. 35. n. 21. Surdus de alimentis, tit. 1. quæst. 121. num. 2. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 9. num. 7. Sanctarell. de Apostasia, cap. 5. dub. 2. num. 19. Molina tom. 1. de iust. disp. 140. vers. quando Religiosus, Velaschus tom. 1. consil. 7. num. 3. Lancellot. Felinus, Boërius*, & alij quamplures apud præcitatos Doctores.

2 Maior difficultas est, vtrum petere possit non solum alimenta futura, verum etiam præterita.

Respondeo posse quidem futura petere, vt patet ex allata ratione; non verò præterita, nisi fortè debitum contraxerit ad se alendum.

Ratio est, tum quia obligatio, qua Monasterium alere tenetur religiosum, est subsidiaria; obligatio autem subsidiaria cessante causa præstandi subsidij cessat.

Tum quia pater, qui aliquo tempore filium non aluit, non tenetur ad restitutionem alimentorum, saltem in foro conscientiæ, nisi filius debita contraxerit ad se alēdum; tunc enim pater tenetur saltem debitis satisfacere, cum ea loco alimentorum cesserint, & vtiliter in hac parte gestum fuerit negotium patris, qui filium alere tenebatur, vt docui de legibus *disput. 6. quæst. vnica, puncto 6. §. 1. num. 12. & de contract. disput. 3. quæst. vltima, puncto 3. num. 5.* cum Vasquez, Pontano, Azorio, Molfesio, & aliis. Tum quia id, quo Monachus se aluit, erat Monasterij, vt si quis eum aluit animo donandi, vel si Monachus se ipsum eleemosynis, vel ex acquisitis propria industria sustentauit; quicquid enim monachus acquirit, Monasterio acquirit. Ergo Monasterium ad restitutionem alimentorum non tenetur. Ita *Surdus loc. cit. tit. 5. quæst. 1. num. 48. & tom. 1. q. 128. n. 10. Menoch. Sanchez.* & alij loc. cit.

3 Obiicies, religiosus non potest absque Superioris licentia in iudicio comparere, vel tamquam actor ad agendum, vel tamquam reus ad se defendendum, quia nihil religiosus habet, mortuusque censetur, & seruo, ac filiofamilias comparatur, contra quos, vel pro quibus iudicium fundari non potest, *L. seruus. ff. de iudic. & L. lis nulla eod. tit.* ergo neque præterita, neque futura alimenta petere potest.

Respondeo primò in tali euentu Religiosum sustinere personam in iudicio, iure naturæ id sibi permittente. Secundò censeri adesse rationabilem Superioris, vel saltem Summi Pontificis licentiam. Tertiò religiosum in præfato casu agere, non vt ei alimenta restituantur iure actionis, sed officio iudicis, qui ex officio tenetur suum cuique tribuere, vt bene *Cardinalis in Clementin. 1. de statu monach. Sanchez loc. cit. num. 10.* & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Religiosus potest iusta concurrente causa ob religionis vtilitatem à Monasterio expelli.

Ratio est, tum quia vulnera, quibus remedium applicari non potest, abscindi possunt *cap. quia 81. distinctione.* Tum quia naturali lumine dictante bonum publicum præferendum est priuato. Si ergo communi religionis bono conducat religiosum eiici, potest eiici. Tum quia sicut respublica purgari debet à sordibus improborū hominum, illam inficientium. *L. congruit. ff. de offic. Præsidis.* ita etiam religio. Tum quia frangenti fidem fides seruanda non est *capit. frangenti de regul. iur. in 6.* Sed religiosus improbus turpiter se gerendo frangit fidem, qua pollicitus fuerat regularem obseruantiam. Ergo religio non tenetur illi fidem seruare, qua se obstrinxerat ad illum in religione retinendum. Tum quia resecandæ sunt carnes putridæ, ne sanas corrumpant, & scabiosa ouis à caulis repellenda est, ne reliquas inficiat, vt bene *S. Hieron. epist. ad Galat. cap. 5. S. Thomas quodlibeto 12. art. vlt. Rodriquez quæst. regul. tom. 1. q. 30. art. 13. Molina de iust. d. 130. vers. de eiectis, Nauar. de reg. consil. 77. n. 1. Lessius lib. 2. cap. 4. dub. 14. num. 106. Sanchez in opere morali li. 6. cap. 9. n. 3. Azor. 1. par. lib. 12. cap. 16. quæsito 2. Miranda in manuali tom. 1. q. 52. art. 1. concl. 1. Sanctarellus de Apostasia, cap. 4. dub. 1. Barbosa in cap. ne religiosi de regul. num. 5.* & alij communiter contra *Angel. verb. Abbas, num. 13. Grassium 1. p. decis. lib. 3. cap. 5. num. 145.* & alios.

Sed modò tria suboriuntur dubia. Primum est quænam sit iusta causa expellendi. Secundum, vtrum instituì potuerit religio, quæ possit aliquem sine causa expellere. Tertium, ad quem pertineat facultas expellendi.

5 Primum ergo dubium est, quænam sit iusta causa expellendi religiosum à Monasterio.

Respondeo iure communi iustam causam censeri incorrigibilitatem; ad hoc enim faciunt rationes allatæ in secunda propositione.

6 Incorrigibilis censetur iuxta sententiam plurimorum Doctor. qui ter monitus adhuc persistit in patrandis iisdem, vel grauioribus, aut æqualibus delictis.

Alij illum vocant incorrigibilem, qui in eisdem, aut æqualibus, vel grauioribus permanet delictis, nec vlla extat spes de illius resipiscentia, & emendatione Ita *Grassius 1. part. lib. 1. cap. 24. num. 19. Sanctarellus loc. cit. cap. 4. dub. 2. num. 6. Sairus lib. 5. de censuris cap. 21. num. 37. Sanchez loc. cit. num. 4.* & alij.

Ego verò arbitror, vt quis hoc tempore incorrigibilis ad effectum expulsionis, & eiectionis censeatur, non satis esse, vt in eisdem, aut æqualibus, vel grauioribus delictis perseueret; sed præterea requiri, vt vno anno in carceribus probetur, ieiunio, & pœnitentia, & si post huiusmodi probationem non resipuerit, sed adhuc pertinaciter deprauatis moribus adhærere velit, incorrigibilis habeatur, & expellatur. Si enim expressè sancitum fuit à Sacra Cardinalium Congregatione de speciali Summi Pontificis Vrbani VIII. mandato die 21. Septembris anno 1624. ibi, *Ad hæc, vt in posterum è Religionibus nullus legitimè professus eiici possit, nisi sit verè incorrigibilis; Verè autem incorrigibilis minimè censeatur, nisi non solum concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis dispositione requiruntur, sublatis hac in parte statutis, & constitutionibus cuiusque Religionis, & Ordinis, & etiam à Sede Apostolica approbatis, & confirmatis. Verum etiam vnius anni spatio in ieiunio, & pœnitentia probetur in carceribus: proindéque vnaquaque Religio priuatos habeat carceres in qualibet saltem Prouincia. Elapso autem anno, si nihilominus non resipuerit, sed animo indurato in sua pertinacia perseuerauerit, ne contagione pestifera plurimos perdat, tamquam pecus morbida, ac membrum putre eiici tandem possit, sed ab ipsomet Generali tantum de consilio, & assensu sex Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in singulis Capitulis, vel*

Congregationibus generalibus; Túmque non nisi instructo secundum eorum stylum, & constitutiones processu, & plenè probatis causis expulsionis ad sacrorum Canonum præscriptum.

Neque obstant statuta, consuetudines, vel priuilegia quæcumque in contrarium, quia hæc in dicto decreto penitus reuocantur.

7 Quæres primò, vtrum iustam expulsionis causam præbeat religiosus, qui professionem emisit, celato morbo, aut alio notabili vitio, quo cognito ad professionem admissus non fuisset; vt si morbo gallico, aut alio graui defectu laborabat, ob quem ius irritam professionem non reddit, vt suppono: Superiores tamen Religionis, eo cognito, non admisissent ad professionem.

Respondent aliqui Doctores expelli posse, quia religioné in re graui decepit; consequenter puniri potest pœna deceptioni accommodata, qualis est exclusio à religione, ad quam admissus non fuisset, eo vitio cognito. Ita *Emanuel Sà verb. religio num.* 34. *Nauarr. Rodriquez, & Sorbus apud Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 37. num.* 55. *& apud Barbosam in cap. ne religiosi p.* 5. *de regul.*

Sed hoc ego non approbo. Tum quia licet huiusmodi religiosus pœna dignus sit ob deceptionem; nihilominus deceptio non est circa substantialia Religionis, vt suppono, neque est tanti momenti, vt exclusionem postulet. Religio enim est status perfectionis, à quo sine graui causa excludi non debent, qui eum amplexi fuerunt. Tum quia obstat decretum Sacræ Congregationis, de quo dictum est in prima responsione. Ita *Rodriquez quæst. regul. tom.* 3. *quæst.* 17. *art.* 9. *& Sanchez in opere morali lib.* 5. *cap.* 4. *num* 58 *& seq.*

8 Quæres secundò, vtrum religiosus possit aliis de causis præter incorrigibilitatem expelli virtute priuilegiorum.

Respondent nonnulli Doctores affirmatiuè. Ideo aduertunt Pium Quintum Ordini S Hieronymi quoddam priuilegium concessisse, quo Capitulum Generale, vel etiam priuatum possit fratres patrantes delictum, cui iure communi pœna mortis inferri solet, perpetuo carceri mancipare, vel ad triremes ad tempus, vel in perpetuum mittere, in aliis grauioribus, vel grauissimis delictis posse etiam priuationem habitus inferre. Eodem priuilegio gaudent religiones, quibus communicata sunt priuilegia. Ita *Sanctarellus loco cit. Miranda in Manuali quæst.* 2. *par.* 2. *tom.* 1. & alij apud *Barbosam loc. cit.*

Ex quo patet inquiunt religiosum posse à religione expelli ob nefandum sodomiæ vitium, propter homicidium, & consimilia delicta, quia huiusmodi delicta grauissima sunt, & pœna mortis iure communi puniuntur. Hoc tamen intelligendum est, nisi aliqua subsit causa, quæ delicti grauitatem minuat, vt si quis occidit inuasorem vitæ, etiamsi fortè occiderit seruato moderamine inculpatæ tutelæ, aut si quis ex quadam pietate reum ad mortem damnatum è manibus Iudicis eripuit. Quamuis enim huiusmodi actio in foro externo morte puniatur, nihilominus digna non videtur pœna exclusionis à religione, dum affectu quodam pietatis præstitam esse constat. Ita *Rodriq. tom.* 1. *q.* 30. *artic.* 18. *&* 19.

Ego verò non approbo dicta in hac responsione, quia priuilegia in decreto Congregationis reuocata sunt, & non permittitur eiectio, nisi ob incorrigibilitatem, de qua supra in primi dubij responsione.

9 Obiicies primò contra dicta in secunda propositione; Monialis non potest ob delicta, licet enormia, è Monasterio eiici. Ergo neque vir religiosus.

Respondeo negando consequentiam.

Ratio disparitatis est, quia publico religionis bono expedit, vt Monialis à Monasterio non excludatur, vt *quæst.* 1. docui, publico verò religionis bono conducit, vt religiosus incorrigibilis à religione excludatur. Tum quia reliqui timore expulsionis in officio continentur. Tum quia pars morbida, quæ resecatur, cæteras non inficit.

Obiicies secundò *cap. final. de regular.* Superiores religionum iubentur singulis annis Apostatas, fugitiuos, & eiectos ad Monasterium reuocare, si hoc fieri possit sine scandalo; si verò sine scandalo id fieri non possit, iubentur Prælati illos in aliis eiusdem religionis locis collocare ad pœnitentiam ibi peragendam.

Respondent primò aliqui Doctores, illum textum intelligi de eiectis iniustè, defectu potestatis in dimittente, vel defectu legitimæ causæ, aut defectu ordinis legitimi non seruati in dimissione alicuius. Ita *Nauarr. consil.* 78. *de regul. Azor.* 1. *part. lib.* 12. *c.* 17. *quæsito* 2. *Rodriquez tom.* 1. *quæst.* 30. *art.* 71.

Respondeo secundò illum textum contraria consuetudine abrogatum fuisse; consequenter Superiores religionum non tenentur hoc tempore iustè eiectos requirere, & ad religionem admittere: iniustè verò eiectos, Apostatas, & fugitiuos tenentur inquirere, & ad religionem admittere, imposita pro modo culpæ pœnitentia. Superior enim religionis spirituali religiosorum sibi subditorum saluti consulere ex officio tenetur. Ita *Sanchez loc. cit. num.* 18. *Azor. loc. cit. quæsito* 1.

Obiicies tertiò, Superior tenetur religioso sibi subdito occasionem peccandi auferre. Ergo non potest illum expellere, quia Religiosus à Monasterio eiectus maiores habebit peccandi occasiones.

Respondeo religiosum incorrigibilem non expelli, vt illi detur occasio peccandi, sed vt aliis religiosis peccandi occasio ex ipsius consortio auferatur, & aliquando licitum est peccatum alicuius permittere iusta concurrente causa.

Dices huiusmodi religiosum posse in Monasterij carcere perpetuo includi.

Respondeo valde onerosum esse religioni aliquem in carcere absque emendationis spe perpetuo detinere.

Obiicies quartò, Monasterium tenetur religiosum alere. Ergo non potest illum à Monasterio excludere.

Respondeo teneri alere quamdiu in Monasterio existit, aut quamdiu iusta de causa non expellitur; si verò iusta de causa expellatur, Monasterium ab onere liberatur. Sicut enim filio contumaci pater denegare potest alimenta. *L. aliud quoque authent. vt cum de appell. cognos.* Ita religio denegare potest alimenta religioso, qui iusta de causa expulsus fuit. Ita *Surdus de aliment. tit.* 7. *quæst.* 25. *num.* 1. *Sanchez loc. cit. num.* 1. *Sanctarellus de Apostasia, cap.* 4. *dub.* 1. *num.* 2.

10 Rogabis, à quonam alendus sit religiosus semel eiectus, vel fugitiuus; sed post modum ad eandem religionem admissus, non quidem in eodem Monasterio, in quo professus fuerat, sed in alio.

Respondeo alendum esse à Monasterio, ad quod mittitur, si prima religio est bonorum incapax: cum enim prius Monasterium nihil proprij habeat, non est cur ad alendum alium, in alio Monasterio existentem, obligetur. Si verò religio capax est bonorum, alendus est à priori Monasterio, si religiosus dotem, seu hæreditatem ei attulit; cum enim præfatum Monasterium senserit commodum dotis, seu hæreditatis, par etiam est, vt incommodum expensarum sentiat. Si vtrumque Monasterium aliquid accepit, vtrumque tenetur aliquid conferre, & contribuere, vt per se patet. Si neutrum Monasterium quicquam accepit, alendus est à Monasterio, cui vtilis est; par enim est vt ab eo alatur, cui inseruit. Si neutri vtilis est, nec vtrúmque Monasterium partem contribuere potest; Capitulum generale prospicere tenetur, quia ei generalis cura imposita est. Vide *Syluestrum verb. Apostasia, quæsito vltim. Azorium loco citato, quæsito* 3. *Rodriquez tom.* 3. *quæst.* 25. *artic.* 2. *Sanchez loco citato, num.* 14. *Barbosam in cap. ne religiosi, num.* 4. *de regul.* quæ supra tradidi de transeuntibus ad aliam religionem. §. 4. *difficultate, num.* 2. *& seq.*

11 Secundum dubium est, vtrum laudabiliter, & sine vllius

vllius iniuria institui potuerit Religio præclarissimæ Societatis Iesu, in qua Reuerendiss. Patri Generali libera facultas competit expellendi religiosos post biennij vota.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia scienti, & volenti nulla fit iniuria *cap. scienti de regul. iur. in 6.* Patres autem Societatis, scientes, & volentes hoc grauamen, admittuntur ad professionem. Tum quia sicut seruus potest se ipsum alteri in perpetuum vendere, domino ipsius traditionem acceptante, in quo casu seruus est domino perpetuo deuinctus, & obligatus, licet domino liberum sit illum manumittere, & libertatem ei concedere; ita religiosus potuit se religioni tradere, & obligare, relicta tamen religioni facultate illum dimittendi. Tum quia multi contractus liciti claudicant, id est, non obligant ex vtraque parte, vt si minor cum maiore contrahat, potest minor beneficio restitutionis in integrum gaudere, non verò maior, si impubes sponsalia cum pubere contrahat, potest ipse adepta pubertate resilire, non verò pubes, ita iure disponente in fauorem minoris ætatis. Ergo etiam in fauorem religionis concedi potuit facultas religioni, vt professus illi obligetur, non verò religio ipsi professo; præsertim cum par sit, vt religio, quæ magnam adhibuit curã in religioso instruendo, peculiare aliquod priuilegium, & commodum sentiat. Tum quia licet religio non obligetur vouenti ratione votorum, obligatur tamen ratione constitutionum, cum religio ex vi constitutionum Societatis nequeat religiosum professum absque iusta causa dimittere; consequenter dum religiosus dimittitur, sua culpa dimittitur. Tum quia illud institui potuit, quod bono religionis conducit; bono autem religionis conducit hæc libera facultas; hoc enim pacto religiosi magis in officio continentur metu amandationis, & dimissionis. Tum quia nulla in hoc casu inæqualitas reperitur, sed maius priuilegium, & exemptio ex parte eiecti; nam reliquæ religiones possunt religiosum incorrigibilem expellere, & nihilominus religiosus expulsus adhuc obstrictus remanet votis substantialibus religionis; religiosus verò à Societate dimissus, liber remanet ab obligatione votorum, ac si sui iuris esset, & numquam vouisset. Tum quia huiusmodi religio iure merito approbata fuit à Gregor. XIII. Pio V. & ab aliis Pontificibus, & à Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 16. de regular.* Ergo signum est ipsius institutionem laudabilem, & approbandam esse, alioquin Concilium, & Pontifices in re tanti momenti errassent, quod sine absurdo dici non potest. Ita *Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 9. num. 64. Sanctarellus de Apostasia, cap. 7. dub. 1.*

12 Quæres primò, vtrum religiosus Societatis Iesu grauiter peccet contra vota, committendo aliquos defectus, propter quos præuidet se dimittendum à Religione.

Respondeo primo, si mediocrem diligentiam non adhibet ad euitandos præfatos defectus, mortaliter peccat, etiamsi huiusmodi defectus ex sua natura mortaliter peccaminosi non essent. Ratio est, quia qui obligatur ad finem, indirectè etiam obligatur ad capessenda, cum mediocri diligentia, media ad illum finem necessaria; huiusmodi medium est abstinentia à præfatis defectibus, vt suppono. Tum quia, qui votum emisit grauiter peccat, reddendo se impotentem ad illius voti adimpletionem. Ergo etiam grauiter peccat religiosus, faciendo aliquid, quo præuidet se expellendum, & consequenter fieri impotentem ad id, quod vouerat, ob id religiosus importunè petens dimitti, & non curans mediocrem diligentiam adhibere ad se corrigendum ab iis defectibus, propter quos licitè expelli posset, grauiter peccat, quia non adhibet media ad voti adimpletionem necessaria, sed potius affectum, & animum habet obligationi voti contrarium.

Ex quo patet à fortiori huiusmodi religiosum grauiter peccare si peccatum aliquod perpetret, vt à religione amandetur, & dimittatur.

Respondeo secundo si mediocrem diligentiam adhibet ad præfatos defectus præcauendos, non grauiter peccat, etiamsi occasione illorũm animaduertat se à religione dimittendum. Ratio est, quia votum non obligat ad omnem conatum adhibendum ad ipsius adimpletionem, sed tantummodo ad mediocrem, vt docui de legibus, & de voto. Ita *Sanchez in oper. morali lib. 6. cap. 9. num. 69. & seq. & Sanctarellus de Apostasia, cap. 7. dub. 2. n. 11.*

Quæres secundo, vtrum religiosus Societatis Iesu liber maneat ab obligatione votorum, postquam à religione dimissus fuit.

13 Ratio dubitandi est, quia religiosi aliarum religionum non liberantur à votis substantialibus, postquam à religione expulsi fuerunt. Ergo neque liberantur religiosi Societatis, cum ipsorum religio sit approbata, nec ipsi validè queant matrimonium inire. His non obstantibus.

Respondeo religiosum Societatis post biennij vota dimissum, non teneri votis in religione emissis, modò dimissus non fuerit ob fraudem, vel ob peccata ad hunc finem perpetrata. Ratio est, tum quia votum non obligat vltra vouentis intentionem: Sed religiosi Societatis Iesu, dum vota biennij emiserunt, intentionem habuerunt promittendi obedientiam, castitatem, & paupertatem quamdiu in religione retinentur. Ergo non obligantur votis, postquam à religione dimissi fuerunt. Tum quia votum sub conditione non obligat, nisi ea conditione adimpleat; Vota autem biennij fiunt sub conditione, si retineantur, & non dimittantur. Ita *Sanchez, & Sanctarellus locis citatis.*

Obiicies, Superiores religionis dimittentes aliquem non habent facultatem dispensandi in votis religionis; sunt enim Summo Pontifici reseruata. Ergo dicta vota non cessant.

Respondeo primo præfata vota non cessare ob dispensationem, sed ob tacitam conditionem, sub qua emissa fuerant, vt bene *Sanchez num. 62.*

Responderi posset secundo, huiusmodi vota cessare per dispensationem ex facultate generali concessa à Summo Pontifice. Cum enim Religio, & forma dimittendi hoc pacto approbata sit à Summo Pontifice, censetur etiam data facultas dispensandi in votis cum iis, qui à religione ob deprauatos mores dimittuntur. *Sanctarellus de Apostasia, cap. 7. dub. 2. num. 10.* Sed prima responsio mihi magis probatur.

Dixi, *dimissus non fuerit ob fraudem, vel ob peccata hac intentione commissa, vt expelleretur*; nam si hoc pacto dimissus fuit, arbitror ipsum ab obligatione votorum liberum non remanere. Ratio est, tum quia illa dimissio, seu licentia irrita est, & inualida, vtpote per dolum dantem ipsi causam obtenta, licentia enim, seu condonatio obtenta per dolum dantem ipsi causam, inualida est, vt docui de matrimonio, & de contractibus. Tum quia si religiosus vouisset recitare coronam singulis diebus, dum manet in religione, teneretur adhuc recitare, postquam fraudibus eiectus fuit, iuxta probabiliorem sententiam *Lessij lib. 2. cap. 40. dub. 15. num. 122.* & aliorum. Ergo, &c. Tum quia ita declaratum fuit in Congregatione generali Societatis Iesu, *decreto 18. §. 4.* Ex quo sequitur huiusmodi religiosum dimissum per dolum, non esse tutum in conscientia; sed esse Apostatam, & pœnis Apostatarum, iuxta priuilegia Societatis Iesu, subiici, vt bene *Sanchez n. 67.* quicquid aliqui in oppositum sentiant.

Ex quo licet inferre præfatos religiosos ita eiectos non esse tutos in conscientia, sed teneri iterum ad Monasterium redire, detecta fraude, quam commiserant, vt eiicerentur; adhuc enim sunt veri religiosi; consequenter tenentur vota religionis adimplere, & fraudem detegere, & aperire Prælato, vt iterum recipiantur. Si verò fraude

fraude manifestata Prouinciali, ad religionem non admittantur, ex tunc desinunt esse veri Religiosi, quia tunc censentur dimissi: quàmuis enim solus Generalis dimittat, nihilominus Prouincialis ex causa, quæ ei iusta videbitur, potestatem habet non admittendi semel dimissum; consequenter approbandi, & ratam habendi præcedentem dimissionem.

14 Rogabis, vtrum dimissus per fraudem quam ipse religiosus adhibuit, vt dimitteretur, teneatur aliquid religioni restituere.

Respondeo negatiuè. Ratio est, tum quia huiusmodi restitutio non est in vsu. Tum quia religiosus non tenebatur, sicut seruus, ex iustitia laborare in commodum, & vtilitatem Monasterij; sed religioni deuinctus erat ex voto obedientiæ, quod est actus religionis; ex violatione autem actus religionis non oritur obligatio restituendi; sed ex violatione iustitiæ. Ita *Sanchez loco citato, num. 71. P. Nauarrus, Vasquez, Sotus, Lessius*, & alij quos retuli de contract. *disp. 2. quæst. 1. puncto vnico, num. 6.* Idem à fortiori militat in eo, qui defectus suos non correxit, præuidens se ob illos dimittendum.

15 Tertium dubium est, ad quem pertineat facultas expellendi.

Respondent Doctores statim citandi, consulenda esse in hac parte religionum priuilegia, & si natura rei spectetur, asserunt hanc facultatem competere Generali, aut Prouinciali de consensu maioris partis Conuentus, iuxta priuilegia Alexandri Sexti, & Pij V. de quibus *Rodriquez tom. 1. quæst. 30. art. 16. & 17. & Sanctarellus de Apostasia, cap 4. num. 3. & seq.*

Egò verò arbitror hoc tempore ex decreto Sacræ Congregationis ex speciali auctoritate Summi Pontificis edito; facultatem expellendi religiosos pertinere solum ad Generalem de consilio, & assensu sex Patrum ex grauioribus religionis, seruata forma quam explicaui *puncto 1 dub. 1.* non obstantibus in contrarium constitutionibus, statutis, consuetudinibus, vel priuilegiis, tam in iure, quam extra, sub quibuscumque formis, etiam in limine fundationis concessis, vt apertè habetur in præfato Congregationis decreto.

§. II.

Vtrum Religiosus eiectus teneatur se corrigere, & ad Religionem redire.

1 *Religiosus eiectus tenetur se corrigere, vt iterum admittatur.*

2 *Eiectus à religione si iterum recipiatur, admittendus non est in eodem loco.*

VNICA PROPOSITIO.

Religiosus à religione eiectus tenetur suos deprauatos mores corrigere, & emendare, vt iterum in religionem recipiatur. Ratio est, tum quia fidem in professione datam obseruare tenetur; in professione autem fidem dedit religiosè viuendi. Tum quia commodum ex suo delicto referre non debet. Tum quia quamdiu deprauatos mores suos non corrigit, per ipsum stat, ne votum perseuerantiæ in religione adimpleat; ita *Sairus, Graffius, Lessius, Reginaldus*, & alij locis proximè citandis.

Ex quo licet inferre huiusmodi religiosum iustè perpetuo eiectum teneri petere, vt iterum in Monasterium admittatur, vt patet ex allatis rationibus. Ita *Sairus in Claui Regia lib. 10. cap 9. num. 25. & 27. Sotus lib. 7. de iust. quæst. 2. art. 5. in solut. ad Tertium. Arragon. 2. 2. qu. 88. art. 3. vers. hucusque diximus, Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 15. num. 115. Sanctarellus de Apostasia, cap. 5. dub. 1. num. 8. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 9. num. 25. Reginaldus lib. 18. num. 149.* & alij, quos retuli de legibus *disp. 4. quæst. 2. puncto 5. num. 25.* omissis quamplurimis aliis, quos præcitati Doctores adducunt; contra *Rodriquez in summa 2. parte. cap. 95. nu. 11. Emanuelem Sà verb. religio num. 40. Azorium 1. parte, lib. 12. cap 17. quæst. 1.* & alios arbitrantes religiosum iustè in perpetuum eiectum liberari à potestate Superiorum, neque teneri ad religionem redire, etiamsi à Superioribus religionis redire cogatur.

2 Quæres, vtrum religiosus eiectus si ad religionem iterum redeat, admittendus sit in eodem loco, & gradu, quem antea obtinebat.

Respondeo negatiuè, quia cum delictum commiserit, puniri potest priuatione gradus, & dignitatis. Imò priuationem istam iam contraxerat per expulsionem, nec sufficiens ratio afferri potest, cur ad priorem locum admitti debeat. Ita *Nauar. ex parte consil. 79. de regul. & Rodriquez tom. 1. quæst. 30. artic. 29. ad finem.* An autem post correctionem admitti possit ad dignitates, constat à simili ex dictis de Apostatis.

§. III.

Vtrum Religiosus eiectus eximatur à votis, & oneribus Religionis, quamdiu in sæculo manet.

1 *Religiosus professus tenetur seruare vota religionis substantialia.*

2 *Eiectus expendens aliquid inutiliter non peccat contra paupertatis votum iuxta sententiam nonnullorum Doctorum.*

3 *Eiectus à religione tenetur redire, si à Superiore petatur.*

4 *Religiosus eiectus tenetur vota substantialia seruare, etiamsi votum aliquod emiserit vltra tria consueta.*

5 *Religiosus Societatis non tenetur votis postquam eiectus fuit à religione.*

6 *Eiectus ad tempus tenetur regulas obseruare eo modo, quo potest.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Religiosus professus à religione eiectus, tenetur vota religionis substantialia seruare. Ratio est, tum quia adhuc est religiosus professus, ob id si ad religionem redeat, nouam professionem facere non tenetur, vt bene *Rodriquez tom. 1. regular. quæst. 30. art. 29. circa medium, Sanchez in opere morali lib. cap. 6. num. 33. Sanctarellus de Apostasia cap. 6. dub. 1. nu. 2. ad finem* contra *Nauar. consil. 80. in fine de regul.* Tum quia obligatio voti est personalis: consequenter sequitur personã vbicumque existat; sicut est votum recitandi Rosarium singulis diebus, & similia. Tum quia si obligatio votorum substantialium cessat, vel cessat ob commutationem, vel per dispensationem; non per commutationem, quia assignari non potest id, in quod commutantur; Neque per dispensationem, quia votum solemne religionis commutari non potest à Prælato Papa inferiore. Imò neque Papa dispensat, nisi graui de causa ob commune bonum. Tum quia perspicuum est apud omnes, religiosum eiectum obstrictum remanere voto castitatis; consequenter inualidè matrimonium contrahere; ergo etiam aliis votis solemnibus obstrictus remanet; cum par sit omnium ratio. Tum quia par non est, vt quis ob suum delictum commodum reportet; hic autem commodum reportaret, nempe exemptionem à votis, contra *cap. 1. de postul. prælat. & cap. sedes Apostolica, de rescriptis.* Tum quia religiosus factus Episcopus, licet eximatur à regulari obseruantia, non tamen liberatur à tribus votis substantialibus, vt supra dictum fuit. Ergo multo minus eximitur, & liberatur

liberatur eiectus ob sua delicta. Ita *Molina tom.1.de iust. disp.14.vers.quando vero.& vers quoad votum, Suarez tom. 5.disp.21.sect.1.num.20. Azor.1.par.lib.12.cap.17.quæst.2. Rodriq.loc.cit.art.29. Vasquez 12.q.69.art.4.disp.165.nu. 87. Sanchez loc.cit.num.27.Barbosa in cap.ne religiosi num. 12.de regul Sanctarellus loc.cit.cap.6. dub.1. num.* 1. & alij apud præfatos Doctores contra *Rodriquez in summa 2. parte cap.95. num.11 .Toletum lib.4.cap.18.num.1. Emanuelem Sá verb. religio num.*40. & alios, asserentes non teneri voto obedientiæ, vel etiam paupertatis.

Hinc sequitur primò præfatos eiectos teneri ad trium votorum obseruantiam, etiam postquam admitti petierunt, sed eis denegata fuit redeundi facultas; militãt enim eædem rationes, quamuis multi Doctores oppositum sentiant de voto paupertatis, & obedientiæ. Verum tamen est, non teneri ad paupertatem, & obedientiam eo pacto quo in religione tenebantur. Cum enim Superior illos eiiciat, nec velit illis necessaria ad victum ministrare, censetur illis facultatem dare vt sibi meliori, quo possunt modo, consulant.

Præterea cum Superior illos expellat, & curam illorum deponat, videtur illos à regulari obseruantia subtrahere, & in eo statu constituere, quo sui quasi iuris existant, propterea possunt habere patrimonium, ne mendicare cogantur. Quamuis enim dominium ratione voti paupertatis habere non possint, possunt tamen habere vsum patrimonij ad sui sustentationem, ne mendicare cogantur ex *Nauar.consil.84. de regular. Rodriquez tom.1. quæst.30.art.24.& Sanchez loco citato, num.50.* vbi etiam asserunt posse beneficium habere. Sed hoc ego generaliter loquendo non admitto, vt dicam *§.6.*

2 Præterea si religiosi, postquam eiecti fuerunt, aliquid inutiliter expendant, aut ad actus turpes, & inhonestos, vt in meretrices insumant, non peccant contra paupertatis votum, iuxta valde probabilem nonnullorum DD. sententiam, *Molinæ tom.2.disp.276.vers.quod ad cæteros, Lessij lib.2.de iust.cap.41.dub.15.num.113. Sanchez in opere morali lib.6.dub.2.num.11. Valerij, verb.munera, nu.27.* & aliorum contra nonnullos alios. Ratio est, quia eiectis in perpetuum permittitur, dum viuunt, administratio bonorum, ac si religiosi non essent, & illorum bonorum dominium haberent. Tum quia vsu, & experientia ita comprobatum est. Religio enim, à qua eiectus fuit, nullam de huiusmodi bonorum administratione curam habere consueuit. Ex quo licet inferre accipientem aliquid inter viuos à Religioso eiecto nõ teneri ad restitutionem, etiamsi acceperit ad illicitos, & turpes actus, quia licet religiosus eiectus non sit verè dominus bonorum, nec possit quicquam tamquam proprium sibi acquirere, perinde tamen se habet, ac si verè dominus esset. Ita præcitati Doctores.

Dices, Religiosus eiectus perinde se habet, ac si dominus esset, posset etiã de bonis testari, cũ par ratio videatur.

Respondeo negando posse testari, quia verè dominus non est, & licet dum viuit perinde se habeat, ac si dominus esset bonorum, quæ possidet, & iuxta *Sanchez num. 45.* & alios contra *Sairum lib. 6. cap.9.* & alios possit diuitias accumulare, non tamen permittitur testari, cum re ipsa dominus non sit. Ita *Lessius loc.cit. Molina disp.277. vers.quod ad cæteros, Sanch.n.46. Sanctarell.loc.cit. Rodriq. tom.1.quæst.30 art.26.sub finem.*

Ad quem autem pertineant bona, quæ Monachus eiectus acquirit, constabit ex dicendis *§.7.*

3 Secundo sequitur præfatum Religiosum eiectum si à Superioribus petatur, vt ad Monasterium reuertatur, teneri redire, & ad id cogi posse, vt patet ex allatis rationibus. Quamuis enim Superior eiiciendo religiosum, curam illius deponat, non tamen iuri succedit, quin possit illum ad religionem repetere, & ad hoc cogere.

Dices, si religiosus eiectus cogere non potest religionem, vt se ipsum iterum admittat. Ergo neque religio potest illum cogere, vt redeat; hæc enim correlatiua videntur.

Respondeo negando consequentiam, quia sententia expulsionis lata fuit in fauorem religionis expellentis, & in odium, & pœnam religiosi delinquentis; consequenter par non est vtriusque ratio, vt bene *Rodriquez tom.1. quæst.30. artic. 20. ad finem. Azor.loco citato, quæsito 2. Sanctarellus de Apostasia cap.5. dub.1. num.9. & 18. Sanchez loco citato num. 32.* contra *Molinam loco citato, vers. quod ad votum, Lessium lib.2. cap.41. dub.15. num. 112.* & alios.

4 Tertiò sequitur religiosos, qui aliquod votum vltra tria substantialia in religione expresse emiserunt, teneri ad illorum obseruantiam, etiam postquam à religione expulsi fuerunt, vt sunt religiosi Minimi, qui quartum votum abstinentiæ quadragesimalis emittunt, aut illi religiosi, qui expresè voueut opus vacandi redemptioni captiuorum. Nam ratio, quæ militat in illis tribus votis substantialibus, militat etiam in hoc quarto, cum omnia æquè principaliter, & expresè emittantur. Contraria tamen opinio probabilis est, quam sequitur *Vega in summa 2.p. cap.86.casu 16. & Sanchez loco citato nu.56.* quorum ratio est. Tum quia superuenit mutatio notabilis, qua præuisa quartum illud votum non emisissent. Tum quia quartum illud votum non emittitur principaliter, & intuitu sui, sed tamquam quid accessorium tali statui religioso, & tamquam aliquid faciens ad feliciorem illius religionis statum conseruandum. Verum hæ rationes idem probant de reliquis votis, à quorum obligatione cum eiectus non eximatur, vt probatum fuit in secunda propositione, dicendum quoque est non eximi à quarto illo voto, quanquam opposita sententia, vt dixi, probabilis est.

5 Obiicies primò contra dicta, eiectus à Societate post vota biennij liber remanet ab obligatione votorum, ac si non vouisset. Ergo etiam liber remanet eiectus ab alia religione, cum par ratio videatur, & professus in Societate post vota biennij, sit verè religiosus, & matrimonium inualidè contrahat.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia reliqui religiosi vouent absolutè, religiosus vero Societatis post biennium non emittit vota absolutè, sed sub conditione, si à religione non expellatur, vt dictum fuit *§.1.dub.2.* quamobrem *Vasquez 1.2. quæst.96. artic.4. disp.165. cap.8. num. 91.& seq.* putat religiosum à Societate Iesu expulsum liberum à votorum obligatione remanere. *Sanchez verò lib 6 cap.9. num.75.* putat huiusmodi vota non cessare quidem, sed suspensa remanere quamdiu expulsus extra Societatem manet; consequenter dum in sæculo manet, non tenetur ex quarto voto circa missiones obedire Pontifici præcipienti ipsum adire infideles ad ipsorum conuersionem procurandam, quia huiusmodi votum censetur emissum habita ratione status religiosi, non verò sæcularis. Opinio Sanchez mihi probatur: alioquin dicendum esset religiosum à Societate eiectum noua professione indigere, si iterum admittatur.

Obiicies secundò, religiosus expulsus per sententiam expulsionis desinit esse membrum religionis. Ergo non tenetur ad onera, ad quæ tenentur membra religionis; sicut seruus à domino manumissus, & expulsus, fit sui iuris, nec priori domino amplius obedire tenetur.

Respondeo religiosum non absolutè eximi, & liberari ab oneribus religionis; cum adhuc religiosus remaneat; seruus verò liberè manumitti, & expelli potest; consequenter fit sui iuris.

Obiicies tertiò, Monasterium per sententiam expulsionis cessit iuri, quod in religiosum habebat. Ergo religiosus expulsus factus est sui iuris, consequenter vinculo obedientiæ non tenetur obedire, dum ad religionem reuocatur.

Respondeo Monasterium non cessisse omnino iuri suo, sed solum se eximisse ab onere ipsum alendi, &

custo

custodiendi in pœnam suorum delictorum.

Obiicies quartò, res iudicata seruanda est. *L. res iudicata. ff. de regulis iuris*; sed causa religiosi eiecti iudicata fuit per sententiam expulsionis in perpetuum à religione. Ergo seruanda est. Ergo reuocari non potest ad religionem, vel si reuocatur non tenetur obedire. Respondeo iudicatum non fuisse religiosum absolui simpliciter ab oneribus religionis, cum ab illis absolui non possit à Superiore religionis.

Obiicies quintò, si religiosus eiectus non eximitur ab obligatione obedientiæ, & paupertatis, neque eximitur ab aliis votis, vel præceptis annexis regulari obseruantiæ, vt ad ieiunium Feria sexta, iuxta præscriptum religionis ordinis S.Francisci, & ad alia religionis onera, & vota: sed in sententia multorum Doctorum eximitur ab aliis votis,& religionis præceptis.Ergo etiam à voto paupertatis,& obedientiæ.

Respondeo, iuxta communiorem, & probabiliorem sententiam, huiusmodi religiosos in perpetuum eiectos non teneri ad huiusmodi vota, seu regulares obseruantias, quia sunt onera consequentia statum Monasticum, & religiosum; qui autem in Monastico, & religioso statu non existit, non tenetur ad illius onera. Sicut enim qui votum fecit capessendæ religionis, non tenetur ad illius onera, nondum assumpto statu religioso; ita neque ad illa tenetur, qui statum religiosum suscepit, sed ab illo expulsus fuit. Tum quia religiosus professus per se, & immediatè solum promiserat tria vota substantialia: reliqua verò consecutiuè solum, & accessoriè, posito statu Monastico, & regulari; cum autem ab eo statu deponatur, deponi etiam videtur ab obligatione regularis obseruantiæ, quæ talem statum consequitur, & comitatur, vt bene *Nauar. consil.* 78. *num.* 2. *de regular. Lessius loco citato, Arragon.* 2. 2. *quæst.* 55. *artic.* 3. *versic. Hucusque diximus, Sanchez, lib.*6. *cap.*9. *num* 52. *Rodriquez tom.*1. *quæst.*30. *artic.* 20. *Sorbus verb. eiicere in fin. Emanuel Sà verb. religio num.*40. *Sanctarellus de Apostasia cap* 6. *dub.* 3. *num.* 15. & alij contra *Syluestrum verb. religio* 6. *quæsito* 17. *Angelum eodem verbo num.*4. & alios. Idem sentiendum arbitror non solum de eiectis per iustam sententiam, verum etiam de eiectis per iniustam, siue sit iniusta materialiter defectu causæ, siue formaliter defectu iudicij. Ratio est, tum quia militat in omnibus eadem ratio. Tum quia exemptio à regulari obseruantia non pendet à iustitia, vel iniustitia expellentium, sed ex statu, in quo eiectus constituitur, mutato statu regulari, vt bene *Sanchez num.*57. An autem religiosus eiectus teneatur ad horas canonicas patet ex dictis de horis canonicis *puncto* 2. *num.*3. cum Soto non teneri, quia constituitur in statu, in quo non est consuetudo recitandi diuinum officium, nisi fortè religiosus eiectus ordine sacro insignitus sit, vel beneficium habeat; quamuis *Nauar. cap.* 7. *de orat. num.*19. *Suarez, Lessius, Azorius,* & alij, quibus adde *Rodriquez tom.* 1. *quæst.* 30. *art.* 20 *sub finem*, putant eiectum ad pensum Canonicarum precum teneri. Vide quæ tradidi de horis canonicis loco citato.

6 Dixi in responsione istius quartæ obiectionis, religiosos in perpetuũ eiectos, quia si non sunt eiecti in perpetuum, sed ad tempus, vt ad triremes, sed non in perpetuum, verius, & in praxi tutius est teneri ad regulares obseruantias ea ratione, qua eas commodè seruare possunt. Ratio est, quia sunt verè membra religionis, nec sunt à religione eiecti, sed ad tempus in pœnam criminum relegati. Ergo adhuc tenentur oneribus religionis, quæ ibi commodè obseruare possunt, instar aliorum religiosorum, qui iusta de causa de Superioris licentia à Monasterio absunt. Ita *Sanchez loco citato num.* 58. *Suarez, Lessius, Azorius*, & alij, quos retuli de horis canonicis loco citato.

§. IV.

Vtrùm Religiosus eiectus, ad aliam Religionem transire valeat, teneatur, vel cogi possit.

1 *Religiosus eiectus, & iam emendatus potest ad aliam religionem etiam laxiorem transire, si desperat fore, vt ad primam iterum admittatur.*
2 *Religiosus eiectus non tenetur aliam religionem ingredi.*
3 *Religiosus eiectus cogi non potest ad ingressum in aliam religionem.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Religiosus eiectus, qui iam emendatus est, sed desperat fore, vt ad primam religionem admittatur, potest propria auctoritate absque vlla licentia aliam ingredi æquè perfectam, vel etiam laxiorem. Ratio est, tum quia sicut adulter, si postquam resipuit, gratiam reconciliationis ab altero coniuge innocente petiit, sed non obtinuit, potest Religionem ingredi, nec ab innocente reuocari poterit, facta professione, vt docui de matrimonio; ita Religiosus in perpetuũ eiectus, si post emendationem petiit iterum admitti, & non fuit admissus, potest, quam velit, Religionem ingredi, & facta professione non potest amplius à prima reuocari, quia secundæ acquisitum est ius per professionem, sibique prima religio imputare debet, quod illum ante professionem non reuocarit, & admiserit. Tum quia religiosus in perpetuum eiectus est quasi suo iuri relictus, nec prior Religio præsumitur bono ipsius obesse; sed melius est homini religionem ingredi, quam in sæculo manere; ergo religionem ingredi potest. Ita *Nauar. consil.*78. *num.*2. *de regular. Emanuel Sà verb. religio num.* 40. *Armilla verbo religio num.*15. *Sanchez in opere morali lib.*6. *cap.*9. *num.* 56. *Rodriquez tom.* 1. *quæst.*30. *art.*22. *Sanctarellus de Apostasia cap.*5. *dub.*1. *num.*15. & alij contra *Tabienam verbo religio quæsito* 25. *& Angelum eodem verbo num.* 42. asserentes requiri licentiam Prælati prioris religionis, vt ad æqualem, vel laxiorem licitè transeat, & contra *Suarez* 3. *parte, tom.* 5. *disputat.* 22. *sect.* 5. *num.* 20. & alios docentes ingredi non posse absque Summi Pontificis licentia.

Obiicies, Gregorius XIII. in bulla, quæ incipit, *Cum alias fælicis recordationis,* concessit priuilegium Patri Generali Societatis Iesu, vt eiectis à sua Religione facultatem concedere valeat aduolandi ad aliam religionem, & communicationem istius priuilegij denegauit. Ergo signum est religiosum alterius religionis eiectum, posse solum de licentia Papæ ad æqualem, vel laxiorem religionem transire; non verò propria auctoritate, aut de licentia solum prioris Prælati. Respondeo hoc esse peculiare priuilegium Societatis, vt Pater Generalis facultatem dare valeat quibuscumque eiectis à sua religione, vt de licentia ipsius Patris Generalis transire possint ad aliam religionem, quam facultatem quibuscumque eiectis dare non posset absque priuilegio Papæ; non tamen hinc sequitur eiectos in perpetuum ab aliqua religione non posse etiam ad laxiorem transire, si emendati ad priorem non admittantur, seu desperent fore vt admittantur, hic enim est casus particularis: priuilegium verò Societatis est generale, & complectitur quoscumque eiectos.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Religiosus in perpetuum eiectus non tenetur aliam religionem ingredi, si prior illum nolit iterũ admittere, nisi forte eiectus fuerit sub hac conditione, vt ad aliam

aliam transiret. Ratio est, tum quia religiosus, cuius religio omnino extincta esset, non teneretur aliam religionem ingredi. Ergo neque eiectus à religione. Tum quia tenetur ad id, quod promisit, sed promisit, seu professus est hanc religionem, non vero aliam: vel in genere; Ergo non tenetur ad aliam transire. Ita *Molina tom. 1. de iust. disp. 140. vers. quod ad votum, Rodriquez tom. 1. quest. 30. art. 20. Sanchez loco citato num. 34. Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 15. num. 111. Sanctarellus de Apostasia cap. 5. num. 12. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 17. quæsito 2. Barbosa in cap. ne religiosi num. 9. de regular.* & alij, contra *Sylvestrum verb. religio 6. quæsito 12. Tabienam eodem verb. num. 16. Angelum verb. religiosus num. 41.* & alios, asserentes huiusmodi religiosum teneri ad aliam transire.

Dixi nisi fortè eiectus fuerit cum hac conditione, vt ad aliam transiret: nam si hoc pacto eiectus fuit, tenetur ad aliam transire, quia tenetur adimplere conditionem, quam promisit: si vero ad aliam religionem non transeat, tenetur redire ad primam. Tum quia non fuit à prima liberè, & absolutè eiectus, sed sub conditione. Quamdiu ergo per ipsum stat ne conditio adimpleatur, deuinctus remanet primæ religioni. Tum quia sic in simili præcepit Pius V. in priuilegiis Societatis Iesu *verb. Apostata* §. 9. Vide *Sanchez loco citato num. 43.*

TERTIA PROPOSITIO.

3 Religiosus eiectus cogi non potest ab eiiciente, vel à Pontifice, vt ad aliam religionem transeat. Ratio est, tum quia religio est status perpetuus, sicut est matrimonium; sed nullus cogi potest ad matrimonium ineundum. Ergo neque ad religionem; status enim perpetuus voluntariè, & sponte, non coactè assumi debet. Tum quia religiosus non potest cogi, nisi ad id, quod ipse promisit; sed non promisit nouam religionem. Ergo non tenetur ad nouam religionem. Ita Doctores statim citandi.

Dices, huiusmodi religiosus detineri potest in arcto Monasterio in pœnam delictorum. Ergo à fortiori cogi potest ad religionem.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia dum detinetur in Monasterio, id fit in pœnam, & vindictam præteritorum criminum; pœna autem imponitur inuito, professio vero religionis spontanea, & voluntaria esse debet. Ita *Rodriquez tom. 1. quest. 30. art. 23. ad finem Sanctarellus cap. 5. num. 12. Lessius loco citato num. 114. Sanchez loco citato num. 42. Barbosa loco citato num. 9.* contra *Sorbum verb. eiicere*, & alios apud *Sanctarellum de Apostasia cap. 5. num. 4.*

§. V.

Vtrum Religiosus à Religione eiectus teneatur obedire Episcopo, aut ei se præsentare, & habitum suæ Religionis deferre.

1 *Religiosus eiectus non tenetur ex voto obedire Episcopo, sed tanquam subditus illius.*
2 *Eiectus à religione quandonam habitum religionis deferre possit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Religiosus eiectus à religione non tenetur ex vi voti obedire Episcopo. Ratio est, quia ex vi voti tenetur solum ad id, quod in professione promisit; in professione autem non promisit obedientiam Episcopo. Addo neque teneri se Episcopo præsentare, illique significare se à Monasterio eiectum. Tum quia id non promisit in professione. Tum quia praxis est in contrarium. Tum quia nulla afferri potest ratio ad ostendendam istam obligationem. Ita Rodriquez, Molina, Sanchez, Sanctarellus, & alij, Contra *Nauarr. consil. 77. & seq. de regular. Sorbum verb. eiicere*, & alios apud *Barbosam in cap. ne religiosi n. 11.*

Concedo tamen teneri obedire Episcopo, tanquam subditum iurisdictioni illius in cuius diœcesi habitat; nam Episcopus generalem habet iurisdictionem in eos, qui in sua Diœcesi habitant; nisi aliqui sint peculiari priuilegio exempti, huiusmodi autem priuilegio non gaudent eiecti à religione, cum religio illos expellat & priuilegio religionis priuare intendat. Ita *Rodriquez tom. 1. quest. 30. art. 25. Molina loco citato, Azor. 1. parte lib. 12. cap. 16. quæsito 11. Sanchez loco citato num. 29. Lessius num. 114. Sanctarellus de Apostasia cap. 6. dub. 1. num. 3.* quamuis *num. 17.* cum Nauarro, & Miranda putat remanere subiectum Episcopo originis. Probabile tamen est teneri ex vi voti obedire Summo Pontifici. Tum quia sicut ex vi voti tenetur obedire Prælato religionis præcipienti, vt ad religionem redeat; ita multo magis tenetur Summo Pontifici, qui est Prælatus religionis, & cui religiosus specialiter, & expressè obedientiam vouere solet. Tum quia religiosus factus Episcopus tenetur Summo Pontifici ex vi voti obedire, vt concedunt communiter Doctores, quamuis priuilegio subtrahatur à regulari obseruantia. Ergo multo magis tenetur religiosus qui à regulari obseruantia subtrahitur, in pœnam, & odium criminum. Contrarium docet *Sanchez loco citato num. 29.* de religioso eiecto.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Religiosus eiectus à religione, si priuatus fuit habitu, non potest illum deferre, quia sententiæ iustæ obedire tenetur; Si vero cum habitu expulsus fuit, tenetur illum deferre. Ratio est, tum quia adhuc est religiosus. Ergo habitum religionis deferre tenetur, nisi illo in iustam suorum criminum vindictam priuatus fuerit. Tum quia religiosus creatus Episcopus tenetur habitum suæ religionis deferre, vt superius docui, quamuis à regulari obseruantia priuilegio Papæ eximatur. Ergo à fortiori religiosus eiectus tenetur illum deferre, cum à regulari obseruantia expellatur in pœnam delictorum. Tum quia par non est, vt commodum reportet ex suo delicto. Tum quia sententia condemnatoria non operatur effectus in ea non expressos. Ita Reginaldus, Lessius, Molina, Clauis Regia, & Azorius, quos retuli de legibus *disp. 4. quæst. 2. punct. 5. num. 25.* quibus adde *Rodriquez tom. 1. quest. 30. art. 27. & tom. 2. quest. 23. art. 6. circa medium, Sanchez loco citato num. 55. Sanctarellum de Apostasia cap. 5. dub. 1. num. 14. Barbosam loco citato num. 3.*

Dices, religiosus eiectus à religione eximitur ab iis, quæ ad regularem obseruantiam pertinent; delatio autem habitus ad regularem obseruantiam pertinet.

Respondeo delationem habitus non esse quid consequens religiosum statum, sed quid præuium, & prærequisitum, & à Papa in genere præceptum; nam religiosi in genere iubentur habitum deferre, nec illum absque debita facultate dimittere possunt; alioquin iure communi excommunicationem incurrunt, vt superius docui. Confirmatur ex dictis de religioso ad Episcopatum assumpto, quem Papa eximit à regularibus institutis, nõ autem à delatione habitus suæ Religionis.

§. VI.

Vtrum eiectus à Religione promoueri possit ad ordines, vel ab iis suscipiendis, vel exercendis suspensus remaneat.

1 *Eiectus à religione suspensus est ab exercitio ordinum.*
2 *Nouitius eiectus non est suspensus.*
3 *Eiectus non remanet suspensus si iterum recipiatur, vel ad aliam religionem transeat.*
4 *Assignatur effectus illius suspensionis.*

5 *Suspensio lata contra eiectos reseruata est Summo Pontifici.*
6 *Eiectus à religione quandonam sit irregularis.*
7 *Eiectus à religione non potest ad mortem damnari à superioribus religionis.*

TRia principaliter explicabo in hoc §. Primò, an eiectus à religione suspensus sit. Secundò, quem effectum pariat ista suspensio. Tertiò, à quo auferri possit. Deinde nonnulla subiiciam, ad hanc rem spectantia.

PRIMA PROPOSITIO.

1 REligiosus à religione eiectus suspensus est; nam ita sancitum fuit à Sacra Cardinalium Congregatione de facultate Summi Pontificis VRBANI VIII. die 21. Septembris 1624. ibi, *Item & eiecti extra religionem degentes sint perpetuo suspensi ab exercitio ordinum.*

2 Sed modo dubium est, primo an hoc militet in nouitio ob delictum eiecto. Respondeo negatiuè. Tum quia Sacra Cardinalium Congregatio loquitur de religiosis eiectis; Nouitius autem nondum est religiosus, licet fortè religiosorum priuilegiis fruatur, dum in Monasterio degit. Tum quia sicut Nouitij impunè sua sponte exeunt; ita etiam impunè eiici possunt.

3 Secundò dubium est, vtrum religiosus eiectus, si iterum recipiatur, vel ad aliam religionem transeat, eximatur ab hac censura.

Respondeo eximi, quia Summus Pontifex loquitur de religiosis degentibus extra religionem. Et hoc verum videtur, etiamsi transeat ad laxiorem, aut etiamsi nouum ineat, & peragat nouitiatum: hic enim non dicitur degere extra religionem.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 ISta suspensio repellit ab exercitio ordinum, vt patet ex verbis Sacræ Congregationis superius citatis. Nomine autem ordinum hoc in loco probabilius censeo non solum intelligi maiores, verum etiam minores, quia Sacra Congregatio absolutè loquitur.

Hinc sequitur primò, eiectum à religione incidere in irregularitatem celebrando, aut functiones sacrorum ordinum exercendo, quia violat censuram per exercitium ordinis Sacri.

An autem idem valeat in eo, qui functiones minorum ordinum exercet, dissensio est inter Doctores, de qua re sufficienter egi de censuris in genere *disp.7 q.2.pun.5.n.1.*

Secundò, sequitur eiectum à religione non posse beneficium recipere, cui adnexus sit aliquis ordo, seu functio ordinis; suspensus enim ab exercitio ordinum suspenditur etiam à beneficio, cui ordo adnexus est, vt patet ex dictis de censuris in genere.

Tertiò, eiectum à religione non posse ad superiores ordines ascendere. Tum quia cui vetita est functio ordinis, vetita etiam est illius susceptio, cum ordines suscipiantur vt exerceantur. Tum quia non habet titulum, ad quem promoueatur; titulus enim religionis ipsi non suffragatur, cum eiectus à religione, ab ipsa alendus non sit, vt bene *Sanchez lib.6.cap.9.num.59.*

TERTIA PROPOSITIO.

5 ABsolutio, aut moderatio istius suspensionis Summo Pontifici reseruata est. Ratio est, quia in præfato Sacræ Congregationis decreto dicitur, *sublata ordinariis locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, aut moderandi.*

6 Quæres primò, vtrum eiectus à religione non solum sit suspensus, verum etiam irregularis. Respondeo etiam irregularem esse, si delictum commisit cui adnexa sit irregularitas, vt si delictum grauissimum, & notorium commisit, cui adiuncta sit infamia, & irregularitas, posita delicti notorietate.

7 Quæres secundò, vtrum eiectus à religione possit ad mortem pro delicto condemnari.

Respondeo à Superioribus religionis non posse ad mortem condemnari; Ecclesiasticis enim vetitum est causam sanguinis exercere, vt docui de irregularitate. Aduertit tamen *Rodriq.to.1.q.30 art.28.* post Cassaneum, & alios, huiusmodi eiectos puniri posse pœna mortis à foro sæculari. Sed hoc ego, generaliter loquendo, non approbo, nisi fortè fuerint degradati, & Curiæ sæculari traditi, nam ipsorum iudicium ad ecclesiasticos Iudices spectare videtur, siue attendatur tempus, quo delictum commiserunt, siue spectetur tempus quo à religione eiecti, cum clericali habitu sub Episcopi obedientia constituti sunt, & ad alicuius Ecclesiæ seruitium deputati iuxta Tridentini decretum. Vide tradita in expositione Bullæ Cœnæ *d.16. pun.5.& 6.*

§. VII.

Ad quem pertineant bona, quæ religiosus à Religione eiectus acquirit.

1 *Affertur prima sententia docens præfata bona ad monasterium pertinere.*
2 *Assignatur secunda sententia docens pertinere ad Ecclesiam, seu Episcopum.*
3 *Proponitur tertia sententia sustinens bona religiosi eiecti post mortem pertinere ad Cameram Apostolicam.*

VAriæ sunt in hac re Doctorum sententiæ.

1 Prima est, asserentium pertinere ad monasterium, à quo eiectus fuit. Ratio est, tum quia monasterium in hac parte iuri suo non cessit. Tum quia par non est, vt monasterium ius suum amittat ob delictum religiosi expulsi. Ita *Molina to.1.de iustitia disp.140.vers. quoad votum, Lessius lib.2.c.41.dub.15.num.110.* & alij, quorum opinio probabilis est; quamuis oppositum doceat *Nauar.comment. 2.n.33.de regul. Sanch. in opere morali lib.7. cap.33. n.26. Azor.1.p.lib.12. c.16. q.9.* quia monasterium post iustam eiectionem nullam cum præfato religioso communionem habet: catenus autem religiosus acquirit monasterio, quatenus communionem cum ipso habet. Verum ad hanc rationem responderi posset, eiectum à religione acquirere religioni, quia adhuc illi subiicitur, & ab ea reuocari potest, nec ipsa iuri suo cessit, licet bonorum administrationem ei permittat.

2 Secunda sententia est asserentium, acquisita ab eiecto pertinere ad Ecclesiam, seu Episcopum, instar bonorum vacantium. Ita *Nauarr.comment.2.de regul.num.33. Sairus in Claui regia lib.6.cap.9.num.28. Sanctarellus de Apostasia cap.6.dub.2.num.6. Sanch.loco cit.num.28.* & alij. Sed hæc opinio mihi non probatur, quia cum illa bona dominum habeant, nempe monasterium, si illorum bonorum capax est, vocari non possunt bona vacantia, vel derelicta.

3 Tertia sententia est affirmantium acquisita à religioso expulso iure nouo pertinere post religiosi obitum ad Cameram Apostolicam: sic enim statuit Gregor. XIII. in motu proprio, incipit, *Officij nostri.* Ita *Azor. tom.2. lib.8.cap.3. quæsito 15. Rodriquez tom.3. quæst.30. art.26. Sanchez in opere morali lib.7. cap.33. num.9. Sanctarellus de Apostasia cap.3.num.23.* & alij apud *Barbosam in cap. ne religiosi num.15.de regular.*

Hæc tamen intelligenda sunt, modo religiosus eiectus, extra religionem obierit, nam si ad primam religionem rediit, bona ipsius pertinent ad illam religionem: sicut etiam probabile est ad illam pertinere dominium bonorum, dum religiosus eiectus viuit, etiamsi in sæculo degat, vt docet prima sententia.

Si vero ad aliam transiuit, in eaque professionem emisit, bona ipsius pertinent ad secundam religionem, nam per-

per professionem transeunt cum illo bona, & quæ monachus acquirit, monasterio acquirit, modo monasterium capax sit. Si vero sit incapax, dominium pecuniæ, & aliorum bonorum, quæ religioso incapaci (vt sunt religiosi S. Francisci) in eleemosynam tribuuntur, pertinet ad Summum Pontificem, *cap. exiit, qui seminat de verbor. sign. in 6.* & præsertim ex constitutionibus Martini V. & Pauli III. Ita *Sanchez l. 7. c. 18. n. 21. & cap. 33. num. 28. & seq. Rodriq. tom. 2. quæst. 125. Sanctarellus n. 7.* Vide *Rebellum 1. par. lib. 1. quæst. 7. sect. 4. num. 33. Azor. 1. par. lib. 12. c. 16. quæsito 9. Sanchez lib. 6. cap. 9. & lib. 7. cap. 18. & cap. 33. Sactarellum loco citato num. 7. Molinam, Lessium, & Reginaldum,* quos retuli de legibus *disp. 4. quæst. 2. punct. 5. n. 2.* & quæ supra tradidi de Apostatis § 3. *num. 5.* & de effectibus, quos parit transitus ab vna religione ad aliam. An autem eiectus à religione liberam habeat, dum viuit, bonorum administrationem, possitque acquisita ad suum libitum expendere, constat ex dictis de largitione munerum regularibus vtriusque sexus interdicta, & in hoc *punct. 4. §. 3. num. 2.*

QVÆSTIO III.

De prohibitione, & pœnis contra accedentes, vel frequentantes Monasteria Monialium impositis.

Vt gradatim in istis difficultatibus explicandis progrediar, antequam de violatione clausuræ per ingressum in Monasteria Monialiũ agam, censui agere de prohibitione accedendi, vel frequentandi prædictarum Monialium cœnobia. Quamuis enim solo accessu ad Monasteria Monialium clausura non violetur, nihilominus quia plures extant constitutiones non solum iuris communis; verum etiam Conciliorum Synodalium, quarum cognitio ad praxim maximè conducit, non abs re esse duxi, constitutiones; & dispositiones saltem iuris communis accessum prohibentes breuiter, & dilucidè explicare. Synodales quilibet in sua Prouincia consulere poterit. Quamobrem hic quinque explicabo. Primò quid sit accessus. Secundò quænam personæ prohibeantur ad Monasteria Monialiũ accedere. Tertiò quam culpam committant accedentes. Quartò quam pœnam incurrant. Quintò quo pacto possit quis à culpa, & pœna excusari accedendo.

PVNCTVM I.

Quid sit accessus ad Monasterium.

1 *Quid nomine accessus ad monasterium intelligatur.*
2 *Ex nominis significatione nonnulla inferuntur.*
3 *Nomine Monasterij, cuius accessus interdicitur, non intelligitur monasterium materialiter sumptum, sed ipsæ Moniales.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ACcessvs ad Monasterium est ille actus, quo quis se transfert, aut transferri finit ad monasterium: hoc enim est ad aliquem locum accedere, iuxta communem loquendi modum.

2 Hinc sequitur primo illum, qui cogitauerat se ad monasterium transferre, & ob id iter inchoauit, sed mutata voluntate aliò profectus est; aut aliqua de causa ab inchoato itinere destitit, non posse dici ad monasterium accedere, vel accessisse: aliud enim est inchoare iter causa accessus, aliud re ipsa accedere, & verba cum effectu intelligi debent. *L. 1. §. hæc verba ff. quod quisque iuris, & L. quoties ff. qui satisd cog. & cap. si à Iudice de appellat.*

2 Secundò sequitur, illum, qui domum monasterio contiguam habet, & è fenestra suæ domus Monialem alloquitur, non dici ad monasterium accedere; quia non dicitur se ad monasterium transferre, cum ibi existat: accessus enim indicat motum ad aliquem locum; sicut recessus significat motum ab aliquo loco. Ita *Graffius lib. 1. decis. cap. 13. num. 23.* quem sequitur *Homobonus de casibus reseruatis punct. 2. casu 5. pag. 195.*

Tertiò sequitur illum, qui obtenta licentia accedendi ad monasteria Monialium, & loquendi cum aliqua, aliam data occasione alloquitur, non facere contra præceptum, quo prohibetur accessus; quia præceptum est de non accedendo. Secus si præceptum alicubi sit de non loquendo, nisi fortè accessus, & locutio copulatiuè prohibeantur, vt re ipsa aliquibus in locis iure speciali copulatiuè prohibentur, & illorum absolutio reseruatur.

Quartò illum non dici accedere, qui famulum, vel ancillam, aut alium ad monasterium transmittit; aliud enim est personaliter ire, aliud alium mittere; famulus vero, aut alius, qui mittitur dicitur accedere, & pœnis accedentium afficitur, nisi iusta de causa excusetur, vt si alioquin graue incommodum pateretur, non accedendo. Ita *Graffius p. 1. cons. 12. de sent. excomm. num. 35. & Homobonus loco citato vers. 4.* vbi à casu reseruato (in iis scilicet locis in quibus accessus, & locutio reseruantur) excusant famulum iussu domini munera deferentem, vel loquentem cum Moniali; quia qui iussu iudicis aliquid facit, non videtur dolo malo facere, quia necessitatem parendi, & obediendi habet. *L. non videtur § qui iussu. ff. de regul. iur.* Verum hæc ratio nimis probat, & casui nostro accommodari tantum debet, dum is, qui mittitur graue incommodum pateretur non obediendo, aut dum aliqua pœna imponitur contra præsumentes accedere.

Hinc patet à fortiori consentientes, & cooperantes ad alterius accessum non affici pœnis accedentium, cum ipsi non accedant, vt suppono; sunt tamen rei eiusdem culpæ, vt patet ex regulis generalibus traditis de peccatis.

3 Sed modo dubium est, quid nomine monasterij, cuius accessus interdicitur, intelligatur. Respondent *Panormit. in cap. monasteria n. 3. de vit. & honest. cleric. Hostiensis. ibidem num. 1. Imola ibid. num. 1.* & alij nomine monasterij intelligi non solum ipsas Moniales, verum etiam ipsummet locum materialem, in quo Moniales degunt; hoc enim pacto verba in propria significatione accipiuntur.

Ex quo sequitur accedentem, seu frequentantem monasteria materialiter accepta, subiici pœnis impositis contra accedentes, vel frequentantes: etiamsi non alloquatur, vel non inspiciat Moniales, vel ab ipsis non inspiciatur.

Sed mihi probabilius dicendum videtur nomine monasterij intelligi ipsasmet Moniales. Ratio est, tum quia in *cap. periculoso*, loco monasterij dicitur ad Moniales, ibi, *nulli pateat ingressus, vel accessus ad Moniales.* Tum quia accipitur contentum pro continente; alioquin sequeretur illum, qui causa intuendi exteriorem monasterij pompam, & ornatum, aut causa audiendi sacrum ad monasterium accedit, subiici pœnis contra accedentes, vel frequentantes impositis, quod à benigna Summi Pontificis mente alienum videtur. Is ergo dicitur ad monasterium accedere, qui ad eum locum se transfert, vt Moniales alloquatur, inspiciat, vel ab illis inspiciatur. Ita *Nauarr. commentar. 4. de regul. num. 61. vers. 5. Innocentius in cap. monasteria cit. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 16. num. 112. Rodriquez tom. 1. quæst. 45. art. 2.*

Ad rationem in contrarium patet responsio ex dictis.

PVNCTVM II.

Quænam personæ prohibeantur ad monasteria Monialium accedere.

1 *Omnibus interdictum est accedere ad monasteria Monialium.*
2 *Multo magis interdictum est illa frequentare.*
3 *Nomine Clericorum non veniunt religiosi, aut Clerici in dignitate constituti.*
4 *Quotuplex accessus requiratur, vt quis monasterium frequentare dicatur.*
5 *Non est interdictum vniuersaliter iure communi litteras Monialibus scribere.*
6 *Illi, quibus sub censuris interdictum est litteras Monialibus scribere, non incurrunt censuras, nisi ipsæmet litteræ ad Moniales perueniant.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Omnibus tam laicis, quam clericis, & regularibus interdictum est iure communi ad Monialium monasteria accedere, & illa frequentare. Quod vetitum sit omnibus accedere patet. Tum ex *cap. periculoso, de statu regular. in 6.* vbi cauetur, ne quis absque speciali facultate, & sine rationabili, & manifesta causa ingrediatur, vel accedat ad Monasteria Monialium. Tum ex *cap. Monasteria citando*, in quo sermo est de laicis, & clericis, vt infra explicabo. Tum ex decreto Sacræ Congregationis infra adducendo, in quo peculiaris extat prohibitio contra religiosos ad monasteria Monialium accedentes, & ex *cap. 10. actione. 18. quæst. 2.* quod est Concilij Hispalensis 2. c. 11. vbi religiosus ab accessu remouetur, & superioribus cum Moniali loquentibus cautela, seu forma seruanda præscribitur.

2 Ex quo patet à fortiori vetitum esse monasteria Monialium frequentare. Ratio est, tum quia sine accessu monasterium frequentari non potest. Tum quia sic apertè decernitur in *cap. monasteria de vita, & honestat. cleric.* ibi, *Monasteria Sanctimonialium si quispiam clericus sine manifesta, & notabili causa frequentare præsumpserit, per Episcopum arceatur, & si non destiterit, ab officio Ecclesiastico reddatur immunis: si laici, excommunicationi subdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.*

3 Verum circa hunc textum obserua primo in eo mentionem fieri de laicis, & clericis; non vero de religiosis: nam in materia odiosa, & pœnali nomine clericorum non veniunt religiosi; imò neque veniunt Episcopi, aut alij Clerici in dignitate constituti, vt Prælati, aut Canonici Ecclesiæ Cathedralis. Ratio est, quia hi speciali nota digni sunt, nisi fortè verba simpliciter ita generalia sint, vt ad quoslibet extendantur. Ita *Panormitanus, Rubrica de vit. & honest. clericorum num. 4. Angelus, Syluester*, & alij apud *Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 15. num. 74.* omissis iis, quos ego retuli de censuris in genere, & alibi.

An autem fratres Minores peculiarem habeant prohibitionem non accedendi ad monasteria Monialium, videri potest apud *Rodriquez tom. 1. quæst. 4. art. 4. & seq.* & apud *Mirandam in tract. de Monialibus quæst. 4. art. 2.*

Obserua secundo in præcitato textu primo loco vniuersaliter prohiberi accessum. Secundò interdici frequentationem, id est, sæpius repetitum accessum: frequentia enim multiplicatum accessum denotat.

4 Rogabis quid per frequentiam adeundi monasterium intelligatur. Respondent multi DD. binum accessum sufficere ad inducendam frequentiam; actus enim geminati consuetudinem inducunt *cap. 3. in fine C. de Episcopali audientia.* Ita *Glossa in cap. monasteria verb. frequentare, de vit. & honest. clericorum.*

Alij vero id iudicandum relinquunt arbitrio prudentis viri. Ita *Nauarr. comment. 4. num. 61. de regul. Hostiensis cap. monasteria num. 2. Rodriquez tom. 1. quæst. 45. artic. 4. Sanchez loco citato num. 111. Miranda in tract. de Monialibus quæst. 4. art. 1. sub finem. Lamas in methodo curationis in append. §. 4. Campanil. in diuersis canonic. iur. rubric. 12. cap. 16 num. 40. Barbosa de offic. Episcop. 3. p. alleg. 102. num. 70.* & alij. Quamobrem illum ego censerem monasterium frequentare, qui bis vna die, aut ter tribus diebus, aut quater in eadem hebdomada, aut semel singulis hebdomadis, vel mensibus. Secus si quater in anno, seu semel singulis tribus mensibus.

5 Obserua tertiò, in præcitatis iuribus interdictum non esse litteras ad Moniales scribere. Verum quidem est in aliquibus diœcesibus iure speciali vetitum esse, ne quis litteras ad Moniales mittat, vel scribat; sicut etiam Gregorius XIII. sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda interdicit aliquibus religiosis, ne litteras Monialibus sui ordinis scribant. Nihilominus communis, & vniuersalis prohibitio non extat contra scribentes, vel mittentes litteras.

6 Rogabis vtrum illi, quibus interdictum est litteras Monialibus scribere, seu mittere, incurrant pœnas scribentibus impositas, si litteræ scriptæ in via intercipiantur, aut alia ratione ad Moniales non perueniant. Ratio dubitandi est, primo, quia litteræ censentur scriptæ; etiamsi ad manus illius, ad quem ex mente scribentis dirigebantur, non perueniant; ergo satis est litteras fuisse scriptas: etiam si non perueniant. Secúdò, quia pœnæ incurruntur posito effectu, seu fine intrinseco, qui verbis exprimitur; etiamsi non adsit effectus extrinsecus, (hic enim non est materia legis, seu prohibitionis, vt pluribus docui in tract. de legibus) sed scriptio est effectus intrinsecus, ergo pœnæ contra scribentes impositæ incurruntur, scriptis litteris, sed nondum delatis. Tertiò, quia si lata esset excommunicatio aduersus scribentes contra immaculatissimæ Virginis Mariæ conceptionem, is qui scriberet statim excommunicationem incurreret; etiamsi illius scripta à nullo viderentur, & legerentur, ergo, &c.

His non obstantibus, probabilius dicendum videtur, pœnas impositas contra scribentes alicui litteras, non incurri, nisi litteræ ad illum, ad quẽ scriptæ sunt, perueniant. Ratio est, tum quia hæc videtur mens, & intentio superioris scribere prohibentis; parum enim refert characteres componere, & litteras scribere, nisi perueniant. Tum quia licet effectus extrinsecus regulariter loquendo non cadat sub prohibitionem, nec sit illius materia, sed potius finis; nihilominus sub prohibitionem cadit, & illius materia censetur, quoties superior illum expresse, vel tacitè petit, *argumento L. 1. si Balsatoriam. C. de fideiussoribus*, vbi habetur, illum, qui promisit iudici latronem inuenire, non satisfacere, nisi latronem captum iudici exhibeat. Ita *Nauarr. lib. 5. de sent. excomm. consil. 19. Sanchez loc. cit. num. 117. Rodriquez tom. 1. quæst. 45. art. 3. Miranda in tract. de Monialibus q. 4. art. 5.* & alij, quos in simili retuli de excõm. lata contra scribẽtes Cardinalibus in conclaui existẽtibus.

Hinc patet scribentem Monialibus litteras, quæ ad ipsas non peruenerint, pœnis non affici, etiamsi aliquis Monialibus ore detulerit, quæ in litteris continebantur. Ratio est, quia hoc pacto litteræ non dicuntur ad Monialem peruenire, sed solum indicatur, quid in litteris contineretur. Ita Sanchez loco citato contra Nauarrum loco citato.

Ad primam rationem in contrarium respondeo litteras non censeri complete scriptas ante delationem, cum nondum adsit effectus, quem superior intendit.

Ad secundam respondeo ad incurrendas in præfato casu pœnas, exigi effectum extrinsecũ, vt superius probaui.

Ad tertiam, neganda est consequentia. Ratio disparitatis est; quia materia illius probationis esset ipsa sola scriptura voluntariè facta, vt suo loco docui, dum illam excommunicationem explicarem.

PVNCTVM

PVNCTVM III.

Vtrum accessus ad monasteria Monialium sub mortali vetitus sit.

1 *Accessus ad monasteria Monialium inducit grauem culpam, nisi paruitas materiæ excuset.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ACcessus ad monasteria Monialium sine licentia, & causa videtur sufficiens ad lethalem culpam, nisi ratione paruitatis materiæ, vel alterius circumstantiæ, de quibus infra, excusetur. Ratio est, quia hæc est natura legis, vt in materia graui sub mortali obliget, vt docui in tract. de legibus cum Soto, Valentia, Becano, & aliis. Idemque in terminis tradunt *Rodriquez tom. 1. q. 45. art. 4. Homobonus 2. p. casu 5. vers. 4. ad finem, Lamas in methodo curationis in appendice §. 4. Miranda in manuali de Monialibus quæst. 4. art. 1.* Contra *Nauarrum in manuali cap. 25. num. 10.* vbi etiam dubitat de culpa veniali, *Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 10. num. 26. & 27.* & Contra *Sanchez loco citato num. 120.* existimantem eum, qui frequentat, grauem culpam non committere, nisi ab Episcopo monitus non desistat; quia ante monitionem non tenetur abstinere ab accessu sub pœna excommunicationis, vel suspensionis. Verum hæc ratio supponere videtur accedentem ante monitionem nulla ratione peccare, quod est contra ipsum Sanchez existimantem peccare venialiter. Quamobrem ante monitionem Episcopi tenetur sub culpa ob dispositionem *cap. periculoso de statu regul. in 6.* post monitionem vero non solum tenetur sub culpa, verum etiam sub pœnis *cap. monasteria de vita, & honest. cleric.*

An autem paruitas materiæ, vel consuetudo in contrarium excuset patebit ex dicendis §. 5.

PVNCTVM IV.

De pœnis contra frequentantes Monasteria Monialium.

1 *Quas pœnas incurrant laici frequentantes Monasteria Monialium.*
2 *Quas pœnas incurrant clerici frequentantes præfata monasteria.*
3 *Quas pœnas incurrant religiosi.*
4 *Religiosus grauiter peccat accedendo ad monasteria Monialium.*
5 *Religiosus pœnas incurrit solo accessu.*
6 *Religiosus tenetur præfatas pœnas subire ante Iudicis sententiam.*
7 *Religiosi Sancti Ioannis an his pœnis afficiantur.*
8 *Religiosi exēpti non subiiciūtur censuris latis ab Episcopis.*

PRimò loco explicabimus pœnas contra laicos. Secundò contra Clericos. Tertiò contra Religiosos.

PRIMA PROPOSITIO.

1 COntra laicos, sine manifesta, & notabili causa frequentantes Monasteria Monialium, fertur excommunicatio comminatoria, quam solo frequenti accessu non incurrunt, nisi ab Episcopo moniti vt desistant, nolint ab accessu desistere *cap. Monasteria de vita, & honest. clericorum*, ibi, *si laici, excommunicationi subdantur, & à cætu fidelium fiant penitus alieni*, id est, si post monitionem accedant, excommunicatio contra ipsos feratur, & excommunicati declarentur, id enim significare videntur præcitata verba, iuxta Panormitan. Ancharanum, & alios in c. præcitato. vel dic illa verba esse synonyma, & particulam, *Et*, accipi declaratiuè, pro, id est: sæpius enim contingit illam particulam coniunctiuam declaratiuè vsurpari. *L. 1. ff. de pactis, Gonzalez ad regulam 8. regul. 3. num. 9. & seq. Cenedo pract. quæst. sing. 50. num. 6. & 12. Panorm. Hostiensis* & alij in *cap. Monast.* quibus adde *Gutierez lib. 3. pract. quæst. 13. n. 61. & Barbos. de dictionibus, dict. 93. n. 7.* asserentes dictionem, &, positam inter duo, quorum vnum alteri inest, ambo in vnum resolui, & vnū esse, velut adiectionē alterius.

An vero excommunicatio ab Episcopo lata contra accedētes ad Monasteria quælibet etiam exempta, aut alloquētes Moniales, incurratur ab eo, qui ad exēpta monasteria accedit, vel Moniales in monasterio exēpto alloquitur.

Respondeo, solutionem constare ex dictis de censuris in genere *d. 1. q. 1. punct. 11.* vbi docui accedentem affici excommunicatione lata in accedentes. Ratio est, quia licet locus exemptus sit à potestate Episcopi vt suppono, & consequenter patrantes delicta in eo loco non subiiciantur pœnis ab Episcopo latis: nihilominus excōmunicatio lata contra accedentes ad monasteria licet exempta, incurritur ab accedente ad monasteria exempta, quia materia istius excommunicationis est accessus ad monasteria, hic autem consummatur in loco non exempto, & subdito potestati Episcopi. Secus dicendum est de locutione habita in loco exempto. Ita *Roland. à Valle tom. 3. consil. 33. n. 32. Gratianus disceptat. forens. c. 393. num. 23. & seq. Campanil. in diuers. rub. 12. cap. 12. cap. 16. n. 45. Barbosa de offic. & potest. Episcop. 3. p. alleg. 102 n. 75. Angelus, Vgolinus, Auila,* & alij quos retuli de censuris in genere loco citato, *n. 9.*

SECVNDA PROPOSITIO.

COntra clericum frequentantem Monasteria Monialium, si ab Episcopo monitus corrigi noluerit, ferenda est pœna suspensionis, *cap. monasteria cit.* ibi, *si quispiam clericus sine manifesta, & notabili causa frequentare præsumpserit, per Episcopum arceatur* (id est moneatur, seu monendo corrigatur,) *& si non destiterit, ab officio Ecclesiastico reddatur immunis*, id est, suspendatur ab officio Ecclesiastico.

Addo clericum Monasteria frequentantem posse excommunicari, & deponi, si corrigi nolit *cap. vt clericorum de vit. & honestate cleric.*

Sed modo dubium est, vtrùm clericus possit statim suspendi, si post Episcopi monitionem semel ad monasterium accedat.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia hic est sufficienter contumax, & accedendo dicitur non desistere. Idem dic de excommunicatione contra laicos ferenda. Ita *Hostiensis in cap. Monasteria num. 2. Ancharanus, Cardinalis, Imola,* & alij ibidem.

TERTIA PROPOSITIO.

COntra religiosos accedentes ad Monasteria Monialium imposita est pœna priuationis officiorum, vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrenda, vt patet ex decreto Sacræ Congregationis, iussu Sixti V. edito, anno 1590. in hæc verba. *Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinal. Sacræ Regularium Congregationi Præfecti ad occurrendum scandalis, quæ contingere possunt, aliisque iustis, & rationabilibus causis animum ipsorum pie mouentibus, de speciali, & expresso mandato S. D. N. D. Sixti diuina prouidentia Papa V. viuæ vocis oraculo eis facto decreuerunt, & mandauerunt nulli post hac religioso cuiuscumque ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis existat (Superiore, cui monasterij, seu domus cura incumbit, visitatore, vel visitatorib. confessarioque ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabitur duntaxat exceptis) licere absque licentia expressa eiusdem Sacræ Congregationis accedere ad monasteria, seu domus quarumcumque Monialium, vel Sororum, siue sui, siue alterius cuiusuis ordinis, ad colloquendum siue tractādum cum eis.*

Quod si aliquando mandato sui superioris aliquos religiosos ad prædicandum verbum Dei, vel ad celebrandas missas in ipsarum Monialium, seu Sororum Ecclesiis, siue oratoriis exterioribus, siue extra claustra existentibus, mitti contigerit, prohibuerunt, ne dicti religiosi vllo quæsito colore Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam personam, intra clausuram degentes alloqui possint. Confessariis autem similiter interdixerunt, ne in ædibus monasterij seu domus, vel monasterio, seu domui Monialium, aut Sororum contiguis pernoctent, aut alios pernoctare faciant, vel alias secum retineant, neve extra tempora generalium confessionum (quibus soli tantum confessario refectionem diurnam accipere vix permittitur, & tunc demum videlicet cum sua habitatio, aut virorum domus, vel monasterium, in quo degit, à Monialium, seu Sororum monasterio, vel domo nimium distat, nisi tamen, & eo casu contrarium specialiter constitutum sit) ibi nullo modo comedant, reficiantur, aut cibum sumant. Quæ omnia, & singula sub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto incurrendis, aliisque eiusdem Congregationis arbitrio præceperunt inuiolabiliter obseruari, iniungentes cunctis R R. Patribus Generalibus, Prouincialibus, &c.

4 Sed modo dubium est primò, vtrum hoc decretum sub mortali obliget. Ratio dubitandi est; quia lex humana pœnalis non obligat sub mortali in sententia *Nauarri in manuali cap. 23. num. 57. & seq.* & aliorum.

Sed ego cum *Barchio in speculo monialium cap. 9. Homobono casu 5. vers. 4. ad finem, Claue Regia lib. 3. cap. 7. num. 34. ad finem*, & aliis, quos in simili titulo de legibus loco proximè citando. Respondeo obligare sub mortali. Ratio est, tum quia Sacra Congregatio præcipit huiusmodi decretum inuiolabiliter obseruari, quæ loquendi forma indicare videtur strictissimam obligationem. Tum quia receptissima sententia est legem pœnalem, grauem pœnam imponentem, obligare sub mortali, vt pluribus docui in tract. de legibus *disp. 1. quæst. 1. punct. 7. §. 2. & 3. num. 26. & seq.*

Hoc tamen intelligitur, modo id non faciant de licentia Summi Pontificis, vel Sacræ Congregationis, vt per se patet, vel de licentia Episcopi. Nam à Sacra Cardinalium Congregatione 12. Kalen. Decemb. 1623. de mandato D. N. Vrbani VIII. concessum fuit Episcopis, vt licentiam dare valeant religiosis alloquendi Moniales, seruatis certis regulis, & conditionibus, vt patet ex ipso Sacræ Congregationis decreto; ibi, *vt quatenus sibi visum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere possint per quatuor vices ad summum quolibet anno cuicumque regulari, vt Moniales sibi in primo, & secundo tantum consanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui possit. Id vero non aliter, quam seruata ad vnguem forma infrascripta. Vt id nullo modo liceat diebus festiuis, aut in Aduentu, Quadragesima, feria sexta, Sabbato, & Vigiliis, prædictaque licentia obtenta ab ordinario, & ab alio, ad quem spectet eam concedere, consignetur confessario ordinario Monasterij, qui penes se retinere debeat, isque associet, & præsens sit, & auscultatrices de more: non autem aliæ assistant, prædictaque licentia pro die, & hora certa, & in scriptis concedatur, & in libris cancellariæ eiusdem ordinarij annotetur. Quod si prædicti locorum ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter, quam seruata forma supradictas licentias concesserint, vel permiserint, sciant se intentionis Sanctiss. D. N. & Sacræ Congregationis transgressores, iudiciumque reformident: regulares autem pœnis in supradicto decreto contentis, ac si nullam licentiam obtinuissent, eo ipso se nouerint esse addictos, & arbitrio Sacræ Congregationis seuerius puniendos. Romæ 12. Kalendas Decembris 1623.*

5 Secundò dubium est, vtrum religiosus præfatis pœnis afficiatur vnico accessu. Respondeo affirmatiuè; quia decretum loquitur de accedentibus sine licentia Sacræ Congregationis; non vero de frequentantibus.

6 Tertiò dubium est, vtrum religiosus teneatur in conscientia has pœnas sponte subire ante sententiam Iudicis declaratoriam.

Respondeo affirmatiuè, si loquamur de priuatione vocis actiuæ, & passiuæ: nam ad executionem huius pœnæ nulla hominis actio requiritur, vt probaui loco citato de legibus, & supra *q. 1.* de clausura *puncto 4. ad finem*, contra Sanchez, & alios.

7 Quartò dubium est, an his pœnis subiiciantur equites S. Ioannis Hierosolymitani. Respondeo affirmatiuè, quia sunt veri religiosi, consequenter afficiuntur legibus, & decretis contra religiosos editis. Ita declarauit Sacra Cardinalium Congregatio testibus *Campanil. in rub. diuers. iur. canonic. rub. 12. cap. 16. num 43. & Augustin. Barbosa de offic. & potest. Episcop. 3. parte allegat. 102. num. 72.*

8 Quintò dubium est, vtrum religiosi afficiantur censuris ab Episcopo impositis contra accedentes ad Monasteria Monialium absque sua licentia.

Respondeo religiosos non exemptos affici præfatis censuris, quia iure communi subditi sunt iurisdictioni, & potestati Episcopi; religiosi vero exempti non afficiuntur, quia excommunicatio fertur in subditos. Ita *Quaranta verb. monasteria Monialium, vers. dubitandi. Rodriquez tom. 1. quæst. regular. quæst. 45. art. 2. Sanchez lib. 7. de matrim. d. 33. num. 23.* & alij quos citat & sequitur *Barbosa de offic. & potest. Episcop. 3. parte allegat. 102. num. 73.* & contra *Graffium part. 1. decision. lib. 2. cap. 49. num. 68.* & alios.

Obserua tamen religiosos hoc tempore alloquentes Monialem absque licentia, etiamsi alloquantur in monasterio regularibus subiecto, puniri posse ab Episcopo ex constitutione Gregorij XV. in bulla de exemptorum priuilegiis, ibi, *Adhuc tam regulares, quam sæculares huiusmodi nullis priuilegiis, aut exemptionibus tueri se possint, quominus si deliquerint circa personas intra septa degentes, aut circa clausuram, vel circa bonorum administrationem monasteriorum Monialium: etiam regularibus subiectarum, ab Episcopo loci, similiter tamquam ad hoc Sedis Apostolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit puniri, & corrigi valeant.* Idem Sacra Cardinalium Congregatio censuit, & Sum. Pont. Vrbanus VIII. anno 1624. approbauit.

PVNCTVM V.

Quo pacto possit frequentans Monasteria Monialium à culpa, & pœna excusari.

1 *Paruitas materiæ excusat. quæ etiam militat in religiosis.*
2 *Legitima consuetudo in contrarium excusat.*
3 *Licentia superioris iusta de causa concessa excusat à culpa, & pœnis.*
4 *Non est necesse vt licentia in scriptis detur.*
5 *Non sufficit taciturnitas per se loquendo.*
6 *Non sufficit licentia subreptitia.*
7 *Is licentiam accedendi concedit, cuius est licentiam ingrediendi dare.*
8 *Licentia ad accedendum, vel ingrediendum absolutè concessa non finitur primo actu.*
9 *Causa ob quam datur facultas accedendi debet esse rationabilis, & manifesta.*
10 *Sola consanguinitas per se loquendo non est iusta causa frequentandi monasteria Monialium.*
11 *Leuior causa sufficit ad accedendum, quam ad ingrediendum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Laici, & Clerici triplici saltem de causa excusari possunt à culpa, & pœnis iure communi impositis contra frequentantes monasteria Monialium.

Prima

Prima est paruitas materiæ, vt si quis vna, vel altera vice accedat. Ratio est; tum quia hic non dicitur frequentare. Tum quia iura simplicem accessum ipsis non prohibent sub graui pœna, sed frequentiam. *Ita Rodriquez qu.45.art.4.Sanchez num.119.*

Idem dici potest de religioso, qui obtenta à suo Superiore licentia accedendi ad monasterium Monialium, causa concionis, aut celebrationis, pauca verba loquitur cum Moniali, aut si facultatem habeat loquendi cum vna eadem occasione, quasi per accidens, vrbanitatis gratia, compendiosis verbis aliam alloquatur. *Homobonus par. 2. casu 5. vers. 3.* An vero religiosus vnico accessu grauiter peccet; & pœnas incurrat, patet ex dictis §.4.*num.5.*

2 Secunda causa est legitima consuetudo in contrarium: alicubi enim vsu receptum est, vt fœminæ, & viri præsertim laici sine vllo conscientiæ stimulo ad Monialium monasteria accedant. Quantum autem temporis ad huiusmodi consuetudinem inducendam requiratur, patet ex dictis de legibus.

3 Tertia causa est licentia Superioris cum causa rationabili, & manifesta, *cap. periculoso, de statu regul.in 6. & cap.monasteria, de vit.& honest.cleric.*

4 Verum circa licentiam dubium est primo, vtrum licentia in scriptis concedenda sit, vel ore tenus sufficiat.

Respondeo non requiri licentiam in scriptis, sed verbalem sufficere; quia de ratione priuilegij non est scriptura, nisi aliud in iure decernatur, vt patet ex dictis de legibus, de Sacramentis, & alibi.

5 Quinto dubium est, vtrum sufficiat licentia tacita, quæ coniicitur ex taciturnitate, vt si superior ad quem pertinet licentiam concedere, videat accessum, & non reclamet, nec contradicat, sed taceat. Respondent *Sanchez capit.16.num.114. & Rodriquez tomo 1. quæst.45. vers. 4.* sufficere tacitam.

Ego vero arbitror taciturnitatem superioris per se loquendo, non sufficere; quia taciturnitas non est sufficiens signum præstiti consensus, cum fieri possit, vt superior iusta de causa taceat, & nihilominus non consentiat. Quamobrem nisi ex signis appareat, superiorem tacendo consentire, censeo taciturnitatem non sufficere, iuxta regulam iuris, qui tacet, neque consentire, neque dissentire videtur, saltem, dum iustam habet tacendi causam.

Quoties tamen ex signis, & coniecturis apparet superiorem consentire, arbitror accedentem tutum esse, quia hæc est tacita licentia. Vide quæ tradidi de Sacramentis *d.5.quæst.7.puncto 3.§.1. num.13. & seq.* de legib. de voto & alibi.

6 Tertio dubium est, vtrum sufficiat licentia subreptitia.

Respondeo non sufficere; quia non est licentia, cum viribus careat; quando autem licentia subreptitia, obreptitia, & falsa censeatur, constat ex dictis de legibus.

7 Quarto dubium est, ad quem pertineat licentiam accedendi concedere.

Respondeo ad illum pertinere, cuius est licentiam ingrediendi concedere. Ratio est, quia cui licet quod maius, licet etiam quod minus. Addunt Rodriquez, & Sanchez locis citatis, Abbatissas posse huiusmodi licentiam concedere. Sed hoc ego non approbo. Tum quia nullo iure probatur posse hanc facultatem concedere. Tum quia sicut ipsa non potest licentiam ingrediendi dare; ita neque accedendi, & frequentandi.

8 Quinto dubium est, vtrum licentia ad accedendum, vel ingrediendum primo actu finiatur.

Salas in tract.de legib. disput. 17.sect.13. num.62. Azor. lib.5.cap.23. quæsito 3. Iacobus Sbrotius de Vicario Episcopi lib.2.quæst.211. vbi refert Iasonem, & alios, *Homobonus loc. cit. vers. hanc vero licentiam, Riccius in praxi decis. 946. Aug. Barbosa de offic. & potest. Episcopi 3.parte alleg. 102.num.59.Vgol.de officio Episcopi p.1. cap.21.§.3.nu.3.* & alij existimant primo actu finiri.

Sed oppositum mihi probabilius videtur, nisi aliter ex circunstantiis colligatur de mente concedentis. Ratio est, quia licet priuilegium in odiosis, litigiosis, ac pœnalibus vnica actione finiatur: nihilominus in fauorabilibus aut parum onerosis fieri potest extensio ad iteratos actus; quoties priuilegium absolutè conceditur, nisi aliter de mente concedentis colligatur, vt in simili docui de Sacramentis *disp.5.quæst.7.punct.3.num.3.* cum Nauarro, Nugno, Sayro, Reginaldo, & aliis, & fusius in tract. de legibus *disput.1.quæst.2.puncto 10.§.3.*

9 Circa causam accedendi ad monasterium Monialium dubium est, qualis ea esse debeat.

Respondeo illam debere esse rationabilem, & manifestam. Quamobrem non satis est causam iustam esse, nisi ipsius iustitia manifeste constet concedenti facultatem, *cap. Monasteria, & cap. periculoso citatis.* Quando autem causa manifesta censeatur, patebit ex dicendis puncto seq. §. 4.

10 Hinc sequitur, ob solam consanguinitatem, vel affinitatem, non esse licitum ad Monasteria Monialium frequenter accedere, quia hæc non videtur rationabilis, & manifesta causa frequentandi, cum Monialis ex frequenti consanguineorum visitatione non leue detrimentum pati queat: excipi tamen possunt pater, & mater Monialis, fratres, & sorores eiusdem: quia Monialis ex istorum visitatione scandalum pati non solet, sed leuamen, & solamen.

11 Obiicies parentes, fratres, & sorores non possunt monasterium Monialium ingredi, ergo neque possunt accedere.

Respondeo negando consequentiam; quia leuior causa ad accessum sufficit, quam ad ingressum, cum minus sit accedere, quam ingredi, vt benè *Rodriquez tom.1.quæst. reg.quæst.45.art.4.versic. circa causam, & Sanchez loco citato num.113.*

Hoc tamen limitandum censeo, nisi peculiaris extet prohibitio contra quoscunque consanguineos accedentes: fieri enim potest, vt iusta subsit causa, ob quam quibuscunque etiam consanguineis, accessus ad Moniales interdicatur, vt benè *Ioannes Andreas in cap. Monasteria citato num.2. Hostiensis. Panorm.* & alij ibidem, *Homobonus loco citato vers.2.pag.381.*

QVÆSTIO IV.

De violatione clausuræ, per ingressum in monasteria Monialium.

Vt hæc quæstio distinctè percipiatur, quinque principaliter explicanda sunt. Primò quid nomine monasterij intelligatur, & quibus personis vetitum sit monasteria Monialium ingredi. Secundò quis possit ingrediendi facultatem concedere. Tertiò qualis esse debeat hæc licentia. Quartò quibus de causis concedenda sit. Quintò quas censuras, & pœnas incurrant ingredientes monasteria Monialium.

PVNCTVM I.

Quid nomine monasterij intelligatur, & quibus personis monasteria Monialium ingredi non liceat.

1 *Monasterij nomine intelligitur illud spatium intra quod Monialis sistere debet, & extra quod nequit ne breui quidem spatio egredi, modo tamen illud spatium clausuræ deputatum sit.*

2 *Nullus potest monasterium Monialium ingredi.*
3 *Neque fœmina potest ingredi absque licentia, etiamsi Monialis sit. Aut ingrediatur, vt fiat religiosa: secus si Monialis sit eiusdem habitus, & ordinis, licet non sit eiusdem monasterij.*
4 *Probabile est Reges, Reginas, & ipsorum filios, & filias non posse sine licentia monasteria Monialium ingredi, & multo minus ipsorum familias.*
5 *Infantibus non videtur interdictus in monasteria Monialium ingressus, modo rationis vsum nondum adepti sint.*
6 *In dubio præsumuntur infantes adepti rationis vsum post septennium.*
7 *Amens puber in monasterium introduci non potest.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NOMINE monasterij intelligitur illud spatium, quod intra monasterij ianuam semper clausam continetur, modo clausuræ deputatum sit, seu est locus in quo sistere debent Moniales, & extra quem se recipere nequeunt absque violatione clausuræ. Ex quo sequitur illum, qui intra ianuam monasterij, quæ semper claudi solet, se recipit, vocari posse ingressum in monasterium; consequenter pœnis ingredientium monasteria Monialium affici; etiamsi fortè ad vnum, vel duos pedes intra ianuam, quæ solet esse clausa se recipiat, vt probaui *quæst.* 1. *puncto* 4. *num.* 2. contra *Graffium de casibus reseruat. cap.* 5. *num.* 45. & *Naldum v. clausura numero* 1. Idem dic si se transferat ad viridarium, seu vineam Monialium septam, & intra clausuræ limites contentam, vel ad chorum Monialium. Secus si se ipsum sistat in ianua in parte exteriori, quæ sæcularibus patet, & ad quam Monialis se ipsam sine clausuræ violatione transmittere non potest, vt bene *Rodriquez tom.* 1. *q.* 46. *artic.* 1. *Sanchez in opere morali lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 11. *Suarez tom.* 4. *de relig. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 6. & *seq.*

Dixi, *modo clausuræ deputatum sit* quia si spatium illud nondum clausuræ deputatum, & addictum sit, non venit nomine monasterij; ita vt illius ingressus interdictus sit, vt accidit, dum monasterium construitur; & ædificatur, & clausuræ nondum subiectum est. Ita declarauit Sacra Cardinalium Congreg. anno 1584. teste *Coriolano p.* 2. *casu* 3. *quæsito* 2. *numero* 29. *Sorbo v. ingredi numero* 11. & aliis.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 OMnibus personis, cuiuscunque generis, aut conditionis, vel sexus fuerint, postquam ad eam ætatem peruenerunt, quæ ad rationis vsum requiritur, interdictus est in Monialium monasteria ingressus. Hæc propositio colligitur, tum ex *cap. periculoso de statu regul. lib.* 6. ibi, *nulli aliquatenus inhonestæ personæ, vel etiam honestæ ingressus, vel accessus pateat ad easdem Moniales*, qui textus confirmatus fuit à Pio V. in motu proprio, qui incipit, *circa pastorales.* Tum ex Trid. *sess.* 25. *cap.* 5. ibi, *ingredi intra septa monasterij nemini liceat, cuiuscunque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit.* Tum denique ex Gregorio XIII. in quadam constitutione, quæ incipit, *vbi gratiæ*, edita anno 1575. vbi auget pœnas ingredientibus, & ipsis Monialibus, quæ ingredientes admittunt. Ratio huius propositionis est; quia verba præcitatorum textuum generalia sunt; ergo generaliter sunt intelligenda.

3 Hinc sequitur primo, non solum viros: verum etiam fœminas non posse monasteria Monialium sine licentia ingredi. Et hoc verum est, primo, etiamsi fœmina ingrediatur, vt religiosarum habitum assumat: nullus enim monasteria Monialium ingredi potest sine licentia: etiamsi iustam ingrediendi licentiam habeat: Quamquam in præfato casu fœmina eo animo ingrediens, regulariter loquendo, à peccato, & à censuris excusabitur ratione bonæ fidei, vt bene *Sanchez num.* 74. Secundo verum est, etiamsi fœmina sit Monialis alterius ordinis, & habitus. Ratio est, tum quia hæc censetur extranea, nec potiori iure ingrediendi monasterium alterius ordinis, & habitus gaudere videtur, quam aliæ fœminæ gaudeant. Tum quia præcitati textus absolutè loquuntur de personis cuiuscunque conditionis, & status. Contrarium tenet *Lamas in methodo Curationis, in append.* §. 11. *in fine.* & *Sanchez ex parte lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 10. Secus dicendum est de Moniali eiusdem ordinis, & habitus extra suum monasterium existente; hæc enim non censetur extranea; consequenter liberum videtur Abbatissæ illam absque alia superioris licentia admittere. Ita præcitati Doctores.

4 Secundò sequitur probabiliter dici posse, Reges, Reginas, Imperatores, Imperatrices, aliasque cuiuscumque dignitatis personas non posse monasteria Monialium ingredi. Ratio est quia *cap. periculoso de statu regul. in* 6. & Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 5. generaliter, & absolutè loquuntur de personis cuiuscunque generis, & conditionis.

Dixi *probabiliter*, vt innuerem contrariam sententiam, quam sequuntur *Sanchez loco cit. num.* 3. & *Rodriq. tom.* 1. *quæst.* 48. *art.* 1. asserentes Regibus, Reginis, Imperatori, Imperatrici, filiis, ac filiabus eorum, interdictum non esse ingressum in monasteria Monialium. Ratio est, quia in motu Gregorij XIII. qui incipit, *vbi gratiæ*, dicitur ingressum in monasteria vetitum esse quibuscunque personis; etiamsi Comitissæ sint; ergo supponere videtur ingressum non esse interdictum personis longè superioris dignitatis. Verum ad hanc rationem responderi potest illam particulam ampliatiuam non excludere alias personas altioris status verbo generali expressas in præcitatis textibus. Ex quo patet à fortiori familiam, quæ Reginam sine priuilegio ingredientem comitatur, non excusari, licet contrarium sentire videantur Sanchez, & Rodriquez locis citatis in sequenti puncto citandis, quorum sententiam probabilem arbitror, vt constabit ex dicendis puncto 4. de obligatione, qua fœminæ tenentur abstinere ab ingressu in monasteria virorum §. 2. *illatione* 3.

5 Dixi in propositione, *postquam ad eam ætatem peruenerunt, quæ ad rationis vsum requiritur*, vt indicarem ingressum infantum rationis vsu carentium in monasteria interdictum non esse. Tum quia infantes, qui rationis vsum nondum nacti sunt, non sunt capaces præcepti, vt docui de legibus *quæst.* 1. *puncto* 6. Tum quia finis, & intentio Ecclesiæ prohibentis ingressum in claustra Monialium est, vt pacis perturbatio, peccatorum incitatio, & regularis obseruantiæ violatio euitetur: pax autem non perturbatur, nec incitatio ad peccatum sequitur ingredientibus in monasterium infantibus, ex quo sequitur non solum ipsos infantes ingredientes; verum etiam ipsas Moniales, quæ huiusmodi infantes recipiunt, & admittunt, non facere contra leges ingressum in monasteria prohibentes. Tum quia non videntur reæ maioris culpæ, quam ipsi ingredientes. Tum quia finem legis non violant. Ita *Sorbus verbo ingressus numer.* 2. *Suarez tomo* 4. *de relig. libro* 1. *capitulo* 10. *numero* 2. *Rodriquez tomo* 1. *quæst.* 46. *articulo* 1. *Miranda in manuali tomo* 2. *quæstione* 2. *articulo* 1. *conclusione* 1. *Riccius in praxi decis.* 648. *Augustinus Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.* 102. *numero* 32. *Lamas in methodo Curationis in append.* §. 8. *Sanchez lib.* 6. *cap.* 6. *numero* 5. *Nauarrus, Reginaldus, Salas, Azor, Henriquez*, & alij, quos retuli de legibus *disp.* 1. *quæst.* 1 *punct.* 6. *num.* 7. Contra Homobonum, Naldum, & alios ibi allegatos, vbi hanc sententiam limitandam censui, nisi speciale præceptum in oppositum extet.

6 Quando tamen dubitatur, an infantes rationis vsum adepti sint, præsumendi sunt rationis vsum adepti, si ad septennium peruenerunt. Secus si septennio minores sint,

sint, vt alibi probaui: communiter enim rationis vsus in septennio contingit, vt bene probat *Corduba qu.60. ad finem, Sanchez num.7. Emanuel Sà*, & alij, quos in tractatu de matrim. *quæstione 1. puncto 4. numero 3.* & alibi adduxi.

Obiicies primo in Tridentino *sess.25. cap.5.* interdicitur ingressus in monasteria cuilibet cuiuscunque ætatis: ergo pueri in hoc decreto comprehenduntur, & licet ipsi pueri infantes non peccent, peccabunt tamen Moniales, quæ huiusmodi infantes admittunt.

Respondeo Concilium intelligendum esse de illis, qui ad eam ætatem peruenerunt, in qua rationis vsus acquiri solet, præceptum enim fertur in personas obligationis capaces.

7 Obiicies secundo, introducens amentem jam puberem grauiter peccat. Ergo etiam introducens infantem, cùm par ratio videatur.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis desumitur ex secunda ratione allata numero quinto, quia introductione amentis puberis facilè sequi potest perturbatio Monialium, verba iocosa, & turpia, aliaque signa impudica, quæ honestati, & decentiæ religionis maximè aduersantur. Ita *Rodriquez loco citato, Nauarr. in comment. 6. de regul. num. 155. versic. 15. quæritur, Zerola in praxi parte 1. v. moniales ad 8. quæsitum, Sanchez & Lamas locis citat. Miranda in tract. de monialibus quæst. 2. art. 1. concl. 1. sub finem, Barbosa loco cit. num. 32. ad finem, Suarez tomo 4. de relig. lib. 1. cap. 10. num. 5.*

PVNCTVM II.

Quis possit facultatem ingrediendi monasteria Monialium concedere.

1 *Facultas ingrediendi concedi potest ab eo, cuius est clausuram Monialibus indicere.*

2 *Episcopus, Vicarius generalis, & capitulum sede vacante, aliique iurisdictionem Episcopalem habentes, concedere possunt licentiam ingrediendi monasteria sibi, & Sedi Apostolicæ subdita.*

3 *Superiores religiosi possunt licentiam ingrediendi concedere in monasteriis sibi subditis.*

4 *Religiosus, aut alius, cui ex priuilegio Papæ monasterium aliquod subderetur, posset facultatem ingrediendi concedere, quamquam superiores præfati religiosi possunt contra ipsum inquirere an facultatem vltra casus licitos concesserit.*

5 *Abbatissa non potest hanc licentiam concedere, nisi ei delegata sit facultas à legitimo superiore.*

6 *In monasteria S. Claræ aut Conceptionis nullus ingredi potest sine licentia Papæ.*

7 *Fratres minores non possunt monasteria Monialium ingredi sine licentia Papæ, nisi rogati sint à prælatis Monialium vt sibi opem ferant.*

8 *Priuilegium concessum religioni, vel vniuersitati, collegio, vel Ciuitati non est personale, sed reale & perpetuum.*

9 *Superior, qui aliter licentiam ingrediendi concedere potest, non indiget licentia alterius in casibus necessariis, modo cum paucis ingrediatur, iisque senioribus, & religiosis.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Facultatem ingrediendi monasteria Monialium cōcedere potest superior, qui monasterio præest, & cuius est clausuram Monialibus indicere (exceptis tamen primo monasteriis Sanctæ Claræ, & Conceptionis, secundo Fratribus Minoribus.) Ratio est, tum quia, cui ligandi facultas competit, soluendi etiam potestas competere solet, juxta illud, res per quas causas nascitur; per easdem dissoluitur. Tum quia in iure explicitè non exprimuntur personæ, quibus concedendæ huiusmodi licentiæ facultas competit; ergo huiusmodi facultas tacitè concessa videtur, illi, qui præest monasterio, & cuius est Moniales ad clausuram cogere. Ita *Francus in cap. peric. num. 5. de statu regul. in 6. Ioannes Monachus ibidem num. 1. & seq. Sanchez*, & alij locis proximè citandis.

2 Hinc sequitur primo Episcopum in Monasteriis sibi subditis posse auctoritate ordinaria hanc facultatem concedere, auctoritate vero delegata in Monasteriis Summo Pontifici subiectis, vt patet ex rationibus proximè allatis: Idem dic de Vicario Generali Episcopi habente ad hoc speciale mandatum à Capitulo Sede vacante, aliisque iurisdictionem Episcopalem in suo territorio habentibus: in his enim eadem ratio militat. Ita ex parte *Suarez cap. 10. num. 11.* & alij Doct. statim citandi.

3 Secundo facultatem ingrediendi monasteria, quæ regularibus subiecta sunt, concedendam esse à Generali, Prouinciali, aliove immediato Conuentus, seu monasterij Prælato; non vero ab Episcopo. Ratio est, quia illis cura monasterij, & onus inducendæ clausuræ in præfatis monasteriis incumbit; non autem Episcopo. Ita *Rodriquez tom. 1 q. 46. art. 2. Nauarr. comment. 4. num. 60. Sanchez lib. 6. cap. 16. num. 13. Graffius 1. p. lib. 4. cap. 23. numero 6. Miranda in tract. de Monialibus quæst. 2. artic. 2. conclus. 1. Azor. 1. par. lib. 13. cap. 8. quæsito 7. Barbosa 3. par. alleg. 102. num. 40.* & alij contra *Zerolam 1. par. v. Moniales ad 8. quæsitum vers. 4. Zechium tit. de regul. cap. 3 numero 15.* asserentes Episcopum posse hanc facultatem concedere in monasteriis, quæ regularibus subiecta sunt; & contra *Suarez cap. 10. num. 13.* asserentem hanc facultatem dari non posse à Prælato Conuentus.

Neque obstat, Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 5.* disiunctiuè loqui, dum asserit sufficere Episcopi, vel superioris licentiam.

Respondeo enim Concilium disiunctiuè loqui, vt indicet licentiam Episcopi sufficere in monasteriis sibi subiectis, vel Sedi Apostolicæ; aliorum vero Superiorum facultaté sufficere in Monasteriis, quæ ipsis subduntur, vt bene *Rodriquez & Sanchez locis citatis, & Nauar. in cap. statutum dist. 19. q. 3. num. 99.* apud *Rodriquez loco citat, &* apud *Barbosam de offic. & potest. Episcopi allegat. 102. numero 40. & seq.*

4 Tertio si daretur casus, vt Monasterium alicui particulari clerico subderetur, & non alteri, facultatem ab ipso clerico concedendam esse; non vero ab Episcopo, quia monasterium ipsi clerico, non vero Episcopo subiectum esset, vt suppono. Item si monasterium ex priuilegio Summi Pontificis, alicui particulari religioso Prælato subiiceretur, posset is facultatem ingrediendi concedere; non autem Generalis, aut Prouincialis, vt patet ex ratione proximè allata: Quamquam Generalis, aut Prouincialis, aliusvè legitimus præfati religiosi Superior inquirere posset, an præfatus religiosus in danda ingressus licentia, & in suo munere fungendo delinquat. Ratio est; quia huiusmodi religiosus est ipsis subiectus; ergo Superior contra ipsum inquirere potest, an ritè suo munere fungatur: Neque hoc pacto dicitur iurisdictionem in monasterium exercere, sed in religiosum, qui sibi subditus est. Ita *Rodriquez 1. p. q. 46. art. 5. verf. verum est tamen. Sanchez num. 16.* vbi idem iure merito sentiendum putat de episcopo respectu clerici, cui soli præfata Monasterij cura demandata esset.

5 Quarto Abbatissam non posse facultatem ingrediendi monasterium concedere. Tum quia is concedere potest facultatem ingrediendi monasterium, ad quem pertinet clausuram Monialibus indicere: ad Abbatissam autem non spectat clausuram indicere, cum etiam ipsa onere clausuræ teneatur. Tum quia Concilium ait facultatem concedendam esse ab Episcopo, vel Superiore; consequenter excluditur Abbatissa, & Priorissa. Ita *Nauarr. comment 4.*

comment.4. num.59. vers.3. de regular. Dominicus Archidiaconus,& Ioannes Andreas, quos citat, & sequitur *Rodriq.q.regular.1.p.q.46.art.2.vers observa tamen, Azor loco cit.quæsito 6. Suarez cap.10. num.54. Monachus, Franchus*, & alij,quos refert, & amplectitur *Sanchez in opere morali libro 6.cap.16.num.21.* contra Nauarrum sibi contrarium apud eundem Sanchez, quod ego apud Nauarrum non inueni.

Hoc tamen intelligendum est, nisi Episcopus, aliusuè legitimus Superior hanc facultatem ipsi Abbatissæ delegauerit. Cum enim Moniales aliorū operę sæpissime indigeant,nec facilis ad Episcopum aditus pateat, iure merito Episcopus, aliusve legitimus Monialium superior potest hanc facultatem Abbatissæ, vel confessariis delegare in casibus sæpe contingentibus, si ita expedire iudicauerit, *Rodriquez quæst.46.art.2. sub finem,vers.dic quod, Nauar. comment.4.num.60.vers.4. Sanchez loco cit.num.23.Grassius 1. parte lib.4.cap.23. num.6.* contra *Suarez tom.4. de relig.lib.1.cap.10.num.14.*

6 Præfata propositio limitatur primo in ingressu monasteriorum S. Claræ,& Conceptionis; ob id in propositione dixi, *exceptis monasteriis Sanctæ Claræ, & Conceptionis.* Ratio est, quia ad ingressum in istarum monasteria non sufficit licentia Episcopi, vel Superioris, sed requiritur licentia Papæ, præter casus in regula istarum Monialium exceptos. Ratio est, quia licet Conc. Trid. *sess. 25. cap.5.* permittat, vt quis monasterium Monialium ingrediatur de licentia Episcopi, vel Superioris; id tamen intelligitur,nisi strictiorem clausuram aliquarum Monialium regula postulet: hæc enim est seruanda, quia Concilium non intendit huic derogare, vt perspicuè constat ex verbis eiusdem Concilij *eadem sess. c.22.* vbi sic habetur, *Si qui vero regulares tam viri, quam mulieres sint, qui sub arctiori regula vel statutis viuunt, eos ab eorum instituto, & obseruantia Sancta Synodus amouere non intendit.* Ita vir quidam doctissimus,quem tacito nomine refert, sed non sequitur *Rodriquez tom.1.q.46.art.2. ad finem; Miranda de Monialibus q.2. artic.3. Compendiator priuileg. mendic. verb. ingredi monasteria num.2.& seq.* vbi id probat multis Summorum Pontificum constitutionibus. Idem tenet *Sanchez loco citat.num.20.ad finem*,nisi aliter per consuetudinem, vel recentiora priuilegia receptum sit contra *Rodriquez articulo 2. citato ad finem, & articulo 6. sub finem.*

7 Limitatur secundo præfata propositio in Fratribus minoribus. Ob id in propositione dixi, *exceptis Fratribus minoribus.* Ratio est, quia huiusmodi Fratribus interdictum est monasteria quarumcunque Monialium ingredi absque speciali Summi Pontificis licentia, vt patet ex regulis ipsorum Fratrum, & ex constitutionibus Gregorij IX. & Nicolai III. quas innuit *Compendiator priuil.mendic.verb.ingredi monasteria nu.2.9.& 10.*etiamsi Alexander III. & Innocentius IV. hanc facultatem alias ampliassent; seu potius regulam solum ad ingressum in monasteria Sanctæ Claræ, & S. Dominici restringendam esse antea declarassent. Ita præfatus *Compendiator loco citato* præsertim *num.4.& 9. Rodriquez q.46. artic.3.initio, Sanchez loco citat.num.17. Miranda in tract. de Monialibus q.2.art.3. concl.1.*

Ex quo bene inferunt Rodriquez, Miranda, & Sanchez locis citatis,Cardinalem, Episcopum, aut alium habentem priuilegium ingrediendi monasteria Monialium cum sociis,quos secum assumere voluerit, non posse fratres minores eligere; quia isti monasteria Monialium ingredi nequeunt absque speciali sedis Apostolicæ licentia: in præfato autem priuilegio nulla fit mentio Fratrum minorum, vt suppono.

Ab hac tamen secunda limitatione excipiuntur Fratres Minores rogati à Prælatis curam Monialium habentibus, vt sibi opem in eo ministerio ferant,vt patet ex priuilegio Leonis X. quod à *Rodriq.1.p.q.47.art.8.initio,& à Compendiatore priuileg.verbo ingredi monasteria num.32.*in hæc verba refertur: *Leo X. concessit quod Fratres Minores vocati aut inuitati à Prælatis Ecclesiarum, aut Prælatis religiosis vel à visitatoribus habentibus curam aliquorum monasteriorum Monialium ad hoc vt visitent prædicta monasteria, vel exerceant omnia alia, quæ in monasteriis sibi subiectis exercent, aut hoc, vt intrent cum ipsis Prælatis vel visitatoribus ad videndum officinas,& totum monasterium interius possint, sicut possunt in monasteriis sibi subiectis siue intra, siue extra clausuram visitando,vel alia faciendo, vel cum ipsis Prælatis intrando,non obstante prohibitione suæ regulæ,vel declaratione eiusdem regulæ,dum tamen prædicti Fratres si fuerint subditi hoc faciant de licentia suorum Prælatorum,* &c. Ex quo fit, vt Guardiani, & Prælati conuentuales possint in isto casu absque licentia Prouincialium ingredi monasteria Monialium; quia Leo X. requirit licentiam in religiosis subditis, ibi, *si fuerint subditi.* Ita *Sanchez num. 19. & Rodriq.loco cit.*

8 Obiicies contra præfatam exceptionem. Gregorius XIII in sua constitutione edita anno 1575. quæ incipit *vbi gratia*, reuocauit, & cassauit qualcunque licentias concessas quibuscunque viris ingrediēdi monasteria Monialium; ergo fratres minores non possunt amplius, virtute priuilegij sibi à Leone X.in præfato casu concessi,monasteria Monialium ingredi.

Respondeo in constitutione Gregorij XIII. reuocari pruilegia personalia: non autem realia, priuilegium autem Leonis X. concessum religioni Fratrum minorum non est personale,sed reale; quia priuilegium quod conceditur personæ fictæ seu mysticæ, vt est Ciuitas, religio, Collegium monasterium,vniuersitas,& similia,est priuilegium reale; quia perpetuum est *L.forma §.quamquam ff. de censibus:* talis enim persona ficta perpetua est. *L. proponebatur ff. de iudiciis.* Ita *Barbosa in L. quia tale ff. soluto matrim.Suarez de legib.lib.8.cap.3.numero 4. Sanch.loco cit.num.19.Socinus in l.2.num.4. ff.de rebus dubiis, Romanus* quem citat & sequitur *Rodriq.tom.1.q.47. articulo 8. ad finem.*

9 Quæres vtrum superior, qui facultatem ingrediendi monasteria potest aliis concedere,possit etiam ipse absque alterius licentia ingredi in iis casibus, in quibus ipse alteri facultatem ingrediendi concedere potest iure ordinario, vel etiam ex delegatione.

Respondeo posse ingredi,modo id faciat in casibus necessariis,& non ingrediatur, nisi paucis,iisque senioribus, ac religiosis personis comitatus. Ratio est, tum quia sic expressè decernitur in quodam motu Gregorij XIII. qui incipit, *in dubiis, quæ emergunt*, vbi dicitur hanc facultatem ipsi ex officio attributam esse. Tum quia sicut is, qui cum aliis potest dispensare, potest etiam secum, cum ipse deterioris conditionis esse non debeat,ita, &c. *Nauarrus consil.6.& 9. de statu monach.Rodriq.1.p.q.46. art.5. Suarez tom.4.de relig.lib.1.cap.10. num.23. Sanch.loco cit.numero 25. Miranda tract.de Monialibus q.2. art.14. Azor. 1.p. lib.13. cap.8. quæsito 9.* & alij apud Sanchez, omissis quam pluribus aliis, quos ego retuli in tract. de legibus, de dispensat.de pœnit.& de censuris.Contra Compendiatorem priuileg.mendicantium *verb.accedere ad monasteria Monialium in annotationibus Cordubæ circa finem versicul. quoad illa duo.*

Hoc tamen limitandum est, modo superior, qui cum aliis dispensandi facultatem delegatam habet, non habeat licentiam ad certas personas, seu ad certum personarum genus,intra quas ipse comprehendi nequeat,vt si facultas ei data sit ad dispensandum, seu ad dandam licentiam rusticis hominibus, vinum, vel triticum deferentibus, aut confessariis: ipse autem non sit confessarius, aut triticum non deferat; causa enim limitata limitatum producit effectum,& facultas suos terminos non excedit, vt patet ex dictis de legib. *disp.1. q.2.punct.1.n.10.*

PVNCTVM

PVNCTVM III.

Qualis esse debeat licentia ingrediendi claustra Monialium.

1 *Licentia debet esse specialis ad ingrediendum.*
2 *Licentia dari debet in scriptis, etiam in casibus ordinariis, etiam pro foro interno, consequenter taciturnitas, aut licentia ore tenus non sufficit.*
3 *Qui cum licentia verbis solum concessa ingreditur, grauiter peccat, & pœnas incurrit.*
4 *Priuilegium concedendæ licentiæ ingrediendi non indiget scriptura, quia non est licentia ingrediendi.*

VNICA PROPOSITIO.

1 DVæ conditiones ad licentiam ingrediendi claustra Monialium requiruntur. Prima est, vt licentia specialis sit, id est, vt in specie contineat facultatem ingrediendi monasteria Monialium. Ratio est, quia *in c. periculoso de statu regul. in 6.* præscribitur specialis licentia, ibi, *nisi speciali licentia.* Quamobrem non sufficit, si in facultate nulla fiat de ingressu monasterij mentio, etiamsi facultas detur ad quoscunque actus, quos superior concedere potest. Ratio est, quia hæc est facultas generalis, non specialis. Si vero facultas detur ingrediendi quælibet monasteria, valida est, quia est facultas specialis circa ingressum, licet generalis iudicetur quoad monasteria. Valida etiam est licentia Generalis, vt omnes bajuli, Medici, Chirurgi, Fabri, aliique similes ingrediantur. Ratio est, quia huiusmodi licentia specialis est, quoad ingressum, licet quoad personas singulares in ea expressas specialis non sit, vt bene *Sanchez lib. 6. cap. 16. num. 28. Miranda de monial. q. 2. art. 2. ad finem*, & alij, quos in simili retuli in expositione Bullæ Cœnæ.

2 Secunda conditio est, vt licentia in scriptis detur, nisi periculum sit in mora. Ratio est, quia sic præscribitur in Tridentino *sess. 25. capit. 5.* ibi, *sine Episcopi, aut Superioris licentia in scriptis obtenta.* Et hoc verum esse arbitror primo, contra *Nauarrum in cap. statuimus numero 60.* & *Mirandam de Monial. q. 2. art. 2. concl. 1.* non solum in casibus extraordinariis, verum etiam in ordinariis, qualis est ingressus Medicorum, Chirurgorum, & similium.

Secundo hoc verum esse arbitror, non solum in foro externo, vt putat *Homobonus de casibus reseruatis p. 1. casu 5. vers. 3 pag. 3. q. 1.* verum etiam in foro conscientiæ; quia Concilium absolutè licentiam petit.

Ex quo sequitur cõtra Homobonum, in foro conscientiæ non sufficere licentiam ore tenus concessam; multo minus sufficit patientia, & tolerantia Superioris tacentis, & non contradicentis. Tum quia taciturnitas per se non sufficit ad præstandum consensum, vt docui de sacramentis, & alibi. Tum quia, etiamsi taciturnitas sufficeret ad consensum præstandum: tamen hic consensus non est scriptura expressus: consequenter non sufficit ad ingrediendum in claustra Monialium.

Dixi in secunda propositione, *nisi periculum sit in mora*; quia si repentina superueniat necessitas, quæ aditum ad Superiorem non permittat, licitum videtur sine licentia in scriptis obtenta ingredi, quia hic casus per Epicheiam exceptus videtur: alioquin repentinæ necessitati consultum non esset, vt bene *Nauarr. comment. 4. num. 60. vers. 4. de regular. Rodriquez tom. 1. q. 46. art. 2. ad finem Azor. 1. p. lib. 13. c. 8. quæsito 8. Sanchez loco cit. num. 34.* & alij. Idem dicendum est si moræ periculum non patiatur licentiam ore tenus peti: tunc enim necesse non est licentiam verbo petere; quia in vtroque casu eadem ratio militat. Secus si necessitas patiatur licentiam verbo peti; tunc enim verbo expectanda est; quia iura præscribunt licentiam concedi, & tali forma concedi. Si ergo necessitas cogat non ad omittendam licentiam simpliciter, sed ad omittendam talem formam, sufficit talem formam, idest scripturam, omittere, obtenta verbo licentia, vt bene *Sanchez loco cit. num. 34.* contra *Graffium 1. p. decis. lib. 4. c. 23. num. 6. & Nauar. loco cit.* Addunt Sanchez, & Rodriquez locis proximè citandis, in casu repentinæ necessitatis, quæ aditum ad Superiorem non permittit pro obtinenda vllo modo licentia, prædictam licentiam ab Abbatissa petendam esse, si tempus vacet ad eam petendam. Ratio est, quia superior præsumitur in tali euentu facultatem licentiæ concedendæ Abbatissæ tribuere; sicut Summus Pontifex censetur facultatem in casibus necessitatis, in quibus ad ipsum recurri non potest, Episcopo, regulariter loquendo, tribuere, vt alibi tradidi. Ita *Sanchez loco citat. num. 37. Rodriquez 1. p. q. 46. art. 2. ad finem, & q. 47. ar. 4. ad finem, Barbosa de officio Episcop. 3. p. allegat. 102. nu. 39.* contra nonnullos alios. Sed hoc ego verum esse censeo potius ex æquitate, quam de rigore iuris; quia iure communi non competit Abbatissæ facultas concedendæ licentiæ, vt supra dictum est; ergo neque competit in tali euentu: habitualis enim, & tacita Superioris voluntas nihil ponit in esse, nec ei confert iurisdictionem, quæ ipsi alias de iure non competit. *L. si repetendi ff. de condict. ob causam.* Episcopo vero iure ordinario facultas competit circa sibi subditos, nisi prædicta facultas restringatur, vt alibi ostensum est.

Ex quo patet responsio ad rationem Aduersariorum. Secus dicendum est, si Abbatissa generalem à Prælato facultatem habeat huius licentiæ concedendæ: tunc enim licentia ab ipsa expectanda est; quia non dicitur esse periculum in mora respectu licentiæ, cum licentia absque periculo obtineri possit ab Abbatissa, quæ facultatem illius concedendæ habet, vt suppono. Ita communiter Doctores.

3 Sed modò dubium est primo, vtrum qui præciso moræ periculo licentiam verbis solum obtinuit, grauiter peccet ingrediendo, & pœnis contra ingredientes sine licentia impositis afficiatur. Respondeo grauiter peccare, & prædictis pœnis affici, præciso moræ periculo. Ratio est, tum quia licet scriptura non sit de essentia legis, priuilegij, & dispensationis, in genere loquendo; nihilominus scriptura est de essentia illius priuilegij, ad quod Superior scripturam requirit; sicut enim scriptura est de substantia contractuum, in quorũ celebratione legitimus Superior scripturã præscribit, aut cõtrahentes cõueniunt, vt contractus scriptura perficiatur, *L. contractus 16. C. de fide instrumentorum* (tunc enim scriptura est de forma, & de solemnitate substantiali, vt pluribus docui de contractibus, & de legibus.) Ita etiam scriptura videtur de essentia licentiæ, ad quem Superior scripturam requirit. Tum quia sic expressè colligitur ex Trident. *sessione 25. cap. 5.* vbi dicitur: *nemini liceat ingredi septa monasterij sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* Ita *Lamas ex parte in methodo curationis, in appendice in fine. §. 6. Sanchez loco citato numero 31.* & alij contra *Mirandam quæst. 3. art. 2. ad finem.* & alios, existimantes scripturam necessariam non esse, quando causa ingressus clara est.

Obiicies primo, leuitas materiæ excusat à mortali, & leuis formæ omissio non reddit actum irritum, vt docui de legibus *disp. 1. q. 1. puncto 7. §. 5. num. 21.* cum Molina, Emanuele Sa, & aliis: omissio autem scripturæ videtur leuis omissio. Respondeo omissionem scripturæ non censeri leuem omissionem: scriptura enim non est indicta solum, vt fidem exterius faciat, sed vt licentia maturiori consilio concedatur: facilius enim quisque est ad verba de ore, quam ad aliquid scripto concedendum.

Obiicies secundo qui concedit aliquid, censetur etiam concedere necessaria ad illud, & qui concedit principale, censetur etiam concedere accessoria, sine quibus illud obtineri non potest. *L. 2. ff. de iurisd. omn. indic.* ergo superior

superior concedens exempli gratia facultatem fabricandi in monasterio, censetur etiam facultatem cæmentariis,& operariis conferre,vt in monasterium ingredi valeant absque noua licentia; consequenter qui tunc sine licentia in scriptis ingrederetur, immunis esset à culpa, & à pœna, consequenter sufficit licentia verbis solum obtenta.

Respondeo concedentem principale non censeri accessorium concedere,quoties in illo accessorio peculiaris est prohibitio,seu quoties in illius concessione peculiaris aliqua ratio præscribitur,vt in nostro casu.

4 Secundo dubium est,vtrum priuilegium,quod alicui conceditur ad dandam alteri licentiam ingrediendi septa monasterij Monialium, necessario in scriptis concedendum sit. Respondeo negatiuè. Ratio est, tum quia iura non requirunt scripturam in huiusmodi priuilegio, sed solum in ipsamet licentia ingrediendi,& aliud est formaliter loquendo licentia ingrediendi, aliud facultas concedendæ huiusmodi licentiæ; à disparatis autem non valet illatio. *L. Papinianus exuli. ff. de minor.* Tum quia de ratione priuilegij non est scriptura,nisi aliud in aliquo casu præscribatur,vt docui de legibus *disput. 1. quæst. 1. puncto 4. num. 49.* cum Suarez,Salas,Azorio, Valentia,Molina,Reginaldo,& aliis.

Ex quo sequitur necessariam non esse scripturam ad priuilegium Abbatissæ concessum, vt possit operariis ad monasterij ministeria necessariis, licentiam ingrediendi dare,vt probatum est. Verum tamen est, licentiam, quam ipsa Abbatissa concedit,indigere scriptura; quia hæc est licentia ingrediendi; consequenter in scriptis concedenda est; sicut etiam in scriptis concedenda est licentia,quę aliquibus ad ingrediendum datur, relicta facultate, & libertate Abbatissæ,vt ipsa eligat quem velit, vt si Episcopus licentiam hoc pacto concedat:facultatem ingrediendi facio illis, quos Abbatissa, vel Confessarius elegerit. Quamobrem approbandam censeo praxim, & vsum alicubi receptum,quo Episcopus, vel eius Vicarius facultatem quandam generalem,quoad personas, sed specialem quoad ingressum, in scriptis concedit quibusdam operariis, quorum opera indigere solent Moniales circa monasterij vsum,vt cæmentariis,fabris lignariis, & similibus, seu Petro cæmentario cum sua societate, seu illis, quos elegerit Abbatissa,seu Medicis,Chirurgis,& cęt.Hoc enim non est priuilegium concedendæ licentiæ,sed est concessio licentiæ, seu licentia ipsa ingrediendi, quam in Superioribus diximus in scriptis concedendam esse.

An verò fœmina priuilegium Apostolicum habens ingrediendi claustra Monialium,obtinere debeat expressum ipsarum consensum constabit ex dicendis §. 5. *numero 8.*

PVNCTVM IV.

Quibus de causis facultas ingrediendi Monasteria Monialium concedi possit.

1 *Facultas ingrediendi monasteria Monialium concedi non debet nisi ob manifestam monasterij,seu Monialium vtilitatem,cui aliter commodè occurri non possit.*

2 *Necessitas accipienda est moraliter non autem physicè.*

3 *Necessitas debet esse manifesta, & quænam manifesta dicatur.sufficit tamen,vt superior opinetur causam iustam esse.*

4 *Sacerdos causa confessionis, & aliorum Sacramentorum, aut causa commendationis animæ, aut sepulturæ, aut missæ celebrandæ in valetudinario ingredi potest monasterium etiam cum socio, dum socio indiget ad præstandum ministerium, cuius causa monasterium ingreditur, etiamsi in licentia nulla fiat mentio de socio. Idem aliqui putant de religioso quauis de causa ingrediente, sed hoc mihi non probatur.*

5 *Chirurgus, Barbitonsor, & Medicus ingredi possunt, & aliquando Pharmacopola.*

6 *Superior ingredi potest causa visitationis.*

7 *Superior ingredi potest aliquando ad electionem Abbatissæ.*

8 *Baiulus ingredi potest, modo aliquid deferat in vtilitatem monasterij.*

9 *Hortulanus ingredi potest ad irrigandum hortum.*

10 *Fœminæ admitti possunt in obsequium Monialium dum in eo monasterio conuersæ non existunt, & hoc verum est etiam dum id exigit necessitas alicuius Monialis particularis.*

11 *Sutor, & sartor regulariter loquendo ingredi non possunt.*

12 *Mater, aut consanguinei non possunt causa visitationis ingredi.*

13 *Iudex ingredi potest ad expellendum malefactorem,etiamsi fortè malefactor licitè ingressus sit.*

14 *Iudex in præcitato casu ingredi potest,non solum vt malefactorem expellat, verum etiam, vt examinet quoties constat ipsum immunitate non gaudere: seruatis tamen conditionibus Gregorij XIV.*

15 *Puellæ admitti possunt causa educationis.*

16 *Quænam conditiones seruandæ sint dum aliqua puella in monasterium Monialium educationis gratia recipitur.*

17 *Fœminæ coniugatæ, aut viduæ non admittuntur in Monasteria Monialium.*

18 *Qui ingreditur pretextu vilis ministerij quod re ipsa præstare non intendit non excusatur. Secus si id præstare intendat, etiamsi ingrediatur cum aliquo prauo fine.*

19 *Non est licitus ingressus si tempore ingressus cessauit causa,ob quam data fuerat facultas ingrediendi.*

20 *Non potest licitè ingredi is; qui licentiam sine causa obtinuit, etiam si causa tempore ingressus superueniat.*

21 *Et hoc verum est,etiamsi superior licentiam sine causa concedere voluerit.*

22 *Ingrediens monasterium Monialium ex iusta causa, & cum licentia non afficitur excommunicatione si statim non egrediatur,peccat tamen grauiter contra clausuræ obligationem si diutius immoretur.*

23 *Prælatus concedens facultatem ingrediendi absque iusta causa non afficitur excommunicatione. Secus si permittat ingredi.*

VNICA PROPOSITIO.

1 FAcultas ingrediendi claustra Monialium concedi non potest, nisi ob causam necessitatis monasterij, seu Monialium manifestam, cui aliter commodè occurri non possit, quam ingressu extraneorum in monasterium. Ratio desumitur tum ex motu Gregorij XIII. qui incipit, *vbi gratiæ*, in quo habetur, facultatem concedendam, & adhibendam esse dumtaxat in casibus vrgentibus. Tum ex Tridentino *sessione 25. capit. 5.* ibi, *in casibus necessariis.* Tum ex *capitulo periculoso de statu regul.* ibi, *nisi rationabilis, & manifesta causa existat.* Tum quia frustra clausuræ obligatio inducta fuisset, si quauis de causa facultas ingrediendi concedi posset.

Ex quo licet inferre, causam, quæ rationabilis censetur in præfato *capit. periculoso*, ad casum necessitatis reuocari in Tridentino, & in constitut. Gregorij.Quamobrem non quæcunque causa, quæ rationabilis superiori alias fortè visa fuisset, hoc tempore sufficit, sed opus est, vt necessitas subsit, cui Moniales per se ipsas sine extraneorum ingressu commodè occurrere nequeant; non tamen necessaria est necessitas physica, sed moralis sufficit.

2 Vt hæc clarius intelligantur nonnulla obseruanda sunt,primo necessitatem,de qua Concilium, & Gregorius loquuntur, non esse accipiendam physice pro strictissima necessitate,

necessitate, sed moraliter, dum aliquid in monasterio per ipsasmet Moniales commodè fieri non potest absque ingressu extranei. Ratio est, tum quia præcepta Ecclesiæ benigne accipiuntur, & moralis necessitas ab ipsorum adimpletione, regulariter loquendo, excusat. Tum quia in *cap. periculoso* non exprimitur strictissima necessitas, sed causa rationabilis: cum autem Concilium Tridentinum adhæreat prædicto textui, & Gregorius XIII. adhæreat decreto Concilij, signum est rationabilē causam, quę in morali necessitate cōsistit, sufficere. Ita *Sanchez in opere morali lib 6. cap. 16. num. 40 Lamas in methodo curationis in appendice in fine §. 6. vers. addimus insuper, Rodriq p. 1. quæst. 46. artic 4. Miranda de Monialibus quæst. 2. artic. 4. conclus. 1. Barbosa de offic. & potest. Episcopi 3. par. allegat. 101. nu. 48.*

Addunt tamen Sanchez, Miranda & Rodriq. minorē causam requiri in concedenda licentia fœminis, quàm viris, matri, aut sorori, quam aliis, & minorem causam sufficere ad ingrediendum in loca statim post clausuræ ianuam existentia, quam ad loca interiora.

Sed hoc ita absolutè intellectum mihi non probatur. Tum quia Monialium clausura formaliter violatur tam ingressu fœminarum, quā virorum, & tā ingressu ad loca prope ianuam existentia, quam ad longe remota. Tum quia vbi ius non distinguit, neque nos distinguere debemus; ius autem in quolibet ingressu necessitatem petit.

3 Secundo obseruandum est necessitatem, ob quam facultas ingrediendi Monasterium concedi potest, manifestam esse debere; quia sic præscribitur in *cap. periculoso supra cit.* ibi, *nisi rationabilis, & manifesta causa existat* Causa autem dicitur manifesta, non solum, dum à toto populo scitur; verum etiam dum soli Prælato licentiam cōcessuro nota est: non enim idem est manifestum, & publicum, & Summus Pontifex petit causam manifestam, non publicam. Addo non opus esse vt causa, ob quam Prælatus licentiam ingrediendi concedit, sit omnino euidens, & certa; sed satis est, vt illam, iustam, & sufficientē esse probabiliter opinetur. Ratio est, tum quia alioquin aut infinitis scrupulis aditus aperiretur, aut superiores, antequam alicui ingrediendi licentiā concederent, processum construere deberēt, ad veritatem certo cognoscēdam, quod præter benignā Summi Pontificis intentionē in casibus tam frequenter contingentibus esse arbitror. Tum quia, qui aliquid cum probabili opinione facit, prudenter operatur. Secus dicendum est si causa sit dubia, vtrum scilicet adsit causa cōcedēdæ licētiæ, vel vtrum ea sit sufficiens, & iusta: operans enim cum consciētia dubia peccat pro ratione peccati, cuius periculo se exponit, vt pluribus docui de peccatis, quæ ibi videri possunt. Nonnulla etiā tradidi de dispensationibus, quæ huic, de qua agimus, rei accommodari possent, sed hic non repeto, vt à superuacanea repetitione supersedeam.

4 Ex dictis colligi potest solutio multorum casuum. Primo iustam ingressus causam confessario subesse dum alicuius Monialis confessionem excepturus est, quam cōmodè ad fenestellam audire non potest, vt si Monialis sit surda, aut ob infirmitatem decumbat in lecto. Et hoc verum arbitror, non solum, dum Monialis ex præcepto cōfiteri tenetur; verum etiam dum id facit ex præscripto regulæ, vel ex peculiari deuotione, vel consolatione; ex frequenti enim sacramentorum vsu magna vtilitas percipitur: vtilitas autem cum morali necessitate confertur. Idem cum proportione dicendum est in administratione aliorum sacramentorum, vt Eucharistiæ, extremæ vnctionis, vel etiam commendationis animæ, vel hortationis faciendæ Moniali iam morti proximæ, aut dum officium sepulturæ faciendum est. Idem dic de illo, qui sepulturam aperiturus est, seu Monialem in sepulturam immissurus est, vel cooperaturus. Addo sacerdotem in præfatis casibus posse cum socio ingredi, quoties ad hæc faciēda ministerio socij indiget, vt dum Sacerdos celebraturus est in sacello valetudinarij, vt Moniales, quæ pristinam sanitatem nondum acquisierunt & valetudinario sine incommodo egredi non possunt, missæ sacrum audiant, saltem iis diebus, quibus missæ auditio, vel communio est in præcepto. Cum enim tunc tēporis licitus sit ingressus sacerdoti, vt bene probat *Miranda art. 16. & Barbosa numero 49.* poterit sacerdos ingredi, etiam cum socio, quia non decet fœminam ad altare accedere, & celebranti inseruire, vt docui de Eucharistia. Addit *Sanchez num. 46.* Sacerdotem religiosum semper posse, dum monasterium ingreditur, cum vno socio ingredi; quia consuetudo, & decentia postulat, vt religiosi nunquam soli incedant. Idem innuit *Miranda quæst. 2. de monial. art. 17. sub finem,* & alij. Sed hoc mihi non probatur; quia nulla necessitas cogit socium ingredi, vt suppono, nec dedecet Confessarium claustra monasterij ingredi, socio ad ianuam remanente; sicut non dedecet religiosum in vno cubiculo negotium cum Principe agere, socio illum ad palatij ianuam expectante, nisi aliud circunstantiæ aliquæ suadeant.

Approbo tamen, quod idem *Sanchez num. 47.* subdit, nempe in iis casibus, in quibus sacerdos cum socio, cuius opera indiget ingredi potest, necessariam non esse peculiarem pro socio licentiam, sed sufficere licentiam ipsi sacerdoti explicitè cōcessam; quia hæc etiā ad socium extenditur. Ratio est, tum quia socius in huiusmodi casu in priuilegio comprehenditur ob actionis connexionem, alioquin priuilegium inutile redderetur. Tū quia sic colligitur ex *cap. licet de priuileg. in 6.* vbi decernitur priuilegium alicui concessum ad audiēda diuina tempore interdicti, extendi etiam ad familiam, quæ priuilegiatum comitatur. Vide quæ tradidi de legibus *disput. 1. quæst. 3. puncto 7. §. 2. num. 6.* & de interdicto in tractatu de censuris, vbi hæc fusius explicaui.

Rogabis vtrum licitum sit capellano, vel confessario ingredi ad renouandum sacramentum existens in choro interiori.

Respondeo negatiuè; quia renouatio sacramenti fieri potest absq; ingressu, & exponi potest per fenestellam in Ecclesia exteriori existentem, & interiorem chorum respicientem, vt bene *Miranda q. 2. art. 9.*

5 Secundo colligitur licitum esse ingressum Chirurgo, Barbitonsori, Medico, aliisque ad medendum Monialis morbo necessariis. Addo idem probabiliter dici posse, dum Monialis de sua dubitans valetudine, medicum ad lectum accersiri iubet, vt ictum pulsus experiatur, licet ipsa sine magno salutis detrimento ad ianuam accedere potuisset, sed Medicum ad ianuam vocare noluit ob magnam erubescentiam. Addo etiam Pharmacopolam posse monasterium ingredi, dum ipsius ingressus necessarius est, vt Moniales instruat ad Pharmaca condienda, & componenda: hæc enim est moralis necessitas. Non tamen posset ingredi ad præbendam Moniali medicinam, cum per Moniales præberi possit, vt bene *Sanchez loc. cit. num. 56.* & alij.

6 Tertiò licitum esse superiori cum decenti comitatu à Gregorio præscripto in motu, qui incipit, *vbi gratia*, ingressum causa visitandi officinas, conuentus, cellas Monialium, seu dormitorium, supellectilem, ædificium construendum, aut minans ruinam: licitus etiā illi est ingressus ad occultas res conuentus tractandas in capitulo conuentuali: quia huiusmodi rebus tractandis nullus est capitulo conuentuali aptior locus. Ita *Lamas in methodo curat. in append. §. 7. Sanchez loc. cit num. 54 Barbosa nu. 43. Miranda q. 2. art. 34.* vbi etiam ostendit, an Episcopus ingredi possit monasterium exemptum causa visitationis, vel saltem, dum constaret clausuram in eo monasterio violatam fuisse.

7 Quarto licitum esse Superiori ingressum in monasterium ad electionem Abbatissæ quoties magna subornationis suspicio est, seu quoties electio canonicè fieri non

non potest, nisi ipse in monasterium ingrediatur. Ratio est, tum quia adest moralis necessitas. Tum quia non præsumitur Tridentinum *sess. 25. cap. 7.* voluisse ingressum in casu tantæ necessitatis, in præiudicium boni cõmunis illius monasterij, prohibere. Ita cõmuniter Doctores. Secus dicendũ est, si præfata necessitas in electione Abbatissæ non impendeat. Conciliũ enim loco citato præscribit, vt Superior qui electioni præest, monasterij claustra non ingrediatur; sed ante cancellorum fenestellam vota singularũ audiat, vel accipiat. Ita *Nauar. comment. 4. numero 59. de regul. Rodriquez quæst. regul. tom. 1. quæst. 46. ad finem vers. est etiam obseruandum. Sanchez loc. cit. numer. 50.* Contra *Lamas in methodo curationis in append. §. 7. Miranda articul. 15. conclus. 3. Barbosa de offic. Episc. 3. p alleg. 102. num. 46.*

8 Quinto baiulos iustam ingressus causam habere, dũ aliquod onus in monasterium transferendum est, quod à Monialibus commodè portari nequit. Ratio est, tum quia adest moralis necessitas, cum Moniales oneribus portandis assuetæ non sint. Tum quia sic vsu receptum est. Ita *Miranda q. 2. art. 17 sub finem, Lamas in methodo curationis in append. §. 6. Sanchez loco cit. num. 16.* & alij. Hoc tamen limitandũ videtur, modo baiuli aliquid portent in vtilitatem monasterij: ingressus enim in monasterium permissus tantummodo videtur ob monasterij vtilitatem, seu necessitatem, nisi ius naturæ, vel diuinum aliud suadeat.

Quamobrem nõ videtur licitum baiulo monasterium ingredi, vt alicuius pecuniam arca impositam, aut alias res magni ponderis in monasterio deponat: hic enim de monasterij vtilitate non agitur, vt suppono, nisi fortè res illæ sint alicuius de monasterio optimè meriti, cui hoc absque graui monasterij incommodo denegari nõ possit, aut nisi charitas obliget ad huiusmodi depositum causa securitatis recipiendum, qua in re prudentis superioris iudicio standum est.

9 Sexto licitum esse hortulanis ingressum in monasteria Monialium ad rigandum, & excolendum interiorem hortum, vt patet ex rationibus in illatione proximè præcedenti allatis.

10 Septimo intra monasterium licitè intromitti posse fœminas in obsequium, & famulatum Monialium, quoties in monasterio non adsunt conuersæ professæ, quę inseruiant; hæc enim videtur iusta, & sufficiens causa ingrediendi. Cum enim Moniales choro deputatæ, habitum religiosum non susceperint, vt aliorum obsequio, & famulatui, sed vt diuinis officiis vacent, durum illis onus imponi videretur, si ad huiusmodi obsequium obstringerentur. Et hoc verum esse arbitror contra *Suarez tom. 4. libr. 1. cap. 10. num. 20.* non solum dum fœminæ sæculares introducendæ sunt in obsequium totius monasterij, verum etiam dum id exigit necessitas alicuius particularis Monialis praua vtentis valetudine, aut graui senectute laborantis, aut etiam ob sui status decentiam alicuius sæcularis famulæ opera indigentis: vt si cæteris nobilitate longè antecellat, nec ei per conuersas commodè inseruiri possit. Quamquam in hac re magna prudentia vti debet superior, cum raro contingere soleat, vt necessitas priuatæ Monialis sufficientem ingressus causam exhibeat. Non est tamen licitum ancillas habere, quæ pro suo libito ingredi, & exire possint, vt declarauit Sacra Congregatio in vna Abulensi 20. Februarij. Ita *Campanil. rub. 12. cap. 16. num. 28 Barbosa loco citato numer. 61. Nauar. ex parte comment. 4. numer. 66. & sequent. de regul. Rodriquez tom. 1. quæst. 46. artic. 7. & seq. Sanchez loco citato numero 66. Miranda de Monialibus quæst. 2. artic. 5. conclus. 2. & artic. 9.* vbi tantum excipit monasterium S. Claræ, & Cõceptionis, in quod nõ putat esse licitum admittere famulas sæculares ad inseruiendum Moniali præ cæteris illustriori: nã in huiusmodi monasteriis strictissima est clausuræ obligatio, vt innui *puncto 2. num. 1. & 6.*

11 Octauo sutoribus calceorum non esse licitũ in claustra Monialium ingredi, quia nullam habent ingrediendi necessitatem, quum mensuram calceorum cognoscere possint, etiamsi non ingrediantur, vt si monialis ipsa tradat calceum, aut lignum ad mensuram calcei sectum, aut alia ratione longitudinem sui pedis declaret. Ita communiter Doctores. Idem dicendum arbitror, regulariter loquendo, de sartore, qui vestes monialibus facit: hic enim mensuram vestium capere potest ex aliis eiusdem monialis vestibus, aut ex ipsamet moniali prope ianuam monasterij apertam existente. Ita *Lamas in methodo curationis in append. § 6. Miranda in tractat. de Monialibus q. 2. ar. 4. sub finem,* contra *Sanch. nu. 43. Nauar. loc. cit. num. 59.* & alios.

12 Nono non licere matri, aut sorori, aliisque cognatis monasterium ingredi, vt monialem visitent, aut illius professioni, vel morti assistant, quia non adest moralis necessitas ingrediendi. Ita *Miranda de monialibus quæst. 2. artic. 8. Rodriquez tom. 1. quæst. 46. art. 11. Sanchez num. 67.* Zerola, Barbosa, & alij, quos retuli de legibus *disput. 1. quæst. 1. puncto 3. num. 19.*

13 Decimo Iudicem, aliosque viros posse monasterium ingredi ad expellendum malefactorem, qui non vult inde exire. Quamuis enim fieri possit, vt huiusmodi malefactor ingrediendo non peccet, vt si hostes, vel etiã satellites insequentes fugiat, sibique mortem, aut graue damnum timeat, nisi monasterium ingrediatur (magnum enim cuique ius à natura tributum est ad se tuendum) nihilominus cessante periculo licitè non potest in monasterio commorari; consequenter Iudici, & aliis licitum videtur monasterium ingredi ad illum expellẽdum, quoties prælata Monialiũ nequit illum expellere. Ratio est, quia nõ decet virum cũ Monialibus cõmorari; cumq; Monialibus vires non suppetant ad expellendum, par est, vt alij malefactorem expellant. Ita *Sanchez num. 7. & seq. Lamas loc. cit. & Rodriq. tom. 1. q. 47 art. 4. ad finem vers. nec his obstat,* vbi addit non opus esse in hoc casu ad superiores lõgè absentes recurrere, cũ sit periculũ in mora, sed sufficit cõsensus Abbatissæ, & discretarũ; sed de hac re supra pũct. 2.

14 Rogabis vtrum in præfato casu licitum sit Iudici in monasterio Monialium ingredi, non solum, vt malefactorem expellat; verum etiam, vt illum examinet, vel in carcerem coniiciat.

Respondeo distinguendo, vel non omnino constat huiusmodi malefactorem non gaudere immunitate, vel omnino constat non gaudere. Si non omnino constat nõ gaudere immunitate, potest quidem malefactor extra monasterium duci, & in alio loco collocari; non tamẽ potest ibi à laica potestate examinari, vel in carcerem trudi, quia ei fieret iniuria cum sit in loco immuni. Si vero constat nõ gaudere immunitate, potest Iudex ingredi, etiã vt malefactorem examinet, & in carcerem trudat, obtẽta tamen licentia, & seruatis cõditionibus, quas in tractat. de legibus *disput 3. quæst. 7. §. 6.* ex Gregorij XIV. constitutione recensui cum Anto. Genuense, & aliis, quibus adde *Sanchez loco citato, numero 58.* vbi subdit præfatum Iudicem posse monasterium ingredi, etiam absque licentia in duplici casu. Primus est, dum periculum est in mora, tunc enim malefactor absque licentia capi potest, quia necessitas vrget. Secundus est, dum licentia iniustè denegatur: iniustè enim suo iure priuatur. Sed ego de hac re satis in præcitato tractatu, & in lib. variarum tractationum q. 1. de immunitate sacrorum locorum, vbi primum casum non admisi.

15 Vndecimo licitum esse puellarum ingressum in monasterium Monialium, educationis gratia. Ratio est, tum quia educatio puellarum in magnam cedit monasterij vtilitatem; cum multæ ex ipsis religiosum habitum in eodem monasterio, in quo educationis gratia perstiterunt, suscipere soleant. Tum quia sic à Sacra Cardinaliũ Cõgregatione declaratũ esse testatur *Stephanus Quarãta verb.*

verb. Monasteria monialium colum. 11. *pagina mihi* 346. *Miranda in tractat. de Monialibus quæstio.* 2. *art.* 6. *Rodriquez tom.* 1. *quæst.* 46. *art.* 10. *Zerola* 1. *par. verb. Moniales quæsito* 10. *Suarez tom.* 4. *de relig. lib.* 1. *cap.* 10. *numer.* 21. *Azor.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *quæsito* 4. *Sanchez loco citato num.* 61. *Sorbus verb. ingredi monasteria pag. mihi* 359. *ad finem. Barbosa, num.* 62. & alij communiter. Declaratio autem Sacræ Congregationis in hęc verba refertur. *Episcopo Hieracensi. Reuerendiss. D. ex Sacra Congregatione Cardinalium Tridentini Concilij interpretum amplitudinis tuæ nomine quæsitum est. An puellæ in monasteriis Monialium educationis causa manere possint. Ij vero sic censuerunt ad te scribendum. Iam dudum ab eadem Congregatione statutum esse, nullo Concilij decreto prohiberi, quo minus puellæ in monasteriis Monialium educentur; si tamen eadem monasteria ante Concilium consueuerunt huiusmodi puellas recipere, sicque à superioribus monasteriorum scriptam licentiam impetrauit, atque Abbatissæ, & reliquarum Monialium consensu accesserit; Tum vero hæ ipsæ puellæ, eo vestitu in Monasterium intromittantur, qui virginali pudori, & modestiæ conueniat, nullamque secum famulam adducant, nec manere in eis possint, nisi vsque ad ætatis suæ annum vigesimum quintum, atque in eis dum erunt eandem seruent clausuræ legem, quam Moniales ipsæ. & si semel exierint, nullam habeant ad ea reuertendi facultatem.*

16 Ex qua declaratione, & ex aliis, quas præcitati Doctores addunt, colliguntur cōditiones necessariæ ad puellas in monasterio Monialium educationis gratia collocādas. Prima est, vt monasteriū cōsueuerit huiusmodi puellas recipere. Secunda, vt non sint supra numerum præfixum. Tertia est, vt adsit consensus Abbatissæ, & aliarum Monialium, & superioris licentia, & hoc tempore non sufficit Episcopi facultas, sed requiritur etiam licentia Sacræ Congregationis. Quarta, vt vestitu honesto, & virginibus conueniente vtantur. Quinta, vt ancillas secum non adducant. Sexta, vt septem annos expleuerint, & sint minores viginti quinq; annis, nec vltra vigesimum quintū annum retineantur. Existimo tamen puellam, quæ cōpleto vigesimo quinto anno statim non egreditur, non affici excommunicatione, sicut nec eadem affici videtur prælata Monialium illam retinendo, quia non est illicitè ingressa, nec Sacra Cardinalium Congregatio excommunicationem imposuit. Episcopus tamen in tali euentu poterit huiusmodi fœminæ terminum constituere ad eligendum egressum, vel susceptionem status religiosi. Ita Sacra Cardinalium Congregatio testibus *Campanil. rub.* 12. *cap.* 16. *numer.* 19. *Francisco Leone in Thesauro fori parte* 2. *cap.* 16. *nu.* 54. *& August. Barbosa de offic. & potest. Episcopi* 3. *par. allegat.* 102. *num.* 65. Septima, vt existant in loco separato à dormitorio Monialium, & à loco, in quo Moniales operibus manuum vacare consueuerunt, vulgo, *lauorerio.* Octaua, vt monasterio non egrediantur, & semel egressæ nequeant iterum admitti, nisi fortè Moniales fieri velint.

Hinc patet quid dicendum sit de puellis, quæ à publicis locis extrahuntur, & in monasterio collocantur, vt ibi educentur, donec nubendi occasio se offerat, aut de puellis congrua ad nubendum dote carentibus, aut de illis, quibus aliquid legato relinquitur hac conditione, vel onere, vt in monasterio collocentur; par enim omnium ratio videtur, modo præfatæ conditiones seruentur.

17 Secus dicendum est de coniugatis, quæ viri sæuitiam timentes in monasterium recipi cupiunt; in hoc enim casu monasterij vtilitas cessat, & ex admissione huiusmodi fœminarum in monasterium, quies monialium sæpe turbatur. *Nauar.* tamen *lib.* 4. *consil.* 5. *de diuortiis numero* 2. *Zerola loco cit. quæsito* 21. *Campanil. & Barbosa loco citato*, & alij putant huiusmodi fœminas coniugatas posse in monasterium recipi, donec lis dirimatur, seruatis conditionibus supra citatis. Idem tenet *Miran. de Monial. q.* 2. *articul.* 7. exceptis monasteriis Sanctæ Claræ, & Conceptionis. Viduæ vero recipi non possunt (nisi Moniales in Monasterio habili fieri velint) in his enim cessat ratio necessitatis ad eas recipiendas. Ita Doctores citati.

18 Sed modo dubiū est primo, vtrū excusetur, qui monasterium ingreditur prætextu alicuius vtilis operis præstandi, & simul ex curiositate inspiciendi monasterium, aut inuisendi aliquam Monialem. Respondeo non excusari si ingrediatur prætextu alicuius vilis ministerij, quod re ipsa præstare non intendit: hoc enim facit in fraudem præcepti clausuræ, nec iustam habet ingrediendi causam, quam iura petunt, (ob id non excusantur mulieres, quæ prætextu alicuius vilis ministerij, monasterium ingrediuntur; cum tamen parum, aut nihil ibi facturæ sint, & id ministerium ipsorum statui minimè conueniat.) Si vero ingrediatur animo re ipsa præstandi opus; quod Moniales commodè præstare nequeunt, excusatur à peccato contra clausuram; quia ex iusta causa ingreditur cum licentia, vt suppono, modo ingrediatur tanquam operarius, non tanquam vir nobilis cum decenti comitatu: ingrediēs enim tanquam operarius, & famulus non potest secum comitatum ducere; quia famuli comitatum non ducunt; potest ergo sine comitatu ingredi intuitu vilis ministerij præstandi; etiamsi animum, & intentionem simul habeat ingrediendi, causa inspiciendi monasterium, aut visitandi Moniales: hæc enim intentio non tollit priorē causam, & vnius, & eiusdem actionis duplex finis partialis assignari aliquando potest, vt alibi probaui, & patet in eo, qui Romam pergit causa visitandi amicum, & limina Apostolorum; & nihilominus Romam pergeret, etiamsi amicus ibi non adesset, aut etiam si Apostolorum limina ibi non extarent.

Hinc patet, quid dicendum sit de eo, qui monasterium ingreditur cum licentia superioris ex causa vilis ministerij necessarij, sed simul intentionem habet turpiter loquendi, vel congrediendi cum Moniali; hæc enim praua intentio non tollit priorem ingrediendi causam, ob quam à superiore facultas data est, quamquam is grauissimè peccat, & grauibus pœnis ob sacrilegij reatum puniendus est, vt per se patet. Ita sentire videtur *Zerola in praxi part.* 1. *verbo Moniales ad* 8. *quæsito versic.* 4. *Sanchez in opere morali libro* 6. *capite* 16. *numero* 49. *&* 69. *& capite* 17. *numer.* 28. *Rodriquez tom.* 1. *quæst.* 46. *artic.* 3. *notab.* 2. Immo nō improbabiliter dici posset, hunc reum esse violationis clausuræ: tum quia licet ingressus licitus sit ob priorem causam: non tamen ob posteriorem. Tum quia superior non præsumitur facultatem pro tali casu concessisse: quia tacitum fuit aliquid, quo expresso licentiam non concessisset, vel concedere non potuisset. Ita *Augustinus Barbosa de offic. & potest. Episcop.* 3. *par. allegat.* 102. *numer.* 58. asserens non incidere in censuram si detineatur, & demoretur absque corrupta & praua intentione.

19 Secundo dubium est, vtrum qui licentiam ingrediēdi cœnobia Monialium obtinuit ex causa, quæ suberat tempore concessionis licentiæ, sed tempore ingressus cessauit, tutus sit in conscientia ingrediendo.

Respondeo negatiuè, tum quia cessante causa dispensationis cessat dispensatio, vt pluribus docui de legibus. Tum quia ex motu Greg. XIII. qui incipit, *vbi gratiæ* aperte constat, excommunicatione affici ingredientes sine iusta causa; etiamsi ex licentia ingrediantur. Idem patet ex *cap. periculoso de statu regul.* ibi, *nisi rationabilis, & manifesta causa existat*, & hic textus in Concil. Tridentino *sess.* 25. *cap.* 5. innouatur.

20 Tertio dubium est, vtrum qui licentiam obtinuit ex causa, quam falso narrauit superiori, possit licitè ingredi, si tempore ingressus iusta causa superueniat. Respōdeo negatiuè, quia huiusmodi licentia irrita est, & inualida, cum ratione erroris sit inuoluntaria, vt probaui de dispensationibus in tract. de legibus: iura autem ad licitum ingressum requirunt licentiam.

21 Maior difficultas est, vtrum licitus sit ingressus, si superior conscius erat nullitatis causæ, & nihilominus licentiam concedere voluit, vt si nouerat causam sibi expressam non subsistere, aut si suo proprio motu licentiam concedere voluit sine causa.

Respondeo non esse licitum. Ratio est, tum quia in *cap. periculoso*, quod in Trid *sess. 25. cap. 5.* innouatur, ad licitum ingressum rationabilis, & manifesta causa exigitur. Tum quia licet Tridentinum in præcitato cap. ad euadendam excommunicationis pœnã ob ingressum, mẽtionem tantummodo fecerit de licentia ab Episcopo, vel superiore in scriptis obtenta; nihilominus nomine licentiæ non intelligitur simpliciter libera voluntas, sed voluntas prudentiæ arbitrio accommodata, vt bene *Menochius lib. 1. de arbit. q. 8. nu. 45. & 49. Sanchez in opere morali. lib. 6. cap. 16. num. 73. Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 9. num. 14.* Bartolus, Ancharanus & alij apud præcitatos Doctores. Tum quia huiusmodi licentia irrita est, vtpote ab inferiore collata sine iusta causa, vt clarè constat ex motu proprio Gregorij XIII. qui incipit *vbi gratia*, in quo motu imponuntur etiam pœnæ excommunicationis reseruatæ, & priuationis beneficiorum, & inhabilitatis illis, qui ex facultate Episcopi, vel superiorum, ad quos pertinet facultatem concedere, ingrediuntur absque vrgente necessitate, & Moniales, quæ illos aliter admittere præsumunt, iisdem pœnis subiiciuntur; verum tamen est eum, qui licentiam ingrediendi sine iusta causa bona fide obtinuit, excusari à peccato, & à censuris, vt si causam bona fide aperuit superiori examinandam, aut si nesciat superiorem licentiam voluntariè concedere sine iusta causa. Ratio est, tum quia superioris est causam concedendæ licentiæ examinare & approbare. Tum quia bona fides ab humanarum legum transgressione excusare solet, vt pluribus docui in tractatu de legibus, & alibi pluribus in locis.

22 Quarto dubium est, vtrum qui monialium cœnobia ex iusta causa & cum licentia ingressus est, grauiter peccet contra obligationẽ clausuræ, & censuris afficiatur si finito ministerio, cuius causa ingressus est, statim non egrediatur. Respondeo nõ affici censuris, quia istæ latæ sunt contra ingredientes sine licentia, & sine iusta causa, hic autem ingressus est cum licentia, & cum iusta causa, vt suppono, peccat tamen grauiter contra obligationem clausuræ, quia licentia ingrediendi non est concessa, nisi ob causam, quam cessasse supponimus. Hoc tamen intelligendum est, nisi breui spatio immoretur: paruitas enim materiæ à mortali excusat. Immo *Sanch. num. 69. & Molfisius in summa tractat. 7. cap. 20. numer. 42. Rodriquez tom. 1. q. 47 art. 1. Compendiator priuilegiorum verbo ingredi monasteria. § 34. Miranda q. 2. artic. 20.* non solum à mortali, verum etiam à veniali excusant breuiter immorantem, vt si causa curiositatis aliquantisper in inuisendis officinis immoretur. Ratio est, tum quia sic vsu receptum est, etiam apud viros timoratæ conscientiæ, vt testatur Molfesius, tum quia hoc est præceptum morale, consequenter morali modo, & non metaphysico explicandum est. Quamquam fieri potest, vt grauiter peccet ratione alterius circunstantiæ, vt si breuem aliquam morã ibi trahat animo percutiendi Monialem, aut furandi, aut turpe aliquid faciendi, vt patet ex regulis generalibus traditis de peccatis. Immo probabilissimum est affici excommunicatione Papæ reseruata, si ad malum finem in monasterio Monialium immoretur. Ratio est, quia hic dicitur violare clausuram ad malum finem, vt suppono, violans autem clausuram ad malum finem, afficitur excommunicatione Papæ reseruata, à qua neque religiosi, aut alij habentes facultatem absoluendi à censuris Summo Pontifici reseruatis, absoluere possunt ex decreto sacræ Congregationis iussu Clementis VIII. edito anno 1602. 26. Nouembris & incipit, *Sacra congregatio*, de quo decreto plura disserui de censuris in genere, & de censuris in particulari, dum loquerer de absolutione ab excommunicationibus Bullæ Cœnæ, & in causa duelli.

23 Quinto dubium est, vtrum prælatus concedens facultatem ingrediendi absque iusta causa, incurrat excommunicationem. Respondeo negatiuè, quia huiusmodi excommunicatio nullibi expressa reperitur. An verò Prælatus permittens aliquem in claustra Monialium ingredi absque iusta causa aliquas pœnas incurrat, constabit ex dicendis in secunda propositione sequentis §. vbi ostendam incurrere ob motum Gregor. XIII. qui incipit, *vbi gratia.*

PVNCTVM V.

De censuris, aliisque pœnis contra ingredientes cœnobia Monialium, & contra eos, qui ingredi faciunt, permittunt, vel admittunt.

1 *Ingrediens sine iusta causa & sine licentia excommunicationem incurrit.*

2 *Ingrediens sine licentia incurrit excommunicationem non reseruatam, modo non ingrediatur ad malum finem.*

3 *Ingrediens prætextu facultatum incidit in excommunicationem.*

4 *Qui ingreditur sine licentia, sed sine prætextu facultatum, nõ incidit in excommunicationem Gregorij XIII. reseruatam.*

5 *Habens facultatem ingrediendi non afficitur excommunicatione Gregorij, nisi ingrediatur prætextu facultatum.*

6 *Ingrediens prætextu facultatum inualidè obtentarum non ligatur excommunicatione Gregorij, sed Tridentini.*

7 *Confingens se habere aliquam licentiam obtentam post motum Gregorij, non afficitur excommunicatione Gregorij; sed Concilij Tridentini.*

8 *Ignorantia, & bona fides excusant, priuilegium vero ingrediendi claustra Monialium non suffragatur, nisi Moniales consensum præstent capitulariter, & per secreta suffragia eodem num. 8.*

9 *Qui prætextu facultatum ab Episcopo, vel ab aliis superioribus obtentarum ingreditur dum non adest necessitas, incurrit excommunicationem Gregorij.*

10 *Ingrediens ex licentia, sed non vrgente necessitate ligatur excommunicatione, etiamsi causa vrgens subesset tempore concessionis; si vero non suberat tempore concessionis, sed tantummodo tempore ingressus, non afficitur excommunicatione Gregorij, sed Tridentini.*

11 *Prælati tam seculares, quam regulares, quas pœnas incurrant ingrediendo monasteria Monialium sibi subditarum.*

12 *Prælati ingredientes ex causa necessaria non afficiuntur excommunicatione, etiamsi ducant secum personas non religiosas, nec senes.*

13 *Præfata censura contra prælatos sine vrgenti necessitate ingredientes, non videntur reseruata.*

14 *Superiores facientes vel permittentes aliquem ingredi prætextu facultatum, incurrunt excommunicationem, & alias pœnas.*

15 *Quisnam dicatur facere, aut permittere ingredi.*

16 *Non solum superiores, verum etiam inferiores Monachi, vel Moniales facientes, vel permittentes ingredi, prætextu facultatum, personas prohibitas, afficiuntur pœnis Gregorij XIII.*

17 *Quid nomine conuentus intelligatur.*

18 *Moniales facientes, vel permittentes fœminas ingredi, afficiuntur excommunicatione.*

19 *Ad incurrendam istam excommunicationem non requiritur scientia in facientibus, vel permittẽtibus ingredi.*

20 *Ista*

20 *Ista excommunicatio est reseruata; quis possit in his pœnis dispensare remissiuè.*
21 *Monialis, quæ virum, vel fœminam in monasterium admittere præsumit, afficitur excommunicatione reseruata, & alias pœnas incurrit.*
22 *Abbatissæ, & aliæ superiores Monialium eisdem pœnis afficiuntur admittendo aliquem in monasterium.*
23 *Monialis admittens aliquem ingredi in casu necessitatis, non ligatur excommunicatione Gregorij; imo neque Concilij; ingrediens autem ligatur, nisi licentiam habeat.*
24 *Is dicitur in monasterium admittere, qui directè, vel indirectè cooperatur ingredienti.*
25 *Qui tenetur ex officio impedire, & non impedit dicitur admittere: secus si non teneatur ex officio, nec aliquam actionem positiuam ad alterius ingressum faciat.*
26 *Monialis priuata, quæ alteri Moniali mandat, vel consulit, vt aliquem ingredi permittat, non ligatur his pœnis, modo ipsa non concurrat ad alterius ingressum ex parte ingredientis.*
27 *Probabile est Monialem, quæ non est cooperata ad ingressum alterius, sed tamen in causa est cur ingressus diutius immoretur, præfatis pœnis affici.*
28 *Abbatissa, & aliæ superiores non expellentes ingressum, ligantur præfatis pœnis.*
29 *Ad has pœnas incurrendas requiritur scientia, non tamen sufficere videtur bonus finis.*
30 *Præfata excommunicatio, & aliæ pœnæ à quo auferri possint.*

VT in hac materia, quæ ob varias Summorum Pontificum constitutiones cognitu difficilis apparet, clara methodo progrediar; Primo loco explicabo pœnas contra ipsos ingredientes editas. Secundo pœnas impositas contra eos qui faciunt ingredi, vel permittunt. Tertio pœnas latas contra eos, qui ingredientes admittere præsumunt.

VNICA PROPOSITIO.

1 INgredientes claustra Monialium sine iusta causa, & sine licentia pœnam excommunicationis incurrunt. Hæc propositio patet ex Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 5.* & ex dictis *§. praeced. dub. 2.* Sed vt clarius intelligatur, distinguendi sunt quatuor casus, in quibus singulis peculiares extant constitutiones.

2 Primus casus est de illo, qui sine licentia superioris ingreditur, etiamsi alioquin iustam habeat ingrediendi causam, ob quam superior licentiam concessisset. Concilium enim Tridentinum loco citat. excommunicat ingredientes sine licentia in scriptis obtenta. An autem valeat licentia sine scriptura, aut concessa sine iusta causa, patet ex dictis in §. 3. *num. 2.* sicut etiam ex dictis *puncto 1. §. 4. numer. 2. & §. 6. num. 10.* patet vtrum paruitas materiæ, aut aliæ causæ ab excommunicationis pœna incurrenda excusent.

Obserua tamen istam excommunicationem iure communi reseruatam non esse, quia in præfato Concilio nulla de reseruatione fit mentio. Hoc tamen intelligendum est, modò quis non ingrediatur monasterium Monialium ad malum finem: violatio enim clausuræ Monialium ad malum finem est casus Summo Pontifici reseruatus, à quo nemo potest virtute priuilegiorum hoc tempore absoluere, vt patet ex declaratione Sacræ Congregationis, quæ incipit, *Sacra Congregatio.* Vtrum autem Episcopus possit absoluere, quamdiu delictum est occultum, patet ex dictis in expositione Bullæ Cœnæ ad finem & alibi. Extant etiam aliæ excommunicationes contra ingredientes peculiaria Monialium cœnobia; nam contra præsumentes ingredi monasteria Sanctæ Claræ edita est excommunicatio reseruata à Gregorio IX. & Eugenio IV. contra præsumentes ingredi monasteria Monialium ordinis Prædicatorum lata est excommunicatio à Bonifacio IX. & contra ingredientes cœnobia Monialium Conceptionis imposita est excommunicatio à Iulio II. vt patet ex constitutionibus Summorum Pontificum apud *Rodriq. tom. 1. q. 47. ar. 1. & 2.* & apud *Compendiatorem priuileg. mendic. verb. ingredi monasteria Monialium pag. mihi 331. & seq. in vlt. editione.*

3 Secundus casus est de præsumentibus ingredi monasteria Monialium prætextu facultatum à Summo Pontifice, Legato, Episcopo, vel aliis concessarum ante motum proprium Gregorij XIII. editum anno 1575. Idibus Iunij, quem refert *Stephanus Quaranta, in ver. monasteria Monialium, col. 9. pag. 344.* incipit, *vbi gratiæ*, in quo motu Summus Pontifex primo loco reuocat omnes facultates & priuilegia concessa quibuscũque, tã viris quam fœminis, etiã Comitissis, Marchionibus, Ducissis, & aliis cuiuscumque status, ingrediendi claustra Monialium. Similem dispositionẽ edidit Paulus V. in bulla 74. alias 47. quæ incipit, *Monialium statui*, in qua reuocat omnes facultates fœminis concessas ingrediendi monasteria Monialium, cum eis conuersandi, & refectionem sumendi.

An autem licentiæ Reginis, Imperatoribus, vel Imperatrici concessæ in Bullis Gregorij XIII. & Pauli V. reuocatæ censeantur, constat ex dictis in præcedẽtibus *sect. 1.* & clarius constabit ex dicendis in *quæstione sequenti, §. 1. illat. 3.* Secundo loco Greg. XIII. in præcitato motu excommunicationẽ sibi reseruatam imposuit præsumentibus ingredi monasterium Monialium prætextu facultatũ ab ipso Pontifice, Legato, Episcopo, vel aliis concessarum. Eandem excommunicationem tulit Paulus V. contra fœminas ingredientes prætextu facultatum Apostolicarum. Hinc colligi potest solutio nonnullarum difficultatum.

4 Prima difficultas est, vtrum ingrediens monasteria Monialium absque licentia, non tamen prætextu facultatis incidat in istam excommunicationem Papæ reseruatam.

Respondent multi Doctores non incidere. Ratio est, quia in materia pœnali non est faciẽda extensio vltra propriam verborum significationem; verba autem Gregorij XIII in præcitato motu, & Pauli V. in præfata bulla significant solum excommunicatione affici præsumentes ingredi monasteria Monialium prætextu licentiarum, ibi, *ne ipsarum licentiarum prætextu monasteria ingredi audeant*, & in bulla Pauli V. sic habetur, *ne monasteria prædicta prætextu licentiarum huiusmodi ingredi audeant seu præsumant.* Ita *Suarez de censuris disp. 22 sect. 6. n. 11. & seq. Sairus de censuris lib. 3. cap. 31. num. 10 Rodriq. tom. 1. q. 47. art. 1. & q. 48. artic. 2. per totum. Mirãda in tractat. de Monialibus q. 2. art. 10. concl. 1. circca medium. Zerola in praxi Episc. 1. p. verb. Moniales q. 8. Sanch. in opere morali lib. 6. cap. 16. num. 79. Barbosa 3. par. allegat. 102. nu. 37. Emanuel Sà de excommunicationibus Papæ reseruatis num. 15.* & alij contra *Nauar. in Manuali cap. 27. nu. 105. excom. 61. Coriolan. de casibus reseruatis 2. p. tr. casu 3. numero 40. Beiam 1. parte casu 3. Quarantam ver. Monialium monasteria vers. amplia dictam constitutionem, Azorium 1. parte lib. 13. cap. 8. quæst. vltimo*, & alios, quorum sententiam stylo, & praxi pœnitentiariæ comprobatam esse testatur *Filiucius tractat. 29. cap. 8. num. 170.* & alibi, propterea tutius est hanc in praxi sequi.

In dubium tamen vocari posset, vtrum Paulus V. simpliciter reuocauerit fœminis omnes licentias ingredi, an eas solum, in quibus continetur etiam facultas conuersandi, & refectionem corporalem sumendi. Cherubinus in suo bullario sentire videtur reuocari simpliciter quascumque facultates, & priuilegia ingrediendi, etiam si in ipsis non contineatur licentia conuersandi, & refectionem sumendi cũ Monialibus, nã ipse Cherubinus in summario

mario Bullæ disiunctiuè loquitur per dictionem, *aut*. Oppositum tamen alicui fortè videri potest non improbabile, quia Paulus V. vtitur forma loquendi coniunctiua per dictiones, *ac* & ,ibi *omnes, & singulas licētias ingrediēdi monasteria Monialium vbique locorū existētium ac cum Monialibus conuersandi, & refectionem sumendi corporalem sæcularibus cuiuscumque status, gradus, & conditionis, &c.* Neque obstat quod in §.subsequenti, in quo excommunicationem imponit, simpliciter mentionem faciat de ingredientibus. Respondetur enim mentionem facere de ingredientibus prætextu prædictarū licentiarū ibi, *prætextu licentiarum huiusmodi*, vbi notanda est illa dictio *huiusmodi*, quæ relationē habet ad præcedentia, id est, ad licentiam ingrediendi, conuersandi, & refectionem sumendi.

Obiicies primo contra solutionem huius primæ difficultatis, grauius peccat ingrediens sine vlla prorsus licentia, quam qui ingreditur virtute alicuius facultatis, ergo sicut iste pœnam excommunicationis incurrit, ita etiā ille. Respondeo negando consequentiam, quia in materia censurarum non valet argumentum à minori ad maius. Et in hoc casu Summus Pontifex prudenter se gessit in huiusmodi excommunicatione contra præsumentes ingredi prætextu facultatum, nam qui nullam prorsus habent licentiam, abstinere solent ab ingressu; qui vero facultatibus & priuilegiis ingrediendi fulti erant, audaciores fuissent ad ingrediendum prętextu priuilegiorum, nisi excommunicationis pœna adiecta fuisset.

Obiicies secundo, Pius V. in motu proprio, qui incipit, *regularium personarum*, excommunicationem tulit contra fœminas ingredientes monasteria virorum prætextu facultatum; & nihilominus illa excommunicatio extenditur etiam ad fœminas ingredientes absque vlla facultate; ergo etiam ista extenditur ad ingredientes monasteria Monialium absque vlla licentia. Resp. negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia Pius V. illam extensionem fecit, seu declarauit in alio motu proprio, qui incipit, *Romanum Pontificem*, edito anno 1570 die 16. Iulij, quem ad verbum adducit *Conflictus in priuileg. ordinum mendic. inter litteras Apostolicas fol. 179. & Sanch. ex parte loco citat. num. 79.* de qua re infra *sect. 4.*

5 Secundo difficultas est, vtrum qui facultatem ingrediendi habet, sed non ingreditur prætextu facultatum, sed perinde se gerit, ac si illas non haberet, afficiatur prædicta excommunicatione Gregorij XIII. ingrediendo.

Respondeo non affici, quia non innititur facultati, nec dicitur ingredi virtute facultatum. Ita *Nauar. in comment. 4. num. 62. notab. 4. de regul. Sanchez loc. cit. num. 80.* & alij.

6 Tertio difficultas est, vtrum non solum ingrediens prætextu facultatum, quas nouit irritas esse, ob reuocationem Gregorij XIII. verum etiam ingrediens prætextu facultatum inualidè obtētarum ob surreptionem, aliave de causa, incidat in excommunicationem. Ratio dubitādi est, tum quia prætextus non solum importat verā causam; verum etiam fictam, vt sæpius in simili docui in expositione bullæ Cœnæ, ergo etiam ingrediēs prætextu facultatum inualidè obtentarum ligatur excommunicatione. Tū quia idem est ingredi ex facultate validè obtēta, sed iam reuocata, ac ingredi ex facultate inualidè impetrata, cū vtraque viribus careat, nec vllū ius conferat. Sicut ergo ingrediens prætextu facultatis iā reuocatæ afficitur excōmunicatione Summo Pontifici reseruata, ita etiam afficitur ingrediens prætextu licentiæ, quam nouit inualidè obtentam fuisse.

His non obstantibus probabiliter dicendū arbitror, ingredientem prætextu facultatis inualidè concessæ, non affici excommunicatione Gregorij XIII. sed Tridentini. Ratio est quia Summus Pontifex in præcitato motu loqui videtur de ingredientibus prætextu facultatum, quas ipse reuocat, ibi, *ipsarum licentiarum prætextu*: reuocatio autem nō cadit super licentias inualidas; non enim reuocatur, quod non subsistit, & non entis nullæ sunt qualitates, iuxta axioma Iurisperitorum; idem dici posse videtur iuxta dispositionem Pauli V. supra citatam.

Hinc patet responsio ad rationes dubitandi. Ad primam enim respondeo, nomine prætextus non intelligi quamlibet causam, seu adductionem causæ, sed illam, de qua in hoc loco sermo est: hic autem sermo est de ingredientibus prætextu licentiarum, quas Summus Pontifex reuocauit.

Ad secundam respondeo, esse idem, quoad ius ingrediendi, non autem quoad pœnas ingrediētibus impositas.

7 Addo eum, qui tempore ingressus confingeret se habere aliquam facultatem ingrediēdi claustra Monialium obtentam post præfatum Gregorij XIII. motum, non affici ista excommunicatione. Sicut enim ista excommunicatione non afficitur ingrediens vi facultatis ab Episcopo obtentæ post præfatum motum, cum in præfato motu non irritentur licentiæ in futurum obtinendæ (quamquam istam licentiam alio titulo inualidam esse constat ex dictis sect. 1. præcedenti sub fine) ita neq; excommunicatione huius motus obstringitur ingrediēs facta licētia; incurrit tamen excommunicationem Concilij Tridentini *sess. 25. capi. 5.* aut Pauli V. in bulla 74. quæ incipit, *Monalium*, cuius bullæ memini, *num. 2. & 3.*

8 Quarta difficultas est, vtrum ingrediens Monialium cœnobia prætextu facultatum, putans sibi licitum esse ingressum, incidat in excommunicationem Gregorij XIII. Respondeo negatiuè, quia Gregorius XIII. excommunicat præsumentes ingredi prætextu facultatum: præsumptio autem supponit scientiam, vel saltem ignorantiam cum ingenti temeritate coniunctam. Idem dic iuxta bullam Pauli V.

Ex quo patet non solum bonam fidem; verum etiam ignorantiam vincibilem, crassam, & supinam ab ista excōmunicatione excusare, vt pateret regulis generalibus, traditis de censuris: ignorantia tamen crassa, vel supina nō excusat ab excommunicatione lata in Trid. *sess. 25. cap. 5.* quia ibi ingressus absolutè sub excommunicatione interdicitur.

Quinta difficultas est, vtrum mulieres habentes priuilegium ingrediēdi claustra Monialiū de consensu expresso monialium, & superiorum ipsarum eximantur ab excōmunicatione, si consensum à singulis seorsim obtineāt.

Respondeo negatiuè. Ratio est, quia Summus Pontifex Vrbanus VIII. in quodam motu proprio edito die 27. Octobris, 1624. incipit, *Sacrosanctum apostolatus ministerium*, præscripsit consensum obtinendum esse à Monialibus capitulariter, & per secreta suffragia, ibi, *motu proprio, & ex certa scientia nostra; harum serie decernimus, atque declaramus, consensum dictarum Monialium, de cætero per easdem moniales capitulariter, & per secreta suffragia præstandum esse & præstari debere, alias licentiæ huiusmodi mulieribus quibus concessæ fuerunt, nullatenus suffragentur, & quæ sanctimonialium monasteria vigore licentiarum prædictarum, absque consensu capitulariter, vt præfertur, præstito, ingredi præsumpserint, sententias, censuras, & pœnas cōtra clausuras monasteriorum Monialium violantes inflictas se nouerint incursuras.*

9 Tertius casus est de illis, qui prætextu facultatum ab Episcopo, vel ab aliis superioribus; ad quos pertinet facultatem ingrediendi concedere, in casibus necessariis concessarum, præsumunt ingredi in casibus non necessariis: isti enim præsumentes ingredi prætextu dictarum facultatum absque necessitate incurrunt excommunicationem, priuationē beneficiorum, & inhabilitatem ad illa: sic enim clare habetur in motu Gregorij XIII. qui incipit, *vbi gratiæ*, ibi, *quinetiam sub iisdem pœnis ipso facto incurrendis prohibemus, atque interdicimus omnibus, & quibuscumque personis Ecclesiasticis, & sæcularibus, ac etiam ordinum quorumcūque, etiā mendicantium regularibus, ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel à superioribus, quibus illas concedēdi in casibus necessariis tantū ex decreto Tridētini facultas tribuitur, monasteria ipsa monialium prohibito, sed necessita*

necessitatibus vrgentibus dumtaxat ingredi, néve Moniales sub iisdem pœnis illos aliter admittere præsumant.

10 Hinc sequitur illum, qui obtenta ab Episcopo licentia ingrediendi monasterium ingreditur, dum causa ingrediendi cessauit, affici præfatis pœnis, quia dicitur ingredi necessitate non vrgente. Et hoc verum est, etiamsi tempore concessionis licentiæ, causa illius concedendæ adesset; parum enim refert ad has pœnas incurrendas, causam iustam fuisse tempore concessionis licentiæ, non autem tempore ingressus. Summus enim Pontifex illam subesse vult tempore ingressus. Ex opposito, si causa tempore concessionis licentiæ non aderat, sed superuenit tempore ingressus, ingrediens his pœnis non afficietur; quia Summus Pontifex has pœnas tulit contra ingredientes prætextu licentiæ in casibus non vrgentibus: hic autem ingreditur in casu vrgente, vt suppono. Verum licet iste in hoc casu non afficiatur pœnis constitutionis Gregorij XIII. afficitur tamen excommunicatione Concilij Tridentini *sess.25. cap.5.* explicata iam in primo casu; quia huiusmodi licentia irrita est.

Vtrum verò ingrediens sine vlla licentia, aut illam habens, sed illi non innitens, afficiatur his pœnis Gregorij XIII. patet ex dictis in casu præcedenti non affici, quia istæ latæ sunt contra ingredientes prætextu facultatum.

Solutio aliarum difficultatum, quæ occasione istius tertij casus proponi hoc loco possent, clarè constat ex dictis in præcedentibus.

11 Quartus casus est de Prælatis ingredientibus absque necessitate monasteria Monialiū sibi subditarum. Illi enim si vltra casus necessitatis ingrediantur, afficiuntur pœnis statim adducendis: Prælati enim sæculares Pontificali dignitate præditi pro prima vice, qua circa casum necessitatis ingrediuntur, incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, pro secunda contrahunt suspensionem à munere pontificali, & à diuinis. Pro tertia verò vice, & deinceps excommunicatione ipso facto afficiuntur. Prælati regulares incurrunt excommunicationem, & simul priuationem omnis officij, & ministerij; vt perspicuè constat ex motu Gregorij XIII. edito die 23. Decembris anno 1581. cuius tenorem ex parte hic referre lubet. *Harum tenore, auctoritate Apostolica declaramus, Prelatos omnes, tam sæculares, quam regulares, quibus cura, & regimen monasteriorum Monialium quouis modo incumbit facultate sibi ex officio attributa ingrediendi monasteria prædicta; ita demum vti posse, si id faciant in casibus necessariis & à paucis, iisque senioribus, religiosis personis comitati. Quoniam vniuersos, & singulos Episcopali, seu maiori, ac etiam Cardinalatus dignitate præditos, ac quorumuis ordinum Abbates, Priores, Ministros, & alios quoscumque Superiores regulares serio monemus, vt facultate huiusmodi, qui eam habent, præterquam in casibus, vt præfertur necessariis neutiquam vtantur: quod si contrafecerint eadem auctoritate Apostolica statuimus, atque decernimus, qui Pontificalis dignitatis fuerint, eos pro prima vice, qua contrafecerint ingressu Ecclesiæ interdictos. Pro secunda à munere Pontificali, & à diuinis suspensos: Ac deinceps ipso facto absque alia declaratione excommunicatos existere. Regulares verò omni officio, & ministerio priuatos, excommunicationi similiter subiacere, non obstantibus, &c.*

Ex dictis patet primo differentia inter Prælatos sæculares, præditos dignitate Pontificali, & alios Pontificalem dignitatem non habentes, quod licet nulli possint licitè ingredi monasteria Monialium sibi subdita vltra casus necessitatis: soli tamen Prælati Pontificali dignitate præditi prædictis pœnis afficiuntur; quia Gregorius, dum pœnas contra Prælatos sæculares imponit, horum tantummodo meminit, ob id Vicarius Generalis, aut Abbates, aliique iurisdictionem Episcopalem non habentes, his pœnis non subiiciuntur ingrediendo, vt bene *Sanchez lib.6. cap.16. num.99.* Ratio est, quia Pontificali dignitate carent, vt suppono.

Secundò patet Prælatos regulares ingredientes monasteria Monialium sibi subdita, affici excommunicatione, & priuatione officij, & ministerij, non solum, dum tertia vice, & deinceps vltra casus necessitatis ingrediuntur; verum etiam prima, & secunda vice. Ratio est, quia Summus Pontifex non meminit primi, & secundi ingressus regularium, sicut fecerat, dum loqueretur de Episcopis, sed pœnam excommunicationis, & priuationis officij, & ministerij absolutè imponit Prælatis regularibus absque necessitate in monasteria Monialium subdita ingredientibus. Ita *Sanchez loc.cit.num.102.* Quamquam ego probabilem arbitror opinionem *Lamas in methodo curationis in append.§.7.* existimantis, Prælatos regulares his pœnis excommunicationis, & priuationis subiici tantummodo pro tertia vice, & seqq. Ratio est, tum quia in pœnis mitior pars accipienda est. Tum quia hoc pacto seruatur proportio inter pœnas Episcopis, & Prælatis regularibus inflictas; ideo probabiliter sustineri posse videtur Prælatos regulares prima vice interdictos esse ab ingressu Ecclesiæ. Secunda vice suspensos esse à diuinis. Tertia vice, & deinceps affici excommunicatione, & priuatione omnis officij. Quid autem nomine officij intelligatur, patet ex dictis *quæst. 1. puncto 4.§.1. num.6.* vbi etiam explicatum est vtrum huiusmodi priuatio incurratur ante sententiam, & à quo possit conualidatio officij obtineri.

12 Tertiò Prælatos, tam sæculares, quam regulares ingredientes ex causa necessaria non affici excommunicatione; etiamsi soli ingrediantur, vel etiamsi ducant secum personas non religiosas nec senes. Ratio est, quia licet faciant contra præfatum Gregorij XIII. motum; tamen pœnæ illius motus extenduntur solum ad ingredientes in casibus non necessariis.

13 Quartò excommunicationem in hoc quarto casu expressam; non esse Summo Pontifici reseruatam; quia in præcitatis verbis motus Gregorij XIII. nulla fit de reseruatione mentio; consequenter absolutio istius excommunicationis iure communi à quolibet approbato Confessario impendi potest, iuxta *cap. nuper de sent. excomm.*

An autem Prælatus religiosus exemptus possit absolutionem istius excommunicationis obtinere ab Episcopo, patet ex dictis de dispensatione voti, & de irregularitate.

PVNCTVM VI.

De censuris, & pœnis contra eos, qui aliquem in cœnobia Monialium ingredi faciunt, permittunt, vel admittunt.

TERTIA PROPOSITIO.

14 Abbatissæ, Conuentus, & Superiores facientes, vel permittentes aliquam personam ingredi sua monasteria prætextu facultatum obtentarum à Summo Pontifice, Legato, vel aliis ante motum Gregorij XIII. qui incipit, *vbi gratia*, incurrunt excommunicationem, priuationem dignitatum, & inhabilitatem ad illas, sicut etiā Abbates, Conuentus, aliique monasteriorum Superiores facientes, vel permittentes fœminas ingredi in sua monasteria eidem excommunicationi, priuationi dignitatum, beneficiorum suorum, & inhabilitati ad illa, & alia in posterum obtinenda subiiciuntur, vt patet ex præc. motu, in quo sub vna, & eadem verborum serie hæc omnia continentur, ibi, *Abbatissis verò, nec non Abbatibus, Conuentibus, & aliis monasteriorum vtriusque sexus superioribus, & personis, quocumque nomine vocentur, districtè præcipimus sub eadem excommunicationis pœna, nec non priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, inhabilitatis ad illa, & ad alia in posterum obtinenda, ne in monasteria, domos, & loca sua quemquam prætextu huiusmodi*

iusmodi licentiarum,& facultatum ingredi faciant, vel permittant.

Idem decernitur in Bulla Pauli V. supra citata contra Abbatissas,& Superiores, quæ aliquam fœminam ingredi volentem prætextu licentiarum Apostolicarum audēt introducere,seu admittere, vel retinere,nam in Bulla Pauli V. sic habetur, *ipsorum verò monasteriorum Abbatissis, seu Priorissis, ac Superioribus, sub eadem, ac priuationis suorum officiorum, quæ obtinent, & inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda ipso facto absque alia declaratione incurrendis pœnis,ne eas introducere,seu admittere, vel admissas quoquomodo retinere audeant,seu præsumant.*

15 Quæres primò quisnam dicatur facere ingredi, aut permittere ingredi.

Respondeo illum dici facere ingredi,iuxta communem loquendi vsum in hac materia, qui sua actione positiua in causa est,cur alter ingrediatur, vt si alicui ianuam aperiat, aut iubeat,vel consulat ingredi. Ille verò dicitur permittere ingredi, qui ingredientem non impedit, dum commodè potest impedire.

Addit tamen *Sanchez lib.6.cap.16.num.84. Rodriquez tom.1.quæst.47.art.3. Miranda quæst.2.art.12.concl.3.* non quemlibet permittentem ingredi affici his pœnis,sed eum, qui ex officio impedire tenetur,& non impedit; hic enim censetur causa indirecta. Idem dicendum est de Monialibus admittentibus fœminas ingredi contra dispositionem Pauli V.nam Paulus V.loquitur de Abbatissis, Priorissis, & Superioribus. Sed de hac re fusius in quæsito proximè sequenti.

16 Quæres secundò,vtrum omnes, & singuli, qui viros, vel fœminas in monasteria Monialium, aut fœminas in monasteria virorum ingredi faciunt, vel permittunt, excommunicationem,aliásque pœnas in propositione expressas contrahant.

Respondent *Sanchez,Rodriquez,& Miranda loc.cit.& Barbosa num.37.* tantummodo Superiores, & Conuentus, vtriusque sexus his pœnis affici,faciēdo, vel permittendo ingredi personas,quarum ingressu clausura violatur.

Ratio est,tum quia in motu Gregorij citato mentio fit dumtaxat Abbatissarum.Abbatum Cōuentuum,aliorumque Superiorum vtriusque sexus facientium, vel permittentium ingredi in sua monasteria, domos,vel loca. Tum quia si Summus Pontifex voluisset etiam Moniales, & monachos priuatos comprehendere, vsus fuisset nomine Monialium,vt infra fecit, vel dixisset religiosos vtriusque sexus Idem absque dubio dicendum est de Bulla Pauli V.

Ego tamen probabiliter censeo non solum Superiores; verum etiam inferiores pœnis Gregorij affici, modo faciant,vel permittant ingredi prætextu facultatū à Summo Pontif. vel ab aliis ante prædictum motum concessarum.

Ratio est, quia Summus Pontifex non solum expressit Superiores: verum etiam alias personas quouis nomine vocentur,ibi, *Superioribus,& personis,* sed nomen personæ genericum est,& complectitur quascumque personas;ergo quælibet personæ facientes, vel permittentes ingredi viros,vel fœminas in monasteria Monialium, aut fœminas in monasteria virorum, has pœnas incurrunt; alioquin Summus Pontifex superfluè locutus fuisset. Ita *Lamas in methodo curationis.§.12.*

Ad primam rationem in contrarium patet responsio ex nostra ratione.

Ad secundā respondeo non expressisse nomen Monialium;quia loquebatur de facientibus, vel permittentibus ingredi monasteria vtriusque sexus; nec vsus est nomine monachi;quia non omnes religiosi, qui ad clausurā obligantur,monachi vocantur;vsus ergo est nomine personæ, quod genericū est,& commune religiosis vtriusque sexus.

Dixi in mea responsione, *modo faciant, vel permittant ingredi prætextu facultatum,* vt aduerterem prædictas pœnas non incurri ab eo, qui permittit aliquibus ingressum absque prætextu dictarum facultatum; admittens enim aliquem in claustra Monialium ingredi non virtute prædictarum facultatum, nōn videtur præfatas pœnas incurrere; quia hoc nullibi expressum reperitur, & textus loquitur de permittentibus ingredi prætextu facultatum, ibi, *ne quemquam prætextu huiusmodi licentiarum,& facultatum ingredi faciant,vel permittant.*

Neque obstat dicere, participantem in crimine criminoso affici eadem excommunicatione, quam is,cum quo participat,contraxit, *cap.nuper de sent.excomm.* Respondeo enim ad incurrendam excommunicationem *cap. nuper*, opus esse, vt is cum quo participamus sit excommunicatus denunciatus; vt docui in tract. de censuris in genere, & de excommunicationibus in particulari.

Addo eum, qui ingredi permittit habentem prædictas licentias; non tamen ingredientem virtute illarum,sed ex propria malitia,ac si illas non haberet, non affici excommunicatione, & aliis pœnis; quia non dicitur permittere ingressum virtute prædictarum facultatum.Si verò habens prædictas facultates velit virtute illarū ingredi: Monialis autem, seu religiosus non permittat ingredi virtute illarum,sed hunc prætextum respuat,ac si licētiam,& facultatem numquam obtinuisset, Monialis permittens ingredi cōtrahit præfatas pœnas; quia re ipsa permittit vsum istarum facultatum, dum permittit ingredi aliquem,ingredientem prætextu facultatum. Ita *Sanchez num.* 80. *Nauar.comment.4.num.62.de regul.*& alij.

17 Rogabis quid nomine Cōuentus intelligatur.Respōdet *Rodr.to.1.q.47.art.3.* nomine conuentus non intelligi religiosos in vnum collegialiter cōgregatos,sed superiorem, & ipsius consultores,quorum consilio superior vtitur.

Ego verò nomine Conuentus intelligo religiosos in vnum Capitulum coactos.& congregatos; consequenter hos omnes qui consensum ingressui præstiterunt,aut non contradixerunt,dum commodè poterant,his pœnis affici; quia hoc pacto Conuentus delinquit, vt bene *Sanch.num.* 85.Addit tamen *Sanch.num.86.* superiorem,qui priuatim, & non coacto Conuentu cum suis consultoribus tractat de permittendo ingressu, affici quidem pœnis huius motus; quia in motu expressa mentio fit de superioribus:cōsultores verò non affici; quia tunc non veniunt nomine conuentus, nec conuentus nomine suffragium tulerunt. Ego vero sentio istos prædictis pœnis affici, non quatenus conuentus, vt bene in hac parte Sanc. sed quia sunt personæ permittentes ingressum, quem impedire poterant, & tenebantur.

18 Quæres tertiò, vtrum Superiores Monialium,vel etiam ipsæmet Moniales facientes,vel permittētes in suum monasterium ingredi fœminas,his pœnis subiiciantur. Ratio dubitandi est,quia in textu dicitur, ne quemquam ingredi faciāt,vel permittant: illa autem particula, *quemquam*, est masculini generis: in materia autem pœnali, & odiosa fœmininum sub masculino non continetur ex Decio *regul.fœmina 114.ff de regul.iur. Salas de legibus disp. 21.sect.3.vers.12.* & aliis.

His non obstantibus,oppositum sustinendum est.Ratio est,tum quia illa particula, *quemquam*, cadit super personas in præcedentibus expressas, in præcedentibus autem non solum sermo erat de viris in cœnobia Monialiū ingredientibus; verum etiam de fœminis. Tum quia plurimi Doctores sentiunt sub masculino fœmininum cōprehendi, etiam in materia pœnali,& odiosa, vt docet *Menoch.de adipiscend.possess.remed.4.n.61.& seq. Tiraquellus*, & alij apud *Sanchez loc.cit.num.89.* Tum quia præcitata verba Italico sermone hunc sensum faciunt, *che non lascino entrar nissuno*; hoc autem puncto non solum excluduntur viri,verum etiam fœminæ.

19 Quæres quartò, vtrum ad incurrendam istam excommunicationem requiratur scientia, seu præsumptio.

Respondeo negatiuè,quia in textu non dicitur,præsumant permittere, vel facere ingredi,sed dicitur, *ingredi faciant, vel permittant*; consequenter in hac re standum est regulæ

regulæ generali,quam tradidi de censuris in genere,dum loqueter de causis excusantibus à censuris.Secus si loquamur de excommunicatione contenta in bulla Pauli V. in qua adhibentur verba,*audeant*,vel *præsumant.*

20 Quæres quintò,vtrum excommunicatio lata contra facientes, vel permittentes ingredi, sit reseruata Summo Pontifici.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est,quia Summus Pontifex eandem infert excommunicationem facientibus,vel permittentibus ingredi, quam tulerat contra ingrediétes, ibi,*sub eadem excommunicationis pœna*,&c.at contra ingrediétes tulerat excommunicationem reseruatam,ergo,&c. Ita *Lamas in methodo curationis*,§.12.*initio,Sanch.loc.cit.n.* 83.*Suar.to.5.de censur.disp.*21.*sect.*6.*n.*14.& alij.Alias verò pœnas sibi Summus Pont.non reseruat;consequenter auferri possunt ab illis, quos expressimus *q.*1.*pun.*5.*n.*4.

SECVNDA PROPOSITIO.

21 Monialis,quæ virum, vel fœminam prætextu facultatis ingredienté,admittere præsumit in monasterium extra casum necessitatis,incurrit ipso facto excommunicationem Papæ reseruatam.& priuationem officiorum,& inhabilitatem ad illa. Hæc propositio expressè habetur in motu Gregor.XIII.qui incipit, *Vbi gratiæ*, cuius verba superius retuli in expositione tertij casus. *nu.* 9.& probaui *num.*16.

Hic tamen breuiter singulas huius propositionis particulas explicabo.

Dixi *Moniales*, vt innuerem hanc excommunicationem latam esse contra Moniales,aliquem in sua cœnobia admittentes. Quamobrem si superior Monialiũ, aut alius inducat aliquem ad ingrediendum monasterium Monialium, non ligatur his pœnis;quia textus loquitur de Monialibus.

22 Rogabis,vtrum Abbatissa,aliæque Monialium Superiores,his pœnis afficiantur, admittendo aliquem in monasterium.

Respondeo affirmatiuè.Ratio est,tum quia si Summus Pontifex velit sub Monialium nomine comprehendere Abbatissas, aliasque Superiores,certum est illas comprehendi;Sũmus autem Pontifex sub nomine Monialiũ vult Abbatissas comprehendere:nõ enim verisimile est Summum Pontificé velle priuatas Moniales,ad quas ex officio non pertinet ingressum impedire,tam graui pœna punire; Abbatissas verò,quæ tenentur ex officio impedire, & non impediendo maius peccatum committunt,immunes esse. Tum quia licet in materia pœnali, regulariter loquendo, Abbatissæ non veniant nomine Monialium, nec Abbates nomine monachorum,ex communi Doctorum sententia in *cap.fin. de Simonia*; nihilominus sub eo nomine veniũt in materia ad salutem animarum spectante, vel in materia accommodata;& proportionata Monialibus. & Abbatissis,vt in hoc casu contingit.*Panor.Clem.*2.*n.*2.*de procu. Sanch.lib.*6.*cap.*16.*nu.*91. *Mandosius de priuileg.ad instar gl.*7. *num.*28.

Dixi *quæ virum,vel fœminam* &c.vt indicarem huic excommunicationi subijci Monialem, quæ cuiusuis sexus personã admittit: textus enim generaliter loquitur : nam vtitur verbo relatiuo,*illos*, quod refertur ad personas superius in eadem clausula expressas : superius autem vsus fuerat verbo generali.ibi,*interdicimus omnibus, & quibuscumque personis Ecclesiasticis,& sæcularibus.*

23 Dixi *extra casum necessitatis*; quia si vrgéte necessitate aliquem admittat,non ligatur pœnis huius constitutionis: nam textus loquitur de admittente in casibus non vrgentibus, ibi, *sed necessitatibus vrgentibus ingredi, néve Moniales sub iisdem pœnis illas aliter admittere præsumant*; vbi notanda est illa particula, *aliter*, quæ relationem habet ad necessitates vrgentes.

Vtrum verò admittens aliquem ingredi in casu necessitatis,sed absque licentia superioris, ligetur excommunicatione Concil. Trid.*sess.*25 *cap.*5.constat ex supra dictis, non incurrere; quia ista excommunicatio nullibi expressa reperitur.Secus dic de ingrediente,vt supra dictũ est *nu.*2.

Dixi *admittere*, vt explicarem causam materialem; id est,actionem,ob quam Moniales contra hunc motum delinquentes,his pœnis afficiuntur: hæc autem est admissio.

24 Sed modo dubium est, quid sit admittere aliquem in monasterium.

Respondeo idem esse, ac directè, vel indirectè cooperari ingressui,exercendo actionem positiuam,aut negatiuè se habendo,dum ex officio impedire tenetur.

Hinc sequitur primò, Monialem, quæ ianuam ingredienti aperit, manu trahit, aut alicui consulit, iubet,seu mandat,vel approbat,vt ingrediatur,affici præfatis pœnis; quia directè cooperatur ingredienti.

25 Secundò Monialem, quæ tenetur ex officio impedire ingredientem, & non impedit,in prædictas pœnas incurrere; quia cum ex officio impedire teneatur, & non impediat,indirectè cooperatur, consequenter ingredientem admittere censetur.Quamobrem his pœnis subiicitur Abbatissa, aliæque monasteriorum Prælatæ, & præfecta ianuæ,si aliquem ingredi permittant : istæ enim tenentur ex officio impedire,& non impediendo indirectè cooperantur ingressui,vt bene *Suar.de censuris tom* 5.*disp* 22.*sect.*6. *n.*14.*Miranda q.*2.*art.*12.*concl.*3.*Sanchez loc.cit.n.*93.

Tertiò priuatas Moniales,quæ non obstant ingredienti,in has pœnas non incurrere;cum enim non teneãtur ex officio impedire, vt suppono,non censentur directè, vel indirectè ingressui cooperari ; consequenter non dicuntur admittere. Hoc tamen dupliciter limitari potest. Primò, modò non permittant aliquem ingredi prætextu facultatum : tunc enim probabile est affici excommunicatione iuxta dicta *num.*16.

Secundò limitatur,modo actionem aliquam positiuam non præstent, qua faciant aliquem ingredi:tunc enim directè cooperantur ingressui,vt si aliquem inuitarent, aut manu traherent, &c. consequenter dicerentur admittere.

26 Quartò Monialé priuatam,quæ alteri Moniali mandat,vel consulit, vt aliquem ingredi faciat,vel permittat, non affici his pœnis. Ratio est, tum quia ipsa, iuxta communem loquendi modum,non dicitur admittere, sed remotè cooperari ingressui. Tum quia hæc est regula generalis,quam sæpius tradidi de cẽsuris in communi,quod censuræ latæ in facientes,non ligant mandantes, vel consulentes,nisi exprimantur. Secus dic si inuitet,aut consilium præstet ipsimet ingredienti, vt ingrediatur:tũc enim ligatur; quia directè, & immediatè cooperatur ingressui: hic etiam addi possent limitationes, quas illatione præcedente adduxi.

Dixi *in vers.*4. Monialem priuatam; quia si Monialis quæ consilium alteri Moniali præbet, vt ingredi permittat; non sit priuata,sed prælata,seu alia,quæ [illegible]uæ curam habeat,afficitur excommunicatione, aliisque pœnis consulendo,vel mandando; quia cum ex officio impedire teneatur, & non impediat, indirectè cooperatur ingressui: consequenter dicitur ingressum admittere. Ita *Sorbus,& Rodriq.*quos citat.& sequitur *Sanch. loc.cit.n.*94. *Coriolanus de casibus reseruatis p.*2.*casu* 3.*num.*36.

27 Quintò Monialem priuatam, quæ iam ingressum alloquitur, vel comitatur, si sua locutione, vel comitatu in causa non sit, vt ingressus diutius immoretur,non videri ream prædictarum pœnarum; quia ipsa nõ dicitur admittere,cum non induxerit ad ingressum, vt suppono,nec in causa sit,vt ingressus moram in monasterio trahat.Si verò in causa sit vt immoretur, probabile est esse obnoxiã prædictis pœnis; quia non solum is dicitur admittere,qui introducit, seu cooperatur ingressui in fieri, sed etiam qui cooperatur ingressui in facto esse.Et sicut voluntariè retinens bannitum in sua domo, quam bannitus ipso inscio ingressus fuerat,ligatur pœnis contra admittentes bannitos

tos in sua domo laris: ita Monialis retinens,seu cooperans immediatè retentioni alicuius iam ingressi in monasterium,incurrit pœnas editas contra Moniales admittentes aliquem ingredi; ita in fortioribus terminis sentire videtur *Rodriquez*, & *Sorbus* apud *Sanchez num.95*.existimantes eum,qui approbat ingressum, censeri admittere: nam verbum,*admittere*, significat etiam approbare.

Non videtur tamen improbabilis opinio *Sanchez loc.cit.* & aliorum existimantium, Monialem,quæ ingressum alloquitur,vel comitatur,non affici prædictis pœnis;etiamsi in causa sit,vt ingressus diutius immoretur.Ratio est,tum quia non dicitur admittere ad ingressum, cum ille iam ingressus esset. Tum quia sicut is,qui bona fide sine peccato ingressus est,non incurrit pœnas editas aduersus ingredientes cœnobia Monialium; ita Monialis, quæ ad actum ingressus non est cooperata,non videtur incurrere pœnas impositas Monialibus admittentibus ad ingressum,licet in vtroque casu peccatum contra obligationem clausuræ committatur,vt patet ex supradictis *sect.* 1.

Verum istarum rationum solutio facilè colligi potest ex ratione à me allata.

Ad primam negatur antecedens.

Ad secundam negatur paritas: aliud enim est ingredi, aliud aliquem in monasterium admittere.Primum denotat actionem ingressus. Secundum actionem, quia quis introducitur,vel introductus detinetur.

28 Ex dictis à fortiori patet prælatam,aliamque,cui onus impediendi ingressum incumbit, præfatas pœnas subire, non solum si ingressum sua locutione, vel comitatu diutius detineat; verum etiam si non expellat, dum commodè potest expellere.

Præterea patet quid in simili sentiendum sit de religiosis, qui fœminas iam ingressas alloquuntur, & in causa sunt,vt quam primum non exeant,de qua te infra in vltima quæst.

29 Dixi in propositione, *præsumit admittere*, vt indicarem ad has pœnas incurrendas requiri scientiam, vel ingentem temeritatem, quæ scientiæ comparatur; consequenter non sufficere bonam fidem,inaduertentiam,obliuionem,aut etiam ignorantiam vincibilem,crassam,& supinam,vt alibi sæpius ostensum est.Ratio est,quia Gregorius in suo motu vtitur verbo *præsumunt*, quod ausum temerarium significat. Imò *Sanchez, Rodriquez, & Sorbus locis supra citatis, & Coriolanus 2.parte, casu 3.num.32.* ab his pœnis excusare videntur Monialem, quæ aliquem etiam illicitè ingredientem bona fide admittit, exempli gratia,vt illum abscondat,ne ab hostibus percutiatur, vel à satellitibus capiatur, vel alio bono fine. Et hoc idem in terminis tradunt de religioso, qui bono fine mulierem in suum monasterium admittit; quia nom dicitur ausu temerario admittere, seu præsumere.

Sed hoc mihi non probatur, quoties Monialis nouit prohibitionem,scitque ingredientem illicitè ingredi. Ratio est,quia posita hac scientia, Monialis re ipsa præsumit illum ingredi in casibus non necessariis contra dispositionem præfati motus Gregorij XIII. Idem sentio dicendum de religioso, qui mulierem in monasterium suum admittit,sciens se non posse illam admittere: bonus enim finis non tollit simpliciter præsumptionem contra præceptum.

30 Dixi excommunicationem Papæ reseruatam,vt constaret istius excommunicationis absolutionem à quolibet confessario impendi non posse. Vide dicta *in propositione 2.quæsito 5.num.20.*vbi etiam innui an aliæ pœnæ sint reseruatæ,& à quibus auferri possint.

An autem Episcopus possit absolutionis beneficium conferre, saltem dum delictum est occultum,patet ex supra traditis *quæst. 1. punct. 5.* & ex alibi dictis pluribus in locis: non enim necesse est ea explicare, quorum solutio ex regulis generalibus constat.

QVÆSTIO V.

De violatione Clausuræ ob ingressum fœminarum in monasteria Religiosorum virorum.

Vt in explicatione istius quæstionis debito progrediar ordine,quatuor principaliter explicabo. Primò, quid nomine monasterij intelligatur. Secundò, quænam fœminæ monasteria religiosorum ingredi nequeant. Tertiò, quas pœnas incurrant fœminæ ingredientes, & religiosi eas admittentes. Quartò, quibus de causis excusari possint fœminæ à peccato, & pœnis ingrediendo Monasteria.

PVNCTVM I.

Quid nomine Monasterij intelligatur.

1 *Monasterium est spatium illud, quod intra monasterij ambitum continetur.*
2 *Prædia, & domus rusticæ non sunt obnoxia clausuræ,consequenter religiosus potest fœminas ad huiusmodi loca causa audiendi sacra admittere.*
3 *Chorus non est pars monasterij.*
4 *Sacristia aliquando est pars monasterij, aliquando non.*
5 *Infirmaria,hospitia,& similia loca non sunt monasteria.*
6 *Horti contigui monasterio subiiciuntur clausuræ.*

1 Nomine monasterij, in quo clausura seruanda est, intelligitur totum illud spatium, quod intra monasterij septa continetur. Ita sentire videtur *Rodriq. tom. 1.quæst.46.art.1. Nauar.lib.2.consil.66.num.3. & seqq.de regul.Sanchez in opere morali lib.6.cap.17.num.2.*vbi refert *Paz.in pract.tit.1.cap.5.cap.3.§.3.nu.* 32. Vide supra dicta *quæst.1.pun.1.*

2 Hinc sequitur primò, prædia, domos rusticas, & alia loca à monasterio separata non subiici clausuræ, quia nomine monasterij non veniunt,nec intra monasterij ambitum continentur.Ita comm.Doct.

Obiicies,Pius V.interdixit ingressum in domos,& monasteria; cum autem nō sint idem monasteria, & domus, (nam particula,&,ponitur inter diuersa) signum est,Summum Pontificem interdixisse ingressum non solum in monasteria; verum etiam in domos,& loca separata.

Respondeo monasteria, & domos ad idem significandum adhiberi, nam particula, &, non semper ponitur inter diuersa,sed aliquando vsurpatur pro particula,*seu*; vel dic accipi declaratiuè,vt cum Cenedo, Gonzalez, & aliis in simili superius ostendi; consequenter hinc non sequitur Summum Pontificem interdixisse fœminis ingressum in domos,& loca rustica religiosorum, quæ clausuræ subiecta non sunt.

Obseruat tamen *Sanch.loc.cit.n.*13.religiosum non debere fœminas in huiusmodi loca recipere,nec teneri illas in eo loco admittere ad sacrum audiendum, etiamsi illæ nequeant alio in loco sacrum audire.

Ego verò quoad hunc vltimum casum aliud sentiendum arbitror,nisi aliquod subsit honestatis periculum,vel aliud recta prudentia in casu particulari suadeat. Cū enim fœminæ possint intra monasterij claustra, causa diuinorū admitti,vt infra explicabo,multo magis vrgente præcepto audiēdi diuina, admittendæ erunt in loca clausuræ minimè subiecta,nisi aliqua peculiaris obstet circunstantia.

3 Secundò Chorum Ecclesiæ religiosorum non esse obnoxium clausuræ;quia est pars Ecclesiæ,nec intra monasterij septa continetur.Et hoc verūm est; etiamsi religiosi soleant ibi se induere, & præparare ad celebrandum: militat enim eadem ratio.

Tertiò

4 Tertiò sacristiã, ad quã non patet aditus, nisi per claustra monasterij, subiici clausuræ; consequenter licitũ non esse fœminis ad illam ingredi, vt communiter fatentur Doctores. Sacristia verò, cuius ianua in Ecclesia existit, ita vt religiosi ad illam accedere nequeát, nisi per Ecclesiam transeant, vt est Sacristia Aræ Cæli in Vrbe Roma, non videtur subiecta clausuræ; quia intra monasterij septa non continetur. Neque obstat ratio *Sanchez num.* 17. Illa, inquit, sacristia non est pars Ecclesiæ. Ergo est pars monasterij.

Respondetur enim negando consequentiam; sicut si ego hoc pacto argumentarer, non est pars monasterij: ergo est pars Ecclesiæ, iure merito neganda mihi esset cõsequentia. Quamobrem in tali euentu, illa sacristia neque est pars Ecclesiæ, vt docui de sacrilegio in materia luxuriæ, *q.4. de matrim. pun. vlt.* neque est pars monasterij, quia intra monasterij ambitum non continetur.

Si verò Sacristia duas habeat portas, vnam in Ecclesia existentem, alteram in claustro religiosorum, vt est sacristia S. Bernardi in Vrbe, probabilius arbitror huiusmodi sacristiam nomine monasterij comprehendi: cum enim non sit pars Ecclesiæ, & nihilominus vergat ad monasterium, censetur in tali euentu pars monasterij, ad quod vergit; consequenter ibi clausura seruanda est. Ob id Patres Capucini ab Illustrissima Cardinalium Congregatione, quæ regularium negotiis præest, rescriptum obtinuerunt, quo declaratum fuit, sacristias ipsorum sub clausura comprehendi, teste *Coriolano de casibus reseruatis par. 2. casu 3. q. 4. num.* 31.

In praxi tamen non condemnarem illos religiosos, apud quos vsu receptum est, vt fœminas in sacristiam causa confessionum audiendarum, aut alia de causa admittant: quia non omnino præscriptum est, sacristiam sub monasterij nomine comprehendi, vt bene in hac parte *Sanchez num. 17. ad finem.*

5 Quartò infirmarias, seu domos deputatas ad recipiendos infirmos, vel ad excipiendos religiosos tamquam hospites, non adstringi clausura, quia nomine monasterij non comprehenduntur: non enim conuentum habent, & Ecclesiam. Ita declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, teste *Sorbo, verbo ingredi, num.* 11. *Sanchez loc. cit. num.* 19. *& Coriolano quæsito* 2. *num.* 29. vbi idem asserunt declaratum de monasteriis, in quibus nondum positus est religiosorum conuentus, sed solum nonnulli religiosi pro fabricæ seruitio deputati sunt. Idem dici posse videtur de illis domibus, in quibus in forma conuentus, seu collegij non viuitur, nec ibi est Ecclesia cum Eucharistia instar aliorum monasteriorum; istæ enim domus potius hospitij, quam monasterij rationem habere videntur. Hoc tamen limitandum arbitror, nisi huiusmodi domus aliàs subiectæ fuerint clausuræ: has enim adhuc clausuræ subiectas esse arbitror, etiamsi hoc tempore, incuria religiosorum inhabitantium, in forma conuentus in illis non viuatur.

6 Quintò hortos religiosorum, monasterio contiguos subiectos esse clausuræ. Tum quia intra monasterij ambitum continentur. Tum quia sic vsu receptum est. Tum quia horti Monialiũ sunt affecti onere clausuræ, alioquin Moniales ad illos se conferre non possent, (cum limites clausuræ excedere nequeant) & extranei possent ad illos impunè admitti, quod est falsum; ergo etiam horti religiosorum onus habent clausuræ. Ita *Sorbus verbo ingredi, num.* 1. *Sanchez num.* 15. *Coriolanus loco citato, num.* 10. & alij.

Obiicies, Innocentius IV. & Nicolaus III. declarantes quid intelligatur nomine monasteriorũ S. Claræ, ad quæ fratribus minoribus interdictus est ingressus, dixerunt intelligi dormitoria, claustra, & officinas interiores, sed horti non sunt claustra, dormitoria, & officinæ interiores; ergo horti non veniunt nomine monasterij; consequenter neque onere clausuræ afficiũtur; omnia responsione Coriolani, Rodriquez, & aliorum, quæ non est vniuersalis.

Respondeo nomine officinarum interiorum comprehendi omnia loca intra monasterij ianuam existentia, siue sint cusina, refectorium, atrium, horti, siue alia loca intra clausuræ ambitum existentia.

PVNCTVM II.

Quænam fœminæ religiosorum monasteria ingredi nequeant.

1 *Omnibus fœminis interdictus est ingressus in monasteria virorum.*

2 *Non solum fœminæ coniugatæ, aut viduæ, verum etiam puellæ, quæ rationis vsum nactæ sunt, vel ad septennium peruenerunt, non possunt monasteria virorum ingredi, etiamsi matrimonio aptæ non sint.*

3 *Fundatrices non possunt ingredi, nisi fortè in regula ipsorum religiosorum habeatur, vt fundatrices decenter comitatæ admittantur.*

4 *Fœminæ in dignitate constitutæ non possunt hoc tempore virtute priuilegiorum ingredi monasteria Monialium.*

5 *Probabile est Reginas & ipsarum filias posse monasteria religiosorum ingredi, etiam absque peculiari priuilegio.*

6 *Religiosi grauiter peccant admittendo fœminas in sua monasteria.*

7 *Fœmina grauiter peccat ingrediendo, etiamsi tunc temporis nullus in monasterio religiosus existat.*

VNICA PROPOSITIO.

1 OMnes fœminæ postquam ad eam peruenerunt ætatem, quæ ad rationis vsum sufficit: interdicuntur monasteria religiosorum ingredi, nisi fortè ingrediãtur ex priuilegio, vel causa diuini officij, vel grauis necessitatis, cui aliter commodè occurri nequeat, vt infra explicabo. Hæc propositio patet; tum ex motu Pij V. qui incipit, *regularium personarũ*, edito anno 1566. die 23. Octobris. Tum ex motu Gregorij XIII. in quo Pontifex non solum interdixit ingressum fœminarum, aut virorum in cœnobia Monialium, verum etiam ingressum fœminarum in monasteria virorum. Et quamuis in vtroque motu sermo sit de ingredientibus prætextu facultatum; nihilominus Pius V. in alio motu, qui incipit, *Romanum Pontificem*, edito anno 1570. die 16. Iulij, declarauit hãc suam fuisse voluntatem, vt non solum mulieres, prætextum facultatis habentes, à monasteriis religiosorum arceantur, verum etiam aliæ omnes, *Auctoritate Apostolica*, inquit Pius V. in dicto motu, *tenore præsentium dicimus, & declaramus fuisse, & esse mentem, & intentionem nostram, quod dictæ litteræ non solum comprehenderent, & comprehendãt mulieres habentes, & prætendentes facultatem, & indulta ingrediendi monasteria, sed etiam omnes, & quascumque mulieres alias, tam in genere, quam in specie.* Eiusdem tenoris extat declaratio Sacræ Congregationis apud *Quarantam, verbo monasteria, & conuentus, col. 2. & 3.* quam referam *pun.* 3.

Hinc sequitur primò fœminas coniugatas, viduas, vel etiam puellas nubiles non posse monasterium religiosorum ingredi, quia istæ extra omnem controuersiam mulieres vocantur; consequenter in præcitatis Summorum Pontificum motibus comprehenduntur. Et hoc verũ esse arbitror, etiamsi præfatæ fœminæ sint amentes, & fatuæ, istæ enim sunt subiectum istius prohibitionis, & ad impudicitiam excitare possunt; quamuis ipsæ defectu vsus rationis à peccato excusentur. Idem sentiendum puto de puellis, quæ rationis vsum nactæ sunt, quia eadem in omnibus ratio militat, licet fortè grandiores puellæ ad maiorem excitare soleant libidinem. Ita *Rodriquez in expositione motus Pij V. num.* 12. *Sanchez in opere morali lib. 6 cap.* 17. *num.* 4. & alij, contra *Lamas in methodo curationis in appendice* §. 13. *ad finem*, & alios arbitrantes puellas decem annorum, aut alias, quæ matrimonio consummando nondum

nondum aptæ sunt, in præfatis motibus non comprehendi; quia in præfatis motibus non est sermo de quibuscumque fœminis, sed de mulieribus: nomine autem mulierum non veniunt puellæ, sed fœminæ habiles ad consummandum matrimonium.

Verum ad hanc rationem respondetur nomine mulierum intelligi quascumque fœminas, postquam ad rationis vsum peruenerunt. Tum quia Pius V. in præfata declaratione sui motus declarauit velle comprehẽdere omnes, & quascumque mulieres, tam in genere, quam in specie. Tum quia in dubiis, legis intelligentia desumenda est ex ratione legis, quæ ipsius anima dicitur. *L. cum ratio. de bonis damnato.* mens autem prædictarum legum est, vt occurratur periculo impudicitiæ, & incontinentiæ, cui sufficienter consulium non fuisset, si liberum esset puellis, rationis vsum habentibus monasteria religiosorum ingredi. Quid autem sentiendum sit quando dubitatur, an puella vsum rationis adepta sit, constat ex supradictis, & ex dictis de legibus.

3 Secundò fœminas fundatrices non posse monasteria religiosorum à se fundata ingredi: quia sub nomine mulierum comprehenduntur, & præfati Summi Pontifices generaliter, & indistinctè loquuntur. Ita *Rodriquez loco citato, num 3. Sanchez num. 7.* & alij.

Hoc tamen intelligitur, præcisa iusta causa, vel priuilegio Summi Pontificis, vt infra ostendam. Imò probabile est fundatrices posse ingredi monasteria religiosorum habentium regulam, vt fundatrices decenter comitatæ ingredi possint ipsorum monasteria. Ratio est, tum quia superior non præsumitur velle statutis inferiorum derogare, nisi id exprimat. Tum quia Gregorius XIII. interrogatus, an intenderet huiusmodi regulæ suo motu derogare, negatiuè respondit, teste *Sorbo, verbo ingredi monasteria ad finem, Rodriquèz tom. 1. quæst. 48. art. 1. Sanch. loc. cit.* & aliis.

4 Tertiò, non solum fœminas priuatas, verum etiam publicas in dignitate constitutas, vt Comitissas, Marchionissas, Ducissas, & alias cuiuscumque status, & conditionis mulieres, non posse hoc tempore monasteria religiosorum ingredi. Tum quia ipsorum priuilegia in vtroque motu reuocantur. Tum quia in præcitatis motibus sermo generalis est de mulieribus cuiuscumque status, & conditionis.

5 Excipi tamen probabiliter possunt Reginæ, Imperatrices, ac ipsarum filiæ, quia istæ sunt speciali nota dignæ; & nihilominus de ipsis nullum verbum reperitur in præcitatis motibus. Imò satis clarè videntur exceptæ, vt patet ex contextu verborum Pij V. ibi, *omnes, & singulas facultates, ac licentias ingrediendi monasteria, ac domos quorumcumque regularium ordinum concessas mulieri cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, etiam Comitissis, Marchionissis, Ducissisque; tenore præsentiũ reuocamus, cassas, & irritas decernimus.* Cum enim Summus Pontifex in enumeratione personarum in dignitate constitutarum non progrediatur ad alias maioris dignitatis, signum est, nolle suam constitutionem vlterius extendere. Ita Doctores statim citandi.

Addo idem dici posse, etiãsi præfatæ Reginæ, Imperatrices, ac ipsarum filiæ numquam habuerint priuilegium. Ratio est, quia ipsæ in præfatis motibus non exprimuntur, sed potius tacitè excluduntur, nec alibi reperitur ius prohibens sub mortali ingressum fœminarum in monasteria religiosorum, vt bene obseruat *Suar. de censuris tom. 5. disp. 22. sect. 6. n. 12. Sanchez loc. cit. n. 9.* ergo præfatæ Reginæ, Imperatrices, ac ipsarum filiæ videntur posse monasteria virorũ ingredi; etiamsi nullum habeant priuilegium: non enim opus est priuilegio, vbi nõ est prohibitio. Ita ex parte *Rodriq. q. 48 art. 1. vers. circa quam decretalem, Sanchez loc. cit. n. 5. Suarez tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 7. n. 5.*

Obiicies, Pius V. in declaratione sui motus, declarauit in suo motu comprehendi omnes, & quascumque mulieres, tam in genere, quam in specie: quæ verba cum generalia sint, generaliter intelligenda videntur de quibuscumque fœminis in qualibet dignitate constitutis.

Respondeo illa verba, in præfata declaratione posita fuisse non ad includendas Reginas, Imperatrices, ac ipsarum filias, quæ speciali nota dignæ sunt, sed ad comprehendẽdas omnes, & quascumque alias fœminas, tam prætendentes se facultatem ingrediendi habere, quam non prætendentes.

An autem præfatæ Reginæ, aut aliæ fœminæ priuilegium habentes ingrediendi, possint fœminis comitatæ ingredi, constabit ex dicendis *pun. 4 num. 3.*

6 Quartò sequitur religiosos grauiter peccare admittendo fœminas in sua monasteria. Ratio est, tum quia cooperantur delicto fœminarum. Tum quia specialiter ipsis interdictum est, fœminas in monasteria admittere, vt probabo *pun. seq.* Secus dicendum est, dum religiosi fœminas licitè ingredientes admittunt: tunc enim non cooperantur peccato, nec prohibentur admittere.

7 Secundò dubium est, vtrum fœmina ingrediens monasterium religiosorum, in quo nouit nullum religiosum tunc tẽporis adesse, sed omnes causa processionis, vel negotij exiisse, grauiter peccet, & pœnis ingredientium afficiatur. Ratio dubitandi est, quia cessat ratio prohibitionis, cùm nullus religiosorum ob ipsius ingressum perturbari queat; ergo cessat etiam prohibitio *c. cum cessante de appell.*

His non obstantibus. Respondeo grauiter peccare, & pœnis ingredientium affici: quia facit contra legẽ, fœminarum ingressum in monasteria virorum grauissimis pœnis interdicentem, & per accidens est finem legis in aliquo casu non violari: lex autem respicit id, quod est per se, non id quod est per accidens.

Ad rationem dubitandi respondeo rationem prohibitionis cessare per accidens.

PVNCTVM III.

Quas pœnas incurrant fœminæ ingredientes, & religiosi eas admittentes, & quis possit in illis pœnis dispensationem, & absolutionem conferre.

1 *Fœminæ ingredientes monasteria virorum afficiuntur excommunicatione reseruata, etiamsi ingrediantur absque prætextu facultatum.*
2 *Religiosi facientes, vel permittentes fœminas ingredi prætextu facultatum, aut introducentes, vel admittentes ligantur excommunicatione Papæ reseruata.*
3 *Solus Papa, vel habens ab ipso priuilegium potest absolutionem in hac excommunicatione conferre.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Fœminæ ingredientes monasteria virorum incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam. Hæc propositio patet primo ex quodam motu Pij V. edito ann. 1566. 14. Octobris, qui incipit, *regularium personarum*, vbi Sũmus Pontifex reuocat omnes licentias ingrediẽdi monasteria religiosorum, & excõmunicationẽ Sedi Apostolicæ reseruatã infert fœminis ingredi præsumentibus, ibi, *districtè prohibentes, mulieribus quidem prædictas facultates, & licentias prætendentibus, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, postquam harum litterarum notitiam habuerint: à qua non possint, nisi à nobis, aut Romano Pontifice, qui pro tempore fuerit, absolui, præterquam in mortis articulo, ne dictas domos, & monasteria ingredi audeant.* Et quamuis in præfato motu sermo sit de fœminis prætextu facultatum ingredientibus; nihilominus idem Pontifex alibi declarauit, eidem excommunicationi subiici fœminas quascumque ingredientes; etiamsi nullam prætendant habere licentiam vt patet, tum ex Bulla Pij V. supra citata, tum ex praxi sacræ Pœnitentiariæ, teste *Filiucio tract. 15. cap. 5. quæst. 7.*

*quæst.7.num.*118. tum ex verbis declarationis, quam ex Alexandro Cardinali Cribello refert *Quaranta, verbo monasteria, & conuentus* (quamuis illi non adhæreat *Suarez tom.4. de relig.lib.1.cap.7.num.8.*) in hunc qui sequitur, tenorē. *Sanctissimus in Christo Pater, & D. N. D. Pius diuina prouidentia Papa V. viua vocis oraculo Nobis facto dixit, & declarauit fuisse, & esse mentem, & intentionem suam, quod eius litteræ in forma breuis sub die* 24.*Octobris* 1596. *Pontificatus sui anno primo editæ, in quibus mulieribus quibuscumque monasteriorum regularium ingressus, cum derogatoriis clausulis, & irritantibus decretis prohibetur, non solum comprehenderent, & comprehendant mulieres habentes, & habere prætendentes facultatem, & indulta ingrediendi huiusmodi monasteria, sed etiam omnes quascumque mulieres alias, tam in genere, quam in specie.* Secundò eadem propositio patet ex alio motu Gregorij XIII. vbi sub eadem excommunicationis pœna ipso facto incurrenda cauetur, ne fœminæ monasteria virorum, prætextu licentiarum à Summo Pontifice, Legato, vel aliis concessarum ingredi audeant.

Ex quo licet inferre primò, fœminas ingredientes monasteria virorum absque vllo licentiarum prætextu, non incidere in excommunicationem Gregorij, sed Pij V. quia Gregorius loquitur de ingredientibus cum præfato prætextu, nec aliud de sua mente expressit.

Secundò fœminas à præfata excommunicatione excusari non solum ob bonam fidem; verum etiam ob ignorantiā vincibilem, crassam, supinam, & affectatam; quia ad incurrendam istam excommunicationem requiritur audacia. Secus si adsit scientia, vel ingens temeritas, quæ scientiæ cōparatur, & sæpe coniuncta est cum ignorātia affectata, vt docui de censuris in cōmuni, & alibi pluribus in locis.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Religiosi, qui faciunt, aut permittunt fœminas ingredi sua monasteria, prætextu facultatum à Summo Pontifice, vel ab aliis concessarum; incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam, & priuationem dignitatum, & beneficiorum, & inhabilitatē ad illa, & alia in posterum obtinēda, vt expresse patet ex motu Gregorij XIII. qui incipit, *vbi gratia*, cuius verba superius retuli *q.4. p.6.*

Alij vero religiosi, qui fœminas in monasteria intromittere, vel admittere præsumunt, etiamsi fœminæ absque prætextu facultatū ingrediantur, incurrunt ipso facto suspensionem à diuinis, & præterea priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa, & alia in posterum obtinenda, vt expresse decernitur in motu Pij V. qui incipit, *regularium personarum*, ibi. *Ipsis vero monasteriorum & conuentuum Abbatibus, Præpositis, prioribus, & aliis Residentibus quocumque nomine vocentur, & eorum monachis canonicis, & fratribus, siue mendicantibus, siue non mendicantibus, sub priuationis officiorum, quæ in præsenti obtinent, & inhabilitatis in posterum ad illa, & alia omnia, & suspensionis à diuinis ipso facto sine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, admittereue præsumant.* Immo *Filiucius tract.15.c.5.quæsito 7.nu.119.* probab[illegible] putat huiusmodi religiosos affici ex[illegible]catione in bulla Greg. XIII [illegible] viu receptum esse in sacra Pœni[illegible]aria testatur. Hoc tamen ego intelligendum puto, si religiosi permittant fœminis ingredi prætextu facultatum, vt dixi initio secundæ propositionis, & fusius ostendi *quæst.4.punct.5.num.4.*

Hinc patet differentia inter vtrumque motum: nam in primo motu Gregorij non requiritur præsumptio; in secundo vero Pij V. requiritur. Præterea in primo opus est, vt fœminæ ingrediantur prætextu facultatum, quod in secundo non postulatur.

Quid autem nomine officiorum intelligatur, & vtrum ipsorum priuatio, & inhabilitas ipso facto incurratur absque vlla sententia saltem criminis declaratoria, explicatum est q.1.p.4. & latius in trac. de legibus. Quid item significet verbum *introducere*, seu *admittere*, supra explicatū est.

An autem fœminæ, quæ iusta de causa in monasteria virorum ingrediuntur, his pœnis afficiantur, si finita causa, ob quam ingressæ sunt, diutius immorentur, constabit ex dicendis §. sequenti, vbi etiam loquar de viris illas comitantibus, vel ad interiores officinas se recipientibus.

TERTIA PROPOSITIO.

3 NVllus præter Romanum Pontificem, vel habentem ab ipso priuilegium potest extra mortis articulum à præfata excommunicatione absoluere. Ratio est, quia præfati Pontifices absolutionem sibi reseruant. Addit Filiucius loco citato istam excommunicationem respectu regularium introducentium fœminas ad malum finem, reseruatam etiam esse pœnitentiariis Sancti Petri. An autem habentes priuilegium absoluendi ab excommunicationibus Papæ reseruatis possint ab huiusmodi excommunicatione absoluere, patet ex dictis in bulla Cœnæ *disp.1.q.22.* Vide quæ tradidi *q.1.p.6.* vbi etiam explicaui quis possit in pœna priuationis officiorum & inhabilitatis dispensare.

PVNCTVM IV.

Quibus de causis fœminæ ingredientes monasteria virorum, excusari possint à culpa, & pœnis contra ingredientes latis.

1 *Fœminæ habentes priuilegium à sede Apostolica post constitutiones Gregorij XIII. & Pij V. possunt monasteria virorum ingredi.*
2 *Si in eo monasterio extet regula non admittendi fœminas, & in priuilegio non fiat mentio huius regulæ, non potest fœmina virtute priuilegij ingredi.*
3 *Fœmina alicuius dignitatis, quæ potest monasterium ingredi, potest secum decentem familiam ducere.*
4 *Fœmina licitè ingredi potest ob necessitatem, exempli gratia ad lactandum infirmum, seu medendum dum aliud remedium commodum non est.*
5 *Strictior est clausura Monialium, quam virorum.*
6 *Fœminæ possunt ingredi monasteria virorū causa missæ, funeris, processionis, vel alterius diuini officij, vel dum tantus est populi concursus, vt mulieres commode ingredi, aut egredi non possint.*
7 *Fœminæ possunt ingredi monasteriū causa audiēdæ missæ in capella claustri, modo ad alia loca non progrediantur.*
8 *Item dum recitantur horæ canonicæ, dum fit benedictio candelarum, &c.*
9 *Item ingredi possunt dum fit lotio pedum, modo tunc legatur euangelium, vel alia oratio fiat.*
10 *Potest fœmina ingredi dum emittitur professio, non autem dum habitus suscipitur.*
11 *Fœmina potest ing[illegible] causa concionis, sepulturæ, processionis, vel dum adest magnus populi cœtus impedientis ingressum, vel egressum.*
12 *Fœmina non potest ingredi ad audiendam comœdiam, vel disputationem.*
13 *Fœmina ingrediens monasterium tempore diuinorum officiorum, seu concionis, &c. non animo audiendi diuina, vel concionem, excusari probabiliter potest à peccato, & pœnis contra clausuram.*
14 *Fœmina non peccat contra clausuram si ingrediatur occasione processionis, quam prælatus indixit hoc fine, vt fœminæ ingredi possint. Idem aliqua ratione dici potest de ipso religioso processionem ad eum finem indicente.*
15 *Fœmina quæ iusta de causa ingressa est, tenetur statim moraliter egredi, non tamen afficitur excommunicatione si statim non egrediatur.*
16 *Fœmina iusta de causa ingressa non afficitur excommunicatione,*

catione, etiamsi ad vlteriora loca progrediatur. Secus dic de religiosis admittentibus.

TRibus de causis excusari posse fœminas monasteria religiosorum ingredientes innui supra p. 2. videlicet ob priuilegium, necessitatem, & diuinum officium intra monasterij claustra celebrandum. De his singulis agere decreui in hoc §. omissis aliis causis generalibus excusantibus à peccatis, & à censuris, de quibus suo loco sufficienter actum est.

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRiuilegio Summi Pontificis, obtento post constitutiones Pij V. & Gregorij XIII. excusari possunt fœminæ, monasteria religiosorum ingredientes. Ratio perspicua est, quia ingressus fœminarum in monasteria religiosorum iure Pontificio interdictus est; Ergo priuilegio Summi Pontificis licitus fieri potest, præcisis circunstantiis extrinsecis: eius enim est legem relaxare, cuius est condere.

Dixi *priuilegio Summi Pontificis*, quia inferior Summo Pontifice non potest huiusmodi priuilegium concedere, vt pluribus docui de legibus, vbi etiam docui quandonam priuilegium, vel dispensatio irrita sit, & surreptitia, quæ non est necesse hic singillatim repetere, cum ad regulas generales pertineant.

Dixi *obtento post constitutionem Pij V. & Gregorij*, quia priuilegia antea obtenta reuocata sunt ab iisdem Pontificibus in præcitatis motibus.

2 Hic solum dubium est primo, vtrum priuilegium Summi Pontificis concessum fœminis ad ingrediendum monasteria religiosorum prosit, quando ipsorum religiosorum statuto cautum est ne fœminæ ingrediantur, seu admittantur.

Respondendum videtur non prodesse. Ratio est, tum quia tacitum est aliquid, quo expresso Summus Pontifex priuilegium non concessisset. Tum quia statuta inferiorum ignota sunt supremo Principi, cõsequenter supremus Princeps non præsumitur velle illis derogare, nisi exprimat, *cap. 1. de constit. in 6.* Ex quo sequitur fœminam non posse virtute talis priuilegij ingredi; immo ingrediendo peccare, & pœnis fœminarum, sine legitimo priuilegio ingredientium, affici, nisi ratione bonæ fidei excusetur: nam huiusmodi priuilegium irritum est. Ita *Sanchez num. 32.* vbi refert *Rodriquez in Summa p. 2. cap. 60. nu. 6.* Sed hoc ego apud Rodriquez non inueni. Id tamen sustinere debent Suarez, Rebellus, Reginaldus, & alij, quos retuli de legibus *disp. 1. quæst. 1. puncto vlt. §. 3. num. 40. & quæst. 5. puncto 8. §. 3. num. 14.*

3 Secundo dubium est, vtrum fœminæ, priuilegium ingrediendi monasteria virorum habentes, possint comitatæ aliis fœminis ingredi.

Respondeo posse comitatas fœminis honestis, iuxta decentiam sui status ingredi. Ratio est, tum quia non est verisimile Summum Pontificem velle, vt fœmina alicuius dignitatis sine comitatu incedat; præsertim cum fœminæ magnæ dignitatis non soleant sine famulatu fœminarum incedere. Tum quia sic colligitur ex *cap. licet, de priuileg. in 6.* vbi habetur, eum, qui tempore interdicti priuilegium obtinuit audiendi diuina officia, posse secum ad diuina officia familiam, quæ ipsum comitari solet, adducere. Hinc patet, quid dicendum sit de Reginis, & ipsarum filiabus, quas supra dixi probabiliter posse sine peculiari priuilegio monasteria religiosorum ingredi.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 FOeminæ ingredientes monasteria religiosorum ob instantem necessitatem, cui alia ratione commode occurri nequeat, excusari possunt à peccato, & pœnis contra fœminas ingredientes impositis. Ratio est, quia præcepta Ecclesiæ benignè accipienda sunt: iugũ enim Christi suaue est, & onus eius leue, teste Ioanne Apostolo.

Hinc sequitur licitum esse fœminæ ingressum in monasterium virorum ad lactandum religiosum infirmũ, qui huiusmodi lacte iudicio medicorum valde indigeat, nec commodè possit extra monasterium transferri. Idem dic si monasterium in eo loco positum sit, in quo alius non inueniatur, qui certo morborum generi mederi sciat, præter fœminam eius rei peritam. Ita *Sorbus verbo ingredi n. 6. Rodriq. tom. 1. q. 46. art. 7. sub finem, vers. & idem omnino dicendum, Sanchez lib. 6. cap. 17. num. 30.*

5 Hic obiter addendum censeo pluribus de causis licitum videri fœminis ingressum in monasteria virorũ, quam viris, aut fœminis in monasteria Monialium, strictius enim interdicta videtur violatio clausuræ Monialium, quam virorum; quia maior perturbatio sequi solet ex ingressu alicuius in cœnobia Monialium, quam ex fœminæ ingressu in monasteria virorum: sexus enim fœmineus debilior est, & infirmior.

TERTIA PROPOSITIO.

6 FOeminæ ingredientes monasteria religiosorũ causa processionis, missæ, funeris, vel alterius diuini officij, vel etiam causa concionis audiendæ, vel dum tantus est populi concursus, vt mulieres cõmode ingredi Ecclesiam non possint, aut egredi; quã per claustra, vel alia religiosorũ loca, excusantur à culpa, & pœnis. Hæc propositio perspicuè constat ex quadã declaratione Pij V. cuius authenticam attestationẽ exhibuit Alexander Card. Cribellus anno 1568. die 26. mensis Ian. quam refert *Stephanus Quaranta v. monasteria, & conuentus, col. 3. & Rodriq. to. 1. q. 48. art. 3. initio* in hæc verba. *Idem sanctissimus D.N. eodem viuæ vocis oraculo Nobis facto, quod propter hoc, & per dictas suas litteras non intelligit, quod mulieribus precludatur aditus accedendi ad monasteria, & loca regularia, ac eorum claustra, quando in eis missæ, & alia diuina officia celebrantur, ac quando processiones fiunt, & quando Christi fidelium cadauera ibi sepeliuntur, ac etiam pro eis suffragia fiunt, sed liberè concessit, & cõcedit eisdem omnibus mulieribus facultatem, vt ad illa loca, in quibus dicta pia opera exercentur, cum aliis Catholicis personis accedere libere, & licitè possint; similiter quod quando Diuinum officium in Ecclesia monasteriorum, & regularium locorum huiusmodi proponitur, vel propter aliã quamcunque causam est tantus concursus populi, quod commode ingredi non possint, & egredi per principalem portam Ecclesiæ, concessit, & concedit eodem viuæ vocis oraculo, vt dictæ mulieres vna cum aliis sæcularibus personis possint ingredi, & egredi per portam claustri monasteriorum, & regularium locorum huiusmodi, dummodo recto tramite accedant ad portam, qua exitur à monasterio, non obstantibus priuilegiis, & litteris Apostolicis, ac quibuscunque in contrarium facientibus.*

7 Hinc sequitur primo fœminas ingredi posse monasterium religiosorum, dum missa celebratur in aliqua capella in claustro monasterij existente. Hoc tamen intelligendum est, modo fœminæ ad alia loca nõ progrediãtur. Ratio est, quia Summus Pontifex concedit facultatem accedendi ad loca, in quibus diuina officia peraguntur, nõ autem ad alia, ibi, *vt ad illa loca, in quibus dicta pia opera exercentur, cum aliis catholicis personis libere accedere possint.* Hæc eadem limitatio accommodanda est subsequentibus illationibus, & prætcrea ipsis religiosis, qui huiusmodi fœminas ad vlteriora loca introducunt, seu admittunt, vt patebit ex infra dicendis. An autem ipsæ fœminæ vlterius progredientes incurrant excommunicationem, infra explicabo post tertium dubium.

8 Secundo fœminas posse ingredi monasterium, dum ibi persoluuntur horæ canonicæ, aut officiũ Beatissimæ Virginis, vel defunctorum, aut fit solẽnis benedictio candelarum, aut oliuarum, aut adoratio crucis cũ orationibus ab

Ecclesia institutis, aut aliæ similes ceremoniæ, quæ solemniter fiunt ex institutione Christi, vel Ecclesiæ, vel dum solemniter canitur Epistola, vel Euangelium. Ratio est, quia hæc veniunt nomine diuinorum officiorum: fœminis autem permittitur ingressus causa diuinorum officiorum. Secus dic si religiosi aliqui priuatim horas canonicas in claustro recitent; quia Summus Pontifex intelligendus est de diuinis officiis communibus, ad quæ alij solent admitti, vt clare constat ex dictis de censuris *disp. 5. punct. 4. num. 1. & seq.* vbi fusius explicaui quid nomine diuini officij intelligatur, & præter DD. ibi citatos idem sentire videntur *Rodriquez tom. 3. q. 48. art. 3. Sorbus verbo ingredi num. 7. Sanchez loco cit. num. 22. & seq.*

9 Tertio fœminas ingredi posse, dum fit lotio pedum in die cœnæ. Ita præcitati DD. quod ego limito, modo interim publicè legatur Euangelium, aut aliqua oratio solemniter recitetur. Ratio istius limitationis est, tum quia licet ipsa lotio eo tempore facta, sit pium opus; non tamen est diuinum officium: Summus autem Pontifex non concessit facultatem ingrediendi ob quodlibet pium opus, sed ob diuina officia, & ob alias actiones in præfata declaratione expressas. Et licet in præfata declaratione semel adhibeantur verba, *pia opera*, nihilominus illa sunt relatiua, & referuntur ad opera in præcedentibus expressa; vt legenti præfatam declarationem perspicuè constabit ex illis verbis, *in quibus dicta pia opera, &c.* Tum quia sequeretur fœminas posse in monasteria nonnullorum religiosorum admitti quoties religiosus è longinquo venit: vsu enim nonnullorum religiosorum receptum est, vt quoties religiosus extraneus aut itinere defatigatus ad monasterium redit, religiosi conueniant ad lotionem pedum.

10 Quarto fœminas ingredi posse, dum aliquis in claustro professionem emittit, cum solitis religiosorum ceremoniis: hæc enim nomine diuini officij venit, vt alibi docui. Idem asserunt Sotbus, Rodriquez, & Sanchez locis citatis, dum aliquis intra claustrum admittitur ad suscipiendum habitum. Sed hoc ego vniuersaliter non approbo, nisi diuinum aliquod officium simul fiat: susceptio enim habitus, præcise, non est diuinum officium.

11 Quinto fœminas ingredi posse, dum concio in monasterio habetur, vel dum aliquis sepelitur, vel dum anniuersaria celebrantur, vel suffragia pro mortuis fiunt: hæc enim omnia in præfata declaratione excipiuntur.

Sexto fœminas ingredi posse causa processionis, vt si religiosi processioné per claustra faciant, aut si Eucharistiam solemniter, & publicè ad infirmum deferant, casus enim processionis in præfata Pij V. declaratione excipitur.

Septimo fœminas ingredi posse monasterium dum Ecclesia populi multitudine adeo plena est, vt fœminę per portam Ecclesiæ principalem, commodè ingredi, vel egredi nequeant, vt patet ex ipsa declaratione. Hoc tamen intelligitur, modo non diuertant ad alia loca, sed recto tramite accedát ad portam qua exitur è monasterio: sic enim in præfata declaratione dicitur. An vero diuertendo ad alia loca afficiantur excommunicatione dicetur infra.

12 Octauo fœminas non posse ingredi monasteria virorum dum comœdia agitur, vel disputatio Theologica instituitur. Ratio est, quia hæc non veniunt nomine diuini officij.

13 Sed modo dubium est primo, vtrum fœmina, quæ tempore processionis, vel diuinorum officiorum ingreditur monasterium religiosorum, causa videndi monasterium, vel ob prauum finem, excusetur à peccato, & à pœnis impositis contra fœminas monasteria virorum ingredientes. Respondendum probabiliter videtur excusari à peccato contra clausuram, modo ad alia loca non progrediatur. Ratio est, quia tunc temporis non extat humana prohibitio, cur fœminis ingressus in monasteria virorum liberè concedatur tempore diuinorum officiorum, & præfatorum piorum operum, ibi, *quando in eis missæ, & alia diuina officia celebrantur*, concedit, vt ad illa loca accedere liberè, & licitè possint, & valeant. Ex quo patet à fortiori excusari à peccato contra clausuram, si ingrediatur causa diuinorum officiorum, & simul ob prauum finem, vt patet tum ex ratione proximè allata, tum ex dictis in prima sectione, verum tamen est ingredientem peccare pro ratione praui finis ob quem ingreditur, vt patet ex regulis generalibus traditis de peccatis, etiam si probabile sit non facere contra obligationem clausuræ.

Dixi in responsione, *probabiliter videtur*, vt innuerem valde probabile esse fœminam, quæ monasterium ingreditur, non causa interessendi diuinis, vel audiendæ concionis, sed solum animo conspiciendi monasterium, aut ob prauum finem, non excusari à peccatis, & pœnis fœminarum ingredientium claustra religiosorum. Ratio est, tum quia mens, & intentio Summi Pontificis hęc videtur esse, vt fœminæ tunc temporis ingredi possint causa piorum operum, quæ in declaratione exprimuntur; tum quia sicut habens licentiam ingrediendi cœnobia Monialium répore necessitatis non excusatur à culpa, & pœnis violantium clausuram Monialium, si nulla ratione ingrediatur ob necessitatem; ita non excusatur fœmina ingrediens monasteria virorum, si nulla ratione ingrediatur causa diuinorum officiorum, vel aliorum operum, quorum intuitu Summus Pontifex facultaté ingrediendi monasteria fœminis indulget. Ita *Sanch. n. 18.* Idem innuit *Rodriq. q. 46. ar. 3. notab. 2.*

Hinc patet quid dicendum sit de religiosis admittentibus fœminas.

14 Secundo dubium est, vtrum fœmina, quæ nouit processionem extraordinariam indici à Prælato religiosorum vt ipsa, vel aliæ ingredi possint, possit licitè ingredi. Respondendum mihi videtur ingredi posse. Tum quia iure suo vtitur. Tum quia vbi ius non distinguit, neque nos distinguere debemus. Fieri tamen potest, vt ratione praui finis, vel alterius circunstantiæ peccet, vt per se patet.

Hinc patet quid dicendum sit ad illam quæstionem, qua quæritur vtrum religiosus, qui processionem fieri pręcipit, vt ea occasione mulieres monasterium ingrediantur, peccet & pœnas incurrat admittentium fœminas.

Sanchez loco citato num. 23. & Rodriquez q. 46. art. 3. in medio vers. circa quam declarationem. Respondent huiusmodi religiosum peccare contra constitutiones Summorum Pontificum, consequenter videri reum pœnarum, quas incurrunt religiosi admittentes fœminas in sua monasteria. Ego vero arbitror peccare quidem abusu potestatis, & consequenter pœna dignum esse, non tamen affici præfatis pœnis, quia non admittit fœminas illicitè ingredientes: quoties enim fœminæ ius habent ingrediendi, non peccant religiosi eas admittentes. Ita *Coriolanus pat. 2. casu 3. num. 34.*

15 Tertio dubium est, vtrum fœminæ, quæ iustam habuerunt causam ingrediendi, teneantur egredi statim finita iusta causa ingressus. Respondeo teneri; quia cessauit causa manendi in monasterio. Hoc tamen intelligendum est moraliter, non metaphysicè, vt supra in simili dictũ est.

Rogabis, vtrum fœmina, quæ diutius immoratur, afficiatur pœnis superius explicatis. Respondeo negatiuè; quia illæ videntur impositæ contra fœminas ingredientes sine licentia, non vero contra morantes, vt in simili supra explicatum est.

16 Addo probabiliter dici posse, huiusmodi fœminas, quæ licitè, & bono fine ingressæ sunt, excusari ab excommunicatione, etiamsi postquam ingressæ sunt, ad vlteriora monasterij loca progrediantur. Ratio est, quia licet peccent contra obligationem clausuræ, immorando, vel vlterius progrediendo, nihilominus pœnam excommunicationis incurrere non videntur, quia hæc lata est contra fœminas præsuméntes ingredi monasteria religiosorũ, fœmina autem ingressa non dicitur ingredi, sed immorari, vel ad loca monasterij ambulare, percurrere, aut visitare.

Obiicies contra id, quod dictum est de fœminis ad vlteriora loca progrediẽtibus, Pius V. in declaratione cócessit;

sit fœminis facultatem progrediendi solum ad illa loca, in quibus missæ, processiones, concio, funus, & alia diuina officia peraguntur, ergo fœmina, quæ vlterius progreditur, afficitur excommunicatione. Respondeo negando consequentiam. Ratio est, quia licet fœmina peccet, vlterius progrediendo; non tamen dicitur ingredi monasterium, sed monasterium perlustrare; consequenter non afficitur excommunicatione lata contra fœminas ingredientes; nam in declaratione non continetur excommunicatio, sed in eo datur facultas ingrediendi in certis casibus: excommunicatio autem continetur in motu Pij V. & in eo sermo solum est de fœminis ingredientibus; non vero de immorantibus, vel vlterius progredientibus. Opposita tamen sententia vade probabilis est, & idem à fortiori probabilius dicendum videtur de religiosis comitantibus huiusmodi fœminas; quia non solum religiosi introducentes fœminas afficiuntur excommunicatione, & aliis pœnis; verum etiam admittentes, vt patet ex motu Pij V. Religiosus autem, qui mulierem comitatur ad eum monasterij locum, ad quem præfatæ mulieri non licet accedere, dicitur mulierem admittere. Ita *Sanchez loco cit. num. 29. Rodriquez in expositione prædicti motus num. 19.*

Idem dicendum videtur de fœmina, quæ tempore concionis, vel diuini officij, vel alterius iustæ causæ superius recensitæ ingreditur monasterium, animo accedendi ad alia loca, in quibus concio, vel diuinum officium non celebratur: nam tunc ingreditur monasterium contra præceptum Pij V. & ipsomet ingressu violat clausuram.

F I N I S.

INDEX

INDEX
NOTABILIVM
QVÆ IN TRACTATV
DE CLAVSVRA CONTINENTVR.

Licentiam

Professio

Religiosus

S

T

V

FINIS.

MARTINI
BONACINÆ
SACRÆ THEOLOGIÆ, ET IVRIS VTRIVSQVE DOCTORIS,

Equitis Aureati, Comitis Palatini,

Et vtriusque Signaturæ Referendarij.

TRACTATVS VARII.

Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo Principi

HIPPOLYTO
CARD. ALDOBRANDINO
S. R. E. CAMERARIO,

MARTINVS BONACINA F.

OMnia quidem ſtudia litterarum, Princeps Illuſtriſſime, homine libero digna ſunt, & ad vitam cum laude traducendam inſeruiunt, vt ne ſuprema quidem hora vacare ab illis debere videatur. Quare prudentiſſimus Athenienſium Legiſlator Solon, cum decumbens in lecto iam iam expiraret, inaudiſſétque amicos, qui conuenerant, ſubmiſſim diſputantes, erecto parumper capite, velle ſe dixit, antequam moreretur, percipere id, de quo diſceptarent; quaſi inter congreſſus, luctationemque cum morte, diſcendi cupiditas, & ſtudium ſapientiæ vigere nihilo deberet minus. Verum inter hæc ipſa ſtudia principem ſine controuerſia ſibi vindicant locum ea, quæ in contemplatione Principis rerum omnium Dei, & aperienda noſtræ ſalutis via elaborant; & in hoc ipſo illud magis ſpecioſum, & arduum, hoc fortaſſe magis neceſſarium eſt. Quid enim plurima de Deo noſſe profuerit, ſi vitam ex illius præſcripto non moderere; ſi, quæ ratio adhibenda ſit in actione non teneas? Iſtud cauſæ fuit, cur ego, cum decreuiſſem, non otioſus Auditor tantum ſedere in Romano Sapientiæ theatro, ſed meas & ipſe partes agere, editis iam aliquot rerum moralium libris, Reip. conſulere pro modulo meo tentauerim. Nunc verò cum aliud opus edendum eſſet in manibus, incurrit ſtatim in oculos præclariſſimum nomen tuum, Illuſtriſſime Card. Hippolyte, meque ſpontè aduolantem pertraxit ad ſe. Video enim in iſta luce nobilitatis, & purpuræ multa, quibus debeantur qualeſcumque labores mei: beneficam in me voluntatem, quæ clientem ſuum iam diu arctiſſimè complexa eſt, fouetque perpetuo: morum optimum temperamentum, quod Virum Principem, & Sacrum Præſulem maximè deceat; faſtigium celſitudinis, & gradus, cui Eccleſiaſtica adnititur diſciplina, quam integram, tectamque ſeruare veſtri officij eſt contra imminentes teterrimi hoſtis inſidias, contra perditorum hominum machinationes, contra auaritiam, & alia monſtra Religionem omnem, ſacra omnia, fas, & ius omne ſuis cupiditatibus inſeruire iubentia. Et ſanè in hoc vno volumine

* 2 ego

ego plura congeſſi, quæ grauiſſimis in rebus vſui eſſe poſſunt, vt inoffenſo pede viam Domini percurramus. Agitur enim hic de Simonia, qua venalem quodammodo facere Deum nonnulli conantur. Agitur de abalienatione bonorum Eccleſiæ vectigalium; in qua re quantum momenti ſit ad eius dignitatem, ſplendoremque retinendum, nemo non videt. Agitur de largitione Religioſis interdicta, quæ ſæpè profuſio eſt ſanctitatis, & pretium ambitionis. Habes & hic explicatum, qua ratione Eccleſiaſtica Beneficia præſentiam requirant Rectoris ſui, ne aurum ſtudioſè quæramus, animos verò commiſſi gregis quolibet auro pretioſiores per ſummam iniuriam deſeramus. Subiicitur deinde, quos in vſus Beneficiorum fructus ſint impendendi, vt non tam noſmetipſos amare, quam Deum, & pauperes videamur. Addidi poſtremo loco de obligatione deferendi ſollicitantes ad turpia Confeſſarios; nam huc etiam deteſtanda nonnullorum proceſſit impietas, vt Tribunal iudicantis Chriſti, ſedem fieri velint hominis laſciuientis. Hæc igitur omnia vno comprehenſa volumine, Princeps, tibi ſiſto. Tu qui Auctorem in clientelam iampridem humaniſſimè recepiſti, librum non aſpernaberis, & ſplendorem, quem non habet ex ſe, auguſta tuorum ſiderum luce communicabis. Vale.

Ad

Ad Librum variarum Tractationum,

ILLVSTRISS^MO ET REVERENDISS^MO D. CARDINALI HIPPOLYTO ALDOBRANDINO DICATVM.

Ioannes Mattheus Caryophilus Archiep. Iconien.

I Liber, & Domino oblatus discurre per Orbem
Aldobrandino tutior Hippolyto.
Dicito Congeriem sacri te condere iuris,
Virtute vt varia præditus ille micat.
Dicito, non notas ibis quod missus ad oras,
Non tu fama illi, fama sed ille tibi.

AD EVNDEM.

Flaminius Filiucius S. T. D.

MVltiplici vt splendet distinctum lumine cælum,
Floribus vt variis Dædala terra nitet:
Non secus egregio digesta volumine fulgent
Doctrinæ vario lumine, & eloquij.
Aldobrandino venit hoc de Sydere Sydus;
Has etiam fulgor parturit ille faces.

HIPPOLYTO S. R. E. CARD. ALDOBRANDINO in operis dedicationem.

Leuini Hielij Rom. S. T. & I. V. D.

EPIGRAMMA.

ANnue tergeminis gentili è Sydere flammis;
Hippolyte; exiguis annue muneribus.
Serta sacrata tibi Bonacina recentibus ornat
Floribus: & varia Palladis auget ope.
Quid tua clementi si riserit aura susurro?
Non hæc liuor edax, imminuatve dies.
Nempè ita cæruleo bene credimus omnia campo,
Aldobrandinus si tueatur Atlas.

In Tractatus varios D. Martini Bonacinæ
Illustrissimo, & Reuerendissimo Hippolyto Cardinali Aldobrandino S. R. E. Camerario Dicatos,

Augustinus Terzagus S. T. D. Protonotarius Apostolicus, Canonicus S. Thomæ Mediolani.

OCeano genitus Neptuni in gurgite Protheus
Cæruleo formas pectore mille refert.
Nereus, & prono procumbunt poplite Nymphæ,
Fatidico vates dum Ioue carmen hiat.
Æthereo profert Bonacina oracula cælo,
Et longum vario dogmate format opus.
Cælestem inspiras Aldobrandine furorem,
Vt crescant puris scita voluminibus.
Sex astris, Princeps, firmata repagula præfers,
Liuor abi, tantis vatibus astra patent.

Il P. Alessandro Pellegrini farà gratia di veder la presente Opera, e darne il suo parere in scritto.

Fr. Nic. Rid. Maestro di Sac. Pal. &c.

MARTINI BONACINÆ
TRACTATIONES VARIAS, QVARVM

Prima est de Simonia, seu violatione rerum sacrarum per Simoniam.
Secunda, de Alienatione bonorum Ecclesiasticorum.
Tertia, de Largitione munerum Regularibus vtriusque sexus interdicta.
Quarta, de Obligatione beneficiatorum ad expendēdum beneficij fructus in pios vsus.
Quinta, de Obligatione Beneficiatorum ad residendum in loco beneficij.
Sexta, de Obligatione denunciandi delinquentes, præsertim hæreticos, & Confessarios sollicitantes in confessione; Auctore admodum Reuerendo Domino Martino Bonacina; Ego D. Alexander Peregrinus Clericus Regularis, ex commissione Reuerendissimi Magistri Sacri Palatij, diligenter vidi, & accuratè consideraui; Et inueni illas non modo sanæ, Catholicæque doctrinæ consentaneas, piisque moribus accommodatas. Verum etiam magna industria elaboratas, & Reipublicæ Christianæ vtilissimas, ideoque dignas, vt typis mandentur. Datum Romæ in Ecclesia S. Syluestri in Monte Quirinali, hodie die 27. mensis Iunij Anni 1626.

Ego D. Alexander Peregrinus Clericus Regularis Canonum, & moralis Theologiæ professor affirmo vt supra.

Imprimatur.

Fr. Nic. Ric. Ord. Prædic. S. Pal. Magister.

Attenta attestatione, & facultate vt supra.

Imprimatur.

F. Vincentius Aquensis Prouic. S. Officij Mediol.
F. A. Bariola Augustinianus Consultor S. Officij pro Illustrissimo D. Card. Archiepisc.
Vidit Saccus pro Excellentiss. Senatu.

INDEX

INDEX
COMPLECTENS SINGVLAS DISPVTATIONES, QVÆSTIONES, PARAGRAPHOS, ET PVNCTA, QVÆ IN HOC VOLVMINE DE SIMONIA, ET CÆTERIS Tractatibus continentur.

TRACTATVS, SEV DISPVTATIO PRIMA De Simonia.

QVÆSTIO I.

QVÆSTIO II.

QVÆSTIO III.

QVÆSTIO IV.

QVÆSTIO V.

QVÆSTIO VI.

QVÆSTIO VII.

Punctum II.

TRACTATVS SEV DISPVT. II.

De Alienatione bonorum Ecclesiasticorum.

QVÆSTIO VNICA.

TRACTATVS SEV DISPVT. III.

De Largitione Munerum Regularibus vtriusque sexus interdicta.

PVNCTVM I.

TRACTATVS, SEV DISPVT. IV.

De obligatione beneficiariorum circa beneficiorum fructus, & prouentus, in pios vsus expendendos.

PVNCTVM I.

TRACTATVS, SEV DISPVT. V.

De onere, & obligatione Beneficiariorum ad residendum.

PVNCTVM I.

TRACTATVS, SEV DISPVT. VI.

De onere, & obligatione denunciandi eos, quos iura, vel Edicta denunciari præcipiunt.

PVNCTVM I.

PVNCTVM II.

PVNCTVM III.

TRACTATVS

TRACTATVS

SEV

DISPVTATIO PRIMA

De Simonia.

In explicatione istius disputationis hoc ordine progrediar. Primo loco explicabo, quid sit Simonia. Secundo, quotuplex. Tertio, quo iure prohibita. Quarto, quænam sit ipsius materia. Quinto, quænam personæ possint Simoniæ labem committere. Sexto, vtrum aliquo titulo excusari possint accipientes aliquid temporale occasione spiritualis. Septimo, quas pœnas Simoniaci incurrant, & quis possit in illis dispensare.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit Simonia.

1 *Simoniæ nomen vnde originem duxerit.*
2 *Simonia quid sit.*
3 Venditionis, *&* emptionis *nomine quid significetur.*
4 *Spes lucri, preces, vel amor humanus non inducunt Simoniam.*
5 *Intentio decipiendi non inducit Simoniam in eo, qui pecuniam promittit pro beneficio animo non verè emendi.*
6 *Permutatio rei spiritualis cum alia re spirituali non inducit Simoniam.*
7 *Consanguineo præbens beneficium propter consanguinitatem, non incurrit Simoniæ culpam.*
8 *Metus imminentis mali seu grauis incommodi, quandonam excuset à Simoniæ labe.*
9 *Beneficij collatio facta in gratia seu petitione alterius, Simoniaca non est.*
10 *Debitori beneficium conferens, vt sibi debitum soluat, Simoniam committit.*
11 *Beneficium conferens filio Iudicis, vel eum præsentans cum pacto absoluendi reum, vel mitigandi pœnam, Simoniam incurrit.*

EXPLICABO primò quid sit Simonia quoad nomen.

Secundò quoad rem, & substantiam.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SImoniæ nomen originem traxit à Simone Mago, qui Dei donum, seu Spiritum sanctum emere volebat, vt illum venderet, *Actor.* 8. Ita S. Thomas 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 1. & alij Doctores communiter, ex quo factum est, vt rei huius criminis Simones vocentur à D. Chrysostomo, *hom.*60. *ad pop.* Dicitur autem Simonia à Simone potius, quàm ab aliis, qui prius Simoniæ vitium commiserant in lege antiqua, quia Simon primus extitit, qui hoc vitium in nouo Testamento commisit, putans spiritualia vendi posse, quod vitium ipsimet Simoni per Apostolos exprobratum fuit, *Actor.*8.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SImonia est sacrilegium, consistens in studiosa voluntate emendi, aut vendendi, seu commutandi rem sacram, seu spiritualem, vel spirituali annexam pro temporali: ita communiter Doctores.

Dicitur *sacrilegium*, tum loco generis, tum vt indicetur virtus cui Simoniæ vitium aduersatur: hæc autem virtus, est religio, cui opponitur Simonia, æstimando res sacras, tanquam profanas, illasque in contractum deducendo, vt constabit ex infra dicendis.

Dicitur *studiosa voluntas*, tum vt indicetur subiectum istius peccati, tum vt ostendatur hoc peccatum committi posse non solùm externo opere, verùm etiam sola voluntate, & animo absque opere externo, ob id in iure vocari solet hæresis Simoniaca, vt benè *Panormit. cap. tua nos de Simonia. Azor.* 3. *p.lib.* 12. *c.*1. *q.*6. & alij cōmuniter, tum vt constet, vitium Simoniæ magna ex parte pendere à voluntate, & intentione operantis, *c. tua nos de Simon. ibi, si tamen is, qui eam donationem facit, ea intentione ducatur,* quamobrem, si tradens pecuniam non intendit formaliter,

 aut

aut virtualiter tradere illam pro re spirituali; sed alio titulo, non committit Simoniam, quia non habet studiosam voluntatem emendi, aut vendendi. Dico *formaliter*, aut virtualiter, quia ad Simoniæ peccatum non requiritur formalis & directa intentio dandi temporale pro spirituali; sed sufficit intentio virtualis, & interpretatiua; hęc autem virtualis, & interpretatiua voluntas adesse solet, dum tradens temporale pro spirituali non ducitur alio motiuo, seu titulo honesto, cuiusmodi est titulus gratitudinis, vel debitæ sustentationis; cùm enim tradens temporale intuitu obtinendi spirituale non habeat motiuum honestum illud tradendi, videtur commutare rem temporalem cum spirituali, illamque tradere tanquam pretiũ rei spiritualis, vt bene *Suarez tomo 1. de religione lib. 4. cap. 36. n. 6. & 7. Valentia to. 3. disput. 6. q. 16. punct. 1. Reginald. lib. 23. num. 121. Azor. 3. par. c. 1. quæsito 6*

Dicitur *emendi aut vendendi, aut commutandi*, &c. quia Simonia committitur emptione, aut venditione, seu permutatione rei sacræ ... spiritualis pro temporali.

3 Obserua tam... hæc verba *emendi, vendendi*, &c. non adhiberi sol... ad significandum contractum emptionis, aut v...tionis, ac si peccatum Simoniæ solo contractu ...ptionis, & venditionis committatur; verùm etiam adhiberi ad significandos cæteros contractus onerosos, qui non gratis, nec liberaliter fiunt, sed æquiualent emptioni, & venditioni, pacto, transactioni, permutationi, &c. Ita *Syluester verbo Simonia, num. 1. Angel. eodem verbo, num. 1. Azor. 3. parte, lib. 12. cap. 1. quæsito 1. Valentia tom. 3. disp. 6. quæst. 16. pun. 1. vers. sequitur altera, Reginald. lib. 33. n. 100.* & alij communiter.

Ex dictis inferri potest primò Simoniam committi contractu oneroso, & non gratuito.

4 Secundò, eum qui ministerium aliquod spirituale exercet spe lucri, aut ob humanum amorem, vel preces, &c. non committere peccatum Simoniæ; quia nullum facit contractum onerosum, nec spirituale ministerium exercet tamquam pretium rei temporalis: hac de causa Clericus inseruiens Episcopo spe beneficij non committit Simoniam, nisi pactum ineat, aut intendat beneficium tamquam pretium seruitutis, & obsequij, vt clarius constabit ex infra dicendis.

5 Tertiò sequitur, cum, qui promittit pecuniam, seu aliquid temporale pro beneficio, animo non verè emendi, vel soluendi; sed solum intentione decipiendi, & recipiendi beneficium, in sentẽtia multorum Doctorum non committere verum Simoniæ peccatum, etiam si promissionem firmet instrumento, vel iuramento ficto, & simulato. Ratio est, quia hic non dicitur habere voluntatem emendi, aut vendendi; sed decipiendi; ergo re vera non committit peccatum Simoniæ; consequenter retinere potest huiusmodi beneficium sibi à legitimo Superiore collatum, vt infra suo loco clarius ostendam. Ita *Caiet. to. 2. opusc. tract. 9. quæst. 2, Reginaldus lib. 23. cap. 11. nu. 110. Summa Corona de Simonia, nu. 14. par. 3. fol. 72. Sotus lib. 9. de iust. q. 8. artic. 1. Toletus lib. 5. cap. 90. ad finem, Lessius lib. 2. cap. 35. d. pr. num. 11.* & alij. In foro tamen externo præsumitur Simoniacus, quia forus externus non iudicat de internis, sed de externis. Addo ego cum Nauarro *in Manuali cap. 23. num. 106. Suarez tom. 1. de relig. cap. 19. nu. 11.* & aliis, huiusmodi deceptorem etiam in foro conscientiæ reum esse Simoniæ, quia cooperatur Simoniæ alterius; cooperans autem peccato alterius, reus est illius peccati, cui cooperatur, vt patet ex regulis traditis de peccatis. Neque obstat ratio desumpta ex definitione Simoniæ, quam diximus consistere in studiosa voluntate emendi, &c.

Respondetur enim inde solùm colligi præfatum decipientem non esse Simoniacum formaliter, & ex intentione formali; consequenter non ligari censuris contra Simoniacos latis, vt bene *Suarez lib. 4. cap. 42. num. 2.* non tamen excluditur, quin Simoniæ reus sit ob cooperationem ad peccatum Simoniæ.

Dicitur in propositione *emendi, aut commutandi rem sacram, seu spiritualem, vel spirituali annexam*, vt indicetur materia Simoniæ. Materia enim Simoniæ est res sacra, seu spiritualis, & supernaturalis, seu spirituali annexa; nam malitia Simoniæ consistit in commutatione rei spiritualis pro temporali, non autem in commutatione temporalis pro tẽporali, aut spiritualis pro spirituali: quæ autem sit res sacra, & spiritualis, vel annexa spirituali, quam dicimus esse materiam Simoniæ, constabit ex dicẽdis *q. 4.*

6 Dicitur *pro temporali*, vt ostendatur Simoniam non committi, dùm res spiritualis commutatur cum alia re spirituali, sed dùm res spiritualis commutatur cum re tẽporali pretio æstimabili, vt equo, veste, & similibus. Ita communiter Doctores, quorũ aliquos referam *q. 4. §. 13.* Ratio est, quia malitia Simoniæ in hoc consistit, vt res temporalis, quæ vilis est, & nullius momenti comparatione rei spiritualis, tradatur in commutationem rei spiritualis tamquam pretium rei spiritualis; hoc enim pacto magna fit iniuria, & irreuerentia rei spirituali, quæ commutatur cum temporali, & cum ea confertur, ac si pretio æstimari posset: Simonia igitur committitur, dum temporale traditur, vel promittitur pro re spirituali tamquam illius pretium, quia tunc fit irreuerentia rei spirituali, quæ confertur & commutatur cum temporali. Secus dicendum est, quando res temporalis non traditur pro re spirituali, tamquam illius pretium; tunc enim non dicitur commutari cum re spirituali.

Hinc sequitur primò Simoniam non semper committi, dum temporale traditur occasione spiritualis, sed dum temporale traditur tamquam pretium rei spiritualis. Ratio est, tùm quia malitia Simoniæ in hoc posita est, vt temporale tradatur in commutationem, & quasi appretiationem, seu æstimationem rei spiritualis; non semper autem res temporalis traditur in commutationem, & appretiationem rei spiritualis, tum quia quod datur alio titulo, quàm ob rem spiritualem, non dicitur dari pro re spirituali, nam dictio illa posita in definitione Simoniæ, indicat rem, cum qua fit commutatio, tanquam mensuram, & mercedem rei spiritualis.

Ob id non committitur Simonia, dum res pretio æstimabilis gratis datur ante collationem rei spiritualis, vel dum res pretio æstimabilis traditur titulo gratitudinis post acceptam rem spiritualem, tunc enim non traditur in commutationem, seu tanquam pretium rei spiritualis. ita communiter Doctores.

Secundò sequitur Simoniæ peccatum non committi, dum pecunia traditur Sacerdoti causa celebrationis Missarum, quia non traditur pecunia tamquam pretium Missæ, sed in eleemosynam, vel sustentationem Sacerdotis, vt pluribus infra ostendam.

Tertiò sequitur, non committi Simoniam, dum aliquid spontè oblatum accipitur occasione administrationis Baptismi, Eucharistiæ, vel Pœnitentiæ; quia non accipitur tamquam pretium, sed tamquam donum spontè oblatum; fieri tamen potest, vt alia ratione peccatum committatur pro qualitate circunstantiarum. Imo committi etiam posset Simonia contra ius canonicum, si hoc intuitu religionis iure canonico prohiberetur, & diceretur emptio, & venditio, præsumpta, & reprobata per legem Ecclesiasticam, vt clarius constabit ex dicendis *puncto 2. num. 7.*

7 Quartò, non committi Simoniam contra ius diuinum, vel humanum, dum beneficium confertur consanguineo propter consanguinitatem. Quod non committatur Simonia contra ius humanum patet, quia nullum ius afferri potest, in quo vetitum sit, per se loquendo, sub motiuo religionis conferre beneficium consanguineis, vt clarius constabit ex dicendis in obiectionibus. Quod verò non committatur Simonia contra ius diuinum, ratio est, tum quia conferens beneficium, nihil temporale accipit pro beneficio.

beneficio. Tum quia donum consanguineo collatum non exuit rationem gratuitæ donationis ob circumstantiam consanguinitatis; ergo neque beneficium absque pretio collatum consanguineo amittit rationem liberalis, & puræ collationis ob circumstantiam consanguinitatis: Tum quia ego Simoniæ vitium non incurro, orando pro meis consanguineis: quia consanguinei sunt; ergo neque Simoniæ vitium incurro conferendo beneficium ob cõsanguinitatem: Tum quia sequeretur etiam Simoniam committi conferendo beneficium titulo amicitiæ; cùm par ratio videatur; sed hoc est falsum, ergo etiam primũ. ita S.Th. 2.2. *q.100. art.5. ad 3. Couar. 1. variarum cap. 5. n.4. Victoria in relect. de Simonia num. 16. Sotus 9. de Iust. quæst. 7. artic. 3. ad 2. Valentia parte 3. vers. quarto Azor. cap. 11. quæsito 1. Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. cap. 37. num. 6. Molfesius tractatu 6. cap. 15. num. 57. Reginaldus lib. 23. cap. 11. dub. 7. num. 143. Filiucius tract. 45. cap. 9. quæst. 4. num. 7.* & alij contra *Glossam in c. vt nostrum tit. vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur, Maiorem in 4. dist. 25. q. 3. ad 1.*

Obiicies primò in *cap. vt nostrum tit. vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur* reprehenditur Episcopus, quod beneficium consanguineo contulisset, ibi, *quia non affectu carnali sed discreto iudicio debuisti Ecclesiasticum officium, & beneficium in persona magis idonea dispensare.*

Respondeo Episcopum illum non reprehendi tamquam reum Simoniæ; sed tamquam violatorem iustitiæ distributiuæ, quia contulerat beneficium minus digno ob affectum carnis.

Obiicies secundò in *cap. nemo de Simon.* habetur Simoniacum esse occultare delictum Episcopi propter consanguinitatem; ergo multo magis simoniacum est conferre beneficium propter consanguinitatem.

Respondeo primò nomen *Simoniæ* eo in loco latè, & impropriè accipi, vt infra ostendam cum Hostiēsi, & aliis. Respondeo secundò negando in eo textu damnati nota Simoniæ occultantem vitium propter carnis affectum, nam illa verba textus, *quia simoniacum est vtrumque*, referuntur ad alia delicta ibi proximè enumerata.

Obiicies tertiò, conferens beneficium alicui, vt alat consanguineum, Simoniam committit: ergo multo magis eam committit conferens beneficium ipsi consanguineo.

Respondeo, tradentem beneficium alicui, vt alat consanguineum, reum esse labis simoniacæ, quia imponit illi obligationem pretio æstimabilem pro re spirituali, consequenter exigit temporale pro spirituali, quod non accidit in conferente beneficium consanguineo propter consanguinitatem.

Obiicies quartò, dum beneficium consanguineo datur, res spiritualis tractatur tamquam res carnalis, hereditaria, & temporalis, in quo ratio Simoniæ maximè posita est: ergo Simoniæ crimen committitur.

Respondeo hinc solum colligi committi posse aliquod peccatum, tradendo beneficium consanguineo, vt quia in collatione beneficij non intenditur præcipuus beneficij finis, sed caro, & sanguis, aut quia consanguineus non est dignus, vel præfertur digno, vel scandalum adest, vel alia subest praua circumstantia, quæ culpam inducere potest; ex natura tamen rei malum non est, vel simoniacum, beneficium consanguineo alioquin digno conferre ex moderato affectu, vt supra probatum est.

8 Quintò sequitur non committi Simoniam contra ius humanum, vel diuinum, dando beneficium alicui, vel faciendo aliquid spirituale ex metu imminentis mali, vt ex timore amissionis vitæ, famæ, honoris, lucri cessantis, vel damni emergentis. Quod non committatur Simonia contra ius humanum: Ratio est, tum quia non potest afferri textus, in quo id prohibeatur: tum quia ius humanum non obligat cum graui incommodo; tum quia tantùm abest, vt ius canonicum similes actiones reprobet, vt potius faueat, & tueatur, vt patet ex *cap. ad aures, & cap. ad audientiam de his, qui vi.*

Quod non committatur Simonia contra ius diuinum: Ratio est, tum quia Simonia committitur, dum traditur, vel accipitur pretium pro re spirituali; sed tradens beneficium, vel quid aliud spirituale, metu temporalis incommodi, non accipit pretium, cum non intendat euitationem incommodi tamquam pretium beneficij, seu rei spiritualis, sed intendat remotionem causæ, quæ potest inferre tale malum, remotio autem causæ est depositio iræ, odij, & voluntatis inferendi malum, quæ per spirituale medium intendi posse videtur, etiam si malum vitandum sit temporale, & pretio æstimabile: tum quia aliud est operari ex aliquo motiuo, seu propter aliquod motiuum, aliud operari pro aliqua re, tamquam in pretium illius; sed qui operatur ex motiuo imminentis mali dicitur operari ex metu tamquam ex motiuo, seu propter metum: non operatur verò pro metu: tum quia non committitur Simonia dando beneficium ex motiuo amicitiæ, quæ iam habetur, quidquid sit de alio delicto, &c. ergo neque committitur Simonia dando beneficium ex motiuo acquirendæ amicitiæ, eiusdem enim rationis est facere amicitiam, & illam generare; sed dans aliquid spirituale ex motiuo seruandæ amicitiæ, non committit Simoniam: ergo nec eam committit dans aliquid spirituale ex motiuo acquirendi amicitiam, & beneuolentiam, seu placandi iram, seu deponendi odium; sed hoc solùm intenditur, dum traditur beneficium, vel quid aliud spirituale ex metu imminentis mali: ergo non committitur Simonia. tum quia non committitur Simonia inducendo aliquem per minas, seu metum temporalis incommodi ad faciendum opus spirituale; Deus enim, & Ecclesia sæpè minantur temporalia incommoda, non facientibus aliqua opera spiritualia; ergo neque committitur Simonia tradendo aliquid spirituale ad euitandum temporale malum; ita Angelus verb. *Simonia 3. num. 38. Victoria in relectione de Simonia num. 24. Sotus 9. de iustitia quæst. 7. artic. 2. Suarez lib. 4. cap. 37. num. 10. Reginaldus lib. 23. dub. 8. num. 145. Valentia tom. 3. disput. 6. quæst. 16. pun. 3. vers. vltimo sequitur, Filiucius tract. 45. cap. 9. quæsito 5. num. 8.* & alij contra *Adrianum quodlibeto 9. art. 2. dub. vltimo, Maiorem in 4. distinct. 25. quæst. 3. ad 1.* & alios. Hoc tamen intelligendum est, modò res spiritualis detur comminanti malum sine pacto, vel obligatione; nam si res spiritualis tradatur cum pacto, vel obligatione non inferendi malum, committitur Simonia, quia exigitur temporale pro spirituali; quamobrem, qui tradit beneficium inito pacto, ne offendat, seu ne malum inferat, Simoniam committit, quia imponit obligationem pretio æstimabilem: secus si propriè pactum non ineat, sed tradat beneficium rogando, vt desistat ab iniuria inferenda, & vt sibi beneuolus, & amicus sit, vel vt prauum affectum deponat; tunc enim non dicitur dare spirituale tamquam precium rei temporalis, sed dat spirituale ad redimendam iniustam vexationem, seu ad conciliandam sibi beneuolentiam, spetans, illa mediante, vitationem incommodi, seu damni temporalis pretio æstimabilis, ex quo licet inferre me non committere Simoniam, dum hostis, seu malefactor mihi metum incutit, vt in ipsius gratiam resignem beneficium, & promittit malum non inferre, facta à me beneficij resignatione. Ratio est, tum quia ego resigno beneficium, non vt recipiam aliquid temporale ab eo, qui mihi metum incutit, cum ipse nihil mihi tribuat; quamuis enim non pati malum, sit bonum; non est tamen bonum illius, qui mihi metum incutit, & respectu illius non est pretio æstimabile: tum quia ego intendo beneuolentiam, ex qua deinde consequitur vitatio mali; sicut etiam, si mihi metus iustè incuteretur ad deponendum beneficium iniustè retentum, possem deponere beneficium intentione faciendi actum debitum, ex quo deinde tanquam ex causa sequitur euitatio mali. ita Victoria, Suarez, Filiucius & alij *locis citatis.*

Obiicies, vitare malum temporale, est quoddam bo-

num temporale pretio æstimabile; ob id enim aliquando pretio redimitur, & pecunia datur ad vitandum malum; sed Simonia committitur dando spirituale pro temporali, vel è contra: ergo committitur Simonia tradendo beneficium, vel quid spirituale ex metu imminentis mali ad vitandum malum imminens.

Respondeo, euitare malum esse quoddam bonum, non illius, qui malum comminatur; consequenter ipse nullum bonum temporale confert pro spirituali; sed illud bonum temporale consequitur depositionem iræ, seu reconciliationem, & beneuolentiam, quam collator, seu resignator beneficij, seu rei spiritualis, intendit absque præuio pacto, vel obligatione.

9 Sextò sequitur, Episcopum non committere Simoniam tradendo beneficium alteri in gratiam, seu petitionem Principis. Ratio est, quia Episcopus tradens beneficium non accipit temporale pro spirituali, etiam si fortè hoc faciat intentione euitandi offensam, seu indignationem Principis, à quo sperat temporale commodum, vel dignitatis augmentum; nihil enim accipit à Principe, tamquam pretium traditionis beneficij; cùm indignatio, & offensa, cuius fuga intenditur, non sit bonum Principis, & beneuolentia, & amicitia intendi possit. Secus dicendum est, si Episcopus tradat beneficium ad instantiam Principis, vt facilius ad meliorem Episcopatum promoueatur; tunc enim intendit lucrum, seu temporale commodum annexum Episcopatui pro collatione beneficij, quæ est actio spiritualis. ita Victoria, & Sotus *locis citatis, Suarez numero 17. Filiucius quæsito 6. numero 10. Valentia punct. 3. versic. 4. sequitur, Reginald. lib. 23. num. 138. Molsesius tract. 6. capit. 15. num. 58. 60. & 63.*

10 Septimo, sequitur Simoniam committi ab Episcopo, qui beneficium confert suo debitori cum pacto, vt debitum sibi soluat. Ratio est, tum quia in beneficiis omnis pactio simoniaca est, saltem ex iure canonico, vt infra probabo: tum quia obligatio, quæ ex nouo pacto imponitur debitori ad soluendum, est prætio æstimabilis; consequenter Episcopus conferens beneficium debitori cum pacto, vt sibi soluat, Simoniam committit. Secus dicendum est, si Episcopus conferat beneficium debitori, timore amittendi creditum, seu intentione recipiendi solutionem sibi debitam, sed absque vllo pacto, vel noua obligatione. Ratio est, tum quia non recipit lucrum, cùm solum intendat id, quod sibi aliàs debetur: tum quia si Episcopus alicui debitori, qui non est soluendo aliis creditoribus, vel non habet vnde viuat, conferre potest beneficium, vt satisfaciat aliis creditoribus, & vt habeat vnde viuat: ergo etiam conferre potest beneficium debitori, vt possit sibi satisfacere; nam ipse non est deterioris conditionis cæteris. ita Angelus *verbo Simonia 3. num. 38. Suarez de Simonia cap. 37. numero 28. Filiucius tract. 45. cap. 9. quæsito 6. num. 11.* contra nonnullos alios.

11 Octauò, Simoniam committi ab eo, qui beneficium confert filio Iudicis, vel eum præsentat ad beneficium cum pacto, vt absoluat reum, vel rigorem iustæ sententiæ, seu pœnæ mitiget. Ratio est, tùm quia imponit onus Iudici pretio æstimabile; nam absolutio rei, vel mitigatio pœnæ æstimabilis est pretio, & sæpè vendi solet, licèt iniquè, & iniustè vendatur: tùm quia tradens beneficium creditori, ne debitum exigat, Simoniam committit; ergo etiam Simoniam committit tradens beneficium Iudici, vel eius filio, vel alteri, vt pœnam debitam leniat, mitiget, vel non exigat. Secus dicendum videtur, si beneficium conferat absque vllo pacto, cum animo conciliandi sibi beneuolentiam, & amicitiam Iudicis, sperans inde mitigationem pœnæ iustæ, & debitæ; in hoc enim casu licet grauiter peccet, cum intendat actionem Iudicis iniustam; tamen non peccat peccato Simoniæ, quia non tradit spirituale pro illa actione temporali, vel omissione, tanquam pro pretio, sed ad conciliandam sibi beneuolentiam, quod simoniacum non est. ita *Suarez libro 4. cap. 37. num. 19. Filiucius tract. 45. cap. 9. quæsito 6. numero 11.*

Vt ea, quæ in hac quæstione diximus clarius intelligantur, nonnulla dubia explicanda sunt. Primum est, quotuplex sit pretium, cuius traditione committitur Simonia. Secundum, quomodo cognoscere possimus pecuniam, vel rem aliam pretio æstimabilem tradi tamquam pretium rei spiritualis.

§. I.

Quotuplex sit pretium, cuius traditione committitur Simonia.

1 *Pretium quotuplex sit.*
2 *Bona temporalia reuocantur ad munus à manu, vel munus à lingua, & munus ab obsequio.*
3 *Munus à manu quid sit.*
4 *Debitum Ecclesiæ remittens, vt beneficium obtineat, Simoniam committit.*
5 *Pensionem promittens vel recipiens pro beneficij collatione vel præsentatione, Simoniam committit.*
6 *Præsentatus ad beneficium, Simoniæ labem incurrit promittendo præsentatori, aut electoribus se non exacturum decimas, &c.*
7 *Beneficium conferens, vel recipiens sub conditione mutui, Simoniam committit.*
8 *Munus ab obsequio quid significet.*
9 *Beneficium conferens cum pacto præstandi onera beneficio annexa, non est reus Simoniæ.*
10 *Beneficium conferens, vel procurans ad extinguenda debita, Simoniacus est.*
11 *Beneficium conferens, vel procurans animo conciliandi sibi beneuolentiam, Simoniam non incurrit, etiam si mediante beneuolentia, seu amicitia temporale lucrum spectet.*
12 *Aulici obtinentes beneficia à Cardinalibus, vel aliis, quibus inseruiunt, Simoniam non committunt, modò inseruiant absque pacto tacito, vel expresso recipiendi beneficium propter obsequium.*
13 *Munus à lingua quid significet.*
14 *Procurans beneficium præuia pecunia tradita vel promissa familiari, vel amico collatoris, Simoniam incurrit.*
15 *Familiares Prælatorum non sunt rei Simoniæ, dum pecuniam accipiunt ob facilem ingressum, quem aliis præbent ad Prælatum.*
16 *Admonens Prælatum de meritis oratoris non incurrit Simoniam, modò intercessoris officium non gerat.*
17 *Precibus impetrans sibi vel alteri beneficium, Simoniam non incurrit.*

VNICA PROPOSITIO.

1 PRetium, quod pro re spirituali tradi solet, & cuius traditione committitur Simonia, triplex est, videlicet à manu, à lingua, & ab obsequio: ideo communiter à Doctoribus vocatur munus à manu, munus à lingua, & munus ab obsequio. Sic enim habetur *in cap. Saluator 1. quæstione 3. vbi, quisque res Ecclesiasticas non ad quod instituta sunt, sed ad propria lucra, munere linguæ, vel obsequij, vel pecuniæ largitur, vel adipiscitur, Simoniacus est.* Ad hæc tria genera rerum reuocari possunt omnia alia, quæ in pretium pro re spirituali tradi possunt.

2 Nam bona humana, & temporalia, vel sunt bona externa, & hæc veniunt nomine pecuniæ, seu muneris

ris à manu (nam quidquid in terris possidetur, sub nomen pecuniæ cadit; vocatur autem pecunia, quia quidquid antiqui, & veteres homines habebant, in pecoribus habebant. *capitulo totum 1. quæst. 3.*) Vel sunt humanæ actiones, quæ membris corporis efficiuntur, & sic vocantur munus ab obsequio. Vel sunt fauores, intercessiones & similia, & sic vocantur munus à lingua. Ad hæc spectant promissiones, & obligationes tradendi munus à manu, ab obsequio, vel à lingua; ius enim prohibens munera ipsa tradi, prohibet etiam illa promitti, seu de illis pactum, & obligationem iniri, *cap. nobis, cap. de hoc, & cap. tua nos, de Simon.* Ad eamdem diuisionem pretij reuocari possunt mala contraria præfatis muneribus, seu bonis, vt non accipere pecuniam, seu munus à manu, priuare se obsequio, non vti fauoribus. Cùm enim priuatio istorum bonorum sit pretio æstimabilis, sicut sunt ipsa bona, par est, vt ad eamdem pretij diuisionem reuocetur.

3 Quæres primò, quid intelligatur nomine *muneris à manu*. Respondeo, intelligi quælibet bona externa pretio æstimabilia, siue sint mobilia, siue immobilia, siue corporalia, siue incorporalia, cap. *totum 1. quæst. 1. & cap. tua nos. de Simon.* Idem dic de promissionibus, vel obligationibus illorum, vt dixi *numero præcedenti*.

4 Hinc sequitur primò Simoniam committi, dum quis beneficium, vel rem spiritualem alicui confert ob rem aliquam pretio æstimabilem, vt ob pecuniam, ob remissionem debiti, vel ob promissionem illud remittendi. Idem valet non solum in eo, qui propria debita remittere intendit; verùm etiam in eo, qui promittit remittere debitum Ecclesiæ, vel rapinas illis, qui procurauerint sibi beneficium. Sic enim habetur in *cap. talia 8. quæstione 4.* Et ratio est, quia promittit temporale pro spirituali: & licèt videatur solum aliena, & non sua condonare, nihilominus virtualiter censetur illa rapere, vt alteri tradat; consequenter tradit munus à manu, vt bene Suarez *cap. 38. num. 5.*

5 Secundò, Simoniam committi ab eo, qui promittit pensionem, vel pecuniam conferenti, vel procuranti beneficium, vel collatori, vel præsentatori; nam huiusmodi pensio est pecunia æstimabilis, & venit nomine muneris à manu. Ob id Episcopus, qui pensionem super aliquo beneficio antea non habebat, si det beneficium alicui, extorquens consensum soluendi sibi, vel consanguineo pensionem, Simoniam committit, *capit. vnico, vt benef. Eccles. 3.* Cum enim Episcopus, regulariter loquendo, pensionem imponere nequeat, & pensio veniat nomine muneris à manu, sequitur Episcopum esse reum Simoniæ, quia pro beneficij collatione extorquet munus à manu. *Suarez cap. 38. numero 10. Azor. 3. parte lib. 12. de Simonia, cap. 11.* Ob id etiam Simonia committitur, dum quis cum aulico pactum init, vt se de vacantibus beneficiis certiorem reddat, promittens se consensurum pensioni in ipsius fauorem imponendæ. Idem militat in eo, qui auxilium ab alio petit ad obtinendum beneficium, promittens illi pensionem. Ratio est, quia promissione pensionis parat sibi viam ad beneficium, consequenter censetur tradere, vel promittere pensionem pro beneficio; tradens autem, vel promittens pensionem pro beneficio, Simoniam committit, quia pensio, vel obligatio ad illam est pretium, vel quid pretio æstimabile. ita *Nauarr. consil. 47. & 57. de Simonia: Suarez cap. 38. numero 10. Filiucius cap. 9. numero 12.* Idem dic de permutantibus beneficia priuata auctoritate; isti enim Simoniam committunt iuris humani, quia beneficium præter titulum spiritualem continet etiam temporale emolumentum; consequenter æstimatione iuris sub nomine muneris à manu enumerari potest.

6 Tertiò, Simoniam committi ab eo, qui præsentatur ad beneficium, promittens præsentatori se decimas ab eo non exacturum, aut promittens Canonicis electoribus se remissurum partem præbendæ, aut qui petit ordinari ad titulum bonorum sibi ab alio assignatorum, promittens se nihil ab eo postulaturum; ita *Nauarr. in Manuali cap. 27. numero 158. Suarez loco citat. num. 5.* & alij communiter. Idem sentiendum est de illo, qui bona alicui Ecclesiæ tradit, cum pacto, vt in ipsa recipiatur in Canonicum, & præfata bona sibi retineat pro præbenda: secus si liberè, & sine pacto largiatur, rogans, vt in Canonicum admittatur, & bona illa sibi retinere liceat, vt expresè habetur in *cap. tua nos. de Simonia.*

7 Quartò, Simoniam committi ab eo, qui beneficium confert sub conditione pecuniæ sibi mutuandæ, aut ab eo, qui pecuniam mutuo tradit pro accipiendo beneficio, aut alia re spirituali. Ratio est tum quia commutatur temporale pro spirituali: mutuum enim secum affert temporalem vtilitatem, & cadit sub bona externa, quæ vocantur munus à manu: tum quia tradens spirituale cum pacto, vel sub conditione mutui non tradit omnino gratis, sed ex pacto oneroso: ergo Simoniam committit: tum quia in mea sententia committitur vsura ab eo, qui non vult alteri mutuum dare, nisi alter remutuet: ergo etiam committitur Simonia ab eo, qui non vult conferre spirituale, nisi alter mutuet pecuniam, vel quid aliud. Ita *Nauarr. consil. 23. de Simon. Vgolinus tab. 1. cap. 9. §. 5. n. 2. Lessius lib. 2. c. 20. dub. 9. concl. 3. n. 64. & seq. Suarez c. 38. n. 7. & sequentibus, Filiucius tract. 45. cap. 9. quæstio 7. num. 12.* & alij communiter.

Obiicies, qui mutuum petit, vel accipit pro beneficio, vel re spirituali, non accipit pecuniam pro re spirituali, sed pro æquali pecunia, quam postea restituturus est, solum ergo petit, vel accipit mutuationem; sed mutuatio non est pretio æstimabilis, alioquin licitum esset aliquid supra sortem in mutuo accipere: ergo nihil accipit pretio æstimabile: ergo non committit Simoniam. Respondeo, committere Simoniam, tum quia imponit alteri onus, tum quia accipit commodum temporale, quod ex mutuatione consequitur; & quamuis mutuatio præcisè non sit pretio æstimabilis, est tamen quid merè temporale; consequenter dari, vel permutari non potest cum re spirituali; non enim minor iniuria fit rei sacræ, commutando illam cum re temporali pretio non æstimabili, quàm cum æstimabili, immò maior iniuria fieri videtur, quia, quo res aliqua datur pro re alia minoris, aut vilioris pretij, & æstimationis, eo vilior æstimari, & reputari censetur, vt benè ait *Lessius loco cit. num. 65. & Suarez num. 7.*

Hinc patet quid sentiendum sit de illo, qui spirituale confert alteri, vt sibi dilationem solutionis debiti concedat; concessio enim dilationis ad soluendum est virtuale mutuum; consequenter idem sentiendum est quod de mutuo. Idem militat dum res spiritualis datur, vt debitor sibi anticipatè soluat debitum; nam illa anticipata solutio est quædam virtualis mutuatio, vel illi æquiualet, & continet temporale commodum; consequenter dicitur munus à manu, vt benè *Suarez num. 9.* Quid autem sentiendum sit, dum petitur solutio rei, sibi tunc temporis debitæ, supra explicaui *illatione 7.*

8 Quæres secundò, quid intelligatur nomine *muneris ab obsequio*. Respondeo, intelligi opus hominis conducens ad vtilitatem, seu commodum hominis. Duplex autem est obsequium, temporale, & spirituale; temporale consistit in actione hominis ordinata ad vtilitatem, seu commodum corporis, vel animæ in suo esse naturali spectatæ; spirituale consistit in functione spirituali, ad animæ salutem conducente. Hoc secundum non est pretio æstimabile, si functio spiritualis per se spectetur; actio enim spiritualis non est pretio æstimabilis, vt constabit ex infra dicendis. Obsequium verò temporale est pretio æstimabile, vt per se patet; pretium enim tradi solet, vt obsequium, seu mini-

ftetium temporale obtineatur. Hac de causa obsequium cadit in diuisionem pretij, & vocatur munus ab obsequio.

9 Hinc sequitur primò Simoniam committi tradendo beneficium, vel aliquid aliud spirituale cum pacto, seu cum onere præstandi aliquod obsequium temporale. Ratio est, tum quia exigitur munus ab obsequio pro re spirituali, tum quia in beneficiis vetantur omnes pactiones *cap. vltim. de pactis.* Tum quia sic expresse colligitur ex *cap. cum essent de Simonia.* Quamobrem si quis tradat alicui beneficium, vt doceat Grammaticam, Theologiam, vel quid aliud, vel vt sibi inseruiat, vel vt aliquod obsequium honestum, vel etiam turpe exerceat, Simoniam committit. Hoc tamen limitandum est, nisi obsequium temporale, quod exigitur ab eo, cui beneficium, seu res spiritualis confertur, sit annexum beneficio, seu rei spirituali, quæ cum tali onere traditur; tunc enim non committitur Simonia: tum quia non exigitur aliquid indebitum; sed solum explicatur onus, quod ipsi beneficio inest; & hoc pacto intelligitur *cap. 1. & 4. de magist. & Tridentinum sessione 5. cap. 5. de reformat. & sessione 23. cap. 8.* Tum quia beneficium adnexos habet fructus, qui potuerunt beneficio applicari, non solùm ratione spiritualis ministerij, verùm etiam ratione obsequij spiritualis, consequenter in collatione beneficij non committitur Simonia petendo obsequium temporale, institutum ob temporale emolumentum, beneficio adnexum.

Obserua tamen, me hic loqui de obsequio adnexo, seu imposito ipsi beneficio tempore institutionis, seu vacationis; tunc enim non exigitur indebitum exigendo huiusmodi obsequium: nam sicut Papa vniuersaliter, & Episcopus respectiuè in sua diœcesi in casibus iure, vel consuetudine concessis potest onera compatibilia beneficio tempore vacationis beneficij adiungere (modò Episcopus hæc onera non adiungat ad priuata obsequia domus, & familiæ suæ; huiusmodi enim onera, regulariter loquendo, prohibentur imponere *cap. prohibemus de censibus*, dico regulariter, quia in aliquo casu permittitur iuxta *cap. vnicum, vt Ecclesiastica beneficia, & cap. constitutum de Religiosis domibus*) ita collator non peccat conferendo beneficium cum onere, & conditione adimplendi præfata munera beneficij. Secus si ea onera non sint annexa beneficio, sed ipsimet beneficiario tunc temporis imponantur; sic enim committitur Simonia, vt probatum est: tum quia obsequium exigitur tanquam pretium, saltem promissum in futurum: tum quia sic colligitur in *cap. cum essent, de Simonia.* Ita communiter DD.

Secundò sequitur Simoniam committi, tradendo spirituale cum onere obsequij temporalis, quoties spirituale non habet adnexa onera temporalia, vt si Episcopus conferat facultatem Sacerdoti absoluendi à reseruatis cum onere sibi certo tempore inseruiendi; nam obsequium temporale tunc temporis non exigitur, nisi pro spirituali, & ipsum obsequium non potest habere rationem stipendij sustentationis, cùm potius sustentatio propter ipsum obsequium debeatur, vt bene argumentatur Suarez *cap. 39. num. 10.*

10 Tertiò sequitur Simoniam committi, cum beneficium confertur, vel impetratur alicui propter obsequia antea præstita in compensationem ipsorum obsequiorum: idest ad satisfaciendum debito ex iustitia, contracto ob illa obsequia; tunc enim traditur spirituale pro munere ab obsequio, tanquam pretium ipsius obsequij. Secus si tradatur titulo gratitudinis, seu debiti antidoralis consurgentis ex obsequio facto sine pacto expresso, vel tacito recipiendi aliquid spirituale, vt constabit ex infra dicendis *puncto 6. Ita Couarr. var. cap. 20. num. 4. Nauar. c. 23. n. 106. Suarez n. 6. 7. Filiucius loco citato. Molfesius tra. 6. c. 15. n. 63. Azor. 3. parte lib. 12. c. 11. quæsito 2.*

11 Quartò sequitur Simoniam non committi tradendo beneficium, vel quid aliud spirituale animo conciliandi sibi beneuolentiam, sperans se, mediante beneuolentia, seu amicitia, obsequium, seu bonum aliquod temporale obtenturum: hic enim principaliter intendit amicitiam, secundariò temporale bonum, quod deinde sibi tradetur gratis, seu titulo gratitudinis vel amicitiæ, & spes absque pacto non inducit Simoniam; consequenter si res postea tradatur, seu obsequium præstetur, non erit Simonia realis, vt bene Suarez *capitulo 39. numero 8.* Idem dic si collator ex obsequiis antea præstitis moueatur ad conferendum gratis beneficium, tunc enim obsequia non habent rationem pretij, sed sunt media, quibus conciliata fuit beneuolentia, ex qua deinde beneficium gratis confertur.

Secus dicendum est, si præcessit aliquod pactum expressum, vel tacitum; tunc enim beneficium traditur in compensationem obsequij temporalis.

12 Hinc patet quid dicendum sit de aulicis, aut famulis inseruientibus Cardinali, vel Episcopo, vel eius consanguineo, cuius opera obtinent postea beneficia, vel pensiones. Dico enim excusari posse à labe Simoniæ, si obsequium præstent absque pacto expresso, vel tacito, vt obsequium beneficio, vel pensione compensetur: quamobrem, si tu Cardinali, vel Episcopo inseruias gratis, vel exiguo pretio contentus, vt ipse certior fiat de tua scientia, & probitate, & speres vt inde moueatur ad procurandum tibi beneficium, non es reus Simoniæ, modò tacitè, vel expressè pactum de hac re non ineas. Idem valet, si hoc facias intentione conciliandi tibi ipsius beneuolentiam, vt inde moueatur ad beneficium tibi conferendum, vel procurandum, vt superius probaui; in foro tamen externo aliqua Simoniæ suspicio incurri potest, dum quis in ministerio necessario infertur absque vllo stipendio, vel cum stipendio, quod saltem non est minimum intra latitudinem stipendij iusti; quamobrem si Cardinalis aulicum, vel famulum domi in ministerio necessario inseruientem retineret, non tradita saltem moderata portione, seu stipendio saltem minimo intra latitudinem iusti stipendij, non posset absque aliqua Simoniæ suspicione procurare illi beneficium, vel pensionem, quia non videretur hoc gratis, seu ex obligatione solùm antidorali præstare, sed potiùs in compensationem debitæ mercedis, & ad extinguendum debitum consurgens ex tacito pacto, seu ex obsequio ipso necessario, ex quo nascitur obligatio reddendi mercedem. Secus dicendum est si aulicum nobiliorem conduxit tradito victu solito, quam partem vocant; consistentem in moderata quadam panis, & vini mensura; & iulio, aut moneta, non longè minutiori, vel aliquanto maiori, pro rata singulorum dierum; tunc enim Prælatus non tenetur quidem ex iustitia huic maiorem mercedem tribuere; nihilominus ea gratitudine, seu obligatione antidorali procurare solet pensionem, vel beneficium, vt expensas, quas aulicus in decenti habitu, & vestitu fecit, aliqua ratione compenset.

Obiicies primò contra dicta, non committitur Simonia tradendo spirituale cum onere præstandi aliud opus spirituale, vt si Sacerdos pro alio Sacerdote celebret cum onere, vt alter pro se alia die celebret. Ergo neque committitur Simonia tradendo beneficium cum onere, vt alter obsequium temporale præstet; par enim ratio videtur in vtroque casu, præsertim cum Missa commutetur cum alia, iniuncta obligatione celebrandi, quæ vocari potest munus ab obsequio. Respondeo, non committi Simoniam tradendo spirituale pro onere spiritualis operis præstandi; quamuis enim spirituale opus, quod præstandum est, dici possit obsequium, tamen est obsequium spirituale, quod cum re spirituali commutari potest absque Simonia, nisi peculiaris extet prohibitio, prohibens huiusmodi pactum, nam spirituale commutatur

mutatur cum spirituali, non verò cum temporali, nec cum ipsa obligatione præstandi opus spirituale, saltem in sententia eorum, qui asserunt obligationem præstandi opus spirituale esse pretio æstimabilem. Sed de hac re infra.

Dixi, *nisi peculiaris extet prohibitio, prohibens huiusmodi pactum*, vt innuerem non semper licitum esse commutare rem spiritualem cum spirituali, vt patet in beneficiis, in quibus iure canonico vetita est omnis pactio, vt infra probabo; quamobrem si Episcopus conferat suo Vicario beneficium cum onere præstandi aliqua ministeria spiritualia, quæ beneficio non sint annexa, Simoniam committit, saltem contra ius canonicum, vt infra suo loco explicabo. Item Simoniam committunt electores, qui pactum inter se ineunt, vt electiones vicissim faciant in gratiam, & obsequium ipsorummet electorum, ita vt hac vice eligatur vnus in gratiam vnius electoris, altera vice alter in gratiam alterius, & sic de cæteris. Item Simoniæ reus est patronus, qui aliquem eligit cum onere celebrandi pro se tot Missas, vel recitandi Litanias, vel Officium, ad quod beneficium non obligat, vt suppono. Ita *Suarez cap.39. num.*13.

Obiicies secundò, non committitur Simonia tradendo temporale pro spirituali obsequio. Ergo neque committitur Simonia tradendo aliquid spirituale pro temporali obsequio, cùm par ratio videatur. Antecedens patet tum quotidiana experientia, qua cernimus bona temporalia tradi Sacerdotibus, vel Ecclesiis, ac locis piis cum onere celebrandi Missas, vel præstandi alia pia opera; & sub conditione, vt si dictas Missas non celebrauerint, aut pia opera non præstiterint, careant bonis illis temporalibus, seu præfata bona aliis tradantur: tum quia ius Ecclesiasticum non prohibet relinqui bona temporalia cum huiusmodi pacto, vt colligitur ex *cap.vlt. de testamentis, ex cap.verum de conditionibus appositis, ex Clement. dudum de sepulturis*, & *cap.olim de restitut.spoliat.* vbi approbatur concessio domus sub conditione construendi in ea Oratorium.

Respondeo Simoniam committi, dum traditur temporale tamquam pretium rei spiritualis. Secus si non tradatur tamquam pretium, sed in sustentationem, vel titulo eleemosynæ, seu donationis cum cõditione suo modo præstandi aliquid spirituale; cùm enim quisque sit rei suæ moderator, & arbiter *l.in re mandata.C.mandati*, potest rem illam alteri tradere ad vsum, quem ipse voluerit: consequenter etiam relinquere potest huiusmodi bona, vt sint annexa spiritualibus, vel acceptentur vt annexa, seu modò acceptentur sub conditione præstandi spiritualia.

Ob id donari potest fundus Ecclesiæ, vt ibi Capella construatur, donari potest argentum, vt construatur calix, tradi possunt Ecclesiæ paterna bona, vt ex ipsis erigantur beneficia, & datur pecunia, vt celebrentur Missæ, vel alia diuina Officia. Ita *S.Thom.*2.2.*quæst.*100. *artic.*3. *ad* 2.*Filiucius tract.*45. *cap.*9. *ad finem*, & alij communiter reste *Suarez cap.*39.*num.*20. contra Panormit. in *cap. cap. significatum num. 6. Innocentium cap.ne Prælati vices suas, Ananiam, & Anchar. ibidem*, & alios asserentes non licere pecuniam tradere Ecclesiæ cum pacto celebrandi Missas, vel diuina Officia, sed pecuniam simpliciter tradendam esse, & Ecclesiam in eo euentu teneri ex gratitudine ad celebrandam Missam, vel diuina Officia.

Dices, non potest vir sæcularis annectere spiritualia bonis temporalibus. Ergo non potest relinquere temporalia cum ordine præstandi spiritualia. Respondeo sæcularem non annectere spiritualia temporalibus, sed relinquere temporalia, vt annectantur, vel acceptentur, vt annexa.

13 Quæres tertiò, quid intelligatur nomine *muneris à lingua*. Respondeo hoc in loco intelligi actionem precum, seu supplicationum, & intercessionum, quæ lingua exerceri solent in fauorem illius, qui rem spiritualem confert: cùm enim huiusmodi preces, seu intercessiones fiant in fauorem illius, iure merito nomen muneris à lingua sibi vendicant.

Verum tamen est, vt huiusmodi actio, seu preces rationem pretij habeant, opus esse, vt fiant ex pacto expressè, vel tacitè inito cum eo, qui spirituale confert; tunc enim pretio æstimantur, & commutati videntur cum re spirituali, vt si quis det beneficium Titio, vt oret Principem pro se, vel vt ipsum laudet apud Principem, vel alium, si verò nullum pactum præcessit, vel si preces postulatæ non fuerunt à collatore beneficij, seu rei spiritualis, censentur factæ gratis; consequenter Simoniæ culpam non inducunt. Idem dic de adulatione, laudibus, signis beneuolentiæ, & honoris, factis ex præuio pacto in laudem collatoris, vel ad instantiam ipsius; hæc enim sunt pretio æstimabilia; si verò non fiant ex præuio pacto, Simoniæ culpam non inducunt, quia non habent rationem pretij defectu pacti, seu conuentionis. Ita *S. Thom.* 2. 2.*quæst.* 100.*art.*5.*ad* 3.*Sotus lib.*9.*de iustit.quæst.*7.*art.*3. *Victoria in relectione de Simon.num.*36.*Suarez cap.*40.*num.*12. *Filiucius tract.*45.*cap.*9. *Redoanus* 1.*parte de Simon. cap.*26. *sub finem, Lessius lib.*2.*cap.*35.*dub.*2.*num.*118.*Nauar.cap.* 23.*num.*102. & 107. & alij communiter, contra Adrianum *quodlibeto* 9.*art.*2.*dub.*1.*Siluestrum verb.Simonia.quæsito* 16.*vers. tertium*, & alios apud Azorium 3.*parte lib.*12. *cap.*18.*quæsito* 3. existimantes Simoniam committi, dum aliquid spirituale traditur ob preces, tamquam ob causam principalem motiuam.

Ex nostra sententia sequitur primò Simoniam committi, dum Episcopus beneficium alicui promittit, vt pro se intercedat apud Principem, seu pro se petat aliquam gratiam; intendit enim preces cum pacto, & pro precibus beneficium promittit.

Secundò Simoniam committi, dum collator beneficij promittit alicui beneficium, si de se honestè locutus fuerit coram aliis, vel signa honoris exhibuerit, vel se ipsius consanguineum esse professus sit; hoc enim est munus à lingua, factum ex præuio pacto expresso, vel tacito, vt suppono, & vocatur potius munus à lingua, quàm ab obsequio, quia obsequium, regulariter loquendo, fieri solet per modum seruilis operis; munus verò à lingua commune est omnibus, etiam nobilibus, nec fieri solet per modum seruilis obsequij. Ita *Suarez cap.*40.*ad finem, Filiucius cap.*9.*quæsito* 9.*num.*20. *Azor. cap.*18. *quæsito* 3. & alij communiter.

Tertiò sequitur Simoniam committi, dum collator intendens aliquem sibi obligare, promittit se beneficium ei collaturum, si ab eo petatur. Ratio est, tum quia intercedit pactum, quod iure canonico in beneficiis prohibitum est: tum quia cum re spirituali obligat sibi alterum, & hæc obligatio est pretio æstimabilis. Ita *Suarez n.*13.

14 Quartò sequitur, Simoniam committi ab eo, qui pecunia inducit familiarem, vel amicum Episcopi ad petendum pro se, vel pro alio beneficium: tunc enim pecunia parat sibi viam ad beneficium, & moraliter loquendo, ac virtualiter censetur pecuniam tradere pro ipso beneficio, seu emere beneficium, vt bene *Suarez num.*9.& *Filiucius num.*17. Perinde enim est pecuniam tradere procuratori, seu intercessori, ac tradere ipsi Collatori; cuicumque enim pecunia tradatur, beneficium præuia pecunia obtinetur; consequenter beneficium emitur: tum quia non traditur pecunia pro intercessione: vt est actus naturalis, (hoc enim pacto non æstimatur,) sed vt dicit ordinem, & connexionem cum beneficio, quod intenditur; consequenter æstimatio sumitur à beneficio, & sic emitur beneficium.

Et hoc verum est etiam si pecunia tradatur solum mediatori, seu intercessori, non verò Episcopo, seu collatori; sed collator gratis omnino, & pure beneficium conferat, vt patet, tum ex allatis rationibus: tum quia

Simonia committitur, non solùm cùm traditur beneficium pro pecunia, verùm etiam dum beneficium pro pecunia recipitur; sed tradens pecuniam in proposito casu, beneficium recipit pro pecunia, licèt Prælatus non conferat beneficium pro pecunia; ergo tradens pecuniam intercessori, seu familiari Episcopi, vel collatoris, Simoniam committit: tum quia in *cap. statuimus* 1. 2. *quæst.* 1. habetur, Simoniam committi posse in susceptione Ordinum, etiam si nihil tradatur collatori, vt si aliquid tradatur mediatori, non verò ordinanti. Ergo Simonia committi potest tradendo pecuniam intercessori,& mediatori, etiam si nihil tradatur collatori. Ita *Nauarr. in Manual. cap.* 23. *numer.* 106. *vers. ad quintam, Siluester verb.Simon. quæsito* 6. *Angelus verb.Simon.* 3.*numer.* 25. *Tabiena eodem verbo num.* 8. *Sotus lib.* 9. *de iust. quæstion.* 7. *artic.* 3. *Suarez loco cit. num.* 9. *& cap.* 53. *num.* 14. *& seq. Filiucius loco cit. numero* 17. *& cap.* 12. *quæsito* 7. *numer.* 12. Hinc patet quid dicendum sit dum pecunia traditur familiaribus, vel amicis Prælatorum ad obtinendam dispensationem, vel aliam gratiam spiritualem.

Obiicies, Simonia committitur tradendo spirituale pro temporali, vel è contra; in hoc autem casu non traditur temporale pro spirituali, cùm pecunia tradatur pro labore, seu fauore humano pretio æstimabili; Episcopus enim, seu collator beneficij, vel gratiæ spiritualis nihil accipit, sed mediator, seu intercessor accipit pecuniam,non pro collatione, sed pro postulatione, & intercessione, quæ est actus humanus pretio æstimabilis. Sicut ergo Episcopus non est simoniacus, ita neque mediator, pecuniam accipiens, aut orator, pecuniam mediatori tradens, cùm non emat beneficium, aut gratiam spiritualem, sed illam gratis obtineat,emendo solum fauorem humanum, qui remotè conducit ad consecutionem beneficij, non tamquam pretium illius, sed per modum beneuolentiæ, & amicitiæ. Et sicut donans aliquid Episcopo, aut illi inseruiens spe beneficij gratis ab ipso obtinendi, Simoniam non committit, ita nec illam committit tradens aliquid mediatori, vt beneficium gratis sibi à collatore conferatur. Respondeo in hoc casu tradi temporale pro spirituali, & non pro temporali, quia non emitur fauor mediatoris præcisè, sed quatenus conducit ad beneficium obtinendum. Et licet Episcopus Simoniacus non sit ratione bonæ fidei; Simoniacus tamen est mediator, qui pecuniam accipit,& orator, qui pecuniam tradit, vt patet ex rationibus superius allatis.

Addo, præfatos ligari etiam excommunicatione lata contra dantes, promittentes, vel accipientes aliquid pro gratia, vel iustitia in Romana Curia obtinenda, si hæc faciant pro obtinenda gratia in Romana Curia, vt alibi fusissimè docui.

15 Hic solùm aduertendum superest, Simoniam non committi, primò tradendo aliquid familiaribus Prælatorum, non vt intercedant, vel opitulentur, seu procurent; sed solùm vt sibi aditum, vel facilem ingressum ad Prælatum concedant; hoc enim est obsequium temporale pretio æstimabile, etiam si forte aliàs peccare possint contra iustitiam non admittendo gratis, dum ex officio tenentur admittere, nisi forte faciliorem aditum præbeant, vel maiora præstent obsequia, quam teneantur.

16 Secundò, tradendo pecuniam familiaribus, non vt intercedant, & procurent beneficium, sed solum vt certiorem faciant Prælatum de meritis oratoris: hoc enim est obsequium temporale pretio æstimabile, quod sicut ab Aduocato, vel ab ipso oratore fieri potest, ita etiam fieri potest à familiari, vel amico Prælati, modò limites Aduocati, seu informantis non excedat, & officium intercessoris non gerat, inducendo Prælatum ad gratiam concedendam; tunc enim videretur pretium, vel stipendium accepisse; non pro simplici, & pura informatione, sed pro intercessione; quam probauimus simoniacam esse, si fiat accepto pretio. Ita *Angelus, & Siluester locis citatis. Suarez cap.* 53. *num.* 17. *Filiucius cap.* 12. *quæsito* 7. *num.* 12. *ad finem. Azorius* 3. *parte lib.* 12. *de Simonia,cap.* 5. *quæsito* 4.

17 Quintò sequitur non committi Simoniam, dum quis absque pacto, vel promissione preces fundit apud Prælatum, vt sibi, vel alteri beneficium conferat. Ratio est, tum quia Simonia committitur dum temporale commutatur cum spirituali; sed qui precibus petit beneficium, non commutat temporale pro spirituali; preces enim nihil donant collatori, sed potius ordinantur ad recipiendam donationem ab eo, cui porriguntur; sicut quando aliquid à Deo petimus, non donamus illi: sed nobis donari optamus. Et licèt orando Deum, illum colamus, & honoremus, cùm ad ipsius cultum oratio dirigatur: tamen rogando hominem nihil illi conferimus, cum preces non dirigantur ad honorandum illum, qui petitur; sed in vtilitatem ipsius petentis: tum quia quod prauiis precibus tribuitur, gratis tribuitur, & recipiens obligatione antidorali, seu ex gratitudine obstrictus remanet erga collatorem rei spiritualis, quæ sibi ob preces confertur; ergo non emit illam: nam emens rem aliquam non remanet obstrictus venditori, nec gratiam ab eo recipere censetur, per se loquendo: tum quia dans mutuum propter preces non committit vsuram, ergo neque Simoniam committit qui spirituale confert propter preces. Sicut enim preces in mutuo non æstimantur pretio, ita neque in collatione rei spiritualis: tum quia sequeretur Simoniam committi ab eo, qui precibus rogat Sacerdotem, vt pro se Missam celebret, vel Pontificem, vt indulgentiam sibi concedat; sed hoc est falsum. Ergo etiam falsum est Simoniam committi, petendo, vel obtinendo precibus rem aliquam spiritualem, seu beneficium: & hoc verum est, etiamsi beneficium petatur pro se, vel pro alio, pro digno, vel pro indigno. Quamuis enim petens pro se, vel pro alio beneficium, cuius se, vel alium indignum putat, sacrilegium committat, non tamen Simoniæ culpam committit, quia non tradit temporale pro spirituali.

Sextò sequitur non committi Simoniam, dum quis precibus inducit aliquem ad rogandum Episcopum, vel Papam, vt sibi beneficium conferat; sicut enim preces absque præuio pacto non inducunt Simoniæ culpam, ita nec eam inducunt preces precum.

Neque obstat *cap. nemo Presbyterorum, de Simonia,* vbi reconciliatio, concessa gratia, vel fauore, simoniaca vocatur.

Respondetur enim primò,ibi sermonem esse de Simonia latè accepta, vt importat quamlibet turpem actionem occasione rei spiritualis præstitam.

Secundò nomine *fauoris*, vel *gratiæ* eo loco non intelligi fauorem, & gratiam, quam facit is qui preces exaudit, sed quam ipse intendit pro actione, quam facit: tunc enim Simoniam committit, quia intendit temporale pro spirituali. Hanc secundam responsionem approbat *Suarez num.* 11. sed mihi magis arridet prima, quam sequitur Hostiensis, & quamplures alij Canonistæ.

Septimò non committi Simoniam,dum quis laudibus extollit quemdam Prælatum, vt eius beneuolentiam, & amicitiam acquirat, sperans inde beneficium absque conuentione. Et hoc militat, siue id faciat in absentia, siue in præsentia ipsius Prælati, siue laudes veræ sint,siue falsæ; par enim est omnium ratio in hac parte.

Obiicies contra dicta in hoc *num.* 17. qui precibus petit beneficium (saltem dum petit pro indigno) vult dari beneficium propter preces; sed preces sunt aliquid temporale: ergo vult dari beneficium propter aliquid temporale:

temporale: ergo Simoniam committit. Respondeo velle dari beneficium propter preces, non quidem propter illas, tamquam propter pretium, sed tamquam propter motiuum, inducens collatorem ad conferendum beneficium; sicut beneficium aliquando confertur propter gratitudinem, non quidem proter illam, tamquam ob pretium; sed propter illam tamquam ob causam impulsiuam; aliud enim est dari propter preces, vel gratitudinem; aliud pro precibus, vel gratitudine: hæc secunda loquendi forma indicat dari pro pretio, non verò id semper significat prima.

§. II.

Quomodo cognoscere possimus pecuniam, vel rem aliam temporalem tradi tamquam pretium rei spiritualis.

1 *Pecuniam pro re spirituali traditam fuisse, quomodo cognoscere possimus tam in foro interno, quam externo.*

2 *Dubitans rem temporalem traditam fuisse gratis, vel animo obtinendi beneficium quomodo se gerere debeat.*

VNICA PROPOSITIO.

1 AD cognoscendum, an res temporalis tradita sit pro re spirituali, iudicium ferendum est ex assertione delinquentis; ipsius enim testimonio standum est. Ratio est, quia culpa Simoniæ magna ex parte pendet ab intentione operantis. *cap. tua nos. de Simonia.*

Si verò loquamur in foro externo, seu quoad alios, qui iudicium ferre debent de actione alterius, censeo has regulas assignari posse.

Prima est, vt inspiciatur, an simpliciter vetitum sit intuitu Religionis dare, vel accipere aliquid in tali materia, & tali modo: tunc enim si aliquid tradatur, vel accipiatur, præsumitur Simonia, quia constat de lege, & de actione facta contra legem; vt si vetitum sit intuitu Religionis quicquam tradere tempore confessionis, vel Baptismi, & Sacerdos aliquid eo tempore accipit.

2 Secunda est, vt inspiciatur, an adsit aliquis probabilis titulus tradendi rem temporalem, qui simoniacam labem non contineat, & eius suspicionem purgare possit, vt est titulus sustentationis debitæ operario, aut titulus redimendæ vexationis, aut titulus laboris extraordinarij, aut titulus liberalitatis, vt ostendam *quæst. 6.*

Si titulus aliquis intercedit, præsumendum est, pecuniam, vel rem aliam pretio æstimabilem non dari tamquam pretium rei spiritualis. Ratio est, tum quia in facto alterius non præsumitur delictum, *l. merito ff. pro socio.* tum quia factum proximi in meliorem partem, & intentionem accipiendum est, si factum capax est illius melioris partis, & intentionis, vt expressè habetur in *cap. 2. Estote misericordes, extra, de regul. iur. & cap. dudum ad finem de præsumpt.* tum quia quilibet ius habet ad bonam famam, & opinionem, cum in illius possessione existat: ergo nisi oppositum constet, vel ex sufficientibus coniecturis colligatur, præsumendus est innocens, & immunis à delicto. & hoc verum esse potest, etiamsi pactum aliquod intercessit: Nam pactum honestum esse potest, consequenter præsumitur factum ob titulum honestum, nisi sufficientes coniecturæ in oppositum existant.

Maior difficultas est, quando non adest aliquis probabilis titulus excusans traditionem rei temporalis; sed solum dubitatur, an traditio rei temporalis facta sit gratis, & liberaliter. Respondeo in tali euentu recurrendum esse ad alias coniecturas, quarum prima est, vt inspiciatur, an præcesserit aliqua pactio, vel taxatio rei temporalis tradendæ: tunc enim non præsumitur liberalis traditio: tum quia ex pacto consurgit obligatio, liberali donationi contraria, & taxatio supponit pactionem: tum quia pactio de re temporali vetita est in traditione rerum spiritualium, *cap. tua nos. de Simon. & cap. vlt. de pactis.*

Secunda coniectura est, vt inspiciatur, an res temporalis non spontè tradatur; sed exigatur ab eo, qui spirituale confert; nam si non spontè tradatur, sed exigatur, non præsumitur liberaliter donari, sed potius commutari cum re spirituali, *extrauag. 1. de Simon.* vbi vetitum est exigere, & patet à simili ex *cap. quoniam de censib.* vbi vetitum est laico exigere pedagium à Clerico transeunte, quamuis non sit vetitum accipere aliquid sponte oblatum, vt docui in Bulla Cœnæ Domini.

Tertia coniectura est, vt quando non adsunt aliquæ coniecturæ ex duabus prædictis; attendantur ea, quæ habentur in *cap. & si quæstione de Simon.*

Primum est qualitas personæ, an sit liberalis, an contemptrix diuitiarum, an timoratæ conscientiæ, & honestis moribus: huiusmodi enim coniecturæ suspicionem Simoniæ maximè minuunt. Item an sit diues, vel pauper; nam quod respectu vnius modicum censetur, respectu alterius esse potest magnum, consequenter minuit opinionem donationis. Item an tradens sit vir nobilis; nam in viro nobili faciliter præsumi potest donatio; quia viri nobiles proni sunt ad largiendum; hanc enim sibi quodammodo nobilitas legem imponit, vt debere se, quod spontè tribuit, existimet, & nisi in beneficiis suis creuerit, nihil se præstitisse putet, vt expressis verbis dicitur in *cap. prudentes 1. de donationibus.* Item attendenda est necessitudo, familiaritas, consanguinitas, seu vinculum ipsarum personarum inter se; nam quò maius vinculum inter ipsas personas tradentes, & accipientes reperitur, eò facilius coniici potest liberalis traditio.

Secundum est quantitas rei, an videlicet sit valdè magna, mediocris, vel tenuis. Si tenuis est, censetur liberaliter tradi; nullus enim ferè adeò demens est, vt velit rem spiritualem, quæ excellentissima est, & maximi momenti, cum re vili conferre, & commutare. Si quantitas rei nimis magna est, non præsumitur liberaliter donari, quia nullus præsumitur res suas prodigere *cap. super hoc de renunciat.* Si quantitas rei ex se mediocris est, & dubia, recurrendum est ad qualitatem personæ, an sit diues, vel pauper, vel aliis qualitatibus exculta, de quibus dictum fuit in *vers. primum.* Item attendenda est dignitas, & excellentia rei spiritualis, nam quò excellentior fuerit, eò maior quantitas rei temporalis requiritur ad præsumendum rem temporalem traditam fuisse tamquam pretium rei spiritualis. Item non leue indicium desumitur ex materia ipsa temporali. nam si tradantur esculenta, vel poculenta, quæ breui consumi possunt, non præsumuntur tradi tamquam pretium rei spiritualis; Secus si pecunia ipsa tradatur; hæc enim rarò liberaliter tradi consueuit.

Tertium est circumstantia temporis, an videlicet res tēporalis detur ante traditionem rei spiritualis, vel in ipsa traditione rei spiritualis, vel post; huiusmodi enim circumstantia prodest ad coniiciendum, an res temporalis liberaliter tradatur, licet non sit ex se sufficiens ad iudicium firmiter ferendum, nec æquè iuuet ad præsumendum; nam si res temporalis datur, dum res spiritualis confertur, inducit aliquam suspicionem commutationis, seu recompensationis pro re spirituali: ob id in *cap. emendari 1. quæst. 1.* statuitur, vt qui baptizantur, nummos in concham non mittant (vt fieri solebat) ne Sacerdos, quod gratis accepit, pretio distrahere videatur. Si res temporalis datur ante collationem rei spiritualis, redolet aliquam suspicionem: quia videtur tradi vt res spiritualis conferatur, & collator inducatur ad tradendam rem spiritualem. Si verò traditur post factum, facilius

facilius præsumi potest donatio, præsertim si mora temporis intercessit: frequenter enim post factum traditur temporale titulo gratitudinis. ita *Gloss. in cap. emendari 1. quæst. 1. Suarez. cap. 36. num. 8. & sequentibus, Filiucius tract. 45. cap. 9. quæsito 3. num. 4. & 5.* & alij.

QVÆSTIO II.

Quotuplex sit Simonia.

1 *Simonia triplex est.*
2 *Mentalis Simonia quid sit.*
3 *Conuentionalis Simonia quid sit.*
4 *Realis Simonia in quonam consistat.*
5 *Simonia realis an requirat traditionem rei ex vtraque parte.*
6 *Confidentialis Simonia ad quam Simoniæ speciem reducatur.*
7 *Simonia solo iure Ecclesiastico prohibita ad quamnam Simoniæ speciem pertineat.*
8 *Simonia ficta, an pertineat ad aliquam Simoniæ speciem.*
9 *Mentalis Simonia non semper committitur tradendo temporale, occasione spiritualis, nisi spirituale intendatur tamquam pretium rei spiritualis.*
10 *Mentalis Simonia committitur, dum mens, seu intentio fertur in obiectum simoniacum solum ob Ecclesiæ prohibitionem.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Simonia est triplex, Mentalis, conuentionalis, & realis.

2 Mentalis dupliciter accipitur, primò pro nudo proposito, seu desiderio committendi Simoniam: hæc enim sola mente concipitur, & nulla ratione cum externo actu coniungitur, vt si quis intentionem habeat dandi pecuniam pro beneficio; sed postea pœnitentia ductus, vel alia ratione impeditus intentionem suam opere non compleat, nec vllam de hac re conuentionem faciat.

Obserua tamen, dum iura loquuntur de Simonia mentali, non esse intelligenda de Simonia mentali hoc primo modo explicata, tum quia hæc continetur in reali, vel conuentionali, cum realis, & conuentionalis supponat mentalem, & cum ea vnum peccatum constituat: tum quia iura loqui videntur de illa Simonia, quæ sub pœnas Ecclesiasticas cadere potest; solum autem propositum, vel desiderium cadere non potest sub pœnas Ecclesiasticas, cum Ecclesia de internis non iudicet: tum quia Simonia consistat in emptione, aut venditione rei spiritualis pro temporali lucro; emptio autem, & venditio sunt contractus externi.

An autem Simonia mentalis committi possit etiam in iis, quæ mala sunt malitia Simoniæ, quia prohibita, constabit ex dicendis *dub. 2.*

Secundò Simonia mentalis accipitur pro illa actione, quæ fit mente simoniaca; sed ex se, & ex circumstantiis Simoniam non præfert, vt si Capellanus pecuniam titulo sustentationis, seu eleemosynæ relictam pro celebratione quotidianæ Missæ accipiat intentione accipiendi illam tamquam pretium Missæ, nullo dato exterius signo, quo indicet se pecuniam accipere tamquam pretium Missæ: hic enim committit Simoniam mentalem, quia intentione simoniaca facit actum externum, in quo Simoniæ labes non apparet *cap. tua nos, & cap. vltimo de Simonia.* Sicut expuens in Ecclesia intentione contemnendi Ecclesiam, sacrilegium mentale committit, quamuis actus externus ex se indifferens sit, & sacrilegam intentionem non prodat. Idem valet in aliis actibus indifferentibus, quibus peculiaris malitia communicari potest, etiam si in exteriorem actum non prodeat. Addo fieri posse, vt Simonia mentalis aliquando committatur ab vno tantum, aliquando ab vtroque: vt si aliquid exterius tradi solum videatur animo gratuito, vel ad sustentationem; sed accipiens intendat illud accipere tamquam pretium rei spiritualis, & tradens intendat tradere tamquam pretium rei spiritualis; sed nullus prauam suam mentem verbis, seu conuentione, aut alia ratione manifestet; hæc enim est Simonia mentalis, quia mente retinetur, & exterius non apparet actum externum ea intentione fieri; ita *Sotus lib. 9. de iust. quæst. 8. artic. 1. Nauarr. cap. 23. num. 102. Redoanus 1. parte cap. 2. Suarez cap. 41. num. 3. Filiucius tractat. 45. capit. 10. quæsito 1. numero 3. Reginaldus lib. 23. num. 153. Azor. 3. part. lib. 12. cap. 1. de Simonia, & capit. 2. quæsito 1.*

An autem Simonia mentalis committatur, quoties temporale intenditur ob actionem spiritualem, constabit ex dicendis *dub. 1.*

3 Conuentionalis consistit in pacto, seu conuentione expressa, vel tacita dandi, vel recipiendi temporale pro spirituali; hæc Simonia distinguitur à mentali ob conuentionem externam, quam non includit mentalis: distinguitur verò à reali, quia non habet adiunctam rei traditionem.

4 Realis est illa, qua res temporalis traditur, vel accipitur pro spirituali.

5 Dissensio tamen est inter Doctores; an ad Simoniam realem requiratur mutua traditio, an sufficiat traditio rei ex vna parte. *Sotus lib. 9. de iust. quæst. 8. artic. 1. Filiucius numero 5.* & alij existimant Simoniam realem committi traditione rei spiritualis cum promissione rei temporalis. Alij putant Simoniam realem committi non solùm quando traditur res spiritualis cum pacto rei temporalis, verùm etiam dum traditur sola res temporalis cum pacto rei spiritualis. Valentia verò *tom. 3. disputat. 1. quæst. 16. puncto 5. Nauarr. cap. 23. num. 104.* citans Cassadorum, & Gometium, *Sum. Corona in Summa de Simonia num. 9. Azor. 3. parte lib. 12. cap. 2. de Simonia, Rodriquez in Summa cap. 55. Ugolinus tab. 1. cap. 61. §. 1. Reginaldus lib. 23. num. 152.* putant ad Simoniam realem requiri vt vtrinque ad actum perueniatur dando, & recipiendo. Verum istæ opiniones conciliari possunt, dicendo Simoniam realem incompletam committi, dum ex vna tantum parte adimpletur, vt si tradatur res spiritualis, cum pacto rei temporalis recipiendæ: completam verò censeri dum vtrinque ad actum traditionis peruenitur.

Hæc distinctio Simoniæ maximè obseruanda est, vt cognoscatur quando nam pœnæ contra Simoniacos latæ incurrantur, de quibus infra. Aliqui tamen Doctores Simoniam solum diuidunt in mentalem, & realem; sub reali tamen comprehendunt conuentionalem. Alij diuidunt in mentalem, & conuentionalem; Sed necesse est, vt sub conuentionali comprehendant realem; nostra tamen diuisio melior, & perfectior est, quia est adæquata, & complectitur omne Simoniæ genus.

6 Obiicies, dari potest Simonia confidentialis in beneficiis; Sed hæc non reuocatur ad vllum membrum præfatæ diuisionis; ergo imperfecta, & manca videtur præfata diuisio Simoniæ in mentalem, conuentionalem, & realem. Respondeo Simoniam confidentialem reduci aliquando posse ad mentalem, aliquando ad conuentionalem, aliquando ad realem: ad mentalem reuocatur, quando quis resignat beneficium intentione obligandi alterum: sed ei non manifestat suam intentionem; quamquam hæc non est propriè Simonia confidentialis, nec cadit sub pœnas Simoniæ confidentiali impositas; ad conuentionalem reuocatur, dum pactum initur de resignando,

gnando, vel conferendo, præsentando, vel instituendo cum pacto, vt beneficium sibi, vel alteri restituatur, vel vt sibi, vel alteri pars fructuum tradatur. Realis verò confidentialis contingit, dum beneficium re ipsa renunciatur, vel confertur cum pacto, vt sibi, vel alteri restituatur, vel vt sibi, vel alteri pars fructuum tradatur; & hæc Simonia cadit sub pœnas latas à Pio IV. etiam si non sit completa ex vtraque parte, sed solum resignatum, vel collatum sit beneficium cum præfato pacto, & effectus restitutionis nondum secutus sit, vt infra explicabo, dum loquar de pœnis contra committentes Simoniam confidentialem latis.

Obiicies secundò, aliqua donatio, & acceptio rei temporalis, facta occasione rei spiritualis, prohiberi potest ab Ecclesia tamquam simoniaca, etiam si nulla omnino pactio, vel traditio rei temporalis pro spirituali intercedat; ergo dari potest aliqua Simonia, quæ sub præfata diuisione non contineatur.

7 Respondeo fieri posse, vt aliqua largitio, & acceptio prohibeatur ab Ecclesia tamquam simoniaca, & re ipsa malitiam Simoniæ habeat, etiam si largitio illa, vel acceptio pura intentione fiat, & sine vllo pacto tacito, vel expresso; in tali enim euentu Ecclesia facit, vt id quod non erat materia Simoniæ, sit materia Simoniæ, posita prohibitione Ecclesiæ; multa enim ab Ecclesia, intuitu alicuius virtutis, præcipiuntur, vel prohibentur, quæ posito præcepto, vel prohibitione Ecclesiæ, ad eam virtutem pertinent, cuius intuitu latum fuit præceptum. Cùm ergo Ecclesia intuitu Religionis prohibet aliquam acceptionem, vel largitionem ob suspicionem, vmbram, periculum, vel præsumptionem Simoniæ, quæ sequi posset, nisi acceptio, vel largitio prohiberetur, sequitur largitionem, vel donationem ab Ecclesia prohibitam tali occasione intuitu Religionis simoniacam esse, & huiusmodi Simonia reuocatur ad realem, & conuentionalem, quia Ecclesia præsumit conuentionem intercessisse, & rem temporalem tradi intuitu spiritualis; & licet non sit vera Simonia, cum non sit contra ius naturale, & diuinum, est tamen Simonia putatiua, & existimata ob prohibitionem ab Ecclesia factam intuitu Religionis in materia spectante ad traditionem, vel acceptionem rerum temporalium occasione spiritualium.

Dixi *ob prohibitionem ab Ecclesia factam intuitu Religionis in materia spectante ad traditionem, vel acceptionem rerum temporalium, occasione spiritualium*, vt innuerem non incurri Simoniam ob quamlibet prohibitioné Ecclesiæ: sed ob illam, quæ fertur intuitu Religionis in materia spectante ad traditionem vel acceptionem rerum temporalium occasione spiritualium. ob id Simonia incurritur, dum conferens ordines petit aliquid ab eo, cui ordines confert: nam huiusmodi petitio prohibetur ab Ecclesia præfato intuitu, & intentione *cap. sicut Episcopus* 1. *quæst.* 2. & in Concilio Tridentino *sess.* 24. *cap.* 18. *de reformat. & cap. cum in Ecclesia de Simon.* prohibetur quicquam exigi pro benedictionibus nuptiarum, vel collatione aliorum Sacramentorum, & *cap. Iacobus de Simon.* interdicitur exactio prádij in receptione noui Canonici. In opposito Iudex accipiens munera contra sacrorum Canonum prohibitionem, non incurrit Simoniæ labem. Quamuis enim receptio munerum Iudici vetita sit, *cap. statutum de rescrip.* tamen huiusmodi receptio non est materia Simoniæ, quia non est prohibita intuitu Religionis in materia respiciente commutationem spiritualium cum temporalibus. Idem dic de Episcopo, qui aliquid in visitatione recipit contra *cap.* 1. *de censibus in* 6. hic enim Simoniacus non est, vt patet ex ratione proximè allata, & bene tradit *Suarez tom.* 1. *de Religione lib.* 4. *cap.* 49. *num.* 5. 6. & 7. *Filiucius tract.* 45. *cap.* 10. *quæsito* 13. *num.* 44. *Valentia punct.* 2. *sub finem. Reginaldus lib.* 23. *cap.* 11. *quæst.* 4. *num.* 155. Azor. loco citato.

8 Obiicies tertiò, dari potest Simonia ficta: sed hæc non est mentalis, conuentionalis, siue realis: non mentalis, quia Simonia mentalis consistit in intentione emendi, aut vendendi rem spiritualem; qui autem Simoniam fictam committit, non intendit emere, aut vendere rem spiritualem; sed potius decipere, & mendacium committere: neque est conuentionalis, tum quia hæc intrinsecè supponit mentalem: tum quia conuentionalis consistit in contractu permutationis, seu ex conuentione permutandi spirituale pro temporali; hic autem non adest contractus, cùm non adsit intentio contrahendi, seu tradendi rem spiritualem, vel temporalem, seu ad id se obligandi, vt suppono. Simonia enim ficta committitur, dum quis exterius promittit rem spiritualem pro temporali, vel rem temporalem pro spirituali absque animo tradendi, & se obligandi ad rem ipsam tradendam. Neque est Simonia realis, quia hæc supponit conuentionem, & pactum. ergo assignanda est alia diuisio Simoniæ, ad quam reuocari possit Simonia ficta. Respondeo Simoniam fictam non esse veram Simoniam, sicut fictum aurum non est aurum, & proferens hæresim sine mente hæretica, non est hæreticus, &c. consequenter opus non est assignare aliam diuisionem, in qua Simonia ficta explicitè contineatur. ita *Caiet. tom.* 2. *opuscul. tract.* 9. *quæst.* 2. *Sotus lib.* 9. *de iust. quæst.* 8. *artic.* 1. *Reginaldus lib.* 23. *num.* 187. *Petrus Nauarr. lib.* 2. *de restitut. cap.* 2. *num.* 411. *Toletus lib.* 5. *cap.* 90. *num.* 4. *Suarez lib.* 4. *de Simon. cap.* 42. *num.* 4. & *seq. Filiucius tract.* 45. *cap.* 10. *quæsito* 2. *Lessius lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 1. *num.* 11. *contra Martinum Nauarrum in cap. vltim. de Simon. num.* 10. & *in Manuali cap.* 23. *num.* 106. *vers.* 8. *ad tertium.* existimantem esse veram Simoniam, & comprehendi sub conuentionali.

Hinc sequitur primo illum non esse verè Simoniacum, qui promittit beneficium pro pecunia, intentione solum recipiendi pecuniam, non verò tradendi beneficium: quamuis enim alter verè Simoniacus sit quoad affectum; cum intendat tradere pecuniam pro beneficio; quoad rem tamen, seu effectum non est Simoniacus, quia vera Simonia consistit in conuentione, seu contractu oneroso inter duos; hic autem reipsa non adest conuentio, cùm hæc non subsistat, nec vires habeat sine mutuo consensu, vt patet in matrimonio, & in aliis contractibus onerosis. Idem militat, dum fictio tenet se ex parte promittentis pecuniam, non vero ex parte promittentis spirituale, quia vera conuentio non potest esse ex vna tantum parte, vt probatum est. Idem à fortiori militat, dum fictio contingit ex parte vtriusque, nam si defectus intentionis in vno contrahente efficit Simoniam fictam, & non veram, multo magis fictam reddit defectus consensus in vtroque. Negandum tamen non est, quin committentes Simoniam fictam rei sint culpæ Simoniæ, quatenus cooperantur actui, quem alter præst. e mente simoniaca, vel, quem mente simoniaca ab eo præstari putat, vt patet ex regulis generalibus traditis de peccatis, & patet ex supra dictis *punct.* 1. *num.* 5.

Secundò sequitur committentem Simoniam fictam non subiici pœnis contra Simoniacos latis, quia non est verè Simoniacus; sicut exterius proferens hæresim absque intentione hæretica, aut exterius adorans idolum absque intentione colendi, non incurrit pœnas hæreticorum. ita Doctores citati; ob id Lessius, & Nauarrus *locis citatis* asserunt beneficium cum Simonia ficta obtentum retineri posse, si à legitimo collatore sit collatum. Verum tamen est committentes Simoniam fictam in foro externo præsumi Simoniacos; consequenter puniri posse tamquam Simoniacos, cum externum opus simoniacum faciant, vt bene *Suarez num.* 5. & alij.

Dices cum Nauar. ibi adest vera Simonia, vbi adest communicatio rei spiritualis pro temporali, seu datio non gratuita rei spiritualis pro temporali, vel è contra, sed in Simonia, quæ ficto animo fit, adest vera commutatio spirituali

pirituali pro temporali; nam licet illa actio, quod quis fictè promittit alteri beneficium, vt pecuniam recipiat, interius sit ficta, nihilominus est vera actio. ergo etiam est vera commutatio. ergo est vera Simonia, si non realis, saltem conuentionalis. Confirmatur, quia, sicut verè Simoniacus esset ille, qui pro obtinendo beneficio promitteret centum aureos, non intendens tradere tot nummos confectos ex vero auro, sed ex adulterino, seu ex aurichalco, ita, &c. Respondeo non committi veram Simoniam, nisi adsit vera conuentio; non potest autem adesse vera conuentio sine intentione, nec tunc fit commutatio cum alio, quia tradens pecuniam non intendit commutare pecuniam cum illa actione ficta, seu cum re spirituali. Ad confirmationem respondeo illum esse Simoniacum, quia intendit tradere rem temporalem pro spirituali, licet non intendat tradere illam eamdem, quam exterius verba prædemonstrant.

9 Sed modo circa Simoniam mentalem dubium est primò, vtrum Simonia mentalis semper committatur, dum temporale commodum intenditur per actionem spiritualem, vel è contra.

Respondeo duplicem esse Doctorum sententiam.

Prima affirmat Simoniam mentalem committi, quoties per actionem spiritualem principaliter intenditur aliquid temporale, vel quoties per actionem temporalem, seu traditionem rei temporalis principaliter intenditur aliquid spirituale, mediante illo temporali. Ratio est, quia qui tradit aliquid spirituale, principaliter intendens temporale, intendit commutare vnum pro alio; sed intendens commutare spirituale cum temporali Simoniam committit. ergo illam etiam committit, qui spirituale tradit principaliter intendens temporale, vel è contra. ita *Gloss. in cap. vnico de Clerico resid. verb. receperit in 6. Maior in 4. dist. 15. quæst. 29. ad 5. & dist. 25. quæst. 2. ad 2.* & alij.

Ex hac sententia sequitur Canonicum, qui ad Chorum accedit principali intentione propter distributiones, reum esse labis Simoniacæ. Idem sentiunt de illo, qui Missam principaliter celebrat propter stipendium, aut fit Monachus principaliter propter Abbatiam, quam principali intentione sperat, mediante statu Monachali, aut qui Episcopo inseruit principaliter intendens beneficium.

Secunda sententia, cui adhæreo, asserit Simoniam mentalem non committi, nisi intendatur temporale tamquam pretium rei spiritualis, vel spirituale tamquam pretium rei temporalis; committitur verò Simonia, dum pro spirituali intenditur temporale tamquam pretium, siue intendatur tamquam finis principalis, siue tamquam finis minus principalis, seu secundarius. ita *Sotus lib. 9. de iust. quæst. 2. art. 2. vers. postremum dubium, Victoria in relect. de Simon. num. 33. & seq. Suarez lib. 4. cap. 44. num. 8. Filiucius tract. 45. cap. 10. quæsito 4. Valentia tom. 3. disp. 6. q. 16. p. 3. q. 2.* & alij.

Quod Simonia mentalis non committatur, nisi intendatur temporale tamquam pretium, probatur, quia actus internus malitiam sumit ab externo, ab eòque specificatur tamquam ab obiecto proximo; sed actus externus non habet malitiam Simoniæ, nisi res spiritualis tradatur pro temporali pretio, vt patet ex definitione Simoniæ. ergo actus internus non habet malitiam Simoniæ, nisi pro obiecto habeat traditionem rei spiritualis pro temporali, tamquam pretio, vel è contra. ergo Simonia mentalis non committitur, nisi intendatur temporale tamquam pretium rei spiritualis, vel è contra. Quod vero Simonia committatur non solum, quando per spirituale intenditur temporale principaliter tamquam pretium, verùm etiam, quando temporale traditur minus principaliter tamquam pretium. Probatur, quia non repugnat intendi pretium secundariò, seu accessoriè, cum ad rationem pretij per accidens sit ratio finis principalis, aut secundarij, seu accessorij, quoad mentem operantis; nam, qui Sacramentum ex gratia confert, intendens mercedem pro collatione Sacramenti; Simoniacus est, siue illam intendat, vt finem principalem, siue vt secundarium, vel, vt alij loquuntur, tamquam ob causam solum impulsiuam, seu excitatiuam; potest enim quis aliquando pretium siue stipendium intendere secundariò, & minus principaliter, vt quando miles principaliter militat ob patriæ defensionem, & minus principaliter ob pecuniam, vt pretium sui laboris, & industriæ, & professor alicuius artis potest aliquando illam exercere principaliter ob honorem, secundariò ob pecuniam, tamquam ob pretium, & potest quis indigenti rem aliquam vendere principaliter, vt illi rem gratam faciat, vel vt necessitate subleuetur, secundariò, vt pecuniam, seu pretium recipiat. ergo signum est ad rationem pretij non requiri, vt principaliter intendatur; consequenter ad Simoniam non requiritur, vt pro actione spirituali principaliter intendatur temporale, tamquam pretium.

Ex dictis sequitur primò non committi Simoniam ab eo, qui sacrum facit intendens recipere pecuniam in eleemosynam, seu ad sustentationem. Ratio est, tum quia non intendit pecuniam tamquam pretium rei spiritualis, sed rem spiritualem gratis præbet, intendens pecuniam titulo eleemosynæ, seu sustentationis, quem titulum infra ostendam esse iustum, & honestum, tum quia, sicut tradens Sacerdoti stipendium pro Missa non est Simoniacus, quia non tradit tamquam pretium rei spiritualis, sed ad sustentationem, ita non est Simoniacus Sacerdos, qui eo pacto recipit. Et hoc verum est, etiam si pecunia principaliter intẽdatur modo non intendatur tãquam pretium, sed in sustentationẽ, aut eleemosynam. Ratio est, tum quia intentio ipsa non est magis peccaminosa, quàm opus ipsum; opus autem accipiendi pecuniam ad sustentationem non est Simoniacum. ergo neque ipsa intentio est Simoniacà: tum quia Sacerdos in peccato mortali celebrans, vt pecuniam in sustentationem recipiat, non est reus Simoniæ, sed hic principaliter intendit pecuniam, (non enim principaliter respicit, vel intendit cultum Dei: nam si hunc intenderet, vel respiceret, à celebratione potius abstineret; committit enim sacrilegium celebrando cum lethali culpa) ergo non committitur Simonia mentalis ab eo, qui pro acceptione spirituali principaliter, vel minus principaliter intendit rem temporalem in sustentationem, vel eleemosynam, aut alio titulo honesto, modò non intendat tamquam pretium.

Secundò sequitur, non committi Simoniam à concionatore, qui principali intentione intendit dignitatem, honorem, ac laudem, quam ambit. Ratio est, quia non intendit dignitatem, & honorem, tamquam pretium: reus tamen est alterius culpæ pro qualitate finis, quem sibi proponit, vt patet ex regulis generalibus. Et quamuis Tabiena *verb. Simonia num. 18.* & alij dicant concionantem principaliter ad assequendam laudem, & honorem, committere Simoniam, nihilominus non loquuntur de Simonia propriè, & strictè accepta, sed latè, & impropriè, quatenus dicit sacrilegium, vel aliud peccatum.

Tertiò sequitur committi Simoniam ab eo, qui ad Chorum accedit intendens distributiones accipere, tamquam pretium celebrationis diuini Officij, seu intendens diuinum Officium vendere, seu intendens distributiones tamquam fructum commensuratum diuino Officio, seu sacro ministerio; tunc enim virtualiter intendit vendere; consequenter intendit temporale tamquam pretium ministerij spiritualis; secus si recipere intendat distributiones in sustentationem, quamuis illas principaliter intendat. ita *Sotus lib. 9. de iust. quæst. 6. art. 2. Valentia loco cit. vers. sed ponunt,* & alij DD. citati.

Ad

Ad rationem primæ ſententiæ reſpondeo illum, qui pro ſpirituali opere intendit temporale tamquam pretium, habere intentionem commutandi ſpirituale cum temporali, conſequenter eſſe reum Simoniæ: ſecus ſi non intendat tamquam pretium.

10 Secundo dubium eſt, vtrum Simonia mentalis committi poſſit, dum mens fertur in obiectum, ſeu actum externum, ſimoniacum ſolum ob prohibitionem Eccleſiæ, (hæc vocatur Simonia, quia prohibita, non autem dicitur prohibita quia mala) vt ſi quis intendat emere officium Eccleſiaſticum prohibitum emi, aut ſi intendat priuata auctoritate permutare beneficium cum alio.

Reſpondeo, duplicem eſſe Doctorum ſententiam; Prima negat Simoniam, ſolo iure canonico inductam, committi poſſe mentaliter per prauam intentionem. Ratio eſt, quia actus merè internus non cadit ſub Eccleſiaſticam poteſtatem, & Eccleſia non poteſt præcipere, vel prohibere actus merè internos. ita Gloſſ. *in cap. ex parte 1. de offic. deleg. verbo dimittere*, & alij.

Secunda ſententia affirmat Simoniam mentalem contrahi poſſe dum mens verſatur circa ea, quæ ſimoniaca ſunt, quia prohibita. Ratio eſt, quia voluntas faciendi opus ab Eccleſia prohibitum eſt mala ea ſpecie malitiæ, qua eſt ipſum opus prohibitum, etiamſi ad actum externum non progrediatur. Ob id habens intentionem comedendi ſæpius in die ieiunij, peccat contra præceptum ieiunij, etiam ſi poſtea reipſa ſæpius non comedat, vel habens intentionem furandi crumenam Titio in Eccleſia, ſacrilegium mentale committit, & habens intentionem laborandi tali die feſto, peccat contra præceptum Eccleſiæ de colendo eo die feſto, quamuis poſtea re ipſa ſeruile opus non præſtet, & ſic de cæteris. ita Adrianus *quodlib. 9. art. 2. Suarez cap. 44. num. 16. & Filiucius tract. 45. cap. 20. quæſito 4. numero 19.* & alij communiter, quos retuli in *tract. de legibus*, vbi regulas generales tradidi.

Ad rationem primæ ſententiæ reſpondeo actum merè internum nõ cadere ſub Eccleſiaſticam poteſtatem quoad pœnas; quoad culpam tamen indirectè cadit, quatenus Eccleſia prohibet actum externum, à quo malitiam ſumit actus internus, qui circa ipſum verſatur. ideo enim velle officium Eccleſiaſticum emere eſt malum, quia prohibitum ab Eccleſia emere tale officium, ſicut velle furari crumenam Titio in Eccleſia, eſt malum malitia ſacrilegij, quia prohibitum eſt ab Eccleſia in reuerentiam ſacri loci, & ſic de cæteris, quæ ſunt mala, quia prohibita.

QVÆSTIO III.

Quo iure prohibita ſit Simonia, & quale peccatum ſit.

1 *Simonia prohibita eſt iure naturali, diuino & humano.*
2 *Simonia dari poteſt ſolo iure humano prohibita.*
3 *Simoniæ humanæ quænam ſit materia.*
4 *Procurator quiſnam dicatur.*
5 Oeconomi *vel* Caſtaldi *nomine quis intelligatur.*
6 *Manſionarius, quiſnam dicatur.*
7 *Primicerij officium quodnam ſit.*
8 *Functiones officiorum Eccleſiaſticorum, an ſint materia Simoniæ.*
9 *Bona immobilia vel mobilia Eccleſiæ, an ſint materia Simoniæ.*
10 *Eccleſia quomodo facere poſſit, vt id quod non eſt materia Simoniæ, ſit materia Simoniæ.*
11 *Simonia eſt peccatum mortale ex ſuo genere contra Religionem.*
12 *Simonia formaliter adeo mala eſt, vt numquam licita fiat etiam per diuinam potentiam.*
13 *Simonia non poteſt eſſe veniale peccatum ratione paruitatis materiæ.*
14 *Simonia cuinam virtuti opponatur.*

PRIMA PROPOSITIO.

SImonia prohibita eſt iure diuino, naturali, & humano.

1 Quod prohibita ſit iure diuino, patet 1. ex 3. *Regum* 13. vbi reprehenditur Ieroboam eo quod daret Sacerdoti pretium. Secundò ex verbis Chriſti Matthæi 10. *gratis accepiſtis gratis date.*

Quod Simonia prohibita ſit iure naturæ, probatur, quia ratio noſtra lumine fidei inſtructa naturaliter dictat res ſacras ſanctè tractandas eſſe; qui autem rem ſacram vendit, vel permutat, non ſanctè illam tractat, cùm illam pro re vili, id eſt, pretio temporali commutet, iuxta illud, quis non putat vile eſſe quod venditur? tum quia *Actorum* 8. Petrus dixit Simoni Mago: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quoniam donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri*: ſupponit ergo aliàs malum eſſe rem ſpiritualem pretio contrectare.

Quod Simonia non ſolum prohibita ſit iure diuino, & naturali; verùm etiam iure humano poſitiuo conſtat ex *toto titulo de Simonia.*

2 Quæres primò vtrum dari poſſit aliqua Simonia iure tantum humano prohibita.

Reſpondeo affirmatiuè cum Suarez *tom. 1. de relig. libro 4. cap. 2. numer. 1. Azor. libr. 12. cap. 1. quæſt. 2. ad finem, Reginaldo libro 23. numer. 155. Leſſio libr. 2. cap. 35. dub. 4. 4. numer. 25.* Filiucio, Vgolino, Canoniſtis communiter *in cap. quæſitum, & cap. cum olim de rerum permut.* aliiſque Theologis. Ratio eſt, quia Eccleſia facere poteſt rem immunem à laica poteſtate, exempli gratia, poteſt facere, ne Iudex ferat in Eccleſia ſententiam, aut ne quemquam ab Eccleſia extrahat, & ſacrilegium committat ferendo ſententiam in Eccleſia, aut aliquem extrahendo, ergo poteſt prohibere, ne res aliqua adnexa rei ſacræ vendatur in reuerentiam talis rei.

3 Quæres ſecundò, quænam ſint res, quarum venditione committitur Simonia tantum iuris humani. Reſpondeo plures eſſe.

Prima eſt permutatio beneficij cum alio beneficio abſque auctoritate legitimi Superioris, de qua te infra.

Secunda eſt reſignatio beneficij propria auctoritate facta cum reſeruatione penſionis, de qua infra.

Tertia venditio beneficij, non quidem habita ratione tituli, (hanc enim cõſtat eſſe Simoniam iure diuino prohibitam,) ſed habita ratione fructuum, & emolumentorum temporalium; hac enim ratione nonnulli Doctores putant committi Simoniam iuris tantum humani; ſed oppoſitum videtur probabilius, de quo infra.

Quarta eſt acceptio alicuius rei occaſione examinis ex Tridentino, *ſeſſ. 24. cap. 15.*

Quinto loco enumerari poſſunt quælibet Eccleſiaſtica officia, *cap. ſi quis Epiſcopus 1. quæſt. 3.* quamquam reſponderi poteſt nomine *officiorum Eccleſiaſticorum* eo loco intelligi officia ſpiritualia ſeu habentia onus ſpirituale.

4 Sexto loco percenſetur officium diſpenſatoris, ſeu procuratoris *cap. ſi quis Epiſcopus 1. quæſt. 1.* nomine autem *procuratoris* intelligitur quilibet adminiſtrator rerum Eccleſiaſticarum, vt Præpoſitus, Oeconomus, Vicedominus ex Vrbano II. in *cap. Saluator. 1. q. 3.* ideo etiam comprehendi videtur officium Sacriſtæ, cùm hic curam habeat rerum Eccleſiæ, & dici poſſit particularis Oeconomus, ita Sotus *lib. 9. de iuſt. q. 5. art. 2. Suarez cap. 29. num. 11. Filiucius cap. 6. num. 22.* & alij.

5 Oeconomus dicitur is, qui res Eccleſiæ, & Canonicorum gubernat. Vicedominus eſt œconomus rerũ Epiſcopi. Caſtaldus dicitur is, qui præeſt gubernationi domus, & negociorum, alio nomine vocatur Maiordomus, vt cum Gloſſa explicat Leſſius *lib. 2. cap. 35. dub. 4. n. 16. ad*

 finem,

finem, Azor 3. parte lib. 12. de Simonia cap. 14. quæsito 5.

Septimò, officium defensoris *cap. si quis Episcopus 1. quæst. 1.* nomine *defensoris* intelligitur aduocatus, siue Castaldus, *cap Saluator citato*, nomine *Aduocati* non intelligitur is, qui ad tuendas lites, & causas de iure scribit, sed intelligitur patronus, qui ab Ecclesia, vel Episcopo specialem potestatem, seu mandatum accipit ad tuendam Ecclesiam, alio nomine vocari solet Syndicus; Syndicus autem dicitur is, cui generaliter cura negociorum Ecclesiæ imponitur *cap. vnico de Syndico.*

Octauò officium iudicis *cap. Saluator citato.* Verùm si huic officio adnexa sit iurisdictio spiritualis, vēditio istius officij non solum humano, verùm etiam diuino iure interdicta est, vt constabit ex infra dicendis.

6 Nonò officium mansionarij *cap. si quis Episcopus.* Missionarius dicendus videtur is, qui curam habet distribuendi Clericis, seu Canonicis domos, seu mansiones ex domibus Ecclesiæ. *argum. l. 21. de decurion.*

7 Decimò officium Primicerij, cuius munus est Clericos instruere, & Chorum dirigere; ob id Magister Chori dicitur, & cùm eius ministerium sit Ecclesiasticum, venditio ipsius officij prohibita censetur in *c. ad nostram de Simon.* vbi omne ministerium Ecclesiasticum vendi prohibetur, Suarez *num. 12. cap. 29.*

8 Quæres tertiò, vtrum committatur Simonia saltem iuris humani, vendendo functiones istorum officiorum. Respondeo negatiuè, nisi fortè excipias functionem primicerij. Ratio est, quia sunt opera merè corporalia, & pretio æstimabilia, nec iure Ecclesiastico vendi prohibentur, quamuis ipsa officia vendi prohibeantur.

9 Quæres quartò vtrum Simonia committatur vendendo bona immobilia, vel mobilia Ecclesiæ. Respondeo negatiuè nisi vendantur, vt sunt sacra. Ratio est, tum quia huiusmodi bona sunt pretio æstimabilia. ergo vendi possunt absque Simonia. tum quia in *tit. De rebus Ecclesiæ non alienandis.* præscribitur forma seruanda in alienatione bonorum Ecclesiasticorum; ergo illorum venditio non censetur Simoniæ labem redolere.

Obiicies in *cap. Saluator 1. quæst. 3.* generaliter dicitur venditionem rei Ecclesiasticæ, simoniacam esse: sed bona Ecclesiæ sunt res Ecclesiasticæ, ergo venditio ipsorum simoniaca est. Respondeo præfatum textum non intelligi simpliciter de quibuslibet rebus Ecclesiasticis secundum se spectaris, sed de officiis Ecclesiasticis habentibus adnexam administrationem Ecclesiasticam, vt pluribus explicat Suarez *lib. 4. cap. 29. num. 14.* vbi etiam alias responsiones affert, & refellit. vide dicenda *quæst. 7. §. 2.*

10 Quæres quintò quomodò Ecclesia efficere possit, vt id quod non est materia Simoniæ, sit materia Simoniæ. Respondeo solutionem istius difficultatis constare ex supradictis *punct. 1. & quæst. 2. num. 7.*

SECVNDA PROPOSITIO.

11 Simonia est peccatum mortale ex suo genere contra Religionem. Ratio est, tum quia reliqua crimina comparatione Simoniæ leuia putantur, vt patet ex Conciliis relatis *1. quæst. 13. & 7.* tum quia per Simoniam infertur grauis iniuria Deo, & rei sacræ, quæ confertur, comparatur & commutatur cum re temporali, cōsequenter contemnitur res sacra.

12 Sed modò dubium est primò vtrum Simonia adeo mala sit, vt numquam licita fiat, neque per diuinam potentiam. Respondeo, ipsam Simoniam formaliter numquam licitam esse: tum quia semper est contra rectam rationem, æstimare rem spiritualem pretio, seu re temporali, & quamuis Deus sit omnium rerum Dominus, facere tamen non potest, vt res spiritualis non pluris æstimetur, quàm res temporalis; sicut facere non potest, vt mendacium, vel adulterium non sit malum, cùm intrinsecam habeat malitiam, quæ auferri non potest, manente eadem rei essentia, & non mutatis circunstantiis: tum quia Simonia non est mala, quia prohibita iure diuino vel humano, sed ideo prohibita, quia mala: ergo intrinsecam habet malitiam. ex quo sequitur in Simonia dispensari non posse. Nam superior dispensando solum aufert prohibitionem; ablata autem prohibitione iuris diuini vel humani, adhuc Simonia remanet illicita, quia non est mala, quia prohibita; sed est prohibita, quia mala, ita Salas *de legibus disputat. 5. sect. 9. numero 51. sub finem.* & alij Doctores statim citandi. Dixi *Simoniam formaliter*, quia si non habeatur ratio rei spiritualis, sed alterius circunstantiæ, fieri potest, vt res temporalis licitè tradatur pro re spirituali, quia tunc non infertur iniuria rei spirituali; cùm ratio ipsius tunc temporis non habeatur; sed alterius circunstantiæ, vt bene Lessius *libro 2. capite 3. dub. 2. numero 26. Suarez libro 1. de relig. capite 2. num. 10. & sequentib. Reginald. lib. 23. numero 167. Filiucius tractat. 45. capite 1. quæsito 7.* & alij, ex quo infert Suarez licitam fore venditionem rei spiritualis, si Deus traderet Ecclesiæ alicui dominium illius absolutum, aut si daret alicui facultatem dispensandi illam per venditionem, vel per alium contractum onerosum in vtilitatem dispensatoris, vel alterius; sed hoc mihi non probatur, quia pugnat cum ipsa rei natura, quæ vendibilis non est, & sub contractum onerosum non cadit, consequenter hæc facultas à Deo concedi non potest. Secus dicendum esset si Deus alicui concederet donum prophetiæ, vel gratiam sanitatum, vt ex illius vsu viueret; tunc enim licitum esset aliquid accipere, non pro vsu prophetiæ, vel gratiæ sanitatum vt sic, sed pro labore, & exercitio, quia operarius dignus est cibo, & mercede. ita in fortioribus terminis Suarez *loco cit. numer. 12. 13.* & alij communiter.

13 Secundo dubium est, vtrum Simonia possit esse veniale peccatum ratione paruitatis materiæ. Respondeo negatiuè iuxta dicta in tractatu de peccatis cum Sanchez, & aliis, quibus adde Suarez *tom. 1. de relig. lib. 4. capite 2. numero 3. Filiucium. tom. 3. tract. 45. capite 1. quæst. 6. numer. 13. Vgolinum de Simon. tab. 1. capit. 16. & capit. 54. numero 3.* vbi ostendunt excommunicationem incurri, etiamsi pretium, quod traditur modicum sit, aut res spiritualis sit parua, quicquid in contrarium nonnulli sentiant apud Vgolinum, dum modicum pretium traditur. Ratio nostra est, quia tota ratio malitiæ reperitur in venditione rei spiritualis in pauca quantitate, aut in magna; adhuc enim res spiritualis contemnitur, eique grauis irreuerentia irrogatur æstimando illam pretio; quamuis ipsa sit paruæ quantitatis. eadem ratio valet, dum pecunia, quæ pro re spirituali traditur, modica est. Imo res spiritualis tunc magis contemni videtur, cum modicæ rei temporali præferatur, vel comparetur, vt plurimum tamen paruitas pretij excusari solet à Simonia, tum quia modicum dari non solet in pretium rei spiritualis, sed causa beneuolentiæ, vel titulo gratitudinis, tum quia sic colligitur ex *cap. & si quæstione de Simon.* ita *Reginaldus lib. 23. num. 166. & 219.*

Hinc ergo patet, Simoniam ex suo genere grauissimum crimen esse, nec fieri veniale ratione paruitatis materiæ, si res temporalis tradatur pro re spirituali: fieri tamen posset veniale ob ignorantiam, inaduertentiam, & inconsiderationem, vt patet ex regulis generalibus traditis de legibus.

14 Tertiò dubium est, cui virtuti opponatur Simonia. Respondeo opponi Religioni, sicut enim ad virtutem Religionis pertinet cultus Dei. ita etiam eidem aduersatur id, quo Deus in se, vel in re sacra contemnitur; bonitas enim alicuius actus, & illius priuatio ad eamdem virtutem suo modo pertinent. Ex quo sequitur, malitiam Simoniæ non esse per se coniunctam

cum

tum malitia iniustitiæ; sed solum per accidens; malitia enim iniustitiæ inuenitur, dum ius alterius violatur, illique fit iniuria.

Dices, in peccato Simoniæ semper reperitur iniutia Dei; cum vendatur res spiritualis, quæ non est vendentis, sed ipsius Dei. Respondeo iniuriam, quæ tunc fit Deo, non esse iniustitiam, sed irreligiositatem, & irreuerentiam: tum quia sicut iustitia ad Deum est Religio, ita iniustitia erga Deum est irreligiositas, seu peccatum contra Religionem. tum quia venditione rei sacræ non subtrahitur Deo dominium, & ius in rem spiritualem, sed adhuc remanet illius dominus, nullumque ei damnum infertur, vt bene Suarez *lib. 1. de relig. cap. 4. Filiucius cap. 1. quæsito 8. Valentia tom. 3. disp. 6. quæst. 16. punct. 4. sub finem, Azor. 3. par. lib. 12. cap. 1. quæsito 3. de Simonia.*

Non nego tamen, quin Simonia possit per accidens habere adiunctam malitiam iniustitiæ, in actibus videlicet erga proximum, dum ius proximi læditur, seu dum proximo damnum contra ipsius voluntatem infertur, vt si Parochus nolit Sacramentum sine pretio ministrare suis ouibus, quibus aliàs tenebatur gratis ministrare, aut si calicem consecratum pluris vendat ratione materiæ, quàm alioquin materia auri, vel argenti, qua ipse calix constat; iniustitia enim committitur, dum aliquid vltra iustum pretium exigitur; & quamuis materia auri, vel argenti, ex qua calix sacer confectus est, dignior sit, & venerabilior; non tamen pretio magis æstimabilis est, vt bene Suarez *libr. 1. capite 4. numero 7.* & alij, quos referam dum loquar de obligatione restitutionis ob Simoniam *quæstione 7. punct. 3. difficultate 1.*

QVÆSTIO IV.

Quænam sit materia, circa quam Simonia committitur.

1 *Materia Simoniæ est res spiritualis, & supernaturalis.*
2 *Spiritus sanctus quonam pacto vendi possit.*
3 *Christus an vendi potuerit absque Simoniæ labe.*
4 *Eucharistia est materia Simoniæ.*
5 *Sacramenta, aut sacramentalia sunt materia Simoniæ.*
6 *Simonia naturalis committi potuisset in statu puræ naturæ.*
7 *Misericordiæ opera externa non sunt materia Simoniæ.*
8 *Reliquiæ vendi non possunt, sine Simoniæ labe.*
9 *Missæ Sacrificium quandonam sit materia Simoniæ.*
10 *Rosarium quandonam sit materia Simoniæ.*
11 *Euangeliorum liber, &c. an sint materia Simoniæ.*
12 *Calix, aut alia res sacra quandonam vendi, vel locari possit absque Simonia.*
13 *Præstimonia vendi non possunt absque Simonia.*
14 *Commenda Clericalis est materia Simoniæ.*
15 *Commenda militaris non est materia Simoniæ.*
16 *Coadiutoria Ecclesiæ est materia Simoniæ.*
17 *Hospitaliorum administratio quandonam sit materia Simoniæ.*
18 *Sacramenta quandonam sint materia Simoniæ.*

VNICA PROPOSITIO.

1 MAteria Simoniæ est res aliqua sacra spiritualis, & supernaturalis. Ratio est, tum quia peccatum Simoniæ opponitur Religioni & cultui debito rei sacræ: ergo illius materia debet esse res sacra; Sacrilegium enim committitur violatione rei sacræ, & priuatio specificatur ab opposita forma: tum quia Simonia est sacrilegium, seu irreligiositas contra res sacras; ergo illius materia sunt res sacræ.

2 Hinc sequitur primò, Simoniam committi vendendo gratiam sanctificantem, quia gratia sanctificans est res spiritualis, & sacra. Neque obstat dicere, gratiam vendi non posse, sicut nec Spiritus sanctus vendi, vel emi potest. *cap. iudices 1. quæst. 1. & cap. Saluator 1. quæst. 3.* Respondeo enim gratiam, vel Spiritum sanctum vendi non posse de iure, de facto tamen vendi posse multis modis. Primò in concreto, vt si pluris redimatur Christianus, quatenus fidem habet, vel sanctitatem, aut si vendatur Sacerdos intuitu Sacerdotij, aut si pluris vendatur vir iustus, quàm alioquin venderetur, habita ratione non fidelitatis, sed gratiæ, & sanctitatis, quam habere creditur, aut si pluris vendatur propheta ob prophetiæ donum. Secundò etiam in abstracto, vt si quis pretio conferat alteri sacrum ordinem, & characterem, aut gratiam sacramentalem; hic enim quantum est ex se, pretio confert dona sacra: nam huiusmodi ordinatio tenet quoad substantiam, & collatio gratiæ tenet, si non ponatur obex ex parte recipientis, vt si recipiens bona fide recipiat, ignorans pecuniam ob collationem Sacramenti traditam fuisse. Tertiò quoad actum, vt si vendatur sacramentalis absolutio, per quam confertur gratia in recipiente absolutionem, aut si vendatur actio ipsa, quatenus alteri vtilis ad salutem, exempli gratia, quatenus prodest ad impetrationem; vel meritum de congruo, vel alia ratione. Ad *cap. iudices, & cap. Saluator citatum.* Respondeo Spiritum sanctum vendi, aut emi non posse, quia non datur ex vi conuentionis, venditionis, vel emptionis, seu prauæ voluntatis, sed ex vi suæ promissionis, & institutionis, & quia ministerio hominis aliquando datur cum actione simoniaca, ideo conferens simoniacam labem incurrit. Ita Vgolinus *de Simon. tab. 1. cap. 36. Suarez tom. 1. de relig. libr. 4. de Simon. cap. 9 numer. 7. & seq. Filiucius tom. 3. tract. 45. cap. 2. quæsito 15. num. 22.* & alij contra Panormitanum *in cap. consulere numer. 3. de Simon. Angelum v. Simonia 1. num. 1. Tabienam numer. 7 Sotum 9. de iust. quæst. 6. num. 11.* asserentes gratiam, & dona Spiritus sancti, & alia spiritualia per essentiam incorporalia vendi non posse, non solum de iure, verùm neque de facto, consequenter non esse materiam Simoniæ.

3 Secundò sequitur, Simoniam committi potuisse vendendo Christum, habita ratione vnionis hypostaticæ, vel donorum sacrorum, & supernaturalium in Christo existentium; hæc enim potuerunt esse materia venditionis, & emptionis pro pretio temporali, ergo potuerunt esse materia Simoniæ, cum materia Simoniæ sit res sacra, & spiritualis. Quamquam Suarez *loco cit. capit. 9. num. 2. & Filiucius loco citato quæsito 14. numer. 22.* putant gratiam vnionis non posse esse materiam Simoniæ, nec Simoniam committi posse vendendo Christum.

Obiicies cum Suarez, & Filiucio: Simonia habet pro materia rem sacram, & supernaturalem creatam, non increatam; sed gratia vnionis est res increata, & alterius ordinis; ergo non potest esse materia Simoniæ.

Respondeo primò, gratiam vnionis, vt est modus quidam substantialis consurgens ex actione vnitiua, & inhærens humanitati, vt reddat illam vnitam Verbo, esse aliquid sacrum & creatum, consequenter in hac parte esse materiam Simoniæ.

Secundò Simoniam committi posse, etiam vendendo rem increatam. Tum quia si quis vendat Eucharistiam Iudæo, quatenus continet Christum, seu Verbum diuinum, reatum Simoniæ incurrit, & tamen Verbum diuinum est res increata, & alterius ordinis: tum quia Iudas cognoscens gratiam vnionis, id est, credens Christum esse verum Deum, & secundam Sanctissimæ Trinitatis personam, culpam Simoniæ commisisset vendendo illum, vt Deum, temporali pretio; ergo Simonia committi potest etiam vendendo gratiam vnionis. De facto tamen Iudas vendendo Christum & Pharisæi illum emendo, peccatum Simoniæ non commiserunt, vt

vt bene Valentia *punct. 1. ad finem.* Ratio est: tum quia vendidit illum tamquam hominem, non habitâ ratione rei sacræ in Christo existentis, nec quicquam cogitauit de spiritualitate, quæ Christo inerat: tum quia Doctores communiter asserunt primum hominem huius criminis reum in nouo Testamento fuisse Simonem Magum. Si autem Iudas peccasset peccato Simoniæ vendendo Christum, primum Simoniæ peccatum illi ascriberetur, cùm ipse peccauerit, & mortuus fuerit antequam Simon Magus hoc crimen committeret: quamuis ad hanc rationem dici posset, nouum Testamentum cœpisse in Christi morte, & vetus vsque ad Christi mortem durasse, quo tempore Iudas obierat, vt bene Suarez *num. 3. Sotus loco cit. quæst. 5. artic. 1. in fine 1. conclusionis, Filiucius loco cit. numero 22.* & alij. Negari tamen non debet quin Iudas grauissimè peccauerit peccato sacrilegij contra honorem hyperduliæ, & latriæ Christo debitum; quamuis enim illum vendiderit, non habita ratione sanctitatis, nouerat tamen Christum esse verum Deum, & hominem, illumque contempsit tradendo Iudæis, vt morte damnaretur.

4 Tertiò sequitur Simoniam committi vendendo Eucharistiam; hæc enim est res sacra, non solum ratione contenti, qui est Christus, verum etiam ratione specierum consecratarum. Quamuis enim materia remota Eucharistiæ, id est, panis, & vinum vendi possit, cum sit res pretio æstimabilis, nec suam æstimationẽ amittat ob extrinsecam ordinationem ad sacramentum; tamen species ipsæ consecratæ, quæ sunt materia proxima Eucharistiæ, vendi non possunt absque labe Simoniæ, cum sint res sacræ, & materia proxima Sacramenti: & hoc militat etiamsi quis respiciat valorem prioris panis; cum enim substantia panis desierit, desiit etiam ipsius valor, & quamuis illæ species corporaliter sumendæ sint, non tamen habent vsum materialem; sed spiritualem, qui sub pretium non cadit, & licet corporaliter nutriant, hoc tamen est per accidens, quia Deus, corruptis speciebus, nouam substantiam creat, vt bene Suarez *cap. 10. num. 4.* & alij, quos retuli de Eucharistia.

Addo vendentem Eucharistiam posse etiam aliam specie malitiam grauiorem committere, vt si eam vendat ad maleficia, & magicas artes; hic enim cooperatur maleficio præbendo materiam, vt bene in hac parte Suarez *tom. 1. de relig. libro 4. cap. 10. num. 3. & Filiucius tom. 3. tract. 45. cap. 3. quæsito 1. num. 1.* quamuis ipsi putent vendentem Eucharistiam, quatenus continet Christum, non peccare peccato Simoniæ, sed irreligiositatis grauioris rationis.

5 Quartò sequitur, Simoniam committi accipiendo, vel tradendo pecuniam pro Sacramentis, vel sacramentalibus, vt constabit ex dicendis §. 2.

Idem dic de vendente functiones Ordinum, vel diuina Officia, vt clarius constabit ex dicendis §. 4. & ratio est, quia hæc sunt ministeria sacra; consequenter sunt materia Simoniæ.

6 Quintò Simoniam naturalem spectato statu hominis in pura natura, committi posse ab eo, qui haberet cognitionem de Deo solum vt est auctor naturæ, vt si venderet sacerdotium, quo Deus coli potuisset, tamquam auctor naturæ in statu puræ naturæ; nam in pura natura fuissent vera sacrificia; ergo vendens illa sacrificia, aut sacerdotium, Simoniam naturalem commisisset; vendidisset enim rem sacram. Vide Victoriam *relect. de Simon. num. 21. Suarez loco cit. cap. 8. numer. 27. & seq. Filiucium tract. 45. cap. 2. quæst. 12. & 13. Valentiam tom. 3. disput. 6. quæst. 16. pun. 2. columna 2. vers. respondeo.*

7 Sextò vendentem opera misericordiæ, vt actionem, & obsequium visitandi infirmos, sepeliendi mortuos, & similia, non incurrere labem Simoniæ. Ratio est, quia hæc opera ex se, non sunt res sacræ, & supernaturales, sed naturales non solum ratione ipsiusmet actionis materialis, verumetiam ratione aliarum circumstantiarum, quæ necessariæ sunt ad opus misericordiæ; fieri tamen potest vt aliunde peccet, vt si ex officio, vel ex misericordia teneatur huiusmodi opera gratis præstare, aut si maius pretium exigat, quàm mereatur; tunc enim peccat pro varia obligatione virtutum, ex quibus præfatas actiones præstare tenetur, vt bene Suarez *libr. 4. cap. 8. numer. 24. Filiucius capite 2. quæsito 10. Valentia tom. 3. disput. 6. quæst. 16. puncto 2. Reginald. libro 23. numero 208. & 226.*

8 Septimò Simoniam committi vendendo Reliquias *capite vltim. de reliq. & venerat. Sanctorum*, vbi non solum vetita est venditio Reliquiarum, verùm etiam ipsarum ostensio, vel locatio pro pretio. Ratio est, tum quia Reliquiæ secundum se sunt res sacræ, vtpote partes hominis sancti: tum quia materiale ipsarum reliquiarum secundum se non est pretio æstimabile: ergo æstimatio, quæ ipsis tribuitur, tribuitur ratione sanctitatis hominis, cuius sunt reliquiæ, seu ob relationem ad animam sanctam: sed hæc est materia Simoniæ, ergo, &c. Secus dicendum est, si Reliquiæ contineantur vasis argentis, aut aureis, vel aliqua re pretio æstimabili ornatæ sint: tunc enim pretium tradi potest ratione vasis, vel ornatus, modò pretium non augeatur ratione ipsarum Reliquiarum. ita Panormit. *in cap. vlt. de Reliq. & vener. sanct. Syluester verb. Reliquia, Suarez lib. 4. cap. 14. num. 24. Filiucius tract. 45. cap. 3. quæsito 12.* & alij communiter.

9 Octauò Simoniam committi dando pecuniam pro Missæ sacrificio: Secus si detur titulo eleemosynæ, aut congruæ sustentationis, vel laboris extraordinarij.

Maior difficultas est, vtrum ille Simoniam committat, qui tenetur certum stipendium dare pro celebratione aliquarũ Missarum vt si pretium ab aliquo Sacerdote accipiat, vel partem illius stipẽdij retineat, vt illi potius, quàm alteri stipendium tribuat. Respondeo non committere Simoniam, quia non recipit temporale pro spirituali, sed pro temporali, nam pactum non initur de re spirituali, sed de temporali, id est, de stipendio sustentationis, cuius partem ille sibi retinet, altero aliam recipiente. ita Suarez *cap. 26 nu. 22. Filiucius tract. 45. cap. 8. quæsito 4. num. 13.*

An autem hic peccet contra iustitiam patet ex dictis de sacrificio Missæ in tract. de Sacramentis, vbi de hac re expressè egi.

10 Nonò Simoniam committi vendendo Rosarium maiori pretio, eò quod aliquas Sanctorum Reliquias attigerit, & quodammodo sanctificatum sit. tũc enim augetur pretium ratione rei sacræ, quam constat esse materiam Simoniæ, Suarez *cap. 14. num. 24.*

11 Decimò Simoniam committi vendendo librum Euangeliorum, Antiphonarum, & similium, quæ sacra censentur, eò quòd diuino cultui deputata sint, tunc enim venduntur ratione rei sacræ. Secus si vendantur ratione materiæ, & artificij præcisè, non aucto pretio ob deputationem ad diuinum cultum. ita Suarez *cap. 14. nu. 24. ad finem. Filiucius c. 3. quæsito 12. num. 27.*

12 Maior difficultas est, vtrum calix, vel aliæ res sacræ locari possint pro pretio, habita ratione materiæ. Vgolinus *tab. 1. cap. 44. §. 1. nu. 3. vers. quoad primum casum. Suarez loc. cit. num. 25. Filiucius loco citato num. 28.* negatiuè respondent: tum quia hoc nihil aliud videtur esse, quàm virtute vendere vsum sacrum: tum quia sequeretur etiam Parochum posse aliquid exigere vt permittat aliquem Missæ sacrum celebrare in sua Parochia. Ego verò censeo id quidem faciendum non esse, quia redolet quandam lucri turpitudinem, & aliquando fieri potest, vt scandali occasionem præbeat, nihilominus Simoniæ crimen, propriè loquendo, incurri non videtur. Ratio est, tum quia calix consecratus vẽdi potest ratione materiæ, etiamsi vẽditor sciat illum emi ad vsum sacrũ (certum tamen est nõ posse illum vendere ad profanos vsus) ergo etiam locari potest, cùm par ratio videatur vẽditionis, & locationis. tũ quia

quia vestes sacræ locari possunt, accepto pretio, quia vsu consumuntur, vt concedunt præfati Doctores; ergo signum est ipsorum vsum esse pretio æstimabilem; & illius valorem spectari posse, non habita ratione sacri vsus, vt sacer est: tum quia experientia cernimus aulæa, & alia ornamenta locari ad ornatum Ecclesiarum, & sacrum vsum, ergo signum est locantem non vendere vsum sacrum, sed locare rem ipsam ad talem vsum. Ex quo licet inferre non committi Simoniam exigendo aliquid pro pretiosioribus, vel mundioribus vestimentis, vel pro calice meliori etiam præcisa reparatione damni, seu expensis factis in lauandis vestibus, vel conficiendo calice pretiosiori, nam res præstantior, & pretiosior maiori pretio locari solet.

13 Vndecimo sequitur, Præstimonia vendi non posse sine labe Simoniæ. Ratio est, tum quia conferuntur solum à prælatis Ecclesiasticis, & cum ea solemnitate, qua conferuntur beneficia, ergo signum est censeri spiritualia: tum quia nullus audet illa vendere, vel emere; neque hoc ab Ecclesia permitteretur. ergo signum est Simoniæ labem in ipsorum venditione latere: tum quia licet aliàs admitti potuerit sententia Ioan. Andreæ *in cap. vnico de rerum permut.* & aliorum asserentium præstimonium non fuisse beneficium Ecclesiasticum; hoc tamen tempore admitti non debet, quia præstimonium censetur beneficium Ecclesiasticum, & est aliquid spirituale, cui temporales fructus adnexi sunt. Præstimonia enim instituta fuerant ad alendos, & sustentandos in studiis pauperes Clericos, vt postea Ecclesiæ inseruire possent: Pius tamen V. in motu proprio, qui incipit: *Ad perpetuam rei memoriam*, adiungit obligationem diuini Officij, consequenter huiusmodi beneficia hoc tempore habent titulum spiritualem, cum iure ad fructus capiendos causa sustentationis in studiis seu iuxta institutionem ipsorum beneficiorum. ita Hostiens. *in capite postulasti de rescript. numer.9.Suarez.tom.1.de relig.lib. 4. capite 25. numero 4. Filiucius tract.45.ca.5.ad finem*, & alij recentiores communiter.

14 Duodecimo sequitur commendas Clericales esse materiam Simoniæ, siue perpetuæ sint, siue temporales, siue dentur ob vtilitatem ipsius Ecclesiæ commendatæ, siue in fauorem commendatarij. Ratio est, quia commenda Clericalis continet spiritualem iurisdictionem, vel administrationem, cui temporales fructus adnectuntur; vel enim commenda est temporalis, & sic commendatarius acquirit iurisdictionem delegatam, vel est perpetua, & sic acquirit iurisdictionem ordinariam, vel quasi ordinariam, & tenetur ad pensum Canonicarum precum ac si beneficiarius esset, vt docui de horis Canonicis *disput. 1.quæstio. 2. punct. 4. numer.* 3. cum Azorio, Grassio, Garzia, & aliis, idemque in hoc casu sustinent Suarez *de Simon. lib.4.capite 27.numer.3. Gomez in reg. de triennali quæst.5. Rebuff. de pacific. possessor. num. 3. 5. & sequentib.* & alij, asserentes commendam, quæ in perpetuum alicui datur, (sicut dari consueuit) aut esse beneficium, aut illi æquiparari.

Obiicies, Ecclesia commendatur aliquando puero donec ætatem legitimam nactus sit ad titulum recipiendum. ergo commenda tunc temporis non est materia Simoniæ, cùm puer, cui commendatur, non habeat iurisdictionem, vel administrationem.

Respondeo primò huiusmodi commendas, quæ potius dicendæ essent comedendæ, quàm commendæ, hoc tempore non concedi. Respondeo secundò huiusmodi commendas, etiamsi concederentur, esse materiam Simoniæ: tum quia commendatarius habet ius sicut præsentatus ad Ecclesiam, & ex vi illius prouisionis titulum obtinebit, dum adultus factus fuerit: tum quia ex vi talis commendationis administratio ipsi competeret si administrare posset, & Vicarius loco ipsius administrat. ergo acquirit aliquam spiritualem administrationem, cui adnexi sunt fructus; consequenter huiusmodi commenda vendi non potest.

15 Maior difficultas est de commendis militaribus. Respondeo huiusmodi commendas non esse materiam Simoniæ, quia non sunt aliquid spirituale; sed temporale, conferuntur enim titulo laico, nam dantur in subsidium, seu stipendium pro temporalibus seruitiis, & administratio illarum laicis principibus aliquando committitur: ita Victoria *relect.de Simon.num. 45. Arragonius 2.2.quæst.100.art.4.Suarez tom. 1.de relig.libro 4 cap.27. num.6.*

Obiicies primò, huiusmodi commendæ non dantur nisi Religiosis professis; consequenter videntur annexæ statui Religioso, quem constat esse spiritualem. Respondeo huiusmodi commendas non tradi Religiosis ob professionem, tamquam ob titulum; sed, tãquam ob conditionem sine qua non conferuntur; Pontifex enim non vult illas commendas conferri nisi professis, consequenter in recepturo huiusmodi commendas requiritur professio, vt sit habilis ad eas recipiendas. Non tamen hinc sequitur huiusmodi commendas esse aliquid spirituale; sicut si Pontifex præciperet bona aliqua temporalia distribui inter Religiosos, non ob id illa bona essent spiritualia, seu adnexa titulo spirituali.

Obiicies secundo, præfati Religiosi militares obligantur ad certas preces, quamuis non teneantur ad preces canonicas diuini officij; hic autem est titulus spiritualis: ergo huiusmodi Commendæ conferuntur titulo spirituali. Respondeo huiusmodi Religiosos non obligari ex vi commendæ ad illas preces, sed ex professione, & regula, consequenter non percipiunt fructus commendæ pro tali officio; sed pro temporali ministerio.

Obiicies tertiò, extant aliquæ commendæ, quibus adnexum est ius præsentandi aliquem Clericum sui ordinis, vt ei beneficium in tali Ecclesia conferatur cum onere soluendi decimas Commendatario; sed hoc est ius spirituale: ergo huiusmodi commendæ continent ius spirituale, consequenter sunt materia Simoniæ. Respondeo huiusmodi ius adnexum commendis habere rationem quandam Iurispatronatus antecedenter adnexi commendæ, sicut autem Iuspatronatus adnexum bonis temporalibus, non efficit bona spiritualia, ita nec ius præsentandi, commendæ adnexum, efficit commendam spiritualem: & si ipsa commenda venderetur, non censeretur vendi ius præsentandi, sed comitaretur ipsam commendam, in qua fundatur.

Obiicies quartò, huiusmodi commendæ dantur militibus in stipendium militiæ; sed militia est opus spirituale; nam ex voto ad illud tenentur: ergo commendæ dantur titulo spirituali. Respondeo opus militiæ esse opus temporale pretio æstimabile, quod æstimationem suam non amittit, etiam si fiat ex voto, & referatur ad cultum Dei. Vide *Suarez lib.4.cap.27.num.6.& seq.* vbi has obiectiones fusius explicat, & dissoluit.

Ex dictis colligitur non committi Simoniam ab eo, qui pecunia procurat commendam militarem, aut illam vendit, aut alteri confert, reseruata pensione in sui, vel alterius fauorem. Ratio est, quia non committit Simoniam iuris diuini, cùm huiusmodi commenda non sit res sacra; neque committit Simoniam iuris humani, cum non extet ius canonicum prohibens alienationem dictarum commendarum, intuitu Religionis, & rerum sacrarum; peccaret tamen contra iustitiam, illam vendendo; quia vendens, vel est ipse Commendatarius, vel Magister ordinis: si est ipse Commendatarius, certũ est ipsum non posse huiusmodi commendam vendere, cum ipse non sit dominus commendæ, sed vsufructuarius, dum viuit. Si verò est Magister ordinis, nec ipse illam vendere potest absque licentia Papæ, quia ipse non est dominus, sed distributor, & dispensator constitutus à Papa ad distribuendum, vt ita Suarez *loco cit.num.* 10. & Filiucius *c.6.n.5.*

16. Decimotertiò ſequitur, Coadiutorias Eccleſiarum eſſe materiam Simoniæ. Ratio eſt, quia coadiutori datur ius adminiſtrandi, & celebrandi loco alterius, & hoc ius eſt ſpirituale; ergo eſt materia Simoniæ. Idem dic de coadiutoria cum futura ſucceſſione: ius enim ad ſuccedendum in canonicatu eſt ius ſpirituale, cùm canonicatus ſit res ſpiritualis. Ita Suarez *cap.25.num.5.* Filiucius *tract.45.cap.6.quæſtio.3.* Maldetus Garzias, & alij, quos in ſimili retuli de horis Canonicis *diſput.1. q.2.pun.3. num.13.& ſeq.*

17. Decimoquartò Hoſpitalia Eccleſiaſtica, id eſt, rectorias, ſeu officia regendi, & gubernandi Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi erecta, & ſub illius cura exiſtentia eſſe materiam Simoniæ. Ratio eſt, quia vel huiuſmodi Hoſpitalia conferuntur in titulum perpetuum, & ſic cenſentur beneficia Eccleſiaſtica, habéntque adminiſtrationem ſpiritualem ex Rebuff. *in pract. tit. de deuolut. num.73.* & aliis, conſequenter ſunt materia Simoniæ, naturali iure prohibitæ, vel non conferuntur in titulum, ſed tamen adnexam habent adminiſtrationem ſpiritualem ſimul cum temporali, & tunc etiam ſunt materia Simoniæ, quia adminiſtratio ſpiritualis eſt materia Simoniæ. Si verò non habent adminiſtrationem ſpiritualem, ſed temporalem tantum cum cura infirmorum, & peregrinorum, probabile eſt non eſſe materiam Simoniæ, ſiue huiuſmodi Hoſpitale, ſeu rectoria committatur ad tempus, ſiue in perpetuum: nam adminiſtratio temporalis non eſt res ſpiritualis. Ita S.Anton. *3.parte, tit.11. cap.2. §.vltimo,* Panormit. *in cap. extirpandæ, §.quia vero in repet.num. 55. de præbend. & cap.1. de Simon.* ex quo patet à fortiori Hoſpitalia laica, quæ per laicum reguntur, & adminiſtrantur, non eſſe materiam Simoniæ: quia illorum adminiſtratio eſt res merè temporalis, & pretio æſtimabilis, etiã ſi forte zelo charitatis, & miſericordiæ exerceatur. Ita communiter Doctores, quibus in hac parte conſentiunt Suarez *cap.27.* Sotus, Victoria, & alij. Aliter tamen ſentiunt de Hoſpitali Eccleſiaſtico auctoritate Epiſcopi fundato, licet adminiſtrationem ſolùm temporalem habeat. Quamuis enim huiuſmodi Hoſpitale non ſit materia Simoniæ iure naturali diuino prohibitæ, vt patet ex rationibus ſuperius allatis: putant tamen eſſe materiam Simoniæ iure humano interdictæ in *c. ſi quis Epiſcopus, & cap. Saluator 1.quæſt.3.* vbi prohibetur vendi officium procuratoris, & defenſoris: quilibet autem adminiſtrator rerum Eccleſiaſticarum, vt Præpoſitus, Oeconomus, Vicedominus, venit nomine procuratoris ex Vrbano in *cap. Saluator citato.*

18. Decimoquintò ſequitur Simoniam committi vendendo Sacramenta, vel ipſorum vſum, vt conſtabit ex dicendis §.1. Idem dic de vendente ſacramentalia, vt oſtendam §.2. de conferente, vel recipiente Ordines ſimoniacè, vel ipſorum functiones ſimoniacè exercendo, iuxta dicenda §. 3. & 4. aut accipiente pecuniam pro diuinis, ſeu oratione, aut pro ingreſſu in Religionem, aut pro rebus annexis ſpiritualibus, vt pro reſignatione beneficiorum, vt pro vſu iuriſdictionis fori interni, vel externi, iuxta dicenda in ſeq. §§. quæ hic in illationibus commodè nequeunt explicari.

§. I.

An Simonia committatur accipiendo aliquid pro Sacramentis, vel ipſorum adminiſtratione.

1 *Sacramenta ſunt materia Simoniæ.*
2 *Sacramentorum materia remota non eſt materia Simoniæ.*
3 *Pro Sacramentis quandonam præmia pecuniæ recipi poſſit abſque Simonia.*
4 *Sacramentum an accipi poſſit tradita pecunia, quando adminiſtrans pretium petit, tanquam pretium adminiſtrationis.*
5 *Vexatio in beneficiis, an redimi poſſit, data, vel promiſſa pecunia.*

TRia in Sacramentis ſpectari poſſunt, materia, forma, & conflatum ex vtroque.

PRIMA PROPOSITIO.

1 COmmittitur Simonia, accipiendo aliquid temporale pro ſacramentis, vt ſunt quid conflatum ex materia, & forma. Ratio eſt, tum quia ſic habetur in *cap. cum Eccleſia de Simonia.* tum quia Sacramenta, vt ſic ſunt res ſacræ: tam in ſe, quàm quoad effectum, quem pariunt; Simonia autem committitur dando, vel accipiendo temporale pro re ſacra. Ita communiter Doctores.

Ex quo ſequitur, Simoniam committi, dum aliquid accipitur pro Baptiſmo, Pœnitentia, vel Matrimonio, & ſic de cæteris. Secus ſi pecunia tradatur pro Matrimonio, vt eſt contractus, vel ob ipſius onera: ideo, qui alteri dicit, tantam pecuniæ ſummam tibi tradam, ſi Matrimonium mecum contrahas, non peccat peccato Simoniæ, quia non promittit pecuniam pro Matrimonio, vt Sacramentum eſt, ſed vt eſt contractus humanus, & traditio corporis. Neque inconueniens eſt humanum corpus emi ad vſum Matrimonij, ſicut emi poteſt ad vſum ſeruitutis, vt bene *Suarez lib.4.cap.10.num.11.* idem dic de dote; hæc enim non traditur pro Sacramento Matrimonij: ſed ad ſuſtinenda Matrimonij onera. Idem dic, dum in Matrimonio traditur aliquid ad compenſandam inæqualitatem nobilitatis, vel alterius conditionis coniugum; illud enim non traditur pro Sacramento Matrimonij, ſed pro defectu naturali, qui pecunia compenſari ſolet. Idem dic de arrhis, vel muneribus, quæ ſponſus tradit ſponſæ, vel è contra; hæc enim non traduntur ratione Sacramenti, ſed ad conciliandam beneuolentiam, vel ob aliam cauſam. Idem dic de pecunia, quæ alicui traditur, vt curet Bertam ſibi in coniugem tradi. Ita Panormit. cap. cum in Eccleſia de Simonia, Syluester, Tabiena, & alij, quos ſequitur *Suarez, cap.10. num.10. Filiucius tract.45. cap.3. quæſito 3. Azor.3.parte, lib.12. c.3. de Simonia.*

SECVNDA PROPOSITIO.

2 NOn committitur Simonia tradendo, vel accipiendo aliquid pro materia remota Sacramentorum, vt pro pane, vino, aqua, oleo, Chriſmate, &c. Ratio eſt, quia non accipitur temporale pro ſpirituali; cum materia remota Sacramenti ſecundum ſe ſit res naturalis, temporalis, & pretio æſtimabilis, nec valorem ſuum amittat ob conuentionem cum ſpirituali.

Dixi pro materia remota Sacramentorum, vt innuerem temporale tradi non poſſe pro materia proxima, vt pro ablutione in Baptiſmo, pro conſignatione in confirmatione, pro ſpeciebus conſecratis in Euchariſtia, pro verborum prolatione in Sacramento Pœnitentiæ, & ſic de cæt. Ratio eſt tum quia in cap. baptizandis, & cap. in Eccleſia de Simonia, & in aliis iuribus 1. *quæſt.1.* habetur Simoniam committi non ſolùm vendendo Sacramenta; verum etiam vendendo actiones Sacramentorum, & ſacra miniſteria, quæ in actionibus corporalibus conſiſtunt: tum quia huiuſmodi actiones, quatenus fiunt in Sacramentis, non inſeruiunt humanis vſibus, ſed ſolum ſpiritualem habent vtilitatem, & ad Dei cultum inſeruiunt: ergo pecunia æſtimari non poſſunt ac ſi res materiales eſſent. ergo gratis exercendæ ſunt, alioquin reatus Simoniæ incurritur. Ita S.Thomas 2.2. *quæſt.100. art.2.* S.Ant. Paludanus, Syluester, Angelus, & alij communiter, teſte *Suarez cap.10.num.3.*

Obiicies,

Obiicies, pecunia tradi potest in matrimonio pro traditione corporum; sed traditio corporum est materia proxima Sacraméti matrimonij. ergo pecunia tradi potest pro materia proxima Sacramétorum. Respondeo hoc esse peculiare in matrimonio, in quo materia proxima, seu traditio corporum non est actus ministerij, & potestatis spiritualis, sed aliquid naturale, proueniens à potentia naturali, & ordinatum ad finem materialem, & naturalem; consequenter non amittit æstimationem, quam habet ex sua natura, licet à Deo eleuetur in Sacramentum, vt bene *Suarez lib. 4. cap. 11. num. 6.* & *Azor. 3. p. cap. 4. quæsito 1.*

Ex dictis patet, quid dicendum sit de forma Sacramentorum. Idem enim sentiendum est, quod de materia proxima, vt patet ex allatis rationibus. Idem militat in administratione Sacramentorum, vt sic, quia est vsus ministerij, & potestatis spiritualis, & supernaturalis.

An autem aliquid tradi, vel accipi possit pro labore, & defatigatione, quæ præfatas actiones comitantur, constabit ex infra dicendis *punct. 6.* §. 3. tradi & accipi posse.

3 Sed modo dubium est, vtrum pecunia tradi possit pro administratione Sacramentorum, vel rerum sacrarum, dum gratis obtineri non possunt. Respondeo varias esse Doctorum sententias.

Prima absolutè negat. Ita S. Thom. 2. 2. *quæst. 100. artic. 2. ad* 1. Ricard. & alij apud Doctores in tertia sententia referendos.

Secunda sententia absolutè affirmat licitum esse in graui, vel saltem in extrema necessitate salutis pecuniam dare pro Sacramento Baptismi, vel alio: siue Sacramentum petatur pro infante, siue pro adulto. Ita *Sotus 9. de Iust. quæst. 6. art. 1.* Victoria, & alij quos refert Azor. *3 par. c. 3. quæsito 3. lib. 12. de Simonia.*

Tertia sententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, affirmat pecuniam tradi posse, non pro ipsis Sacramentis, vel eorum administratione, sed ad remouendum impedimentum, vel ad redimendam iniustam vexationem, dum grauis vrget necessitas recipiendi illa Sacramenta. Ratio est, tum quia in hoc casu non irrogatur irreuerentia Sacramentis; tum quia non adest intentio emendi rem sacram, sed inducendi alterum ad id, quod præstare tenetur, tum quia huiusmodi Sacerdos induci posset minis. ergo etiam muneribus, & pecuniis; tum quia necessitas, saltem extrema, multa efficit licita, quæ aliàs licita non essent. ergo etiam licitam efficere videtur petitionem Sacramenti, data pecunia, dum Sacramentum alia ratione obtineri non potest, præsertim cum tradens pecuniam, quantum est ex parte sua, cooperetur minori malo; minus enim malum videtur permittere sacrilegium Sacerdotis ex sua malitia peccantis, quàm æternam damnationem nostram, vel proximi in extrema salutis spiritualis necessitate existentis: tum quia possum iusta de causa petere mutuum ab vsurario, promittendo aliquid supra sortem, vt docui de contractibus *disput. 3. quæst. 3. punct. 12.* ergo etiam licitum est petere Sacramentum, præuia promissione pretij: tum quia ideo Simonia illicita est, quia temporale traditur pro spirituali; in hoc autem casu non traditur temporale pro spirituali, sed potius temporale pro temporali, nam pecunia non traditur formaliter pro Sacramentis, vel administratione Sacramentorum; sed ad redimendam iniustam vexationem, seu ad alliciendum alterius animum: iniusta autem vexatio est quid temporale, vt bene Suarez *cap. 50. & Filiucius tract. 45. cap. 11. quæsito 2. num. 2.* tum quia, si alius impediret Sacerdotem, ne Sacramentum mihi, vel alteri in necessitate existenti conferret, possem ei pecuniam dare, vt desisteret impedire. ergo possum etiam dare pecuniam ipsimet Sacerdoti, vt impedimentum, quod sua malitia, & auaritia apposuit, auferat: tum quia si mea salus in tua potestate constituta esset, eámque mihi reddere nolles absque pecunia; possem tibi conferre pecuniã pro mea salute obtinenda, iuxta Sot. Lessium, & alios, seu potius pro remouendo impedimento, vt alij fatentur. ergo etiam in hoc casu conferri potest pecunia. Ita *Gabriel in 4 distinct. 25. quæst. 2. artic. 7. proposit. 7. Adrianus quodlibeto 9. artic. 3. ad 2. confirmationem 3. argumenti, Vgolinus tab. 1. cap. 6. num. 7. Lessius lib. 2. c. 35. dub. 7. num. 38. & seq. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 12. numer. 13. Filiucius tom. 3. tractat. 45. cap. 3. quæsito 5.* & alij.

Amplia etiam si necessitas illius Sacramenti suscipiendi teneat se ex parte adulti, vel infantis; militat enim in omnibus eadem ratio.

Obiicies primò, Simonia committitur, dando pecuniam pro Sacramento, seu collatione Sacramenti; sed qui pecuniam tradit ad redimendam vexationem, tradit illam pro collatione Sacramenti; Sacerdos enim, qui non vult Sacramentum indigenti conferre, non censetur vexare, nisi negando Sacramentum, quod tenetur conferre, saltem ex charitate, & hæc vexatio non tollitur, nisi conferendo; negatio enim actus non tollitur, nisi actu opposito: ergo qui pecuniam tradit ad redimendam vexationem Sacerdoti nolenti tradere Sacramentum absque pecunia, Simoniam committit. Respondeo negando pecuniam tradi pro collatione Sacramenti; sed pro deponendo prauo animo, vel alio peccato, quod Sacerdos committit, negando, seu non dando Sacramentum: quamobrem collatio Sacramenti est quidem finis, propter quem pecunia datur, non tamen est materia, cui respondet pecunia tamquam pretium.

Obiicies secundò, si licitum est in præfata necessitate dare pecuniam Sacerdoti ad obtinendum Sacramentum, licebit etiam vendere rem spiritualem, si Sacerdos nolit Sacramentum conferre, nisi ego illi rem spiritualem vendam; sed hoc fieri non potest. ergo neque primum. Respondeo negando sequelam maioris propositionis. Ratio disparitatis est, tum quia venditio rei spiritualis turpior est, & deterior: tum quia res spiritualis in tali euentu daretur ob pretium, vel ob aliquid pretio æstimabile, quod est peccatum Simoniæ intrinsecè malum, tum quia petens rem spiritualem sibi vendi, eámque nolens gratis sibi conferri, videtur id velle in contemptum religionis; contemptus autem Religionis omnino vitandus est.

4 Rogabis vtrum Sacerdoti nolenti Sacramentum in graui, vel extrema necessitate conferre absque pecunia, possim illi pecuniam dare, etiamsi eam ipse petat tamquam pretium Sacramenti, aut petat à me iuramentum quo iurem, me illi pecuniam tradere propter Sacramentum.

Sotus *loco citato* respondet me posse iurare, & dare pro ipso Sacramento.

Ego verò censeo posse quidem pecuniam tradi, & iuramentum emitti, non animo dandi pecuniam pro ipso Sacramento, aut iurandi iuxta mentem petentis; sed vtendo verbis amphibologicis, seu addita restrictione in mente, qua posita, iuramentum licitum censeatur; habet enim iustam causam vtendi amphibologia, & iurandi cum præfata restrictione, exempli gratia, iurando intentione dandi in eleemosynam, vel ad remouendum impedimentum, vel animo dandi eo modo, quo licitè potest, aut additis aliis restrictionibus mente conceptis, quibus positis verum sit, te non tradere pecuniam pro Sacramento, sed pro alia re.

Hoc tamen limitandum est, modò petens pretium pro Sacramento, non petat illud in contemptum, seu iniuriam Christianæ Religionis: tunc enim perspicuum est pecuniam tradi, aut iuramentum emitti non posse, quia vitanda est omnino iniuria Religionis, quæ bono particularium præponderat, vt alibi docui. Idem in terminis tradunt *Suarez lib. 4. cap. 12. numer. 16. Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 7. num. 42. Filiucius tractat. 45. cap. 3. quæsito*

*sito 6. num.*14 Idem sentit Sotus in hoc vltimo casu, dum pecunia petitur in contemptum Religionis.

Ex dictis sequitur primò licitum esse pecuniam tradere Sacerdoti nolenti Baptismum absque pecunia conferre infanti, vel adulto baptizando. Idem militare censeo in aliis Sacramentis, dum grauis vrget necessitas illa suscipiendi, vt si quis morti proximus alia ratione nequeat Sacramentum Extremæ Vnctionis obtinere, nisi tradita pecunia; tunc enim peccatum alterius non imputatur ipsi infirmo, cùm ipse iure suo vtatur, suæque saluti consulat, permittendo ex iusta causa peccatum alterius.

Secundò sequitur licitum esse in graui, aut extrema necessitate Sacramenti, pretio inducere Sacerdotem, nolentem Sacramentum conferre ex odio, vel auaritia, vel alio prauo affectu, vt patet ex allatis rationibus.

Tertiò si aliqua regio non haberet Prædicatores Euangelij, aut Sacerdotes, Sacramenta præbentes, posse Prælato Ecclesiastico pecuniam tradi, vt alliciatur ad eos mittendos. Ratio est, tum quia pecunia non datur pro administratione Sacramentorum, sed vt remoueatur impedimentum denegandi transmissionem Sacerdotum: tum quia possumus bona temporalia expendere ad obtinenda ea, quæ saluti nostræ conducunt, modò non tradantur, tamquam pretium rei spiritualis. Ita Lessius *lib. 2. cap. 35. dub. 7. ad finem, num.* 44. & alij.

Quartò emi posse aquam, licet benedictam; ab eo, qui vrgente necessitate infantis non vult eam dare sine pecunia, nec adest alia aqua, quæ possit adhiberi ad baptizandum infantem.

Quintò colligi potest Pagano, vel hæretico, qui se à Christiana fide suscipienda retrahit metu paupertatis, dari posse pecuniam, qua se possit alere, & sustentare; pecunia enim datur pro subleuanda paupertate. Item redimi potest captiuus, vt liber effectus conuertatur ad fidem; hoc enim nihil est aliud, quàm tollere impedimentum Christianæ Religionis, aut Catholicæ fidei, seu allicere ad id, ad quod iure diuino obligatur: ob id etiam à reatu Simoniæ liberatur is, qui cùm fœmina infideli hoc pactum init, ego ducam te in vxorem si Baptismum susceperis. Sed de hac re fusius agam *puncto* 5. §. 5.

6 Sextò incidenter colligitur solutio illius difficultatis, qua quæritur, vtrum licitum sit redimere vexationem in beneficiis, dum alter iniustè impedit. Respondetur enim violenter impedienti dignum à consecutione beneficij, aut iniustè contradicenti electioni, vel confirmationi, tradi posse pecuniam, ne impediat, vel contradicat; hoc enim fit ad redimendam iniustam vexationem; volenti vero iustè contradicere nihil tradi potest sine labe Simoniæ: tum quia tradens pecuniam hoc pacto sibi viam parat ad beneficium: tum quia sic colligitur *ex cap. Matthæus de Simonia*, ita *Sotus lib. 9. de iust. quæst. 6 artic. 1. ad 5. Azor. 3 parte, cap. 6. quæst. 2. & c. 11. quæsito* 4. Panor. Lessius, & alij, quamobrem si plures concurrant ad beneficium & vnus dicat alteri; si ego habuero beneficium tradam tibi pensionem, modò iustam aliquam exceptionem, vel irregularitatem mihi non opponas, committit Simoniam: & hoc verum est ex Nauar. *consilio 2 de Simonia*, & Vgol. *tab. 1. cap. 9. §. 8. numer. 2.* etiamsi alter hanc exceptionem, seu irregularitatem probare nequeat. Idem dic de promittente aliquid alteri, ne concurrat. Suarez *cap. 22. num.* 18. Ratio est, tum quia hoc pacto parat sibi viam ad beneficium; pretio autem parans sibi viam ad beneficium, Simoniæ labem committit, cum pecuniam virtualiter tradat pro beneficio: tum quia sic à simili colligitur *ex c. Matthæus.* ita *Vgol. loc. cit. Suarez c. 22. n. 18*: & alij communiter: sed de hac re fusius infra differam ex professo *q. 6. pun. 5.*

§. II.

An Simonia committatur tradendo, vel accipiendo aliquid pro Sacramentalibus.

1 Sacramentalium *nomine quid intelligatur.*
2 *Sacramentalia transeuntia sunt materia Simoniæ.*
3 *Sacramentalia permanentia sunt materia Simoniæ.*
4 *Sacramentalia vendi possunt ratione materiæ præcisè absque Simoniæ labe.*
5 *Ecclesia materialiter sumpta, an vendi possit absque Simonia.*
6 *Agni Dei benedicti sunt materia Simoniæ.*
7 *Reliquiarum venditio, vel ostensio pretio facta simoniaca est.*

1 NOmine *Sacramentalium* intelliguntur cæremoniæ & benedictiones sacræ, quæ publica auctoritate, & instituto Ecclesiæ fiunt; huiusmodi autẽ actiones seu benedictiones, vel tantum sunt in fieri, & non habent effectum permanentem, (ob id vocantur sacramentalia transeuntia, vt benedictio nuptialis, exorcismus, & similia.) vel habent effectum permanentem, vt benedictio aquæ, aut olei, consecratio calicis, & similium; de vtrisque agendum nobis est hoc loco.

PRIMA PROPOSITIO.

2 SImonia committitur dando, vel accipiendo aliquid temporale pro sacramentalibus transeuntibus. Ratio est, tum quia sunt actiones sacræ in se; procedunt enim à potestate supernaturali, & ordinatæ sunt ad finem spiritualem. ergo sunt materia Simoniæ iure naturali prohibitæ: tum quia in *cap. ad nostram, cap. cum in Ecclesia cap suam de Simonia.* vetitum est, sacra ministeria vendere; huiusmodi autem sacramentalia sunt ministeria sacra. Ita *Nauar. cap. 23. num. 99. Sotus lib. 9. de iust. quæst. 6. artic. 1. Redoanus de Simon. 3. parte, cap. 17. n. 18. & seq. Suarez tom. 1 de relig. lib. 4. c. 14. n. 2. Filiucius tom. 3. tract. 45. c. 3. quæsito 9. n. 19.*

SECVNDA PROPOSITIO.

3 SImonia committitur tradendo, vel accipiendo aliquid pro sacramentalibus ipsis permanentibus. Ratio est, tum quia in *cap. si quis obiecerit 1. q. 3.* generaliter decernitur res, quæ ex consecratione proueniunt, venales non esse, & exemplum ponitur in Ecclesia, seu templo, & additur, *aut tale aliquid*; sed huiusmodi sacramentalia proueniunt ex consecratione. ergo non sunt venalia, tum quia huiusmodi sacramentalia sunt verè res sacræ. ergo sunt materia Simoniæ, consequenter Simonia iuris naturæ committitur tradendo, vel accipiendo aliquid pro ipsis; nam illud esse, quod habent, vt res sacræ sunt, est spirituale, & supernaturale, & ad finem spiritualem, & supernaturalem proximè ordinatur. Ita Doctores citati, & alij communiter, teste Suarez *loc. cit. n.* 3.

Ex quo sequitur Simoniam committi, si præfata sacramentalia carius vendantur ratione benedictionis, aut consecrationis, quàm antea valerent ratione materiæ, vel artificij.

4 Sed modò dubium est, vtrum sacramentalia permanentia vendi possint ratione materiæ.

Canonistæ communiter putant res consecratas vendi non posse, quandiu consecrationem retinent, amissa verò consecratione frangendas esse, & illarum materiam vendi posse. Idem sentire videtur S. Thom. 2. 2. *q.* 100. *artic 4. ad 1. Angelus verbo Simonia 2. n. 23. & seq. Tabiena eodem verbo n. 39. & seq.*

Sed mihi dicendum videtur res consecratas vendi posse ratione materiæ absque Simoniæ labe, nisi in re aliqua specialis

specialis extet prohibitio Ecclesiastica. Ratio est, tum quia materia illarum secundùm se pretio æstimabilis est, nec valorem amittit ob consecrationem, licèt nouum valorem ex consecratione non assequatur: tum quia Calices sacri nondum perfracti, & alia vasa integra, & illæsa ab aliquibus emuntur; sed hi excusari non possunt, nisi emant ratione materiæ. ergo. Ita S. Anton. *2. parte, tit. 1. cap. 5. §. 23.* Caiet. *verbo simonia regul. 1.* Nauar. *in Manual. cap. 23. n. 700.* Redoanus *3. parte, cap. 26. initio, & cap. 17. n. 6.* Durandus, Palud. & alij apud Suarez *lib. 4. c. 14. n. 6.* Filiucius *tract. 45. c. 3. quæsito 10. n. 21.* & alij.

Amplia, etiamsi materia modica sit, & parua, aut minus principalis, militat enim eadém ratio, & ex paruitate materiæ colligitur solum magno pretio vendi non posse, nisi habita ratione magnitudinis, vel paruitatis materiæ, quam dicimus esse materiam pretij.

Obiicies primò; qui vendit vnum, quod sine alio subsistere non potest, nihil inuenditum derelinquit, *c. si quis obiecerit. quæst. 3.* sed consecratio illa esse non potest sine tali re materiali, & res illa semel consecrata subsistere non potest sine consecratione, cum ipsa consecratio adhæreat rei, nec auferri possit etiam à Pontifice manente re, ex Caiet. *2. 2. quæst. 88. artic. 11.* Nauar. *in tract. de spoliis, §. 18.* & aliis; ergo vnum sine alio vendi non potest, consequenter neque ipsa res materialis ratione materiæ, vt apertè innuitur in *cap. si quis obiecerit citato*; vbi dicitur, *Si quis obiecerit non consecrationem emi, sed res ipsas, quæ ex consecratione proueniunt, penitus desipere probatur.* Respondeo materiam subsistere posse sine consecratione, saltem per abstractionem nostri intellectus; concipimus enim vnum sine alio, & intendimus rem consecratam emere, præcisa ratione consecrationis, consecratio enim est adnexa materiali, non materiale spirituali. quando autem spirituale adnexum est temporali, fieri potest præfata abstractio: consequenter materia, & artificium emi potest, vt à simili patet in fundo, cui adnexum est ius patronatus, quando verò temporale adnexum est spirituali, tūc emi non potest ipsum materiale, vt patet in præbenda, quæ cùm sit adnexa officio spirituali, emi non potest. Ad *cap. si quis obiecerit.* Respondeo cum Suarez *n. 13. & 23.* & aliis in præfato textu, iuxta Codicem Gregorianum, sermonem non esse de Ecclesia materiali, sed de dignitate Episcopi, vel Abbatis, quam constat vendi non posse, vel dic ibi sermonem esse de Ecclesia formaliter, vt spiritualis est, seu de Ecclesia benedicta.

Obiicies secundò; pro ipsissimet actionibus consecrandi, vel ministrandi nihil accipi potest, quamuis in ipsis etiam reperiatur materiale, & formale (nam locutio, vel motio manus, & similia, in huiusmodi cæremoniis sunt materiales, & ratio consecrationis, & ordo ad potestatem, & finem spiritualem est formale.) Cum ergo per huiusmodi materiale post coniunctionem cum formali nihil accipi possit, sequitur nec quicquam accipi posse pro materia sacramentalium.

Respondeo cum Suar. *c. 14. n. 14.* non esse parem rationem, nam in sacramentalibus permanentibus materia ipsa antecedit spirituale, nec valorem suū amittit ob coniunctionem cum spirituali; in actionibus verò ipsis materiale non antecedit spirituale, sed concomitatur, & quasi ita intrinsecè cum illo permiscetur, vt totum fiat, quasi intimè, & secundum se spirituale, consequenter neutrum vendi potest.

Obiicies tertiò; res consecrata non potest amplius in humanos vsus conuerti, ergo vēdi, aut emi non potest ratione materiæ. Respondeo hinc solum colligi emi non posse ad profanos vsus, cum ad profanos vsus conuerti prohibeatur, non tamen obstat quominus ematur ad vsus sacros.

Obiicies quartò, vel omnes res consecratæ vendi possunt ratione materiæ, vel aliquæ tantum, sed neutrum dici potest, cum non appareat ratio, cur vna vendi possit, & non alia: ergo dicendum potius est nullas vendi posse. Respondeo omnes vendi posse si naturam rei præcisè spectemus. Si verò respiciamus ius Canonicum, aliquæ vendi non possunt ob iuris canonici prohibitionem in *c. abolendæ, de sepulturis, & c. audiuimus de simonia,* vbi prohibetur emi sepultura etiam ratione terræ, vt infra clarius explicabo, & *in cap. placuit 101. & in cap. dictum est 105. 1. qu. 1.* vbi pro chrismate, & balsamo aliquid exigi prohibetur. Imò Suares *cap. 14. n. 53.* putat Episcopos aliquid pro balsamo exigentes, non solum peccare peccato Simoniæ, verum etiam iniustitiæ, quia ex Ecclesiæ dispositione tenentur gratis, & suis expensis de illa materia Ecclesiis prouidere; consequenter peccant contra iustitiam aliquid exigendo; cum autem ista Ecclesiæ dispositio facta sit intuitu Religionis ad vitandum Simoniæ periculum, sequitur etiam peccare peccato simoniæ, aliquid exigendo, quia faciunt contra illam virtutem cuius intuitu lata fuit lex. Si verò surripiat Chrisma, vel Oleum sanctum; illúdque vendat eo solum pretio, quo valet ratione materiæ non committit Simoniam, quia nō vendit illud ratione rei sacræ, nec præfata iura loquuntur de fure, sed de Episcopo vendente balsamum, *c. placuit,* & de aliis percipientibus aliquid pro perceptione Chrismatis, Baptismi, vel Communionis *c. dictum est, citato.* Negandum tamen non est, huiusmodi fures committere peccatum sacrilegij: quia sacrilegus est, qui rem sacram iniustè vendit. Ita Suarez *lib. 4. c. 14. n. 26.*

5 Multi Doctores addunt, etiam committi Simoniam humani iuris vendendo Ecclesiam, etiam si vendatur ratione rei, & non ratione consecrationis. *cap. si quis obiecerit,* vbi dicuntur delirare illi, qui dicunt Ecclesias emi ratione rerum, non ratione consecrationis. verum aliqui Doctores, vt Valentia *tom. 3. disput. 6. quæst. 16. puncto 2. columna 7. vers. prioris,* & alij putant hunc textum intelligendum esse de Ecclesia ratione benedictionis, & sic vetitum est illam emere, non solum iure Ecclesiastico, verum etiam naturali diuino. Alij putant illum textum mendosum esse, vt refertur à Gratiano, vt supra dictum fuit. Alij explicant de dignitate Episcopali, Abbatis, &c. sed de hac re supra.

6 Addo hoc tempore Simoniam committi vendendo Agnos Dei benedictos, quamuis enim ex sua natura vendi possint ratione materiæ, & Gregorius XIII. prohibuerit Agnos Dei pingi & sic pictos venales proponi, seu retineri, vt docui in tractatu de censuris in particulari; nihilominus in Vrbe Roma extat specialis prohibitio vendendi huiusmodi Agnos, & cum huiusmodi prohitio facta sit ad vitandum Simoniæ periculum, dicendum est vendentem huiusmodi agnos reum esse Simoniæ labis iure humano vetitæ, etiamsi eos vendat solum ratione materiæ, nec plus exigat ratione cōsecrationis. *Valentia tom. 3. disput. 6. quæst. 16. punct. 2. col. 7. vers. posterioris,* & alij.

7 Addo etiam vetitum esse Reliquias vendere, aut eas pretio ostendere; hoc enim expressis verbis interdictum fuit *cap. cum ex eo. de reliq. & vener. Sanct.* imò venditio Reliquiarum non solum mala est, quia iure Canonico prohibita, verum est intrinsecè mala, & ideo iure Canonico, prohibita est, quia mala, vt patet ex supradictis.

§. III.

An Simonia committatur occasione collationis, vel susceptionis Ordinum.

1 *Ordinum susceptio simoniaca est, si data, vel promissa pecunia fiat.*

2 *Patronus præsentans aliquem ad Ordines cum pacto, vt ab eo nihil petatur, Simoniacus est.*

3 *Ordinum collatores Simoniam committunt accipiendo aliquid*

aliquid in collatione Ordinum, etiamsi spontè offeratur.

4 *Notarius potest aliquid loco stipendij accipere dum ei salarium constitutum non est.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SVscipiens Ordines, præuia pecunia, seu pretio, Simoniacus est. Ratio est, tum quia ordo est sacramentum, consequenter est aliquid sacrum, & supernaturale, cõsequenter est materia Simoniæ: tum quia peculiares censuræ, & pœnæ intuitu Religionis latæ sunt ab Ecclesia contra accipientes Ordines, præuia pecunia; de quibus infra.

2 Hinc sequitur illum Simoniacum esse, qui patrono illum præsentanti, vel admittenti ad Ordines promittit, se nullam ab eo prouisionem petiturum: imò ordinatus hoc pacto suspensus remanet ab ordine ita suscepto, & collator suspensus remanet à collatione Ordinum, & præsentator à præsentatione per triennium, *cap. siquis de Simon.* vbi dicitur, *Si quis ordinauerit, seu ad Ordinem præsentauerit aliquem, promissionem, vel iuramentum ab illo recipiens, quod super prouisione sua non inquietet eundem, ordinator à collatione, præsentator verò ab executione Ordinum per triennium, & ordinatus ab Ordine sic suscepto, donec dispensationem super hoc per Sedem Apostolicam obtinere meruerint, nouerint se suspensos*; Sed de hac re fusius infra differam.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 EPiscopus, & alij collatores ordinum Simoniam committunt, accipiendo aliquid in collatione ordinum. Sic enim colligitur, tum ex rationibus allatis in prima propositione: tum ex *cap. nullus Abbas, & cap. sicut Episcopus 1. quæstio. 2. & ex cap. in ordinando de Simon.* ibi; *Sicut non debet Episcopus vendere manum, quam imponit, ita nec minister, vel Notarius ordinationem eius, vocem, vel calamum. Pro ordinatione igitur, vel vsu pallij, seu chartis, atque pastellis eum, qui ordinatur omnino aliquid dare prohibemus.* Et denique ex Tridentino *sess. 21. cap. 1. de reformat.* vbi dicitur; *Nihil pro collatione quorumcumque ordinum etiam Clericalis tonsuræ, nec pro litteris dimissoriis, aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacumque de causa, etiam sponte oblatum Episcopi, & alij collatores, aut eorum ministri, quouis prætextu accipiant. Notarij verò in iis tantum locis, in quibus non viget laudabilis consuetudo, nihil accipiendi pro singulis litteris dimissoriis, aut testimonialibus, decimam tantum vnius aurei partem accipere possint, dummodo nullum eis salarium sit constitutum pro officio exercendo, nec Episcopis ex Notarij commodis aliquod emolumentum ex eisdem ordinum collationibus directè, vel indirectè prouenire possit. Tunc enim gratis operam suam eos præstare omnino teneri decernitur, contrarias taxas, ac statuta, & consuetudines, etiam immemorabiles, quorumcumque locorum, quæ potius abusus, & corruptela, Simoniæ prauitati fauentes, nuncupari possunt, penitus cassando, & interdicendo, &c.*

Hinc sequitur primò collatores ordinum Simoniacos esse, accipiendo aliquid occasione ordinationis, quamuis spontè offeratur. Excipiuntur tamen candelæ, seu faculæ ex declaratione sacræ Congregationis, contra Valentiam *punct. 2. colum. 9 & quamquam:* nam sacra Cardinalium Congregatio declarauit in Concilio abrogatam fuisse consuetudinem percipiendi ab ordinatis forcipes, pectines, & mappas, præter faculas: excipi etiam forte possunt strophiola, quibus Sacerdotum manus sacro oleo linitæ vinciuntur, illáque sibi cæremoniarum magister aliquibus in locis retinere consueuit.

4 Secundò sequitur Notarium, cui salarium alia ratione constitutum non est, posse aliquid pro litteris dimissoriis, vel testimonialibus, loco stipendij, accipere, vt benè *Suarez cap. 53. num. 3. Valentia loco citato vers. & quamquam, Reginald. lib. 23. n. 200. Azorius cap. 5.* & alij contra Supplementum Gabrielis *in 4 d. 25. q. 2. art. 3. dub. 6.* & alios. Ratio est: tum quia non tenetur gratis operam suam præstare, nemo enim suis stipendiis militat: tum quia Concilium Tridentinum dat ei facultatem recipiendi decimam vnius aurei partem in iis locis, in quibus consuetudo inualuit aliquid accipiendi. Si verò Notarius aliunde salarium habeat pro munere, & officio exercendo, peccat aliquid accipiendo; imò nonnulli Doctores putant reum esse Simoniæ, quia hoc ei vetitum est intuitu Religionis, & ad præcauendum Simoniæ periculum, vt patet ex verbis Concilij supracitatis; quamuis enim actio illa scribendi sit temporalis, nihilominus Concilium Tridentinum intuitu ordinum vetuit quicquam à Notario accipi. Ita Sotus *lib. 9. de iust. q. 6. art. 1. Durandus in 4. dist. 25. quæst. 3. Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. cap. 53. n. 8. Filiucius cap. 12. quæsito 5. num. 9.* non tamen videtur reus excommunicationis aliquid accipiendo pro dimissoriis, vel sigillo contra prohibitionem Tridentini, iuxta sententiam Lessij *num. 133. Suarez cap. 56. & Filiucius cap. 13. quæsito 4. num. 9.* Ratio est, quia excommunicatio incurritur ob Simoniam in collatione, vel susceptione ordinis commissam. In hoc autem casu ordinatus suscepit ordines absque Simonia. Sed contraria opinio defenditur ab Vgolino, Alterio, & aliis, quos infra referam, dum loquar de pœna excommunicationis *quæstio. 7. num. 15.*

§. VI.

An Simonia committatur tradendo, vel accipiendo pretium pro functionibus Ordinum

1 *Functiones Ordinum sunt materia Simoniæ.*

2 *Ordinum tum maiorum, quàm minorum functiones sunt materia Simoniæ.*

3 *Cantor canens tamquam laicus pretio accepto, vel promisso non incurrit Simoniæ labem.*

4 *Tonsura est materia Simoniæ.*

VNICA PROPOSITIO.

1 SImonia committitur accipiendo, vel tradendo temporale pro functionibus Ordinum. Ratio est, tum quia iure Canonico generaliter vetitum videtur accipere aliquid pro ministerio Ecclesiastico, *cap. ad nostram de Simonia*; huiusmodi autem functiones sunt ministeria Ecclesiastica, tum quia huiusmodi functiones sunt res sacræ, vel ex institutione Christi, vel ex institutione Ecclesiæ; res autem sacra ex institutione Christi, vel Ecclesiæ, est materia Simoniæ. Et hoc præsertim militat in functionibus, quæ procedunt à potentia spirituali, & supernaturali; quamuis enim ipsamet actio tota materialis, & corporea videatur, tamen est moraliter spiritualis. Ex hac ratione colligitur Simoniam, quæ in præfatis functionibus committitur, non esse malam, quia prohibita est iure canonico, sed iure canonico prohibitam esse, quia mala est iure naturæ, posita Christi, vel Ecclesiæ institutione, ex quo vlterius sequitur consuetudinem induci non posse, vt aliquid pro huiusmodi functionibus tradatur, tamquam pretium; consuetudo enim contra ius naturæ induci non potest, vt suo loco probaui; Idémque in terminis tradunt, *Sotus lib. 9. de iustit. q. 6. art. 2. Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. cap. 13. num. 3. Filiucius tract. 45. c. 4. quæsito 1. n. 2.*

Ex dictis sequitur primo Simoniam committi, si pecunia

cunia tradatur pro actione consecrandi, absoluendi, conferendi extremam Vnctionem, offerendi Missæ sacrificium, orandi pro populo, vel nomine populi publicas preces fundendi, vel consecrandi Calices, Templum, Altaria, Chrisma, Agnos Dei, benedicendi Corporalia, Aquam, Vestimenta, Incensum, Cereum paschalem, Sal adhibendum ad sacros vsus, Cineres pro primo Quadragesimæ die, Candelas pro die Purificationis, &c. Ratio est, tum quia istæ omnes functiones sunt actus solius potestatis ordinum, ex institutione Christi, vel saltem Ecclesiæ, cui data fuit à Christo potestas instituendi huiusmodi functiones exercendas per Ecclesiæ ministros certis ordinibus insignitos. Christus enim Dominus (vtor verbis Suarez) Episcopos, & Sacerdotes instituit, eisque supremas consecrationes commisit respectiuè, consequenter eodem diuino iure eos fecit idoneos, vt eis tamquam propriis ministris committendæ essent reliquæ benedictiones, vel consecrationes, quæ per Ecclesiam instituuntur. Quamuis peculiarem modum assignandi ministros talium actionum ipsi etiam Ecclesiæ commiserit, exceptis materiis Sacramentorum, quæ ab ipso Christo peculiariter institutæ sunt. Sic ergo omnes istæ functiones dici possunt propriæ horum ordinum aliquo modo ex diuino iure; sunt ergo omnes materia Simoniæ, hæc Suarez ad verbum.

Secundò sequitur Simoniam committi, tradendo, vel accipiendo pretium pro functionibus, quas Diaconus facit ministrando Sacerdoti solemniter celebranti, aut præbendo Eucharistiam absente Sacerdote, & necessitate vrgente. Idem dic de Subdiacono canente Epistolam ex officio in solemni Missæ sacro. Idem dici potest, si Euangeliū in Choro canatur à laico, si hic casus daretur. Ratio est, tum quia huiusmodi actio, quamuis non fiat à Subdiacono, sed à laico carente ordinis potestate, nihilominus est actio valde spiritualis, & est, quasi pars Missæ, cui cooperatur; consequenter est materia Simoniæ: tum quia est ministerium sacrum: ergo est materia Simoniæ; cum Ecclesia generaliter prohibuerit vendi sacra ministeria, *c. ad nostram*. Ita *Reginaldus lib. 23. num. 207.* & alij.

2 Tertiò sequitur Simoniam committi tradendo, vel accipiendo pretium, non solum pro functionibus maiorum, verùm etiam minorum Ordinum, vt pro exorcismo respectu Exorcistæ, pro ministerio, & seruitio, quod acolytus exhibet inseruiendo Missæ. Imò idem militat, etiamsi ministerium illud non fiat ab ipsomet acolyto, sed à laico; nam cooperatur Missæ sacro; cōsequenter ipsius actio sacra est, vt in simili dictum est de canente Epistolam in Choro, dum Missa, & alia diuina Officia celebrantur. Idem dic de actu Lectoris legentis sacram veteris, vel noui Testamenti lectionem in Matutino, Capitulis horarum & similibus, vt patet ex dictis de Subdiacono, & acolyto. Idem dici potest de officio Ostiarij, dum fores claudit, aut Ecclesiam custodit ex officio; huiusmodi enim actio est functio ordinis. Si verò id non faciat ex officio, id est, ex potestate ordinis, sed tanquam purus laicus, non videtur reus Simoniæ, quia huiusmodi actio adeo materialis est secundùm se, vt non videatur materia Simoniæ.

3 Addunt *Suarez num. 8. & Filucius num 7.* Cantorem in Ecclesia canentem tamquam laicum non committere Simoniam, quia illa actio non est propria alicuius ordinis, consequenter prout fit à laico non est materia Simoniæ. Ego verò probabilius oppositum sentio, quia illa actio in choro est quid coniunctum cum diuino officio, & rationem sacræ orationis habet; consequenter est materia Simoniæ. An verò Cantores alio titulo excusari possint, constabit ex infra dicendis *quæstio. 6.*

4 Quartò sequitur, Simoniam committi tradendo, vel accipiendo aliquid pro prima tonsura: tum quia tonsura in iure Canonico vocatur ordo; consequenter comprehenditur in iuribus prohibentibus ordinationem emi, aut vendi, *cap. cum contingat de ætat. & qualit.* tum quia licet tonsura non sit propriè ordo, nec habeat proprium munus actiuum, nihilominus disponit hominem ad ordines suscipiendos, illumque quodammodo sanctificat, & in sortem Domini, ac cœtum ministrorum Ecclesiasticorum connumerari facit, vt bene *Suarez lib. 4. cap. 13. num. 8. ad finem, Filucius tractat. 45. cap. 4. quæsito 2. ad finem, num. 6.*

§. V.

Vtrum Simonia committatur accipiendo aliquid pro diuinis Officiis, vel etiam pro priuata oratione.

1 *Afferuntur rationes dubitandi ad probandum non committi Simoniam accipiendo aliquid pro publicis, vel priuatis orationibus.*
2 *Officia diuina sunt materia Simoniæ.*
3 *Orationes priuatæ sunt materia Simoniæ.*
4 *Exequiarum, vel funerum actiones sunt materia Simoniæ.*

NOmine *diuini officij* hoc in loco intelligo orationem, quæ publicè fit ab Ecclesiæ ministris ex institutione Ecclesiæ, etiamsi aliquando fiat sine functione alicuius ordinis, vt sunt Horæ canonicæ, exequiæ, vel publicæ processiones. Nomine verò *orationis priuatæ* intelligo illam, quæ non fit ab aliquo tamquam Ecclesiæ ministro, sed ex priuata deuotione, & pietate. Hoc posito.

1 Ratio dubitandi ad probandum Simoniam non committi pro publicis, vel priuatis orationibus est, primò, quia diuina officia, vt distinguuntur à functionibus ordinum (nam fieri possunt etiam ab iis, qui ordinibus carent, vt à Monialibus, vel beneficiariis, vel aliis) nihil aliud sunt, quàm quædam orationes. Nam iis inuocatur, vel laudatur Deus, vel illi gratiæ redduntur, quod est proprium orationis. Sed orationes vendi possunt, cùm oratio sit quidam actus humanus, humano labore, sensibili voce, vel gestu præstitus, & sub hominis dominium cadens; ergo diuina Officia vendi possunt.

Secundò, quia experientia, & quotidiana consuetudine cernimus pecuniam tradi pauperi, aut pio viro, aut Sacerdoti, vt has, vel illas orationes recitet, vt exequias persoluat, vt funus ducat, & testamento relinqui solet certa pecuniæ summa cum onere faciendi, vel celebrandi Officia.

Tertiò, quia non committitur Simonia tradendo aliquid pro actibus virtutum, aut misericordiæ, vt pro actu sepeliendi, & similibus: ergo, &c.

Quartò, quia non committitur Simonia tradendo, vel accipiendo aliquid pro actu docendi sacram Scripturam, vel concionandi, &c. ergo neque committitur Simonia tradendo, vel accipiendo aliquid pro diuinis officiis, cùm par omnium ratio videatur.
His non obstantibus sit

PRIMA PROPOSITIO.

2 SImonia committitur accipiendo, vel tradendo aliquid tamquam pretium pro diuinis Officiis. Ratio est, tum quia diuina Officia sunt ministeria Ecclesiastica, iure autem Canonico generaliter vetitum est aliquid accipere pro ministerio Ecclesiastico, *cap. ad nostram de Simon.* tum quia diuina Officia sunt actus religionis, continentes diuinum cultum; consequenter sunt res sacra; ergo sunt materia Simoniæ: tum quia sunt quid spirituale. Primò ex parte principij, cum fiant nomine Ecclesiæ,

Ecclesiæ, & ex potestate ab Ecclesia concessa. Secundò ex suo genere, nam in se continent diuinas laudes, & vt rectè fiant, requirunt fidem, & gratiam Spiritus sancti, qua informantur, & perficiuntur, licèt opere externo exerceantur. Tertiò ex parte finis, quia diriguntur ad laudandum Deum, vel ad ipsum inuocandum, seu ad aliquid impetrandum, vel ad satisfaciendum pro peccatis. Ita S. Tho. 2. 2. *quæst.* 100. *artic.* 3. *Redoanus parte* 1. *cap.* 3. *& alibi*, *Suarez tom.* 1. *de relig. lib.* 4. *c.* 15. *n.* 3. *Filiucius tract.* 45. *cap.* 4. *quæsito* 3. *numer.* 9. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Simonia cōmittitur non solum in diuinis officiis publicis, verùm etiā in priuatis orationibus, illas emēdo, aut vendendo. Ratio est, tum quia etiam priuatæ orationes continent diuinas laudes, & cultum Dei, saltem dum fiunt animo colendi Deum; consequenter sunt res sacra, & religiosa; ergo sunt materia Simoniæ: tum quia oratio priuata considerari potest, vel vt impetratoria, vel vt satisfactoria, vel vt meritoria de congruo pro eo pro quo fit, sed quolibet istorū modorum est materia Simoniæ; ergo Simonia committitur emendo, aut vendendo priuatas orationes: tum quia ad hoc idem probandum faciunt aliæ rationes allatæ ad probandum Simoniam committi in publicis orationibus; & quamuis iura de priuata oratione expressam mentionem, & prohibitionem non fecerint, nihilominus attento iure naturali diuino, eadem ratio militat in priuata, & publica oratione. Ita S. Tho. *loc. cit. ad* 2. & alij communiter teste Suarez *loc cit. n.* 9.

Hinc patet quid dicendum sit de laico, qui vendidit cooperationem ad functiones spirituales, quatenus tales sunt, vt ministrationem ad Missam; hic enim simoniacus est, *Suarez c.* 54. *n.* 6. & alij.

Ad primam rationem dubitandi respondeo, orationes publicas, vel priuatas esse quidem actus humanos, sed spirituales, & sacros, continentes cultum Dei, factos impulsu Spiritus sancti, & ad spiritualem effectum ordinatos; consequenter non posse sub emptionis, & venditionis contractum cadere absque labe Simoniæ, si orationes præcisè, & secundum se spectentur, præciso honesto modo, & titulo, de quo infra.

4 Ad secundam respondeo illam praxim, & consuetudinem saluari, dum pecunia traditur, vel legato relinquitur, non per modum pretij, sed titulo eleemosynæ, laboris, vel sustentationis; par enim est, vt qui spiritualia seminant, metant temporalia, quibus alantur, & sustententur. Ex quo patet quid dicendum sit, dum aliquid traditur pro exequiis, vel funere; nihil enim accipi potest tamquam pretium pro actionibus ipsis spiritualibus exequiarum, vel funerum, vt pro recitatione & cantu Psalmorum, Litaniarum, lectionum, Antiphonarum, & orationum, aut pro ipsa processione, quæ fieri solet à domo defuncti ad Ecclesiam, siue fiat à Clericis, siue etiam à laicis. Nam licet illa processio materialiter sumpta, sit quædam deambulatio, & motus progressiuus; nihilominus quia fit per modum suffragij, & spiritualis auxilij, non potest pretio vendi, vel emi, & hoc militar etiam in illis, qui crucem deferunt, vel quid simile faciunt; hæc enim est pars illius processionis, & ad finem spiritualem ordinatur. Idem etiam valet in processionibus Ecclesiasticis, quæ alia occasione ducuntur; habent enim rationem officij Ecclesiastici, & spiritualis ministerij.

Dixi *pro actionibus ipsis spiritualibus*; nam actiones funerum, & exequiarum, quæ non sunt spirituales, seu quæ non pertinent ad ministerium spirituale, & Ecclesiasticum officium, non sunt materia Simoniæ, vt sunt tumulum construere, ornare, purgare, cadauer deferre, tradere sepulturæ, terram superimponere, & similia, quæ potius sunt opera materialia, & corporalia, quàm spiritualia.

5 Ad tertiam respondeo opera virtutum corporalia, quibus proximus corporaliter iuuatur, non esse materiam Simoniæ; quia sunt opera corporalia, materialia, naturalia, & temporalia, & beneficium temporale præstant; consequenter sunt pretio æstimabilia, nec valorem suum amittunt ex eo, quod fiant ex gratia, & impulsu Spiritus sancti; adhuc enim sunt opera corporalia, naturalia & materialia, si quoad actum externum præcisè spectentur. Opera verò virtutum habentium spiritualem vtilitatem, si secundum hanc rationem spectentur, possunt esse materia Simoniæ; quamobrem actus ieiunij, vel misericordiæ, si spectetur, vt est meritorius apud Deum, vel satisfactorius, vel impetratorius, vendi non potest, quia vt sic est res spiritualis.

Dices etiam oratio est actus humanus, & corporaliter prodesse potest proximo, & nihilominus pro ipsa nihil accipi potest tamquam pretium. Respondeo pro ipsa oratione nihil accipi posse tamquam pretium, quia ipsa essentialiter est actus religiosus, & sacer, quod non accidit in omnibus aliis actibus virtutum externis.

§. VI.

An Simonia committatur vendendo sepulturam.

1 *Sepulturæ locus quandonam sit materia Simoniæ.*
2 *Ecclesiæ locus an emi possit ad constituendam Capellam, vel particularem sepulturam.*
3 *Vendens sepulturam in loco sacro, an committat Simoniam, vel aliud speciale peccatum.*
4 *Sepulturæ locus, an sit materia Simoniæ, si in venditione habeatur ratio loci honoratioris.*
5 *Stallum, seu sedes in Choro, an sit materia Simoniæ.*
6 *Virtutum opera corporalia non sunt materia Simoniæ.*

Ratio dubitandi pro parte negatiua est, quia res sacræ vendi possunt ratione materiæ: ergo etiam sepultura ratione terræ, in qua fundatur ius sepulturæ, huius sententiæ est Azor. *tertia parte, lib.* 12. *cap.* 17. *quæsito* 2. & alij.

Ratio verò dubitandi pro parte affirmante Simoniam committi est, quia in *cap. abolendæ de sepulturis.* prohibetur vendi locus sacer pro sepultura, non solum habita ratione benedictionis, verum etiam habita ratione terræ. Idem habetur in *cap. quæsta est*, *cap. postquam*, *cap. in Ecclesiastico*, *& cap. præcipiendum* 13. *quæst.* 2. *& cap. audiuimus de Simonia.* Ita Suarez, Reginaldus, & alij proximè citandi.

1 Mihi distinguendum videtur, vel locus iam erat sacer, & communis pro sepultura fidelium, vt cœmeterium, vel non erat locus sacer, & communis pro sepultura: si non erat locus sacer communis pro sepultura, vendi potest; quia materia venalis est, & dicitur purus locus *l.* 2. §. *purus*, *ff. de relig. & l. locum, C. eodem tit.* Si verò in tali terra aliquis iam sepultus fuerat, vel locus iam destinatus fuerat ad sepulturam communem, vt cœmeterium, adhuc distinguendum est, vel rei naturam spectamus, vel Ecclesiæ constitutionem. Si naturam rei spectamus, censeo vendi posse terram, vt ibi sepultura constituatur. Ratio est, tum quia fundus vendi potest ad construendam in eo Ecclesiam. *cap. aurum*; *cap. comperimus* 14. *quæstio.* 6. Ergo etiam vendi potest ad construendam sepulturam: tum quia res sacra vendi potest ratione materiæ pretio æstimabilis: ergo etiam vendi potest terra ad sepulturam, cum terra sit pretio æstimabilis, nec valorem suum amittat ob finem, ad quem emitur, hic enim est per accidens,

cidens,& extrinsecus, rei secundùm se spectatæ. Si verò spectamus constitutionem Ecclesiæ, dicendum est locum sacrum communem pro sepultura fidelium vendi non posse absque Simonia iuris humani; consequenter aliquem ibi sepeliri non posse,accepto pretio, nisi fortè aliquid gratis tradatur, vel aliquid liberè fuerit relictum ab eo, qui ibi sepeliendus est; sic enim expresse decernitur in iuribus citatis, in ratione dubitandi, secundo loco allata,& ratio redditur in *cap. audiuimus de Simonia*, quia non solum à malo, verum etiam ab omni specie mali abstinendum est iuxta Apostolum: species autem mali in hoc casu est periculum, & dubium, ne dum locus sacer venditur ad sepulturam,non vendatur ratione terrę præcisè,sed ratione sepulturæ in loco sacro,consequenter ratione rei sacræ.

Dices primò,præfati textus prohibent quicquam accipi pro sepultura formaliter in loco sacro, non autem pro terra ipsa. Respondeo prohibere quicquam accipi etiam pro terra ipsa deputata ad sepulturam fidelium; nam Gregorius IX. in *cap. abolendæ, de sepulturis*, quibusdam Pesceclanis consuetudinem habentibus accipiendi aliquid pro terra, in qua morientes sepeliendi erant, prohibet,ne quicquam omnino præsumant accipere.

2 Dices secundò, si emi non posset locus in Ecclesia pro sepultura,sequeretur damnandam esse consuetudinem eorum, qui in Ecclesiis emunt locum ad construendam Capellam, & particularem sepulturam, onerando Ecclesiam, ne alius ibi sepeliri possit. Respondeo in præfatis textibus non prohiberi simpliciter quemlibet locum emi in Ecclesia, saltem interueniente Prælatorum Ecclesiæ facultate, sed prohiberi quicquam exigere pro loco sepulturæ præcisè; cum enim locus institutus sit ad sepeliendos fideles,vt suppono; iniuria irrogatur exigendo pretium,& cum suspicio adesse possit, id exigi pro sepultura Ecclesiastica, quæ est res sacra, iure merito id ab Ecclesia vetitum fuit.

3 Quæres primò, vtrum vendens sepulturam in loco sacro communi ad sepulturam fidelium,Simoniæ crimen committat, an aliud specie peccatum. Respondet Vgolinus *tab.1. cap.44. §.2.* committere crimen auaritiæ,vel inhumanitatis, quia prohibitio Ecclesiæ lata fuit ad vitandam auaritiam,& inhumanitatem.

Ego verò probabilius censeo committere peccatum Simoniæ iure humano prohibitæ,si pretium exigatur pro ipsa terra. Ratio est, quia hæc iura lata sunt ad vitandam Simoniæ suspicionem, & periculum; peccatum autem in ea specie constituitur, in qua est motiuum, cuius intuitu peccatum prohibitum fuit. Ita Suarez *cap. 14. num.20.*

4 Quæres secundò, vtrum tradens pecuniam pro honoratiore loco sepulturæ, Simoniam committat. Suarez *num.22. Reginaldus lib. 23. num.226. & Filiucius cap. 3. quæsito 11. ad finem* affirmatiuè respondent.

Sed mihi distinguendum videtur, vel locus est honoratior ob rationem aliquam sacram, vel est honoratior ob rationem, & respectum aliquem temporalem. Si est honoratior ob rationem,& respectum aliquem temporalem, non committitur Simonia, tum quia non emitur res sacra; sed honor quidam humanus, qui in hominum existimatione, & apprehensione positus est: tum quia emens locum honoratiorem, in quo sedeat, non committit Simoniam; ergo nec Simonia committitur, dum honoratior sepulturæ locus emitur. Si verò locus est honoratior ob respectum ad rem spiritualem, committitur Simonia, vt quia locus est intra Ecclesiam, non in cæmeterio, aut quia locus est propinquior altari. Ratio est, tum quia fundamentum istius honoris fundatur in maiori sanctitate loci, ex maiori propinquitate ad altare maius, vel ad Christi corpus:tum quia non potest quis emere beneficium ob honorem, qui consequitur assecutionem illius beneficij. Ergo neque emere potest locum in Ecclesia ob honorem,qui consequitur constitutionem cadaueris in tali loco.

5 Hinc obiter colligi potest, quid dicendum sit de iure stalli, seu sedendi, aut standi certo loco in Ecclesia. Si enim honor ipse per se spectetur, emi potest. Si verò inspiciantur iura, & actiones, quæ stallum consequuntur, aut ratio loci sacri, quæ stallo adhæret, emi non potest, quia hæc sunt sacra, & Ecclesiastica. Ita *Gabriel in 4. dist. 25. quæst.2.dub.10.Suarez. de Simonia lib.4. cap.28.ad finem num.23.*

§. VII.

Vtrum Simonia committatur, tradendo, vel promittendo aliquid temporale alteri, vt operetur actum vtilem solum ipsimet operanti; vt si tradatur alicui pecunia, vt fiat Christianus; vel Religiosus,vel vt Sacramenta recipiat.

1 *Simonia committitur promittendo, vel dando temporale alicui,vt opus spirituale præstet.*

2 *Simoniacus non est qui tradit aliquid alteri, vt peccatum vitet,vel opus spirituale præstet,relicta illi facultate & libertate faciendi tale opus.*

3 *Simonia non committitur promittendo aliquid alteri tradendum sub conditione, si tale opus spirituale præstiterit.*

4 *Idem militat dum temporale traditur sub conditione operis spiritualis. etiam dum recipiens obligatur ad restituendum acceptum, nisi spirituale opus præstiterit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVi promittit, vel tradit temporale alteri, iniuncta obligatione, vt præstet opus spirituale, Simoniam committit. Ratio est, tum quia Simonia committitur emendo, aut vendendo spirituale pro temporali: hic autem emit spirituale pro temporali, cum imponat alteri obligationem præstandi opus spirituale pro pretio temporali: tum quia iure canonico reprobantur omnia pacta,& conuentiones in materia spirituali, *cap. vltimo de pactis cap. quam pio & cap. quæsitum de rerum permutatione.* Tum quia si huiusmodi contractus esset licitus, licitè etiam posset Religio cum aliquo pacisci, vt si religionem ingrediatur,conferat illi tales honores, vel subsidia; sed hoc non est admittendum; ergo neque admittendus est præfatus contractus: tum quia si licitum est aliquid alteri dare, vt opus spirituale sibi tantum vtile faciat, exempli gratia, vt velit baptizari, vel Sacramenta frequentare, licitum etiam esset dare aliquid, vt baptizetur, cum par ratio videatur; sed hoc fieri non potest;ergo neque primum.

Obiicies, dans pretium pro re pretio æstimabili non committit Simoniam.Sed qui dat pretium alicui,vt opus spirituale præstet, iniuncta obligatione præstandi tale opus, dat pretium pro re pretio æstimabili, quia non tradit pretium pro re ipsa spirituali; sed pro obligatione ad actum spiritualem, quæ pretio æstimabilis est. Respondeo ipsam obligationem ad actum spiritualem, non esse pretio æstimabilem, nec separari ab actu quoad emptionem, & venditionem: tum quia illa obligatio dirigitur solum ad actum præstandum, & æstimatur solum ratione actus spiritualis, ad quem dirigitur,non verò ratione onerum temporalium,& aliarum circumstantiarum pretio æstimabilium: tum quia si obligatio ad actum spiritualem vendi posset,etiam Religio posset emere Religiosum,vel Prælatum sibi vtilem, dicendo se emere obligationem, non verò actum, sed Religiosus emi non potest, *cap. quam pio citato*; ergo neque potest emi obligatio ad opus spirituale.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 QVi tradit aliquid alteri, vt peccatum vitet, vel vt opus spirituale faciat in solius operantis vtilitatem, relicta illi facultate, & libertate faciendi tale opus, non committit Simoniam, nec alia ratione peccat præciso scandali periculo, siue tale opus sit consilij, siue supererogationis, siue præcepti. Ratio est, tum quia Deus promittit hominibus rectè se gerentibus, & ipsius præceptis obtemperantibus præmia, & longæuam vitam honorantibus parentes, Exod. 12. *Honora patrem tuum, & matrem tuam, vt sis longæuus super terram.* Ergo non est turpe aliquid alteri promittere, vel tradere, vt opus præstet in solius operantis vtilitatem: tum quia non solum Deus, verùm etiam parentes comminantur pœnas delinquentibus, & homines ad opera virtutum, comminatione pœnarum, inducunt; sed ipsi non peccant pœnarum comminatione inducendo ad opera virtutum; ergo neque peccant inducendo præmiis, vel promissionibus, cum par sit ratio; pœna enim, & præmium æquiparantur, & pœna temporalis pretio æstimatur: tum quia Simonia committitur emptione, & venditione: sed hic non adest emptio, & venditio: nam ex parte dantis, vel promittentis non est emptio, cum ipse nihil ab alio recipiat. Neque ex parte recipientis est venditio, cum ipse nihil det tradenti pecuniam, aut alteri nomine tradentis pecuniam; sed solum sibi consulat, acquirat, & proficiat, & in sui cōmodum operetur: tum quia Simonia non committitur sine contractu oneroso; in hoc autem casu non intercedit contractus onerosus, cum tradens, vel promittens temporale, non imponat operanti obligationem ad operandum, sed obligationem aliundè supponat: præmium autem proponat, vt alterum alliciat ad id, quod bonum, & honestum est, vel etiam debitum: tum quia non potest assignari malitia in huiusmodi traditione, vel promissione; non enim est mala ex obiecto, cum sit donatio liberalis rei ex se indifferentis; Neque mala est ex fine, cum intendatur bonum operantis; Neque ex modo; cum non tradatur temporale, tamquam pretium honesti operis, non enim adest mutua obligatio. Ita *Gloss. in cap. dilectus 2. de Simon. Nauar. cap. inter verba concl. 5. illat. 1. Molina de iust. tract. 2. disput. 93. concl. 4. Sanchez lib. 1. de Matrim. disput. 39. Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 12. n. 66. Suarez lib. 4. de Simon. cap. 16. num. 12. Filiucius tract. 45. cap. 4. quæsito 4. num. 13. Reginaldus lib. 23. numero 152. Azor. 3. parte lib. 12. cap. 3. quæsito 5.* & alij contra *S. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 3. ad 4. Abbatem* in *cap. dilectus 2. de Simon. num. 7. Syluest. verbo Simonia quæsito 8. dicto 3. Tabienam eodem verbo num. 61. Angelum verb. Simonia 3. numero 16. Medinam Cod. de restitut. quæst. 27. in fine. Valentiam ex parte 2. 2. disput. 6. q. 16. puncto 2. dub. 3.* & alios.

3 Addo primò Simoniam non committi promittendo aliquid alteri, tradendum sub conditione; *si fiat opus spirituale*; intendendo spirituale bonum operantis, & obligando se solùm ad promissionem adimplendam, adimpleta conditione, & non aliter, vt si quis dicat alteri, promitto tibi mille aureos, si fias Christianus, vel Religiosus, quos tradam si factus fueris Religiosus, & non aliter. Ratio est, tum quia ista promissio non est contractus onerosus; sed vim habet liberalis donationis, factæ ad alliciendum alterius animum ad opus virtutis, relicta alteri facultate præstandi tale opus; nam is, cui fit promissio, ita liber est ad faciendum tale opus, sicut antea erat: tum quia non interuenit emptio, aut venditio, vt supra probatum est, sed optio gratuita alteri offertur, vt hoc, vel illud eligat, id est, vt si rem promissam velit acquirere, virtutis opus præstet, alioquin nihil acquirat: tum quia multæ similes dispositiones subsistunt, & permittuntur: nam fœmina potest alicui promittere, se matrimonium cum eo contracturam, si conuertatur, dominus potest seruo libertatem, & manumissionem promittere, modo fiat religiosus, & in Religione perseueret, & non aliter, *capitulo 2. de condit. apposit.* Testator potest alicui legare aliquid ad sui, vel familiæ sustentationem, si religiosum statum capessat: malefactori promitti potest vita, si Baptismum suscipiat. denique seruo infideli iusta onera, & flagella imponi possunt, vt occasionem inde arripiat conuertendi se ad fidem; dominus enim in tali euentu vtitur iure suo, & quasi optionem offert seruo, vt si velit ab eo statu eximi, Baptismum capiat. Ita Doctores citati.

4 Addo secundò Simoniam non committi, non solum dum promittitur temporale, verùm etiam dum actu traditur; & recipiens obligatur ad restituendum acceptum, nisi spirituale opus præstiterit. Ratio est, tum quia sicut promitti potest temporale, tradendum, conditione adimpleta, & non aliter, ita tradi potest iniuncto onere restituendi, si conditio adimpleta non fuerit: tum quia sic colligitur ex *cap. 2. de condit. apposit.* vbi seruari præcipitur manumissio seruorum, facta sub conditione, modò Monachi fiant, & in Monasterio perseuerent, & non aliter: tum quia nullum apparet inconueniens ex huiusmodi obligatione, facta sub disiunctione, vt videlicet accipiens teneatur ad implendam conditionem, vel ad reddendum acceptum, adhuc enim liber manet ad faciendum opus spirituale, sicut antea: tum quia hæc non est emptio, & venditio; sed donatio, non quidem omnino absoluta, sed limitata pro arbitrio donantis, qui non iniustè, & iniquè, sed cautè donat: tum quia potest aliquis in studiis ali hac conditione adiecta, vt religionem ingrediatur, vel expensas soluat; sed in hoc casu traditur temporale sub conditione, seu disiunctione, vt opus spirituale præstet, vel temporale acceptum restituat. Ergo, &c. Ita Doctores citati.

Ex dictis sequitur primò tradi posse pecuniam alteri intuitu conuersionis ipsius, vel vt alliciatur ad capessendam fidem, vel religionem, vel ad præstandum aliud opus virtutis, non iniuncta obligatione præstandi tale opus. Et hoc verum est, etiamsi tradens manifestet suam spem, & intentionem, & ille, à quo tale opus præstandum est, animaduertat sibi eo fine tradi, vt si mater filio dicat, do tibi hanc vestem vt Sacramenta frequentes, vel si Sacramenta frequentaueris, vel modò Sacramenta frequentes. Ratio est, quia recipiens vestem, aut aliud temporale donum, in proposito casu non accipit illud tamquam pretium, sed tamquam liberale donum, nec illa spes excludit rationem doni, & liberalis traditionis, vt suppono; consequenter spes illa non est simoniaca.

Secundò sequitur illum, qui donum accipit, traditum sibi cum spe, vt Religionem ingrediatur, vel sub conditione, si religionem ingrediatur, vel cum onere, seu disiunctione, vt donum acceptum restituat, nisi Religionem ingrediatur, non esse reum Simoniæ, si postea re ipsa fiat Religiosus hoc fine, vt sit gratus donanti, vel vt illi rem gratam faciat, vel vt donum promissum recipiat, vel ne receptum restituat. Ratio est, quia nihil recipit, vel retinet tamquàm pretium, sed tamquàm liberaliter datum, vt in præcedentibus explicaui.

§. VIII.

Vtrum tradi, vel accipi possit aliquid pro ingressu in Religionem.

1 *Ingressus, vel professio est materia Simoniæ.*
2 *Simonia non committitur tradendo aliquid pro congrua religiosi sustentatione.*
3 *Ingressus in Religionem duplex est.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NIhil tradi, vel accipi potest tamquam pretium pro ingressu in Religionem, seu pro ipsa professione,

sione, vel statu Religioso. Ratio est, tum quia status Religiosus est res spiritualis, non solum ex parte Spiritus sancti ad eum statum permouentis, vel ex parte ipsius actus susceptionis habitus, vel professionis, verum etiam ex parte finis proximi, qui est honor Dei, & spiritualis vtilitas ipsius Religiosi ingredientis: tum quia in sententia Reginaldi *lib.* 23. *num.* 173. dans, vel accipiens aliquid pro ingressu in Religionem, ligatur excommunicatione Summo Pontifici reseruata *Extrauag.* 1. *communi de Simonia.* Ergo signum est graue peccatum committi, & Simoniæ labem incurri, tradendo, vel accipiendo aliquid pro ingressu in Religionem.

Dixi, *tamquam pretium*, quia si aliquid tradatur alicui sub conditione tantum inuitante, vt alliciatur ad Religionem, non committitur Simonia, vt pluribus docui difficultate præcedenti.

2 Dixi pro ingressu, quia si aliquid tradatur, non tamquam pretium ingressus, sed pro congrua sustentatione, aut alio titulo pretio æstimabili, non committitur Simonia. Ratio est, tum quia non traditur temporale pro spirituali, sed temporale pro temporali, onus enim alendi aliquem est aliquid pretio æstimabile: tum quia in matrimonio, quod est Sacramentum, licitè traditur temporale ad sustentanda matrimonij onera: tum quia Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 16. *de reformat.* permittit vt Religio possit pro anno nouitiatus suscipere de bonis nouitij necessaria ad victum, & vestitum eius; ergo id etiam licitum videtur pro sustentatione totius vitæ: cum par ratio videatur: imò Concilium innuit Monasterium posse à die professionis bona Religiosi accipere, & possidere, quod intelligendum videtur, si Religiosus liberè donet, dum monasterium diues est, vel dum exigit saltem necessaria ad sustentationem. Ita *S. Thomas quæstione* 100. *articulo* 3. *Syluester verb. Simonia quæsito* 15. *Valentia tom.* 3. *disput.* 6. *quæst.* 16. *punct.* 2. *col.* 5. *vers. multo. Azor. cap.* 16.

Obiicies in *cap. quam pio* 1. *qu.* 2. prohibetur quicquam ex pacto, vel conuentione tradi ob admissionem ad Religionem: ergo generaliter vetitum videtur quicquam accipere vel tradere ob ingressum. Respondeo in *cap. quam pio.* non prohiberi aliquid tradi ob sustentationem Religiosi, sed prohibetur tradi ob admissionem alicuius ad prælationem Ecclesiasticam, quæ est officium spirituale: casus enim illius cap. hic est. Quoddam Monasterium opulentum longo tempore caruerat Abbate: tandem Monachi elegerunt sibi in Abbatem quemdam Monachum alterius Monasterij indigentis, sed ille accedere nolebat, vel Monachi eum accedere non permittebant, nisi Monasterium illud opulentum aliquid conferret suo pauperi Monasterio. Papa in hac re consultus respondit non posse quicquam in pactum deduci: posse tamen post factum tradi aliquid pauperi Monasterio; quia scilicet quod datur post factum absque prævio pacto, non datur tamquam pretium, sed liberaliter.

Dices, licitum est petere aliquid in compensationem emolumenti, quo quis se priuat. Ergo etiam illi Monachi poterant aliquid petere ab alio Monasterio in compensationem vtilitatis, & commodi, quo se priuabant dimittendo Monachum transire ad aliud monasterium, vt illi præesset.

Respondent aliqui Doctores, posse quidem aliquid exigi ad compensationem emolumenti, quando emolumentum est omnino temporale, & non prouenit ex adnexione ad spirituale; commodum autem, & emolumentum illius Monachi proueniebat ex concomitantia, & adnexione ad statum spiritualem, & potius spirituale erat, quàm temporale; Ita *Suarez cap.* 17. *num.* 2. *ad finem, Filiucius cap.* 4. *quæsito* 6.

Ego verò respondeo tunc temporis licitum non fuisse quicquam exigere, vel tradere occasione translationis illius Monachi ad aliud Monasterium, tum quia Monachi non petebant aliquid sibi tradi in compensationem emolumenti, seu lucri, vel damni temporalis, sed pro ipso ingressu, quod etiam hoc tempore licitum non est, dum non constat de damno, vel lucro temporali.

3 Dixi pro ingressu, vel professione, vt innuerem vtrumque esse materiam Simoniæ. Vt hoc clarius intelligatur: obseruandum est duplicem esse religionis ingressum. Primus est per susceptionem habitus. Secundus per professionem, seu vota quibus verus Religiosus constituitur: quoad hanc rem eadem est ratio de vtroque, tum quia vbi est vnum propter aliud, ibi est vnum tantum, & hæc duo se habent tamquam via, & terminus, sicut præsentatio, & collatio ad beneficium, tum quia receptio ad habitum non habet æstimationem, nisi propter professionem. Ergo si aliquid accipitur in susceptione habitus, censetur accipi pro ipsa professione: tum quia vterque ingressus tendit ad salutem animæ, & cultum Dei, & per potestatem spiritualem fit. Ergo potest esse materia Simoniæ. Ita *Nauarr. consilio* 86. *de Simon. Suarez lib.* 4. *cap.* 17. *numero* 4. *Syluester verbo Simonia quæsito* 15. *Valentia tom.* 3. *disput.* 6. *quæst.* 16. *punct.* 2. *quæstiunc.* 3. *ad finem. Couarr.* 2. *var. cap.* 19. *num.* 20. *Emanuel Sà verbo donatio num.* 24. *Sotus lib.* 9. *de iust. quæst.* 6. *artic.* 2. *ad* 4. *Azor.* 3. *par. lib.* 12. *cap.* 16. *initio. Lessius lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 12. *Filiucius quæsito* 6. *numero* 22. *cap.* 4. & alij, asserentes Simoniam non committi, dum aliquid accipitur pro sustentatione, quamuis aliàs in foro externo præsumeretur Simonia, dum Monasterium opulentum aliquid exigebat pro sustentatione ingredientis, id enim aliàs vetitum erat intuitu Religionis *cap. tua nos*, & *cap. quoniam de Simon.* & *extrauag.* 1. *de Simonia.*

Ex dictis sequitur primò Simoniam non committi, dum Monasterium gratis soluit debita ingressuri Religionem, vel dum voluntariè obligat se ad alendos illius parentes, vt hac ratione illum alliciat ad Religionem; vel remoueat impedimenta ingressus, relicta ingredienti libertate, & arbitrio; aliud enim est tradere aliquid ad alliciendum alterius animum, vel ad remouenda impedimenta, aliud tradere pro ingressu; seu iniuncta alteri obligatione ad ingrediendum.

Secundò sequitur, Simoniam non committi, dum aliquis hac conditione alitur in studiis, vt perfecto studiorum cursu religionem ingrediatur; vel sumptus in studiis factos soluat; non enim cogitur, & obligatur determinatè ad religionem capessendam, sed offertur illi optio, vt Religionem ingrediatur, vel expensas soluat, ad quas ex natura rei tenetur, & offertur illi conditio, qua se valeat ab hoc onere eximere, capessendo Religionem: vel dic hanc esse donationem conditionatam, quam donator non intendit perficere, nisi posita conditione ingressus in Religionem, vt dictum est §. præcedente.

Tertiò non committi Simoniam, dum aliquis ad Religionem facilius admittitur ob pium animi affectum, quem ille erga Religionem antea præferebat, ingentes conferendo eleemosynas, aut obsequia præstando. Ratio est, tum quia Religio gratis offertur titulo animi grati: tum quia nunquam liceret religiosis tradere grana benedicta, Reliquias, & alia huiusmodi illis à quibus temporale commodum perceperunt, quod non videtur admittendum: tum quia Simonia committitur, dum temporale traditur tamquam pretium pro spirituali, vel è contra; in hoc autem casu spirituale non traditur tamquam pretium pro temporali, vel è contra. Eleemosyna enim in hoc casu est solum veluti quædam conditio, qua posita libentius ad Religionem admittitur. Ita *S. Th. Syluester*, & alij.

Quartò non committi Simoniam dum Religiosi promittunt se aliquem recepturos post annum, si litteris operam dederit, aut certe cuidam arti, vel si aptus

fuerit: quia non imponitur illi obligatio ad hæc facienda pro ingressu, sed offertur illi conditio, qua posita, in religionem recipietur. ita *Azor. 3. parte de Simonia cap. 16. quæsito 4. Reginaldus lib. 23. num. 195. Syluester verbo Simonia quæsito 15.*

Quintò, Simoniam committi, dum Monasterium emit personam ingredientem, & ingrediens vendit se Monasterio, vt fiat Religiosus, etiamsi fortè Religio sit militaris. Ratio est, quia qui emit aliquem ad ingressum, emit ipsum ingressum, qui est aliquid spirituale; Sed emere spirituale pro temporali est Simonia. Ergo committitur Simonia. Ita *Suarez cap. 17. num. 2. & Filiucius cap. 4. quæsito 6. num. 19. Azor. cap. 16. quæsito 3.* Secus dicendum est, si ematur, vt fiat seruus Monasterij, deinde offeratur illi conditio libertatis, si Religiosus fiat, vt dictum est §. præcedenti.

De pœnis committentium Simoniam ob ingressum in Religionem, constabit ex infra dicendis.

§. IX.

Vtrum Simonia committatur accipiendo pecuniam pro abstinendo à bono opere.

1 *Omissio boni operis naturalis non est materia Simoniæ.*
2 *Omissio actus spiritualis non est materia Simoniæ in rigore loquendo.*
3 *Occultans peccatorem, accepta pecunia, non est Simoniacus propriè loquendo.*
4 *Omissio praui operis quod quis facturus erat, non est materia Simoniæ.*

VNICA PROPOSITIO.

1 NOn committitur Simonia accipiendo pecuniam pro abstinendo à bono opere naturali, non pertinente ad Religionem. Ratio est, tum quia ipsum bonum opus, cui omissio aduersatur, non est quid sacrum pertinens ad religionem. ergo neque ipsa omissio: tum quia Simonia committitur dando temporale pro spirituali; hic autem non datur temporale pro spirituali. Ita *Suarez cap. 8. num. 26. Filiucius num. 19. Canus, Victoria, & alij apud Lessium lib. 2. cap. 35. dub. 11.* Idem dic de omissione aliarum actionum non sacrarum.

Ex quo sequitur præceptorem, qui non vult à lectione in die festo abstinere, nisi accepto pretio, non esse reum Simoniæ, etiamsi vacatio à lectione dirigatur ad festum colendum. Ratio est, tum quia lectio ipsa non est res sacra, vel sacrilega, cum actus legendi, vel audiendi non aduersetur cultui festorum dierum. Ergo non est materia Simoniæ. Tum quia accipiens pretium pro lectione non committit Simoniam. Ergo neque illam committit accipiens pecuniam pro vacatione à lectione. Neque obstat vacationem illam dirigi à discipulis ad colendum festum diem, quia hoc per accidens est, & extrinsecum, nec operis naturam immutat, alioquin neque licitum esset vendere candelam, vinum, vel quid aliud, dum emitur tantùm ad cultum religiosum, vt bene *Suarez cap. 8. num. 18. Filiucius c. 2. num. 10.*

2 Maior difficultas est, vtrum Simonia committatur dando, vel accipiendo pecuniam pro omissione actus spiritualis, vt si quis pecuniam alteri tradat vt Missam omittat, ne ordinet, ne absoluat, ne excommunicet, ne suspendat, ne sacrilegium committat, ne aliquem in examine approbet, ne talem eligat, ne peccatorem denunciet, ne reum condemnet, ne dilationem termini concedat. Respondeo in rigore loquẽdo non cõmittere Simoniam, modò cum huiusmodi omissione coniunctus non sit actus iurisdictionis, qui cum ipsa omissione pretio vendatur. Ratio est, tum quia Simonia committitur dando, vel accipiendo pretium pro re spirituali; hic autem non datur, vel accipitur pretium pro re spirituali; cùm omissio nõn sit res spiritualis, & sacra, sed carentia rei spiritualis: tum quia si culpa Simoniæ in hoc casu committitur, maximè quia violatur illud præceptum, *Gratis accepistis, gratis date*; sed huiusmodi præceptum non violatur, dando, vel accipiendo pretium pro omissione actus spiritualis; cùm omittens actionem spiritualem non dicatur dare; sed omittere; consequenter non facit contra illud præceptum; nam illud præceptum non obligat simpliciter ad dandum; sed sub conditione, si detur, vt detur gratis. Ita *Innocentius, in cap. nemo de Simonia, Hostiensis ibidem, Melchior Canus, Victoria, & alij apud Valentiam tom. 3. disp. 6. quæst. 16. punct. 2. colum. 6. apud Lessium lib. 2. c. 35. dub. 11. numero 64. & apud Suarez de Simon. cap. 22. nu. 3. contra Syluestrum verbo Simonia quæsito 9. dicto 5. & 9. Angelum verb. Simonia 3. num. 42. Vgolinum tab. 1. cap. 40. §. 3. S. Thomam 2. 2. quæst. 100. art. 3. ad 3. Suarez ex parte lib. 4. c. 22. n. 5. & seq. Filiucium ex parte cap. 4. quæsito 10.* & alios, asserentes Simoniam committi traditione pretij ob omissionem actionis sacræ, & spiritualis, saltem dum omissio censetur moraliter prouenire à iurisdictione spirituali.

Obiicies primò, Simonia committitur, dando pecuniam alteri, ne concurrat ad beneficium; sed in hoc casu datur pecunia pro omissione actus. Ergo Simonia committitur dando pecuniam pro omissione actus.

Respondeo pecuniam in eo casu non dari præcisè pro omissione actus, sed pro assecutione beneficij, ad quod viam sibi pecunia parat.

3 Obiicies secundò, Simonia committitur occultando peccatorem, aut negando pœnitentiam, & reconciliationem peccatori, vt dicitur in *cap. nemo Presbyterorum, de Simonia*; sed hæc consistunt in omissione; ergo Simonia committi potest omissione.

Responderi posset primò committi Simoniam iuris humani celando peccatorem, & denegando pœnitentiam pretio, quia id vetitum in eo cap. videtur, ne huiusmodi actiones vilescerent, & indignè tractarentur. Ita *Suarez lib. 4. cap. 22. num. 20.*

Respondeo secundò cum Valentia, & aliis nomen Simoniæ in præfato cap. non accipi propriè, sed largè, sicut collatio, vel resignatio beneficij, facta carnali affectu dicitur Simonia *cap. ordinationes 1. q. 1.* cum tamen propriè loquendo Simonia non sit. Negari tamen non debet quin præfatis omissionibus adiungi possit malitia iniustitiæ, vel sacrilegij, aut alterius peccati pro qualitate circunstantiarum, quæ in singulis actionibus reperiri possunt.

4 Ex dictis à fortiori sequitur non committi Simoniam tradendo alicui pecuniam, vt abstineat ab aliqua actione spirituali, quam facturus erat iniustè, sacrilegè, aut simoniacè. Ratio est, quia non emitur aliquid spirituale, sed vitatio peccati. Idem militare videtur in recipiente pecuniam pro abstinendo ab huiusmodi actu, etiam si fortè aliàs peccare possit contra iustitiam, vel aliam virtutem. Ratio est, tum quia non intendit vendere opus spirituale, sed intendit peccatum vitare, ad quod vitandum accipit pecuniam: tum quia non vendit rem spiritualem, sed vsum suæ libertatis. Ita *Vgolinus de Simonia tab. 1. cap. 42. §. 5. Valentia punct. 3. quæst. 4. Suarez ex parte cap. 22. num. 8. contra Panormit. in cap. cùm in Ecclesia. de Simon. Redoanum 1. par. cap. 8. num. 9.* & alios.

§. X.

Vtrum Simonia committatur vendendo scientiam, seu pretio docendo, vel docendi licentiam concedendo.

1 *Scientia, & doctrinæ actus, seu exercitium vendi possunt sine Simonia.*

2 *Doctrina*

2 *Doctrinæ actus vendi potest sine Simonia, etiamsi doctrina ipsa miraculosè obtenta fuerit.*
3 *Veritas naturalis vendi potest absque Simonia.*
4 *Pretium iustum taxari debet habita ratione qualitatis personæ.*
5 *Docens Theologiam pretio pecuniæ Simoniæ labem non incurrit.*
6 *Consilium præbens in facultate Theologica simoniacus non est.*
7 *Consilium Theologicum non est materia Simoniæ, etiamsi detur ad pacandam alterius conscientiam.*
8 *Concio est materia Simoniæ si ipsa per se spectetur.*
9 *Docens Christianam doctrinam, precio pretio, non committit Simoniam, nisi illam doceat concionando, & persuadendo.*
10 *Licentia docendi non est materia Simoniæ.*
11 *Idem militat in licentia docendi Theologiam.*
12 *Doctoratus, seu magisterium non est materia Simoniæ.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SImonia non committitur vendendo scientiam, & doctrinam, seu dona spiritualia intellectus speculatiua, vel practica. Ratio est, tum quia non venditur aliquid, quod vendibile non sit. Quamuis enim huiusmodi dona in se vendibilia non sint, cum inhæreant animæ, nec in alium transferri possint; nihilominus actus, & exercitium ipsorum donorum vendi potest, & in venditione ipsorum non committitur Simonia: tum quia materia Simoniæ est res aliqua sacra pertinens ad Religionem, cui opponitur Simonia; actus autem prædictorum donorum non est res sacra, sed potius est res naturalis non pertinens ad Religionem; quamobrem dans consilium ad vincendam litem, ad gubernandum, & similia, Simoniæ labem non committit, quia illa actio est res naturalis, & pretio æstimabilis. Ita *S. Thom. 2. 2. q. 100. artic. 3. ad 3. Caiet. ibid. Nauar. cap. 23. n. 100. Angelus, Sotus, & alij apud Valentiam tom. 3. disput. 6. q. 16. punct. 2. columna 3. apud Reginaldum lib. 23. numero 112. & apud Suarez tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 8. num. 8. Lessius lib. 2. cap. 25. dub. 13. num. 74. Azor. 3. par. de Simon. lib. 12. cap. 18. quæsito 6. Filiucius tract. 45. cap. 2. quæsito 5. & alij communiter.*

2 Amplia primò, etiamsi vendens exercitium illorum donorum, illa dona miraculosè, vel sine labore consecutus sit; nam consecutio illorum donorum sine labore, vel per miraculum, non mutat rei naturam, nec efficit, vt actio illorum donorum non sit pretio æstimabilis, vel vt sit materia Simoniæ, sicut miraculosè obtinens sanitatem brachiorum, manuum, vel pedum, quibus anteà carebat, non committit sacrilegium, recipiendo stipendium laboris, quem brachiis, manibus, vel pedibus præstat, vt bene *Suarez loco cit. num. 14. Reginaldus lib. 23. num. 112. Azor. 3. parte lib. 12. c. 18. quæsito 6. vers. quid si quispiam.*

Obiicies, quæ gratis accepta sunt gratis dari debent. *Matth. 10.* Sed donum, quod sine labore, seu miraculosè infunditur, gratis accipitur: ergo gratis dari debet. Ob id enim Apostoli iubebantur gratis præstare functiones, & dona miraculorum, & sanitatum, quia illa gratis acceperant. Respondeo dona illa gratis exercenda esse, quæ humana industria nullatenus obtineri possunt, & sunt dona supernaturalia, & sacra, vt sunt dona miraculorum, & sanitatum: functio vero illorum donorum, quæ in sua entitate naturalia sunt, & non sacra, licet quoad modum acquisitionis supernaturalia sint, vendi potest, quia non datur pretium pro re spirituali, sed pro temporali.

3 Amplia secundò, etiamsi vendens scientiam, seu doctrinam intendat vendere ipsam veritatem naturalē; nam ipsa veritas non est aliquid supernaturale, & sacrum; consequenter non est materia Simoniæ, vt bene *Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 13. numero 75. Suarez lib. 4. cap. 8. num. 11. & Filiucius loco citato numero 4.* Tunc autem quis dicitur vendere veritatem, quando vltra stipendium laboris, & industriæ, exigit aliquid pro ipsa veritate. Non nego tamen, quin vendens præfata dona, seu exercitium donorum, & doctrinæ peccare possit contra iustitiam, aut aliam virtutem pro qualitate circumstantiarum, quæ malitiam actui communicare possunt; quamobrem si aliquid exigat dum ex officio gratis docere tenetur, aut si pecuniam accipiat, quæ iustum pretium excedit, peccat contra iustitiam.

4 In taxando tamen huiusmodi pretio habenda est ratio qualitatis personæ; nam consilium peritioris, vel artem publicè profitentis præstantius existimatur, etiamsi minori labore, maiorique facilitate, & celeritate præstetur, quàm consilium alterius minus in arte periti, vel eam artem publicè non profitentis. Ita *Suarez num. 13. Filiucius num. 6. Lessius dub. 13. num. 75.* & alij, quos retuli de contractibus.

5 Maior difficultas est, vtrum Simonia committatur docendo pretio Theologiam practicam, vel speculatiuam, seu scholasticam, seu interpretatiuam scripturarum. Respondeo negatiuè. Ratio est, quia actiones magistri docentis Theologiam naturales sunt, & labor, ac opus ipsius est pretio æstimabile. Ergo non committitur Simonia docendo pretio Theologiam. Ita *Gloss. in cap. vendentes 1. quæst. 3. Victoria relec. 1. num. 6. Sotus lib. 9. de iustitia, quæst. 5. artic. 1. & art. 2. ad 2. Suarez lib. 4. c. 18. numero 9. Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 13. num. 80. Filiucius tract. 45. cap. 4. quæsito 7. & alij contra Paludanum in 4. dist. 25. q. 5. art. 20. Syluestrum verbo Simonia. quæsito 10.* & alios.

Obiicies primò, vendens actus fidei committit Simoniam. Ergo etiam vendens actus Theologiæ, cum actus Theologiæ sint actus fidei, vt quando quis assentitur propositioni de fide aut etiam quando assentitur conclusioni deductæ ex duabus de fide, vel ex vna de fide, & altera naturali. Respondeo, vendentem actus fidei Simoniam committere, quia actus fidei est donum supernaturale, sicut est eius habitus, donum autem supernaturale non est pretio æstimabile: qui verò pretio docet Theologiam, non vendit actum fidei supernaturalem, sed laborem suum naturalem, qui pretio æstimabilis est.

Obiicies secundò, doctrina Theologiæ est supernaturalis, tam ex parte principij, cùm procedat ex fide tanquam ex principio proximo, quàm ex parte termini, cum dirigatur ad generandum actum, vel doctrinam eiusdem rationis cum ea, quæ est in docente. Respondeo doctrinam ipsam Theologiæ in se quidem supernaturalē esse, actum tamen docendi non esse supernaturalem, neque ex parte principij, cum possit quis, posita reuelatione articulorum, versari circa illos actibus merè naturalibus, independentibus ab auxiliis gratiæ supernaturalis. Neque est supernaturalis ex parte termini, quia per se non ordinatur ad salutem spiritualem, neque est supernaturalis quoad effectum cum instruat intellectum, quatenus naturaliter ab eo fieri potest ex vi discursus.

Aliam responsionem affert *Lessius loco cit. num. 81.*

Obiicies tertiò, concionator nihil accipere potest pro concione; sed concio est actus, quo docentur homines Theologiam. Ergo nihil accipi potest pro actibus docendi Theologiam.

Respondeo istam obiectionem soluendam esse in quæsito proximè sequenti.

Obiicies quartò, Theologus, qui Theologiam ratione beneficij, vel aliàs ex officio docere tenetur, peccat aliquid accipiendo à discipulis. Hoc autem peccatum, videtur peccatum Simoniæ. Respondeo peccare peccato iniustitiæ, non verò Simoniæ, dum gratis docere tenetur, vt benè *Suarez num. 17. & Filiucius num. 29.*

Ex dictis sequitur eum, qui consilium in materia Theologica, speculatiua, vel practica, pretio accepto, præbet,

præbet, non peccare peccato Simoniæ. Ratio est, tum quia Simonia non committitur vendendo actum naturalem; huiusmodi autem consilium est actus naturalis, tam ex parte scientiæ, à qua procedit, cum ope, & industria humana acquisita fuerit, & ex parte modi, illam docendi, cum fiat per modum humanæ doctrinæ, & magisterij, quam ex parte effectus, & finis proximi, qui est instructio intellectus in cognitionem talis veritatis: tum quia vsus doctrinæ Theologicæ in actibus merè naturalibus pretio æstimabilis est. nam est instructio intellectus naturali, & humano modo facta.

Amplia primò etiamsi huiusmodi consilium detur à Theologo, tum quia circunstantia personæ non mutat naturam actionis, & conditio, vel scientia personæ accidentaria est: tum quia consilium est eiusdem rationis, siue detur à Theologo, siue ab alio.

7 Amplia secundò etiamsi detur ad pacandam alterius conscientiam. Ratio est, tum quia intentio, seu finis pacandæ conscientiæ extrinsecus est consilio, nec mutat naturam actionis secundum se spectatæ: tum quia Doctor iuris canonici peritus, huiusmodi consilium præbens, absque conscientiæ stimulo recipere solet pecuniam: ergo signum est Simoniæ labem non committi: tum quia si Theologus ipse ab aliquo consulatur, an talis contractus vsurarius sit, licitè potest consilium, accepto pretio, dare, etiamsi alter consilium petat ad pacandam conscientiam. ergo finis pacandæ conscientiæ non efficit actionem cõsilij turpem, & simoniacam: præsertim si consulens non intendat conscientiæ pacem, sed instructionem intellectus, & manifestationem veritatis: tum quia huiusmodi consilium non est spirituale; sed potius doctrinale, nec à Theologo datur, vt peculiari instrumento Dei, sed tamquam à Magistro, & Doctore humano, non ad immutandum, & permouendum affectum, sed ad remouendam ignorantiam, & ad instruendum intellectum in re morali. ita *S. Thom. 2. 2. quæst. 110. art. 3. ad 3. Caiet. ibidem, Nauar. cap. 23. num. 100. Suarez lib. 4. de Simon. cap. 18. num. 20. Filiucius tract. 45. cap. 4. quæsito 8. num. 31. contra Victoriam relect. 1. de Simon. Lessium lib. 2. cap. 35. dub. 13. num. 80.*

Amplia tertiò siue consilium detur pro foro externo, siue pro foro conscientiæ, siue pro sola instructione intellectus: adhuc enim militant præfatæ rationes.

Limitatur primò à Suarez numero 19. Si consilium detur per modum exhortationis, ita vt æquiualeat priuatæ concioni: tunc enim vendi non potest. Ratio est, tum quia hoc videtur consilium spirituale: tum quia nihil accipi potest pro publica concione, ergo neque pro priuata, cum par ratio videatur, sicut est eadem ratio de concione, quæ fit coram paucis, & quæ coram pluribus. Hæc limitatio mihi probabilis videtur; modo consilium spectetur præcisè, vt vim habet hortationis, & concionis. Secus si spectetur iuxta alias circumstantias pretio æstimabiles, vt ratione laboris in eo conficiendo, vel quatenus instruit intellectum, &c.

Limitatur secundò ab eodem Suarez numero 21. Victoria, & aliis, quando consilium magis pendet ex donis peculiaribus Spiritus sancti, quam ex sola doctina, & studio humano, vt cum datur consilium ad iudicandum, an aliqua vocatio sit à Deo; vel an talis reuelatio sit à Deo, vel quo pacto orandum, vel qua ratione tentationibus obsistendum sit, &c. tunc enim nihil accipi potest pro huiusmodi consilio, tum quia est consilium spirituale: tum quia nullus vir timoratæ conscientiæ audet quicquam pro huiusmodi consiliis capere. Hæc limitatio probabilissima est. Verum si consilium detur ad instruendum intellectum, & per modum humani magisterij, censeo non esse materiam Simoniæ, vt patet ex rationibus allatis de illo, qui consilium in doctrina Theologica præbet.

8 Quæres primò, vtrum Simonia committatur tradendo, vel accipiendo aliquid pro concione.

Ratio dubitandi pro parte negatiua est, quia concio est actus docendæ Theologiæ; actus autem docendi Theologiam vendi possunt, vt supra dictum fuit.

Respondeo, (præciso labore, & sustentatione, quæ in pactum deduci potest, vt infra ostendam) nihil accipi posse pro ipsa concione. Ratio est, tum quia concio est actus sacer, & est opus proprium & principale Dei; Concionator enim est veluti legatus Dei, missus ad hoc opus, Matth. vltimo, & Marci vltimo, *Euntes ergo prædicate, &c. Roman. 10. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* Tum quia adulterantes verbum Dei sacrilegi sunt; ergo etiam Simones sunt, qui verbum Dei vendunt. Consequentia patet, quia sicut sacrilegium committitur violando rem sacram, ita etiam illam vendendo, tum quia concio excitat, & inflammat homines ad pœnitentiam, & amorem; sed hoc est opus spiritus; nam neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui fructum dat Spiritus sanctus, &c. Tum quia accipiens aliquid pro operibus gratiarum, Simoniam committit. Ergo etiam illam committit accipiens aliquid pro concione. Hæc consequentia probatur, quia Christus mittens Apostolos ad prædicandum *Matth. 10.* sub eodem verborum contextu præcipit gratis dari opus concionandi, & reliqua dona, ibi, *Euntes prædicate dicentes, quia appropinquauit regnum cœlorum, infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, dæmones eiicite, gratis accepistis, gratis date. Ita S. Augustin. lib. De pastoribus capitulo 2. S. Thom. 2. 2. quæst. 100. articulo 3. ad 2. Caietan. ibidem, Angelus Simon. 3. numero 9. Syluester verbo Simon. quæsito 9. Tabiena eodem verbo 2. & alij communiter, teste Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. cap. 18. num. 22. Filiucius tract. 45. quæsito 8. num. 32.*

Ad rationem dubitandi respondeo, actum concionandi non esse actum Theologiæ naturalem, & doctrinalem, institutum solum ad instructionem intellectus; sed esse peculiare Spiritus sancti opus, tendens ad inflammandam hominis voluntatem ad amorem Dei, & pœnitentiam.

9 Quæres secundò, vtrum Simonia committatur accipiendo temporale pro actu docendi doctrinam Christianam. Ratio dubitandi pro parte negatiua est, quia actus docendi doctrinam Christianam, est actus Theologiæ; actus autem docendi Theologiam non sunt materia Simoniæ.

Respondeo, Simoniam non committi accipiendo aliquid pro actu docendi doctrinam Christianam ad instruendum intellectum, vel ad iuuandam, & exercendam memoriam, vt communiter fieri solet in scholis doctrinæ Christianæ; hic enim est actus naturalis, vt patet ex dictis de actibus docendi Theologiam. Si verò doctrina Christiana tradatur, vel explicetur concionando, & persuadendo, committitur Simonia, vt si infideliis doceatur doctrinam Christianam ostendendo illius credibilitatem, vt credat, & conuertatur. Ratio est, quia hic est actus concionis. Idem à fortiori dicendum est, si actus docendi doctrinam Christianam exerceatur solemni ritu, tamquam actus Ordinis, vt in Baptismo, in quo patrinus loco infantis de præcipuis nostræ fidei articulis interrogari solet: cum enim hæc sit functio Ordinis ex institutione Ecclesiæ, fatendum est esse actum sacrum: consequenter Simoniæ materiam esse. Ita *Vgolinus de Simon. tab. 1. c. 10. n. 3. Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. cap. 18. num. 24. Filiucius loco cit. num. 33.* imo *Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 13. num 77.* asserit Simoniam committi pro simplici Catechismo.

SECVNDA PROPOSITIO.

10 Simonia non committitur dando, vel accipiendo pretium pro licentia docendi. Ratio est, tum quia pretium

pretium non datur pro re sacra; actus enim docendi non est res sacra, vt probaui propositione antecedente: consequenter non est simoniaca. Ergo neque simoniacum est dare licentiam docendi tum quia ipsa licentia non est actus potestatis spiritualis, & sacræ, vt suppono. Ergo non est materia Simoniæ. Ita Hostiensis, Angelus, & alij apud *Suarez num. 19. Filiucius num. 12. Lessius dub. 13. num. 82. contra Glossam in cap. 2.* de Magistris, & Panormitanum ibidem, asserentes dare huiusmodi licentiam esse quasi Simoniam.

11 Maior difficultas est, vtrum vendens licentiam ad docendum Theologiam, Simoniam committat. Respondeo negatiuè: tum quia non datur pretium pro re sacra; actus enim docendi Theologiam est actus naturalis, & potestas ex qua datur, non est spiritualis, vt suppono, & ius docendi est eiusdem ordinis, cuius est scientia; ipsa autem scientia, quatenus labore, & industria humana comparatur, est naturalis: tum, quia pretio conferens cathedram Theologiæ non committit Simoniam; ergo nec illam committit, qui facultatem docendi Theologiam concedit. Ita *Panormit. in cap. 2. de Magistris, Suarez cap. 18. num. 14. Filiucius cap. 4. quæsito 7. Valentia pun. 2.* & alij locis citatis, contra Paludanum, & Syluest. locis cit. & contra Lessium *lib. 2. cap. 35. dub. 13. num. 82.* asserentem esse Simoniam iuris humani, non autem iuris diuini.

12 Ex quo sequitur vendentem magisterium, seu doctoratum Theologiæ non esse reum Simoniæ; tum quia huiusmodi magisterium, seu doctoratus nihil aliud est, quam quædam approbatio ad docendum talem facultatem cum quibusdam honoribus, & priuilegiis, tum quia huiusmodi gradus conferri non solent sine pretio: tum quia actus docendi, ad quem huiusmodi magisterium ordinatur, non est spiritualis. Ita *S. Ant. 3. part. tit. 5. cap. 2. §. 6. Tabiena verbo, Magister num. 11. Suarez loco cit. num. 15. & Filiucius num. 18. Lessius loco cit. num. 83.* vbi asserit hoc verum esse, etiamsi magisterium, seu ius docendi conferatur à Papa potestate spirituali: nam facultas medendi Sacerdoti concessa descendit à potestate spirituali, & tamen ipsa non est spiritualis, & potestas Regia conferri aliquando potest à Papa potestate supernaturali, & tamen cōstat potestatem Regiã naturalem esse. Ratio est, quia potestas Ecclesiastica continet in se eminenter potestatem politicam: consequenter multa facere potest, quæ à potestate politica fiunt, & sunt ordinis naturalis. Hæc Lessius, sed de hac re infra: contrarium enim ab aliquibus Doctoribus sustinetur.

§. XI.

Vtrum materia Simoniæ non solùm sint res sacræ, & spirituales secundùm se; verùm etiam illæ, quæ spiritualibus sunt annexæ.

1 *Sacrarum rerum genera, alia sunt per se sacra, alia per annexionem ad rem sacram.*
2 *Annexum antecedenter spirituali, vt sic est materia Simoniæ, secus si per se spectetur.*
3 *Iuspatronatus est aliquid spirituale antecedenter, & vt sic vendi non potest.*
4 *Præsentatio est actio spiritualis.*
5 *Bona iuris patronatus carius vendi non possunt ob iuspatronatus illis adnexum.*
6 *Bona iurispatronatus vendi possunt non solum dum iuspatronatus cohæret bonis, verum etiam dum bona cohærent ipsi iuripatronatus.*
7 *Adnexum spiritualibus comitanter est materia Simoniæ.*
8 *Adnexum spiritualibus, consequenter est materia Simoniæ.*
9 *Beneficiarius resignans alteri beneficium non potest quicquam exigere ab eo, cui beneficium confert, etiamsi intendat aliquid exigere ratione fructuum.*
10 *Beneficiarius resignans beneficium accepto pretio ratione fructuum Simoniam incurrit etiam contra ius diuinum.*
11 *Episcopus, seu beneficij collator nihil exigere potest ob beneficij collationem.*
12 *Episcopus separans Ecclesiam sui iuris à sua dignitate, aliquid exigere potest in recognitionem iuris antiqui.*
13 *Papa non potest in collationibus beneficiorum quicquam exigere, si beneficium spectetur ratione tituli.*
14 *Papa potest pensionem imponere & nolle beneficium conferre, nisi illi, qui vult pensionem soluere.*
15 *Papa potest dum beneficium alicui confert cum pensione, æstimare totum pensionis valorem illumque anticipatè recipere, aut alteri conferre ius ad illud recipiendum.*
16 *Resignans Episcopatum alteri potest de licentia Papæ resignare Episcopatum cum pacto vt resignatarius statim extinguat pensionem, qua extincta mille remaneant titulari Episcopo.*

1 VT hæc difficultas rectè percipiatur, aduertendum est duo esse genera rerum sacrarum, & spiritualium; nam aliæ sunt res sacræ, & spirituales per se, aliæ, per annexionem ad rem sacram.

Res sacræ, & spirituales per se, aliæ sunt tales, ex sua natura, vt sunt gratiæ gratis datæ, gratia sanctificans, habitus virtutum supernaturales, vel ipsorum actus: aliæ sunt tales ob Ecclesiæ institutionem, quia scilicet ab Ecclesia institutæ sunt; supposita tamen institutione sunt per se sacræ, & spirituales, vt sunt benedictiones nuptiales, sacramentalia, tonsura, collatio tonsuræ, cæremoniæ Baptismi, & similia; perinde enim se habent, ac si à Christo institutæ fuissent; nam institutio Ecclesiastica reuocatur ad diuinam institutionem, saltem mediatè, cùm fiat per potestatem diuinitus datam.

Res verò sacræ per annexionem illæ dicuntur, quæ ex se materiales, vel naturales sunt; per coniunctionem tamen, seu vinculum cum re sacra censentur sacræ, seu spirituales; cum autem vna res possit cum altera connecti, vel quia ad illam ordinatur, vel quia illam comitatur, vel quia consequitur, hinc fit, vt connexum alteri tripliciter dici possit. Primò antecedenter. Secundò comitanter. Tertiò subsequenter. Illud dicitur antecedenter connexum rei sacræ, quod præcedit rem sacram, seu supponitur rei sacræ, cui connectitur, vt sunt vasa sacra, vestes sacræ, & similia. Nam licet ista sint sacra per se, si considerentur formaliter vt sacra, tamen si considerentur materialiter, non sunt sacra per se, sed dicuntur sacra antecedenter ratione materiæ, quæ supponitur consecrationi, & præcedit consecrationem.

Adnexum comitanter dicitur illud, quod comitatur rem sacram, illique intrinsecè coniungitur, & est veluti pars, vnum totum cum re sacra componens, vt est labor ad rem, seu actionem sacram peragendam requisitus.

Adnexum consequenter dicitur illud, quod consequitur spirituale, & est veluti effectus illius rei spiritualis, quam consequitur: huiusmodi sunt beneficia: hæc enim consequuntur diuina officia; quia instituta sunt propter diuina officia, & dicuntur annexa diuinis officiis, consequenter tamquam ab illis dependentia. Ita *Vgolinus tab. 1. cap. 34. de Simon. Valentia tom. 3. disp. 6. quæsito 16. puncto 1. vers. restat. Molfesius tract. 6. cap. 15. num. 41. Reginaldus lib. 23. num. 115. & seq. Suarez ex parte de Simon. lib. 4. cap. 33. num. 2. Filiucius cap. 5. quæsito 2. & alij.* Quamuis *S. Thomas 2. 2. quæst. 100. art. 4. Syluest. verbo Simonia, quæsito 1. Angelus eodem verbo, num. 4. Nauarr. cap. 23. num. 99. Sotus lib. 9. de iustitia quæst. 7. art. 1.* & alij enumerantes annexa spiritualibus, assignent tantum adnexa antecedenter, & consequenter, omissis adnexis comitanter, quia adnexa comitanter videntur potius spiritualia per se, quàm ob adnexionem. In hoc puncto agimus de iis, quæ non sunt spiritualia per se, sed per adnexionem cum spiritualibus.

PRIMA PROPOSITIO.

2 ADnexum antecedenter spirituali, si spectetur, vt adnexum rei spirituali, est materia Simoniæ; consequenter vendi non potest. Ratio est, quia vt sic, censetur res sacra; cùm habeatur ratio rei sacræ; & res materialis non spectetur absolutè, sed sub respectu, & ratione rei spiritualis; res autem spiritualis vendi non potest, nec est materia venditionis, vt per se patet: nec est ratio venditionis, nam si venderetur vt ratio venditionis, eo ipso æstimaretur pretio.

Dixi, si spectetur vt annexum spirituali, nam si annexum antecedenter spirituali per se spectetur, non est materia Simoniæ; consequenter sine labe Simoniæ vendi potest. Ratio est, quia secundum se est pretio æstimabile, nec valorem, & æstimationem suam amittit ob coniunctionem cum spirituali, si spectetur absque relatione ad spirituale.

3 Obiicies, iuspatronatus enumeratur inter annexa spiritualibus antecedenter, sed iuspatronatus vendi non potest; ergo adnexum antecedenter spirituali vendi non potest. Respondeo, iuspatronatus enumerari inter annexa spiritualibus antecedenter, vt comprehendit bona, seu fundum, cui adiunctum fuit iuspatronatus, quod est spirituale; consequenter ipsum ius vendi non potest; bona tamen ipsa vendi possunt, quibus in alium translatis transfertur etiam iuspatronatus: accessorium enim transfertur, translato principali, sicut consecratio calicis affixa est calici, & vendito calice, transfertur etiam consecratio, non quidem de subiecto in subiectum, cùm inhæreat calici ad quemcumque calix perueniat; sed extrinsecè, quatenus variatur dominus illius materiæ, cui consecratio adiuncta est.

Hæc tamen differentia est inter iuspatronatus reale, & personale; quod reale non transfertur, nisi translatis bonis, cum in ipsis fundetur, *cap. ex litteris, & cap. cum sæculum. de iurepatron.* Personale verò transfertur, non translatis bonis, sed per liberalem donationem; interueniente tamen Episcopi consensu, dum huiusmodi iuspatronatus transfertur in alios, quàm in Religiosos, *cap. illud. de iurepatronat. & cap. vnico, eodem titulo in 6.*

Ex dictis patet ipsum iuspatronatus vendi non posse, tum quia est aliquid antecedenter adnexum rei spirituali, *cap. de iure, cap. præterea. de Simon. tum quia in cap. quia Clerici. de iurepatr.* prohibetur vendi aduocationem, quæ coincidit cum iure patronatus, & continetur sub nomine defensoris, & aduocati *cap. Saluator 1. quæst. 3.* patronus enim est defensor, & aduocatus suæ Ecclesiæ. Sicut ergo Simonia iuris humani committitur vendendo officium aduocati, & defensoris Ecclesiæ; ita etiam vendendo iuspatronatus. Imò probabilissimum mihi videtur committi etiam Simoniam iuris diuini vendendo iuspatronatus, habita ratione ipsius iuris. Ratio est, quia huiusmodi ius, posita institutione Ecclesiæ, est aliquid spirituale, ius enim est veluti quædam potentia, quæ specificatur ab obiecto; sed obiectum istius iuris est beneficium, cùm patronus habeat ius præsentandi ad beneficium, & beneficium est aliquid spirituale, quod est materia Simoniæ iure diuino prohibitæ; ergo committitur Simonia iuris diuini vendendo iuspatronatus.

4 Idem dic de ipsa præsentatione, seu actu præsentandi: tum quia est actio spiritualis: tum quia specificatur ab obiecto, sicut specificatur potentia, & confert aliquid spirituale. Ita *Glossa vltima in cap. præterea 1. de transact. Panormit. ibidem, Butrius, & alij in cap. quanto de iudic. Redoanus de Simon. 3. parte cap. 13. num. 22. Suarez lib. 4. cap. 28. num. 7. & seq.*

Ex quo vlterius licet inferre, præsentantem non posse ob præsentationem imponere opus præsentato, ad quod aliàs non teneatur, vt obliget præsentatum ad tuendum ius præsentantis, & ad litem pro ipso prosequendam. Ratio est, quia præsentatio est actio spiritualis, consequenter gratis fieri debet. Si verò imponat onus præsentato, vt suam præsentationem prosequatur, alioquin liberum sit præsentanti alium præsentare, vel agere, quod sibi opportunum visum fuerit, non committi Simoniam, quia non imponit onus præsentato, ad quod de iure non teneatur, nec præsentatus absolutè obligatur litem prosequi; sed sub conditione, si velit præsentationem suam vires habere. Nec obstat quod inde commodum sequatur præsentanti. Quia hoc non efficit, quin præsentatio liberè, & gratuitò facta sit. Ita *Nauarr. consil. 12. de Simon. Vgolinus tab. 1. cap. 49. §. 2. num. 5. Suarez cap. 23. num. 14. Filiucius tract. 45. cap. 6. quæstio 8. num. 13.* & alij.

5 Secundò, patet bona iurispatronatus carius vendi non posse ob ius patronatus illis adnexum. Ratio est, quia ipsum ius est spirituale, consequenter non est pretio æstimabile; sed ipsa bona sunt pretio æstimabilia; consequenter ipsa vendi possunt, quantum ex se æstimantur, non habita ratione iurispatronatus; alioquin ipsum ius vendi censeretur. Ex quo fit, vt in nullo contractu oneroso habenda sit ratio iurispatronatus. Propterea iuspatronatus dari non potest in solutionem debiti temporalis, etiamsi debitor alia temporalia bona non habeat. Nec hæres potest iuspatronatus tradere alteri in compensationem maioris portionis, quam accipit, nec alia ratione iuspatronatus in pactum, vel contractum onerosum deduci potest. *Panormit. in cap. ex litteris 2. de iurepatron. Tabiena verbo, iuspatronat. num. 7. & seq. Vgolin. tab. 1. cap. 49. §. 2. num. 5. Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. cap. 28. num. 13.* & alij communiter.

6 Rogabis primò, vtrum bona iurispatronatus vendi, & in alium transferri possint, dum bona, & iuspatronatus habent quidem connexionem inter se, non tamen iuspatronatus cohæret bonis, sed potius bona cohærent ipsi iuripatronatus, vt dum quis instituit iuspatronatus hoc pacto, vt ipse patronus possideat bona, cum hoc tamen onere, vt consulat necessitati, & egestati Ecclesiæ, cum opus fuerit.

Respondeo, adhuc vendi posse, dum possidens illa bona potest aliquos fructus in sui vtilitatem conuertere, seu dum supersunt aliqui fructus præter illos, qui in vtilitatem Ecclesiæ conuertendi sunt. Ratio est, quia huiusmodi bona adhuc sunt pretio æstimabilia, nec suam æstimationem, & valorem amittunt ob connexionem cum iurepatronatus; præsertim cum iuspatronatus adhuc dici possit accessorium respectu bonorum per se consideratorum, & iuspatronatus illis cohæreat ex voluntate instituentis, vt bene *Suarez lib. 4. cap. 28. num. 22. & Filiucius tract. 45. cap. 6. quæstio 9. num. 15.*

SECVNDA PROPOSITIO.

7 ADnexum spiritualibus comitanter est materia Simoniæ. Ratio est, tum quia est intimè coniunctum rei spirituali, consequenter ab aliquibus Doctoribus vocatur per se spirituale: tum quia ad hoc facit regula Vrbani in *cap. si quis obiecerit 1. q. 3. vbi dicitur: qui horum alterum vendiderit, sine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit.*

An autem labor extrinsecus actioni sacræ vendi possit, inferius explicabo vendi posse, quia hic non videtur adnexus rei spirituali, nisi per accidens, & extrinsecè, vide infra dicenda *quæst. 6. §. 3.*

TERTIA PROPOSITIO.

8 ADnexum spiritualibus consequenter, est materia Simoniæ, consequenter vendi non potest absque Simonia. Ratio est, tum quia cum pendeat à spirituali tamquam accessorium à principali, vendi non potest sine principali, sed principale est materia Simoniæ: ergo

ergo etiam accessorium: ergo adnexum spiritualibus consequenter, est materia Simoniæ: ergo vendi non potest: tum quia ad hoc facit *cap. obiecerit, cuius verba retuli in 2. proposit.*

Obiicies, eadem videtur ratio adnexorum consequenter, & adnexorum antecedenter, sed adnexa antecedenter vendi possunt, si per se, & ratione materiæ præcisè spectentur: ergo etiam vendi possunt adnexa consequenter.

Respondeo, negando maiorem propositionem. Ratio disparitatis est, quia annexum antecedenter spirituali præcedit ipsum spirituale, & est veluti principale respectu accessorij, & ipsum spirituale videtur magis adnexum temporali, quàm temporale spirituali: consequenter annexum antecedenter non amittit suam æstimationem ob coniunctionem, si per se, & præcisè spectetur absque relatione ad spirituale; Annexum verò spirituali consequenter, supponit ipsum spirituale, & ab eo pendet tamquam accessorium à principali; sicut autem ipsum principale est spirituale, & vendi non potest absque Simonia; ita neque vendi potest temporale illi annexum; accessorium enim imitatur, & sequitur naturam principalis. *l. etiam, C. de iure dot. & reg. accessorium. 42. de reg. iur.*

Quæ diximus in hac propositione, intelligenda, & limitanda sunt, nisi venditio fiat auctoritate Summi Pontificis. Cum enim bona temporalia auctoritate ipsius adnexa fuerint iuri spirituali, possunt etiam ipsius auctoritate separari, & facta realiter, vel per intentionem separatione vendi; quia facta separatione non habent rationem accessorij, sed principalis. Consequenter tunc non sequuntur naturam spiritualis cum illi adnexa non censeantur, vt in simili tradit Menochius de interdicto, *remed. 6. recuper. possess. num. 45.*

9 Ex dictis sequitur primò beneficiarium, qui beneficium alicui resignat, non posse quicquam exigere ab eo, cui beneficium confert, etiamsi intendat aliquid exigere ratione fructuum, & emolumentorum. Ratio est, tum quia persona priuata non potest formaliter, aut virtualiter separare præbendam, seu emolumentum, & fructus à beneficio, sed non potest quicquam ratione beneficij exigere; ergo neque potest quicquam exigere ratione fructuum, alioquin exigeret pro ipso beneficio, seu pro titulo spirituali, à quo ius ad fructus non separatur: tum quia si beneficiarius posset aliquid exigere ratione fructuum beneficij, posset alicui vendere fructus beneficij, & alteri titulum conferre; sed hoc facere non potest; ergo signum est vnum ab alio separari non posse; consequenter si vnum vendat, censeri etiam alterum vendere: tum quia beneficiarius habet ius ad fructus ratione tituli, seu ratione sacri ministerij, nec fructus ei alio titulo competunt. Ideo si ministerium suum non persoluat, fructus non percipit; beneficium enim datur propter officium, & datum ob causam, recipi non potest, causa non subsecuta: ergo dum beneficiarius vendit ius ad fructus, vendit ius spirituale, seu titulum, quia non potest illud ius vendere, nisi quod ipse habet.

10 Ex quo licet inferre, præfatum beneficiarium aliquid exigentem esse reum Simoniæ.

An autem beneficiarius exigens aliquid ratione fructuum ab eo, cui beneficium confert, seu resignat, incurrat etiam Simoniam iuris diuini, dissensio est inter Doctores.

Sententia affirmatiua mihi probabilissima videtur, quia accipitur temporale pro spirituali, & priuatus non potest ius ad fructus separare à iure spirituali. Ita sentire debent *Victoria relect. de Simon. num. 44. Conar. reg. peccatum part. 2. §. 8. num. 8. Caiet. tom. 2. opusc. tract. 9. quæst. 1. Valent. 3. tom. disp. 6. quæst. 16. pun. 2. colum. 11. Sotus lib. 9. quæst. 7. art. 1. Azor. 3. par. lib. 12. de Simonia. cap. 11. quæsito 3. Adrianus, Maior*, & alij Theologi apud Garziam 1. *par. cap. 2. num. 16.* asserentes vendentem beneficium tantum intuitu commodi temporalis, quod in ipso est, committere Simoniam, etiam iuris diuini. Contraria tamen opinio probabilis est, eámque sequitur Iulius Clarus *lib. 5. §. Simonia num. 5. Vgolinus de Simon. tab. 1. cap. 3. §. 5. Nauarr. cap. 23. num. 108. vers. 9.* & Canonistæ communiter teste Garzia 1. *part. cap. 2. num. 9.* Quorum opinio probari potest rationibus, quas loco obiectionum statim afferam.

Obiicies primò, potest quis calicem consecratum vendere ratione materiæ, etiamsi consecrationem à materia separare nequeat, nec Pontifex efficere possit, vt calix consecratus, non sit consecratus: ergo etiam vendere potest beneficium ratione emolumentorum, quamuis nequeat ius ad emolumenta separare à iure spirituali. Respondeo, negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia calix est res sacra antecedenter; beneficium verò est aliquid spirituale consequenter; quod autem est sacrum, & spirituale consequenter, vendi non potest, quia imitatur naturam principalis, & priuata persona facere non potest separationem vnius ab alio, nec formaliter, nec virtute, nec alia ratione,

Obiicies secundò, Simonia est studiosa voluntas emendi, aut vendendi spirituale pro temporali; sed beneficiarius non intendit vendere spirituale pro temporali, sed intendit vendere fructus beneficij, qui sunt aliquid temporale, ergo.

Respondeo beneficiarium, qui beneficium alteri confert, exigendo aliquid pro fructibus, censeri illud exigere pro ipso beneficio, seu titulo, quia vendit fructus obtinendos titulo beneficij: consequenter etiam censetur vendere titulum beneficij: cùm ius ad fructus non acquiratur, nisi ratione beneficij, & quamuis velit vendere solos fructus; de facto tamen vendit illos, vt percipiendos titulo spirituali, cùm nequeat illos separare, aut aliter transferre; consequenter vendit ipsum titulum spiritualem; consequenter Simoniam committit contra ius diuinum.

Obiicies tertiò, beneficiarius potest beneficij bona alteri locare ad triennium, & præcisa Ecclesiæ prohibitione posset pro toto vitæ suæ tempore; sed locatio æquiualet venditioni præbendæ, seu fructuum, ergo vendi possunt fructus beneficij, non vendito titulo. Respondeo beneficiarium posse quidem beneficij bona alteri locare, & locationem æquiualere venditioni fructuum, non tamen posse beneficium alicui conferre, accepto pretio in compensationem fructuum. Ratio disparitatis est, quia fructus beneficij colligi non solent, nisi ab habente titulum beneficij, aut vice alicuius habentis titulum, & dum beneficiarius locat alteri bona beneficij, fructus colliguntur à conductore vice beneficiarij; dum verò beneficium in alterum transfertur, fructus colliguntur nomine illius, in quem transfertur; consequenter vendens fructus censetur titulum vendere, cùm ius ad fructus consequatur titulum, nec ius ad illos acquiratur, nisi ratione tituli; beneficium enim est ius perpetuum ministrandi in Ecclesia, & recipiendi ex bonis Ecclesiæ annuos fructus pro ministerio.

Obiicies quartò, beneficiarius non tenetur actionem aliquam facere in sui damnum, & incommodum, sed potest sibi consulere, & se indemnem seruare: ergo beneficiarius, dum alteri beneficium confert, potest aliquid pro fructibus, quibus se priuat, exigere, vt sibi consulat, seque indemnem seruet.

Respondeo, beneficiarium volentem alteri beneficium sine damno cedere, posse se indemnem seruare, accipiendo aliquid de licentia Summi Pontificis, non verò propria auctoritate, cùm hoc iure merito vetitum sit ob infinitas fraudes, & innumeras Simonias, quæ inde sequerentur, & priuata persona nequeat ius ad fructus separare à titulo.

11 Secundò,

11 Secundò, ex dictis in 5. propositione sequitur non solùm priuatam personam non posse quicquam exigere, dum confert alteri beneficium: verùm neque Episcopum, etiamsi hoc facere intendat intuitu temporalis incommodi. Nam si spectemus beneficium, vt continet titulum spiritualem, certum est vendi non posse, cum titulus beneficij sit ius quoddam spirituale, *cap. dilect. de præbend.* Si verò spectetur beneficium ratione præbendæ, id est, emolumentorum, neque potest vendi: tum quia Episcopus, iure positiuo prohibente, separare non potest fructus, & emolumentum à beneficiis, nec facere potest, vt ius ad fructus beneficij acquiratur, nisi ratione iuris, & tituli spiritualis: nam iure communi sancitum est, vt Episcopi conferant beneficia sine diminutione, *cap. prohibemus. de censibus, cap. vlt. 1. quæst. 3. cap. maioribus, & cap. vacante. de præbend.* ideo non potest pensionem super beneficio imponere, nec onus pecuniarium capienti beneficium imponere, posita prohibitione Ecclesiæ. Excipiuntur tamen nonnulli casus à Doctoribus.

12 Primus est, quando Episcopus separat Ecclesiam sui iuris à sua dignitate: tunc enim potest aliquid in recognitionem antiqui iuris, & superioritatis reseruare suæ Sedi, *cap. constitutus. de religios. domib.*

Secundus est, dum senex beneficium renunciat: tunc enim aliqui Doctores putant Episcopum posse reseruare pensionem ad vitam renunciantis propter senium.

Tertium est, in transactionibus, & concordia litium, in quo casu aliqui Doctores sentiunt Episcopum posse pensionem personalem imponere, *cap. de cætero. de transact.* Verum quid ego in his casibus sentiam, constat ex dictis de pensionibus. Vide Gambaram, *de offic. & potest. legat. lib. 6. cap. 77. Gigantem de pensionibus quæst. 6 & Suarez de Simon. lib. 5. cap. 24. num. 36.*

13 Tertiò sequitur, etiam Papam non posse in collationibus beneficiorum quicquam exigere in sui, aut alterius fauorem, si beneficium spectetur ratione tituli, seu iuris spiritualis. Ratio est, quia titulus beneficij est aliquid spirituale; Simonia autem contra ius diuinum committitur accipiendo temporale pro spirituali. Ex quo sequitur Papam esse reum Simoniæ, si exigat temporale pro beneficio, non facta separatione præbendæ à titulo; cum enim ius ad fructus acquiratur ratione iuris ad diuinum officium, sequitur vendentem ius ad fructus, vendere etiam ius ad diuinum officium, cum ius ad fructus sit aliquid spirituale consequenter: si verò beneficium spectetur ratione præbendæ, seu emolumentorum, existimo Papam posse aliquid exigere ratione præbendæ, aut illam vendere. Ratio est, tum quia Papa si non est dominus, est saltem administrator bonorum Ecclesiasticorum cum maxima facultate, & iure, vt docui de alienatione bonorum Ecclesiasticorum, & alibi. Ergo potest vni beneficium conferre cum iure ad officium spirituale, & ad partem fructuum tantum, reseruata sibi, vel alteri reliqua parte: tum quia potest quis bona sua alteri conferre, reseruata sibi certa pensione. Ergo etiam Papa potest bona Ecclesiastica alicui tradere reseruata certa pensione: tum quia Papa potest extinguere beneficium; sed tunc separat emolumentum; seu præbendam ab officio: ergo Papa separare potest beneficium à fructibus, & fructus à beneficio, vt dicat ius ad sacrum ministerium, & ad fructus ratione sacri ministerij; consequenter potest præbendam, facta separatione, vendere absque Simonia: tum quia beneficium duo iura includit, vnum ad sacrum ministerium, alterum ad fructus; sed hæc duo iura connexa sunt ex institutione, & auctoritate Summi Pontificis; ergo etiam illius auctoritate separari possunt: nam res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur: tum quia Papa potest emolumenta beneficij laico donare, etiam licitè: si hoc iusta de causa faciat: ergo, &c.

Ex quo patet, Pontificem tradentem alicui beneficium cum onere pensionis, non esse reum Simoniæ, quia pensio non habet vim pretij; nec Papa quicquam accepit à pensionario, quod sit ipsius pensionarij; sed Papa reseruat sibi ius circa fructus beneficij ad congruam sui, vel alterius sustentationem, & quia hæc fructuum reseruatio non fit in perpetuum; sed ad tempus. Ideo imponitur beneficiatio onus illam soluendi.

14 Imo Papa potest imponere pensionem, & nolle beneficium conferre, nisi illi, qui vult pensionem soluere: non enim petit pensionem pro titulo, sed ratione fructuum, ad quos ius sibi, vel alteri reseruet. Et in hoc casu duo concurrunt, quorum vnum est datio beneficij, & eius acceptatio, alterum est impositio pensionis: vnum tamen non miscetur cum alio; sed Papa non vult vnum sine alio celebrare: sicut in mutuo potest quis in sententia nonnullorum Doctorum habere voluntatem mutuandi pecuniam, si alter etiam mutuet triticum, aliàs non mutuaturus, si alter triticum mutuare nolit. In quo casu duo contractus intercedunt, & vnus cum alio non confunditur, & vterque licitus est iuxta probabilem nonnullorum sententiam, vt patet ex dictis de contractibus.

15 Maior difficultas est, vtrum Papa possit, dum beneficium alicui confert cum pensione, æstimare simul temporalem totius pensionis valorem, illumque simul anticipatè recipere pro se, aut alteri ius conferre ad illum recipiendum.

Respondeo, posse recipere, aut facultatem conferre alteri ad recipiendum illum valorem pensionum, seu pensiones anticipatas. Ratio est, tum quia sicut pensio, statim ac imposita est, redimi potest, & Papa concedere potest facultatem, vt redimatur: ita etiam potest imponere onus, vt pensio statim redimatur: tum quia Papa exigit temporale pro spirituali; sed mente, & intentione facit separationem fructuum, & emolumentorum à titulo, & ex illis fructibus certam partem reseruat, eamque statim sibi vult persolui, in quo casu non facit iniuriam beneficiario, cùm Papa sit administrator bonorum Ecclesiasticorum cum plena potestate, & possit beneficium liberè conferre, vel cum onere, habita ratione commodi temporalis, quod mente separat à titulo: tum quia sicut potest quis alicui bona sua tradere cum onere soluendæ sibi statim certæ pecuniæ; ita etiam Papa potest beneficium hac conditione conferre, facta per intentionem separatione fructuum à titulo, vt alter ius ad fructus non acquirat, nisi certam pecuniæ summam statim tradat. Et hoc valet, etiamsi Papa nolit beneficium conferre, nisi volenti pensionem statim redimere, vt patet ex rationibus allatis numero præcedenti. Ita *Maior in 4. dist. 25. quæst. 3. ad 4. Adrianus quodlibeto 9. ad 9. Sotus ex parte lib. 9. de iust. quæst. 7. art. 2. ad finem corporis, Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. cap. 24. n. 25.* vbi hanc sententiam probabilem existimat, *Filucius tract. 45. cap. 5. quæstio 8. Valentia tom. 3. disp. 6. quæst. 16. colum. 16. vers. 2. Reginaldus lib. 23. num. 282.*

16 Hinc patet quid dicendum sit ad illam quæstionem, qua quæritur, vtrum resignans Episcopatum alteri cum pensione, qua posita non remanerent mille resignatario iuxta Concilij dispositionem, possit cum resignatario conuenire, & debitam cautionem extorquere, vt resignatarius statim capta Episcopatus possessione redimat pensionem conuentis annatis.

Respondeo enim posse de licentia Papæ, vt patet, tum ex allatis rationibus: tum quia hoc pacto remanent mille ipsi resignatario, sicque consulitur successoribus, ad quos Episcopatus sine tanto grauamine, & onere transferetur.

Obiicies primò, redemptio est quædam emptio, seu venditio; sed beneficium vendi non potest; ergo neque redimi certis pensionibus. Respondeo, redemptionem pensionis non esse emptionem, seu venditionem rei spiritualis, sed temporalis, quæ non est adnexa titulo beneficij; cùm per impositionem pensionis separetur illa pars reddituum à beneficio, & non exigatur pro titulo beneficij, sed pro fructibus.

Obiicies

Obiicies secundò, committitur Simonia iuris diuini, dum beneficium alicui confertur cum onere pretio æstimabili; sed in hoc casu imponitur onus pretio æstimabile, tum quia beneficiarius inuitus cogitur pensionem statim redimere; tum quia exponitur periculo perdendi pecuniam illam, si prius ex hac vita decedat, quàm percipiat fructus beneficij, illi pecuniæ, seu pensioni, anticipatè solutæ, respondentes. Respondeo, non imponi onus pro titulo beneficij, sed pro fructibus separatis ex intentione Pontificis à beneficio: & quamuis beneficiarius inuoluntariè mixtè soluat, nihilominus soluit id, cui consensit, & ad quod obligari potuit; & quamuis periculum subeat amittendi pecuniam, antequam recuperet fructus beneficij respondentes illi pecuniæ, tamen hoc periculum compensatur commodo quod percipere poterit, si diutius viuat; quod si excessus pensionis impositæ, & anticipatè redemptæ non sit æquale commodo, & periculo, quod beneficiarius subit, inde non arguitur Simonia, sed iniustitia, cùm nihil exigatur ratione beneficij, vt dicit ius ad sacrum ministerium, & ad fructus mediante sacro ministerio.

§. XII.

Vtrum Simonia committatur in permutatione beneficiorum, aliarumve rerum spiritualium.

1 *Permutatio rei spiritualis cum alia re spirituali simoniaca non est.*

2 *Permutatio rei spiritualis cum alia spirituali, cui adnexa est simoniaca est.*

3 *Beneficiorum permutatio, seu prouisio, priuata auctoritate facta Simoniam contra ius canonicum continet.*

4 *Permutatio actionum pertinentium ad prouisiones beneficiorum simoniaca est, si priuata fiat auctoritate.*

5 *Permutantes beneficia possunt prius inter se agere de permutatione facienda.*

6 *Permutare volentes beneficia obligare se possunt ad persistendum in conuentione, donec Superior consensum denegauerit.*

7 *Permutatio beneficiorum coram quo superiore facienda sit.*

8 *Permutatio beneficij cum pensione fieri non potest coram Episcopo.*

9 *Beneficium permutari non potest cum pensione temporali, vel alia re temporali, auctoritate solius Episcopi, vel priuata auctoritate.*

10 *Beneficia quamuis inæqualia in temporalibus, permutari non possunt cum pensione, vel alia re pretio æstimabili coram Episcopo aut alio inferiore Papa.*

11 *Beneficiorum inæqualitas circa prouentus compensari potest, auctoritate Papa, annua pensione, vel etiam numerata pecunia.*

12 *Beneficij inæqualitas in dignitate compensari non potest pecunia, etiam auctoritate Papa, si dignitas præcisè spectetur.*

Ex dictis in præcedētibus constat, Simoniam committi, dum res temporalis traditur pro spirituali, dum videlicet traditur res materialis in pretium rei spiritualis, seu dum res pretio æstimabilis datur in commutationem, seu quasi appretiationem rei spiritualis. In hoc puncto agendum nobis est primò in genere, vtrum Simonia committatur tradendo, seu commutando spirituale pro spirituali, vt Missam pro Missa, vel pro aliis diuinis Officiis. Secundò, in specie de beneficiis, vtrum illorum commutatio simoniaca sit, saltem contra ius canonicum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 NOn committitur Simonia contra ius diuinum, tradendo, seu commutando spirituale pro spirituali præcisè.

In hac propositione non conueniunt omnes Doctores, duplex enim est sententia.

Prima est Ricardi, Paludani, & aliorum locis infra citandis, asserentium committi Simoniam. Hæc sententia probari solet rationibus, quas in obiectionibus afferam.

Secunda sententia, cui tamquam probabiliori adhæreo, negat committi Simoniam, tradendo spirituale pro spirituali. Ratio est, tum quia Simonia consistit in commutatione rei spiritualis pro pecunia iuxta illud *Actor. 8. Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri*; sed res spiritualis non est pecunia (nam res spiritualis non est res pretio æstimabilis: nomine autem pecuniæ intelligitur omne id, quod est pretio æstimabile *cap. totum 1. quæst. 3.*) ergo non committitur Simonia contra ius diuinum, tradendo, seu commutando spirituale pro spirituali. Tum quia commutando rem spiritualem pro spirituali nulla fit iniuria rei spirituali. Nam gratia datur pro gratia. *Ioan. 1.* ergo non committitur Simonia tradendo spirituale pro spirituali; cum per Simoniam iniuria rei sacræ fiat: Tum quia quotidiana experientia cernimus huiusmodi commutationes fieri. Nam Sacerdos aliquando orat alium Sacerdotem, vt Missam iuxta suam voluntatem faciat, promittens se alio die celebraturum iuxta illius intentionem. Idem contingere solet in aliis functionibus spiritualibus, vt in exercenda animarum cura, in audiendis confessionibus, & similibus. Ita *Sanctus Thomas 2.2. quæst. 100. artic. 2. Durand. in 4. dist. 25. quæst. 5. num. 9. Conar. 1. variarum cap. 5. num. 4. Victor. in relect. de Simon. num. 17. Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. cap. 30. num. 5. Filmcius tract. 45. cap. 7. quæsito 2. num. 6. Azor. 3. par. lib. 12. pun. 5. quæsito 2. Contra Ricardum in 4. dist. 25. art. 3. q. 1. ad 1. Palud. ibidem q. 2. num. 15.* & alios, asserentes Simoniam committi, tradendo spirituale ex pacto vero, & oneroso.

2 Dixi in propositione, tradendo spirituale pro spirituali, præcisè, vt innuerem, Simoniam committi, dum pro spirituali traditur res temporalis, seu spiritualis adnexa temporali, seu dum pro re spirituali, cui adnexa est res temporalis, traditur alia res spiritualis, cui alia res temporalis pretiosior adnexa est, vt si tradatur imago benedicta pro calice consecrato, aut calix pro Ecclesiastico beneficio, tunc enim res illa temporalis censetur commutari, siue compensari cum re spirituali, nisi fortè constaret excessum gratis tradi, & donari. Tunc enim, qua parte est excessus, non contingit commutatio, sed donatio.

Hinc patet Coronam benedictam pretiosæ materiæ commutari non posse cum alia vilis materiæ, cui sunt adnexæ indulgentiæ; nam indulgentia commutari videtur cum præstantia materiæ alterius coronæ.

Secundò patet spiritualia antecedenter commutari non posse cum iis, quæ sunt spiritualia consequenter, vt calix consecratus pro beneficio. Nam id quod principaliter, & fundamentaliter spectatur in calice est materia, seu temporale, quod est pretio æstimabile, & vendibile, etiamsi adnexum sit rei sacræ: quod verò principaliter spectatur in beneficio, est sacrum, & spirituale, temporale verò est solum quid consequens ad spirituale. Propterea dum calix traditur pro Ecclesia, videtur tradi temporale pro spirituali; opus ergo est, dum spirituale pro spirituali traditur, tradatur præcisè pro spirituali, & seruetur proportio, ita vt vel spiritualia, quæ commutantur, sint per se spiritualia (etiamsi fortè vnum opus spirituale sit præstantius alio in ratione rei spiritualis, spiritualia enim non sunt pretio æstimabilia) vel si habent temporale adnexum, temporale in vtroque sit antecedenter, vel in vtroque consequenter, vt benè ratiocinantur *Suarez lib. 4. c. 30. n. 8. ad finem & Filmcius loco cito num. 6.*

Obiicies primò contra propositionem, commutans rem spiritualem cum alia spirituali non est dominus illius: homo enim non habet dominium rerum spiritualium: ergo cōmittit Simoniam cōmutando spirituale cum spirituali.

Respondeo

Respondeo primò, negando hominem non habere aliquod dominium rerum spiritualium, saltem ratione operum, quæ liberè à nobis fiunt, aut etiam ratione materiæ, cui spiritualitas adhæret, vt calix consecratus, imago benedicta, & similia: deinde etiamsi homo non sit dominus rerum spiritualium, est tamen administrator eorum, quæ priuatim possidet, consequenter potest illas cum aliis spiritualibus commutare.

Respondeo secundò, negando consequentiam. Non enim ideo Simonia committitur, quod tradens rem spiritualem non sit dominus illius; sed quia res spiritualis pretio æstimatur, & cum re temporali commutatur; dum autem res spiritualis pro spirituali traditur, non commutatur cum re temporali, nec fit irreuerentia rei sacræ, cum detur gratia pro gratia, iuxta illud *Ioan. 1. Gratiam pro gratia.*

Obiicies secundò, qui gratiam non dat gratis, facit contra naturam gratiæ, consequenter committit Simoniam, sed qui rem spiritualem pro spirituali tradit ex pacto oneroso, non dat gratiam gratis, iuxta illud, *Gratis accepistis, gratis date, Matth.* 10. ergo Simoniæ crimen committit.

Respondeo, negando illum, qui rem spiritualem tradit pro spirituali, facere contra naturam gratiæ; cum adhuc dicatur tradere gratis, & sine pretio, & tradat *gratiam pro gratia, Ioan.* 1.

Obiicies tertiò, si licet rem spiritualem de præsenti commutare cum alia spirituali, licitum etiam erit dicere Missam exempli gratia, modò alter obligetur ad dicendam aliam Missam in futurum; sed non potest obligari ad dicendam Missam in futurum, cum ista obligatio sit pretio æstimabilis, vt patet ex dictis de mutuo, & vsura. Ergo etiam Simonia est commutare rem spiritualem pro spirituali.

Respondeo, obligari posse ad dicendam Missam, & tradi posse rem spiritualem de præsenti pro alia in futurum recipienda. Ratio est, tum quia non habetur ratio illius obligationis, sed rei sacræ in futurum recipiendæ, non enim datur Missa pro obligatione alterius Missæ, sed pro ipsa Missa in futurum dicenda, & illa obligatio est veluti quædam conditio, sub qua datur Missa de præsenti, vt alia recipiatur: tum quia ipsa obligatio in tali euentu non est pretio æstimabilis, alioquin redimi posset pecunia, quod est falsum; sed consequitur naturam contractus. Et sicut mutuans non potest aliquid pro mutuo exigere, & tamen potest obligare mutuatarium ad restituendam æqualem pecuniam, ita tradens rem spiritualem pro alia in futurum recipienda, obligare potest alterum ad rem illam spiritualem in futurum tradendam, vt bene *Suarez loco cit. num.* 7.

Obiicies quartò, Simoniæ crimen committitur permutando beneficium cum alio beneficio, vel cum alia re sacra, vt cum calice benedicto, & consecrato, etiam si forte calix tanti momenti sit, vt æquet fructus beneficij: ergo spirituale commutari non potest cum alia re spirituali.

Respondeo, hoc esse peculiare in beneficiis, vt ipsorum permutatio, priuata auctoritate facta, Simoniæ labem contra ius Canonicum contineat, vt constabit ex infra dicendis in 2. *propositione*. Si verò beneficium permutetur cum alia re spirituali solum antecedenter, probabile est committi Simoniam iuris diuini, quia beneficium, quod est per se spirituale, commutatur cum alia re, quæ est principaliter res temporalis, vt supra explicaui §. *praecedenti num.* 8. *& seq.*

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Committitur Simoniæ crimen contra ius Canonicum dum priuata auctoritate aliquid fit circa permutationem, seu prouisionem beneficiorum. Hæc propositio patet ex multis textibus, *cap. Quæsitum, cap. cum olim de rerum permutat. cap. maior de præbend.* Et licet in his textibus sermo sit tantummodo de permutatione dignitatum; nihilominus alibi extat generalis prohibitio, vt in *cap. cum pridem, & cap. vltimo de pactis*, vbi omnis pactio prohibetur in beneficiis; permutatio autem non celebratur sine pacto: permutatio enim est quidam contractus, omnis autem contractus est pactio. Ratio autem, cur Ecclesia vetuerit omnes pactiones in beneficiis, fuit periculum, suspicio, occasio Simoniæ, & alia incommoda, quæ facilè sequi poterant, si permissum fuisset beneficia priuata auctoritate permutare, vt benè dixit Pontifex in *cap. audiuimus 4. de Simon.*

An autem in permutationibus beneficiorum committatur etiam Simonia contra ius diuinum.

Respondeo negatiuè, modò permutationes simpliciter, & purè fiant sine interuentu pecuniæ, vel alterius rei temporalis: nam Simonia contra ius diuinum committitur, dum temporale traditur pro spirituali; dum autem permutatio simpliciter, & purè celebratur, non traditur temporale pro spirituali. Ita *Maior in 4. dist. 25. quæst. 5. & 6. Sotus lib. 9. de iust. quæst. 7. art. 2.* & alij contra nonnullos alios, quos tacito nomine innuit *Azor. c. 12. quæsito 1.*

Obiicies, supposita institutione beneficiorum violatur ius diuinum, permutando beneficia priuata auctoritate; nam beneficia ex natura sua, quam habent, posita tali institutione, conferri non possunt, nisi à legitimo Superiore: ergo permutantes beneficia propria auctoritate, committunt Simoniam, etiam contra ius diuinum.

Respondeo, permutantes beneficia priuata auctoritate peccare quidem contra ius diuinum, & reos esse sacrilegij, & iniustitiæ, quia spiritualia indignè tractant, & iurisdictionem Ecclesiasticam sibi vsurpant; hoc tamen peccatum non est Simonia, quia non interuenit emptio rei spiritualis pro temporali; sed vsurpatio iurisdictionis, & iniqua intrusio, vt bene docet *Suarez cap. 31. num. 4.*

4 Ex dictis sequitur primò Simoniam, saltem contra ius humanum, committi in commutationibus actionum pertinentium ad prouisiones beneficiorum, vt si quis dicat, tu elige hunc, & ego eligam illum, vel tu confirma hunc, & ego eligam illum, vel confer huic beneficium, & ego eligam illum, vel ego præsentabo hunc ad beneficium mei iurispatronatus, si tu beneficium tuum simplex mihi renunciaueris, vel ego do tibi beneficium, vt cedas præsentationi, aut electioni de te factæ ad aliud. Ratio est, tū quia omnia pacta in beneficialibus prohibita sunt: tum quia hæc sunt via, & media ad beneficium: tum quia licèt huiusmodi actiones sint spirituales, & vna permutari videatur cum altera, nihilominus moraliter æstimantur media ad temporale lucrum: consequenter Ecclesia iure merito illas interdixit, vt *benè Sylucster verbo Permutatio 2. quæsito 7. & 13. Nauar. cap. 23. num. 100. Suarez cap. 31. num. 14. Federicus de Senis. cap. 1. de rerum permut. Filiucius c. 7. n. 12. & 13. Reginald. lib. 23. n. 263.*

Secundò, Simoniam contra ius humanum committi permutando priuata auctoritate beneficium cum Vicaria temporali ad nutum amouibili, vel cum aliis spiritualibus, quibus adnexum est temporale consequenter, vt patet ex *cap. quæsitum*, vbi dicitur, prohibita esse omnia pacta in iis etiam, quæ spiritualibus adnexa sunt.

Tertiò, à fortiori sequitur Simoniam committi, dum priuata auctoritate permutatur beneficium cum pensione, quæ non fuit erecta in beneficium, vel dum beneficium cum beneficio permutatur, imposita simul pensione ad æquandos fructus; An autem in hoc casu incurratur etiam Simonia iuris diuini, constabit ex infra dicendis.

5 Sed modò dubium est primò, vtrum volentes permutare beneficia possint inter se agere de permutatione facienda.

Respōdeo, posse inter se agere de permutatione facienda, seu de negotio permutationis, simulque præstare consensum, & inter se cōcludere, non quidem absolutè, sed in ordine ad cōsensum Prælati. Ratio est; tū quia hoc nullibi

prohibitum

prohibitum est: tum quia in *cap. cum vniuersorum. de rerum permut.* non reprobatur tractatus, sed permutatio: ergo tractatus permissus censetur: tum quia permittitur permutatio coram legitimo superiore; sed hæc, moraliter loquendo, fieri non potest absque præuio tractatu; tractatio enim est præparatio, & via ad actualem permutationem coram Superiore faciendam: ergo permissus censetur tractatus. ita *Syluester verb. Permutatio quæsito 3. Valentia puncto 3. col. 20.* & alij apud Azorium *cap. 11. quæsito 21. vel potius 3.*

6 Addo volentes inter se beneficia permutare, posse inter se pactum inire, seque obligare ad persistendum in conuentione, donec Superior consensum denegauerit. Ratio est, tum quia huiusmodi conuentio nullibi prohibita est, cum non sit permutatio, sed in ea solum agatur de permutatione facienda de consensu Prælati; & iuxta ipsius iurisdictionem: tum quia huiusmodi conuentio mala non est, cum solum contineat obligationem ipsorum contrahentium ad persistendum in conuentione permutationis faciendæ, si Prælatus consenserit: ita Suarez *capite 32. numero 7. Reginaldus libro 23. numero 262.*

Ex quo patet volentibus permutare non esse liberum à conuentione recedere, antequam Prælatus consensum deneget; si expressè pactum inierunt persistendi in conuentione, donec Superior consensum deneget, ita *Federicus de Senis tractat. de permut. benefic. quæst. 38. numer. 64. & seq.* Si verò non se obligauerunt ad persistendum in consensu, possunt re adhuc integra priorem consensum reuocare, quia tractatio solum præcesserat faciendæ permutationis, iniuncta obligatione permutationis faciendæ, quantum erit ex parte ipsorum. Dixi re integra, quia re non integra, id est, adueniente consensu Prælati approbantis permutationem, nequeunt retrocedere. Ratio est, tum quia partes acquisierunt ius: tum quia frustra requireretur Prælati consensus, si eo præstito partes resilire possent.

7 Secundò dubium est, coram quo Superiore facienda sit permutatio.

Respondeo Superiorem cuius auctoritate facienda est permutatio, esse proprium Episcopum loci, in quo situm est beneficium; modò sit permutatio beneficij cum beneficio, non verò beneficij cum pensione, & modò permutatio purè fiat. Ratio est, quia Episcopo datur facultas admittendi permutationes beneficiorum in *cap. quæsitum de rerum permutat. & cap. vnico de rerum permut. in 6.* Nomine Episcopi aliqui Doctores intelligendum putant illum solum, qui iurisdictionem, & dignitatem simul Episcopalem habet.

Alij intelligendum putant quemlibet collatorem; ad quem spectat collatio beneficij, etiamsi forte, nec dignitatem, nec iurisdictionem Episcopalem habeat.

Alij verò intelligunt eum, qui iurisdictionem habet Episcopalem, etiamsi forte dignitatem Episcopalem non habeat, ob id Abbas, aut Capitulum, Sede vacante, aut alius Episcopali iurisdictione gaudens, potest permutationem facere, & approbare. hæc tertia opinio mihi probatur, nisi aliud aliquibus in locis ferat legitima consuetudo. Ratio est, quia hæc facultas conuenit Superiori ratione iurisdictionis, non verò ratione dignitatis. Ita *Glossa in Clement. vnica de rerum permutat. vers.* Concedantur, *Rebuff. in praxi de permut. num. 2. & seq. Rota decis. 5. & 6. in nouis de rerum permut.* & alij apud *Suarez c. 32. num. 11.* quibus etiam adhæret *Reginaldus lib. 23. num. 261. Filiucius*, & alij.

Neque obstat in *cap. quærenti* mentionem fieri solius Episcopi. Respondetur enim ibi nomine Episcopi intelligi habentem iurisdictionem Episcopalem: nam quando actus, de quo agitur, pertinet purè ad iurisdictionem ordinariam, nomine Episcopi intelligitur habens iurisdictionem Episcopalem; Character enim, & dignitas nihil in talem actum influunt: exprimi tamen solet Episcopus potius, quàm alius, quia Episcopus ordinariam iurisdictionem habere consueuit. Hoc tamen intelligendum est, modò iurisdictio non committatur Episcopo ex speciali delegatione Papæ, vt contingit in multis Concilij Tridentini Decretis, tunc enim nomine Episcopi non comprehenduntur inferiores Episcopis, quia Summus Pontifex in huiusmodi delegatione elegit quodammodo industriam, & operam habentis talem dignitatem. Decius in *cap. quoniam Abbas. de offic. delegat. nu. 15. Suarez loco cit. num. 11.*

Ex dictis sequitur primò permutationem fieri non posse coram illo, qui iurisdictionem Episcopalem non habet, etiamsi fortè aliàs habeat auctoritatem conferendi beneficia. ita communior, & frequentissima sententia Panormitani in *cap. quæsitum eitato, Rebuff. loco citat. Federici de Senis in tractat. de permut. beneficiorum quæst. 19. & 22. Suarez c. 32. num. 14. Filiucij tract. 45. cap. 7. quæsito 8. n. 22.* & aliorum, quos retuli de permutationibus beneficiorum contra Syluestrum verbo permutatio, *quæsito 2. Angelum eodem verbo num. 5.* & alios.

Verum tamen est, quod licèt approbatio permutationis facienda sit ab Episcopo, nihilominus si collatio ad alium pertinet, obtinendus est illius consensus. idem dic de patrono electore, & similibus, quia in iure non excluditur ipsorum consensus, nec præsumendum est iura voluisse iuri alterius derogare, non facta expressione. ita Doctores citati, & alij, quos retuli in tractatu de permutationibus beneficiorum, vbi de hac re fusius, & prolixius egi.

Secundò sequitur Episcopos volentes permutare aliqua beneficia, quæ ipsi possident, posse permutationem facere coram Archiepiscopo ipsorum, vel Primate, vel Patriarcha: is enim est ipsorum Superior, & est instar proprij Episcopi. ita *Rebuff. loco cit. Suarez nu. 9. Filiucius num. 20.* & alij.

Tertiò coram Episcopo fieri posse permutationem vnius beneficij cum alio, etiamsi vnum beneficium sit dignius, alterum tenuius, modò permutatio purè fiat. Addo permutantes reos nõ esse Simoniæ, etiamsi eorum alter adductus sit ad permutandum ob temporale commodum, quod ex permutatione percipiet recipiendo beneficium pinguius, intuitu cuius permutationẽ facit, alias non permutaturus; non enim intendit emere rem spiritualem, sed tradidit rem spiritualem pro spirituali, arrepta occasione temporalis commodi, quod occasione illius permutationis percipiet. ita *Suarez cap. 34. n. 3. & Filiucius cap. 7. nu. 31.* contra nonnullos alios.

8 Dixi in responsione 2. dubij, modò sit permutatio beneficij cum beneficio, non verò beneficij cum pensione. Ratio est, quia Episcopus non potest facultatem sibi in iure præscriptam excedere: in iure autem permissum est Episcopo solum, vt approbet, & admittat permutationes beneficiorum; & cum versemur in materia potius odiosa, quàm fauorabili, vtpotè contra dispositionem antiquorum Canonum, generaliter prohibentium quamlibet pactionem in beneficiis, non est facienda extensio à permutatione beneficiorum ad permutationem pensionum.

Dixi in responsione eiusdem dubij, modò permutatio purè fiat, nam si fiat cum pensione, aut alio onere, approbari, & admitti non potest ab Episcopo, vel alio inferiore Papa. Ratio est, tum quia Episcopo permissum est tantummodo, vt admittat permutationes beneficiorum. tum quia stylo Curiæ, qui legem facere consueuit, receptum est, vt pensio non imponatur, nisi auctoritate Papæ. ita *Suarez cap. 33. num. 4. Lessius lib. 2. cap. 35. numer. 86. Filiucius tract. 45. cap. 7. nu. 26.* & alij contra nonnullos alios, quos tacito nomine innuit Suarez *num. 4.* asserentes de rigore iuris permutari posse beneficium cum pensione spirituali coram Episcopo.

9 Hinc patet à fortiori primò non posse, priuata auctoritate, vel etiam auctoritate Episcopi, permutari beneficium cum pensione temporali, aut commenda militari, vel alia re temporali, alioquin committeretur Simonia, non solùm iuris Canonici, verum etiam diuini: nam quod principaliter in beneficio continetur est spirituale, & temporale in beneficio continetur solum consequenter, propterea permutando beneficium cum pẽsione temporali, vel commenda militari, fieret permutatio rei spiritualis cum temporali, quod est crimen Simoniæ contra ius diuinum. Nec eadem ratio militat in Episcopis, seu aliis inferioribus, & in Papa; nam inferiores Papa nequeunt beneficia cum diminutione conferre, nec possunt fructus à beneficiis separare; fructus enim sunt quid adnexum consequenter ipsis beneficiis, ob id conferre non possunt nisi beneficium, vt superius ostendi. Papa verò potest fructus à titulo beneficij separare, & facta separatione intentionali, aut virtuali, potest concedere partem fructuum ipsi beneficiario, vel vt seruetur indemnis, vel titulo sustentationis, aut alia iusta de causa; consequenter non confert pensionem pro beneficio, alioquin etiam ipse reus esset Simoniæ, iure diuino prohibitæ, vt superius explicaui.

Secundò patet, non posse coram Episcopo fieri permutationem cum pacto, vt vnus soluat omnes expensas, vel expediat suis sumptibus Bullas ad vtrumque pertinentes; quia non est pura permutatio: tamen coram Papa fieri potest si hoc ei exprimatur, & ipse consentiat, vt benè *Azor. cap. 12. quæsito 4. Suarez cap. 34. ad finem*, & alij communiter.

Tertiò patet solutio illius difficultatis, qua quæritur, vtrum coram Episcopo fieri possit permutatio beneficiorum inæqualium cum pensione, aut alia re pretio æstimabili. Cuius difficultatis solutio clarius, & distinctius explicanda est in conclusionibus proximè sequentibus, in quarum prima perpendemus inæqualitatem fructuum, & emolumentorum, in secunda inæqualitatem dignitatis.

10 Dico igitur primò beneficia, quamuis inæqualia in temporalibus, permutari non possunt cum pensione, aut alia re pretio æstimabili coram Episcopo, aut alio inferiore Papa, etiamsi pensio, aut alia res temporalis exigatur ratione beneficij pinguioris, quod cum tenuiori permutatur. Ratio est, tum quia cùm impositio illius pensionis irrita sit, vtpote non facta auctoritate Papæ iuxta Curiæ stylum, permutari videtur beneficium, quod est quid spirituale, cum pensione, quæ tunc temporis non videtur aliquid spirituale, sed temporale; nam pensio spiritualis hoc tempore non imponitur ab aliquo inferiore Papa: tum quia huiusmodi compensatio fieri non potest re pretio æstimabili, quin vendatur id, quod est spirituale in beneficio: nam excessus fructuum beneficij est annexus beneficio seu titulo spirituali, consequenter emi non potest separatus à titulo, cùm à permutantibus separari nequeat sola Episcopi auctoritate; ergo fieri nõ potest permutatio beneficij pinguioris cum tenuiori, accepta pensione temporali, aut pecunia, vel alia re pretio æstimabili, quin Simonia contra ius diuinum committatur: tum quia sequeretur si vnum beneficium nullos haberet fructus, & aliud haberet, posse huiusmodi beneficia permutari, exigendo pecuniam omnibus illis fructibus respondentem, (par enim ratio est, dum vnum beneficium est pingue, alterum tenue, & dum vnum beneficium nullos habet fructus, alterum habet) sed consequẽs videtur falsum, ergo etiam falsum est antecedens: tum quia aliàs etiam licitum esset dare alteri beneficium, non causa permutationis, sed simplicis renunciationis, tradendo gratis titulum spiritualem, & exigendo numeratam pecuniam in recompensationem fructuum; sed hoc fieri non potest, ergo neque primum. Ita Nauar. *c. 23. nu. 100. vers. 3. Conar. 1. var. cap. 5. num. 8. & seq. Sotus lib. 9. de iust. q. 5. art. 2. & q. 7. artic. 2. Suarez c. 34 u. 10. Filiucius tract. 45. c. 7. quæsito 11. Reginaldus lib. 23. num. 264.* & alij contra Caietanum 2. 2. *quæst.* 100. *artic.* 4. *Syluestrum verbo permutatio 2. quæsito 6. Tabienam verb. Beneficium 3. numer.* 15. & alios, asserentes in permutatione beneficiorum inæqualium in fructibus temporalibus, licitum esse compensare numerata pecunia, illam fructuum inæqualitatem, modò permutatio fiat auctoritate Prælati.

Obiicies primo, non committitur Simonia, dum temporale traditur pro temporali: in præfato autem casu traditur temporale pro temporali, non pro spirituali, quamuis enim in beneficio sit spirituale & temporale; per intentionem tamen distingui, & separari possunt; consequenter spirituale cum spirituali, & temporale cum temporali tradi potest. Respondeo huiusmodi distinctionem fieri non posse auctoritate Prælati inferiori Papa; consequenter tradi non potest spirituale, quin tradatur temporale, nec tradi potest temporale, id est, ius ad fructus, quin tradatur spirituale; consequenter committitur Simonia, non solùm contra ius humanum, verùm etiam contra ius diuinum, iuxta sententiam, quam in præcedentibus probaui.

Obiicies secundò *in cap. ad quæstiones. de rerum permut.* habetur, permutari posse Ecclesiam pro Ecclesia, & possessiones vnius Ecclesiæ pro possessionibus alterius, addita pecunia ad supplendam inæqualitatem possessionum, modò contractus non misceantur. ergo, &c. Respondeo in eo textu sermonem non esse de pecunia tradenda ad supplendam inæqualitatem fructuum beneficij, sed ad supplendam inæqualitatem prouentuum alterius Ecclesiæ, qui non erant adnexi titulo spirituali; nam illæ Ecclesiæ, de quibus sermo est in præcitato capite, plures habebant possessiones quæ patrimoniales vocantur, quarum redditus non erant spirituales, nec adnexi titulo spirituali, sed erant temporalia bona ad sustentanda Ecclesiarum onera, consequenter possessiones permutari poterant cum possessionibus alterius Ecclesiæ, addita pecunia pro supplenda inæqualitate possessionum, quæ non erant adnexæ spirituali officio, seu titulo. Ita *Panormit. in cap. ad quæstiones citato.*

11 Rogabis, vtrùm auctoritate Papæ possit inæqualitas prouentuum beneficij compensari non solùm annua pensione, verùm etiam numerata pecunia.

Respondeo affirmatiuè quod possit annua pensione, supra probatum fuit, & patet ex stylo Curiæ. Quod verò possit etiam numerata pecunia, (non quidem per modum permutationis, aut per dispensationem; cùm Papa in iure diuino dispensare nequeat) sed alia ratione, ostenditur primo quidem mutatione materiæ, separando partem fructuum beneficij à pinguiori beneficio, illosque applicando in sustentationem recipientis tenuius beneficium, & concedendo, vt huiusmodi fructus hoc pacto separati præsenti pecunia redimantur ab eo, qui pinguius beneficium recipit. Secundò permittendo, vt ille qui pinguius beneficium recipit, det aliquid alteri non in stipendium permutationis, seu in compensationem pro fructibus spiritualibus; sed in congruam sustentationem illius, qui tenue beneficium recipit. Pontificis enim munus est, curare, vt vterque congruam habeat sustentationem. Tertiò permittendo id fieri, vt permutans pinguius cum tenuiori indemnis seruetur.

12 Dico secundò quando beneficia sunt inæqualia ratione dignitatis, seu rei spiritualis, non potest excessus, seu inæqualitas suppleri pecunia, vel alia re pretio æstimabili. Ratio est, quia tunc venderetur spirituale pro temporali, saltem ex parte, consequenter culpa Simoniæ contra ius diuinum incurreretur. Ita communiter Doctores.

Ex quo patet, neque Papam posse in tali euentu dispensare, vt pecunia, aut alia res pretio æstimabilis detur ad compensandam inæqualitatem dignitatis; quia dispen-

dispensare non potest in iis, quæ sunt contra ius diuinum.

Iusta tamen concurrente causa poterit Papa admittere permutationem imponendo pensionem super dignius beneficium, soluendam illi, qui illud permutat cum beneficio in fructibus æquali, vel etiam inæquali. Papa enim potest fructuum partem ab altero beneficio separare, illamque reseruare resignanti dignius beneficium, non tanquam pretium excessus dignitatis; sed ad congruam sustentationem resignantis, vel quia magis indiget, vel quia magis de Ecclesia benè meritus est, vt bene Suarez *cap.34.nu.28.*

Imò probabile est posse etiam facultatem dare, vt pecunia actu illi tradatur, non quidem titulo permutationis, vel dispensationis, vel dignitatis, sed titulo sustentationis, seu separando fructus beneficij pinguioris, illosque applicando permutanti, & illos cedenti numerata pecunia.

§. XIII.

Vtrum Simonia committatur occasione pensionum.

1 *Pensio laicalis quænam sit.*
2 *Pensio spiritualis, seu Clericalis, quænam dicatur.*
3 *Pensio laicalis, seu temporalis non est materia Simoniæ.*
4 *Pensio Clericalis est materia Simoniæ.*
5 *Pensionarius non potest pensionem transferre, accepto pretio, vel reseruata fructuum parte.*
6 *Pensionarius habens facultatem transferendi pensionem, potest illam in totum, vel in partem transferre.*
7 & 9 *Pensionarius non potest pensionem anticipatis quibusdam solutionibus, priuata auctoritate extinguere.*
8 *Pensionarius extinguens pensionem, priuata auctoritate, tenetur adhuc ad pensum Officij.*
10 *Beneficiarius quomodo possit pensionario pecuniam redemptionis tradere, antequam obtineat assensum Summi Pontificis circa redemptionem pensionis.*
11 *Pensionarius extinguens pensionem, anticipatis solutionibus non tenetur amplius ad diuinum Beatissimæ Virginis officium recitandum.*
12 *Pensionarius liberè cedere potest pensioni priuata auctoritate.*
13 *Pensionarius vendere vel donare potest fructus suæ pensionis, etiam ad totam vitam.*
14 *Et hoc valet, etiamsi pensionarius titulum pensionis sibi retineat.*
15 *Pensionis fructus emens à pensionario, anticipata pecunia; non est reus Simoniæ, etiamsi constituatur procurator ad exigendum fructus pensionis à beneficiario.*
16 *Pensionis fructus vendi possunt ab eo, in cuius commodum constituta fuit pensio in capite & persona alterius.*

PRæmittendum est duplicem esse pensionem, quæ ex bonis Ecclesiasticis percipi potest, alia est spiritualis, seu Clericalis, alia temporalis, seu laicalis.

1 Pensio temporalis, & laicalis est illa, quæ laicis tribuitur, seu quæ ob causam merè temporalem, & humanam confertur, vt est pensio, quæ causa belli confertur, vel causa defendendæ Ecclesiæ, vel quæ datur Decano Parafrenariorum Papæ, vel Cardinalis, aut barbitonsori, vel chirurgo, Sacristæ, Thesaurario, Pulsatori campanarum, Præfecto infirmorum, & similibus.

Et hoc verum est, etiamsi forte recipiens huiusmodi pensionem sit Clericus. Ratio, tum quia ad cognoscendum pensionis qualitatem non inspicitur qualitas personæ, sed titulus, in quo pensio fundatur, seu causa, cuius intuitu traditur, vel an collatio pensionis requirat clericatum: tum quia sicut eleemosyna, quæ fit Clerico peculiari respectu, quia Clericus est, non ob id efficitur spiritualis, vel annexa rei spirituali: tum quia dicendum esset omnia iura, quæ Clericis competunt, esse spiritualia: tum quia si pensio Clericalis conferatur laico à Summo Pontifice cum onere diuini Officij, non fit laicalis ob qualitatem personæ: ergo etiamsi Clerico conferatur pensio laicalis, absque titulo spirituali nō fiet spiritualis, vt bene Suarez *cap.26. Molfesius in Summa tractat. 6. cap.3. numer.22. Reginaldus lib.23.num.274.& seq.* & alij ferè communiter.

2 Pensio spiritualis est illa, quæ non traditur solùm ob titulum temporalem, vt est pensio, quæ Clericis solum traditur, & Clericatum supponit in recipiente pensionem. Item pensio, quæ datur concionatori ad concionandum, vel coadiutori Episcopi, vel Parochi, vel ipsi animarum curatori ad sui sustentationem, vel Clerico causa componēdæ litis, vel causa renunciationis, vel permutationis beneficij, vel quæ simpliciter Clerico datur; dum enim huiusmodi pensio Clerico simpliciter datur, censetur pensio spiritualis: tum quia non constat tradi ob titulum merè temporalem: tum quia huiusmodi pensio adnexum habet onus recitandi paruum Beatissimæ Virginis Officium; consequenter titulo spirituali confertur; hoc posito, prius agam de pensione temporali, & postea de spirituali.

PRIMA PROPOSITIO.

3 PEnsio temporalis non est materia Simoniæ, saltem contra ius diuinum. Ratio est, quia est res temporalis pretio æstimabilis: non enim fundatur in titulo spirituali, neque ad functionem spiritualem refertur; ergo non est materia Simoniæ. cùm materia Simoniæ sit res sacra, & spiritualis, vel saltem sit res aliqua iure canonico prohibita tradi, vel accipi intuitu Religionis. Ita Sotus 9. *de iust.quæst.7.artic.2. Victoria relect. 1. de Simonia numer.54. Suarez tom.1. de Relig.lib.4.cap.26.numero 4. Lessius lib.2.cap.35.dub.22.nu.123. Filiucius tract. 45. cap.8.quæsito 1. num.2.* & alij communiter contra *Rebuff. de pacific.possess.num.34.*

Obiicies, huiusmodi pensio est annexa beneficio, nam est portio sumpta ex fructibus beneficij; ergo sortitur naturam, & qualitatem fructuum beneficij, ius autem ad fructus beneficij est spirituale; ergo etiam ius ad huiusmodi portionem, est spirituale; nam quod adhæret Ecclesiæ, regi debet iure Ecclesiæ. *cap. damnatus de summa Trinit.* consequenter pensio consistens in bonis Ecclesiasticis, semper est spiritualis; consequenter est materia Simoniæ.

Respondeo huiusmodi pensionem esse quidem portionem fructuum beneficij; sed separatam à titulo spirituali, & non collatam titulo spirituali; consequenter non est materia Simoniæ; sicut decima, quam Papa alicui Principi super beneficiorum fructibus concessit, est portio, seu pensio quædam beneficiorum; tamen quia non est amplius annexa beneficio, nec titulo spirituali confertur, desinit esse res spiritualis; consequenter vendi, & redimi potest absque Simonia, vt benè docent Suarez *loco citat.num.40.& Filiucius num. 2. contra Rebuffum loco citat.* neque est simile de iurepatronatus, nam hoc est ius spirituale; cum sit ius præsentandi ad beneficium, quod est aliquid spirituale; actio enim specificatur ab obiecto, præfata autem pensio non est aliquid spirituale, quia est ius ad fructus, à titulo beneficij separatum, nec collatum titulo spirituali.

Ex quo patet huiusmodi pensionem vendi, & redimi posse absque Simonia, saltem contra ius diuinum.

Dico saltem contra ius diuinum, quia probabilis videtur nonnullorum sententia, asserentium huiusmodi pensionem vendi, aut redimi non posse absque Romani Pontificis auctoritate, ob stylum Curiæ, qui

facit legem. hic enim stylus induci potuit, vt omnis Simoniæ suspicio euitaretur; consequenter vendens, vel redimens huiusmodi pensionem, priuata auctoritate, reus videtur Simoniæ contra ius humanum. Ita Gigas, Gambara, & alij apud Azorium 2. *parte libr.* 8. *cap.* 10. *quæsito* 10. *Suarez loco citat. num.* 16. *Filiucius loco cit. num.* 3. *Reginaldus lib.* 23. *num.* 276.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 PEnsio clericalis est materia Simoniæ, non solùm contra ius humanum, verùm etiam contra ius diuinum. Ratio est, tum quia licèt attento iure antiquo non esset materia Simoniæ, quia non tradebatur titulo spirituali, sed temporali ad sustentationem Clerici, nisi fortè tunc adesset stylus Curiæ in contrarium, qui inducere poterat Simoniam iuris humani, vt benè Nauar. *cap.* 23. *num.* 111. & alij, nihilominus iure nouo, vbi recepta est Bulla Pij V. quæ incipit, Ex proximo, edita anno 1571. pensio est materia Simoniæ, non solùm contra ius canonicum; verùm etiam contra diuinum. Ratio est, quia pensio, vt sic, est aliquid spirituale; nam posita constitutione Pij V. pensioni est annexum onus recitandi paruum Beatissimæ Virginis Officium, ergo pensio est annexa rei spirituali; confertur enim cum onere, & titulo spirituali. ergo est materia Simoniæ, etiam contra ius diuinum; consequenter vendi non potest absque Simonia contra ius diuinum, vt in simili dictum est de beneficiis. Ita Valentia *punct.* 2. *columm.* 9. *vers.* porrò. Quamuis Lessius *dub.* 22. & alij plures Doctores existiment non esse Simoniam iuris diuini, imo neque humani, vbi Bulla Pij V. vsu recepta non fuit.

Hinc sequitur primò Simoniam committi à Titio, qui nominatus fuerat à Cardinali ad pensionem pro se, vel pro alio, quem ipse vellet, ipse autem Titius cedit Caio hoc onere, & conditione Papæ non expressa, vt Caius soluat sibi omnes fructus quandiu ipse Titius vixerit. ita Filiucius *tract.* 42. *cap.* 9. *quæsito* 10. *num.* 16.

5 Secundò sequitur pensionarium non posse pensionem transferre, accepto pretio, vel reseruatis sibi fructibus, vel eorum parte, etiamsi alioquin habeat facultatem transferendi pensionem; nam pretium, vel rem pretio æstimabilem accipit pro re spirituali, & facultas ad vnum non extenditur ad aliud. Ita Gigas de pensionibus *quæst.* 99. *Nauar. consi.* 66. *&* 93. *de Simon. Suarez cap.* 26. *num.* 9. *Filiucius loc. cit. nu.* 7. *& tract.* 42. *c.* 9. *nu.* 15. *Valentia tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 16. *puncto* 3. & alij apud Garziam 1. *par. c.* 5. *n.* 54. *& apud Azorium* 3. *par. lib* 12. *cap.* 13. *quæsito* 2.

6 Verum tamen est habentem facultatem transferendi totam pensionem, posse illam in totum, vel etiam in partem transferre, & aliam partem sibi retinere, retento in se titulo spirituali, nam pensio non est indiuisibilis sicut beneficium, & pensionarius vti potest facultate in parte, cùm hoc sit ipsius priuilegium, vt possit totam pensionem transferre; priuilegiarius autem non cogitur vti priuilegio in tota latitudine. Verum tamen est illum, in quem dimidia pensio translata fuit, teneri onere recitationis Officij Beatissimæ Virginis, quia etiam ipse est verus pensionarius. Ita Suarez *num.* 9.

7 Tertiò, pensionarium non posse pensionem anticipatis quibusdam solutionibus extinguere priuata auctoritate: tum quia obstat Curiæ stylus: tum quia videretur vendere titulum spiritualem, cui adnexi sunt fructus, non quidem, dando illum alteri, sed illum extinguẽdo. multa enim aliis venduntur, non vt transferantur, sed vt extinguantur, vt si quis det pecuniam alteri vt scripturam deleat, vt domum destruat, vt plantam eradicet, & comburat: tum quia vendens rem spiritualem Simoniam committit: sed extinguens pensionem anticipatis solutionibus vendit rem spiritualem, id est, ius spirituale, seu annuos redditus, qui sunt annexi iuri spirituali; ergo Simoniam committit, ita Suarez *nu.* 14. *Garzias in addit. ad* 1 *part. cap.* 5. *nu.* 26. *& alij contra Gigantem de pensionibus quæst.* 87. *Azorium* 3. *parte lib.* 12. *cap.* 13. *quæsito* 3. *sibi contrarium quæsito* 4.

8 Ex quo patet pensionarium, qui priuata auctoritate pensionem redimit, non esse immunem ab onere officij vt patet, tum ex allatis rationibus: tum quia non potest quis priuata auctoritate eximere se ab onere, à Superiore imposito, reportato eodem stipendio. Ita Suarez *cap.* 26. *num.* 17. & alij.

An autem pensio anticipata solutione extingui possit auctoritate Papæ dictum est §. 11. *nu.* 14. *& patet ex dictis num.* 7.

Quartò sequitur beneficiarium non posse pensionem priuata auctoritate redimere. Ratio est, tum quia stylo Curiæ receptum est vt pensio non redimatur absque cõsensu Papæ, stylus autem Curiæ vim habet obligandi vt alibi probaui: tum quia pensio non potest constitui priuata auctoritate, ergo nec redimi, nam res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur, & eadem concurrere debent ad destructionem, quæ ad constructionem, *c.* 2. *de reg. iur.* tum quia pensio emi non potest absque labe Simoniæ contra ius diuinum, cùm sit aliquid spirituale posita institutione Ecclesiæ, seu constitutione Pij V. ergo neque redimi potest: nam oppositorum eadem est ratio, & disciplina: tum quia redemptio ab onere pensionis nihil est aliud, quàm emptio illius iuris, quod pensionarius habebat ad exigendos fructus; sed illud ius erat spirituale, posito motu Pij V. obligantis pensionarium ad recitationem diuini Officij, ergo illud ius erat materia Simoniæ, ergo priuata auctoritate redimi non poterat. Ita Nauarrus *cap.* 23. *numer.* 111. *Sotus* 9. *de iustitia quæst.* 7. *artic.* 2. *Suarez, & Filiucius locis citatis*, *Azor. quæsito* 4. & alij communiter Doctores contra Valentiam *tom.* 3. *disp.* 6. *quæst.* 16. *punct.* 3. *col. penul. vers.* Nihilominus. Vide dicta *nu.* 7.

Hoc tamen intelligendum & limitandum est primò, modò pensio valida esset, nam si pensio inualida erat, nec fortè beneficiarius in foro externo probare valet illius inualiditatem, vel ei non expedit litibus in foro externo agere, non peccat peccato Simoniæ redimendo pensionem priuata auctoritate. Ratio est, quia potius dicitur redimere iniustam vexationem, quàm pensionem, cùm pensio inualida, non sit pensio: alter verò qui pretium recipit, iniustitiam committit recipiendo pretium, quia hoc ei debitum non est. Imo etiam simoniacus est ex conscientia erronea, si pretium accipiat putans pensionem fuisse validam, vt benè Suarez *cap.* 26. *num.* 15.

Secundò limitandum est, modò fiat auctoritate priuata, vel auctoritate inferioris Papa, stylo enim Curiæ receptum est, vt pensiones non redimantur absque consensu Sedis Apostolicæ; consentiente verò Papa, redimi possunt, quia materia mutatur, & res, quæ spiritualibus annexa erat, desinit esse spiritualis. nam Summus Pontifex auferre potest pensionario onus officij recitandi, quo ablato, pensio remanet aliquid temporale; sicut enim fructus secundùm se, sunt aliquid temporale: ita etiam ius ad illos, neque fit spirituale ob circunstantiam Clericatus, vt supra ostensum est.

10 Si quæras primò, vtrum beneficiarius existens in remotis regionibus, dum agitur de redimenda pensione, auctoritate Papæ, possit pensionario pecuniam redemptionis conuentam soluere; nondum obtento Summi Pontificis beneplacito, quod obtineri solet per solam supplicationem, & signaturam cum clausula, quod illa sola sufficiat.

Respondeo non posse pensionem soluere intentione, vt pensio statim extincta censeatur, vel vt mandatum reuocari non possit. Ratio est, quia ipsi nequeunt

pensio

pensionem priuata auctoritate extinguere, consensus Summi Pontificis est de forma actus, consequenter præcedere debet actum, vt docui in simili de alienatione bonorum Ecclesiasticorum: potest tamen beneficiarius pecuniam illam tradere pensionario titulo depositi, & securitatis, vt sit certus de solutione obtento beneplacito, & potest cum illo conuenire, vt pensio obtento beneplacito extincta censeatur, & pensionarius pecuniam illam retineat titulo extinctionis; in hoc enim casu pensio non redimitur, nisi obtento beneplacito, nec vllum Ecclesiæ periculum imminet, sicut imminere solet in bonis Ecclesiasticis, si traderentur ante obtentum Sedis Apostolicæ assensum. ita Garzias 1. *parte capite* 5. *num.* 38.

11 Si quæras secundò, vtrum pensionarius, qui anticipatis solutionibus pensionem extinxit, teneatur adhuc ad pensum Officij Beatissimæ Virginis.

Respondeo solutionem istius quæsiti constare ex dictis de horis Canonicis, vbi docui non teneri, quia extincta pensione sublatus est titulus, ratione cuius tenebatur. consequenter sublatum videtur onus, quamuis Suarez *cap.* 16. *nu.* 18. & alij, quorum opinionem in praxi tutiorem arbitror, existimant teneri ad ratam annorum, quorum anticipatas pensiones accepit.

Obiicies cum Suarez *num.* 18. pensionarius tenetur Officium recitare quandiu pensionem accipit; sed censetur semper accipere pensionem, quoties valorem pensionis pro toto aliquo tempore anticipatè accepit. ergo tenetur Officium recitare pro toto illo tempore.

Respondeo pensionarium teneri Officium recitare, quamdiu retinet titulum, & commodum pensionis; extincta autem pensione non retinet amplius titulum pensionis: consequenter non tenetur Officium recitare.

12 Quintò sequitur pensionarium non esse reum Simoniæ vel alterius peccati, liberè cedendo pensioni propria auctoritate. Ratio est, tum quia gratis remittit ius, quod in sui fauorem inductum erat; quilibet enim iuri suo cedere potest, nisi lege prohibeatur: tum quia temporale non traditur pro spirituali: tum quia in hac re nulla extat prohibitio: tum quia hoc vergit in vtilitatem, & commodum beneficij, quod gratis ab onere pensionis liberatur, & ad suam redit integritatem. Ita Rota *decisio.* 454. *numero* 7. *&* 471. *numero* 10. 1. *parte diuers. Azor.* 2. *parte libro* 8. *capite* 11. *quæsito* 2. *Parisius libro* 6. *quæstione* 2. *numero* 123. *Zerola in praxi* 2. *parte verbo Pensio. Nauar. consil.* 6. *de Simon. numero* 3. *Suarez tom.* 1. *de relig. libro* 4. *de Simon. capite* 16. *numero* 18. *Naldus verb. Pensio numero* 10. & alij apud Garziam *de benefi.* 1. *par. cap.* 5. *numero* 38. vbi etiam cum Rota in vna Lamosian. Canonicatus 24. Maij 1557. coram Quiroga sustinet pensionem posse ad limitatam portionem redigi absque licentia Superioris. Ratio est, quia potest in totum remitti, ergo etiam in partem, iuxta vulgatam regulam, quæ ratio est totius ad totum, eadem est partis ad partem, *leg. qua de tota ff. de rei vindicat.*

Hæc tamen limitanda sunt, modo remittens pensionem ordinatus non sit sacris Ordinibus ad titulum pensionis; tunc enim remittere non potest pensionem, nisi de licentia Episcopi, & nisi beneficium obtinuerit, aut aliunde habeat vnde viuere possit, sic enim sancitum fuit in Concilio Tridentino *sess.* 21. *cap.* 2. *de reformat.* quia par non est, vt Clericus sacris initiatus, stipem ostiatim quærere cogatur, cum dedecore status Ecclesiastici. ita Garzias 1. *parte capite* 2. *numer.* 46. *&* 2. *parte capite* 5. *numero* 79. vbi hoc comprobat declarationibus sacræ Congregationis, Zechius de Repub. Eccles. *cap. de Clericis numero* 7. *Suarez loco citat. numero* 17. *Gonzalez ad regul.* 8 *Glossa* 5. §. 10. *numero* 13. *Gutierez quæst. Canonici quæstio.* 65. *numer.* 10. *& sequentibus.* & alij. de qua re plura vide in meo tractatu de Censuris in particulari *disput.* 3. *quæst.* 1 *puncto* 8.

13 Sed modò dubium est, vtrum Pensionarius possit alteri vendere, vel donare fructus suæ pensionis, etiam ad totam suam vitam.

Prima sententia negat vendi posse. Ratio est primò, quia non possunt huiusmodi fructus vendi, nisi in alium transferatur ius ad fructus; Pensionarius autem non potest in alium transferre ius ad fructus, cùm hoc sit spirituale, nec vendi possit absque Simoniæ labe. Secundò quia beneficiarius non potest ad totam suam vitam vendere fructus sui beneficij; ergo neque pensionarius. Tertiò, quia qui vnum vendit, sine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit, *cap si quis obiecerit* 1. *quæst.* 3. sed fructus pensionis non proueniunt pensionario sine titulo spirituali; ergo qui fructus pensionis vendit, censetur etiam titulum spiritualem vendere, consequenter Simoniam committit. Quartò, quia quandiu pensionarius non exigit fructus, non habet illorum dominium, & possessionem, sed solùm ius ad illos; ergo non potest illos alteri vendere, vel donare, nisi transferendo suum ius in alterum; sed hoc ius est spirituale; ergo transfert ius spirituale; consequenter Simoniam committit, cùm id pretio, seu anticipatis solutionibus agat. Ita Lessius *libr.* 2. *capite* 35. *dubio* 22. *numero* 122. *ad finem*, vbi ait fructus triennij posse vendi à pensionario, sicuti etiam elocari possunt. Ex qua loquendi forma clarè indicat huiusmodi fructus vendi non posse ad totam pensionarij vitam, sed solum locati posse ad triennium, idem expressè tenet Nauar. *consil.* 11. *de rebus Eccles. non alienan. Garzias de benefic. parte* 2. *capite* 1. *numero* 37.

Secunda sententia affirmat præfatos fructus vendi, & redimi posse, absque Simoniæ labe, modò pensionarius titulum retineat pensionis. Ratio est, tum quia traditur temporale pro temporali; fructus enim pensionis sunt res temporales: tum quia nullum ius contrarium decernens assignari potest: tum quia non committitur Simonia, alienando fructus beneficij; etiamsi alia ratione peccet ob Ecclesię prohibitionem, ergo neque Simonia committitur alienando fructus pensionis: imò neque culpa incurritur, cùm hæc non incurratur, nisi extet prohibitio: tum quia hæc non est redemptio pensionis, cum titulus pensionis non extinguatur, sed est quasi locatio fructuum, seu potius anticipata venditio fructuum. Ita Suarez *tom.* 1. *de relig. libr* 4. *cap.* 26. *numero* 9. *&* 17. *vers. secundò infero. Azor.* 2. *parte lib* 8. *capite.* 10. *quæsito* 11. *& cap.* 11. *quæsito* 2. *&* 14. *Naldus verbo pensio numer* 10. *Zerola in praxi verb. Alienatio* §. 3. *conclus.* 10. *Valentia tom.* 3. *disputat.* 6. *quæst.* 16. *punct.* 3 *Filiucius tractat.* 42. *capit.* 9. *quæsito* 8. *numer.* 14. *& quæsito* 14. *num.* 20. *Garzias*, qui sibi contrarius videtur *par.* 1. *cap.* 5. *numer.* 29. *Caiet. Vasquez*, & alij.

14 Hinc sequitur primò pensionarium posse alteri donare fructus suæ pensionis ad totam suam vitam, retento tamen sibi titulo. Ratio est, quia non transfert in alium ius suum, seu titulum pensionis, sed titulo lucratiuo, seu contractu gratioso concedit alteri fructus, ex qua concessione, seu contractu alter acquirit ius ad fructus. Ita Azor. Naldus, & alij locis citatis.

Secundò sequitur pensionarium non esse reum Simoniæ dum beneficiario, ex cuius beneficio pensionem recipit, fructus pensionis vendit, retento tamen sibi titulo pensionis, & consequenter etiam onere Officij recitandi. Ratio patet tum ex dictis: tum quia hæc non est redemptio pensionis, sed oneris personalis, quod est merè temporale. Ideo si beneficiarius ipse, qui fructus emerat, moriatur, successor tenebitur pensionem soluere, quia beneficium transit cum onere. Suarez *num.* 17. & alij locis citatis.

15 Tertiò illum non esse reum Simoniæ, qui anticipata pecunia fructus pensionis emit à pensionario, & ab eodem constituitur perpetuus procurator ad exigendum

dum fructus pensionis à beneficiario. Ratio est, quia hic acquirit ius ad fructus per contractum emptionis,& illos à beneficiario exegit, non proprio nomine, sed nomine pensionarij,qui titulum,& onus pensionis adhuc retinet, & cuius morte pensio extinguetur.

16 Quartò sequitur,Italum, ad cuius commodum, & vtilitatem constituta, & reseruata fuit pensio in capite,& persona alterius, nempe Hispani, posse fructus suæ pensionis vendere, tam illi,in cuius capite reseruata fuit pensio, vt exemptus remaneat ab onere illi soluendi seu cedendi,quam alteri pro toto tempore, quo pensio viguerit, & non expirauerit. Ita *Nauar. conf. 62. de Simonia, Garzias de benef. 1. parte cap. 5. num. 29. & 2. parte cap. 1. num. 38. Filiucius tom. 3. tract. 42. cap. 9. ad finem, quæsito 14. num. 20. vers. Ex quo.*

Ad primam rationem primæ sententiæ respondeo non transferri ius, & titulum spiritualem ipsius pensionarij; sed ius temporale, quod necessariò consequitur contractum emptionis fructuum; nam eo ipso quo quis fructus emit, ius ad illos acquirit; hoc autem ius non est spirituale, sed temporale, quia consurgit ex contractu materiali, & ciuili, & refertur ad fructus, qui secundùm se sunt aliquid temporale. Vide solutionem quartæ rationis.

Ad secundam respondeo negando consequentiam: quicquid sit de antecedente,de quo supra egimus de alienatione bonorum Ecclesiasticorum. Ratio disparitatis est, quia venditio fructuum beneficij æquiualet locationi bonorum beneficij; bona autem immobilia Ecclesiastica non possunt alienari, & vltra triennium locari: venditio verò fructuum pensionis non est alienatio bonorum immobilium, cùm pensio non consistat in bonis immobilibus, sed sit certa portio fructuum beneficij alteri assignata.

Ad tertiam respondeo primo, illam rationem nimis probare,nam si vera esset, sequeretur etiam Simoniam contra ius diuinum, vel saltem contra Ecclesiasticum committi, vendendo fructus beneficij, vel pensionis ad triennium,seu locando bona Ecclesiastica ad triennium, quod falsum est,& nullus hactenus dixit.

Respondeo secundò fructus pensionis separatos à beneficio non esse quid spirituale consequenter, sed potius antecedenter: quod autem est spirituale antecedenter,vendi potest ratione materiæ, vt superius docui. Quòd autem pensio non sit spiritualis consequenter, sed antecedenter, probatur, quia principaliter traditur Clerico ad sustentationem, consequenter verò cum onere officij; in beneficio verò principaliter confertur ius ad sacra ministeria, secundariò, & accessoriè datur ius ad temporalia in sustentationem pro sacro ministerio.

Ad quartam respondeo transferre ius, quod ipse habet ad fructus, nec ob id committi Simoniam, quia ius ad fructus respectu pensionarij videtur spirituale antecedenter, non consequenter.

Obserua tamen in hac materia laxandas non esse habenas,saltem ob periculum in foro exteriori:in quo venditio fructuum pensionis præsumi sæpè poterit potius translatio pensionis, quàm venditio fructuum, præsertim dum pensionarius vendit fructus alteri,ipsumque,& eius hæredes constituit procuratores perpetuos, & irreuocabiles; in foro tamen conscientiæ probabiliter excusari potest, si hoc agat retento titulo pensionis intentione recitandi officij, tunc enim signum est non habere intentionem transferendi pensionem;sed fructus.

Quamquam in praxi tutior est, & magis consulenda prima sententia, vt Simoniæ præsumptio, & periculum euitetur.

* * *

§. XIV.

Vtrum Simonia committatur in resignatione beneficiorum.

1 *Resignatio beneficij pura, & absoluta non est simoniaca.*
2 *Resignatio non pura simoniaca est, nisi fiat coram Papa.*
3 *Resignans beneficium cum pacto, vt sibi reficiantur expensæ in assecutione beneficij factæ, simoniam incurrit, si hanc resignationem faciat coram inferiore Papa.*
4 *Resignatio reciproca simoniaca est, si fiat coram Episcopo.*
5 *Resignatio beneficij cùm designatione successoris inualida est, si fiat coram inferiore Papa.*
6 *Resignatio cum designatione successoris Simoniæ labem continet si fiat coram inferiore Papa: cum pacto, vt collator conferat personæ designatæ.*
7 *Prælatus admittens resignationes cum designatione futuri successoris, quas pœnas incurrat remissiuè.*

PRæmittendum est resignationem (quæ nihil aliud est, quam voluntaria beneficij abdicatio facta coram legitimo Superiore) tripliciter fieri. Primò purè, id est, sine onere pensionis, vel alterius oneris, & absolutè, id est,absque designatione personæ, cui beneficium conferatur. Secundo non purè. Tertiò non absolutè,sed cum designatione personæ.

De his singulis resignandi formis agendum est in hoc §.

PRIMA PROPOSITIO.

1 RÈsignatio beneficij pura, & absoluta licita est,& non simoniaca. Ratio est, quia nihil datur, vel recipitur pro huiusmodi resignatione, & si fit coram legitimo Superiore; vt suppono; quis autem sit legitimus Superior, coram quo fieri potest resignatio, patet ex dictis in meo tractatu de resignationibus §. 2. Quamobrem hic solùm obiter dico resignationem beneficiorum, regulariter loquendo, exceptis Episcopatibus, fieri posse coram prælato habente iurisdictionem Episcopalem in eo loco. Verum tamen est huiusmodi resignationem,quę fit coram Prælato inferiore Papa, fieri debere purè, & sine conditione, vt ibidem docui.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 REsignatio beneficij non pura labem Simoniæ continet, si coram Prælato inferiore Papa fiat. Ratio est, quia quælibet pactio in beneficiis iure communi vetita est ob suspensionem simoniacæ labis, & ob alia pericula, vt probaui supra *puncto* 11. dum loquerer de Simonia, quæ in permutationibus contingit.

Hinc sequitur primò Simoniam committi, dum quis alteri beneficium resignat coram inferiore Papa, hac conditione,vt sibi pensionem soluat. Ratio est,quia resignatio non est pura,& exigitur temporale pro spirituali; cùm enim pensio, imposita à Prælato inferiore Papa irrita sit,censetur aliquid temporale; nihil enim aliud est, quam portio fructuum, vt benè Suarez *capite* 35. *numero* 22. *Filiucius tractat.* 45. *capite* 8. *quæsito* 10. *numero* 34. & alij.

3 Secundò sequitur Simoniam committi,dum beneficiarius,qui beneficium litigiosum cum multis expensis assecutus fuerat, & postea dum in pacifica existit possessione, resignat illud alteri coram inferiore Papa, cum pacto,vt is,cui resignat beneficium soluat expensas. Ratio est,tum quia resignatio non est pura,cùm exigat temporale pro spirituali, nullo enim alio titulo exigit expen

expensas, nisi quia beneficium illi resignat: tum quia multas expensas, & labores, sed sine lite fecit, in assecutione beneficij, non potest dictas expensas exigere ab eo, in cuius fauorem resignat, nisi hoc Papæ exprimat: ergo neque, &c. Tum quia aperitur via, & aditus Simoniæ; nullus enim ferè est, qui laborem, vel expensas non fecerit in assecutione beneficij. Ita *Parisius lib.* 14.*quæst.*7. *num.*1.*Suarez cap.*35.*num.*24. *Filiucius loc.cit.num.*35.*Reginaldus lib.*23.*cap.*18.& alij contra nonnullos alios.

Obiicies, non committitur Simonia accipiendo aliquid pro labore extrinseco, & pro damno; sed hic exigit expensas pro labore extrinseco, & pro damno, quæ sunt extrinseca beneficio; ergo non committit Simoniam. Confirmatur, quia non est reus Simoniæ, qui occasione alicuius actionis spiritualis petit, vel recipit aliquid, vt seipsum seruet indemnem.

Respondeo non committi Simoniam, accipiendo aliquid pro labore extrinseco, & quasi per accidens coniuncto cum illa actione, cui adiunctus est labor, seu damnum; in nostro autem casu expensæ illæ nulla ratione, neque per accidens coniunctæ sunt cum resignatione beneficij; sed factæ fuerant ab ipso beneficiario in sui commodum, vt beneficium obtineret, vel pacificè possideret, non in commodum resignatarij.

Ad confirmationem respondeo illam procedere, dum quis patitur damnum occasione illius actionis, quam in gratiam alterius facit. resignans autem beneficium in nostro casu non est passus damnum in gratiam resignatarij; sed in sui commodum,& vtilitatem, vt beneficium pacificè obtineret: ergo non potest exigere expensas: alioquin Simoniam committit, non solùm contra ius humanum prohibens quaslibet pactiones in beneficiis; verùm contra ius diuinum prohibens accipi temporale pro spirituali. Imò neque Papa in hac re dispensare potest, vt præfatæ expensæ exigãtur. Ratio est, tum quia hæc est Simonia contra ius diuinum, in quo Papa non dispensat: tum quia delictum committitur contra iustitiam, cogendo aliquem ad soluendas expensas factas in alterius commodum, & vtilitatem; alia tamen ratione id licitè fieri potest auctoritate Papæ, nempè si fructus à beneficio separet, illósque resignanti applicet, & sinat illos redimi à beneficiario. Ita *Suarez n.*26.*Filiucius n.*36. & alij.

4 Tertiò sequitur committi Simoniam, faciendo coram Episcopo resignationes reciprocas, vt si quis dicat, ego resigno meum beneficium tuo nepoti, vel amico; tu verò resigna tuum mihi, vel meo nepoti. Ratio est, tum quia hæc non est resignatio pura, tum quia in iure vetita est omnis pactio, etiamsi fiat in ordine ad consensum, & approbationem Superioris inferioris Papa, excepta pura permutatione, & in ordine ad ipsos permutantes, vt benè obseruat *Suarez loco citato,num.*18.*Parisius de resignat. lib.*1. *quæst.*3. *Lessius lib.*2. *cap.*35. *dub.*14. *num.* 87. *Reginald.lib.*23.*n.*150.

Idem à fortiori sentiendum est de renunciatione triangulari, quæ inter tres fieri solet: vt si Titius habens Canonicatum, Caius beneficium curatum, & Sempronius beneficium simplex, Titius renunciet Canonicatum in fauorem Caij, Caius curatum in fauorem Sempronij, Sempronius beneficium simplex in fauorem Titij: hæc enim non est resignatio pura, nec fieri solet sine pluribus pactis, quæ non permittuntur in ordine ad Prælatum inferiorem; consequenter huiusmodi resignatio, seu permutatio coram prælato inferiore Papa fieri non potest. Ita *Parisius quæst.*7.*num.*63.*Suarez loco cit.num.*18. *Gonzalez ad reg.*8.*Glos.* 14. *num.*58. *Cochier. de permut.* 2.*part.cap.* 25.*Molfesius in Sum tract* 6.*cap.*13.*num.*33. *Lessius lib.*2. *cap.* 35. *dub.*14. *num.*88. *Garzias cap.*4.*n.*21.*& seq.*

Obiicies, præfatæ tres resignationes triangulares æquiualent duabus permutationibus; perinde enim se habent, ac si Titius permutaret cum Caio, deinde cum Sempronio, sed istæ duæ permutationes fieri possunt coram Episcopo: ergo etiam illæ tres resignationes.

Respondeo negando huiusmodi resignationes in hac parte æquiualere duabus permutationibus, consequenter non permittuntur, quia solæ permutationes simplices permittuntur coram Prælato inferiori Papa, non verò aliæ continentes pacta diuersa. Nonnulli tamen Doctores putant præfatas resignationes, seu permutationes fieri posse coram Episcopo, quia re ipsa sunt permutationes; permutationes autem permittuntur fieri coram Episcopo, etiamsi præcesserint præfata pacta, quæ ad huiusmodi permutationem faciunt. Ita Parisius, Suarez, & alij locis citatis. Sed quod ego dixi, probabilius censeo.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Resignatio beneficij non absolutè facta; sed cum designatione successoris, illicita est, & inualida. Ratio desumitur ex Bulla Pij V. 58.incipit, *Quanta Ecclesiæ*, in qua Constitutione Pontifex, præter alia, statuit, ne resignationes coram Episcopis, vel aliis collatoribus fiant cum pacto, seu conditione, vel designatione futuri successoris, cui resignans intendit beneficium conferri. Secundò irritat aliter factum. vt patet ex verbis præfatæ Constitutionis, ibi, *caueant autem Episcopi, & alij prædicti, itémque omnes Electores, præsentatores, & Patroni tam Ecclesiastici, quàm laici, quicumque sint, ne verbo quidem, aut nutu, vel signo futuri in huiusmodi beneficiis, & officiis successores, ab ipsis resignantibus, aut aliis eorum significatione, vel hortatu designentur, aut de his assumendis promissio inter eos, vel etiam intentio qualiscumque intercedat. Præcipimus insuper, & interdicimus, vt ipsi Episcopi, aut alij collatores de beneficiis, & officiis resignandis prædictis, aut suis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum audeãt prouidere. Quòd si secus, ac etiam quidquid præter, vel contra formam prædictorum fuerit à quoquam temerè attentatum, id totum ex nunc vires, & effectum decernimus non habere.*

Obserua tamen in præfata Bulla, aut alibi vetitum non videri resignare beneficium cum intentione, & spe non manifestata collatori, vt beneficium certæ personæ conferatur. Ratio est, tum quia actus merè internus non cadit sub humanam prohibitionem, tum quia Pius V. in præfata Bulla videtur loqui de pactione, & mutua intentione externa, vt colligitur ex illis verbis, *promissio inter eos, vel etiam intentio.* Illa enim dictio, *inter eos*, indicare videtur tacitam petitionem, seu manifestationem intentionis. Ita Doctores statim citandi. Addo resignantem, qui absolutè resignauit, posse facta absoluta resignatione rogare collatorem, vt conferat illi, quem ipse proponit (modo non sit ipsius, vel collatoris consanguineus, affinis, vel familiaris.) Nam huiusmodi petitio est posterior resignatione; consequenter non tollit rationem resignationis absolutè. Ita *Nauar.cap.* 23. *num.*109. *Garzias de benef. parte* 11.*cap.*3.*num.* 209. *Quaranta verb.Beneficij resignatio vers.Pro complemento*, *Redoanus de Simon. prima parte,cap.*25. *Suarez cap.*35 *num.*18. *vers. Hæc ergo*, *Filiucius tract.*45.*cap.*8.*quæstio* 9.*num.* 26. *Reginaldus lib.* 23.*num.*149.

6 Sed modò dubium est, vtrùm resignatio facta cum designatione futuri beneficiarij coram Episcopo, vel alio collatore inferiore Papa, labem Simoniæ contineat.

Respondeo distinguendo, vel resignatio fit, inito pacto cum Episcopo; exempli gratia, quod conferet beneficium personæ designatæ, vel fit sine vllo pacto, & obligatione. Si fit cum pacto, Simoniam continet, non solùm contra ius Canonicum prohibens pacta illicita in hac materia ex communi Canonistarum sententia. Verum etiam contra ius diuinum, quia imponitur Episcopo onus pretio æstimabile in materia beneficij; quod posita Ecclesiæ institutione est quid spirituale, Glossa *in*

cap. Ex parte 1. de offic. deleg. verbo dimittere, Syluester verb. Permutatio, quæstio 6. dub 2. Angelus verb. Simonia. 3. num. 39 Redoanus 1. parte, cap. 25. & 2. parte, cap. 10. Nauar. cap 23. num. 109. Suarez cap. 35. num 7. Filiucius cap. 8. quæstio 7. num. 20. Reginaldus loc. cit. n. 247.

Si verò resignatio fiat cum designatione personæ, sed absque vllo pacto, nullàque iniunctà collatori obligatione conferendi designatæ personæ probabile est non committi propriè loquendo vitium Simoniæ, non solum contra ius diuinum, verum neque contra ius Canonicum. Ratio est, quia hic non interuenit vllus contractus onerosus, seu commutatio spiritualis pro temporali, cum beneficium pro nulla re detur; sed gratis offeratur, non cuilibet, sed huic certæ personæ, cuius intuitu beneficium resignare intendit, ita *Couar. 1. variarum cap. 5. num. 3. Suarez num. 2. & 7. Filiucius loc. cit. n 2.* & alij contra Glossam, Redoanum, & alios asserentes committi Simoniam iuris Canonici.

Opinio Couar. Suarez, & aliorum mihi non displicet, modò pro resignatione facienda nullum interueniat pretium, vel pactum inter partes, alioquin committeretur Simonia contra ius Diuinum, vel saltem contra ius Canonicum, iuxta dicta in præcedentibus.

7 Si quæras quam pœnam incurrat Episcopus, vel alius Prælatus admittens resignationem cum designatione futuri beneficiarij, seu non seruata forma à Pio V. præscripta in præcitata Constitutione.

Respondeo id explicatum fuisse in tract. de Censuris omnibus in particulari, *disp. 2. quæst. 7. puncto 4.* & de Suspensionibus latis occasione beneficiorum, ad ibi dicta me remitto.

§. XV.

An transactio ad componendam, & dirimendam litem in rebus spiritualibus Simoniæ labem contineat.

1 *Transactio quid sit.*
2 *Compositio amicabilis, quot modis fieri possit.*
3 *Transactio simoniaca est dum remittitur, vel retinetur ius temporale pro spirituali.*
4 *Transactio circa rem spiritualem non est simoniaca, dum res spiritualis compensatur alia re spirituali proportionata.*
5 *Transactio aliquando fieri non potest sine Prælati auctoritate.*
6 *Transactio vel compositio circa beneficialia fieri non potest priuata auctoritate.*
7 *Beneficiarij mutuo litibus contendentes quandonam cedere possint litibus absque Simonia.*
8 *Transactio in materia beneficiali fieri potest auctoritate Episcopi, vel etiam arbitratorum.*
9 *Episcopus ad dirimendam litem potest absque Simonia applicare vni beneficium, cum onere, vt soluat pensionem quamdiu vixerit.*
10 *Pensio an imponi possit beneficiario ab Episcopo etiam ex instantia partium ad dirimendam litem.*
11 *Episcopus, vel arbiter quomodo possit imponere pensionem, seu aliquid beneficiario in fauorem partis collitigantis, & cedentis iuri suo.*
12 *Litigantes circa beneficium possunt arbitrum eligere, etiamsi arbiter non sit Prælatus, vel Iudex causæ.*

1 VT ista difficultas rectè percipiatur, aduertendum est primò transactionem esse pactionem non gratuitam de re dubia, & lite incerta, ad litem dirimendam. Dicitur de re dubia, & lite incerta, non quia ad transactionem necesse sit litem excitatam, & motam fuisse; sed quia debet esse de ea re, de qua lis, seu discordia excitata sit, vel excitari possit. Nam timor litis excitatæ, vel excitandæ de iure, vel de facto sufficit ad validam transactionem L. 2. cum te pro onas C. de transact. Ex quo patet differentia inter transactionem, & condonationem, seu cessionem, seu compositionem amicabilem, quod transactio est contractus onerosus, quo vna res cum alia permutatur; cessio verò, seu amicabilis compositio est contractus gratuitus, seu gratuita donatio, qua parte alter transigentium partem oneris debiti, vel totum onus debitum, seu ius remittit, & condonat; consequenter in ea parte non est materia Simoniæ, cum sine pactione onerosa fiat. Imò licita est per se loquendo, & fieri approbatur in cap. Super eo de transact.

2 Dupliciter autem fieri solet amicabilis compositio. Primò dum altera pars liberaliter cedit iuri suo, & à lite desistit. Secundò quando litigantes amicabiliter promittunt stare iudicio alicuius viri prudentis, vt lis gratis deferatur ab eo, quem arbiter iudicauerit minus probabile ius habere. Et in his casibus non est necessaria Prælati auctoritas, nisi post datum arbitrium, aut nisi post gratuitam compositionem, seu cessionem, facienda esset noua institutio, aut renunciatio. Tunc enim ratione nouæ institutionis, vel renunciationis necessaria esset auctoritas Prælati.

Aduertendum est secundò, transactionem duobus modis fieri posse. Primò compensando rem spiritualem cum temporali. Secundò compensando rem spiritualem cum spirituali. His positis explicandum nobis est, vtrum Simonia committatur, quouis modo fiat transactio.

PRIMA PROPOSITIO.

3 TRansactio simoniaca est, dum in transactione remittitur, vel retinetur ius spirituale pro temporali. Ratio est, tum quia in huiusmodi transactione permutatur, seu venditur ius spirituale pro temporali; tum quia sic expresse habetur in *cap. Iampridem de pactis, cap. vlt. de rerum permu. cap.* Præterea primo, & secundo de transact. & cap. de arbitris. Ita *Glossa in cap Super eo de transact. Abbas, & Innocent. ibidem, Syl. ester, Angelus, Maior*, & alij apud *Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. cap 51. n. 6. Reginaldus lib. 23. cap. 11. dub 11.*

Hinc sequitur primò Simoniam committi, faciendo transactionem circa Reliquias, tradita, vel accepta pecunia. Sicut etiam non est licitum litem circa beneficium componere, accepta, vel tradita alteri pecunia, cap. Constitutus de transactionibus.

Secundò Simoniam committi, si lis præsentandi pecunia sopiatur, vel terminetur, aut si duo sint electi ad idem beneficium, & litem dirimant tradita alteri pecunia, ne litem prosequatur.

Tertiò Simoniam committi faciendo transactionem circa iurisdictionem spiritualem, tradita alteri pecunia, vt patet ex cap. Præterea 2. de Simon. Idem dic si transactio fiat circa ea, quæ sunt spiritualibus antecedenter annexa, vt sunt vasa sacra, & similia, & in transactione plus æstimentur, ratione consecrationis. Idem militat in Officiis Ecclesiasticis, quæ vendi prohibentur, iuxta supradicta: si enim in lite dirimenda circa huiusmodi officia tradatur pecunia absque legitimi Prælati auctoritate, Simonia committitur.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 TRansactio circa rem spiritualem non est simoniaca, dum res spiritualis compensatur largitione, vel cessione alterius rei, seu iuris spiritualis proportionati. Et hoc verum censeo, etiamsi transactio fiat propria auctoritate, modo non fiat in materia beneficiali. Ratio est, tum quia Simonia committitur, dum traditur res temporalis pro spirituali; hic autem non traditur res tempo

temporalis pro spirituali; sed spiritualis cum spirituali. Tum quia hoc non est intrinsecè malum, nec iure diuino, vel Canonico prohibitum; ergo huiusmodi transactio caret labe Simoniæ, etiamsi propria auctoritate fiat.

5 Ad valorem tamen transactionis in aliquibus casibus requiritur auctoritas legitimi Prælati. Primò quando res, quæ alteri in compensationem traditur, non est pars litis, & talis est, vt in alterum transferri, aut alienari non possit, absque Prælati auctoritate.

Secundò si transigentes intendunt transactionem perpetuam facere, quæ successores etiam afficiat, cap. de cætero de transact. Imò si transactio, seu compositio fiat cum Laicis super decimas, necessarius est Summi Pontificis consensus, vt probaui de legibus, *disp. vlt. quæst. 4. puncto 5. num. 3.* Sicque decernitur in *cap. Decimas 16. quæst. 7.* cap. Veniens de transf. & cap. Venerabilis de confirmatione vtili, vel inutili.

Ex dictis in propositione sequitur, Episcopos de iurisdictione contendentes circa aliquam Ecclesiam, posse hanc transactionem ita inter se inire, vt vni contingat iurisdictio, alteri prouisio beneficiorum, vel vt alternatim visitent; nam fit permutatio rei spiritualis cum alia proportionata.

Item si litibus circa decimas contendant, conuenire possunt, vt vnus vnam partem, alter alteram habeat. Si litem habeant circa res sacras, vt circa Reliquias, possunt Reliquias inter se diuidere, vel si diuisionem æquitas non patiatur, possunt omnes vni tradi, alia data in compensationem, vt bene Suarez *cap. 51. num. 9. Filiucius tract. 45. cap. 11. quæsito 10. Reginaldus lib. 23. cap. 11. dub. 11. num. 150.*

6 Limitanda tamen est præfata propositio in materia beneficiali; in illa enim compositio fieri non potest, priuata auctoritate, absque labe Simoniæ contra ius Canonicum. Ratio est, quia ius Canonicum intuitu Religionis vetuit ob periculum Simoniæ huiusmodi transactionem priuata auctoritate fieri, cap. constitutus de Relig. Dom. cap. Super eo, de transact.

Hinc sequitur primò, litigantem super pingui beneficio non posse hoc pacto cum aduersario transigere, vt ipse retineat pingue beneficium, & colliiganti tradat tenue beneficium; nam permutat, vel resignat tenue beneficium, pro iure, quod alter habet super pingui, permutatio autem, vel resignatio beneficiorum fieri non potest priuata auctoritate. Item conuenire non potest, vt pars beneficij tradatur colliiganti, retenta sibi reliqua parte; beneficium enim diuidi non potest. Item pacisci non possunt, vt ipse retineat beneficium, sed soluat pensionem colliiganti. Hic enim verè Simoniam committit; cum pensio priuata auctoritate imposita, sit quid temporale; beneficium verò quid spirituale. Item pactionem inire non potest, vt ipse retineat beneficium, & colliigantem assumat in coadiutorem, aut vicarium.

Secundò sequitur Simoniam committi, si litigantes circa plura beneficia inter se conueniant, vt vnus vnum retineat, alter alterum, quælibet enim pactio in materia beneficiali simoniaca est, si priuata fiat auctoritate.

7 Tertiò colligi potest solutio illius difficultatis, qua quæritur, vtrum si duo habeant duo beneficia, & singuli vicissim litem habeant super beneficio alterius, possit vnus absque Simonia cedere liti, modò etiam alter cedat.

Respondeo posse cedere absque Simonia. Ratio est, quia transactio non fit super beneficio, sed super mutua obligatione non litigandi, quod nullo iure vetitum videtur. Ita Suarez *cap. 51. num. 15. & Filiucius tract. 45. cap. 11. quæsito 10. n. 26.*

8 Sed modo dubium est primò cuius auctoritate fieri possit transactio in materia beneficiali.

Respondeo fieri posse auctoritate Episcopi. Ratio est, tum quia nullum ius prohibet huiusmodi transactionem fieri auctoritate Episcopi. Imò approbari videtur in cap. Statuimus, de transact. tum quia huiusmodi transactio, vt plurimum æquiualet permutationi; permutatio autem fieri potest coram Episcopo. Ita Suarez *cap. 21. num. 16. Filiucius loco citato, quæsito 51. num 27.*

Addo transactionem fieri posse auctoritate arbitratorum, etiamsi non sint Episcopi, vel Iudices causæ, vt dicetur dub. 2.

9 Maior difficultas est, primò vtrum Episcopus ad dirimendam litem possit absque Simoniæ labe vni applicare beneficium litigiosum, cum onere, vt alteri parti colliiganti pensionem soluat.

Respondeo posse pensionem ipsimet beneficiario, causa litis dirimendæ, imponere ad vitam ipsius beneficiarij, non verò super beneficio. Quod pensio imponi possit ipsimet beneficiario. Ratio est, tum quia sic expresse habetur in cap. Nisi essent de præbend. cuius consimilem textum in toto corpore iuris inueniri posse negat Glossa. ibid. Idẽ decerni videtur in c. De cætero, de transactionibus, vbi habetur, censum positum à Iudice ad componendam litem, non debere excedere vitam eius, qui eum soluit. tum quia in cap. Non sine multa de arbitris, non reprobatur compositio, & transactio, qua quis cedebat beneficio, recepta certa pecuniæ summa de mãdato quorumdam arbitratorum, modò arbitrium non esset iniustè latum, sed æquitati innixum esset, vt in præfato textu dicitur. tum quia ob bonum pacis multa permittuntur, quæ alias licitè fieri non possent. Ita communiter Doctores.

Quod verò pensio imponi non possit super ipso beneficio, seu ad vitam eius, cui assignatur, sed solum ipsi beneficiario, & ad vitam ipsius, patet, tum ex stylo Curiæ non admittentis huiusmodi pensionem. tum ex cap. Nisi essent de præbend. vbi cum transactio per iudices cõpromissarios facta fuisset hac ratione, vt vnus habeat beneficium cum onere soluendi alteri colliiganti certam pecuniæ summã, Pontifex approbat huiusmodi dispositionem, & cõpositionem, modo persona beneficiarij onerata remaneat, non autem ipsum beneficiũ. Ita *Azor. 2. part. lib. 8. c. 6. Reginald. lib. 23. n. 259.* & alij contra Gigantẽ, Gambaram, & alios, quos citat Suarez *tom. 1. de relig. 4 cap. 51. num. 18.* Existimantes, auctoritate Episcopi causa componendæ litis, seu pro bono pacis imponi posse pensionem super ipso beneficio, quæ transeat ad successorem.

Vt ea, quæ diximus in solutione istius dubij, clarius intelligantur, aduertendum est, aliud esse pensionem imponere ipsi beneficiario, aliud super ipso beneficio; onus pensionis impositum ipsi beneficiario afficit ipsum beneficiarium, quamdiu beneficium retinet, & ipsius personam non excedit; consequenter onus præfatæ pensionis, mortuo beneficiario, vel amoto à beneficio extinguitur, & non transit ad successorem. Est enim onus impositum personæ, quamdiu beneficium retinet. Onus verò pensionis impositum beneficio afficit ipsum beneficium; consequenter transit ad successorem in beneficio, quamdiu pensionarius habet ius exigendæ pensionis, nam res transit cum onere. Hoc ergo posito dico pensionem causa dirimendæ litis imponi posse ipsimet beneficiario, non verò super ipso beneficio. Ratio est, tum quia cum non agatur de iure beneficij, sed ipsius beneficiarij, par non est, vt beneficium obligetur, sed persona. tum quia ita decisum fuisse videtur in Rota Romana in vna Calaguritana beneficij de Ondateg. 28. Martij 1583. coram Lancelloto, & in alia Calaguritana beneficij de Arsiola 18. Iunij 1593. coram Cipsio. tum quia sic expresse habetur in cap. Nisi essent, de præbend. vbi etiam assignatur ratio, ne videlicet aliqua sectio, seu diuisio circa prouentus beneficij facta videatur. Quæ ratio militat etiam in Episcopo, licet Gigas *quæst. 6. num. 4. Redoanus de Simonia, 2. parte, cap. 4. num. 14. & cap. 21 num. 36. Suarez loco citato*, putent Episcopum posse causa concordiæ

imponere pensionem, quæ transeat ad successores.

Dices in cap. De cætero. de transact. habetur pensionem impositam per transactionem sine Episcopi auctoritate, non excedere vitam beneficiarij; ergo à contrario sensu, si auctoritate Episcopi imposita fuit, excedit vitam beneficiarij; consequenter transit ad successorem.

Respondeo non valere argumentum à contrario sensu, saltem in iis, quæ aliis iuribus aduersantur, vel Curiæ stylo contraria sunt. *cap. cum virum de regular. & cap. à nobis 2. de sentent. excom.* Vide Euerardum loco 4.

10 Rogabis primò vtrum Episcopus possit præfatam pensionem beneficiario imponere, non solum ex mero suo arbitrio, verum etiam ex instantia partium, si videlicet partes ipsæ prius inter se conuenerint de tali modo compositionis per ordinem ad consensum, & approbationem Episcopi, seu Prælati.

Respondeo varias esse in hac re Doctorum sententias.

Prima est *Hostiensis, Panormitani, & aliorum in cap. Cum pridem de pactis, Reginaldi lib 23. cap. 18. quæst. 2. n. 258* & aliorum asserentium huiusmodi pensionem imponi non posse beneficiario ex præuia conuentione partium Episcopo proposita, vt illam approbet, & transactionem consummet. Ratio est, tum quia conuentio de dando temporale pro cessione iuris spiritualis, seu pro retinendo spirituali, simoniaca est. tum quia huiusmodi conuentio damnatur, & reiicitur in *cap. Constitutus, & cap. Præterea 1. & 2. de transactione.*

Secunda est *Suarez tom. 1. de relig. lib. 4 c. 51. n. 20. & 21.* asserentis pensionem spiritualem imponi posse auctoritate Prælati, dum partes inter se conuentionem fecerūt de tali pensione per ordinem ad consensum Prælati, si videlicet Prælatus approbauerit conuentionem, & confirmauerit transactionem. Ratio est, quia inter partes non fit conuentio de dando temporale pro spirituali; quia non datur, vel accipitur compensatio temporalis pro spirituali beneficio, vel iure ad illud; sed pro spirituali datur, vel accipitur aliquid spirituale; nam pensio illa est spiritualis, licet habeat annexum aliquid temporale, sicut etiam habet beneficium. Secus dicendum putat *Suarez num. 21.* de pensione merè temporali, hanc enim arbitratur imponi non posse ad instantiam, & requisitionē partis, & huiusmodi conuentionem inter partes actam non esse admittendam, sed reprobandam à Prælato: sic enim colligitur ex *cap. Cum pridem citato, cap. Constitutus, & ex cap. Præterea de transact.*

Tertia sententia, quam ego constituo, est, huiusmodi pensionem imponi posse ex præuia petitione, & requisitione partium, modò partes non absolutè inter se conuenerint de huiusmodi pensione, & postea illius confirmationem petant ab Episcopo. Ratio est, tum quia peti potest ab Episcopo, quod ab eo fieri potest; sed Episcopus potest pro bono pacis huiusmodi pensionem beneficiario imponere; ergo id etiam ab eo peti potest; sed partes nequeunt id ab Episcopo petere, nisi inter se tractauerint; ergo possūt de hac re tractare, & impositionem pēsionis petere ab Episcopo; tum quia hoc licitum est in permutationibus, & resignationibus beneficiorum; ergo etiam in transactione. Et licet pacta, & conuentiones in beneficialibus generaliter prohibeantur, non tamen prohiberi videntur illa pacta, & conuentiones, quæ fiunt sub conditione consensus, & approbationis obtinendæ à Prælato.

Neque obstat *cap. Constitutus de transact.* quia ibi sermo est de transactione, quæ inter colligitantes absolutè facta, & firmata fuerat, vt patebit legenti præfatum textum, ex quo rationem arripimus explicandi alios textus, vna enim lex aliam explicat. Hinc patet responsio ad rationes aliarum sententiarum, quatenus huic meæ sententiæ aduersantur.

11 Rogabis secundò, quomodo Episcopus, seu Prælatus, vel arbiter imponere possit pēsionem, seu aliquid beneficiario in fauorem partis colligitantis, & cedentis iuri suo.

Ratio dubitandi ad probandum id fieri non posse; est, quia temporale tradi, vel accipi, vel imponi non potest pro cessione iuris spiritualis, vel pro retinendo spirituale, præfata autem pensio est aliquid temporale; ius autem, cui alter cedit, est spirituale, licet dubium.

His non obstantibus.

Respondeo, Episcopum, vel Arbitrum posse pluribus de causis aliquid temporale applicare parti cedenti iuri suo; primo enim id facere potest ex arbitrio, & prouidētia sua propter bonum pacis: bonum autē pacis includit etiam temporale commodum, & vtilitatem, quam constat esse pretio æstimabilem; sicut enim lites magno sunt dispendio, ita pax ingentis est vtilitatis, & pax, vt sic, pretio æstimabilis est; & licet pax, seu bonum pacis in tali euentu non obtineatur, nisi cedendo iuri, & præsentationi tēporali, tamen in transactione, & compositione non habetur ratio ipsius iuris spiritualis, sed commoditatis temporalis; hac de causa huiusmodi transactio permittitur, & toleratur in *cap Nisi essent, de præbend.* quia videlicet habita fuerat ratio boni pacis, & vtilitatis, ibi, *Pro bono pacis, & vtilitatis hoc ordinasse fatentur.*

Secundò ratione æquitatis innixæ necessitati alimentorum, quam patitur is, qui iuri suo ad beneficium cedit; par enim videtur, vt is, qui ius saltem dubium ad aliquod beneficium habet, recipiat alimenta, quibus eget.

Tertiò ratione laboris, & expensarum, quas fecit in prosecutione litis. Has enim constat esse pretio æstimabiles; consequenter arbitros posse in componenda lite rationem ipsarum habere. Ita communiter Doctores, teste *Suarez cap. 51. n. 22.*

12 Secundò dubium est, vtrum partes litigantes circa aliquod beneficium possint arbitrum de communi consensu eligere, etiamsi ille Arbiter non sit Prælatus, vel Iudex causæ.

Respondeo posse de communi consensu eligere, quia hoc nullibi vetitum reperitur. Ita communiter Doctores. Ex quo patet compromissum fieri posse in quoslibet, & à fortiori in ipsos Iudices causæ, qui poterunt in tali euentu, non solum, vt Iudices, verum etiam vt arbitratores litem dirimere, & partem componere, adiudicando beneficium illi, qui verum titulum habet, aut verosimilius eum habere præsumitur, & imponendo onus temporale beneficiario in fauorem alterius partis colligitantis, si ob bonum pacis ita expedire iudicauerint, vt patet ex rationibus allatis ad probandum id fieri posse ab Episcopo, & constat ex *cap. Nisi de præbend. & in cap. De cætero de transact.*

Obiicies in *cap. Exhibita de rerum permut.* reprobatur transactio facta auctoritate arbitratorum præcipientium litem componi hoc pacto, vt Monasterio soluerentur decem millia solidorum regalium, & ipsum Monasterium cederet iuri exigendi decimas.

Respondeo transactionem in eo textu reprobatam fuisse, quia illa pecunia tradebatur pro cessione iuris decimandi, quod constat esse simoniacum, nam permutatio de spiritualibus ad temporalia improbatur, vt in ipso textu dicitur.

Limitatur tamen, & intelligitur responsio istius secundi dubij, modò is, in quem huiusmodi arbitrium compromittitur, sit Clericus. Ratio est, quia tam res, de qua agit, est Ecclesiastica, quàm personæ. Ita *Suarez cap. 51. num. 24. Reginaldus lib. 23. num. 257. vers. Quod autem.*

Limitatur 2. ab aliquibus Doctoribus, modo arbitrator non imponat onus temporale beneficiario in fauorem alterius partis, cui beneficium non adiudicatur, sed compositio amicabiliter, & gratis omnino fiat. Ratio est, quia in iure nullus casus reperitur, in quo huiusmodi onerosa compositio permittatur, & in *cap. Nisi essent de præbend. & in cap. De cætero, de transact.* arbitratores erant ipsi Iudices delegati; ergo compositio onerosa non videtur fieri posse, nisi à Iudice, vel arbitratore,

bitratore, qui sit Iudex causæ ordinarius, vel delegatus.

Hæc limitatio probabilis est, sed non est necessaria, quia probabile est non committi Simoniam, dum onus temporale imponitur beneficiario, auctoritate Arbitratoris, etiam si arbitrator non sit Iudex ordinarius, vel delegatus causæ. Ratio est, tum quia nullo iure probatur opus esse, vt arbiter sit etiam Iudex, & componat absque onere. tum quia in *cap. non sine multa de arbitris.* innuitur, seruandum esse arbitrium, in quo beneficium vni applicabatur cum onere certæ pecuniæ, si præfatum arbitrium æquitati innixum erat, & tamen arbitri illi non erant Iudices, sed solum Clerici quidam. tum quia per accidens est, vt idem sit Iudex, & arbiter, & circumstantia Iudicis extrinseca est arbitratori; nam Iudex causæ, si eligatur arbiter, potest in componenda lite vti solum potestate arbitratoris: ergo etiam eadem potestate vti poterit arbitrator, quamuis non sit Iudex; consequenter qualitas, seu circumstantia Iudicis extrinseca est Arbitratori. Ita *Abbas in cap. Non sine multa, num.* 10. *de arbit. Suarez lib.4.de Simon. cap.* 51. *ad finem, num.*45. *Filiucius tract.*45.*cap.*11.*quæsito* 13.*n.*31.

§. XVI.

Vtrum Simonia committatur tradendo, vel accipiendo aliquid pro actibus iurisdictionis fori interni.

1 *Actus iurisdictionis fori interni sunt materia Simoniæ.*
2 *Absolutio censurarum est materia Simoniæ.*
3 *Idem dic de facultate audienda confessionis.*
3 *Simonia non committitur tradendo pecuniam ad tollendum iniustum impedimentum absolutionis.*
4 *Indulgentiarum concessio est materia Simoniæ.*
5 *Pœnitentiæ impositio est materia Simoniæ.*
6 *Parochorum acta pertinentia ad Pastoralem curam sunt materia Simoniæ.*
7 *Parochus nolens matrimonio assistere absque pretio Simoniacus est.*
8 *Parochus præbens facultatem alteri assistendi matrimonio non committit Simoniam ineundo pactum de tradenda sibi pecunia parte, quæ illi ea occasione tradetur.*
9 *Sacerdos, cui data fuit pecunia ad tribuendam absolutionem Simoniacus est, si re ipsa non intendat absoluere remissiuè.*
10 *Confessarius non est reus Simoniæ, iniungendo pœnitenti eleemosynam in satisfactionem peccatorum, secus si obliget ipsum ad tradendam sibi pecuniam.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Simonia committitur dando, vel accipiendo aliquid pro actibus iurisdictionis fori interni. Ratio est, quia datur temporale pro spirituali: actus enim iurisdictionis fori interni sunt spirituales, cum ex parte principij, id est, iurisdictionis spiritualis à Deo supernaturaliter collatæ. tum ex parte finis, quia diriguntur ad salutem. tum ex se, quia talis est actus, qualis est potentia.

2 Hinc sequitur primò Simoniam committi tradendo, vel accipiendo pecuniam, seu pretium pro facultate audiendarum confessionum, vel pro facultate eligendi Confessarium, seu pro auferenda peccatorum reseruatione, vel pro audienda confessione, aut pro absolutione impendenda. Imò *Suarez lib* 4.*cap.*19.*n.*8. *Reginaldus lib.*23. *num.* 211. *Azor.cap.*17.*quæsito* 6. *& Filiucius tract.*45. *cap.*4. *quæsito* 9.*num* 36. Idem sentiendum putant, dum pecunia traditur, vt absolutio pœnitenti negetur *cap.Nemo de Simon.* Verùm quid in hoc casu sentiendum sit constat ex supradictis §.9.

Secundò sequitur, Simoniam committi, dum pecunia traditur, vel accipitur pro impendenda absolutione à censuris. Ratio est, tum quia huiusmodi absolutio est actus spiritualis; cum à potestate merè spirituali fiat, & ad salutem animæ dirigatur. tum quia est ministeriũ Ecclesiasticum; pro ministerio autem Ecclesiastico nihil accipi potest, *cap.ad nostram, de Simon.* tum quia sic habetur in *cap.ad aures. de Simon.* vbi sermo est de excommunicatione, & in *cap. Nullus* 1 24.1. *quæst.*3. vbi sermo est de Suspensione, vel Interdicto.

3 Maior difficultas est vtrum Simonia committatur, dum pecunia traditur, vt obtineatur absolutio, quam alter iniustè impedit conferri, vel quam Sacerdos iniustè denegat.

Respondeo Simoniam non committi, dum pecunia traditur ad tollendum prauum affectum, seu iniustum impedimentum, seu iniustam vextionem, siue pecunia detur ipsimet impedienti, siue Sacerdoti absolutionem iniustè deneganti. Ita *Glossa in cap.Dilectus primò de Simon. Redoan.*3.*parte, de Simon.cap.*21.*num.*6. *Suarez n.*8. & alij contra Innocent. in *cap.ad aures. de Simon. Vgolin. tab.*1.*cap.*44. *num.*5. *& cap.*50.*num.*7. *& alios.* Ratio est, quia pecunia non datur pro actu spirituali, seu pro ipsa absolutione; sed pro remouendo impedimento, & auferendo prauo affectu, seu iniusta vexatione. In praxi tamen ad vitandam Simoniæ, vel peccati suspicionem id faciendum non est, nisi pœnitens graue alioquin damnum incurreret ob denegatam sibi absolutionem. Ita *Panorm.in c.ad aures.de Simon.Suar.loc.cit.n.*8. & alij.

4 Tertiò sequitur Simoniam committi tradendo aliquid pro concessione, vel applicatione Indulgentiarum. tum quia concessio, vel applicatio indulgentiæ est actus spiritualis potestatis. tum quia indulgentiæ sunt satisfactiones Christi, & Sanctorum. Simonia autem committitur vendendo satisfactiones Christi, & Sanctorum. tum quia nemo potest suam satisfactionem alteri vendere, licet aliqua ratione videatur eius dominus; ergo multo minus vendere potest satisfactiones Christi, & thesaurum Ecclesiæ, vt benè argumentatur *Suarez cap.* 19.*n.*9.

Dices, Summus Pontifex volenti Indulgentiam lucrari, aliquando imponit certam pecuniæ summam soluendam; ergo concessio Indulgentiarum non est materia Simoniæ.

Respondeo pecuniæ solutionem non imponi tamquam pretium, sed tamquam pietatis opus. Ob id huiusmodi pecunia non conuertitur in vtilitatem concedentis Indulgentiam, sed in eleemosynam, vel in alia publica pietatis opera, vt in simili patet de Bulla Cruciatæ.

5 Quartò sequitur Simoniam committi dando, vel accipiendo pecuniam pro leui pœnitentia imponenda in Sacramento confessionis; nam impositio pœnitentiæ, est actus clauium, id est, pertinens ad potestatem Ordinis, & iurisdictionis.

6 Idem dic de dispensatione, vel commutatione votorum, & similibus: isti enim sunt actus iurisdictionis, pertinentes etiam ad internum conscientiæ forum. Idem militat in actibus pertinentibus ad Pastoralem Parochorum curam; isti enim sunt actus iurisdictionis fori interni, aut actus spiritualis officij pastoralis, seu ministerij Ecclesiastici. Quamobrem si Parochus, accepto pretio licentiam concedat laborandi in die festo, seu comedendi carnes in die ieiunij, Simoniæ labem incurrit, siue id faciat verè concedendo licentiam, siue approbando causam excusationis, hoc enim pertinet ad Pastorale Parochi munus, vt alibi docui, idémque in terminis tradunt *Suarez cap.*19.*n.*11. *& Filiuc.tract.*45.*cap.*4.*quæsito* 9.*num.*36.

7 Ob id etiam arbitror Parochum Simoniæ reum esse si Matrimonio assistere nolit, nisi accepto pretio. Ratio est, tum quia Parochus Simoniam committit, si alteri Sacerdoti pretio concedat licentiam assistendi; ergo etiam Simoniam committit, si pretio assistat. tum quia assistentia

sistentia Parochi, licèt non sit propriè actus iurisdictionis in sententia multorum Doctorum, quos alibi adduxi contra Auilam; nihilominus post Concilium Tridentinum est actus muneris Parochialis, & officij spiritualis. Et quamuis Parochus non dicatur minister essentialis matrimonij, nihilominus est minister accidentalis, necessario requisitus ad valorem Sacramenti. Et ipsius assistentia vocari potest ministerium Ecclesiasticum; consequenter pro ea nihil accipi potest, cum pro Ecclesiastico ministerio nihil accipi possit *cap. ad nostram, & cap. Consulere de Simon.*

Dices, testes matrimonio assistentes pretio accepto non sunt rei Simoniæ; ergo neque Parochus, cum eadem sit omnium ratio.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia Parochus assistit tamquam minister Ecclesiasticus, & auctoritatiuè assistit, testes verò non assistunt auctoritatiuè, & tamquam ministri Ecclesiastici, sed vt constet de celebratione contractus, & de illo fidem faciant, dum opus fuerit. *Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. cap. 19. ad finem. Filucius tract. 45. cap. 4. quæsito 9. ad finem. Vgolinus, & Azor. locis proximè citandis.*

8 Sed modo dubium superest primò, vtrùm Parochus præbens alteri Sacerdoti facultatem assistendi matrimonio, vel benedicendi sponsis, aut administrandi reliqua Sacramenta, possit absque Simoniæ labe cum illo conuenire, vt pecuniam, vel eius partem, quæ ipsi ea occasione tribuetur, sibi conferat.

Respondeo non posse illam petere tamquam pretium facultatis, quia præfata facultas est aliquid spirituale, vel saltem annexum rei spirituali. Si verò id exigat non tamquam pretium facultatis; sed vt se ipsum seruet indemnem; seu titulo lucri cessantis quod ipse percepisset, non concessa tali facultate, non peccat peccato Simoniæ, quia non exigit pecuniam pro re spirituali, sed pro lucro temporali, quod ipse percepisset, si facultatem assistendi alteri non contulisset. Ita *Syluester verbo Simonia, quæsito 8. vers. 2. Azor. cap. 4. quæsito 2. Vgolinus tab. 1. cap. 36. §. 3. num. 4. Suarez lib. 4. cap. 24. num. 42.*

9 Secundò dubium est, vtrùm Sacerdos, cui pecunia data fuit ad impendendam absolutionem, vel facultatem absoluendi, & similia, committat peccatum Simoniæ, si re ipsa non intendat absoluere, aut facultatem concedere; sed decipere, vt pecuniam obtineat.

Respondeo solutionem istius difficultatis constare ex dictis, *quæst. 1. & 2.*

10 Tertiò dubium est, vtrum confessarius imponens pœnitenti eleemosynam, seu solutionem certæ pecuniæ in satisfactionem peccatorum, reus sit criminis Simoniæ.

Respondeo non esse reum Simoniæ, si huiusmodi onus simpliciter imponat in satisfactionem peccatorum; nam eleemosyna est opus satisfactorium; ergo in pœnam, & satisfactionem peccatorum à Confessario imponi potest.

Dixi, *simpliciter*, quia si Confessarius cogat pœnitétem, seu obligationem illi imponat tradendi sibi eleemosynam, Simoniacus est, tum quia illa obligatio est pretio æstimabilis, tum quia temporale intendit accipere pro spirituali. Quamobrem si Sacerdos certam eleemosyná, vel Missarum celebrationem pœnitenti imponat, cogendo illum, vt præfatam eleemosynam, seu pecuniam pro celebratione Missarum sibi tradat, Simoniacus est. Secus si in genere, & simpliciter imponat; vt probatum est, nulla enim in hoc casu ratio pretij reperitur, quamuis Confessarius speret fore, vt pœnitens præfatam pecuniam, & eleemosynam sibi pro dictarum Missarum celebratione tradat. Nam spes illa non reddit actionem simoniacam, vt alibi docui. Imò id verum censeo, etiamsi Sacerdos, data absolutione, & iniuncta pœnitentia, suam indigentiam, & necessitatem pœnitenti aperiat, sperans fore, vt pœnitens conferat sibi eleemosynam in confessione iniunctam, in hoc enim casu non tradit spirituale pro temporali.

Hoc tamen in praxi, regulariter loquendo, faciendum non est, ob scandali periculum, auaritiæ suspicionem, & aliorum peccatorum occasionem, vt bene obseruat *Suarez cap. 19. num. 4.*

§. XVII.

Vtrum Simonia committatur tradendo, vel accipiendo aliquid pro actibus iurisdictionis fori externi, vel pro cooperatione ad huiusmodi actus.

1 *Iurisdictio laica temporalis non est materia Simoniæ.*
2 *Prælatus Ecclesiasticus concedens licentiam docendi, vel legitimandi ad honores temporales, vel ad successionem in bonis, non est reus Simoniæ.*
3 *Iurisdictio Ecclesiastica est materia Simoniæ.*
4 *Sententia Iudicis Ecclesiastici in causa spirituali est materia Simoniæ.*
5 *Officia, vt Auditoratus Cameræ, non sunt materia Simoniæ si per se spectentur, seu potius ratione emolumentorum.*
6 *Papa ex quibus causis possit aliquid in dispensationibus concedendis exigere.*
7 *Aduocatus non incurrit Simoniæ labem impendendo operam suam in Iudiciis.*
8 *Notarius non est, per se loquendo, reus Simoniæ; accipiendo aliquid pro scripturis, seu litteris.*
9 *Cancellarius Episcopi quandonam iniustitiam committat accipiendo aliquid vltra nummum aureum.*
10 *Testis accipiens aliquid pro ferendo testimonio Simoniæ labem non incurrit. secus si accipiat aliquid vt inducat Iudicem ad iudicandum, vel dispensandum in causa spirituali.*

PRæmittendum est actus iurisdictionis, aut fieri potestate Ecclesiastica, & spirituali, aut fieri auctoritate laica, & temporali. de vtrisque in hoc loco agemus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 SImonia non committitur dando, vel accipiendo temporale pro actibus iurisdictionis laicæ, & temporalis, seu politicæ. Ratio est, quia materia Simoniæ est res sacra, & Simonia committitur dando temporale pro spirituali. actus autem iurisdictionis laicæ, & temporalis, non sunt res sacra, nec datur temporale pro spirituali.

Ex quo sequitur primò Iudicem sæcularem ferentem sententiam in causa temporali pro pecunia, non esse simoniacum; iniustitiam tamen committit, dum gratis iudicare debet, vt patet ex dictis de legibus.

Secundò Prælatum habentem propriam iurisdictionem temporalem non esse reum Simoniæ, accipiendo aliquid pro actibus iurisdictionis temporalis.

2 Tertiò sequitur Iudicem, vel Prælatú Ecclesiasticum concedentem pretio licentiam studendi, docendi, vel legitimãdi ad honores solum temporales, vel ad successioné in bonis, non esse reum Simoniæ, quia non exercet iurisdictionem Ecclesiasticam, & spiritualem, vt sic, sed quatenus continet politicam, & temporalem. Ita *Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 13. n. 83. contra Suar. c. 20. n. 29. & Filucium tract. 45. cap. 4. quæsito 10. ad finem. num. 43. Glossam. Abbatem & alios apud Suarez num. 19.*

SECVNDA PROPOSITIO.

3 SImonia committitur, tam dando, vel accipiendo temporale pro iurisdictione Ecclesiastica voluntaria, vel contentiosa, quàm dando, vel accipiendo temporale pro actibus iurisdictionis Ecclesiasticæ gratiosæ, vel contentiosæ. Ratio est, quia non solú ipsa iurisdictio Ecclesia

Ecclesiastica est aliquid spirituale, verum etiam ipsius actus. nam talis esse solet actus, qualis est potentia; sed potentia est spiritualis; tum ex parte principij, cum iurisdictio Ecclesiastica sit res supernaturalis, à Deo gratis concessa ad gubernationem Ecclesiæ, tum ex parte finis, cum ad spiritualem vtilitatem dirigatur; ergo actus iurisdictionis Ecclesiasticæ sunt spirituales; consequenter sunt materia Simoniæ, non solum humano, verum etiam diuino iure prohibitæ.

Ex dictis sequitur primo Simoniam committi dum pretio confertur beneficium, vel dignitas Ecclesiastica, aut iurisdictio ordinaria, vel delegata. Ita *Nauarr. cap.* 23. *num.* 111. *Syluester verbo Simonia, quæsito* 4. *Suarez cap.* 20. *num.* 4.

Secundò Vicarium Episcopi, aut Capituli, vel Parochi, aut Capellanum non posse pretio constitui absque Simoniæ labe, *Suarez num.* 5. *& alij.*

Tertiò, Prælatos exigentes aliquid pro dispensatione votorum, iuramentorum, irregularitatis, aut impedimentorum matrimonij, reos esse labis simoniacæ, etiam si hoc concedant pro foro externo. Ratio est, tum quia vtuntur potestate Ecclesiastica, spirituali, & supernaturali, tum quia in *Concilio Tridentino sess.* 25. *c.* 18. generaliter decernitur, vt dispensatio Ecclesiastica gratis ab omnibus concedatur, alioquin dispensatio subreptitia censeatur.

Quartò, Simoniam committi vendendo ius eligendi ad dignitates, vel ius confirmandi electionem, conferendi beneficia, & similia. nam huiusmodi ius est spirituale, & prouenit à potestate spirituali. Ita *Suarez loco citato num.* 7. *& alij Doctores communiter.*

4 Quintò, Simoniam committi ab eo, qui pecunia sententiam extorquet à Iudice Ecclesiastico in causa spirituali. vt in causa Matrimonj, hæresis, &c.

5 Obiicies primò, Summus Pontifex nonnulla vendere consueuit officia, vt Auditoratum Cameræ, & alia, quibus adnexa est facultas exercendi iurisdictionem Ecclesiasticam. ergo iurisdictio Ecclesiastica non est materia Simoniæ; consequenter non est intrinsecè malum vendere iurisdictionem Ecclesiasticam; alioquin hoc nulla ratione fieret à Summo Pontifice. Respondeo cum *Suarez cap.* 20. *num.* 6. *& cap.* 24. *num.* 28. *& seq. Filiucio, tract.* 45. *cap.* 5. *num.* 17. *& aliis*, Summum Pontificem non vendere huiusmodi officia ratione iurisdictionis illis adnexæ; sed ratione emolumentorum, quæ talia officia cõsequuntur. Duo enim in huiusmodi officiis spectari possunt. vnum est iurisdictio Ecclesiastica; alterum est emolumentum, quod exercitium, & functiones illius officij consequitur. Summus Pontifex vendit Officium ratione emolumentorum, non ratione iurisdictionis, gratis enim confert iurisdictionem spiritualem; emolumenta verò, vel eorum partem sibi reseruat, aut ius ad illa vendit. Prælati verò inferiores id facere nequeunt, tum quia prohibentur vendere officia Ecclesiastica; consequenter separare nequeunt iurisdictionem ab emolumento. tum quia iure communi præcipiuntur spiritualia purè, & sine pacto dare *cap. vlt. de pactis, & cap. vlt. de rerum permut.*

6 Obiicies secundò, stylo Romanæ Curiæ receptum est, vt aliquid tradatur pro dispensationibus; sed dispensatio est actus iurisdictionis Ecclesiasticæ. ergo non committitur Simonia vendendo actus iurisdictionis Ecclesiasticæ.

Respondeo, non tradi pecuniam pro ipsa dispensatione, sed aliis iustis de causis, quarum

Prima est, sustentatio Summi Pontificis.

Secunda est labor, & onus Officialium; hoc enim est pretio æstimabile, & licet iure Canonico vetitum sit Episcopis, & aliis Prælatis aliquid in dispensationibus accipere quocumque titulo *cap. vlt. de pactis, & ex Tridentino sess.* 25. *cap.* 28. *de reformatione*; hæc tamen prohibitio non afficit Papam, aut eos quibuscum Papa dispensat. *Redoan.* 1. *parte de Simon. cap.* 21. *Nauarr. conf.* 18. *de pœnis, Suarez cap.* 10. *num.* 11. *& seq. Vgolin. tab.* 1. *cap.* 52. *Azor. cap.* 11. *quæsito* 12. *& cap.* 19. *quæsito* 2.

Tertia est commutatio vnius operis in aliud; Pontifex enim solet pecuniam pro dispensationibus obtentam in pios vsus, & eleemosynas expendere: consequenter dum concedit dispensationem, relaxat prius vinculum, illudque commutat in pecuniam, in pios vsus erogandam.

Quarta est, vt homines retrahantur ab illis petendis; cum enim dispensatio odiosa sit, Pontifex hoc onus petentibus imponere potest, ne facilitate obtinendæ dispensationis eas importunè nimium petant.

Quinta est, pœna delicti, vt si obtinenda sit dispensatio in affinitate contracta ex copula illicita, vel in irregularitate contracta ex homicidio: tunc enim Pontifex pœnam pecuniariam suæ Cameræ applicandam imponere potest in pœnam præteriti delicti. Ita Doctores citati.

Sed modo agendum superest de cooperatoribus ad actus iurisdictionis fori externi, vt sunt Aduocatus, Notarius, & testes.

7 Dubium ergo est primò vtrum Aduocatus, qui operam suam in iudiciis præstat, Simoniæ labem incurrat.

Respondeo negatiuè, tum quia facit opus pretio æstimabile; nam ipsius munus est Iudicem informare, factum manifestare, & quid de iure faciendum sit, scribere, & aperire. tum quia in *cap. non sanè* 14. *quæst.* 5. permittitur Aduocato patrocinium suum vendere. tum quia vsu, & praxi receptum est vbique, vt Aduocati salarium, & pretium operæ suæ recipiant. Ita *Suarez c.* 53. *n.* 9. *Filiucius de Simonia cap.* 12. *quæsito* 7. *num.* 11. nec vllus Doctorum in hoc dissentit.

8 Secundò dubium est, vtrum Notarius Simoniam incurrat accipiendo aliquid pro scriptura, seu instrumentis, ac litteris.

Respondeo negatiuè, per se loquendo. Ratio est, tum quia huiusmodi opus est pretio æstimabile. tum quia nulla de hoc extat specialis prohibitio.

Dixi, *per se loquendo*, vt innuerem fieri posse, vt aliquando Simoniæ culpam incurrat, vt primò in litteris dimissoriis, vel sigillo ex *Tridentino sess.* 21. *c.* 1. de quo supra. Secundò si litteras, seu expeditiones circa beneficij prouisionem, aut circa rem aliam spiritualem expediat, & ratione materię spiritualis aliquid accipiat; tunc enim Simoniacus est. Secus si solum excedat in salario, & mercede. tunc enim iniustitiam, non Simoniam committit, vt benè *Suarez c.* 53. *n.* 12. *& Filiucius tract.* 45. *c.* 12. *quæsito* 7. *n.* 12.

9 Ex quo sequitur Cancellarium Episcopi, qui pro collatione, & institutione Ecclesiarum curatarum, vel pro deputatione Vicarij in illis, accipit aliquid pro scriptura, sigillo, & cæteris omnibus vltra nummum aureum, violatæ iustitiæ reum esse, quia recipit aliquid supra debitum; ita declarauit sacra Congregatio, occasione Concilij Tridentini *sess.* 21. *cap.* 1. *de reformation.*

10 Tertiò dubium est, vtrum testis Simoniæ culpam contrahat, accipiendo pecuniam pro testimonio dicendo.

Respondeo, non contrahere culpam Simoniæ, si pecuniam directè accipiat pro ferendo vero testimonio, seu pro dicenda veritate. Ratio est, tum quia testificatio, seu manifestatio veritatis est actus naturalis, & temporalis: consequenter ex se non est materia Simoniæ. tum quia Aduocatus non est Simoniacus, accipiendo pretium pro suo ministerio, ergo neque testis, cum par ratio videatur. Et licet vterque suo modo ad actum iudicis extorquendum concurrat, tamen vterque ex se est actus ciuilis, & naturalis, pro quo pecunia accipitur. Multo minus Simoniæ reus est, si pecuniam accipiat, non pro veritate dicenda, sed pro expensis, seu pro labore præcise, vel alio incommodo, hæc enim constat esse temporalia, & pretio æstimabilia, vt docui *de legib. disp.* 10. *q.* 3 *punct.* 3. *num.* 18. cum Nauarro, Azorio, & aliis.

Dixi, *si pecuniam directè accipiat solum pro ferendo testimonio*, vt innuerem probabilissimum mihi videri, testem

Simoniæ reum esse, dum pecuniam accipit, non solum pro testimonio, verùm etiam, vt Iudex inducatur ad iudicandum in causa spirituali, vel ad dispensandum, vel ad conferendum alicui beneficium, vel quid simile, siue testimonium verum sit, siue falsum. Ratio est, tum quia dans pecuniam mediatori, seu intercessori, vt sententiam in causa spirituali obtineat, Simoniam committit; ergo illam etiam committit, qui pecuniam testi eo fine tradit; tunc enim æstimatio sumitur à re spirituali, cum pecunia tradatur, vt sententia, vel dispensatio in causa spirituali obtineatur. Et sicut tradens pecuniam Iudici pro causa spirituali, Simoniacus est, ita etiam tradens pecuniam testi, cum ad actum Iudicis moraliter concurrat. Iudex enim sententiam ferre debet iuxta allegata, & probata. Ita *Riccardus in 4. dist. 25. art. 5. quæst. 2. ad 5. Tabiena verbo Simon. num. 47. Suarez cap. 53. de Simon. num. 10. Filucius tract. 45. cap. 12. quæsito 6. num. 11. & alij*, quamuis nonnulli Doctores existiment huiusmodi testem non esse, propriè, & strictè loquendo, Simoniacum, quia non accipit pecuniam pro actu spirituali, sed pro temporali, intendens rem spiritualem obtinere.

QVÆSTIO V.

Quænam personæ possint Simoniæ labem committere.

1 *Omnis cuiuscumque conditionis homines possunt esse rei Simoniæ iuris naturalis diuini.*
2 *Papa potest incurrere Simoniæ labem iure naturali diuino prohibitam.*
3 *Simonia committi non potest cum Deo.*
4 *Omnes cuiuscumque conditionis homines incurrere possunt Simoniam iuris Canonici.*
5 *Papa potest incurrere Simoniam iuris Canonici; nisi prius secum dispenset in lege.*
6 *Cardinales incurrere possunt reatum Simoniæ.*
7 *Religiosi possunt esse Simoniaci.*
8 *Simonia contrahi potest ab eo, qui in materia spirituali contrahit cum Papa, vel alio, Papa consentiente tacitè, vel expressè.*
9 *Tolerantia Summi Pontificis non excusat à Simonia.*

PRius agam de personis committentibus Simoniam iuris diuini, & naturalis, postea de committentibus Simoniam iuris humani.

PRIMA PROPOSITIO.

1 OMnes cuiuscumque conditionis homines culpam Simoniæ, iure naturali, & diuino vetitæ contrahere possunt. Ratio est, quia omnes, etiam Papa, iuri naturali diuino subiiciuntur.

2 Ex quo sequitur primo Papam reum esse criminis Simoniæ, tradendo spirituale pro temporali, vel temporale pro spirituali, vt si Sacramenta, vel Ordines conferat præuio pretio, aut si Reliquias, vel Agnos Dei benedictos vendat, seu plus exigat, habita ratione benedictionis, quam alioquin valeant ratione materiæ, aut si Pontificiam dignitatem pretio renunciet. aut si definitionem alicuius articuli Fidei vendat; tradit enim spirituale pro temporali, quod est intrinsecè malum, & simoniacum, contra ius naturale diuinum. Idem dicendum est, si ius spirituale beneficij pecunia alicui conferat; modo pecuniam illam accipiat tamquam pretium illius iuris spiritualis, quamquam hoc moraliter loquendo, euenire non potest; cum enim Pontifex possit multis titulis pecuniam in collatione beneficij recipere, verisimile non est, Pontificem vnquam recepturum esse pecuniam tamquam pretium iuris spiritualis, vt bene *Iulius Clar. lib. 5. §. Simonia num. 5. Redoanus de Simonia parte 1. cap. 10. Sotus lib. 9. quæst. 5. artic. 2. Valentia tom. 3. disp. 6. quæst. 16. punct. 6. ad finem, Suarez tomo 1. de relig. lib. 4. cap. 52. num. 3. Filucius tract. 45. cap. 12. quæsito 1. ad finem num. 2. Vasquez de benef. cap. 2. §. 4. dub. 3. Molfesius tract. 6. cap. 15. num. 81. & seqq. Azor. 3. parte lib. 12. cap. 25. & alij communiter.*

Secundò sequitur, non solum Christi fideles, verum etiam hæreticos, Paganos, & infideles peccato Simoniæ subiici posse, vt si baptismum, vel ordinem, vel Episcopatum emant pro filio, vel amico, aut alia ratione spiritualia tradant, vel recipiant præuia pecunia. Ratio est, quia etiam infideles iuri naturali, & diuino subiiciuntur. Idem dic si in crimine Simoniæ patrato à fidelibus cooperentur; cooperans enim peccato alterius, reus est peccati, cui cooperatur, vt patet ex regulis generalibus traditis de peccatis. Verum tamen est infideles committentes Simoniæ crimen, vel in eo communicantes non subiici censuris, & pœnis ab Ecclesia latis contra Simoniacos, vt docui de Censuris, nam de his, qui foris sunt, nihil ad nos, inquit Apostolus; possent tamen extraordinaria pœna puniri, si principibus Christianis temporaliter subiecti essent. Ita *Suarez lib. 4. cap. 54. num. 8. ad finem, Filucius loco citato cap. 12. quæsito 10. num. 18.*

3 Quæres, vtrum cum Deo committi possit Simonia, saltem contra ius naturale diuinum.

Ratio dubitandi est, quia Simonia committitur promittendo temporale pro spirituali; sed potest aliquis promittere Deo certam eleemosynam, vel peregrinationem, aut aliam rem pretio æstimabilem, si Deus sibi gratiam aliquam gratis datam tribuat, vel sanitatem miraculosè restituat, &c. ergo Simonia cum Deo committi posse videtur; præsertim in sententia illorum, qui volunt Simoniam iure naturali vetitam esse, & Deum non posse in eo dispensare.

His non obstantibus omnino sustinendum est Simoniæ crimen cum Deo committi non posse, nisi fortè ex conscientia erronea. Ratio est, tum quia Simonia committitur tradendo temporale pro spirituali; sed Deo nihil tradi potest, cuius antea dominium non haberet, nam ipse est vniuersorum Dominus. ergo Simonia cum Deo committi non potest. Tum quia bona materialia, & temporalia, quæ Deo offeruntur, non illi offeruntur tamquam pretium, sed vt spiritualia obsequia, consequenter offertur spirituale pro spirituali, non committitur autem Simonia offerendo spirituale pro spirituali, vt suo loco probaui.

Ex quo patet responsio ad rationem dubitandi. Ita *Panormit. in cap. Scripturæ de voto. Suarez de Simon. c. 30. ad finem num. 9. Filucius tract. 45. c. 7. quæsito 2. ad finem n. 8.*

SECVNDA PROPOSITIO.

4 OMnes cuiuscumque conditionis homines baptizati Simoniam iure Canonico prohibitam incurrere possunt. Ratio est, quia omnes homines baptizati subiiciuntur legibus Ecclesiasticis generaliter latis.

5 Ex quo sequitur primo etiam Papam posse culpam Simoniæ iure Canonico prohibitæ contrahere, si rei naturam præcisè spectemus. Quamuis enim Papa suis legibus non subiiciatur quoad vim coactiuam, subiicitur tamen quoad vim directiuam, quoties materia legis est communis Papæ, & subditis, & secum in ea lege non dispensat, vt ex professo de legibus. Præsumitur autem secum dispensare, quoties facit aliquem actum, quem aliàs licitè facere non posset absque præuia dispensatione: nam in facto Principis non præsumitur delictum, vel saltem præsumitur minus delictum, vt benè *Suarez cap. 52. num. 7. ad finem.* Item si Papa resignationem vel permutationem cum pensione, vel alio onere admittat, non censetur Simoniacus; quia materia legum prohibentium resignationem, vel permutationem non pertinet ad Pontific.

Pontific. imò omnes istæ leges hanc conditionem includunt, nisi adsit consensus Papæ. ideo si Pontifex aliquam renunciationem, vel permutationem admitteret cum maiori onere, quàm beneficium ferat: posset quidem peccare contra obligationem ritè dispensandi beneficia, non tamen reus esset Simoniæ contra legem prohibentem resignationem, vel permutationem beneficiorum.

Idem dic de lege prohibente venditionem quotumdam officiorum Ecclesiæ, de quibus sermo est in *cap. Salvator 1. quæst.* 3. nam materia istius legis non est communis Pontifici, & aliis, nec vllus supremus reipublicæ Princeps prohibetur vendere officia vendibilia suæ reipublicæ. Ita *Azor. cap.* 25.

6 Secundò, sequitur Cardinales, Patriarchas, Episcopos, & alios Prælatos, vel Clericos, aut Laicos posse Simoniam committere, non solùm contra ius naturale diuinum, verùm etiam contra ius Canonicum, quia legibus Ecclesiæ subiiciuntur, vt pluribus docui de legibus. Idem dic de Capitulis, Collegio, vel communitate. Quamquam si pars aliqua solum communitatis in Simoniæ crimine consentiat, alia dissentiente, illa solum, quæ consentit, rea est Simoniæ. An autem si maior Capituli pars in simoniaco delicto consentiat, minor pars quæ non consentit, incurrat pœnas communitati impositas, constabit ex infra dicendis *quæst.* 7.

7 Tertiò, Religiosos posse Simoniam committere ea ratione, qua reliqui fideles. quamobrem Simoniaci sunt si emant officia, vel beneficia regularia, & Prælationes, Abbatias, vel Prioratus, de quibus sermo est in *cap. Non satis, cap. Mandato de Simonia, & cap. 2. de statu Monach.* aut si emant officium Sacristæ, Procuratoris Ordinis, & similia; hæc enim sunt officia Ecclesiastica, & *cap. Saluator 1. quæst.* 3. generaliter loquitur. Ita *Suar. cap.* 54. *num.* 3. *ad finem. Filiucius cap.* 12. *quæsito* 8. *num.* 15. Committunt etiam Simoniam, si pecuniam recipiant, vt aliquem ad habitum, vel professionem admittant, vel ad hoc cooperentur. Ratio est, tum quia collatio habitus, vel professionis est res spiritualis. tum quia sic habetur in *cap. Quam pio.* 1. *quæst.* 2. eodem pacto rei sunt criminis Simoniæ, si pecuniam tradant alicui, vt fiat Religiosus. Ratio est, quia non traditur pecunia pro persona vt sic, sed vt seipsam spiritualiter tradat religioni, & in ea profiteatur; huiusmodi autem traditio, & professio est res sacra, & spiritualis; consequenter est materia Simoniæ, vt benè *Suarez loco citato num.* 4. *& Filiucius num.* 16.

8 Sed modò dubium est, vtrum contrahens in materia spirituali cum Papa, vel cum aliquo ipsius ministro de consensu expresso, vel tacito Papæ, incurrat culpam Simoniæ.

Respondeo, si contrahit in materia Simoniæ iure diuino, & naturali vetitæ, incurrit culpam Simoniæ, quia tam ipse, quàm Papa iuri naturali diuino subiicitur, & Papa in iure naturæ, vel diuino dispensare non potest, exceptis quibusdam casibus, vt docui *de legibus*. Si verò contrahit in materia Simoniæ iure solum Canonico prohibitæ, vel introductæ, non incurrit culpam Simoniæ, quia Papa censetur dispensare, vt docui de legibus, & à simili constat ex dictis de Censuris, dum loquerer de illo, quem Episcopus admittit ad Ordines, sciens obstrictum esse aliquo impedimento, in quo ipse dispensandi potestatem habet, idemque docent *Nauarr. de datis, & promissis notab.* 9. *n.* 14. *Azor.* 3. *p. lib.* 12. *c.* 25. *quæsito* 2. *Rodriquez in Summa c.* 56. *concl.* 5. *Molina tom.* 1. *disp.* 92. *vers. illud Suarez lib.* 4. *de Simonia cap.* 52. *num.* 11. *Valentia loco citato, Molfesius num.* 87. *Filiucius cap.* 11. *num.* 5. *& alij communiter.*

9 Maior difficultas est vtrum illi à Simoniæ culpa contra ius Canonicum excusentur, qui Simoniam solo iure positiuo prohibitam exercent, sciente, & dissimulante Pontifice.

Respondeo, duplicem esse Doctorum sententiam.

Prima existimat excusari, quia Papa non præsumitur delinquere; delinqueret autem dissimulando Simoniam, nisi in ea dispensaret. Ita *Sanchez lib.* 3. *disp.* 35. *num.* 10. *Salas de legib. disp.* 24. *sect.* 9. *num.* 85. *& alij.*

Secunda sententia putat tolerantiam Pontificis non excusare, nisi adsit talis scientia, tolerantia, & consuetudo, vt iudicio prudentum ea lex sublata censeatur. Ratio est, tum quia in dubio obligationis legis iudicandum est in fauorem legis; nam ipsa possidet, & de ipsius obligatione constat; non verò constat de abrogatione. tum quia taciturnitas, & tolerantia non semper arguit consensum, præsertim cum fieri possit, vt delictum toleretur, & non puniatur, quia non denunciatur, vel quia non expedit omnes delinquentes punire, vel omnes pœnas repetere, & exequi; vel quia aliqua negligentia in hoc adesse potest, & consequenter factum non approbatur; ita Suarez loco citato *cap.* 52. ad finem, Menochius, Sayrus, & alij, quos in simili retuli *de Sacramentis disp.* 5. *quæst.* 7. *puncto.* 4. §. 1. *& alibi pluribus in locis.*

QVÆSTIO VI.

Vtrum aliquis titulus assignari possit, propter quem tradens, vel accipiens temporale occasione spiritualis, excusari possit à labe Simoniæ.

SEx causæ, seu tituli in hac quæstione examinandi sunt, an sufficiant ad excusandum à labe Simoniæ.

Primus est titulus liberalitatis, vel gratitudinis.

Secundus est titulus debitæ sustentationis.

Tertius est labor.

Quartus priuatio libertatis, vel alterius commodi temporalis, quo quis se priuat faciendo spirituale opus.

Quintus est redemptio vexationis.

Sextus est consuetudo accipiendi aliquid temporale pro spirituali in tali occasione.

PVNCTVM I.

Vtrum occasione rei spiritualis accipi possit aliquid temporale titulo liberalitatis, vel gratitudinis.

1 *Simonia non committitur tradendo, vel accipiendo aliquid temporale gratis occasione spiritualis.*

2 *Verba vrbanitatis proferens occasione rei spiritualis non committit Simoniam.*

3 *Obligatio antidoralis, quam quis sperat, vel intendit, non est materia Simoniæ.*

4 *Amicitia, vel beneuolentia, quam quis intendit in collatione rei spiritualis, non est materia Simoniæ.*

5 *Simonia non committitur tradendo beneficium, seu aliquid spirituale intentione adimplendi obligationem, quam quis contraxit ob acceptionem rei temporalis.*

6 *Simoniacus non est, qui temporale tradit, vt sibi spirituale conferatur, etiam si ab eo, cui temporale tradit, petat gratitudinem, vel recognitionem suæ obligationis.*

7 *Obligatio antidoralis in pactum deduci non potest pro re spirituali.*

VNICA PROPOSITIO.

1 NOn committitur Simonia, dum occasione rei spiritualis accipitur pecunia, seu res pretio æstimabilis, non tamquam pretium rei, sed gratis, vel titulo gratitudinis, & non in pretium rei spiritualis. Sicut etiam non committitur Simonia, dum occasione rei temporalis accipitur, vel traditur aliquid spirituale, non tamquam pretium rei temporalis, sed gratis, seu titulo gratitudinis. Ita *Caiet. verbo Simonia, Sotus lib.* 9. *de iust. quæst.* 7. *art.* 1. *&* 3.

Nauarr. cap. 23. *num.* 106. *ad* 4. *Vgolin. de Simon. tab.* 1. *cap.* 51. §. 1. *Suarez lib.* 4. *cap.* 45. *num* 4. *& 5. Lessius lib.* 2. *cap.* 35. *dub. Filiuc. tract.* 45. *cap.* 10. *quæsito* 5. *& alij communiter.* Ratio est, tum quia quod gratis datur, non datur tamquam pretium; Simonia autem committitur, dum traditur pretium pro re spirituali. quod autem titulo gratitudinis datur occasione rei spiritualis, vel temporalis acceptæ, gratis datur. tum quia Simonia committitur vendendo, vel emendo, hic autem non adest emptio, aut venditio. tum quia sic colligitur ex *cap. Quam pio, & cap. Sicut Episcopus* 1. *quæst.* 2. Et licet præfati textus loquantur de re temporali, quæ traditur post acceptum spirituale officium, nihilominus eadem ratio militat in re temporali, quæ gratis datur, antequam officium spirituale conferatur *cap. Placuit,* 2. 1. *q.* 1. *cap. Dilectus* 2. *eodem, & cap. Et si quæstiones de Simon.*

Hinc patet primò Simoniam non committi, dum res aliqua temporalis, vel spiritualis gratis simpliciter datur, vel etiam titulo gratitudinis in recognitionem alterius rei temporalis, vel spiritualis. Ratio est, quia donatio antidoralis est simpliciter gratuita, quamuis non sit omni ex parte liberalis, quod enim titulo gratitudinis datur, non datur tamquam pretium, sed titulo beneficij, nec confertur ad extinguendum debitum iustitiæ, sed debitum antidorale, seu morale, quod non obstat, quin id, quod traditur, gratis tradi dicatur; consequenter ad Simoniam non sufficit. Ita *Couar.* 1. *variarum cap.* 20. *num.* 1. *Valentia tom.* 3. *disp.* 6. *quæst.* 16. *punct.* 3. *vers.* 2. *Nauarr. in Manual. cap.* 23. *num.* 106. *Suarez tom.* 1. *de relig. lib.* 4. *cap.* 36. *num.* 2. *& cap.* 45. *num.* 4. *& seq. Filiucius tract.* 45. *cap.* 9. *quæsito* 1. *& cap.* 10. *quæsito* 5. *num.* 21. *& alij communiter.*

Secundò, patet non commenti Simoniam, quando aliquis gratitudinis gratia dicit conferri beneficium, vel alteri, cuius opera vsus est in obtinendo beneficio, *omnia, quæ ego habeo, etiam ipsum beneficium, sunt dicata tuo obsequio, & voluntati*; aut si dicat, *nunquam experieris me ingratum*, vel *nunquam te pœnitebit exhibiti mihi beneficij*, vel *tuus ero in posterum*, vel *memor ero apud Deum.* Ratio est, tum quia huiusmodi verba dicuntur solum causa vrbanitatis ad indicandam animi gratitudinem, nec vllam inducunt obligationem; consequenter non censetur aliquid promitti, vel tradi tamquam pretium rei spiritualis. tum quia non est illicitum facere, vel indicare id, quod iure naturæ debetur, sed iure naturæ debemus esse grati nostris benefactoribus, & benemeritis de nobis. ergo non committitur Simonia exhibendo huiusmodi signa gratitudinis. Ita *Nauarr. lib.* 5. *consiliorum consilio* 81. *de Simonia, Vgol. tab.* 1. *cap.* 57. *num.* 2. *Azor. & aly.*

Tertiò, non committi Simoniam tradendo aliquid alteri ex gratitudine, seu in remunerationem obsequiorum, vt si Prælatus beneficia conferat iis, qui de ipso bene meriti sunt. Ita *Vgolin. tab.* 1. *cap.* 8. §. 4. *Nauarr. cap.* 23. *num.* 106. *versic. ad* 4. *Summa Corona fol.* 79. *ad finem, & Lazarius de Simon. num.* 7. vbi addit ex sententia S. Thomæ non committi Simoniam ab eo, qui confert alteri beneficium, vt se liberet ob obligatione gratitudinis, qua tenetur erga illum; nam remissio istius obligationis non habet vim pretij, & quod titulo gratitudinis datur, liberaliter datur.

Obiicies primò, tradens beneficium, vel rem aliam spiritualem beneficiario, à quo temporale acceperat, obtinet remissionem obligationis antidoralis, quam erga beneficiarium contraxerat; sed obligatio antidoralis est pretio æstimabilis, sicut est remissio debiti. ergo obtinet aliquid pretio æstimabile, sed obtinens pretio æstimabile pro re spirituali, committit Simoniam. ergo committit Simoniam.

Respondeo remissionem, seu extinctionem obligationis antidoralis non habere rationem pretij, nec esse pretio æstimabilem. quia sicut ipsa antidoralis obligatio, quæ consurgit ex largitione doni non est pretio æstimabilis, sed naturaliter, & necessario consequitur ipsam largitionem, ita remissio, seu extinctio obligationis antidoralis necessario consequitur ipsam muneris traditionem factam ob gratitudinem; & sicut ipsa obligatio antidoralis non contrahitur voluntarie voluntate distincta ab acceptatione beneficij; ita neque illius remissio obtinetur voluntate distincta ab acceptatione muneris, sed ipsamet acceptatione muneris tollitur, Vide dicenda *num.* 5.

Obiicies secundò, recognitio seu remuneratio non videtur licita, & ordinata, nisi sit proportionata beneficio accepto, sed res spiritualis non est proportionata rei temporali; nam res spiritualis longè excedit rem temporalem, & obligationem antidoralem; ergo traditio rei spiritualis in recognitionem rei temporalis non est licita, & ordinata. Confirmatur, quia tradens rem spiritualem in recognitionem rei temporalis videtur conferre, commensurare, & quasi adæquare spiritualia cum temporalibus.

Respondeo recognitionem, seu remunerationem esse licitam, & ordinatam, etiamsi donum longè præstantius munere accepto tribuatur. Ratio est, tum quia pauperes, & Religiosi orationes fundunt pro benefactoribus eleemosynas tribuentibus; quod non damnatur, tum quia gratitudo non tam penditur, & mensuratur ex dono ipso accepto, quam ex affectu, vt benè *D. Thom.* 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 5. *ad* 6. consequenter tribui potest munus in recognitionem doni accepti longè præstantius ipso dono. tum quia tradens temporale in recognitionem rei spiritualis gratis acceptæ, nullam committit inordinationem, per se loquendo; non enim confert temporale tamquam pretium, vel mensuram rei spiritualis, sed vt quid commensuratum affectui, & voluntati illius, qui rem spiritualem contulit, & si in hac parte excedit, liberalitatem exercet, non titulum antidoralis obligationis: Hinc etiam patet responsio ad confirmationem. non enim confertur res spiritualis cum temporali; sed affectus cum affectu.

3 Sed modò dubium est primo, vtrum possit quis tradere aliquod donum, vel obsequium, sperans, seu intendens obligationem antidoralem, seu aliquid spirituale ex gratitudine obtinendum.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia qui post acceptum liberaliter temporale donum, tradit spirituale intentione adimplendi antidoralem obligationem, non committit Simoniam, etiamsi verbis exprimat, se hoc facere ad extinguendum obligationem, nihil enim indebitum facit, vel petit, cum extinctio antidoralis obligationis consequatur largitionem factam in remunerationem; consequenter nihil petitur quod de iure non insit, & quod sit pretio æstimabile. ergo neque Simoniam committit, qui temporale tradit, vel facit intendens antidoralem obligationem. tum quia non intendit aliquid illicitum, sed intendit id quod naturaliter, & necessario consequitur ex traditione doni, seu beneficij. nam obligatio gratitudinis necessariò consurgit, & intrinsecè sequitur ex collatione doni & beneficij. consequenter si beneficium, seu obsequium, quod confertur, est honestum, etiam gratitudo honesta erit; consequenter etiam honesta erit intentio; nam talis est intentio, quale est obiectum. Ita communiter Doctores, teste *Suarez cap.* 45. *num.* 4.

4 Hinc patet primò quid dicendum sit de illis, qui aliquid conferunt intendentes beneuolentiam, vel amicitiam. eadem enim ratio militare videtur de beneuolentia, seu amicitia, & de gratitudine, seu obligatione antidorali, collationem enim beneficij necessario sequitur beneuolentia ex natura rei.

5 Secundò patet, quid dicendum sit de illis, qui post acceptum gratis, & liberaliter donum, ex quo antidoralis obligatio consecuta fuit, tradunt beneficium, vel quid aliud spirituale intentione adimplendi suam obligationem, etiam si talem intentionem verbis exprimant, aut etiam abjis, qui dona contulerunt, petant remissionem obliga

obligationis. Ratio est, quia non petunt indebitum, sed id, quod naturaliter consequitur ex donatione in recognitionem facta. Sicut enim ex beneficio, seu obsequio naturaliter consurgit obligatio antidoralis: ita hæc extinguitur collatione muneris sufficientis,& competentis pro ratione obligationis, & personæ. consequenter non petitur indebitum, sed id, quod inest; expressio autem illius, quod inest; non inducit Simoniam. Et licet ab alio petatur remissio, tamen nihil ab eo petitur pretio æstimabile, sed id quod inest. Ita *Nauarr. cap. 23. num. 106. Suarez num. 13. Filiucius num. 25.* & alij.

Dices dona spiritualia sunt gratis conferenda; sicut enim gratis omnino accepta sunt, ita omnino gratis conferri debent, iuxta illud, *gratis accepistis, gratis date.* quod autem datur ad extinguendam antidoralem obligationem, non gratis datur.

Respondeo gratis dari, quia non datur ex obligatione iustitiæ; donum enim gratuitum rependitur, non tamquam debitum ex iustitia, neque vt quid commensuratum rei acceptæ, sed ad obtinendam remissionem obligationis gratitudinis, quæ naturaliter consequitur.

6 Secundò dubium est, vtrum tradens aliquid temporale, intentione, vt sibi aliquid spirituale conferatur titulo gratitudinis, Simoniam committat, si ab eo, cui temporale donum tradit, petat gratitudinem, seu gratum animum, vel recognitionem suæ obligationis naturalis.

Respondeo negatiuè cum *Suarez num. 8. & Filiucio num. 22.* Ratio est, tum quia non petit indebitum; sed id, quod inest seu accessoriè consequitur collationem beneficij, expressio autem illius, quod inest, non facit Simoniam: tum quia licitum est ab alio petere, quod alter ex naturali obligatione præstare tenetur; alter autem tenetur esse gratus, tum quia in mutuo non committitur vsura petendo gratitudinem, seu debitum gratitudinis præcisè; ergo neque committitur Simonia, dum in traditione rei temporalis petitur gratitudo, seu recognitio obligationis antidoralis: tum quia experientia cernimus eos, qui tradunt pauperibus eleemosynam, frequenter ab ipsis petere, vt gratitudinis signum orando pro se præbeant, & Religiosi viri benefactoribus sæpius pollicentur, se gratos fore in suis orationibus, ergo. Ex quo patet à fortiori Simoniam non committi, dum tradita gratis re temporali, petitur executio, & adimpletio obligationis antidoralis. Ratio est, tum quia non commutatur temporale pro spirituali; cum temporale iam gratis collatum sit: tum quia sicut peti potest aliud donum, ex liberalitate conferendum, ita executio obligationis antidoralis.

Obserua tamen cauendum esse ab huiusmodi petitionibus, saltem ante collationem doni, vel obsequij, quia aliunde fieri potest vt peccatum in hac re committatur, tum ratione scandali, quia alij suspicari fortè possent peti tamquam pretium, & iniri conuentionem, & pactionem, quam iura præsertim in beneficiis vetant, tum ratione periculi committendi Simoniam, quia fieri poterat, vt petant tamquam debitum, & obligationem alteri imponant.

7 Tertiò, dubium est, vtrum Simonia committatur deducendo in pactum antidoralem obligationem, vt si aliquid spirituale tradatur cum pacto, vt recipiens sit gratus, vel cum pacto, vt antidoralem obligationem adimpleat.

Respondeo, Simoniam committi. Ratio est, tum quia in mutuo committitur vsura deducendo in pactum huiusmodi obligationem; ergo etiam Simonia committitur in traditione, vel promissione rei spiritualis pro temporali, vel è contra: tum quia Simonia committitur dum pro re spirituali imponitur onus pretio æstimabile. Obligatio autem antidoralis in pactum deducta est pretio æstimabilis, quia præter obligationem antidoralem, & generalem additur noua specialis, & ciuilis obligatio. Ita communiter Doctores.

Et hoc maximè valet in beneficiis, in quibus omnis pactio, & conuentio, iure Ecclesiastico vetatur, vt alibi probaui.

Dices, non committitur Simonia, dum initur pactum, in quo id tantum exprimitur, quod de iure inest. Ob id in cap. Ex insinuatione de Simonia, habetur conditionem obtinendi vltimum locum in Choro non fuisse simoniacam, quia erat de re, quæ per se inerat, sed antidoralis obligatio de se inest collationi doni, seu obsequij: ergo in pactum deduci potest, ergo non committitur Simonia tradendo rem temporalem, vel spiritualem cum pacto vt alter sit gratus, seu remaneat obligatus obligatione antidorali, seu obligationem antidoralem adimpleat.

Respondeo, deducendo in pactum obligationem antidoralem, seu remunerationem, non solum exprimi id, quod inest, sed nouam induci obligationem, quæ ex pacto consurgit. consequenter obligationi naturali gratitudinis additur obligatio iustitiæ, quæ pretio æstimabilis est.

Ex quo patet Simoniam committi, dum quis aliquid spirituale tradit alteri cum pacto, vt obsequium sibi præstet, vel rem pretio æstimabilem præbeat, vel agat, & hoc verum est, etiamsi dicat se hoc postulare solum ex beneuolentiâ, seu liberalitate illius, cui rem spiritualem tradit, vt si dicat, liberaliter trado tibi hanc rem spiritualem, si tu rem aliquam temporalem liberaliter promittas. Ratio est, quia in pactum deducit obligationem, & falsa est illa propositio, qua indicat se liberaliter tradere, & liberale donum exigere, cum ineat contractum onerosum, & re ipsa non donet, sed vendat. Sicut si ego dicerem, dono tibi liberaliter hunc torquem, si tu mihi liberaliter dones vestem, aliàs ego non donabo, perspicuum est me verbis solum donare, sed re ipsa vendere, seu permutare.

PVNCTVM II.

Vtrum titulo sustentationis aliquid tradi, vel accipi possit absque Simonia.

1 *Sustentationis titulus excusare solet à Simonia.*
2 *Sustentatio in pactum deduci potest absque Simonia.*
3 *Sustentationis excessus iniustitiam continet.*

VNICA PROPOSITIO.

1 NOn committitur Simonia dum pro obligatione actionis spiritualis accipitur aliquid titulo sustentationis. Ratio est, tum quia Simonia committitur, dum pro re spirituali accipitur aliquid temporale indebitum; accipiendo autem aliquid titulo sustentationis pro re spirituali, non accipitur aliquid indebitum, cum sustentatio iure naturæ debeatur, & dignus sit operarius cibo suo *Matth. 10.* & qui altari seruit, de altari viuere debeat, *ad Romanos 15. Corinth. 9. 1. Timot. 5.* tum quia, qui negotia alterius gerit, potest sustentationem ab eo exigere, tum quia Sacerdotes apud Ægyptios publicis sumptibus alebantur, *Genesis 47.* Ergo signum est Simoniam non committi accipiendo aliquid in sustentationem pro actione spirituali, & supernaturali. Ita Doctores fere communiter, quamuis *Azor. 3. parte lib. 12. cap. 3. quæsito 6.* & alij ex parte dissentiant, dum Sacerdos aliunde habet, ex quo viuere valeat.

Hinc patet, quo pacto excusentur Ministri Ecclesiastici accipientes pias oblationes, vel alia stipendia ex consuetudine, vel legibus Ecclesiæ, præscribentibus aliquid dari pro certis muneribus. Hæc enim non dantur tamquam pretium rei spiritualis, sed in stipendium, seu sustentationem. Ita *Valentia tom. 3. disp. 6. quæst. 16. puncto 3. colum. 2* & alij Doctores communiter.

Obiicies primò, Sacerdotes vt plurimum aliunde habent, quo ali possint: ergo non possunt quicquam pro actione sacra recipere.

Respondeo, per accidens esse, quod Sacerdotes aliunde habeant; neque hoc obesse debet Sacerdoti, ne recipiat id, quod sibi ex natura rei debetur, cum nemo, etiam diues, suis stipendiis militare teneatur, vt benè *Suarez cap. 45. num. 7. Reginaldus lib. 23. num. 117. Valentia* loco statim citando; aliunde tamen peccare potest, vt si ex officio ministrare teneatur, & ratione officij alios redditus habeat. Tunc enim peccat contra iustitiam, cum accipiat indebitum, vt benè *Valentia puncto 3. vers. quoad etiam, & Suarez cap. 47.* nisi forte redditus adeo tenues sint, vt non sufficiant ad sustinenda onera personæ, status, & officij.

Obiicies secundò, qui spiritualia non gratis ministrat Simoniam committit; sed qui pretium in sustentationem accipit pro spiritualibus, non ministrat gratis spiritualia: ergo Simoniam committit.

Respondeo, negando minorem propositionem; nam dicitur gratis ministrare, quatenus non accipit indebitum, cum non recipiat aliquid tamquam pretium sacri ministerij, sed ad sustentationem, quæ iure debetur.

2 Obiicies tertiò, si non committitur Simonia accipiendo aliquid titulo sustentationis, sequeretur hanc sustentationem in pactum deduci posse; nam quod exigi potest, in pactum deduci potest; sed falsum est ex *S. Thom. 2.2. quæst. 100. art. 3. ad 2. Caiet.* ibidem, Syluestro, & aliis, sustentationem in pactum deduci posse; ergo falsum etiam est aliquid accipi posse titulo sustentationis.

Respondeo cum *Nauarro cap. 23. num. 106. Soto lib. 9. de iust. quæst. 6. art. 2. Valentia puncto 3. col. 3. vers. ad secundam. Suarez cap. 46. num. 4. Redoano 2. par. cap. 27.* & aliis, huiusmodi sustentationem deduci posse in pactum: tum quia quilibet in pactum adducere potest, quod sibi iure naturæ debetur; non enim petit indebitum. tum quia iuxta eundem Caietanum exigi potest stipendium titulo sustentationis, quod taxatum fuit à Prælato, etiamsi Sacerdos diues sit: ergo etiam exigi potest, dum à Prælato taxatum non fuit, hoc enim rei naturam non mutat, nec tollit ius Sacerdotis, & sicut huiusmodi stipendium à Superiore taxari potest; ita etiam à partibus; modo non adsit prohibitio, vel excessus.

3 Ob id cauere debet Sacerdos, ne plus exigat pro sustentatione, quàm ferat ratio laboris, & operis, quia excessus non est illi debitus: accipiens autem indebitum iniustitiam committit. Immo incurrit suspicionem Simoniæ, quia præsumitur accipere tamquam pretium rei spiritualis, vt benè *S. Thom. 2.2. quæst. 100. art. 3 ad 3. & art. 5. ad 2. Suarez cap. 46. num. 9 & cap. 47. num. 5. & sequentibus, Filiucius tract. 45. cap. 10 quæsito 7. num 18. & seq.* quamquam re vera in foro conscientiæ non est reus Simoniæ, sed iniustitiæ, si non accipiat tamquam pretium operis, sed titulo sustentationis, & stipendij. Ideo ad vitandam Simoniæ suspicionem Sacerdos, dum pactum init, significare debet se pactum de stipendio sibi tradendo inire, non pro re sacra; sed pro necessaria sustentatione.

An autem superior taxare, & determinare possit quantitatem stipendij, ita vt nec maius accipiatur, nec minus tradatur, explicaui *in tractatu de Sacramentis* & videri potest *Suarez cap. 46. num. 14.* cum aliis Doctoribus quos retuli *de Sacramentis disp. 4. quæst. vlt. puncto 8.*

Obiicies 4. plures extant Canones in quibus generaliter interdictum est omne pactum in spiritualibus *cap. vlt. de pactis c. ap. Tua nos de Simon. & cap. Quæsitum de rerum permut.* ergo nihil exigi, vel in pactum deduci potest, etiam titulo sustentationis.

Responderi potest primò, in præfatis textibus non comprehendi sustentationem, quæ iure naturæ debetur.

Secundò, hinc colligi solum id vetitum aliàs fuisse iure canonico: consequenter Simoniam fuisse iuris humani; huic tamen iuri in quibusdam rebus, & functionibus contraria consuetudo derogauit, Prælatis scientibus, & conniuentibus ex *Soto lib. 9. de iust. quæst. 6. art. 1. Lessio lib. 2. cap. 35. dub. 8. num. 49. Suarez cap. 47. num. 6. & seq. & cap. 48.* & aliis, quos in simili retuli de acceptis ob ingressum in Religionem.

PVNCTVM III.

Vtrum pro labore extrinseco aliquid tradi, vel accipi possit absque labe Simoniæ.

1 *Labor extrinsecus actioni spirituali est materia Simoniæ.*
2 *Labor extrinsecus, seu per accidens coniunctus non est materia Simoniæ.*
3 *Cantus Missæ adiunctus non est materia Simoniæ.*
4 *Labor extrinsecus, quinam dicendus sit.*
5 *Defatigatio, & molestia percepta ex magna contentione virium, vocis, vel animi non est materia Simoniæ.*
6 *Concionator non incurrit Simoniam suscipiendo aliquid pro magna contentione vocis, & animi, aut pro labore, & studio.*
7 *Iter occasione rei spiritualis susceptum non videtur materia Simoniæ.*
8 *Obligatio manendi in aliquo loco, vel celebrandi tali hora non est materia Simoniæ.*
9 *Locatio operarum, seu obligatio exercendi spiritualia, videtur pretio æstimabilis, consequenter excusare solet à Simonia.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Committitur Simonia accipiendo aliquid pro labore intrinseco actioni spirituali. Ratio est, tum quia labor iste non distinguitur ab ipsa actione sacra, sed vnum opus componit, quod totum sacrum est: consequenter tamquam sacrum tractandum est: tum quia labor operis non est dignus alia æstimatione, quàm ipsum opus, cum intrinsecè coniunctus sit ipsimet operi; sed ipsum opus non habet æstimationem, cum sit aliquid spirituale, & sacrum: ergo neque illam habet labor intrinsecè coniunctus operi sacro, & spirituali; tum quia ad hoc maximè facit regula Vrbani in *cap. Si quis obiecerit 1. q. 3.* vbi dicitur, *Qui horum alterum vendiderit, sine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit.* Ergo qui vendit laborem, sine quo opus sacrum, & spirituale non fit, nõ censetur derelinquere opus spirituale inuenditum. consequenter Simoniam committit. Ita *Nauarr. cap. 23. num. 101. & 102. Victoria in relect. de Simon. par. 1. num. 20. Sotus lib. 9. de iust. quæst. 6. art. 1. Valentia tom. 3. disp. 6. quæst. 16. punct. 2. v. 1. Nihilominus, Reginald. lib. 23. n. 139. Cai. verbo Simon. reg. 5.* & alij communiter, Contra *Adrianum Quodlibeto 9. Maicrem in 4. dist. 25. quæst. 6.* & alios.

2 Dixi in propositione, *accipiendo aliquid pro labore intrinseco actioni spirituali*; nam si non accipitur pro labore intrinseco, sed pro extrinseco, seu per accidens adiuncto operi sacro, vel spirituali, non committitur Simonia. Ratio est, quia huiusmodi labor in se est aliquid temporale, & pretio æstimabile, neque existimationem, & valorem amittit ob coniunctionem ad opus spirituale, cum ei per accidens, & extrinsecè adiunctus sit, vt suppono: tum quia in *Concilio Agathen. cap. 36.* dicitur Clericis reddenda esse stipendia sanctis laboribus debita secundum seruitij sui debitum, *cap. vlt. 21. quæst. 2.* sed stipendium non debetur ratione operis spiritualis; ergo debetur ratione laboris extrinseci, & per accidens adiuncti: tum quia Cantor aliquid exigens pro cantu in Missa, vel diuinis officiis, excusari solet à Simoniæ labe ex *Suarez cap. 21. num. 15. Lessio dub. 8. num. 45. Valentia,* & aliis.

3 Sed ratio cur excusetur est, quia labor, & artificiosus canendi modus per accidens coniunctus est celebrationi Missæ, vel diuinorum Officiorum; ergo non committitur Simonia exigendo aliquid pro labore extrinseco, seu per accidens coniuncto operi sacro. Et hoc verum arbitror,

arbitror, siue labor extrinsecus præcedat opus, siue comitetur. Eadem enim ratio militat. Ita sentire videntur Doctores ferè communiter.

4 Sed modo dubium est, quisnam labor dicendus sit extrinsecus, seu per accidens coniunctus operi sacro.

Respondeo illum dici extrinsecum, & per accidens coniunctum, sine quo tale opus fieri potest.

Hinc sequitur 1. Simoniam committi à celebrante accipiendo aliquid pro labore consistente in ipsa verborum sacrorum pronunciatione, motione membrorum, vel interna attentione, vel etiam externa circumspectione, qua Diuina Officia decore persolui curantur. Ratio est, quia præfatus labor intrinsecè coniunctus est cum huiusmodi actionibus sacris, nec ab ipsis separari potest. Ita intelligendum censeo *S. Thomam in 4. distinct.25.quæst.3.art.2. Durandum ibidem quæst.3.num.10. Caietanum 2.2.q.100. art. 3. Syluestrum verb. Simonia quæsito 9.* & alios, asserentes Simoniam committi accipiendo pecuniam pro labore, quo sacra peraguntur.

5 Secundò sequitur Simoniam non committi accipiendo aliquid pro defatigatione, & molestia, quæ percipitur ex magna contentione animi, virium, vocis, & similium causarum; nam huiusmodi labor per accidens coniunctus est actioni sacræ, & hoc pacto intelligendos arbitror *Adrianum quodlib.9.art.1. Bonauenturam in 4. dist. art.1. q.4.in fine*; & quamplures alios asserentes licitum esse pretium accipere pro labore in faciendo Sacro, in baptizando, confirmando, ordinando, orando, &c. Et hoc probabiliter ampliandum censeo, etiamsi præfata defatigatio proueniat ex conditione, & circumstantia personæ, vt si orans sit senex, infirmus, delicatæ complexionis, ita vt grauem patiatur molestiam ex tali actione. Ratio est, quia molestia, & defatigatio ex sua natura pretio æstimabilis est, nec suam æstimationem amittit ob circumstantiam, seu qualitatem subiecti. Contrarium docent *Suarez tract.1.de relig.lib.4.cap.21.num.7.& 11. Filiucius tract.45.cap.4.quæsito 11.num.45.* & alij, quorum rationes afferam, & soluam in obiectionibus, quamquam ipsorum opinio tutior est, & in praxi consulenda.

6 Tertio sequitur Simoniam non committi à Concionatore, qui magna animi, & vocis contentione concionatur, ob idque valde defatigatur. Contrarium docent Suarez, & Filiucius locis citatis, quorum opinionem in praxi consulerem saltem ante factum.

Idem dicendum arbitror de labore, & studio, quod Concionator in paranda concione adhibet; est enim actio naturalis, & ex sua natura pretio æstimabilis, nec valorem & æstimationem suam amittit ob respectum, & ordinem ad concionem. Contrarium docet *Suarez lib.4. cap.21. num. 15. Filiucius loco cit. num.48.* asserentes Concionatorem non solum non posse pro concione pretium sumere, verum neque pro studio eius vel pro labore mandandi memoriæ concionem, vel pro lassitudine in ea facienda: existimant enim pretium accipi non posse, non solum pro labore, & opera intrinseca actui; verum neque pro aliis laboribus per se necessariis ad tale ministerium sacrum, prout ab hominibus moraliter exerceri potest.

Quartò sequitur Sacerdotem accipientem pecuniam pro labore, & defatigatione in canenda alta voce Missa, probabiliter excusari posse à labe Simoniæ, vt patet ratione sæpiùs allata, quamuis contrarium sentiat *Suarez loco citato num.15.* cuius sententiam in praxi consulendam censeo.

7 Quintò non committi Simoniam accipiendo pretium pro longo itinere, quod Sacerdos suscepit causa celebrandæ Missæ; hoc enim opus extrinsecum est celebrationi; ita communiter Doctores. Idem cum proportione dicendum videtur, si breue iter suscipiatur, susceptio enim itineris est res naturalis pretio æstimabilis; quia tamen modicus est labor, suspicio Simoniæ incurreretur aliquid accipiendo pro breui, & modico itinere, quia præsumeretur accipi pro ipsa Missæ celebratione.

8 Sextò non committi Simoniam accipiendo aliquid pro obligatione manendi in tali loco, celebrandi tali hora & similibus. Hæc enim sunt extrinseca celebrationi Missæ, & pretio digna sunt. *Ita Suarez num. 17. Filiucius num.49.* & alij communiter.

9 Septimò sequitur probabiliter ab aliquibus sustineri, pretium accipi posse pro locatione operarum, seu pro obligatione exercendi spiritualia (non quatenus dicit ordinem ad spiritualia vt sic; tunc enim res spiritualis, vel esset res vendita, vel ratio vendendi.) Ita *Caietanus verbo Simon. reg.4. Nauar. cap.23. num. 102. Lessius lib. 2. cap.35. dub.8. num.45.* & alij. Ratio est, tum quia obligatio est aliquid distinctũ ab actione ipsa spirituali. Tum quia hac ratione excusari possunt capitula, & conuentus Ecclesiarum, qui pretio suscipiunt onus celebrandi singulis annis anniuersaria, vel certa Officia; tum quia licet in mutuo nihil accipi possit, tamen pro obligatione ad mutuandum accipi potest, cum huiusmodi obligatio pretio æstimabilis sit: ergo etiam licet nihil accipi possit pro actione spirituali; tamen pro obligatione illius exercendæ accipi potest. Tutior tamen modus, & in praxi consulendus est, vt pecunia non accipiatur pro ipsa obligatione, sed titulo sustentationis; vt constat ex dictis in præcedenti puncto.

Obiicies primò cum Suarez, & Filiucio contra dicta in solutione istius dubij, non plus æstimatur opera nobilis viri fodientis terram, quam rustici hominis, etiamsi vir nobilis maiorem impendat laborem, quam rusticus, ergo maior, vel minor defatigatio, seu labor non auget, vel minuit pretium, saltem dum labor operis prouenit ex parte subiecti.

Respondeo negando non plus æstimari operam viri nobilis, quàm rustici, æquale opus præstantis, cum inæquali labore, si æstimatio ex omnibus circumstantiis desumatur. Ratio autem cur aliquando æqualiter æstimetur, est, quia emptor in constituendo pretio non habet rationem omnium circumstantiarum, sed operis, quatenus sibi profuturum est, parum autem illi refert, opus præstitum esse cum maiori, vel cum minori defatigatione, & labore.

Obiicies secundò cum eodem *Suarez num. 14.* Si pro quolibet labore extrinseco accipi posset pecunia absque labe Simoniæ, sequeretur Iudicem Ecclesiasticum, qui pro sententia ferenda, seu actu iudiciali pecuniam accipere non potest, posse accipere pro studio, pro labore videndi processum, audiendi partes extra iudicium, & similia, quæ ad illud munus necessaria sunt; sed hoc est falsum, alioquin semper excusari possent Iudices, quod non est admittendum. Ergo etiam falsum est accipi posse pecuniam pro labore extrinseco actioni spirituali, quoties labor ille moraliter necessarius est ad talem actionem, & ministerium.

Respondeo non esse parem rationem, quia Iudex Ecclesiasticus, dum prohibetur quicquam accipere pro sententia regulariter loquendo, præsumitur etiam tacitè prohiberi quicquam accipere pro actibus præuiis, & prærequisitis, etiamsi tales actus suam habeant æstimationem, & valorem. Dum verò vetitum est quicquam accipere pro actu spirituali, non est interdictum aliquid accipere pro opere, & labore, illi extrinseco, qui secundum se dignus est pretio, nec æstimationem amittit ob coniunctionem ad spirituale; sicut ratio sacri in vase non potest existere sine subiecto, tamen ipsum subiectum non amittit æstimationem ob coniunctionem, & connexionem, quam habet cum re sacra, si subiectum per se, & ratione materiæ spectetur.

*

PVNCTVM IV.

Vtrum titulo priuationis libertatis, vel alterius commodi temporalis aliquid tradi, vel accipi possit absque culpa Simoniæ.

1 *Priuatio libertatis, vel commoditatis excusare solet à Simonia.*

2 *Lucrum cessans, vel damnum emergens excusat à Simonia.*

VNICA PROPOSITIO.

1 NOn committitur Simonia, per se loquendo, accipiendo aliquid titulo priuationis libertatis ad alia opera vtilia, quæ quis eo tempore præstitisset. Ratio est, tum quia priuatio huiusmodi libertatis est pretio æstimabilis. ergo aliquid pro ipsa accipi potest, habita ratione commodi, quod verosimiliter capere potuisset, si se tali obligatione non obstrinxisset. Tum quia in mutuo accipi potest pretium titulo lucri cessantis, vel damni emergentis. Ergo etiam in obligatione, quam sibi imponit ad opus spirituale peragendum. Ita *Caiet. 2. 2. quæst. 100. art. 3. & in Sum. verb. Simon. regul. 4. Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 8. numero 45.*

2 Hac de causa *Nauar. cap. 23. num. 106. Suarez cap. 53. num. 17. Filiucius cap. 12. quæsito 7. numero 12. Lessius.* & alij excusant à Simonia eum, qui pecuniam accipit, non simpliciter vt procuret alteri beneficium; sed habita ratione laboris in scribendo, iter peragendo, in expensis faciendis, in priuatione lucri, & commodi temporalis, quo se ea de causa priuat, & similibus. Hæc enim sunt pretio æstimabilia; non tamen habenda est ratio ad ipsum beneficium, seu ad fœlicem exitum, seu ad beneficij pinguedinem, & opimitatem, quia pretium traderetur pro beneficio: nam ipsum beneficium esset ratio traditionis pretij, & procuratio beneficij æstimaretur ratione beneficij, hoc autem simoniacum est. Ideò Doctores communiter asserunt Simoniam committi, dum quis pecuniam alteri tradit, vt sibi beneficium procuret; tunc enim pecunia traditur, non pro labore secundum se, sed pro labore procurandi, quatenus vtilis est ad obtinendum beneficium; & ratione beneficij pluris æstimatur. Ita *Syluester verbo Simonia quæsito 6. Nauar. in Manual. cap. 23. num. 106. vers. ad 5. Angelus verbo Simonia 1. num. 7. Suarez & Filiucius locis citatis,* & alij communiter, *teste Lessio numero 46.*

An autem licitum sit aliquid accipere pro iactura, & incommodo, quod quis patitur in temporalibus ob actionem spiritualem factam in alterius gratiam, patet ex supradictis *puncto 15. num.* 8. dum loquerer de Parocho concedente licentiam.

PVNCTVM V.

Vtrum titulus redimendæ vexationis excuset à crimine Simoniæ tradentem aliquid temporale.

1 *Vexatio iniusta excusat à Simonia tradentem pecuniam ad illam tollendam.*

2 *Vexatio iniusta non excusat à Simonia, dum pro ipsa tollenda traditur res spiritualis.*

3 *Vexatio iusta in re spirituali non excusat à Simonia tradentem pecuniam ad ipsam tollendam.*

4 *Vexatio in beneficiis illata ab eo, qui prodesse potest, non excusat tradentem pecuniam ad ipsam tollendam.*

5 *Vexatio iniusta qua de causa excusat à Simonia, non vero iusta.*

6 *Simonia non committitur tradendo pecuniam subornanti Electores.*

7 *Simonia non committitur tradendo pecuniam illi, qui per vim impedit meum concursum in beneficio.*

8 *Possessio beneficij an sit materia Simoniæ.*

9 *Testi pecuniam tradens pro dicenda veritate, Simoniam non committit.*

10 *Vexatio iniusta inferendis, vel auferendis censuris redimi potest absque Simonia.*

11 *Electoribus volentibus indignum eligere, aut iniquè impedientibus tradi potest pecunia, vt detrahatur ab indignis, vel tollatur impedimentum iniquum.*

12 *Electoribus volentibus hæreticum, vel schismaticum, seu indignum eligere, tradi potest pecunia, ne illum eligant: secus si pecunia tradatur, vt dignus, vel dignior eligatur.*

13 *Eucharistiam, vel Reliquias conculcare volenti tradi potest pecunia, ne illas conculcet.*

14 *Reliquiæ extrahi possunt è manibus infidelium tradita pecunia.*

15 *Subornatio elidi non potest alia subornatione.*

VNICA PROPOSITIO.

1 INiusta vexatio excusat à labe Simoniæ, dum pecunia traditur ad tollendam ipsam iniustam vexationem, quam quis patitur circa rem spiritualem. Ratio est, tum quia sic colligitur ex cap. Dilectus de Simon. Tum quia temporale traditur pro temporali, non pro spirituali; ipsa enim vexatio est temporale impedimentum. Simonia autem non committitur, dum temporale traditur pro temporali.

2 Hoc tamen intelligitur, & limitatur primò, modò res, quæ traditur ad tollendam iniustam vexationem, non sit res spiritualis; sed temporalis; cum enim vexatio iniusta sit impedimentum temporale, non potest redimi re spirituali, quamobrem si quis iniquè vexetur in pingui beneficio, & tenue beneficium, vel officium Ecclesiasticæ iurisdictionis vexatori tradat, promittat, vel procuret, aut iuri spirituali cedat, Simoniam committit, quia cedit, tradit, vel promittit rem spiritualem pro temporali, vt benè *Suarez cap. 50. num. 14.*

3 Secundò intelligitur, & limitatur, modò vexatio sit iniusta, vel vt alij loquuntur, vt sit vexatio de facto, non de iure; hoc enim probat ratio allata in propositione; secus si vexatio iusta sit; tunc enim non licet media pecunia tollere vexationem, qua parte iusta est; quia pecunia tradi videretur pro acquirenda re spirituali, cuius acquisitionem impedit vexatio. Quamuis enim pecunia immediatè tradatur pro vexatione; mediatè tamen traditur pro ipsa re spirituali, ad quam paratur via media pecunia, & moraliter loquendo tradi censetur pro ipsa re spirituali. Ita *Glossa in cap. Dilectus de Simonia, Nauar. consil. 31. de Simonia. Redoanus 3. parte cap. 22. num. vlt. Suarez cap. 30. Reginaldus lib. 23. dub. 3. num. 124. & seqq. Azor. 3. parte lib. 12. c. 3.* & alij communiter.

4 Limitari solet tertiò in beneficiis, & officiis Ecclesiasticis, quoties vexatus tollere intendit vexationem illatam ab eo, qui obesse potest, & prodesse in tali materia. Tunc enim Simonia committitur iuxta communiorem Doctorum sententiam. Ideo si elector vexet me, eligendo indignum, Simoniam committo, redimendo talem vexationem. Rursus si ego præsentatus sim ad beneficium, vt Prælatus mihi beneficium conferat, & Prælatus iniustè nolit beneficium mihi conferre; Simoniæ reus efficior redimendo ab illo vexationem. Ratio est, tum quia non sunt facienda mala, vt caueantur nocumenta. tum quia paro mihi viam ad beneficium mediante pecunia, & remotio vexationis in hoc casu, nihil aliud est, quàm collatio beneficij; vexatio enim consistit in negatione electionis seu collationis, negatio autem non tollitur, nisi per cõtrarium actum. tum quia sic colligitur ex cap. Sicut tuus de Simonia, vbi decernitur Simoniam commissam fuisse tradendo

dendo pecuniam Episcopo, qui quemdam electum ad beneficium nolebat confirmare, vt pecuniam extorqueret. Idem apertè constat ex *cap. Matthaus de Simon. & cap.* De hoc eodem tit. Tum quia communi vsu, & praxi Ecclesiæ, ac stylo Curiæ huiusmodi vexatio simoniaca censetur. Ergo ipsa simoniaca est. Nam communis vsus, & praxis legem explicat, vel eam inducit. Ita *Suarez cap.* 50. *num.* 28. *Filiucius tract.* 45. *cap.* 11. *quæsito* 3. *numero* 7. & alij communiter, teste *Lessio lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 18. *num.* 106. qui tamen hoc intelligendum putant, modo vexator, qui prodesse potest, vexet, vt talis, seu formaliter, quatenus prodesse potest, seu quatenus habet ius, seu potestatem ad promouendum in ea re, in qua vexat. Hoc enim probant rationes allatæ. Si verò vexet solum quatenus id fieri posset, etiam à priuata persona non habente talem potestatem, vt si vexet infamando, aut subornando alios Electores, ne votum suum conferant, non videtur simoniacum redimere talem vexationem, quia non emitur electio, seu beneficium: sed desistentia ab iniuria inferenda, & perinde est, ac si vexatio fieret à persona distincta: per accidens enim est quod in eamdem personā cadat; & licet vexator occasionem inde arripiat, non solum desistendi ab iniqua vexatione, verum etiam cooperandi ad electionem, hoc etiam est per accidens respectu redimentis iniquam vexationem, qui iure suo vtitur, & vexationem solum remouere intendit præuia pecunia; intentio autem distinguit actiones, & maleficia. Ita *Suarez & Lessius* locis citatis.

Hanc tertiam limitationem in praxi sustinendam censeo: non quia sit Simonia contra ius diuinum; sed quia est, vel præsumitur Simonia ab Ecclesia. Quod sit, vel præsumatur Simonia ab Ecclesia, patet ex praxi, & textibus relatis ad probandam limitationem. Quod verò non sit Simonia contra ius diuinum, ratio est, tum quia pecunia non datur pro electione, vel collatione, sed pro deponendo prauo affectu, quod malum intrinsece non est. tum quia non est simoniacum conferre pecuniam Sacerdoti nolenti Baptismum conferre; ergo neque in hoc casu, cum par ratio videatur. tum quia in sententia ipsius Suarez, Lessij, & aliorum possum absque Simoniæ labe electori volenti eligere indignum ad beneficium, tradere pecuniā, ne indignum eligat, dum adsunt alij digni. Ergo etiam possum absque Simonia contra ius Diuinum Electori, volenti indignum eligere, me prætermisso, pecuniam tradere, non quidem vt me ipsum eligat, sed ne indignum eligat, vel vt desistat ab inferenda mihi iniuria. Ita *Adrianus quodlibeto* 9. *Nauar. cap.* 23. *numero* 102. *Valentia tomo* 3. *disput.* 6. *quæst.* 16. *punct.* 3. *vers. prima est, columna* 11. asserentes hanc in rigore non esse Simoniam coram Deo. Sed ab Ecclesia præsumi ob suspicionem, & speciem Simoniæ. Hinc patet responsio ad primas duas rationes.

Obiicies primò contra dicta in propositione, & in secunda limitatione, iniquus vexator peccat peccato Simoniæ accipiendo pecuniam, vt desistat à vexatione; ergo etiam eodem peccato peccat is, qui pecuniam vexatori tradit ad redimendam iniustam vexationem.

Respondeo vexatorem peccare peccato Simoniæ, si materia vexationis est res spiritualis, & pecuniam pro illo accipit, vt si iniustè denegabat absolutionem à censuris vel dispensationem in voto, vel iuramento, vel irregularitate, aut collationem ordinum, vel rem aliam spiritualem, & pecuniam accipit pro absolutione, vel dispensatione, vel collatione ordinū; vel alterius rei spiritualis: tūc enim simoniacus est, quia accipit temporale pro spirituali. Si vero accipit pro ipsamet desistentia à vexatione, nō committit culpam Simoniæ, sed iniustitiæ. Quod non committat culpam Simoniæ patet, quia non vendit quid spirituale, sed omissionem vexationis iniquæ, seu desistentiam à vexatione, quæ est quid temporale, & pretio æstimabile. Quod verò committat labem iniustitiæ, perspicuum est, quia pecuniam extorquet per iniuriam (suppono enim vexationem iniustam esse) ab eo, qui inuoluntarie, & coactus per iniuriam tradit; consequenter peccat contra iustitiam; consequenter etiam tenetur ad restitutionem, quia ex damno alteri illato per iniuriam nascitur obligatio restituendi.

Dices, in *cap. Dilectus filius* 1. *de Simon.* Pontifex decernit iniustum vexatorem, qui pecuniam acceperat, vt desisteret à vexatione, cogendum esse ad restitutionem, si non stetit promissis, ergo à contrario sensu cogendus non est ad restitutionem, si stetit promissis, & re ipsa cessauit ab iniqua vexatione.

Respondeo primò cum Glossa ibi in verb. promissionem, in eo textu deesse dictionem, *maximè*, quæ facit hunc sensum, vt vexator iniquus cogendus sit ad restitutionem, præsertim si non stetit promissioni de non vexando.

Respondeo secundò cum *Suarez num.* 16. Pontificem respondisse ad interrogata, interrogabatur enim, & querela apud illum interponebatur solum de non seruata promissione, & ipse respondet, promittentem cogendum esse ad restitutionem pecuniæ acceptæ, si constet non seruasse promissionem.

Obiicies secundò in cap. *Matthæus de Simon.* habetur Simoniam commissam fuisse; dum quidam electus fuerat à maiori parte, & suborta discordia tradita fuerat pecunia illis, qui causa discordiarum fuerant, vt contradictio conquiesceret, Ergo signum est Simoniam committi tradendo pecuniam ad redimendam vexationem, & tollendam discordiam, & contradictionem.

Respondeo Simoniam in eo casu commissam fuisse, quia vexatio non erat iniusta, seu quia pecunia tradita non fuerat pro vexatione circa electionem, sed pro confirmatione, quam electus prætendebat. Simoniacum autem est confirmationem pretio procurare. Ita Panormit. Innocentius, & alij communiter, teste *Suarez tom.* 1. *de relig. lib.* 4. *cap.* 50. *num.* 8.

Obiicies tertio, non committitur Simonia tradendo pecuniam pro redimenda iniusta vexatione. Ergo etiam non committitur tradendo pro redimenda iusta, cum par ratio videatur, & vtraque sit temporalis, vel nulla.

Respondeo negando consequentiam.

5 Ratio disparitatis est, quia tradens pecuniam ad tollendam iustam vexationem, pretio parat sibi viam ad rem spiritualem, & pecuniam tradit ad obtinendum ius, vel ad conseruandum ius, in quo vexatur, vel se vexandum timet. Pretio autem parans sibi viam ad consecutionem rei spiritualis, vel ad conseruationem, & firmitatem iuris spiritualis, simoniacus est. Propterea Simonia committitur ab eo, qui pecuniam tradit, ne priuetur beneficio à Prælato, qui eum iustè priuare potest, vel ne accusetur de crimine digno priuatione, modò pecuniam tradat præcisè, ne beneficio priuetur, vel ne lis iusta, vel dubia circa beneficium moueatur, vel ne alter se opponat, seu cōcurrat ad beneficium, aut ne defectus ætatis, aut irregularitatis, vel aliud canonicum impedimentum detegatur, & manifestetur, ex cuius manifestatione non promoueretur ad beneficium, vel ad ordinem, vt bene *Nauar. cap.* 39. *de Simon. Suarez cap.* 50. *Filiucius tract.* 45. *cap.* 11. *quæsito* 3. *num.* 6.

6 Ex dictis sequitur primo non committi Simoniam tradendo pecuniam subornanti, qui pecunia, vel importunis precibus corrumpit electores, ne me ipsum eligant; non enim datur pecunia, vt me ipsum eligat, sed ne damnum mihi inferat, vel ne corrumpat electores. Ita *Lessius lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 1. *numero* 108. *Valent.* 2. 2. *disput.* 6. *quæst.* 16. *puncto* 3. *Suarez. cap.* 50. *num.* 25. *Filiucius tract.* 45. *cap.* 11. *quæsito* 3. *ad finem contra Sotum lib.* 9. *de iust. quæst.* 6. *art.* 1. *ad* 5. & alios. Hoc tamen intelligendum est primò iuxta tradita in tertia limitatione, ne scilicet pecunia tradatur illi, qui non solum obesse, verum etiam prodesse potest in tali materia, habens potestatem ad eligendum

gendum

gendum, vel promouendum. Secundò, modò pecunia tradatur ſolum ad remouendam ſubornationem, ſeu vexationem iniuſtam. Secus ſi pecunia tradatur, vt ſubornator non ſolum deſiſtat à ſubornatione, & vexatione, verum etiam, vt electoribus ſuadeat, vel opem præſtet vt eligatur is, qui pecuniam tradit, aut quem ipſe intendit. tunc enim non ſolum redimitur ſubornatio, & vexatio, verum etiam emitur electio, vt benè *Suarez numero 26. & Filucius.*

7 Secundò ſequitur non committi Simoniam tradendo pecuniam illi, qui per vim, vel fraudem me detinet, ne concurram cum ipſius amico in petitione beneficij, aut qui me apud Epiſcopum infamat, ne beneficium mihi conferatur. Ratio eſt, quia pecunia traditur pro ceſſatione damni, & pro redemptione vexationis, quam alter mihi infert contra meam libertatem, & famam, ad quam ego habeo ius acquiſitum. Idem militare videtur, dum alter mihi obeſt precibus, vel muneribus peruertendo electores in me propenſos. Militat enim eadem ratio, cum non tradam pecuniam pro electione, ſed pro ceſſatione nocumenti, quod alter mihi ſine iuſta cauſa infert; ita *Leſſius num. 109. Suarez*, & alij locis citatis, Contra Sotum loco citato.

An autem is, qui precibus, vel muneribus peruertit Electores in me propenſos teneatur ad reſtitutionem damni. Leſſius loco citato putat non teneri, quia non peccat contra iuſtitiam, ſed contra charitatem. Verum, quid ego ſentiam conſtat ex regulis generalibus traditis de reſtit.

8 Tertio ſequitur iuxta ſententiam nonnullorum Doctorum non committi Simoniam tradendo pecuniam illi, qui iniuſtè impedit beneficij poſſeſſionem capi ab eo, qui habet ius ad illud per inſtitutionem, confirmationem, vel liberam electionem. Ratio eſt, tum quia ſic colligitur ex cap. Dilectus de Simon. tum quia non traditur pecunia pro re ſpirituali, nec redimitur aliquod ius ſpirituale; ſed factum temporale; nam poſſeſſio ſecundum ſe non eſt aliquid ſpirituale, ſed factum quoddam temporale, & eſt annexa ſpirituali, quatenus pendet ex titulo ſpirituali. Cum ergo titulus ſpiritualis iam plenè acquiſitus ſit per collationem, non intenditur poſſeſſio tamquam quid annexum rei ſpirituali, ſed per ſe, vt quid temporale eſt, & immediatè, ac per ſe debitum, cum ſupponatur titulus, ratione cuius debetur. Tum quia ſi poſt captam poſſeſſionem aliquis deturbet me à poſſeſſione beneficij, vel officij Eccleſiaſtici, poſſum ego pecunia redimere iniquam expulſionem, vt communiter fatentur Doctores; ergo etiam redimere poſſum iniquam vexationem, qua impedior capere poſſeſſionem beneficij, ad quod habeo ius certum, & non dubium, Tum quia non committo Simoniam redimendo fructus mei beneficij, quos alter mihi iniquè denegat, etiamſi fructus ſint annexi titulo ſpirituali, nam illos redimo ſecundum ſe, non quatenus ſunt annexi titulo ſpirituali, nec mihi in dubium reuocatur ius ipſum beneficij, vt ſuppono. Ergo pari ratione non committo Simoniam redimendo iniuſtam vexationem, qua iniuſtè impedior capere poſſeſſionem beneficij ad quod habeo ius certum, & non dubium. Ita *S. Thom. 2.2. quæſt. 100. art. 2. Caiet. de Simon. quæſt. 3. Nau. c. 23. numero 102. Leſſius cap. 35. dub. 28. numero 110. Suarez cap. 50. numero 31. Reginaldus lib. 23. cap. 11. dub. 3. numero 130. Filucius tract. 45. cap. 11. quæſito 4. numero 10.* & alij contra Sotum loco ſupracitato, *Redoanum parte 2. cap. 22. num. 2. Vgolinum tab. 1. cap. 9. §. 8. num. 5.* & alios, quorum opinionem ego in praxi conſulerem, dum pecunia traditur pro aſſequenda ipſa beneficij poſſeſſione. Ratio eſt, tum quia Eccleſia generaliter interdixit pacta, & conuentiones in beneficiis: tum quia poſſeſſio beneficij eſt annexa titulo ſpirituali, & ius beneficiarij firmatur magis, & roboratur poſſeſſione, vt ipſa docet experientia. Ob id multi Doctores putant beneficiarium non teneri ad penſum canonicarum precum ante captam beneficij poſſeſſionem, quia non habet ius certum. Tum quia *Vgolin. loco citato numero 6.* putat beneficiarium, expulſum à beneficio poſt captam poſſeſſionem, eſſe reum Simoniæ, ſi pretio redimat iniuſtam expulſionem (quamquam oppoſita ſententia in hoc caſu communior eſt, & probabilior, quia per iniquam expulſionem non fuerat diminutum ius, quod beneficiarius habebat in re, conſequenter nihil ſpirituale recuperatur, ſed ſola executio ſui iuris) ergo à fortiori, qui pretio procurat immitti in poſſeſſionem beneficij quam antea non ceperat, ſimoniacus eſt, niſi fortè id faciat ad redimendam iniquam vexationem iuxta ſupradicta.

9 Quartò ſequitur non committi Simoniam tradendo pecuniam teſti pro dicenda veritate, qui aliter non vult teſtari, quàm pretio accepto. Nam redimitur vexatio, ſeu impia obſtinatio teſtis nolentis alia ratione teſtari. Ita *Vgol. tab. 1. de Simon. cap. 53. §. 1. num. 2. Suarez de Simon. c. 53. num. 11.* & alij.

An autem teſtis, qui pecuniam accipit pro dicenda veritate, iniuſtitiam committat. Suarez loco citato affirmat & putat hanc eſſe communem Theologorum, & iuriſperitorum ſententiam. Verum quid ego in hac parte ſentiam docui de legibus *diſput. 10. quæſt. 3 puncto. 3. num. 17.* vbi oppoſitam ſententiam ſuſtinui cum Nauarro, Valentia, Banne, Vaſquez, & aliis.

10 Quintò non committi Simoniam tradendo pecuniam ad redimendam iniuſtam vexationem in ferendis cenſuris, vel in abſolutione impendenda, vt ſi excommunicatio iniuſtè feratur, aut abſolutio iniuſtè denegetur, aut per potentiam, & vim impediatur. Ratio eſt, quia pecunia non datur pro actu ſpirituali, ſed pro tollenda vexatione, & iniquo impedimento & iniuria, quod iure naturali, vel diuino vetitum non eſt, nec in iure canonico prohibitum inuenitur. *Ita Gloſſa in cap.* Ad aures, *& cap. Dilectus de Simon. Panormit. Ioann. Andreas, Felinus,* & alij ibidem, *Hoſtienſis, Vgo, Maior,* & alij, *quos citat & ſequitur Suarez cap. 50. ad finem num. 43. Contra Innocentium in c. Ad aures citato & Vgolinum tab. 1. cap. 45. §. 1. num. 5.*

11 Sexto colligitur ſolutio illius difficultatis, qua quæritur, vtrum Simonia committatur tradendo pecuniam electoribus beneficiorum Eccleſiaſticorum volentibus indignum eligere, aut iniquè impedientibus electionem fieri.

Ex dictis enim conſtat Simoniam non committi, quia pecunia non datur pro electione, ſeu exercitio ſpiritualis muneris, ſed vt voluntas electorum abſtrahatur ab obiectis indignis, aut minus dignis, vel vt tollatur vexatio, quæ iniquè infertur, tentando indignum, vel minus dignum eligere, aut iniuſtè impediendo electorem. Imo *Maior* in *4. diſtinct. 25. quæſt. 5. ad 2. Caiet. & Sotus locis ſupracitatis, Suarez cap. 50. num. 36.* putant dari poſſe pecuniam, vt eligatur dignus in communi. Sed hanc loquẽdi formam ego non approbo, quia videretur pecunia dari non ſolum ad remouendam voluntatem ab indigno, ſeu ad redimendam iniquam vexationem; verum etiam pro ipſa electione, quam conſtat eſſe functionem Eccleſiaſticam. Multo minus licitum erit dare pecuniam ad eligendam hanc perſonam, vt patet ex allata ratione, & cõmuniter conceditur à Doctoribus contra Sotum loco ſupra citato ad 5. aſſerentem dari poſſe pecuniam ad eligendum hunc Pontificem, dum hic ſolus eſt dignus. & electio neceſſaria eſt. Ratio ipſius eſt. quia emptio rei ſpiritualis non eſt intrinſecè mala, ſed honeſtari poteſt in caſu extremæ neceſſitatis, qualis eſt neceſſitas Eccleſiæ, Sede Apoſtolica vacante. Verum de veritate iſtius rationis egimus puncto 3.

Obſeruandum tamen eſt, circa iſtam ſextam illationem primo nunquam redimendam eſſe iniquam vexationem in electionibus beneficiorum Eccleſiaſticorum, dum abſque graui incommodo adiri poteſt Superior, qui

vexationem

vexationem impediat. Ratio est, tum quia electio facta per Simoniam, regulariter loquendo, est nulla. Et quamuis tradens pecuniam non sit simoniacus, recipiens tamē, vt plurimum, simoniacus est, consequenter simoniacè eligit; consequenter electio est inualida. Regulariter autem loquendo non licet procurare electionem inualidam, etiam si procuretur intentione obtinendi posteà confirmationem à Summo Pontifice, vt bene *Suarez num.* 42. *& Reginaldus num.* 133. Tum quia Ecclesia Simoniam præsumit, dum traditur aliquid illi, qui obesse, & prodesse potest, iuxta dicta *num.* 4.

Obseruandum est secundò pecuniam tradi non posse titulo redimendæ vexationis, nisi supposita ipsa vexatione. Ratio est, tum quia sicut non licet vim tollere, nisi vis inferatur; ita neque licet pecuniam dare ad tollendam vexationem, nisi adsit vexatio. tum quia adest periculum scandali, & Simoniæ; cùm traditione pecuniæ fieri possit vt electus inducatur ad promouendam electionem tradentis pecuniam. Contrarium ex parte sustinet *Reginald. lib.* 23. *num.* 126. *& seq.*

12 Septimò colligitur electoribus, volentibus eligere hæreticum vel schismaticum, aut alium alia ratione indignum, tradi posse pecuniam, ne illum eligant. Ita *Sotus loco citato, Azor. loco cit. cap.* 3. *Sum. Corona fol.* 80. *n.*7. *Suarez cap.* 22. *numero* 6. *Valentia punct.* 3. *colum.* 13. *vers. quarto*, & alij communiter. Secus dicendum est, si pecunia tradatur eo fine, vt omisso indigno, vel minus digno eligatur dignus, vel dignior; tunc enim pretium traderetur pro electione, quæ est aliquid spirituale; consequenter præuio pretio pararetur via ad beneficium, quod Simoniæ labem redolet, quicquid in contrarium dicant *Suarez cap.* 50. *num.* 36. *Sotus*, & alij.

13 Octauò à simili sequitur, Tyranno, hæretico, vel Iudæo volenti Eucharistiam, vel Reliquias conculcare, tradi posse pecuniam, ne illas conculcet; tunc enim non fit Eucharistiæ, vel Reliquiis iniuria, sed potius honor, & reuerentia exhibetur, vindicando illas è manibus infidelium. Nec emitur honor & cultus reliquiarum, vt sic, sed vindicatur, & redimitur iniusta vexatio, quæ Eucharistiæ, aut reliquiis impendebat. Ita *Suarez cap.* 12. *num.* 19. *Filiucius cap.* 3. *quæsito* 8. *numero* 17. Pari ratione licitum mihi videtur pecuniam tradere, vt reliquias extraham è manibus infidelium, qui honorem ipsis non exhibent; sed potius paruipendunt, & contemnunt: Non enim emuntur reliquiæ, neque pretium datur pro re spirituali, quæ reliquiis inhæret, sed ipsa vexatio redimitur dato pretio, ita *Vgolinus tab.* 1. *cap.* 38. *numero* 5. *Sanchez in opere morali lib.* 2. *cap.* 43. *numero* 22. *Valentia tom.* 3. *disput.* 6. *quæst.* 16. *punct.* 3. *columna* 11. *versiculo quinto sequitur.*

15 Nonò sequitur non esse licitum per subornationem resistere subornationi, vt si Caius muneribus, vel importunis precibus peruertat aliquos electores ad sui electionem, non licet mihi alios electores eadem ratione peruertere, aut eosdem vehementius inducere, & in mei fauorem pertrahere. Hoc enim pacto non redimitur vexatio, sed emitur electio; quæ est aliquid spirituale, vt bene *Suarez num.* 26.

Dices, licitum est vim vi repellere, & vnum monopolium alio monopolio excludere, & eludere, vt docui de contractibus, ergo licitum etiam est subornationem alia subornatione tollere.

Respondeo negando consequentiam; ratio disparitatis est, tum quia non sunt facienda mala, vt præcaueantur nocumenta. Tum quia in delictis patrandis non est licita compensatio, nec valet similitudo de monopolio, quod alio monopolio depellitur, sicut clauus clauo truditur; nam per monopolium factum ad depellendum monopolium non infertur iniuria prioris monopolij auctoribus, infertur verò iniuria rei sacræ, dum quis ad depellendam alterius subornationem alia subornatione vtitur, tradendo pecuniam pro electione, vel fauore ad electionem, quod est intrinsecè malum, & simoniacum.

PVNCTVM VI.

Vtrum consuetudo excusare possit à labe Simoniæ traditionem, vel acceptionem rei temporalis pro spirituali.

1 *Consuetudo non excusat traditionem rei temporalis pro spirituali per modum pretij.*

2 *Consuetudo potest conferre ius ad maiores prouentus, saltem titulo sustentationis.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Consuetudo non est titulus sufficienter excusans acceptionem, vel traditionem rei temporalis pro spirituali per modum pretij. Ratio est, quia hoc est intrinsecè malum, & simoniacum contra ius naturale diuinum. vt superius probatum fuit. Nulla autem consuetudo induci potest, quæ ius naturale, vel diuinum abroget; secus dicendum est de Simonia solo iure humano inducta. Cum enim lex humana possit consuetudine abrogari non solum in partem, verum etiam in totum, non solum quoad pœnam, verum etiam quoad culpam, & pœnam simul, dicendum est, consuetudinem esse titulum sufficientem ad excusandum à Simonia contrà ius humanum. Ita *Azor.* 3. *parte lib.* 12. *cap.* 19. *quæsito* 1. & alij ferè communiter.

Ad cognoscendum autem, an lex abrogata sit quoad pœnam, vel quoad culpam, & pœnam, iudicium ferendum est ex communi sensu Doctorum, vel ex praxi Prælatorum, vel Confessariorum, & præsertim ex Romanæ curiæ stylo, vel vsu, vt bene Suarez de Simonia *cap.* 61. *ad finem num.* 16. *& Filiucius tract.* 45. *cap.* 13. *ad finem numero* 40.

Dixi in propositione per modum pretij, quia si traditio, vel acceptio alio titulo fiat, excusari potest, vt si fiat titulo sustentationis; hic enim est titulus iustus, & excusat tradentem, vel accipientem, etiam præcisa consuetudine; quia iure naturali, & diuino dictante, dignus est operarius cibo suo.

Hoc tamen intelligendum est, modò ministris non sit assignatum congruum stipendium; tunc enim grauiter peccant accipiendo aliud stipendium Imò in foro externo præsumentur Simoniaci, quia præsumentur accipere pro sacro ministerio; cum enim redditus ad sustentationem assignatos habeant, si quid aliud extorqueant, non præsumentur extorquere titulo sustentationis, sed pro sacro ministerio, nisi fortè hoc faciant ex iusta causa, vt quia redditus sunt valde tenues, aut quia non extant redditus assignati, aut quia onus auctum fuit: tunc enim cum iusta subsit causa accipiendi, cessat suspicio, & periculum Simoniæ, vt supra dictum est §. 2.

2 Maior difficultas est, vtrum illi, qui ex officio ministrare tenentur, & redditus ad sustentationem assignatos habent, possint per consuetudinem acquirere ius ad maiores prouentus, saltem titulo sustentationis.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia fieri potest, vt huiusmodi consuetudo laudabilis sit, honesta, & pia. Pia autem, & laudabilis consuetudo in hac materia approbatur in cap. Ad Apostolicam *de Simon. & in Tridentino sess.* 24. *cap.* 14. Tum quia consuetudo induci potest circa illud, quod potest esse materia legis; sed huiusmodi prouentus possunt esse materia legis, quatenus legitimus Superior præcipere potest, vt prouentus ad sustentationem augeantur, & id quod non erat stipendium fiat stipendium; ergo huiusmodi consuetudo induci potest.

potest. Nam per huiusmodi consuetudinem fiet stipendium id, quod absque illa non fuisset.

Secus dicendum est, si huiusmodi consuetudo speciem, & suspicionem aliquam Simoniæ, vel turpis auaritiæ præseferat. Tunc enim huiusmodi consuetudo induci non potest, quia ratione scandali, & cuiusdam irreligiositatis habet quandam intrinsecam deformitatem, vt manentibus iisdem conditionibus & circumstantiis non habeat materiam honestam, & potius dicenda sit corruptela, quàm consuetudo, vt bene in hac parte *Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. cap. 49. num. 8. vers. Dico ergo. Vgolinus tab. 1. capitulo 9. §. 11. num. 2. Reginaldus lib. 23. num. 137.*

Quantum autem temporis requiratur ad inducendam consuetudinem, vel ad præscribendum ius exigendi huiusmodi stipendium, patet ex dictis de legibus.

Hic agendum esset, vtrum dispensatio Summi Pontificis sit titulus sufficienter excusans à labe Simoniæ, sed de hac re infra puncto vltimo ad finem.

QVÆSTIO VII.

De pœnis contra Simoniacos latis, & de ipsarum dispensatione.

TRia sunt pœnarum genera contra Simoniacos.

Primum est excommunicatio, & aliæ censuræ, quibus Simoniaci in ordine, beneficio, aut ingressu Religionis ligantur.

Secundus est irritatio actus simoniacè facti.

Tertius est onus restituendi acceptum per Simoniam. De his singulis hoc ordine dissera.

Primò quænam censuræ latæ sint contra simoniacos occasione ordinis, beneficij, aut ingressus in Religionem.

Secundò vtrum actus simoniacè factus irritus sit.

Tertiò vtrum accepta per Simoniam restituenda sint.

Quartò, quisnam possit in his pœnis dispensare.

PVNCTVM I.

Quas censuras inducat Simonia.

MVltis in casibus censura excommunicationis, aut suspensionis inducitur.

Primò inducitur excommunicatio dum Simonia est confidentialis.

Secundò dum Simonia committitur in ordine, vel beneficiô.

Tertiò, dum petitur, vel exigitur aliquid in collatione, aut alia prouisione beneficiorum.

Quartò, dando, vel accipiendo aliquid pro ingressu in Religionem.

Quintò, publicando, vel concedendo Indulgentiam, aut facultatem absoluendi ob quæstum.

Sextò incurritur suspensio suscipiendo Ordines simoniacè.

Septimò, conferendo Ordines simoniacè.

De his singulis censuris seorsim agendum est in §§. proximè sequentibus.

§. I.

De excommunicatione contra committentes Simoniam confidentialem in beneficiis.

1 *Simonia confidentialis, quænam dicatur.*
2 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
3 *Resignatio beneficij sub confidentia simoniaca non est vetita sub excommunicatione, sed receptio beneficij.*
4 *Confidentia simoniaca in beneficio committitur, & excommunicatione punitur, etiamsi in pactum expressum non deducatur ex parte vtriusque.*
5 *Beneficium recipiens absque intentione recipiendi illud in confidentiam, non videtur affici excommunicatione, etiamsi alter ei beneficium resignet cum spe, & confidentia.*
6 *Beneficiarius, cui beneficium resignatur quomodo cognoscere possit beneficium sibi in confidentiam resignari.*
7 *Simonia confidentialis committitur, etiam dum conferens, præsentans, aut eligens ad beneficium confidit quod beneficiarius resignabit beneficium iuxta suam voluntatem, aut fructus, vel eorum partem sibi, vel alteri tradet, & hoc verum est, etiamsi conferat, præsentet vel eligat personam alioquin dignam.*
8 *Simonia confidentialis inducit excommunicationem, statim ac pensio, vel beneficium sub spe, & confidentia receptum fuit.*
9 *Simonia confidentialis inducit excommunicationem, statim post receptionem beneficij, etiamsi nondum capta sit pacifica beneficij possessio.*
10 *Simonia confidentialis ita sub excommunicatione vetita est, in pensionibus ac in beneficiis.*
11 *Explicatur subiectum istius excommunicationis.*
12 *Cardinales, & alij Prælati committentes Simoniam confidentialem, videntur potius affici pœna interdicti, quàm excommunicationis.*
13 *Simonia confidentialis, quomodo dignosci possit.*

COntra Simoniam confidentialem duæ præsertim Constitutiones, excommunicationis Summo Pontifici reseruatæ pœnam continentes emanarunt, quarum prima est Pij IV. 85. in ordine, & incipit, *Romanum Pontificem:* Altera est 45. Pij V. incipit, *Intolerabilis multorum peruersitas.*

1 Simonia confidentialis in beneficiis contingere solet in resignatione, collatione, electione, vel præsentatione: hoc animo, vt beneficium, vel fructus in totum, vel in partem restituantur, vel reseruentur ipsimet resignanti, conferenti, eligenti, vel præsentanti, aut alteri iuxta ipsius electionem. Quibus autem coniecturis hæc Simonia probetur, infra ostendam.

Hoc posito duo explicanda propono in hoc §.

Primò quænam sit materia istius excommunicationis.

Secundò quodnam sit subiectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria istius excommunicationis est receptio beneficij in confidentiam, quæ quatuor modis contingit.

Primus modus est, dum recipitur beneficium ab altero, qui hoc ipsi resignat, cum spe, & confidentia, vt recipiens beneficium, illud postea dimittat, vel soluat fructus in fauorem resignantis, vel amici, vel alterius, quem resignans nominauerit. Ista actio exprimitur in illis verbis Constitutionis Pij V. *Statuimus, vt si quacumque auctoritate Ecclesiam, vel Monasterium, aliudvè beneficium Ecclesiasticum, qualecumque ex resignatione, vel cessione cuiuscumque personæ simpliciter, aut cum circuitu retrocessionis, cum regressu, vel accessu, etiam sola dimittentis intentione receperit, vt illa, vel illud etiam in euentum regressus, vel accessus eidem dimittenti, vel alteri postea conferatur, aut illius fructus, vel eorum pars alij, vel aliis concedantur, vel pensiones soluantur ex eisdem, hæc confidentia censeatur.*

3 Sed modò dubium est primò, vtrum tam resignatio sub prædicta confidentia vetita sit sub excommunicatione, quàm receptio.

Respondeo

Respondeo negatiuè. Ratio est quia pœnæ non sunt interpretatione extendendæ; non solùm autem Pius IV. verum etiam Pius V. loquitur de recipiente, non verò de resignante, ibi, *Etiam sola dimittentis intentione receperit.* Ita *Suarez de censuris disput.22.sect.6.numer.* 15. *Nauar. cap.33.numer.3. Azor.3.parte lib.12.cap.10. Filiucius tract.* 15.*cap.5.quæsito* 9.*nu.*122. Ex quo patet Summum Pontificem voluisse rigorosè magis punire recipiētem, quàm tradentem beneficium, quia homo promptior, & procliuior est ad recipiendum, quàm ad dandum. idem dicendum est in sequentibus actionibus.

4 Secundò dubium est, vtrum ad incurrendam istam excommunicationem opus sit, vt ista confidentia in pactum expressum deducatur, vel vt adsit ex parte vtriusque.

Respondeo negatiuè, sed requiri solum, vt resignans cum hac spe resignet, & resignatarius istum resignantis animum animaduertat, etiamsi recipiens hunc animum non habeat. Ratio est, tum quia in textu dicitur, *etiam sola dimittentis intentione receperit.* tum quia eo ipso, quo resignatarius aduertens illum resignantis animum recipit beneficium, censetur tacitè consentire, & Simoniam committere.

Obiicies, actus internus non punitur excommunicatione: ergo excommunicatio non incurritur, nisi confidentia illa, quæ est actus internus, in pactum deducatur.

Respondeo non puniri actum ipsum internum præcisè; sed externum ab interno procedentem, quatenus scilicet quis recipit beneficium, quod alter sibi resignat cum illa intentione, & recipiens illam intentionem animaduertit, vt benè *Suarez loco cit.num.*15. *ad finem*, & *Nauar.cap.*13.*num.*109.

Ex dictis in hac secunda difficultate sequitur primò excommunicationem non incurri, dum recipiens beneficium non animaduertit spem, & confidentiam resignantis, quia non dicitur recipere beneficium in confidentia, nec spes resignantis inficit actionem recipientis, cum receptio non sit actus resignantis, sed recipientis, qui labem Simoniæ in hoc casu formaliter non participat. Imò *Nauar.loco citato* excusat etiam ipsum resignantem cum tali fiducia, modo eam non aperiat ipsi resignatario, vel collatori; sicut neque Simoniam committit, qui renunciat beneficium in manibus Collatoris, confidens illud à collatore conferendum ei, quem ipse resignans designauerit post collationem, libere, & sine vllo pacto factam. Idem asserit Nauar. de eo, qui absque vllo pacto procurat beneficium alicui conferri, sperans fore, quod beneficiarius illud sibi, vel alteri in sui fauorem resignabit.

Secundò illum non affici excommunicatione, qui recepit beneficium animo illud postea restituendi danti, aut eius amico, vel alteri; sed resignans non habebat hanc spem, & confidentiam. Ratio est, quia in hoc casu non committitur Simonia confidentialis, cum Simonia confidentialis originem trahat à spe, & confidentia ipsius resignantis. ita *Suarez loco citato.* Caueant tamen collatores, ne huiusmodi beneficia iterum conferant resignanti, vel suis, vel admittentium consanguineis, vel affinibus, vel familiaribus; hoc enim fieri non potest, vt alibi ostendam.

Obiicies in Bulla Pij V. post enumerationem quatuor casuum, in quibus confidentia committitur, habetur prauitatem confidentiæ contrahi, licet ipsum confidentiæ crimen alterius tantum partis conscientia sit admissum.

Respondeo primò hæc verba intelligenda esse de conscientia resignantis, vt colligitur tum ex verbis præcedentibus; ibi, *etiam sola dimittentis intentione.* tum quia ob solam recipientis intentionem non committitur labes Simoniæ confidentialis.

Respondeo secundò ista verba intelligi posse de probatione Simoniæ in foro externo.

Tertiò sequitur illum non ligari vinculo excommunicationis, qui beneficium recepit, putans illud sibi resignari cum spe, & fiducia restituendi illud eidem resignanti, vel alteri in ipsius fauorem; sed resignans huiusmodi spem, & fiduciam re ipsa non habebat. Ratio est, quia conscientia erronea non inducit excommunicationem, sed eam inducit delictum sub excommunicatione prohibitum. Verum tamen est, eum, qui hoc pacto recepit; teneri se tamquam excommunicatum gerere, donec conscientiam, seu dubium practicè deposuerit, cognita facti veritate, & deceptione, vt patet ex regulis generalibus traditis de peccatis; huius autem facti & deceptionis veritatem in foro conscientiæ cognoscere poterit, his duobus modis, quorum alterutet sufficit ad pacandam conscientiam.

Primò, ritè expendendo, an coniecturæ, quibus antea adducebatur ad credendum resignantem, cum tali intentione resignare, sufficientes sint ad hoc iudicium, nam si cognoscat eas coniecturas non esse sufficientes ad huiusmodi iudicium, nec maiores habeat coniecturas, potest conscientiam erroneam deponere, vt patet ex dictis de conscientia erronea in tract. de peccatis.

Secundò interrogando ipsum resignantem, an talem haberet intentionem; nam si resignans fide dignus neget se talem animum habuisse, dubium deponi potest; præsertim si resignans hoc asserat cum iuramento, & nolit confidentiam, quam resignatarius in mente sua conceperat, executioni mandari, vt benè Suarez *loc.cit.num.*17. & alij, quos in simili retuli de irregularitate.

5 Quartò sequitur solutio illius difficultatis, qua quæritur, vtrum recipiens beneficium ab eo, qui cum spe, & confidentia illud sibi resignat, sed recipiens non intendit illud recipere in confidentiam, afficiatur excommunicatione. Suarez *loco cit. num.* 18. respondet non affici excommunicatione, etiamsi animaduertat resignantem, cum hac fiducia beneficium sibi resignare. Ratio est, quia hic re ipsa non dicitur accipere beneficium in confidentia, etiamsi alter ita det, consequenter actus in suo genere imperfectus est, nec malitiam habet Simoniæ ex parte suscipientis; cum recipiens non annuat spei, & fiduciæ resignantis.

Sed oppositum mihi probabilius videtur. Ratio est, quia Summus Pontifex excommunicare intendit recipientem beneficium, quoties animaduertit illud sibi in confidentiam resignari, etiamsi solus resignans intentionem confidentialem habeat, vt patet ex illis verbis, *etiamsi sola dimittentis intentione receperit*; facto enim consentit, quia exterius annuit recipere iuxta intentionem tradentis, licet interius dissentiat, aut voluntatem habeat decipiendi resignantem, id est, non adimplendi confidentiam, seu non operandi iuxta spem, & confidentiam illius. In hoc enim casu resignatarium incurrere excommunicationem contendit etiam Suarez, quia participat labem Simoniæ, illique cooperatur, cum actu externo approbet alterius confidentiam, illamque acceptet, licet nolit eam adimplere. Sicut enim aliud est promittere, aliud velle promissionem adimplere (hæc enim separabilia sunt,) ita aliud est, velle recipere in confidentiam, aliud velle confidentiam adimplere.

An autem idem militet in Simonia reali, sæpius in præcedentibus innui.

6 Rogabis quomodo resignatarius cognoscere possit beneficium sibi in confidentiam resignari, ita vt abstinere debeat à receptione talis beneficij, aut teneatur se tamquam excommunicatum gerere recipiendo huiusmodi beneficium.

Respondeo in foro conscientiæ standum esse coniecturis, quibus adduci potest ad credendum beneficium sibi tradi in confidentiam; si enim coniecturæ

ita graues sunt, & vehementes, vt inducant ad credendum, probabiliter beneficium tradi in confidentiam, abstinere tenetur à receptione talis beneficij; secus si coniecturæ leues sint, vt si considerata personæ qualitate, & vitæ honestate, non possit sine temeritate credere confidentiam ab eo committi; nam à temerario iudicio, & temeraria suspicione abstinendum est; is autem temere iudicat, qui ex leuibus coniecturis prauam de altero concipit opinionem, vt patet ex dictis de restitutione.

Quinto sequitur in præfatis constitutionibus non dānari confidentiam, qua Titius resignat beneficium suum in fauorē Caij, vt Caius resignet aliud beneficium, quod possidet; vel remittat pensionem, quam Titius debet in fauorem ipsius Titij. Quamuis enim ista confidentia prohibita sit iure canonico, tamen non comprehenditur sub verbis prædictarum Constitutionum. Ex quo vlterius sequitur committentem Simoniam in hoc casu non affici hac excommunicatione, sed alia, modo Simonia ex vtraque parte completa sit, iuxta dicenda puncto sequenti de Simonia reali. Hactenus explicauimus primum modum Simoniæ confidentialis.

Secundus modus, quo Simonia confidentialis in beneficiis committitur, contingit, dum quis confert alteri beneficium, confidens quod beneficiarius resignabit beneficium iuxta voluntatem conferentis, aut fructus, vel eorum partem, vel pensionem trader sibi, vel alteri, vt patebit ex verbis textus in quarto modo referendis.

Tertius modus est, dum quis eligit aliquem ad beneficium cum spe, & fiducia iam explicata in secūda actione, seu modo.

Quartus modus est, dum patronus, licet laicus, aliquem præsentat cum præfata confidentia. Istę tres vltimæ actiones, seu modi continentur in illis verbis Bullæ Pij V. *Ibidem si Ordinarius, vel alius collator contulerit antehac, aut conferat in futurum beneficium Ecclesiasticum, quouis modo vacans, ea cōditione tacita, vel expressa, vt postea in alterum, pro arbitrio collatoris, seu alterius cuiuscunque contra iuris communis ordinationem disponatur, siue vt de eo prouisus, fructus illius, vel partem ad vtilitatem, vel libitum conferentis, vel cedentis, aut alterius, relinquat, & remittat, seu pensionem illi, vel illis, quem, vel quos idem collator, aut cedens, vel alius per se, vel alium scripto, aut verbo iusserit seu significauerit, persoluat, & pariter si patrono etiam laico vel alteri præsentatori, seu electori contigerit, aut contingat id fieri.*

7 Sed modo dubium est primo vtrum Simonia confidentialis committatur, etiam dum conferens, præsentans, aut eligens ad beneficium cum præfata fiducia, confert, præsentat, vel eligit personam alioquin dignam.

Ratio dubitandi pro parte negatiua desumitur ex illis verbis, *contra iuris communis ordinationem.* Ex quibus verbis colligi videtur Simoniam confidentialem committi solum, dum beneficij collatio, præsentatio, & electio fit personæ contra dispositionem sacrorum Canonum.

Respondeo Simoniam confidentialem committi, etiamsi persona digna eligatur, quia huic conuenit definitio Simoniæ confidentialis; cui autem conuenit definitio, conuenit etiam definitum.

Ad rationem dubitandi respondet Nauar. hinc solum colligi, Pium V. non prohibuisse quicquam in hac Bulla, quod antea vetitum non esset, & simoniacum. Idem asserit Nauar. de Constitutione Pij IV. & alias coniecturas affert ad hoc probandum, quæ apud ipsum videri possunt.

Ego verò sentio cum Suarez sensum prædictorum verborum hunc esse; videlicet, committi Simoniam contrariam dispositioni iuris communis, quoties collatio, electio, vel præsentatio fit cum præfata intētione, etiamsi alioquin persona digna sit, & habilis, nec alias Simonia confidentialis vetita esset; is enim contra ius commune delinquit, qui Simoniam confidentialem aliquo ex prædictis modis committit.

8 Secundo dubium est, vtrum excommunicatio, quæ in præfatis Constitutionibus continetur, incurratur statim, ac quis recepit beneficium in confidentiam, vel potius requiratur effectus confidentiæ, id est, vt beneficiarius resignet beneficium, vel conferat fructus, seu pensionem iuxta intentionem illius, qui beneficium sibi in confidentiam resignauit, aut contulit, aut elegit, aut præsentauit.

Ratio dubitandi pro parte negatiua est, tum quia in materia pœnali stricta interpretatio facienda est, tum quia censura non incurritur, nisi adsit effectus completus, & sicut excommunicatio imposita ob Simoniam realem in ordine, vel beneficio, non incurritur, nisi adsit effectus completus ex vtraque parte, ità in hoc casu.

His non obstantibus. Respondeo excommunicationē incurri statim ac beneficium cum præfata intentione acceptum est. receptio enim beneficij, vel etiam pensionis in confidentiam est actio sub censura prohibita, nec aliud desideratur, vt patet ex illis verbis: *Omnes, & singulos, qui beneficia, pensiones hoc intercedente vitio receperint, vel quidquid tale admiserint in futurum.* Ita communiter Doctores.

Ex quo patet responsio ad rationem dubitandi, & preterea constat differentia inter Simoniam realem, de qua puncto sequenti *num.* 7. & confidentialem, de qua hic loquimur.

9 An autem ista excommunicatio incurratur statim post receptionem beneficij ante captam illius pacificam possessionem.

Respondendum mihi videtur affirmatiuè, quia, recepto beneficio, completa videtur actio sub censura prohibita, beneficiarius enim dicitur beneficium recipere per collationem. Nec est eadem ratio de obligatione diuini Officij, ad cuius recitationem non tenetur beneficiarius ante captam pacificam illius possessionem, iuxta opinionem plurimorum Doctorum, de qua in tractatu de Horis Canonicis. alia enim est ratio in illo casu, vt ibi ostensum est.

10 Quod dictum est de Simonia confidentiali in beneficiis, dici etiam debet de confidentia in pensionibus, quia constitutio Pij Quarti complectitur beneficia, & pensiones, vt patet ex verbis ipsius *numer.* 8. relatis.

SECVNDA PROPOSITIO.

11 Subiectum excommunicationis latæ ob Simoniam confidentialem, sunt omnes recipientes vel retinentes beneficia, vel pensiones cum Simonia confidentiali; nam Bulla Pij Quinti vniuersaliter loquitur de recipientibus, vt patet ex illis verbis; *Omnes, & singulos.* de iisdem etiam loquitur Bulla Pij Quarti, ibi, *recipere præsumant,* dantes verò vel resignantes, aut alij cooperatores, non subiiciuntur huic excommunicationi, quia dispositio pœnalis extendenda non est vltra tenorem verborum. ita Suarez, Filiucius, & alij locis citatis. quamobrem non approbo sententiam Stephani Quarantæ *verb. Simonia fol. penult. vers. est. & alia pœna,* & Nauarri *cap.* 23. *numero* 110. *vers. Adde.* existimantium mediatorem affici hac excommunicatione. An autem mediator in Simonia reali afficiatur excommunicatione *Extrauag.* 2. *de Simonia* dicetur puncto sequenti.

12 Maior difficultas est, vtrum Cardinales, Episcopi, & alij Prælati afficiantur excommunicatione, an potius interdicto ab ingressu Ecclesię. *Parisius in tractatu de confidentia quæst.* 19. *Auctor lib. Excommunicationum in Archiepiscop. Bononien. cap.* 2. *num.* 5. & alij putant affici excommunicatione, quia in Bulla Pij V. generaliter fertur excommunicatio in iuris subsidium.

Adde Piū Quintū in secreto Consistorio anno 1569. die

die 14. mensis Nouembris declarasse omnes pœnas, & censuras præcedentis Constitutionis extendi ad Cardinales, vt patet ex Bulla, quam refert Cherubinus ad finem Bullæ 85. eiusdem Pij V. Consequenter pœna interdicti contenta in Bulla Pij IV. videtur commutata in excommunicationem, nisi dicere velis vtramque censuram à Cardinalibus, & Prælatis incurri. sed hoc rigorosè diceretur.

Alij tamen censent Cardinales, & Prælatos non affici excommunicatione, sed censura interdicti ab ingressu Ecclesiæ Papæ reseruata. Ratio est, tum quia cum Summus Pontifex Pius V. approbet constitutionem Pij Quarti, in qua latum erat interdictum contra Cardinales, & Prælatos, contra alios verò lata erat pœna excommunicationis, signum est Pium V. dum loquitur de excommunicatione, non facta Prælatorum mentione, velle se dispositioni Pij Quarti accommodare. tum quia Pius V. excommunicat etiam illos, qui antea Simoniæ confidentialis vitium commiserant; sed hoc non potest intelligi de Prælatis; cum excommunicatio non extendatur ad præterita, non prohibita sub excommunicationis pœna; Prælatis autē non erat prohibita Simonia confidentialis sub excommunicationis pœna, sed sub pœna interdicti. ergo &c. ita innuit *Nauar. cap. 23. n. 109. & 200.* & in terminis hanc sententiam approbat *Azor. 3. parte lib. 12. c. 10. quæsito 4. vers. quinta. Filiucius tract. 15. cap. 7. quæsito 7. n. 179. Sayrus lib. 3. cap. 31. nu. 6.* Sed prima opinio Parisij, & aliorum mihi probabilior videtur ob declarationem Pij V. in Bulla, quæ incipit, *Hodie in Consistorio.*

13 Quæres, quomodo possimus cognoscere Simoniam confidentialem commissam fuisse, & consequenter contractam esse pœnam excommunicationis.

Respondeo in foro conscientiæ, standum esse dictis eorum qui Simoniam commiserunt; quia in foro conscientiæ creditur ipsi pœnitenti, tam pro se, quàm contra se; & in foro conscientiæ parum prodest præsumptio, vbi veritas extat in oppositum.

Ad cognoscendum verò in foro externo, quandonam Simonia confidentialis commissa fuerit, variæ referuntur, & assignantur coniecturæ in Bulla Pij V.

Prima est, si is, qui beneficium auctoritate Superioris resignauit, post resignationem, captámque à resignatario possessionem, sese in illo, vel in rebus illius per se, vel per alium de facto ingerat, aut fructus percipiat, aut si resignatarius, seu quicunque successor, fructus, vel eorum partem remittat resignanti, vel eius propinquis.

Secunda est, si Resignatarius constituit resignantem, vel eius parentes, vel propinquos procuratores ad percipiendum, aut locandum fructus beneficij dimissi, & illi, vel illis de fructibus perceptis, vel percipiendis donationem fecit.

Tertia est, si vel sola Procuratoris dispositione, vel libris rationalibus mensariorum, ex parte dimittentis expeditio, quæ personam recipientis concernit, secuta sit, simulque expensæ pro ea necessariæ, ab illo factæ sint.

Quarta est, si quis pro concessione alicui facta, quacunque auctoritate de beneficio Ecclesiastico per se, vel alium, seu alios intercesserit, vel alias in negotio concessionis sese immiscuerit quoquomodo, deinde aliquid de fructibus talis beneficij de facto etiam per manus possessoris, ac etiam simplicis donationis titulo perceperit, seu de illa postmodum ad voluntatem intercessoris fuerit dispositum quandocumque, hæc omnia in præfata bulla habentur.

Aliæ etiam coniecturæ, seu casus, in quibus probari potest simonia confidentialis, recensentur in eadem Bulla, qui ibi videri possunt, & latissimè explicantur à Parisio in *tractatu de confid. benefi. præsertim quæstione 27. & seq. à Menochio de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 9. à Mascardo de probat. conclus.* 137. & ab aliis locis.

Tractat. de Simonia.

§. II.

De excommunicatione contra committentes Simoniam in ordine, vel beneficio.

1 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
2 *Ordinum nomine quid intelligatur.*
3 *Prima censura an veniat nomine Ordinum.*
4 *Beneficij nomine quid intelligatur.*
5 *Simoniacus in collatione, aut consecutione pensionis non ligatur excommunicatione.*
6 *Simonia quænam requiratur ad incurrendam excommunicationem.*
7 *Simoniacus in ordine, vel beneficio non ligatur excommunicatione, effectu nondum secuto.*
8 *Excommunicatio incurritur statim ac pretium traditur.*
9 *Excommunicatio contracta ob Simoniam, an retrahatur ad tempus commissæ Simoniæ.*
10 *Simonia etiam iuris humani in beneficio, & ordine excommunicationem inducit.*
11 *Explicatur subiectum istius excommunicationis.*
12 *Ratam habens Simoniam in ordine, vel beneficio non ligatur excommunicatione.*
13 *Cognoscens beneficium acquisitum fuisse per Simoniam ab altero commissam, ipso inscio, tenetur quidem beneficium resignare, sed non incurrit excommunicationem, illud retinendo.*
14 *Obtinens beneficium per Simoniam ab altero contractam ipso inscio, non incurrit excommunicationem, si cognito Simoniæ crimine restituat pecuniam, quam alter pro consecutione beneficij erogauerat.*
15 *Notarius, vel alij Officiales, accipientes aliquid pro litteris dimissorijs, vel pro sigillo, an incidant in excommunicationem, & an eandem incurrant, qui aliquid ipsis tradunt.*
16 *Simoniam sciens ab altero commissam in ordine, vel beneficio absolui non potest, nisi delinquentem denunciet.*
17 *Simoniam committens in qualibet materia non incurrit excommunicationem.*
18 *Simoniaci in aliis materiis an ipso iure incurrant pœnas, & censuras, quæ iure antiquo, non erant ipso iure latæ, sed ferendæ sententiæ.*
19 *Simoniacis quænam pœna imposita sint in iure.*
20 *Simoniaci absolui debent à Summo Pontifice ob excommunicationem contractam in simoniaca collatione, vel receptione Ordinis, vel beneficij.*

VT detestabile Simoniæ vitium è medio tolleretur, Paulus Venetus Papa Secundus in *Extrauag. cum detestabile, 2. de Simonia,* pœnam suspensionis ab executione ordinum imposuit ordinato per Simoniam; aliis verò committenibus Simoniam, aut ad illam cooperantibus in beneficiorum, vel ordinum collatione, seu consecutione excommunicationem iniūxit, cuius materiam, & subiectum hic explicabo.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria istius excommunicationis est sacrilegium in ordine, vel beneficio, quod in tribus, vel quatuor actionibus consistit.

Prima actio est, dare temporale pro spirituali, vel è contra, in beneficio, aut etiam in ordine, iuxta communem Doctorum sententiam, ita explicantium illam extrauagantem; in hac autem extrauag. punitur Simonia externa. hæc autem committitur dando vel paciscendo temporale pro spirituali. Non refert autem in hac re, an pretium detur collatori ordinis, vel beneficij, an alte-

ri, vt benè post *Nauar. cap. 25. num. 68.* & alios obseruat *Reginaldus libro 28. capite 12. numero 174.* adhuc enim Simonia committitur vt in præcedentibus probatum est.

Secunda actio est, accipere temporale pro spirituali; vel è contra, pro beneficio, aut etiam pro ordine: sicut enim simoniacum est dare, ita & accipere.

Tertia est, mediatorem esse; seu procurare, vt temporale tradatur pro spirituali, vel è contra; istæ tres actiones apertè habentur in illis verbis, *qui quomodolibet dando, vel recipiendo Simoniam commiserint, aut quod illa fiat, mediatores extiterint, seu procurauerint sententiam excommunicationis incurrant, à qua nisi à Romano Pontifice pro tempore existente non possint absolui*; existimo tamē mediatorem, & Procuratorem non ligari vinculo istius censuræ, donec effectus sequatur, quia ista actio videtur accessoriè prohibita.

2 Sed modo dubium est primò quid nomine ordinum intelligatur.

Respondeo intelligi tam minores, quàm sacros; omnes enim, propriè loquendo, sunt ordines, & per vnumquemque peculiaris potestas confertur per ordinem ad Sacerdotium, in quo character ordinis completur.

3 Maior difficultas est, vtrum prima tonsura veniat nomine ordinis, & consequenter committens Simoniam in prima tonsura incurrat excommunicationem. Respondent negatiuè *Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 24. num. 133.* & alij, quibus satis adhæret *Reginaldus lib. 23. cap. 12. num. 174.* Ratio est, tum quia tonsura, propriè, & strictè loquendo, non est ordo, sed dispositio ad ordines. ergo censura imposita ob Simoniam commissam in ordine, non extenditur ad Simoniam commissam in prima tonsura; pœnæ enim restringendæ sunt, non ampliandæ. tum quia dum Summus Pontifex intendit punire Simoniam, tam in ordine, quam in prima tonsura, solet id exprimere. vt fecit Sixtus V. in Bulla contra malè promotos, & Concilium Tridentinum *sess. 21. cap. 1. de reformat.* ibi, *quorumcumque ordinum, & clericalis tonsura.*

Sed communior, & probabilior Doctorum sententia est, committentem Simoniam in prima tonsura conferenda, vel recipienda puniri pœna excommunicationis istius extrauagantis. Ratio est, tum quia in hac extrauag. dicitur, *quomodolibet dantes, vel accipientes*, quæ verba generalia sunt, & complectūtur omnem simoniacam dationem, & acceptionem circa Ordines quomodolibet. tum quia dispositio pœnalis explicanda est iuxta vsitatam loquendi formam sacrorum Canonum: Sacri autem Canones vocant primam tonsuram Ordinem, *cap. Cum contingat de ætate & qualitate*: Clericus enim per primam tonsuram in ordine Clericorum constituitur. Ita sentire videntur Rota Romana, *Nauar. Garzias, Auila, Sayrus*, & alij, quos retuli de irregularitate *disput. 7. quæst. 1. punct. 1. nu. 4.* vbi ostendi, irregularitatem, quæ susceptionem ordinum impedit, impedire etiam collationem primæ tonsuræ. Et idem in propriis terminis huius propositi casus sustinent *Vgolinus de Simon. tab. 4. c. 3. num. 2. & cap. 4. nu. 1. Salsedo ad Bernard. Diaz in pract. canon. c. 91. Alterius tom. 2. disputat. 15. cap. 4. ad finem Suarez tom. 1. de relig. libro 4. de Simonia cap. 56. num. 5. Filiucius tom. 3. tractat. 45. cap. 13. quæsito 4. num. 9. Reginaldus lib. 23. cap. 12. numer. 174. Azorius, Fornarius*, & alij, quos retuli de Sacramentis *disput. 7. quæst. vnica puncto 4. num. 26.*

4 Secundò dubium est, quid nomine beneficij hoc in loco intelligatur, cuius occasione ista excommunicatio incurritur, dum Simonia committitur. Respondent *Caiet. verb. excommunicatio cap. 75. Nauar. cap. 27. num. 116. Suarez tom. 5. de censuris disp. 22. sect. 5. num. 24. & disput. 31. sect. 4. num. 45. Filiucius tractat. 15. c. 4. quæsito 7. numero 87.* & alij intelligi non solum beneficia propriè accepta; verum etiam quodlibet munus spiritualis regiminis, vt est officium Prioris, Guardiani, aut aliud simile in aliquo regulari ordine. Ratio est, tum quia textus hic noster generaliter loquitur, ibi; *per electiones vero, postulationes, confirmationes, prouisiones, seu quasuis alias dispositiones, quas simoniaca contigerit labe fieri, & quæ viribus omnino careāt, in Ecclesiis, Monasteriis, dignitatibus, Prioratibus, officiis Ecclesiasticis, & quibusuis beneficiis, &c.* & postmodum adiicitur excommunicatio. tum quia licet huiusmodi munus non sit beneficium propriè acceptum, est tamen officium Ecclesiasticum, quod beneficio comparatur.

Ego vero probabilius arbitror nomine beneficij intelligi ea solum, quæ propriè beneficia vocantur. Ratio est, quia si Summus Pontifex voluisset quælibet officia spiritualis regiminis complecti, clarius locutus fuisset. quamobrem cum in materia pœnali versemur, verba non sunt interpretatione amplianda, sed potius restringenda. Ita *Nauar. cap. 23. num. 111. vers. 7. Lessius libr. 2. cap. 36. dub. 25. num. 137. Azor. 3. parte lib. 12. de Simonia cap. 21. q. 6. ad finem, vers. quæres*, idem sentire debent, *Angelus verb. Simonia 6. nu. 9. Syluester eodem verb. quæsito 12. Tabiena quæsito 73.* & alij, asserentes excommunicationem non incurri, nisi ob Simoniam in ordine, vel beneficio.

Ad primam rationem in contrarium Respondeo nomine officiorum Ecclesiasticorum non intelligi quælibet officia Ecclesiastica, sed beneficia, vt patet ex verbis antecedentibus, & consequentibus. nam vt Summus Pontifex omnia beneficia generaliter comprehenderet, vsus est nomine officiorum, quia fieri potest, vt aliquod beneficium aliquibus in locis officium vocetur. Ex quo patet etiam responsio ad secundam rationem. nam in materia pœnali non valet argumentari à pari, vel à minori ad maius, sed proprietati verborum standum est.

Hinc sequitur primò à fortiori ob officia temporalia, vt ob vicariam temporalem, excommunicationem istam non incurri.

5 Secundò simoniacum in collatione, aut consecutione pensionis non subiici huic censuræ, quia pensio non est beneficium. ita *Nauar. cap. 23. num. 111. Suarez de relig. lib. 4. de Simonia cap. 55. num. 22. Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 28. num. 130. & dub. 25. nu. 137.* in primis editionibus, *Reginald. lib. 23. cap. 12. num. 175. Azor. loco cit. quæsito 8. Garzias de benef. parte 1. cap. 5. numer. 20. Filiucius de Simonia cap. 13. numer. 8. & de pensionibus tractat. 42. quæsito 4. numer. 6.* An autem hoc militet etiam in Simonia confidētiali, ostensum est puncto præcedenti *num. 10.* vbi negatiuam sententiam sustinui.

6 Tertiò dubium est, quænam Simonia requiratur ad incurrendam excommunicationem. Pro solutione præmittendum est Simoniam triplicem esse, mentalem, conuentionalem, & realem. quid autem vnaquæque sit, patet ex supradictis. Hoc posito, respondeo Simoniam mentalem non sufficere, quia Ecclesia non punit actum internum. imò neque sufficit conuentionalis, quia ad incurrendam censuram requiritur effectus completus, & consummatus; per Simoniam autem solùm conuentionalem effectus non est completus, & consummatus; sed per realem. realis ergo requiritur, & sufficit. tum quia ista excommunicatio lata est contra dantes, & accipientes, quæ verba indicant effectum Simoniæ completum ex parte dantis, & accipientis. tum quia sic vsu, stylo, & praxi Curiæ Romanæ receptum est, sicque in Rota Romana sustineri solet. Ita communiter Doctores.

7 Hinc sequitur eum, qui tradidit pecuniam pro consecutione beneficij, vel ordinis, non affici hac censura, antequam beneficium, vel ordo actualiter conferatur. ita communiter Doctores. Idem dicendum arbitror quoties ordo, vel beneficium confertur ex præuia conuentione simoniaca, sed pretium nondum solutum fuit: quandiu enim pretium non soluitur, non dicitur completum delictum Simoniæ. Verùm quidem est collationem ordinis, vel beneficij fuisse simoniacam; sed nego

tunc

tunc censuram incurri, quia nondum consummatum est delictum sub censura prohibitum. ita *Cassad. decis. 5. de constitut. Gomez in reg. de triennali quæstio. 12. Lessius libro 2. cap. 35. dub. 27. numer. 149. Nauar. cap. 23. numer. 103. Vgolinus de Simonia tab. 1. capite 5. Couar. regul. peccatum 2. par. §. 8. num. 7. & seq. Filiucius tom. 2. in tractat. de Simonia cap. 13. quæsito 5. num. 15.* vbi testatur de praxi Romanæ Curiæ, & sacræ pœnitentiariæ. Contra *Sotum lib. 9. quæst. 8. artic. 1. Caietanum Paludanum*, & alios apud *Suarez de Simonia lib. 4. cap. 56. num.* 26. quorum opinionem de rigore iuris verã putat Suarez, quamuis nostræ sententiæ postmodum adhæreat *num.* 33. An autem hoc valeat in Simonia confidentiali, explicatum est puncto proximè præcedenti, *nu.* 8. vbi ostensum est non requiri effectum ex vtraque parte completum.

8 Rogabis primo vtrum, dum ordo, vel beneficium simoniacè collatum fuit ex præuio pacto; sed nondum tradita fuit res temporalis, excommunicatio incurratur statim ac pretium traditur, & accipitur.

Respondeo affirmatiuè, quia tunc completur delictum Simoniæ sub excommunicatione prohibitum. ita communiter Doctores, imò *Nauar. consil. 52. de Simonia, & Suarez de Simonia lib. 4. cap. 55. num. 17. & cap. 56. n. 6.* id verum esse putãt; etiãsi minima pars pretij soluatur; sed hoc nõ caret difficultate in sententia eorum, qui censent nõ quamlibet rem leuem esse materiam sufficientem ad incurrendam censuram, etiãsi fortè sufficiat ad incurrendum mortale peccatum, quatenus res spiritualis digna pretio existimatur. Sed de hac re supra.

9 Rogabis secundò, vtrum quando Simonia prius erat incompleta per traditionem rei spiritualis, & postea completur per traditionem pecuniæ, censura retrotrahatur, id est, incurratur non solùm à puncto traditionis pecuniæ, verum etiam à die commissi criminis, Nauar. *cap. 23. nu.* 104. *Lessius loco cit. dub. 27. numer.* 151. & alij affirmant.

Sed oppositum mihi probabilius videtur cum Suarez *cap. 56 num. 34 & Filiucio tom. 3. de Simonia cap. 13. quæsito 5. num. 17.* Ratio est, tum quia censura non incurritur, nisi adsit delictum completum sub censura prohibitum; sed pro tempore præterito delictum non erat completum. Ergo censura ad tempus præteritum retrotrahi non potest. tum quia nostra Extrauagans nullam de retrotractione mentionem facit, tum quia si excommunicatio retrotraheretur, sequeretur Sacerdotem, qui celebrauit præterito tempore; ad quod censura retrotrahitur, affici irregularitate imposita contra celebrantes in excommunicatione; hoc autem neque Nauarrus & Lessius admittunt. Non nego tamen, quin produci possint aliqui effectus, ac si excõmunicatio ab eo tempore cõtracta fuisset. sed hoc non est censuram, propriè loquendo, retrotrahi. In hac tamen re seruandus est Romanæ Curiæ stylus.

10 Quartò dubium est, vtrum excommunicatio, quæ contra simoniacos, in ordine, & beneficio imposita est, incurratur non solum ob simoniam iuris diuini, & naturalis verum etiam ob simoniam iuris humani (ex dictis enim in præcedentibus constat aliquam Simoniam non esse contra ius diuinum, sed solum contra ius canonicum, vt est permutatio beneficiorum inter duos beneficiarios facta propria auctoritate, reseruatio pensionis sine auctoritate Papæ, promissio beneficij pro suffragio in electione ad Episcopatum, &c.)

Respondeo excommunicationem incurri etiam ob huiusmodi Simoniam. Ratio est, tum quia Simonia iure solum canonico prohibita, est vera Simonia, ergo afficitur pœnis contra Simoniam generaliter editis; & sicut committens sacrilegium iure solum canonico prohibitum, non minus subiicitur pœnis generaliter latis contra sacrilegos, quàm committens sacrilegium, iure diuino vetitum, ita &c. tum quia in explicatione, & intelligentia iurium spectandus est vsus iurium; iura autem eodem nomine vtuntur, & sub eadem voce insequuntur, tam Simoniam iure canonico prohibitam, quam iuri diuino contrariam, vt patet ex *cap. cum olim cap. Quæsitum de rerum permut.* tum quia hæc nostra Extrauagans 2. de Simonia sic incipit; *Cum detestabile scelus Simoniæ, tam diuinorum quàm sacrorum Canonum auctoritas abhorreat, atque damnet, &c.* Ergo Summus Pontifex non solum intẽdit hic punire Simoniam iure diuino interdictam, verum etiam prohibitam iure Ecclesiastico; statim enim cõfirmat pœnas à prædecessoribus impositas; & pœnam excommunicationis adiicit quomodolibet dantibus, vel accipientibus, vt bene argumentatur *Suarez de Simonia lib. 4. cap. 55. num* 28. idemque supponit *Nauar. in cap. Si quando de rescriptis.* licet ab aliis citetur pro contraria sententia, *Redoan. 3. parte capite 8. Filiucius de Simonia cap. 13. quæsito 3. num. 7.* & alij quamplures contra *Arragon. 2. 2. quæst. 100. art. 6. dub. penult. Petrum Nauar. lib. 3. de restitut. cap. 2. num.* 430. & alios, quorum opinionem probabilem putant *Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 25. nu. 141. & Reginaldus lib. 23. cap. 12. num.* 184.

Obiicies, verba legis pœnalis strictè, & rigorosè accipienda sunt, ergo lex puniens Simoniam intelligenda est de Simonia iure diuino prohibita, quæ strictè, & rigorosè loquendo vocatur Simonia.

Respondeo huiusmodi verba strictè, & propriè accipienda esse iuxta vsum legum, quæ pœnam imponunt.

SECVNDA PROPOSITIO.

11 SVbiectum istius excommunicationis sunt omnes, & singuli cuiuscunque status, gradus, & conditionis existant etiam Cardinales & Reges, qui simoniæ crimen in ordine, vel beneficio committunt dando, vel accipiendo, vel procurando; textus enim vniuersaliter loquitur, ibi. *qui cuiuscumque status gradus, ordinis, conditionis, vel præeminentiæ fuerint, et iamsi Cardinalatus, Patriarchali, Episcopali, Regali, aut alia quauis Ecclesiastica seu mundana dignitatibus, &c. Statuentes præterea quod vniuersi, & singuli, etiam præmissis dignitatibus præditi quomodolibet dando vel recipiendo Simoniam commiserint, aut quod illa fiat, mediatores extiterint, seu procurauerint, sententiam excommunicationis incurrant, a qua non nisi à Romano Pontifice pro tempore existente absolui possint, &c.*

12 Sed modo dubium est primò, vtrum non solum dantes, recipientes, & procurantes huius excommunicationis vinculo ligentur; verum etiam ratam habentes Simoniam. exempli gratia. Titius pecuniam soluit, vt Petrus beneficium consequeretur, quæritur, an Petrus in hanc censuram incidat, si cognito postmodum Simoniæ delicto illud approbet.

13 Respondeo negatiuè, quia in hac Extrauagante sermo non est de ratum habentibus. An autẽ Petrus, cognita Simonia, teneatur beneficium resignare, vtpotè simoniacè acquisitum, patet ex dictis puncto 3. teneri, etiamsi crimen Simoniæ, inscio ipso Petro, commissum fuerit; non tamen incurrit excommunicationem, si resignare nolit, cognita simonia ab altero facta, Petro ignorante: quamuis enim peccet retinendo beneficium; non tamen committit Simoniæ labem, consequenter non incurrit excommunicationem contra obtinentes beneficium per Simoniam, vt bene *Suarez de censuris disp. 22. sect. 5. numero 26. ad finem Couar. regul. peccatum 2. parte §. 8. numero 7 Nauar. capite 25. numero 68 Henriq. libr. 13. cap. 37. num. 4. Sayrus lib. 4. cap. 14. num. 6. Lessius lib. 2. cap. 35 dub. 24. num. 136.*

Addo neque teneri beneficium resignare in duplici casu ob Simoniam ab altero commissam. Primus est, dum crimen commissum fuit, Petro expressè contradicente, *cap. Sicut tuis literis de Simonia.* Secundus, si inimicus Petri per fraudem pecuniam hac intentione tradidit, vt

vt collatio facta Petro irrita esset, *cap. Nobis fuit, & cap. Sicut tuis, citato.* Verum quicquid sit de obligatione resignandi beneficium simoniacè obtentum, de qua re disseram *puncto* 3.

14 Magna adhuc difficultas superest. Vtrum Petrus, qui beneficium obtinuit per Simoniam à Titio contractam, & inscio ipso Petro, incidat in istam excommunicationem, si cognito Simoniæ crimine restituat Titio pecuniam, quam Titius pro consecutione beneficij erogauerat.

Respondeo negatiuè. Ratio est, quia Petrus non dicitur accepisse beneficium cum culpa Simoniæ, quæ ipsi imputetur; nam traditio simoniaca pecuniæ respectu Petri, est posterior consecutione beneficij, nec ipsam beneficij consecutionem inficit, licet infecta fuerit ob crimen Titij, quod iam transactum est, dum Petrus pecuniam tradit. Summus autem Pontifex illam Simoniæ culpam excommunicatione punit, quæ inficit ipsam collationem, prouisionem, seu dispositionem, vt clare colligi videtur ex verbis extrauagantis, ibi, *per electiones verò, postulationes, confirmationes prouisiones seu quasuis alias dispositiones, quas simoniaca contigerit labe fieri, &c.* Ita *in simili Adrianus Quodlibeto 9. artic. 3. litt. C. Suarez. libr. 4. de Simonia cap. 56. nu. 5.* nec improbare videtur *Lessius libr. 2. cap. 35. dub. 25. num. 144. & Reginald. lib. 23. cap. 12. num. 174. contra Nauar. libro 5. consil. 10. de Simonia. Panormit.* in simili loquentes de eo, qui ante beneficij consequutionem expressè contradicit, ne pecunia solueretur; sed postmodum obtento beneficio approbat simoniam, & pecuniam ab altero promissam soluit vel solutam refundit, & restituit. Hinc patet, quid in simili dicendum sit de eo, qui post ordines susceptos tradit aliquid, vel de Episcopo, qui post ordinum collationem aliquid gratis oblatum accipit; hic enim non afficitur excommunicatione, quia hæc nullibi expressa reperitur, licet peccet contra Tridentini decretum *sess. 21. cap. 1. de reformat. ita Suarez loco citato, & Lessius loco citato dubio 24. numero 133. 15.* Qui idem asserunt de Notario, vel ministro, qui aliquid accipit pro litteris dimissoriis, vel pro sigillo; putant enim istos non affici excommunicatione, vt patet ex allata ratione. Neque obstat decretum Tridentini *sess. 21. capite 1. de reformat.* vbi, cum Concilium prohibuisset, quicquam accipi, vel dari pro collatione ordinum, etiam primæ tonsuræ, aut pro litteris dimissoriis, vel testimonialibus, aut pro sigillo, aut alia quacunque de causa, subiungit: *Si contra fecerint, tam dantes, quam accipientes pœnas à iure inflictas incurrant.* Respondent præfati Doctores, Concilium, dum loquitur de pœnis à iure inflictis, intelligendum esse de conferentibus vel recipientibus ordinem simoniacè, non verò de aliis, contra quos in iure non extat excommunicatio. probabilis tamen etiam est contraria opinio, asserens tradentem aliquid pro dimissoriis, vel pro sigillo ante consecutionem ordinum, vel etiam post, ex præuio tamen pacto, affici excommunicatione, quia ista actio est simoniaca, saltem contra ius Canonicum, & refertur ad ordines; consequenter punitur excommunicatione lata contra simoniacos in ordine, secus si aliquid tradatur post collationem ordinum, absque præuio pacto, vt patet ex dictis. ita *Vgolinus tab. 4. cap. 3. num. 2. & cap. 4. numer. 1. Alterius tom. 2. disput. 15. cap. 4. ad finem. Salsedo in addit. ad Bernard. cap. 91. versi. 5. Henriquez,* & alij, quos referam de suspensionibus in particulari.

16 Secundò dubium est, vtrum sciens Simoniam ab alio commissam in ordine, vel beneficio, afficiatur excommunicatione, si non denunciet præfatos simoniacos.

Ratio dubitandi pro parte affirmatiua est, quia Summus Pontifex in præfata extrauagante in virtute sanctæ obedientiæ præcipit huiusmodi delinquentes denunciari, & statuit eos, qui non denunciant absolui non posse, donec prædicta reuelent.

Respondeo nullam extare excommunicationem contra non reuelantes; sed præceptum, & reseruationem imponi, vt absolui non valeant, donec præceptum impleat, cum enim præceptum semper obliget, donec impleatur, is non videtur ad Sacramentum sufficienter dispositus accedere, qui præceptum, ad quod tenetur, non adimplet; consequenter is, cui noti sunt simoniaci, ex dispositione istius extrauagantis repellendus est donec præceptum adimpleuerit. ita *Suarez de censuris disputat. 22. sect. 5. numero 27. Filiucius tractat. 5. cap. 4. quæsito 7. numero 82.* & alij communiter. Imò Nauar. Syluester, & alij, quos Suarez, & Filiucius sequuntur, asserunt hoc præceptum afficere tantummodo Curiales, quia ista extrauagans quoad Curiales, solum est vsu recepta. imò nonnulli existimant istam Extrauagantem, neque quoad Curiales circa obligationem denunciandi vsu receptam fuisse, & in hanc sententiam valde propendet Filiucius.

17 Tertiò dubium est, vtrum committens Simoniam in qualibet materia, incurrat excommunicationem istius extrauagantis.

Respondeo negatiuè, quia excommunicatio non incurritur, nisi sit in iure expressa, nullibi autem expressa est excommunicatio contra simoniacos in qualibet materia, sed solum in ordine, beneficio, religionis ingressu, & nonnullis aliis casibus recensendis in sequentibus Paragraphis. Ita *Suarez de Simon. lib. 4. cap. 55. num. 6. Vgolin. tab. 1. cap. 12. & tab. 4. cap. 3. Nauar. cap. 23. num. 111. Salsedo apud Bernardum Diaz in practic. canonic. cap. 91. vers. 3. Alterius tom. 2. disput. 15. cap. 5. in principio. Graffius 1. parte decis. libr. 2. capite 97. numer. 3. Filiucius de Simon. tract. 45. cap. 13. quæsito 1. numer. 2. Syluest. Redoanus, Caiet.* & alij apud Suarez *loco cit. num. 5. apud Reginaldum libr. 23. cap. 12. num. 175. & apud Emanuelem Sa verb. Simonia num. 6. numero 175. Contra Sotum lib. 9. de iust. quæst. 8. art. 2. Paulum Burgas. de irregularitate tit. de Simon. num. 91.* & alios.

Obiicies in hac extrauaganti excommunicantur quomodolibet dantes, vel accipientes aliquid simoniacè, vel procurantes: ergo committens Simoniam in qualibet materia excommunicationem istius Extrauagantis incurrit, cum illa particula; *quomodolibet*, omnem modum includat, vt alibi probaui.

Respondeo illam particulam, *quomodolibet*, referendam esse ad subiectam materiam, id est, ad actiones in hac Extrauagante prohibitas sub excommunicatione, & iuxta illas limitandam esse; in hac autem Extrauagante prohibitum est solum aliquid dare, vel accipere, vel procurare in beneficio, vel ordine; videri potest Suarez *loco cit. num. 9.* vbi plures alias coniecturas ad hoc facientes adduxit.

18 Rogabis, vtrum simoniaci in aliis materiis incurrant hoc tempore censuras, & pœnas saltem in iis casibus, in quibus censuræ, & pœnæ iure antiquo non erant ipso facto latæ, sed ferendæ sententiæ.

Respondeo duplicem assignari posse Doctorum sententiam.

Prima est Soti, Burgasij, Redoani, & aliorum apud Suarez *num. 7.* affirmantium incurrere. Ratio est, quia Summus Pontifex in hac extrauagante confirmat, & innouat omnes, & singulas censuras; & pœnas excommunicationis, suspensionis, & interdicti contra simoniacos publicos, vel occultos, quomodolibet latas, quas ipso facto incurri intendit, vt patet ex illis verbis; *quas ipso facto eos incurrere volumus,* ergo simoniaci hoc tempore contrahunt saltem censuras & pœnas iure antiquo impositas, alioquin illa verba frustra fuissent addita.

19 Istæ autem pœnæ contra simoniacos pluribus in locis expressæ habentur. nam in *cap. erga* 110. *quæst.* 1. decernitur absolutè; simoniacos deponendos esse, & in *cap. Quicquid* 110. fertur excommunicatio comminatoria cõtra Clericos vendentes Baptismum, Chrismatis collationem,

tionem, seu consignationem, & promotionem Clericorum, & in cap. Nullus Episcopus, vendens Communionem deponi præcipitur. Aliæ quoque pœnæ enumerantur in iure contra simoniacos, quas prosequitur *Suarez lib. 9. de Simonia cap. 55. num. 4. & cap. 56. per totum, Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 23. & seq. Azor. 3. part. lib. 12. ca. 21. de Simonia. Reginaldus lib. 23. cap. 12. sect. 1. & 2. Redoanus, Vgolinus*, & alij in tractatibus de Simonia.

Secunda sententia, cui tamquam probabiliori adhæreo, sustinet pœnas comminatorias iure antiquo contra simoniacos sancitas, iure nouo non incurri ipso facto, ex vi istius extrauagantis. Ratio est, tum quia in hac Extrauagante non imponuntur ipso facto pœnæ iuris antiqui, sed solum iura ipsa antiqua innouantur, vt patet ex illis verbis; *confirmantes, & innouantes*; aliud autem est innouare iura, & ipsorum pœnas, aliud pœnas ipso facto imponere. innouare enim est in priori statu constituere, seu vires, ac robur tribuere, quod alias habebant, vt docui in expositione Bullæ Cœnæ. tum quia si Summus Pontifex voluisset pœnas hoc tempore esse latæ sententiæ, quæ olim erant comminatoriæ, id clarius expressisset, sicut expressit pœnam suspensionis contra simoniacos in ordine, quæ iure antiquo non erat ipso iure lata. tum quia etiamsi daremus Summum Pontificem voluisse pœnas iure antiquo comminatoriè latas, ipso facto ferre, nihilominus in hac parte obstat consuetudo, quæ legitima legis interpres nuncupatur, & vim habet abrogandi legem iam introductam. Ita *Nauar. Grassius, Vgolinus*; & alij, quos retuli in solutione præcedentis dubij, quibus adde *Suarez loco citato de Simonia, cap. 55. num. 8. & de censuris disp. 22. sect. 5. num. 22. Filiucium tract. 45. de Simonia, cap. 13. quæsito 1. num. 2.*

Ad rationem primæ sententiæ. Respondeo illa verba referri ad simoniacum, tam occultum, quam manifestum. Cum enim iure antiquo nonnullæ pœnæ latæ essent contra simoniacos, quæ iuxta communiorem sententiam afficiebant tantummodo simoniacos publicos, Summus Pontifex ad tollendas difficultates voluit illas ipso facto cadere etiam in simoniacos occultos, vt apertè colligitur ex illis verbis, *& eorum quemlibet tam manifestum, quam occultum, quas ipso facto eos incurrere volumus, confirmantes, & innouantes, &c.* Ita *Felinus, quem citat, & sequitur Suarez loco citato.*

20 Quartò dubium est, quis possit ab hac censura absoluere.

Respondeo reseruatam esse Summo Pontifici. An autem Episcopus possit virtute Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 6.* absoluere, dum crimen est occultum, constabit ex dicendis §. 6. de suspensione contra simoniacos in ordine *propos. 5. num. 11. & §. 7.*

§. III.

De excommunicatione contra petentes, vel exigentes aliquid in collatione, aliáue prouisione beneficiorum, aut admissione ad illorum possessionem.

1 *Refertur textus in quo ista excommunicatio continetur.*
2 *Enumerantur actiones sub hac censura prohibita.*
3 *Ista excommunicatio non incurritur ob solam fructuum petitionem, cessationem, &c. sed requiritur cessio, vel traditio.*
4 *Ista excommunicatio non videtur lata ob petitionem, vel exactionem alterius rei in quolibet beneficio.*
5 *Ista excommunicatio non incurritur dum in prouisione beneficiorum exigitur aliquid conuertendum in pios vsus, iuxta consuetudinem, vel constitutiones Ecclesiarum.*
6 *Assignantur personæ, quæ huic excommunicationi subiiciuntur.*

1 CVm in aliquibus Cathedralibus, & collegiatis Ecclesiis statuto, vel consuetudine introductum esset, vt fructus vel distributiones, vel ipsarum pars applicaretur mensæ Episcopali, vel capitulari, aut pio loco, aut in communes vsus cederet, aut inter Canonicos, & personas Ecclesiæ, seu Capituli diuideretur, vt hæc simoniaca labes, aut sordidæ auaritiæ suspicio de medio tolleretur, & Concilij Tridentini decretum *sess. 24. c. 14.* ad praxim reduceretur, Pius V. in Bulla 104. quæ incipit, *Durum nimis*, graues censuras imposuit contra facientes actiones in ipsius Bulla expressas, abrogat statuta, & consuetudines, irritat aliter factum & tollit obligationem iuramenti, vt patebit ex duabus proximè sequentibus propositionibus, in quarum vna explicabo materiam, seu actiones ipsas sub censuris prohibitas; in altera subiectum earumdem censurarum indicabo.

PRIMA PROPOSITIO.

2 ACtiones sub censuris prohibitæ sunt, prima retinere fructus, vel distributiones, vel eorum partem prouenturam ex beneficio, primo anno à vacatione, aut longiore, vel etiam breuiore tempore.

Secunda actio est, quomodocumque petere, vel exigere renunciationem huiusmodi fructuum, aut distributionum.

Tertia petere, vel exigere quomodocumque dulciaria, vel quid aliud, sufficit tamen primò siue exigatur per se, siue per alium, siue directè, siue indirectè; quia illa particula, *quomodocumque*. omnem modum includit. Secundò ad incurrendam istam excommunicationem, sufficit altera istarum actionum, quia textus alternatiuè, & disiunctiuè loquitur, per particulam, *vel*, fieri enim potest, vt vnus petat, & alter recipiat.

3 Maior difficultas est, vtrum petens fructus, cessionem, & cætera, censuram incurrat, etiamsi nihil obtineat.

Ratio dubitandi pro parte affirmatiua est, tum quia adhuc verum est dicere petiisse, tum quia istæ duæ actiones, petere, & exigere, disiunctiuè ponuntur.

His non obstantibus, probabilius Respondeo non incurrere, non secuta cessione, vel traditione fructuum, &c. Ratio est, quia verba in materia pœnali intelligenda sunt cum effectu, nisi aliud exprimatur, ex quo patet responsio ad rationem dubitandi.

Quarta est, inducere aliquem, ordinaria, vel Apostolica auctoritate prouisum ad præstandum iuramentum de obseruandis huiusmodi priuilegiis, consuetudinibus, & statutis.

Quinta est, præstare iuramentum de prædictis obseruandis, quamquam huiusmodi iuramentum, & alia huiusmodi irritantur in hac Bulla, ibi, *decernentes huiusmodi iuramenta non tenere, &c.*

Sexta est impedire, vel remorari possessionem illi, qui prædicta non facit. Istæ omnes actiones exprimuntur in præfata Bulla §. 2. & 3.

4 Sed modo dubium est primò, vtrum censuræ huius Bullæ incurrantur, si præfatæ actiones fiant occasione collationis, aut prouisionis, seu possessionis cuiuslibet beneficij.

Responderi probabiliter potest negatiuè, quia Bulla loqui solum videtur de Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis. Et ratio huius dispositionis hæc esse potest, quia fortè abusus introductus tantummodo fuerat in prouisionibus beneficiorum, quæ in præfatis Ecclesiis existunt. Ex quo inferri posse videtur facientem præfatas actiones occasione beneficij, extra præfatas Ecclesias existentis, non affici excommunicatione huius Bullæ; secus si aliquam ex præfatis actionibus faciat occasione Canonicatuum, aut aliorum beneficiorum in Collegiatis, vel Cathedralibus existentium. Ratio est, quia Pius V. generaliter loquitur, ampliat, & extendit suam dispositi

dispositionem contra quælibet statuta, & consuetudines introductas in Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis. Cùm enim retulisset ea, quæ in Concilio Tridentino disponuntur, & explicasset abusum nonnullarum Ecclesiarum Cathedralium, & Metropolitanarum, ac maiorum, necnon Collegiatarum, hæc verba subiungit, *quod vacantibus ipsarum Ecclesiarum dignitatibus, Canonicatibus, præbendis, portionibus, beneficiis, & officiis, &c.*

5 Secundò dubium est, vtrum censura incurratur, dum aliquid ob Ecclesiarum Constitutiones, vel consuetudines exigitur in prouisione beneficiorum conuertendum in pios vsus.

Respondeo negatiuè; quia hic casus excipitur in Tridentino *sess. 24. cap. 14.* ibi; *vt quæcumque huiusmodi in vsus pios non conuertuntur.* Ita *Cenedus in decret. collect. 16. num. 2. Barbosa in remiss. 24. cap. 14.* Idémque à Sacra Cardinalium Congregatione declaratum refert Gallemartius *sess. 24. cap. 14. vers. admissione ad possessionem.*

Neque obstat Bulla Pij V. quia Pius V. non videtur hoc prohibere sub censura; sed solum statuit, vt vbicumque huiusmodi fructus, & distributiones fabricæ, vel sacristiæ, aut alterius pij loci vsibus, vltra semestre tempus reperiuntur concessi, horum dumtaxat dimidia pars ipsi Sacristiæ, vel fabricæ, aut pio loco deinceps tribuatur; alteram verò beneficiati prædicti integrè percipiant. Hæc Pius V. in præfata sua Bulla. §. 4.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 Subiectum censurarum huius Bullæ sunt personæ in hac Bulla expressæ; diuersa tamen ratione, nam Episcopi aliique Antistites suspenduntur à Pontificalibus, donec præstita satisfactione, à Summo Pontifice absoluantur, capitula, & collegia subiiciuntur interdicto; aliæ verò personæ singulares vinculo excommunicationis obstringuntur. Hæc propositio patet ex verbis Bullæ, ibi; *Quicumque contrafecerint, si Ecclesiarum Antistites, tamdiu à Pontificali exercitio sint suspensi, donec satisfactione præuia illis per sedem Apostolicam suspensio relaxetur; capitula verò, & collegia quæcumque Ecclesiastico subiaceant interdicto, & singulares personæ in excommunicationis sententiam incurrant, à qua nisi in mortis articulo constituti ab alio, quàm à Summo Pontifice, absolutionis beneficium nequeant obtinere.* Quid autem operetur suspensio à Pontificalibus, & quem effectum pariat interdictum capituli, patet ex regulis generaliter traditis de censuris in communi, & alibi pluribus in locis: ex quibus etiam patet, An Episcopus possit à censuris Summo Pontifici reseruatis absoluere, quando delictum est occultum.

§. IV.

De excommunicatione, quæ contrahitur ob Simoniam commissam dando, vel recipiendo aliquid pro ingressu in religionem.

1 *Refertur textus, in quo ista excommunicatio continetur.*
2 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
3 *Pecuniam tradens vt in Religionem admittatur, excommunicationem incurrit, etiamsi mentem suam recipienti non aperiat.*
4 *Simonia non cōmittitur dum aliquid traditur, vel recipitur pro sustentatione ingredientis religionem, licet multi Doctores oppositum sentiant.*
5 *Religionum Superiores non possunt aliquem ad Religionem admittere, quoties ex consuetis eleemosynis commodè non potest illum sustentare.*
6 *Moniales nolentes aliquam in Monasterium admittere, nisi congruam dotem afferat, non ligantur excommunicatione.*
7 *Monasterio an licitum sit mutuam pecuniam, depositum, vel commodatum recipere à parentibus, vel curatoribus puellæ.*
8 *Abbatissa quæ certam pecuniæ quantitatem paciscitur, donec dos conuentui promissa tradatur, an Simoniam committat.*
9 *Explicatur subiectum istius excommunicationis.*
10 *Suspensio lata contra Collegium vel Conuentum ob simoniacam receptionem alterius in Religionem, quem effectum pariat.*
11 *Simonia committitur non solum dum aliquid traditur, vel recipitur tempore professionis, verum etiam in ipso ingressu, & receptione ad habitum, quamquam in hoc secundo casu non incurritur censura.*
12 *Religionem ingrediens Simoniam quidem committit, sed excommunicationem non incurrit, dum aliquid ex pacto petit, vel accipit à Monasterio, vt ingrediatur.*

1 AD tollendum Simoniæ crimen, quod admittebatur occasione ingressus in Religionem, cum magno aliorum scandalo, & non sine graui damno nonnullorum, ad perfectiorem vitæ statum in Religione aspirantium, qui cum tot expensas, & sumptus facere non possent, à Religione capessenda retrahebantur, iure merito Vrbanus IV. in *cap. sanè, extrà de Simonia* excommunicationem imposuit singularibus personis dantibus, vel recipientibus aliquid ex pacto pro ingressu in Religionem, capitulis verò, & conuentibus pœnam suspensionis iniunxit. Circa istam Extrauagantem duo de more explicabo.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria excommunicationis in hac Extrauagante contentæ, sunt duæ actiones simoniacæ.

Prima est, dare aliquid ex pacto pro Religionis ingressu.

Secunda actio, est accipere aliquid ex præuio pacto; istæ duæ actiones cōtinentur in illis verbis: *Districtius inhibemus, ne tā à maribus, quàm à mulieribus volentib. ingredi eorum Religionem, Ecclesias, Monasteria, Prioratus, Domos, seu loca in earumdem personarū receptionem, aut ante, vel post illam quoscumque pastus, prandia, seu cœnas, pecunias, iocalia, aut res alias, etiam ad vsum Ecclesiasticum, seu quemuis pium vsum alium deputata, vel deputanda directè, vel indirectè, petere, vel exigere quoquomodo præsumant. Sed eas potius cum omnimoda pietate accipiant, ac in victu, & vestitu, sicut alias personas suarum Ecclesiarum, Monasteriorum, Prioratuū, Domorum, & locorū sincera charitate pertractēt. Illa dumtaxat, quæ personæ ipsæ ingredientes purè, & spontè, & plena libertate, omnique pactione cessante, dare, vel offerre Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus, Domibus, & locis huiusmodi voluerint, cum gratiarum actione licitè recepturi.*

Ex quibus verbis colligitur ad incurrendam istam excommunicationem opus esse, vt adsit præsumptio. Nam in textu bis repetitur hoc verbum, *qui præsumunt*; præterea opus esse, vt datio, vel receptio fiat ex pacto pro ingressu in Religionem.

Hinc sequitur primò excommunicationem non incurri, quoties aliquid spontè, & liberaliter, seu sine pactione tacita, vel expressa tradetur.

3 Idem arbitror dicendum de eo, qui pecuniam tradit hoc animo, vt admittatur in Religionem, sed mentem suam recipienti non aperit. Quamuis enim traditio illius pecuniæ simoniaca sit, vtpotè procedens ab actu voluntatis interno simoniaco, & consequenter puniri potuerit censura excommunicationis: nihilominus Summus Pontifex de facto huiusmodi actum non puniuit; sed solum sub excommunicatione interdixit dationem, vel receptionem ex pacto.

Dices,

Dices, Summus Pontifex excommunicatione punit omnem dationem, quæ non fit purè, spontè, & plena liberalitate, ibi; *Illa dumtaxat, quæ personæ ipsæ ingredientes purè, sponte, & plena liberalitate, omnique pactione cessante, dare vel offerre, cum gratiarum actione licitè recepturi, &c.* Sed actio, qua quis dat aliquid animo ingrediendi Religionem, non fit purè, spontè, & plenè liberaliter, nec alter licitè accipit; ergo excommunicatione punitur.

Respondeo, actum illum externum esse purum, spontaneum, & liberalem, quamuis habita ratione actus interni, & mentalis inficiatur labe simoniaca. Quoties autem punitur actus externus malus, non censetur is puniri, qui solum est malus per habitudinem, & relationem ad actum internum, nisi id exprimatur, vel ex verbis dispositionis ita colligatur; quod non accidit in nostro casu, in quo Summus Pontifex mentionem facit pactionis, ibi; *cessante omni pactione*; consequenter ille actus externus, qui cum pactione coniunctus non est, censetur purus, spontaneus, & liberalis; consequenter non est materia istius excommunicationis, etiamsi Summus Pontifex potuisset illum sub excommunicatione prohibere, vtpotè infectum culpa Simoniæ, quam actus externus ab interno contrahit, vt benè ratiocinatur Suarez de censuris *disp. 29. sect. 5. n. 9. Alterius tom. 2. disp. 18. cap. 2. col. 13. in resp. ad primam dubit.* & alij.

Secundò sequitur, illum, qui pecuniam tradit, vel accipit, vt obtineat, vel ferat votum, & suffragium pro ingressu in Religionem, subiici excommunicationi, quia in Extrauaganti vetita est datio, & acceptio, tam directa, quàm indirecta quouis modo pro ingressu in religionem. Et hoc verum est, siue detur, vel recipiatur pecunia, siue pastus; prandia, cœnæ, iocalia, aut aliæ res, siue degitur in vtilitatem Superioris, vel alterius Religiosi, siue ad vsum Monasterij, Ecclesiæ, siue in alium quemlibet pium vsum; hoc enim expressè decernitur in præfata Extrauaganti.

4 Sed modo dubium est, vtrum dans, vel recipiens aliquid pro sustentatione ingredientis incidat in istam excommunicationem.

Respondeo duplicem esse Doctorum sententiam.

Prima est *S. Thomæ 2. 2. quæst. 100. art. 3. ad 4. Caietani ibidem, & in Summa cas. 73. Nauar. in Manuali cap. 27. n. 106. excommun. 20. Suarez disput. 22. sect. 5. num. 9. & seq. Alteri. loco cit. col. 11. vers. Quare videtur, Toleti lib. 1. vers. 7. n. 11. Filiucy tract. 15. c. 4. quæsito 6. n. 64. & seq.* & aliorum ferè communiter distinguentium hoc pacto, vel Monasteriū est inops, & pauper, vel non est pauper, & inops.

Si Monasterium est inops, ita vt commodè ipsum sustentare nequeat, nisi aliquid pro sustentatione adducat, non est illicitum dare, vel recipere ex pacto pro sustentatione. Ratio est, tum quia hoc est ius naturale. tū quia non est Simonia, quoties temporale datur, vel recipitur pro temporali, sed dum temporale pro spirituali. Hic autem datur temporale pro temporali.

Si verò Monasterium diues est, non potest quicquam licitè dari, vel accipi, & dando, vel accipiendo censura incurritur. Ratio est, quia bona Religiosorum subiiciuntur dispositioni Summi Pontificis; Summus autem Pontifex disposuit, vt ipsorum bona liberaliter, & gratis insumantur in alendis Religiosis. *cap. Quam pio. 1. quæst. 2. & cap. Quoniam de Simonia.* consequenter abstulit Religiosis omne ius petendi aliquid ab ingredientibus, quoties videlicet facultates Monasterij suppetunt ad alendos Religiosos. ob id excommunicationem iniungere potuit accipientibus aliquid pro ingressu.

Secunda sententia, quæ mihi probabilior videtur, est Soti, Syluestri, Mirandæ, & aliorum, locis statim citandis, asserentium istam excommunicationem non incurri dando, vel recipiendo aliquid pro sustentatione ingredientis. etiamsi Monasterium diues sit, & locuples. Ratio est primò, quia quoties datur, vel accipitur temporale pro temporali, non committitur Simonia; sed in hoc casu accipitur temporale pro temporali, cum accipiatur pecunia, vel res alia pretio æstimabilis pro sustentatione Religiosi, quæ pretio æstimabilis est: ergo non committitur Simonia; sed hæc ratio militat, tam in Monasterio diuite, quàm in paupere, cum in vtroque idem pro eodem petatur. Ergo sicut Monasterium inops non committit Simoniam recipiendo aliquid pro sustentatione ingredientis. Ita neque illam committit monasterium diues, & locuples; consequenter neque incurrit excommunicationem, quæ in ista Extrauaganti posita est contra simoniacos in ingressu Monasterij, vt constabit ex quarta ratione. Secundò, quia Monasterium, siue diues sit, siue inops, non tenetur hunc recipere, & in ipsius sustentationem bona sua insumere. Ergo nullam censuram incurrit recipiendo sustentationem in ipsius ingressu. Tertiò, quia sicut vir diues, licet non possit pecuniam pro Sacramento Matrimonij exigere, eam tamen licitè potest recipere ad sustinenda Matrimonij onera. *L. pro oneribus, C. de iur. dot.* Ita Monasterium, & Conuentus, licet nequeat pecuniam pro ingressu in Religionem accipere, potest tamen recipere pro sustentatione ingredientis, siue Monasterium sit diues, & locuples, siue pauper, & inops. Quartò, quia vt censura istius Extrauagantis incurratur, accipi, vel tradi debet aliquid simoniacè: nam ista excommunicatio fertur contra dantes, vel recipientes temporale in receptione personarum ingredientium, quod est vitium Simoniæ. Nam in eo textu dicitur, *in earumdem personarum receptionem*, id est, in pretium receptionis; idem enim est pro receptione, & in receptionem, sicut ex opposito, aliud est in receptione, aliud in receptionem, seu in pretium receptionis. Confirmatur ex titulo istius Extrauagantis, qui inscribitur *de Simonia*, dans autem, vel recipiens temporale pro sustentatione ingredientis, non committit Simoniam, vt patet ex prima ratione; ergo non incurrit istam excommunicationem. Ita *Sotus lib. 9. de iustitia, quæst. 6. art. 2. ad 4. Syluester verbo Simonia num. 15. Miranda in Manuali Prælatorum in tract. de Monialibus q. 8. art. 7. conc. 2.* & alij; quorum opinionem probabilem putat *Suarez n. 12. & Filiucius loc. cit. n. 84.*

Ad rationem primæ sententiæ, Respondeo, bona Religiosorum esse Ecclesiastica, & illorum dispositionem ad Summum Pontificem maximè pertinere. Hinc tamē non colligitur, acceptantem pecuniam pro sustentatione ingredientis Religionem, affici excommunicatione, quia excommunicatio lata est contra dantes, vel recipientes aliquid pro ingressu, seu in receptionem alicuius in religionem, non verò pro sustentatione.

Neque obstant textus allati, quia in ipsis non fertur censura, nec in ipsis damnatur, aliquid accipere pro sustētatione. Imò in *cap. Quam pio,* excipitur casus, dum accipitur aliquid subsidij gratia, in *cap. verò, Quoniam,* prohibetur solum simoniaca labes, quæ committitur accipiendo aliquid pro ingressu, etiam si prætextu paupertatis accipiatur, vt patet ex ipso textu, perspicuum enim est Simoniam committi accipiendo aliquid pro ingressu Religionis, quouis prætextu ista acceptio tegatur.

Hæc tamen secunda sententia limitāda est primò, modò non adsit excessus, id est, modò non accipiatur aliquid superans, & excedens onus sustentationis. Hoc enim nullo alio titulo accipi videretur, quā pro ingressu; consequenter esset Simonia, quæ in præfata Extrauaganti punitur pœna excommunicationis; sicut enim mutuans, qui non potest aliquid pro mutuo accipere, (nisi fortè ratione lucri cessantis, vel damni emergentis) si plus accipiat, quàm ferat ratio lucri cessantis, vel damni emergentis, committit vsurā. ita cum proportione in nostro casu contingit. ita sentire debent omnes Doctores relati pro prima sentētia.

Secundò intelligenda est, præciso scandalo, alióve peccato; nam si Monasterium locuples renuat virum pauperem, bonæ tamen indolis, & doctrinæ, hoc titulo recipere,

pere, quod non afferat, quæ necessaria sunt ad congruam sui sustentationem, facili negotio scādali ansam præbebit, & illicitè videbitur eum impedire, qui alioquin in Religione valdè proficeret, & Religioni non mediocriter prodesset. Verum tamen est ob huiusmodi scādali peccatum, censuram istius extrauagantis non incurri, quia excommunicatio imposita est ob simoniacam dationem, vel receptionem in ingressu Religionis; non autem propter suspicionem auaritiæ, aut propter peccatum charitati, vel alteri virtuti contrarium. Imò Sotus, & Miranda locis citatis addunt, vix à peccato Simoniæ excusari Moniales, quoties pecuniam recipiunt, non pro Monialis sustentatione; sed quia non est tam claro sanguine nata, aut quia est aliqua labe infamiæ, vel aliqua deformitate, aliòve defectu notata; & ex opposito aliam nobilem, vel formosam, aut in arte musica peritam admittunt, vt suam amplitudinem, & magnificentiam clariorem reddant, & pecuniam inde acquirant. Ego verò in his casibus Simoniæ labem facilè non agnosco, quia non traditur, vel accipitur temporale tamquam pretium spiritualis; sed conditio illa temporalis vim habet causæ allicientis, & attrahentis ad recipiendum vnum potius, quàm alium, vt clarius constat ex supradictis de Simonia, quæ occasione ingressus in Religionem committitur.

Ex dictis in hac difficultate, præsertim iuxta secundam sententiā, sequitur primò istam excommunicationem non incurri, accipiendo aliquid pro sustentatione ab ingressuro Religionem, quoties numerus Religiosorum consuetus iam expletus est, seu quoties Monasterium commodè non potest plures alere, aut quoties alij, qui Religionem expetunt, nequeunt quicquam in sustentationem afferre, vel quoties Monasterio conducit, & expedit bona Monasterij multiplicari, vt plures postmodum recipiantur, & Religiosorum numerus cum sustentatione congrua augeatur. Ita *Suarez. Alterius, & Filiucius loc. cit.*

Obiicies in *cap. vnico, § sanè de statut. regul. in 6.* & in Tridentino *sess. 25. cap. 3. de reformat. regular.* statuitur, vt is tantum religiosorum virorum, vel mulierum numerus in Monasteriis constituatur, qui ex redditibus propriis Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè possit sustentari: ergo non videtur quisquam recipi posse, etiam tradita pecunia pro sustentatione, dum impletus est Religiosorum, vel Religiosarum numerus.

Respondeo hinc potius argumentum sumi debere pro nostra sententia, cum enim dos, seu pecunia, quæ pro sustentatione traditur, inter Monasterij bona computetur, sequitur non excedi numerum eorum, qui ex eleemosynis consuetis, & ex redditibus Monasterij ali possunt, dum aliquis recipitur in Religionem, & in pactum deducitur, vt congruam dotem pro sustentatione afferat; mens autem Concilij læderetur, si ad Religionem absque sustentatione admitteretur. Vide *Suarez num. 15. Alterium loc. cit. & Mirandam de Monialibus quæst. 8. art. 6. Nauar. de redditibus quæst. 1. monit. 62.*

6 Secundò sequitur, Moniales, quæ nolunt vllam in Monasterium admittere, nisi congruam dotem afferat, non affici pœna istius excommunicationis, vt patet tum ex rationibus à me allatis pro secunda sententia. tum ob consuetudinem legitimo tempore receptam, & toleratam post istam Extrauagantem. tum quia multi Pontifices exemerunt ab hac censura Moniales accipientes dotē ob ingressum alicuius in Monasterium. Nam Innocentius VIII. priuilegium concessit Monialibus non incurrendi labem Simoniæ (intellige quoad prohibitionem Ecclesiasticam) in receptione aliarum in Monasterium, excepto duplici casu, quorum vnus est si pactum ineant de aliquid dando, vel soluendo pro ingressu in Religionem, alter si recipiant inhabilem ob spem habendi aliquid; tūc enim sufficienter constat inhabilē non recipi, nisi ob spem habendi aliquid pro ingressu; præterea ad tollendos scrupulos Simoniæ, quibus Moniales vexabantur in recipiendis fœminis in Monasterium, Clemens VII. indulsit Monialibus, vt reæ non sint labis Simoniæ, dum conuentiones faciunt circa dotem recipiendarum pro congruenti, & sufficienti sustentatione. Hæc priuilegia referuntur à Capucino in compendio priuilegiorum, *vers. Moniales, num. 16. & n. 31. pag. mihi 418. & à Ludouico Miranda in tract. de Monialibu. q. 8. ar. 7. concl. 1. Imò Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 23. n. 131. Nauar. Suarez. Alterius Reginaldus, Filiucius.* & alij enumerant etiam alia priuilegia.

Existimo tamen Moniales exigentes aliquid vltra congruam sustentationem, non excusari ab hac censura, nisi aliud ferat consuetudo, aut nisi liberaliter tradatur, & non ex pacto, vt bene *Rodriquez quæst. regul. tom. 2. qu. 48. art. 6. Reginaldus*, & alij. Ratio est, tum quia tam ista Extrauagans, quam alia præcitata iur. loquuntur de Religiosis vtriusque sexus, tum quia Clemens VII. indulsit Monialibus, vt Simoniæ labem non incurrant recipiendo dotem pro congrua, & sufficienti recipiendarum sustentatione, vt patet ex verbis priuilegij ab eo concessi: ergo reatū Simoniæ contrahunt recipiendo aliquid vltra congruam sustentationem; inclusio enim vnius est exclusio alterius. *L. cum Prætor ff. de iudic. L. cum marit. C. de procur. & L. Quamuis C. de pignor.* Excusarem tamen Moniales ab hac censura, dum exigunt pastus, & prandia, quæ tradi consueuerunt, non pro ipsa professione; sed pro sustentatione ingredientis, & aliarum Monialium, & pro solemnitate, & festiuitate professionis. Hæc enim videntur permissa ex consuetudine; nec accipiuntur pro re spirituali. Ita *Suarez n. 15.* & alij communiter. Imò *Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 23. n. 131.* putat istam Extrauagantem simpliciter receptam non esse; sed hoc ego non approbo, consuetudo tamen locorum attendenda est.

Obiicies, Concil. Trident *sess. 25. cap. 16. de reform. sub fin.* prohibet sub anathematis pœna, ne ante professionem, excepto victu, & vestitu nouitij, vel nouitiæ illius temporis, quo in probatione est, quocumque prætextu à parentibus, vel propinquis, aut curatoribus eius, Monasterio aliquid ex bonis eiusdem tribuatur: ergo non excusantur Moniales, quæ aliquid accipiunt, quouis titulo, & prætextu accipiant.

Respondeo primò, Concilium non ferre excommunicationem, ipso facto, sed comminatoriam, ibi, *Præcipit sancta Synodus sub anathematis pœna dantibus, & recipientibus, ne hoc vllo modo fiat.*

Respondeo secundò, Conciliū prohibere aliquid à præfatis personis tradi, ne nouitius, vel nouitia hac occasione discedere nequeat, eo quod totam, vel maiorem partem substantiæ suæ Monasterium possideat, nec facile, si discesserit, id recuperare possit, vt idemmet Concilium loquitur. Nos verò loquimur de iis, quæ traduntur in ipso ingressu, vel pro sustentatione iure naturæ debita, vel etiam pro solemnitate professionis, iuxta receptam Monialium praxim à legitimo Superiore non reprobatam, vt bene *Suarez. Alterius, & Filiucius loc. cit.*

7 Hac occasione rogabis, vtrum licitum sit parentibus, vel curatoribus puellæ mutuam pecuniam, vel depositum, vel commodatum Monasterio dare. Ratio dubitandi est pro parte negatiua, quia in præfato Concilij textu cauetur, ne quicquam detur, quocumque prætextu, excepto victu, & vestitu nouitiæ, vel nouitij.

Respondeo, hoc in præfato Concilio non prohiberi; nam interpretatio legis sæpe sumitur ex fine legis, & iuxta illum restringi, & limitari debet, cum lex à voluntate Legislatoris robur, & vires accipiat. Finis autem Concilij est, vt aliquid non tradatur Monasterio, ante professionem, ne postea nouitia, vel nouitius cogatur in Monasterio persistere, eo quod facilè nequeat rem suam à Monasterio repetere, & recuperare; quod non accidit in hoc casu, saltem dum cautio debita præstatur, vt suppono. Ita *Rodriquez quæst. regul. tom. 2. q. 48. art. 5. Miranda in tract. de Monialib. q. 8. art. 9. concl. vnica.*

8 Tertiò

8 Tertiò ex dictis in proposita difficultate sequitur, Abbatissam, quæ certam pecuniæ quantitatem paciscitur, vel recipit, donec dos conuentui promissa pro nouitia ingrediente soluatur, excusari posse, si hanc pecuniam accipiat ratione damni emergentis, quod interim Monasterium patitur ob dotem non solutam, vt si censum redimere non possit ob dotem non solutam: hoc enim non est peccatum Simoniæ, sed potius vsuræ, quoties non seruantur debitæ conditiones, accipiendo aliquid supra sortem in contractu mutui formalis, aut virtualis. Ita in terminis *Rodriquez loco citato, art. 7. Miranda loco citato art. 10.* Idem proportionaliter dici posse videtur, si exigat aliquid ratione lucri cessantis, quoties dos non statim insumenda erat; sed illa emendum erat aliquid frugiferum. Quamquam in hac re magna circumspectione opus est ad vitandum scandalum, & vsuræ periculum.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 SVbiectum excommunicationis impositæ in hac Extrauaganti sunt omnes singulares personæ, quæ aliquid dant, vel accipiunt pro ingressu in Religionem, siue sint viri, siue fœminæ. Collegium verò, vel Conuentus incurrit pœnam suspensionis. Hæc propositio patet ex illis verbis: *Nos enim, qui secus egerint, si sint singulares personæ, tam dantes, quàm accipientes, huiusmodi excommunicationis, si Capitulum, vel Conuentus fuerit, suspensionis sententiis eo ipso decernimus subiacere, à quibus praterquam in mortis articulo, absolui nequeant.*

10 Sed modo dubium est primò, quem effectum pariat ista Suspensio. Respondere aliquis fortè posset, suspendere à receptione in Religionem, quia par est vt quis in eo suspendatur, in quo deliquit.

Ego verò hanc responsionem non approbo, quia verba textus generalia sunt; consequenter dico huiusmodi suspensionem suspendere ab officio, & beneficio; suspensio enim absolutè prolata, est suspensio totalis. Ita *Nauar. Sayrus*, & alij, quos retuli in explicatione suspensionum in particulari contra Conuentus, & Capitula. Probabilis tamen est opinio *Alterij tom. 2. disp. 17. cap. 2. ad finem. Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. de Simonia, cap. 56. num. 8. & Filiucij de Simonia, cap. 13. num. 12.* existimantium Capitulum suspendi ab omni actu, seu officio capitulari, & communi, quod iurisdictionem, vel administrationem Ecclesiasticam requirit. Ratio est, quia Capitulum in communi non est capax alterius suspensionis, & tota illa iurisdictio comprehenditur sub absoluta sententia suspensionis.

11 Secundò dubium est, vtrum censuram incurrant non solum, qui dant vel recipiunt aliquid tempore professionis, verum etiam qui dant vel recipiunt in ipso ingressu, & receptione ad habitum.

Respondeo committere quidem Simoniæ culpam, quia susceptio habitus ordinatur ad professionem; nihilominus probabile est censuram non incurrere, donec professio emittatur. Ratio est, quia censura non incurritur, nisi adsit effectus completus sub censura prohibitus, effectus autem sub censura prohibitus, tunc solum adest, dum adest traditio rei temporalis, & spiritualis; nempe professio, seu admissio ad professionem. Summus enim Pontifex prohibet aliquid dari, vel accipi in receptionem. Ergo quamdiu receptio, id est, professio, non emittitur, censura non incurritur. Ita *Suarez loco statim citando, contra Filiucium num. 11. ad finem.*

Ex quo sequitur excommunicationem non incurri, si receptio ad habitum fuit simoniaca; sed professio postea gratis admittitur, quia scilicet factum retractatur, & pecunia non recipitur, vel redditur; sicut ex opposito, si receptio ad habitum gratis facta fuit; sed postea tempore professionis aliquid exigitur, excommunicatio incurritur, quia tunc adest effectus completus sub censura prohibitus, vt bene *Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. de Simonia, cap. 56. num. 7. & Reginaldus lib. 23. n. 173. Filiucius de Simonia tract. 45. cap. 13. quæsito 4. num. 11.*

12 Tertiò dubium est, vtrum censura istius Extrauagantis incurratur, quando ingrediens, aliquid ex pacto petit, vel recipit à Monasterio, vt ingrediatur.

Respondeo negatiuè. Quamuis enim Simonia committatur, nihilominus censura non incurritur, quia Extrauagans imponit excommunicationem solum, dum pecunia exigitur à volentibus ingredi; non autem dum traditur ingredienti, seu volenti ingredi, vel alteri, qui curet ipsum ingredi. Ita colligo ex illis verbis, *Districtius inhibemus, ne tam à maribus, quàm à mulieribus volentibus ingredi earum Religionem, &c.* Ita *Suarez loco citato, num. 2. & Filiucius loco citato.*

§. V.

De excommunicatione, quæ contrahitur publicando, vel concedendo ob quæstum Indulgentiam, aut facultatem absoluendi.

1 *Refertur textus in quo ista excommunicatio continetur.*
2 *Assignatur materia istius excommunicationis.*
3 *Casuum nomine, quid intelligatur.*
4 *Simoniaca publicatio, vel concessio alicuius facultatis non inducit pœnam censuræ, exceptis Indulgentiis & facultatibus absoluendi.*
5 *Enumerantur personæ, quæ huic suspensioni, aut excommunicationi subiiciuntur.*
6 *Indulgentias publicans, vel concedens ob quæstum, censuram incurrit, siue id per se faciat, siue per alium.*
7 *Ad istam excommunicationem incurrendam requiritur effectus publicationis.*
8 *Publicationi, vel concessioni Indulgentiarum ob quæstum cooperantes non subiiciuntur excommunicationi.*
9 *Indulgentias de nouo concessas Religiosus publicare non potest in sua Ecclesia absque licentia Ordinarij.*
10 *Eleemosynis colligendis deputati quænam seruare debeant, seu quænam Ordinarij locorum in ipsis requirere debeant.*

1 PRaua quædam consuetudo, & corruptela in Hispaniis inualuerat, qua prætextu reparationum Ecclesiarum, & aliarum piarum causarum, soluentibus certam pecuniæ summam concedebatur Indulgentia, & facultas eligendi Confessarium, qui eum à casibus reseruatis absolueret; præterea concedebatur licentia sumendi duos, vel plures compatres in Baptismo. Denique priuilegium Missæ, & sepulturæ tempore interdicti concedebatur. Ne autem istæ simoniacæ facultates in futurum à quoquam concedantur, Pius V. in Bulla 99. quæ incipit, *Quam plenum*, censuram excommunicationis aliquibus, & aliquibus suspensionem contra delinquentes imposuit, vt patebit ex dicendis in duabus proximè sequentibus propositionibus, in quarum prima explicabo materiam istius censuræ; in secunda subiectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria istius censuræ, est sacrilegium, quod committitur publicando, vel concedendo Indulgentias, vel facultatem circa reseruatos casus soluentibus certam pecuniæ summam, nam in textu dicitur, *& ne talia de cætero à quoquam fiant, publicentur, vel concedantur districtius prohibemus. quicumque secus egerint, &c.*

3 Sed modò dubium est primò, vtrum nomine casuum non solum intelligantur casus simplices, verum etiam habentes adnexam censuram.

Ratio

Ratio dubitandi pro parte negatiua est, tum quia casus reseruatus distinguitur à censuris, vt alibi docui; tum quia in materia pœnali non est facienda extensio; consequenter non valet argumentum à casu ad censuras.

His non obstantibus, Respondeo nomine casuum hoc in loco intelligi etiam eos, quibus censura adnexa est. Ratio est, quia Summus Pontifex loquitur non solum de casibus Episcopo reseruatis, verum etiam de reseruatis Summo Pontifici, ibi, *non in eis tantum casibus, in quibus simplex Sacerdos absoluere potest, sed etiam in iis, quæ solis Episcopis reseruata reperiuntur, aliquo præterea casu admixto, veluti Simoniæ reatu, qui ad examen huius Sanctæ Sedis esset referendus.* Sed casus referendus, seu spectans ad Sanctam Sedem non solet, regulariter loquendo, reseruari, nisi ratione excommunicationis, vel alterius censuræ, vt alibi docui: ergo, &c.

4 Secundò dubium est, vtrum publicatio, vel concessio alterius facultatis simoniacè facta, puniatur pœna suspensionis, vel excommunicationis.

Respondeo negatiuè. Ratio est, quia censura non excedit terminos expressos, & in præfata Bulla dicitur, *& ne talia de cætero à quoquam fiant*; vbi notanda est illa particula, *talia*, quæ non significat similitudinem, sed est repetitiua certæ, & determinatæ qualitatis. Rota Romana apud Seraphinum, *decis. 822. num. 2.*

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Episcopi, aliique Præsules, seu Antistites, etiamsi Cardinalatus dignitate præditi sint, si præfata faciant, incidunt in suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & à perceptione fructuum, reseruatam Summo Pontifici, à qua absolui nequeunt, nisi præstita satisfactione. Alij verò inferiores Episcopis incurrunt excommunicationem eidem Summo Pontifici reseruatam. Hæc propositio clarè constat ex ipsa Bulla §. 2. *vers. quicumque.*

6 Sed modo dubium est primò, vtrum Prælati his pœnis puniantur, non solum si per se ipsos publicent huiusmodi Indulgentias, & facultates, verum etiam si per alios.

Respondeo affirmatiuè, quia in Bulla sermo etiam est de iubentibus, seu mandantibus, ibi, *appendi iusserunt.* Et licet in illis verbis non imponatur censura, imponitur tamen in subsequentibus, quæ ad præcedentia relationem habent.

7 Secundò dubium est, vtrum Episcopus, aut alius, qui mandauit huiusmodi facultates, vel Indulgentias publicari, sed re ipsa publicatæ non fuerunt, seu concessæ, afficiatur hac censura.

Ratio dubitandi pro parte affirmatiua est, quia censura fertur, tam in agentes, quàm in attentantes, ibi; *Quicunque secus egerint, seu attentauerint*; Ergo non requiritur opus completum, & perfectum, sed sufficit attentatum.

His non obstantibus, Respondeo præfatum Episcopum, vel alium non affici censura, nisi re ipsa publicauerit aliquid soluentibus indulgentias, & facultates prædictas. Ratio est, quia excommunicatio non incurritur, nisi adsit opus perfectum; & completum sub censura prohibitum.

Ad rationem dubitandi, Respondeo illud verbum, *attentauerint*, adhiberi non ad excludendam actualem publicationem, seu concessionem; sed ad indicandum censuram incurri facta huiusmodi publicatione, vel concessione. Cum enim huiusmodi concessio irrita sit, non potest dici validè concessa; sed attentata, vt perspicuè colligitur ex verbis Bullæ subsequentibus, ibi; *decernimus etiam irritum, & inane quidquid secus per quoscumque quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.*

8 Tertiò dubium est, vtrum ministri Prælatorum, aut alij ad huiusmodi publicationem, vel concessionem cooperantes huic excommunicationi subiiciantur.

Respondeo negatiuè, quia Bulla de his non loquitur, & in materia pœnali non valet argumentari à pari, vel à maiore ad minus, vel è contra. Occasione eorum, quæ in hoc puncto diximus, aduertendum est ad tollendos prauos eleemosynarum quæstorum abusus, nonnulla in Concilio Tridentino, *sess. 21. cap. vlt.* sancita fuisse.

Primò, vt Indulgentiæ, & aliæ spirituales gratiæ debito tempore publicentur per Ordinarios locorum, adhibitis duobus de capitulo, quibus datur facultas fideliter colligendi eleemosynas, nulla prorsus mercede accepta.

9 Secundò licet ob hoc decretum nequeant ordinarij locorum prohibere, quominus religiosi, inconsultis ipsis Ordinariis, publicent Indulgentias, olim sibi à Summo Pontifice concessas: nihilominus nullus etiam religiosus exemptus potest Indulgentias de nouo concessas publicare in sua Ecclesia, absque Ordinarij licentia: sic enim per sacram Cardinalium Congregationem, quæ interpretationi Concilij præest, declaratum fuisse nonnulli Doctores testantur in *sess. 21. cap. 9. citato, & sess. 22. cap. 5.*

Tertiò in præfato Concilij decreto prohibentur quidem praui eleemosynarum quæstores. Imò vsus, & nomen ipsorum aboleri præcipitur; non tamen prohibentur collectores eleemosynarum, qui eas in pios vsus conuertunt, seruatis quibusdam conditionibus.

10 Rogabis, quas conditiones ordinarij locorum requirere, vel præscribere debeant iis, quibus colligendi eleemosynas facultatem præbent.

Respondeo istas recenseri à Zerola *in praxi 1. parte verbo quæstores*, ab Augustino Barbosa *in remissionibus ad Concilium sess. 21. cap. 9.* à Petro Marzila *ibidem*, & ab aliis (quamquam istis Doctoribus fortè videbitur alicui non magnam fidem præstandam esse, cum ipsorum libri circa Concilium, & declarationes Cardinalium, prohibiti fuerint.)

Prima conditio est, vt sint honestæ vitæ, & bonæ existimationis.

Secunda, vt non sint participes ipsarum eleemosynarum.

Tertia, vt quæstorum nomen non gerant, sed Collectores eleemosynarum vocentur.

Quarta, vt non publicent Indulgentias, nec circumferant sua priuilegia, aut reliquias.

Quinta, ne eleemosynas minis, aut imprecationibus extorqueant.

Sexta, ne campanas, aliáque instrumenta, vel similia quædam quæstorum insignia ferant.

Septima, vt non petant eleemosynam tamquam debitam, aut dari solitam.

Octaua, vt non extorqueant eleemosynam arte, aut specie dicendi orationes, aut alio peruerso more; sed simpliciter, & modestè eleemosynam petant, eamque in loci pij vtilitatem conuertant.

§. VI.

De suspensione contra suscipientes Ordines simoniacè.

1 *Assignatur materia istius suspensionis.*
2 *Ordinatus per Simoniam ab alio commissam ipso inscio, suspensionem non incurrit.*
3 *Ordinatus bona fide per Simoniam ab alio commissam, non ligatur suspensione, etiamsi post ordinationem approbet Simoniam ab alio commissam.*

4 *Simoniæ*

NOn solum excommunicatio, verum etiam suspensio contrahitur ob Simoniam, tam ab eo, qui ordines simoniacè confert, quam ab eo, qui ordines per Simoniam suscipit. In hoc puncto non agimus de suspensione, quam contrahit is, qui ordinem simoniacè confert; sed de illa quam contrahit recipiens ordines cum labe Simoniæ, omissa pœna excommunicationis, de qua fusius egi §. 2. Hic ergo explicabo primò, quænam sit materia istius suspensionis. Secundò quodnam sit eius subiectum. Tertiò quem effectum pariat ista suspensio. Quartò quamdiu duret. Quintò quis ab ea valeat absoluere.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria istius suspensionis est susceptio Ordinum cum vitio Simoniç commisso ab ipso susceptore Ordinum, vel illi quoad culpam imputato. Hæc propositio patet, tum ex Extrauag. 2. Pauli II. de Simonia ibi, *Omnes illi, qui simoniacè ordinati fuerint, à suorum sint ordinum executione suspensi.* Tum ex Bulla Sixti V. contra malè promotos, quæ incipit *Sanctum, & salutare*, ibi. *Clericos post hoc malè promotos ab executione, ministerio & exercitio ordinum; & ab omni spe, & facultate ascendendi ad alios superiores perpetuò suspensos declaramus.*

Obiicies; Clemens VIII. abstulit præfatam Sixti Constitutionem, illamque ad terminos iuris communis redegit. Ergo recipiens ordines per Simoniam non afficitur pœnis illius Bullæ. Respondeo Clementem VIII. moderatum fuisse præfatam Constitutionem quoad reliqua in ea Bulla contenta, quoad vitium verò Simoniæ illam in suo robore, & validitate reliquisse, vt bene obseruant Lessius, & Suarez locis proximè citandis. *Sayrus lib. 4. capitulo 14. numero 6.* & alij communiter.

2 Sed modò dubium est primò, vtrum ista suspensio incurratur, etiamsi vitium Simoniæ committatur à tertia persona, inscio ipso ordinando, vt si tertius tradidit pecuniam Episcopo, inscio ordinando.

Respondeo negatiuè, quia hoc est proprium censuræ in pœnam delicti impositæ, vt non incurratur, nisi ob culpam, hic autem caret culpa, vt suppono. Ita *Nauar. cap. 25. num. 68. Suarez lib. 4. de Simonia cap. 56. num. 9. & de Censuris disput. 31. sect. 1. & sect. 4. num. 40. Sayrus loco citato. Coninchus disput. 15. num. 37. Henriquez lib. 13. c. 37. num. 4. Filiucius cap. 7. num. 129. Alterius tom. 2. disput. 9. cap. 4. sub finem. Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 24. num. 136. contra S. Thomam 2. 2. quæst. 100. artic. vlt. ad 3. Aragonium ibidem, concl. 4. Felinum in cap. per tuas de Simonia. Syluestrum verbo suspensio num. 7. Auilam 3. parte disp. 5. dub. 9. concl. 2.* & alios arbitrantes remanere suspensum ab ordine sic suscepto.

Addo accipientem simoniacè ordines bona fide non affici suspensione, etiamsi post ordinationem ratificet Simoniam ab altero commissam; nam suspensio imposita est ob Simoniam in susceptione ordinum; hic autem in susceptione non commisit Simoniam, sed illam approbat post factum, vt suppono. Ita *Alterius loco citato, Couar. Nauarrus, Henriquez, Suarez, Sayrus, Lessius*, & alij, quos retuli §. 2. dum explicarem excommunicationem latam contra simoniacos in susceptione sacrorum ordinum, contra Auilam, & alios locis citatis. Secùs dicendum est, si antequam ordines susciperet, animaduertit Simoniam ab altero commissam fuisse occasione Ordinis à se suscipiendi; tunc enim volens recipere Ordines, retrahere debet influxum alterius Simoniacum, & abstinere tenetur ab ordinis susceptione, quatenus illi causam dedit is, qui Simoniam commisit, alioquin in suspensionis pœnam incidit, quia dicitur ordines simoniacè suscipere, cum eos suscipiat ob simoniacam alterius actionem, vt suppono.

4 Secundò dubium est, vtrum ad incurrendam istam suspensionem opus sit, vt Simonia sit completa.

Respondeo affirmatiuè, vt probaui §. 2. de excommunicatione lata contra simoniacos, quia censura non incurritur, nisi adsit effectus completus sub censura prohibitus.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 SVbiectum istius suspensionis, sunt omnes cuiuscumque gradus, & conditionis homines, suscipientes ordines simoniacè, etiamsi Regali, vel alia quauis Ecclesiastica, vel mundana dignitate præfulgeant, sic enim in præcitata Extrauaganti habetur, & constat ex dictis §. 2.

6 Sed modò dubium est primò, vtrum mediatores simoniæ suspensi sint.

Respondeo cum *Suarez de censuris disputat. 31. sect. 4. numero 29.* in præfata Extrauaganti non esse latam suspensionem contra mediatores Simoniæ, sed excommunicationem Papæ reseruatam. Ex quo patet differentia inter mediatores, & suscipientes Ordines simoniacè; illi enim non sunt suspensi, sed excommunicati, isti verò non solum sunt excommunicati, verum etiam suspensi, si communem Doctorum sententiam sequamur.

7 Dixi *in præfata Extrauaganti*, vt aduerterem, alibi extare suspensionem, non contra quemlibet mediatorem, sed contra præsentationem ad ordinem, nam in *cap. penult. de Simonia*, lata est suspensio per triennium ab ordinum executione contra præsentatorem ad Ordinem per Simoniam. Probabile tamen non est, dispositionem illius textus specialem esse, & non extendi ad alios casus, vt asserit *Lessius lib. 2. cap. 25. dub. 24. num. 134. contra Suarez*, & alios, de qua re agam *quæst. 2. puncto 11. de Suspensionibus in particulari.*

Quæres, vtrum sicut simoniacus in ordine suspensionem incurrit, ita eam incurrat simoniacus in beneficio.

Respondeo negatiuè, vt infra probabo *num. 12. propositione 5.*

TERTIA PROPOSITIO.

1 EFfectus, quem parit ista suspensio, est suspendere ab exercitio, & executione Ordinum susceptorum, & ab aliis suscipiendis. Ratio est, tum quia Extrauagans Pauli II. absolutè, & indistinctè loquitur. Tum quia id apertè declarauit Sixtus V. in sua Bulla, vt patet ex verbis ipsius supra relatis. Ita communiter Doctores. Licet Lessius loco citato, Suarez de censuris *disp. 31. sect. 4. num. 33. Filiucius de Simonia cap. 13. num. 12.* probabile existiment remanere tantummodo suspensum ab executione Ordinum, simoniacè susceptorum, vt in co

eo puniatur, in quo peccauit, sed hoc ego non approbo; vt patet, tum ex allatis rationibus. Tum quia suspensus ab executione Ordinis inferioris, suspenditur etiam à susceptione superioris, vt docui *puncto 2. num. 9. de suspensionibus in particulari.*

Rogabis, vtrum ista suspensio non solum suspendat ab executione, & susceptione Ordinum, verum etiam à beneficio, & officio.

Respondeo non suspendere ab officio, quia hoc nullo iure probatur, nec Sixtus V. hanc pœnam imposuit, sed solum adiecit, vt si sic suspensi ministrauerint, fiant irregulares, & priuati beneficiis, quoad sæculares; quoad Religiosos verò, vt sint priuati voce actiua, & passiua Et fiant incapaces ad illa, & ad alia in futurum obtinenda, vt patet ex ipsa Bulla Sixti V. *vers. Nihilominus*, quam de verbo ad verbum, cum moderatione Clementis VIII. refert *Sayrus lib. 4. cap. 17. ad finem.* Ergo signum est huiusmodi suspensionem non suspendere ab officio, & beneficio, alioquin suspensus non posset eligere, aut facere fructus suos, etiam antequam ministret in ordinibus. Ita *Suarez, Coninchus, Filiucius*, & alij, locis citatis. Contra nonnullos alios, quos tacito nomine innuit *Suarez loco citato de Simonia, num. 17.*

Obiicies in extrauaganti 2. de Simonia imponuntur ipso facto pœnæ, quæ alias erant ferendæ sententiæ, ibi, *quas ipso facto eos incurrere volumus*, iure autem antiquo prohibita erat Simonia sub pœna depositionis, & suspensionis ab omni officio, & beneficio *cap. 2. de confessis, & cap. erga simoniacos 110. quæst. 1.*

Respondeo istam obiectionem supra solutam fuisse; dum loquerer de excommunicationibus contra simoniacos. Quamobrem hic breuiter dico in hac Extrauaganti non ferri ipso facto pœnas, quæ iure antiquo erant ferendæ sententiæ; sed solum illas pœnas, quæ contra Simoniacos publicos erant ipso iure latæ, extendi etiam ad simoniacos, occultos in susceptione Ordinum. Quid autem nomine Ordinum intelligatur, explicatum est supra §. 2. dum loquerer de excommunicationibus contra Simoniacos in ordine.

QVARTA PROPOSITIO.

10 SVspensio lata contra Simoniacos in ordine perpetua est. Ratio est, quia iura absolutè loquuntur, vt patet ex verbis præfatæ Extrauagantis, & Bullæ Sixti Quinti.

Obiicies. Pius V. in Bulla quinta contra ordinatum simoniacè sic decernit, *quicumque detestabile vitium simoniacæ prauitatis conuictus fuerit commisisse in consequendis ordinibus, eo ipso ab illorum executione per decennium sine spe dispensationis sit suspensus, & per annum carceribus mancipetur.* Ergo signum est istam suspensionem non esse perpetuam.

Respondeo Pium V. noluisse in ea Bulla rigorem antiquorum Canonum lenire, & mitigare, sed potius augere hoc pacto, vt suspensus, postquam condemnatus fuerit de crimine; careat spe dispensationis per decennium, transacto verò decennio liberum sit Pontifici iure ordinario absoluere. Iure verò antiquo non auferebatur spes obtinendæ dispensationis: consequenter Pontifex iure ordinario dispensationem ante decennium concedebat. Ita *Suarez lib. 4. de Simonia cap. 56. num. 10.*

QVINTA PROPOSITIO.

11 SI ius antiquum spectemus, Episcopus absoluere potest ab hac suspensione. Ratio est, quia licet in Extrauaganti secunda absolutio excommunicationis reseruetur Papæ, non tamen reseruatur absolutio istius suspensionis; reseruatio autem asserenda non est, nisi sit expressa.

Dixi *si ius antiquum spectemus*, quia si inspiciamus Constitutionem Sixti V. non potest Episcopus absoluere saltem in delicto publico. Ratio est, quia Sixtus V. reuocat omnes facultates, & concessiones, etiam Cruciatæ, absoluendi huiusmodi simoniacos; præcisa tamē hac Bulla Sixti V. Episcopus absoluere posset etiam ab excommunicatione ob Simoniam, in susceptione Ordinum commissam, vt bene *Lessius loco citato, Sayrus lib. 4. cap. 17. ad finem*, & alij, præsertim si delictum sit, occultum iuxta facultatem Episcopis concessam in Tridentino *sess. 24. cap. 6.* Ita *Henriquez cap. 39.* de excommunicatione, & Suarez de Simonia *cap. 61. num. 11.* asserentes Episcopum posse absoluere ab excommunicatione, & suspensione contracta ob Simoniam in casibus occultis, & non deductis ad forum contentiosum, quia Concilium generaliter loquitur. Imò idem Suarez loco citato, & Garzias de beneficiis *par. 8. c. 1. nu. 74.* adducunt declarationem Sacræ Congregationis, in qua dicitur Episcopum non posse quidem rehabilitare simoniacum ad beneficia in posterum obtinenda, aut ad ea retinenda, quæ per Simoniam occultam obtinuit, posse tamen absoluere suum subditum in Simonia occulta, & rehabilitare ad ordines, & beneficia antea obtenta. Sed de hac re infra.

Ampliat Lessius loco citato *num. 136.* etiamsi delictum Simoniæ cum ipsomet Episcopo perpetratum fuerit. Ob id enim Episcopus non est priuatus sua potestate, vel ab ea suspensus, donec denunciatus fuerit excommunicatus. Verum hæc ratio probat solū posse validè absoluere, non verò licitè. Cum enim sit excommunicatus ob Simoniam in ordine commissam, non potest propria sponte cum aliis communicare, & actus iurisdictionis exercere, vt patet ex regulis generalibus traditis de censuris in communi. Obseruat tamen Lessius *num. 134. ad finem*, Bullam Sixti V. pluribus in locis ignorari, consequenter vsu receptā non esse. Sed hoc ego non facile admitto, saltem in Italia: & asserenti legem non fuisse vsu receptam, incumbit onus probandi, lex enim possidet, cum perspicuè constet latam esse; consequenter in dubio iudicandū est in fauorē legis.

12 Quæres vtrum sicut simoniacus in ordine incurrit suspensionem, ita eam incurrat simoniacus in beneficio.

Respondeo negatiuè, quia censura non incurritur nisi sit in iure expressa. Ita *Nauar. in Manuali cap. 25. nu. 111. vers. 3. Innocentius, Panorm.* & alij, quos citat, & sequitur *Suarez lib. 4. de Simonia cap. 56. nu. 16. & de censuris disp. 31. sect. 4. n. 42. Filiucius de Simonia tract. 45. c. 13. quæsito 4. nu. 12. Auila 3. parte disp. 5. dub. 9. concl. 5. contra Syluestrum verbo suspensio quæsito 7. Alterium tom. 2. disp. 15. c. 5. col. 3. vers. ad hanc dubitationem. Henriquez lib. 13. c. 37. num. 5.* & alios asserentes incurrere suspensionem ab ordine, & beneficio.

Obiicies primò, in Extrauaganti secunda de Simonia infliguntur ipso facto pœnæ, quæ iure antiquo erant ferendæ sententiæ, sed iure antiquo posita erat suspensio, ergo.

Respondeo solutionem istius difficultatis constare ex dictis *num. 9.* & de excommunicatione lata contra simoniacos in ordine, & beneficio.

Obiicies secundò, simoniacus in beneficio non potest fructus beneficij percipere, & beneficium validè cōsequi, *Extrauag. 2. de Simonia.* Ergo suspensus est à beneficio.

Respondeo negando consequentiam, nam in præcitata Extrauaganti non inducitur propriè suspensio, sed irritatio, & priuatio collationis beneficij per Simoniam obtenti, consecutio enim beneficij per Simoniam inualida est *Extrauag. 2. citata*, consequenter non tribuit ius acquirendi fructus illius; hæc tamen pœna non est suspensio propriè dicta, quia suspensio à beneficio supponit titulum, & proprietatem beneficij, & priuat illius vsu, & vsufructu. Aliud autem est irritatio collationis beneficij, aliud priuatio vsusfructus beneficij, validè obtenti, vt bene Suarez loco citato de Simonia *num. 16.* & de censuris loco

loco citato, Auila loco citato *concl. 6. Henriquez lib.* 13. *num.* 5.

Obserua tamen in Extrauaganti citata sermonem esse tantummodo de beneficiis, quæ simoniacè obtinentur, de quibus in dicta Extrauaganti dicitur, *nec inde faciat aliquis fructus suos*, non vero sermo est de aliis antea legitimè obtentis. Propterea probabilius est in aliis non incurri vllam suspensionem, seu priuationem fructuum, vt bene Suarez locis citatis contra Syluestrum, verbo suspensio *num.* 7. Abbatem cap. tanta *num.* 5. Angelum verb. Simonia, *num.* 6. Alterium *loco cit. cap.* 5. ad finem, & alios; quamquam Clericus simoniacus in ordinibus, vel Sacramentis excommunicandus est *c. Quidquid causa quæst.*

§. VII.

De Suspensione contra conferentes Ordines, vel Tonsuram simoniacè.

1 *Ordinatus simoniacè suspensus est.*
2 *Assignatur subiectum istius suspensionis.*
3 *Quem effectum pariat ista suspensio.*
4 *Suspensus à Pontificalibus potest iurisdictionem exercere.*
5 *Simoniacus in collatione ordinum, vel Tonsuræ, quam pœnam incurrat, non seruando suspensionem contractam ob præfatam Simoniam.*
6 *Absolutio istius suspensionis à quonam obtineri possit.*
7 *Episcopus an possit ex priuilegio Tridentini in hac suspensione, & pœnis dispensare.*

CVm Simoniæ crimen, præsertim in ordine, valde perniciosum sit in Ecclesia, iure merito Summi Pontifices contra patrantes huiusmodi crimen acriter inuehuntur, & sicut excommunicationem, & suspensionem tulerunt contra ipsos promotos, & ordinatos simoniacè, ita easdem pœnas imposuerunt contra conferentes simoniacè primam Tonsuram, & Ordines. Quamquam in dubium vertitur, vtrum contra huiusmodi simoniacos iure antiquo lata esset suspensio. In hoc igitur §. quæremus primò vbinam extet ista suspensio. Secundò quinam eam incurrant, seu quodnam sit illius subiectum. Tertiò quem effectum pariat. Quartò quis eius absolutionem conferre possit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 IVre nouo in Bulla Sixti V. quæ incipit, *Sanctum, & salutare*, lata est suspensio contra conferentes simoniacè Ordines, vel primam Tonsuram. Et quamuis hæc Bulla reuocata sit in alia Bulla Clementis VIII. anno 1595. pridie Kalendas Martij; & ad terminos iuris communis redacta, quoad alia, quæ in ipsa Bulla continentur, quoad collationem tamen, aut susceptionem ordinum simoniacam, non fuit immutata, ibi, *præterquam contra simoniacè ordinantes, & ordinatos inflictas pœnas volumus in suo robore permanere.* Præter suspensionem imponitur etiam in eadem Bulla interdictum ab ingressu Ecclesiæ contra conferentem ordines, vel primam Tonsuram simoniacè.

Ampliatur ista propositio, siue hoc vitium sit publicum, siue occultum, quia Extrauagans absolutè loquitur.

Dixi, *iure nouo*, nam in dubium vertitur, an iure antiquo lata esset suspensio. Probabile tamen est, etiam iure antiquo impositam fuisse suspensionem contra simoniacos, tam occultos, quàm publicos in collatione ordinum, vt colligitur ex *cap.* 45. quod est penultimum de Simonia, vbi tam collator, quàm præsentator ad ordinem, extorquens promissionem ab ordinando, qua promittit se non petiturum ab illo prouisionem, suspenditur per triennium, collator quidem suspenditur per triennium à collatione, præsentator suspenditur ab executione ordinum per triennium, ordinatus verò suspenditur ab ordine sic suscepto, donec dispensetur. Ita Innocentius, Panormitanus, Felinus, Nauarrus, & alij apud *Suarez de Simonia lib.* 4. *cap.* 56. *num.* 13. *& de censuris disput.* 31 *sect.* 4. *num.* 25. *Auila* 3. *parte disp.* 5. *dub.* 9. *concl.* 4. *Henriquez lib.* 13. *cap.* 37. *Filiucius tract.* 17. *cap.* 7. *num.* 128. *Lessius* tamen *lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 24. *num.* 134. & alij existimant dispositionem illius textus esse specialem, & procedere solum in casu ibi expresso; nam pœnæ non sunt interpretatione excedendæ, sed restringendæ, & mitigandæ. Alij verò, quos citat, & sequitur Alterius *tom.* 2. *disp.* 25. *cap.* 4. *col.* 3. putant istam suspensionem quoad istos omnes, etiam iure antiquo esse impositam. Verum quid ego definitiuè sentiam, alibi explicaui.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SVbiectum istius suspensionis sunt Episcopi, aliique Ordinum, vel Tonsuræ collatores, qui simoniacè ordines, vel tonsuram conferunt. Hæc propositio patet, tum ex *cap. penult. de Simonia*, vbi sermo est generaliter de collatoribus. Tum ex Bulla Sixti V. ibi, *Cæterum si quis Antistes, vel Abbas seruatis quidem cunctis præmissis, & cæteris omnibus, quæ in ipsius tonsuræ, & ordinum collatione obseruari debent personas habiles, & idoneas, sed tamen recepta ab iis, quibus tonsuram, aut ordines conferet pecunia pretio, vel præmio simoniacè in futurum insigniuerit, vel promouerit, volumus, vt præter alias censuras, & pœnas contra simoniacè ordinantes & ordinatos à Sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis, aliàs inflictas, & irrogatas, quibus nequaquam derogare intendimus, etiam omnia, & singula supradicta in sic promouentibus, & promotis locum habeant, &c.*

An autem ad incurrendam istam suspensionem requiratur Simonia ex vtraque parte completa, patet ex dictis §. 2. vbi affirmatiuam sententiam sustinui.

TERTIA PROPOSITIO.

3 SVspensio lata in constitutione Sixti V. contra conferentes ordinem, siue Tonsuram simoniacè, suspendit à collatione Ordinum, & primæ tonsuræ, à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ, vt patet ex verbis præcitatæ Constitutionis, ibi, *à collatione quorumcumque ordinum, atque adeo ipsius primæ tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium eo ipso suspensus, & ab ingressu Ecclesiæ interdictus existat.*

Hinc sequitur Collatorem ordinum per Simoniam, non posse Sacramentum Confirmationis, aut Ordinis conferre, consecrare Calices, Ecclesias, Altaria, Abbates, Virgines, vestes sacras, & alias solemnes, & Pontificales benedictiones facere, quia hæc ad Pontificale munus pertinent. *Glos. vlt. in c. transmissum de elect. & c.* 1. *dist.* 25. Potest tamen iurisdictionis actus exercere, quia exercitium iurisdictionis non venit nomine Pontificalium. Ita *Suarez lib.* 4. *de Simonia c.* 56. *n.* 18. *Lessius loco citato num.* 134. & alij communiter.

4 Rogabis quam pœnam incurrat simoniacus collator ordinum, vel primæ Tonsuræ, si præfatam suspensionem, & interdictum non obseruet.

Respondeo incurrere suspensionem à regimine, & administratione Ecclesiæ, & perceptione fructuum, ibi, *quod si spreta huiusmodi suspensione, & interdicto in præmissis se temere ingesserit, etiam a regimine, & administratione suæ Ecclesiæ seu Monasterij, & à perceptione fructuum mensæ eiusdem, ac quorumcumque beneficiorum per eum in titulum vel commodum, seu alias obtentorum, suspensionem eo ipso incurrat, eiusque interdicti, aut suspensionis relaxationem aut pœnarum remissionem ab alio, quam à Romano Pontifice pro tempore existente nequeat obtinere.*

G 2 An

An autem violans suspensionem, vel interdictum per exercitium ordinis Sacri, incurrat irregularitatem, patet ex regulis generalibus traditis de irregularitate, incurrere.

QVARTA PROPOSITIO.

5 Absolutio, & remissio prædictarum pœnarum obtinenda est à Summo Pontifice. Ratio est, quia Summus Pontifex in præcitata Bulla reuocat in hac parte omnes facultates, & priuilegia, etiam sub nomine Iubilei, vel Cruciatæ, concessa; mandatque absolutionem, non ab alio, quàm à Sede Apostolica obtineri, vt patet ex verbis ipsius Bullæ relatis in tertia propositione *vers. Rogabis.*

Ex quo sequitur Episcopum non posse absolutionem impendere, etiamsi delictum sit occultum, nam priuilegium Episcopis concessum in Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 6.* illis non suffragatur in hoc casu, quia Sixtus V. reseruat absolutionem Papæ; ita Lessius loco citato, Sayrus *lib. 4. cap. 7.* ad finem. Hæc tamen procedunt in absolutione ob suspensionem latam in Bulla Sixti V. quia si loquamur de suspensione cap. penultimi de Simonia, dicendum est illam auferri posse ab Episcopo, imo lapso triennio opus non est absolutione, quia suspensio lata ad tempus, eo lapso cessat absque alia absolutione, vt alibi sæpius dixi.

PVNCTVM II.

Vtrùm acta simoniacè, valida sint.

1 *Actiones ordinis, vel iurisdictionis simoniacè facta valida sunt.*
2 *Functiones iurisdictionis valida sunt per se loquendo, etiamsi per Simoniam fiant.*
3 *Pœnitentiæ Sacramentum simoniacè collatum irritum est.*
4 *Consecratio Ecclesia, per Simoniam quomodo execrata dicatur.*
5 *Emptio Officij Ecclesiastici merè temporalis valida videtur.*
6 *Beneficij acquisitio simoniaca, inspecto solum iure naturali, & diuino, valida est.*
7 *Professio facta per Simoniam valida est.*
8 *Iurispatronatus emptio, valida est quoad transferendum ius in emptorem.*
9 *Acquisitio cuiuslibet rei Ecclesiastica, seu spiritualis irrita est iuxta opinionem nonnullorum valdè probabilem.*
10 *Actus iurisdictionis, vel administrationis circa obtinendam beneficij prouisionem irrita est si per Simoniam fiat.*
11 *Beneficiarius simoniacè prouisus tenetur beneficium dimittere.*
12 *Fructuum nomine quinam intelligantur.*
13 *Restitutio fructuum beneficij simoniacè obtenti cuinam facienda sit.*
14 *Simonia licet occulta irritam reddit beneficij acquisitionem.*
15 *Simonia etiam iuris Canonici irritam reddit prouisionem beneficij.*
16 *Electio simoniaca v. Pontificis irrita est.*
17 *Beneficij prouisio simoniacè facta irrita est, etiamsi crimen simonia commissum sit à tertia persona, nisi fortè prouisus contradixerit, seu nisi pecunia data sit à tertia persona in odium, & detestationem prouisi.*
18 *Approbatio Simonia post obtentum beneficium non irritat consecutionem beneficij præcedentem.*
19 *Beneficij prouisio simoniaca irrita est, etiamsi prouisus Simoniam ignoraret.*
20 *Regula de triennali possessore fauet obtinenti beneficium per Simoniam quam ipse obtinens ignorabat.*
21 *Officij nomine intelligitur beneficium in hoc loco.*
22 *Pensionis collatio facta per Simoniam valida est iuxta sententiam multorum Doctorum.*
23 *Officium Auditoratus, vel Clericatus Cameræ Apostolicæ validè obtinetur, etiamsi per Simoniam acquiratur.*
24 *Officia Religionum spiritualia validè obtineri possunt per Simoniam iuxta sententiam nonnullorum Doctorum.*
25 *Beneficij prouisio simoniaca non est inualida, nisi secuta Simonia reali, & completa.*
26 *Beneficiarius simoniacè acquirens beneficium retinere potest beneficium, modo Simonia nondum sit completa.*
27 *Promissio pecuniæ pro obtinendo beneficio, vel re spirituali, non est adimplenda, etiam obtento beneficio, seu re spirituali.*
28 *Promissio beneficij facta per Simoniam secuto effectu & completa Simonia reali, ita irritatur ac si ab initio conuentionis irrita fuisset.*
29 *Beneficia, aut beneficiorum fructus percepti ante completam realem Simoniam restitui non debent iuxta sententiam nonnullorum Doctorum.*

Prius agam de actibus distinctis à prouisione beneficiorum, deinde loquar de ipsa beneficiorum prouisione facta per Simoniam.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Actiones, seu functiones ordinis, vel iurisdictionis simoniacè factæ, validæ sunt, per se loquendo. Quod actiones, seu functiones ordinum validæ sint, probatur, tum quia pendent ex potestate ordinis, Ecclesia autem non tollit potestatem ordinis, nec illius actus irritare potest, vel saltem non constat vbi nam irritentur. Tum quia non est maior ratio, cur Simonia potius irritet huiusmodi actiones, quàm reliqua peccata; sed reliqua peccata non irritat; ordinatio enim, vel consecratio facta cum peccato ambitionis, auaritiæ, luxuriæ, & similium, non est irrita; ergo neque Simonia irritas reddit huiusmodi actiones.

2 Quod functiones, seu actus iurisdictionis, vel facultatis naturalis simoniacè facti, validi sint, per se loquendo, patet ex allatis rationibus. Tum quia nullibi constat irritari. Tum quia non est maior ratio, cur Simonia potius illos irritet, quàm reliqua peccata, nisi extet peculiare ius, illos irritans.

Idem sentiendum videtur de aliis actibus, quibus res spiritualis in alium simoniacè transfertur. Ratio est, quia nihil deest ad validam translationem; tradens enim habet potestatem transferendi in accipientem, cui re ipsa tradit, & accipiens acceptat. Ergo valida est translatio, saltem si ius naturæ inspiciamus.

3 Obiicies contra dicta in hac propositione, primò Sacramentum pœnitentiæ simoniacè collatum, irritum est; sed collatio Sacramenti pœnitentiæ fit per actum ordinis, & iurisdictionis. Ergo actus ordinis, & iurisdictionis simoniacè facti, inualidi sunt.

Respondeo hoc esse peculiare in Sacramento pœnitentiæ, vt inualidè conferatur, quoties pœnitens in receptione absolutionis sacramentalis aliquod mortale peccatum committit; quodcumque illud sit. Tunc enim ponit obicem Sacramentali absolutioni, vt suo loco docui. Si verò ipse non committat Simoniam, sed ipso inscio pecunia ab alio tradatur Sacerdoti, & ipse absolutionem bona fide recipiat, validè recipit, quia non ponit obicem substantialem ad gratiam. Et quamuis Ecclesia possit huiusmodi absolutionem irritare, auferendo iurisdictionem Sacerdoti; de facto tamen non irritauit.

Obiicies secundò, extant aliqui textus, in quibus dicitur, ordines per Simoniam collatos irritos esse; ergo falsum est actiones, seu functiones ordinum validas esse.

Respondeo

Respondeo ordines per Simoniam collatos in iure dici irritos non quia verè irriti sint quoad substantiam, sed quia vetitus est illorum vsus. Ordinatus enim per Simoniam, suspensus est ab ordinum exercitio, vt ostendi *qu.7. §.6.num.8.* Ita communiter Doctores.

4 Obiicies tertiò in *cap. Ecclesia 1. quæst.4.* dicitur Ecclesia, quæ per pactionem consecrata fuerit, potius execrata, quàm consecrata dici debet; sed consecratio Ecclesiæ est actus ordinis; ergo actus ordinis simoniacè factus, est inualidus.

Respondeo Ecclesiam simoniacè consecratam dici execratam, non quia re ipsa non remaneat consecrata; sed quia consecrans, quantum est ex parte sua, illam polluit, & contrectat tamquam rem temporalem, & profanam. Ob id execrata dici potest ex parte consecrantis.

Obiicies quartò in *cap. pactionis vltimo de pactis* habetur, omnes pactiones in spiritualibus omnino irritas, & nullius momenti penitus esse; ergò actus simoniacè facti irriti sunt.

Respondeo in præfato *cap.* sermonem esse de pactionibus factis ad obtinenda spiritualia, quas pactiones constat irritas esse, quia nullus obligari potest ad rem illicitam; non tamen hinc sequitur quemlibet actum simoniacum irritum esse, & voluntatem committentis iurisdictionem, vel transferentis rem spiritualem in alterum, ita irritari, vt effectum non habeat, nec rem illam validè transferat. Nam multa illicitè fiunt, quæ tamen facta tenent, vt bene *Suarez num.50.*

Ex dictis sequitur primò collationem ordinum simoniacè factam validam esse. Ratio est, quia adsunt omnia necessaria ad validam ordinationem, & culpa conferentis, vel recipientis non tollit valorem ordinationis, modò adsint necessaria ad substantiam actus ordinationis, de quibus in tract. de Sacramentis. Secundò validam esse collationem omnium Sacramentorum, per se loquendo, etiam si per Simoniam conferantur, præciso Sacramento pœnitentiæ, suscepto à pœnitente cum Simonia. Nam commune est omnibus peccatis mortalibus, quæ committuntur in susceptione absolutionis, vt irritum reddant Sacramentum; quia tunc deficit materia necessaria, id est debita contritio, vel accusatio, consequenter ponitur obex ad substantiam Sacramenti, vt dictum est in prima obiectione. An autem Sacramenta simoniacè collata suum habeant effectum, & gratiam producant; saltem recedente fictione, patet ex regulis generalibus traditis de Sacramentis *disput.1.quæst.6.punct.3.*

5 Tertiò sequitur validam esse emptionem officij Ecclesiastici merè temporalis, vt Oeconomi, Aduocati, Procuratoris & defensoris bonorũ Ecclesiasticorum. Quamuis enim emptio istorum officiorum simoniaca sit ob dispositionem *cap. Saluator 1. qu.3. & cap. ex multis prima quæst.3.* Tamen ex natura rei non est irrita, nec irritatur à iure, cum nullum ius adduci possit, in quo irritetur acquisitio huiusmodi officiorum temporalium, non habentium spiritualem administrationem, seu functionem.

6 Et sicut beneficium, spectato solum iure naturali, & diuino, validè acquiri posset per simoniacam collationem, vt docent Caietanus verbo Simonia, Victoria in relectione de *Simon. num.4. & 5. Sotus 9. de iust. quæst.8. art.1. Redoanus 3. parte cap.8. num.4. de Simonia, Suarez cap.57. num.14. & alij contra Adrianum quodlib.9. art.3.* & alios, ita à fortiori valida erit prædictorum officiorum acquisitio, non solum iure naturali, & diuino, verum etiam Ecclesiastico; cum nullum ius præfatam irritet acquisitionẽ.

Quartò sequitur validam esse benedictionem sacramentalem, consecrationem Ecclesiæ, Calicis, vel aliarum rerum, ita *Suarez cap.57. num.5. Reginaldus lib. 23. numero 181.*

7 Quintò validam esse professionem factam per Simoniam. Quia nullibi irritatur ob Simoniam. Ita Nauarr. Rodriquez, Sanchez, Suarez, Lessius, Filiucius, & Vgolinus locis statim citandis; Ecclesia tamen vetuit Religiosum in eo Monasterio remanere, & habere ius ad sustentationem *cap. de regular. & cap. Veniens de Simon.* Hanc tamen pœnam non tenetur Religiosus subire ante Iudicis sententiam; cum pœna, quæ ad sui executionem requirit hominis actionem, subeunda non sit ante Iudicis sententiam, vt docui de legibus. Neque obstant illa verba *cap. de regular. de Simonia, (locum omnino dimittant)* quæ verba indicare videntur obligationem in conscientia. Respondeo enim verba illa ita intelligenda esse, vt locũ illum omnino dimittant, videlicet si nõ condemnati fuerint, vel si Iudex hoc eis præceperit: alioquin si Pontifex obligare voluisset in conscientia ante Iudicis sententiam, clarius loquutus fuisset. Ita Sanchez in opere morali *lib. 5. cap. 4. num. 39. Vgolinus tab. 1. cap.4. §.4. Lessius lib.2. cap.35. dub.23. num. Suarez lib. 4. de Simon. cap. 57. num. 8. Filiucius tract.45. cap.13. quæsito 6. nu.2. Reginaldus num.181. Contra Nauar. commentar. 4. de regular. num.25. & Rodriquez tom. 3. q. 63. art. 3.* asserentes Religiosum simoniacè professum non habere ius ad religiosam sustentationem, & ad locum in Domo, in Choro, & in Capitulo, cum voce actiua, & passiua.

Obiicies cum Nauar. ius ad sustentationem religiosam (quam aliqui religiosam præbendam vocant) & ad locum in Choro, & in Capitulo, est quoddam Ecclesiasticum beneficium, sed irrita est collatio beneficij per Simoniam, vt constabit ex dicendis in secunda propositione; ergo etiam irrita est professio quoad hanc partem, consequenter religiosus hoc pacto professus non potest sustentationem petere, & in eo Monasterio permanere, nisi dispensetur.

Respondeo professionem, seu Monachatum non esse beneficium Ecclesiasticum, propriè, & strictè loquendo; consequenter pœnæ latæ contra collationem beneficiorum simoniacam, extendendæ non sunt ad Monachatum. Nam verba in materia pœnali strictè, & propriè accipienda sunt, nec facienda est extensio, sed potius restrictio.

Sextò sequitur actum Ecclesiasticæ iurisdictionis non reddi inualidum ob Simoniam, consequenter licentiam alicui simoniacè concessam, aut sententiam datam ob pecuniam non esse irritam ratione Simoniæ. An autem ratione venditionis irrita sit, vt si in curia Romana obtenta sit præuio pretio, alia est ratio, de qua alibi egimus. Videri potest *Vgolinus tab.1. de Simon. cap.16. & Suarez cap. 57. num.6.* & ea, quæ ego tradidi *de legibus, & de censuris in particulari*, dum loquerer de datis pro gratia.

8 Septimò sequitur iuxta sententiam nonnullorum Doctorum, vt *Suarez num. 13. Reginaldi n.81.* & aliorum, validam esse emptionem iurispatronatus quoad transferendum ius in emptorem, vt patet ex rationibus superius allatis contra Glossam, Garziam, & alios locis infra citandis. Idem dic de emptione granorum benedictorum, Calicis, Reliquiarum, & similium, etiamsi pretium traditum, vel auctum fuerit ratione consecrationis. Idem militare in pensione, etiam Clericali, & in Vicaria ad tempus, quæ beneficium non sit, tradunt Suarez, & alij. An autem restituendus sit excessus pretij acceptus ratione consecrationis, vel spiritualitatis, constabit ex infra dicendis, §. 3.

Obiicies primò, nemo potest rem spiritualem in alium transferre, nisi iuxta potestatem, quam habet, sed nullus habet potestatem transferendi rem spiritualem in alterum titulo oneroso, seu præuio pretio; sed solum gratis iuxta illud Christi; *gratis accepistis, gratis date*; ergo res spiritualis non potest in alium validè transferri titulo oneroso, seu accepto pretio; hic enim titulus repugnat liberali largitioni, quæ nobis competit circa spiritualia ex potestate nobis à Christo communicata.

Respondeo, nullum habere facultatem transferendi rem spiritualem in alterum titulo oneroso; validè tamen transferre, si re ipsa voluntatem habeat transferendi.

Nec obstant verba Christi, quia illa solum indicant modum transferendi, vt vitetur irreuerentia in contrectatione rei spiritualis. Modus autem à Superiore præscriptus, regulariter loquendo, non irritat substantiam actus, cui modus adiicitur, vt docui de legibus, & idem tradit *Suarez cap. 57. num. 28. & seq.*

Obiicies secundò in cap. vltimo de rerum permut. generaliter irritatur permutatio rerum spiritualium cum temporalibus, ibi, *cum permutatio de spiritualibus ad temporalia improbetur*, sed dum aliquid simoniacè acquiritur, permutatur spirituale cum temporali; ergo irrita est acquisitio.

Respondeo in præfato textu non irritari permutationem, sed prohiberi, vel declarari prohibitam; id enim significari videtur illo verbo, *improbetur* ob id Pontifex in eo textu quandam permutationem rei spiritualis cum temporali per compromissarios factam mandat irritari, seu decerni irritam.

Obiicies tertiò in *cap. ea quæ 1. quæst. 3.* irritatur acquisitio rei spiritualis, præuia pecunia data, vel promissa; vt patet ex ipso textu, quem hic ad verbum referre decreui, *ea quæ à sanctis Patribus de simoniacis statuta sunt, nos quoque, & iudicio sancti Spiritus, & Apostolica auctoritate firmamus. Quicquid ergo, vel in sacris Ordinibus, vel in Ecclesiasticis rebus, vel data vel promissa pecunia acquisitum est. nos irritum esse, & nullas vnquam vires habere censemus.* Ergo res spiritualis acquisita per Simoniam retineri non potest, cum ex actu inualido non acquiratur ius, vel titulus; sine titulo autem res aliena retineri non potest.

Respondeo primò præfatum textum non intelligi de quibuslibet rebus Ecclesiasticis. Sed de officiis Ecclesiasticis habentibus adnexam administrationem spiritualem, vt in simili probat *Suarez libro 4. capitulo 31. num. 14.*

Respondeo secundò, præfatum textum loqui de præterito, consequenter videri solùm irritare acquisita simoniacè ante illius textus editionem; nam in præfato textu non dicitur, *quicquid acquiritur*, vel *acquiretur*, vel *acquisitum fuerit*, sed dicitur, *quidquid acquisitum est*. Consequenter non irritantur acquirenda, sed solum antea acquisita.

Respondeo tertiò, illum textum non videri generaliter vsu receptum; cum enim generaliter irritet acquisitionem rerum Ecclesiasticarum data, vel promissa pecunia, & tamen constet multas res Ecclesiasticas temporales validè acquiri posse, sequitur illum textum non videri generaliter vsu receptum.

9 Existimo tamen valde probabilem, & in praxi tutam nonnullorum Doctorum sententiam, asserentium quamlibet acquisitionem rei Ecclesiasticæ, modò spiritualis sit, irritam esse, si fiat data, vel promissa pecunia. Ratio est, quia in *cap. ea, citato* generaliter irritatur simoniacè acquisitum. Ita *Ægidius Bellamera in dicto cap. Ea quæ*, vbi expressè ait hunc textum generaliter intelligendum esse, non solum de beneficiis, verum etiam de non beneficialibus, modò spiritualia sint. Idem sentit *Io. Antonius in dicto cap. Ea, quæ*, vbi refert Baldum in *Extrauag. pacis Constantiæ in verbo, (cassamus, & irruamus.)* Idem asserit *Ioannes de Turrecremata in præfato cap. Ea quæ.* His adde Garziam *de benef. parte 5. cap. 9. num. 9.* Vbi inualidam esse ait iurispatronatus venditionem *cap. Nemini 17. q. 7.* Quamquam ille textus loqui potius videtur de Ecclesia, seu Monasterio, & de irritatione facienda; textus enim in hæc verba loquitur. *Quod si factum fuerit, non valebit, sed ipsum Monasterium in pristinum reformetur statum.* Idem ex professo de pensione simoniacè acquisita tradidit Garzias *1. parte cap. 5. num. 20.* & in additione *cap. 5.* primæ partis *num. 26.* falsam vocans sententiam Suarez, existimantis validam esse acquisitionem pensionis per Simoniam, illamque retineri posse.

SECVNDA PROPOSITIO.

10 Omnis actio iurisdictionis, vel administrationis, quæ ordinatur ad obtinendam beneficij prouisionem, si fiat per Simoniam, irrita est, non quidem iure naturali, vel diuino; sed iure Ecclesiastico.

Quod non sit irrita iure naturali, vel diuino, quoad beneficij acquisitionem, patet, quia nihil deficit ad substantiam acquisitionis; nam in accipiente est potestas, & consensus acquirendi; non enim incapax efficitur ob Simoniam; In conferente est potestas, & voluntas conferendi, quæ potestas non aufertur per Simoniam; Simonia enim non habet maiorem repugnantiam cum capacitate recipientis, vel cum potestate conferentis; quàm alia peccata: alia autem peccata non tollunt huiusmodi capacitatem, & potestatem, vt patet ex definitione Ecclesiæ, quæ damnauit errorem VVigleph, asserentis Prælatum existentem in peccato mortali, non esse Prælatum, seu iurisdictionis actus, in peccato mortali factos, inualidos esse. Ita Caiet. Victoria, Sotus, Redoanus, Suarez, & alij, quos retuli illatione tertia *n. 6.* contra Adrianum, & alios.

Quod verò actio iurisdictionis, vel administrationis, quæ ordinatur ad prouisionem beneficij, irrita sit iure Ecclesiastico, patet, tum ex *cap. Matthæus de Simonia.* Vbi dicitur, quemdam Simoniacum multum sibi consulere, celeriter dimittendo beneficium, quod simoniacè adeptus fuerat, tum ex *cap. Sicut tuis de Simon.* Vbi habetur obtinentem bona fide beneficium per Simoniam ab alio cōmissam, teneri beneficium deponere. Ergo supponit adeptionem beneficij inualidam esse. Tum *Extrauag. 2. de Simon.* Vbi decernitur, postulationes, confirmationes, prouisiones, seu alias quasuis dispositiones, simoniacè factas, viribus carere. Ita communiter Doctores.

11 Ex quo licet inferre prouisum per Simoniam teneri beneficium dimittere. Ratio est, tum quia nullum acquisiuit ius in beneficium. Tum quia sic habetur. *cap. Inquisitionis de accusationibus.* Imo tenetur etiam ad restitutionem fructuum, quos medio tempore percepit, aut quos sua culpa non percepit. Nam posita irritatione collationis, seu prouisionis, ius ipsum naturale obligat ad restituendum beneficium cum fructibus perceptis, vel non perceptis sua culpa à possessore malæ fidei. Nullus enim percipere potest fructus rei non suæ, nec potest rem alienam cum damno alterius retinere.

12 Nomine fructuum beneficij eos intelligo, qui percipiuntur ratione tituli, licet mediante aliquo ministerio percipiantur. Secus dicendum est de illis fructibus, qui non percipiuntur ratione tituli; sed occasione tituli, seu beneficij, vt qui percipiuntur ex celebratione Missæ, vel anniuersariorum, vel concionum, aut aliarum functionum, ad quas non tenebatur ratione tituli; hæc enim sunt potius stipendium operæ, & laboris personalis, quam fructus beneficij. Idem sentiendum putant *Cassador. decis. 6. de præbend. Nauar. consil. 90. de Simon.* & alij de distributionibus, quia istæ non veniunt nomine fructuum beneficij, sed potius sunt stipendium operæ, & assistentiæ personalis in Choro.

Sed contrarium verius videtur. Tum quia huiusmodi distributiones competunt ratione tituli, mediante ministerio Chori. Tum quia intrusus illas non potest percipere; ergo neque is, qui per Simoniam scienter beneficium obtinuit. Ita *Suarez num. 26. Filiucius num 23.*

13 Restitutio istorum fructuum facienda est successori in beneficio. Vbi consuetudo inualuit, vt fructus beneficij vacantis pertineant ad successorem, aut facienda est Cameræ Apostolicæ, vbi est vsus spolij, aut facienda est Ecclesiæ beneficij, nisi compositio à Papa obtineatur. Nam Ecclesia iure communi ius habet ad fructus.

Ita

Ita *Sylvester verbo restitutio 4. quæsito 1. Nauarr. consil. 77. de Simon. Suarez cap. 56. num. 26. Filiucius tract. 45. cap. 13 num. 23. Lessius lib. 2. cap. 35 dub. 31. ad finem n. 174.*

Obiicies, contra ius naturæ est, vt quis obligetur ad se prodendum, & infamandum; proderet autem, & infamaret seipsum resignando beneficium, & restituendo fructus. ergo obtinens beneficium per Simoniam, non tenetur illud resignare, & fructus restituere.

Respondeo, huiusmodi Simoniacum posse beneficio cedere, aliquo quæsito prætextu, seu colore, & posse fructus occultè restituere, vel dispensationem à sacra pœnitentiaria obtinere.

Ex dictis igitur in hac secunda propositione constat prouisionem beneficij simoniacam, inualidam esse, & inducere obligationem dimittendi beneficium cum fructibus.

Ampliatur tamen, & limitatur variis modis hæc secunda propositio.

14 Ampliatur primò, etiamsi crimen Simoniæ occultissimè contractum sit. Ratio est, tum quia *cap. Matthæus* loquitur de Simonia occultè commissa. Et licet Pontifex videatur solum præbere consilium, & non præceptum; ibi; *consilium requisisti*; tamen hac loquendi forma vtitur, vt ostendat se ibi non ferre præceptum, sed declarare præceptum, & obligationem, qua tenebatur beneficium dimittere, ne detrimentum æternæ damnationis subiret, vt patet ex eodem textu ad finem. Ita *Glossa ibidem verbo, consulis, & Suarez cap. 57. num. 24.* tum quia in præfata Extrauag. sermo simpliciter est de qualibet Simonia.

15 Ampliatur secundò, non solum in Simonia contra ius naturale, & diuinum; verum etiam in Simonia solum contra ius Canonicum, vt si duo priuata auctoritate beneficia permutent; permutatio enim irrita est. Ratio est, tum quia in *cap. cum olim, de rerum permutat.* quidam spoliantur beneficiis ob simoniacam permutationem. tum quia Extrauagans 2. citata generaliter loquitur; qui autem omnia dicit, nihil excludit. Ita *Panormit. in cap. Cum vniuersorum de rerum permut. num. 6. Redoanus 3. parte cap. 8. & alij communiter, teste Suarez cap. 57. num. 42. contra Parisium lib. 4. consil. 39. & 40. Petrum Nauarrum, & Arragonium, quos citat, & sequutur Reginaldus lib. 23. num. 184.*

Obiicies primò, in pœnis mitior interpretatio facienda est. ergo iura, quæ loquuntur de pœnis contra Simoniacos, intelligenda sunt de committentibus Simoniam solum contra ius naturale diuinum.

Respondeo, in pœnis faciendam esse mitiorem interpretationem, dum versamur in dubio, aut dum lex generalis non est; in hoc autem casu lex generalis est; consequenter non versamur in dubio.

Obiicies secundò, in *cap. constitutus*, non inducitur priuatio beneficij ob Simoniam in transactione commissam contra ius humanum. ergo Simonia contra ius humanum non irritat beneficij prouisionem.

Respondeo, in præfato cap. inductam non fuisse priuationem beneficij, quia simonia illa non erat realis; nam quædam pars post transactionem resilierat, nec transactionem re ipsa compleuerat.

16 Ampliatur tertiò, non solum in beneficiis, verum etiam in assecutione Papatus, quod est præcipuum officium, & principale beneficium Ecclesiæ: sic enim decernitur in bulla Iulij II. incipit, *Cum tam diuino, & licet Suarez cap. 57. num. 57. & Filiucius tract. 45. cap. 13. num. 23.* ad finem, existiment hanc bullam vsu receptam non fuisse, saltem in Simonia occulta; Ego tamen oppositum sentiendum arbitror, saltem in Simonia publica, vt probaui in meo tractatu de electione Romani Pontificis.

17 Ampliatur quartò, non solum dum Simonia commissa fuit ab ipsomet beneficiario, seu prouiso; verum etiam dum commissa fuit à tertia persona, seu mediatore, vel intercessore, etiamsi beneficiarius, seu prouisus ignorauerit Simoniam; nam etiam tunc inualida est collatio, seu prouisio, *cap. Sicut tuis, de Simon.*

Hæc tamen ampliatio intelligitur primò, nisi tertia illa persona pecuniam dederit in odium, & detestationem prouisi, seu beneficiarij, vt si inimicus pecuniam dedit ad impediendum, ne alter validè assequeretur beneficium, tunc enim valida videtur prouisio. tum quia persona illa delinquens commodum ex suo delicto reportaret, & innocens damnum pateretur. tum quia sic habetur in *cap. Sicut tuis, & cap. nobis de Simonia.* ita communiter Doctores cum *S. Thoma 2. 2. quæst. 100. art. 6.*

Secundò intelligitur, nisi prouisus sciens, vel dubitans committi Simoniam in sui fauorem contradixerit, & declarauerit, se illi non consentire. tunc enim non videtur irrita prouisio. Ratio est, tum quia ita colligitur ex *cap. Sicut tuis citato.* tum quia par non est, vt quis damnum patiatur ob delictum alterius, cui contradicit. Ita Glossa in *cap. Sicut tuis de Simon. Vgolinus de Simon. tab. 4. cap. 6. num. 3. & de irregular. cap. 8. num. 3. Toletus lib. 5. cap. 90. vers. dico quarto, Summa Corona de Simon. num. 30. Suarez ex parte cap 57. num. 29. Azor. 3. parte de Simon. cap. Reginaldus lib. 23. num. 178.*

Ille igitur, qui beneficium obtinuit, reclamans, & resistens Simoniæ in sui fauorem commissæ, validè beneficium obtinet, vt patet ex allatis rationibus.

Secus si recedat à voluntate contradicendi, & approbet Simoniam antequam re ipsa beneficium obtineat; tunc enim consentit in Simoniam; consequenter inualidè assequitur beneficium.

18 Dixi, *antequam re ipsa obtineat beneficium*, quia si approbet Simoniam solum post obtentum beneficium, validè obtinet, quia non dicitur obtinere beneficium per Simoniam; cum illa approbatio sit posterior consecutione beneficij, consequenter non reddit illam irritam; nam bona fide facta fuit, contradicente prouiso, seu prouidendo, nec approbatio illa retrotrahitur ad præteritã beneficij assecutionem validè factam. Idem à fortiori dicendum est de illo, qui contradixit Simoniæ; sed post factum soluit pecuniam illi, qui Simoniam commiserat, non intendens approbare factum illius, sed solùm intendens liberaliter illam pecuniam donare, ne damnum sua causa patiatur; hic enim non est reus Simoniæ; probabile tamen est prouisum approbantem præteritam Simoniam, cui ipse ante consecutionem beneficij contradicebat, priuari posse beneficio à Iudice, quia ob approbationem Simoniæ in beneficij assecutione commissæ, tali pœna dignus videtur. Ita communiter Doctores, quos retuli in explicatione excommunicationis latæ contra simoniacos in ordine, & beneficio. Ideóque in terminis tradunt Glossa in *cap. Sicut de Simon. Panormit. ibidem. Adrianus quodlibeto 9. art. 3. Suarez cap. 57. num. 32. Reginaldus loco citato.*

19 Rogabis, vtrum collatio, seu prouisio beneficij, facta per Simoniam ignoranti, valida sit.

Respondeo, inualidam esse ipso iure; quamuis enim prouisio beneficij simoniacè facta, sciente, vel ignorante prouiso, valida sit, inspecto solum iure naturali, vel diuino: tamen iure Canonico irritatur ipso facto ex communi sententia *Rotæ decis. 191. num. 5. part. 1. diuers. Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. cap. 57. num. 35. Lessij lib. 2. cap. 35. num. 142 Garzia de benefic. part. 8. cap. 1. num. 6. Molfesij tract. 6. cap. 15. num. 79. Valentia tom. 3. disp. 6. quæst. 16. Reginaldi lib. 23. num. 178. Contra Nauarr. consil. 95. de Sim. & Vgolinum tab. 4. cap. 7.*

Probatur primò, ex *Extrauag. 2.* quæ absolutè irritat, & sine distinctione inter ignorantem, & scientem loquitur, ibi, *cuiquam*, ergo neque nos distinguere debemus.

Secundò, quia exceptio firmat regulam in casibus non exceptis; sed in iure ab inualiditate collationis, seu prouisionis simoniacè factæ excipitur solum, dum prouisus per iniuriam circumuentus fuit, data in ipsius odium

pecunia, & dum contradixit ante obtentum beneficium; ergo in aliis firma remanet regula; quod simoniaca prouisio irrita est, etiamsi facta fuerit ignoranti.

Tertiò, quia in *cap. Ex insinuatione de Simon. & Sicut tuis*, eodem titulo habetur, eum, qui beneficium per Simoniam ab alio commissam obtinuit, teneri, cognita Simonia, beneficium dimittere, ibi, *quamuis secundum sacrorum Canonum instituta, etiam paruuli, qui cupiditate parentum Ecclesias per pecuniam sunt adepti; eas dimittere teneantur.* Ergo signum est adeptionem esse inualidam, alioquin paruuli non tenerentur, cognita Simonia, beneficium dimittere; cum nullus teneatur se propria sponte bonis antea possessis spoliare, vt patet ex regulis generalibus traditis de legibus.

Quartò, ex communi Doctorum, etiam Nauarri, & Vgolini sententia asserentium, eum, cui beneficium per Simoniā collatum fuit, ignoranti Simoniam in sui fauorem commissam, teneri cognita Simonia restituere fructus beneficij perceptos à die collationis; cum hac tamen differentia, quod perceptos ante cognitam Simoniam tenetur restituere tamquam possessor bonæ fidei, (propterea tenetur restituere fructus extantes, non verò consumptos bona fide, nisi in re aliqua factus sit locupletior, neque tenetur restituere id, quod accepit tamquam stipendium sui laboris, vt stipendium pro celebratione Missæ, vel distributiones acceptas, ratione assistentiæ, & interessentiæ diuinorum officiorum, vel anniuersariorum,) fructus verò perceptos post cognitam Simoniam, & à mora dimittendi beneficium tenetur restituere tamquam possessor malæ fidei; sicut tenetur is, qui scienter acquisiuit beneficium per Simoniam. ergo signum est prouisionem ab initio inualidam fuisse; nam si prouisio valida fuisset, non teneretur prouisus ea ratione ad restitutionem fructuum; cum ex prouisione valida acquiratur ius ad fructus, & nullus teneatur ad restitutionem fructuum, ad quos habet ius.

Quintò, quia obtinens beneficium per Simoniam, etiam ignoranter, inhabilis est ad idem beneficium, & ad alia in futurum obtinenda, nisi habilis efficiatur dispensatione Pontificis in dignitatibus, & beneficiis curatis, vel dispensatione Episcopi in beneficiis simplicibus, iuxta *cap. penult. de elect. in 6.* ergo signum est priorem collationem, seu prouisionem irritam fuisse ab initio; alioquin frustra efficeretur inhabilis ad idem beneficium obtinendum, si illud iam validè obtineret.

Addo collationem, seu prouisionem beneficij simoniacam, inualidam esse, non solum, dum prouisus ipse ignorabat Simoniæ labem; verum etiam dum illam ignorabat ipsemet collator, seu prouisor, vt quia Simonia commissa fuit cum mediatore, qui intercedit apud Prælatum, nihil ei tradens, nec aperiens se pecuniam accepisse, vt intercederet; & mediator esset. Ratio est, quia adhuc verum est, illam prouisionem, seu collationem, factam fuisse per simoniacam labem. ergo est ipso iure inualida, præsertim cum iura in hac re non distinguant.

Obiicies primò, in *cap. nobis de Simon.* dicitur collationem simoniacam esse penitus reprobandam. non reprobatur autem, nisi illud, quod aliquo modo subsistit. ergo collatio simoniaca aliquo modo subsistit, & valida est, licet sit reprobanda, id est irritanda.

Respondeo, huiusmodi collationem esse reprobandam, id est declarandam irritam. nam verbum, reprobandi, potius significat declarationem nullitatis, quàm nouam nullitatem, & irritationem.

Obiicies secundò, recipiens beneficium cum ignorantia Simoniæ non ligatur excommunicatione *extrauag. 2. de Simonia*; ergo neque afficitur pœna irritationis, & nullitatis.

Respondeo, negando consequentiam. tum quia à disparatis non valet illatio. tum quia in præfata Extrauag. requiritur scientia ad contrahendam excommunicationem; non verò ad inualiditatem prouisionis, seu collationis. tum quia censura non incurritur absque lethali culpa; actus verò irritari potest, etiamsi non adsit culpa agentis, seu contrahentis, vt patet ex dictis de censuris, de contractibus, & de legibus.

20 Si quæras, vtrum ille, qui bona fide beneficium obtinuit, ignorans Simoniam ab alio commissam, gaudere possit regula de triennali possessore; ita vt elapso triennio turbari nequeat, & molestari circa illud beneficium.

Respondeo gaudere, quia regula generalis est, & hic casus in ea non excipitur: excipitur verò casus, dum quis per Simoniam scienter obtinuit beneficium; hic enim non gaudet priuilegio dictæ regulæ, cum ibi excipiatur. Imò multi Doctores excipi etiam putant casum, dum Simonia non fuit realis, seu completa ex vtraque parte, quia scilicet obtentum fuit beneficium, promisso pretio, sed pretium collatum non fuit. sed de hac re alibi agam. interim videri potest *Ludouicus Gomez in eandem regul. Cancell. quæst. 12. & Vgolin. de Simonia tab. 4. cap. 6. §. 9. Garzias de beneficiis punct. 8. cap. 1. num. 14. & seq. vbi plures alios Doctores adducit, Reginaldus lib. 23. num. 186.*

Limitatur præfata secunda propositio primò in solis beneficiis Ecclesiasticis. Ita vt prouisio solum beneficiorum Ecclesiasticorum irrita sit, non verò prouisio aliorum officiorum. Ratio est, tum quia Extrauagans 2. de Simonia loquitur de Simonia in beneficiis, & officiis Ecclesiasticis, nomine autem officij in dicta Extrauag. intelligitur beneficium.

21 Hæc enim nomina in dicta Extrauaganti videntur synonyma. tum quia in materia pœnali strictior interpretatio facienda est quantum verba patiuntur. illa autem verba *officium Ecclesiasticum*, & *beneficium*, hanc restrictionem patiuntur, cum officium Ecclesiasticum, & beneficium ad idem significandum sæpè adhibeantur, vt in *cap. Cum accessissent de constitut. & cap. de multa de præbend.* ita *Nauarr. in Manual. cap. 23. num. 111. vers. 7. Salsedo apud Diaz in pract. cap. 91. §. 35. dub. 15. Suarez tom. 1. de relig. lib. 4. cap. 57. num. 46. Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 15. Vgolinus de Simon. tab. 4. cap. 5. num. 2. Filiucius tract. 45. cap. 13. quæsito 8. & alij.*

22 Hinc sequitur primò, iuxta communiorem Doctorum sententiam, collationem pensionis simoniacè factam, validam esse; quamuis enim pensio sit res spiritualis, & materia Simoniæ, tamen non est propriè beneficium Ecclesiasticum; consequenter illius prouisio non est irrita, cum in iure sermo sit de beneficiis simoniacè obtentis, & in materia pœnali strictior interpretatio facienda sit. Ita *Nauarr. cap. 23. nu. 111. Salsedo apud Diaz. loco citato, Vgolinus tab. 4. cap. 5. Suarez num. 45. cap. 57. Filiucius loco citato, Reginaldus lib. 23. num. 181.* & quamplures alij in simili loquentes de Excommunicatione lata contra obtinentes pensionem per Simoniam. Contrarium expressè docet Garzias de benef. in additionibus in primam partem *cap. 5. num. 26.* vbi præfatam sententiam falsam vocat. Opinio Garziæ in praxi mihi quidem valde probabilis videtur propter textum in *cap. Ea quæ 1. q. 3.* vbi sic dicitur; *quidquid ergo vel in sacris Ordinibus, vel in Ecclesiasticis rebus, vel data vel promissa pecunia acquisitum est, nos irritum esse, & nullas vnquam vires habere censemus.* Prima tamen opinio non caret probabilitate, vt patet etiam ex dictis in prima propositione, illatione septima, & in *obiectione 3. num. 8.*

23 Secundò, sequitur officia Auditoratus, vel Clericatus Cameræ Apostolicæ obtenta per Simoniam valida esse, quia non sunt beneficia Ecclesiastica. Idem dic probabiliter de officio Inquisitoris, de Vicaria temporali, aut iurisdictione, & potestate spirituali. Secus dic de Vicaria perpetua, de præstimonio, & de pensione in titulum beneficij erecta. hæc enim sunt beneficia.

23 Tertiò, sequitur iuxta sententiam nonnullorum Doctorum, officia spiritualia religionum, vt Prioris, Abbatis, Generalis,

Generalis, Prouincialis, Guardiani, & similium validè obtineri, etiamsi per Simoniam obtineantur. Ratio est, quia huiusmodi officia non sunt beneficia, vt patet ex dictis *puncto* 1. dum loquerer de excommunicatione. Ita Nauarr. Lessius, & Azorius, quos ibi retuli. Contrarium docent Caiet. Armilla, Suarez, & Filiucius locis proximè citandis, asserentes assecutionem huiusmodi officiorum in Religionibus inualidam esse, si fiat per Simoniam. Ratio est, tum quia huiusmodi officia vocantur ab aliquibus beneficia, & suo modo habent præbendam, tum quia de his expresè loqui videtur Extrauagans 1. de Simonia. ibi; *electiones, postulationes, prouisiones, in Ecclesiis, Monasteriis*, &c. Ita *Caiet. verbo excommunicatio cap.* 72. *Armilla eodem verbo cap.* 59. *Suarez loco citato cap.* 57. *num.* 47. *Reginald. lib.* 13. *num.* 181. *Filiucius tract.* 45. *cap.* 13. *quæsito* 8. *num.* 23. vbi tamen oppositum sentiendum putat de officiis, & superioritatibus Religiosorum mendicantium, & similium, quia non enumerantur inter beneficia, nec præbendam habent.

Prior tamen sententia mihi probabilis videtur, quia verba in materia pœnali strictè, & propriè accipiẽda sunt; consequenter cum Summus Pontifex in præfata Bulla loquatur de beneficiis, intelligendus est de beneficiis propriè acceptis, siue beneficia sint secularia, siue regularia, non verò de aliis officiis regularibus, quamobrem illa verba, *In Ecclesiis, Monasteriis*, &c. adiecta fuerunt ad comprehendendum vtrumque genus beneficij secularis, & regularis.

Limitatur secundò, præfata propositio ab aliquibus Doctoribus, nisi Simonia commissa fuerit solum cum vno ex Electoribus, seu præsentatoribus, seu collatoribus, inscio electo, vel præsentato; tunc enim valida videtur electio, vel præsentatio. Ratio est, tum quia vtile per inutile non vitiatur. tum quia par non est, vt culpa vnius Electoris inficiat electionem aliorum. Ita Rota in vna Comens. Iurispatronatus 6. Martij 1595. coram illustrissimo Cardin. Mellino apud Farinacium *decis.* 103. *Garzias de benef. par.* 8. *cap.* 1. *num.* 12. *Molfesius in sum. tract.* 6. *cap.* 15. *num.* 8. *& alij contra Nauarr. cap.* 23. *num.* 113. *& alios apud Farinacium decis.* 21. *& apud Garziam loco cit. num.* 10.

25 Limitari potest tertiò præfata secunda propositio, modò Simonia realis sit, & completa, non autem conuentionalis, & semirealis tantum, vt si collatum sit beneficium præuia promissione pretij, sed pretium nondum solutum sit. tunc enim probabile est collationem, seu prouisionem beneficij validam esse. Ratio est; tum quia censura lata propter aliquem actum, & effectum, intelligitur de actu, & effectu completo, nisi aliud ex verbis legis colligatur. tum quia consuetudine, & stylo Curiæ ita receptum est, testibus *Suarez cap.* 57. *num.* 51. *Nauarro, & aliis*, quos supra retuli, loquens de excommunicatione, Contra Caietanum, Sotum, & alios.

Hinc sequitur primò collationem, seu prouisionem beneficij validam esse, & vires habere, donec Simonia compleatur. Ratio est, tum quia prouisio beneficij irritatur solum ob Simoniam realem, & completam. tum quia illa prouisiò, vel est valida ab initio, vel inualida; sed non est inualida, vt probatum est; ergo est valida. nam ex duabus contradictoriis necesse est alteram esse veram; & collatio beneficij pendere non debet à futuro effectu, sed statim ac fit, valida esse debet, vel inualida *cap.* 2. *de elect. in sexto.*

26 Tum quia beneficiarius per Simoniam prouisus, tuta conscientia retinet beneficium, facit fructus suos, & potest beneficium illud in manibus Pontificis in fauorem alterius resignare, donec Simonia compleatur. ergo signum est collationem, seu prouisionem validam esse, quia non potest quis beneficium tuta conscientia retinere, aut alteri resignare, aut fructus acquirere, nisi per collationem validam, vt bene argumentatur *Suarez num.* 52.

27 Rogabis vtrum is, qui beneficium obtinuit promissa pecunia, teneatur promissionem adimplere.

Ratio dubitandi pro parte affirmatiua est, tum quia par non est, vt commodum ex suo delicto reportet. tum quia iniquum videtur, vt beneficium, & pretium simul retineat, & is, qui beneficium dedit, vtroque priuatus remaneat. ergo is, qui beneficium obtinuit, tenetur pretium soluere, vel beneficium dimittere.

Respondeo non teneri, nec licitè posse, pretium soluere. tum quia solutio pretij simoniaca esset, & compleret Simoniam realem; nullus autem ad rem turpem obligari potest. tum quia si tenetur, maximè vi promissionis, & pactionis; sed huiusmodi promissio, & pactio irrita est, vt expresè dicitur in *cap. vlt.* de pactis. tum quia recipiens beneficium fictè promittendo pecuniam, potest beneficium retinere, cum valida sit collatio ex communi Doctorum sententia. nec tenetur pretium soluere, seu damnum alterius reparare, cum beneficium, quod accepit, pretio compensari non possit. ergo etiam is, qui ex intentione, & non fictè promisit pecuniam, non tenetur pecuniam soluere; nam collatio valida est; promissio pretij inualida, & nullius prorsus momenti, vt in *cap. vltimo* de pactis expresè habetur, & patet ex regulis generalibus traditis de restitut. & de contract. ita in terminis *Suarez cap.* 57.

Ad primam rationem dubitandi respondeo inde solum colligi par non esse, vt immunis fiat ab omni pœna; non fit autem immunis ab omni pœna cum peccauerit promittendo pecuniam pro re spirituali, & in foro externo puniri possit priuatione beneficij, & aliis pœnis; per accidens tamen est, vt commodum, & lucrum referat, donec condemnetur, cum iura ipsum non priuauerint hoc commodo ipso iure.

Ad secundam rationem responsio patet ex prima. per accidens enim est, vt obtinens beneficium promissione pecuniæ, huiusmodi commodum sentiat retentione beneficij, & pecuniæ; cum nullo iure obligatus sit ad dimittendum beneficium, vel ad restituendum pretium ante completam ex vtraque parte Simoniam. Nec à ratione alienum est, vt is, qui beneficium alteri resignauit, acceptata promissione pecuniæ sibi soluendæ, amittat pretium, & beneficium; nam voluntariè, & culpabiliter contraxit, & hac pœna se dignum reddidit.

28 Sed modò dubium est primò circa dicta in secunda limitatione, vtrum irritatio collationis, seu prouisionis beneficij, secuto effectu, & completo delicto Simoniæ realis, vires solum habeat, & operetur ab hora completæ, & perfectæ Simoniæ realis, an etiam retrotrahatur ad diem collationis, seu prouisionis, ac si collatio, seu prouisio irrita fuisset ab initio, dum peracta fuit conuentio, seu dum traditum fuit beneficium cum promissione pecuniæ.

Ratio dubitandi ad probandum non retrotrahi est, prima, quia excommunicatio, quæ ob Simoniam realem in beneficio incurritur, non retrotrahitur, vt supra probaui §. 1. Contra Nauarrum, & Lessium. ergo neque retrotrahitur irritatio.

Secunda, quia huiusmodi prouisio ab initio valida est, nec vllo iure probatur irritationem retrotrahi.

Tertia, quia si retrotraheretur, sequeretur eum, qui medio tempore fructus illius beneficij percepit, teneri ad restitutionem fructuum medio tempore perceptorum, cum fructus comperant ratione tituli, quem dicimus irritari, ac si ab initio irritus fuisset. Præterea sequeretur illum, qui medio tempore obtinuit aliud beneficium, antequam Simonia compleretur, teneri beneficium illud dimittere, completa Simonia. nam Simonia realis in beneficio inhabilem reddit ad obtinendum beneficium. Hic autem supponimus effectum, seu pœnam Simoniæ, completo effectu, retrotrahi ad tempus conuentionis simoniacæ.

His non obstantibus respondeo huiusmodi irritationem,

completa,

completa,& perfecta Simonia, retrotrahi ad tempus conuentionis,ac si ab initio irrita fuisset. Ratio est, tum quia, licèt collatio, seu prouisio beneficij facta cum illa conuentione,aliquo modo valida esset ab initio, nihilominus non erat simpliciter,& absolutè valida,& firma, sed infirma, & quodammodo pendens à futuro euentu. tum quia stylo Romanæ Curiæ receptũ est, vt huiusmodi irritatio retrotrahatur; sicut ergo lege sanciri potest,vt ista retrotractio fiat(vt patet à simili in pœna amissionis bonorum ob crimen hæresis. hæc enim secuta sententia Fisco adiiciuntur, & acquiruntur à die patrati criminis,vt docui de contractibus) ita etiam hoc idem stylo Curiæ induci potest,cum stylus Curiæ vim legis habeat, & ita de stylo Curiæ testantur Vgolinus *tab.4.cap.6 §.3. Lessius. Nauarr.locis statim citandis, & alij*, quos supra retuli de excommunicatione lata contra Simoniacos in beneficio. An autem obliget in conscientia ante condemnationem,constabit ex dicendis in responsione ad tertiam rationem.

Ad primam rationem dubitandi responsio constat ex supradictis de excommunicatione ob Simoniam.

Ad secundam respondeo, collationem fuisse validam, sed infirmam, & stylo Curiæ inductum fuisse, vt huiusmodi irritatio retrotrahatur.

Ad tertiam respondent Vgolinus de *Simon.tab.4. cap. 6. ad finem,* teneri in vtroque foro restituere fructus ante completum,& perfectum Simoniæ crimen perceptos, & dimittere alia beneficia illo medio tempore, aliàs ritè obtenta; hæc enim obligatio induci potuit in vtroque foro, & sicut præscriptio obligat in vtroque foro, ita etiam ista retrotractio.

29 Alij verò Doctores,quorum opinio mihi probabilis videtur, existimant eum, qui beneficium per Simoniam adeptus fuerat, non teneri in conscientia ad restituendos fructus medio tempore perceptos,vel ad dimittenda præfata beneficia, donec condemnetur. Ratio est, tum quia ista retrotractio fit solum fictione iuris,& stylo Curiæ, vt hac ratione magis puniantur delinquentes. ergo signum est huiusmodi stylum non obligare absolutè; sed solum in foro externo. tum quia in materia pœnali benignior expositio facienda est.Ita *Nauarr.in Manual.cap.23.num. 104. verʃ. non ignoro Henriquez in Summa lib.13. cap.19. num.2.lit.H.Suarez tom.1.de relig.lib.4. de Simon. cap.57. num.56.Lessius lib.2.cap.35.dub.27.num.155.ad finem.*

Secundò dubium est, vtrum Simonia realis non solum irritam reddat beneficij collationem, seu prouisionem, verum etiam inducat priuationem beneficiorum præcedentium ritè obtentorum, & inhabilem efficiat ad alia beneficia obtinenda in futurum. Vt hoc dubium rectè, & distinctè intelligatur, & diluatur, discutiendum est in duabus difficultatibus proximè sequentibus.

PRIMA DIFFICVLTAS.

Vtrum Simonia realis in beneficiis priuet ipso facto beneficiis antea ritè obtentis.

1 *Affertur sententia affirmans priuari.*
2 *Simonia in beneficio non inducit priuationem beneficiorum ritè obtentorum ante Simoniam.*
3 *Simonia commissa in actu prouisionis beneficij irritat subsequentes actus ordinatos ad consequendum beneficium.*
4 *Simonia in posteriori beneficio commissa non priuat fructibus prioris beneficij ritè obtenti.*
5 *Examinatores Simoniam committentes priuantur beneficiis ritè antea obtentis si occasione examinis aliquid accipiant.*
6 *Examinatoribus conferri potest aliquid ab Episcopo titulo premij, vel sustentationis.*
7 *Examini assistens ex officio non potest quicquam accipere.*

1 PRima sententia affirmatiua est Rebuffi,& Bernardi Diaz locis proximè citandis. Ratio prima est, quia Simonia comparatur hæresi; ob id in iure sæpius vocatur hæretica labes, seu hæresis simoniaca. Secunda, quia simoniacus suspenditur ab officio, & à celebratione Missæ, *cap. Tanta de Simon.* Tertia, quia adeptio beneficij simoniaca impedit retentionem beneficij, etiam post peractam pœnitentiam, vt dicitur in *cap. Inquisitionis, de accusat.* Ergo signum est priuare ipso facto beneficiis antea ritè obtentis, alioquin non impediret retentionem beneficij, etiam post peractam pœnitentiam. Quarta, quia in Extrauaganti 2. de Simonia intonantur omnes pœnæ antiquorum Canonum, & decernitur, vt ipso facto incurrantur. Sed ex vi antiquorum Canonum pœna priuationis beneficiorum antecedentium ferenda erat contra simoniacos in beneficio. Ergo ista pœna hoc tempore statim incurritur.

Secunda sententia, cui tamquam probabiliori adhæreo, negat Simoniam in beneficiis,per se loquendo,inducere ipso facto priuationem beneficiorum antea ritè obtentorum. Ratio est, quia asserendum non est priuationem, vel aliam pœnam ipso facto induci, nisi assignetur lex, seu textus, in quo huiusmodi priuatio,seu pœna contineatur; non potest autem lex, seu textus afferri,& assignari,in quo huiusmodi pœna ipso facto contineatur ante sententiam Iudicis condemnatoriam. Ita Felinus in *cap. insinuatum de Simon. Abbas in cap. Cum Clerici de pactis num.2. Vgolin. de Simon. tab. 1. cap.19. Suarez de Simon. cap.58.num.3.Filiucius tract.45.cap.13.quæsito 9.num.24. & alij contra Rebuffum de pacificis possessoribus num. 265. Bernardum Diaz in pract.cap.131.*

2 Ampliatur hæc sententia non solum in beneficiis ritè antea obtentis, verum etiam in aliis actibus ordinatis ad obtinenda beneficia; quamobrem existimo Simoniam in beneficiis non solum non inducere priuationem beneficiorum antecedentium; verum neque inducere irritationem aliorum actuum præcedentium, ordinatorum ad perfectè obtinendum beneficium, inter se subordinatorum, vt sunt electio, confirmatio, collatio.quamuis enim vna quæque illarum actionum simoniacè facta, irrita sit & nulla, *Extrauag. 1. de Simon.* tamen si prior exempli gratia; electio purè fiat, & confirmatio fiat simoniacè, confirmatio irrita est, vt probaui; electio verò subsistit: tum quia nullo iure irritatur. tum quia prius non pendet à posteriori. tum quia electio ex natura rei valida esse potest, etiamsi confirmatio inualida fiat. *cap Si confirmationem de elect.in 6.* tum quia sicut Simonia subsequens non priuat prioribus beneficiis, ita neque priuat iure prius acquisito per electionem, vel confirmationem, cum par ratio videatur. Verum tamen est actum præcedentem irritari posse per sententiam Iudicis. cum enim delinquens ob Simoniæ crimen pœna dignus effectus sit, potest in delicti pœnam per sententiam Iudicis priuari iure prius acquisito per actum præcedentem ritè celebratum. Ita *Vgol. ex parte tab.4.cap.6.num.4.Suarez cap.58. num.7. Filiucius cap.13.quæsito 9. num.25. & alij.*

3 Secus dicendum est,si crimen Simoniæ committatur in actu præcedenti, verbi gratia in electione; tunc enim confirmatio irrita erit, etiamsi purè, & absque Simoniæ labe celebretur. Ratio est,tum quia sublato fundamento, à quo pendet subsequens actus, necesse est actum subsequentem collabi, & destrui. tum quia Simonia inhabilem reddit ad nouas prouisiones, seu consecutiones beneficiorum, vt constabit ex dicendis in proximè sequenti difficultate.

Ex dictis ergo constat Simoniam non priuare beneficiis ritè antea obtentis, nec irritare actionem beneficialem ritè antea factam; irritam verò reddere actionem subsequentem, per se ordinatam ad obtinendum beneficium, vt probatum est.

4 Hinc licet inferre committentem Simoniam in posteriori

riori beneficio non priuari fructibus prioris beneficij ritè obtenti. Ratio est, tum quia fructus pertinent ad illum, qui beneficium habet; hic autem habet, & retinet beneficium, vt probaui. tum quia nullo iure probatur istum priuari fructibus prioris beneficij, seu suspendi à prioribus beneficiis. Ita communiter Doctores. Existimo tamen per sententiam Iudicis priuari posse huiusmodi fructibus in pœnam delicti; sicut enim puniri potest pœna pecuniaria, ita etiam puniri potest priuatione fructuum, habita ratione grauitatis delicti, & sicut delictum Simoniæ adeò graue esse potest, vt pœna corporali puniri possit, ex Pio V. *Constitut.* 5. ita multò magis puniri potest pœna priuationis fructuum, attenta criminis grauitate; ita *Felinus cap.de quarta num.*32. *& seq. Bernard. Diaz loco citato Rebuffus in pract. cap. de Simonia in resignat. numer.*13. *Suarez numer.* 8. *Filiucius loco citato.*

Limitanda tamen est secunda sententia in triplici casu, in quo inducitur priuatio beneficiorum antecedentium.

Primus casus est, in Simonia confidentiali, de qua supra dictum fuit §. 1.

Secundus est, in Simonia commissa in electione Papæ iuxta Bullam Iulij II. incipit, *cum tam diuino*, vt pluribus docui in tract. de elect. Summi Pontificis, quamuis Suarez loco citato falsò putat illam constitutionem Iulij II. vsu receptam non esse, vel reuocatam fuisse.

5 Tertius casus est, in Simonia commissa ab examinatoribus beneficiorum in Synodo constitutis, seu electis. illi enim non possunt quicquam occasione examinis accipere; alioquin ipso facto priuantur beneficiis antea ritè obtentis, & tenentur illa dimittere, etiam ante sententiam Iudicis, declaratoriam criminis, vt apertè constat ex *Tridentino sess.*24.*cap.*18 *de reformat.* ibi, *Caueant, ne quicquam prorsus occasione huius examinis, nec ante, nec post accipiant, alioquin Simoniæ vitium, tam ipsi, quàm alij, dantes incurrant, à qua absolui nequeant, nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur.*

Ex quibus verbis colligitur primò, Examinatores beneficiorum priuari beneficiis antea obtentis si occasione examinis siue ante, siue post, aliquid accipiant, etiam gratis, & liberaliter datum, & ad captandam beneuolentiam, etiam si res modica sit, & leuis momenti. nam Concilium prohibet, quicquam prorsus accipi, vt bene ait *Garzias de benef.par.*9.*cap.*2.*num.*390. quicquid in contrarium dicat *Petrus Ledesma in Summa* 2. *parte tract.*7.*cap.*1.*concl.*7. *& Zerola in praxi Episc.verb.Parochia* §.2. *dub.*13. An autem res omnino modica, & absolutè leuis, possit esse materia tantæ pœnæ, patet ex dictis de leg. de datis, & promissis pro gratia.

Secundò examinatores non posse quicquam pro labore, vel titulo stipendij ad sustentationem ex fructibus beneficij vacantis, vel alia ratione accipere. Ratio est, tum quia Concilium prohibet quicquam prorsus occasione examinis accipi. Vbi notanda est illa loquendi forma, *occasione examinis*; excludit enim quemlibet titulum, ex quo aliàs aliquid licitè accipi potuisset. tū quia sic declarauit Sacra Cardinalium congregatio in vna Gerunden. quam refert Garzias *part.* 8. *cap.* 1. *num.*77. & in altera Abulen. *apud Garziam part.*5.*cap.*7.*num.*11.*vers.ad* 2. & in alia Salernit. *apud eumdem part.*9.*cap.*2.*num.*374. *contra Petrum Ledesmam loco citato, Petrum Nauarr. de restitut.lib.*2.*cap.*2. *num.*188. *& alios.*

6 Addit tamen idem Garzias *num.*379. Episcopum posse aliquid de suo præfatis examinatoribus conferre titulo præmij, vel stipendij, seu sustentationis. quod mihi improbabile non videtur, quia Concilium loqui non videtur de Episcopis.

7 An autem ipse Episcopus, vel eius Vicarius assistendo examini possint aliquid accipere, patet ex alibi dictis non posse. tum quia tenentur ex officio, & aliunde habent quo se sustentent. tum quia sicut non possunt sportulas ex prouisionibus accipere. Ita neque ob examen, quod est via, medium, & præparatio ad prouisionem beneficij, vt bene *Garzias num.*380. *& seq.*

Tertiò, colligitur Episcopum non posse in Synodo, vel extra Synodum statuere stipendium Examinatoribus in Synodo deputatis, tum quia sic declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, teste Garzia. tum quia inferiores Papa nequeunt statuta facere contra ius commune. Contrarium tamen vsu receptum esse in Hispania testantur Petrus Ledesma & Garzias locis citatis.

Ad primam rationem primæ sententiæ initio allatæ, respondeo in pœnis non esse argumentandum à pari, & multo minus à maiori ad minus, Simonia autem non est hæresis, propriè loquendo, licet vocetur hæresis, vt alibi docui; consequenter non punitur hac pœna hæreticorum.

Ad secundam respondeo primò, Simoniam in beneficio non inducere suspensionem ab ordine, vel ab officio, de qua re supra, & *cap.tanta.* intelligitur de simoniaco in ordine. hic enim remanet suspensus, consequenter repellitur à celebratione Missæ, etiam peracta pœnitentia, nisi dispensetur, vt supra ostendi. Ita *Glossa in cap. Tanta.*

Secundò, etiamsi admitterem suspendere ab ordine, & ab officio, non tamen priuaret beneficiis, vel ab illis suspenderet; cum aliud sit suspensio ab officio, aliud suspensio à beneficio, vt docui de censuris.

Ad tertiam respondeo, simoniacam adeptionem beneficij impedire retentionem illius beneficij, quod per Simoniam obtentum fuit, non vero aliorum, nisi delinquens per sententiam priuetur; nam posita sententia priuatiua: illud retinere non potest. hoc pacto intelligitur *cap. inquisitionis de accusat.*

Ad quartam nego primò pœnam priuationis formaliter impositam fuisse iure antiquo, etiam vt ferendam; sed solum virtualiter ratione dispositionis comminatoriæ; quam tamen constat non statim incurri ob dispositionem Extrauagantis.

Secundò nego in Extrauaganti 2. induci priuationem præcedentium beneficiorum, sed illorum, quæ simoniacè obtinentur.

SECVNDA DIFFICVLTAS.

Vtrum simoniacus in adeptione beneficij efficiatur inhabilis ad alia beneficia.

1 *Simoniacus in beneficio inhabilis est ad obtinendum idem beneficium, in quo Simoniam commiserat.*
2 *Simoniacus in beneficio inhabilis est ad alia beneficia.*
3 *Inhabilitas ad beneficia contracta ob Simoniam incurritur ipso facto.*
4 *Inhabilitas ad beneficia contracta ob Simoniam à quonam auferri possit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Simoniacus in beneficio efficitur inhabilis ad obtinendum illud idem beneficium, in quo Simoniam commiserat, nisi habilis ad illud efficiatur per dispensationem. Hæc propositio clarè deducitur ex *cap. Si alicuius, de elect.* vbi habetur Episcopum non posse cum eo, qui simoniacè electus fuerat ad dignitatem, dispensare, vt ad eamdem dignitatem eligatur. Ergo signum est Simoniam inducere inhabilitatem ad obtinendum idem beneficium.

SECVN

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Simoniacus in beneficio efficitur etiam inhabilis ad alia beneficia in futurum obtinenda, hæc propositio perspicuè constat ex Bulla 5. Pij V. in qua dicitur; *Illis sit ipso iure priuatus, & perpetuo sit inhabilis ad ea, & quæcumque alia beneficia Ecclesiastica obtinenda.*

3 Sed modo dubium est primò, vtrum inhabilitas ad alia beneficia incurratur statim completa Simonia reali; an requiratur sententia Iudicis. Respondent *Petrus Nauarr. lib. 2. cap. 2. num. 435. & seq. Arragon. 2. 2. quæst. 100. art. 6. dub. penultimo, & Nauarr. consil. 91. num. 5. & consil. 92. num. 5.* de Simonia, præfatam inhabilitatem non incurri ipso iure, donec delinquens condemnetur. Ratio est, tum quia ex Constitutione Pij V. colligitur requiri sententiam condemnatoriam, ibi, *quicumque detestabile crimen simoniacæ prauitatis cōmisisse conuictus fuerit in consequendis ordinibus*; quæ verba referuntur ad iudicium. tum quia pœna inhabilitatis ad futura beneficia non videtur ita vsu recepta, vt incurratur ante sententiam Iudicis, saltem declaratoriam. Huic sententiæ adhæret *Suarez cap. 58. ad finem*, adductus hac secunda ratione.

Sed mihi dicendum videtur pœnam inhabilitatis ad futura beneficia incurri ipso facto, ante vllam sententiam. Ratio est, tum quia hæc pœna ipso iure imponitur, & ad sui executionem non requirit hominis actionem; pœna autem ipso iure imposita, quæ ad sui executionem non requirit actionem hominis, incurritur ipso facto ante vllam Iudicis sententiam, vt docui de legibus *d. 1. quæst. 1. punct. 7.* Tum quia inhabilitas ad obtinendum idem beneficium, in quo patrata fuerat Simonia, incurritur antequam delictum deferatur ad forum contentiosum, & in eo declaretur, vt concedunt etiam Nauarr. & Suarez locis citatis; ergo etiam ipso facto incurritur inhabilitas ad alia beneficia ante sententiã simoniaci criminis declaratoriam. Tum quia dum in Sacra Pœnitentiaria conceditur absolutio à Simonia occulta in beneficio commissa, datur etiam dispensatio ad alia beneficia in futurum obtinenda. Ergo supponitur contractam fuisse inhabitalitatem ad alia beneficia: dispensatio enim non conceditur in vinculo, vel impedimento non contracto; ita *Vgolinus de Simonia tab. 4. cap. 6. §. 6. Filiucius tract. 45. cap. 13. quæsito 9. num. 26.*

Ad primam rationem Nauarri respondeo, Pium V. ibi loqui solum de Simonia in ordine; & illam clausulam in ea parte dispositionis positam non extendi ad totam dispositionem, seu ad alia posita in illa dispositione; sicut enim pœna incarcerationis, quæ in dicta bulla continetur, non extenditur ad Simoniacos in beneficio, ita neque extenditur præfata clausula, vt benè in hac parte Suarez.

Ad secundam rationem respondeo, præfatam pœnam videri vsu receptam ante sententiam, vt patet ex praxi Sacræ Pœnitentiariæ.

4 Secundò dubium est, quis possit in hac inhabilitate dispensare.

Dico primò, ad Papam pertinere cōualidationem collationis, & dispensationem inhabilitatis ad beneficium simoniacè obtentum. Ratio est, quia nullus Papa inferior dispensare potest, per se loquendo, in legibus à Pontifice latis, nisi facultatem dispensandi ab ipso impetrauerit, vt patet ex dictis de legibus.

Ex quo sequitur Episcopum non posse in hac re dispensare; nisi fortè Simonia commissa fuerit à tertia persona, inscio prouiso, & beneficium sit simplex, & iam facta sit resignatio ab ipso prouiso; in hoc enim casu Episcopus dispensat, iuxta caput penult. de elect. ita communiter Doctores in dicto cap.

Dico secundò, ad Papam etiam pertinere dispensationem inhabilitatis ad alia beneficia obtinenda; vt patet ex allata ratione. Ita *Filiucius tract. 45. cap. 13. quæsito 12. num. 38. & alij.* Quamquam *Nauarr. consil. 32. de Simon. Emanuel Sà eodem verb. num. 9.* & alij putant non opus esse dispensatione, quia Bulla Pij V. inhabilitatem inducens ad officia, & beneficia in futurum obtinenda, intelligitur solum pro foro externo. Imò *Suarez cap. 61. de Simon. n. 11.* putat non opus esse dispensatione, etiam si præfata bulla intelligeretur pro foro conscientiæ: quia Bulla Pij V. non videtur vsu recepta, inquit Suar. Sed contrarium sustinendum est, vt docui *num. 3.* tum quia ex praxi pœnitentiariæ constat præfatam bullam vsu receptam esse. Tum quia constat de lege; consequenter in ipsius fauorem iudicandum est, cum ipsa possideat.

Hinc sequitur Episcopum non posse in hac re dispensare, etiam si delictum sit occultum: quia Episcopus, per se loquendo, dispensare non potest in lege Pontificis.

Obiicies, Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 6.* facultatem Episcopis concedit dispensandi in censuris, & irregularitatibus in quibuscumque casibus occultis, excepta irregularitate contracta ob homicidium; sed ista inhabilitas est quædam irregularitas, vel partiales effectus irregularitatis. ergo Episcopus in illa dispensare potest. Respondent Vgolinus *tab. 4. cap. 6. §. 7. num. 2. & Henriquez lib. 13. cap. 56.* de excommunicatione Episcopum posse dispensare; modo simoniacus nondum sit condemnatus de Simonia.

Ego verò probabilius censeo Episcopum non posse in hac re dispensare. tum quia hæc non est verè irregularitas. tum quia in praxi ita receptum est. tum quia facultas Episcopis concessa in Tridentino loco citato non extenditur ad casus post Concilium reseruatos, iuxta quamdam Gregorij XIII. & Sacræ Congregationis declarationem, & multorum Doctorum sententiam, Suarez loco citato *num. 11. ad finem, Lessij lib. 2. cap. 35. dub. 25. num. 140.* & aliorum, quos retuli de censuris in particulari, contra multos alios Doctores, qui hanc vltimam rationem non admittunt.

PVNCTVM III.

Vtrum Simonia inducat obligationem restituendi accepta simoniacè.

Vt gradatim in hac re progrediar explicabo Primò, vtrum is, qui pretium pro re spirituali accepit, teneatur restituere pretium acceptum, & quo iure teneatur, & cui.

Secundò, vtrum is, qui rem spiritualem pro temporali accepit, teneatur illam restituere.

PRIMA DIFFICVLTAS.

Vtrum is, qui pretium pro re spirituali accepit, teneatur restituere pretium acceptum, quo iure teneatur, & cui teneatur.

1 *Pretium acceptum pro re spirituali restituendum est iure diuino, etiamsi res spiritualis nondum tradita sit.*
2 *Pretium pro re spirituali acceptum, re spirituali nondum tradita, cui restituendum sit.*
3 *Pretium simoniacè, sed non iniustè acceptum, non est obnoxium restitutioni iure naturali diuino.*
4 *Contractus simoniacus an irritus sit.*
5 *Pretium simoniacè & simul iniustè acceptum restituendum est iure naturali.*
6 *Obligatus ex iustitia ad aliquam functionem gratis præstandam tenetur ad restitutionem pretij accepti pro illa functione.*
7 *Vendens beneficia, vel officia, quorum non est Dominus tenetur ad restitutionem pretij accepti.*

8 *Electores beneficiorum accipientes pretium pro eligendo digno, & omittendo indigno tenentur iure naturæ ad restitutionem.*

9 *Reliquiarum pretium acceptum restituendum est.*

10 *Pretium acceptum pro vasis sacris, Oleo sancto, Chrismate, & his similibus non est obnoxium restitutioni, si pretium æquiualeat valori materiæ.*

11 *Pretium acceptum pro functione spirituali quantum valet ipsa functio per se, & materialiter spectata, non est obnoxium restitutioni.*

12 *Pretium functionis spiritualis non est obnoxium restitutioni si accipiens poterat tantumdem exigere titulo sustentationis.*

13 *Vendens officium Ecclesiæ non tenetur ad restitutionem pretij, si officium illud adnexum habeat temporale commodum.*

14 *Beneficiarius vendens beneficium ratione commodi temporalis non tenetur iure naturali ad restitutionem pretij.*

15 *Religio pretio admittens aliquem non tenetur iure naturali ad restitutionem, modo non plus accipiat, quàm ferat onus sustentationis.*

16 *Imaginis miraculosæ pretium acceptum ob lucrum, vel ob aliud commodum temporale, restituendum non est iure naturæ.*

17 *Pretium acceptum pro re spirituali non est restituendum iure Ecclesiastico generaliter loquendo.*

18 *Pretium pro re spirituali acceptum quibus in casibus iure Ecclesiastico restituendum sit.*

19 *Pretium acceptum pro actione beneficiali, seu ordinata ad consecutionem beneficij cuinam restituendum sit.*

20 *Pretium acceptum pro ingressu in Religionem restituendum non est ante Iudicis sententiam.*

21 *Pretium in collatione Ordinum, vel sacramentorum acceptum restituendum est iure Ecclesiastico, sed non ante Iudicis sententiam.*

22 *Restitutio pretij simoniacè, & iniustè accepti cuinam facienda sit.*

23 *Mentalis Simonia, an obligationem restituendi inducat.*

24 *Papa an dispensare possit in restitutione pretij simoniacè accepti.*

IN hoc puncto explicabo primò, vtrum is, qui pretium pro re spirituali accepit, sed rem spiritualem nondum tradidit, teneatur ad restitutionem pretij, quo iure, & cui.

Secundò, vtrum is, qui pretium accepit, & rem spiritualem tradidit, teneatur pretium restituere, quo iure teneatur, & cui.

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVi pretium accepit, sed rem spiritualem nondum tradidit, tenetur iure naturali diuino pretium restituere. Ratio est, tum quia datum ob causam retineri non potest, causa non subsecuta; censetur enim datum sub conditione, & tradens censetur solum habuisse voluntatem transferendi dominium, adimpleta conditione. sed pretium datum est pro re spirituali, quæ nondum tradita fuit, vt suppono, nec licitè tradi potest, cum is, qui pecuniam accepit pro re spirituali, grauiter peccet tradendo rem spiritualem. nam tradendo rem spiritualem complet Simoniam, à qua quilibet abstinere debet, ne grauiter peccet, & censuras incurrat in casibus in iure expressis; ergo pretium datum pro re spirituali restituendum est. tum quia pretium acceptum pro re spirituali, vt sic, retineri non potest, etiam tradita re spirituali. ergo multo minus retineri potest non tradita re spirituali, cum non sit adimpletum onus, seu conditio sub qua traditum fuit pretium. ita communiter Doctores, teste *Suarez lib. 4. de Simonia cap. 59 num. 2.* & patet ex dictis de restitutione *disput. 1. q. 3. punct. 3. num. 2.* vbi docui accepta ob turpem causam; seu pro illicito opere patrando restituenda esse; pecunia autem in nostro casu tradita fuit pro tradenda re spirituali, quæ est actio intrinsecè mala, & simoniaca. Ita *Azor. 3. par. lib. 12. titulo de Simonia cap. 10. quæsito 4.* & alij Doctores statim citandi.

2 Quæres, cui restituendum sit pretium acceptum pro re spirituali, quæ nondum tradita fuit.

Respondeo restituendum esse illi, qui tradidit; nam is adhuc retinet ius ad illud, cum non donauerit, nec habuerit intentionem transferendi illud in accipientem, sed sub conditione, & ex pacto oneroso. Non adimpleta igitur conditione, pretium restituendum est tradenti. tum quia, vel est restituendum tradenti, vel Ecclesiæ, vel pauperibus, sed non est restituendum Ecclesiæ, vel pauperibus, cum nullo iure probetur pauperibus, vel Ecclesiæ restituendum esse; ergo restituendum est tradenti. Ita *Ita Victoria 2. parte, relect. de simon. num. 6. Sotus lib. 9. de iust. quæst. 8. art. 5. Caiet. in Summa verb. Simonia; Nauar. in Manuali cap. 23. num. 104. Suarez c. 59. num. 2. Filiucius tract. 45. cap. 13. quæsito 10. num. 27. Molina, Vasquez, Lessius, Reginaldus, & alij, quos retuli de restitut. loco citato, num. 11.* quicquid nonnulli Doctores in contrarium sentiant, quibus adhæret *Azor. 3. parte, lib. 12. cap. 20. quæsito 11.* negantes restitutionem faciendam esse tradenti, sed Ecclesiæ.

Obiicies lucrum turpiter acceptum non est restituendum tradenti *L. Si ob turpem, ff. de condict. ob turpem causam, & L. 2. Cod. eodem tit.* in hoc autem casu lucrum est turpe, cum traditum, & acceptum fuerit pro re spirituali, quæ pretio æstimabilis non est, nec sine labe Simoniæ vendi potest.

Respondeo lucrum turpe non esse restituendum tradenti, quoties Iudex in pœnam delicti imponit onus restituendi pretium pauperibus, aut alteri, & hoc pacto intelligendæ sunt præfatæ leges; in nostro autem casu Iudex non imposuit onus tradendi pretium pauperibus, aut alteri; quamuis delinquens dignus effectus sit, vt puniatur pœna priuationis pretij soluti, illúdque pauperibus, vel alteri applicetur.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 QVi pretium simoniacè accepit, sed non iniustè, seu cum iniuria, & iniustitia contra ipsum tradentem, non tenetur iure naturali diuino ad restitutionem pretij accepti. Qui verò pretium simoniacè, & iniustè accepit, videlicet pro re spirituali cum iniuria, & iniustitia contra ipsum tradentem, tenetur ex iure naturali diuino ad restitutionem pretij.

Hæc propositio duas habet partes. Prima est pretium acceptum simoniacè; sed absque iniuria, & iniustitia contra ipsum tradentem commissa, non esse obnoxium restitutioni. Ratio est, quia obligatio restituendi ob delictum non consurgit ex quolibet delicto, sed ex peccato iniustitiæ; qui autem pretium simoniacè accepit sine iniuria, & iniustitia in tradentem pretium, non peccauit peccato iniustitiæ, sed peccato Simoniæ; Simonia enim non est iniustitia, sed irreligiositas, & actio sacrilega, quæ committi potest aliquando sine peccato iniustitiæ, vt supra docui quæst. 3. ergo accipiens pretium simoniacè absque iniuria tradentis, non tenetur ad restitutionem. ita *Suarez cap. 59. num. 35. Lessius, Filiucius, Victoria, Syluester, Caiet.* & alij locis proximè citandis, contra Valentiam, Sotum, & alios absolutè arbitrantes restituendum esse pretium simoniacè acceptum, & contra Panormitanum, & alios apud *Azor. 3. par. lib. 12. cap. 20. quæsito 1.* existimantes, restituendum esse acceptum simoniacè contra ius diuinum, non verò acceptum simoniacè contra ius Canonicum.

4 Obiicies, contractus simoniacus irritus est *cap. vltimo de pactis*; sed accepta per contractum irritum retineri non possunt, cum non adsit titulus, ob quem retineri queant. imò in *cap. Ea quæ primò quæst.* 3. irritatur quicquid acquiritur data, vel promissa pecunia in rebus Ecclesiasticis. ergo accepta simoniacè restituẽda sunt, etiamsi accepta sint absque iniuria, & iniustitia.

Respondeo primo pretium non retineri ex vi contractus præcisè, sed ratione rei materialis æquiualentis traditæ cum culpa quidem Simoniæ; sed non iniustitiæ, vt constabit exemplis infra adducendis.

Respondeo secundo retineri posse ex titulo contractus, quoties tradita est res spiritualis habens adnexam rem temporalem, & materialem pretio æstimabilem, & pretium æquiualet valori illius rei, spectatæ secũdum esse materiale; tunc enim contractus non videtur inualidus excepto contractu in materia beneficiali. tum quia vtile per inutile non vitiatur. tum quia in *cap. vlt. de pactis* non irritatur, vel declaratur irritus omnis contractus simoniacus; sed omnis pactio, & conuentio de tradenda re temporali pro spirituali, vel è contra.

Vt hoc clarius intelligatur, obserua contractum dupliciter iniri posse, primò de futuro, obligando se ad tradendum, vel recipiendum temporale pro spirituali. Secundò de præsenti, exequendo obligationem, id est, tradendo rem spiritualem, vel pretium. Hoc posito, dico in præfato textu irritari vel potius declarari irritam pactionem, & conuentionem, seu contractum de futuro. quia nullus obligari potest ad turpem actum; non verò irritari ipsammet contractus executionem seu traditionem rei, vel pretij, quæ suum effectum habere potest, etiã si illicitè fiat; & non adsit obligatio exequendi, vt patet in meretrice, quæ pactum init de copula certo pretio; nam huiusmodi pactum non inducit obligationem ante secutam copulam, quia nullus obligatur ad rem agendam, à qua abstinere tenetur, nihilominus valida est traditio pretij, ita vt meretrix non teneatur, secuta copula pretium restituere.

Item si ordinandus pactum ineat de ordinibus præuia pecunia suscipiendis, inualidè pactum init, & tamen ipsa ordinum susceptio tenet quoad substantiam. ergo etiam in nostro casu fieri potest, vt collatio pretij teneat, & pretium retineri possit titulo contractus, seu traditionis validæ. quamuis irrita esset conuentio, & pactum, de pretio tradendo pro re spirituali. *cap. 1. quæst.* 3. irritat ordines simoniacè obtentos, non quidem quoad substantiam, sed quoad exercitium, vt alibi docui cum communi Doctorum sententia.

5 Secunda pars propositionis est, pretium simoniacè, & simul iniustè acceptum, videlicet pro re spirituali, restituendum esse ex iure naturali, diuino. Ratio est; tum quia ex violatione iustitiæ commutatiuæ oritur obligatio restituendi. tum quia is, qui pretium accepit pro re spirituali, peccauit contra iustitiam exigendo, vt patebit ex tertia ratione. ergo peccat etiam retinendo, cum sit par ratio exactionis, & retentionis. ergo tenetur restituere. nam restituendum est, quod iniustè retinetur. Tum quia is, qui pretium tradidit pro re spirituali, ius habebat ex priuilegio diuino, vt res spiritualis sibi gratis conferretur, iuxta illud, *gratis accepistis, gratis date*; ergo qui pretium accepit pro re spirituali, violauit ius alterius; consequenter peccauit contra iustitiam cum damno alterius, consequenter tenetur ad restitutionem pretij accepti, non solum ex iure naturali, verum etiam diuino. Tum quia accipiens aliquid supra id, quod sibi debetur, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem. sed accipiens pretium pro re spirituali accipit aliquid supra id, quod sibi debetur. Quamuis enim ministranti spiritualia debita sit sustentatio, seu stipendium, non tamen debetur pretium, seu merces, seu aliquid temporale, excedens sustẽtationem. Tum quia dominium rerum spiritualium, vt sic, non cadit sub hominum potestatem, sed residet penes Deum, & Deus dedit hominibus facultatem solum illa gratis conferendi, & fidelibus concessit ius ad illa gratis obtinenda; qui ergo spiritualia pro pecunia administrat, iniustitiam committit, quia excedit ius sibi datum, & priuat fideles iure sibi à Christo concesso. Tum quia is, qui pro re spirituali ingentem pecuniæ summam tradidit, vt si pro Baptismo, vel Eucharistia decem millia aureorum non gratis, nec liberaliter contulit, potest pecuniam traditam repetere, vel vti occulta compensatione; sed occulta compensatio solum cõcedi solet contra eum, qui debitor est ex iustitia; ergo is, qui pretium pro re spirituali accepit, debitor est ex iustitia, consequenter ex iustitia tenetur ad restitutionem. ita *Suarez cap.* 59. *numer.* 11. *Lessius lib.* 2. *c.* 35. *dub.* 28. *n.* 261. *Filiucius loco citat. Valentia punct.* 6. *de Simonia*, & alij. Idem à fortiori sentiunt *Couar. reg. peccatum*, 2. *parte* §. 2. *nu.* 7. *Nauar. c.* 17. *nu.* 32. & alij absolutè sentientes vendentem simoniacè rem spiritualem, teneri ex iure naturæ ad restitutionem pretij. Contrarium docent Victoria 2. *p. relect. de Simonia num.* 4. *Syluester verbo Simonia quæsito* 20. *Caiet. verbo Simonia sub finem, Nauar. cap.* 23. *nu.* 103. & alij Canonistæ communiter, negantes simoniacum teneri ex natura rei ad restitutionem pretij accepti pro re spirituali. Rationes, & fundamenta istorum Doctorum afferam in obiectionibus proximè adducendis.

Obiicies primò, Simonia est peccatum contra religionem; peccatum autem contra Religionem non inducit obligationem restituendi.

Respondeo Simoniam non inducere obligationem restituendi, dum soli religioni aduersatur & non habet adiunctam alterius speciei malitiam. Secus si coniunctam habeat malitiam iniustitiæ.

Obiicies secundò, nemo tenetur ad restitutionem rei suæ, sed qui pretium pro re spirituali accepit, est dominus pretij accepti; nam tradens pecuniam, intentionem habuit verè abdicandi à se dominium illius, & transferendi in alium.

Respondeo tradentem pecuniam non habere intentionem transferendi illam in alium, aut donandi, sed solum habere intentionem soluendi, quatenus debet, seu quatenus alter iustè potest exigere, vt à simili patet in vsura, quam mutuatarius soluit pro mutuo; mutuatarius enim non intendit liberaliter tradere aliquid supra sortem mutuanti; sed solũ quatenus ex iustitia debet, & quia pretium illud non debebatur ex iustitia, nec iustè exigi poterat, sequitur verè non acquiri accipienti. Ita *Lessius dub.* 28. *nu.* 164. *Suarez cap.* 59. *num.* 26. & alij, quos in simili retuli de Contractibus, dum loquerer de obligatione restituendi accepta per vsuram.

Obiicies tertio, res spiritualis accepta simoniacè pro re temporali non est restituenda. ergo neque restituendum est pretium simoniacè acceptum pro re spirituali.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis constabit ex dicendis difficultate proximè sequenti.

Obiicies quartò, Ecclesia non obligat generaliter ad restitutionem pretij simoniacè accepti. ergo signum est simoniacum non teneri iure naturæ ad restitutionem pretij, sed solum iure Ecclesiastico, in casibus in iure expressis, de quibus infra.

Respondeo negando consequentiam; nam Ecclesia expressè non vetuit, quidquid iure naturali, & diuino interdictum fuit, vt per se constat.

Aliam obiectionem afferam *num.* 22. desumptam ex Simonia mentali.

Hinc sequitur primò, pretium datum ad redimendam iniustam vexationem, in causa spirituali, restituendum esse; quia qui accepit iniustè, extorsit, & ab inuito accepit. Ita communiter Doctores.

6 Secun

6 Secundò obligatum ex iustitia ad functionem spiritualem gratis præstandam, vt Parochum obligatum ad ministranda Sacramenta, Episcopum ad concedendas dispensationes, consecrationes, & his similia; teneri ad restitutionem pretij accepti pro his functionibus exercẽdis. tum quia accipiendo pretium peccauit contra iustitiam, cum has functiones ex officio, & gratis præstare teneretur, vt suppono. Tum quia sicut miles, qui iam stipendium accepit, si militare nolit, nisi nouo stipendio accepto, peccat contra iustitiam, ita etiam contra iustitiam peccat Sacerdos, qui ex iustitia, seu ex officio ministrare tenetur, sed renuit ministrare, nisi nouum stipendium sibi tradatur. Ita *Suarez num.* 12. *Filiucius cap.* 13.*numer.*28.

7 Tertiò sequitur, Prælatum Ecclesiæ vendentem beneficia, vel officia Ecclesiæ, quorum non est dominus, sed distributor, vel dispensator, teneri ad restitutionem pretij accepti. Ratio est, tum quia vendens rem non suam peccat contra iustitiam; hic autem vendit rem non suam. Tum quia ex vi muneris sui tenetur hæc gratis præstare; qui autem aliquid accepit ab eo, cui tenetur obsequium aliquod gratis præstare, peccat contra iustitiam. Tum quia sicut hæres, qui ex voluntate testatoris tradere tenetur aliquas dotes Virginibus, aut legata certis personis eligendis arbitrio hęredis, peccat contra iustitiam exigendo aliquid solum pro eligendis illis iuxta communiorem, & probabiliorem sententiam, ita peccat contra iustitiam Prælatus, &c. *Suarez nu.*13. *Filiucius*, & alij contra Lessium *cap.*35 *dub.*28.*num.*161.

8 Quartò sequitur Electores beneficiorum, qui pretium accipiunt pro eligendo digno, & prætermittendo indigno, teneri iure naturæ ad restitutionem pretij accepti, quia accipiunt indebitum, cum teneantur ex officio dignum eligere. Idem probabilius dicendum arbitror si pretium accipiant pro eligendo digniore, prætermisso digno, adhuc enim tenentur ex officio digniorem eligere, seu electionem iustam facere: consequenter si quid accipiant pro eligendo digniore, videntur illud accipere pro actione, ad quam ex officio tenetur. ia *Suarez loco cit. nu.*14. *Caiet. Nauar. Rebellus*, & alij, quos retuli *de contractibus, disput.*1.*quæst.*1.*punct.*1.*numer.* 13. *contra Lessium lib.*2.*cap.*35.*dub.*28.*num.*161. *Toletum*, & alios quos retuli *de beneficiis* negantes teneri iure naturali diuino ad restitutionem, quia elector, vel collator non accipit illud tamquam pretium electionis, vel collationis; sed in compensationem emolumenti quod tibi conferre non tenebatur, vel tenebatur solum ex iustitia distributiua, cuius violatio non inducit obligationem restituendi. Verum hæc ratio non obstat, vt patet, tum ex rationibus à me allatis, tum ex dictis de contractibus *quæstione* 1. *puncto* 1.

9 Quinto sequitur accipientem pecuniam tamquam pretium reliquiarum, teneri ad restitutionem pretij accepti. quia Reliquiæ ratione materiæ nihil valent, & vt sic non sunt pretio æstimabiles. ergo si pretium accipitur, videtur accipi ratione sanctitatis illius personæ, cuius sunt Reliquiæ. pretium autem pro re spirituali acceptum, obnoxium est restitutioni. Ita *Suarez numero* 21. 34. 42. & 43.

Contrarium docet *Lessius libro* 2. *cap.*35. *dub.*28.*num.* 158.*& seq.* vbi etiam addit eum, cui Reliquiæ per vim, vel furtum sublatæ sunt, posse dum Reliquias recuperare non potest, petere compensationem pecuniariam, quia cum priuatio bonorum spiritualium sit magnum dãnum, & pro damno exigi possit compensatio, sequitur petentem compensationem in tali euentu pro Reliquiis, aut transferentem Reliquias, posse pecuniam petere ratione damni, quod subit priuando se reliquiis. Sed hæc ratio mihi non probatur, quia si incommoditas illa est spiritualis; consequenter æstimabilis non est; consequenter vendi non potest. Alioquin sequeretur semper mihi licitum esse vendere actiones spirituales, & satisfactiones propter incommoditatem, quam subeo priuando me illa satisfactione, & fructu, quem alteri applico, vt bene *Suarez numer.*42.

10 Sextò sequitur accipientem pecuniam pro vasis sacris, granis benedictis, Chrismate, Oleo sancto, & his similibus, non teneri ad restitutionem, si pecunia æquiualeat valori illius materiæ præcisè. Si verò aliquid plus accipiat ratione consecrationis, benedictionis, vel rei sacræ, tenetur ad restitutionem istius excessus, tum quia non fuit seruata æqualitas; cum enim res spiritualis, & sacra sit altioris ordinis, quàm sint res humanæ, nec lege, vel prudenti hominum æstimatione iustum pretium pro illa constitui, & taxari possit; sequitur non posse sub humanũ contractum cadere, & æqualitatem inter ipsam, & temporale pretium seruari; obligatio autem restituendi nascitur ex inæqualitate inter contrahentes. tum quia homo non est absolutus dominus rei spiritualis, vt sic, sed Deus, consequenter homo non potest illam distrahere, nisi iuxta ius, & facultatem sibi à Deo traditam; Deus autem tradidit ius, & facultatem alienandi solum gratis, & non præuio pretio, & ius contulit fidelibus obtinendi spiritualia gratis. ergo accipiens pretium pro re sacra, habita ratione spiritualitatis, violat ius tradentis pecuniam; consequenter tenetur ad restitutionem.

11 Septimò sequitur accipientem stipendium pro functione spirituali, quantum valet ipsa functio secundum se, & materialiter considerata, non teneri ad restitutionẽ; modò ad illam præstandam non teneatur ex officio, & non excedat in pretio, habita ratione spiritualitatis. Ratio est, quia licet illa actio sit res sacra, & eleuata ad esse supernaturale, seu spirituale, & consequenter vendi non possit sine sacrilegio, & labe simoniæ; nihilominùs, quia etiam est actio naturalis, materialis, & corporea, quæ sub humanum contractum cadit, & secundum se est pretio æstimabilis, sequitur accipientem pretium non teneri iure naturæ ad restitutionem pretij accepti, modò non plus accipiat, quàm valeat illa actio secundùm se, & materialiter considerata; nihil enim accipit supra æqualitatem, cum tantum accipiat, quantum valet ipsa actio materialiter spectata. Idem à fortiori dicendum est, si pretium accipiatur loco stipendij debiti ad sustentationem, & non per modum pretij.

12 An autem is, qui pecuniam accepit tamquam pretium functionis spiritualis, pro qua poterat stipendium, id est, sustentationem exigere, teneatur ad restitutionem pecuniæ acceptæ.

Respondeo non teneri, modò non acceperit plus pecuniæ, quàm debitum illi esset ad sustentationem pro illa actione spirituali. Ratio est, quia licet Simoniam commiserit, accipiendo pretium pro actione spirituali, tamen à parte rei nullam commisit inæqualitatem; sed solum in modo peccauit, accipiendo tamquam pretium id, quod accipere poterat titulo stipendij, & sustentationis, consequenter mutare potest intentionem, retinendo in stipendium, quod prius tamquam pretium acceperat. ita *Suarez num.*16. & alij, quos in simili retuli de horis Canonicis, dũ loquerer de illo, qui officium recitauit absque animo satisfaciendi præcepto, intendens illud iterum recitare intentione adimplendi præceptum.

13. Octauò sequitur illum, qui habet aliquod officium Ecclesiæ, cui est annexum commodum, seu emolumentum temporale, non teneri ad restitutionem pretij accepti in venditione illius officij. Ratio est, quia licet Simoniam committat vendendo illud officium contra prohibitionem Ecclesiæ; tamen quia priuat se commodo temporali in gratiam alterius, non peccat contra iustitiam, exigendo pretium ab eo, in cuius gratiam priuat se illo commodo, & emolumento. ita *Lessius loco citato numer.* 158. *Suarez numero* 36. *Filiucius loco citato*, & alij communiter. Secus dicendum est de Prælato conferente alteri officium

officium Ecclesiasticum, quod ipse non possidebat tamquam proprium, vt patet ex rationibus allatis illatione 3. *numero 7.*

14 Nonò sequitur beneficiarium, qui beneficium in alium transfert, accepto pretio ob priuationem commodi temporalis, quod ex illo beneficio percipiebat, non teneri iure naturali diuino ad restitutionem pretij, quia non peccat contra iustitiam accipiendo pretium pro temporali emolumento annexo beneficio. Quamuis enim huiusmodi emolumentum vendi non debeat propter connexionem cum iure spirituali, vt supra docui; tamen secundum se est pretio æstimabile, & venditur quantum valet ratione illius emolumenti, quo beneficiarius se priuat, detracta æstimatione onerum, quæ beneficiarius dimittit, & ab alio suscipiuntur, vt suppono, consequenter beneficiarius non committit iniustitiam; consequenter non obligatur ad restitutionem.

Nec obstat, quod alter non acquirat beneficium, quia in hoc casu non spectatur hæc ratio, sed attenditur dimissio beneficij, & priuatio emolumenti, quo quis se priuat in gratiam alterius, quæ dimissio, & priuatio est pretio æstimabilis ob incommoditatem temporalem quam affert dimittenti. Dixi *iure naturali diuino*, quia quid sentiendum sit de iure Ecclesiastico, constabit ex infra dicendis.

15 Decimò sequitur Monasterium pretio admittens aliquem ad Religionem, non teneri iure naturali ad restitutionem, modò non plus accipiat quàm ferat onus alimentorum. Ratio est, quia licèt admissio ad religionem sit res spiritualis, & pretium pro illa accipi nequeat absque Simonia, nihilominus quia Monasterium subit onus alendi Religiosum, quod est pretio æstimabile, sequitur Monasterium posse pecuniam illam retinere, non tamquam pretium admissionis ad religionem, sed ratione temporalis oneris, & alimentorum. Et hoc verum videtur, etiamsi pecunia illa tradita sit à tertia persona, vel ab ipso Religioso, etiamsi Religiosus ante professionem testamento reliquerit omnia sua bona aliis. nam re ipsa non fuit facta inæqualitas inter dantem, & accipientem, cum Monasterium acceperit quantum exigere poterat titulo sustentationis; sed error fuit in intentione, & modo; modus autem non inducit obligationem restituẽdi, sed actio ipsa iniusta, seu iniusta retentio contra rationabilem tradentis voluntatem. Ita *Suarez num. 41. Filiucius num. 30. Lessius*, & alij locis citatis.

16 Vndecimò sequitur vendentem rem spiritualem, habita ratione materiæ, vel actionis, vel alterius circunstantiæ pretio æstimabilis, non teneri ad restitutionem pretij, modò seruetur æqualitas inter pretium, & rem, quæ pretio commutatur, tunc enim non committitur iniustitia; consequenter non contrahitur obligatio restituendi; quamobrem excusari potest ab obligatione restitutionis, qui pretio vendit imaginem miraculosam, ex qua lucrum percipiebat, aut qui pecuniam accipit ob honorem humanum, aut peculiarem voluptatem, quam percipiebat ex vsu, vel possessione illius rei qua se priuat propter alium. Ita *Suarez n. 41. Lessius, Filiucius*, & alij.

Idem militat in eo, qui fundum, cui adnexum est iuspatronatus, carius vendit, nõ ratione iurispatronatus præcisè; sed ob temporale commodum, quod illi patronatui coniunctum est, & quo se priuat propter illum, cui fundum vendit. Si verò pluris vendidit ratione iurispatronatus vt sic, perspicuum est teneri ad restitutionem pretij excedentis valorem materiæ, quia ea in parte iniustitiam commisit, vt bene *Suarez numero 34.* & alij.

17 Sed modo dubium est primò, vtrum, qui pretium pro re spirituali accepit, teneatur illud restituere, non solum iure naturali, vt in præcedentibus probatum est, verum etiam iure Ecclesiastico.

Respondeo non extare legem Ecclesiasticam generaliter obligantem ipso iure ad restitutionem pretij. Ratio est, tum quia hæc lex assignari non potest. tum quia dum Ecclesia imponit obligationem restituendi ob crimen Simoniæ, illam imponit per modum pœnæ; pœnæ autem Ecclesiasticæ ipso facto latæ contra simoniacos non habẽt locũ, nisi in tribus casibus. ergo obligatio restituendi imposita ab Ecclesia locũ solum habet in dictis casibus. ita *Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 30. nu. 169. Suarez lib. 4. de Simonia capite 60. Filiucius cap. 3. quæstio 11. numero 31.* & alij, quamuis nonnulli Doctores existimauerint Ecclesiam generaliter obligare ad restitutionem pretij accepti in Simonia reali.

Obiicies in *cap. vltimo de Simonia* habetur, ex Simonia mentali non oriri obligationem restituendi. ergo tacitè indicatur, ex Simonia reali nasci obligationem restituendi pretium acceptum. Respondeo in eo textu non definiri, nec indicari, generalem obligationem restituendi consurgere ex Simonia reali; sed supponi ex aliqua nasci, ibi tamen non definitur, quandonam, & in quibus casibus huiusmodi obligatio consurgat.

Obiicies secundò, in *cap. Audiuimus de Simonia*, plures percensentur casus, in quibus inducitur obligatio restituendi. ergo signum est extare generalem obligationem.

Respondeo in præfato textu præcipi duplicatam restitutionem rerum simoniacè acceptarum, hæc tamen pœna non obligat ante sententiam; sed post sententiam, si pœna exigatur, vt patet ex illis verbis, *Exacta duplicata restituat.*, vt bene *Suarez num. 13. contra Lessium num. 131. dub. 31.* Præcipitur autem præfata pœna Ecclesiæ, vel Monasteriis solui, quia læsa fuerat Ecclesia, & locus religiosus.

Dixi in responsione primi dubij, non extare legem Ecclesiasticam generaliter obligantem, vt innuerem extare legem Ecclesiasticam obligantem in aliquibus casibus ad restitutionem pretij simoniacè accepti, etiamsi fortè alias non adesset obligatio restituendi iure naturali diuino.

18 Rogabis primò in quibus casibus Ecclesia obliget ad restitutionem pretij.

Respondeo in tribus casibus.

Primus est in pretio simoniacè accepto pro collatione beneficij, vel pro alia actione ordinata ad prouisionem beneficij, vt pro electione, præsentatione, confirmatione, & similibus, vt patet ex *cap. De hoc de Simon.* vbi Pontifex mandat Regem, & Principes inducendos esse ad restituendum, quod acceperant, præstando consensum electioni Episcopi. Et ibi redditur ratio cur ad huiusmodi restitutionem inducendi sint. quia scilicet ea sine graui suæ salutis periculo retinere non possunt.

Addo primò restitutionem pretij simoniacè accepti pro actione ordinata ad prouisionem beneficij, faciendam esse ante sententiam Iudicis; sic enim colligitur ex *cap. de hoc de Simon.* vbi generaliter asseritur accepta pro præstando consensu ad electionem restituenda esse, quia retineri non poterant sine periculo propriæ salutis. ergo signum est, quælibet bona temporalia accepta simoniacè pro actione ordinata ad consecutionem beneficij, restituenda esse in conscientia ante sententiam Iudicis: nam quod non est restituendum ante sententiam Iudicis, retineri potest sine periculo propriæ salutis. Ita *Panormit. Hostiensis*, & alij in *cap. De hoc citato. Redoanus de Simon. part. 4. cap. 8. Suarez cap. 60. num. 5. Lessius num. 171. Filiucius loco citato num. 31.* & alij communiter contra Vgolinum *tab. 4. c. 2. §. 1. sub finem.*

19 Maior difficultas est, cui debeatur pecunia, seu res temporalis accepta pro collatione, aut electione, aut alia simili actione ordinata ad consecutionem beneficij. Respondent *Sotus libr. 9. de iust. quæst. 8. art. 1. & Bannes 2. 2. quæst. 32. art. 7. dub. 2.* & alij, restituendam esse illi, qui dedit, quamuis etiam sufficiat restituere Ecclesiæ, vel pauperibus.

peribus. Ratio ipsorum est, quia tradens pecuniam retinet illius dominium; nullus autem priuatur re sua ante sententiam.

Ego verò cum communi Doctorum sententia existimo restituendum esse Ecclesiæ, contra quam Simonia commissa fuit. Ratio est, tum quia sic expressim videtur in *cap. de hoc citato*, vbi habetur Regem, & Principes inducendos esse ad restituendum Ecclesiæ Oxomēsi quod acceperant pro præstando consensu ad electionem Episcopi Ecclesiæ Oxomen. tum quia si restitutio fieret tradenti, violaretur mens Ecclesiæ, quæ intendit punire tradentem & accipientem.

Ad rationem Soti, & Bannes Respondeo primò, dominium abdicatum fuisse à tradente. Quamuis enim Ecclesia impediat acquisitionem dominij in recipiente, non tamen resistit translationi, seu abdicationi dominij, quam tradens fecit, vel facere debebat ex vi contractus, & illam translationem dominij ipsa Ecclesia acceptat in pœnam tradentis, illamque applicat Ecclesiæ, circa quam Simoniæ crimen perpetratum fuit. Ideo in *cap. De eo*, dicitur restitutionem illi faciendam esse. Respondeo secundò, etiamsi admitterem tradentem non amisisse dominium rei traditæ, vt voluit Sotus, Lessius, & alij. tamen non imponitur ipsi obligatio restituendi, sed imponitur accipienti, vt non reddat tradenti, sed Ecclesiæ contra quam simonia commissa fuit.

Restitutio ergo facienda est Ecclesiæ, nisi fortè obtineatur compositio à Sacra Pœnitentiaria, dum crimen est occultum, seu à Dataria Apostolica, dum delictum est publicum, aut nisi restitutio fiat Cameræ Apostolicæ, aut nisi consuetudine receptum sit, vt restitutio fiat pauperibus. Quouis enim pacto ex præcitatis modis fiat restitutio, non violatur mens Summi Pontificis, cum expresse per compositionem, vel tacitè per consuetudinem, aut restitutionem Cameræ factam, consentire censeatur.

Secundus casus est in pretio simoniacè accepto in ingressu religionis *cap. Veniens de Simon.*

20 Existimo tamen pretium simoniacè acceptum pro ingressu in religionem, restituendum non esse ante Iudicis sententiam, non solum quando pretium datum fuit à Monasterio, vt quis ingrederetur (tunc enim perspicuum videtur ingredientem religionem non teneri ad restitutionem pretij accepti, non enim tenetur iure naturæ, cum religiosus personam suam locauerit, & quodammodo vendiderit ad obsequia Religionis; licet peccauerit peccato Simoniæ, vt supra dictum fuit. Neque tenetur iure Ecclesiastico, quia nullus textus afferri potest quo id probetur) verum etiam quando ipsemet religiosus, religionem ingressurus, pretium tradidit pro ingressu. tunc enim Monasterium non tenetur restituere iure naturæ, vt supra docui *num.* 14. nam Monasterium non cōmittit Simoniam, vel iniustitiam admittendo aliquem accepto pretio titulo sustentationis, seu oneris alendi Monachum. modò non adsit excessus; nec pretium præcisè accipiatur pro ipsomet ingressu. neque tenetur restituere iure Ecclesiastico, quia nullus textus afferri potest quo id probetur. Imò Vrbanus IV. in *extrauag. Sane de Simon.* permittit, vt acceptum hoc pacto retineatur, modò in communem vsum applicetur, & non ad priuatum Abbatis, vel Abbatissæ vsum. Neq; obstat *cap. Veniens citatum*; quia loquitur post sententiam. Summus enim Pontifex in præfato textu ait, compellendum esse Monasterium, quod religiosum præuia pecunia in Monasterium admiserat, ad restituendam pecuniam ipsi religioso, & ipsi Religioso iniungendum esse præceptum, vt aliud monasterium ingrediatur, ibique Deo inseruire studeat. Ex quo licet obiter inferre primò Religiosum simoniacè professum non teneri ante sententiam ingredi aliud Monasterium. Secundò Monasterium non teneri pretium ante sententiam restituere præfato Religioso, seu potius Monasterio, in cuius vtilitatem hæc restitutio præcipitur, ne gratis suscipiat onus alendi præfatum Monachum. Obseruat tamen Suarez *cap. 60. num.* 12. Monasterium, in quo Religiosus simoniacè admissus fuerat, teneri ante senten- tiam iudicis restituere acceptum secundo Monasterio, dum præfatus Religiosus, relicto priori Monasterio, voluntariè, & absque coactione ad illud transit; nam huiusmodi pecunia est quasi alimentum talis personæ, quæ licitè transit ad aliud Monasterium, & iure suo vtitur petendo dictam pecuniam sibi restitui. Ego verò probabilius censeo potius Monasterium non teneri pecuniam illam secundo Monasterio restituere ante Iudicis sententiam, quia illa pecunia acquisita fuerat priori Monasterio, & Monasterium non tenetur iure naturali diuino restituere pretium acceptum simoniacè; sed non iniustè, vt supra probatum est, neque tenetur iure Ecclesiastico, tum quia non affertur textus ad hoc probandum. tum quia Ecclesia imponere solet onus restituendi in pœnam delicti; pœna autem non debetur ante sententiam, nisi aliud in lege exprimatur.

21 Tertius casus, iuxta aliquos Doctores, est in pretio simoniacè accepto pro collatione ordinum, aut aliorum Sacramentorum, vel sacramentalium, si pretium notabiliter excedat id, quod pro congrua sustentatione debetur. Verum tamen est præfatum pretium non esse obnoxium restitutioni ante sententiam, quia nullum ius assignari potest, in quo extet obligatio restituendi præfatum pretium ante sententiam.

22 Secundò dubium est, cui facienda sit restitutio pretij simoniacè, & iniustè accepti.

Respondeo, quoties pretium simoniacè, & iniustè acceptum, iure naturali diuino restituendum est, restitutionem faciendam esse illi, qui pretium dedit. Ratio est, quia restitutio facienda est illi cui illata fuit iniuria, sed iniuria illata fuit illi, qui pretium dedit, vt supra probatum est. ergo restitutio facienda est illi, qui pretium dedit. Ita *Bannes 2.2. quæst. 32. artic. 7. Suarez cap. 59. numer. 23. Filiuc. numer. 29. Sotus, Nauar. Vasquez*, & alij, quos retuli *disp. 1. q. 3. pun. 3. num.* 11.

Ex quo sequitur restitutionem pretij simoniacè, & iniustè accepti, non esse faciendam Ecclesiæ, vel pauperibus, per se loquendo. Ratio est, quia restitutio est actus iustitiæ, quo tollitur inæqualitas antea facta, sed Ecclesiæ, vel pauperibus nulla facta fuit inæqualitas. ergo restitutio facienda non est pauperibus, vel Ecclesiæ; sed priori domino, vel alteri, qui personam illius gerat.

Obiicies primò in *cap. cum sit de Iudæis*, habetur bona turpiter acquisita restituenda esse pauperibus; sed pecunia simoniacè accepta, turpiter accepta fuit. ergo restituenda est pauperibus, non illi, à quo accepta fuit. Confirmatur primò, quia lucrum turpiter acquisitum, non est restituendum tradenti *L. si ob turpem ff. de condict. ob turpem causam.* Confirmatur 2. quia tradens pretium pro re spirituali effectus est indignus, vt ei pecunia restituatur. ergo restitutio facienda est pauperibus, seu Ecclesiæ. Respondeo negando bona turpiter acquisita restituenda esse pauperibus, nisi lex, vel Iudex in aliquibus casibus id præcipiat. sicut ius canonicum in *cap. cum sit, de Iudæis*, præcepit lucra, quæ Iudæi subditi Christianis percipiunt, exercendo officia publica cum iurisdictione supra ipsos Christianos, restitui pauperibus in pœnam delicti. Ad primam confirmationem respondeo id procedere in foro externo post sententiam Iudicis vt supra docui. Ad 2. cōfirmationem respondeo tradentem factum esse dignum, qui priuetur per sententiam Iudicis. non verò hinc colligi esse ipso facto priuatum, & teneri ad restitutionem ante Iudicis sententiam.

Obiicies secundo ad probandum præfatam restitutionem nulli deberi, pecunia accepta per simoniam mentalem non est restituenda *capite vltim. de Simonia.* ergo neque restituenda est pecunia accepta per Simoniā realem, nam

nam eadem est malitia, & iniustitia in Simonia reali, & in Simonia mentali, excepto pacto, explicito, vel implicito, quod in Simonia reali adesse solet. Parum autem refert pactum, vbi eadem iniquitas, & deformitas reperitur, vt patet in vsura mentali, ex qua, subsecuto opere externo absque præuio pacto, consurgit obligatio restituendi, sicut in vsura ipsa reali *cap. consuluit de vsura*: nam malitia iniustitiæ tam reperitur in mentali, quàm in reali.

Respondeo varias esse Doctorum opiniones circa obligationem restituendi in Simonia mentali.

13 Prima opinio est *Caietani verbo Simonia sub finem, Redoani de Simon. 1. parte cap. 3. P. Nauarri lib. 2. de restitut. capite 2. difficult. 11. numer. 390. & seq. Nauar. ca. 23. 103. Valentia tom. 3. disput. 6. q. 16. punct. 6.* & aliorum negantium Simoniam mentalem obligare ad restitutionem pretij per Simoniam mentalem accepti.

Secunda opinio est *Soti libro 9. de iust. quæst. 8. artic. 5. Azorij 3. parte libro 12. capite 20. quæsito 2.* & aliorum arbitrantium Simoniam mentalem contra ius diuinum obligare ad restitutionem, quia eadē est malitia in Simonia mentali, & in reali, sicut ergo realis obligat, ita etiam mentalis. Nomine mentalis Simoniæ non intelligo illam, quæ in mente solum consistit, seu quam quis committere intendit absque vllo externo opere ea mente præstito; sed intelligo illam, qua quis pecuniam accipit, probabiliter putans illam sibi dari tamquam pretium rei spiritualis.

Tertia opinio est *Suarez cap. 59. numer. 43. Reginald. libro 10. numero 430. Molfesij tractat. 6. cap. 15. num. 99. Lessij*, & aliorum asserentium, Simoniam mentalem obligare ad restitutionem, quoties coniuncta est cum iniustitia, & damno alterius. Secus si coniuncta non sit cum iniustitia.

Ego igitur cum hac tertia opinione Respondeo, Simoniam mentalem obligare iure naturali ad restitutionem opere subsecuto, quoties Simonia mentalis continet iniustitiam; dum videlicet quis accepit pecuniam, probabiliter existimans illam sibi traditam esse tamquam pretium rei spiritualis, & nondum constat illam sibi gratis, vel alio iusto titulo datam fuisse. Ratio est, tum quia eadem est ratio Simoniæ mentalis in hoc casu, & vsuræ; sed vsura mentalis obligat ad restitutionem, dum quis pretium accipit, putans, illud sibi tradi pro mutuo; nam procedit ex praua intentione, & est coniuncta cum actione iniusta, & damnificatiua. Et in *cap. consuluit, de vsura.* definitum est, vsuram mentalem obligare in conscientia ad restitutionem. Ergo etiam obligat Simonia mentalis, opere subsecuto; nam procedit ex praua intentione; & est coniuncta cum actione iniusta, & damnificatiua. Neque obstat *cap. vlt. de Simonia*, in quo habetur acquisita per Simoniam mentalem non esse obnoxia restitutioni. Respondetur enim illum textum intelligi de acquisitis simoniacè sed non iniustè. nam Pontifex non loquitur ibi generaliter de acquisitis mente simoniaca; sed loquitur in casu particulari de admissis ad Religionem absque præuio pacto, cum affectu tamen simoniaco, in quo casu non extat obligatio restituendi accepta pro ingressu, quia licet Simonia commissa fuerit accipiendo pecuniam pro ingressu; nihilominus pecunia non fuit iniustè accepta, consequenter retineri potest alio titulo, nempè titulo alendi Religiosum & sustinendi onera illius status. Ita *Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 28. numer. 165 Suarez cap. 59. n. 48. & seq.* vbi plures alias expositiones in illum textum affert, & refellit.

Dixi *iure naturali*, vt indicarem Simoniam mentalem non obligare ad restitutionem iure Ecclesiastico, sed iure naturali, tum quia pœnæ ab Ecclesia latæ contra simoniacos non afficiunt simoniacum mentalem, vt patet ex supra dictis de excommunicatione lata contra simoniacos in beneficio, & ordine. tum quia sic colligitur ex *cap. vltimo de Simon.* vbi dicitur Simoniā mentalem non obligare ad restitutionem, quantum est ex vi præcepti Ecclesiastici.

Dixi, quoties Simonia mentalis continet iniustitiam, quia si mentalis Simonia committatur absque peccato contra iustitiam, vt si vendatur aliquid iusto pretio, quod Ecclesia intuitu Religionis vendi interdixit, non inducitur obligatio restituendi. Ratio est, tum quia Simonia realis non obligat ad restitutionem, nisi coniuncta sit cum iniustitia: ergo neque obligat mentalis. tum quia ista obligatio non est iuris naturalis, vt supra probaui de Simonia reali. neque est iuris Ecclesiastici, quia Ecclesia non iniunxisset huiusmodi obligationem, nisi per modum pœnæ. Pœnæ autem ab Ecclesia latæ contra simoniacos, non cadunt in simoniacos mentales, vt alibi docui. tum quia ad hoc facit *cap. vltim. de Simon.*

14 Tertiò dubium est, vtrum Papa dispensare possit in restitutione pretij simoniacè accepti.

Respondeo, Papam posse dispensationem, vel compositionem concedere, quando restitutio debita est solum iure Ecclesiastico in pœnam delicti. Ratio est, tum quia Papa dispensare potest in iure communi. tum quia Papa dispensare potest bona ad Ecclesiam pertinentia; illa autem pecunia, quæ restituenda est in pœnam Simoniæ, iure canonico impositam, pertinet ad Ecclesiam, seu ad Ecclesiastica bona. Si verò restitutio facienda est certæ personæ ex iure naturæ, censeo Papam, regulariter loquendo, non posse ante sententiam dispensare. tum quia Papa non potest alios iure suo priuare sine causa. tum quia non dispensat in iure naturæ.

Dixi, ante sententiam. quia perspicuum est, Papam, aut etiam alium Ecclesiasticum Iudicem competentem, posse illum, qui Simoniæ crimen commisit, tradendo temporale pro spirituali, priuare iure exigendi, & repetendi pretium & obligare accipientem ad restituendum illud pretium pauperibus, vel alteri, iuxta Papæ, seu Iudicis dispositionem. ita *Suarez de Simonia cap. 61. num. 12. Filiucius tractat. 45. cap. 13. quæsito 12. nu. 38. vers. Dices primò, & Lessius lib. 2. cap. 35. dub. vlt. nu. 172.*

SECVNDA DIFFICVLTAS.

Vtrum is, qui rem spiritualem præuia pecunia accepit, teneatur illam restituere iure naturali diuino vel canonico.

1. *Res spiritualis simoniacè accepta restituenda non est iure naturali.*
2. *Contractus, quo res spiritualis accepta fuit pro pretio an validus sit.*
3. *Res spiritualis simoniacè accepta etiam iure canonico, non est obnoxia restitutioni ante sententiam, exceptis beneficiis.*
4. *Fructus percepti ex beneficio simoniacè obtento restituendi sunt ante Iudicis sententiam.*
5. *Fructus beneficij simoniacè obtenti cuinā restituendi sint.*
6. *Mediatores Simoniæ commissæ in beneficio tenentur ad restitutionem non solum pretij accepti, verum etiam fructuum beneficij in defectu beneficiarij.*

PRima sententia affirmatiua est Adriani *quodlibeto 9. art. 3.* & aliorum, quorum rationes, & fundamenta adducam in obiectionibus.

Secunda sententia negatiua est *Couar. reg. peccatū parte 2. § 7. Nauarri in Manuali cap. 23. num. 103. & seq. Lessij lib. 2. cap. 35. dub. 29. num. 166. Suarez cap. 59. numer. 28. & seq* & aliorum ferè communiter, negantium rem spiritualem simoniacè acceptam obnoxiam esse restitutioni iure naturali, vel etiam Ecclesiastico ante sententiam, exceptis beneficiis. Hæc opinio mihi probatur. Ideo sit

PRIMA

PRIMA PROPOSITIO.

1 Res spiritualis simoniacè accepta non est obnoxia restitutioni iure naturali. Ratio est, tum quia collatio rei spiritualis valida est; cum adsint omnia requisita ad validam collationem, adest enim capacitas in recipiente, & potestas, ac voluntas in conferente; quod autem validè acceptum est, non est obnoxium restitutioni; nisi obstet alia circumstantia. tum quia turpiter acceptum contra alias virtutes, excepta iustitia, retineri potest, nisi inducat ad aliquod peccatum perpetrandum: ergo etiam retineri potest res spiritualis, simoniacè accepta. tum quia Religiosus simoniacè professus persistere potest in eo statu Religioso, donec per Iudicis sententiam expellatur,& in aliud Monasterium coniiciatur: ergo,&c. tum quia recipiens pretium pro re spirituali,ideo tenetur pretium restituere tradenti, quia illi fecit iniuriam, vt supra docui; sed recipiens rem spiritualem pro re temporali non facit iniuriam tradenti, cum tradens voluntariè tradat, sibique imputare debeat, quod pretium, pro re spirituali traditum, restituere teneatur. Ita *Suarez, Filiucius,& alij locis proximè citandis contra Azorium 3.parte,lib.12.cap.20.quæsito 5.*

Obiicies primò, qui pretium accepit pro re spirituali, tenetur illud restituere: ergo etiam, qui rem spiritualem pro re temporali accepit, tenetur illam restituere. Hæc consequentia patet, tum quia par est ratio. tum quia rectæ rationi aduersatur, vt recipiens pretium teneatur illud restituere tradenti; recipiens vero spirituale non teneatur illud restituere; alioquin commodum reportaret ex suo delicto; commodum enim reportaret recuperando pretium, simúlque retinendo rem spiritualem, quod non videtur admittendum.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia in acceptione pretij facta est iniuria tradenti pretium, quod ab ipso exigi non poterat pro re spirituali; in acceptione verò rei spiritualis non est facta iniuria tradenti rem spiritualem, licet peccatum contigerit in modo acceptionis; cum deberet rem illam sine pretio accipere; defectus autem in modo non vitiat substantiam actionis. Neque inconueniens est, vt rem spiritualem retineat, recuperato pretio, quia pretium ei debitum est ex iustitia, & res spiritualis tunc incipit haberi gratis, iuxta præceptum,& voluntatem Christi, qui est supremus rerum spiritualium Dominus, & vult illas gratis haberi, & conferri; consequenter retinens rem spiritualem non dicitur commodum directè reportare ex suo delicto; sed ex voluntate supremi Domini, donec delinquens re spirituali priuetur per sententiam in pœnam perpetrati delicti.

2 Obiicies secundò,contractus, quo res spiritualis accepta fuit pro pretio, non est validus, vtpote factus, tam contra præceptum Christi, *gratis accepistis, gratis date*, quàm contra legem Ecclesiæ, irritantem, contractum, & acquisitionem *cap.Ea, quæ, 1.quæst.3.cap.vltimo de rerum permut. cap. vlt. de pactis*, & alibi: ergo retineri non potest, cum non adsit titulus, propter quem retineri possit. Respondet primo Suarez contractum non esse validum quoad exactionem, & solutionem pretij, aut in ratione emptionis, & venditionis; cum materia contractus emptionis, & venditionis sit res pretio æstimabilis, esse tamen validum in ratione dationis, & acceptionis,seu quoad id, quod debuit gratis donari. Non tamen hinc sequitur rem spiritualem retineri non posse. tum quia contractus tenet in ratione dationis. tum quia multa illicitè fiunt,quæ tamen facta tenent. tum quia retinens rem spiritualem nulli facit iniuriam, sicut faceret retinendo pretium pro re spirituali acceptum, vt patet à simili primò in ordinibus simoniacè collatis, quos constat validos esse,& tenere quoad substantiam, quamuis non teneant quoad executionem. Nam recipiens ordines simoniacè, suspensus remanet ab illorum vsu & exercitio. Secundò in hærede, qui ex vi testamenti tenebatur dotem certis puellis gratis tradere. Sed eam tradere noluit absque pretio; tunc enim perspicuum est, hæredem grauiter peccare, & teneri ad restitutionem pretij, & nihilominus dationem dotis validam esse, & subsistere, quia in datione dotis nulla fuit iniustitia; sed per illam adimpleta fuit voluntas testatoris; iniustitia verò contigit in modo tradendi, quia hæres noluit tradere absque pretio. Vt autem iste modus, & iniustitia tollatur, hæres debet pretium restituere, & Virgines dotem retinere, & pretium recuperare possunt. Respondeo ego secundò, etiamsi admitterem cum *Valentia tom.3. disp.6. quæst.16.puncto 6. Lessio lib.2. cap. 35. dub. 30. num. 168.* & aliis contractum inualidum esse; non tamen ob id tenetur accipiens ad restitutionem ante Iudicis sententiam,quia ius non obligat ad restitutionem ante sententiam Iudicis.

Obiicies tertiò, datum ob causam retineri non potest, causa non subsecuta. *L.1.de condit. ob causam, & cap. Etsi necesse de donat.inter vir. & vxor.* sed qui dedit rem spiritualem, hac de causa, & intentione dedit, vt fieret dominus pecuniæ. cum ergo hæc causa effectum suum non habeat (tradens enim rem spiritualem non fit dominus pecuniæ,vel saltem tenetur illam restituere) sequitur neque dationem rei spiritualis effectum habere; consequenter illam retineri non posse. Respondeo primo ad maiorem propositionem, datum ob causam retineri non posse, causa non subsecuta, quando causa traditionis erat iusta, vel honesta, vt colligitur ex præcitatis iuribus; si verò causa iniusta erat, vel inhonesta, retineri potest,quia huiusmodi conditio reiicitur, & habetur pro non adiecta. Respondeo secundò,tradentem rem spiritualem pro pretio non habere intentionem conditionatam, sed absolutam, vt patet in eo,qui ordines, vel alia Sacramenta simoniacè confert; alioquin sequeretur collationem ordinum simoniacam, inualidam esse quoad substantiam, quod falsum est. Respondet tertiò *Lessius dub.30.n.168.* hinc solum colligi, rem spiritualem restituendam esse, si repetatur, & pretium restituatur. Verum hæc responsio mihi non probatur; quia hoc est quod quærimus, vtrum is, qui pretium soluit pro re spirituali, ius habeat illam repetendi priuata auctoritate, & vtrum simoniacè recipiens rem spiritualem, teneatur illam restituere ante Iudicis sententiam.

Obiicies quartò, accipiens spirituale pro temporali permutat spirituale pro temporali. permutatio autem rei spiritualis pro temporali irrita est *cap. exhibita de rerum permut.*ibi; *cum permutatio de spiritualibus ad temporalia improbetur*, & *cap.vlt.de pactis*, & alibi. Respondet Suarez & alij improbari in ratione emptionis, seu permutationis, non in ratione dationis vel acceptionis gratuitæ; consequenter titulo gratuitæ donationis retineri posse, donec alter sententia Iudicis cogatur illam restituere; Aliam responsionem ego attuli in secunda obiectione.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Res spiritualis simoniacè accepta non est obnoxia restitutioni, iure Canonico ante sententiam Iudicis, exceptis beneficiis. Ratio est, quia non potest afferri textus, in quo hæc pœna ipso facto imponatur. Ita *Suarez, Filiucius, & alij contra Syluestrum verbo Simonia, quæsito 10. & 20. Valentiam puncto 6.* & alios, asserentes rem spiritualem ante sententiam Iudicis restituendam esse tradenti.

Dixi, *exceptis beneficiis*, vt indicarem, beneficia retineri non posse, & ante Iudicis sententiam restituenda esse, vt patet, tum ex *cap. si quis neque 1. quæst.1.* vbi habetur, eum periturum in æternum, qui adeptum simoniacè Episcopatum, spontè in vita sua non dimiserit. tum ex *2. extrauag. cum detestabile de Simonia*, vbi dicitur, *per electiones, postulationes, confirmationes, prouisiones, seu quasuis*

alias dispositiones, quas simoniaca contigerit labe fieri, & quæ viribus omnino careant in Ecclesijs, Monasterijs, dignitatibus, Personatibus, Officijs Ecclesiasticis, & quibusuis beneficiis, aut aliquo eorum, cuiquam ius nullatenus acquiratur. Idem sentiendum putat Lessius de pensione spirituali simoniacè acquisita, quia videtur eadem ratio pensionis, & beneficij, præsertim vbi Bulla Pij V. vsu recepta fuit. Alij tamen contrarium sentiunt, asserentes in extrauaganti citata sermonem tantummodo esse de beneficiis, quorum nomine non venit pensio, præsertim in materia pœnali. sed de hac re supra *puncto* 1. dum loquerer de excõmunicatione contra simoniacos in ordine, & beneficio.

4 Sed modò dubium est primò, vtrum fructus percepti ex beneficio simoniacè acquisito, restituendi sint ante Iudicis sententiam.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia nullo iusto titulo retineri possunt, cum adeptio, seu prouisio beneficij simoniaca irrita sit ipso facto. tum quia sic expressè habetur in extrauaganti, *cum detestabile. de simonia*, vbi simoniacus in beneficio, non solum inhabilis redditur ad beneficium, verum etiam ad fructus, ibi, *cuiquam ius nullatenus acquiratur, nec inde faciat aliquis fructus suos, sed ad illorum omnium, quæ percepit, restitutionem sub animæ suæ periculo sit adstrictus.*

5 Secundò dubium est, cui sint restituendi fructus percepti ex beneficio simoniacè acquisito.

Respondeo restituendos esse Cameræ Apostolicæ, nisi compositio ab ipsa obtineatur, vbi spoliorum vsus viget, aut restituendos esse successori, vbi consuetudine receptum est, vt fructus beneficij vacantis ad successorem pertineant, aut restituendos esse in pios vsus, vel Ecclesiæ; hæc enim læsa fuit, ipsique fructus beneficij vacantis competere solent, vbi spoliorum vsus, vel contraria consuetudo non reperitur. Ita *D. Thomas 2.2.q.100. art. 6. ad 4. Nauar. 1.lib. 5. consilio 62. de Simonia, Lessius lib.2.cap.35.dub.31. ad finem, num.174.*

6 Tertiò dubium est, vtrum mediatores Simoniæ commissæ in beneficio, non solum teneantur ad restitutionem pretij accepti, verum etiam ad restitutionem fructuum, quos beneficiarius accepit, vel sua culpa non percepit.

Respondeo ipsos teneri non solum ad restitutionem pretij, quod ipsi per Simoniam acceperunt, vt patet ex supradictis difficultate prima, verum etiam teneri in defectum beneficiarij ad restitutionẽ fructuum, perceptorum à beneficiario simoniaco, vel beneficiarij culpa non perceptorũ; nam ipsi censentur causa, & cooperatores damni; cooperatores autem damni tenentur ad restitutionem in defectum causæ principalis. Ita *Nauar de datis, & promissis notab. 22. Azor. cap.24. quæsito 3. lib.12. part. 3.* & alij, qui hoc idem dicendum putant de illis, qui curant beneficium conferri excommunicatis, vel suspensis, aut irregularibus.

PVNCTVM IV.

Quis possit in his pœnis dispensare, & qua forma.

1 *Dispensatio in Simonia à nullo homine obtineri potest, excepto Papa, qui dispensare potest in Simonia iuris Canonici.*

2 *Episcopus dispensare non potest in Simonia.*

3 *Forma certa verborum necessaria non est ad dispensandum in Simonia.*

HOc punctum paucis expediam, quia hic agendum non est de absolutione, & dispensatione in singulis pœnis; dum enim loquerer de casibus, in quibus incurruntur censuræ propter Simoniam, ostendi facultatem absoluendi à præfatis censuris pertinere ad Summum Pontificem. Dum loquerer de irritatione actuum inducta per Simoniam, explicaui quis actus simoniacè factos conualidare possit. Dum agerem de obligatione restituendi, quæ consurgit ex Simonia, exposui quis obligationem, & onus restituendi remittere, & relaxare valeat. Hic ergo solum in genere exponam quis possit in Simonia dispensare, & quæ forma in dispensatione adhibenda sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 NVllus homo dispensare potest in Simonia iure naturali, vel diuino inducta. Ratio est, quia positum non est in potestate hominis, legem naturalem, vel diuinam tollere: ergo nullus homo potest aliquem per dispensationem eximere à culpa Simoniæ contra ius naturale diuinum. Imò inter Doctores controuersia est, Vtrum Deus in huiusmodi Simonia dispensare possit, de qua re supra *puncto* 3. In Simonia verò contra ius Canonicum Papa dispensare potest, eximendo aliquem à lege Ecclesiastica; per quam aliqua actio tamquam simoniaca prohibita fuerat intuitu Religionis; quamobrem Papa facere potest, vt venditio quorumdam officiorum Ecclesiasticorum, Oeconomi, Aduocati Ecclesiæ, & similium, simoniaca non sit, auferendo legem prohibentem huiusmodi venditionem, seu eximendo aliquem à præfata lege. Ita *Valentia tom. 3. disput 6. quæst. 16. puncto 6. ad finem. Molfesius num.112.* & alij communiter.

2 An autem Episcopi, aut alij dispensare possint in Simonia iure Canonico inducta, Respondeo negatiuè, quia inferior non dispensat in lege Superioris, vt pluribus docui de dispensationibus in tractatu de legibus, quæ ibi videri possunt. Vide *Azorium 3. parte, lib.12. cap.22. Suarez cap. vlt.* & alios præcitatos Doctores.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 NVlla verborum forma necessaria est ad dispensandum in Simonia. Ratio est, quia nulla huiusmodi forma in iure præscripta fuit. An verò Pontifex dispensare possit solo interno consensu, & voluntate, aut delegatus deputatus ad dispensandum cum aliquo dispensare debeat cognita causa, constat ex dictis dispensationibus in tractatu de legibus.

Et hæc de Simonia ad laudem Dei omnipotentis, Immaculatæ Virginis, & Sancti Iosephi, cuius hodie Anniuersaria dies colitur, & celebratur; Saluo semper in omnibus Sanctæ Matris Ecclesiæ, & peritiorum iudicio.

Finis Tractat. de Simonia.

TRACTA

TRACTATVS

SEV

DISPVTATIO SECVNDA.

De alienatione bonorum Ecclesiasticorum.

Quamuis de hac re prolixè satis, & abundè disseruerim in tractatu de Contractibus disp.3. quæst.8. puncto 4. nihilominus, quia res valde vtilis est, & in praxi necessaria, & multa occurrunt addenda, eadem hic iterum repetere decreui, immutato aliquantisper ordine, & additis multis quæstionibus scitu dignis.

QVÆSTIO VNICA.

De alienatione bonorum Ecclesiasticorum.

EXPLICABO primò, quo iure, & quibus pœnis vetita sit bonorum Ecclesiasticorum alienatio.

Secundò, quid intelligatur nomine alienationis, & quid nomine bonorum, quæ alienari prohibentur.

Tertiò, quænam causa requiratur ad alienationem bonorum Ecclesiasticorum.

Quartò, quænam solemnitas seruanda sit.

Quintò, quænam personæ vinculo censuræ obstringantur, alienando bona Ecclesiastica.

Sextò, vtrum Commissarius, seu Delegatus à Summo Pontifice ad concedendam facultatem alienandi, censuram aliquam incurrat concedendo alienationem fieri in damnum Ecclesiarum.

Septimò, vtrum eamdem censuram incurrat, qui præfatam facultatem à Delegato Papæ extorquet.

Octauò, vtrum suadens Papæ vt infeudet, aut alienet bona S.R.E. aliquas pœnas incurrat.

PVNCTVM I.

Quo iure, & quibus pœnis vetita sit bonorum Ecclesiasticorum alienatio.

1 *Alienatio bonorum Ecclesiasticorum quo iure vetita sit.*
2 *Alienatio ex iusta causa, & cum debita solẽnitate, est licita.*
3 *Alienatio ad breue tempus locationis, aut in casu emphyteusis, quando permissa.*
4 *Alienatio de re leuis momenti.*
5 *Aut rerum, quæ seruando seruari non possunt.*
6 *Facta bona fide, aut non perfecta.*
7 *Facta ab eo, qui bonorum administrationem habet, quomodo licita.*
8 *Peculiaris prohibitio contra religiosos circa bonorum alienationem.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Alienatio bonorum Ecclesiasticorum vetita est primò, iure naturali diuino, annexo iuramẽto, si loquamur de Summo Pontifice, & de Cardinalibus respectu bonorum Sedis Apostolicæ, aut de Episcopis, & Prælatis respectu bonorum suæ Ecclesiæ, vt infra ostendam *sect.5. quæsito 2. & 3.* iuramentum enim inducit obligationem iuris naturalis, & diuini.

Secundò iure Cæsareo in *L. iubemus, & in authentica ob ius porrectum. C. de sacrosanct. Eccles.* Et quamuis leges Principis sæcularis circa res Ecclesiasticas non ligent, nihilominus ligant, & obligant, quatenus ab Ecclesia recipiuntur, & confirmantur, vt alibi docui.

Tertiò iure Canonico, pluribus in locis, præsertim in Concilio Tridentino *sess.25. cap.11. & in extrauag. Ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis,* vbi non solum innouantur iura alienationem prohibentia, verum etiam specialiter interdicitur, & irritatur alienatio bonorum Ecclesiæ, Monasteriorum, & locorum piorum, tam immobilium, quam mobilium pretiosorum, quæ seruando seruari possunt, si alienatio fiat inconsulto Summo Pontifice. Imò alienans, si non fuerit Episcopus, vel Abbas, ligatur excommunicatione, necnon priuatur beneficiis, officiis, & administratione bonorum, quæ alienare præsumpsit. Eadem excommunicatio extenditur ad recipientem. Si verò alienans sit Episcopus, vel Abbas, incurrit interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & si per sex menses in interdicto permanserit, suspensus remanet à regimine, & administratione Ecclesiæ, vel Monasterij, cui præsidet, in temporalibus, & spiritualibus.

2 Hoc tamen intelligitur, & limitatur primò, nisi alienatio fiat ex iusta causa, & cum debita solemnitate, ibi, *alienanti verò bona Ecclesiarum, Monasteriorum, locorũmque piorum quorumlibet, inconsulto Romano Pontifice, aut contra præsentis Constitutionis tenorem, &c.*

3 Limitatur secundò, nisi fiat in causa locationis ad breue tempus, aut in causa emphyteusis, in casibus à iure permissis, & de bonis in emphyteusim ab antiquo dari solitis, & in euidenti Ecclesię vtilitatẽ, vt patet ex illis verbis præcitatæ extrauagantis *Ambitiosæ,* ibi; *necnon infeudationem vel contractũ emphyteuticum, præterquã in casibus à iure permissis, ac de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis. & cum Ecclesiarum euidenti vtilitate, &c.*

4 Limitatur tertiò, nisi alienatio fiat de re leuis momenti, vt infra probabo *punct. 4. n. 3.* lex enim de modicis curare non consueuit, & pœna grauis supponit graue delictum.

5 Limitatur quartò, modò alienatio non fiat de rebus, quæ seruando seruari non possunt; nam alienatio huiusmodi bonorum in præfata extrauag. excipitur, ibi; *præterquàm in casibus à iure permissis, ac de fructibus, & bonis, quæ seruando seruari non possunt.*

6 Limitatur quintò, nisi alienatio fiat bona fide, aut nisi alienatio nondum perfecta sit, vt constabit ex infra dicendis, *sect. 5. limitatione 2. & 3.*

7 Limitatur sextò, modò fiat ab eo, qui dictorum bonorum administrationem habet; nam in extrauag. *Ambitiosa* sermo est de beneficiariis, & aliis habentibus administrationem, & ob id administratione priuantur alienando. Vide infra dicenda, *sect. 5. limit. 1.*

An autem præfatæ pœnæ, præter excõmunicationem, & alias censuras, statim incurrantur, non expectata iudicis sententia, constat ex regulis generalibus *de legibus*, idemque infra innuam, *sect. 5. quæsito 1.*

8 Quæres, vtrum contra Religiosos extet peculiaris aliqua prohibitio circa bonorum immobilium, vel mobilium pretiosorum alienationem.

Respondeo affirmatiuè ex decreto Sacræ Congregationis Concilij edito die 7. Sept. 1624. vbi Sacra Congregatio iussu Summi Pontificis Vrbani VIII. Religiosis cuiuscunque Ordinis, & Religionis, etiamsi alias ex peculiari priuilegio, & consuetudine facultatem alienandi haberent, perpetuò interdicit omnium rerum, & bonorum immobilium, ac pretiosorum mobilium alienationem, omnéque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, census perpetuos, seu vitalitios, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, concessionem in feudum, vel emphyteusim, præterquam in casibus à iure permissis. Pœna autem alienãtium præfata bona absque licentia in scriptis ipsius Sacræ Congregationis, gratis concedenda est. Priuatio ipso facto vocis actiuæ, & passiuæ, perpetua inhabilitas ad illam in posterum obtinendam, sublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate, & permanentibus in suo robore pœnis Apostolicarum Constitutionum, & præsertim felicis recordat. Pauli II. quæ incipit *Ambitiosæ*.

PVNCTVM II.

Quid nomine alienationis, & bonorum hoc in loco intelligatur.

1 *Nomine alienationis intelligitur actus, quo dominium, aut ius in alium transfertur.*
2 *Bona immobilia Ecclesiastica, & mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, hac extrauaganti alienari prohibentur.*
3 *Bona Ecclesiæ mobilia, & pretiosa, quæ seruando seruari non possunt, ab Episcopo, aut administratore possunt vendi sine alia solemnitate.*
4 *Valida est alienatio vini, frumenti, olei, ouium, caprarum, &c sine solemnitate.*
5 *Pecunia Ecclesiæ mutuo dari, aut in alios vsus alienari prohibetur, quàm in eos, ad quos destinata est.*
6 *Oblationes factæ Sacræ Imagini possunt de licentia solius Episcopi alienari.*
7 *Arbores solo adhærentes non possunt incidi sine debita solemnitate.*
8 *Nomine arborum intellige, quæ radices solo egerunt, & durioris ligni sunt.*
9 *Inualidus est contractus, quo quæuis bona Ecclesiastica alienantur sine debitis solemnitatibus.*
10 *Bona Confraternitatis, Collegij, Congregationis, Hospitalis non possunt alienari sine debita solemnitate.*
11 *Domus Hospitalis quandonam censeatur fundata authoritate Episcopi.*
12 *Vsus Capellæ cum sepultura an alicui concedi possit sine debita solemnitate.*
13 *Commẽdæ S. Ioannis Hierosolymitani, aut aliæ non possunt alienari sine assensu Apostolico.*
14 *Alienatio ab vna Ecclesia ad alteram fieri nequit absque dicta solemnitate.*
15 *Iuspatronatus Ecclesiasticum non potest in laicum transferri absque dicta solemnitate.*
16 *In retrouenditione rei ab Ecclesia emptæ requiritur dicta solemnitas.*
17 *Bona Monasterio acquisita non possunt alienari à Prælato sine assensu Sedis Apostolicæ.*
18 *Idem requiritur ad alienationem loci, in quo alias erat Ecclesia nunc prophanata aut diruta.*
19 *Bona incorporalia, iura & actiones, & seruitutes Ecclesiæ alienari non possunt sine dicta solemnitate.*
20 *Res non solitæ tradi in emphyteusim, aut feudum non possunt infeudari, aut emphyteuticari sine dicta solẽnitate.*
21 *An beneficiarius, vel Prælatus possit remittere caducitatem emphyteutæ absque dicta solemnitate.*
22 *Caducitas num censeatur remissa per receptionem Canonis, vel pensionis.*
23 *Bona immobilia, vel mobilia pretiosa, non possunt oppignerari, vel hypothecari sine dicta solemnitate.*
24 *Res Ecclesiæ pretiosæ, quæ seruando seruari possunt, non possunt locari ad longum tempus.*
25 *Locatio fructuum vltra triennium, an valida, & licita sit.*
26 *Locatio beneficij vltra triennium an firmetur, & valida reddatur iuramento.*
27 *Successor in beneficio num stare teneatur locationi vltra triennium factæ à suo prædecessore, vbi receptum est, vt locatio fiat vltra triennium.*
28 *Bona patrimonij, ad quæ quis fuit ordinatus, quomodo possint alienari.*
29 *Ad promissionem alienationis non requiritur consensus Summi Pontificis.*
30 *Lampades argenteæ, & his similia, non possunt alienari, vt earum pretium conuertatur in fabricam necessariam Ecclesiæ.*
31 *Reliquiæ non possunt alienari inconsulto Summo Pontifice.*
32 *Absque assensu Apostolico non potest res pretiosa, quæ seruando seruari potest, alteri concedi ad beneplacitum.*
33 *Prælatus vtrum validè possit repudiare legatum relictum Ecclesiæ, non seruata solemnitate requisita ad alienationem.*
34 *Vtrum valida sit cessio hereditatis nondum aditæ factæ à Prælato sine debita solemnitate in fauorem alterius.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Nomine alienationis hoc in loco intelligitur actus, quo dominium rei directum, vel vtile, aut vsusfructus, aut ius in alterum transfertur, vel abdicatur. Propterea nomine alienationis non solum venit venditio, aut alius contractus gratuitus, vel onerosus, quo rei dominium in alterum transfertur, verum etiam hypotheca, locatio vltra triennium (modo locatio fiat de bonis, quæ singulis annis fructus reddunt, nam si alternis, vel ternis solum annis fructus reddant, locatio pro rata protrahi potest, vt docui *de contractibus num. 32.* & infra explicabo) infeudatio, & contractus emphyteuticus, exceptis casibus à iure permissis, de quibus infra *illatione 16. & 17.* vbi etiam in specie probabo, hæc omnia nomine alienationis venire, & sub censura in extrauagan. *Ambitiosæ* prohiberi. Nam Summus Pontifex in dicta extrauagãti prius generaliter prohibet alienationem, deinde subdit

deinde subdit peculiares alienationis modos, seu species, ibi; *Si quis autem contra huius nostræ prohibitionis seriem, de rebus, & bonis eisdem quicquã alienare præsumpserit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio, & infeudatio huiusmodi nullius omnino sint roboris vel momenti.* Ita *Redoanus de alienat. quæst. 1. Suarez de censuris disp. 22. sect. 6. n. 6. Alterius tom. 2. disp. cap. 2. col. 3. vers. Alia suspensio. Azor. 2. parte, lib. 9. cap. 1. quæsito 2. Pater Sopranus*, vir prudentissimus, & præceptor meus de alienatione apud *Filiucium 3. parte, tract. 44. cap. 2. quæsit. 1.* & alij quos retuli *de Contractibus* loco citato.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Bona, quæ in hac extrauaganti alienari prohibentur, sunt bona immobilia Ecclesiastica, vel etiam mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt. Vt hoc clarius intelligatur.

Aduertendum est primò iuxta dicta de Contractibus, bona Ecclesiæ alia esse mobilia, alia immobilia. Bona mobilia dicuntur ea, quæ loco moueri possunt, vt equus, vestis, pecunia, &c. propterea in legato, quo alicui bona mobilia relinquuntur, comprehenduntur pecuniæ, quæ in capsa, & domo testatoris reperiuntur, vt bene *Mantica de coniecturis lib. 9. tit. 3. Riccius in prima impressione, verb. alienatio decis. 71. num. 3.* & alij communiter. Immobilia dicuntur ea, quæ loco moueri non possunt, vt domus, ager, &c.

Rursus alia dicuntur corporalia, & alia incorporalia. Corporalia dicuntur bona mobilia, vel immobilia, quæ iam recensuimus. Incorporalia verò sunt veluti actiones, iura, nomina debitorum, & seruitutes.

Ex quo fit, vt in legato, in quo quis relinquit alteri omnia bona mobilia, vel immobilia, non censeatur relinquere bona incorporalia, nisi aliter constet de voluntate disponentis; nam huiusmodi bona distinguuntur inter se. Quando verò aliquis in genere relinquit omnia bona, censetur etiam relinquere bona incorporalia; quia nomine bonorum in genere veniunt etiam incorporalia. Ita *Couarru. cap. relatum 2. de testamentis, num. 1. Molina disp. 465.* & alij, quos retuli de censibus.

Aduertendum est secundò, alia esse bona pretiosa, alia non pretiosa. Rursus, bona pretiosa, alia seruando seruari posse, vt sunt vasa aurea, vel argentea, vel tapetes, &c. quæ per triennium non corrumpuntur. Item grex ouium, armentum boum, præsepium equorum, & similia; hæc enim sunt bona pretiosa, quæ seruando seruari possunt; cum ipsa in se inuariata, vel in æquiualenti permanere possint, & soleant ad longum tempus, adhibita cura, seu custodia. Secus dic de fructibus gregis, armenti, & similium. Hæc enim non computantur inter bona pretiosa, quæ seruando seruari possunt, sicut neque computantur fructus agrorum; consequenter eo pacto alienari possunt, quo fructus agrorum. Ita *Redoanus quæst. 8. Molina disp. 464. Quaranta verb. alienatio. num. 25. Pater Sopranus cap. 4. quæsito 19. num. 24.* & alij communiter.

Alia bona sunt, quæ seruando seruari non possunt, vt sunt fructus, oleum, vinum, attritæ vestes, vel etiam pecunia, vt constabit ex dicendis *illatione 3.*

3 Ex dictis sequitur primò, bona Ecclesiæ mobilia, & pretiosa, quæ seruando seruari non possunt, posse absque alia solemnitate vendi ab Episcopo, vel ab alio bonorum Ecclesiæ administrationem habente. Ita *Molina disput. 468. num. 1. Panormitanus*, & alij communiter. Ratio est. Tum quia in iure prohibetur tantummodo alienatio bonorum immobilium, & mobilium pretiosorum, quæ seruando seruari possunt; ergo bona mobilia, & pretiosa, quæ seruando seruari non possunt, alienari possunt ab habente illorum administrationem. Tum quia sic apertè colligitur ex *Clement. 1. de rebus Ecclesiæ non alienand.* Tum quia experientia constat vendi fructus, & alia bona mobilia, etiam pretiosa, quæ seruando seruari non possunt; ergo signum est licitè vendi posse ab habente huiusmodi bonorum administrationem.

4 Secundò sequitur, validam esse alienationem vini, olei, frumenti, ouium, caprarum, &c. factam sine solemnitate, quia huiusmodi bona non censentur pretiosa, quæ seruando seruari possint. Totus verò grex ouium, de quo percipi consueuerunt redditus, & emolumenta, non potest vendi, quia videtur referri ad bona pretiosa, quæ seruando seruari possunt, vt dictum est *vers. Aduertendum secundò.* Ita *Molina disp. 468. Quaranta loc. cit. n. 24. Lessius loc. cit. Riccius decis. 61.* & alij communiter.

Addo mancipia, iumenta, & his similia, affixa prædiis tamquam illorum partes, alienari non posse, quia censentur partes prædij; consequenter inter bona immobilia computantur; secus si non sint affixa prædiis tamquam illorum partes; sed liberè ibi ponantur. Hæc enim non censentur bona immobilia, neque mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt; cum ob morbum, mortem, & alios casus seruari nequeant. Ita *Panorm. in cap. nulli de rebus Ecclesiæ alienand. Molina disp. 465. Sopranus apud Filiucium tract. 44. cap. 4 quæsit. 21. num. 27.*

5 Tertiò sequitur pecuniam Ecclesiæ aliis mutuo dari, aut alia ratione alienari non posse ad alios effectus, præter eos, ad quos destinata fuit, vt si pecunia seruata sit in arca ad occurrentes Ecclesiæ necessitates; hæc enim est bonũ mobile valdè pretiosum; consequenter prohibita alienatione rei pretiosæ, censetur etiam prohibita pecuniæ alienatio, iuxta *Boer. decis. 209. Redoan. quæst. 16. Sopranum loco citato cap. 4. quæsito 19. num. 25. & 26.* & alios; consequenter alienans pecuniam Ecclesiæ afficitur excommunicatione.

Sed hoc mihi non probatur, vniuersaliter, & indefinite loquendo. Ratio est, tum quia licet pecunia sit res pretiosa, nihilominus non traditur, nec accipitur, vt seruetur, sed vt insumatur, & implicetur. Alioquin beneficiarius alienare non posset pecuniam, quam ex beneficij sui prouentibus, vel loco prouentuum recepit. Tum quia pecunia accepta in venditione rei mobilis pretiosæ, quæ seruando seruari poterat, aut pecunia rei immobilis accepta, non ad aliam rem similem emendam, sed ad quotidianos vsus, non appellatur res pretiosa, iuxta communem loquendi modum, & DD. intelligentiam in hac materia. Ergo pecunia, generaliter, & indefinitè loquendo, non venit nomine rei pretiosæ, quæ seruando seruari potest.

Secus dicendum est primò de pecunia non otiosa, sed fructifera, qualis est pecunia in montibus, vel censibus collocata: hæc enim est bonum immobile, vel pro bono immobili habetur, vt patet ex dictis *de censibus. Alexander, Iason, & Ripa in l. 1. §. quæsitum, ff. ad Trebellianicam.*

Secundò de dote, quæ pro Monialium sustentatione traditur. hæc enim inter bona pretiosa, quæ seruando seruari possunt communiter recensetur à DD.

Tertiò de pecunia, quæ accepta fuit pro venditione rei immobilis ad alias res immobiles emendas; hæc enim est res pretiosa, quæ seruando seruari potest, & debet, donec ad eum finem insumatur, ad quem tradita fuit. Ita *Syluester verb. alienatio quæsito 6. Redoan. quæst. 16. Boerius decis. 209. Quaranta v. Alienatio num. 3. & 25. Vasquez in opusculo de redditibus, cap. 2. §. 2. dub. 13. num. 45. Molina tractat. 2. disp. 465. num. 4. Genuensis in praxi Neapolit. cap. 60. num. 8. & 9.* idémque colligitur ex decisionibus *Rotæ apud Genuensem loco citato num. 14. & apud Riccium in sua praxi §. alienatio decis. 50. 61. 70. 74. & 96.* quidquid nonnulli apud Manticam *de coniectur. vltim. volunt. lib. 9. titul. 3. num. 2. & apud Genuensem in praxi cap. 60.* in oppositum sentire videantur de pecunia destinata ad emptionem bonorum immobilium.

Obserua tamen pecuniam deputatam ad bona immobilia

bilia emenda, qualis videtur pecunia pro dote Monialium tradita, posse absque assensu Apostolico insumi in emendis agris, aut in emenda, vel construenda domo necessaria. Ratio est, quia huiusmodi pecunia seruari solum debet, donec impendatur ad vsum, ad quem fuit deputata, & ita videtur vsu receptum.

6 Quartò, oblationes sacræ Imagini factas, posse de licentia Episcopi absque assensu Sedis Apostolicæ alienari; nam huiusmodi oblationes non veniunt nomine bonorum pretiosorum, quæ seruando seruari possunt, nisi fortè sint vota aurea, vel argentea magni valoris; hæc enim censentur bona pretiosa, quæ seruando seruari possunt. Ita *Riccius decis.* 102.

7 Quintò non posse absque debita solemnitate incidi arbores solo adhærentes, siue fructiferæ sint, siue etiam infructiferæ, exceptis tamen cæduis. Ratio est, tum quia arbores cedunt solo, & inter bona pretiosa, quæ seruando seruari possunt, enumerantur. Tum quia incisio arborum est actus dominij. *L. diuortio, §. si fundum, ff. soluto matrimonio*; beneficiarius autem non est dominus bonorum beneficij; sed vsufructuarius. Tum quia alienatio est dominij abdicatio; dominium autem arborum per incisionem abdicatur; cum dominium rei non melius abdicetur, & amittatur, quàm rem destruendo. Ita communiter DD. qui ob id asserunt incidentem arbores absque debita solemnitate, ligari excommunicatione extrauagantis *Ambitiosæ*. Probabile tamen videtur non ligari quidem excommunicatione dictæ extrauagantis, quia incisio arborum non est propriè alienatio; sed potius affici excommunicatione Concilij Tridentini, edita contra vsurpantem bona Ecclesiarum, & locorum piorum, & contra impedientem, ne prædicta bona capiantur ab iis, ad quos de iure pertinent. De qua re superius egi.

8 Nomine autem arborum eas intelligo, quæ radices solo egerunt, & durioris ligni sunt, vt sunt plantæ, vites, oleæ, hederæ. Secus dic de ligno, quod solo infixum radices non egit, aut de herba, vel alio simili, quod tenerum est, nec in lignum coalescit, *L. vitem. ff. arbor. furt. cæs.*

Ex quo patet non posse incidi arbores, non solum frugiferas (quarum nomine veniunt etiam quercus; vt ex Afflicto docet Quaranta loco citato) verum etiam infrugiferas, saltem quando ex illarum incisione fundus redditur deterior.

Excipi tamen ab hac doctrina solent tres casus.

Primus est quando secantur arbores, quarum sectione fundus redditur fructuosior, vt accidit quando inciditur arbor opaca, qua ablata vberiores fructus percipiuntur, quàm antea perciperentur propter illam arboris opacitatem; vel quando inciditur arbor vetusta, vel corrupta, vel noxia, vel infrugifera, vt alia fructuosior apponatur. Ratio est, tum quia vtiliter geritur negotium Ecclesiæ: Tum quia huiusmodi arbores non videntur reducendæ ad bona pretiosa, quæ seruando seruari possunt. Ita Doctores statim citandi.

Ex quo inferunt prædicti DD. censuras extrauagantis *Ambitiosæ*, non contrahi ab eo, qui oliuetum antiquum, quod modicos fructus reddit, eo quod aliquæ arbores sint ferè inutiles, extirpat, ibique vineam plantat. Idem iuris est de eo, qui similem syluam destruit, vt ibi vineam collocet ex *Riccio loco citato, decis.* 136. *Quaranta loc. cit. Rodriquez quæst. regul. quæst.* 27. *artic.* 4. *Nauarr. consil.* 6. *&* 7. *de rebus Eccles. non alienand. Panormitano cap. Cum nullo de rebus Eccles. non alienand.* & aliis.

Ego verò, in rigore loquendo, existimo prædictas arbores incidi non posse absque debita solemnitate, seu consensu, etiamsi fundus fructuosior reddatur. Ratio est, tum quia ad alienationem bonorum Ecclesiasticorum non sufficit iusta causa, qualis est euidens Ecclesiæ vtilitas; sed etiam requiritur debita solemnitas; tum quia beneficiarius non potest propria auctoritate bona beneficij, vt syluam cum oliueto permutare: ergo multo minus potest præsentem syluam incidere, & in oliuetum futurum incertum conuertere, vt bene argumentatur Pater Sopranus apud *Filiucium de alienat. tract.* 44. *cap.* 4. *quæsito* 14. *num.* 17. *& cap.* 5. *quæsit.* 8. *num.* 14.

Secundus casus est quando cæduntur arbores cæduæ, quales sunt quæ vtiles sunt tantum ad lignandum, vt est sylua cædua, nemus, arundinetum, arbos mortua, & his similes, quarum totus, vel præcipuus fructus in incisione consistit; nam istæ possunt à beneficiario debito tempore, dum actu cæduæ sunt, & seruato incisionis modo, incidi, & incisæ alienari. Ratio est, quia censentur fructus beneficij; fructus autem beneficij pertinent ad beneficiarium, & possunt absque prædicta solemnitate alienari.

Secus dicendum arbitror de arbore, seu sylua, vel luco consito in vinea ad amœnitatem vineæ; huiusmodi enim arbor, seu sylua, cædua non est, cum non sit consita ad lignandum, seu cædendum, vt pluribus probat Pater Sopranus *cap.* 4 *quæsit.* 10. & alij.

Tertius casus est, quando beneficiarius incidit arbores ad reparationem suæ Ecclesiæ, absque dicta solemnitate: tunc enim non videtur affici pœnis à iure constitutis contra alienantes bona Ecclesiastica, saltem quando beneficiarius non habet fructus, quibus Ecclesiam reparet, & necessitas vrget. Ratio est, tum quia hæc non videtur alienatio, sed potius localis mutatio. tum quia hic casus per Epicheiam exceptus videtur, dum necessitas vrget.

9 Sextò sequitur, inualidum esse quemlibet contractum, quo dominium directum, vel indirectum, vel vtile rei Ecclesiasticæ immobilis, vel mobilis pretiosæ, quæ seruando seruari potest, transfertur, non seruata debita solemnitate *cap. Nulli de rebus Eccles. non alienand.* hæc enim est alienatio prohibita.

Ex quo patet, inualidam esse permutationem bonorum Ecclesiæ factam absque debita solemnitate; etiamsi facta sit inter Ecclesias; vt ex Rebuffo, Redoano, & praxi Neapolitana testatur Quaranta loco citato, *num.* 15. contra Riccium ex parte *decis.* 74.

Idem patet inualidum esse precarium, celebratum sine debita solemnitate de re immobili, vel mobili pretiosa, quæ seruando seruari potest, vt bene *Riccius decis.* 64. *& Quaranta loco citato.*

Præterea patet, inualidam esse alienationem bonorum, quorum dominium acquisitū est ab Ecclesia; quamuis dicta bona essent aliis antea obligata. Ita nonnulli, quos tacito nomine refert *Quaranta nu.* 36. quamuis non desint oppositum sentientes.

Rursus patet inualidam esse alienationem rei sterilis, seu domus, ex qua plus damni, quàm vtilitatis percipitur, vt testatur *Quaranta num.* 37. *Pater Sopranus cap.* 4. *quæsito* 5. cum Rebuffo, & aliis; nam alienatio rei, immobilis, vel pretiosæ, quæ seruando seruari potest, fieri non potest absque solemnitate. Idem dicēdum est de impositione census super re Ecclesiæ, etiamsi census impositio fiat à capitulo pro sustinendis expensis litis, vt ex Baldo, & aliis ostendit *Riccius decis.* 49. *&* 71. hæc enim est alienatio, seu concessio prohibita in extrauag. *Ambitiosæ.*

Addo inualidam esse transactionem, seu compromissum de rebus Ecclesiæ immobilibus, vel pretiosis, quæ seruando seruari possunt. Hæc enim videtur concessio, seu alienatio iuris. Secus dicendum videtur de re, quam Prælatus iniustè possidet; hæc enim non videtur alienatio bonorum Ecclesiæ; cum Ecclesia, seu Prælatus nullum in ipsa re ius habeat, vt suppono.

Denique patet, non posse fieri transactionem, seu remissionem, seu concordiam super decimis futuris, quamuis fieri possit de præteritis; hæc enim videtur quædam alienatio, cum sit cessio iuris circa res futuras. Ita Rebuffus, Panormitanus, & alij apud Quarantam *num.* 20. apud Riccium

Riccium *decis.* 41. & 46. & apud Genuensem *praxi Neapolit. loco citato num.* 19. vbi refert decisionem Rotæ.

Hinc vlterius patet, quid dicendum sit, quando quis absque consensu Episcopi, vel Papæ cedit liti, & causæ; hæc enim est species alienationis, cum sit cessio iuris, vt ait *Armilla verb. Alienatio num.* 16. & alij *apud Quarantam num.* 22. Idem procedit in concessione seruitutis ex Quaranta, Redoano, Patre Soprano, & aliis communiter, & patet ex ratione sæpius allata.

10 Septimò sequitur bona Confraternitatis, vel Collegij, vel Congregationis, vel Hospitalis erecti, & fundati auctoritate Episcopi, non posse sine debita solemnitate alienari; sunt enim loca pia; nam loca pia dicuntur, quæ Episcopi auctoritate fundata sunt. In extrauaganti autem *Ambitiosæ*, irritatur alienatio bonorum loci pij facta sine solemnitate. Secus dicendum est de Hospitalibus, vel Confraternitatibus, aliisque locis erectis sine licentia, & auctoritate Episcopi; hæc enim non censentur loca pia. Ita *Riccius decis.* 48. *Redoanus quæst.* 28. *Quaranta loco citato num.* 28. & 41. *Cardinalis Parisius consil.* 34. *tom.* 3. *Pater Sopranus cap.* 4. *num.* 19. & alij communiter. Idem dicendum est cum Riccio *decis.* 82. de alienatione bonorum Capellæ, quæ non fuit fundata auctoritate Episcopi; nam huiusmodi capella non censetur beneficium Ecclesiasticum.

11 In dubio autem quomodo cognoscatur, domum hospitalem fundatam fuisse auctoritate Episcopi, Responderi potest cum Mascardo *tom.* 1. *de probationibus conclus.* 869. *folio Mihi* 398. vbi hanc rem egregiè tractat, *Quaranta loco citato, Riccio decis.* 40. *Rota decis.* 725. *diuers.* 1. *parte. Patre Soprano apud Filiucium tract.* 44. *cap.* 4. *quæsit.* 18. & aliis, præsumi erectam auctoritate Episcopi.

Primò, si ibi sint sepulturæ, vel cœmeterium.

Secundò, si in eo administretur Baptismus.

Tertiò, si recipiat decimas, vel sit immune à solutione collectarum.

Quartò, si habeat campanile erectum cum campana, ibique Diuina celebrentur.

Octauò, sequitur Ecclesiam, vel Oratorium fundatum auctoritate Episcopi ad perpetuum vsum Ecclesiasticum, aut in pio loco, non posse absque debita solemnitate alienari, vt patet, tum ex allatis rationibus, tum ex dictis de venditione puncto secundo; tum quia hæc computantur inter bona Ecclesiæ; Oratoria verò facta in domibus priuatis possunt alienari, cum sint quid accessorium domui; accessorium autem sequitur principale, sicut vendito fundo, ius patronatus transmittitur in emptorem, quamuis ob id non sit augendum pretium fundi, vt patet ex dictis de venditione.

Verum tamen est in prædicto Oratorio priuato non posse Missas celebrari absque auctoritate Episcopi, vt ex Tridentino *sess.* 22. ostendit *Quaranta loco citato, num.* 29. *Beia*, & alij.

Quomodo autem præsumantur Oratoria auctoritate Episcopi erecta, & fundata, videri potest apud Mascardum *tom.* 1. *conclus.* 583. & patet ex dictis de censuris in genere.

12 Maior difficultas est, vtrum alicui concedi possit vsus Capellæ cum sepulturis absque prædicta solemnitate.

Respondeo, concedi posse; nam hæc non dicitur alienatio, sed concessio ad vsum, ad quem res fuit fabricata. Ita *Quaranta loco citato num.* 29. *Riccius decis.* 42. *num.* 6. & alij.

Verum tamen est, Capellam vendi non posse, ita vt is, cui traditur fiat dominus. Ita *Menochius tom.* 3. *consil.* 115. & alij apud Riccium *decis.* 42.

13 Nonò, sequitur commendam Sancti Ioannis Hierosolymitani, aliasque commendas non posse absque assensu Apostolico alienari, quia censentur bona Ecclesiastica. Ita *Couarr.* 2. *variarum. c.* 16. *num.* 3. & alij apud Riccium *decis.* 76. & 79.

14 Decimò, sequitur non posse fieri alienationem ab vna Ecclesia ad alteram Ecclesiam absque dicta solemnitate; nam iura simpliciter, & absolutè loquuntur. quamuis *Riccius decis.* 38. & 74. existimet, non esse necessarium assensum Apostolicum.

Hinc patet, non posse fieri vnionem Ecclesiarum absque dicta solemnitate: hæc enim est quædam alienatio, vt ex Abbate, & aliis obseruat *Quaranta num.* 35.

Excipiuntur tamen casus Tridentini Concilij *sess.* 21. *de reformat. cap.* 5. *sess.* 32. *cap.* 18. *sess.* 24. *cap.* 13. & 15. de quibus differam in tractatu de beneficiis.

Præterea patet, dismembrationem fructuum fieri non posse absque debita solemnitate; hæc enim est alienatio, & magis rationem alienationis habet, quàm locatio, consequenter ex fructibus Ecclesiæ Parochialis non possunt erigi canonicatus, quando maior numerus Sacerdotum non est necessarius ad Sacramentorum administrationem, vt ex decisionibus Rotæ tradit *Genuens. in praxi Neapolit. cap.* 60. *num.* 17. & *Riccius decis.* 47. & 95.

15 Vndecimò, sequitur iuspatronatus Ecclesiasticum non posse in laicum transferri absque dicta solemnitate; ius verò Patronatus laicum potest de consensu Episcopi, *cap. Extra, de iurepatronatus.* Vide Riccium *decis.* 43. cum aliis.

16 Duodecimò, sequitur in retrouenditione rei ab Ecclesia emptæ cum pacto retrouendendi, requiri prædictam solemnitatem, quia retrouenditio est quædam alienatio, & per ipsam transfertur dominium. Ita *Menochius tom.* 1. *consil.* 11. *num.* 6. *Riccius decis.* 52. & alij qui addunt, pro retrouenditione deberi Laudemium, quando emphyteuta vendidit rem, cum pacto retrouendendi.

Contrarium tamen non videtur improbabile, quia retrouenditio non videtur alienatio, & contractus à primo distinctus, sed potius est rescissio prioris contractus, vt dictum est de venditione cum pacto retrouendendi; consequenter non videtur improbabile retrouenditionem fieri posse absque prædicta solemnitate. Propterea aliqui DD. aduertunt, Laudemium non deberi pro retrouenditione, quia Laudemium soluitur pro alienatione propriè accepta; retrouenditio autem non videtur alienatio, sed rescissio prioris contractus. Ita *Redoanus de rebus Eccles. non alienand. quæst.* 66. *num.* 9. & alij quos retuli de emphyteusi *puncto* 2.

17 Decimo tertiò, sequitur bona monasterio acquisita non posse absque assensu Sedis Apostolicæ alienari à Prælato; nisi aliquod priuilegium habeat; hæc enim censentur bona loci pij. Ita *Riccius decis.* 101. *Molina*, & alij locis citatis.

18 Decimo quartò, assensum Apostolicum requiri ad alienationem loci, in quo alias erat Ecclesia, quæ profanata, & diruta fuit; censetur enim adhuc locus Ecclesiæ, & habetur in honore, cum in eo prohibeatur fieri stabulum, vt ait *Glossa, in cap. ligna. de consecrat. dist.* 1. *Riccius decis.* 78. *Praxis Neapolitana*, & alij.

Addo cum Remigio, & aliis, prædictam Ecclesiam gaudere immunitate, si diruta fuit spe reædificandi, vt docui de immunitate loci sacri.

19 Decimo quintò, non solum bona immobilia, vel mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, non posse sine prædicta solemnitate alienari, verum neque bona incorporalia, id est iura, actiones, & seruitutes; nam ius loquitur de bonis omnibus Ecclesiasticis, bona autem incorporalia, quamuis non sint proprie res mobiles, vel immobiles, vt in secunda propositione prænotaui, nihilominus sunt quoddam bonorum genus, & veniunt nomine bonorum, cum ius ad res immobiles aliqua ratione computari possit cum rebus immobilibus, & ius ad res mobiles cum rebus mobilibus; talis enim videtur actio, qualis est res, ad quam est actio, seu ius. ex *Gomes.* 2. *variar. cap.* 14. *num.* 14. *versiculo, quartò extende*, vbi hoc comprobat tum auctoritate Bartoli, Baldi, & aliorum: Tum

Tum ex *L. si ad resoluendam. C. de prædiis minorum.* Idem tenet *Panormit. in cap. Nulli, de rebus Eccles. non alien. Syluester verb. alienatio quæsito* 10. *Vasquez loco citato num.* 46. *Molina*, & alij locis citatis.

Ex quo patet, annuum censum, iura, actiones, annuos redditus & alia huiusmodi pertinentia ad loca pia, non posse absque dicta solemnitate vendi. Vel enim aliqua ratione reuocantur ad bona immobilia, vel saltem sunt bona mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt. Ita *Abbas, Vasquez*, & alij apud Quarantam *num.* 26. & 39. & apud Riccium *decis.* 44.

20 Decimo sextò, sequitur res, quæ non sunt solitæ tradi in feudum, vel emphyteusim, non posse emphyteuticari, vel infeudari sine dicta solemnitate. Ratio est, tum quia in extrauagan. *Ambitiosæ*, expressè prohibetur infeudatio, & emphyteusis, tum quia traditio in feudum, vel emphyteusim est alienatio. Si verò solitæ erant infeudari, vel emphyteuticari (semel autem tradita in emphyteusim, aut feudum eo ipso dicitur consueta tradi. *Iulius Clarus* §. *feudum, quæst.* 13. *num* 4. *Molina disp.* 648. *conclus.* 8. & alij) possunt adhuc tradi in feudum, vel emphyteusim absque prædicta solemnitate, concurrentibus istis conditionibus.

Prima est, euidens Ecclesiæ vtilitas.

Secunda, vt fiat eo pacto, quo res prius tradita fuerat in feudum, vel emphyteusim. Ita vt si tradita erat pro descendentibus tantum, non tradatur pro extraneis, vel si concessa erat ad tres vitas, non concedatur in perpetuum. Videri potest *Iulius Clarus*, §. *Emphyteusis. quæst.* 28. & *Molina disp.* 369. vbi fusius de hac re disputant.

Tertia est, vt hoc fiat, antequam sit incorporata Ecclesiæ, id est antequam sit applicata mensæ, seu vsibus Ecclesiæ, postquam dominium vtile rediit ad dominum directum.

Ratio cur hoc liceat sine prædicta solemnitate, concurrentibus tribus prædictis conditionibus est, tum quia hic casus excipitur in extrauag. *Ambitiosæ*, ibi, *vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus, à iure permissis, ac de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis.* tum quia hæc non videtur noua alienatio, sed continuatio prioris emphyteusis, vel feudi; ius autem requirit prædictam solemnitatem ad alienationem. Ita *Iulius Clarus* §. *emphyteusis, quæst.* 6. *num.* 1. §. *feudum quæst.* 13. *num.* 1. *Couarr.* 2. *variar. cap.* 17. *num.* 4. *Riccius decis.* 16. 70. & 116. *Molina loco citato num.* 17. & 19. *Quaranta loco citato, num.* 40. *Genuensis in praxi Neapolitana cap.* 60. *num.* 5. & 6. *Pater Sopranus apud Filiucium tract.* 44. *cap.* 4. *ad finem*, & alij communiter.

21 Sed modo dubium est, vtrum Prælatus, seu beneficiarius possit remittere caducitatem emphyteutæ Ecclesiæ absque prædicta solemnitate.

Respondeo affirmatiuè, cum *Quaranta loco citato num.* 44. *Iulio Claro* §. *emphyteusis, quæst.* 10. *vers. sed nunquid*, vbi refert Ruinum, Cœpollam, & alios. *Sanchez lib.* 6. *d.* 6. *num.* 13. *Rebello lib.* 13. *quæst.* 11. *num.* 7. *Riccio decis.* 135. vbi in hanc sententiam adducit Mastricum, Valaschum, & Afflictum, & *decis.* 136. Ratio est, tum quia caducitas non habet locum, nisi volente Domino, vt communiter sentiunt DD. teste Iulio Claro *lib.* 4. §. *emphyteusis, quæst.* 9. ergo liberum est beneficiario remittere caducitatem. Tum quia ius caducitatis inducit potius rationem iuris acquirendi, quàm acquisiti; Prælatus autem validè potest Ecclesiæ præiudicare quoad ius acquirendum.

Hoc tamen puto intelligendum, modò beneficiarius non declarauerit velle incursam esse caducitatem; tunc enim beneficiarius non videtur posse remittere caducitatem, quia censetur acquisitum ius Ecclesiæ; cum emphyteuta incidat in caducitatem ab eo die, quo propietarius declarat, velle caducitatem incursam esse, vt dictum est de emphyteusi, *puncto* 2. *quæst.* 1. *num.* 8. Hoc idem expressè habetur in Concilio Prouinciali 7. Mediolanen.

22 An verò præsumatur caducitas remissa, quando beneficiarius recipit pensionem, & canonem pro tempore elapso. Aliqui DD. censent remissam, si nulla fuit habita protestatio, vt ex Ruino, Curtio, Socino, Parisio, & aliis obseruat *Menochius lib.* 3. *præsumpt.* 112. *num.* 1. & *Iulius Clarus loco citato quæst.* 10.

Sed de hac re dictum est *puncto* 2. *n.* 15. *de emphyteusi.*

23 Decimo septimò, sequitur non posse absque prædicta solemnitate oppignerari, vel hypothecari bona immobilia, vel mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt. Ratio est, tū quia sic habetur in Bulla Pauli II. citata ibi, *hypotheca.* tum quia quamuis nomine alienationis propriè significetur actus, quo transfertur dominium directum *L.* 1. *C. de fundo dotali*, nihilominus nomine alienationis latè acceptæ venit etiam actus, quo traditur dominium vtile, vt accidit in emphyteusi. imo etiam venit actus, quo res traditur in pignus, vel hypothecam. Cum enim hæc sit materia fauorabilis pro Ecclesia, verba sunt latè accipienda, consequenter facienda est extensio alienationis ad oppignerationem, & hypothecam non solum specialem, verum etiam generalem, cum extrauagans Pauli II. absolutè loquatur. Ita *Molina loco citato num.* 6. *Quaranta loco citato num.* 16. & 27. *Rodriquez quæst. regular. quæst.* 7. *art.* 1 *folio Mihi* 173. *Vasquez loco citato dubio* 8. *num.* 7. *Couar.* 2. *variar. c.* 16. *n.* 7. *Pater Sopranus*, & alij; quamuis Couarruuias hoc non admittat in hypotheca generali.

24 Decimo octauò, sequitur res Ecclesiæ immobiles, vel etiam mobiles pretiosas, quæ seruando seruari possunt, non posse locari ad longum tempus; hæc enim est quædā alienatio, quæ expressè prohibetur in extrauagan. *Ambitiosæ*, ibi, *locationem, & conductionem vltra triennium.* Immò si res Ecclesiasticæ vnico contextu locentur vltra triennium, inualida est locatio, non solum pro eo tempore, quod excedit triennium, verum etiam pro ipso triennio. Quamuis enim locatio non veniat nomine alienationis strictè acceptæ, nihilominus venit nomine alienationis latè acceptę, & si fiat vltra triennium irritatur, Clementina prima *de rebus Eccles. non alienand.* & extrauag. *Ambitiosæ* citata, nisi fiat cum debita solemnitate, & cum iusta causa. quare, si quis locauit prædium Ecclesiæ ad quinque, vel septem annos, inualidè locauit, & locatio inualida est, non solum pro quinque, vel septem annis, sed etiam pro primo triennio. *Azorius* 3. *parte lib.* 8. §. *de locato cap.* 3. *quæst.* 3. *Vasquez loco citato dub.* 5. *num.* 28. *Tuscus tom* 5. *conclus.* 406. *Carocius de locato* 3. *parte* §. *de rebus Eccles. locand. conclusione* 5. 6. & 9. *Riccius decis.* 117. & 121. *Lessius lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 11. *num.* 68. *Scortia in selectas constitutiones theoremat.* 117. *Emmanuel Sà, verbo conductio num.* 13. *Sopranus loco citato quæsito* 5. *cap.* 2. & alij apud Genuensem in Praxi Neapolitana, asserentes hoc in Rota haberi pro indubitato, quamuis multi DD. contrarium asseruerint, vt videre est apud Manticam *de tacitis, & ambiguis conuentionibus lib.* 5. *tit.* 5. *num.* 19. apud Scortiam, & apud alios Doctores locis citatis.

Neque obstat illa regula, vtile per inutile non vitiatur, nam illa regula procedit tantummodo in rebus separabilibus, quoties separatio cōmodè fieri potest, & quoties lex contrarium non disponit, sicut disposuit in nostro casu extrauag. *Ambitiosæ*, vbi habetur locationem, vltra triennium factam, inualidam esse: & separatim fieri non potest respectu cōtractus, qui vnico contextu celebratur. Si verò distincto contextu locatio bonorum Ecclesiæ fiat ad sex, vel nouem annos, ita vt tot sint distinctæ locationes, quot sunt triennia, vt si quis locet hoc pacto, loco tibi hanc vineam ad tres annos, quibus elapsis ex nunc pro tunc concedo tibi eandem vineam ad alios tres annos, & sic deinceps, valida est locatio ad primum triennium, quia hæc non prohibetur. inualida verò est locatio quoad secundum, & tertium triennium. Tum quia hoc fieri videtur in fraudem legis, irritantis locationem factam

factam ad plures annos, quàm ad tres. Tum quia per triplicatam locationem obligatur res locata. bona autem Ecclesiastica obligari non possunt vltra triennium. Tum quia sic habetur in extrauaganti *Ambitiosæ. §. si quis autem*, vbi irritatur locatio facta vltra triennium in singulari, dicendo nullius esse roboris, & momenti. Ita DD. statim citandi.

Hoc tamen intelligendum est; modò aliter non sit vsu receptum in aliquibus locis, vt Mediolani, vbi bona Ecclesiastica consueuerunt locari ad nouem annos triplici locationis contractu. *Couar. 2. variar. cap. 16. num. 6. Vasquez in opusculis de redditibus cap. 2. §. 2. dub. 4. num. 25. Rebellus de obligationibus iustitiæ lib. 14. quæst. 6. Rodriquez loco citato. Genuensis in Praxi Neapolitana loco citato num.* 10. & 15. Contra Baldum *L. voluntas, C. de fideicommissis*, & Molinam ex parte *disp. 467. num. 4.* existimantem locationem fieri posse ad nouem annos, itaut quolibet triennio censeatur renouata, & contra Quarantam, & alios existimantes locationem factam ad nouem annos, exempli gratia, validam esse vsque ad primum triennium.

Aduertendum tamen est, res Ecclesiæ fructificantes solum alternis annis posse locari ad sex annos; quia sic censentur tantummodo locatæ ad tres, cum duo anni respondeant vni anno. Annus enim in locatione non computatur ex solo temporis decursu, sed ex decursu cum prouentu fructuum; ob id etiam ea locari possunt ad nouem annos, quæ tertio quoque anno fructus faciunt; nam singula triennia æquiualent singulis annis. Ita *Couarr. 2. Variar. cap. 16. Rebellus loco citato quæst. 5. Azorius loco citato cap. 2. Riccius decis. 115. Vasquez loco citato dubio 6. num. 50. Quaranta loco citato num. 18. Pater Hieronym. Sopranus apud Filiucium tract. 44. cap. 2. quæsito 3.* & alij apud Emanuelem Sà *verbo conductio. num. 14.*

Addo cum Molina *disp. 466. num. 5. versic. in tertia autem*, vbi refert alium Molinam, cum Riccio *decis. 71.* vbi refert Crauetam, & alios, & cum Quaranta loco citato, *num. 18. vers. 3.* vbi allegat Rebuffum, Gutierez *lib. 2. canonic. cap. 13.* Soprano loco citato *cap. 2. §. 1. quæsito 8.* posse beneficiarium obligare se obligatione personali ad dandam commoditatem, & ius percipiendi fructus ad multos annos, vel durante vita ipsius beneficiarij; nam hoc pacto, non dicitur rem Ecclesiasticam alienare, cum nullum ius rei transferat in alterum, sed solum obligetur personaliter. Hac de causa nonnulli DD. excusant beneficiarium, qui liberaliter alteri cedit fructus sui beneficij pro toto vitæ suæ tempore, si per huiusmodi cessionem non transferat ius aliquod ad bona beneficij, sed solum personaliter obligetur ad dandum alteri, quod ex beneficio perceperit. Hæc enim non est alienatio bonorum Ecclesiasticorum, sed personalis obligatio. Ita *Nauarr. de alienat. num. 1. Molina de iustitia disp. 366. n. 5. Pater Hieronymus Sopranus de alienat. c. 2. §. 3. quæst. 3. num. 29.* & alij. Contrarium docent *Azor. 2. p. lib. 7. c. 10. quæsito 6. & lib. 9. cap. 2. quæsito 3. Scortia in Selectis constit. epit. 43. Theorem. 115.* asserentes prohiberi Clericum bona beneficij locare cum publica scriptura ad triennium, ea conditione adiecta, vt finito triennio, iterum eadem bona conductori locet ad aliud triennium; etiamsi hoc fiat duabus distinctis scripturis; hoc enim fieri videtur in fraudem legis.

Sed aliorum opinio mihi magis probatur, quia promissio de re locanda non est locatio, & hæc non est alienatio, sed obligatio personalis alienandi. Idem dic de eo, qui gratis, obligatione solum personali distributiones, alteri cedit absque obligatione reali, per quam transferatur vllum ius in re, vel ad rem, vt si obliget se ad cedendum, seu tradendum debitori fructus, vel distributiones. Ita *Quaranta, verb. alienatio. Pater Sopranus cap. 4. quæsit. 2.* & alij. Hinc patet quo pacto intelligendi sint DD. asserentes distributiones alienari posse.

25 Rogabis vtrum licita, & valida sit locatio fructuum vltra triennium. Respondent affirmatiuè *Vasquez de redditibus cap. 1. §. 2. num. 34. Couarr. loco citato num. 6. Redoanus quæst. 6. §. vltimo num. 4. Zerola in praxi verb. alienatio. §. 3. conclus. 10. Molina disp. 368. Scortia theorem. 115. Sopranus apud Filiucium loco citato cap. 4. quæsito 1.* & alij. Ratio est, quia alienatio fructuum excipitur in extrauaganti, *Ambitiosæ.*

Sed oppositum mihi probabilius videtur. Ratio est, tum quia frustra prohiberetur locatio bonorum, si fructus vltra triennium locari possent: tum quia in Bulla, *Ambitiosæ*, prohibetur locatiò omnium rerum, & bonorum Ecclesiæ vltra triennium, cum autem fructus beneficij sint res & bona Ecclesiastica, eo quod proueniant ab Ecclesia, sequitur fructus beneficij non posse locari vltra triennium; tum quia in *Clement. 1. de rebus Eccles. non alienand.* permittitur solum locatio, & venditio fructuum ad modicum tempus. Tum quia hæc non videtur solum obligatio personalis, aut locatio fructuum, sed rei ex qua fructus percipiuntur; res autem ex qua fructus percipiuntur, non potest vltra triennium locari, vt patet ex dicta Bulla. Ita *Armilla verb. locatio num. 5. Rodriquez 1. parte cap. 18. num. 5. Emanuel Sa verb. conductio num. 13. Riccius decis. 114. num. 3. Boerius decis. 224. num. 2. Guttierez lib. 1. canonicar. quæst. cap. 8. num. 15. & quamplures alij apud Garziam de benefic. 2. parte cap. 1. num. 33.* & alij.

Ad rationem in contrarium Respondeo in extrauaganti, *Ambitiosæ*, excipi venditionem, & locationem fructuum, & bonorum, quæ seruando seruari non possunt; fructus autem futuri non sunt fructus, & bona, quæ seruando seruari non possunt, cum nondum existant; consequenter non censentur excepti; consequenter vltra triennium locari non possunt.

26 Sed modò difficultas est primò, vtrum locatio beneficij facta vltra triennium cum iuramento de non contraueniendo, firmetur iuramento, ita vt non liceat ab ea recedere.

Respondeo negatiuè, iuxta probabiliorem sententiam *Corduba quæstion. Theologic. quæst.* 103. & aliorum apud Riccium *decis. 122.* Contra Moëdanum *consil. 9. de locat.* & alios. Ratio est, tum quia extrauagans, *Ambitiosæ*, obligat sub mortali, vt patet tum ex verbis prohibitiuis, tum ex pœna excommunicationis, quæ supponit mortale peccatum. Cum autem iuramentum non obliget ad peccatum, nec sit vinculum iniquitatis, sequitur prædictam locationem non firmari iuramento, nec obligare. Vide quæ dixi de Contractibus *disp. 3. quæst. 1. puncto 1.* de iuramento confirmante contractum.

27 Secunda difficultas est, vtrum successor in beneficio teneatur stare locationi vltra triennium factæ à suo prædecessore in iis locis, in quibus vsu receptum est, vt locatio fiat vltra triennium.

Respondeo, solutionem constare ex dictis de Contractibus *disp. 3. quæst. 7. puncto vlt. quæsit. 4. num. 10.* vbi hanc difficultatem in terminis sufficienter explicaui.

28 Decimo nonò sequitur bona patrimonij, ad quorum titulum quis ordinatus fuit, non posse alienari absque Episcopi licentia, donec Clericus, qui ad illorum titulum fuit promotus, adeptus fuerit beneficium Ecclesiasticum, vel aliunde habeat, ex quo viuere possit, quamuis huiusmodi bona ipso mortuo pristinam retineant libertatem. Ratio est, tum quia huiusmodi bona gaudent priuilegio bonorum Ecclesiasticorum, vt *d. 1. de censur. in particulari* probatum est, licet Mediolani oppositum vsu receptum sit, quoad immunitatem, & exemptionem huiusmodi bonorum; Tum quia sic habetur in Concilio Tridentino *sess. 21. cap. 2.* & ita tenet *Syluester verb. Clericus 4. quæst. 13. Vasquez loco citato n. 47. Nauarrus cap. 22. num. 18. Riccius decis. 86. Redoanus de rebus Eccles. non alienand. quæsit. 51. cap. 13.* & alij apud Belletum *1. parte §. de bonis Clericorum num. 16.* Probabilissimum tamen est hunc casum non reduci ad doctrinam generalem in præcedentibus traditam, sed niti peculiari dispositioni Tridentini,

consequenter alienantem huiusmodi bona, non ligari hac censura, quia extrauagans *Ambitiosæ*, expressè loquitur de bonis immobilibus, & pretiosis mobilibus Deo dicatis. An verò ligetur suspensione constabit ex infra dicendis.

29 Vigesimo ad promissionem alienationis non requiri consensum Summi Pontificis; nam promissio alienandi non est alienatio, sed est actus præuius ad alienationem. Ita *Riccius decis.65*. & alij DD. citati. Idem dicendum est de consentiente in alienationem. Ratio est, tum quia aliud est alienare, aliud alienanti, & vendenti consentire. Tum quia censura lata contra facientes non ligat consentientes, nisi exprimatur. Ita *Riccius ibidem*, & patet ex dictis de censuris *disp.1.quæst.1.puncto 6.*

30 Vigesimo primò, non posse seclusa in contrarium consuetudine, lampades argenteas, & his similia alienari, vt eorum pretium conuertatur in fabricam necessariam Ecclesiæ, vel in alium vsum. Ratio est, tum quia hæc sunt bona mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, & quibus Ecclesia ornatur, vt in dicta extrauag. dicitur. Tum quia sicut est prohibitus omnis contractus, per quem transfertur dominium directum, vel vtile, etiamsi fiat inter Ecclesias, vt supra dictum est *num.* 14. ita à fortiori videtur inualida alienatio dictorum bonorum mobilium, cum illorum dominium transferatur in extraneum. Ita sentire videtur *Redoanus quæst.13.num.8. Quaranta num.24.* & alij.

Contrarium defendit *Riccius in praxi decision. omissarum decis.7.* ductus hac ratione, quod ex huiusmodi alienatione mobilium pretiosorum, vt eorum pretium conuertatur in fabricam necessariam Ecclesiæ, nullum dominium transferatur in extraneam personam.

Sed quis non videt dominium rei venditæ transferri in emptorem?

31 Vigesimo secundò, non posse ad libitum Prælati, vel Episcopi absque consensu Sedis Apostolicæ alienari particulas Reliquiarum insignium, aut in muro clausarum. Ratio est, tum quia sicut non possunt res mobiles pretiosæ alienari, ita multo minus possunt Reliquiæ; cum sint res valdè pretiosæ, quæ, seruando seruari possunt; tum quia hic est stylus Curiæ Romanæ, teste *Riccio decis.63.num.6.* stylus autem Curiæ Romanæ facit legem, vt dictum est de dispensationibus.

Hoc tamen intelligendum puto, modò non adsit alicubi consuetudo in contrarium.

Hinc patet à fortiori non posse absque Apostolico consensu extrahi, & aliis tradi Reliquias, quæ traditæ sunt perpetuæ sepulturæ, vt inde nunquam extrahantur, *Armilla verb. Religio num.4. Syluester verb. Reliquia, & alij apud Riccium num.1.*

Probabile tamen videtur alienationem Reliquiarum pœna excommunicationis in hac extrauaganti non puniri, quia in hac extrauaganti sermo solum videtur esse de bonis temporalibus pretio æstimabilibus, quibus reguntur, & illustrantur Ecclesiæ, & loca pia, aut quibus ministri aluntur.

32 Vigesimo tertiò, non posse absque assensu Apostolico, rem pretiosam, quæ seruando seruari potest, alteri concedi ad beneplacitum, hæc enim est alienatio, cum per huiusmodi concessionem trásferatur ius in rem. Ita communiter DD. apud *Riccium decis.74. & 68.* Secus si concedatur solus vsus, siue rei commoditas ad breue tempus. Ita tamen vt nullum dominium vtile, vel directum transferatur in alterum, hæc enim non dicitur alienatio rerum Ecclesiæ, iuxta communem intelligendi modum; nec ob id Ecclesia graue damnum pati consueuit. Ita *Riccius loco citato*, & alij, quos retuli *illatione* [illegible] *num.9.* absolutè loquentes de concessione vsus rei, alioquin commodans alteri lampades, vel calices hac censura ligaretur.

33 Sed modo difficultas superest, vtrum Prælatus validè, & absque excommunicatione possit repudiare legatum relictum Ecclesiæ, aut repudiare hæreditatem, non seruata solemnitate requisita ad alienationem bonorum Ecclesiasticorum. Respondet Molina loco supra citato *num.11. Quaranta loco citato num. Lambertinus de iure patronatus lib.3.quæst.9.art.1.num.31. Corneus ex parte lib.3. consilio 11. num.2. Sopranus cap.4. num.3.* & alij, non posse legatum Ecclesiæ relictum repudiari absque dicta solemnitate. Ratio est, quia quamuis dominium rei legatæ non sit acquisitum Ecclesiæ ante acceptationem, nihilominus Ecclesiæ acquisitum est ius ad rem, quo Prælatus non potest priuare Ecclesiam, absque dicta solemnitate. Imò legata mortuo testatore, ipso iure fieri legatarij, licet ab ipso non apprehendantur, fusè probat *Gulielmus de Benedictis cap. Raynaldus, §. si absque liberis num.150.ex lege huiusmodi §.Stichum ff.de legat.1.leg.à Titio ff.de furt.* & ex aliis iuribus.

Sed mihi probabilior videtur opposita sententia, quam tenet *Sanchez de Matrimonio lib.6.disp.4. Panormitanus cap. Tua de his, quæ fiunt à Prælatis, Syluester verbo Alienatio quæsito 19. Armilla eodem verbo num.17.* & alij apud Quarantam *loco citato num.43.* & apud Riccium *decisione 96. & 99.* & apud Scortiam *in selectas constitut.epitome 1.theorem.2.* Ratio est, quia prædicta solemnitas requiritur solum in alienatione bonorum Ecclesiæ; Prælatus autem renuntiando legatum, nondum acceptatum, non dicitur alienare bona Ecclesiæ. *L. qui autem, ff. quæ in fraudem creditorum*, cum legatum nondum dicatur Ecclesiæ acquisitum, sed acquiratur per acceptationem. Idem à fortiori dicendum est in repudiatione hæreditatis, quam perspicuum est non transire ipso iure ad hæredem, sed præuia acceptatione propter pericula, quæ ab hærede incurruntur adeundo hæreditatem. Propterea dicitur, Prælatum posse nocere Ecclesiæ, quoad acquirenda, quamuis nocere non possit quoad acquisita, si loquamur de rebus immobilibus, aut mobilibus pretiosis, quæ seruando seruari possunt. Ita *Sanchez loco citato num.11. Rebellus lib.18. quæst.14. num.5. Quaranta loco citato num.43. & Riccius decis.135.num.5.* & alij.

Verum tamen est primò, Prælatum peccare contra iustitiam repudiando, & non acquirendo, cum ex officio teneatur consulere propriæ Ecclesiæ, nihilominus valide repudiat nondum acquisita, quia non dicitur alienare; inualidè verò alienat acquisita, non seruata prædicta solemnitate, vt ait Panormitanus loco citato, & alij communiter.

Secundò verum est, Ecclesiam posse vti priuilegio restitutionis in integrum, si ob dictam renunciationem læsa fuit, vt patet ex dictis de restitutione in integrum, modò res illa acquisita non fuerit alteri Ecclesiæ; tunc enim melior videtur conditio possidentis. Ita *Molina loco citato num.14. Vasquez loco citato num.39. Quaranta num.43. Riccius decis.22. Angelus verb. Donatio num.48. Sanchez loco citato num.15. Tabiena, & aly apud Beiam 1. parte casu 41.versiculo respondemus. Pater Sopranus cap.5. quæsito 9. num.15.*

34 Rogabis, vtrum valida sit cessio hæreditatis nondum aditæ facta à prælato sine debita solemnitate in fauorem alterius.

Respondeo negatiue, si fiat in fauorem extranei, ad quem hæreditas non perueniret, sed solum peruenit, eò quòd Ecclesia sua iura illi cedat. Ratio est, quia huiusmodi cessio non est pura repudiatio, nec fieri potest sine aditione hæreditatis. Prælatus autem repudiare non potest sine debita solemnitate hæreditatem iam aditam, quia hæc est alienatio. Ita *Rota apud Caputaquens. decis.359. parte 9. apud Puteum decis.519.lib.2. apud Quarantam loco citato num.23. & 43. & apud Patrem Sopranum loco citato quæsito 29. num.35.*

PVNCTVM

PVNCTVM III.

Quænam sit iusta, & sufficiens causa ad alienanda Ecclesiæ bona immobilia, vel etiam mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt.

1 *Propter quatuor causas alienatio bonorum Ecclesiasticorum licitè, & validè fieri potest.*
2 *Vtilitas quonam tempore attendenda sit.*
3 *Qualis vtilitas debeat esse in alienatione bonorum Ecclesiæ.*
4 *Partes Commissarij Apostolici in alienatione bonorum Ecclesiasticorum.*
5 *Alienatio facta à Prælato credente subesse legitimam causam, quæ tamen non sit legitima, an valida sit.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Quatuor causæ assignantur à Doctoribus (quos Molina, & alij ad duas reuocant, videlicet, ad vtilitatem, & pietatem) propter quas alienatio bonorum Ecclesiasticorum licitè, & validè fieri potest.

Prima est necessitas vrgens, vt quando Ecclesia grauatur debitis, quæ aliter solui nequeunt, quàm per alienationem dictorum bonorum, aut quando Ecclesia reparanda est, fundus instaurandus, vel domus suffulcienda, quæ alioquin laberetur. Imò dari posse talem necessitatem, vt licita sit alienatio, etiam sine solemnitate, ex Rebusso, & aliis testatur *Redoanus quæst.* 13. *Molina disput.* 648. *Quaranta verbo alienatio num.* 42. *& Pater Sopranus tract.* 44. *cap.* 5. *quæsito* 11. *num.* 11. De qua re alibi cum Suarez, & aliis locutus sum.

Obseruant tamen *Genuensis in praxi Neapolitana, loco citato num.* 4. *Riccius loco citato.* §. *causa num.* 3. *versi. ampliatur tertiò, & decis.* 103. *vers. alienari. Tabiena verb. alienatio num.* 4. bona Ecclesiæ alienari non posse, quando adsunt fructus pro satisfactione. Ratio est, quia beneficiarius, licet possit fructus sui beneficij recipere, sibique retinere; nihilominus tenetur ex fructibus beneficij prospicere, & prouidere, consequenter non potest bona Ecclesiæ alienare, quando potest ex fructibus prouidere, quia tunc non vrget necessitas alienandi bona Ecclesiæ, cum aliter ipsi consulere possit, nec dicitur adesse euidens Ecclesiæ vtilitas, sed potius damnum, vt sæpiùs in Rota definitum fuisse testantur *Genuensis in praxi Neapolitana, & Riccius* locis citatis.

Secunda causa est Pietas, vt quando opus est alienatione ad Religionem propagandam, vel ad sustentandos pauperes pressos valde graui necessitate, vel ad redimendos captiuos. Excipe tamen malefactores, quibus iustè pœna infligenda est. *Couar loco cit. num.* 9. *Redoanus quæst.* 11. *& seqq. Vasquez loco cit. dub.* 10. *num.* 37. & alij communiter. cum enim malefactores puniri expediat, pietas non cogit ad eos redimendos.

Tertia causa est vtilitas euidens, itaut ex alienatione conditio Ecclesiæ melior fiat, & ipsa locupletetur. Ob id vendi potest ager, vt alter melior ematur, & vendi potest calix, vt pretiosior ematur, *Quaranta loco citato num.* 12. *Vasquez de redditibus cap.* 2. §. *Azor lib.* 9. *cap.* 2. *quæsito* 8. *Riccius loco citato* §. 1. *causa num.* 4. *& decis.* 3. *&* 108. *& Genuensis in praxi Neapolitana loco citato num.* 21.

2 Si quæras quonam tempore attendenda sit vtilitas. Respondeo cum *Genuensi in praxi Neapolitana cap.* 89. *num.* 3. *Riccio* §. *causa num.* 2. *& decis.* 5. & aliis ferè communiter, vtilitatem euidentem attendendam esse tempore, quo perficitur contractus, alioquin contractus non diceretur celebratus cum euidenti vtilitate, sed cum spe vtilitatis.

Hoc tamen limitandum est, nisi contractus celebretur tempore pestis, famis, belli, vel similium; illud enim tempus non attenditur, quia licet calamitas tunc temporis vrgeat, tamen durare non consueuit, vel saltem non habet causam fixam, sed incertam; consequenter non satis constare potest de euidenti vtilitate. *Caualcan.* 1. *parte decis.* 45. *num.* 53. *& decis.* 46. *num.* 26. *Menoch. de arbitrar. lib.* 2. *casu* 172. quos citat, & sequitur *Pater Sopranus apud Filiucium tract.* 44. *cap.* 5. *quæsito* 8.

3 Rogabis primò, vtrum vtilitas, ob quam bona Ecclesiæ alienantur, debeat esse maior alia quacumque vtilitate, quæ haberi possit; seu an bona Ecclesiæ debeant dari plus offerenti. Respondeo bona Ecclesiæ cæteris paribus tradenda esse plus offerenti, quia consulendum est Ecclesiæ; si tamen tradantur minus offerenti, valida est alienatio, quoties huiusmodi alienatio vtilitatem Ecclesiæ affert, licet non tantam afferat quantam afferret, si bona tradita fuissent plus offerenti. Ratio est, quia adhuc subest causa alienationis, & Prælatus non præiudicat Ecclesiæ in acquisitis, sed in acquirendis. Ita *Quaranta verb. alienatio num.* 12. *Sopranus apud Filiucium tractatu* 44. *cap.* 5. *quæsito* 4. *num.* 4. & alij.

4 Rogabis secundò, vtrum Commissarius, cui committitur breue Apostolicum, teneatur super euidenti vtilitate, seu causa alienationis examinare testes, & alias legitimas probationes adhibere.

Respondeo affirmatiuè, iuxta probabiliorem sententiam, nam in breui iuxta præsentem stylum sic habetur, *si tibi legitimè constiterit.* Illud autem dicitur legitimè constare, quod scitur per testes, per causæ cognitionem, & per partis citationem. Ita Quaranta, Riccius, & Genuensis.

An autem Commissarius in hac re delinquens aliquam censuram incurrat constabit ex infra dicendis *puncto* 6.

5 Rogabis tertiò, vtrum valida sit alienatio bonorum Ecclesiæ facta à Prælato, qui credebat subesse legitimam causam, sed reuera non erat legitima.

Respondeo, validam esse si Prælatus credebat causam esse legitimam; quamuis postea comperiat non fuisse legitimam. Ita *Glossa cap. ad nostram de rebus Ecclesiæ non alienandis, Vasquez loco citato num.* 39. *& alij apud Couarr.* 2. *var. cap.* 17. *num.* 20. *apud Molinam d.* 468. *num.* 14. *apud Riccium loco citato decis.* 15. Ratio est, quia Ecclesia non præsumitur velle alienationem inualidam esse ob causam non legitimam, quæ legitima putabatur, comperto tamen errore, priuilegium restitutionis in integrum Ecclesiæ competit, vt alibi probaui.

Addo in dubio, an alienatio facta sit ex legitima causa, præsumi factam ex legitima causa, & in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, quoties commissarius, seu deputatus, consensum præstitit; commissarius enim non præsumitur deliquisse, consequenter Ecclesiæ tunc incumbit onus probandi se læsam fuisse, si priuilegio restitutionis in integrum vti velit. *Mascardus de probat. conclus.* 488. *&* 1612. *Redoanus quæst.* 78. *Pater Sopranus cap.* 5. *quæst.* 9. *Menochius lib.* 2. *præsump.* 75. *num.* 15. *Rota* 1. *parte diuers. decis.* 716.

PVNCTVM IV.

Quænam solemnitas requiratur ad validam alienationem bonorum immobilium Ecclesiæ, vel etiam mobilium pretiosorum, quæ seruando seruari possunt: & vtrum contractus aliter celebratus validus sit.

1 *Solemnitates requisita ad alienationem bonorum mensæ Episc. aut Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ.*
2 *Qualis consensus præstandus sit à Canonicis, num in communi, an singulariter.*
3 *Prælatus an possit res modicas alienare absque consensu, & tractatu Capitulari.*

4 *Ad dictam alienationem requiritur consensus Superioris.*
5 *Alienantes ante consensum Superioris, dicendo, saluo Superioris assensu, an excusentur à culpa, & pœna.*
6 *In alienatione bonorum Ecclesiæ Cathedralis, iure antiquo requiritur facultas Sedis Apostolicæ, vt sit licita; etiamsi Episcopus in consecratione iuret se id non facturum inconsulto Pontifice.*
7 *Consensus Summi Pontificis, licèt suppleat solemnitates iure antiquo requisitas, non tamen supplet causam, nisi exprimat.*
8 *Consensus Summi Pontificis in alienatione bonorum Ecclesiasticorum an censeatur intercessisse ex lapsu triginta, vel quadraginta annorum.*
9 *Ad validam alienationem bonorum Ecclesiæ carentis Collegio, requiritur consensus rectoris Ecclesiæ cum consensu Episcopi; imò etiam cum assensu Summi Pontificis post extrauagantem*, Ambitiosæ.
10 *Nomine Collegij intelligitur non solum Communitas Canonicorum, sed etiam beneficiariorum illius Ecclesiæ.*
11 *Res legata alicui Ecclesiæ, cum conditione vt alienari possit, num reuera alienari possit sine prædicta solemnitate.*
12 *Res legata cum conditione, vt nullo in casu alienari possit, quit nihilominus alienari ex iusta causa cum debita solemnitate.*
13 *Vtrum incurratur pœna caducitatis adiectæ rei, quæ donata fuit Ecclesiæ cum hac conditione, vt non alienetur, alioquin ad donatoris hæredem deuoluatur.*
14 *Contractus alienationis bonorum Ecclesiæ sine debita solemnitate inualidus est in foro externo, & interno; etiam si celebratus sit in fauorem Ecclesiæ.*
15 *Res accepta sine dicta solemnitate restituenda est loco pio, ad quem ante alienationem pertinebat.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD validam alienationem bonorum mensæ Episcopalis, aut Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ immobilium, aut etiam mobilium pretiosorum, quæ seruando seruari possunt, præter iustam causam iure antiquo, *cap. sine exceptione* 11. *quæst.* 2. *& cap. de his, quæ fiunt à Prælato*, requiruntur sequentes solemnitates.

Primò requiritur vnus saltem tractatus, id est discussio, quæ fit allatis rationibus, pro, & contra, vtrum expediat huiusmodi bona alienare. Ad tractatum autem cõuocandi sunt illi, quorum interest, vt Canonici in Ecclesia Capitulari, Monachi de Conuentu in Monasterio *cap. sine exceptione* 12. *quæst.* 2. *cap. tua de his, quæ fiunt à Prælato cap. vt super de rebus Eccles. non alienandis.*

Quod sufficiat vnus tractatus, patet ex Clementina prima *de reb. Ecclesiæ non alienand.* vbi fit mentio tractatus in singulari. Ita *Couar.* 1. *variar. cap.* 17. *num.* 1. *Vasquez loco citato de redditibus dub.* 12. *Syluester verb. alienatio quæsito* 4. *Riccius decis.* 51 *Molina.* & alij locis citatis.

Secundo, post tractatum requiritur consensus expressus maioris partis Capituli, eorum scilicet, qui sunt præsentes, nam in *cap.* 1. *de his, quæ fiunt à Prælat.* habetur verbum, *collaudatio*, quod importat consensum expressum, vt bene aduertit Molina *loco citato num.* 6. cum Panormitano. Non requiri autem consensum absentium, patet ex *cap.* 1. *de his, quæ fiunt a Prælat. & cap. sine exceptione* 12. *quæst.* 2.

2 Sed modo difficultas est, vtrum consensus præstandus sit in communi à Canonicis, vel sufficiat si præstetur singulariter.

Respondeo sufficere singulariter præstari, modò præcesserit tractatus; adhuc enim dicitur adesse consensus capituli, quamuis singulariter præstetur, vt ex Glossa notat *Syluester verbo alienatio n.* 5. *ad finem. Vasquez loco citato dub.* 12. *num.* 41. Contra Hostiensem, & alios apud Syluestrum, quorum opinio valde probabilis est, quia consensus extra capitulum, potius dicitur consensus singulorum, quam Capituli.

3 Rursus difficultas est, vtrum Episcopus, aut inferior Prælatus nequeat res modicas, & paruæ vtilitatis alienare absque consensu, vel tractatu Capituli.

Respondeo Episcopum, aut alium Prælatum inferiorem posse res modicas, & paruæ vtilitatis alienare absque consensu, vel tractatu Capituli; consequenter alienando non affici excommunicatione, *cap. Terrulas* 12. *quæst.* 2. Imò Episcopus non est periurus alienando prædicta sine consensu, vel tractatu; nam res paruæ non cẽsentur comprehendi in iuramento, quod Episcopus emittit in sui consecratione, vt patet à simili ex dictis de iuramento. Idem tradunt *Redoanus quæst.* 13. *Quaranta loc. citato, Pater Sopranus cap.* 3. *quæst.* 5. *& cap.* 4. *quæst.* 3. & alij.

Ad cognoscendum autem quænam res sit modica, standum est iudicio prudentis, attenta qualitate loci, temporum, &c. vt bene aduertit *Redoanus quæst.* 10. *Quaranta loco citato num.* 41. *Genuensis in praxi Neapolitana cap.* 60. *num.* 3. Regulariter autem loquendo terrula, quæ vix ascendit ad valorem decem aureorum, censetur res modica, vt aduertit Genuensis in eadem praxi.

Tertiò requiritur subscriptio in casibus, in quibus ius subscriptionem præscribit, videlicet in donatione, venditione, & permutatione.

Obseruant tamen *Armilla verb. alienatio num.* 6. *Lessius lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 10. *Molina loco citato num.* 7. *Quaranta*, & alij in prædictis casibus, sufficere subscriptionem Notarij, vbi talis extiterit consuetudo; nam consuetudo potest legem inducere, & abrogare.

Quartò requiritur consensus superioris.

4 Ex quo patet non sufficere consensum illius rectoris, qui rem immediate alienat; sed requiri consensum illius Superioris. Quamobrem si Parochus alienat, adesse debet consensus Episcopi; ipse enim est Superior respectu Clericorum, & Monasteriorum non exemptorum: Si verò Episcopus alienat, interuenire debet consensus Primatis. In Religionibus verò, si Superior localis alienat, adesse debet consensus Prouincialis; si Prouincialis alienat, adesse debet consensus Generalis. Et hoc militat etiam in Monasterio exempto: nam si Monasterium exemptum alienat, requiritur tractatus, & consensus Capituli, iuxta decreta Monasterij cum consensu superioris, qui pleno iure est superior. Vide *Nauarr. consil.* 8. *de alienatione Quarantam verbo alienatio num.* 5. *Ludouicum Molinam tract. de iust. disp.* 468. *concl.* 3. *&* 4. *Vasquez de reddit. cap.* 2. *§.* 2. *dub.* 12. *Patrem Sopranum apud Filiucium tract.* 44. *cap.* 5. *quæsito* 6. *num.* 12. *&* 13.

5 Rogabis vtrum alienantes ante consensum Superioris, dicendo, *saluo Superioris assensu*, excusentur à culpa, & pœna.

Respondeo negatiuè, tum quia protestatio est contraria facto. tum quia assensus Superioris debet præcedere contractum, nam quando aliquid pertinet ad formam actus, debet ipsum actum præcedere, iuxta communiorem sententiam Panormitani in *cap. nulli de rebus Ecclesiæ non alienand. Genuensis in praxi Neapolitana cap.* 44. vbi refert decisionem Clementis VIII. (quamuis præfatus Genuensis in prædicta praxi sibi contrarius videatur in *cap.* 88. *num.* 4.) & aliorum apud *Riccium decis.* 24. contra ipsummet Riccium *decis.* 56. & apud *Sopranum cap.* 5. *quæsito* 9. *num.* 9. & apud *Quarantam loco citato num.* 8. *&* 9. vbi postea *num.* 10. ostendit rationem, & modum quo possit contractus alienationis celebrari sub hac forma, *saluo Summi Pontificis assensu.*

Obiicies, factum tempore inhabili, sed relatum in tẽpus habile, validum est, saltem pro tempore habili *L. in tempus ff. de hæredum institutione.* ergo contractus alienationis bonorum Ecclesiæ, factus sub hac forma *saluo Summi Pontificis assensu*, videtur validus, quia refertur ad tempus habile, in quo fuerit obtentus Summi Pontificis assensus.

Respondeo

Respondeo factum tempore inhabili, sed relatum in tempus habile, validum esse, nisi irritetur; in hoc autem casu alienatio facta ante consensum Summi Pontificis irritatur; nam consensus Summi Pontificis requiritur tamquam forma ad validam alienationem; secus dicendum est de tractatu alienationis faciendæ, si Papa consenserit; hic enim non est alienatio.

6 Quintò in alienatione bonorum Ecclesiæ Cathedralis, iure antiquo requiritur facultas, seu consensus Sedis Apostolicæ, non vt alienatio sit valida, sed vt sit licita, etiamsi Episcopus, dum consecratur iuret se non alienaturum bona Ecclesiæ, neque impigneraturum, neque de nouo daturum in feudum, vel emphyteusim, inconsulto summo Pontifice; Episcopus enim periurus est alienando bona suæ Ecclesiæ inconsulto Summo Pontifice; tamen alienatio iure antiquo valida est, si hæc conditio solum desit, nullo enim iure irritatur; & aliud est, aliquid esse illicitum, aliud esse inualidum, vt patet in priuato, qui iurauit non vendere domum suam, quam si postea vendat, validè vendit, sed illicitè, vt constat ex dictis de voto, & de iuramento in secundo decalogi præcepto. Ita *Panormitanus cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælatis. Molina loco citato num. 8. & 16. Riccius decis. 11. & 49. Pater Sopranus cap. 1. quæst. 10.* Idem dic de Abbatibus, à Papa creatis, à quibus idem iuramentum emittitur, de non alienandis bonis sui Monasterij, vt constabit ex dicendis punct. 5. quæsit. 2.

Dixi *iure antiquo*, quia iure nouo per extrauagantē, *Ambitiosæ* Pauli II. requiritur etiam consensus Summi Pontificis, non solum in rebus Ecclesiæ Cathedralis (sicut etiam iure antiquo requirebatur ad licitam huiusmodi bonorum alienationem) verum etiam in aliis bonis Ecclesiasticis, vbi illa extrauagans recepta est quoad hanc partem. Ita *Leo in thesauro fori cap. 15. num. 7. Quaranta num. 5.* & alij communiter contra Redoanum *quæst. 36. & 42.* Sufficere tamen potest licentia, & consensus Summi Pontificis sine alia solemnitate; tum quia solemnitas requiritur ex iure Canonico, in quo Summus Pontifex dispensare potest: tum quia bona Ecclesiæ subsunt arbitrio Sedis Apostolicæ, *Ruinus consil. 157. Riccius consil. 142. Pater Sopranus cap. 5. quæsito 4.* & alij.

7 Obserua tamen consensum Summi Pontificis, licet suppleat solemnitates iure antiquo requisitas, non tamen supplere causam, nisi exprimat. Ratio est quia Papa semper consensum præstat sub hac conditione, *si in euidentem*, vel si hanc conditionem non exprimit, tacitè subintelligitur. *Rota 2. parte diuers. decis. num. 178. num. 2. Redoanus quæst. 22. num. 75. Quaranta num. 7. Pater Sopranus apud Filiucium tract. 44. cap. 5. quæsito 11.*

Ex quo sequitur huiusmodi alienationem impugnari posse, nisi constet celebratam fuisse cum euidenti Ecclesiæ vtilitate, vt bene docet Quaranta loco citato cum Menochio, & aliis.

8 An vero consensus Summi Pontificis in alienatione bonorum Ecclesiasticorum præsumatur intercessisse ex lapsu triginta, vel quadraginta annorum.

Respondetur affirmatiuè cum Felino, & aliis apud praxim Neapolitanam *cap. 88.* apud Riccium *decis. 34. & 35.* apud Mascardum *de probationibus conclus. 416. num. 1.* & ita vsu receptum videtur in Rota Romana contra *Baldum L. 2. C. de legatis hæredum, Menoch. lib. 3. præsumpt. 132. num. 70. & 71. Quarantam loco citato num. 46. Redoanum q. 48. num. 16.* & alios.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 AD validam alienationem bonorum Ecclesiæ non Cathedralis, nec Collegiatæ, id est carentis Collegio, requiritur consensus Rectoris Ecclesiæ cum consensu Episcopi. Imò etiam cum assensu Summi Pontificis, post extrauagantem, *Ambitiosæ*.

Quod si Ecclesia, cuius bona alienanda sunt, careat Rectore, constituendus est defensor Ecclesiæ, & audiendus est. Propterea Episcopus non potest vendere res inferioris Ecclesiæ, non audito illius Rectore, vel defensore constituto, vt ostendit *Panormit. & cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælatis num. 5. & cap. Placuit 12. quæst. 2. Molina disp. 468. num. 13. Riccius decis. 6.* & alij.

10 Nomine Collegij hoc in loco intelligitur non solum Communitas Canonicorum, verum etiam Communitas aliorum beneficiariorum illius Ecclesiæ, cuius bona alienanda sunt, vt bene aduertit Molina loco citato *n. 13. ad finem*, & alij.

Addo cum prædictis DD. præter consensum Episcopi, requiri etiam tractatum, & consensum Capituli Ecclesiæ Cathedralis; quando Episcopus est principalis auctor alienationis bonorum alicuius Ecclesiæ sæcularis, non Cathedralis, *cap. 1. de rebus Eccles. non alienand.* vbi hoc sancitum est, ne Episcopus, quando est auctor alienationis, facilè possit alienare bona Ecclesiæ.

11 Sed modo difficultas est, primò, vtrum res immobilis, vel mobilis pretiosa donata, aut testamento, vel legato relicta loco pio capaci, sub conditione, vt possit alienari absque prædicta solemnitate, possit reuera alienari non seruata prædicta solemnitate.

Respondeo negatiuè. Ratio est, tum quia huiusmodi conditio habetur pro non apposita, cum sit contra iura, quæ præscribunt res pij loci sine solemnitate non alienari. Tum quia, sicut relictum Ecclesiæ incapaci hoc pacto, vt non possit alienari, potest adhuc sine solemnitate alienari, cum Ecclesiæ non sit acquisitum (licet alienandum sit, & in vtilitatē Ecclesiæ legatariæ conuertendum meliori modo, quo potest) iuxta *Rebuffum compend. de alienatione num. 23. Francum de rebus Eccles. non alienand. in 6. vers. 12. limit. Quarantam numero 41. Patrem Sopranum num. 32.* & alios. Ita ex opposito relictum Ecclesiæ cum hac conditione, vt possit sine solemnitate alienari, non potest alienari sine solemnitate, cum Ecclesiæ acquisitum sit. Ita *Couarr. capitul. tua. numero 6. de testament. Armilla verb. alienat. 19.* & alij apud Quarantam *loco citato, num. 31. & 32.* & apud Riccium *decis. 77.* & apud Patrem Sopranum *tract. 44. cap. 4. quæst. 23. num. 20.*

12 Secunda difficultas est, vtrum res Ecclesiæ relicta hoc pacto, vt nullo in casu alienari queat, possit nihilominus alienari ex iusta causa & seruata debita solēnitate.

Respondent Syluester, Azor. Sopranus, & alij locis proximè citandis alienari posse, quia ea conditio tamquam turpis pro non adiecta censetur. Ego verò censeo alienari non posse, vt constabit ex solutione difficultatis proximè sequentis, nisi accedat consensus Summi Pontificis, qui circa voluntatem donatoris, vel testatoris dispensare potest, licet cum magna difficultate in his rebus dispenset. Propterea quando alienatur aliquid, quod relictum fuerat alicui pio loco hoc pacto, vt non alienetur, facienda est mentio etiam pacti in obtinendo assensu Apostolico. Ratio est, quia omissio eius, quod si fuisset expressum, non fuisset concessum, vitiat rescriptum, iuxta tradita de dispensationibus in tractatu de legibus; Summus autem Pontifex cognito hoc pacto non concessisset rescriptum, aut saltem non sine magna difficultate *cap. Super literis extra de rescriptis.* Ita *Riccius decis. 45.* vbi plures alios refert, & nos retulimus de dispensationibus cum Sanchez, Suarez, Salas; & aliis.

13 Tertia difficultas est, vtrum incurratur pœna caducitatis adiecta rei, quæ donata fuit Ecclesiæ cum hac conditione, vt non alienetur, alioquin ad donatoris hæredem deuoluatur.

Respondeo, pœnam caducitatis incurri, quoties alienatur absque iusta causa, & sine debita solemnitate, ac consensu Sedis Apostolicæ. Ratio est, quia quilibet est rei suæ moderator, & arbiter *L. in re mandata, C. mandati,* ergo sicut donator potuit rem suam libere donare; ita

etiam donare potuit cum tali onere. Ita *Syluester verbo alienatio quæsito* 28. *Nauar. consil.* 8. *Azor. lib.* 9. *cap.* 2. *quæsito* 9. *Pater Sopranus apud Filiucium tract.* 44. *c.* 4. *quæsito* 25. *num.* 31.

TERTIA PROPOSITIO.

11 Contractus alienationis bonorum Ecclesiæ celebratus sine præscripta solemnitate, inualidus est, non solum in foro externo, verum etiam in foro conscientiæ, non solum si celebratus sit in fauorem recipientis, verum etiam si celebratus sit in fauorem, & vtilitatem Ecclesiæ alienantis. Ratio est, quia sine forma substantiali nihil subsistit in rerum natura; prædicta autem solemnitas, à iure præscripta est tamquam forma substantialis contractus. Ita Sarmientus, Pinellus, & alij apud Vasquez *loco supra citato dub.* 14. *num.* 49. apud Riccium *loco citato decis.* 7. & 33. apud Molinam *loco citato disput.* 468. & apud Suarez *lib.* 5. *de legibus capitulo* 24. *num.* 9. apud Farinacium *in decis.* 205. & 206. apud Sopranum *cap.* 5. *num.* 8. & *cap.* 6. *num.* 9. Contra *Quarantam loco citato num.* 34. & 50. *Rodriquez. quæst. regul. quæst.* 27. *art.* 9. *Syluestrum, verbo alienatio num.* 13. vbi refert *Panormit. in cap. quia plerique de immunitate Ecclesiæ, Nauarrum Comment. de alienatione num.* 17. *Angelum eodem verbo nu.* 14. *Filiucium tract.* 14. *cap.* 7. *quæst.* 6. *ad finem*, & alios apud Mascardum *concl.* 75. existimantes validum esse in foro conscientiæ, quando contractus celebratus fuit in fauorem Ecclesiæ; consequenter contrahentem non posse ad suum libitum recedere à contractu alienationis celebrato cum Ecclesia absque consensu Sedis Apostolicæ, vt multis decis. & DD. comprobat *Genuensis in praxi Neapolitana cap.* 88. *num.* 2. Quia ius Ecclesiæ acquisitum videtur in sententia prædictorum Doctorum.

Existimo tamen nullitatem contractus in foro externo allegari non posse ab ipsa Ecclesia, cum ipsa consenserit, & rem vtiliter gesserit, vt suppono, & hoc pacto contractus dici potest claudicare in fauorem Ecclesiæ; quæ alterum allegantem nullitatem contractus cogere potest ad rescindendum contractum; ipsa verò cogi non potest, sed ad summum supplere tenebitur solemnitatem prætermissam. Ita Molina, Pater Sopranus, & alij DD. citati.

Obiicies contra tertiam propositionem. Quod fauore alicuius introductum est, non debet in ipsius damnum retorqueri; cum ergo prædicta solemnitas fuerit introducta ad præcauendum damnum Ecclesiæ, & locorum piorum; sequitur contractum absque prædicta solemnitate celebratum in vtilitatem Ecclesiæ, vel loci pij validum esse.

Respondeo, quod fauore alicuius introductum est, non debere in ipsius damnum retorqueri, modò non desit substantialis solemnitas. Ita Mantica loco citato, & alij.

Hinc sequitur primò, beneficiarium, qui rem Ecclesiæ immobilem, vel pretiosam vendit in vtilitatem Ecclesiæ, inconsulto Papa, peccare mortaliter, & affici pœnis Ecclesiasticis; quia inualidè contrahit, & facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, vt suppono, quidquid in contrarium dicere videatur *Quaranta num.* 50. & alij; quos sequitur *Filiucius tract.* 14. *cap.* 7. *quæsito* 6. *num.* 119.

Hoc tamen intelligitur iuxta limitationem sæpius allatam, modò extrauagans Pauli II. quæ incipit, *Ambitiosæ*, fuerit recepta in loco, in quo beneficiarius venditionis contractum celebrat.

15 Secundò sequitur, rem acceptam sine prædicta solemnitate, restituendam esse loco pio, ad quem ante alienationem pertinebat. Ratio est, tum quia sic decernitur in extrauaganti, *Ambitiosæ* Pauli II. Tum quia nullo iusto titulo retineri potest, cum alienatio inualida celebrata fuerit.

Addo restituendos etiam esse fructus, vt ex *L. iubemus, & Authentica Qui res. C. de sacrosanctis Ecclesiis*, ostēdit *Molina disput.* 468. *Riccius loco citato decis.* 79. & *Couar.* 1. *variar. cap.* 3. Ratio est, quia res domino fructificat. Ergo fructus restituendi sunt pio loco, ad quem rei dominium spectat; nisi fortè res, vel fructus, retineantur in compensationem pretij, quatenus Ecclesia facta fuit locupletior ex pretio. Secus si facta non fuit locupletior, tunc enim deficit iustus titulus retinendi, vt in simili docui de restitut. in integrum.

Rursus addo faciendam esse damnorum restitutionem ab emptore, si mala fide emit; censetur enim iniusta causa illorum. Ita *Riccius decis.* 17. 18. & 10. *Syluester loco citato num.* 14. vbi plures alios refert *Angelus eodem verbo num.* 14. *Molina loco citato num.* 15. vbi refert *Panormitanum in cap. quis, Lessium lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 10. *num.* 66. *Rodriquez loco citato articulo* 10. vbi citat *Rebuffum*, & *artic.* 11. vbi refert Felinum, & alij apud *Quarantam verb. alienatio ad finem*, contra ipsum Quarantam ex parte, Sarmientum & alios.

Tertiò sequitur beneficiarium, qui arbores sine debita facultate abscindit, debere illarum pretium conuertere in vtilitatem Ecclesiæ; nam huiusmodi arbores non enumerantur inter fructus beneficij, vt suppono; sed sunt bona Ecclesiæ, quorum dominium beneficiarius non habet. Et hoc valet siue dicamus incisionem arborum vocari posse alienationem, vt patet ex illationibus, & corollariis supra relatis, *punct.* 2. *num.* 7. & 8. siue non, vt constat ex ratione proximè allata.

PVNCTVM V.

Quænam personæ subiiciantur censuræ, & aliis pœnis, alienando bona Ecclesiastica absque iusta causa, & debita solemnitate.

1. *Omnes & singuli Ecclesiastici sæculares & regulares, res Ecclesiæ male alienantes excommunicationem incurrunt. Episcopi, & Abbates interdicto, vel suspensione puniuntur.*
2. *Vtrum excusetur ab hac censura, qui alienauit bona Ecclesiæ, sed pœnitentia ductus alienationem reuocauit ante realem, & pacificam traditionem.*
3. *Alienans, vel malè recipiens bona Ecclesiæ, quibus aliis pœnis & censuris subiiciatur.*
4. *Interpretatio extrauagantis*, Ambitiosæ.
5. *Cardinales sintne subditi legibus de non alienandis bonis Ecclesiasticis.*
6. *Cardinales tenentur vinculo iuramenti de non consentiendo alienationi bonorum Sedis Apostolicæ.*
7. *Iuramentum emissum ab Abbatibus & Episcopis, an obliget ad petendum consensum Sedis Apostolicæ, vbi Paulina non est recepta.*
8. *Summus Pontifex alienans bona Ecclesiastica an ligetur pœnis, & censuris.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Omnes, & singuli Ecclesiastici, tam sæculares, quàm regulares, qui bona Ecclesiastica male alienare præsumunt, excommunicationem incurrunt (modò non sint Episcopi, vel Abbates, isti enim interdicto ab ingressu Ecclesiæ, aut etiam suspensione puniuntur, vt initio innui, & clarius constabit ex infra dicendis suis locis.)

Hæc propositio patet ex verbis extrauagantis, ibi, *si quis contra huius nostræ prohibitionis seriem, &c.* eadem excommunicatio extenditur ad recipientem; nam in textu dicitur, *tam qui alienat, quam is, qui alienatas res, & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat.* Limitanda tamen, & restringenda est hæc propositio primò

primò cum Zabarella *Clement.* 1. *de rebus Eccles. non alienand. quæst.* 21. *numero* 28. Felino, & aliis, quos sequitur *Pater Sopranus* præceptor meus eruditissimus apud Filiucium *tract.* 44. *cap.* 6. *quæsito* 4. *numero* 4. modo qui aliquid alienat, destruit, vel demolitur, administrationem habeat; nam in extrauaganti, *Ambitiosæ*, sermo est de Prælatis beneficiariis, & aliis administrationem habentibus. Idem patet ex *Clementina* 1. *de rebus Eccles. non alienand.* Propterea Religiosus subditus, aut alius quicunque, qui nullo iure administrationem habens arbores incidit, domos demolitur, aut aliquid Ecclesiæ destruit, vel in alios distrahit, & alienat, aut fundos immutat, non ligatur ista excommunicatione, seu pœnis extrauagantis. An autem alio titulo ligetur excommunicatione, patebit ex dicendis quæsito 1.

Limitatur secundò; modò alienans scienter alienet, nam in textu dicitur, *quicquam alienare præsumpserit*; præsumptio autem supponit dolum, & scientiam, vt sæpiùs in præcedentibus dixi.

Ex quo sequitur alienantem ex ignorantia iuris, vel facti ab hac censura excusari, modò ignorantia non sit coniuncta cum ingenti temeritate; hæc enim æquiparatur scientiæ, vt alibi sæpiùs dictum est. Ita *Nauar. Consil.* 19. *de reb. Eccles. non alienand. Quaranta num.* 9. *&* 50. *Pater Sopranus tract.* 44. *c.* 6. *q.* 4. *nu.* 5.

Limitatur tertiò, modò secuta sit alienatio. Ratio est, quia pœna imposita facienti, non incurritur ob criminis attentionem, vt docui de censuris in genere; & constat ex dictis in tract. de censuris.

Ex quo sequitur hanc censuram non incurri ob tractatum, cogitationem, vel attentationem alienationis.

Nonnullas alias limitationes addidi in primo punct. quas hic opus non est repetere.

2 Sed modo dubium est, vtrum qui bona Ecclesiæ alienauit absque debita solemnitate, sed pœnitentia, aut alio titulo ductus, alienationem reuocauit ante realem, & pacificam traditionem, ab hac censura excusetur. Respondendum mihi probabiliter videtur non excusari. Ratio est, tum quia adhuc dicitur alienasse sine debita solemnitate; nam contractus alienationis, locationis, conductionis, & similium mutuo contrahentium consensu perficitur, & potest quis dominium, vel ius in rem aliquam acquirere etiam ante pacificam possessionem; ergo excommunicatio incurritur, antequam res alienata realiter, & pacificè tradatur; tum quia ante pacificam rei traditionem censetur completus, & consummatus effectus sub censura prohibitus vt suppono, censura autem incurritur completo effectu sub censura prohibito.

Contraria tamen opinio probabilis est, quam sequitur *Couarr.* 2. *var. cap.* 16. *numero* 7. *Iason in leg. fin. numero* 131. *C. de iure emphyt. Nauar. consil.* 18. *de reb. Eccles. alien. Quaranta loco citato num.* 50. *Filiucius tract.* 14. *num.* 119. *& Sopranus apud Filiucium tractat.* 44. *capitulo* 6. *quæsito* 5.

Obiicies primò in *cap. si quis Presbyterorum de reb. Eccles. non alien.* decernitur, vt Clericus subscribens alienationi bonorum Ecclesiasticorum excommunicetur, nisi alienans & accipiens celeri restitutione sibi prospexerint. Is autem dicitur celeri restitutione prospicere, qui restituit, antequam Ecclesia ex tali alienatione lædatur, iuxta *Gloss. ibidem in verb. celeri.* Ergo à fortiori excommunicationem euadit is, qui alienationem reuocat, antequam alter possessionem pacificam obtineat. Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia in nostro casu incurritur excommunicatio ipso facto per alienationem, & locationem, quę mutuo consensu celebratur. In casu autem *cap. si quis* citato, non imponitur excommunicatio ipso facto, sed comminatoriè, & sub conditione si restitutio celeriter non fiat; à diuersis autem, & disparatis non valet illatio *L. Papinianus exuli. ff. de minor.*

Obiicies secundò, pœna, seu censura imposita contra facientem aliquid, non incurritur effectu nondum secuto. Ergo censura imposita alienanti non incurritur nondum secuto effectu, nempe reali, & pacifica traditione.

Respondeo effectum alienationis, seu alienationem censeri completam, peracto instrumento, seu contractu, licet emptor nondum pacificè possideat.

3 Quæres primò, vtrum malè alienans, vel recipiens bona Ecclesiastica, aliis censuris vel pœnis subiiciatur. Respondeo primò cum nonnullis DD. apud Leonem *in thesauro fori Ecclesiastici parte* 1. *cap.* 15. *num.* 53. tam recipientem, quam alienantem, aut alienationi consentientem (si consentiens sit Clericus) affici excommunicatione Papæ reseruata in Tridentino *sess.* 22. *cap.* 11. hæc enim non est vera alienatio, sed potius vsurpatio in Concilio prohibita. Hæc opinio, per se loquendo, & præcisa bona fide, mihi non displicet, quamuis contrarium sentiat Pater Ioannes Hieronymus Sopranus, Præceptor meus apud Filiucium 3. *par. tract.* 44. *cap.* 6. *quæsito* 3. *numero* 3. Vide dicenda de censuris in particulari, *quæst.* 3. *punct.* 41. *& quæst.* 5. *punct.* 5. Respondeo secundo alienantem bona Ecclesiastica absque iusta causa, & non seruata debita solemnitate, priuari ipso facto beneficiis absque alia declaratione; sic enim expressè statuitur in extrauag. *Ambitiosæ,* sæpius citata.

4 Verum circa illam extrauagantem aduertendum est cum *Vasquez loco citato dub.* 7. *num.* 32. *Suarez, Nauarro, Sayro, Lessio,* & aliis locis citatis, eam paucis in locis receptam esse, non solum quoad priuationem beneficij, vt ostendi in tractatu de legibus cum Claue Regia, Suarez, Molina, Henriquez, & aliis, quibus adde *Quarantam numero* 4. *Sanchez in opere morali lib.* 2. *capitulo* 22. *numer.* 2. *& Riccium decis.* 139. cum Surdo, Thesauro, & aliis, verum etiam quoad censuras. Propterea inspicienda, & attendenda est locorum consuetudo, illique standum est in hac re, nam fieri potest, vt prædicta extrauagans sit recepta quoad vnam partem, non verò quoad aliam: quoad obligationem, non verò quoad pœnas; quoad nullitatem locationis, vel alienationis factæ sine solemnitate, non verò quoad pœnas. Mediolani tamen videtur recepta, non solum quoad obligationem, verum etiam quoad pœnam excommunicationis. Quoad pœnam verò priuationis beneficij, ante Iudicis sententiam credo non esse receptam, vt dictum est de legibus.

Neque obstat vsus, & praxis sacræ pœnitentiariæ, in qua delinquentes absoluuntur, & ad beneficia rehabilitantur. Respondetur enim id fieri ad pacandas conscientias, & quia supponit præfatam extrauagantem receptam fuisse.

Addo præfatam extrauagantem non videri receptam quoad assensum Apostolicum in alienatione quorumlibet bonorum Ecclesiasticorum; nam bona aliqua Ecclesiastica vendi consueuerunt de licentia Episcopi, non petito Summi Pontificis assensu.

6 Quæres secundò, vtrum Cardinales subiiciantur legibus, & pœnis contra alienantes bona Ecclesiastica impositis.

Respondeo affirmatiuè, iuxta communiorem, & probabiliorem sententiam. Ratio est. Tum quia hæc est praxis Romanæ Curiæ. Tum quia subiiciuntur legibus fauorabilibus. Ergo etiam odiosis, cum par ratio videatur. Tum quia, etiamsi admitterem Cardinales non comprehendi legibus pœnalibus, nisi exprimantur, nihilominus comprehenduntur saltem legibus, quæ ad publicam Ecclesiæ vtilitatem pertinent, vel in quibus agitur de iustitia colenda, vel fraude vitanda, ex Caputaquens. & aliis proximè citandis. Ob id regulis Cancellariæ, in quibus de fraude vitanda agitur, comprehendi Cardinales testatur *Cassadorus in regul. Cancell. quæst.* 38. *Sarniens. decis.* 64. *in addit. ad reg. Cancell. Caputaquens. decis.* 211. *lib.* 1. *Flamin. Paris. lib.* 12. *quæst.* 4. *num.* 8. & alij, quos referam de censuris

furis in particulari. *quæst.* 3. *puncto* 31. *num.* 16. vbi alias rationes ad hoc idem probandum adducam, & argumenta in contrarium diluam.

Et hoc à fortiori verum est, si loquamur de alienatione bonorum Sedis Apostolicæ; vt constabit ex dicendis *quæst.* 3. *puncto* 4. iuxta Constitutiones Pij V. Innocentij VIII. Clementis VIII. & Vrbani VIII.

6 Addo Cardinales teneri vinculo iuramenti ad non alienandum, vel consentiendum alienationi bonorum Sedis Apostolicæ: de hac enim re speciale iuramentum emittunt Eodem iuramenti onere tenentur Episcopi, Abbates, & Commendatarij ad non alienanda bona suarum Ecclesiarum: solent enim de hac re iuramentum emittere, vt patet ex Pontificali. Imò si illud non emittant, nihilominus in foro externo præsumuntur illud emisisse, quia quæ fieri solent, & debent, facta esse præsumuntur *L. vltima C. de fideiussoribus.* Ita *Nauar. de reb. Eccles. non alienand. numero* 12. *Azor. libro* 9. *capitulo* 1. *quæsito* 9. & alij.

Addunt Sopranus apud Filiucium *tract.* 44. *cap.* 3. §. 4. *quæsito* 2. *Nauar.* & alij, Cardinales, quibus post Cardinalatum Episcopatus confertur, teneri vinculo iuramenti ad bona Episcopatus non alienanda, etiamsi iuramentum non emiserint; tenentur enim ratione status, quia vt Episcopi, & Abbates sunt, debent illud ex iure emittere, & quæ de iure veniunt, semper facta supponuntur.

Sed hoc in foro conscientiæ mihi non arridet, quia obligatio iuramenti est personalis, quam quisque contrahit adducendo Deum in testem; hic autem non adduxit Deum in testem, vt suppono, ergo non tenetur vinculo iuramenti.

Existimo tamen Cardinalem huiusmodi bona alienantem, pœnam interdicti ab ingressu Ecclesiæ incurrere, vt in tract. censurarum punct. 4. explicabo.

An verò Episcopus alienans res modici momenti ligetur censura, & reus sit violationis iuramenti, explicatum est supra *punct.* 4. *num.* 3. non ligari, nec reum esse violationis iuramenti.

7 An autem iuramentum, quod Episcopi, vel Abbates emittunt, obliget etiam ad petendum Sedis Apostolicæ consensum, vbi Paulina non est vsu recepta.

Respondetur affirmatiuè, si verborum formam spectemus; si verò vsum, & praxim inspiciamus, iuxta quam iuramentum intelligi solet, non plus obligat, quàm Paulina, vt patet ex dictis de iuramento *puncto* 16. cum Vasquez, Medina, Sanchez, & aliis. Idémque in terminis tradit *Pater Sopranus apud Filiucium tract.* 44. *cap.* 1. *quæsito* 12. *num.* 16. *cum Azorio lib.* 9. *cap.* 1. *quæsito* 9. & 12. & *Conarr.* 2. *var. cap.* 16.

8 Quæres tertiò, vtrum Summus Pontifex alienans bona Ecclesiastica ligetur his pœnis, & censuris. Respondeo negatiuè, vt patet ex regulis generalibus traditis de censuris in genere. Ratio est, tum quia par in parem non habet imperium. Tum quia legislator non tenetur suis legibus quoad vim coactiuam.

7 Sed modo dubium est primò, vtrum Summus Pontifex peccet contra iuramentum, alienando bona Sedis Apostolicæ. Secundò, an præciso iuramento, peccet alienando bona Ecclesiastica.

§. I. Incidens.

Vtrum Summus Pontifex peccet contra iuramentum alienando bona Ecclesiastica.

1 *Summus Pontifex peccat contra iuramentum alienando seu infeudando, Castra, Ciuitates, dominia Sedis Apostolicæ, nisi iuramenti vinculum sibi prius relaxet.*

2 *Potest Summus Pontifex in iuramenti vinculo sibi dispensare.*

3 *Hoc intellige, si habeat iustam causam dispensandi.*

VNICA CONCLVSIO.

1 Summus Pontifex peccat contra iuramentum alienando, seu infeudando Castra, Ciuitates, Dominia Cameræ, & Sedis Apostolicæ, nisi iuramenti vinculum sibi prius relaxet. Ratio est, tum quia Cardinalis, dum ad Cardinalatus apicem promouetur, iurat se non alienaturum, aut consensurum in alienationem huiusmodi bonorum. Vinculum autem iuramenti non cessat assecutione Pontificiæ dignitatis, cum obligatio personalis personam ipsam sequatur. Tum quia Papa adepto Pontificatu, nouum iuramentum de hac eadem re emittit, quod se emissurum iurauerat, dum ad Cardinalatum promotus fuerat. Perspicuum autem est Summum Pontificem obligari posse vinculo iuramenti, quia huiusmodi obligatio est iuris naturalis, & diuini, cui Summus Pontifex subiicitur. Ita *Franciscus Leo in Thesauro for.* 1. *parte cap.* 15. *numero* 11. & *seq. Pater Sopranus apud Filiucium tract.* 44. *cap.* 3. §. 3. *quæst.* 1. *num.* 74.

An autem alienatio facta contra iuramenti obligationem valida sit, constat ex supra dictis *punct.* 2.

2 Dixi, *nisi iuramenti vinculum sibi prius relaxet*, vt innuerem Summum Pontificem posse in iuramenti vinculo secum dispensare, vel saltem facultatem alteri secum dispensandi concedere, quia ipse non est deterioris conditionis cæteris; sicut ergo cum cæteris dispensare potest, ita etiam secum, vt docui de legibus *disp.* 4. *quæst.* 2. *puncto* 7. §. 4. *num.* 31. cum Sanchez, Henriquez, & aliis quibus adde Abbatem *de constitut. cap.* 1. *numero* 2. Felinum *ibidem numero* 33. & Patrem Sopranum apud Filiucium *tract.* 44. *cap.* 3. §. 3. *quæsito* 2. *num.* 75.

3 Hoc tamen intelligitur, modò iustam habeat causam dispensandi; nullus enim in lege superioris, seu in iure naturali, vel diuino dispensare potest absque iusta, & rationabili causa, alioquin dispensatio irrita est, vt probaui de legibus *disput.* 1. *quæst.* 5. *puncto* 3. *numero* 14. *cum Syluestro, Caietano, Soto, Nauar. Valentia, Toleto, Sanchez,* & aliis, & *disp.* 4. *quæsit.* 2. *puncto* 7. §. 4. *quæsito* 9. *nu.* 24. Potestas enim collata fuit Pontifici ad ædificationem, non ad destructionem.

§. II.

An Summus Pontifex, præciso iuramento, peccet alienando bona Sedis Apostolicæ, aut alia bona Ecclesiastica.

1 *Summus Pontifex alienando bona Ecclesiæ cum damno Ecclesiæ, sine iusta causa, peccat contra iustitiam.*

2 *Summus Pontifex est Dominus bonorum Ecclesiasticorum.*

3 *Variæ Doctorum sententiæ circa dominium Pontificis quoad bona Ecclesiastica.*

4 *Probabile est alienationem bonorum Ecclesiæ factam à Summo Pontifice sine causa validam esse.*

5 *At tenetur ad restitutionem damni illati per dictam alienationem.*

6 *Donatio seu alienatio gratuita facta à Papa de bonis Ecclesiæ valida est, sed iniusta.*

7 *Papa alienans res Ecclesiæ alienatione compensatiua, non peccat regulariter contra iustitiam.*

8 *Differentia Papæ, & fideicommissarij.*

9 *Papa peccat contra iustitiam alienans bona vnius Ecclesiæ in aliam sine causa.*

10 *Alienatio gratuita bonorum Ecclesiæ facta à Papa in laicos sine iusta causa, iniusta est.*

11 *Accipiens hæc bona potest excusari à restitutione propter bonam fidem.*

12 *Papa spolians innocentem beneficio, illud alteri conferendo, etiamsi spoliatum alia ratione compenset, peccat contra iustitiam.*

13 *Causam*

13 *Causa iusta ob quam Summus Pontifex validè, & licitè res Ecclesiæ alienare potest.*
14 *Vtrum in alienatione facta à Summo Pontifice sit semper præsumenda iusta causa.*
15 *Vtrum validæ sint reuocationes bonorum iam alienatorum factæ à Pontifice alienante, vel ab eius successore.*
16 *Accipiens aliquid à Summo Pontifice in damnum Ecclesiarum, an teneatur illud restituere, si alienatio reuocetur.*

PRIMA CONCLVSIO.

1 SVmmus Pontifex alienans bona Ecclesiastica cum damno Ecclesiarum peccat contra iustitiam, nisi alienet ex iusta causa. Ratio est, tum quia Summus Pontifex non est dominus bonorum Ecclesiasticorum, sed administrator. Tum quia qui aliquid accepit, præuio pacto expresso, vel tacito, peccat contra iustitiam illud insumendo ad vsum contrarium voluntati tradentis; sed Summus Pontifex alienans bona Ecclesiastica cum damno Ecclesiarum, vel sine iusta causa, insumit illa ad vsum contrarium voluntati tradentis; nam bona Ecclesiastica tradita sunt ad hunc vsum, vt beneficia instituantur, Ecclesiæ ornentur, ædificentur, reficiantur, &c. Ergo Summus Pontifex peccat contra iustitiam alienando bona Ecclesiastica cum damno Ecclesiarum, vel absque iusta causa. Tum quia obligatio ex officio est obligatio ex iustitia, non verò ex charitate; cum obligatio charitatis consurgat ex coniunctione naturali inter eos, qui mutuam charitatis obligationem habent; sed Summus Pontifex tenetur ex officio non alienare bona Ecclesiæ; nam ratione officij & gradus, quem sustinet, tenetur erga duplex personarum genus. Primò erga tradentem tenetur bona insumere iuxta ipsius voluntatem, & institutionem; bona enim in vnum vsum pium applicata, in alium transferri non possunt, *L. si pius ad clamandum*, *§. sin autem*, *C. de Episcop. & Cler.* Nec vnum altare discooperiendum est, vt alterum tegatur. Secundò erga eos, in quorum vtilitatem tradita sunt, tenetur bona impendere in ipsorum commodum, & vtilitatem. Ergo Summus Pontifex facit contra obligationem iustitiæ, alienando bona Ecclesiastica cum damno Ecclesiarum, vel absque iusta causa, vt bene argumentatur *Pater Sopranus apud Filiucium tract.* 44. *cap.* 3. *quæsito* 3.

2 Obiicies, Summus Pontifex est dominus bonorum Ecclesiasticorum; ergo potest illa pro suo libito, & arbitrio distrahere, & alienare. Hæc consequentia patet, quia dominium, est facultas vtendi re in omnes vsus lege non prohibitos, vt colligitur ex *L. in re mandata. C. mandati, & L. sed & si §. consuluit ff. de petit. heredit.* Antecedens autem non solum sustinetur à *Flaminio Parisio lib.* 2. *de resignat. quæst.* 4. *num.* 34. *Redoano de spoliis quæst.* 1. *numero* 21. *Gonzalez ad regulam* 8. *in proœmio §.* 1. *nu.* 33. *Archidiacono*, & aliis, quos citat, & sequitur *Pater Ioan. Hieronymus Sopranus in appendice ad Filiucium in tract.* 44. *de alienat. rerum Ecclesiast. cap.* 3. *num.* 3. *&* 10. Verum etiam probatur. Primò quia nullus in terris maiorem facultatem habet circa bona Ecclesiastica, quàm habeat Summus Pontifex; ergò, vel nullus est dominus huiusmodi bonorum, vel certè Summus Pontifex. Secundò, quia ille dominium alicuius rei habet, qui de ea disponere potest. Summus autem Pontifex potestatem habet disponendi de rebus Ecclesiarum *Clement.* 1. *vt lite pendente*, *cap. cuncta per mundum* 9. *quæst.* 3. Tertiò quia licet Deus sit vniuersalis omnium bonorum Dominus, iuxta illud, *Domini est terra, & plenitudo eius*, *Rex Regum, & Dominus dominantium*, nihilominus præter Dominum vniuersalem assignandus est particularis, cum quo agi, transigi, & contrahi possit; talis autem non est Deus, sed Summus Pontifex, vel alius ab eo deputatus. Ergo.

Neque obstat res sacras sub nullius potestate existere. *L.* 1. *ff. de rerum diuis.* dici enim potest, res sacras, vt sic, seu formaliter sumptas, sub nullius potestate existere, materialiter verò consideratas, sub alicuius potestate esse debere.

Rursus non obstat bona Ecclesiastica vocari bona Dei & Christi, *cap. cum secundum de præbend. cap. qui Christi. cap. Qui abstulerit* 12. *quæst.* 2. & eum, qui aliquid Ecclesiæ offert, dici offerre Deo, *cap. Nulli liceat* 12. *quæst.* 2. Dici enim potest huiusmodi bona esse Dei, vel quia ipse est Dominus vniuersalis, vel quia ipsius intuitu traduntur. Non tamen hinc sequitur, quin assignandus sit alius Dominus ciuilis, & particularis, alioquin licitum cuique esset huiusmodi bona vsurpare; nam quæ sub nullius Domini particularis potestate existunt, fiunt primi occupantis.

Neque valet dicere illorum occupationem prohiberi à Deo, & Christo, & à Summo Pontifice. Dici enim potest à Deo, & Christo prohiberi, quatenus sunt res sacræ; à Summo Pontifice verò prohibentur etiam quatenus sunt res materiales; & hinc colligitur Summum Pontificem esse dominum huiusmodi bonorum, nam si ius habet prohibendi occupationem huiusmodi bonorum, signum est huiusmodi bona esse ipsi subiecta.

3 Respondeo ad obiectionem principalem, varias esse DD. sententias circa dominium bonorum Ecclesiasticorum, quas hic breuiter innuam, licet quid ego sentiam sufficienter explicauerim *disp.* 1. *de censuris in particulari quæst.* 19. *punct.* 2. *num.* 5.

Prima sententia est asserentium vnumquemque beneficiarium esse dominum bonorum sui beneficij, cum onere tamen, & obligatione non alienandi, & illa transmittendi successoribus absque detrimento, & deterioratione. Tum quia bona alicuius Episcopatus dicuntur de patrimonio talis Episcopatus *capit. iudicatum* 89. *distinct.* Tum quia nulla sufficiens ratio assignari potest, cur beneficiarius non sit dominus sui beneficij. Ita *Sarmient. de reddit.* 4. *parte cap. vltim. num.* 1. *Vasquez in opusc. de reddit. Eccl. c.* 2. *§.* 1. *dub.* 1.

Secunda sententia sustinet dominium bonorum Ecclesiasticorum residere penes cœtum Ecclesiasticorum cuiuslibet Ecclesiæ, ad quam illa bona pertinent, exemp. grat. bona Ecclesiæ Mediolanen. sub dominio cleri, & Capituli Mediolanen. & sic de cæteris. Ratio est, tum quia huiusmodi bona appellantur dos, & patrimonium talis Ecclesiæ. Tum quia dicuntur esse sub dominio Ecclesiæ *capitulo* 1. *de testament. in fine.* Tum quia empta nomine Ecclesiæ acquiruntur Ecclesiæ; ergo signum est ipsam fieri dominam. Ita *Molina tract.* 2. *disput.* 29. *concl.* 2. *Lessius lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 7. & alij.

Tertia sententia est dominium bonorum Ecclesiasticorum residere penes Congregationem fidelium. Ita *Innocent. cap. Cum super elect. de causa possess. & propriet.*

Quarta sententia est dominium bonorum Ecclesiasticorum residere penes Summum Pontificem, vt patet ex rationibus, & auctoribus in Obiectione allatis.

Quinta est dominium bonorum Ecclesiasticorum pertinere ad Deum, non solum vt est vniuersalis dominus, verum etiam vt particularis, quatenus ipsi peculiariter offeruntur, & dicantur, vt sufficienter probaui *disp.* 1. *de censuris in particulari quæst.* 19. *puncto* 2. *num.* 5. & ex rationibus ibi allatis sufficienter colligitur solutio ad rationes aliarum sententiarum.

Quamobrem ad obiectionem num. 2. allatam respondeo Summum Pontificem non esse dominum absolutum, sed administratorem bonorum Ecclesiasticorum, non quidem per modum tutoris, aut procuratoris, sed per modum Vicarij, qui Deum repræsentat, eiusque vices gerit, & res administrat cum plenitudine potestatis, vnde etiam Deus repræsentatiuè vocatur *cap. Satis* 96. *distinct. & Clement.* 1. vt lite pendente.

SECVNDA

SECVNDA CONCLVSIO.

4 PRobabile est, alienationem bonorum Ecclesiasticorum sine causa factam à Summo Pontifice, validam esse. Ratio est, tum quia etiamsi admittam, Summum Pontificem non esse Dominum bonorum Ecclesiasticorum, nihilominus negari non debet, quin sit Vicarius Dei & administrator cum plenitudine potestatis; administrator autem, & qui Dei vices perfectè gerit, alienare potest (ex quo patet differentia inter absolutum administratorem, & illum; qui per modum tutoris, & procuratoris constituitur) Tum quia ad hoc faciunt rationes allatæ in præcedenti obiectione *num.* 2. ad probandum dominium bonorum Ecclesiasticorum Summo Pontifici competere. Tum quia si alienatio huiusmodi bonorum inualida est, vel id prouenit ex defectu potestatis, vel ex defectu voluntatis; sed neutrum dici potest, cum Summus Pontifex alienare velit, vt suppono, & potestatem alienandi habeat, cum plenam in beneficialibus, & bonis Ecclesiarum potestatem habeat, *Clement.* 1. *vt lite pendente*, *& cap.* 2. *de concess. præbend.* Ita *Felinus*, *& Decius in cap. Quæ in Ecclesiarum num* 32. *de constitut. Bartholom. Socinus tom.* 1. *consil.* 13. *Marianus Socinus consil.* 140. *Parisius tom.* 4. *consil.* 3. *num.* 81. *Alexander Corneus*, & alij, quos citat, & sequitur *Pater Sopranus apud Filiucium tract.* 44. *cap.* 3. *quæsito* 17. *num.* 55.

Obserua tamen primò Summum Pontificem peccare prædicta bona alienando sine iusta causa cum damno Ecclesiæ, vt in prima conclusione probatum est *numero* 1.

5 Obserua secundò, Summum Pontificem prædicta bona alienantem sine iusta causa teneri ad restitutionem damni illati, quia ex violatione iustitiæ cum damno alterius consurgit obligatio restituendi.

Ex dictis in his duabus conclusionibus colligi potest solutio multorum casuum.

6 Primò colligitur donationem, seu alienationem gratuitam bonorum Ecclesiæ immobilium factam à Papa sine iusta causa, validam esse, sed iniustam, vt probatum est *num.* 1. *&* 4.

6 Si verò ex iusta causa fiat, non solum validam esse, verum etiam licitam, quia nulli fit iniuria, cum rationabilis voluntas eius, qui bona Ecclesiæ reliquit, adesse censeatur, dum enim bona impenduntur iuxta rationabilem eius voluntatem, qui ea tradidit; nulla ei fit iniuria. *Instit. de obligat. quæ ex delict. nasc.* §. *furtum. &* §. *Placuit.*

7 Secundò Summum Pontificem alienantem bona Ecclesiastica alienatione compensatiuã, idest recipiendo rem æqualem rei alienatæ, regulariter loquendo, non peccare contra iustitiam; quia ex iustitia solum tenetur Ecclesiæ damnum non inferre, seu rem administratam non deteriorem facere sine graui causa.

8 Obiicies, Pontifex non est melioris conditionis, & iuris fideicommissario; fideicommissarius autem non potest bona fideicommissi alienare alienatione tam compensatiua, qua æquale recipitur, quàm priuatiua, qua nihil loco rei alienatæ recipitur.

Respondeo, fideicommissarium alium esse, qui fideicommissum accepit solum æstimatum in valore tot aureorum, ex quo tot nummi percipiuntur, alium esse qui fideicommissum accepit consistens in certa bonorum specie. Fideicommissarius hoc secundo modo, nulla ratione potest bona fideicommissi alienare; potest verò fideicommissarius primo modo, cuiusmodi censetur Summus Pontifex.

Dixi in secunda illatione *numero* 7. *regulariter loquendo* vt indicarem aliquando fieri posse, vt Summus Pontifex peccet contra iustitiam alienando compensatiuè bona Ecclesiæ, quando scilicet huiusmodi bona tradita sunt Ecclesiæ cum expresso pacto, vt semper in specie retinerentur, nec in laicos, vel Ecclesias alienarentur; pactum enim ex iustitia seruandum est; alienatio tamen valida est, (licet iniusta) nec obligationem restituendi inducit; cum damnum illatum non sit Ecclesiæ, vt suppono, restitutionis autem obligatio consurgit ex damno alteri iniustè illato.

9 Tertiò colligitur Summum Pontificem peccare contra iustitiam, dum bona vni Ecclesiæ tradita, in alteram absque iusta causa alienat. Ratio est, tum quia qui alterum iure suo priuat, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem. Idem valet dum tradita ad vnum vsum pium, in alium sine iusta causa conuertit. Tum quia iniustitia committitur, dum res impenditur contra voluntatem tradentis. Tum quia sic colligitur ex *L. Si quis, ad declarandum* §. *sin autem, C. de Episcop. & Cler.*

Præfata tamen alienatio valida est. Tum quia Summus Pontifex est administrator cum plenitudine potestatis. Tum quia qui potest maius, potest etiam minus; sed Summus Pontifex potest beneficia dismembrare, diuidere, & supprimere; ergo potest etiam alteri Ecclesiæ tradere, quod est minus, etiamsi testator prohibuerit alienari, seu conuenerit, vt non alienarentur. Tum quia prohibitio testatoris non plus potest, quàm prohibitio legis, prohibitio autem legis humanæ non irritat alienationem Summi Pontificis, cum ipse legi humanæ subiectus non sit ex vi coactiua; prohibitio vero legis naturalis, vel diuinæ, non irritat actionem Summi Pontificis, sed illicitam reddit. Tum quia Summus Pontifex non potest sibi legem imponere, vt id quod potest facere, si postea agat, illud inualidè agat. Ergo multo minus potest priuatus hanc legem ei imponere. Ita *Nauar. de spoliis num.* 8. *Marianus Socinus consil.* 108. & alij communiter.

10 Quartò colligitur alienationem gratuitam bonorum Ecclesiasticorum, in laicos à Summo Pontifice factam absque iusta causa, iniustam esse; consequenter inducere obligationem compensandi damnum Ecclesiæ illatum.

11 Probabile tamen est huiusmodi alienationem gratuitam, & multo magis onerosam, validam esse, vt probatum est *numero* 4. consequenter qui accipit, efficitur dominus. Imò accipiens excusari probabiliter potest ab obligatione restituendi, si bona fide accipiat nesciens Summum Pontificem iniustè alienare, aut si credat Summum Pontificem iustam alienandi causam habere, sicut regulariter loquendo præsumere debet, nisi oppositum ei certo constet, cum in facto Principis delictum non præsumatur, aut nisi sciat Summum Pontificem effici impotentem ad compensandum damnum Ecclesiæ illatum. Ratio cur accipiens à Summo Pontifice excusetur ab obligatione restituendi in præfatis casibus est, quia obligatio restituendi, vel oritur ex iniustâ acceptione, vel ex re accepta, vel ex contractu; sed hic non tenetur ex iniusta acceptione, cum bona fide acceperit ab eo, qui potestatem alienandi habebat, sicut non tenetur ad restitutionem, qui aliquid accepit à debitore in damnum creditorum, nesciens debitorem, ob id reddi impotentem ad soluendum creditoribus, neque tenetur ratione rei acceptæ, cum ipse sit illius rei dominus; neque tenetur ratione contractus, cum ex contractu non obligauerit se ad rem illam restituendam. Ita *Marianus Socinus conf.* 140. *Pater Sopranus loco citato quæsito* 20. & alij contra Nauarrum loco citato.

12 Quintò colligitur Summum Pontificem peccare contra iustitiam spoliando beneficiarium innocentem, & inuitum beneficio, illudque alteri conferendo, etiam si alia ratione compenset. Ratio est, tum quia nullus priuari debet iure suo, nisi voluntariè consentiat; beneficiarius autem ius acquisiuit per collationem beneficij. Tum quia inter collatorem, & beneficiarium intercedit mutuus contractus; contractus autem rescindi non potest, altero dissentiente.

Contrarium

Contrarium docet *Pater Sopranus tractat.* 44. *capit.*3. *quæsito* 13. asserens Papam licitè posse beneficiatium sine ipsius beneficiatij culpa bonis beneficialibus priuare, modo ipsum seruet indemnem, & de æquiualenti prouideat.

Obiicies, beneficiarius liberalitate Summi Pontificis beneficium obtinuit. ergo videtur irrationabiliter inuitus: ergo Summus Pontifex non peccat.

Respondeo negando consequentiam. Tum quia aliqua, dum fiunt dicuntur esse voluntatis, post factum verò sunt necessitatis. Tum quia sequeretur donatarium semper priuari posse à donatore re donata, tradita re æquali.

Existimo tamen Summum Pontificem, dum beneficiarium inuitum sine ipsius culpa beneficio priuat, validè priuare, vt patet ex dictis *numer.*4. consequenter collationem alteri factam validam esse, nullumque ius in beneficio apud priorem beneficiarium remanere. Ratio est, tum quia omnia beneficia dicuntur Papæ manualia. Tum, quia Papa est administrator bonorum Ecclesiasticorum cum plena potestate.

Sed modo duo mihi dubia suboriuntur. Primum, quænam censeatur iusta, & sufficiens causa, ob quam Summus Pontifex bona Ecclesiæ alienare possit. Secundum, vtrum reuocationes huiusmodi alienationum validæ sint.

13 Quæres igitur primò, quænam causa iusta, & sufficiens censeatur, vt Papa non solum validè, verum etiam licitè bona Ecclesiæ alienare possit.

Respondeo tunc causam sufficientem esse, quando Dominus, qui ea tradidit, non est rationabiliter inuitus, seu quoties præsumitur talem casum excepisse; tūc enim ipsi non fit iniuria; cum nihil contra rationabilem ipsius voluntatem fiat. Propterea communis necessitas, vel publica vtilitas sufficiens causa censetur, quia hic casus censetur exceptus. Vide Patrem Sopranum *tractat.*44.*cap.*3. *quæsito* 7.

14 Rogabis vtrum in alienatione à Summo Pontifice facta semper præsumenda sit iusta causa.

Respondeo in foro conscientiæ præsumendam esse iustam causam, nisi oppositum constet; Nam vbi non est probabilis occasio delicti, omnia in meliorem partem accipienda sunt, & in dubio nullus præsumitur malus, sed verax, & bonus. Ita sentire videtur *Sotus* 7. *de iust. quæst.*4. *art.*3. *ad secundum. Sanchez de Matrimonio lib.* 8. *disp.*17. *nu.* 17. *& Suarez de censuris disp.*41. *sect.*3.

Dixi *in foro conscientiæ*, nam pro foro externo, vel etiam conscientiæ hac distinctione vti possumus, vel Papa alienat motu proprio, & ex certa scientia, vel sine motu proprio, seu ad instantiam partis, seu cum expressione causæ.

Si alienat motu proprio, & ex certa scientia, præsumitur alienare ex iusta causa, etiamsi alienatio gratuita sit, & fiat in consanguineos. Ratio est, quia in facto Principis non præsumitur delictum, nec præsumitur agere, quod iure prohibetur; & hoc præsertim militat in Summo Pontifice, cujus acta nulli terreno Iudici subiiciuntur, & cui nullus dicere potest, cur ita facis? *cap. nemo* 9. *q.* 3. *& cap. Pastoralis de offic. deleg.* Ex quo fit, vt cum Summus Pontifex bona Ecclesiastica titulo gratuito licitè alienare nequeat sine iusta causa, præsumatur ex iusta causa alienasse, dum motu proprio, & ex certa scientia alienauit, etiamsi forte in consanguineos alienauerit; cum enim iusta causa subesse possit alienandi in cōsanguineos. *cap. Non satis* 86. *dist.* Cumque Summus Pontifex motu proprio alienans præsumatur ex iusta causa alienare, præsumendus etiam est alienare ex iusta causa, dum in consanguineos alienat. Ita *Redoanus de spoliis quæst.* 3. §.1. *num.* 10. *Pater Sopranus apud Filiucium tractat.*44.*cap.*3. *quæsito* 8. *numero* 30. & alij, qui hanc doctrinam ampliant, etiamsi hoc fiat in præiudicium tertij. Sed oppositum mihi probabilius videtur, quoties Summus Pontifex hoc non exprimit, vel quoties non constat Summo Pontifici notum fuisse id fieri in detrimentum tertij. vt docui de legibus *disput.*1.*quæst.*2.*punct.*4.*numer.* 21. cum Sanchez, Suarez, & aliis; nam Summus Pontifex non præsumitur velle iuri alterius derogare, nisi hoc exprimat, etiam in concessione, cum clausula, *motu proprio*, quilibet enim præsumitur indignus omni læsione nisi probetur. Et hæc de prima parte distinctionis.

Si verò alienat ad instantiam alterius, alienatio non semper præsumitur facta ex iusta causa. Ratio est, tum quia in rescriptis ponitur, vel intelligitur clausula, *si preces veritati nitantur.* Tum quia fieri potest, vt impetrans deceperit Summum Pontificem; cum enim pro se postulet, errare posse præsumitur *L. rescripta, C. de prec. imperator. offerend.*

Hinc patet, quandonam excusari possint, qui bona à Pontifice acceperunt titulo gratuito, & lucratiuo, nam si acceperunt à Papa motu proprio, & ex certa scientia tradente, excusantur à peccato, & ab obligatione restituendi, quia bona fide acceperunt ab eo, qui præsumitur tradidisse ex iusta causa præsente, vel futura, seu in spe, cuiusmodi sunt futura merita.

Obserua tamen eum, qui aliquid ob futura merita accepit, teneri ad præstandum id; propter quod illud accepit, nam modus, sub quo dispositio celebrata fuit, obligationem ex iustitia inducit ob modum seruandum; quāuis eo non seruato, dispositio non corruat, nec irrita reddatur, vt probaui de cōtractibus, & de matrimonio. Modus autem, quem Summus Pontifex tacitè apposuisse præsumitur in donatione ob causam futuram facta, hic censetur, vt Ecclesia defendatur, pauperum necessitates subleuentur, Templa reparentur, & similia, quæ quisque facile coniicere poterit ex circumstantiis, quibus sibi persuadere potest Summum Pontificem adductum esse ad donandum. Ita *Marianus Socinus tom.* 2. *consilio* 140. *Pater Sopranus tractat.* 44. *capit.* 3. *quæsito* 21. *ad finem*, & alij.

15 Quæres secundò, vtrum sicut validæ sunt alienationes bonorum immobilium Ecclesiasticorum factæ à Summo Pontifice, ita etiam validæ sint reuocationes huiusmodi alienationum factæ ab eodem Summo Pontifice alienatore, vel ab alio antecessore.

Respondeo affirmatiuè, quia Summus Pontifex non est minoris potestatis Principe sæculari, qui est Summo Pontifice inferior, & ipsi subditus; sed Princeps sæcularis potest contractus factos, vel faciendos irritare, vt omnibus notum est, & experientia docet, patétque ex dictis de contractibus; ergo etiam Summus Pontifex potest alienationes irritare. Imò tenetur eas irritare, si aduertat factas fuisse in detrimentum Ecclesiæ, cui alia ratione satisfieri nequeat, quàm alienationes irritando. Sicut enim qui aliquid in præiudicium tertij facit, curare tenetur, vt damnum illatum tertio resarciatur, & si opus fuerit implorare debet officium Iudicis, & iudex ex officio agere debet, vt satisfactio parti læsæ præstetur, & indemnis seruetur. ita etiam Pontifex idem ex officio præstare tenetur, si damnum Ecclesiæ alia ratione reparare nequeat, vt bene argumentatur *Pater Sopranus loco citato num.* 74. & patet ex iis, quæ tradidi de contractibus, de restitutione in integrum & alibi.

Obiicies primò, quilibet tenetur iure naturali contractui stare. ergo à fortiori tenetur Princeps, vel Summus Pontifex. ergo non potest alienationem rescindere, & reuocare.

Respondeo quēlibet teneri iure naturæ stare cōtractui, nisi iusta subsit causa resiliendi, seu reuocandi contractū, vt patet ex dictis de contractibus, & de sponsalibus.

Obiicies secundò, par in parem non habet potestatem. Ergo Pontifex non potest alienationem antecessoris reuocare.

Respondeo negando consequentiam, quia reuocando alienationem non exercet actionem in Pontificem, sed in materiam sibi subiectam, vt patet à simili ex traditis de Sacramentis, dum loquerer de pœnitentia ab vno Confessario imposita, quam diximus ab alio Confessario inferiori commutari posse iuxta Vasquez & alios.

16 Rogabis, vtrum qui aliquid à Summo Pontifice in damnum Ecclesiarum accepit, teneatur rem acceptam restituere, si à Pontifice interpelletur, vel alienatio reuocetur, & irritetur.

Respondeo teneri ad restituendum rem acceptam, vel saltem id, in quo factus est locupletior. Ratio est, tum quia reuocata alienatione cessat titulus, ob quem res accepta fuerat, & accipiens constituitur in mala fide. Tum quia sicut accipiens aliquid bona fide, & titulo gratuito à debitore, quem ignorabat impotentem fieri ad satisfaciendum creditoribus, tenetur ad restituendum id, in quo factus est locupletior, si intra annum à die scientiæ repetatur à crediroribus, vt probaui de Cõtractibus *disput. 1. quæst. 8. puncto 2. num. 27. ex L. ignoti C. de reuocandis iis, quæ in fraudem creditorum, & L. 1. ff eodem.* ergo à fortiori, qui aliquid accepit in damnum Ecclesiarum, tenetur ad restitutionem, si à Papa petatur. Papa enim minorem potestatem non habet Principe sæculari, sed quod ipsi placet, vim legis obtinet, *L. quod Principi ff. de leg.*

PVNCTVM VI.

Quam censuram incurrat delegatus à Sede Apostolica, dum facultatem alienandi concedit cum detrimento Ecclesiæ.

1 *Expenditur Bulla Pauli II. quæ incipit*, Cum omnibus iudiciis.
2 *Materia censuræ huius Bullæ, est consensus alienationi bonorum Ecclesiæ in grauamen eiusdem.*
3 *Et auctoritatem ad huiusmodi alienationem interponere.*
4 *Omnes Commissarij, vel Delegati à sede Apostolica ad examinandas causas alienationis, sunt subiectum istius censuræ.*
5 *Commissarij, vel Delegati, vtrum excommunicationem contrahant statim post decretum, etiamsi alienatio nondum secuta sit.*

1 IN Bulla secunda Pauli II. quæ incipit, *Cum omnibus iudiciis*, præcipitur Iudicibus, seu Commissariis deputatis ad examinandas causas à supplicantibus expressas, vt examinent causas, propter quas Summus Pontifex adductus est ad concedendam in suis litteris facultatem alienandi. Quod si consensum, vel auctoritatem præstiterint alienandi bona Ecclesiastica in detrimentum Ecclesiæ, subiiciuntur excommunicationi, modò sint inferiores Episcopis; Episcopi verò, aut superiores Episcopis, incurrunt suspensionem per annum ab executione officij, quamquam ista excommunicatio, & suspensio non est reseruata Summo Pontifici.

Contra verò procurantes dolosè vel scienter huiusmodi alienationem, aut decretum alienationis, lata est excommunicatio Summo Pontifici reseruata.

Ex quo patet duplicem, seu triplicem censuram hac de causa impositam fuisse, de quibus hic agendum est, assignando materiam & subiectum.

2 Materia primæ censuræ est duplex actio facta in damnum Ecclesiæ. Prima actio est consentire alienationi bonorum Ecclesiæ in grauamen Ecclesiæ.

Hinc sequitur consentientem alienationi, quæ non vergit in detrimentum, vel grauamen Ecclesiæ, sed est æqualis conditionis, non affici excommunicatione, etiamsi fortè faciat contra concessionem Pontificiam factam sub conditione euidentis vtilitatis. Ita *Suarez disp. 22. sect. 6. num. 4. Alterius tom. 2. disp. 16. c. 2. col. 4.*

3 Secunda actio est auctoritatem, aut decretum ad huiusmodi alienationem interponere. Cum enim bona Ecclesiæ alienari non debeant, nisi in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, iure merito imposita est censura contra eos, qui consentiunt, vel decernunt alienationem fieri in damnum Ecclesiæ.

Addo istam censuram incurri, siue consensus, aut decretum, vel auctoritas præstetur gratis, siue per metum, siue præuia pecunia, vel promissione, nam in Bulla Pauli II. dicitur; *Si quis autem Commissarius, vel Delegatus conscientiæ suæ prodigus in grauamen, aut detrimentum Ecclesiæ per gratiam, aut timorem, vel sordes alienationi consenserit, aut decretum, vel auctoritatem interposuerit: inferior quidem Episcopo sententiam excommunicationis incurrat; Episcopus verò, aut superior, ab executione officij per annum nouerit se suspensum.*

Quid autem sit, consensum, auctoritatem, vel decretum interponere, clarum est ex vsitata loquendi forma; sicut quid nomine gratiæ, vel sordium intelligatur, constat ex dictis in expositione excommunicationis latæ pro datis, vel promissis pro gratia, vel iustitia obtinenda in Romana Curia, & de Suspensionibus contra Iudicem Ecclesiasticum aliquid facientem per gratiam, vel sordes in damnum partis.

4 Subiectum istius censuræ impositæ ob præfatas duas actiones sunt omnes Commissarij, vel Delegati à Sede Apostolica ad examinãdas causas, propter quas in litteris Apostolicis conceditur facultas alienandi. Hæc tamen est differentia, quod si præfati Delegati sint inferiores Episcopis, afficiuntur censura excommunicationis; si fuerint Episcopi, vel Episcopis superiores, incurrunt pœnam suspensionis per annum ab officij executione, vt apertè constat ex verbis Bullæ præcitatæ.

5 Sed modò dubium est, vtrum præfati Commissarij excommunicationem contrahant statim post consensum, vel decretum alienationis, etiamsi alienatio ipsa nondum secuta sit.

Respondeo probabiliter sustineri posse censuram non incurri ante secutam alienationem. Ratio est, tum quia censura non incurritur, nisi adsit actus perfectus, & completus. Tum quia excommunicatio lata est ob consensum, vel decretum ex quo Ecclesia patitur grauamen, & detrimentum; Ecclesia autem non patitur detrimentum, nisi actualis alienatio sequatur. Tum quia Summus Pontifex loquitur de præstantibus consensum, auctoritatem, vel decretum alienationi; quandiù autem non sequitur contractus alienationis, non dicitur alienatio, & actus futurus non est actus, nisi in potentia; in materia autem pœnali non est facienda extensio à potentia ad actum.

Contraria tamen sententia in praxi tutior est, tum quia potest quis consensum, & decretum alienationis præstare, etiamsi alienatio ipsa non sequatur, & licet damnum actu non sequatur, sufficit vt Delegatus ex sua parte fecerit actionem ex sua natura damnificatiuam. Tum quia extorquens decretum alienationis incurrit excommunicationem, etiamsi alienatio ipsa non fiat.

Ad rationem in contrarium facilis est responsio, & hæc de prima censura in Bulla Pauli II. contenta, nunc gradum facio ad secundam editam contra complices huiusmodi alienationis in detrimentum Ecclesiæ.

* * *

PVN

PVNCTVM VII.

De censura, quæ incurritur ab eo, qui dolosè, vel scienter procurat alienationem, aut alienationis decretum à Delegato Sedis Apostolicæ cum detrimento Ecclesiæ.

1 *Materia istius censuræ est duplex actio Ecclesiæ noxia.*
2 *Prima est procuratio alienationis in damnum Ecclesiæ facta cum dolo, aut scienter.*
3 *Secunda est extorsio ab ipsis Commissariis decreti alienationis per sordes.*
4 *Subiectum istius censuræ sunt omnes procurantes istud decretum alienationis, aut ipsam alienationem.*
5 *An hæc censura incurratur nondum secuta alienatione.*
6 *Absolutio huius excommunicationis est reseruata Summo Pontifici.*

EX dictis puncto præcedenti constat extorquentem, seu procurantem dolosè, vel scienter alienationem, aut alienationis decretum excommunicatione ligari. Hic agendum est primò, quænam sit eius censuræ materia. Secundò quodnam sit subiectum. Tertiò an ista excommunicatio Summo Pontifici reseruata sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria istius censuræ est duplex actio Ecclesiæ noxia.

2 Prima est procurare alienationem fieri in damnum Ecclesiæ, modò ista actio fiat cum dolo, aut scienter. in textu enim sic habetur; *Is verò, qui dolo, vel fraude, aut scienter in detrimentum Ecclesiæ alienationem fieri procurauerit.* Propterea nesciens alienationem esse in damnum Ecclesiæ, non incurrit excommunicationem.

3 Secunda actio est, extorquere ab ipsis Commissariis, vel delegatis decretum alienationis per sordes, id est per iniquas donationes, aut per impressionem, id est, per importunam persuasionem, vel deprecationem, vel similem inductionem, in textu enim dicitur, *aut qui per sordes, vel impressionem alienationis decretum extorserit.*

SECVNDA PROPOSITIO.

4 SVbiectum istius excommunicationis sunt omnes, & singuli, qui procurant alienationem fieri, aut decretum alienationis extorquent, nam textus vtitur hac loquendi forma; *Is verò*, quæ generalis est, & absoluta.

Ex quo patet differentia inter istam, & præcedentem censuram, quod præcedens afficit tantummodo Ecclesiasticos deputatos à Sede Apostolica. Ista verò afficit omnes, siue sint Clerici, siue Episcopi, siue etiam laici, vt patet ex ratione proximè allata. Quamquam *Filliucius tract.* 11 *.cap.7.quæsito 4. ad finem*, probabiliter solum existimat hac censura laicos comprehendi.

5 Sed modò dubium est primò, vtrum ista excommunicatio incurratur nondum secuta alienatione.

Respondeo affirmatiuè, iuxta probabiliorem, & tutiorem sententiam, quia verba istius Bullæ verificari videntur, etiamsi actualis alienatio nondum subsecuta sit; potest enim quis procurare alienationem, aut decretum alienationis extorquere, etiamsi alienatio ipsa realiter non sequatur, probabile tamen est ob procurationem alienationis excommunicationem non incurri ante ipsam actualem alienationem, vt patet, tum ex rationibus allatis *punct. præcedente numer.* 5. Tum ex dictis in expositione excommunicationis latæ contra procurantes abortum fœtus animati.

TERTIA PROPOSITIO.

6 ABsolutio istius excommunicationis Summo Pontifici reseruata est, nam in Bulla dicitur, *à quo, nisi per Romanum Pontificem possit absolui*, secus dic de excommunicatione puncti præcedentis. Nulla enim de ipsius reseruatione mentio fit in Bulla, consequenter, quilibet Confessarius ab Ordinario approbatus iure communi absoluere potest, *cap. nuper de sent. excom.*

PVNCTVM VIII.

De pœnis contra suadentes Papæ, vt infeudet, aut alienet Ciuitates, & loca S. R. E.

1 *Bulla contra suadentes quouis prætextu infeudari, aut alienari ciuitates & loca S.R.E.*
2 *Quæ sit materia excommunicationis in ea Bulla contenta.*
3 *Num proponens Oratorem hac de causa mittendum ad Sedem Apostolicam, aut Orator ipse ligentur excommunicatione, etiamsi postea hac de re nihil agatur cum Pontifice.*
4 *Quid sit insinuare alienationem Romano Pontifici.*
5 *Subiectum istius excommunicationis sunt omnes siue sæculares, siue Ecclesiastici, etiam Cardinales quomodocumque id agant.*
6 *Excipiuntur ij qui id faciunt ad procurandam alienationem bonorum Fisco addictorum ob delicta.*
7 *Excipiuntur per triennium loca, quæ Camera Apostolica emit à Baronibus.*
8 *Excipitur casus, si hoc fiat de licentia Summi Pontificis.*

1 COntra suadentes quouis prætextu infeudari aut alienari Ciuitates, & loca S. R. E. lata est excommunicatio à Pio V. in Bulla 35, quæ incipit, *Admonet Nos*, circa quam excommunicationem hic duo quæram.

Primò quænam sit eius materia.

Secundò quodnam sit subiectum. Sed prius præmittendum est, hanc Bullam confirmatam fuisse etiam à Successoribus Pontificibus; præsertim à S. D. N. Vrbano VIII. in Bulla, quæ incipit, *Sacrosancti*, edita anno 1623. pridie Kalend. Octobris. Circa quas constitutiones duo principaliter explicabo.

Primò quænam sit materia istius excommunicationis.

Secundò quodnam sit subiectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria istius excōmunicationis sunt istæ actiones. Prima est tractare, consulere, aut alia ratione verba facere de alienandis, aut infeudandis bonis immediate pertinentibus ad Ecclesiam Romanam; nam in textu dicitur, *tractantes, consulentes, aut alia verba facientes, de infeudationibus, aut alienationibus, de Ciuitatibus, & locis præfatis immediatè ad Nos, & Sedem Apostolicam pertinentibus.*

Quæ autem loca dicantur immediatè ad Ecclesiam Romanam pertinere, docui in explicatione Bullæ Cœnæ contra Vgolinum, & alios.

Amplia primò etiamsi agatur de alienatione bonorum deuolutorum ad Sedem Apostolicam. Secundò etiamsi huiusmodi bona alias in feudum dari solita essent. Tertiò etiam ex causa permutationis. Quartò etiam sub annuo canone, aut alia quauis ratione. Quintò etiam intuitu meritorum erga Sedem Apostolicam. Sextò etiam prætextu necessitatis, vel euidentis vtilitatis.

Septimò etiamsi agatur de postulandis aliquibus, vt eis titulus Ducis, Vicarij, Gubernatoris, aut alius gradus in præfatis locis conferatur ad vitam vel in perpetuum, vel ad longum tempus, vel etiam ad bene-

placitum, hæc omnia expressè habentur in præcitata Bulla, in quibus explicandis non immoror, quia clara sunt, tum ex se, tum ex regulis generalibus.

Limita primò, modò hac de causa eligantur Oratores, qui mittuntur ad Sedem Apostolicam, nam in textu dicitur, *ac propterea de eligendis Oratoribus ad Nos & Successores nostros super præmissis, vel illorum occasione mittendis proponentes*, eidem excommunicationi subiicitur actio, qua quis recipit munus huiusmodi Oratoris, vt in præfata Bulla habetur.

Limita 2. iuxta dicenda in 2. propositione *numer. 6. & seq.*

3 Sed modò dubium est, vtrum proponens Oratorem prædicta de causa mittendum ad Sedem Apostolicam, aut Orator huiusmodi onus recipiens, ligentur statim excommunicatione, etiamsi postea hac de re nihil agatur cum Pontifice. Ratio dubitandi pro parte negatiua est, quia in materia pœnali stricta interpretatio facienda est, & verba cum effectu intelligenda sunt.

His non obstantibus probabilius dicendum censeo statim ligari excommunicatione, quia sufficienter verificantur verba; consequenter censetur adesse effectus sub excommunicatione prohibitus. Nam sub excommunicatione, non solum prohibetur tractare de hac re cum Summo Pontifice, verum etiam mittere hac de causa Oratores, vel huiusmodi munus Oratoris suscipere.

Hinc patet responsio ad rationem dubitandi.

Secunda actio est insinuare, vel suadere huiusmodi alienationem[a] Summo Pontifici, siue id fiat per se, siue per alium; nam in textu dicitur, *aut alij, quicumque alienationes huiusmodi Romano Pontifici pro tempore existenti, per se, vel alium seu alios insinuantes, vel suadentes, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant.*

4 Sed modò dubium est, quid sit insinuare.

Respondeo idem esse quod declarare mentem suam esse, vt Summus Pontifex prædicta loca alienet, vel infeudet. Ita sentire videtur *Iulius Clarus de donat. quæst. 15. numer. 5. Lessius lib. 2. capit. 18. dub. 13. numero 97.* & alij, quos in simili retuli de contractibus, dum loquerer de insinuatione requisita ad donationem. Suadere autem est consulere, aut aliquo prætextu, seu ratione permouere ad alienationes huiusmodi faciendas.

An autem insinuatio, aut suasio puniatur pœna excommunicationis, etiamsi actualis alienatio non sequatur, patet ex dictis puncto præcedenti *num. 5.*

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Subiectum istius excommunicationis sunt omnes, qui præfatas actiones faciunt, siue sint Ecclesiastici, siue sæculares cuiuscumque dignitatis, & ordinis, etiam Episcopalis, vel maioris, etiam Cardinalatus honore fulgentes, siue id agant publice, siue priuatim, siue id agant per se, siue per alium, exprimuntur etiam in præfata Bulla Communitates & Vniuersitates. Quamuis enim Communitas, vt sic excommunicari non possit, vt patet ex dictis de censuris in genere, nihilominus particulares personæ communitatis tractantes, vel consulentes, & ob id Oratorem mittendum ad Sedem Apostolicam proponentes, vinculo istius excommunicationis innodantur. Vide *Franciscum Leon. in Thesauro fori cap. 15. numer. 12. & Sopranum apud Filiucium tract. 44. cap. 3. §. 3. quæsito 4. & 5.*

6 Limitanda est tamen ista propositio primò quoad eos, qui aliquam ex præfatis actionibus faciunt ad procurandam alienationem, vel infeudationem bonorum Fisco addictorum ob delicta; nam bona confiscata ob delicta non comprehenduntur amplius in Bulla Pij V. ex constitutione Gregorij XIII. in Bulla 65. quæ incipit, *tanta tamque horrenda* §. 13. *vers. declarantes*, & ex Constitutione Sixti V. in Bulla 5. quæ incipit, *hoc nostri Pontificatus*, §. 8. *vers. Duces, sub finem dicti* §.

7 Præterea sub prædicta Bulla Pij V. non comprehenduntur per triennium loca, quæ Camera Apostolica emit à Baronibus. hæc enim per triennium excipiuntur à Clemente VIII. in Bulla 41. quæ incipit *iustitiæ ratio* §. 14. *vers. ciuitates verò.*

8 Limitatur 2. quoad eum, qui hoc facit de licentia Summi Pontificis. Eius enim est legem abrogare, cuius est eam condere. Imò *Sopranus apud Filiucium tractat. 44. cap. 3. §. 3. quæsit. 4.* illum eximit ab excommunicatione, qui Summum Pontificem adit, ipsumque de hac re alloquitur, & ab eo non repellitur, nam eo ipso, quo Summus Pontifex illum ad proponendum admittit, censetur cum eo dispensare, & facultatem tractandi concedere.

Hæc opinio probabilis est, modò Pontifex conscius esset rei ab altero agendæ, antequàm ille de ea re ageret: nam dispensatio præcedere debet actionem, sub excommunicatione prohibitam. Secus si Pontifex ignorabat, de qua re acturus esset, aut si eum repulit postquam cognouit, quid agere vellet. Perspicuum enim est istum excommunicationis vinculo innodari, si tractatum alienationis, postquam à Papa repulsus fuit, prosequatur; facit enim contra Constitutionem, excommunicationis pœnam continentem.

An autem Summus Pontifex infeudans, aut alia ratione alienans bona Cameræ Apostolicæ, grauiter peccet, & reus sit violationis iuramenti, constat ex supradictis *puncto 3. §. 1.*

Finis Tractat. de alien. bon. Eccles.

TRACTA

TRACTATVS
SEV
DISPVTATIO TERTIA.
De largitione munerum regularibus vtriusque sexus interdicta.

Clemens VIII. in Bulla 28. quæ incipit, Religiosè, *vt votum paupertatis integrè seruaretur, & bonis Religionum consuleretur, interdixit largitiones, seu donationes fieri, iniuncta tam largientibus, quàm largitionem recipientibus pœna, de qua hic agendum duxi. Primo autem loco explicabo, quænam sit materia istius constitutionis, seu quænam actiones in hac constitutione fieri prohibeantur. Secundò quænam personæ munera, seu largitiones facere interdicantur. Tertiò quænam personæ munera, seu largitiones recipere nequeant. Quartò quibus pœnis afficiantur, qui à Religiosis munera capiunt. Quintò quas pœnas incurrant Religiosi munera conferentes. Sextò quas largitiones facere possint Religiosi iure communi, seu præcisa Bulla Clementis VIII.*

PVNCTVM PRIMVM.
Quænam sit materia istius Constitutionis, seu quænam actiones in Bulla Clementis prohibeantur.

1 *Prima actio hic probibita est donatio, seu largitio munerum.*

2 *Religiosus peccat contra Bullam, & votum, commodando, vel mutuando aliquid alteri, animo illud non repetendi.*

3 *Religiosus, vel Monialis condonans consanguineo solutionem legati, rea est violationis Bullæ.*

4 *Religiosus non peccat contra Bullam, dum alicui volenti rem aliquam sibi, vel monasterio tradere, vel legare, rogat vt illam tradat suo consanguineo.*

5 *Non violatur hac Constitutio mutuando, locando, commodando, aut vendendo etiam infimo pretio.*

6 *Secunda actio prohibita in hac Bulla, est erogatio pecuniarum quouis modo in honorem alicuius.*

7 *Casus, in quibus licitum est Regularibus aliquid largiri, vel erogare, primus est si fiat de consensu generalis Capituli.*

8 *Secundus est si fiat de lenioribus poculentis, & esculentis, & munusculis ad deuotionem pertinentibus.*

9 *Licentia donandi esculenta, & poculenta qualis esse debeat.*

10 *Tertius est de pecuniis, quæ in diuinum cultum expenduntur.*

11 *Quartus est de eleemosynis ad subleuandas veras necessitates.*

12 *Quintus est de hospitalitate erga pauperes, & peregrinos.*

IN hoc puncto prius enumerabo actiones in hac Bulla prohibitas, deinde casus in ea exceptos.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria istius Constitutionis, seu actiones, quæ in hac Constitutione fieri prohibentur, sunt duæ. Prima est donatio, seu largitio munerum; nam in Bulla dicitur; *omnem & quamcumque largitionem, & missionem munerum penitus interdicimus.*

Ampliatur primò hæc propositio, quouis pacto acquisita sit res, quæ donatur, etiamsi fortè accepta fuerit ab eo, qui eam tradidit, vt Religiosus ad suum libitum disponat: sic enim colligitur ex ipsa Bulla Clementis VIII. ibi; *Id autem ita absolutè & generatim vetitum intelligatur, vt neque omninò fas sit quicquam donare, tam ex fructibus, redditibus, & prouentibus, collectis, vel contributionibus, aut oblationibus, siue eleemosynis, aut subsidiis certis, vel incertis ordinariis, seu extraordinariis, mēsæ seu massæ communis, vel cuiusuis fabricæ, & Sacristiæ, quorū bona communiter, vt præfertur, administrantur, seu quæ rationibus reddendis sunt obnoxia, quàm ex pecuniis, etiam quæ à singulis quouis modo acquisita in commune conferendæ omninò sunt. Nec si per viam voluntariæ contributionis in commune congregantur. Nec si forsan priuatim & nominatim cuilibet Religioso à suis Superioribus, vel à propriis affinibus, propinquis, familiaribus, amicis, aut beneuolis, vel à*

pus Christi fidelibus, etiam eleemosyna, aut charitatis, & illius propriæ personæ intuitu attributa, seu quoquomodo per quemlibet Religiosum suo Monasterio, domui, aut loco acquisita, eique vt ad libitum de eis disponat, per Superiores concessa fuerunt.

Ampliatur secundò, siue donatio fiat per se immediatè, siue per alium. Ratio est, tum quia missio connotat actionem per alium faciendam; tum quia in Bulla dicitur *& huiusmodi missiones munerum Religiosis vtriuslibet sexus, non solum per se, verum etiam per alios prohibitas declaramus.*

Ampliatur tertiò, siue donatio fiat directè, siue indirectè, siue palam, siue occultè, siue nomine proprio, siue Religionis, etiamsi fiat prætextu statuti, vel consuetudinis, nam in præcitata Bulla dicitur, *adeo vt nemo vnquam eorum, vel earum directè, vel indirectè, palam vel occultè, tam communi, quam particulari, & proprio nomine, etiam sub quouis statuti, vel consuetudinis, seu verius corruptelæ, aut alio prætextu, vel quacumq; causa, nisi in generali Capitulo, aut alia generali Congregatione, re maturè discussa, vnanimi consensu omnium, Superiorumque permissu causa approbata fuerit, quicquam tale attentare valeat.*

Quomodo autem ista actio limitetur, constabit ex dicendis in secunda propositione.

Hinc sequitur primo Religiosum seu Monialem, quæ vestem, vel pecuniam, aut aliquid aliud tradit alteri per se, vel per alium, facere contra Constitutionem Clementis VIII. & contra paupertatis votum, quia dicitur directè donare, seu munus mittere.

2 Secundò Religiosum peccare cōtra Bullā, & paupertatis votum, commodando, vel mutuando aliquid alteri, animo illud amplius non repetendi. Ratio est, quia dicitur indirectè donare. Ita *Antonius de Sousa in expositione istius Bullæ nu. 73. Sanchez lib. 6. de Matrimon. disp. 4. & Filiucius tract. 34. cap. 3. quæsito 8. num. 62. Sorbus in declaratione Bullæ post verbum donare, vers. 3. generalitas.*

3 Tertiò Religiosum, seu Monialem, quæ consanguineo condonat solutionem legati, vel alterius debiti, reum esse violationis Bullæ, quia remissio debiti est donatio, saltem indirecta. Ita DD. citati.

4 Quartò Religiosum non peccare contra istam Constitutionem, dum alicui volenti rem aliquam sibi, vel Monasterio tradere, vel legare, rogat eum, qui vult rem illam tradere, vt tradat suo consanguineo, vel alteri, vt si dicat, ea re non indigeo, si tibi placuerit, rem gratam mihi facies, si dederis meo consanguineo, aut alteri. Ratio est, quia donatio est alienatio, seu distractio rei acquisitæ. Religiosus autem in hoc euentu non alienat rem vllam acquisitam, cum illam ipse non acceptauerit expressè, vel tacitè, & res non acquiratur sine acceptatione. Secus dicendum est, si rem, quam rogat alteri tradi, ipse antea acceptauerat tacitè, vel expressè, & postea rogat tradi consanguineo, vt si tradenti sibi rem aliquam gratias egit, & rogauit rem illam alteri tradi; nam per gratiarum actionem videtur tacitè acceptasse.

Idem dicendum est si Religiosus, qui rem, quam alter sibi tradere volebat, iubet vt alteri tradat. nam rem occultè, seu tacitè acceptat, eamque alteri tradi mandat; iussio enim indicat iubentem habere actionem, & necessitatem imponere *L. 2 ff. de calumniatoribus*, ibi, *nec refert, an ipse pecuniam acceperit, an aliis iusserit dari.* Ita *Caldas L. si curatorum verb. læsis num. 117 vers. 2. C. de integr. restitut. Baldus, Couar.* & alij apud Sanchez *loco citato num. 4.* & apud Scortiam *in selectas Constitut. theorem. 395.* quibus adde Bartholomæum à S. Fausto *lib. 8. quæst. 215.*

5 Quintò non violari hanc Constitutionem mutuando, locando, commodando, aut vendendo, etiam infimo pretio; nam isti contractus non sunt prohibiti in hac Bulla, in qua sermo tantummodo est de donatione, non verò de his contractibus. quamobrem excusandas censeo Moniales, quæ albam, aut superpelliceum acu elaborant, & postmodum exiguo, seu infimo sui laboris pretio contentæ sunt; hæc enim non est propriè donatio, sed potius locatio operarum cum modico pretio, & stipendio, vel non acquisitio. *Valerus v. munera diff. 1. nu. 66.* & alij.

6 Secunda actio in Bulla Clementis prohibita est, erogare quouis modo pecunias aliquas in honorem alicuius, etiam protectoris, benefactoris, vel ordinarij; etiamsi id fiat occasione transitus, vel primi ingressus, aut in memoriam acceptorum beneficiorum, aut pro aliquo honorificè excipiendo, aut pro conuiuiis cuicumque exhibendis, aut pro spectaculis, etiam piis, vt patet ex verbis præcitatæ Bullæ, ibi, *Insuper prohibemus, ne vnquam eisdem regularibus liceat vllas pecunias quoquomodo erogare in alicuius etiam benefactoris, aut protectoris, vel ordinarij honorem, etiam occasione transitus, vel primi ingressus, aut ad beneficiorum acceptorum memoriam gratique animi testificationem, seu pro prædictis personis quauis auctoritate, vel dignitate fulgentibus, honorificè, lautè & opiparè excipiendis, seu pro quibusuis conuiuiis, eisdem, aut cuiuis alteri, quacumque occasione, vel causa exhibēdis, vel pro comessationibus, aut compotationibus quibusuis personis, tam eiusdem ordinis, Cōgregationis, Monasterij, domus, aut loci, quàm extraneis largiendis, aut pro exhibēdis spectaculis, etiam piis intra Ecclesias, Monasteria, & domos sacras, seu pias, vel extra eas, in quibusuis publicis, aut priuatis, sacris, aut profanis locis, etiam vbi Sanctorū & Sanctarum vita, aut res piè gesta, etiam in memoriam Passionis Dominicæ populis spectanda proponuntur, aut aliàs in prædictis, siue in quibusuis rebus superuacaneis ad pompam, & ostentationem, aut ad oblectationem, vel paucorum lucrum, & priuata commoda quomodolibet pertinentibus.*

SECVNDA PROPOSITIO.

7 Nonnulli casus in Bulla Clementis VIII. excipiuntur, in quibus licitum est regularibus aliquid largiri, vel erogare.

Primus casus est, si fiat de consensu, seu licentia generalis Capituli; cum enim Capitulum generale possit res Conuentus in alienos vsus (modò profani non sint, & illiciti) insumere, Clemens VIII. iure merito hunc casum excepit. ibi, *nisi in generali Capitulo, aut alia generali Congregatione, re maturè discussa, vnanimi consensu omnium, Superiorumque permissu, causa approbata fuerit, quicquam tale attentare valeat.*

Ex quibus verbis colliguntur conditiones requisitæ ad istam licentiam à Capitulo concedendam.

Prima est, vt causa largitionis maturè discutiatur in Capitulo generali, vt patet ex illis verbis, *re maturè discussa in generali Capitulo, aut alia generali Congregatione*; propterea non sufficit discussio, & approbatio Capituli Prouincialis, quia Concilium Prouinciale non est Concilium generale, seu Congregatio generalis; sufficit tamen discussio, & approbatio Generalis, & definitorum, seu assistētium, quoties ipsi supremam habent potestatem, nam ipsi tunc temporis veniunt nomine Congregationis generalis. Secunda conditio est, vt adsit permissio, seu facultas Superiorum in Capitulo existentium, ibi; *Superiorumque permissu.* Tertia conditio est, vt nullus eorum, qui in eo Capitulo, seu generali Congregatione astant, contradicat, alioquin causa non diceretur vnanimi consensu approbata, vt in Bulla præscribitur.

8 Secundus casus est de leuioribus poculentis, & esculentis, & de munusculis ad deuotionem, & Religionem pertinentibus; hæc enim de consensu Superioris & Conuentus tradi possunt; nam in Bulla dicitur, *præterquam leuiora esculenta, & poculenta, seu ad deuotionem, vel Religionem pertinentia munuscula, communi tantùm, numquam verò particulari nomine (vbi Superiori de consensu Conuentus videbitur) tradenda.* Quid autem nomine conuentus intelligatur, patet ex alibi dictis.

9 Obser

9 Obserua tamen cum Sorbo, & Bartholomæo à S. Fausto *quæst.* 111. contra Graffium *de cas. reser. lib.* 3. *cap.* 4. non opus esse, vt licentia requisita ad donanda esculenta, & poculenta, singulis vicibus obtineatur, sed satis esse, vt semel obtineatur facultas donandi certam poculentorum, & esculentorum quantitatem certis personis; sic enim adimpletur dispositio, nec Superioris aures sæpiùs obtunduntur.

Hoc tamen limita cum eodem Sorbo, modò donatio non sit quotidiana, alioquin fraus legi fieret, nec amplius dicerentur esculenta leuiora, sed magna.

Hinc sequitur primò Religiosum non violare Constitutionem Clementis VIII. tradendo alicui comestibilia, modò tamen comestibilia non sint magni valoris, & pretij; nam in Bulla dicitur, *leuiora esculenta, aut poculenta*, leuiora autem esculenta, & poculenta ea dici arbitror, quæ intra duos, vel tres dies consumuntur. *L. plebiscit. ff. de offic. præsid.* Idem dici potest de rebus medicinalibus, vt de terra sigillata, Bezaar, puluere, liquore, vel alio medicamento sanandis morbis accommodato; requiritur tamen licentia, vt dictum est. Ita *Valerus verb. munera num.* 59. & alij Doctores statim citandi contra Bartholomæum à S. Fausto *lib.* 8. *q.* 118.

Secundò Religiosum de consensu legitimi Superioris, & Conuentus tradentem imagines, libellos aliquos deuotos, techas, quibus reliquiæ continentur, paruulas Sanctorum reliquias, Agnos Dei, vascula liquoris mannæ, coronas, & his similia, non peccare contra præfatum Clementis VIII. motum; quia hæc videntur munuscula ad deuotionem, & religionem pertinentia. Secus si hæc essent magni pretij: tunc enim non dicerentur munuscula. Ita *Sorbus in declaratione Bullæ verb. donare, vers. & aduertendum, Filiucius tract.* 34. *cap.* 3. *quæsito* 10. *Scortia in select. Constitut. theoremat.* 396.

Tertiò Monialem iuxta aliquos DD. non delinquere contra præfatam Bullam, donando chirotechas, pannos lineos, collaria arte laborata, subuculas, strophiola, & alia huiusmodi. Sed oppositum mihi sustinendum videtur de rigore iuris, quia hæc non excipiuntur in Bulla Clementis, cum non pertineant ad esculenta, vel poculenta, aut ad munuscula pertinentia ad deuotionem, & Religionem. Dixi *de rigore iuris*, quia si vsum, & praxim alicubi receptam respiciamus, non videtur illicitum ea tradere de legitimo Superioris consensu; sic enim aliquibus in locis vsu receptum est.

10 Tertius casus est de pecuniis, quæ in diuinum cultum expenduntur; hic enim casus in Bulla Clementis excipitur, ibi, *nisi re ipsa pro diuino cultu*.

Ex quo sequitur, Religiosum posse de consilio, & consensu Superiorum pecuniam conferre pro apparatu diei festi suæ Ecclesiæ, vel pro Eucharistia publicè exponenda; nam isti sumptus fiunt in diuinum cultum.

11 Quartus casus est de eleemosynis ad subleuandas veras pauperum necessitates; nam in Bulla dicitur, *nisi re ipsa pro diuino cultu, & veris Christi pauperum indigentiis, seruato in hoc charitatis ordine, & habita necessitatis ratione, de consilio, & consensu Superiorum subleuandis.*

Ex quo sequitur, Religiosos, qui de consilio, & consensu Superiorum eleemosynas faciunt ad subueniendum graui alicuius necessitati, non lædere Constitutionem Clementis VIII. etiamsi magnam pecuniæ summam impendant; hic enim casus in Bulla excipitur; modò adsit consensus Superiorum, & seruetur charitatis ordo, & ratio necessitatis habeatur, vt in Bulla præscribitur.

12 Quintus casus est de hospitalitate, præsertim erga pauperes, & peregrinos. Cum enim hospitalitas magna sit commendatione digna, & à Sacris Canonibus approbetur, Clemens VIII. noluit hospitalitatem prohibere, præsertim quando Religiosi ex instituto, consuetudine, legato, vel donatione tenentur ad hospitalitatis opera exercenda, vt in præscripta Bulla expressè habetur, ibi; *Declarantes tamen per hæc, laudabilem, & ab Apostolica doctrina, sacrisque Canonibus commendatam hospitalitatem, præsertim erga pauperes, & peregrinos, nequaquam imminui, aut prohiberi. Quinimò si qui redditus ad id, vel ex fundatione, vel ex institutis, statutis, aut consuetudinibus aliquorum Monasteriorum, Ordinum, aut regularium huiusmodi locorum, aut ex testatorum, vel donantium voluntatibus, siue alias applicati, aut donati sunt, eos omnino (vt decet) integrè in vsus pios hospitalitatis huiusmodi erogandos esse, & præsertim in Monasteriis, seu locis desertis, & à laicorum ædibus longius remotis, vbi tamen pauperum, & verè egenorum ratio in primis habeatur.*

Obserua tamen in hospitalitate erga ditiores, hæc seruanda esse, primò vt hospitalitas ergà ipsos exerceatur occasione transitus, seu dum hospites eò diuerterunt causa deuotionis, aut necessitatis. Propterea Regulares non possunt eos dedita opera inuitare, quamquam hoc non videtur vsu valde receptum. Secundò vt seruetur frugalitas, & paupertas religiosa. Ratio est, tum quia charitas religiosa non est temperantiæ, & regulari paupertati contraria. Tum quia sic decernitur in Bulla Clementis, ibi; *si quos verò ditiores occasione transitus, siue aliàs ex deuotionis, aut necessitatis causa eò diuertere contigerit, eos sanè deceret Refectorio communi cum Religiosis, mensaque, & ferculis communibus, nequaquam à cæteris distinctis, contentos esse. Verum omnino ipsi Regulares in hospitibus huiusmodi potentioribus excipiendis ita se gerant, vt in eis frugalitas, & paupertas religiosa prorsus eluceat.*

PVNCTVM II.

Quænam personæ munera, seu largitiones facere interdicantur.

1 *Omnes Religiosi vtriusque sexus, imò & Capitula, Ordo, Conuentus, & Religio prohibentur munera largiri de bonis ad Monasteria pertinentibus.*
2 *Excipiuntur religiosi habentes beneficium Ecclesiasticum.*
3 *Moniales comprehenduntur in hac Bulla.*
4 *Regula non valet quoties Religioso certa quãtitas ad proprium vsum assignatur à Prælato, de qua nullam rationem reddere debeat.*
5 *Nouitij non comprehenduntur in hac Bulla.*
6 *Tertiarij non comprehenduntur, & qui non militant in Religione approbata.*
7 *Religiosi militares non comprehenduntur.*
8 *Neque Episcopi Religiosi.*
9 *Vtrum dicti Episcopi Religiosi testari possint de bonis patrimonialibus, vel ex industria acquisitis.*
10 *Num Religiosus electus è Monasterio comprehendatur in hac Bulla, dum expendit bona, quæ acquirit.*
11 *Item an comprehendat Moniales vel Religiosos extra Monasterium degentes.*

VNICA PROPOSITIO.

1 OMnes, & singuli Religiosi vtriusque sexus, cuiuscumque gradus, & dignitatis existant, imò etiam capitula, tam generalia, quàm Prouincialia, ordo, Conuentus, vel Religio prohibentur munera largiri, ex bonis ad Monasterium pertinentibus. Hæc propositio pluribus verbis exprimitur in præfata Clementis VIII. Constitutione, ibi; *Hac nostra perpetuo valitura Constitutione vniuersis, & singulis cuiuscumque Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium bona immobilia, & redditus certos ex indulto Apostolico possidentium, vel non possidentium, seu cuiusuis Congregationis, Societatis, & instituti, (non tamen militiæ) Regularibus personis vtriuslibet sexus, omnem, & quamcumque largitionem, & missionem munerum, penitus interdicimus. Sub qua prohibitione comprehendi*

volumus omnia, & singula Capitula, Conuentus, & Congregationes, tam singulorum Monasteriorum, Conuentuum, Prioratuum, Praepositurarum, Praeceptoriarum, domorum, & locorum, quàm Prouincialia, aut Generalia cuiuslibet Prouinciæ, siue vniuersi Ordinis, Societatis, aut instituti, eorúmque, vel earum Camerarios, Commissarios, & quoscumque Officiales, & singulares personas, ipsos etiã ordinum, congregationum, & societatum huiusmodi Superiorum quascumque dignitates obtinentes etiam Generales, & Prouinciales, Magistros, Ministros, & quocumque nomine praefectos, necnon Conuentuum, Monasteriorum, Prioratuum, Praepositurarum, Praeceptoriarum, domorum & locorum quorumcumque Abbates, Priores, Praepositos, Praeceptores, etiam maiores, Guardianos, Ministros, Rectores atque Abbatissas, Priorissas, & alio quouis titulo praesidentes tam ipsis regularibus, quàm locorum Ordinariis, seu quibusuis Superioribus subiectas vtriuslibet sexus ad vitam, vel ad tempus deputatos.

Hinc sequitur primò Abbates Canonicorum Regularium, vel Fratrum Claustralium, Cistercensium in hac Bulla comprehendi, consequenter facere contra istam Constitutionem largiendo; nam sunt veri Religiosi, & membra totius Religionis, etiamsi aliqua iurisdictione Episcopali gaudeant. Idẽ dic de Canonicis Regularibus Sancti Augustini, vel eorum Abbatibus, ac Superioribus.

2. Excipiendi tamen sunt Religiosi habentes beneficium Ecclesiasticum; nam in hac Bulla prohibentur solum largitiones bonorum pertinentium ad Monasterium, cum in hac Bulla sermo sit de donatione eorum, quæ dispositioni Prælatorum, & Conuentuum subiecta sunt, & ideo Summus Pontifex ipsorum licentiam, & consensum obtineri mandat. Ita *Nauar. comment. 2. de regular num 6. & comment. 4. n. 70. Molina tract. 1. disp. 149. & 276. Beia lo o proximè citando, Sanchez in opere morali lib. 6. c. 6. num. 13. & 14. Filiucius loco citato, Scortia theorem. 395. & alij apud Sanchez loco citato, & apud Valerum verb. munera n. 15. & seqq.* Idem ob eandem rationem sentiendum putant *Beia 4 parte, casu 32. initio, Scortia loco citato*, & alij, de eo, qui pensionem, aut alios redditus ex speciali Sedis Apostolicæ facultate obtinet. Excipiuntur etiam alij casus ab eodem Beia, quos referam in proximè sequenti illatione.

3 Secundò sequitur, Moniales in hac Bulla comprehendi, quia in Bulla sermo est de Regularibus vtriusque sexus; consequenter non possunt donare aliis bona, etiam acquisita proprio labore, & industria; nam quæ Religiosus acquirit, Monasterio acquirit; Religiosus autem non potest Monasterij bona alteri donare. Idem dic de Religioso, vel Moniali, cui aliquid traditum, vel relictum fuit, vt de eo liberè disponere valeat; adhuc enim censetur acquisitum Monasterio, consequenter liberè donari nequit, exceptis casibus superius explicatis. Ita *Hieronymus Sorbus loc. cit. vers. itaque.*

4 Secus dicendum putant *Beia loco citato, & Valerus verb. munera nu. 73.* Primò quoties Religioso certa quantitas ad proprium vsum assignatur à Prælato, ita vt de illa nullam Prælato, vel Conuentui rationem reddere debeat; sed suo commodo, vel damno impendat. Secundò quoties Prælati iusta de causa concedunt Religiosis facultatem impendendi in vsum propriũ, quæ ipsi Religiosi sua industria acquisierint; tũc enim quæ Religiosus parce viuendo subtrahit, potest in licitos vsus pro suo libito insumere. Propterea, inquit Beia, Prælati tam Ordinis Eremitarum S. Augustini, quàm S. Dominici, concedere solent magistris, & concionatoribus eiusdem Ordinis, vt redditus, quos publicè legendo, vel concionando acquirunt, in proprium vsum insumant, & nihilominus præfati Religiosi excusantur, si parcè viuendo multa detrahant, vt consanguineis pauperibus tradant.

Addit idem Beia loco citato sub finem, excusari posse Moniales, quibus ex consuetudine alicubi recepta victus tantummodo datur, & pro vestitu relinquitur id omne, quod opera, & industria sua acquirunt; sed ipsæ parcendo proprio vestitui, & supellectili aliquid subtrahunt, illúdque in licitos vsus insumunt, exemp. grat. in eleemosynas, vel donationes honestas. Verum Beia nimium laxare videtur habenas in hac materia, vbi Clementis VIII. Constitutio recepta fuit. Cum enim hæc bona per Religiosum Monasterio sint acquisita, & Religiosus non habeat illorum bonorum administrationem, & facultatem liberam, sed limitatam pro sui sustentatione, & vestitu, non potest ea ad libitum disponere, & aliis pro suo arbitrio conferre, nisi causa approbata fuerit in generali Capitulo, aut alia generali Congregatione, re mature discussa, vt in præfata Constitutione dicitur, aut nisi alius occurrat casus in dicta Bulla exceptus, iuxta dicta §. 1. Ita sentire videtur *Valerus verb. munera num. 51. & 75.* Idem probabilius dicendum arbitror de Religioso extra Monasterium ad tempus existente, exemp. grat. ad studia, vel ad negotia Monasterij, assignata sibi certa bonorum portione ad sustentationem; arbitror enim ipsum non posse pro suo libito distrahere, quod parcè viuendo subtraxit ex illa bonorum quantitate; cum enim illa bona adhuc ad Monasterium pertineant, non possunt à Religioso pro suo libito distrahi, & expendi, non seruata forma Bullæ Clementis, vbi ea Bulla vsu recepta fuit.

5 Tertiò sequitur, Nouitios in hac Bulla non comprehendi, quia in Bulla sermo est de Religiosis; Nouitij autem ante professionem non sunt Religiosi; soli enim professi, professione expressa, vel tacita, sunt Religiosi, *cap. Religioso §. 1. de sentent. excommunic. lib. 6.* Secus dic de Nouitio, qui facta professione in vna Religione, transiuit ad aliam, in qua nondum professionem fecit; hic enim est verè, & propriè Religiosus; cum non desinat esse Religiosus per transitum ad aliam Religionem.

6 Quartò Tertiarios, vt plurimũ in hac Bulla non comprehendi, quia non sunt verè, & propriè Religiosi. Idem dic de inseruientibus Hospitali, Eremitis, & aliis, qui ad aliquam Religionem approbatam admissi nõ sunt, etiamsi in communi viuant in loco septo, & clauso; regulares enim illi dicuntur, qui tria vota essentialia in Religione approbata emittunt; consequenter qui tria vota non emisit, aut illa emisit; sed in Religione non approbata, non comprehenditur in hac Bulla, vt bene *Sorbus loco citato, vers. vt dum.* Vbi etiam addit, illos Religiosos non comprehendi in hac Bulla, quorum Religio est approbata, & Religiosi in illa duo tantum vota emittunt, votum scilicet obedientiæ, & castitatis. Nam Pontifex loquitur de veris Religiosis, quorum bona ad Monasterium pertinent, seu in communi conferenda sunt. Ita *Bartholomæus à S. Fausto in thesauro lib. 8. q. 205.*

7 Sed modò dubium est primò, vtrum Religiosi militares, vt Equites Sancti Ioannis, Sancti Iacobi, S. Stephani, Alcantaræ, Alcantrauæ & his similes in hac Constitutione comprehendantur. Respondeo negatiuè, quia in Bulla expresè excipiuntur, ibi, *non tamen militia.*

8 Secundò dubium est, vtrum Episcopi Religiosi subiiciantur huic constitutioni.

Respondeo negatiuè, quia largitiones non faciunt ex bonis Monasterij, sed ex redditibus, quorum liberam administrationem habent, vt suppono; Episcopus enim Religiosus amplè, & liberè disponere potest inter viuos, non solum de fructibus, opera sua, aut aliunde acquisitis, verum etiam de fructibus, & redditibus sui beneficij, vel Episcopatus, sicut potest beneficiarius, vel Episcopus sæcularis. Ita *Rota 2. parte, decis. 215. num. 3. in nouissimis, Ludouicus Molina, Beia, & Filiucius locis citatis*, & alij quamplures apud Sanchez *in opere morali lib. 6. cap. 6. num. 6.* contra Sarmientum *1. parte, defens. lib. de redditibus monit. 11. num. 4.*

9 An autem Religiosi Episcopi testari possint, vel disponere causa mortis, saltem de bonis patrimonialibus, vel

vel propria industria acquisitis, eo modo, quo id licitum est Episcopis sæcularibus, respondetur negatiuè, iuxta probabiliorem sententiam, quia quicquid acquirit Religiosus Episcopus, acquirit suæ Ecclesiæ, & solum liberam habet administrationem inter viuos, *cap. vnico*, 18. *quæst.* 1. Cum autem administratio finiatur morte, *Hebr.* 9. sequitur Religiosum non posse causa mortis disponere, vel testari de bonis patrimonialibus, vel acquisitis propria industria, quia testamentum à morte incipit valere. Ita *Nauar. de redditibus quæst.* 1. *monit.* 9. *num.* 2. *Rodriquez quæst. Regularium tom.* 3. *quæst.* 69. *artic.* 4. *Henriquez lib.* 10. *cap.* 33. *num.* 3. *Azor.* 1. *parte, lib.* 12. *cap.* 7. *quæsito* 2. & alij quamplures apud Sanchez *lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 10. contra Emmanuelem Sà, *verf. Episcopus num.* 11 Hostiensem, & alios.

Obiicies, Episcopus Religiosus morti proximus potest donare etiam absque traditione: ergo etiam donare potest causa mortis, vel testari. Respondeo Episcopum morti proximum posse, iuxta probabiliorem sententiam, donare inter viuos, modò verè, & non simulatè donet inter viuos; habet enim liberam administrationem; non verò donare potest causa mortis, quia administratio morte finitur. Ita *Nauarrus lib.* 3. *de redditib. quæst.* 1. *monit.* 35. *num.* 2. *& Sanchez loco citato, num.* 12. contra nonnullos alios.

10 Tertiò dubium est, vtrum Religiosus iustè, vel iniustè eiectus à Monasterio, comprehendatur in hac Bulla, dum expendit ad suum libitum bona, quæ acquirit.

Respondeo non comprehendi, quia liberam habet, dum viuit, huiusmodi bonorum administrationem, licèt aliunde peccet, prodigè, & superuacaneè expendendo. Ita *Valerus verb. munera, num.* 27. *Molina de iust. disput.* 276. *num.* 4. *verf. quoad cateros, Lessius lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 15. *num.* 103. *Sanchez loco citato*, asserentes huiusmodi Religiosum peccare quidem aliquid cum meretricibus insumendo, aut alia ratione peruersè donando, vel expendendo, non tamen teneri restituere, sicut neque tenentur ij, qui ab ipso acceperunt. Idem probabiliter dicendum putat Sanchez de Religiosis habentibus beneficium, vel Episcopatum. de qua re alibi.

11 Quartò dubium est, vtrum hæc Bulla complectatur Moniales, aut Religiosos extra Monasterium existentes, & in domibus parentum causa infirmitatis, vel alia de causa commorantes.

Respondeo affirmatiuè, quia locus non eximit à regulari obseruantia, & à Constitutionibus Summorum Pontificum. Ita *Sorbus verbo donare in declaratione Bullæ verf. sed illa persona, Bartholomeus à Sancto Fausto in thesauro Religiosorum lib.* 8. *quæst.* 107. *&* 110. contra *Valerum, num.* 28.

PVNCTVM III.

Quænam personæ munera, seu largitiones à regularibus recipere nequeant.

1 *Omnes vtriusque sexus, & conditionis, prohibentur dona recipere à Religiosis.*

2 *Possitne quis remunerationis vice aliquid accipere à Religioso.*

VNICA PROPOSITIO.

1 OMnes tam mares, quàm fœminæ, tam Ecclesiastici, quàm laici, cuiuscumque gradus, ordinis, ac dignitatis existant, quamuis sint Religiosi alterius, vel eiusdem Monasterij, vel Ordinis, siue sint superiores, siue subditi, prohibentur dona recipere à Religiosis, nam Summus Pontifex generaliter loquitur, ibi, *nec verò quispiam ab hac generali prohibitione se excusare valeat, etiamsi munera miserit cuius persona laica, vel Ecclesiastica, cuiuscumque status, gradus, dignitatis, ordinis, vel conditionis, & quauis non solum Mundana, & Ducali, Regia, Imperiali, verum etiam Ecclesiastica, & Pontificali, aut alia maiori, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalatus dignitate fungenti, etiam proprio loci Ordinario, etiam ex causa, & occasione benedictionis, vel susceptionis habitus Regularis, tõsuræ, aut professionis Monialium, tam sibi subditarum, quàm non subditarum, aut ipsi etiam proprij Ordinis, vel Congregationis protectori, Viceprotectori, Generali, vel Prouinciali, aut cuiusuis Monasterij, Prioratus, domus, aut cuiuslibet alterius loci Regularis Superiori, aut alio quocumque officio, munere, aut dignitate fungenti, vel cuicumque etiam simplici, & particulari Religioso, ita vt inter ipsos quoque Religiosos (ne praua ambitione impulsi pro consequendis in sua Religione gradibus, & dignitatibus alter, alterius gratiam, & beneuolentiam aucupetur) quæcumque largitio, aut donatio munerum, (nisi rerum minimarum, de licentia expressa, & in scriptis Superiorum) sit penitus interdicta.*

2 Sed modò dubium est, vtrum qui beneficia, vel munera contulit alicui Religioso, vel Moniali, possit aliquid ab eodem in remunerationem, seu compensationem accipere. Ratio dubitandi pro parte negatiua est, quia in Bulla Clementis prohibetur aliquid erogare in honorem alicuius etiam benefactoris, aut ad beneficiorum acceptorum memoriam, gratique animi testificationem.

His non obstantibus, respondeo posse accipere, & Religiosum posse tradere de consensu legitimi Superioris. Ratio est, qua in hac Bulla vetita est donatio, seu largitio munerum; donatio autem ea simpliciter dicitur, quæ purè, & liberaliter exercetur; & donatio ob causam non est simpliciter donatio, sed cum addito, & vocatur antidoralis. Hoc tamen intelligitur, modò munera accepta non excedant merita; nam qua parte excedunt merita, reuocantur ad donationem propriè, & strictè acceptam. Ita *Sanctus Thomas* 2. 2. *quæst.* 106. *art.* 3. *ad* 4. *Nauarrus in Apologia de reddit. tit.* 9. *quæst* 1. *monit.* 82. *Menochius lib.* 4. *præsumpt.* 167. *num.* 31. *& seqq. Ioa. à Cruce de statu Relig. lib.* 1. *cap.* 3. *Scortia in select. constitut. theorema.* 395. *Sorbus in declaratione Bullæ, verf. item alius casus, Filiucius tract.* 34. *cap.* 4. *quæst.* 9. *num.* 97. *Syuester, Azor. Sanchez, Pater Marchesius, Riccius, Rodriquez*, & alij, quos retuli de Contractibus *disp.* 3. *q.* 12. *puncto* 1. *num.* 4.

Ad rationem dubitandi respondeo cum Sorbo loco citato, id vetitum esse erga Superiores, vt erga Protectores, Episcopos, Generales, vt patet attentè legenti, & perpendenti textum Bullæ, ibi; *insuper prohibemus, ne vnquam iisdem Regularibus liceat vllas pecunias quoquomodo erogare in alicuius etiam benefactoris, aut protectoris, vel ordinarij honorem, etiam occasione transitus, vel primi ingressus, aut ad beneficiorum acceptorum memoriam, gratique animi testificationem.*

Hinc sequitur primò famulo Monasterij, qui fidele seruitium præstitit, aliquid tradi posse vltra conuentionem, in remunerationem obsequij, & seruitij fideliter præstiti. hæc enim est donatio ob causam. ita *Sorbus loco citato, Io. à Cruce loco citat. notab.* 1. *Scortia loco citat.* & alij quibus adde *Ioãnem Valerum in differentiis verbo munera numero* 72. vbi excusat Religiosos, seu Monasteria, quæ in Festis Natiuitatis D. N. I. C. munera tradunt Aduocatis, Procuratoribus, & Medicis; hæc enim non omnino gratis traduntur, nec sunt munera, sed onera, & quasi pars salarij.

Secundò licitum esse Moniali de licentia Superioris strophiola, & alia consimilia tradere illi, à quo pecuniam, aut vestes titulo donationis antea acceperat, seruata proportione muneris accepti, nisi aliud in aliquibus locis ferat consuetudo, vt dictum est §. 1. Imò aliqui hoc admittunt; etiamsi Monialis, quæ aliquid tradit, nihil adhuc acceperit, sed certò credat se aliquid maius accepturam in recompensatione rei, quam tradit; hæc enim non videtur donatio, nam donatio ex *S. Thoma* 2. *d.* 18. *quæst.* 2.

quæst.1.art.2.& aliis,est datio liberalis, siue irredimibilis, & non intendens compensationem. Ego verò oppositum sentio probabilius, quia hæc non est donatio remuneratoria,sed ex se liberalis: remuneratio enim supponit munus, seu rem acceptam,seu ius acquisitum, non verò solam spem acquirendi. Hinc patet quo pacto intelligenda sit definitio donationis tradita ex S.Thoma, & aliis; illa enim donatio, quia aliquid confertur ob accepta beneficia,non est propriè donatio.Secus si fiat cũ spe accipiendi,vt in proposito casu,& beneficia nondum accepta sint.

PVNCTVM IV.

Quibus pœnis afficiantur, qui munera capiunt à regularibus.

1 *Accipiens aliquid à Religioso, tenetur ad restitutionem, antequam absoluatur.*
2 *Num acceptans obligetur restituere ante Iudicis sententiam.*
3 *Num valeat absolutio collata pœnitenti ante actualem restitutionem.*
4 *Quid si Confessarius impendat absolutionem, tenebiturne ipse ad restitutionem?*
5 *Cui facienda sit talis restitutio bonorum acceptorum à Religioso.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Recipiens aliquid à Religioso, vel Moniali, extra casus superius in primo puncto expressos, tenetur ad restitutionem rei acceptæ, nec absolui potest nondum facta reali restitutione,sic enim expressè decernitur à Bulla Clementis VIII.ibi; *adeo vt restitutione ipsa realiter non facta,neque etiam in foro conscientiæ absolui possint.*

Ex quo sequitur hunc casum Summo Pontifici reseruatum esse ante præstitam ab accipiente satisfactionem.

2 Sed modo dubium est primò, vtrum qui accepit aliquid à Religioso, ad illius restitutionem obligetur ante Iudicis sententiam.

Respondeo affirmatiuè cum Valero *num.*103.rum quia nullo iusto titulo rem acceptam retinere potest, cum incapax,& inhabilis effectus sit ad rem illam acquirendam. Tum quia licet pœna, quæ ad sui executionem, actionem hominis requirit, subeunda non sit ante Iudicis sententiam, nihilominus subeunda est ante Iudicis sententiam, quoties Superior in foro conscientiæ obligat ad illam subeundam, seu quoties ante vllam sententiam, & declarationem Iudicis obligare intendit,vt patet ex dictis de legibus; Clemens autem Octauus intendit obligare in conscientia ante vllam Iudicis sententiam, ibi; *quod si, vel ab aliquo particulari Religioso,vel à Superiore quopiam, Generali,Prouinciali,aut alio quocumque officio fungente,aut à Conuentu, Capitulo, vel Congregatione,siue ab vniuerso ordine, & Religione quicquam receperint,id, quod acceperint, suum non faciant Verum ipso facto absque aliqua monitione, Iudicis decreto,sententia, aut declaratione, ad illius restitutionem omnino in vtroque foro teneantur.*

3 Secundò dubium est, vtrum valeat absolutio collata pœnitenti ante actualem restitutionem.

Respondeo negatiuè, quia Summus Pontifex iurisdictionem, & facultatem absoluendi adimit; nam illa dictio negatiua,*non*,præposita verbo,*potest*,tollit potentiam. Ita *Caietanus*, *Suarez*, & alij, quos retuli de censuris in communi *disp.*1.*q.*3.*punct.*9.*num.*3.

Hoc tamen limitatur primò, modo pœnitens moraliter satisfacere possit absque graui damno,& incommodo; præcepta enim Ecclesiæ benignè sunt explicanda, nec ad impossibile obligationem inducunt,*L.si stipuler,ff.de verbor.oblig.L.impossibilium.ff. de regul.iur. & cap.nemo potest ad impossibile.de reg.iur.in 6.*

Ex quo sequitur impotentem ad satisfaciendum absolui posse data possibili cautione de restituendo. Vide tradita loco citato de censuris in communi à *num.* 4.*vsque ad* 10.*inclusiuè,Sousam hic num.*96.*Ioannem à Cruce notab.*4.*Scortiam in se ect.theorem.*398.

Secundò limitatur,modò non adsit bona fides; nam si pœnitens bona fide absolutionem obtineat indirectè,absolutionem illius peccati obtinet, quod simul cum aliis confessus fuit,aut per obliuionem conticuit, iuxta ea,quæ tradidi de pœnitentia.

4 Rogabis primò, vtrum confessarius, qui absolutionem impendit nondum facta reali restitutione, teneatur ipse ad restitutionem.

Respondet affirmatiuè Nauarrus,Medina, Henriquez, Auila, Coninchus, Molina, Salonius, & alij; quos retuli *loc.cit.de censuris n.*1. *& de restitut.disp.*1.*q.*2.*pun.*11.*quæst.*3.*num.*13.sed quid mihi sentiendum sit, docui loco citato de restitutione cum Lessio,Valentia,Sanchez, Azorio, Suarez,& aliis. Ad ibi dicta me remitto, ne frequentius, quàm par sit,eadem repetam.

5 Tertiò dubium est,cui facienda sit restitutio rei acceptæ à Religioso contra Clementis VIII. Constitutionem.

Respondeo faciendam esse Monasterio, in quo degit Religiosus,à quo res accepta fuit,seu alteri loco,de cuius bonis res dono data fuit, vt clarè,& prolixè decernitur in præfata Clementis VIII.Bulla, ibi; *hanc autem restitutionem fieri volumus non priuatim,& Religioso,qui donauit, sed ei Monasterio,domui,vel alteri loco, de cuius bonis facta est largitio,vel si non de eius bonis donatum est, in quo idem Religiosus donans professionem emisit,vel in nomine totius Capituli Conuentus,aut Congregationis, vel vniuersi Ordinis, seu Religionis donatio facta extiterit,pariter communis mensæ,aut massæ, cuius nomine donatum fuerit, accepta munera restituantur: ita vt nec qui donauit,nec Conuentus, Capitulum, Congregatio, Ordo aut Religio. cui restitutio facienda est, illam remittere,& iterum condonare, aut recipientem ab obligatione restituendi eximere, vel vt in pauperes eroget concedere quoquomodo possit.*

PVNCTVM V.

Quas pœnas incurrant Religiosi conferentes munera vltra præscriptam in Bulla Clementis VIII. formam.

1 *Pœnæ quas incurrunt Religiosi donantes contra hanc Constitutionem.*
2 *Quid nomine bonorum,graduum officiorum, & dignitatum. quorum priuationem incurrit Religiosus donans, intelligatur.*
3 *Num hæ pœnæ ligent ante vllam Iudicis sententiam.*
4 *Quantitas requisita ad incurrendam mortalem culpam contra paupertatis votum.*
5 *Quantitas sufficiens ad peccatum mortale furti, est consequenter contra paupertatis votum.*
6 *Vtrum quantitas sufficiens ad peccatum mortale sufficiat ad incurrendas pœnas in Bulla Clementis VIII. contentas.*
7 *Vtrum Religiosus paulatim accipiens, seu aliis donans res leues, quæ simul sumptæ faciunt materiam notabilem, afficiatur pœnis huius Constitutionis.*
8 *Vtrum donans res leues Monasterij, quæ coniuncta cum materia, quam aduertit vsurpari ab aliis Religiosis, faciunt materiam grauem,grauiter peccet contra hanc Bullam.*
9 *Detúrne casus, in quo impunè Religiosus potest aliquid donare.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Religiosi largitionem facientes contra dispositionem Bullæ Clementis VIII. plures pœnas incurrunt;

runt; prima est priuatio dignitatum, graduum, munerum, & officiorum. Secunda est incapacitas, & inhabilitas ad illa, & alia in futurum obtinenda. Tertiò est perpetua infamia, & ignominia. Quarta priuatio vocis actiuæ, & passiuæ. Quinta vt cõtra ipsum regularem tamquam furti, & Simoniæ reum, agi, & procedi valeat, vt expresè dicitur in Bulla Clementis VIII. ibi; *quod si quis ex supradictis regularibus vtriuslibet sexus, cuiuscumque gradus, ordinis, dignitatis, ac vbilibet locorum existentibus, coniunctim cum cæteris, seu diuisim nostrarum huiusmodi prohibitionum, statutorum, ordinationum, iussionum, decretorum, mandatorum transgressor fuerit, statuimus, vt omnibus, & singulis per eum obtentis dignitatibus, gradibus, muneribus & officiis eo ipso priuatus, ac ad illa, & alia similia, vel dissimilia in futurum obtinẽda, inhabilis perpetuò, & incapax, ac perpetua infamia, & ignominia notatus existat; & præterea priuationem vocis actiuæ, & passiuæ absque vllo Superioris decreto, aut ministerio ipso facto incurrat, necnon vltra huiusmodi pœnas etiam tamquam contra furti, & Simoniæ criminum reum, tam per viam denunciationis, accusationis, aut querelæ, quàm etiam ex officio procedi, & inquiri, condignisque suppliciis affici debeat, pœnis aliis à iure statutis.*

2 Sed modò dubiũ est primò, quid nomine honorum, graduum, officiorum, & dignitatum, quorum priuationem incurrit Religiosus faciens contra istam Constitutionem, intelligatur. Respondeo intelligi gradus honorificos cum superioritate, seu officia, quibus adnexum est ius Superioritatis, vt Generalatus, Prouincialatus, Prioratus, Guardianatus, officium Visitatoris, Commissarij, Generalis, Vicarij Monachorum, seu Monialium, officium Abbatissæ, Priorissæ, officium Superioris localis. Item respectu Patrum Societatis Iesu, non solum intelligitur Generalis, Prouincialis, & Præpositus domus professæ, verum etiam Vicegeneralis, Viceprouincialis, Vicepræpositus, Rector, & Vicerector. Hoc tamen nomine non veniunt assistentes Patris Generalis (licet in aliquibus aliis Religionibus oppositum sentiam) Magister Nouitiorum, Ministri, Consultores, Admonitores, Concionatores, Lectores Theologiæ, Confessarij, Præfectus pharmacopolij, aut Sacristiæ, definitores, aut discreti in Religione Capucinorum. Ita *Sorbus loco citato, vers. circa quas pœnas, Sousa in expositione huius Bullæ num.* 101. *Sanchez in opere morali lib.6. cap.* 15. *num.66. & cap.* 18. *num.* 25. vbi refert Claudium Aquauiuam, *Bartholomæus à S. Fausto in thesauro lib.8. quæst.*229. *Filiuc. tract.* 34. *cap.* 3. *quæsito* 11. *num.*77. & alij.

3 Secundò dubium est, vtrum Religiosi teneantur has pœnas subire ante vllam Iudicis sententiam condemnatoriam, vel saltem declaratoriam criminis.

*Hieronymus Sorbus verbo, dare, in huius Bullæ explicatione, vers.*2. *not. Sousa in expositione huius Bullæ num.*102. *Sanchez lib.6. cap.* 15. *num.*65. *Bartholomæus à S. Fausto loco citato, quæst.*230. *Molina de iust. disp.* 96. *vers. duo obstrua*, & alij, quos inuii de violatione clausuræ *puncto* 4. *num.* 7. arbitrantur non teneri ante sententiam criminis declaratoriam.

Filiucius verò *tract.*44. *cap.* 3. *quæsito* 11. *num.*79. existimat pœnas priuationis dignitatum, officiorum, & graduum, item vocis actiuæ, & passiuæ, infamiæ, & ignominiæ non incurri ante sententiam criminis declaratoriam; pœnam verò inhabilitatis ipso facto incurri.

Ego censeo pœnas priuatiuas, ad quarum executionem hominis actio requiritur, vt est priuatio dignitatum, & officiorum, non incurri ante sententiam criminis declaratoriam; alias verò pœnas priuatiuas, quæ actionem hominis ad sui executionem non requirunt, vt est priuatio vocis actiuæ, & passiuæ, incapacitas, & inhabilitas ad officia, & beneficia, incurri ante vllam Iudicis sententiam, vt probaui *de legibus, disput.* 1. *quæstio.* 1. *puncto* 7. §. 2. *num.* 9. *& de contractibus, disput.*3. *quæst.* 8. *puncto vltimo* §. 3. cum Suarez, Azorio, Valentia, & aliis. Ad ibi dicta me remitto. quamquam probabiles arbitror aliorum sententias. Quis autem possit in his pœnis dispensare, respondetur facultatem dispensandi pertinere ad Summum Pontificem, dum res ad forum externum delata fuit. Vide *Graffium* 1. *parte, decis. lib.*4. *cap.*23. *num.*12. *Bartholomæum à S. Fausto quæst.*231. *& Rodriquez tom.* 1. *quæst.*24. *art.* 17.

Obiicies, ista Bulla non videtur vsu recepta: ergo frustra dicimus has pœnas incurri ante, vel post sententiam criminis declaratoriam; pœna enim in lege contenta non incurritur, nisi lex vsu recepta sit, & moribus vtentium comprobata.

Respondeo, me hic non loqui de existentibus in iis locis, in quibus hæc Bulla vsu recepta non fuit, aut per dispensationem relaxata est, vt in Hispania, teste *Sanchez num.*42. 100. *&* 105. & in nonnullis religionibus, quæ facultatem à Summo Pontifice obtinuerunt donandi vltra Bullæ dispositionem. Sed loquor de existentibus in iis locis, in quibus acceptata fuit, & praxi comprobata, vt Mediolani, Romæ, & in aliis præcipuis Italiæ regionibus. Quid autem iure communi sentiendum sit de Religiosis largientibus, vel distrahentibus, constabit ex dicendis *puncto sequenti*.

4 Tertiò dubium est, quænam quantitas requiratur, & sufficiat ad incurrendam mortalem culpam contra paupertatis votum.

Respondeo ad incurrendam lethalem culpam contra paupertatis votum, eam quantitatem requiri, & sufficere quæ ex se, præcisis aliis circunstantiis, sufficit ad peccatum mortale furti; nam votum paupertatis violatur à Religioso, vsurpando rem, cuius vsum, administrationem, aut dominium non habet, & sicut furtum committitur vsurpatione rei, inuito domino, ita vitium proprietatis incurritur vsurpatione rei inuito Superiore, cui Religiosus per votum paupertatis suas actiones subiecit quoad recipiendum, distrahendum, aut retinendum. Ergo illa quantitas ad hoc peccatum requiri, & sufficere videtur, quæ ex se sufficit ad mortale peccatum furti. Dico ex se, vt excludam circumstantias personæ, contra quam peccatum furti committitur. Aliquando enim contingit, vt res ex se leuis, exempli gratia, acus sartoris, lethalem culpam inducat ratione lucri cessantis, vel damni emergentis. Ita *Nauarrus lib.* 3. *consil. de regul. consil.*75. *num.*18. *Rodriquez quæst. regul. tom.*3. *q.*229. *art.* 10. *concl.*8. *Graffius* 1. *parte, decision. lib.*3. *cap.*5. *num* 49. *Azor.* 1. *par. lib.* 12. *cap.* 12. *quæsito*6. *Rebellus de iustitia, parte* 1. *lib.*3. *quæst.* 15. *sect.*3. *num.*22. *Sanchez lib.*7. *cap.*20. *num.* 3. *Filiucius tract.* 34. *cap.*3. *quæsito* 9. *n.*65. *Alfonsus Rodriquez de perfectione*, 3. *part. tract.*3. *cap.* 14. & alij communiter.

5 Sed modò explicandum superest, quænam quantitas sufficiat ad peccatum mortale furti, & consequenter ad peccatum mortale contra paupertatis votum. Respondet Rebellus loco citato quantitatem pensandam esse, iuxta quantitatem petitam ad furtum mortale filiorum, quia Prælati non magis censentur inuiti quoad rem latenter à Religioso sumptam, quàm parentes temporales, & carnales erga suos filios; Prælati enim non minus subditos suos diligere debent, quàm pater filios suos. Verum hæc opinio mihi non probatur, quia filij sunt necessarij hæredes, nec ipsos dedecet aliquid possidere, quod de Religiosis dici non potest, cum ipsi strictissimo paupertatis vinculo se suo voto obstrinxerint.

Sanchez *loco citato num.*3. putat in Hispania requiri, & sufficere quantitatem quatuor argenteorum, seu Iuliorum.

Filiucius loco citato existimat quantitatem duorum, vel trium Iuliorum sufficere ad lethalem culpam; quantitatem verò esculentorum, aut rerum pertinentium ad deuotionem, seu Religionem posse esse maiorem ea, quæ communiter in furto existimatur, exempli gratia, quinque Iuliorum, plus, minus.

Sorbus

Sorbus verò *vers. tamen*, putat non posse esse maiorem duobus Iuliis.

Ego censeo quantitatem duorum, vel trium Iuliorum, regulariter loquendo, sufficere ad mortale peccatum proprietatis, quia huiusmodi quantitas, regulariter loquendo, sufficit ad mortale peccatum furti, ideo Mediolani casum reseruatum ille incurrit, qui rem incertam duos Iulios excedentem sibi applicat; casus autem reseruatus non incurritur, nisi ob mortalem culpam.

Obiicies, surripiens octo Iulios Principi, non peccat mortaliter peccato mortali furti: ergo neque Religiosus surripiens sex, vel octo Iulios Monasterio diuiti.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia malitia furti desumitur ex damno illato; at non censetur graue damnum illatum Principi, surripiendo sex, vel octo Iulios; grauitas verò peccati proprietatis non desumitur præcisè ex grauitate damni illati; sed ex re ipsa, quæ inuito Superiore vsurpatur.

Rogabis, vtrum Religiosus accipiens rem magni valoris, non vt eam sibi applicet, sed vt ad tempus vtatur, vel alteri commodet, inscio Superiore, grauiter peccet.

Respondeo grauiter peccare, si ad longum tempus ea vti velit, vt per se patet; si verò ea vti velit solum ad breuissimum tempus, ita vt illius vsus modici valoris existimetur, non peccat grauiter contra votum, quia modicus ille vsus ad mortale peccatum furti non sufficit. Ita *Sanchez num. 6.* & alij, quos retuli *de restitutione disp. 2. quæst. 10. puncto 3.*

Hactenus locuti sumus de quantitate requisita ad peccatum, agendum modo est de quantitate requisita ad pœnas.

6 Quartò igitur dubium est, vtrum quantitas sufficiens ad mortale peccatum contra paupertatis votum, sufficiat etiam ad incurrendas pœnas, in constitutione Clementis VIII. impositas.

Prima sententia est *Sorbi loco citato vers. secundo obseruandum*, & aliorum affirmantium quantitatem duorum, vel trium Iuliorum sufficere. Cum enim Religiosus sit pauperrimus, & paupertatis votum emittat, videtur dignus pœnis maiorem pecuniæ quantitatem largiendo.

Secunda sententia est *Filiucij loco cit. quæsit. 9. num. 65. & seq. Soti & aliorum apud Ioannem Valerum verb. munera num. 65.* arbitrantium ad pœnas huius Bullæ incurrendas requiri quantitatem, quæ valorem duorum, vel trium aureorum excedat. Ratio est, tum quia vsu Religionum receptum videtur, vt quantitas duorum aureorum non censeatur magna in hac materia, tum quia ea quantitas requiritur, ob quam Religiosus in iudicio puniri possit; in iudicio autem non punitur ob quantitatem duobus, vel tribus aureis minorem. Imò aliqui apud Valerum longè maiorem quantitatem admittunt.

Tertia sententia, quæ mihi probabilior videtur, asserit eam quantitatem sufficere, quæ à legitimo Superiore taxata fuerit; quantitas enim rerum minimarum, quæ cum debita licentia licitè donari potest à Religiosis, taxanda est à Superioribus Regularium, vt declaratū fuit à Summo Pontifice, teste Sorbo, & Filiucio locis citatis; & colligitur à simili ex *cap. Etsi quæstiones de Simonia.*

Quamobrem in præcipua quadam Italiæ vrbe ab Illustrissimo Archiepiscopo sancitum fuit, vt Moniales bis tātum in anno donare valeant res, quæ tres Iulios singulis vicibus non excedant; vbi verò legitimus Superior quātitatem non definiuit, arbitror sustinendam secundam opinionem, præsertim in sententia eorum, qui asserunt pœnas istius Constitutionis non incurri ante sententiam Iudicis, saltem declaratoriam.

Ad rationem primæ sententiæ arbitror quantitatem ob cuius vsurpationem lethalis culpa incurritur, spectandam non esse penes ipsum Religiosum præcisè; sed potius penes Monasterium, cuius bona vsurpantur, sicut quantitas furti non est metienda iuxta qualitatem furantis; sed iuxta qualitatem illius, cui res surripitur, & eum personæ, quibus res surripiuntur, non semper graue damnum patiantur, sequitur non posse respectu omnium certam pecuniæ summam præscribi, & definiri; quantitas verò necessaria ad pœnas incurrendas, attendenda videtur, iuxta praxim iudiciorum, & tribunalium; In iudiciis autem, & tribunalibus graues pœnæ imponi non consueuerunt ob quantitatem, quæ duos, vel tres aureos non excedat, vt asserit secunda sententia, nisi fortè aliud sancitum sit à legitimo Superiore, vt dictum est in tertia sententia. Quamquam Superiores magna vti debent circumspectione in hac re definienda, cum graues pœnæ imponi non debeant, nisi ob graue delictum.

7 Quintò dubium est, vtrum Religiosus paulatim accipiens, seu aliis donans res leues, quæ simul sumptæ materiam notabilem constituunt, grauiter peccet, & pœnis istius constitutionis afficiatur.

Respondeo distinguendo, vel tradit de licentia Superioris expressa, & in scriptis (requiritur enim licentia expressa, & in scriptis, dum Religiosus aliquid Religioso, vel alteri tradit, modò non tradat esculēta, vel poculenta, seu aliquid ad deuotionem, vel Religionem pertinens; dum enim hæc traduntur sufficit licentia Superioris & consensus Conuentus absque scriptura, vt patet ex dictis § 1.) vel tradit sine hac licentia. Si tradit cum licentia expressa, & in scriptis, non peccat contra votum paupertatis vsurpatione rerum Monasterij, cum Superior non sit inuitus; neque peccat contra Constitutionem Clementis Octaui, cum in ea rerum modicarum, seu minimarum largitio permittatur cum præfata licentia. Quod ego probabiliter limitandum censeo cum Sorbo *vers. hac autem*, modò ista donatio non sit ferè quotidiana; tunc enim huiusmodi donatio fieri videretur in fraudem legis prohibentis largitionem rerum non modicarum; & permittentis donationem rerum modicarum; donatio autem quotidiana rerum modicarum, moraliter loquendo, censetur donatio magni momenti; cum multa modica tam frequenter donata moraliter coalescant, & notabilem materiam constituant. Si verò paulatim tradit modicam quantitatem absque præfata licentia, arbitror reum esse lethalis culpæ, atque pœnarum, dum peruenit ad eam quantitatem, quæ requiritur ad culpam, & ad pœnas Bullæ Clementis VIII. incurrendas, iuxta dicta *dub. 3. & 4.*

Aduertendum tamen censeo, maiorem quantitatem requiri, dum res modica paulatim cum valde notabili interpolatione accipitur, aut traditur absque debita facultate, quàm dum simul accipitur, vel traditur res ad mortale peccatum, & ad pœnas dictæ Constitutionis sufficiens; in hoc enim casu argumentari possumus sicut in furto; in furtis autem notabiliter interpolatis maior quantitas requiritur ad mortalem culpam, quàm in vnico furto, aut quàm in multis absque notabili mora, & interuallo perpetratis. Ratio est, quia dominus est minus inuitus, & minus ægrè, & indignè fert, eandem quantitatem sibi longo interuallo surripi, quam simul, vel breui interuallo. Quamobrem aliqui DD. exigunt rem duplo maiorem in furto notabiliter interpolato; furtum autem censetur notabiliter interpolatum, dum quis aliquot diebus vnius mensis res minimas furatus est, & post vnum, vel duos menses alias res minimas furatur. Ita *Nauarrus in Manuali cap. 17. numero 139. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 12. dubio 8. numer. 46. Rebellus de iustitia, parte 1. lib. 3. quæstio. 15. sect. 4. numer. 37. Sanchez in opere morali libr. 7. cap. 21. numer. 10.* vbi etiam

etiam addit tantam dari posse interpolationem, vt vnum furtum cum alio continuari non possit, vt si spatium vnius anni inter quodlibet furtum intercedat. Alioquin sequeretur puerum furripientem hoc anno paruam vuarum quantitatem ex vna vinea, & aliam paruam anno sequenti ex eadem vinea, & sic deinceps subsequentibus annis, peccare mortaliter, committendo modica furta ita interpolata. Verum quid ego sentiam alibi explicaui. Vide tradita de contractibus *disput.2.quæst.8.punct.2.*

Obiicies contra dicta in responsione ad quintum dubium; Religiosus paulatim accipiens res comestibiles, quæ seorsim sumptæ sunt materia leuis, sed simul sumptæ grauem materiam constituunt, non peccat mortaliter; ergo neque peccat mortaliter, si res illas comestibiles, vel æquiualentes aliis tradat.

Respondeo cum *Graffio 1. parte decis. lib. 3. capite 5. numero 51. Sanchez in opere morali lib.7. cap. 21. num.31.* Religiosum paulatim accipientem leuia comestibilia ad suum vsum, non peccare mortaliter, etiamsi paulatim ad materiam notabilem perueniant; nam Superior non ita videtur inuitus in acceptione comestibilium, sicut aliorum; Religiosi enim alendi sunt tamquam filij ex bonis Monasterij; sicut autem filij, vel etiam famuli non peccant mortaliter surripiendo leuia esculenta ad proprios vsus (etiamsi paulatim ad notabilem quantitatem perueniant) ita & cæt. E contrariò verò sicut famuli grauiter peccant accipiendo paulatim notabilem comestibilium quantitatem intentione vendendi, ludendi, aut aliis tradendi, vt cum Petro Nauarro, Sayro, & aliis tradidi de restitutione *disput.2. quæst.10 puncto vltim. ad finem*, ita etiam Religiosus, cum par ratio videatur.

8 Sextò dubium est, vtrum religiosus vsurpans, seu aliis donans rem aliquam Monasterij, quæ per se sumpta est leuis, sed coniuncta cum materia; quam animaduertit, ab aliis Religiosis vsurpatam, aut aliis donatam fuisse, quantitatem notabilem constituit, grauiter peccet. & pœnas Bullæ Clementis Octaui incurrat.

Respondeo negatiuè, quoties ipse non consensit vsurpationi, seu donationi aliorum. Ratio est, tum quia ipse non est cooperatus formaliter ad vsurpationem rei notabilis, tum quia sequeretur furantem racemum vuarum ex vinea, aut pomum ex horto, grauiter peccare, cum rationabiliter suspicari possit etiam alios huiusmodi leuia surripuisse. Tum quia Religiosus, sciens alios Religiosos absque debita facultate vsurpasse, seu donasse duos, vel tres Iulios, infinitè grauius peccaret vsurpando sibi, seu alteri donando Iulium, quam reliqui (suppono enim reliquos peccasse tantummodo venialiter; hic autem committeret mortale peccatum, quod infinitè grauius est peccato veniali) sed falsum est istum infinitè grauius peccare. Ergo etiam falsum videtur istum mortaliter peccasse, & pœnis Constitutionis Clementis Octaui affici, vsurpando, seu aliis donando rem modicam, quam animaduerrit materiam notabilem constituere cum materia ab aliis Religiosis prius vsurpata, vel sine debita facultate aliis donata: Ita *Sotus 4. de iustitia quæst.7. art.3. colum.6. vers. dubium autem. Lessius lib. 2. de iustitia cap.12. dubio 9. numero 52. Sanchez in opere morali, lib.7. cap. 21. num 22.* & alij. Licet *P. Nauarrus, Rebellus*, & alij, quos retuli de contractibus *disputatio. 2. quæstio. 8. parte 2. numero 6. & seqq.* oppositum in simili de furto sustineant.

9 Septimò dubium est, vtrum Religiosi, posita Constitutione Clementis Octaui, & illius acceptatione, possint aliquando impunè largiri quantitatem excedentem summam, quam diximus necessariam esse ad lethalem culpam, & ad pœnas Bullæ Clementis Octaui incurrendas.

Respondeo aliquando impunè largiri posse. Primò ex causa remunerationis, iuxta dicta §. 3. Secundo si fiat de consensu superiorum, ex causa, in congregatione, seu capitulo generali approbata, & maturè discussa; tunc enim licita est donatio etiam non modicæ quantitatis, habita ratione diuitiarum religionis, & personæ, cui donatio facienda est, hic enim casus in bulla absolutè exceptus fuit. Ita *Sorbus loco citato, Filiucius loco citato numero 66.* Tertiò si fiat ad redimendam vexationem, seu ex alia iusta causa, ad Monasterij commodum, & vtilitatem, iudicio prudentis viri pertinente. Hæc enim non est liberalis datio, seu donatio, sed traditio ob causam, propter quam bona Monasterij non prodiguntur, sed potius congregantur, & augentur, vt quando aliquid donatur Aduocato, vel Procuratori, vt sedulam nauet operam in lite prosequenda, vel vt negotium Monasterij fœlicem sortiatur exitum. Ita *Sorbus loco citato, vers. item alius casus est.*

Obseruandum tamen est; requiri licentiam Superioris, ne religiosus contra paupertatis votum delinquat. Quis autem sit legitimus Superior, à quo licentia in his casibus obtinenda sit, constabit ex dicendis puncto sequenti.

PVNCTVM VI.

Quas eleemosynas, aut donationes facere possint Religiosi iure communi, seu præcisa Clementis VIII. Bulla, aut vbi ea vsu recepta non fuit, vel quatenus recepta non fuit.

1 *Prælatus Religionis quas eleemosynas, & donationes facere possit de bonis Religionis.*
2 *Ad faciendas tales donationes qualis consensus Capituli vel conuentus requiratur.*
3 *Prælatus Religionis an possit aliquid in ludos illicitos, aut in vanas causas expendere.*
4 *Num possit aliquid testamento relinquere.*
5 *Religiosus subditus nullas eleemosynas, vel donationes facere potest absque Superioris licentia.*
6 *Quis Superior possit hanc facultatem concedere.*
7 *Abbatissæ an possint hanc facultatem concedere suis Monialibus.*
8 *Quam quantitatem expendendi possit Superior Religioso concedere, præcisa Bulla Clementis Octaui.*
9 *Qualis causa requiratur in hac facultate concedenda.*
10 *An possit Religioso concedi licentia instituendi Capellaniam cum quadam limitatione.*
11 *Hæc licentia num sufficiat tacita vel requiratur expressa.*
12 *Quando censeatur adesse tacita Superioris licentia.*
13 *Requiraturnè licentia tacita de futuro, an de præsenti.*
14 *In quo casu excusetur Religiosus à mortali, si aliquid expendat aut donet non habens certitudinem huius licentiæ sibi concedendæ.*
15 *Consuetudo Religionis in qua tacita licentia sufficiat, excusat à mortali.*
16 *Religiosus absque expressa facultate accipiens, vel expendens aliquid ad subueniendum extremæ necessitati propriæ, vel alienæ, non peccat mortaliter.*
17 *Quid de Religioso in claustro vel extra claustrum viuente, cui assignata sit certa quantitas ad suam sustentationem an possit de illa disponere ad suum libitum.*
18 *Religiosus absens à Monasterio causa studiorum, vel negotiorum, vel peregrinationis, potest eleemosynas, & donationes facere iuxta consuetudinem sui Monasterij.*
19 *Procuratores, & Cellerarij possunt eleemosynas, & donationes facere iuxta quantitatem administrationis, & consuetudinem.*
20 *Monachus furans aliquid extraneo, potest restitutionem facere ex peculio, quod habet cum licentia disponendi, vt sibi placuerit.*
21 *Religiosus non peccat accipiendo, vel distrahendo aliquid Superiore vidente, & non contradicente.*
22 *Excusatur à mortali Religiosus accipiens vel expendens aliquid*

- *aliquid ex tacita voluntate Superioris, qui licentiam daret, si peteretur, etiamsi illi displiceat modus accipiendi.*
23 *Religiosus excusatur dando paruas eleemosynas vt fragmenta panis,&c.*
24 *Religiosus emens grana benedicta, fenticas, & his similia de licentia Superioris non peccat ea distribuendo sine noua licentia.*
25 *Religiosus non excusatur, si rem acceperit, vel expenderit cum licentia per dolum obtenta.*
26 *Religiosus expendens aliquid in profanos vsus, non potest prætextu tacitæ licentiæ excusari.*
27 *Peccat vitio proprietatis contrectans bona Monasterij sine licentia.*
28 *Religiosus, qui ex præsumpta voluntate rem Monasterij alienauit, vel accepit, an teneatur postea id Superiori significare.*
29 *Accipiens aliquid à Religioso non habente facultatem illud distrahendi,an teneatur ad restitutionem.*
30 *Cuinam facienda sit talis restitutio.*
31 *An satis sit facere restitutionem ipsi Religioso.*
32 *Ad quid teneatur Religiosus, qui bona Monasterij expendit in alienos vsus sine licentia Superioris.*
33 *Quid de Religioso, cui onus impositum fuerat conseruandi bona Monasterij, aut aliquorum vsus concessus fuerat, ipse autem in iis conseruandis debitam curam non adhibuit.*
34 *De quali culpa teneatur Religiosus,num de leui,aut de lata,cui Superior aliquid in proprium vsum concessit, si illud propria culpa pereat, vel deterius fiat.*
35 *Religiosus debitor alicuius rei Monasterio, an eximatur à tali debito per sequentem professionem,cum illam deberet ante Religionis ingressum.*

IN hoc puncto prius explicabo quid facere possit Prælatus Religionis. Secundò quid facere possint religiosi prælato subditi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRælatus Religionis non solum potest eleemosynas facere de superfluis, aut de non superfluis Conuentus; verum etiam alias donationes pro ratione administrationis ex causa, quam vir prudens sufficientem existimauerit: ratio est,quia Prælatus Religionis est administrator bonorum Religionis, seu Monasterij, cuius est Prælatus. Ergo licitè potest bona Religionis dispensare, & insumere, prout recta ratio dictabit. Ita *Valentia 2. 2. disput. 3. quæst. 9. puncto 5. Nauarrus comment. 2. de regul. numero 11. Rodriquez quæst. regul. tom. 2. quæst. 57. art. 2. Ludouicus Molina de iustitia & iure disput. 276. Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 19. num. 90. Filiucius tract. 44. cap. 3. quæsit. 1. & 2.* & alij.

2 Hoc tamen intelligitur,modò aliud non ferat consuetudo, vel statuta Religionis, seu Conuentus circa quantitatem,modum,& dependentiam à maiori parte Capituli, vel à consensu nonnullorum ad hoc deputatorum. Tunc enim seruanda est forma, & taxa, quoties ea præscripta fuit à legitimo Superiore, cui Prælatus obedire teneatur. Ita DD. citati. Quamobrem si cautum sit, vt Prælatus eleemosynam, vel donationem non faciat absque consensu Conuentus,seu Capituli, largiri non potest absque consensu Capituli, seu Conuentus. Existimo tamen non requiri consensum totius Conuentus,sed maioris tantum partis, quoties bona Conuentus possidentur in communi collegialiter, & non sunt distribuenda particulariter secundum aliquam quotam inter singulos Religiosos; nam consensus maioris partis Capituli,seu Conuentus censetur consensus totius, *cap. cum in cunctis, de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli.* Secus si bona inter singulos secundum aliquam quotam particulariter distribuenda sint: tunc enim consensus omnium requiritur iuxta vulgatam iuris regulam, quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet.

Ex hac propositione sequitur, Prælatum posse pro ratione administrationis largitiones facere arbitrio prudentis viri, tam religiosis subditis, quàm externis, vt causa conseruandæ beneuolentiæ, vel in memoriam beneficiorum Religioni collatorum, vel spe negotij vtiliter pro Religione,seu Monasterio gerendi.

3 An autem Prælatus Religionis possit aliquid in ludum illicitum, aut ad vanas, & superfluas causas expendere, constabit ex dicendis de Religiosis subditis, non posse,quia Prælatus non est dominus bonorum Monasterij, sed administrator; ius autem non præbet illi facultatem administrandi ad vsus vanos,& profanos. Ita *Nauar. comment. 2. de regul. numero 21. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 12. quæsito 1. Sanchez loco citato num. 22.* & alij.

4 Addo Prælatum non posse quicquam testamento relinquere; quia Prælatus est administrator bonorum Monasterij; administratio autem finitur morte administratoris.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 REligiosus subditus non potest vllas eleemosynas, vel donationes facere absque Superioris licentia. Ratio est, tum quia sic colligitur ex *cap. Cum ad Monasterium de statu Monachorum, & cap. Non dicatis 12. quæst. 1.* Tum quia religiosi non habent bonorum dominium, vel administrationem,& paupertatis voto detinentur. Ita *Nauar. Molina, Sanchez, Filiucius*, & alij locis citatis.

Dixi, *absque Superioris licentia*, quia de licentia Superioris hoc ei interdictum non videtur; præcisa Clementis Octaui Bulla, de qua in hoc puncto non agimus.

Sed modò nonnulla supersunt dubia explicanda.

Primò, quis sit Superior, qui facultatem Religioso subdito concedere valeat.

Secundò ad quamnam quantitatem Superior concedere possit facultatem.

Tertiò, an Superior concedere possit huiusmodi facultatem ex qualibet causa.

Quartò, an requiratur expressa licentia, vel sufficiat tacita.

Quintò, vtrum Religiosus, qui rem aliquam ex tacita licentia alienauit,vel accepit,teneatur id postea Superiori significare.

Sextò,ad quid teneatur is,qui aliquid à Religioso absque debita facultate accepit,& ad quid teneatur ipse Religiosus, qui aliquid absque debita facultate donauit, seu alia ratione alienauit.

6 Quæres igitur primò, quis sit Superior, qui facultatem tacitam,vel expressam concedere valeat.

Respondeo præcisa constitutione Clementis Octaui, hanc facultatem concedi posse, non solum à Generali, aut Prouinciali, verum etiam ab immediato Monasterij Superiore. Ratio est, quia hic est verus Superior, veramque bonorum monasterij administrationem habet, vt suppono, consequenter potest religiosis in suo monasterio commorantibus dare facultatem alienandi eam bonorum quantitatem, quam ipse alienare potest.

Dixi, *Religiosis commorantibus in suo monasterio*, vt exciperem hospites in aliquo Monasterio existentes; Superior enim immediatus Monasterij non potest hospitibus facultatem donandi,seu distrahendi concedere; tum quia ipse non est Prælatus proprius religiosi hospitis, nisi fortè in aliqua religione peculiaris aliqua extet constitutio, in qua decernatur hospites subiici Superiori illius conuentus, sicut cæteros, vt in almæ Societatis Iesu

Congre

Congregatione sancitum fuit, regula penultima, inter communes. Tum quia sicut Episcopus dispensare non potest cum eo, qui minore anni parte in sua Diœcesi existit, aut qui intentionem non habet ibi manendi maiore anni parte, vt pluribus probaui de legibus *disp. 1. quæst. 1. puncto 6.* ita neque Superior Conuentus præfatam facultatem concedere potest Religioso hospiti nisi maiore anni parte in eo Conuentu commoretur, vel intentionem habeat ibi commorandi maiore anni parte. Ita *Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 19. num. 41. Lopez 1. parte instruct. cap. 156. ad finem.*

7 Hinc patet quid dicendum sit de Abbatissis respectu suarum Monialium; arbitror enim ipsas posse eandem facultatem suis Monialibus concedere quam potest immediatus religiosorum virorum Prælatus, nam Abbatissa est dispensatrix, & moderatrix bonorum monasterij. Ita *Nauarr. comment. 3. num. 4. de regul. & Cardinalis consil. 17. numero 5.* affirmantes Abbatissam, vel Priorissam esse administratricem bonorum, tam spiritualium, quàm temporalium monasterij Monialium, exceptis iis, quorum fœmina incapax est. *Rodriquez in summa cap. 90. numero 9. concl. 4. Sanchez loco citato num. 44.* & alij.

Hoc tamen limitatur, modò Abbatissæ, vel Priorissæ facultas restricta, & limitata non fuerit ex consuetudine aut constitutionibus illius religionis, aut ex præcepto Superioris Prælati; nam Abbatissa, vel Priorissa non est absoluta domina, & superior; sed alios etiam Superiores agnoscit, quibus subiicitur, & parere tenetur. Ita Sanchez loco citato, & alij.

8 Quæres secundò, quam quantitatem expendendi possit immediatus Monasterij Superior facultatem religioso sibi subdito concedere, præcisa Bulla Clementis Octaui; omissis aliorum sententiis,

Respondeo, certam quantitatem præfigi non posse, sed iudicio prudentis viri definiendam esse spectatis circumstantiis, scilicet causa largiendi, quantitate redditnum monasterij, & necessitate piæ causæ, in cuius commodum largitio facienda est. Hoc tamen intelligitur, modo in religione taxata non sit quantitas, ad quam expendendam Superior immediatus licentiam concedere potest; tunc enim taxa seruanda est. Ita *Ludouicus Molina tom. 2. de inst. disp. 276. vers. illud verò, Azor. 1. par. lib. 12. cap. 12. quæsito 4. Sanchez loco cit. num. 42.* & alij. Quamquam nonnulli arbitrantur Superiorem immediatum, præcisa taxa posse licentiam subditis dare expendendi decem, vel quindecim aureos singulis annis, alij duos, vel tres aureos singulis mensibus. Sed quod ego dixi probabilius, & verius est.

9 Quæres tertiò, vtrum Superior concedere possit religioso licentiam expendendi bona ex quauis causa.

Respondeo, non posse ex quauis causa, sed tantum iusta ex causa; dispensator enim, seu administrator non potest bona, quæ administrat, pro suo libito distrahere, & insumere; sed tantum ex iusta causa, seu iuxta rationabilem Superioris voluntatẽ. Ita communiter Doctores. Quamobrem concedere non potest, vt religiosus donet amicis, vel cognatis diuitibus magnam rerum summam; potest tamen facultatem dare, vt aliquid conferat in remunerationem beneficiorum acceptorum, quia decet religiosos gratitudinem exercere, vel vt aliquid expẽdat in piis operibus, vt pro Sacris faciendis, vel pro nuptiis pauperum, vel ad proprios vsus decentes, & non superfluos, etiamsi fortè in ea religione extet constitutio, vt quod vnicuique religioso traditur; in vsum communitatis conuertatur. Nam in vsum communem impendi censetur, quod in vsum ipsius religiosi impenditur, cum ipse religiosus sit potissima communitatis pars. Ita *Nauarr. lib. 3. consil. de statu Monachorum consil. 3. numero 33. Sanchez loco citato num. 36. & Emanuel Sa verb. religio num. 49.*

10 Addunt *Nauar. comm. 1. num. 41. & 58. de regularib. Lopez 1. parte instruct. cap. 154. vers. penultimo, & lib. 2. de contractibus cap. 40.* concedi posse licentiam religioso instituendi Capellaniam, quoties religiosus multa attulit secum ad Monasterium, seu multa comparauit Monasterio arte sua, seu quoties extra Monasterium degit, cum licentia conuertendi aliunde quæsita in proprios vsus. Ratio est, quia hoc pacto alij animosiores fient ad parce viuendum, & ad similia bona acquirenda in vtilitatem piorum operum.

Sed hoc ego non facilè concesserim, quoties religiosus possidet bona dependenter à voluntate sui Prælati. Ratio est, quia huiusmodi facultas transcendere videtur religiosi statum, & vtilius est, regulariter loquendo, huiusmodi bona conuertere in vtilitatem monasterij, in quo multa sacrificia, & pia opera fieri consueuerunt, quàm in Capellaniam. Ita *Molina tom. 1. de iustitia disp. 140. vers. idem dicendum & Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 19. num. 102.* licet sibi contrarius videatur *num. 37.*

11 Quæres quarto, vtrum requiratur licentia expressa, an sufficiat tacita.

Respondeo, sufficere tacitam, exceptis religionibus, in quibus cautum est, ne aliquid accipiatur, vel expendatur absque expressa Superioris licentia. Ratio est, tum quia non dicitur aliquid accipi, vel expendi sine licentia, dum Superior tacitè consentit. Tum quia taciti, & expressi eadem est virtus, & conditio *cap. 2. de rescriptis & leg. cum quid. ff. de rebus creditis.* Ita *Nauarr. loco cit. numero 200. Valentia 2. 2. disp. 10. q. 4. puncto 3. Molina disp. 276. ad finem, Sanchez loco citato nu. 4. Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 9. num. 80. Emanuel Sa verb. eleemosyna num. 11. Azor. 1. parte lib. 12. cap. 12. quæsito 2. & seq.* & alij ferè communiter contra nonnullos alios.

Dixi, *exceptis religionibus, in quibus cautum est, ne aliquid accipiatur, vel expendatur absque expressa Superioris licentia*, quia tunc temporis nulla prorsus adest licentia, cum Superior tacitam licentiam excludat, nec vlla ratione consentiat. Ita *Rodriquez in summa 2. parte cap. 31. numero 7. Sanchez loco citato num. 4.* & alij.

12 Rogabis primò, quandonam censeatur adesse tacita Superioris licentia.

Respondeo tunc censeri adesse, quando experientia constat Superiorem in huiusmodi casibus consueuisse licentiam libenter concedere, neque notabiliter ægre ferre, vt licentia non petatur.

Obiicies primò, in tractatu de Sacramentis diximus, non esse validum Pœnitentiæ Sacramentum administratum sub ratihabitione, seu ex præsumpta, & tacita Superioris voluntate. Secundò legis obligatio non cessat ex eo, quod Superior dispensaret, si dispensatio ab ipso peteretur, ergo neque voti paupertatis obligatio cessat ex eo, quod Superior facultatem concederet, si peteretur.

Respondeo ad vtramque obiectionem, non adeo rigorosè in hac materia agendum esse, sicut in iurisdictione, ad validam Sacramentorum administrationem requisita, & in dispensatione legum; in illis enim requiritur voluntas actualis, in hac sufficit voluntas tacita, qua posita non dicitur aliquid fieri inuito Superiore, seu contra Superioris voluntatem, vt in simili patet ex dictis de furto in tractatu de restitutione.

13 Obserua tamen licentiam tacitam, aliam esse de futuro, aliam de præsenti; sicut ratihabitio alia dicitur de futuro, alia de præsenti. Vt religiosus aliquid accipiens, vel expendens excusetur, non sufficit licentia, seu ratihabitio de futuro, alioquin regularis obseruãtia euerteretur in iis rebus, quas Superiores concedere solent petentibus; sed requiritur licentia tacita de præsenti, qua Superior actu saltem virtuali velit hoc à subdito fieri. Ratio est, tum quia sicut vt obligatio legis cesset per Epicheiam, opus est, vt mẽs legislatoris in hoc casu sit nõ obligare. Ita &c. Tum quia sicut non sufficiẽter colligitur aliquid dispositũ à testatore, vel ab alio ex eo, quod perspicuè

constet, ita disponendum fuisse à testatore, si animaduertisset; sed necesse est vt ex verbis dispositionis colligatur hanc fuisse disponentis mentem; voluntas enim mente retenta nihil operatur, *Baldus L. vnica num. 10. in fine C. de his qui ante apertas tabulas, Menochius de præsump. lib. 4. præsumpt. 35. numero 20. Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. titulo 16. num. 5. & 6.* Ita neque in nostro casu sufficere videtur voluntas de futuro; cum hæc non arguat Superiorem de præsenti non esse inuitum. Ita *Sanchez loco citato num.* 15. & alij, quicquid alij sine distinctione loquentes in oppositum sentire videantur.

14 Rogabis secundò, vtrum religiosus aliquid accipiens, vel expendens excusetur à mortali, quoties non habet certitudinem licentiæ, sibi à Superiore concedendæ, si eam peteret, sed tantummodo dubitat, aut probabiliter credit Superiorem eam concessurum.

Respondeo non excusari, si tantummodo dubitet. Ratio est, quia possessio stat pro voto, & iure Superioris. Tum quia non licet operari cum conscientia practicè dubia. Tum quia Superior, seu dominus in dubio præsumitur inuitus, *L. qui vas 49. ff. de furtis.* Ita *Nauar. in Manuali cap. 17. numero 5. Arragonius 2. 2. quæst. 66. art. 3. Clauis Regia lib. 9. cap. 12. num. 2.* & alij, quos citat, & sequitur *Sanchez lib. 7 cap. 19. num. 13.*

Si verò adsit probabilis cognitio licentiæ expresè cõcedendæ, si Superior peteretur, excusatur. Ratio est, quia probabilis cognitio prouueniens ex iusta causa credendi, æquiualet morali certitudini, & parit opinionẽ probabilem; qui autem cum morali certitudine, seu cum opinione probabili operatur; non imprudenter operatur; consequenter non peccat, vt pluribus docui in tractatu de peccatis. Idemque tradunt Nauarrus, Arragon. Clauis Reg. Sanchez, & alij locis citatis, contra Molinam *tom. 2. de iustitia disp. 276.* sub finem, & alios.

15 Ex dictis in hoc quæsito colligitur primò, religiosos accipientes, vel expendentes aliquid non petita expressa licentia, excusari, quoties in tali Religione viget consuetudo illa accipiendi, vel expendendi absque expressa licentia. Ratio est, quia censetur adesse tacita voluntas, & licentia Superioris, per consuetudinem explicata; Superior enim contra consuetudinem non reclamat, sed eam permittit, vt suppono. Secus dicendum est, si reclamet contra consuetudinem: tunc enim non consentit, sed potius dissentit, nec consuetudo tollere potest obligationem iuris naturalis diuini, qualis est obligatio voti; Ita *Graffius secunda parte decision. lib. 3. cap. 9. num. 4.* & alij apud Sanchez loco citato.

16 Secundò religiosum absque expressa facultate accipientem, vel expendentem aliquid ad subueniendum extremæ necessitati propriæ, aut alienæ, non peccare mortaliter, quia Superior censetur consentire, & consensum præstare debet: Ita *Rodriquez quæst. regul. tom. 2. quæst. 57. art. 2. Nauarr. in Manuali cap. 17. numero 105. Sanchez num. 96.* & alij communiter. Idem dic in graui necessitate, dum Superior commodè adiri non potest. Ita præcitati DD.

17 Tertiò religiosum in claustro, vel extra claustrum viuentem, cui certa quantitas ad suam sustentationem, hoc pacto datur, vt Monasterium non teneatur amplius quicquam ei tribuere, sed eam suo commodo, & damno impendat absque obligatione reddendi rationem, posse in eleemosynas, & alios honestos vsus expendere id, quod de ea quantitate subtrahit parcè viuendo, aut quod occasione illius quantitatis, seu peculij acquirit; in hoc enim casu adest tacita licentia. Idem dic de Religiosis extra Monasterium cum debita facultate existentibus, seque proprio labore, & industria sustentantibus, nec quicquam à Monasterio recipientibus. Ratio est, quia eo ipso, quòd religioso certa quantitas præscribitur, aut facultas alendi sua opera, & industria datur, censetur etiam tacitè dari licentia expendendi in pios, vel honestos vsus id quod subtraxerit. Ita *Nauarr. consil. 3. num. 46. de statu Monachorum, Arragon. 2. 2. quæstione 32. articulo 8. Valentia 2. 2. disputatione 10. quæstione 4. puncto 3. Sanchez loco citato numero 100. & 101. Molina tom. 2. disput. 276. Beia relatus à me* §. 1. & alij contra *Rodriquez quæst. regul. tom. 3. quæst. 29. art. 10. conclus. 3.* & alios, arbitrantes hoc non procedere, dum religiosus in Monasterio degit, assignata sibi certa quantitate, & summa. Sed quod ego dixi, probabilius est, modò statuto Religionis, aut consuetudine, vel Superioris præcepto aliud sancitum non sit. Si verò statutum, consuetudo, vel præceptum vetet hoc fieri, certum est fieri non posse, quia religiosus, excepto extremæ necessitatis casu, expendere non potest bona Monasterij sine tacita, vel expressa Superioris voluntate. Ita *Lessius lib. 2. cap. 18. dub. 11. numero 75. Sanchez loco citato numero 105. Azor. 2. part. lib. 12. cap. 10. quæsito 3.* & alij.

Ex quo patet religiosum, qui extra Monasterium ex debita licentia existit, posse, præciso præcepto, vel consuetudine in contrarium, largiri in remunerationem obsequiorum, vel munerum acceptorum; quia superior censetur tacitè consentire. Ita communiter DD. Imo nonnulli concedunt huiusmodi religiosum posse etiam aliquid donare consanguineis diuitibus, ratione gratitudinis debitæ ob consanguinitatem. Ita *Ludouicus Lopez 1. par. instruct. cap. 156. conclus. 6. & Rodriquez in Summa par. 2. cap. 31. num. 5.* Sed hoc non facilè approbo, quia non adest iusta causa largiendi consanguineis diuitibus, præcisè ratione consanguinitatis; consequenter non censetur adesse tacita Superioris licentia. Ita *Sanchez num. 98.*

18 Quartò religiosum, qui à Monasterio sustentatur in studiis, vel alibi causa negotiorum, aut peregrinationis, posse non solum moderatas eleemosynas facere, iuxta *Syluestrum verb. donatio 1. quæsit. 1. vers. 5. Tabienam verb. donatio 1. quæ sit. 2. num. 3. casu 5.* & alios, vel potius quales regulariter faciunt alij eiusdem ordinis, & conditionis religiosi, ex *Nauar. in Manual. cap. 17. numero 105. Rodriquez in Summa 2. par. cap. 31. num. 5. Azorio 2. par. lib. 12. cap. 10. quæsito 3. & Sanchez loco citato numero 99.* verum etiam posse moderatam quantitatem causa honestæ recreationis, seu ludi expendere. Cum enim vita nostra facile transigi non possit sine aliqua oblectatione, Prælatus religionis, qui non est instar œconomi alicuius priuati domini; sed est veluti absolutus bonorum religionis administrator ad bona religionis in licitos, & honestos vsus expendenda, censetur tacitè consentire, vt Religiosus, qui extra monasterium causa studij, peregrinationis, vel alterius negotij existit, moderatam quantitatem, exempli gratia, ad rationem quatuor, vel quinque pro centum singulis annis expendere valeat ad honestam sui oblectationem, seu ludum, modò tamen ludus sit licitus, seu modo ludus illi expresè non sit interdictus à suo Superiore, aut constitutionibus suæ religionis; tunc enim non adest Superioris consensus, non solum expressus, verum neque tacitus. Ita *Molina tom. 2. disput. 520. sub initium, Salonius 2. 2. quæst. 61. tract. de dominio quæst. 5. art. 6. dub. penultim. Sanchez num. 79.* & alij, quos retuli de contractibus *disputat. 2. quæstione 3. puncto 1. numero 10. contra Castrum lib. 2. de leg. imperial. cap. 2. corollar. 3.* & alios arbitrantes Prælatos religionum non posse ludere, aut ludendi licentiam concedere; consequenter eos, qui aliquid lucrantur à religioso, ad restitutionem obligari.

Dixi, *moderatam quantitatem*, vt aduerterem religiosum non posse magnam quantitatem ludo exponere, non solum cum tacita, verum neque cum expressa Superioris voluntate. Ratio est, quia Superior non potest bona Religionis expendere, aut licentiam expendendi dare ad vsus turpes, & indecentes; turpe autem, ac indecens est religiosum magnam pecuniæ summam ludo exponere; consequenter acquirens magnam pecuniæ summam à religioso, obligatur ad restitutionem; Ita *Petrus*

Petrus Ledesma 2. parte summæ tract. 31. capit. 1. post 10. conclus. & alij, quos citat, & sequitur *Sanchez lib. 7. c. 19. numero 8. contra Lessium lib. 2. de iust. cap. 26. dub. 5. numero 36.* existimantem, religiosum posse validè magnam quantitatem ludo acquirere, vel perdere ex expressa Superioris licentia, quia ludus est contractus onerosus, ex quo fieri potest, vt Monasterium vtilitatem, & lucrum percipiat. Verum hæc ratio non conuincit. Quamuis enim ludus sit contractus onerosus, nihilominus turpis, & indecens est religioso, si in magna fiat quantitate, consequenter Prælati licentia ad huiusmodi ludum non prodest.

An autem religiosus magnam pecuniæ summam ludo acquirens, cum ipse non posset nisi modicam perdere, teneatur ad restitutionem, constat ex dictis de contractibus, *disp. 2. q. 3. puncto 2. num. 15. & seq.*

19 Quintò Procuratores, Cellerarios, & his similes, posse eleemosynas, vel donationes facere iuxta quantitatem administrationis, & consuetudinem. Ratio est, quia Superior conferendo officium, censetur etiam conferre facultatem exercendi ea, quæ a Procuratoribus in illa religione exerceri solent. *Nauar. Comment. 2. de regularib. numero 11. Molina disput. 226. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 19. num. 94. Azor. 2. par. lib. 12. cap. 10. quæsito 3.* & alij. Ob id excusari solent Procuratores Religionum munera largientes officialibus Principum, vel Prælatorum quorum opera indigent.

20 Sextò Monachum furantem aliquid extraneo posse restitutionem facere ex peculio, quod habet cum licentia disponendi, vt sibi placuerit; nam Prælatus etiam in hoc casu, in quo religiosus licitè, & iustè insumit, consentire censetur. Ita *Molina tom. 1. disput. 140. vers. potiùs distinguerem*, & alij. Imo aliqui sentiunt Prælatum non posse impedire, quin Religiosus ex illo peculio restituat damnum illatum extraneo. Sed oppositum probabilius est, quia Religiosus non potest bona administrare, nisi dependenter à licentia Prælati. Ita *Sanchez loco citato numero 113.*

21 Septimo religiosum non peccare accipiendo, vel distrahendo aliquid, Superiore vidente, & non contradicente, dum commodè potest contradicere, & prohibere. Ratio est, quia censetur consentire, & approbare. *Argumento cap. consentire distinct.* 83. Vbi dicitur, eum videri peccato consentire, qui tacet, dum resistere potest. Secus si Superior tacet præ timore, aut verecundia, aut metu, etiam leui. Ratio est, tum quia tunc non censetur licentiam dare, seu approbare, sed tantummodo permittere, sola autem permissio Superioris non excusat à peccato, sicut is à peccato non excusatur, quem Deus in peccata labi permittit. Tum quia sic colligitur ex *L. penultim. ff. de furtis.* Sicut enim non censetur furto consentire, qui præ verecundia tacet; ita &c. *Nauarrus in manuali cap. 17. numero 5. Syluester, Angelus, Tabiena,* & alij, quos citat, & sequitur *Sanchez lib. 7. cap. 19. num. 12.*

22 Octauò excusari à mortali Religiosum accipientem vel expendentem aliquid ex tacita voluntate Superioris, qui licentiam concederet, si peteretur, etiamsi ei displiceat modus accipiendi, vel expendendi; nam Superior non est inuitus quoad substantiam, sed quoad modum tantum, vt suppono.

Hoc tamen intelligitur, modò accipiatur ad eum vsum, ad quem Superior licentiam concederet; nam si ad alium vsum accipiatur, Religiosus à mortali peccato non excusatur. Ratio est, tum quia Superior non solum censetur inuitus quoad modum, verum etiam, quoad substantiam. Tum quia licentia ad vnum, non extenditur ad aliud, sicut licentia accipiendi librum, non extenditur ad alienandum illum, & licentia Religioso concessa conuertendi quæsita in proprios vsus, restringitur ad ea, quæ Religiosus lucrifecit arte, opera, & industria sua, non verò ad quæsita per donationem, legatum, seu successionem, *L. coiri cum 4. sequentibus ff. pro socio.* Ita *Nauarrus in Manuali cap. 17. numero 139. & comment. 2. de regular. num. 20. & 40. Lessius lib. 2. cap. 12. dub. 8. numero 50. & cap. 41. dub. 9. num. 80. Rodriquez quæst. regul. tom. 3. q. 29. art. 10. & 11. Sanchez num. 6. & 13.* & alij, quamuis *Rebellus 1. part. lib. 3. quæst. 15. sect. 3. num. 14.* in hac limitatione dissentiat.

23 Nono Religiosum excusari largiendo paruas eleemosynas, quæ pauperibus stipem ostiatim quærentibus dari consueuerunt, vt sunt fragmenta panis, quæ ex mensa Religiosorum superfuerunt. Nam Superior præsumitur consentire, nisi oppositum constet de ipsius voluntate. Ita *Graffius 1. par. decis. lib. 3. cap. 5. num. 62. Arragonius 2. 2. quæst. 32. artic. 8. vers. ex quo sequitur*, & alij contra *Sanchez in opere morali lib. 7. c. 19. num. 103.*

24 Decimò Religiosum, qui ex licentia emit aliquid, vt scuticas, grana benedicta, coronas, imagines, & similia, quæ à Superiore sciebantur emi ad distribuendum aliis, non peccare ea distribuendo quibuscumque absque noua licentia, quia prior licentia tacitè continet posteriorem. Ita *Sanchez num. 70.*

25 Vndecimò Religiosum non excusari, si rem accepit, vel expendit cum licentia per dolum obtenta. Ratio est, quia non excusatur ob licentiam expressam, cum illa irrita sit, neque ob tacitam, quia Prælatus ita est affectus, vt si dolum cognouisset, licentiam non concessisset. Suppono enim dolum, causam concessioni dedisse, ita vt concessio, sublato dolo facta non fuisset, iuxta dicta de legibus, de contractibus, & de matrimonio. Ita *Nauarr. Comment. 2. num. 21.* & alij. Idem dicendum censeo, dum Superior coactè licentiam concedit, vt si concedat eo quod subditus, Superiore non permittente, in querelas, & detractiones prolabatur. Hæc enim non est licentia, sed potius permissio coacta ad maiora mala præcauenda. Ita *Rodriquez tom. 3. quæst. 29. artic. 12. Sanchez loco citato numero 18. Petrus Nauar. lib. 3. cap. 1. part. 3. dub. 1. numero 161.* & alij. Idem militat, dum licentia importunis precibus petitur, eamque Superior concedit, vt importunitatem à se repellat, aliàs non concessurus, in hoc enim casu censetur potius inuitus, quam consentiens, & voluntarius, vt patet ex dictis de matrimonio, & de contractibus.

26 Duodecimò Religiosum expendentem aliquid in profanos vsus, non posse prætextu tacitæ licentiæ excusari. Ratio est, quia Superior non præsumitur tacitè consentire, quoties expresse consentire non potest; non potest autem expresse consentire, vt Religiosus quicquam in profanos vsus expendat, cum Prælatus non sit dominus bonorum Monasterij, sed administrator, nec quicquam sibi proprium efficere valeat, impediente id voto paupertatis; neque ius dat illi facultatem administrandi bona monasterij ad vanos, & profanos vsus, sed tantummodo ad licitos, & honestos.

Addo, neque Prælatum simul cum Conuentu posse hanc facultatem concedere. Quamuis enim conuentus dominium eorum bonorum habeat, nihilominus hoc dominium non est liberum, sed restrictum, & limitatum, ob paupertatis votum, & Ecclesiæ constitutiones, vt colligitur ex Tridentino *sessione 25. cap. 2. de regular.*

Ex quo patet, Superiorem non posse validè facultatem dare expendendi bona Monasterij vanè, & illicitè; consequenter Religiosum subditum, qui aliquid ex tacita, vel expressa voluntate Superioris in profanos vsus expendit, grauiter peccare, nisi paruitas materiæ, aut valoris vsus, ad quem res conceditur, à mortali excuset.

Imò nonnulli Doctores putant huiusmodi Religiosum peccare vitio proprietatis contra votum paupertatis, cum bona Monasterij contrectet absque licentia; nam licentia inualida non est licentia; non tamen incurrit pœnas contra proprietarios impositas; quia istæ impositæ fuerunt contra Religiosos, peculium tenentes absque vlla

vlla prorsus licentia; ob id neque ipse Superior subiiceretur pœnis proprietatis, vanè expendendo bona Monasterij. Quia sicut licentia ab ipso concessa eximit ab huiusmodi pœnis Religiosum subditum, cui licentiam concessit, ita etiam exemptus erit ipse Superior, cum non sit deterioris conditionis subditis; & ipse vti valeat eadem licentia, quam subditis concedere potest. Ita *Nauarr. comment. 2. de regular. num. 21. Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 9. numero 79. & 83. Graffius 1. parte lib. 3. cap. 5. numero 48. & 61. Azor. 1. par. lib. 12. cap. 12. quæsito 7. Sanchez loco citato num. 25.* & alij.

Hinc vlterius patet Religiosum reum esse violationis voti paupertatis, & iustitiæ expendendo Monasterij bona in vsus turpes, & inhonestos, vt in meretrices &c. etiamsi forte facultatem generalem à Prælato haberet expendendi, vt sibi visum fuerit. Ratio est, quia licentia concedi non potest ad turpia. Ergo licentia generalis non extenditur ad turpia, cum in generali concessione non veniant ea, quæ non concederentur, si in particulari proposita fuissent *reg. in generali 81. de regul. iur. in 6.*

Ex quo fit, vt recipiens aliquid à Religioso ad turpes vsus, obligetur ad restitutionem; cum accipiat ab eo, qui disponendi facultatem ad eos vsus non habet. Ita *Nauarr. Comment. 2. numero 21. de regular. Rodriquez quæst. regul. 2. par. quæst. 125. artic. 2. Molina disput. 276. versicul. Religiosus, & disput. 520. sub initium. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 12. quæsito 5. Sanchez lib. 7. cap. 19. numero 30. & seq. Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 8. numero 73. Petrus Nauarrus lib. 3. de restitutione p. 3. cap. 1. dub. 1. numero 168. & seq. & numero 183. Filiucius tractatu 34. cap. 3. quæsito 2. numero 54.* & alij, quos referam *dub. 4.* contra *Rebellum 1. par. lib. 52. quæst. 4. sect. 2. numero 6.* existimantem, religiosum alienantem per ludos vetitos, aliosque illicitos vsus ea, quæ ad honestam recreationem à Prælato concessa sunt; excusandum quidem à peccato non esse; eos tamen, qui ab illo talia lucrati sunt, à restitutione immunes esse. Sicut etiam excusantur filij, & minores, seruata proportione, & contra *Bannem 2. 2. quæst. 62. art. 5. dub. 5. vers. aduertendum est*, & alios arbitrantes, Religiosum habentem facultatem expendendi aliqua in quem ipse voluerit vsum, non peccare contra iustitiam, in turpes vsus expendendo, nec meretricem ab eo accipientem teneri ad restitutionem. Sed quod ego dixi sustinendum censeo. Vide dicenda *dub. 4.*

Hoc tamen intelligendum, & limitandum est primò, nisi forte sæcularis dederit pecuniam Religioso, non sibi retinendam, sed vt tradat meretrici, vel vt alia ratione turpiter insumat; in hoc enim casu religiosus non peccat contra paupertatis votum, aut contra iustitiam, nec meretrix tenetur ad restitutionem, cum illa pecunia nec religioso, nec Monasterio acquisita sit, sed meretrici, quæ non à Religioso, sed ab ipso sæculari censetur recipere, & Religiosus est tantummodo executor. Ita *Sanchez loco citato num. 35.* & alij.

Secundò limitandum est, nisi bonorum administrationem habeat independenter à Monasterio, & à Prælato; tunc enim recipiens à religioso non tenetur ad restitutionem, cum non accipiat bona Monasterij, nec ab eo, qui non habeat liberam in hac parte illorum bonorum administrationem. Ita *Molina disp. 520. initio, Sanchez num. 33.* & alij, quos retuli *§. 2. num. 2.*

28 Quæres quintò, vtrum Religiosus, qui ex tacita, & præsumpta voluntate rem Monasterij alienauit, vel accepit, teneatur id postea Superiori significare.

Respondeo, si res accepta iam consumpta, aut alienata est, ita vt Superiori non competat ius illam amplius reuocandi, Religiosus non tenetur id Superiori significare. Ratio est, quia cum res non subiiciatur amplius imperio Prælati, nec sit amplius in potestate Religiosi, non tenetur Religiosus ex voto paupertatis, aut ex iustitia hoc Prælato manifestare.

Addo neque teneri, regulariter loquendo, admonere Superiorem de acceptione rei extantis apud ipsum Religiosum, quoties Superior rationabiliter præsumitur tacitè consensisse acceptioni ad eum finem, nam si licuit eam accipere, multo magis licebit retinere ad eum finem, ad quem Superior præsumitur in acceptione consensisse. Ita *Nauarr. comment. 2. num. 20. de regul. Graffius 1. par. decision. lib. 3. cap. 5. num. 54. Sanchez lib. 7. cap. 19. numero 9.* & alij.

Dixi, *regulariter loquendo*, vt exciperem casum, quando res adhuc subiicitur Superiori, & Superior non fuit admonitus, eo quod adiri commode non posset, dum res fuit accepta: nam data postea opportunitate admonendus est, quia præsumitur solum tacite consensisse acceptioni, & retentioni, quatenus ipse Superior adiri non poterat, consequenter cessante difficultate adeundi Superiorem, tenebitur religiosus eum adire, alioquin dicetur rem inuito Superiore retinere.

29 Quæres sexto, vtrum, qui aliquid accepit à Religioso non habente tacitam, vel expressam facultatem distrahendi ad illum vsum, teneatur ad restitutionem.

Respondeo teneri. Ratio est, quia sicut Religiosus iniustè dedit, ita recipiens iniustè recepit, & sicut Religiosus non potuit distrahere, ita neque accipiens potuit dominium acquirere; dominium enim comparatur accipiendo rem ab eo, qui eam alienare potest. Idem valet, dum aliquid accipitur à Superiore ad turpes vsus. Militat enim eadem ratio.

Hoc tamen limitatur primò, modò res extet, aut si non extat, mala fide accepta sit; nam si res extat, semper pro domino, aut illius administratore clamat, vt patet ex regulis generalibus: Si verò res non extat, & bona fide accepta fuit, recipiens non tenetur ad restitutionem, nisi quatenus factus est locupletior; quia possessor bonæ fidei non tenetur ad restitutionem, nisi quatenus ditior effectus est, vt patet ex dictis de restitutione.

Secundò limita iuxta dicta illatione duodecima ad finem in duplici limitatione *num. 27.* tunc enim non dicitur aliquid acceptum à non habente facultatem distrahendi.

30 Sed modo difficultas est primò, cuinam restitutionem facere teneatur, qui aliquid accipit à Religioso, non habente tacitam, vel expressam distrahendi facultatem. Respondeo primò, restitutionem faciendam esse monasterio, quia monasterio competit dominium, & legitima bonorum illorum administratio. Et hoc militat, etiamsi illa bona data fuissent Monacho hac conditione, ne monasterium intromittat se in illa bona. Quamuis enim Monasterium in illo casu fieri non possit dominus illorum bonorum, habet tamen liberum vsum, & administrationem, quæ Religioso competebat, quia quicquid Monachus acquirit, Monasterio acquirit. Ita *Molina tomo 1. de iust. disp. 94. vers. sed quid si fornicaria, & disp. 140. Rodriquez quæst. regular. tom. 2. quæstione 125. art. 2. Sanchez numero 109.* & alij.

Hoc tamen limitatur primò, nisi Monasterium, seu Monasterij Superior iusta de causa condonet restitutionem, quoties potest de huiusmodi bonis disponere: nam condonatio æquiualet restitutioni. Huiusmodi autem causa condonandi potest esse aliquando paupertas debitoris, aut periculum infamiæ Religiosi, si Monasterio fiat restitutio. Ita *Molina disp. 94. citata*, loquens de restitutione facienda à muliere fornicaria, ob accepta à Religioso ob turpem effectum.

Secundò limitatur, nisi restitutio fiat ipsi Religioso, iuxta dicenda in dubio proximè sequenti *num. 31.*

Tertiò limitatur, nisi adsit alia causa excusans à restitutione, iuxta regulas generales traditas de restitutione.

31 Rogabis, vtrum recipiens à Religioso non habente facultatem alienandi ad illum vsum, satisfaciat oneri restitutionis, restituendo ipsi Religioso.

Respondeo affirmatiuè, quia rem in priori statu constituit, nec Superior præsumitur dissentire. Ita DD. statim citandi.

Hoc tamen intelligitur primò, nisi is, qui recepit, credat Religiosum male iterum expensurum; tunc enim recipiens tenetur Monasterio restituere, quia Superior non præsumitur permittere Religioso administrationem bonorum ad vanos, & illicitos vsus.

Secundò intelligitur, modò Religiosus remotus non sit ab administratione illorum bonorum; nam si remotus sit, non potest illi tradi; cum res domino, seu vero administratori restituenda sit. Ita *Ludouicus Molina de contractibus disput.* 520. *num.* 1. *Sanchez in opere morali lib.* 7. *c.* 19. *n.* 110. *& Rebelius* 1. *par. lib.* 2. *q.* 11. *sect.* 2. *n.* 9. & alij.

Tertiò intelligitur, nisi res in contractu accepta fuerit à Religioso, mediante facto Superioris; res enim accepta mediante facto Superioris, tradi non potest Religioso absque Superioris consensu, *L. eum, qui ita stipulatur*, §6. §. *qui sibi ff. de verb. oblig.* Si verò accepta fuit absque facto Superioris, vt si quis pecuniam mutuo, aut deposito accepit à Religioso, nullo inito contractu cum Prælato Religiosi, debitor satisfacit restituendo Religioso. Ita *Bartolus, Baldus, Salicetus*, & alij, quos citat, & sequitur *Rodriquez quæst. regul. tom.* 3. *quæst.* 26. *art.* 3. Quamuis *Sanchez loco citato num.* 111. existimat hanc doctrinam valere solum pro foro externo.

32 Secunda difficultas est, ad quid teneatur Religiosus, qui Monasterij bona profane expendit, seu insumpsit ad eos vsus, ad quos licentiam non habebat. Respondeo debere admonere recipientem, vt restituat, si ex admonitione fructum sperat, nec grauis damni periculum timet. Ratio est, quia curare tenetur quantum potest absque suo notabili incommodo, ne Monasterium damnum patiatur, suoque iure priuatum remaneat. Si verò recipiens restituere nolit, aut non possit, tenetur ipsemet Religiosus ex redditibus, seu supellectili (si redditus, aut aliam supellectilem habet ex debita licentia Superioris) restitutionem Monasterio facere. Ratio est, quia ex iustitia curare tenetur quantum potest, vt Monasterio damnum resarciatur. Si ergo alia ratione huiusmodi damnum resarcire nequeat, tenetur hoc pacto resarcire, restituereque Monasterio redditus, quos ex debita licentia possidet; nam causa iniusta damni tenetur ex iustitia ad illius restitutionem. Et quamuis Religiosus illorum redditiuum, aut supellectilis dominium, & proprietatem non habeat, nihilominus habet vsumfructum, quem à se abdicare potest, & tenetur vt obligationi satisfaciat, & Monasterium seruet indemne. Ita *Nauarr. cap.* 3. *num.* 5. *de statu Monachorum, Rodriquez in summa* 2. *part. consil. num.* 7. *Sanchez num.* 112. *Petrus Nauarrus, Clauis Regia*, & alij, quos retuli de restitutione *disp.* 2. *quæst.* 10. *puncto* 3.

Hæc tamen intelligenda sunt, modò Religiosus ex illorum bonorum distractione damnum intulerit Monasterio; nam restitutio ex delicto facienda est, vt damnum illatum resarciatur. Quamobrem si Monasterium ex illa distractione non patitur damnum, Religiosus non tenetur ad restitutionem. Vt si Religiosus pecuniam habebat ex legitima Superioris licentia conuertendam, in quos ipse vellet honestos vsus; ipse autem Religiosus, si profanè, & illicitè non expendisset, eam consumpsisset, & conuertisset in vsus, ex quibus Monasterium nullum erat percepturum fructum; neque ex eo, quod illam pecuniam in profanos vsus conuertit, plus expendit ex aliis Monasterij bonis, quam alioquin expendisset, si pecuniam illam profanè non expendisset, vt suppono: cum enim Monasterium in hoc casu non censeatur læsum, Religioso non incumbit onus restituendi.

33 Ex dictis in solutione istius secundæ difficultatis colligitur quid dicendum sit de Religioso, cui onus impositum fuerat conseruandi bona Monasterij, aut cui aliquorum bonorum Monasterij vsus concessus fuerat; ipse autem debitam in iis conseruandis curam non adhibuit; hunc enim ad restitutionem modo prædicto obligandum censeo, si ex lata ipsius culpa res pereat, surripiatur, vel deterior fiat. Cum enim ipse non sit dominus rei, non potest eam prodigere, aut pro suo libito distrahere, sed eam debet conseruare, & ad eum solum vsum adhibere, ad quem illam accepit, alioquin paupertatis votum, & iustitiæ virtutem offendit. Et sicut ad restitutionem obligaretur, si rem illam dolo destrueret, aut deteriorem redderet, ita etiam si ex culpa ipsius lata pereat, vel deterior fiat, cum hæc ad eandem speciem pertineant, & culpa lata dolo æquiparetur, vt bene argumentatur *Leonardus Lessius lib.* 2. *de iust. cap.* 41. *dub.* 9. *num.* 79. *versic. decimo tenetur.*

34 Rogabis, vtrum Religiosus, cui Superior rem Monasterij in proprium vsum, & commodum concessit, teneatur non solum de lata, verum etiam de leui culpa, re pereunte, vel deteriore effecta, seu surrepta. Ratio dubitandi est, quia commodatarius non solum tenetur de lata, verum etiam de leui culpa, *L. in rebus, verf. hoc itaque ff. commodati, & cap. vnico de commodato*, is dicitur latam culpam committere, qui eam non adhibet diligentiam, quam homines diligentes adhibere solent; is verò leuem culpam admittit, qui eam non præstat diligentiam, quam diligentiores præstare consueuerunt, vt explicaui de contractibus.

His non obstantibus, Respondeo teneri solum de lata; quia Religiosus non ita seuerè obligatur, sicut extranei, nam res illa iam acquisita erat Monasterio, cuius potissima pars est ipse Religiosus. Ita *Lessius loco citato, & Sanchez lib.* 7. *cap.* 19. *num.* 115.

35 Tertia difficultas est, vtrum Religiosus, qui Monasterio aliquid debebat ante Religionis ingressum, eximatur à debito, faciendo professionem in Religione.

Respondeo negatiuè, quia oblatio personæ per professionem non est satisfactio realis, & pecuniaria; debitum autem reale tollitur reali, & pecuniaria satisfactione, vel eius remissione. Non potest tamen pro eo debito conueniri, tum quia est ciuiliter mortuus; tum quia sic habetur *L.* 2. *ff. de capitis diminutione.* Ita *Baldus in dicta L.* & alij, quos citat, & sequitur *Sanchez num.* 114.

Existimo tamen præfatum Religiosum à præfato debito liberari, si Monasterium aliqua bona ratione ipsius Religiosi ante, vel post professionem acquisiuit hæreditate, donatione, vel industria Religiosi. Ratio est, tum quia Monasterium non succedit in bona Religiosi, nisi detractis debitis; bona enim alicuius ea dicuntur, quæ supersunt, deducto ære alieno. *L. mulier bona, ff. de iur. dot.* tùm quia illud axioma, quicquid acquirit Religiosus, acquirit suo Monasterio, intelligitur, & limitatur, nisi Religiosus ære alieno grauatus admissus fit ad professionem; professio enim non tollit iura creditorum. consequenter quicquid arte, industria, hæreditate, vel donatione Religiosus professus ære grauatus acquirit, non Monasterio, sed creditoribus acquirit; consequenter Monasterium tenetur creditoribus satisfacere; sicut etiam, si Religiosus ante professionem aliquid ex suis bonis ad causas pias disposuit, aut bona alienari prohibuit, Monasterium non potest hanc dispositionem immutare, sed eam seruare tenetur, cum illa dispositio facta esset tempore habili, & valida esset. Ita *Molina disp.* 140. *Azor. prima parte lib.* 12. *cap.* 10. *quæsit.* 8. *Sanchez loco citato, num.* 114. *& cap.* 31. *num.* 4. & alij.

Finis Tract. de largitione munerum, &c.

TRACTATVS SEV DISPVTATIO QVARTA.

De obligatione beneficiariorum circa beneficiorum fructus, & prouentus, in pios vsus expendendos.

Quatuor principaliter explicanda propono in hac Disputatione. Primò, vtrum beneficiarius dominium habeat fructuum, & prouentuum. Secundò, vtrum beneficiarius possit beneficij fructus ad libitum erogare, vel potius in eleemosynas, ac pios vsus expendere teneatur. Tertiò, vtrum beneficiarius possit de beneficij fructibus testari, & ad quos fructus hæres beneficiarij ius acquirat. Quartò, vtrum beneficiarius, qui beneficij fructus in profanos vsus expendit, ad restitutionem teneatur.

PVNCTVM PRIMVM.

Vtrum beneficiarius dominium habeat fructuum, & prouentuum.

1. *Bona beneficiariorum sunt, aut patrimonialia, aut quasi patrimonialia, aut merè Ecclesiastica.*
2. *Dominium est facultas disponendi ad suum libitum suo nomine de re aliqua, modò lege non prohibeatur.*
3. *Beneficiarius dominium habet bonorum patrimonialium.*
4. *Beneficiarius dominium habet absolutum bonorum quasi patrimonialium.*
5. *Beneficiarius dominium habet fructuum, & prouentuum beneficij.*

1 PRÆMITTENDVM est primò, beneficiariorum bona, aut esse patrimonialia, aut quasi patrimonialia, aut merè Ecclesiastica.

Patrimonialia dicuntur quæ beneficiarius acquisiuit donatione, labore, hæreditate, aut alia simili ratione, qua laici solent ea sibi comparare.

Quasi patrimonialia dicuntur, quæ Clericus recipit tanquam Clericus, sed non habita ratione beneficij, vt concionando, Missam celebrando, funus ducendo, &c.

Merè Ecclesiastica dicuntur ea, quæ beneficiarius titulo beneficij acquirit, vt sunt primitiæ, decimæ, redditus, & fructus beneficij, quos beneficiarius titulo Capellaniæ, vel Canonicatus, vel Præposituræ lucratur.

2 Præmittendum est secundò, nomine dominij intelligi ius, & facultatem disponendi ad suum libitum suo nomine de re aliqua, modò lege non prohibeatur. Ita ferè communiter Doctores, teste *Vasquez controuers. illustr. lib.1.cap.17.n.6.* His positis explicandum est, vtrum beneficiarius horum omnium bonorum dominium habeat.

PRIMA PROPOSITIO.

3 BEneficiarius dominium habet bonorum patrimonialium. Ratio est, tum quia ipse non est deterioris conditionis laicis; sicut ergo laici dominium bonorum patrimonialium habent, & de illis ad suum libitum disponere possunt, ita etiam beneficiarius. Tum quia beneficiarius nulla lege priuatur hoc dominio. Ita communiter Doctores.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 BEneficiarius dominium habet absolutum bonorum quasi patrimonialium. Ratio est, tum quia beneficiarius habet dominium eorum bonorum, quæ accipit in stipendium, & mercedem laboris à se præstiti; sed beneficiarius accipit bona quasi patrimonialia, tamquam stipendium, & mercedem laboris exhibiti. ergo est dominus bonorum quasi patrimonialium. Tum quia nullo iure probatur ipsum huiusmodi bonorum dominio carere. Tum quia domini tradentes huiusmodi bona beneficiario, non hoc onere, & conditione tradunt, vt in pios vsus conuertantur, sed liberam ei relinquunt administrationem, & disponendi facultatem. Ita *Couarr. cap. cum in officiis de testamen. num.4. Reginald. lib.30. num.74. 80. & seq. Vasquez de reddit. cap.1. §.2. Molfesius in sum. cap.10. tract.6. num. 42. Nauarr. de reddit. Ecclesiast. monit. 19. Lessius lib.2. cap.4. dub.6. Azor. 2. parte lib.7. cap.9. quæstio 10. Moneta de distribut. 3. parte quæst.1. num. 21. Molina tom.1. de iust. & iur. tract.2. disp.142.* & alij communiter.

TERTIA PROPOSITIO.

5 BEneficiarius dominium habet fructuum, & prouentuum beneficij. Ratio est, tum quia *cap. vnico de Clerico non residente,* habetur, Clericos, qui non intersunt diuinis officiis, non esse dominos quotidianarum distributionum, nec eas facere suas; sed ad illarum restitutionem

tutionem teneri, nisi excusentur rationabili necessitate. Ergo in eo cap. supponitur Clericos, qui diuinis officiis intersunt, dominos distributionum fieri. Si ergo domini distributionum fiunt, cur non etiam fient domini aliorum fructuum, & prouentuum beneficij, cum omnes à beneficiis, vt plurimum proueniant? Tum quia in Tridentino *sess. 2. cap. 1. de reformatione* habetur Episcopum, vel Patriarcham, aut Canonicum, qui vltra certum tempus absque vrgenti necessitate in sua Ecclesia non residet, non facere fructus suos. Ergo Tridentinum supponere videtur, prædictos beneficiarios efficere fructus suos, dum resident. Idem colligitur ex eodem Concilio *sess. 24. cap. 12. vers. Præterea*, ibi, *quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ fecit suos.* Præterea ex Constitutione Pij V. 138. in qua iuxta Concilium Lateranense vltimum *sess. 9. can. 9.* decernitur omittentem diuinum officium fructus beneficiorum suos non facere ad ratam omissionis diuini officij. Tum quia licet beneficiarij non habeant dominium beneficiorum, saltem habent vsumfructum: vsufructuarius autem dominium fructuum habet. Tum quia conducens bona beneficij, dominium habet fructuum, qui ex huiusmodi bonis percipiuntur. Ergo etiam dominium illorum habet beneficiarius, qui huiusmodi bona locat; alioquin plus iuris in alium transfert, quam ipse habeat contra *text. in cap. nemo potest, de regul. iur. in 6. & L. nemo plus ff. eodem.* Tum quia si beneficiarius dominium non haberet fructuum beneficij, consuetudine, vsuque receptum non esset, vt beneficij fructus acquirantur hæredibus beneficiarij, siue beneficiarius condito testamento, siue intestatus decedat. Ita *S. Thomas 2. 2. quæst. 185. art. 7. de iust. quæst. 4. art. 5. & 4. Sayr. lib. 4. de reddit. Ecclesiast. Bannes 2. 2. quæst. 32. art. 6. dub. vltimo, Arragon. ibidem, Marsilius, Anton. Colum. tract. de reddit. Eccles. Lessius loco citato num. 44. Graffi. 1. parte decis. lib. 2. cap. 10. Vasquez, & Molfesius locis citandis, Reginald. lib. 30. tract. 3. nu. 78. Molina tom. 1. disp. 142. & 143. Menoch. de arbitr. casu 435. Sanchez, in sum. lib. 2. cap. 20. num. 24.* vbi dicit hanc esse communiorem & veriorem opinionem, *Valent. tom. 3. disp. 10. quæst. 7. puncto 7. Garzias de benef. puncto 2. cap. 1. num. 5. & 7.* vbi hanc sententiam sine dubio magis communiter receptam affirmat, *Filucius de benefic. tract. 41. cap. 6. quæsito 8. Sopranus apud Filucium tract. 43. cap. 4. num. 7.* & plures alij contra *Nauarr. de reddit. Ecclesiast. quæst. 1. & 2. Beiam loco statim citando, Monetam de distribut. 3. parte quæst. 1. num. 14.* & plures alios apud Marsilium Columnensem, vbi refert trigintaquatuor Auctores hanc contrariam sententiam sustinentes, quam etiam secuti videntur vigintiquinque Auctores, quorum nomina recenset *Azor. cap. 8. quæsito 1. vers. 1. sententia, Beia 2. parte casu 20. vers. hæc sententia 4. parte casu 32.*

Obiicies, beneficiarij grauiter peccant insumendo beneficiorum fructus in profanos vsus. Ergo non sunt domini fructuum.

Respondeo, negando consequentiam; sunt enim domini fructuum, cum onere tamen insumendi superfluos congruæ sustentationi, in pios vsus; sicut sæcularis est dominus suarum pecuniarum; sed delinquit, eas in meretrices, aut in vsus à superiore prohibitos impendendo.

PVNCTVM II.

Vtrum beneficiarius possit fructus beneficij ad suum libitum expendere, vel teneatur illos in pios vsus erogare.

1 *Fructus necessarij ad congruam sustentationem dispensari possunt ad libitum beneficiariorum, sicut & cæteri in illis casibus, in quibus non tenentur illos erogare in pios vsus.*

2 *Fructus beneficij superflui ad congruam sustentationem, in pios vsus eroganda sunt.*

3 *Fructus superflui an sint eroganda pauperibus illius loci, vbi beneficium est.*

4 *Quid nomine pauperum intelligatur.*

5 *Vtrum beneficiarius insumens bona patrimonij in vtilitatem Ecclesiæ, possit tantundem ex beneficij fructibus insumere, vt voluerit.*

6 *Habens patrimonium pingue, num peccet beneficium acquirendo, vt patrimonium propinquis, aut aliis relinquat.*

7 *Quota pars fructuum sufficiens sit pro congrua sustentatione beneficiarij.*

8 *Distinctio qualitatis beneficiariorum, & quid de vnoquoque statuendum sit.*

9 *Beneficiarius fructus suæ sustentationi superfluos non expendens in opera pia, grauiter peccat.*

10 *Beneficij fructus superflui expendendi in pios vsus, etiamsi incorporati reliquis beneficiarij bonis.*

11 *Beneficiarius potest fructus superfluos expendere in opera hospitalitatis.*

12 *Potest etiam aliquos expendere in ludos, aliasque recreationes honestas, spectata clericatus conditione.*

13 *Beneficiarius potest fructus sibi necessarios, & superfluos tradere titulo paupertatis parentibus, & consanguineis indigentibus.*

14 *Beneficiarius potest aliquam partem fructuum sibi necessariam subtrahere, & consanguineis diuitibus tradere.*

15 *Beneficiarius potest ex beneficij fructibus alere filios legitimos, & spurios, si non habet aliunde, vnde eos alat.*

16 *Beneficiarius potest ex beneficij fructibus rationabilem dotem tradere filiæ spuriæ, vel sorori, dum aliunde non habet, quo illis consulat.*

17 *Percipiens pensionem ex aliquo beneficio potest, vt voluerit, dispensare, saltem id quod congruæ sustentationi parce viuendo subtraxit.*

18 *Beneficiarius potest quotidianas distributiones pro suo arbitrio disponere.*

19 *Capellanus potest ad libitum expendere acquisita pro celebratione Missarum pro concionibus, audiendis Confessionibus, pro Vicariatus officio, aut similibus functionibus.*

20 *Beneficiarius non potest ad libitum insumere fructus Ecclesiæ, aut bona, quæ ipse emit ex pecuniis, aut nomine Ecclesiæ.*

21 *Quomodo empta nomine Ecclesiæ fiant propria ipsius Ecclesiæ.*

22 *Commendatarius perpetuus alicuius Ecclesiæ potest de fructibus Commendæ disponere solum prout cæteri beneficiarij.*

23 *Abbatias, Prioratus, vel Commendas habentes, possunt pro suo arbitratu solum disponere eam partem fructuum, quam parcius viuendo sibi subtraxerunt.*

24 *Milites Commendatarij, vt sunt Equites S. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, aut Florentiæ, Milites Sancti Stephani, quomodo possint de fructibus Commendarum disponere.*

25 *Quid de redditibus Commendarum, quas possident Equites Hierosolymitani.*

PRæmittendum est fructus, & prouentus beneficij alios esse necessarios ad congruam ipsius beneficiarij sustentationem, alios superfluos. De vtrisque agendum nobis est in hoc puncto. Et primo quidem loco explicabo vtrum beneficiarius expendere possit ad suum libitum fructus necessarios. Secundò superfluos. Tertiò, an grauiter peccet hoc pacto expendendo.

PRIMA PROPOSITIO.

1 FRuctus necessarij ad congruam sustentationem, dispensari possunt ad libitum Clericorum, seu beneficiariorum; sicut possunt bona patrimonialia, vel quasi; quamobrem in illis casibus, in quibus beneficiarij non tenentur bona patrimonialia, vel quasi patrimonialia in opera pia expendere, neque tenentur fructus beneficij, sibi ad congruam sustentationem necessarios, in pia opera erogare. Ita *Nauarr. quæst. 1. monit. 26. Molina disp. 145. & 147. Couarr. cap. cum in officiis num. 2. de testament. Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 6. num. 14. Zechias de benef. num. 10. Sopranus de spoliis cap. 3. quæsito 6. Valerus in differentiis verb. munera num. 14. Lessius*, & alij Doctores supra citati contra *Redoanum de spoliis quæst. 6. Sarmientum de reddit. 3. parte monito 30. & 31.* Ratio est, tum quia huiusmodi fructus traduntur tamquam merces seruitij præstiti. Sicut autem operario liberum est mercedem insumere, in quos voluerit vsus: ita etiam beneficiario liberum est fructus necessarios ad congruam vitæ sustentationem expendere in quem voluerit vsum. Tum quia potest illos in proprios vsus expendere, ergo etiam in alios, nam subrogatum sapit naturam illius, cui subrogatur. Dixi fructus, vt exciperem distributiones, de quibus infra illatione septima, harum enim libera administratio competit beneficiario, etiam quoad partem sustentationi superfluam; vt infra ostendam.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 FRuctus beneficij, qui ad congruam sustentationem necessarij non sunt, sed superflui, in pios vsus erogari debent. Ratio est, tum quia sic decernitur in Tridentino *sess. 25. cap. 1.* Tum quia appellantur patrimonium Christi, bona Ecclesiæ, bona pauperum in *cap. cum ex eo de elect. in 6. cap. 1. 12. quæst. 2 cap. quicquid 16. quæst. 1.* & in aliis iuribus congestis ab *Azorio tom. 2. lib. 7. cap. 8. & 10. Soto 10. de iust. quæst. 4. art. 3. Lessio loco cit. num. 47. Moneta de distribut. 3. parte quæst. 1. num. 15. à Nauarro quæst. 3. de reddit. monito 4. Molina disp. 147. Garzia num. 8. Molfes. num. 48. Filiucio num. 40.*

Ex quo patet differentia inter beneficiarios, & seculares, quod sæculares, tenentur solum sibi superflua in eleemosynas impendere dum charitatis præceptum obligat, seruato charitatis ordine, vt docui de legibus *disp. 3. quæst. 4. puncto 6.* Beneficiarius verò tenetur non solum dum charitatis obligatio vrget; verum etiam ratione redituum Ecclesiasticorum, qui traduntur cum onere, vt quod congruæ beneficiarij sustentationi superest, in pios vsus impendatur.

3 Sed modò dubium est primò, vtrum beneficiarius teneatur præfatos fructus congruæ sustentationi superfluos, impendere in pauperes, vel pios vsus illius loci, in quo beneficium habet.

Respondeo negatiuè, quia hoc nullo iure præscribitur, sed sufficit, vt in pauperes cuiuscumque loci, vel in alios pios vsus insumat, vt bene *Nauarr. de reddit. Ecclesiast. monit. 27. Molina loc. cit. disp. 146. Azor. 2. parte lib. 7. cap. 10. quæst. 2.* & alij.

4 Nomine pauperum intelligo non solum illos, qui ostiatim stipem quærunt; verumetiam illos, qui vitam ex suo patrimonio commodè & honestè iuxta sui status conditionem traducere non possunt. Ita *Nauarr. & Azor. locis citatis, Molina disp. 146. Reginald. lib. 30. tract. 3. num. 101.* An autem nomine pauperum veniant etiam animæ in purgatorio existentes, constat ex dictis de contract. de restitutione incertorum, vbi affirmatiuè respōsum est; ipsæ enim ope nostra indigent, & clamant, *miseremini mei, miseremini mei. saltem vos amici mei.*

5 Secundò dubium est, vtrum beneficiarius viuens ex redditibus patrimonij, aut insumens bona patrimonij in vtilitatem Ecclesiæ, vel beneficij, vel in alia pia opera, possit tantundem ex beneficij fructibus capere, illudque, vt voluerit, insumere.

Respondeo affirmatiuè, tum quia ipse non est deterioris conditionis. Tum quia hoc nihil aliud est, quam quædam compensatio, quæ iure naturæ licita est; consequenter sicut poterat patrimonij bona ad libitum insumere, ita etiam insumere potest fructus beneficij, quos in locum bonorum patrimonialium in præfato casu substituit. Ita *Sylvester verbo Clericus 4. quæsito 14 Couarr. cap. cum in officiis de testament. Lessius loc. cit. num. 38. Nauarr. loco cit. monito 32. & quæst. 3. monito 4. num. 3. de reddit. Reginaldus lib. 30. tract. 3. num. 99. vers. sextum dubium, Sopranus apud Filiucium tract. 45. cap. 3. quæsito 7. & 9.* & alij contra *Redoanum de spoliis quæst. 3. §. 1. num. 2.*

6 Rogabis, vtrum habens patrimonium pingue possit beneficium, quo viuat, acquirere, & patrimonium propinquis, aut aliis reseruare.

Respondeo posse, quia qui Altari seruit, de Altari viuere debet, nec vllus suis stipendiis militat, *1. ad Corinthios 9.* nisi cedere velit iuri suo. Ita *Couarr. cap. 1. de testament. num. 2. Nauarr. loc. cit. monit. 32. Molina loco citato disp. 145. Azor. Sopranus*, & alij locis citatis.

7 Tertiò dubium est, quanta pars fructuum constituenda sit pro congrua beneficiarij sustentatione, ita vt beneficiarius illam, prout voluerit, expendere possit, cum aliquid sibi parce viuendo ex congrua sustentatione subtraxit.

Omissis aliorum sententiis, quas recensui in tractatu de beneficiis, dum loquerer de obligatione habentium plura beneficia.

Respondeo, eam partem constituendam esse, quæ ad beneficiarij, & ipsius familiæ sustentationem necessaria iudicatur, habita ratione scientiæ, & litteraturæ *cap. de multa de præbend.* nobilitatis, aut dignitatis, quam beneficiarius obtinet (diuites enim cogendi non sunt viuere pauperum cibo, *cap. non cogatur dist. 41.*) aut loci, in quo beneficium habet; maior enim quantitas necessaria est in Ciuitate, quam in Villa, in loco vbi est inopia, quàm vbi est annonæ copia, in Prælato, quàm in simplici Sacerdote. Ita *Molina tom. 1. de iust. tract. 2. disput. 145. Azor. lib. 6. cap. 10. quæsito 9. ad finem. Gonzalez ad regul. 8. gloss. 15. num. 39. Lessius de benef. dub. 28. num. 149. Molfesius tract. 6. cap. 9. num. 42 Garzias puncto 11. cap. 5. num. 320. Filiucius tract. 41. cap. 7. quæst. 4. num. 19.*

Quod autem hæc ratio in constituenda præfata quantitate habenda sit, probatur, quia cum non sit par omnium conditio, æquum non est, vt eadem pars omnibus assignetur.

8 Obiicies, Concilium Tridentinum *sess. 21. cap. 2. de reformat.* statuit, ne quis ad sacros ordines promoueatur, nisi prius legitimè constet, eum habere beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat; sed huiusmodi beneficium existimatur id, quod ad quadraginta, vel quinquaginta nummos aureos pertingit. Ergo quantitas quinquaginta, vel sexaginta aureorum videtur pars sufficiens ad congruam sustentationem; consequenter quod superest, pauperibus erogandum est.

Respondeo, Concilium eo loci, respexisse quod cuique simpliciter sufficit, spectata sola suscipientis ordines persona, ne stipem cum dedecore status Ecclesiastici mendicare cogatur. Nos verò loquimur de ea quantitate, quæ ad honestam vitæ sustentationem, habita ratione personæ, & familiæ, cuique debitæ, sufficiat: quam communi vsu, & praxi Ecclesiasticorum, scientia, & probitate vitæ præditorum, constat maiorem esse quinquaginta nummis aureis; alioquin Cardinalis non posset in sui commodum, nisi quinquaginta aureos ex bonis Ecclesiæ insumere, quod est falsum. Immò *Nauarr. de orat. in Miscellan. 16. num. 7. Azor. 2. parte lib. 6. cap. 10. quæsito 9. Filiucius tract. 41. cap. 7. quæsito 4. n. 20.* & alij, in assignanda quantitate

quantitate cuilibet beneficiario sufficiente, hanc rationem habuerunt, vt videlicet pro beneficiario infimæ sortis ea quantitas sufficiat, qua ipse, famulus vnus, coquus, & equus ali possit: pro beneficiario Doctore, aut simili ea quantitas satis sit, qua ipse, famuli duo, coquus, & equus, iuxta patriæ morem, sustentari queat: pro beneficiario nobiliori ea quantitas ad victum assignetur, qua ipse, famuli tres, vel quatuor, equi duo cum curru, coquo, & rhedario, ali possit, & sic de cæteris, habita ratione qualitatis personæ, aliarumque circumstantiarum (nomine victus, & sustentationis accipitur id, quo beneficiarius indiget ad se, familiamque suam honestè sustentandam, vt sunt cibus, vestitus, habitatio, & medicinæ.) Cardinalibus verò aliqui Doctores mille aureos in singulos menses sufficere arbitrantur, exceptis Cardinalibus Principibus, & nepotibus Summorum Pontificum, à quibus mille aureos in singulas hebdomadas, ad sui, & familiæ sustentationem tuta conscientia insumi posse nonnulli Doctores arbitrantur. Ego verò hanc rem arbitrio boni, & prudentis viri definiendam censeo, spectatis circumstantiis, quarum memini in solutione dubij tertij, hoc enim pacto in tradenda generali doctrina nemini iniiciuntur scrupuli, nec aliis habenæ laxantur prodigendi prouentus Ecclesiasticos, quos iura, patrimonium Christi, & Ecclesiæ bona, nuncupare consueuerunt.

8 Obseruandum tamen censeo, partem, seu quotam, quæ cuiquam assignari potest ad congruam vitæ sustentationem, non consistere in indiuisibili, sed latitudinem habere; sicut enim pro re vendibili triplex pretium constituitur, infimum, medium, & supremum, quorum quodlibet est iustum; ita eadem fere proportione in constituenda fructuum parte pro congrua beneficiarij sustentatione, ratiocinari possumus; quamobrem si trecenti nummi aurei exemp. grat. sunt infima quantitas ad congruam beneficiarij, & ipsius familiæ sustentationem, trecentos, & quinquaginta dicemus esse mediam, quadringentos supremam quantitatem; consequenter beneficiarius potest quadringentos nummos ad sui, suæque familiæ sustentationem expendere, & si aliquid parcè viuendo, ex quadringentis subtrahat, & trecentos, exempli gratia, in se, familiaque sustentanda solum insumat, reliquos centum ad suum libitum disponere poterit, quia liberam illorum habet administrationem, & dominium. Ideo si beneficiarius ex beneficio mille nummos aureos, exemp. grat. colligit, & quadringenti solum sufficiunt ad ipsum, & ad ipsius familiam alendam, non potest sexcentos, qui congruæ sustentationi supersunt, pro suo arbitratu distribuere, cum illam tantummodo partem ad libitum expendere possit, quæ congruæ suæ sustentationi respondet; reliquam verò partem, quæ congruæ sustentationi superflua est, in pios vsus erogare debet, vt patet ex Trid. loco citato.

TERTIA PROPOSITIO.

9 Beneficiarius, qui fructus beneficij suæ sustentationi superfluos non in pios vsus, sed in profana opera expendit, exempl. grat. ad ditandos amicos, vel consanguineos, grauiter peccat.

Ratio est, tum quia facit contra strictum Tridentini præceptum, *sess.25. cap.1.* Tum quia beneficium appellatur res Dei, patrimonium Christi, & bona pauperum, &c. graue autem peccatum videtur profane expendere patrimonium Christi, res Dei, & bona pauperum. Neque obstat beneficiarium esse dominum fructuum; nam per prohibitionem libera disponendi facultas impeditur, & prohibetur. Ita Doctores, quos retuli de Contractibus *quæst. vltima puncto 3. num.3. & 4.* & alij communiter.

10 Ex dictis sequitur primò beneficiarium debere, quod sibi de beneficij fructibus, & prouẽtibus superest, expendere in pios vsus, in vsum fabricæ Ecclesiæ, domus religiosæ, & similia. Et hoc verum videtur, etiamsi præfati fructus, & prouentus à beneficiario recepti, incorporati iam sint reliquis ipsius beneficiarij bonis. Tum quia per huiusmodi incorporationem, & vnionem non fiunt bona patrimonialia, vel quasi, nec beneficiarius efficitur dominus liber & absolutus, sed cum obligatione expendendi superfluos in pios vsus. Tum quia huiusmodi bona subiiciuntur spolio Ecclesiastico. Ergo beneficiarius non habet absolutum illorum dominium. Ita *Nauarr. de spoliis §.2. n.1. & seq. Sopranus apud Filiucium tract.43. cap.3. quæsito 5. num.5.* quamquam aliqui Doctores oppositum sentiunt de obligatione expendendi huiusmodi bona in pios vsus.

11 Secundò, sequitur beneficiarium posse fructus sibi superfluos in opera hospitalitatis expendere, vt domi peregrinos, aduenas, aut etiam amicos, & notos excipiendo; sic enim non dicitur profanè erogare; cum hoc sit opus charitatis, & vrbanitatis, si debito modo fiat intra præscriptos prudentiæ limites. Addo beneficiarium posse huiusmodi fructus in recognitionem obsequij, & officij, in sui vtilitatem præstiti, elargiri. Ratio est, tum quia huiusmodi fructus non sunt simpliciter superflui; sed potius ipsius conditioni congruunt, & conueniunt. Tum quia æquum est, & ipsamet naturalis ratio dictat, vt beneficiarius beneficium, & moderatam remunerationem, gratique animi significationem illi exhibeat, à quo beneficium accepit. Non tamen licitum est huiusmodi fructus in liberali, & magnifica donatione, aut in ludis, aut canibus, ad venationem alendis, aut in sæculari pompa insumere, quia non diceretur in pios vsus insumi.

12 Quamquam licitum est aliquos beneficij fructus in ludos aliasque honestas, & moderatas animi recreationes, spectata clericatus conditione, insumere; Hoc enim ad congruam vitæ sustentationem pertinere videtur. Ita *Molina disp.145. Garzias, Azor. & Filiucius locis citatis, Sotus, Zechius, & alij apud Garziam 2. parte cap.1. num.19. & apud Sopranum lib.43. cap.3. quæsito 6. num.6.*

13 Tertiò, sequitur beneficiarium posse non solum fructus ad congruam sustentationẽ necessarios, verum etiam superfluos tradere, titulo paupertatis, parentibus, & consanguineis indigentibus; tunc enim eos expendit in pios vsus. propterea beneficiarius poterit consanguineam indigentem dotare, fratrem, nepotem, vel alium cognatum in studiis, aut arte addiscenda alere, modo reuera frater, nepos, vel cognatus indigeat. Ita *Angel. verb. dos num.5. & verb. Clericus 13. num.11. Azor. 2. part lib.6. cap.10. quæsito 9. Filiucius loco supra citato, Valerius verb. munera num. 14.* & alij communiter, satisque constat ex ipsomet Concilio Trid. *sess.25. cap.1. de reformat. sub finem*, vbi Concilium in hæc verba loquitur. *Omnino eis interdicit ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos augere studeant, cum & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sint, iis, vt pauperibus distribuant. eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa.*

14 Quartò, beneficiarium posse illa consanguineis diuitibus tradere, quæ sibi ad congruam sustentationem necessaria erant, sed sibi parcè viuendo subtraxit; sicut enim illa extraneis; ita etiam consanguineis licitè tradere potest; Neque Tridentini decretum *sess.25. cap.1.* ad huiusmodi bona extenditur. Ita *Molina loco citato disp. 146.* & alij.

15 Quintò, beneficiarium posse ex beneficij fructibus alere filios, non solum legitimos, verum etiam spurios, dum aliunde non habet, quo ipsos alat. hoc enim est opus pietatis, ex qua pater tenetur erga filios. Ita *Molina loco citato disp.146. Nauarr. de spoliis in fine, Sopranus apud Filiucium tract.43. cap.4. quæsito 19. num.36. & Azor. loc. cit. quæsito 10.* & alij, qui etiam asserunt filium illegitimum posse tuta conscientia accipere sibi necessaria ad alimenta ex bonis Ecclesiasticis patris, & Cameram Apostolicam teneri ei consulere ex bonis patris, quæ spolio subiecit.

16 Addo

16 Addo beneficiatium posse ex fructibus beneficij moderatam,& rationabilem dotem filiæ spuriæ, vel sorori tradere,dum aliunde non habet,quo illis consulat;nam dos in locum alimentorum sufficitur, & subrogatur;sicut ergo licitum est alere, ita etiam competentem, spectato beneficiarij gradu, dotem tradere. Ita *Molina tract. 2. disp. 146.Sylues ter verb.Clericus 4. quæst. 15. Nauarr. loco citato §. 19.num. 11. Angelus,Armilla,Tabiena, & alij apud Reginald. lib. 30.tract. 3.num. 101. & seq.*

17 Sextò sequitur eum, qui percipit pensionem ex aliquo beneficio, posse, vt voluerit, dispensare saltem id, quod congruæ sustentationi parcè viuendo subtraxit. *Naldus verb.fructus num.7. Couarr. de testam. cap. cum in officiis num.6.Gigas de pension.quæst.52.Azor.loc.cit.cap.9. quæst.12.& lib.8.cap.12.quæsito 4.& 5. & cap.3.quæsito 8. & 16.Zerola verb.pensionarius §.25.Menoch.de arbit.casu 172.n.12.& alij.Molina tamen tom.1.tra.2.disp.145.Nauarr. loco citato Garzias de Benef. prima parte cap.5. num. 161.Redoanus quæst.3. de spoliis num.12.Sopranus apud Filiutium tract. 43. cap. 4. quæsito 12.* & alij,idem sentit de pensionario, quod de beneficiario. Ratio istius illationis est, tum quia pensio traditur ad sustentandam Clerici vitam. Ergo Clericus potest, saltem id, quod ex pensione detraxit, insumere, vt voluerit. Tum quia vsu Cameræ receptum est, vt pensiones decursæ, & nondum solutæ transeant ad hæredes; Ergo signum est pensionarium esse dominum pensionis, alioquin pensiones insumerentur in pia opera,non autem hæredibus traderentur. Tum quia Concilium Tridentinum *sess.25.cap.1.*loquitur de habentibus beneficia, non autem de pensionariis, consequenter hinc colligi potest pensionarium non peccare contra Tridentini decretum, pensionem profanè insumendo.

Dixi, *saltem id, quod congruæ sustentationi parcè viuendo subtraxit*; nam de eo, quod congruam sustentationem excedit, probabilius arbitror idem sentiendum quod de beneficio. Tum quia pensio constat fructibus beneficij. Tum quia pensionarius habens pensionem excedentem triginta aureos, seu congruam simplicis pensionarij sustentationem, subiicitur spolio. Ergo signum est non habere plenum,& liberum pensionis dominium.Ita Nauarr. Redoanus, Garzias, Molina,& alij locis citatis.

18 Septimò,sequitur beneficiarium posse distributiones pro sua libertate, & arbitrio disponere. Ita *Azor.loco citato cap.9. quæsito 10. Couarr.loc.cit. num. 4. Iulius Clarus de testam.quæst.27.Sylues ter verb.Clericus 4 quæsito 4.Moneta de distribut. 3.parte quæst.1.num.18.*vbi sexdecim Doctores in hanc sententiam enumerat, & *quæst.4. num. 12. Gonzalez in reg.8.§.7. proœm. num. 164. Valerius in differentiis inter vtrumque forum verb.munera num.14.Parisius tom.4. consil.33. num. 10. Sopranus apud Filiucium tract. 43.cap.3.quæsito 10.*& alij contra *Nauarr.monito 3.num.2.* Propterea Clericus possidens Canonicatum, qui totus in quotidianis distributionibus consistit,potest omnes distributiones iuxta suæ voluntatis nutum impendere, & distrahere. Ratio est, non solum quia est dominus distributionum, vt colligitur ex *cap. vnico de Cler. non resid.* vbi innuitur mancipatos diuinis officiis dominium distributionum acquirere, si Choro intersint. Verum etiam quia distributiones traduntur ob ministerium personale, tamquam merces operæ,& tamquam stipendium laboris, consequenter sunt bona quasi patrimonialia;quorum beneficiarius absolutus est dominus, & sicut operarius potest mercedem,& stipendium sua opera,& industria comparatum ad suum libitum insumere:ita etiam Canonicus distributiones ad libitum disponere potest.

Neque obstat decretum Tridentini, quo omnino interdicuntur profanè expendi ea, quæ congruæ sustentationi supersunt; nam Concilium loquitur de redditibus Ecclesiæ,non vero de distributionibus, quæ interessentibus traduntur tamquam merces, & stipendium; sicut neque loquitur de aliis, quæ propria industria, & labore acquiruntur. Ita *Lessius lib. 2. capite 4. dubio 6. numero 40.* & alij Doctores citati. Ex quo patet differentia inter prouentus beneficij, & distributiones, aliaque bona, propria industria comparata, quod beneficiarius non potest prouentus, & fructus beneficij simpliciter pro suo arbitrio licitè distrahere, nisi aliquid parcè viuendo propriæ sustentationi subtrahat; potest verò distributiones, & alia bona proprio acquisita labore.

Dices, eadem ratio militare videtur in distributionibus, & in aliis fructibus; cum omnes sint fructus beneficij, & ob beneficij titulum percipiantur.

Respondeo,negando eandem in vtrisque rationem militare, quia beneficij fructus traduntur cum onere, seu præcepto impendendi fructus superfluos in pios vsus;non vero distributiones. Ob id nomine fructuum, strictè loquendo, non veniunt distributiones, vt docui de horis Canonicis *disp.2.* cum Rota & aliis communiter.

19 Octauò Capellanum posse ad libitum expendere acquisita pro celebratione Missarum, aut occasione audiendarum Confessionum,pro concionibus, pro Vicariatus officio,aliisque similibus functionibus. Ratio est, quia hæc non sunt bona beneficij, sed bona quasi patrimonialia,& stipendium propriæ industriæ, & laboris, quorum beneficiarius absolutus est dominus.Ita *Nau loc.cit.monito 19.* Garzias,Azor. Moneta, Lessius locis citatis, & alij communiter. Secus dic de fructibus Capellaniæ titularis auctoritate Episcopi erectæ. Hæc enim est beneficium Ecclesiasticum.

20 Nonò beneficiarium non posse ad suum libitum insumere pecunias & fructus Ecclesiæ, aut bona, quæ ipse emit ex pecuniis Ecclesiæ, aut nomine Ecclesiæ.nam hæc sunt bona Ecclesiæ,quorum dominium beneficiarius non habet. Secus aliqui Doctores sentiunt de bonis emptis ex fructibus sui beneficij; nam quæ beneficiarius emit propria pecunia, seu ex fructibus sui beneficij, pertinent ad ipsum beneficiarium; cum emptor, qui aliquid ex re, & pecunia propria emit, rem emptam suam efficiat, illamque possit absque obligatione restitutionis pro suo arbitrio donare, distrahere, & alienare. Et quamuis beneficiarius peccauerit expendendo fructus beneficij in profana emptione: non tamen hinc arguitur obligatio restituendi; cum hæc consurgat ex violatione iustitiæ, beneficiarius autem iustitiam in proposito casu non violauit. Opposita tamen sententia tutior, & probabilior est iuxta dicta *num. 10.* Quamuis enim beneficiarius non peccauerit contra iustitiam tali pacto expendendo beneficij fructus; nihilominus contraxisse videtur obligationem expendendi huiusmodi fructus sibi superfluos in pios vsus, quamdiu in potestate beneficiarij existunt in se,vel æquiualenter.

Obiicies contra præfatam illationem, empta proprio nomine fiunt emptoris, etiamsi aliena pecunia empta sint. Ergo etiam empta proprio nomine à beneficiario ex pecuniis Ecclesiæ,fiunt ipsius beneficiarij, consequenter potest illa ad libitum disponere.

21 Respondeo, ab illa regula excipi empta ex pecuniis Ecclesiæ. hæc enim fiunt Ecclesiæ. Ratio est, tum quia sic decernitur in *cap.placuit 12. quæst. 3.* & in aliis iuribus relatis à *Vasquez num.38.Sarmiento 3.parte de reddit. cap. 2.Azorio 2. parte lib.7.cap. 10.quæsito præf. Molfesio num. 56.Syluestro verb.emptio num. 22.* & ab aliis Doctoribus statim citandis. Tum quia bona ex pecuniis,& fructibus beneficiorum empta subiiciuntur Cameræ, & Fisco Apostolico, vbi est vsus spoliorum ex Constitutionibus Pij IV. & Pij V. Ergo non fiunt bona quasi patrimonialia ipsius beneficiarij. Tum quia Ecclesia comparatur pupillo minori, & Ciuitati; sed empta à tutore, vel curatore, vel administratore ex pecuniis pupilli, minoris, vel Ciuitatis, fiunt ipsius minoris, pupilli, vel Ciuitatis, ex cuius pecuniis empta sunt. *L. vt proponis, C. de rei vendit.* Ergo

Ergo etiam empta à beneficiario ex pecuniis Ecclesiæ, sunt Ecclesiæ. Ita *Couar. ex parte cap.1. de testam. num.5. Azor.loc.citat.Nauarr.de reddit.quæst. 1. monito 42. & de spoliis §.2.numero 1.& seq.Redoanus de spoliis quæst.3.numero 27.Vasquez de reddit.cap.1.§.3 dub.1.numero 58.Regin.lib.30.num.110.Molsef.num.56.Sopranus apud Filiuc. tract. 45.cap.4.quæsito 6.num.9.*& alij.

22 Decimò Clericum qui beneficium in commendam perpetuam accepit, posse de fructibus beneficij in perpetuam Commendam accepti, disponere solum ea ratione, qua potest beneficiarius; nam rationes, quæ pro beneficiario afferuntur, militant etiam in Commendatario. Commendatarius enim ex concessione Sedis Apostolicæ, eam habet administrationem & dispositionem Commendæ perpetuæ, quam haberet, si eam in titulum accepisset, cum hac tamen differentia, quòd aliquando ex iustitia ad certam fructuum quantitatem in pauperes erogandam tenetur, prout illi in concessione commendæ impositum fuerit, vt alibi dictum fuit.

Dixi, *qui beneficium in commendam perpetuam accepit*, nam qui beneficium non accepit in commendam perpetuam, sed temporalem, vt olim fieri consueuit, licet fructus sibi assignatos possit pro suo libito disponere, cum illos accipiat tamquam stipendium & mercedem sui laboris, & operæ; reliquos tamen non potest pro suo arbitratu distrahere, quia liberam illorum administrationem, & dispositionem non habet, sed illorum dumtaxat procurator, & quasi tutor est, rationemque reddere tenetur illi, cui collatum postea fuerit beneficium.

23 Vndecimo Religiosos habentes beneficia Ecclesiastica, exempli gratia, Abbatiam, Prioratum, vel Commendam, non posse pro suo arbitratu de fructibus disponere, excepta ea parte, quam parcius viuendo propriis sumptibus subtraxerunt, vt patet ex dictis de largitione munerum regularibus interdicta. Ratio est, tum quia Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 1. de reformat.* non solum prohibet Episcopis, & Cardinalibus ne ex Ecclesiæ redditibus consanguineos, familiaresue suos augere studeant, verum etiam præscribit ea obseruari à quibuscumque beneficia Ecclesiastica, tam sæcularia, quàm regularia habentibus. Tum quia par in omnibus ratio in hac parte militat. Ideò Religiosus, qui beneficium habet, non potest fructus beneficij tradere suis amicis, vel consanguineis non indigentibus, aut in ludos vltra sui status conditionem insumere, vt supra docui.

An autem accipiens aliquid à Religioso teneatur ad restitutionem, constat ex dictis de largitione munerum regularibus vtriusque sexus interdicta. Religiosi enim non sunt domini fructuum, sed potius administratores.

24 Sed modo dubium est, vtrum milites Commendatarij, vt sunt Equites S.Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, aut Florentiæ, milites sancti Stephani, aliique consimiles, possint fructus commendarum ad libitum distrahere, & expendere. Ratio dubitandi est, tum quia huiusmodi Commendæ sunt bona Ecclesiastica, qui autem obtinet bona Ecclesiastica, non potest illorum fructus impendere ad ditandos consanguineos, aliosue familiares. Tum quia præfati Commendatarij sunt veri Religiosi; consequenter post professionem triplici detinentur Religionis voto; nempe paupertatis, obedientiæ, & castitatis; cum voto autem paupertatis stare non potest dominium bonorum, aut fructuum. Huius sententiæ sunt Nauar. Ayala, Mota, & Azor. locis statim citandis.

His non obstantibus, Respondeo præfatos Commendatarios peccare quidem peruersè, & profanè fructus Commendarum insumendo. Tum quia huiusmodi fructus aliqua ratione dici possunt prouentus & redditus Ecclesiastici. Tum quia sæculares viri peccant suos redditus peruersè insumendo. Ergo à fortiori peccant huiusmodi Equites. Hoc tamen peccatum arbitror non excedere grauitatem culpæ venialis, nisi grauior culpa ratione praui finis, vel circumstantiæ addatur. Ratio est, tum quia huiusmodi prouentus non sunt bona simpliciter Ecclesiastica, nec huiusmodi Commendæ annectuntur Religioni ratione spiritualis officij, nec conferuntur Equitibus titulo spirituali, sed potius titulo sæculari, nempè militari. Tum quia præfati Commendatarij sunt domini prouentuum, quos ex bonis sibi commendatis percipiunt: non enim habent votum perfectum paupertatis, cum non voueant illud paupertatis genus, quod aliàs strictè seruabatur, sed illud, quòd modò apud ipsos seruari consueuit. Quamobrem præfati Commendatarij hoc tempore non grauiter peccant contra paupertatis votum, ludis exponendo prouentus Commendarum, consanguineos ditando, & ex illis maioratū instituēdo, aut etiam de illis suo arbitratu testādo, vt patet, tū ex rationibus allatis, tū quia motus Pij V. quo facultas testandi Commendatariis reuocabatur, nō afficit huiusmodi Commendatarios, cū vsu apud ipsos receptus non sit. Tum quia in eo motu sermo est de priuilegiis à Sede Apostolica cōcessis, non verò de facultate, quam consuetudine acquisierunt. Ob id Gregorius XIII. reuocauit motum Pij V. permissa præfatis Commendatariis testandi facultate, sicut antea testari consueuerant. Ita *Ludouicus Molina tom. 1. tractat 2.disput.141. circa medium vers.est verò rigida admodum*, vbi refert alium Molinam Iurisconsultum *libr. 2. de primogen.cap.9.numer.69.Rodriquez tom.2.quæst.reg.q. 57.artic.5.Sanchez in opere morali tom.2.lib.7.cap.8.num. 28.& 29.* vbi plures alios allegat contra *Nauar.de reddit. quæst.3.monit.12.num. vnico, Ayalam apud Rodriquez loco citato, Reginaldum lib.30.tractat.3.num.98. Azorium prima parte lib.13.cap.4.quæsito 8.9. & 10. Motam in libro instruct.vt Commendatarij ad perfectionem cap.4.§.4.nu.49. & seq.*& alios arbitrantes præfatos Commendatarios carere bonorum dominio, consequenter non posse suo arbitratu disponere.

Ad primam rationem dubitandi, Respondetur Commendas, quæ huiusmodi Commendatariis tribuuntur, non esse beneficia Ecclesiastica, cum non tradantur titulo spirituali, sed potius sæculari. Præterea etiamsi admittamus esse bona Ecclesiastica, non tamen hinc sequitur ipsos dominio prouentuum carere, nec posse de illis pro libito disponere, vt à simili patet in decimis, quas Summus Pontifex ex bonis Ecclesiasticis percipiendas concedere potest laicis.

Ad secundam Respondeo non emittere votum paupertatis perfectæ, sed solum eo modo, quo paupertas apud ipsos in viridi obseruantia est. In hac autem parte paupertas apud ipsos non seruatur.

Hactenus sermonem non fecimus de Commendatariis S.Ioannis Baptistæ, de quibus maior difficultas est, vtrum adeo stricto paupertatis voto teneantur, vt dominium prouentuum, quos ex Commendis percipiunt, aut alia ratione de licentia Supremi Ordinis Magistri possident, possint in quemlibet vsum impendere.

Ratio dubitandi est, quia sunt veri Religiosi, & strictam paupertatem polliceri videntur; Professionem enim hac verborum formula emittunt. *Ego N. voueo & promitto Deo omnipotenti, Beatæ Mariæ semper Virgini Genitrici Dei, & Sancto Ioanni Baptistæ me obseruaturum perpetuò, Deo iuuante, veram obedientiam cuilibet Superiori, qui mihi à Deo, & ab ipso Ordine dabitur, item me victurum absque proprio, & castitatem seruaturum.* Huius sententiæ à fortiori videntur esse Nauar. Mota, & Ayala, quos supra retuli. Idem sentire videntur *Molina disput. 141. vers. ad motum proprium.* Non longè ab hac sententia recedere videtur *Azor loco citat. capit. 5. quæsito 2. versic.mea quidem sententia*, vbi censet, votum huiusmodi Equitum ita explicandum, & accipiendum, vt ij quoque liberè, sed bene, & conuenienter rectæ rationi dispensent, & insumant fructus, quos ex annuis redditibus,

& aliis rebus sibi à magno Religionis Magistro commendatis, vel aliunde, percipiunt.

25 Sed mihi distinguendum videtur, vel loquimur de redditibus Commendarum, vel de aliis pecuniis,& lucris,quæ Equitibus Hierosolymitanis conceduntur.Si loquamur de redditibus Commendarum, censeo præfatos Equites licitè non posse, quod congruæ suæ sustentationi superest, in vanos vsus expendere. Ratio est,tum quia huiusmodi Commendæ perpetuæ reputantur beneficia Ecclesiastica; saltem regularia, & beneficiorum iure gaudent; traduntur enim cum onere officij recitandi, consequenter titulo spirituali. Ergo oneribus aliorum beneficiorum subiiciuntur; consequenter ipsarum fructus, & redditus tradi non possunt consanguineis diuitibus, vel concubinis, & similibus, vt dictum est de beneficiis sæcularibus. Tum quia negandum non est, quin fructus Commendarum sint redditus Ecclesiastici, quos Concilium Tridentinum *sess.25.cap.1.* omnino interdicit consanguineis, vel familiaribus tradi. Si verò loquamur de aliis pecuniis,& lucris aliunde perceptis, censeo præfatos milites dominium illorum habere, & posse liberè inter viuos licitè disponere.Ratio est,quia consuetudine, & experientia teste, non vouent rigidam Claustralium Religiosorum paupertatem, sed eam quæ moribus apud ipsos seruatur.ita sentire videntur *Sanchez in opere morali lib.7.cap.8.num.36.Molina loc.citat.vers.ad motum*, & alij.

Dixi,*inter viuos*, vt aduerterem, de præfatis bonis testari non posse, tum ob paupertatis votum. Tum ob Pij V.motum,quem ab ipsis acceptatum esse constat ex ipsa praxi.

Hinc patet responsio ad rationem dubitandi, & ad ea, quæ ab aliis Doctoribus afferuntur.

Ex dictis sequitur Commendatarios S.Ioannis Baptistæ, qui vltra sui status conditionem, pecuniam ex commendis perceptam ludo exponunt, aut in vsus vanos impendunt,grauiter peccare; faciunt enim contra strictum Tridentini præceptum; quamuis validè exponant, nec contra voti obligationem facere videantur;cum nō adeò strictam profiteantur paupertatem, quam cæteri Claustrales Religiosi in professione pollicentur. Idem à fortiori dicendum est de aliis pecuniis, quæ aliis iustis de causis Equitibus Hierosolymitanis permittuntur.Ita sentire debêt Vasquez,Sotus,Sanchez,& alij,qui dominium prouentuum Episcopis Religiosis competere nō negant, contra Reginaldum,Nauar.& alios locis supra citatis.

PVNCTVM III.

Vtrum beneficiarius testari possit de beneficij fructibus, & prouentibus, eosque consanguineis relinquere.

1 *Beneficiarius ex iure antiquo non potest de beneficij fructibus testari,& disponere ad causas profanas.*
2 *Hoc tamen potest ex priuilegio, & consuetudine pluribus in locis acceptata validè facere.*
3 *Consanguinei validè succedunt ab intestato in ipsis fructibus beneficiarij.*
4 *Beneficiarius potest non solum validè sed etiam licitè testari de bonis patrimonialibus,& quasi, & de fructibus beneficij necessariis ad congruam sui, & sua familia sustentationem, vbi consuetudo inualuit,vt beneficiarij testentur.*
5 *De fructibus superfluis non potest beneficiarius licitè testari.*
6 *Ad quas distributiones, vel fructus ius habeat succedens beneficiario testato,vel intestato.*
7 *In quam partem fructuum beneficiarius habeat ius.*
8 *Ad quam partem beneficiarius haberet ius ex bonis locatis, & consequenter quod ius competat haredi,dum bona beneficij locata erant pro certa pensione singulis annis soluenda.*

SOlutio istius puncti facilè colligi potest, tum ex traditis in præcedentibus punctis. Tum ex dictis de contractibus *disputation.1.quæstione vltim. punct. secundo. numero 3.& 4.* Eadem nihilominus hic repetam, cum etiam huius loci propria sint.

PRIMA PROPOSITIO.

1 BEneficiarius, attento iure communi antiquo non potest de beneficij fructibus testari & disponere ad causas profanas *capite 1. 12. quæst.4.capite 1. 12.quæstion.5.cap.relatum 2. de testimon. capite 1. de peculio Cleric.* Ita Molina, Nauar. Couar.Moneta, Garzias, Filiucius, & alij communiter. Ratio est, quia licet beneficiarij sint domini fructuum, nihilominus impediri, & prohiberi potuerunt, ne eo dominio vterentur in certo casu, sicut iure ciuili factum est cum impubere, & aliis.

SECVNDA PROPOSITIO.

1 BEneficiarius ex priuilegio, vel consuetudine pluribus in locis recepta, potest etiam ad causas profanas de beneficij fructibus validè testari. Ratio est, tum quia huiusmodi consuetudo potuit induci, cum iuri diuino,vel naturali non aduersetur, alioquin neque Summus Pontifex posset Clericis testandi facultatem concedere.Tum quia beneficiatij sunt domini fructuum, & prouentuum beneficij. Dominus autem de rebus suis ad libitū disponere potest,nisi lege, vel præcepto prohibeatur.Ita *Lessius lib.2.cap.4.dub.6 ad finem;Molina,Mantica*,& alij,quos retuli de cōtract loc.cit.quibus adde *Gonzalez ad reg. 8.§.7.numero 165. Monetam de distribut. 3. parte quæstion. 2. numero 7. Iulium Clarum de testament. quæst.27. Azorium loco citat. capit.8.quæstion. 10.Garziam loco citat. numer. 11. & 16.Couar. capite cum in offic. numer.9. Marsilium Columnam de reddit. capite 36. Cenallum opin. commun. quæstio. 588. Reginaldum libro 30. tractat.30 num.112. Filiucium loco citat num.40.*

3 Adde beneficiarium, attenta consuetudine loci, in quo spoliorum vsus non adest, non solum posse validè de beneficij fructibus, aliisque bonis ex beneficij fructibus acquisitis testari, illaque consanguineis ad causas profanas relinquere; verum etiam ipsosmet consanguineos beneficiario decedenti ab intestato in huiusmodi bonis succedere. Ratio est, quia consanguinei succedunt in bona, quorum dominium beneficiarius habebat, sed beneficiarius dominium habebat, non solum distributionem, verum etiam prouentuum, aliorumque fructuum beneficij. Ergo beneficiario intestato decedenti consanguinei succedunt in distributionibus, fructibus, & prouentibus beneficij. Ita *Molina disputat. 147. Azor.2.parte libro 7. capite 9. quæsito 1.vers. in hac quæstion. Lessius libro 2. capite 19. dub. 4. Garziae loco citato Rota Roman. coram Seraphino decision. 594. numero 6. Redoanus, Gigas* & alij apud *Monetam 3. parte quæstion.3.numero* 8.contra *Nauar.de redd.quæstion. 3. & Monetam loco citato numero* 2.aliter sentientes de beneficij fructibus. Et hoc procedit etiamsi beneficij redditus, vel distributiones ob exactionis difficultatem diu exactæ non fuerint; nam impedito non currit tempus, & ei, qui non valet agere, non currit præscriptio *L.1.C.de annali except.*Ita Moneta *num.17* loquens de distributionibus, vbi etiam docet beneficiarium, eiusve hæredes, statim ac agere possunt, non amittere actionem agendi,nisi spatio 30.annorum, *L. sicut in rem C. de præscript. 30.vel 40 annorum.*Verum quid nobis in hac re sentiendum sit,cōstat ex dictis de præscript.in trac.de contract. de

ad quæ me remitto. In quam verò partem hæredes beneficiarij succedant, constabit ex infra dicendis.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Beneficiarius non solum valide, verum etiam licite potest testari de bonis patrimonialibus, vel quasi, aut de fructibus beneficij necessariis ad congruam sui & familiæ sustentationem, vbi consuetudo inualuit, vt beneficiarij testentur. Hæc conclusio patet ex supradictis, vbi docui beneficiarium posse ad libitum de huiusmodi bonis disponere. Idemque sentiunt *Couar. cap. cum in officio, Roias, Simancas*, & alij, quos citat & sequitur *Garzias de benef. 1. par. cap. 1. nu. 19.* asserentes beneficiarium non solum posse prædicta bona consanguineis, etiam diuitibus relinquere, verum etiam teneri, modo sint hæredes necessarij, vt filij vel descendentes legitimi, aut ascendentes, vt pater, mater, auus, &c.

5 Si verò loquamur de fructibus congruæ sustentationi superfluis, arbitror beneficiarium non posse licitè de huiusmodi bonis testari. Tum quia licet aliquibus in locis consuetudine inductum sit, vt beneficiarius validè, aut etiā licitè testetur de bonis patrimonialibus, vel quasi patrimonialibus, aut de bonis, quæ congruæ suæ sustentationi, parcè viuendo, subtraxit; tamen id vsu receptum non est, quoad causas profanas in beneficij fructibus, qui congruæ sustentationi necessarij non sunt. Idemque constat ex *Trid. sess. 2. cap. 1. de reformat.* & ex iis, quæ tradidi de contract. *quæst. vlt. pun. 2. num. 3. & 4. cum Lessio lib. 2. cap. 19. dub. 4. Nauar. & Molina*, quibus adde *Vasquez loc. cit. dub. 4. Molfesium loco cit. num. 55. Filiuctum tract. 41. c. 6. quæstio 8. num. 41.*

6 Quæres ad quas distributiones, vel fructus ius habeat hæres, qui beneficiario testato, vel intestato decedenti, succedit.

Respondeo in eam distributionum partem succedere, quæ beneficiario vsque ad mortem competebat; nam illud iuris habet hæres, quo defunctus gaudebat, nec plus iuris acquirit, quàm in ipsum à prædecessore transmitti possit, *cap. nemo potest de reg. iur. in 6.* Prædecessor autem ius ad distributiones habebat pro rata temporis, quo diuinis officiis interfuit realiter, aut fictione iuris, iuxta dicta de distribut. *punct. 4.*

7 Sed modo dubium est primò in quam fructuum partem beneficiarius haberet ius. Respondent aliqui Doctores habere ius in fructus pro rata temporis, seu anni; cum enim beneficium detur propter officium, & seruitium, par est, vt fructus distribuantur pro rata temporis seruitij. Ita *Couar. prima parte cap. 15. num. 12. Parisius*, & alij apud *Garziam num. 97. & apud Filiuctum tract. 41. cap. 6. quæstio 6. nu. 44.*

Ego verò censeo id quidem valere in locationibus domorum, & similibus, in quibus sua portio singulis diebus respondet, vt dicam dubio sequenti. Secus de fructibus qui à terra colliguntur, arbitror enim beneficiarium prædecessorem ius ad eos fructus habere, qui vsque ad tempus mortis è solo separati erant; licet fortè nondum reconditi, nec in horreum translati fuissent, iuxta Rotæ decisionem in vna Faren. pensionis 19. Iunij 1573. apud *Garziam nu. 95. & 109.* in altera Mediolanen. fructuum, quam, vtpote magistralem, statim de verbo ad verbum referam, & in alia Varmien. fructuum 24. Maij 1611. coram Reuerendissimo D. Pirouano, & iuxta Concilium Prouinciale septimum Mediolanen. *tit. de fruct. Ecclesiast.* & iuxta multorum Doctorum opinionem apud *Monetam distribut. 3. parte q. 4. nu. 23.* quibus adde Gomezium, Molinam, & alios, quos ego in simili adduxi de contract. *disp. 3. quæst. 3. punct. 7. § 1. nu. 8.* omissis quamplurimis aliis relatis à *Garzia 2. parte cap. 1. nu. 95.*

Ad hanc rem probandam veniam peto recedendi à consueto meæ breuitatis vsu in referenda ad verbum decisione Rotæ in vna Mediolan. fructuum, Lunæ 9. Martij 1592. In eo enim casu quærebatur, vtrum probata esset consuetudo, vel stylus, quo in ditione Mediolani beneficiarij decedentes fructus beneficiorum recollectos, & à solo separatos ad hæredes, non autem ad successores transmittant, & domini vnanimiter affirmatiuam amplexi sunt. Moti fuerunt, quia non agitur de fructibus pendētibus, & à solo nondum separatis, quos indubitatum est ad successores in beneficio pertinere *Gloss. in cap. præsenti cum ibi notatis de officio Ordin. in 6 Card.* & alij in *cap. fin. de pecul. Bald in cap. qua in Ecclesiarū nu. 28. vers. sed statim quæret, de constitut. Salyc. in L. si pater. C de vsufruct. de communi testatur Dec. post Imolam in cap. si propter num. 9. de rescrip. lib. 6. Tiraquell. ad L. L. glos. 4. sub num. 1. Calder. cons. 1. eo tit. Iason col. 75. col. 2. lib. 3.* sed de fructibus recollectis, & in horreis reconditis, quos certum est de iure communi ad hæredes spectare *Gloss. & DD. in dicto cap. fin. de Pecul. Cler. Couar. lib. 1. variar. resol. cap. 15 sub n. 2.* & latissimè *Nauar. de reddit. Ecclesiast. quæstio. 2. monit. 3. & seq.* ex quo statim atque fuerunt à solo separati, dicuntur à beneficiario percepti. *Tiraq. de retract. conuent. § 5. gloss. 4. sub nu. 1. Couar. lib. 3. var. resol. cap. 15. sub n. 12. vers. verius tamen est.*

Ad exclusionem autem fundamenti Illustrissimi Domini Commendatarij Extrauaganti Iulij III. innitentis, quæ vult, fructus Beneficiatorum non exactos in locis, in quibus non adsunt Cameræ Apostolicæ Collectores, vt est status Mediolanen. successoribus deberi sufficit, si per hæredem excipiatur eam in Mediolanen. statu non fuisse receptam; hæc tamen præsumptio potest alia præsumptione contraria elidi. *L. diuus. de restit. in integr.* & multo magis contraria probatione.

Ex iuribus verò pro parte D. Rodomontis deductis de contrario, apparet piorum ex fide producta, quæ fuit reperta in Curia Archiepiscopali subscripta nedum à tūc Vicario, vt in terminis litterarum potestatis tradidit *Bald. cons. 461. nu. 3. lib. 1.* sed etiam à multis Aduocatis, & Notariis, quibus tamquam peritis in huiusmodi consuetudine, aut stylo credendum est. *Bar. in l. de quibus 4. q. 1. vers. quandoque tractamus n. 23. de leg. Curt. in cap. fin. n. 612. de consuet. Parisius cons. 112. n. 15. lib 4.* ita quod, vel semiplenam probationem, vel saltem vehementem præsumptionem faciat. *Decius cons. 420. in fine, & cons. 559. nu. 7. & 691. n. 13. Aymon. cons. 325. nu. 1.* præsertim cum fuerit subscripta longe ante istam litem, & sit adminiculata ex testibus, qui bene probant consuetudinem exprimendo actus particulares, & causam non receptæ constitutionis Iulij, declarantes etiam quod in statu Mediolani non adsunt Collectores, cum Clerus succedat loco ipsorum. Hoc enim stante, æquum est, vt vnusquisque beneficiarius, qui sentit onus compositionis, gaudeat etiam eius priuilegio, atque ita quod fructus separati, qui ex dicta Constitutione spectabant ad Cameram, ad hæredem transmittantur. Neque curandum est quod testes fuerint, parte non citata, & inter alios examinati, quia ad probandam consuetudinem non requiritur partis citatio, *Bero. in cap. fin. de consuetud. Felin. in c. 2. nu. 16. de test. Marsil. in L. de vno quoque num. 83. vers. trigesimus secundus casus de re iudic.* & cum huiusmodi stylus, aut consuetudo concernat statum Ecclesiarum ciuitatis, & ditionis Mediolanen. satis est quod fuerit semel probata, *L. ingenuum ff. de statu hominum.* probatio enim in vna causa suffragatur in aliis. *Peregr. dec. 61. seu 51.* vt latè fuit dictum in vna Narmien. datis coram Penia.

Secundò de non vsu præfatæ Constitutionis constat ex sententiis latis secūdum consuetudinem præfatam ad fauorem hæredum beneficiatorum. Nā consuetudo ex hoc probatur, quod iudex in contradictorio iudicio secūdum eam pronunciauit. *Glos. in Rub. C. quæ sit bona consuetudo & ibi Bald. n. 4. c. Abbate, vbi Abbas in glos. in verb. contradictorio extra de verb. signific. Bald. consilio 210. lib. 1.*

Non obstat quod stylus decisorius debet plenè probari, quia cum hic, vt dictum est, non agatur de probanda consuetudine, sed de tollenda præsumptione obseruantiæ constitutionis Iulij, sufficit hæredi ad victoriam, quod ex præmissis præsumptionem illam excludat.

Minus obstat, quod testes, & sententia loquantur de sæcularibus, non autem de regularibus beneficiis, prout est etiam istud, de cuius fructibus agitur. Nam Constitutio Iulij nullam differentiam constituit inter sæcularia, & regularia. Vnde si respectu illorum non fuit recepta, minus est dicendum, quod respectu Regularium fuit admissa. Et ita conclusum. Hæc Rota.

8 Secundò dubium est, ad quam partem beneficiarius haberet ius ex bonis locatis, & consequenter, quod ius competat hæredi, dum bona beneficij alteri locata erant pro certa pensione, singulis annis soluenda.

Respondeo distinguendo iuxta dicta de contract. loc. cit. cum Molina, Gomezio, & aliis; vel pensio exigitur pro vsu rei, vel pro fructibus. Si exigitur pro vsu rei, hæres habet ius ad ratam temporis, quo prædecessor vixit, durante locationis contractu pro quo pensio soluitur. Nam prædecessor ad illud vsque tempus ius ad huiusmodi pensionem habebat. Cum enim pensio soluatur pro vsu; qui est veluti fructus rei locatæ, & hic quotidie percipiatur, par est vt pensio ad ratam temporis soluatur, vt bene in hac parte argumentantur *Couar. 1. var. cap. 15. numer. 4. Vasquez de reddit. cap. 4. §. 1. dub 5. num. 14 & 15.* & alij Doctores citati. Idem in censibus, seu redditibus annuis ex censu vitalitio debitis, & in aliis libellis annuis pro vsu pecuniæ constitutis, vt sunt loca Montium, & similia, seruandum esse docet *Peregrinus de fideicom. artic. 49 numero 100. Couar. primo Var. cap. 15. Naldus ver. pensio numero 9.* & alij. Si verò pensio exigitur pro fructibus, titulo simplicis locationis, hæredi competit ius in fructus, qui tempore mortis beneficiarij à solo separati erant; nam huiusmodi pensio vicem fructuum gerit, sed hæredi cõpetit ius in fructus, qui à solo separati erãt tempore mortis beneficiarij. Ergo hæredi competit ius in pensionem, quæ respondet fructibus à solo separatis eo tempore, quo beneficiarius prædecessor ex hac vita decessit.

Ex quo patet primò quo pacto facienda sit diuisio inter beneficiarium antecessorem, seu ipsius heredes, & inter beneficiarium successorem, seu inter renunciantem, & eum, cui denuo confertur beneficium. Consule dicta de contract. loco cit. decisiones Rotæ superius allatas; Præterea *Gutierez libr. 1 Canonic. quæst. cap. 3. Molinam tom. 3. de iust. disp. 635. Garziam nu. 108. Couar prim. Var. cap 15. nu. 11. Monetam de distribut. 3. parte quæstio. 4. sub finem, Surdum tom. 1. cons. 84.* Quamquam *Molfesius nu. 63. Vasquez de reddit. cap. 2 §. 2. dub. 6. Bart. in l. diuortio numer. 12 ff. soluto m trimonio. Garzias numero 69. Antonius Genuensis in Prax Neapol. cap. 53. Filiucius*, & alij arbitrantur fructus beneficij diuidendos esse inter beneficiarij hæredes, & successorem in beneficio ad ratam temporis, ad quod vsque prædecessor possedit beneficium, ita vt fructus tradantur hæredibus ad ratam temporis vsque ad diem, in qua beneficio cessit per mortem, aut alia ratione; ab eo verò tempore tradantur successori. Ratio est, tum quia hoc pacto fit diuisio inter maritum, & vxorem facto diuortio, *L. diuortio. ff. soluto matrimonio.* Ergo etiam fieri debet inter hæredes prædecessoris beneficiarij, & inter successorem, cum beneficiarius onera beneficij sustinens assimiletur marito, qui onera sustinet matrimonij. Tum quia qui diuinum officium prætermisit, hoc pacto in restitutione facienda rationem habet fructuum perceptorum, & percipiendorum.

Verum hæ rationes non obstant. Ad primam enim Respondetur, non esse faciendam illationem à disparatis, nec in legum dispositionibus à simili argumentandum, vt docui de legibus. Ita respondere videtur Rota Romana in vna Pharen. Pensionis 19. Iunij 1573. coram Clemente Octauo. Cuius decisionis verba refert *Garzias loco citato num. 109.*

Ad secundam dico computationem in omissione diuini officij eo pacto fieri, quia beneficiarius verisimiliter putat se omnes fructus percepturum, secus faceret, si re ipsa non perciperet. Vide quæ tradidi in tractatu de Horis Canonicis.

Secundò patet differentia inter fructus, & censum annuum, seu pensionem, quæ ex locatione domorum, & similium percipitur.

Hæc tamen quæ diximus, non militant in Canone, qui ab Emphyteuta soluitur. Ideo *Moneta numero 24. & Surdus loco citat. num. 4* & alij obseruant Canonem, seu pensionem, quæ ab Emphyteuta soluitur in recognitionem dominij directi, illi solum deberi, qui beneficium possidet eo tempore, in quod solutionis dies cadit, nam dominus eiusmodi nullos alios fructus, præter Canonem percipit; dominium enim vtile in Emphyteutam translatum est. Cum autem Canon non soluatur loco fructuum, sed ipse sit quidam fructus, in recognitionem dominij soluendus, sequitur Canonem soluendum esse illi, qui beneficium ea die possidet, in quam solutio cadit; consequenter Canonem non esse diuidendum inter antecessorem, & successorem, sicut diuidi consueuerunt beneficij fructus & annui redditus, vt optimè sanxit Concilium Prouinciale 7. Mediolanen.

Tertiò patet optimam fuisse Constitutionem Concilij Prouincialis septimi Mediolanen. *titul. de fructibus Ecclesiast. vers. Si vero*, vbi agit non solum de diuisione fructuũ, & prouentuum; Verum etiam præscribit modum alendi successorem, qui onera sustinere debet illius beneficij, ex quo antecessor fructus percepit. Concilium enim sic loquitur: *Fructus omnes à solo separatos, etiamsi nondum exacti fuerint, aut reconditi, modo illos beneficiati heredes, priusquam maturi essent, in successoris præiudicium à solo minimè separauerint, & parte Colonica dumtaxat excepta, hæredibus ipsis; pendentes autem successoribus in beneficio, excepto item parte Colonica, adiudicamus; quòd si fructus omnes cum beneficiatus obiit, à solo separati fuerint, omnes quidem hæredum sint, ij tamen oneribus beneficij satisfacere; ac si Parochialis Ecclesia sit, vel beneficium requirat residentiam personalem, successori eam partem relinquere tenebuntur, quæ Ordinarij arbitrio definienda, ad ipsius victum, & reliqua onera sustinenda, vsque ad nouos fructus sufficiat, habita temporis, & quantitatis annui redditus ratione.*

Si verò fructus in ædium locationibus, annuis censibus similibusque consistant, ad ratam temporis diuidantur. Pensiones autem pro fructibus bonorum simplici locatione debita, & loco fructuum succedentes siue dies solutionis cesserit, siue non, ad eum omnino pertineant, ad quem fructus pertinere supra decretum est.

Quòd vero ad æs alienum ratione beneficij per beneficiatum contractum attinet, cuiusmodi sunt decimæ, pensiones non solutæ, salarium coadiutoris, reparationes bonorum immobilium, ornamenta Ecclesiæ aliave huius generis, si superioribus annis contractum appareat, ipsius beneficiati hæredes creditoribus integrè satisfaciant. Si verò eo anno, quo ipse decesserit, fructuum perceptorum, & temporis rationem habebit Episcopus, vt soluet pro rata fructuum, quam quisque perceperit, & temporis quo non fructus percipientur, alienum æs persoluatur. Hæc Concilium Prouinciale septimum, quæ spectata consuetudine, & æquitate, iure merito sancita sunt, nec solum Mediolanensem Diœcesim, verum etiam finitimas Vrbes & oppida in Prouincia Mediolanensi existentia afficiunt, iuxta propriam Conciliorum Prouincialium naturam, & rationem.

* * *

PVN

PVNCTVM IV.

Vtrum beneficiarius, qui beneficij fructus suæ congruæ sustentationi superfluos in profanos vsus erogauit, ad restitutionem teneatur.

1 *Beneficiarius beneficij fructus superfluos expendens in profanos vsus, non tenetur ad restitutionem.*

2 *Neque qui fructus à beneficiario accepit tenetur illos restituere.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Beneficiarius, qui beneficij fructus sibi superfluos expendit non in pios, sed in profanos vsus, non tenetur ad restitutionem. Ratio est, quia beneficiarius est dominus fructuum beneficij; Is autem nō tenetur ad restitutionem, qui rem suam distraxit; sed qui alienam, aut alteri debitam. Ita *Conar. cap. cum in officiis num. 3. de testamentis*, *Sotus de iust. quæst. 4 art. 3. Lessius lib. 2. cap. 4. nu. 43. Reginaldus lib. 30 tract. 3. num. 83. Molses. nu. 50. Molina loc. cit. disp. 144. vers. his ita constitutis*, *Bannes*, *Arragon. Valentia. Garzias loc. cit.* & alij recentiores communiter contra *Nauar. de reddit. Ecclesiast. Beiam loc. cit.* & alios apud *Molinam loco citat.* & apud *Beiam pagina mihi 266.*

Ex quo patet à fortiori eum, qui fructus à beneficiario accepit, non teneri ad restitutionem, nam acceptio ipsius non est magis peccaminosa, quam traditio beneficiarij. Ita *Lessius lib. 2. cap. 19. dub. 4. num. 48.*

Addo etiam excusari hæredem à culpa capiendo fructus, seu bona beneficiarij, dum illi ex testamento, vel ab intestato succedit, nam obligatio expendendi beneficij fructus in pios vsus, est personalis, pertinens ad solum testatorem. Ergo hæres non peccat illos capiendo. Fieri tamen potest, vt prius peccauerit, si beneficiarium induxit ad testandum ad profanas causas de superfluis beneficij fructibus. Tunc enim cooperatur peccato beneficiarij, vt patet ex regulis generalibus traditis de legibus cum Sanchez, & aliis, idemque in terminis tradit Lessius loco citato.

Obiicies primò in primitiua Ecclesia facta fuit fructuum Ecclesiasticorum diuisio in tres partes. Prima vsibus pauperum deputata fuit. Secunda constituta fuit in reparationem Ecclesiæ, & beneficiorum. Tertia in commodam beneficiariorum sustentationem. Hoc posito sic argumentor. Quod in alterius vsum deputatum est, non potest sine violatione iustitiæ, ex qua restituendi obligatio consurgit, ad alium vsum applicari; sed beneficiarius profanè insumens fructus beneficij superfluos, eos non applicat ad vsum ad quem deputati sunt. Ergo peccat contra iustitiam; consequenter ad restitutionem obligatur.

Respondeo hanc obiectionem procedere habita ratione prouentuum Ecclesiæ, antequam beneficia constituerentur; Tunc enim erant bona communia, & eorum applicatio, & insumptio seruanda erat iuxta præfatam diuisionem. Verum post erecta beneficia Clerici vitam in communi non amplius degunt, nec beneficiorum prouentus sunt bona communia; consequenter beneficiarij non tenentur hoc tempore ex obligatione iustitiæ, beneficiorum fructus in pauperes, & pios vsus insumere; cum illa portio, quæ antiquitus pauperibus conferenda erat, translata fuerit & commutata in alia beneficia, vel loca pia. Ita *Sotus 10. de iust. q. 4 art. 3 Lessius lib. 2. c. 4. dub. 6. num. 43. & cap. 19. dub. 4. Molina loco cit. vers. his ita, & vers. ad primum*, vbi respondet argumentis contrariæ sententiæ; *Vasquez loc. cit. dub. 1. Molsesius nu. 52. Reginald. num. 80.* & alij Doctores supra citati.

Obiicies secundo, fructus beneficiorum appellantur bona Ecclesiæ, bona pauperum, patrimonium Christi, &c. sed bona Ecclesiæ, pauperum, & Christi non possunt sine peccato contra iustitiam in profanos vsus insumi. Ergo.

Respondeo huiusmodi fructus, post beneficiorum erectionem, non ita censeri bona pauperum, quin beneficiarij dominium illorum acquirant, & validè possint ad libitum insumere; quamuis grauiter peccent profanè distrahendo, vt dictum est; Quamobrem Sacri Canones fructus beneficij vocant bona pauperum, non vt indicent obligationem iustitiæ, sed strictum onus, quo ex charitate obligantur fructus sibi superfluos in pia opera erogare, sicut etiam beneficiarij profane insumentes beneficij fructus, appellari consueuerunt fures, non quia furti malitiam incurrant, cum dominium fructuum habeant; sed quia grauiter peccant, sicut mortaliter peccat fur, rem alienam inuito Domino contrectando, quamquam in diuerso peccati genere delinquant. Præfata etiam bona vocantur patrimonium Christi, quia in Christi honorem, & cultum tradita fuerunt. Ita Doctores citati.

Obiicies tertiò, beneficiarius non est dominus bonorum Ecclesiæ; sed vsuarius, vel vsufructuarius. Ergo non potest absque peccato iniustitiæ, & obligatione restituendi de beneficij fructibus ad profanas causas validè disponere.

Respondeo, beneficiarium non esse quidem dominum bonorum immobilium Ecclesiæ, quia non habet de illis disponendi facultatem, esse vsufructuarium, & non simplicem vsuarium; consequenter posse absque culpa iniustitiæ validè de fructibus sui beneficij disponere. Vt hoc clarius intelligatur, aduertendum est quid sit vsus, & vsusfructus. Vsusfructus est ius vtendi, & fruendi aliena re, salua illius substantia. *Institut. de vsufructu in principio.* Vsus verò est ius solum vtendi aliqua re, salua illius substantia. *Institut. de vsu, & habitatione in principio.* Ex quo patet differentia inter vsum, & vsumfructum, quod licet vtrumque sit ius vtendi, tamen vsusfructus est etiam ius fruendi. Quamobrem is, cui conceditur vsus alicuius rei, potest quidem re illa vti, non tamen potest vsum illius rei vendere, locare, aut gratis concedere, cum habeat solum illius rei vsum. Qui verò habet vsumfructum, non solum potest re illa vti, verum etiam frui, id est, percipere quicquid emolumenti ex re illa percipi potest, nisi à iure prohibeatur; consequenter fructus illius alienare potest. Alioquin non diceretur re illa frui, seu percipere quicquid emolumenti ex re illa percipi potest, vt bene obseruat *Castello libr. 1 de vsufructu, & Sanchez in opere morali lib. 7. cap. 13. num. 2.* Propterea beneficiarius dicitur vsufructuarius, & non tantum vsuarius bonorum beneficij; fructuum verò, & emolumentorum est dominus, vt probaui puncto primo.

Finis Tractat. de obligatione beneficiariorum.

TRACTATVS
SEV
DISPVTATIO QVINTA.
De onere, & obligatione beneficiariorum ad residendum.

Quinque principaliter in hac disputatione explicabo. Primò quid sit residentia. Secundò quinam residere teneantur. Tertiò quo iure beneficiarij teneantur in loco beneficij residere. Quartò quam culpam & pœnam incurrant beneficiarij, qui in loco beneficij non resident. Quintò quandonam beneficiarij non residentes excusentur à culpa, & pœna.

PVNCTVM PRIMVM.
Quid sit residentia.

1 *Residentia est persistentia in loco, in quo quis habet beneficium.*
2 *Parochus num residere dicatur, si sit extra fines parochiæ, etiamsi non multum ab ea distet.*
3 *Ille dicitur residere, qui intra parœciæ fines moratur, quouis in loco existat.*
4 *Qui à parœciæ ambitu parum distat, dicitur residere.*
5 *Quid de eo, qui aliquibus diei horis extra parœciæ ambitum se confert.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Residentia est persistentia in loco, in quo quis habet beneficium; consequenter ille dicitur non residere, qui nō habitat in loco beneficij, vel ab eo longè distat. Ex quo patet differētia inter absentiam à Choro, & non residentiam. quod ille dicitur nō residere, qui non habitat in loco, in quo est Ecclesia, in qua beneficiū possidet, ille verò dicitur abesse à Choro, qui diuinis officiis non interest, nec inseruit; quamuis in eodem Oppido existat. Ita *Azor. lib. 7. cap. 7. quæsito 5, Quaranta verb. residentia, Couar. 3. variarum cap. 13. num. 3. Cassador. decis. 1. de Cler. non resid.* & alij communiter apud *Monetam de distribut. 1. parte quæst. 4. num. 18. & 2. parte q. 5. num. 17. & apud Carolum Macignum de Horis Canonicis cap. 71. num. 3.*

2 Sed modò dubium est primò, vtrum Parochus residere dicatur, dum non multum à parochia distat, licèt intra parochiæ fines non commoretur. Respondeo non dici residere, si à parochiæ terminis adeo distet, vt facilis ad ipsum aditus parochianis non pateat, hic enim neque corpore, neque effectu, ob quem iniunctum, & inuentum est residentiæ munus, residere dicitur. Secùs si ad eum locum diuertat, in quo parochiani facilè queant ad parochum recurrere pro subleuanda spirituali necessitate, & Sacramentis suscipiendis. Ratio est, tum quia quod parum distat, nihil distare videtur, & parum pro nihilo reputatur. Tum quia huiusmodi absentia non aduersatur fini, quem residentia respicit. Ergo neque aduersatur ipsi residentiæ, seu obligationi residendi. Tum quia sequeretur, parochos non residere, dum in vrbe existunt extra fines propriæ parochiæ. Ita *Beia 4. parte casu 21. sub finem vers. Etsi dubites.*

3 Hinc sequitur primò illum dici residere, qui intra parœciæ terminos commoratur, quouis in loco existat. Satius tamen, & longè melius est, vt Parochus prope Ecclesiam commoretur, in qua suis subditis Sacramenta commodè administrare possit, iuxta declarationem sacræ Congregationis, & acta Ecclesiæ Mediolanensis. Ob id etiam habens duas parochias vnitas, vnam principalem, & digniorem altera, debet potius in digniori residere, quàm in altera. Si verò vtraque sit æque principalis, potest, in qua maluerit, residere. Ita *Garzias num. 170. Barbosa de potestate Episcopi allegat. 43. n. 8. Beia loco citat. vers. quoties,* & alij.

4 Secundò sequitur iuxta eundem Beiam, illum dici residere, qui à parochiæ ambitu parum distat. Tum quia qui parum distat, nihil distare videtur. Tum quia huiusmodi distantia in notabile subditorum incommodum vergere non videtur. per se loquendo. Secus si tribus, aut quinque milliatibus à parochiæ finibus absit: nam fieri potest, vt subditi ob huiusmodi distantiam graue detrimentum patiantur, & salutis periculum, dum tantum itineris peragitur, aliquando subeant. Ita *Garzias 3. parte cap. 2. num. 179. Barbosa de potest. Episcopi alleg. 43. numer. 74* & alij.

5 Secundò dubium est, vtrum is residere dicatur, qui aliquibus diei horis extra parœciæ ambitum se confert.

Respondeo affirmatiuè, etiamsi hoc faciat recreationis causa. Ratio est, tum quia nullus sibi hac in re peccati conscientiam facit, dum nullum subest periculum, vt subditi spirituale detrimentum patiantur. Tum quia modicum pro nihilo reputatur, & qui aliquantisper abest, si statim sit reuersus, non videtur abesse, vt cum veteri Canonum sententia tradit Tridentinum *sess. 23. cap. 1.* & constat ex *L. postliminium, & L. nihil ff. de captiuis, & postliminium reuers.* vide *Gonzalez reg. 8. gloss. 43. numero 5.*

Hinc

Hinc colligi posse videtur, eos non reputari absentes, quia iuxta receptam consuetudinem ad funera in viciniori bus oppidis ducenda, vel ad anniuersaria officia celebranda, vel ad menstruas congregationes eodem die reuersuri, diuertunt.

PVNCTVM II.

Quoniam residere teneantur.

1 *Omnes, & singuli beneficiarij, qui onus per se ipsos exercere tenentur, ad residentiam obligantur.*

2 *Parochus existens in Parochia, sed munus Parochiale non exercens, an residere dicatur.*

3 *Parochus curam animarum per alium exercens, an satisfaciat praecepto residendi.*

4 *Parocho aliquando licet vti opera alterius Sacerdotis in cura animarum.*

5 *Qui legitimè potest constituere sibi Vicarium in cura animarum, eo viuente, non tenetur residere.*

6 *Parochus residens in Parochia, sed omnia munera per alium exercens, an possit percipere fructus beneficij, & illos retinere.*

VNICA PROPOSITIO.

1 OMnes, & singuli beneficiarij, qui onus per se ipsos in loco beneficij exercere debent, ad residentiam obligantur. Ratio est, quia beneficium datur propter officium *cap. fin. de rescript. in 6. & cap quia nulli de Cleric. non resident.* si ergo officium praestari nequeat absque residentia, sequitur beneficiarium teneri ad residentiam; nam qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media.

Ex quo sequitur primò, habentes Parochiales Ecclesias, aut etiam Canonicatus in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis teneri in loco beneficij residere, etiamsi consuetudo ante Concilium inducta fuisset non residendi. Secundò habentes praestimonia, aliàque simplicia beneficia non teneri in loco beneficij residere. Ita *Garzias 3. parte, cap. 2. num. 4. Azor. 2 parte, lib. 7. cap. 3. Filiucius 3. parte, tract. 41. cap. 6. quaesit. 6. Barbosa 3. parte, allegat. 43. num. 18. & seq.* Patisius, Vasquez, Gonzalez, & alij, quos retetam *puncto 2. dub. 1. post 2. propositionem.*

2 Sed modò dubium est primò, vtrum Parochus, dum in Parochia, vel prope Parochiam existit, sed Parochiale munus non exercet, satisfaciat praecepto residentiae, & fructus percipere possit.

Respondeo Parochum, dum intra Parochiae ambitum commoratur, sed animarum curam non exercet, non satisfacere praecepto residendi, quia perinde est, ac si non resideret; consequenter ad restitutionem fructuum eo tempore perceptorum obligatur. Tum quia qui non facit quod debet, non recipit quod oportet. Tum quia stipendium datum ob causam, causa non subsecuta, retineri non potest. Ita *Lessius lib. 2. cap. 34. dub. 29. num. 159. Azor. loc. cit. Syluester verb. residentia initio, Possevinus de officio Curati, cap. 1. num. 11. Reginaldus lib. 30. tract. 3. num. 60. Sotus lib. 10. de iustitia, quaest. 3. artic. 1. Vasquez de benef. cap. 4. §. 2. art. 1. dub. 1. ad finem, num. 133. & artic. 2. num. 181.*

3 Secundò dubium est, vtrum Parochus, qui intra Parochiae fines commoratur, sed animarum curam per alium exercet, satisfaciat suae obligationi.

Respondeo, regulariter loquendo, non satisfacere formaliter suae obligationi, quia obligatio Parochi est, vt resideat, & per se ipsum curam animarum exerceat, quantum commodè potest; ipsi enim animarum custodia demandatur. Et sicut onus persoluendi horas Canonicas, personale est, nec per alium adimpleri potest: ita obligatio residentiae, & munus administrandi Sacramenta ex officio incumbit personae Parochi; consequenter per ipsum exerceri debet, quantum recta ratio, & prudentia dictauerit, sine subditorum detrimento, & subditis non reclamantibus. Ita *Beia loco citato, vers. ad id verò, Couarr. 3. variarum cap. 13. num. 8. Vasquez de beneficiis cap. 4. §. 2. art. 2. dub. 1. num. 181.* & alij, quos retuli de Sacramentis *disp. 4. q. 5. punct. 1. num. 14.*

Hinc sequitur primo, Parochum, qui omnia Parochialia munera per Capellanum sine legitima causa praestat, grauiter peccare, quia facit contra propriam obligationem in materia graui. Ita *Beia loc. cit.*

Secundò à fortiori sequitur, Curatores animarum, in loco beneficij non residentes, non satisfacere muneri suo substituendo alios, qui munus Curatoris sustineant. *cap. extirpandae, de praebend. & cap. quia nonnulli, de Cleric. non resid. ex Tridentino, sess. 6. cap. 1.* Ratio est, tum quia aequum non est, vt vnus beneficium habeat, & alter onera subeat, sicut aequum non est, vt quis stipendium Gubernatori Vrbis debitum accipiat, & per alium gubernet, nisi necessitas cogat, vt per alium gubernet. Tum quia onus Parochiale est debitum personale, consequenter per alium, per se loquendo, adimpleri non potest, (etiamsi fortè substitutus, seu subrogatus sit magis idoneus; hoc enim per accidens est, & non tollit obligationem personalem.) Ita *Sotus 10 de iust. quaest. 5. art. 1. Caiet. 2. 2. quaest. 185. art. 5. Valentia tom. 3. disp. 10. quaest. 3. punct. 5. Gonzalez ad reg. 8. glos. 24. num. 139. Sanchez in opere morali lib. 4. cap. 37. num. 15. Comitolus responsionum moralium lib. 1. quaest. 59. num. 1. Molfesius cap. 11. num. 12. Nauar. cap. 25. num. 121. Reginaldus lib. 3. n. 52. cap. 5. Azor. 2. parte, lib. 7. cap. 4. Naldus v. residere, Caietan. 2. 2. quaest. 18. art. 5. Beia 4. parte, casu 21. ad finem, Garzias 3. parte, cap. 2. num. 16. Lessius libr. 2. cap. 34. dub. 28. num. 153. Barbosa de potest. Episcop. 3. parte, allegat. 45. num. 2. Vasquez de benef. cap. 4. §. 2. dub. 1. num. 123. & Sanctarellus in lib. variar. resolut. quaest. 1. num. 1.* & alij apud praecitatos Doctores.

4 Dixi in responsione dubij 2. *regulariter loquendo*, vt innuerem Parocho licitum esse, aliquando vti alterius Sacerdotis opera in animarum cura administranda, vt in Confessionibus excipiendis, in Eucharistia ad infirmos deferenda, & similibus, modò subditi non contradicant, nec vllum damnum inde accipiant. Ratio est, tum quia hoc onus non est ita personale, sicut est onus recitandi Canonicas preces, vt ipsa experientia docet, alioquin Parochi nunquam possent hoc onus alteri demandare. Tum quia fieri potest, vt subditis aequè bene per Capellanum, ac per ipsummet Parochum consulatur. Tum quia ad hoc facit regula iuris in 6. qui per alium facit, per se ipsum facere censetur.

5 Concedo etiam habentem Ecclesiam Parochialem, in qua Vicarium perpetuum legitimè institui obtinuit, non teneri eo viuente residere. Ita declarauit Sacra Congregatio, testibus *Gonzalez reg. 8. glos. 6. num. 99. Barbosa ad sess. 23. cap. 1. num. 2. Garzia loco supra citato, num. 175.* Hoc tamen intellige cum eodem Garzia *num. 173.* modò tota cura animarum translata sit in coadiutorem, abdicata à Parocho administratione; nam Parochus, cui animarum onus, & cura adhuc incumbit, liber non est à residentia, quia ipsius onus non tollitur, nec ei coadiutor datur priuatiuè, sed cumulatiuè, & quasi ex abundanti, vt onera beneficij facilius adimpleantur. Ad hoc facit declaratio Sacrae Congregationis apud *Garziam num. 178.* in qua dicitur, *Parochus residere debet in loco, vbi sita est Ecclesia Parochialis, etiamsi esset ei datus coadiutor ratione infirmitatis.*

6 Maior difficultas est, vtrum Parochus, qui residet quidem in Parochia, sed omnia munera Parochialia per Capellanum, & non per se ipsum exercet, possit beneficij fructus percipere, & retinere.

Beia loco citato, & Vasquez *art. 2. dub. 1. num. 181.* ne-

gatiuè respondent. Ratio est primò, quia qui non residet, fructus suos non facit; hic autem non videtur residere, cum residentia instituta sit ob deseruientiam. Secundò, quia qui non seruit altari, non debet viuere de altari. Tertiò, quia stipendium datum ob causam retineri non potest, causa non subsecuta; fructus autem beneficij dantur ob officium, & ob munera Parochialia exercenda tamquam ob causam. Quartò, quia sequeretur illum, qui extra Parochiæ ambitum existit, & Parochiæ munus per alium præstat, posse fructus percipere, quod est absurdum, & contra Tridentini dispositionem.

His non obstantibus, probabiliter dicendum existimo, huiusmodi Parochum posse fructus percipere, & retinere, quoties ita per Capellanum deseruit, vt oues nullum graue detrimentum inde ferant. Ratio est; tum quia hic existit intra terminos Parœciæ, vt suppono. Ergo dicitur residere: ergo non incurrit pœnam non residentibus impositam; pœna enim non est extendenda ad casus non expressos. Tum quia licet formaliter suæ obligationi non satisfaciat, materialiter tamen satisfacit, cum Parochus ibi existat, & subditis cibum spiritualem non subtrahat. Tum quia sicut Sacerdos, qui pecuniam accepit, vt Missam pro altero celebraret, non tenetur, per se loquendo, ad restitutionem acceptæ pecuniæ, si totidem Missas per alium celebrari curauit, iuxta dicta de sacrificio Missæ: ita Parochus in Parochia residens non videtur obligandus ad restitutionem fructuum, dum Parochiæ munus per alium exerceri curauit. Ita expresse *Garzias 3. parte, cap. 2. num. 53.* Idem in fortioribus terminis sentire videtur *Corduba 1. quæstionary quæst. 20.* dum asserit eum, qui sine causa non residet, fructus suos facere, modò per Vicarium suo muneri plenè satisfaciat, præciso tamen Tridentini decreto. Idem innuit *Nauar. cap. 25. num. 121. Couar. 3. variar. cap. 13. num. 9.* Vide dicenda *punct. 4. num. 10.*

Ad primam Beiæ rationem respondeo, negando hunc non residere, cum ille propriè, & strictè loquendo residere dicatur, qui intra Parochiæ fines commoratur, licet residentia ad deseruientiam dirigatur.

Ad secundam respondeo, hûc seruire altari per alium, consequenter muneri suo materialiter, & quasi per compensationem satisfacere.

Ad tertiam respondeo, fructus dari ob residentiam, & ob onera Parochialia; hic autem residet, vt suppono, & Parochialia munera præstat, non per se, sed per alium.

Ad quartam negatur sequela, quia hic non residet: consequenter non potest percipere fructus residentibus debitos.

PVNCTVM III.

Quo iure teneantur beneficiarij in loco beneficij residere.

1. *Beneficiarius tenetur iure naturali ad residendum in loco beneficij.*
2. *Idem tenetur iure diuino.*
3. *Quid si Papa dispenset in residentia Episcoporum?*
4. *Episcopi, à quo suam auctoritatem principaliter accipiant.*
5. *Beneficiarius tenetur iure Ecclesiastico ad residendum in loco beneficij.*
6. *Vtrum peccet Parochus absens à sua Parochia per bimestre in anno sine licentia.*
7. *Parochus absens per bimestre, tenetur alium in sui locum sufficere.*
8. *Vtrum Episcopus validè prohibere possit Parochis, ne absint à sua Parochia vltra duos dies sine licentia.*
9. *Beneficiarij sine cura animarum quomodo teneantur ex iure Ecclesiastico in loco beneficij residere, & onus per se ipsos persoluere.*
10. *Quomodo quis excusetur à residentia in Cathedralibus, & Collegiatis.*
11. *Beneficiarij curam animarum non habentes, an grauiter peccent non residendo in loco beneficij.*
12. *Canonicus obligatus Choro certis hebdomadis, non grauiter delinquit, si absit per alias hebdomadas à loco beneficij.*
13. *Capellanus, cui ex fundatione Capellaniæ simpliciter impositum est onus celebrandi, non peccat grauiter non residendo in loco Capellaniæ.*

PRius loquar de beneficiariis habentibus curam animarum; postea de aliis.

PRIMA PROPOSITIO.

BEneficiarij curam animarum gerentes, vt Episcopi, & Parochi, residere tenentur iure diuino, naturali, & Canonico.

1 Quod teneantur iure naturali, patet, tum quia, qui suscipit aliquod munus, & officium, tacitè obligat se ad onera illi officio adnexa; sed Episcopus ratione officij tenetur plures actiones præstare, quas præstare nequit, nisi resideat, ergo tenetur residere. Confirmatur, magisque explicatur, & probatur præfata ratio, quia curatores animarum, suscepto iam munere, & officio, tenentur iure naturali pascere gregem, & subire onera sui officij.

Hæc ratio militat etiam in Prælatis non habentibus internam animarum curam; sed solum externam iurisdictionem, exemp. grat. visitandi, excommunicandi, &c. Ita Doctores infra citandi.

2 Quod teneantur iure diuino, colligitur tum ex verbis Christi, *pasce oues meas.* quæ verba licet directè dicta sint Petro, qui Christi Vicarius, & visibile caput, & Pastor Ecclesiæ constituendus erat, secundariò tamen pertinét etiam ad alios Ecclesiæ Pastores, quos Petrus repræsentabat tamquam Dux, & supremus Pastor. tum ex *Act. 20.* vbi dicitur: *Attendite vniuerso gregi, in quo vos Spiritus S. posuit, Episcopos regere Ecclesiam Dei.* tum ex Concilio Tridentino *sess. 23. cap. 1.* ibi, *Cum præcepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique diuini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium exemplo pascere, &c.* Ita Doctores infra citandi contra Campegium de residentia, & Catharinum de residentia, negantes teneri iure diuino.

Obiicies primò, in sacra Scriptura nullum extat præceptum obligans Prælatos inferiores Papa ad residêdum; nam illa verba, *pasce oues meas,* dicta sunt Petro; ergo Prælati, & curatores animarum non tenentur iure diuino residere. Neque Concilium expressè definiuit residentiam esse de iure diuino; sed solum definiuit Pastores teneri iure diuino pascere gregem, & administrare Sacramenta, &c. quod per alium ritè obiri potest.

Respondeo, huiusmodi præceptum necessariò, & euidenter colligi ex Scriptura, quamuis in illa explicitè non habeatur. Cum enim Pastor Ecclesiarum iure diuino teneatur munere suo ritè perfungi, illóque fungi nequeat non residendo, sequitur eodem præcepto teneri ad residendum, quo tenetur ad hæc munera obeunda; nam media cadunt sub idem præceptum, sub quod cadit finis, qui enim aliquo præcepto tenetur ad finem, eodem etiã præcepto tenetur media adhibere. Non ergo necesse fuit, vt Christus, dum Pastorum officium instituit, residentiã expressè, & explicitè iniungeret, sed satis fuit, vt instituendo officium Pastorum, tacitè, & implicitè residentiam institueret; nam qui præcipit finem, implicitè etiam præcipit media ad illum finem ordinata. Cum ergo munus, & onus Pastorale obiri non possit sine residentia, sequitur illo instituto hanc etiam censeri institutam, & dũ actus pascendi gregem præcipitur, censeri etiam præceptam residentiam.

3 Obiicies

3 Obiicies secundò. Papa sæpè dispensat in residentia Episcoporum. Ergo residentia non est de iure diuino, cum Papa dispensare nequeat in iure diuino, *cap. sunt quidam* 25. q. 1. exceptis casibus continentibus humanam obligationem, vt in voto, iuramento, & matrimonio rato. Respondent multi Doctores Papam in casu particulari posse iusta concurrente causa auferre obligationem iuris diuini. *Berous in cap. Super, de vsura, num. 2. Menchaca lib. 1. q. illust. cap. 29. num.* 18. & alij iurisperiti.

Vasquez verò, Molfesius, & alij respondent Papam non dispensare in obligatione residentiæ, sed in casu particulari declarare præceptum diuinum non obligare ob communem vtilitatem; nam præceptum residēdi, est affirmatiuum; præceptum autem affirmatiuum nō semper obligat, & ad semper, ex quo patet à fortiori Papam non posse dispensationem circa residentiam sine iusta causa concedere. Nullus enim facultatem habet dispensandi in lege alterius, saltem absque iusta causa, vt patet ex dictis de legibus. Idémque pluribus Doctoribus relatis docet *Sanctarellus lib. var. q. 1. num.* 8.

Ego respondeo Papam posse dispensare in iis, quæ sunt formaliter de iure diuino, vel naturali, sed radicaliter, & fundamentaliter pendent ab Ecclesiæ institutione, vt constabit ex dicendis *puncto vlt. num.* 1.

4 Obiicies tertiò, Episcopi suam auctoritatem recipiūt à Papa. Ergo etiam ab illo recipiunt præceptum residendi. nam is, qui potestatem, & munus confert, censetur etiam conferre onera illi dignitati, & muneri annexa: ergo residentia non est de iure diuino naturali, sed humano.

Respondent *Suarez tom. 4. de pœnit. disput. 27. sect. 1. num. 7. Bellarminus lib. 4. de Roman. Pontif. cap. 25. Valentia tom. 4. disput. 7. quæst. 10. puncto 2. Henriquez lib. 6. cap. 5. num. 5. Sanctarellus variar. resolut. quæst. 1. num. 7.* & alij, Episcopos principaliter recipere potestaté à Christo, à Papa verò ministerialiter, & instrumentaliter, quatenus Papa facultatem habet eligendi, & deputandi ad illam dignitatem; consequenter huiusmodi præceptum illis à Deo principaliter imponi.

Respondeo ego secundò, etiamsi Episcopi accipiant potestatem à Papa; non tamen hinc sequitur, munus, & onus residendi esse tantummodo humanum positiuum; sicut hæres tenetur ex mandato testatoris soluere legata; non tamen hinc sequitur hæredem teneri solum ex ordinatione humana ad implenda legata. Idem dic de aliis contractibus, qui mutuo contrahentium consensu celebrantur, & nihilominus naturalem pariunt obligationem. Hactenus probatum est, curatores animarum teneri ad residentiam iure naturali, & diuino.

5 Quòd verò teneantur iure Ecclesiastico, patet ex *cap. sicut vers. 7. q. 1. c. peruenit. 7 q. 1. c. sciscitaris 7 quæst. 1. cap. ad hæc, & cap. extirpandæ de præbend. & ex Trident. sess. 23. cap.* 1. quamuis ibi Concilium potius hortetur ad præceptum residentiæ adimplendum, quàm præcipiat residentiam, in quo Tridentini decreto multa præcipiuntur, quæ adnotanda censui.

Primò statuitur, vt Episcopi, aliique Ecclesiis Cathedralibus præfecti resideant, nec à suo Episcopatu abesse possint, nisi per duos, vel tres menses singulis annis, secluso tamen damno gregis, & iusta interueniente causa. Si verò vltra tres menses abesse velint, facultatem à Summo Pontifice, vel à Metropolitano, vel eo absente, ab antiquiore suffraganeo residente impetrare debeant, iusta concurrente causa, nempè Christiana charitate, vel vrgenti necessitate, vel debita obedientia, vel euidenti Ecclesiæ, vel Reipublicæ vtilitate. Si vltra tres menses sine licentia absfuerint, non faciant fructus suos pro rata temporis absentiæ; sed illos expendere teneantur in fabricam Ecclesiæ, vel in pauperes, nisi forte ratione sui muneris, vt ob officium Episcopatibus adiunctum, absfuerint.

Adde Episcopos non posse præfato tempore abesse sine licentia in scriptis approbata ab Archiepiscopo Metropolitano, vel suffraganeo Episcopo antiquiori, iuxta præscriptum Tridentini loco citato. quidquid in contrarium dicat *Vasquez num. 147. & seq. & Molfes. tract. 6. cap. 11. num.* 27.

Multi tamen Doctores valdè probabiliter existimant Episcopum, qui iusta de causa abfuit cum licentia non exarata in scriptis, in conscientia ad restitutionem fructuum non teneri. Ratio est, tum quia scriptura non est de essentia facultatis, & gratiæ. Tum quia Tridentinum non irritat aliter factum. Ita *Lessius lib. 2. cap. 34. num. 158. Nauar. consil. vlt. de Cleri. non resid. Reginald. lib. 30. tract. 3. num. 54. Filiucius 3. parte, tract. 41. cap. 6. quæsito 6. num.* 30. quamquam in foro externo puniri potest pœna non residentibus imposita, cum in foro externo non credatur simplici assertioni rei, sed probationi. Vide infra *puncto 4. num.* 12.

Secundò statuitur, vt si Parochi, vel alij curam animarum habentes, vltra bimestre, siue continuum, siue interruptum in eodem anno absque legitima causa cognita, & approbata ab Episcopo absfuerint, fructus pro rata tēporis absentiæ suos non faciant. propterea ad eorum restitutionem tenentur, etiam ante Iudicis sententiam, si vltra bimestre absfuerint, vt patet ex dictis de legibus, & de Horis Canonicis.

Quamquam si occurrente subita necessitate, Parochus nequeat Episcopum adire, potest absque licentia Episcopi abesse; sic enim per Epicheiam explicandū videtur Tridentinum; præsertim si necessitas ad officium Parochiale pertineat; nam quod Tridentinum asserit de Episcopis, ad Parochos extendere videtur. Ita Panor. & alij apud *Reginald. loc. cit n. 55. Vasq. art. 2. de benef. dub. 3. ad finem, Azor. 2. p. lib. 7. c. 4. ad finem, Garzias 3. par. cap. 2. n.* 34. vbi refert declarationem Sacræ Congregationis. *Filiucius tract. 41. cap. 6. quæsito 6. num.* 26.

Tertiò in eodem Tridentino *sess. 24. cap.* 12. sancitur, vt obtinentes dignitates, Canonicatus, vel præbendas in Cathedralibus, vel Collegiatis, non possint vltra tres menses abesse, alioquin medietate fructuum præbēdæ primo anno per sententiam Iudicis priuentur: secundo anno priuentur omnibus fructibus, & aliis pœnis ad residendum compelli queant. An verò teneantur ad restitutionem fructuum pro tempore, quo non inseruiunt beneficio, constabit ex infra dicendis.

Ex dictis in hac prima propositione colligitur, Parochum, & alios, qui residentiæ onere tenentur, grauiter peccare non residendo, quia faciunt contra præceptum iuris naturalis, diuini, & canonici in materia graui.

6 Sed modò dubium est primò, vtrum grauiter peccet Parochus, aliúsve animarum curator, qui per bimestre in anno sine licentia à sua Parochia recedit.

Respondeo non debere quidem sine licentia recedere, vt Sacra Cardinalium Congregatio declarauit, nō tamen mortaliter peccare, si recedat ex legitima causa, & sine ouium damno. Ratio est, tum quia quod ex iusta, & legitima causa fit, rationabiliter, & prudenter fieri dicitur. Tum quia Concilium Tridētinum huiusmodi absentiam non permitteret. Immò si absque rationabili causa vltra bimestre non recedat, nonnulli Doctores, vt *Nauar. c. 25. num. 121. & Garzias 3. p. cap. 2. num. 19. Barbosa alleg. 43. n. 96.* & alij, quos referam *punct. 4. num. 9.* putant excusari posse à mortali culpa, modò ouibus suis ita consulat, & prouideat, vt oues ex ipsius absentia nullum damnum incurrant. Ratio est, quia bimestris absentia continua, vel interrupta, ex veterum Canonum sententia; modica, & parua reputatur; modicitas autem, & paruitas materiæ à mortali excusat. Idem sentire videtur *Ludouic. Beia 4 par. casu 21. pag. 397.* vbi à mortali culpa excusat ruralem Parochum, qui singulis hebdomadis in Vrbem venit causa inuisendi parentes, & cum illis vno tantum die morā trahit,

hit, relicto ad occurrentes casus Capellano satis idoneo, qui in ipsius absentia Parochi vices gerat in Sacramentorum administratione, & animarum cura. Idem sentire videtur *August. Barbosa sess. 23. c. 1. nu. 8. & de potest. Episcop. allegat. 43. n. 92.* & iterum *Garz. de benef. 3. par. cap. 2. num. 315.* vbi relatis Sacræ Congregationis declarationibus in simili loquitur de Canonico, qui absque causa, & sine licentia tribus mensibus abest.

7 Ex quo licet obiter inferre, Parochum, aliúmve animarum Curatorem, dum abest per bimestre, aut maius, vel minus, tempus, teneri alium idoneum ministrum in sui locum sufficere, & substituere, vt constat, tũ ex Tridentino loco citato, tum quia Parochus ratione beneficij tenetur onera Parochialia præstare. Si ergo illa per se ipsum præstare nequit, saltem per alium præstare debet. Ita *Azor. loc. cit. c. 5. quæst. 7. Lessius lib. 2. c. 34. dub. 29. nu. 159.* & alij communiter. Addo dispensatum ad non residẽdum censeri solum dispensatum cum clausula, vt per alium suppleat, quia par non est, vt Ecclesia priuetur ministerio sibi debito. Ita *Nauar. cap. 25. n. 121. Reginaldus num. 57. Azor loc. cit. cap. 5. quæsito 7.*

8 Secundò dubium est, vtrum valida sit constitutio Episcopi prohibentis Parocho, ne recedat à Parochia vltra duos dies absque licentia.

Respondeo validam esse, quia residentia est materia præcepti, nec Tridentinum aufert Episcopo facultatem prohibendi absentiam Parochi, licet idem Concilium impunè permittat Parochum abesse spatio duorum mẽsium. Ita *Garz. n. 23. Barbosa de potest. Episc. 3. par alleg. 43. n. 97.* & alij, qui tamen addunt, Episcopum non posse Parocho vltra duos dies absenti absque licentia excommunicationem inferre, sicque decisum esse testantur. Ratio decisionis hæc esse potest, quia absentia duorum, vel trium dierum videtur res leuis, consequenter non videtur materia grauis censuræ.

SECVNDA PROPOSITIO.

9 Beneficiarij non habentes curam animarum, radicaliter, & quasi principaliter tenentur ex iure Ecclesiastico in loco beneficij residere, & onus per se ipsos persoluere. In hac propositione non conueniunt omnes Doctores: *Vasquez* enim in *opusc. de beneficiis cap. 4. §. 2. artic. 2. dub. 1. num. 179. & seq. Nauarr. Angelus, Syluester*, & alij apud Vasquez loco citato. *Azor. 2. parte, lib. 7. cap. 4. quæsito 2. vers. si iterum quæras*, existimant non teneri quidem ex iure diuino, quia in Scriptura solum sermo est de Pastoribus; teneri tamen ex iure naturali, quia beneficium datur propter officium; quilibet autem, iure naturæ dictante, suum officium persoluere tenetur; sed non potest illud persoluere, nisi resideat. Ergo iure naturæ tenetur residere. Præterea sicut dicimus Parochos teneri iure naturæ residere, quia officium suum præstare nequeunt sine residentia: ita etiam dicendum putant alios beneficiatios iure naturæ ad residentiam obligari, dum alia ratione suo muneri satisfacere non possunt.

Sed mihi dicendum videtur, radicaliter, & fundamentaliter teneri ex iure positiuo humano, secundariò verò ex naturali.

Quod radicaliter teneantur ex iure positiuo probatur, tum quia sicut beneficiarij tenentur ex iure positiuo horas canonicas, propter quas beneficium accipiunt, recitare, vt suo loco ostensum est, ita etiam tenentur ex iure positiuo humano residere, cum eodem iure præscriptum sit onus recitandi officium priuatim, & recitandi publicè in Choro. Tum quia Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 12.* habentibus Canonicatus, dignitates, præbendas, vel portiones in Cathedralibus, vel Collegiatis, dum non permittit vltra tres menses abesse, tacitè videtur concedere, vt per tres menses impunè abesse possint. Hoc autem non permitteret, si iure naturæ tenerentur interesse, & residere, cum in iure naturæ dispensare nequeant. Ita Rota Romana in vna Astensi fructuum 15. Maij 1613. *vers. nec facit.* vbi dicit statutum requirens licentiam in absfuturo vltra trimestre, illam non requirere intra dictum trimestre. Idem sentire videtur *S. Thom. quodlibeto 1. artic. 3.* vbi asserit beneficiarium teneri ad residentiam iuxta consuetudinem, & statutum seu iuxta primæuam beneficij institutionem. Igitur supponere videtur non teneri ex iure naturæ. Idem tradit *Azor. lib. 7. cap. 2. quæsito 1. Reginaldus lib. 30. tract. 3. num. 52. Surdus decis. 72. num. 1.* & præfata Rota Romana in vna Romana Capellaniæ 23. & in aliis quampluribus decisionibus. *Riccius in sua praxi decis. 202. num. 232. Nicolaus Garzias de benef. parte 3. cap. 2. num. 7. & seq. Couar. 4. variar. cap. 13. num. 9.*

Quod verò secundariò teneantur ex iure naturali, patet, quia posita institutione recitandi in Choro, & persoluendi diuina officia in tali Ecclesia, naturali sequela consurgit obligatio residendi in loco beneficij, vt officio satisfaciant, sicut famulus facta laborandi cum domino conuentione, iure naturæ tenetur laborare, quamuis primaria obligatio ex humana conuentione consurgit. Idem dic de Capellano, & in hac parte videtur eadem ratio habentium Canonicatus, & Capellanias, & habentium beneficia cum cura animarum: quamquam isti strictius obligantur. Tum propter obligationem ex iure diuino consurgentem, tum etiam propter obligationem ipsam naturalem, qua Pastores animarum suo gregi inuigilare, & consulere debent.

Ex nostra sententia colligitur Canonicum, aliúmque habentem beneficium, in quo residere debet solum ex iure Canonico, posse validè dispensationem non residendi à Summo Pontifice sine causa obtinere, quia Sũmus Pontifex validè potest sine causa in iure Canonico dispensare, & hac dispensatione posita naturali sequela cessat obligatio iuris naturæ, sicut naturali sequela consurgebat, posita humana institutione.

Dixi, *in quo residere debet ex iure Canonico*; nam cũ eo, qui ex iure diuino residere debet, arbitror Summũ Pontificem non posse sine iusta causa dispensare, vt alibi probaui, & innui *num. 3.* quicquid nonnulli in contrarium sentiant. Idem dicendum arbitror de Capellania Iurispatronatus; Superior enim non potest in iis, quæ ab alterius voluntate pendent, ipso non consentiente, dispensare sine iusta causa, vt docui de contractibus ad finem, & de legibus.

10 Obiicies, consuetudo, licet immemorabilis non excusat à residentia in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis insignibus, vt per Sedem Apostolicam, & Sacram Congregationem declaratum esse ostendit *Garz. de benef. 3. part. c. 2. num. 197.* ergo signum est, huiusmodi residentiam non esse ex iure humano, sed ex iure naturali, cum iuri humano derogari possit longa consuetudine.

Respondeo primò, huiusmodi consuetudinem non excusare, non quia non possit ex sua natura excusare, interueniente Summi Pontificis consensu; sed quia Summus Pontifex illam abrogat, & tollit, vt patet ex ipsomet Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 12.* & ex declarationibus Sacræ Congregationis apud Garziam loco citato.

Respondeo secundò, consuetudinem non excusare, quia iuri naturali, saltem secundario aduersatur: nõ potest autem induci consuetudo contra ius naturæ, nisi adsit sufficiens causa, qua posita omissio residentiæ cohonestetur. Nec est eadem ratio consuetudinis, & dispensationis in hoc casu, quia dispensatio directè tollit obligationem humanam, & secundariò naturalem; consuetudo verò directè aduersatur residentiæ, quæ iure naturali saltem secũdariò debetur. Prima responsio vrgẽtior videtur.

11 Sed modò dubium est, vtrum beneficiarij curam animarum non habentes grauiter peccent non residendo in loco beneficij. Ratio dubitandi pro negatiua sententia est, quia

quia experientia cernimus habentes simplicia beneficia absque conscientiæ stimulo non residere in loco beneficij. Ergo signum est non extare obligationem residendi sub mortali.

Pro solutione notandum est, aliqua esse beneficia simplicia, quæ nullam aliam habent obligationem, quã onus priuatim recitandi diuinum officium; aliqua verò, quæ habent adnexum aliquod onus persoluendum in Ecclesia sui beneficij, vt est Canonicatus, qui assistentiam in Choro postulat, aut Capellania, quæ Missæ celebrationem exigit. Hoc posito.

Respondeo habentes beneficia simplicia, quæ nullam obligationem habent præter onus recitandi priuatim diuinum officium, non teneri in loco beneficij residere. Ratio est, tum quia vbique possunt beneficij sui onera persoluere, diuinum officium priuatim recitando. Tum quia nullo iure, vel sufficienti ratione probari potest huiusmodi beneficiarios ad residentiam obligari. Tum quia communi fidelium consuetudine receptum est, vt huiusmodi beneficiarij nullum sibi conscientiæ scrupulum circa residentiam faciant. Tum quia sic declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, sicque sæpius Rota Romana decidit in decisionibus, quas refert *Garz. n. 3. & seq.* Idẽ tenet *Vasquez de benef. c. 4. §. 2. art. 2. n. 175. Molfesius n. 18. Parisius de resignat. lib. 1. q. 10. num. 66. Gonzal. ad reg. mensium. Glos. 5. n. 80. Sanctarellus variar. resol. q. 1. nu. 15.* Imò neque Episcopum posse huiusmodi beneficiario residentiam præcipere declarauit Sacra Congregatio, nisi obstet consuetudo.

Habentes verò beneficia, quibus adnexũ est onus persoluendum per se ipsos in Ecclesia, tenentur residere, tum quia qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media; sed finis huiusmodi beneficiorum est præstatio talis operis, medium est residentia, sine qua illud opus præstari non potest: ergo, &c. Tum quia in *cap. conquerente de cler. non resid.* imposita est pœna priuationis beneficij cuicumque beneficiario non residenti, & in Tridentino *sess. 6. cap. 2. de reform.* præscribitur, vt beneficiarij inferiores Episcopis habentes beneficia quæcumque, personalem residentiam requirentia de iure, vel consuetudine, opportunis iuris remediis ab ipsorum ordinariis cogantur ad residendum. Vide *Vasquez num. 176. Lessium lib. 2. cap. 34. num. 161. Azor. c. 4. quæst. 2. & Garziam de benef. 3. parte, cap. 2. num. 180. 319. & 475.* vbi declarationes Sacræ Congregationis ad hoc comprobandum adducit.

Et hoc verum est, nõ solum in beneficio pingui, verum etiam in tenui. Tum quia tenuitas non tollit ipsius obligationem. Tum quia sicut ducens vxorem cum exigua dote tenetur illã alere, sibique hoc onus imputare debet, cum eam voluntariè duxerit, parua contentus dote; ita etiam recipiens beneficium tenue, debet sibi defectũ adscribere, quod tenue acceptauerit. Ita *Reginald. lib. 30. nu. 51.*

Hoc tamen limitatur, & intelligitur de beneficiis, quibus adnexum est onus persoluendum ab ipso beneficiario in Ecclesia sui beneficij. Nam si beneficium, huiusmodi obligationem non habeat, liquido constat beneficiarium ad residentiam non teneri, quia satisfacit præstando onus ad quod tenetur.

12 Ex dictis colligitur primò Canonicum, qui certis solum hebdomadis tenetur Choro interesse, non grauiter delinquere, si in loco beneficij non resideat illis hebdomadis, quibus diuino officio assistere non tenetur; nam cessante fine residentiæ, cessat residentiæ obligatio. Finis autem residentiæ in proposito casu est recitatio diuini officij in Choro, seu exhibitio ministerij, ad quod beneficium obligat. Cum autem hic non teneatur eo tempore ad recitationem officij in Choro, sequitur neque teneri eo tempore ad residentiam in loco beneficij. Hoc pacto intelligendum censeo Tridentinum *sess. 24. c. 12.* Ita *Barbosa de potest. Episc. allegat. 43. num. 84.* & alij.

13 Secundò colligitur Capellanum, cui ex fundatione Capellaniæ simpliciter impositum est onus celebrandi, non peccare grauiter, non residendo in loco Capellaniæ; sed posse alibi manere, & satisfacere celebrãdo per alium, etiamsi in fundatione dicatur, vt certas Missas in hebdomada celebret, vt docui de Sacramentis *disput. 4. qu. vlti. pun. 7. §. 1. n. 1. cum Barbosa, Gonzal.* & aliis. Idem docet *Riccius decis. 201. & 402.* quamuis aliqua ex parte contrarius sibi videatur in his decisionibus, *Garzias n. 162. & seq. Emmanuel Sà verbo residentia sub finem*, & alibi, vbi referunt declarationes Sacræ Congregationis, decisiones Rotæ, *Reginald. lib. 30. tract. 3. n. 51.* Secus dicendum est, si in fundatione caueatur, vt per se ipsum celebret; tunc enim Capellanus non potest per alium celebrare, sed per se ipsum, consequenter in loco beneficij residere tenetur, vt satisfaciat oneri sui beneficij, vt patet ex rationibus in solutione dubij allatis.

An autem is, cui huiusmodi Capellania confertur, debeat esse Sacerdos actu, constat, tum ex dictis de beneficiis, dum loquerer de ordine, tum ex traditis de Sacramentis loco citato.

PVNCTVM IV.

Quam culpam, & pœnam incurrant beneficiarij, qui in loco beneficij non resident.

1 *Curator animarum grauiter peccat non residendo, nisi aliud illum excuset.*
2 *Beneficiarius non residens, dum residere tenetur, præter culpam potest incurrere alias pœnas non residendo.*
3 *Beneficiarius an incurrat priuationem fructuum non residendo.*
4 *Cui facienda sit dictorum fructuum restitutio.*
5 *Vtrũ teneatur restituere omnes fructus pro rata absentiæ.*
6 *Coadiutor in cura animarũ assignati illi certa fructuum quantitate, non potest illos percipere, nisi resideat.*
7 *An Parochus non residens hanc pœnam incurrat ante sententiam Iudicis.*
8 *Parochus absens per modicum tempus, num teneatur ad restitutionem fructuum absentiæ respondentium.*
9 *Parochus potest abesse per bimestre sine licentia Episcopi.*
10 *Vtrum Parochus vltra bimestre non residens de licentia Episcopi, faciat fructus suos; & ad illorum restitutionem teneatur.*
11 *Hoc limita si absit ex licentia valida.*
12 *An hæc licentia debeat esse in scriptis, & expressa.*
13 *Parocho habenti iustam causam absentiæ an sufficiat petiisse licentiam, etsi eam non obtinuerit.*
14 *Abbates, Priores, & Superiores regularium num teneantur ad restitutionem, si vltra bimestre non resideant.*
15 *Alij beneficiarij, non residentes possintne retinere fructus beneficij pro rata temporis, quo non inseruiunt.*
16 *Canonicus non residens vtrum præter distributiones amittat etiam fructus.*

PRius loquar de culpa, & postea de pœna.

PRIMA PROPOSITIO.

1 PArochus, aliúsve curator animarum grauiter peccat, non residendo nisi materiæ paruitas, aut alia iusta circumstantia sufficientem præbeat excusationem. Ratio est, quia faciens contra propriam obligationem in re graui, grauiter peccat. Ita communiter Doctores, & expressè habetur in Tridentino *24. cap. 12. vers. Si quis autem.* Idem cum proportione dici potest de aliis, residendi obligationem habentibus, iuxta dicta *punct. 3.*

SECVNDA PROPOSITIO.

2 BEneficiarius, qui non residet, dum residere tenetur, præter culpam, fieri potest, vt incurrat aliquam censuram,

censuram, vel beneficij priuationem, aut aliam pœnam, quam ordinarius loci pro qualitate contumaciæ, & inobedientiæ, à non residentibus incurrendam iniunxerit, iuxta facultatem sibi collatam in Tridentino *sess.* 23. *cap.* 1. *de reformat.* vbi Concilium loquens de non residentibus sic ait, *quod si per edictum citati etiam non personaliter contumaces fuerint, liberum esse vult Ordinariis per censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliáque iuris remedia, etiam vsque ad priuationem compellere, &c.* sub aliis etiam pœnis præcipitur residentia Patriarchis, Primatibus, Episcopis, aliisque curam animarum habentibus in Bulla Pij IV. quæ incipit, *In suprema,* quam refert *Naldus verbo residentia ad finem, & Quaranta eodem verbo ad finem.* Modus autem procedendi contra beneficiarium non residentem videri potest apud *Garziam* 3.*part.cap.*2.*num.*127.*vsque ad* 168.

3 Quæres primò, vtrum beneficiarius præter præfatas pœnas, priuationem fructuum incurrat non residendo.

Respondeo Parochum, qui non residet, præter culpam, & pœnas iam relatas, incurrere priuationem fructuum pro rata absentiæ. Ratio est, tum quia ita statuit Tridentinum loco citato *vers. Si quis,* tũ quia ita ius naturale dictat; par enim non est, vt fructus ministrorum Ecclesiæ recipiat, qui ministerium non exercet. Et sicut stipendium datum ob causam recipi, vel retineri non potest, causa non subsecuta: ita fructus beneficij, qui Parocho causa residentiæ, & muneris Parochialis conferũtur, non possunt à Parocho non residẽte, & munera Parochialia non obeunte capi: sed capti obnoxij sunt restitutioni pro rata temporis absentiæ, & Pastoralis muneris non præstiti, vt patet ex ipso Tridentino, in quo idem de Parochis, aliisque animarum curatoribus decernitur, quod de Episcopis superius decretum fuerat.

Hinc colligitur, iure merito declaratum fuisse à Sacra Congregatione, Coadiutores Rectorum Parochialium onere personalis residentiæ affici, & pœna Concilij ligari non residendo; militat enim eadem ratio. Vide *Gonzalez ad regul.* 8. *Cancell. Gloss.* 5. §. 9. *num.* 17. *Riccium in sua praxi decis.* 502. *num.* 5. *Lessium dub.* 29. *num.* 160. *Garziam part.* 3. *cap.* 2. *nu.* 26. *Valentiam tom.* 3. *disp.* 10. *qu.* 3. *pun.* 5. *Sanctarellum lib. var. q.* 4.

4 Cui autem facienda sit restitutio, constat ex ipso Tridentino *sess.* 23. *cap.* 1. vbi ait restitutionem faciendam esse fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus, nec obtineri posse compositionem. Idem tradit *Nauar. cap.* 25. *num.* 121. *Henriquez lib.* 7. *cap.* 36. *num.* 3. *Molfesius num.* 45. *Garzias* 3. *parte, cap.* 2. *num.* 30.

5 Sed modò dubium est primò, vtrum Parochus, aut Episcopus teneatur ad integram omnium fructuum restitutionem, respondentium tempori absentiæ.

Ratio dubitandi pro parte affirmatiua est, tum quia par est quoad restitutionem, inquit Nauar. non recitare horas Canonicas, & non residere; sed qui non recitat aliquo die horas Canonicas, tenetur ad restitutionem omnium fructuum beneficij respondentium illi diei, quo diuinum officium non recitauit ex Bulla Pij V. edita anno 1571. Ergo qui non residet, tenetur ad integram omnium fructuum restitutionem, respondentium tempori absentiæ. Tum quia Tridentinum indefinitè, & absolutè priuat fructibus, tempori absentiæ respondentibus; propositio autem indefinita, & absoluta æquiualet vniuersali, & absolutè intelligenda est; nam contra leges est, vt verbum genericum, absolutè positum, sumatur pro certa specie, nisi quæ adiunguntur, id necessariò requirant, *L. si quid earum.* §. *interemptam de legatis* 3. cum aliis apud *Euerardum in loco à genere ad speciem.*

Respondeo probabiliter sustineri posse, Parochum, aut Episcopum non residentem non teneri simpliciter ad integram omnium fructuum restitutionem, sed illorum qui ratione residentiæ, & oneris residentiæ percipiuntur. Ratio est, tum quia Parochus, aut Episcopus non solum recipit fructus beneficij pro residentia, & oneribus residentiæ adnexis; verum etiam pro recitatione diuini officij. Ergo par est, vt in restitutione non solum habeatur ratio residentiæ, verum etiam oneris ad Canonicas preces persoluendas. Tum quia Tridentinum non expressè præscribit contrarium. Ergo standum videtur dispositioni iuris naturalis, & dictamini rationis. Tum quia quòd non residens teneatur simpliciter ad restitutionem omnium fructuum, est materia pœnalis; in materia autem pœnali non est facienda extensio; sed mitior interpretatio. Quorum verò fructuum partem restituere teneatur, qui non residet, patet à simili ex dictis de horis Canonicis *quæst.* 5. *puncto* 2. Ita sentire debent Doctores, quos ibidem retuli, & in hanc opinionem, tamquam valdè probabilem, inclinat *Possevinus de officio Parochi cap.* 1. *num.* 35. *sub finem. Barbosa de pote. Episcopi* 3. *parte, allegat.* 43. *num.* 101.

6 Hinc sequitur Coadiutorem assumptum ad curam animarum, constituta illi certa fructuum quantitate, non posse vllos fructus recipere pro tempore absentiæ, quia hic non habet onus recitandi officij ex vi Coadiutoriæ, ad quam assumptus est, vt suppono; sed ad curam animarum præcisè deputatus censetur. Secus si Coadiutoria conferatur in titulum, tamquam in beneficium, tunc enim Coadiutor non solum ad animarum curam, verum etiam ad pensum Canonicarum precum tenetur, consequenter ob omissionem residentiæ eo pacto tenebitur ad restitutionem, quo Parochus tenetur.

Ad primam dubitandi rationem neganda est maior propositio; quamplures enim Doctores, quos retuli de horis Canonicis loco citato, negant omittentem aliquo die Canonicas preces, ad integram fructuum eo die debitorum restitutionem teneri.

Ad secundam respondeo hanc moderationem ex æquitate admittendam esse; consequenter Tridentinum cum hac modificatione intelligi posse.

7 Secundò dubium est, vtrum Parochus, qui non residet, hanc pœnam incurrat ante Iudicis sententiam, saltem declaratoriam criminis.

Ratio dubitandi pro parte negatiua est, quia lex pœnalis non obligat ante Iudicis sententiam; decretum autem Tridentini est pœnale, & positum in pœnam non residentium. Ita sentire videtur *Nauarrus cap.* 15. *numero* 121.

Respondeo Parochum, aut Episcopum, aliúmve, curam animarum habentem, hanc pœnam incurrere ante vllam Iudicis sententiam. Ratio est, tum quia præciso Tridentini decreto non posset, iuxta legis naturalis obligationem, fructus pro rata temporis capere, & retinere. Ergo multò minus potest illos capere, vel retinere, posito Tridentini decreto, quod non est impositum ad tollendam, vel diminuendam; sed ad corroborandam iuris naturalis obligationem. Tum quia licet lex pœnalis, quæ ad sui executionem hominis actionem requirit, non obliget ante Iudicis sententiam, saltem declaratoriam criminis. Hoc tamen intelligitur, nisi aliter in ipsa lege caueatur. In Tridentino autem cautum est, vt Episcopus, vel Parochus, aut alius animarum curator hanc pœnam subeat, non expectata vlla declaratione, vt satis constat ex illis Tridentini verbis, *nec tuta conscientia; alia etiam declaratione non secuta, illos sibi retinere posse; sed teneri illos fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare.* Tum quia nullus capere, vel retinere potest quod suum non est, & ad cuius restitutionem in conscientia obligatur; sed fructus beneficij non sunt Parochi non residentis. Tridentinum enim dicit non residentem non facere fructus suos, &c. Ergo Parochus, qui non residet, non potest capere, vel retinere fructus pro rata absentiæ. Ex quo patet responsio ad rationem dubitandi. Ita *Emanuel Sà verbo residentia,*

dentia, Azor. cap.6. quæsito 6. Reginaldus num.59. Garzias num. 136. & seq. Vasquez cap. 4. §.2. artic.1. dub.4. num. 152. Molfesius num.43. Felinus, Diaz, & alij apud Sanctarellum *quæst.4. num.4.* & apud Garziam *num.136.*

8 Tertiò dubium est, vtrum Parochus, qui per breue tempus, vt per decem dies in anno, aut etiam per bimestre non residet, teneatur ad restitutionem fructuum tempori absentiæ respondentium.

Nonnulli Doctores existimant teneri ad restitutionem. Ratio est, quia datum ob causam retineri non potest causa non adimpleta. Ergo datum ob residentiam retineri non potest non facta residentia; sed qui per bimestre abest, non dicitur tunc temporis residere. Ergo non potest fructus illi tempori respondentes recipere, vel retinere. Ita *Garzias 3. parte cap.2. num.23. & 28.*

Sed mihi respondendum videtur non teneri ad restitutionem, nisi vltra bimestre absit. Ratio est, tum quia hic per se loquendo caret culpa saltem mortali, vt superius dictum fuit, ergo etiam carere debet pœna. Tum quia Tridentinum huiusmodi absentiam impunè permittere videtur, saltem si absentia iusta de causa sequatur. Tum quia modicum pro nihilo reputatur; spatium autem duorum mensium breue tempus reputatur ex Tridentino loco citato, ex *L. aufertur. §. qui compensationem. ff. de iure Fisci ex cap. præsentium 7. quæst.1.* & ex aliis iuribus, & Doctoribus, quos in simili refert Moneta de distributionibus *quæst.12. num.54.*

Hinc colligi videtur eum, qui iusta de causa vltra bimestre non residet, teneri solum ad restitutionem fructuum, respondentium tempori, quod bimestre excedit, non verò respondentium bimestri, quia Tridentinum absentiam duorum mensium impunè permittere videtur, si iusta de causa fiat. Ita *Naldus verbo residentia numer. 5. Nauarr. in Manuali cap.25. num.121. Azor. lib.7. cap.4. quæsito 9. & 10. Beia 4. parte cap.21. Reginaldus num.55. Zechius, Salsedo*, & alij apud Garziam *loco citato num. 20.* & apud Riccium *decis.510. num.5.*

9 Amplia etiamsi per bimestre absit sine licentia Episcopi, probabile enim est ad absentiam duorum mensium in Parochis non esse necessariam Episcopi licentiam, iuxta *Nauarr. num.121.* & alios Doctores citatos *puncto 3. num. 6. & hic num.8.* contra *Sanchez lib.3. de Matrimonio disp. 3. num.11. vers. hoc autem, Garziam loco citato numer.23. Vasquez cap.4. §.2. artic.1. dub.3. num.149. & artic.2. dub. 3. num.188. Lessium loco citato num.189. Filiucium 3. parte tract.41. cap.6. num.26. Reginaldum num.55. & alios apud Garziam, & apud Barbosam de potest. Episcop. allegat.43. num.96.* Ratio est, tum quia multis in locis vsu receptum est, vt ob breuem absentiam non petatur licentia. Tum quia Episcopi strictius tenentur ad residentiam, quàm Parochi; sed in Episcopis non requiritur licentia in absentia duorum, vel trium mensium. ergo neque requiri videtur in absentia bimestri Parochorum, cum Tridentinum fateatur se eadem omnino decernere circa Parochos, & animarum curatores, quæ circa Episcopos superius decreuerat. Tum quia hæc est benignior interpretatio. Tum quia correctio iuris vitanda est: iure autem antiquo licebat sine mortali abesse absque licentia.

Hinc obiter colligi potest, validum esse votum peregrinationis expediendæ spatio duorum mensium factum à Parocho, etiamsi absolutè factum sit absque animo petendæ ab Episcopo licentiæ; nam huiusmodi votum est de materia honesta, & possibili; cum ex iusta causa liceat per bimestre abesse sine licentia Episcopi. Secus si peregrinatio expediri nequeat intra bimestre (nisi fortè votum factum sit sub conditione, si Episcopus facultatem dederit, vel animo petendæ licentiæ.) Ita *Suarez tom.2. de Relig. lib.3. de voto cap.4. num.10. vers. ex his ergo, Sanchez in opere morali lib.4. de voto, & alij apud Barbosam de potest. Episcop. allegat.43. num.22. & seqq.*

Ad rationem Garziæ respondeo fructus dari, non pro modica residentia, sed simpliciter pro residentia, cuius obligatio grauiter non læditur ob modicam, & breuem absentiam, absentia autem bimestris in Tridentino modica iudicatur. Quamobrem ad argumentum in forma respondeo, datum ob causam simpliciter recipi, vel retineri non posse, causa simpliciter non subsecuta. Secus si solum secundum quid subsecuta non fuit. Sola autem bimestris absentia non efficit, vt causa simpliciter secuta non dicatur; nam qui aliquantisper absunt, non videntur abesse, modò sine ouium detrimento absint.

10 Quartò, dubium est, vtrum Parochus, qui vltra bimestre non residet de licentia Episcopi, faciat fructus suos, & ad illorum restitutionem non teneatur.

Respondeo facere fructus suos, ad illorumque restitutionem non teneri, modò idoneum substituat ministrum, qui vices suas gerat, & onera sustineat. Ratio est, tum quia habet titulum beneficij, & illius onera per alium sustinet, Superiore id sibi concedente. Ergo par est, vt beneficij commodum sentiat, & consequenter fructus percipiat. Tum quia carens culpa carere debet pœna (ob id, eum, qui bona fide abest absque licentia, excusat Garzias *cap.2. num.36.*) tum quia obligatio restituendi consurgit ex violatione iustitiæ cum damno alterius; hic autem non violat iustitiam cum damno alterius; abest enim ex iusta causa cum legitima licentia, tantumque per alium exhibet, quantum per se ipsum exhibuisset residendo, vt in simili docui de Sacramentis *disp.4. quæst. vlt. puncto 7. §.1. num.1.* idemque decisum videtur in vna Calaguritana coram Vbaldo die Lunæ 26. Maij 1614.

Ex quo licet inferre primò onus residendi non ita esse personale, quin aliquando per alium suppleri queat.

Secundò, non eamdem esse rationem Parochi absentis, seu non residentis ex legitima licentia, & absentis, seu non residentis sine legitima licentia, quamuis vterque oneribus suis per alium satisfaciat. Nam qui abest vltra bimestre sine legitima licentia, non potest fructus suos facere ex Concilij Tridentini dispositione. Sicque decisum fuit in Rota Romana coram Vbaldo loco citato, & in altera Astensi fructuum, 10. Ianuarij coram Reuerendissimo Manzanedo. Quod procedit, etiamsi per alium onera suppleat. Arbitror tamen substitutum ad supplenda beneficij onera alendum esse beneficij fructibus, quia nullus propriis stipendiis militat.

Qui vero abest obtenta legitima licentia cum iusta causa, fructus beneficij suos facere potest, quia dispositio Tridentini ad ipsum non extenditur. imò permittit hanc facultatem concedi.

11 Hoc tamen limitandum est, modò absit ex licentia valida, nam licentia inualida non est licentia, consequenter non suffragatur. Quamobrem, qui facultatem inualidè obtinuit, exempli gratia, per dolum, vel mendacia, versantia circa causam finalem, non potest fructus suos facere, quia non dicitur abesse causa cognita, & probata ab Episcopo, & habita discedendi licentia, & perinde est non habere licentiam, & illam habere nullam, & inualidam, vt cum Felino, & Rota Romana tradit *Garzias de benef. parte 5. cap.4. num.228 Barbosa allegat.43. num.98.*

An verò in obtinenda licentia, causa iudicialiter probari debeat. Respondetur negatiuè, quia id non requiritur in Concilio Tridentino. Ita Barbosa, & alij locis citatis.

12 An vero irrita sit licentia nisi in scriptis obtineatur, constabit ex dicendis puncto sequenti ad finem, patet ex supradictis *puncto 3 n.5.* & ex dictis de Matrimonio *quæst. 2. puncto 8. num.11.* vbi etiam ostendi an licentia debeat esse expressa, vel sufficiat tacita. Coninchus enim, Sanchez, Reginaldus, & alij, quos ibi retuli, putant sufficere tacitam. *Menochius verò de arbit. Cent.5. casu 453. num.14. Decius consil.28.* Sacra Cardinalium Congregatio, & alij

quamplures apud *Garziam loco citato num.* 35. & 233. putant tacitam non sufficere, quia vbi requiritur licentia, debet esse expressa, & non tacita. Alij denique putant tacitam licentiam sufficere, modò talia concurrant signa, vt Superiorem consentire constet. Vide, quæ dixi loco citato de matrim & de Sacramentis *disp.* 5. *quæst.* 7. *puncto* 4. §. 1. *num.* 13. & 14. In nostro tamen casu requiritur licentia expressa, cum in scriptis obtinenda sit à Parochis, vt Tridentinum præscribit. Quamquam in foro conscientiæ probabile est licentiam sufficere, etiamsi ore solum, & non in scriptis concessa fuerit.

13 Rogabis, vtrum Parocho habenti iustam causam absentiæ sufficiat licentiam petiisse, licèt eam non obtinuerit.

Respondetur non sufficere, quia Concilium requirit licentiam, & fieri potest, vt Episcopus iusta de causa licentiam deneget, licet Parochus iustam suæ absentiæ causam prætendat. Ita *Panormit. in cap. relatam num.* 5. & Sacra Cardinalium Congregatio, cuius declarationem refert *Garzias parte* 3. *cap.* 2. *num.* 37. eamque innuit *Molfesius in sum. tract.* 6. *cap.* 11. *num.* 26. Idem tenet Rota Romana in vna Calaguritana fructuum 26. Maij 1614. coram D. Vbaldo *num.* 6. *vers. nec videbantur.* Secus dicendum est, cum repentinus superuenit casus, qui licentiam peti non permittit, & periculum est in mora; tunc enim licita est absentia sine expressa licentia, quia hic casus censetur per Epicheiam exceptus: debet tamen absens in tali euentu, si breui non est reuersurus, certiorem facere Superiorem, qui de causa cognoscat, & licentiam præbeat, quia Epicheia excusat solum quatenus præsumitur de rationabili voluntate, & intentione legislatoris. Ita Sacra Cardinalium Congregatio, cuius declarationem innuit *Molfesius num.* 38. sed eam expressis verbis refert *Garzias loco citato num.* 34. & sequitur *Barbosa allegat.* 43.

14 Quæres 2. vtrum Abbates, Priores, & alij habentes solum curam Regularium, teneantur ad restitutionem, si vltra bimestre non resideant.

Ratio dubitandi pro parte affirmatiua est, quia Concilium Tridentinum vniuersaliter loquitur de quibuscumque curam animarum habentibus, his verbis, *eadem omnino etiam quoad culpam amissionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod Ecclesiasticum, curam animarum habens, obtinent, Sacrosancta Synodus declarat, & decernit, &c.* sed isti Abbates habent beneficium curatum, nempe regulare; Ergo Sacrosancta Synodus idem de ipsis decernit, quod de aliis; sed alij habentes beneficium curatum non faciunt fructus suos, sed ad illorum restitutionem tenentur pro tempore absentiæ. Ergo Abbates, aliique beneficium curatum regulare habentes, non faciunt fructus suos; sed ad illorum restitutionem tenentur iuxta Tridentini dispositionem.

Respondeo huiusmodi Abbates, vel Priores, aliosve habentes beneficium curatum regulare, sine cura sæcularium, non teneri ad restitutionem fructuum, si suum munus per alium sufficienter suppleant. Ratio est, tum quia Concilij Tridentini decretum ad ipsos non extenditur, cum nullam de ipsis mentionem faciat. Tum quia Sacra Cardinalium Congregatio sic declarauit, teste *Lessio lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 19. *num.* 161. & *Filiucio tract.* 41. *cap.* 6. *quæsito* 6. *num.* 30.

Non nego tamen, quin huiusmodi regulares, curam animarum, & iurisdictionem in suos subditos habentes, teneantur residere iuxta suarum regularum præscriptum; cum enim munus suum obire debeant, idque præstare non possint non residendo, vt suppono, sequitur ipsos teneri ad residentiam.

Hinc patet responsio ad rationem dubitandi initio propositam. Nam Concilium Tridentinum non extenditur ad regulares, cum ipsos non exprimat, sed vniuersaliter loquatur de aliis curam sæcularium habentibus. Secus dicendum esset, si munus suum per alium non persoluerent. Tunc enim etiam regulares obligandi essent ad restitutionem, quatenus munus suum non obirent. nam datum ob causam, retineri non potest causa non subsecuta.

15 Quæres tertiò, vtrum alij beneficiarij non residentes, & non inseruientes beneficio, possint sibi retinere fructus beneficij, respondentes tempori quo non inseruiunt.

Respondeo, non posse sibi retinere fructus beneficij, respondentes tempori, quo inseruire tenebantur. Ratio est, quia datum ob causam, retineri non potest causa non subsecuta, & in hac parte eadem videtur ratio in his beneficiis, & in curatis. Ita *Angelus verbo Clericus* 7. *quæsito* 5. *Vasquez art.* 2. *dub.* 4. *num.* 191. & alij apud *Barbosam allegat.* 43. *num.* 78.

Hoc tamen limitari potest primò, nisi per alium deseruiant; nam qui per alium facit, per se ipsum facere censetur, nec vlli damnum hoc pacto infert, vt suppono, &c. fieri tamen potest, vt mortaliter peccent inseruiendo per alium absque iusta causa. quia non obligarunt se ad onus suum præstandum per alium; sed per se ipsos, vt suppono. *Lessius num.* 163. Idem in fortioribus terminis innuere videtur *Garzias parte* 11. *cap.* 9. *num.* 29. & 3 *parte cap.* 2. *num.* 500. & *sequentibus. Moneta de distribut.* 2. *parte quæst.* 12. *num.* 48. & *Berous quæst.* 114. asserentes admitti posse consuetudinem saltem immemorabilem, vt quis per alium assistens, & inseruiens Ecclesiæ fruatur distributionibus. Quamquam hoc difficultate non careat, vt patet ex dictis de distributionibus, vt colligitur ex declaratione Sacræ Congregationis apud *Garziam* 3. *parte cap.* 2. *n.* 503. vbi, *Porrò facultatem substituendi in seruitio Canonicatus quempiam alium Canonicum, qui eo tempore non sit obstrictus, Sacra Congregatio existimauit minimè illi denegandam esse.* Ex qua declaratione constat non posse quemquam in diuino officio substitui, nisi fortè sit Canonicus eiusdem Ecclesiæ, qui eo tempore inseruire non teneatur. Sed de hac re satis egi in tractatu de Horis Canonicis *disput.* 2. *quæst.* 1. *puncto* 5. & *quæst.* 5. *quæsito* 6. ad ibi dicta me remitto.

Ex dictis igitur constat beneficiarium non posse beneficij fructus tempori absentiæ respondentes recipere, nisi per alium muneri suo satisfecerit. Secus si satisfecit, præsertim si iustam absentiæ causam habebat *cap. relatum de Cleric. non residen.* nam pœna non debetur, nisi ob delictum, seu legis transgressionem; qui autem iusta de causa abest, non dicitur transgredi legem, *L. Crassus; C. ad legem Iuliam de adulter.* Hac de causa Nouitius potest Nouitiatus tempore beneficij fructus percipere, siue egrediatur de Religione, siue professionem in Religione faciat, modò beneficij onera per alium suppleat. nam abest ex iusta causa, & onera beneficij adimplet. Secus dicendum est de distributionibus, etiamsi beneficium in solis consistat distributionibus; nam hæ conferuntur solum assistentibus Choro, exceptis absentibus causa infirmitatis, vel necessitatis corporalis, vel in euidentem Ecclesiæ propriæ vtilitatem. Ita *Garzias* 3. *parte cap.* 2. *nu.* 341. & *parte* 11. *cap.* 9. *num.* 31. & alij, quos de distributionibus recensui, vbi de hac re fusè disserui.

16 Quæres quartò, vtrũ Canonicus, qui non residet, non solũ amittat distributiones, quæ respondent oneri assistendi Choro, & diuinis officiis; verum etiam amittat fructus.

Respondeo non amittere fructus, præcisè ob non residentiam, quia hæc pœna nullo iure Canonicis imposita est; & in Concilio Tridentino *sess.* 23. *cap.* 1. non est sermo de Canonicis, sed de Episcopis, & animarum Curatoribus, vt bene obseruat *Carolus Macignus in tract. de Horis Canonicis cap.* 68. *num.* 14.

Dixi, *præcisè ob non residentiam*, quia si Canonicus ratione beneficij aliquod opus præstare debeat, illudque non præstet, amittit fructus pro rata operis prætermissi, quia beneficium datur ob onera beneficij sustinenda, & datum ob causam retineri non potest causa non subsecuta, vt dictum est in præcedentibus quæsitis.

Obiicies,

Obiicies, huiusmodi Canonicus priuatur fructibus, ex decreto Tridentini *sess.* 24. *cap.* 12. ibi; *obtinentibus in eisdem Cathedralibus, siue collegiatis dignitates, Canonicatus, prabendas, aut portiones, non liceat vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis vltra tres menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, saluis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius seruitij tempus requirunt, alioquin primo anno priuetur vnusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ facit suos. Quod si iterum eadem vsus fuerit negligentia, priuetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit; crescente vero contumacia contra eos iuxta Sacrorum Canonum constitutiones procedatur.*

Respondeo, illud decretum esse pœnale, consequenter non obligare ante Iudicis sententiam, reus enim non tenetur in conscientia pœnam, quæ ad sui executionem, hominis actionem requirit, sponte subire ante Iudicis sententiam, vt cum communi Doctorum sententia docui de legibus; quamobrem Canonicus, qui diuinis officiis nunquam assistit, & in loco beneficij nunquam residet, non tenetur beneficij fructus restituere, nisi legitimi Superioris auctoritate per sententiam priuetur; Tridentinum enim non inducit priuationem ipso iure, sed eam minatur, & induci decernit.

Addo Canonicũ non esse priuandum fructibus, etiamsi aliquibus diebus vltra tres menses absfuerit à loco beneficij; Sacra enim Cardinalium Congregatio, teste Macigno loco citato *num.* 7. hoc pacto interpretata est Concilij decretum, vt videlicet absenti primo anno denegentur non solum distributiones, verum etiã dimidia fructuum pars. Absenti secundo anno præter distributiones subtrahantur etiam omnes fructus, quos eo anno lucratus fuerit. Si verò adhuc contumax fuerit, & residere noluerit, ipso beneficio priuari debeat iuxta Sacros Canones *cap. peruenit de appellation. cap. inter quatuor, cap. tua de Cler. non resident.* Ita *Carolus Macignus loco citato num* 8.

Modus autem quem Episcopus contra Canonicos non residentes seruare debet, consuli potest apud *Garziam loco citato n.* 140. *& seq. apud Barbosam de potest. Episcop.* 3. *parte allegat.* 43. *num.* 104. vt etiam superius innui.

PVNCTVM V.

Quandonam beneficiarij non residentes excusentur à culpa, & pœna.

1 *Beneficiarij non residentes excusantur à culpa, & pœna, cum absunt ex iusta causa cum legitima licentia.*
2 *Parochus iustè abesse potest à Parochia ob inimicitias graues, cum licentia Episcopi, & alio in sui locum suffecto.*
3 *Item ob pestem, vel morbum non perpetuum obtenta ab Episcopo facultate.*
4 *Pestis tempore an Parochus residere teneatur.*
5 *Excusatur absens ex priuilegio Summi Pontificis.*
6 *Consuetudo etiam immemorabilis non excusat absentem.*
7 *Absens ad dirimendas controuersias, vel ob alia opera charitatis excusatur à residentia.*
8 *Excusantur à residentia inseruientes Papæ ob vtilitatem Ecclesiæ.*
9 *Episcopus difficilè potest excusari, vt possit abesse à sua Ecclesia.*
10 *Cardinales Papæ assistentes, excusantur à sua residentia.*
11 *Officium Inquisitoris, vel subcollectoris non excusat à residentia beneficij Parochialis.*
12 *Excusatur à residentia absens causa litis motæ super suo beneficio.*
13 *Canonicus potest de licentia Episcopi abesse in visitanda Diœcesi, & aliis Ecclesiæ seruitiis.*
14 *Episcopus non potest vti opera Parochi in visitatione.*
15 *Excusatur à residentia, qui ex iusta consuetudine non residet, vbi Tridentinum non est acceptatum.*
16 *Excusari potest qui ad quinque annos Theologiam, aut ius Canonicum in Vniuersitate audit.*
17 *Vtrum licentia obtinenda sit in scriptis.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Beneficiarij non residentes excusantur à culpa, & pœna, dum absunt ex iusta causa, cum legitima Superioris licentia. Ita *Glos. cap. inter quatuor de Clericis non resident.* Ratio est, quia culpa, & pœna incurritur ob transgressionem legis; qui autem ex iusta causa abest cum licentia Superioris, non transgreditur legem.

Iusta causa obtinendæ licentiæ ad non residendum pro aliquo tempore quadruplex est, videlicet, Christiana charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, & euidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ vtilitas. Ita Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 12. quas causas explicant *Azorius* 2. *parte lib* 7. *cap.* 4. *Filuccius tract.* 41. *cap.* 6. *quæsito* 6. *Barbosa de potest. Episcop.* 3. *parte allegat.* 43. *num.* 6. *& seq.*

Obiicies, residentia est de iure naturali diuino; sed Summus Pontifex, vel Episcopus in iure naturali diuino dispensare non potest. Ergo Summus Pontifex, aut Episcopus non potest alicui facultatem, & licentiam non residendi concedere. Ergo absens de licentia Superioris, non excusatur. Respondent *Vasquez de benef. cap.* 4. §. 2. *art.* 1. *num.* 130. *Molfesius tract.* 6. *cap.* 11. *num.* 16. Summum Pontificem non dispensare in iure diuino, sed declarare ius diuinum naturale residentiæ ad illum casum non extendi, & dispensare solum in præcepto residendi, quatenus pendet à iure positiuo humano. Ego verò respondeo Summum Pontificem posse in iis dispensare, quæ formaliter sunt de iure diuino, radicaliter verò, & fundamentaliter de iure Ecclesiastico; residentia autem radicaliter, & fundamentaliter est de iure Ecclesiastico, quatenus ab Ecclesia facta est beneficiorum diuisio, & quilibet suo beneficio deputatus est, seu quatenus beneficiarius pactum iniit cum Ecclesia, quod pactum subest potestati Ecclesiæ.

2 Hinc sequitur primò Parochum esse tutum in conscientia, qui non residet ob inimicitias cum periculo vitæ, & Episcopo consentiente, & substituto alio, qui vices Parochi gerat. Ita declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, si credimus *Gallemario sess.* 23. *cap.* 1. *Zerola in sua praxi Episcop. verb. priuatio* §. 4. *dub.* 1. *Augustino Barbosa sess.* 23. *cap.* 1. *num.* 13. *Ioanni de Sylua tract. de benef. puncto* 4. *& Quarantæ verb. residentia vers. quæ vera sint*; quamuis contrarium sentire videatur *Filuccius tract.* 41. *cap.* 6. *num.* 46. *ad finem.*

3 Secundò sequitur, illum excusari, qui obtenta ab Episcopo licentia non potest sine vitæ periculo residere ob pestem, vel ob morbum non perpetuum, ob morbum verò perpetuum non videtur excusandus à residentia, dum aliqua ratione potest muneri suo satisfacere, sicut neque ab ea excusatur ob senectutem, consequenter Parochus tenetur residere, & si per se ipsum onera Parochialia exercere nequeat, debet coadiutorem assumere, assignata illi congrua mercede ex redditibus beneficij. Ita *Zerola verb. residentia vers.* 7. *&* 9. *Barbosa sess.* 23. *cap.* 1. *&* 3 *part. de potest. Episcop. allegat.* 43. *num.* 9. *&* 90.

4 Vtrum verò Parochus tempore pestis residere teneatur, vt saluti ouium sibi subditarum consulat, patet ex dictis de charitate *quæst.* 3. *puncto* 4. *num.* 5. teneri. Ita præter Doctores ibi citatos, *Sotus dist.* 18. *quæst.* 4. *art.* 2. *Nauarr. cap.* 25. *num.* 133. *Rodriquez cap.* 63. *Molfesius tract.* 6. *cap.* 11. *num.* 31. *Rebuf. in praxi benef. tit. de dispensat. in residentia num.* 30. *Vasquez loco citato ar.* 1. *num.* 135.

Hoc tamen intellige, nisi per alium æquè benè consulat gregi, ita vt grex ob ipsius absentiam detrimentum non patiatur; tunc enim cogendus non videtur ad residentiam ex præcepto, cum magnum vitæ propriæ tuendæ ius habeamus, nec proximus ob id damnum patiatur; consulendum tamen erit Parocho in tali euentu, vt non recedat

recedat ab exemplo Sancti Caroli,& aliorum perfectionem vitæ sectantium.

5 Tertiò, à fortiori colligitur excusari absentem ex priuilegio Summi Pontificis. Tum quia Concilium Tridentinum non potuit Summo Pontifici facultatem concedendæ licentiæ ad non residendum auferre. Tum quia Summus Pontifex dispensare potest in iure communi; ergo etiam in obligatione residendi,quatenus hæc ab Ecclesia præscribitur. Tum quia sicut Parœciarum diuisio facta est auctoritate Pontificis,ità etiam eiusdem auctoritate auferri potest,modò fidelibus alia ratione consulatur. Tum quia absentia à propria Ecclesia non est adeo intrinsecè mala, quin iusta de causa cohonestari possit. Ergo nihil obstat, quò minus Summus Pontifex aliquando possit in obligatione residendi dispensare, & quo minus obtinens priuilegium tuta conscientia possit abesse, nisi aliud obstet.

Amplia primò, etiamsi priuilegium ante Concilij Tridentini decretum concessum fuerit. Nam huiusmodi priuilegio derogatum non fuit in Tridentino. Ita *Azor. loco citato cap.6.quæsito 3.Lessius loco citato dub.24. num.163. Garzias de benef. 3.parte cap.2.num.201.& 259.* vbi plures alios Doctores refert. hoc tamen limitat iuxta decretum Tridentini *sess.6. cap.2.* in priuilegiis perpetuis. hæc enim reuocata sunt,vt patet ex ipso Tridentini decreto,ibi.

Episcopis inferiores, quæuis beneficia ecclesiastica personalem residentiam de iure, siue consuetudine exigentia in titulum, siue commendam obtinentes ab eorum Ordinariis, quemadmodum eis pro bono Ecclesiarum regimine & diuini cultus augmento locorum, & personarum qualitate pensata, expediens videbitur, opportunis iuris remediis residere cogantur, nullique priuilegia, seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur. Indulgentiis vero, & dispensationibus temporalibus ex veris, & rationabilibus causis tantum concessis,& coram Ordinario legitimè probandis in suo robore permansuris, quibus casibus nihilominus officium sit Episcoporum, tamquam in hac parte a Sede Apostolica delegatorum, prouidere, vt per deputationem idoneorum Vicariorum, & congruæ portionis fructuum assignationem, cura animarum nullatenus negligatur. nemini quoad hoc priuilegio, seu exemptione quacumque suffragante. Hæc Tridentinum.

Amplia 2. hoc idem valere in statutis à Sede Apostolica confirmatis ex certa scientia, & cum causæ cognitione. Ratio est, quia illa verba Concilij *sess.24. cap.12. non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus*, non comprehendunt statum ex certa scientia, & cum causæ cognitione confirmatum, inserto rei confirmatæ tenore, & cum præuia solita discussione,vt declarauit Sacra Cardinalium Congregatio apud *Garziam num. 216. & seq. statutum. per quod*, inquit Sacra Congregatio, *conceditur abesse vltra tres menses ab Ecclesiis Cathedralibus,& Collegiatis,si à Sede Apostolica confirmatum fuit,non censetur derogatum per Concilium, modò confirmationes emanauerint ex certa scientia, & cum causæ cognitione, die Iouis decimotertio 1586.* Idem valet in consuetudine à Sede Apostolica confirmata, vt tenuit Rota in vna Salamantina Iurisdictionis 14.Decembris 1579.coram Seraphino circa Tridentinum *sess.24. cap.3.*

Secus dicendum est primò de statutis non confirmatis, vel etiam confirmatis; sed non ex certa scientia, & cum causæ cognitione, vt Sacra Congregatio censuit. Ita *Gonzalez glos. 25. num.14. Rodriquez tom.1. quæstionum regul.quæst.8 art.3.Cardinalis Mandosius.*& alij apud *Garziam num.221.* & apud præcit.Doctores contra Curtium Iuniorem,Robusterium, & Seraphinum apud Garziam *num.220.*confirmatio enim ex certa scientia,& cum causæ cognitione maius robur, & vires tribuit actui confirmato; consequenter reuocatus non censetur, nisi in reuocatione fiat mentio confirmationis Apostolicæ. Statutum verò confirmatum sine causæ cognitione, & sine certa scientia, per generalem clausulam reuocatoriam censetur reuocatum,quia non eo nititur robore, quo nititur statutum ex certa scientia,& cum causæ cognitione confirmatum. Vide *Garziam loco citato num.218. & seq.* vbi *num. 232.* ostendit an clausula, *motu proprio*, vicem gerat clausulæ *ex certa scientia*, & tollat subreptionem, de qua re ego alibi egi.

6 Secus dicendum videtur 2. de consuetudine, etiam immemorabili; hanc enim per Concilium sublatam esse tenuit Sacra Cardinalium Congregatio,si credimus *Garzia num.194. & Barbosæ de potest. Episcop. 3. parte allegat. 43. num. 115.* quamquam hoc, præcisis declarationibus Sacræ Congregationis,difficultatem haberet,eum immemorabilis consuetudo sublata non censeatur, nisi aliqua ipsius mentio facta fuerit in reuocatione, vt patet ex dictis de consuetudine in tractatu de legibus, & ex dictis de Horis Canonicis *disp. 2. quæst. 5. puncto 6.*

Hinc licet inferre Canonicos Ecclesiarum Cathedralium,vel etiam Collegiatarum, saltem insignium, teneri ad residentiam,non obstante quauis consuetudine, etiam immemorabili, vt Sacra Cardinalium Congregatio censuit apud Garziam *num. 197.* Quamquam in hac re non leuis controuersia esse potest, vt patet ex dictis de Horis Canonicis loco citato. Imo si aliqui prædictarum Ecclesiarum, suborta lite ante Concilium,an tenerentur ad residentiam, per sententiam liberati sunt ab onere residendi, eò quòd probauerint consuetudinem immemorabilem non residendi,tenentur adhuc post Concilium ad residentiam. Ratio est,tum quia illa sententia non plus roboris confert,quàm illi beneficiarij antea per consuetudinem haberent; sententia enim non dat ius, sed explicat *L. sicut §. sed si quæratur ff. si seruitus vendicetur*; sed illi beneficiarij antea non habebant ius non residendi, nisi per consuetudinem immemorabilem, quam modò supponimus decreto Tridentini sublatam fuisse, ergo &c. Tum quia sic in simili declarauit Sacra Cardinalium Congregatio *sess.24. cap.20 ad finem.* ibi, *non obstantibus priuilegiis, &c.* nam suborto dubio,an illud decretum sustulerit etiam res iudicatas vi priuilegij ante Concilium obtenti, Congregatio respondit, sustulisse, quia sententia cum innitatur priuilegio,non dat plus roboris priuilegio, quàm ex se habeat; sed solum finem liti imponit. Ita die 9. Aprilis 1587. in vna Salamantina Sixtus V. audita relatione Congregationis, respondit,sicque in similibus respondere mandauit,teste *Garzia num. 211.*

7 Quartò sequitur absentem ad dirimendas controuersias inter aliquos ortas, vel ad alia opera charitatis proximi, excusari à residentia, quia titulo Christianæ charitatis abesse dicitur. Ita *Molfesius in Sum tract. 6.cap.11.n.29.*

8 Quintò,excusari inseruientes Papæ in vtilitatem Ecclesiæ *cap.cum dilectus de Cler. non resid.* propterea excusari possunt Cardinales Episcopi, quos Summus Pontifex residere non permittit, vt illorum opera,consilio, & prudentia vtatur in rebus magni momenti ad Ecclesiam pertinentibus, adest enim causa obedientiæ, & vtilitatis Ecclesiæ. Ita *Azor lib.7.cap.4. quæsito 7. Molfesius num.33. Reginaldus num.54.* & alij.

Contrarium docent *Panormit. in cap. bonæ memoriæ 1. de postulat. Sanctarellus quæst.2. num. 11.* & alij putantes Cardinalatum incompatibilem esse cum Episcopatu.Cum enim Cardinales iure communi teneantur in Curia apud Pontificem residere *cap.bonæ memoriæ citato,& cap.fundamenta de electione in 6*,cumque Episcopus teneatur in sua Diœcesi residere, sequitur Cardinalatum incompatibilem esse cum Episcopatu; nam vna, eademque persona non potest in pluribus locis naturaliter existere. Idem docent *Vasquez in opusc. de benef. cap.4. §. 2. artic. 1. dub.2.num.191.vers.vnde optimè.Sotus 10.de iust. quæst.3. art.4.Valentia tom.3.disp.10.quæst.3 puncto 5.vers.sed quæret. Caietanus 2.2 quæst.189.art.5. Corduba lib.1. quæstione 19. Molfesius num.36.Gonzalez glos.24.num.138.* & alij

existi

existimantes, Cardinales non excusari à residentia, quia sint Papæ Secretarij, aut aliud officium in Romana Curia habeant, seu Papæ assistant. Ratio istorum Doctorum est, tum quia non dicuntur abesse ob necessitatem, cum non desint alij, qui huiusmodi muneribus vacare possint. Tum quia iure naturali diuino residere tenentur, sicut cæteri.

9 Hac de causa non excusatur iuxta Vasquez & alios, Episcopus, qui proregis officium suscipit, quia cum non desint sæculares, qui huiusmodi munus fideliter, & vtiliter exercere valeat, non videtur Episcopus iustam habere causam, ob quam à residentia in suo Episcopatu excusetur. Verum hæc ratio solum conuincere videtur Episcopos; aliosque animarum curatores in Romana Curia, aut alibi commorantes non excusari à residentia, dum ex ipsorum absentia damnum subditis infertur, & idoneus minister non substituitur, nec obtenta est à legitimo Superiore licentia, quam legitimus Superior in hac re concedere potest, seruatis prudentiæ regulis, & spectatis causis, quas Tridentinum loco citato exprimit; alioquin neque licitum videretur Episcopis onus Legati, vel Nuntij Apostolici imponere: quod tamen passim fieri cernimus in obsequium Ecclesiæ, & Reipublicæ Christianæ, vt concedit idem *Vasquez num.* 137. *Molfesius num.* 36. *Garzias num.* 388. *Barbosa de potest. Episcop. allegat.* 43. *num.* 17. & alij.

10 Sextò, excusari posse Cardinales qui Romæ eliguntur ad Episcopatum Albanensem, vel Tusculanum, vel Ostiensem, vel similes. Cum enim ab Episcopatibus parum distent, & non solum per Vicarios, verum etiam aliquando per se ipsos negotiis propriæ Diœcesis operam nauent, illamque aliquando visitent, ipsorum absentia non reputatur absentia, saltem adeo perniciosa, vt Cardinalibus habentibus huiusmodi Episcopatus non liceat in Romana Curia commorari. *Vasquez num.* 144. *Sotus*, & alij contra *Sanctarellum lib. variarum quæst.* 2. *num.* 5. *ad finem*, & alios.

An verò munus Camerarij, aut Vicecancellarij iusta sit causa absentiæ ab Episcopatu, multi Doctores, vt *Azorius lib.* 7. *cap.* 4. *quæsito* 5. *Barbosa allegat.* 43. *num.* 11. *Filiucius tract.* 41. *cap.* 6. *quæsito* 6. *num.* 29. *vers.* 2. & alij negatiuè respondent, dum adsunt alij, qui ea munera ritè obire possint, consequenter præfatos Cardinales teneri Episcopatum vel munus Camerarij, aut Vicecancellarij relinquere, si vtrique satisfacere nequeant.

Verum ego censeo in hac re standum esse iudicio Summi Pontificis concedentis huiusmodi Cardinalibus facultatem non residendi. Fieri enim potest, vt respectu vnius tot circumstantiæ concurrant, quæ vni iustam præbeant absentiæ causam, non verò alteri, nec facilè obligarem Cardinalem ad dimittendum munus Camerarij, aut Vicecancellarij; cum hæc munera per Auditorem, seu Coadiutorem obiri possint.

Septimò, sequitur excusari Episcopum, qui in vtilitatem suæ, vel alterius Ecclesiæ abest. Ita *Vasquez loco citato num.* 143. post Sotum, & Caietanum locis citatis.

11 Octauò, officium Inquisitoris, aut Subcollectoris non excusare à residentia beneficij Parochialis. Ita decisum ferunt *Gonzalez ad reg.* 8. *glos.* 6. *num.* 265. *Barbosa de potest. Episcop. allegat.* 43. *num.* 87. & alij, hoc tamen ego limitandum censeo, nisi necessitas aliquando vrgeat ad hæc munera obeunda.

12 Nonò, illum excusari à residentia, qui causa litis prosequendæ super iuribus, & bonis sui beneficij abest, *cap. ex parte de Clericis non resid. & cap. cum non doceat de elect.* Ita Rota in vna Burgen. iurisdictionis coram Seraphino 4. Maij 1584. Immò licentiam Superioris in hac re non requiri putat *Garzias num.* 50. eò quòd ius illam concedat. Contrarium tenet *Nauarr. consil.* 14. *de cler. non resid.* Sententia Nauarri mihi probatur in absentia Parochi, vel alterius beneficium cum animarum cura habentis. Addit *Garzias num.* 47. *Filiucius tract.* 41. *cap.* 6. *num.* 76. litem in aliis materiis, regulariter loquendo, non esse iustam absentiæ causam vltra bimestre. Ego verò contrarium arbitror, dum lis grauem inducit necessitatem iudicio Episcopi, à quo facultas obtinenda est iuxta Tridentini decretum.

13 Decimò sequitur Canonicum posse de licentia Episcopi abesse in visitanda Diœcesi, & aliis Ecclesiæ seruitiis præstandis. Ita Nauarr. Barbosa, Reginaldus, Sanctarellus, Vasquez, Lessius, & alij communiter. Ratio est, tum quia id fit ob Ecclesiæ vtilitatem. Tum quia Episcopus potest vti opera duorum Canonicorum in sui seruitium, vt in visitanda Diœcesi, aut in exercendo Vicarij officio, vt patet ex *cap. ad audientiam, & cap. de cætero de Cler. non resid.* Quamquam non potest concedere, vt distributiones pro tempore absentiæ percipere possint, quia Episcopus in iure communi dispensare non potest, nisi quatenus sibi permissum est; iure autem communi distributiones non conferuntur absentibus, sed assistentibus Choro, nisi absint causa infirmitatis, aut necessitatis corporalis, aut vtilitatis propriæ Ecclesiæ *cap. vnico de cler. non resid.* & patet ex declaratione Cardinalium, & ex dictis de distributionibus, vbi etiam ostendi, an interim fructibus gaudere possint.

Hinc patet Canonicum excusari à residentia, dum Episcopo in vtilitatem Ecclesiæ inseruit, *cap. ad audientiam de Cleric. non resident.* vbi permittitur Episcopis, vt duos Canonicos in sui obsequium ad Ecclesiæ vtilitatem adhibere queant, Cardinalibus vnum Canonicum sui tituli. *Nauarr. lib.* 3. *consil.* 11. *de prabendis*, *Azor.* 2. *parte lib.* 7. *cap.* 4. *quæsito* 3. *Reginaldus loco citato*, *Lessius dub.* 29. *num.* 163. *Vasquez de benef. cap.* 4. § 2. *dub.* 2. *num.* 186. *Molfesius num.* 39 *Emanuel Sa verbo beneficium num.* 50. & alij, quos retuli de distribut. disp. 2. de Horis Canonicis.

14 Maior difficultas est, vtrum Episcopus vti possit opera Parochi in visitatione. Respondeo Episcopum non posse vti opera Parochi in visitanda Ecclesia, aut pro seruitio Ecclesiæ Cathedralis, vel pro Secretario, aut in exercendo Vicarij Foranei exercitio, ita vt Parochus excusetur pro eo tempore à residentia, (excepta tamen graui causa, & exceptis duobus mensibus in Concilio Tridentino concessis.) Sic enim declarauit Sacra Cardinalium Congregatio; quam declarationem referunt *Riccius decis.* 502. *num.* 1. *Gonzalez reg.* 8. *glos.* 6. *num.* 258. *Garzias num.* 42. *Filiucius tract.* 41. *cap.* 6. *quæsito* 6. *Barbosa de potest. Episcop.* 3. *parte allegat.* 43. *num.* 86. *Sanctarellus lib. var. quæst.* 3. *num.* 49. & alij Doctores statim citandi.

Amplia, etiamsi Parochiæ pro eo tempore per alium ministrum idoneum consulatur; nam Episcopus dispensare non potest in iure communi; iure autem communi sancitũ est, vt Parochi discedendi licentiam in scriptis, gratisque concedendam vltra duos menses, nisi ex graui causa obtineant. Ita declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, si credimus *Barbosæ sess.* 23. *num.* 3. *Quaranta loco citato*, *Marzilla sess.* 23. *cap.* 1. *vers. Episcopus*, *Garzia num.* 41. *Gonzalez glos.* 6. *num.* 255. *& seq.*

15 Vndecimò, sequitur illum excusari posse, qui non residet iuxta honestam consuetudinem receptam in iis locis, in quibus Tridentinum non est acceptatum. Nauarr. Panormit. & alij apud *Lessium capite* 32. *dubio* 29. *numero* 163. & apud *Sanctarellum lib. variar. quæstione* 4. *conclus.* 12. nam quod operatur licentia, operari etiam potest, per se loquendo, legitima consuetudo. Hoc tamen intellige modò iusta subsit causa; non enim introduci potest consuetudo contra ius naturæ, nisi adsit iusta causa cohonestans absentiam. Ita *Lessius num.* 154. Ob id iure merito à Sede Apostolica declaratum fuit, consuetudinem immemorabilem non excusare à residentia in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, quia nõ subest iusta causa; in Collegiatis verò ruralibus iã destitutis, etiãsi alioquin insignes fuerint, immemorabilis cõsuetudo excusat à resi-

à residentia, quia præsumitur adesse aliqua iusta causa. Idem dic, si adeò tenues sint redditus, vt non sufficiant ad alendos Canonicos, aliunde non habentes vnde viuant. Ita *Zerola verbo residentia vers. 6. Barbosa loco citato num. 26.* Idem innuit *Nauarr. cap. 25. num. 121. Syluester verb. residentia quæsito 2. Moneta de distrib. 2. parte quæst. 12. num. 36.* & alij.

16 Duodecimò, illum excusari posse, qui ad quinque annos Theologiam, aut ius Canonicum in Vniuersitate audit, *cap. licet de prabend. & cap. finali de Magist.* vide *Nauarr. cap. 25. num. 121. Syluestrum verb. residentia quæsito 7. Monetam de distribut. 2. parte quæst. 10. Couarr. 3. variar. cap. 13. num. 2. Gonzalez. ad reg. 8. §. 7. num. 78. & seq. Sanctarellum lib. variar. quæst. 3. Vasquez,* & alios Doctores statim citandos. Excusantur etiam docentes publicè Theologiam, vel ius Canonicum, quamuis longo tempore absint causa docendi *cap. super specula de magistris,* modò adsit inopia Magistrorum, vt innuit *Vasquez cap. 4. artic. 2. dubio 2. numero 187. Moneta de distribut. 2. parte quæst.* 10. Ratio est, quia dicuntur abesse ex iusta causa.

Existimo tamen opus esse in præcitatis casibus, vt saltem licentia Parochi, & Curatoris animarum ab Episcopo approbata sit, tum iuxta Constitutionem Pij IV. editam anno 1564. quam refert Moneta loco citato *num.* 8. Tum iuxta Tridentini decretum, quo iuri antiquo hac in parte derogatum videtur. Ita *Vasquez de benef. cap. 4. artic. 2. dub. 5. Syluester verb. residentia quæsito 3. Garzias 3. parte cap. 2. num. 81. & seq. Reginaldus lib. 30. tract. 3. numer. 54. Molfesius numer. 37.* Contra *Petrum Gregorium Tholosanum de benef. cap. 7. num. 10. Sanctarellum lib. var. quæst. 3. num. 21.* & alios apud præcitatos Doctores. Idem tradit *Emanuel Sà verb. residentia num. 8.* vbi etiam addit iuxta declarationem Sacræ Congregationis licentiam hoc tempore Parochis non concedi, vt per septennium causa studij abesse possint. Idem tradit *Gonzalez ad reg. 8. glos. 6. num. 249. Garzias cap. 2. num. 108. Riccius in sua praxi decis. 502. ad finem, & ibidem num. 2. Filiucius tract. 41. cap. 6. quæsito 6. num. 29. Barbosa 3. parte allegat. 53. num. 77. Vasquez loco citato dub. 2. ad finem.* Ratio est, quia cessat causa concedendæ Parochis huiusmodi licentiæ, cum nullus hoc tempore ad parochiam admittatur, nisi per examen idoneus repertus fuerit, vel saltem in forma dignus. Ob id Sacra Cardinalium Congregatio, teste Garzia *num.* 108. causam studij non existimat hoc tempore sufficientem, vt Parochus studendi gratia abesse possit. Ex quo *Garzias num. 108. Gonzalez ad regulam 8. glos. 6. num. 251. Augustinus Barbosa de potest. Episcop. 3. parte allegat. 43. num. 77. Riccius in praxi decis.* 205. & alij inferunt, Parochum, qui hoc tempore causa studij abest, non percipere fructus iuxta præscriptum Tridentini *sess. 23. cap. 1.* Cum enim non possit abesse causa studij, neque poterit fructus lucrari, qui absentibus causa studij in iure permittuntur. Addit idem Garzias *numer.* 83. hoc tempore non competere Ordinario ius dandi licentiam, vt Parochus causa docendi abesse possit. Ego verò probabilius arbitror oppositum, si grauis necessitas ad docendum superueniat, & Parochi opera necessaria sit. Ita *Zerola parte 1. vers. studium.* Ratio est, quia Concilium Tridentinum permittit Episcopis facultatem dandæ licentiæ, dum grauis subest causa. Plures declarationes Sacræ Congregationis ad hanc rem facientes videri possunt apud Garziam *num.* 81. & 101.

17 Sed modo dubium superest, vtrum licentia obtinenda sit in scriptis.

Respondeo affirmatiuè iuxta supradicta, quia sic præscribitur in Tridentino *sess. 23. cap. 3. de reformat.* quoad Prælatos, Parochos, aliosque animarum Curatores, onus residentiæ habentes. Ex quo sequitur licentiam ore tenus non sufficere. Immò *Nauarr. lib. 3. consiliorum tit. de Clericis non resid. consil. 22. à num. 5. vsque ad finem. & Sanchez in opere morali lib. 6. cap. 16. num. 31. ad finem,* arbitrantur scripturam adeò necessariam esse, vt licentia ore tenus concessa Prælatis, aliisque animarum Curatoribus, non excuset ab amissione fructuum, in præfato Concilio imposita iis, qui sine licentia in scriptis absunt. Contrarium aliquibus Doctoribus in foro conscientiæ probabile videtur. modò interim oues detrimentum non patiantur ob Prælati, seu Parochi absentiam. Sed de hac re supra *puncto 3. num. 5. & puncto 4. num. 12.*

Finis Tract. de onere, & obligatione beneficiariorum.

TRACTA

TRACTATVS
SEV
DISPVTATIO SEXTA.
De onere, & obligatione denunciandi eos, quos iura, vel edicta denunciari præcipiunt.

Solutio istius Disputationis maximè conducit primò ad intelligendas leges Superiorum, præcipientium aliquid denunciari sub pœnis, & censuris, vt est Bulla Pij V. Quæ obligat ad denunciandas conspirationes contra Cardinales. Item Bulla Bonifacij VIII. de datis, & promissis, obligans ad denunciandos eos, qui aliquid promittunt pro gratia, vel iustitia obtinenda in Curia Romana. Item Bulla 3. Sixti IV. contra non denunciantes eos, qui lapides, vel ornamenta de Ecclesia Almæ Vrbis abstulerunt. Item Canones eandem obligationem inducentes in crimine Simoniæ in beneficio. Item aliæ consimiles leges, de quibus infra.

An autem huiusmodi leges in hac parte quoad onus denunciandi vsu receptæ sint, suis locis ostendam in tractatu de censuris in particulari.

Secundò solutio præfatæ difficultatis prodest ad intelligenda Monitoria, vel Edicta, quibus iubemur aliquid sub excommunicationis pœna denunciare.

Tertiò iuuat ad intelligendas Constitutiones, quibus fœminæ obligantur ad denunciandos Confessarios, qui eas sollicitant in confessione.

PVNCTVM PRIMVM.

De onere, & obligatione denunciandi, in genere loquendo.

CVM autem hæc Disputatio non possit vnica propositione, vel responsione dissolui, per sequentes Paragraphos explicanda est, sicut eam explicaui in tractatu de Censuris in genere *disp. 2. quæst. 6. puncto 1.* & quæ ibi dixi, huc ad verbum paucis additis, transferenda duxi, & primo quidem loco explicabo. Quinam teneantur ad denunciandum ex vi Monitorij. Secundò, vtrum qui tenetur ad denunciandum, debeat esse subditus illi, qui Monitorium, Edictum, aut legem sub pœna censuræ tulit. Tertiò, vtrum teneamur ad denunciandum in delictis in damnum nostrum ab aliis patratis, aut dum ex denunciatione damnum nobis impendet. Quartò an ea denunciare teneamur, quæ non scimus verè, & realiter, aut quæ probare non possumus. Quintò an teneamur ea denunciare, quæ nouimus sub secreto, aut quæ cum iuramento promisimus non denunciare. Sextò, an custos rei alienæ detentores manifestare teneatur, vi edicti, quo iubemur detentores rei alienæ manifestare. Septimò quandonam incipiat obligatio denunciandi, & vtrum qui excusatur à culpa non denunciando, excusetur etiam à censura. Octauò, an fraterna correctio præmittenda sit, antequam denunciatio fiat, & qua forma fieri debeat denunciatio. Nonò, an obligatio denunciandi finiatur lapso termino præscripto ad denunciandum. Decimò, quis absoluere possit à censuris, & pœnis in edicto impositis contra non reuelantes.

§. I.

Quinam teneantur ad denunciandum ex vi Monitorij.

1 *Monitorium eos solum obligat ad denunciandum, quos iudex, seu Superior intendit obligare.*

2 *Idem intelligitur respectu domesticorum, vt respectu vxoris, patris, matris &c. Nisi aliter coniiciatur de mente impetrantis Monitorium.*

VNICA PROPOSITIO.

1 MOnitorium eos solum obligat ad denunciandum, quos Iudex, seu Superior intendit obligare; nam præceptum, & excommunicatio vim habet ab ipsius Superioris voluntate. Addo Monitorium non obligare, nisi quos pars intendit in Monitorio includi. Nam

Iudex cum ferat Monitorium in gratiam petentis, ligare non intendit vltra intentionem petentis. Hac de causa; quando fertur excommunicatio in eos, qui aliquid iniustè subtraxerunt ex bonis Titij, aut in conscios non manifestantes, in ea excommunicatione non comprehenduntur filij ipsius Titij, qui Monitorium impetrauit, nisi adsit aliqua specialis clausula, qua omnes coniuncti exprimantur, vt si dicatur, *nullo excepto*. Ratio est, tum quia Superior concedens excommunicationem intendit ligare solum iuxta intentionem petentis, cum illam concedat in gratiam, & vtilitatem ipsius petentis; petens autem non præsumitur habere intentionem, vt filij ligentur excommunicatione, nisi adsit aliqua clausula hoc exprimens. Tum quia odia sunt restringenda *cap. odia de reg. iur. in 6.* Ita *Sotus lib. 5. quæst. 3. art. 1. Petrus Nauarr. lib. 3. cap. 2. q. 2. dub. 5. Vasquez in opuscul. cap. 5. §. 1. dub. 7. num. 53. Solonius 2. 2. quæst. 66. art. 3. Clauis Regia locis citatis num. 69. Molina disp. 686. num. 2. Rebellus 1. parte lib. 2. quæst. 15. sect. 7. num. 15. Lazarius de monit. sect. 3. quæst. 8. Filiucius tract. 14. cap. 1. quæsito 7. numero 18. & cap. 2. quæsito 7. num. 38. Alterius lib. 3. cap 8. col. 5. vers. 1. excusatur, Genuensis in praxi Neapolitana cap. 2. num. 8.* vbi refert Sotum, & alios.

2 Addo hoc idem præsumendum esse, etiam respectu aliorum domesticorum, specialiter dilectorum ab obtinente excommunicationem, vt respectu vxoris, patris, aut matris, nisi aliter coniiciatur de mente impetrantis Monitorium. Ita Alterius & alij locis citatis. In dubio tamen optimum consilium est petere absolutionem, vt bene ait Clauis Regia, Lazarius, & alij locis citatis; nam prudenter agit, qui tutiorem partem eligit.

§. II.

Vtrum qui tenetur ad denunciandum, debeat esse subditus illi, qui Monitorium, Edictum, aut legem sub pœna censuræ tulit.

1 *Obligatus sub pœna censuræ ad denunciandum debet esse subditus ipsi petenti censuram. Et non subditus concedenti Monitorium, edictum, vel legem sub excommunicatione, non ligatur excommunicatione lata contra non reuelantes.*

2 *Ciuis vnius Diœcesis, nondum elapso termino denunciandi, si transferat se ad aliam Diœcesim animo ibi habitandi, num incurrat excommunicationem latam in prima Diœcesi contra non reuelantes intra certum terminum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 QVi ad denunciandum sub pœna censuræ obligatur, debet esse subditus ipsimet ferenti censuram, consequenter qui non est subditus Superiori concedenti Monitorium, edictum, vel legem sub excommunicatione, non ligatur excommunicatione lata contra non reuelantes. Hæc propositio constat ex dictis de censuris in communi, & ratio est; quia actus iurisdictionis exerceri non potest in non subditum.

2 Si quæras, vtrum ciuis Mediolanensis, qui nondum elapso termino in Monitorio concesso, se transfert ad aliam Diœcesim intentione ibi manendi maiore anni parte, vel ibi perpetuo habitandi, incurrat excommunicationem Mediolani latam contra non reuelantes intra certum terminum.

Respondetur solutionem huius quæsiti colligi posse ex dictis de censuris in communi *disput. 1. quæst. 1. puncto 11. num. 6. & seq. Suarez tom. 5. disp. 5. sect. 5. Sayrus lib. 1. cap. 7. num. 11.* vbi plures alios refert, & *Lazarius quæst. 17. num. 2.* asserunt incurrere, Contra *Genuensem in praxi Neapolit. cap. 1. num. 18. & cap. 2. num. 7.* quamuis in annotat. idem cum aliis sentiat, videlicet ligari, eò quod remaneat subditus ratione delicti, & per Monitorij citationem perpetuetur iurisdictio *cap. proposuisti de foro competente.*

Hæc doctrina vera est si loquamur de Monitoriis strictè acceptis, & certas quasi personas respicientibus, vt patet ex allata ratione. Secus si loquamur de Monitoriis latis per modum legis, seu statuti, vt patet ex dictis de legibus *disput. 1. q. 1. puncto 6.* & de censuris loco citato, quamquam hæc, propriè loquendo, non vocantur Monitoria.

§. III.

Vtrum teneamur ad denunciandum in delictis, in damnum nostrum ab aliis patratis, aut dum ex denunciatione damnum nobis impendet.

1 *Nemo tenetur denunciare delicta in sui damnum, nisi aliter exigat bonum publicum, aut alia circumstantia.*

2 *Cessat obligatio denunciandi vbi ex denunciatione magnum immineat periculum denuncianti.*

3 *Socius delicti non tenetur ex vi Monitorij manifestare delictum proprium, nisi iuridicè interrogetur.*

4 *Vxor non tenetur maritum denunciare.*

5 *Filius ex vi Monitorij non tenetur prodere delictum patris, nec pater delictum filij.*

6 *Excipiuntur casus hæresis læsæ maiestatis, blasphemiæ, & sollicitationis in confessione.*

7 *Filius spiritualis tenetur ex vi Monitorij denunciare patrem spiritualem.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NEmo tenetur in delictis, ab aliis commissis in sui damnum, seu in causa propria denunciare delinquentem, nisi aliter postulet commune bonum, aut nisi alia circumstantia obligationem inducat. Ratio est, quia non est præsumendum Prælatum velle obligare contra Euangelica consilia, consilium autem Euangelicum est iniurias proprias condonare, iuxta illud, *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos &c.*

Vtrum verò in præfatis casibus possimus denunciare, ex dictis in octauo Decalogi præcepto constat posse.

Dixi, *nisi aliter postulet bonum commune*, &c. quia ratione alicuius circumstantiæ fieri potest, vt obligemur, vt infra ostendam de fœminis, quæ à Confessariis sollicitantur ad turpia.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 NOn est obligatio denunciandi, quando ex denunciatione magnum imminet periculum, & detrimentum denuncianti. Quamobrem, si ego priuatim noui aliquod delictum, quod etiam delinquens nouit à me sciri, ita vt possit colligere, denunciationem à me factam fuisse, & non ab alio, non teneor denunciare, quoties ex denunciatione periculum mihi impendet in vita, vel in bonis, &c. nam Edictum, cum sit benignè explicandum, non obligat cum tanto incommodo, modò crimen non vergat in detrimentum, & damnum publicum; bonum enim commune præferendum est priuato. Ita *Nauarr. cap. 25. num. 50. Aula 2. parte cap. 5. disp. 5. dub. 2. Henriquez lib. 13. cap. 18. Petrus Nauar lib. 2. cap. 4. part. 2. numero 228. Graffius 1. parte decisionum lib. 4. cap. 8. num. 3. Lazarius in tract. Canonicarum quæst. sect. 2. quæst. 14 num. 1. Suarez tom. 5. disp. 20. sect. 3. regula 3. num. 9. vers. secundum exemplum. Filiucius tract. 14. cap. 2. quæst. 5. & 6.* & alij, quos infra referam, dum loquar de Confessariis sollicitantibus fœminas in confessione.

4 Hinc

3 Hinc patet primò furem, vel socium delicti non teneri ex vi Monitorij ad manifestandum delictum proprium, nisi iuridicè ioterrogetur. Quando autem iuridicè interrogetur, constat ex dictis in octauo Decalogi præcepto. Ita *Nauarr. cap. inter verba conclus. 6. Auila dub. 3. concl. 9.* & alij apud *Garziam quæst. 16. citata num. 13. & lect. 3. quæst. 12.*

Verum tamen est, teneri sub excommunicatione ad restitutionem rei alienæ, quam præcipitur restituere, (nisi fortè ex aliqua iusta causa excusetur.) Suppono enim latam esse excommunicationem contra retinentes, seu contra non restituentes, & contra non denunciantes.

4 Secundò vxorem non teneri maritum denunciare, quia censetur vnum, & idem cum suo marito, sunt enim duo in carne vna. Ita *Franciscus Pegna ad directorium inquisitorum parte 2. comment. 78. Lazarius de blasphemia quæst. 12. numero 67. & de Monitoriis sect. 3. quæst. 11. Suarez loco citato num. 10. Filiucius quæst. 7.* & alij Doctores citati.

5 Tertiò patet filium non teneri ex vi Monitorij, vel edicti denunciare furtum, vel aliud delictum patris, nec patrem teneri denunciare delictum filij. Ratio est, quia damnum patris redundat in filium, & è contra; nemo autem tenetur denunciare, quando ex denunciatione impendet magnum periculum denuncianti. Imò *Auila disp. 5. dub. 2.* & alij apud *Lazarium loco citato num. 12. & in tract. monit. sect. 3. quæst. 11.* extendunt hanc doctrinam ad generos, soceros, fratres, & alios intra quartum gradum, & *Marcus Antonius Genuensis in Praxi Neapolitan. cap. 2. num. 6. cum Angelo, & Syluestro, verbo familia* extendit ad familiam, quia commune bonum familiæ, & Reipublicæ exigit, vt euitentur dissensiones, & discordiæ inter familiares; ex denunciatione autem prædictarum personarum orientur dissensiones, & discordiæ inter familiares; sicque tolleretur quies, & pax domus. Verum hæc ratio solum probat dictas personas eximi ab onere denunciandi, quando denunciantes graue damnum inde paterentur; quod etiam ipse admitto. Secus si valeant denunciare sine graui damno.

Excipiendum est ab hac doctrina, iuxta opinionem plurimorum Doctorum,

6 Primò crimen hæresis, quia huiusmodi crimen vergit in detrimentum commune, & serpit vt cancer. Vide Farinacium *de hæresi quæst. 197. num. 40. Mascardum de probat. conclus. 857. num. 18. Suarez de fide disput. 20. sect. 4. num. 21. & Azorium lib. 2. cap. 8.*

Secundò excipi potest iuxta communiorem sententiam crimen læsæ maiestatis, quãdo est in fieri, vt patet ex alibi dictis; in his enim duobus casibus agitur de bono communi Reipublicæ, quod præferendum est priuato. Propterea filius potest denunciare, & testari contra Patrem in causa hæresis, aut in causa læsæ maiestatis, quando crimen læsæ maiestatis nondum est patratum, sed est in fieri, vel pendet in futurum. Ita Doctores citati, & alij quos retuli in 4. Decalogi præcepto puncto 2. quæsito 2. quamuis aliqui oppositum sentiant.

Tertiò excipitur ab aliquibus Doctoribus casus blasphemiæ, eò quod honor, & gloria Dei præferri debeat reuerentiæ parentum. Ita *Comitolus lib. 4. responsionum moralium quæst. 8. Zecchius*, & alij apud *Lazarium de blasphemia quæst. 12. num. 57.* quos puto intelligendos hoc pacto, si periculum sit, vt parentes iterum in blasphemiam prolabantur.

Quartò excipitur crimen Confessarij sollicitantis in confessione, de quo infra puncto proximè sequenti.

7 Rogabis, vtrum filius spiritualis teneatur ex vi Monitorij denunciare Patrem spiritualem.

Respondeo affirmatiuè, concurrentibus cæteris conditionibus; nam potest esse testis contra ipsum. Ergo potest etiam denunciare. Ita *Farinacius tract. de teste quæstione 54. numero 194. Genuensis in praxi Neapolitan. cap. 2. numero 3. Lazarius sectione 3. quæstione 11. ad finem*, & alij.

§. IV.

An ea denunciare teneamur quæ non scimus verè, & realiter, aut quæ probare non possumus.

1 *Obligatio non est ea denunciandi, quæ non scimus verè, & realiter.*
2 *Qui audiuit delictum ab eo qui illud denunciauit, an teneatur illud denunciare.*
3 *Quid cum ex denunciatione probabiliter creditur nullum remedium adhibendum à Prælato.*
4 *Non tenetur quis denunciare, quod non potest probare per legitimas probationes.*
5 *Casus excepti ab hac regula.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NOn est obligatio denunciandi ea, quæ non verè, & realiter scimus. Ratio est, tum quia obligatio non est extendenda vltra id, quod exprimitur; edicta autem loquuntur de scientibus, qui scilicet verè, & realiter sciunt. nam scire propriè est veritatem visu, vel alio corporis sensu perceptam mente retinere. Tum quia aliàs quin exponeremus nosmetipsos periculo leuitatis, & reum damno, quod fortasse iniustè reciperet, reuelando ea, quæ non scimus vere, & realiter. Ita *Nauar. consil. de hæreticis & cap. inter verba 11. quæst. 3. consil. 6. Reginaldus lib. 24. numero 63. Clauis Regia lib. 12. cap. 14. numero 33. Rodriquez in summa par. 1. cap. 79. num. 7.* vbi citat Cordubam, *Lazarius in monit. sect. 3. quæst. 12. num. 2.* vbi plures alios refert. *Sanctarellus cap. 9. num. 16. tract. 1. de hæresi.*

Hinc sequitur primò Edicta, quibus iubemur denunciare aliqua, quæ scimus, non obligare ad denuncianda ea, quæ accepimus à leuibus personis, quæ non sunt fide dignæ, vel quarum habemus leuem suspicionem, seu signa. Hæc enim non dicimus scire. Ita *Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 13* & alij Doctores statim citandi, omissis iis, quos citat, & sequitur *Gutierez de matrim. cap. 59. numero 11. & Sanctarellus in tractatu de hæresi cap. 9. num. 16.*

Secundò Edicta obligare ad ea denuncianda, quæ scimus per visum vel alium sensum externum, vt quæ scimus per confessionem ipsius delinquentis extra Sacramentum Confessionis, vel quod audiuimus à viro fide digno, vel alia ratione certo scimus, vel ex iusta causa credimus. Vbi est aduertendum, quod licet testes de auditu regulariter non probent, nisi à pluribus audiuerint, & idem audierint; nihilominus eorum dictum præbet causam, & adminiculum iuridicè interrogandi eos, à quibus ipsi audierunt, & veritatem clarius inquirendi. Ita Doctores citati, & alij statim citandi.

Tertiò, Edicta non obligare ad denuncianda ea, quæ quis audiuit à fide digno, sed non meminit, à quo audiuerit, vel quæ audiuit à personis ignotis, vel à persona nil certum sciente. Ita *Sanchez lib. 3. de Matrimonio disput. 13. num. 7. Rodriquez 1. parte cap. 117. num. 9. Auila loco citato dub. 2. Nauar. cap. inter verba num. 291.* & alij apud *Clauem Regiam loco citato num. 33.* & apud *Sanctarellum loco citato.*

2 Quæres, vtrum qui audiuit delictum ab eo, qui iam denunciauit, teneatur denunciare.

Respondeo negatiuè, etiamsi audierit à viro fide digno. Ratio est, quia ipsius denunciatio esset inutilis, & nihil prodesset. Nullus autem obligatur ad opus inutile. Ita *Nauar. cap. inter verba nu. 292. Auila disp. 15. cit. concl. 6. Sayrus lib. 1. de censuris cap. 9. num. 34. Rodriquez 1. par. cap. 79. num. 7. Grassius 1. parte decis. lib. 4. cap. 8. num. 3.*

Lazarius

Lazarius de monit. sectione 2. quæstione 12. numero 9. & alij.

3 Ex qua etiam ratione aliqui Doctores colligunt non esse obligationem denunciandi, quando certo scitur, vel probabiliter creditur nullum remedium adhibendum esse à Prælato, facta denunciatione; nullus enim obligatur ad opus inutile. Secus dicendum est, si solum dubitetur an remedium sit adhibendum, nam in dubio obediendum est Superiori præcipienti. Ita *Auila loco citato dub.* 1. vbi citat Syluestrum, & alios.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 EX decreto lato ad manifestanda delicta alicuius delinquentis non oritur obligatio denunciandi ea, quæ probari non possunt; consequenter, qui aliquid nouit, non tenetur denunciare, nisi illud probare possit per testes, vel scripturas, vel indicia sufficientia, vel infamiam. Ratio est, tum quia crimen, quod probari non potest, ita se habet, ac si nesciretur. Tum quia denuncians præsumitur proditor, & calumniator, quoties probare non potest. Tum quia sic habetur *cap. Sacerdos de pœnit. distinct.6. & cap. qualiter, & quando 1. de accusatoribus.*

Hinc sequitur primò à contrario sensu, illum teneri denunciare, qui potest probare per testem omni exceptione maiorem. Hic enim dicitur posse probare. Ita *Nauar. cap. 25. num. 33. Lazarius de monit. sect. 2. quæst. 11. numero 10. Auila* & alij locis supra citatis.

Secundò sequitur eum teneri ad denunciandum delictum, quod probabiliter credit ab aliis sciri; nam delictum probari potest, & fieri potest, vt etiam alij denunciauerint, & consequenter procedatur contra delinquentem. Ita *Genuensis in praxi Neapolit. cap. 2. num. 2. Lazarius loco citato num* 20. & alij.

Tertio sequitur, eum, qui furtum commissum audiuit, aut vidit committi ab ipso fure, nemine præsente; non teneri illum denunciare, quia probare non potest. Secus si habeat vnum testem, omni exceptione maiorem; nam ipse denuncians in hac materia valet pro teste. *cap. in omni de testibus.* Ita *Nauar. cap. 25. num. 33. Auila 2. parte cap. 5. disp. 5. dub. 4. concl. 11. Lazarius de blasphemia quæst. 12. numero 55. Genuensis in praxi Neap. cap. 18. num. 3. Suarez tom. 5. disp. 20. num. 11. Menochius de arbitrar. casu 355. Sanctarellus in tract. de hæresi cap. 44. num. 12. Sayrus lib. 1. cap. 9. num. 34. Alterius lib. 3. disp. 1. cap. 8. col. 5. Reginaldus loco citato num. 50. Petrus Nauar. & alij apud Clauem Regiam lib. 12. cap. 14. num. 31. Vasquez de restitutione cap. 9. §. 3. num. 4. Henriquez lib. 13. cap. 18. num. 13. Gutierez de Matrimonio cap. 59. nu. 2.* vbi plures alios refert. *Filincius numero* 39.

5 Excipiuntur tamen aliqui casus, in quibus extat obligatio denunciandi, etiamsi delictum probari non possit.

Primus est, quando in Edicto non præcipitur denunciatio, sed testificatio; tunc enim tenemur testari, & deponere tamquam testes, si iuridicè interrogemur, etiamsi delinquens sit emendatus; nam Iudici iuridicè interroganti respondendum est, vt patet ex dictis in 8. Decalogi præcepto. Ita *Nauar. loco citato numero 135. Auila loco citato concl. 10. Clauis Regia lib. 12. cap. 14. num. 33. Lazarius in tract. monit. loco citato, & sect. 1. q. 20. num. 10. Conar. Vega,* & alij apud *Sanctarellum in tract. de hæresi cap. 9. numero 13.*

Secundus est iuxta plurimos Doctores, quando præcipitur denunciari delictum respiciens fidem, & Christianam Religionem, vt est hæresis, vel blasphemia hæreticalis; nam in huiusmodi casu creditur vni testi *cap. in omni de testibus, & cap. nouit de Iudiciis.* Ita *Genuensis in praxi Neapolit. cap. 18. dub. 3. num. 5. Repertorium Inquisit. de denunc. Bannes 2. 2. quæst. 68. art. 1. Salon. & Arragon. ibidem Lazar. de blasphemia quæst. 12. num. 55. Filincius 31. & 39. Sanctarellus loco citato, Turrianus in tract. de hæresi quæst. 197. §. 2.* contra Decianum, & alios apud *Genuensem in praxi Neapolit. loco citato apud Lazarium de Monit. sect. 2. quæst. 11. num. 7. apud Sanctarellum cap. 9. numero 2. & apud Farinacium loco citato.* Idem dic de crimine Confessarij sollicitantis fœminas in Confessione, vt infra punct. 2. ostendam cum Sanctarello, Chuna; & aliis.

Tertius est quando crimen vergit in graue detrimentum communitatis, vt patet ex dictis in 8. Decalogi præcepto. Ita Doctores citati.

Quartus est casus matrimonij, in quo qui aliquod impedimentum nouit, tenetur illud denunciare, quamuis probare non possit, nam vnus testis sufficit ad impediendum matrimonium, *cap. præterea de sponsalibus.* Ita *Genuensis in praxi Neapolitana. cap. 2. num. 2. versus finem,* & alij communiter.

§. V.

An teneamur ea denunciare, quæ nouimus sub secreto, aut quæ cum iuramento promisimus non denunciare.

1 *Nemo tenetur denunciare, quæ nouit sub secreto naturali, vel per consultationem, vel ad remedium adhibendum animæ aut corporis, aut honoris, aut pro defensione bonorum externorum.*

2 *Reuelans in hoc casu peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem, etiamsi reuelet id, de quo præcessit infamia, vel semiplena probatio.*

3 *Qui tenetur reuelare, non eximitur ab obligatione, etiamsi promiserit cum iuramento se non reuelaturum.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NEmo potest vi Edicti cogi ad reuelãdum, id quod nouit sub secreto naturali, vt quod nouit per solam consultationem præstandam, vel ad remedium adhibendum pro salute animæ, aut corporis, aut honoris, aut pro defensione bonorum externorum, aut si quis petiit remedium à Medico, vel consilium ab Aduocato. Obligatio enim secreti est de iure naturæ. Ita Doctores statim citandi.

2 Addo, reuelantem in hoc casu peccare mortaliter, & teneri ad restitutionem, etiamsi reuelet id, de quo præcessit infamia, vel semiplena probatio, vt patet ex dictis de secreto; nam is, cui commissum est secretum, non potest loqui de iis, quæ sibi sub secreto concredita, & communicata sunt, sed solum potest de iis loqui, quatenus ea nouit alia via, quàm sub secreto; sicut etiam Confessarius potest ea tantum propalare, quæ nouit extra confessionem. Ita *Nauar. cap. 18. num. 12. Petrus Nauarr. loco citato numero 222. Henriquez loco citato num. 3. Suarez tom. 5. disp. 20. sect. 3. num. 11. Salonius 2. 2. quæst. 71. art. 3. concl. vltim. Arragonius ibidem, Filincius tract. 14. cap. 2. quæstione 8. numero 39.* & alij *apud Auilam disp. 5. dub. 2. conclus. 3. apud Clauem Regiam lib. 12. cap. 14. num. 20. apud Azorium 3. parte lib. 13. cap. 28. apud Garziam sect. 2. quæst. 16. num. 1. & quæst. 17. num. 17. apud Alterium lib. 3. disp. 1. cap. 8. col. 5. vers. 3. & apud Reginaldum loco citato num. 47.* Ratio est, quia Superior non potest aliquid præcipere contra ius diuinum, vel naturale, vt optimè ait *Valentia tom. 3. disp. 5. quæst. 14. punctio 1.* Ius autem naturale dictat, vt seruetur secretum, nisi iusta, & rationabilis causa aliter postulet, qualis causa est damnum Reipublicæ, vel damnum tertij, pendens in futurum, vel occultum impedimentum, cum quo quis, ex. gratia, contracturus est Matrimonium, &c. Tunc enim non esset seruandum secretum, excepto secreto confessionis. Ratio est, quia nullus potest se obligare ad aliquid illicitum. Illicitum autem est seruare secretum, quod vergit in damnum Reipublicæ, vel tertij. Propterea in promissione secreti censetur exceptus casus, quoties vergit

vergit in detrimentum Reipublicæ, vel tertij. Ita Doctores citati, & alij *apud Lazarium loco citato num. 6. & apud Sanctarellum loco citato num.* 10. vbi loquitur de hæresi, quam quis sub secreto nouit. Vide quæ diximus de secreto in tract. de restitut.

Hinc patet quandonam Procurator, Tabellio, Aduocatus, & alij possint manifestare secreta clientum, vel aliorum, tenentur enim secretum sui clientis manifestare, quoties illius manifestatio necessaria est ad vitandum iniustum alterius damnum, quod alia ratione vitari non potest.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 QVi tenetur reuelare, non eximitur ab obligatione reuelandi, etiamsi promiserit cum iuramento non reuelare; nam iuramentum de re illicita non obligat, nec est vinculum iniquitatis *cap. quanto de iure iurando.* Ita *Lessius sect. 2. quæst. 4. num 6. Genuensis in praxi Neapolit. loco cit.* & plures alij, quos in simili retuli de iuramento, & plures alios refert Sanctarellus num. 11.

§. VI.

An iustos rei alienæ detentores manifestare teneamur vi Edicti, quo iubemur detentores rei alienæ manifestare.

1 *Ex vi Edicti de manifestandis furibus, vel iniustis detentoribus non tenemur manifestare iustum compensatorem, aut alium iustum detentorem.*

2 *Quid de eo, qui supra debitum accepit aliquid in compensationem, antequam ferretur excommunicatio, sed statim lata excommunicatione, proposuit restituere quamprimum.*

3 *Non denuncians iustum compensatorem an ligetur excommunicatione, quoties ipse compensans non ligatur.*

4 *Non denuncians impotentem restituere, an incurrat excommunicationem latam contra non denunciantes.*

5 *Conscius iustæ compensationis, aut alterius causa in ijs casibus, in quibus non tenetur denunciare, an possit iurare se nihil scire, intelligendo intra se, vt teneatur manifestare.*

6 *Conscij an ligentur excommunicatione non denunciando quando dubitant de iustitia compensationis, vel de impotentia restituendi.*

7 *Num quis teneatur denunciare vendentem possessionem in confidentia, in præiudicium creditorum, qui ad hoc impetrant excommunicationem contra retinentes talem possessionem.*

8 *Ex vi Monitorij num teneatur quis prodere scripturas.*

9 *Num ligentur excommunicatione lata contra iniustos detentores, qui damnum leue singuli intulerunt, quod simul sumptum constituit materiam notabilem.*

VNICA PROPOSITIO.

QVando in Edicto præcipiuntur manifestari fures, vel iniusti detentores, non est obligatio denunciandi iustum compensatorem, aut alium iustum detentorem. Ratio est, quia excommunicatio cadit supra iustum detentorem, non verò supra compensatorem, vel alio iusto titulo retinentem, etiamsi compensans fortè peccauerit accipiendo, vt si potuit rem sibi debitam recuperare alia via, aut sine periculo scandali, &c. non tamen peccat retinendo, modò debitum sit liquidum, nec plus retineat, quam sibi debeatur. Ratio est, tum quia præcepta generalia ita intelligenda sunt, vt maneant iusta; remanent autem iusta, si intelligantur de iniusto detentore, non verò de iusto compensatore. Tum quia excommunicatio fertur ob mortale peccatum; qui autem iustè retinet non peccat mortaliter, vt patet ex dictis de restitutione.

Addo compensantem non ligari excommunicatione, quamuis in sententia excommunicationis exprimatur iusta compensatio. Ratio est, tum quia huiusmodi sententia continet errorem intolerabilem. Tum quia excommunicatio non incurritur, nisi ob peccatum mortale contra obedientiam; compensans autem retinendo rem acceptam in compensationem, non peccat mortaliter contra obedientiam censuræ. Ita *Molina disput. 6. quæstione 2. Vasquez in opusculo de restitutione, cap. 5. §. 1. dub. 9. numero 51. Lessius loco proximè citando, Clauis Regia, & Petrus Nauarrus locis citatis. Lazarius sect. 1. quæst. 8. & 9. Reginaldus ex parte lib. 24. numero 64. Suarez loco citato sect. 3. numero 12.* vbi refert *Couarr.* & alios. *Filiucius tract. 14. cap. 1. numero 28. & Alterius lib. 3. disp. 1. cap. 7. columna 3. dub. 2.*

2 Rogabis primò, vtrum ligetur excommunicatione qui aliquid supra sibi debitum accepit in compensationem, antequam ferretur excommunicatio, sed statim lata excommunicatione proposuit restituere quamprimum.

Respondeo non ligari, nam quando fecit compensationem, nondum lata erat excommunicatio, vt suppono, & excommunicatio, quæ postea fertur, non fertur ob actum præteritum, sed ob contumaciam iniustæ detentionis: contumacia autem cessat, statim ac compensans proponit restituere quamprimum poterit, & oblata opportunitate restituit. Ita *Petrus Nauarrus loco citato. Clauis Regia loco citato num. 17.* Vgolinus, Salonius, & alij apud *Lazarium de monit. sect. 1. quæst. 13. Suarez tom. 5. disp. 10. sect. 1.*

3 Rogabis secundò, vtrum, qui non denunciat iustum compensatorem, ligetur excommunicatione, quoties ipse compensans non ligatur.

Respondeo non ligari, etiamsi excommunicatio specialiter lata sit contra scientes, & non manifestantes. Ratio est, tum quia nemo tenetur se, aut alterum innocentem prodere. Tum quia quando principalis non ligatur, neque ligatur minus principalis. Ita *Arragonius 2. 2. q. 62. artic. 2. Salonius 2. 2. quæst. 66. artic. 5. controuers. 2. Molina disp. 6. quæst. 1. Petrus Nauar. lib. 3. cap. 1. part. 2. numero 407. Azorius 3. parte lib. 1. cap. 15 Lessius lib. 2. cap. 12. dub. 10. numero 6. Vasquez loco citato numero 55. & plures alij apud Clauem Regiam lib. 9. cap. 14. numero 12. & lib. 11. cap. 14. numero 30. apud Lazarium sect. 1. qu. 8. & 9. apud Suarez sect. 3. n. 12. & apud Filiucium quæsito 9. num. 40.*

4 Rogabis tertiò vtrum, qui non denunciat debitorem, quem nouit non posse restituere ob impotentiam, vel quia creditor abusurus est re sibi tradenda, vel ob aliam iustam causam, incurrat excommunicationem latam contra non denunciantes.

Respondeo negatiuè, ratio est, tum quia sicut fur ipse excusatur, cum cesset peccatum, propter quod fertur excommunicatio, ita etiam excusandi sunt, qui norunt impotentiam &c. Tum quia nullus obligatur ad opus inutile. Ita *Suarez tom. 6. disp. 20. sect. 2. num. 7. & sect. 3. nu. 12. ad finem. Rodriquez prima parte cap. 79. num. 10. Clauis Regia lib. 12. cap. 14. num. 31. Lazarius qu. 13. & 15. Filiucius qu. 9. num. 40.*

Doctrinam tamen istorum Doctorum intelligendam puto, modo delinquens sit simpliciter impotens ad restituendum. Secus si possit in partem restituere, vel pro futuro tempore. Sicut enim delinquens non excusatur simpliciter à restitutione, ita neque à denunciatione excusandum puto eum, qui nouit, nisi fortè sciat debitorem paratum esse ad restituendum, sublata impotentia, vel alia causa, quæ ipsum nunc iustè excusat, vt patet ex rationibus proximè allatis.

5 Roga

5 Rogabis quartò, vtrum conscius iustæ compensationis, vel alterius legitimæ causæ, in iis casibus, in quibus non tenetur denunciare, possit iurare se nihil scire, intelligendo intra se, vt teneatur manifestare.

Respondeo affirmatiuè, quia iustam habet tergiuersandi causam. Ita *Petrus Nauar. loco citato Molina disp.692. ad finem Nauar. cap. 13. num. 166. Lessius loco citato numero 61. Clauis Regia loco citato, Arragonius 2.2. quæst.69. art. 2. ad finem. Bannes ibidem, Salonius ibidem, controuers. 11. Valentia tom.3. disp.5. qu.13. puncto 2. Vasquez loco citato num.55.* & alij.

6 Rogabis quintò, vtrum conscij ligentur excommunicatione, non denunciando, quando dubitant de iustitia compensationis, vel de impotentia restituendi.

Respondeo ligari, nisi rationabiliter deponant dubium. Ita *Lazarius quæst.10. Petrus Nauar. Henriquez numero 4. Rodriquez numero 11. Azorius*, & alij locis citatis. Ratio est, tum quia sicut detinens cum tali dubio, iniustè detinet, ita conscius peccat celando, & non manifestando. Tum quia in dubio iudicandum est in fauorem Superioris præcipientis denunciationem; constat enim de præcepto, & dubitatur de illius excusatione. Et hoc verum est, etiamsi ille, qui rem accepit, asserat se illam in compensationem accepisse, nisi fortè sit vir tantæ fidei, vt illi meritò præstanda sit fides. Ita *Graffius 1. parte lib.4. cap.8. num.12. Lazarius loco citato. Filiucius numero 15. Nauar. Corduba*, & alij apud Rodriquez loco citato.

7 Quæres primò vtrum Caius teneatur denunciare Titium, qui sibi vendidit possessionem in confidentia, ne creditores illam caperent; sed creditores impetrant excommunicationem contra retinentes bona Titij, & contra non manifestantes.

Respondeo, teneri, si facta correctione, Titius non vult satisfacere creditoribus. Ratio est, tum quia si Caius non tenetur manifestare, maximè quia, cum non possit probare, præsumetur calumniator, sed in hoc casu non est periculum vt præsumatur calumniator, cum non præsumatur velle hoc manifestare in sui præiudicium. Tum quia censeretur particeps delicti Titij, quandiu enim non manifestat, est causa, cur Titius non soluat, sicut ille censetur causa delicti, qui celat bona sibi à fure tradita ad custodiendum. Tenetur igitur Caius denunciare, modò possit denunciare absque iactura suæ famæ. Vide *Auilam 2. parte cap.5. disp.42. dub.3. concl.5. & disp.5. dub.2. conclus.2.*

Hinc patet primò eos, qui occultant bona ob æs alienum, vel ob delictum commissum, ne à Fisco, vel à creditoribus capiantur, teneri vi Monitorij ad illa manifestanda, nam huiusmodi bona non possunt retineri, vel occultari in fraudem creditorum, aut Fisci, cui manent applicata secuta sententia condemnatoria. Ita *Graffius 1. parte lib. 4. cap.18. num.15. Salonius 2.2. quæst.62. artic. 3. & 16. Arragonius ibidem, Lazarius sect. 3. quæst.10. Azorius 1. parte lib.5. cap.8.* & alij, quos retuli de confiscatione bonorum in tractatu de restitutione.

Secundò patet quid dicendum sit de iis, qui fictè contractus ineunt in fraudem creditorum, vel Fisci, de qua re dictum est de restitutione, cum Molina, Lazario, & aliis.

8 Quæres secundò, vtrum habens scripturas teneatur illas vi Monitoriorum exhibere, quando Superior concedit Monitoriales litteras contra non exhibentes, vel non reuelantes scripturas.

Respondeo regulariter teneri sub censura illas exhibere, vel reuelare, quoties exhibendo, vel reuelando non patitur graue damnum iuxta regulas suprapositas. Ratio est, quia Superior iustè præcipit, & subditus tenetur Superiori iustè præcipienti obedire. Vide *Genuensem in Praxi Neapolit. cap.2. num.1. ad finem. Riccium verbo Praxis monit. decis.273. Lazarium sect. 3. quæstione 1. Clauem Regiam lib.12. cap.20. Suarez tom.5. disp.20. section. 3. regul. 1. numero 2. & 3. Henriquez lib. 13. cap.18. numero 2. Alterium lib.3. disput.1. cap. 8. col.2. & seq. Filiucium numero 31.32.33.34.35.36. & 37. Auilam, & Azorium locis citatis*, vbi prolixius de hac re disputant.

Obserua tamen, habentem transumptum non teneri illud prodere ex vi Monitorij, quo præcipimur scripturas prodere, nam Monitorium intelligitur de illa scriptura, quæ fidem faciat; simplex autem transumptum, non authenticum, non facit fidem. Ita *Suarez disp.20. sect.3. numero 13. & Filiucius quæsito 9. num.40.* quorum sententiam regulariter loquendo veram censeo.

9 Quæres tertiò, vtrum ligentur excommunicatione lata contra iniustos detentores, qui de communi consensu, vel absque communi consensu damnum leue singuli intulerunt, quod simul sumptum constituit materiam notabilem.

Respondeo ligari excommunicatione lata contra iniustos rei alienæ detentores, quamuis enim fortè non peccauerint mortaliter accipiendo, nihilominus mortaliter peccant non restituendo, consequenter ligari possunt censura, sicut etiam ligari possunt, qui eos non denunciant. Ita *Suarez tom.5. disp. 20. sect. 2. num. 3. Lazarius sect. 3. quæst.2. Filiucius tract. 14. cap. 1. quæs. 6. num. 14. Genuensis in Praxi Neapolit. cap.1. num. 3.* vbi refert Petrum Nauar. Henriquez, Sotum & alios, & constat ex dictis de causa materiali censuræ in genere. Vide tradita de restitutione, vbi hanc rem fusius explicaui, & præfatis DD. adde *Conar. 1. variarum cap. 3. num.12 Cordubam in sum. quæst.70. casu 9. 10. Alterium lib. 3. cap.7. col.7.*

§. VII.

Quandonam incipiat obligatio denunciandi, & vtrum qui excusatur à culpa, non denunciando, excusetur etiam à censura.

1 *Obligatio ex vi Monitorij incipit à die, & hora, qua publicatur Monitorium.*

2 *Dies publicationis Monitorij an enumeretur, intra dies termini ad denunciandum.*

3 *Excusatus à culpa mortali non reuelando excusatur etiam ab incurrenda excommunicatione lata in Monitoriis.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Obligatio in Monitoriis constituta ad reuelandum incipit à die, & hora, qua publicatur Monitorium; tunc enim vim habet obligandi.

Ex quo sequitur, eum, qui non reuelauit intra terminum assignatum sub excommunicatione latæ sententiæ, statim transacto termino ligari vinculo excommunicationis. *cap. à nobis de sentent. excommunicat.* Ratio est, quia Edictum, seu Monitorium statim obligat intra terminum præfixum à die publicationis.

. Hoc tamen intelligitur primò, nisi quis ob iustam, & rationabilem causam excusetur, vt si nondum potuit præmittere correctionem, quam sperat profuturam, aut si vltimus dies termini incidit in diem festum; tunc enim probabile est terminum censeri dilatum in sequentem diem non feriatum. Ita *Abbas in praxi, cap. 14. numero 7. Lazarius loco citato numero 4. Clauis Regia lib.12. cap.14. numero 34. vers.3.* & alij.

Secundò intelligitur, modò adsit notitia Monitorij, seu Edicti, tempus enim in Monitoriis constitutum incipit solum currere à die scientiæ *cap. quanto 2. quæst. 5.* Et ratio est, quia ignorantia excusat ab incurrendis censuris. Imò si ignorantia Monitorij, seu edicti à principio publicationis intercessit, obligatio Monitorij videtur solum inchoari à die scientiæ, computato æquali termino. Ratio est, quia qui ignorauit Edictum, seu Monitorium, non videtur esse peioris conditionis eo, qui illud nouit; ergo videtur

videtur illi concedendus æqualis terminus. Ita *Suarez to. 5. disp. 20. sect. 3. num. 14. Henriquez loco citato, Graffius de sentent. excommunication. consil. 6. numer. 17. Lazarius loco citato quæst. 6. num. 7. Alterius loco citato.* Idem dicendum est de illo, qui post publicationem Monitorij incipit esse subditus illius, qui tulit Monitorium, modò Monitorium generaliter latum sit. Ita Doctores citati.

2 Sed modò dubium est, vtrum dies publicationis Monitorij, seu Edicti enumerandus sit intra dies constitutos ad reuelandum. Respondent aliqui Doctores enumerandum non esse iuxta illud axioma, dies termini non computantur in termino *cap. statutum de præbendis lib. 5.* quamuis *Suarez loc. citato Filiucus cap. 2. quæsito 10. num. 41.* & alij oppositum sentire videantur.

Ex quo sequitur in Monitorio lato ad denunciandum iniustum rei alienæ detentorem intra quindecim dies, non comprehendi primum diem, nisi fortè dicatur, hinc ad quindecim dies. Hac enim forma loquendi videtur terminus statim inchoati, & tempus numerandum videtur de momento ad momentum, vt ex Iasone, & Bartolo ostendit *Lazarius loco citat. num. 4.* & alij, quos referam de suspensionibus in particulari, vbi de hac re ex professo agam.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 QVoties aliquis excusatur à culpa mortali, non reuelando, excusatur etiam ab incurrenda excommunicatione lata in Monitoriis. Ita *Suarez tom. 5. disputat. 20. circa principium nu. 17. & sect. 3. n. 8. Lazarius sect. 2. quæsito 4. num. 4.* & alij, quos retuli de causa materiali censuræ in genere *disput. 1. q. 1. puncto 4. num. 6.* vbi hoc idem rationibus comprobaui. Ratio præcipua est, quia excommunicatio supponit peccatum mortale. ergo qui excusatur à mortali culpa, excusatur etiam à censura excommunicationis.

§. VIII.

An fraterna correctio præmittenda sit, antequam denunciatio fiat, & qua forma fieri debeat denunciatio.

1 *Quando Prælatus præcipit manifestari delinquentem ad ipsius emendationem, vel satisfactionem partis, vel ad impediendum aliquod peccatum, præmittenda est fraterna correctio, modò speretur emendatio.*
2 *Limita, modò Iudex intendat solam emendationem, vel satisfactionem; secus si etiam intendat punitionem.*
3 *Quid faciendum in dubio, an Iudex intendat emendationem, vel punitionem.*
4 *Quid cum admonitus semel noluit emendari.*
5 *An præmittenda sit correctio antequam denuntietur hæreticus.*
6 *Formula adhibenda in denunciationibus virtute Monitoriorum.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVando Prælatus præcipit manifestari delinquentem ad ipsius emendationem, vel ad satisfactionem partis, vel ad impediendum aliquod peccatum, præmittenda est fraterna correctio ante denũciationem, modò speretur emendatio per correctionem. Ratio est, tum quia præceptum Superioris non est contrarium Euangelio, in quo dicitur, *corripe eum inter te, & ipsum solum.* Ex quo fit, vt si facta correctione delinquens iam sit emendatus, vel satisfecerit parti læsæ, non liceat amplius illum denunciare. Tum quia Superior non præsumitur velle sibi fieri denunciationem; cum iam sufficienter sit ipsius intentioni satisfactum per fraternam correctioné, vt suppono. Tum quia nõ possumus proximum infamare, nisi adsit aliqua necessitas, & rationabilis causa; in hoc autem casu infamaretur proximus absque necessitate & rationabili causa, cum iam sit emendatus. Ita *Petrus Nauar. libr. 2. cap. 4. num. 247. Henriquez loco citato, Reginaldus loco citato numer. 6. Clauis regia lib. 12. cap. 14. numer. 27. Nauar. cap. 25. num. 40 Lazarius sect. 2 quæstion. 7. Genuensis in praxi Neapolitana cap. 2. numer. 2. Syluester ver. denunciatio quæst. 4. Sairus lib. 1. de censuris cap. 9. num. 34. Sotus 5. de iustitia quæst. 5. artic. 1. Vasquez de restitutione cap. 9. §. 3. nu. 4. Auila 2 parte disp. 5 cap. 5. dub. 4 concl. 1. Azorius loco citato c. 20. dub 1. Suarez loco disput. 20. sect. 3 num. 2. Filiucius tract. 14. cap. 2. quæst. 1. Sanctarellus de hæresi cap. 9. num. 5.*

2 Hæc tamen propositio intelligitur, & limitatur, modò Iudex intendat solam emendationem, vel satisfactionem; nam si non intendat solam emendationem, sed etiam punitionem in sua inquisitione, incurritur excommunicatio non denunciando delinquentem, etiam iam emendatum, modò delictum sit publicum. Ratio est, quia Superior non tantum habet ius inquirendi ad impedienda peccata, & ad emendationem delinquentis, sed etiam ad punienda peccata commissa; ergo potest cogere subditos ad illa manifestanda etiam post emendationem, vt pœnam sumat de crimine. Ita *Nauar. cap. 17. num. 134.* & alij apud *Auilam 2 parte disp. 4. cap. 5. dub. 2. & 3. concl. 6. disp. 5 dub. 4.*

Dixi, *modò delictum sit publicum*, vt aduerterem, non esse obligationem reuelandi, vel denuntiandi, quando Iudex intendit procedere ad pœnam, sed delictum non est publicum, vt si notum sit tantummodo duobus, vel tribus, aut si non præcessit infamia, vel accusatio cum indiciis. Tunc enim non est obligatio detegendi, vt patet ex dictis in 8. Decalogi præcepto, modò delictum secretum non vergat in damnum publicum, vel in damnum innocentis, aut fidei, & religionis, vt ibidem dictum est de modo procedendi in iudicio. Ita *Petrus Nauar. lib. 2. de restit. cap. 4. par. 2. à nu. 218. Clauis Regia lib. 12. cap. 14. num. 28.* & alij.

Quando verò Iudex non inquirit ad pœnam, seu non procedit ad pœnam, sed intendit præcipuè correctionem delinquentis, vel satisfactionem partis, nec fructus per correctionem speratur, denunciandus est delinquens, etiamsi nõ præcesserit infamia, vel semiplena probatio, vel accusatio cum indiciis; Superior enim in eo casu iustè præcipit denunciari delinquentem, vt consulat ipsius saluti, vel bono proximi, quamuis periculo exponatur fama delinquentis. licitum enim est illam periculo exponere ex iusta causa. Ita *Reginaldus libro 24. numer. 51. & 61. Sanctarellus loco citato*, & alij. Vtrum verò denunciatio facienda sit, quando delictum probari non possit, patet ex dictis §. 4. num. 4.

3 Rogabis quid faciendum sit quando dubitatur, an Superior intendat correctionem, aut satisfactionem partis, aut punitionem. Reginaldus loco citato ait præsumi intendere punitionem.

Ego verò cum *Auila disput. 5. cit. dub. 2. Filiucio num. 28. & 36. Suarez sect. 2. numer. 8.* existimo Prælatos Ecclesiasticos in Edictis generalibus magis prætendere emendationem, quàm punitionem delinquentis; nam excommunicatio est pœna spiritualis, & per modum medicinæ fertur ad vitandum peccatum; non nego tamen, quin aliquando intendant punitionem, vt ostendam de confessariis sollicitantibus in confessione.

4 Quæres primò, vtrum quando Prælatus præcipit manifestari delinquentem ad illius emendationem, & aliquis prima vice illum admonuit, & fructum per admonitionem non obtinuit, possit, vel teneatur iterum delinquentem admonere, vel potius teneatur illum statim denunciare.

Respondeo cum Sanchez loco citato, correctionem iterum

rum, atque iterum adhibendam esse, quandiu prudentis arbitrio speratur emendatio per admonitionem. Ratio est, quia Edicta sunt benignè interpretanda, & non est credibile Superiorem velle denunciari delinquentem, quamdiu speratur illius emendatio per fraternam admonitionem.

Dices, fieri potest, vt interim elabatur terminus constitutus ad denunciandum, & consequenter non denuncians subiaceat excommunicationi constitutæ contra non denunciantes.

Respondeo cum *Sanchez loco citato*, *Henriquez libro 13. cap. 18. numero 26. Nauarr. de datis, & promissis notab. 22. 37. ad finem*, *Reginaldo libro 31. numer. 230. vers. adde*, *Lazario in Monit. sect. 2. quæstio. 1. numer. 5.* & aliis, terminum positum in Edictis non censeri incipere, nisi post adhibitam debitā correctionē; consequenter non est periculū incurrendæ excōmunicationis, differendo denunciationem, vt fraterna correctio adhibeatur. Verum hoc limitatur, modò non sit periculum in mora, vt accidit quando denunciandus est fur, qui interim fugeret, nisi statim denunciaretur; tunc enim statim denunciandus est, cum sit periculum in mora, & consequenter non speretur fructus ex correctione.

5 Quæres secundò, vtrum præmittenda sit correctio, antequam denuncietur hæreticus.

Respondeo negatiuè, modò sit hæreticus ex malitia. Ratio est, tum quia denuntiatio præcipitur non solum vt hæreticus emendetur, verum etiam, vt puniatur. Tum quia non speratur fructus ex correctione. Cum enim hæreticus negligat monitionem, & determinationem totius Ecclesiæ, multò magis contemnet priuatam, adhærendo suæ falsæ opinioni cum pertinacia. Ita communis Doctorum sententia. quamquam nonnulli oppositum sentiant. Vide *Nauarr. cap. 18. numer. 56. Toletum lib. 4. cap. 5. Azorium 1. parte lib. 8. cap. 19. quæsito 9. Sanctarell. loco cit. nu. 5. & seq.*

Si verò non sit hæreticus ex malitia, sed habeat errorem ex ignorantia inuincibili, aut etiam vincibili, præmittenda est correctio. hic enim non censetur pertinax, nec formaliter hæreticus; sed adhuc existit in spe resipiscentiæ, vt suppono.

Ex quo patet à fortiori, de rigore iuris non videri denunciandos Concionatores, qui inter concionandum aliqua proferunt ex incuria, vel inconsideratione. Ratio est, quia non est præsumendum, ipsos velle contrauenire iudicio Ecclesiæ, aut ea dixisse cum plena deliberatione, & aduertentia, ita vt velint errori adhærere, nisi aliter coniiciatur de ipsorum mente.

Præterea patet, non esse denunciandos eos, quos constat lapsu linguæ aliquem errorem protulisse. Imò qui eos denunciat, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem, quia iniustè lædit famam proximi, nisi fortè excusetur ob ignorantiam, vel bonam fidem, credens ipsum ex malitia errorem protulisse, vel se teneri ad illum denunciandum.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 IN reuelatione facienda virtute Monitoriorum hæc forma seruanda est, vt reuelatio ritè recipiatur per Notarium approbatum, nec solum fiat ore, etiamsi fortè fiat coram Episcopo, aut Vicario, nam reuelatio ita facienda est, vt pars possit illa vti, & vt Ecclesia possit per eam retrahere peccatorem à peccato; pars autem non potest vti reuelatione, si solum fiat ore. Ita *Marcus Antonius Genuensis in praxi Neapolit. capite 1. numero 19 folio 12. Nauarr. consil. 5. de furtis, Lazarius sect. 2. quæstion. 3. numer. 2.*

Præterea reuelatio fieri debet expresso nomine, & cognomine deferentis *capite dilectus de accusationibus*. Ita *Genuensis in praxi Neapolit. capite 18. numero 2.* vbi refert Bannem, Arragon. Salonium, & alios.

§. IX.

An obligatio denunciandi finiatur lapso termino præscripto ad denunciandum

1 *Qui non denunciat intra terminum, tenetur eo lapsō denunciare, cum primum commodè potest.*

2 *Qui non denunciauit intra terminum præfixum, an toties incurrat excommunicationem, non denunciando quoties commodè potest denunciare.*

VNICA PROPOSITIO.

1 QVi non denunciat intra tempus præscriptum in Edicto, tenetur elapso eo tempore denunciare quamprimùm commodè potest. Ratio est, quia terminus non apponitur ad finiendam obligationem denunciandi, sed ad eam sollicitandam; quando autem aliquis terminus apponitur non ad finiendam obligationem, sed ad eam sollicitandam, non cessat obligatio, cessante termino. Ita *Nauar. cap. 25. numer. 45. Lazarius quæst. 1. citato numer. 7. Suarez disputat. 20. sect. 2. numer. 14. & sect. 3. numer. 14. Rodriquez 1. parte capite 79. numer. 18. Reginaldus lib. 24. numer. 63. Filiucius quæst. 11. num. 42. Alterius libr. 3. disput. 1. cap. 8. ad finem*, & alij, quos in simili retuli de voto.

Hinc sequitur primò, eum qui non reuelauit termino præfixo, ligari excommunicatione, sempérque teneri sub eadem excommunicatione denunciare. Ita *Nauar. cap. 17. n. 134. Graffius 1. parte decisionum lib. 4. cap. 18. nu. 10. Lazarius loc. cit. sect. 2. quæst. 4. nu. 8. Filiucius, Alterius, & Suarez loc. cit.*

Secundò eum, qui propter impotentiam, vel ignorantiam Edicti, vel ob aliam iustam causam non denuntiauit intra terminum, teneri, sublata ignorantia, vel alia iusta causa excusationis, denunciare sub obligatione excommunicationis, modò censura non sit lata solum contra contumaces præteritos, qui intra terminum iam lapsum non denuntiarunt. Ita *Suarez & Rodriquez locis citatis, Lazarius loco citat. quæst. 4. n. 5. Filiucius num. 42.* & alij.

2 Rogabis, vtrum qui non denunciauit intra terminum præfixum, toties incurrat excommunicationem, non denunciando, quoties commodè potest denunciare.

Nauar. Lazar. & alij ferè communiter supponunt non incurrere nouam excommunicationem; sed tantum manere in eadem excommunicatione.

Sed mihi probabilius dicendum videtur, toties incurrere, quoties possunt commodè denunciare. Ratio est, quia toties peccant contra præceptum Superioris latum sub excommunicatione, excommunicatio autem toties incurritur, & multiplicatur, quoties violatur præceptum latum sub excommunicatione, vt patet ex dictis de censuris in communi *disput. 1. quæst. 1. punct. 5. numero 2.*

§. X.

Quis absoluere possit à censuris & pœnis in Edicto impositis contra non reuelantes.

1 *Ab excommunicatione contracta ob inobedientiam Edicto, aut Monitorio potest absoluere solus habens facultatem ab eo, qui tulit Edictum aut Monitorium.*

2 *Episcopus virtute Concily Tridentini an possit absoluere inobedientes Monitoriis, aut Edictis Sancti Officy.*

VNICA

VNICA PROPOSITIO.

1 Nemo potest absoluere ab excommunicatione contracta ob inobedientiam cōtra edicta, & Monitoria, nisi facultatem absoluendi habeat ab eo, qui tulit edictum, & Monitorium, nam absolutio, regulariter loquendo, reseruari solet. Hæc propositio intelligenda est iuxta dicta de absolutione censurarum in communi *disp. 1. quæst. 3. punct. 1.*

2 Maior difficultas est, vtrum Episcopus virtute Tridentini *sess. 24. c. 6.* possit absoluere à censuris contractis ob inobedientiam Monitoriorum, aut etiam Edictorum Sancti Officij. Ratio dubitandi pro parte negatiua est, quia cum Episcopus non possit absoluere à censuris etiā occultis Summo Pontifici reseruatis post Tridentinum, vt aiunt *Capeauilla de casibus reseruatis cap. 14. quæst. 3. difficul. 2. Zechius de pœnitentia cap. 19. & Lazarius de monit. sect. 4. 14. nu. 19.* & alij, sequitur Episcopum, vel eius Vicarium, quamuis specialiter ad hoc deputatum, non posse absoluere à censuris, licet occultis, latis in Edictis, vel Monitoriis post decretum Tridentini.

Sed mihi probabile videtur posse absoluere à censuris occultis, & non deductis ad forum contentiosum. Ratio est, quia Tridentinum absolutè concedit Episcopis facultatem absoluendi ab omnibus casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis; cum autem Tridentinum absolutè loquatur, nec distinguat de censuris præteritis, vel futuris, neque nos distinguere debemus, nisi extet aliqua reuocatio priuilegij Episcopis in Tridentino concessi. Ita *Rodriquez in Sum. 1. par. cap. 81. num. 4. ad finem, Toletus lib. 1. cap. 42. num. 13.* vbi citat *Nauar. in Manuali cap. 27. numero 260.* hocque aliis rationibus comprobat.

PVNCTVM II.

De obligatione & pœnis contra eos, qui hæreticos non denunciant.

1 *Quilibet tenetur sub mortali iure communi hæreticum denunciare.*
2 *Etiamsi hæresis sit occulta.*
3 *Etiamsi hæreticus denunciandus sit strictissimo consanguinitatis vinculo nobis coniunctus.*
4 *Etiamsi hæresis alterius nobis manifestata fuerit sub secreto, præciso tamen secreto Confessionis.*
5 *Etiamsi hæreticus iam fuerit emendatus.*
6 *Limitatur, modò quis non retrahatur à denunciatione ob metum grauis damni.*
7 *Aut si non certò sciat, sed solum suspicetur aliquem esse hæreticum.*
8 *Aut si socius criminis.*
9 *Aut in iis locis, in quibus permixti sunt hæretici cum Catholicis, id scientibus Inquisitoribus, & Episcopis.*
10 *Apostata à fide denunciandi sunt.*
11 *Malefici, aut Sortilegi denunciandi sunt, quoties initum pactum est cum Dæmone, aut præuia est apostasia à fide.*
12 *Probabile est non denunciantem hæreticum, iure communi non affici excommunicatione ipso facto.*
13 *Qui intra duodecim dies à Sacra Congregatione præscriptos non denunciauit hæreticos, vel suspectos de hæresi, an teneatur adhuc illos denunciare.*

In hoc puncto duo principaliter explicabo. Primo, vtrum iure communi, etiam præcisis Inquisitorum Edictis, teneamur hæreticum denunciare. Secundò quas pœnas incurrat, qui hæreticos non denunciat.

Tractat. de oblig. denunciandi, &c.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Quilibet sub mortali tenetur iure communi hæreticum denunciare. Ratio est, tum quia sic colligitur, ex *cap. 2. de hæreticis cap. quapropter 2. quæst. 7.* ex Bulla 18. Innocentij IV. edita 17. Kalendas Iulij anno 1254. incipit, *Nouerit vniuersitas, vers. Item si quis hæreticos*, & in Bulla 2. Nicolai IV. edita 5 nonas Martii anno 1280. ipsa etiam incipit, *Nouerit vniuersitas*, vbi idem sub eadem ferè verborum forma præcipitur. §. 20. *vers. item si quis.* Tum quia quilibet tenetur bono non solum communitatis, verum etiam priuatorum consulere; bono autem communitatis maximè conducit denunciatio hæreticorum; hæresis enim morbus est grauissimus, & pestilentissimus, qui prouincias, & regna inficit, diruit, & euertit. Prodest etiam denunciatio ipsimet hæretico, quia rarò accidit, vt hæreticus non denunciatus ad bonam redeat frugem, frequenter verò contingit, vt denunciatus resipiscat & conuertatur. Ita *Penna in direct. parte 2. comment 18. Toletus lib. 4. cap. 5. numer. 1. Auila 2. parte cap. 5. disp. 4. dub. 4. Suarez in tractatu de fide disput. 20. sect. 4. num. 7. Farinacius de hæresi quæst. 197. §. 1. Sanctarellus in tractatu de hæresi cap. 9. numero 2.* & alij quamplures apud præcitatos Doctores.

2 Ampliatur primo cum communiori sententia, etiamsi delictum sit occultum. Ratio est, tum quia quilibet tenetur magis consulere bono communi, quam famæ priuati hominis. *L. actione, §. Labeo, ff. pro socio, & cap. ratio nulla de præbend.* Tum quia multi metu denunciationis non audent internas hæreses aliis manifestare, aliosque à vera Christi fide auertere. Ita DD. citati contra *Ioannem Andream in cap. nouit. de iudiciis. Decianum in tractatibus crimin. lib. 5. cap. 20. num. 4.* & alios.

Idem dicendum censeo, etiamsi delictum adeò sit occultum, vt probari non possit, vt patet tum ex rationibus allatis, tum quia quilibet deferre tenetur crimina, quæ grauem proximo iniuriam, & damnum inferunt; ex crimine autem hæresis grauissima Deo iniuria irrogatur, & proximo graue damnum infertur, cum hæresis serpat vt cancer, & homines inficiat, & interimat. Tum quia licet hæreticus occultus puniri nequeat, nihilominus illius denunciatio viam aperit ad inquirendum de illius moribus, & ad præcauendas, impediendas, & profligandas hæreses. Tum quia hæreticus hoc pacto auertetur ab hæresi detegenda, & disseminanda, timens fore, vt denuncietur, etiamsi delictum ipsius probari nequeat. Ita DD. citati, & alij, quos retuli puncto præcedenti numero 13. contra Ioannem Andream, Decianum, & alios.

Hinc sequitur Edicto Superiorum præcipi posse, vt hæretici denuncientur, etiamsi delictum sit occultum, & probari nequeat.

3 Amplia secundò, etiamsi hæreticus denunciandus strictissimo consanguinitatis vinculo nobis coniunctus sit; consequenter non solum frater alium fratrem, aut etiam pater filium, verum etiam filius patrem hæreticum denunciare tenetur. Ratio est, tum quia hæresis adeo perniciosa est bono communi, vt damnum, quod ex ea Reipublicæ imminet, præferendum sit damno parentum, vel consanguineorum. Tum quia licitum est filio impune occidere patrem hostem Reipublicæ, & oppugnantem patriam. *L. minimè, ff. de Relig. & sumpt funer.* ergo multo magis licitè poterit, & tenebitur denunciare patrem hostem, & aduersarium Dei, Reipublicæ Catholicæ, boni communis, & salutis animarum. Ita Farinacius, Azor. & alij ferè communiter, quos retuli *puncto præcedenti num. 7.* contra *Abulensem in cap. 13. Deuterono. quæst. 13. & in cap. 15. lib. 3. Reg. quæst. 16. Simancham in tractatu de Patre hæretico num. 14.* & alij existimantes filium non teneri ad denunciandum patrem hæreticum.

Obiicies, nullus tenetur eum graui suo incommodo quemquam denunciare; filius autem denunciando patrem graue incommodum subit non solum in fama, cum filij hæreticorum infames efficiantur; verum etiam in facultatibus cum bona hæretici Fisco applicentur, vt alibi probaui. Respondeò primò antecedens non esse vniuersaliter verum; aliquando enim obligamur ad denunciandum cum nostro graui incommodo, vt patet ex dictis puncto præcedenti numero 7. necessitas enim boni cõmunis adeo grauis esse potest, vt iure merito cogat nos ad præferédum commune bonum nostro bono priuato. Respondeo secundò filium, denunciando patrem in crimine hæresis, aut læsæ maiestatis, non effici infamem, nec iacturam facultatum pati, sed potius honore, & laude dignum esse, *L. quisquis. §. vltim. C. ad leg Iuliam.* Idemque non solum ex Lege Federici Imperatoris, quæ incipit, *Commissi nobis*, verum etiam ex aliis Summorum Pontificum Constitutionibus probat *Penna in direct. Inquisit. 2. parte, cap. 14. comment. 15. vers. hoc addiderim, & 3. parte comment. 16. vers. in filiis, Simancas de Catholic. institut. titul. 29. numero 47. Sanchez in opere morali libro 2. capite 27. ad finem numer. 30. & Sanctarellus de hæresi cap. 9. num. 15.*

4 Amplia tertiò, etiamsi hæresis alterius nobis manifestata fuerit sub secreto (præciso tamen secreto confessionis.) Ratio est, quia secretum non obligat ad tegendum, & occultandum id, quod vergit in damnum publicum, aut tertiæ personæ, pendens in futurum, vt docui puncto præcedenti *num.* 14. Et hoc verum est, etiamsi promissum fuerit secretum sub iuramento; nam iuramentum non est vinculum iniquitatis, nec obligat ad rem illicitam *cap. Quintauallis, & cap. tua nos de iureiurando.* Ita *Farinacius in tractat. de hæresi quæst. 197. §. 2. num. 50. Penna in direct. p. 2. comment* 18. *Suarez in tract. de fide disp. 20 sect. 4. num. 17. Sanctarellus in tractatu de hæresi cap. 9. numer.* 10. & alij, quos retuli *punct. præcedenti nu. 14. & 15.*

Dixi, *præciso secreto confessionis*; nam quæ in confessione accepta sunt, loco Dei sciuntur, nec sub humanam cadunt potestatem, & iudicium. Quod autem vocetur secretum, seu sigillum confessionis, prolixè satis, & abundè explicaui in tractatu de Sacramentis.

5 Ampliatur quartò, iuxta communiorem sententiam, etiamsi hæreticus iam fuerit emendatus. Ratio est, tum quia huiusmodi denunciatio prodest saltem ad cognoscendum an hæreticus, qui creditur emendatus, ab alio infectus fuerit; consequenter ipsius denunciatio vtilis est ad agendum contra tertium, qui labefactauit, & infecit. Tum quia fieri potest, vt hæreticus fingat, & simulet se correctum, & emendatum metu denunciationis. Tum quia denunciatio hæretici non solum instituitur ad emendationem delinquentis; verum etiam ad pœnam, vt homines metu pœnæ à tam graui scelere auertantur, & retrahantur. Ita *Farinacius loco cit. num.* 52. *Suarez loco citato numer.* 13. *Sanctarellus loco citato numer.* 11. & alij, quos retuli *puncto præcedenti numer.* 27. contra *Sotum 3. de iustitia quæst. 5. artic. 1. Rodericum de Chuna in tractatu de Confessario sollicit. quæst. 18. num. 14.* & alios.

An autem correctio fraterna præmittenda sit, antequàm hæreticus denuncietur, constat ex dictis *puncto præcedenti num. 30. quæsito 2.*

6 Limitatur primò præfata propositio à nonnullis Doctoribus, modò quis non retrahatur à denuntiatione ob metum grauis damni. Ita *Farinacius de hæresi quæst. 197. §. 2. nu. 53. Penna 2 p. direct. quæst. 53. comment. 78. Sanctarellus in tractatu de hæresi cap. 9. nu. 16. circa medium vers. tertio non tenetur.* Verum hæc limitatio non probatur omnibus, vt patet ex dictis *puncto præcedenti num.* 7.

7 Limitatur secundò, quoties quis non certo nouit, sed tantummodo suspicatur aliquem hæreticum esse, aut dum hoc audiuit à persona non fide digna, vel si audiuit à persona fide digna, non amplius recordatur à quo audiuerit; in his enim casibus denunciare non tenetur, vt pluribus probaui *puncto præcedenti regul. 4. num. 9.*

8 Limitatur tertiò, nisi hæreticus sit socius criminis, vt si particeps, vel causa fuit, cur alter fieret hæreticus. Ratio est, quia nullus tenetur se ipsum prodere, nisi iuridicè interrogetur, *cap. si quis aliquando de pœnitentia dist.* 1. hac autem ratione saltem indirectè proderet se ipsum, quia denunciatus, si interrogaretur, manifestaret denunciatorem socium criminis. Ita DD. quos retuli *puncto præcedenti num.* 5.

Obiicies in Concilio Biterrensi cap. 1. præcipitur, vt omnis, qui sciuerit se, vel alios in crimine labis hæreticæ deliquisse, compareat veritatem dicturus. Ergo potest quis obligari ad manifestandum, & denunciandum socium criminis, & se ipsum.

Respondeo in præfato Concilio sermonem esse de denunciatione, & manifestatione facienda eo tempore, quod tempus gratiæ ab Inquisitoribus nuncupatur, quo tempore Inquisitores mites, & benignos se præbent iis, qui voluntariè crimen suum fatentur, & emendari volunt. Ita *Penna in direct. 3. parte comment.* 12. *Suarez in tractatu de fide disput. 20 sect. 4. numer.* 18. *Sanctarellus numero* 18.

9 Limitatur quartò in iis locis, in quibus passim permixti sunt hæretici cum Catholicis, id scientibus Inquisitoribus, & Episcopis. Ratio est, quia nullus obligatur ad opus inutile. Ita *Nauar. consil. 3. de hæreticis, & Sanctarellus loco citato*, asserentes vltramontanum, qui solum conuersatus est cum hæreticis vltra montes, non teneri eos denunciare. Secus si conuersatus sit in Italia, vel in Hispania.

Ex dictis in hac propositione constat primò, iure communi nos teneri sub mortali denũciare hæreticum etiam occultum, aut nobis coniunctum, aut manifestatum nobis sub secreto. Secus si non certò sciamus illum esse hæreticum, aut si socij fuerimus eiusdem criminis, aut id cõtingat in iis locis, in quibus hæretici simul, & impunè degunt cum Catholicis.

10 Secundò à fortiori colligitur, denunciandos esse Apostatas à fide. Apostasia enim non differt specie ab hæresi, licèt sit grauior hæresi, cum Apostata recedat à tota fide Catholica *cap. non potest. 2. quæst. 7. cap. Beatus. 2. quæst. 4. cap. contra Christianos de hæret. in 6.* Vide *Valentiam tom. 3. disput. 1. quæst. 12. puncto* 1.

11 Tertiò etiam à fortiori colligitur denunciandos esse illos, qui maleficia, seu sortilegia exercent, inito pacto cum Dæmone, & præuia Apostasia à fide, vt patet, tum ex iam traditis, tum ex Constitutione Gregorij XV. contra maleficia, seu sortilegia committentes, edita die 20. Martij 1623. vbi sic habetur; *Motu itaque proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostr[a], deque Apostolicæ potestatis plenitudine tenore præsentium decernimus, præcipimus, & mandamus, vt constituto, quod aliquis pactum cũ diabolo fecerit, & à fide apostatando maleficus, seu sortilegiis vnam, seu plures personas ita læserit, vt ex maleficio seu sortilegio mors secuta sit, etiam pro primo lapsu, curiæ sæculari tradatur debitis pœnis puniendus. Qui verò similiter apostatando pactum cum diabolo, vt præfertur, fecerit, & maleficiũ, seu sortilegium commiserit, ex quo licet mors secuta non sit, infirmitas tamen, diuortia, impotentia generandi, siue animabus frugibus, vel aliis fructibus damnum notabile prouenerit, muro claudi, siue perpetuis carceribus in Sancto Inquisitionis Officio, vbi illud existit, fabricandis, mancipari debeat. Qui verò similium delinquentium notitiam habuerint, eos Episcopo seu inquisitori denunciare debeant.*

SECVNDA PROPOSITIO.

1 Licet multi Doctores arbitrentur eum, qui non denunciat hæreticum, iure communi affici excommunicatione, nihilominus probabilius mihi videtur

detur non affici excommunicatione ipso facto. Ratio est, quia nullus textus afferri potest, in quo ista excommunicatio ipso facto expressa reperiatur. Ita *Suarez in tractat. de fide disput. 20. sect. 4. numero 18. Sanctarellus capit. 9. numero 19.* contra *Pennam in direct. 2. comment. 2.* & alios.

Dixi, *iure communi*, quia perspicuum est iure particulari, & edictis Inquisitorum, & Episcoporum pluribus in locis sub excommunicationis latæ sententiæ pœna præcipi, vt hæretici intra certum temporis spatium denuncientur.

Obiicies primò, Gregorius IX. in Extrauag. quæ incipit, *Excommunicamus*, excommunicat eos, qui non denunciant hæreticos; sed ista Extrauagans censetur ius commune. ergo iure communi extat obligatio sub excommunicatione denunciandi hæreticos.

Respondeo cum Suarez, & Sanctarello locis citatis, in ea Extrauaganti non contineri excommunicationem latæ, sed ferendæ sententiæ, vt patet ex illis verbis, *excommunicationis sententia procedatur.* Ista Extrauagans videri potest apud Pennam; in Bullario enim, & in textibus canonicis non refertur.

Obiicies secundò, Sacra Cardinalium Congregatio die 3. Ianuarij anno 1623. præcepit hæreticos, seu suspectos quomodolibet de hæresi, propalari Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis, vel eorum Vicariis Generalibus intra duodecim dies sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, & Summo Pontifici, & Sacræ Congregationi reseruata; hoc autem Congregationis decretum omnes obligat, & ius commune facit; Nec solum obligare videtur intra illos duodecim dies, verum etiam futuris temporibus; nam Sacra Congregatio vtitur verbis futuri temporis, ibi, *omnes, & singulos hæreticos, seu de hæresi quomodolibet suspectos, de quibus notitiam habuerint, debeant nobis, vel Reuerend. Commissario nostro quoad habitantes in Vrbe. Quo verò ad alios extra Vrbem, & vbiuis locorum degentes Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis, vel eorum Vicariis generalibus, sub excommunicationis maioris latæ sententiæ pœna, quam in contrarium facientes ipso facto incurrant iudicialiter propalare, cuius excommunicationis maioris absolutionem S. D. N. Papæ, & nobis reseruamus.*

Respondendum mihi videtur, Sacram Congregationem noluisse eo decreto perpetuo sub excommunicatione obligare. Tum quia Sacra Congregatio non videtur voluisse legem perpetuo duraturam ferre, cum eius dispositio inscribatur sub nomine præcepti; inscribitur enim, præceptum de hæreticis, seu de hæresi suspectis Sancto Officio propalandis. Tum quia si obligare voluisset simpliciter conscios in futurum huiusmodi delinquêtium, non restrinxisset obligationem ad duodecim dies proximos, sed extendisset ad duodecim dies à die scientiæ: Sacra autem Congregatio his verbis vtitur, *præcipimus, & mandamus quatenus infra duodecim dies proximè computandos.*

Neque obstat, Sacram Congregationem vti verbis futuri temporis; quamuis enim diceremus illa verba, esse futuri temporis, nihilominus intelligi debent de iis, qui intra præfatos duodecim dies cognitionem habuerint hæreticorum vel suspectorum de hæresi. A iuris tamen fide dignis accepi oppositum in Vrbe sustineri.

13 Rogabis vtrum is, qui intra præfatos duodecim dies conscius erat alicuius hæretici, vel suspecti de hæresi, sed intra præfatos dies non denunciauit, teneatur adhuc denunciare.

Respondetur affirmatiuè, etiamsi fortè huius Edicti cognitionem tunc temporis non haberet; nam terminus duodecim dierum non apponitur ad finiendam, sed ad sollicitandam obligationem denunciandi eos, quos quis nouerat intra præfatum tempus hæreticos esse, vel suspectos de hæresi.

Tractat. de oblig. denunciandi, &c.

PVNCTVM III.

De obligatione denunciandi Confessarium sollicitantem pœnitentes ad turpia, & inhonesta.

1 *Quale peccatum sit sollicitare pœnitentem in confessione.*
2 *Verbum,* sollicitare, *quid significet.*
3 *Quibus actibus Confessarius sollicitans pœnitentem in confessione incurrat pœnas constitutionum Apostolicarum.*
4 *Quo in casu vrgeat obligatio denuntiandi Confessarium sollicitantem.*
5 *Quid si Confessarius tacitis verbis sollicitet, vt laudando à pulchritudine, venustate, &c.*
6 *Obligatio eadem denunciandi vrget, etiamsi Confessarius alliciat pœnitentem ad peccandum cum tertia persona.*
7 *Etiamsi sollicitauerit ad venerea, antequam istæ Bullæ promulgarentur.*
8 *Hæc sollicitatio debet esse facta à Sacerdote.*
9 *Si Sacerdos sit emendatus, non amplius vrget præceptum denunciandi.*
10 *Obligatio denunciandi confessarium an obliget sub mortali.*
11 *Præcepta humana non obligant cum graui incommodo.*
12 *Contra quam virtutem peccet pœnitens non denunciando Confessarium sollicitantem.*
13 *Confessarius sollicitans ad alia peccata non venerea, vtrum sit denunciandus.*
14 *Sitne obligatio denunciandi Sacerdotem, qui ad venerea prouocauit in aliis Sacramentis à confessione.*
15 *Confessarius ob aliorum criminum delationem iam conuictus, & condemnatus, an adhuc denunciandus.*
16 *Præceptum denunciandi Confessarium sollicitantem, obligat omnes, & mares, & fœminas.*
17 *Quid si pœnitens ipse Confessarium sollicitarit, & ad venerea induxerit.*
18 *Fœmina an teneatur deferre Confessarium, qui eam sollicitauit ad peccandum cum alio.*
19 *Vel si duxerit vt filiam sibi prostituat, seu aliam inducat ad peccandum secum, vel cum alio.*
20 *Confessarius an teneatur deferre fœminam se sollicitantem in confessione.*
21 *Filia spiritualis vtrum teneatur deferre patrem spiritualem, à quo sollicitata fuerit ad venerea extra Sacramentum pœnitentiæ.*
22 *Quibus pœnis afficiendus sollicitans in confessione.*
23 *Ad quem pertineat has pœnas imponere sollicitantibus.*
24 *Possintne Iudices hoc delictum punire, etiamsi non probetur.*
25 *Qualiter probetur peccatum sollicitationis in confessione.*
26 *Hoc delictum an probari possit testimonio duarum fœminarum.*
27 *Quot fœminæ sufficiant ad probandum hoc crimen sollicitationis.*
28 *Inquisitores an cogere debeant ad abiurandum Confessarium sollicitantem in Confessione.*

1 CVm graue, & immane sacrilegium committatur sollicitando pœnitentes ad turpia, & inhonestos actus: iure merito Pius Quartus in Bulla IV. quæ incipit, *Cum nuper*; & Paulus V. in Bulla, *Dilecte fili*, edita die 16. Septembris 1608. præceperunt vt contra huiusmodi delinquentes, tamquam de hæresi suspectos inquiratur. Et quia præfati Pontifices generaliter non loquuntur, Gregorius XV. ipsorum Constitutiones

confirmauit,ampliauit, & extendit ad omnes vbique locorum existentes,in Bulla,cuius initium est;*Vniuersi Dominici gregis*,edita die 30. Augusti 1622.

Vt autem in istius Disputationis explicatione gradatim progrediar, quatuor explicanda propono. Primò quid sit sollicitare. Secundò vtrum extet obligatio denunciandi Confessarium sollicitantem pœnitentes. Tertiò quinam teneantur Confessarium sollicitantem denunciare. Quartò quibus pœnis subiiciatur Confessarius sollicitans aliquem in confessione, vel occasione confessionis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Verbum, *sollicitare*, licet aliquando accipiatur pro verbo pluries instare, & requirere, aliquando pro molestare, offendere,seu fastidire, aliquando pro experiri, vt pluribus docet *Rodericus à Chuna in tractatu de sollicitantibus, quæst.1.à num.1.vsque ad 17.* hoc tamen in loco significat prouocare, seu allicere, seu precibus rogare, seu alia ratione inuitare ad turpia,& inhonesta, id est,ad res carnales,& venereas,vt bene idem *Rodericus n.14.Bartholomæus Gyptius in tract.de casibus reseruatis cap.14.n.5.Sanctarellus in tract. de hæresi q. 44.nu.7.*

3 Hinc sequitur confessarium,qui pœnitentē in confessionali osculatur, aut cum venerea delectatione manus, vel aliam partē pœnitentis attrectat,aut ictu oculorū, aut alio signo ad libidinem prouocat,subiici pœnis prædictarum Constitutionum, quia dicitur sollicitare ad inhonesta.Idem probabilius dici potest, si osculetur, vel turpiter attrectet fœminam, quæ inter confitendum graui somno consopita fuit, aut aliquo paroxysmo, seu graui morbo correpta fuit, ob quem inhonestos Confessarij actus sentire non valuit, hoc enim pacto Confessarius tentat prouocare fœminam ad inhonesta, vt dicitur in Bulla Gregorij XV.Ita *Graffius consil.7.de pœnitent.& remission.* contra *Seraphinum de Freitas apud Rodericum de Chuna quæst.9.numero 10.*Secus dicendum est de Confessario, qui interius delectatur, aut voluntariè pollnitur, fœmina non aduertente, etiamsi hoc illi extra confessionale aperiat. Ratio est, quia non tentat prouocare fœminam ad inhonesta in confessionali, licet ipse turpiter, & inhonestè agat & graue sacrilegium committat.

SECVNDA PROPOSITIO.

Certum est obligationem extare denunciandi confessarium, ad inhonestos actus sollicitantem; sic enim expressè habetur in quibusdam Literis Clementis VIII. quas alibi adduxi, & in Bulla Gregorij XV.citata, ibi, *mandantes,&c.*

4 Amplia primò, siue pœnitens consenserit prouocationi, & sollicitationi Confessarij, siue non, siue actus completus fuerit, siue non; sufficit enim, vt Confessarius tentauerit sollicitare,vel prouocare pœnitentem,aut cum eo illicitos, & inhonestos sermones, seu tractatus habuerit, vt in Bulla Gregorij XV. cuius tenorem ex parte inferius referam dubio primo. Addo extare obligationem denunciandi Confessarium sollicitantem, etiamsi Confessarium statim pœniteat sollicitasse pœnitentem,adhuc enim præsumitur cum sufficienti deliberatione sollicitasse, & quod factum est, infectum esse non potest,*l.in bello, §. facta. ff.de capt. postliminn.reuers.* ita *Sanctarellus cap.44.num.18.*

5 Amplia secundò, siue Confessarius tentauerit allicere.& procurare verbis expressis, siue tacitis, vt si Confessarius pœnitentem fœminam laudauit à venustate, pulchritudine. morum elegantia, & his similibus, quibus fœminæ facili negotio subuerti,& ad libidinem prouocari solēt.Ratio est,quia Gregorius XV.generaliter loquitur de Confessariis tentantibus sollicitare.Hæc tamen ampliatio intelligenda est,modò non constet, aut rationabiliter non præsumatur Confessarium qui fœminam laudauit à venustate, & pulchritudine, protulisse hæc verba alio fine,quàm intentione alliciendi ad inhonestos actus; tunc enim non dicitur sollicitare, seu prouocare ad inhonestos actus, vt si fœminæ pœnitenti dicat, suæ pulchritudini, & venustati iniuriam facere prostituendo se ipsam, aut turpem sui copiam aliis faciendo.

In dubio autem, an Confessarius ea verba protulerit animo alliciendi,& prouocandi, vel ad alium finem,probabiliter præsumendum videtur protulisse animo prouocandi, tum quia fortissima præsumptio desumitur ex communiter accidentibus, vt cum Menochio, Socino & aliis alibi docui; communiter autem accidit, vt fœminæ his verbis alliciantur,prouocentur,& subuertantur. Tum quia sola confabulatio cum fœmina in deteriorem partē accipi solet, *cap. perniciosum 18 quæst. 2. & cap. Clericus distinct.18.* Ergo multo magis in deteriorem partem accipi debent illa verba, quibus fœminæ ad libidinem allici, & prouocari solent.Ita *Rodericus à Chuna quæst. 7. num. 15.& sequent.Sanctarellus cap.44.nu.9.& seq.*quamquam oppositum probabilius à nonnullis Doctoribus existimatur.

Neque obstat dicere, in dubiis benigniorem, & mitiorem interpretationem faciendam esse,regula in obscuris de regul.iuris in *6.& cap. Estote misericordes, eodem titulo in antiquis.* Ideo *Glossa in cap. absit 11.quæst.3.*quam sequitur *Cæsar Lucianus apud Farinacium consil.25. num. 46. libro 1.* affirmat Clericum amplexantem fœminam præsumi eam amplexari animo benedicendi. Respondetur in dubio benigniorem,& mitiorem partem accipiendam esse, nisi oppositum iudicio prudentis viri præsumatur, vt in casu proposito contingere solet.Ad id quod ex Glossa, & Luciano adducitur, respondetur explodi, & tamquam ridiculum reiici à *Panormitan. in cap. 1. de Clericis non resident. numer.7. à Menochio de præsumption. libro 5. præsumpt. 2. numer. 59.* & de aliis communiter.

6 Amplia tertiò;siue Confessarius tentauerit prouocare seu allicere pœnitentem ad peccandum secum, siue cum tertia persona;siue tentauerit in actu confessionis,siue ante,siue post immediatè, seu occasione,vel prætextu confessionis, siue confessio,vel absolutio secuta fuerit,siue non;imò etiam extra occasionem confessionis, si prouocatio fiat in confessionali, seu in loco,vbi confessiones audiuntur,seu electo ad confessiones audiendas,& Confessarius simulabat se ibi velle Confessionem audire.Singulæ istius ampliationis particulæ exprimuntur in Constitutione Gregorij XV. ibi, *qui personas quacumque illæ sint, ad inhonesta,siue inter se, siue cum aliis quomodolibet perpetranda in actu sacramentalis Confessionis, siue ante,vel post immediatè, seu occasione, vel prætextu confessionis huiusmodi,etiam ipsa confessione non secuta, siue extra occasionem confessionis in confessionario, aut in loco quocumque,vbi confessiones Sacramentales audiantur seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem Confessiones audire, sollicitare,vel prouocare tentauerint.*

7 Ampliari posset quartò, etiamsi Confessarius pœnitentem ad venerea sollicitauerit, antequam istæ Bullæ promulgarentur. Ratio est, tum quia præfati Pontifices mandant Inquisitoribus, vt in præmissis diligenter inquirant.Ergo potestatem conferunt inquirendi de crimine sollicitationis,siue patratum fuerit post Gregorij Constitutionem,siue ante illius editionem.Quamquam Confessarius in hoc casu non est puniendus iuxta Gregorij Constitutionem, cum hæc nondum edita esset dum ipse deliquit. Tum quia licèt Constitutiones ad præterita non extendantur,*cap.1.de postulation.prælat.in 6.cap.cognoscentes,& cap.fin.de constitut.& L.leges,C. de legibus,* & multo minus extendantur ad præterita, quæ iam definita, &

& decisa fuerunt per sententiam, aut solutionem, vel transactionem *cap. de his de accusationibus, & ibidem Berous num. 20. Couar. 2. variar. cap. 1. Clarus*, & alij apud *Sanctarellum cap. 44. num. 11.* & apud *Rodericum à Chuna quæst. 3.* nihilominus constitutiones extenduntur etiam ad præteritos actus, dum constat legislatorem voluisse suas Constitutiones extendere ad præteritos actus *cap. fin. de constitut. & L. leges. C. de legibus*; in nostro autem casu constat Gregorium XV. voluisse suam constitutionem ad præteritos actus extendere; mandat enim Confessariis, vt admoneant pœnitentes de obligatione denunciandi Confessarium sollicitantem pœnitentes; & hæc obligatio ipsos statim post promulgationem afficit. Ergo etiam implicitè obligat pœnitentem ad denunciandum Confessarium à quo solicitatus fuit, alioquin Confessarius non teneretur statim post edicti promulgationem admonere pœnitentem de huiusmodi obligatione. Ita *Rodericus à Chuna quæst. 3. num. 10. & 35.* citans Suarez, & alios in specie asserentes, Inquisitoribus competere facultatem inquirendi, & cognoscendi de huiusmodi crimine patrato ante promulgationem istarum Constitutionum. Idem constat ex quadam Epistola Clementis VIII. cuius memini de Sacramentis, in qua sermo est de huiusmodi obligatione. Scio tamen oppositum à nonnullis Doctoribus sustineri.

Limitatur tamen primò præfata propositio, modò Confessarius sollicitauerit ad venerea; pœnitens enim non tenetur vi prædictarum Constitutionum denunciare Confessarium, qui ad alia peccata non venerea prouocauit, vel prouocare tentauit, vt ostendam in solutione secundi dubij proximè sequentis.

Limitatur secundò, modò Confessarius sollicitauerit occasione, seu prætextu, ac fictione confessionis; Secus si occasione aliorum Sacramentorum, vt *dub. 3.* explicabo.

8 Limitatur tertiò, modò sollicitatio, seu prouocatio facta fuerit à Sacerdote: nam Pontifex expresè loquitur de Sacerdotibus sollicitantibus, vt præsertim constat ex Constitutione Gregorij XV. ibi, *aliquis Sacerdos ad sacras audiendas Confessiones deputatus*.

Hine sequitur primò laicum, ad quem fœmina se transtulit animo confitendi sua peccata, non subiici pœnis istarum Constitutionum sollicitando præfatam fœminam, quæ ipsum Sacerdotem esse arbitrabatur; nam pœnæ contra Sacerdotes editæ, non afficiunt laicos. Ita *Sanctarellus cap 46. num. 9.* An autem hic alio titulo puniri debeat, alibi ostendendum est. Vide *Rodericum de Chuna quæst. 13. & 14.*

Secundò sequitur, non solum Sacerdotes sæculares, verum etiam regulares, imò etiam Episcopos, huius criminis reos, denunciandos esse, quia verba Constitutionis Gregorij XV. generalissima sunt de quibuslibet Sacerdotibus, ibi, *omnes, & singuli Sacerdotes, tam saeculares, quàm quorumuis etiam quomodolibet exemptorum, ac Sedi Apostolicæ immediatè subiectorum, ordinum, institutorum, societatum, & congregationum regulares, cuiuscumque dignitatis, & praeminentiæ, aut quouis priuilegio muniti existant.* Ita sentire videtur *Rodericus à Chuna quæst. 12. num. 9.* vbi ait, licitum esse Inquisitoribus dicta testium excipere Sedi Apostolicæ denuncianda; ipse tamen *Rodericus quæst. 12.* pluribus conatur ostendere, Inquisitores non non posse contra Episcopos sollicitantes in confessione, seu suspectos de hæresi agere; sed de hac re alibi.

9 Limitatur quartò à *Roderico de Chuna quæst. 3. num. 45. & seq.* modò confessarius non sit emendatus, nam obligatio edictorum præcipientium aliquem denunciari, cessare videtur, posita emendatione delinquentis, sicut cessante causa, cessat effectus; causa autem obligationis denunciandi hæc videtur esse, vt Confessarius emendetur, & non amplius Sacramento Confessionis abutatur. Idem sustinet *Seraphinus de Freitas apud Rodericum de Chuna loco cit. num. 32. & seq.* vbi etiam cum *Mascardo conclus. 600. num. 14. Farinacio in praxi quæst. 13. num. 26.* & aliis, docet criminosum spatio trium annorum præsumi emendatum.

Hæc limitatio mihi non valde placet, tum quia Summi Pontifices absolutè præceperunt denunciari Confessarios tentantes sollicitare pœnitentem ad turpes, & venereos actus. Ob id in prima ampliatione dixi, denunciandum esse Confessarium, etiamsi eum post sollicitationem statim pœniteat. Tum quia denunciatio, & inquisitio contra huiusmodi delinquentes iudicialiter fieri debet, nec solum instituitur ad emendationem delinquentis, verum etiam in pœnam, vt tam ipse, quàm cæteri metu pœnæ ab huiusmodi crimine in futurum retrahantur.

Ex quo patet primò responsio ad rationem in contrarium; secundò pœnitentem non teneri, per se loquendo, antequam denunciet, correctionem præmittere, sed posse statim Confessarium denunciare, vt pluribus docet idem *Rodericus à Chuna quæst. 18. num. 10 & seq. cum Henriquez lib. 6. cap. 24. num. 10.* & aliis. Ratio est, quia ista denunciatio videtur tam in pœnam instituta, quàm ad emendationem delinquentis. Scio tamen oppositam sententiam à nonnullis Doctoribus sustineri.

Limitatur quintò, à Roderico à Chuna *quæst. 19.* modò id fieri posse sine graui damno, & incommodo vitæ, honoris & famæ. Verum quid ego in hac limitatione sentiam, explicabo *dub. 1.* in secunda obiectione.

10 Sed modò dubium est primò, vtrum præceptum denunciandi Confessarium sollicitantem obliget sub mortali.

Respondeo affirmatiuè cum *Roderico à Chuna quæstio. 20. num. 1. quæst. 21. num 6. & seq. Henriquez lib. 6. cap. 22. num. 6. ad finem, Emanuele Rodriquez in Summa, cap. 207. num. 1. & tom. 1. quæst. regul. quæst. 27. artic. 1. initio, Sanctarello, in tractatu de hæresi, & Apostasia, cap. 46. num. 10.* & aliis. Ratio est, tum quia Confessarij tenentur sub mortali admonere pœnitentes de hac obligatione; præceptū enim in materia graui, obligat sub mortali, vt patet ex dictis de legibus. Ergo etiam pœnitens tenetur sub mortali denunciare Confessarium sollicitantem, alioquin neque Confessarij obligarentur sub mortali admonere; idcirco enim Confessarij tenentur pœnitentem sollicitatum admonere de obligatione denunciandi Confessarium sollicitantem, vt pœnitens suæ obligationi satisfaciat, vt clarè constat ex verbis Bullæ Gregorij XV. ibi, *mandantes omnibus Confessariis, vt suos pœnitentes, quos nouerint fuisse, vt supra, ab aliis sollicitatos, moneant de obligatione denunciandi sollicitantes, seu, vt præfertur, tractantes.* Tum quia si pœnitens non teneretur sub mortali denunciare Confessarium sollicitantem, istæ Bullæ, quæ ad animarum salutem, & Sacramenti honorem, & reuerentiam institutæ sunt, ferè numquam suum sortirentur effectum. Tum quia istæ Bullæ cum hoc rigore, vsu, & consuetudine receptæ sunt in Hispania, Lusitania, & alibi; consuetudo autem est optima legis interpres. Tum quia pluribus in locis extant edicta Episcoporum, vel Inquisitorum præcipientia sub excommunicatione denunciationem huiusmodi Confessariorum sollicitantium; excommunicatio autem supponit peccatum mortale.

Obiicies primò, nullus obligari potest ad suam turpitudinem detegendam. *cap si quis aliquando, de pœnitent. dist. 1.* ergo pœnitens non tenetur sub mortali Confessarium denunciare, saltem dum ipse pœnitens Confessario sollicitanti consensum præbuit, seu peccatum cum ipso perpetrauit. Respondeo pœnitentem non obligari ad detegendam propriam turpitudinem, sed tantummodo ad manifestandum Confessarium, qui pœnitentem sollicitauit. Quamobrem pœnitens non tenetur dicere se consensum Confessario sollicitanti præbuisse, vel

cum ipso peccasse; sed hoc reticere potest, aut dicere potest se denunciare ex zelo Fidei, vel vt peccatum euitet, vel ne pœnas contra non denunciantes impositas incurrat.

Addo primò Inquisitores, vel Episcopos non debere pœnitentes interrogare, an ipsi consenserint; imò pœnitentes si interrogentur, an consenserint, non tenentur respondere, aut etiam negare possunt se consensisse (addita scilicet in mente aliqua restrictione, iuxta dicta in octauo Decalogi præcepto.) Ita *Suarez*, quem citat, & sequitur *Rodericus de Chuna, quæst.* 10. *num.* 7 *ad finem*, & *Sanctarellus in tract. de hæresi cap.* 44. *n.* 12.

Addo secundò fœminam, quæ volens, aut imprudens crimen patratum cum Confessario manifestauit, non ob id puniendam esse, quia denunciatio non præcipitur, vt pœnitens puniatur, sed Confessarius, qui pœnitentem sollicitauit, vt bene *Rodericus à Chuna numer.* 5. & alij.

11 Obiicies secundò, præcepta humana non obligant cum graui incommodo; graue autem incommodum sentire videtur pœnitens, cum cogitur ad denunciandum Confessarium, cum quo peccauit.

Respondeo primò non esse valde onerosum pœnitenti denunciare Confessarium, cum quo peccauit, cum possit illius sollicitationem, & prouocationem ad actus illicitos manifestare, non explicata sua cooperatione, & consensu.

Respondeo secundò præcepta etiam humana aliquando obligare cum graui incommodo, dum ita postulat bonum communitatis, vel Religionis, seu dum Legislator intentionem habuit obligandi etiam cum graui incommodo, vt docui in tractatu de legibus *disp.* 2. *quæst.* 8. *punct.* 2. *num.* 5. & *seq.* bonum autem Religionis, & Sacramenti præponderat incommodo pœnitentis, & legislator etiam in hoc euentu intentionem habuit obligandi, vt colligitur ex illis verbis Bullæ Gregorij XV. *aut cum eis illicitos & inhonestos sermones habuerint*. Contrarium sentire videtur *Rodericus de Chuna quæst.* 19. vbi fusè probat metum mortis, aut honoris amittendi, seu infamiæ incurrendæ excusare à denunciatione, quia præcepta humana non obligant cum graui incommodo, sed contraria sententia, saltem, regulariter loquendo, sustinenda est. Tum quia ferè numquam huiusmodi periculum imminet. Tum quia incommoda, quæ sequuntur ex abusu Sacramenti pœnitentiæ in hac materia, præualent incommodis priuatarum personarum. Vide dicta *puncto præcedenti, num.* 4. & *seq.*

Obiicies tertiò, socius criminis interrogari non potest de complicibus: ergo neque pœnitens interrogari potest de Confessario, cum quo turpitudinem aliquam admisit; consequenter neque tenetur ipsum denunciare.

Respondeo socium criminis interrogari posse de complice in aliquibus casibus, quos innui in octauo Decalogi præcepto; inter illos autem casus hic etiam enumerari debet, vt patet, tum ex ibi dictis, tum ex constitutionibus Pij IV. Pauli V. & Gregorij XV. qui facultatem inquirendi concedunt Inquisitoribus, & pœnitentem obligant ad denunciandum Confessarium. Qui autem obligatur ad denunciandum, cogitur etiam ad respondendum, dum legitimè interrogatur; nam qui tenetur ad antecedens, tenetur etiam ad consequens, sine quo illud suo fine defraudaretur.

Obiicies quartò, nullus obligatur ad denunciandum id, quod probare non potest, vt docui *puncto præcedenti, num.* 12. cum autem fœmina probare nequeat prouocationem Confessarij ad turpia, sequitur ipsam non teneri ad denunciandum Confessarium, qui eam sollicitauit.

Respondeo ab ea regula hunc casum cum nonnullis aliis excipi, vt *puncto præcedenti, num.* 13. innui, cum *Roderico à Chuna quæst.* 10. *Sanctarello loco citato, num.* 12. *vers. obiicies tertio*, & aliis, etiamsi hæc denunciatio fiat Inquisitori, non tamquam Patri, sed tamquam Iudici, vt pœnam capiat de Confessario delinquente, quicquid nonnulli Doctores in contrarium senserint. Vide *Rodericum à Chuna quæst.* 10.

12 Rogabis contra quam virtutem peccet pœnitens non denunciando Confessarium sollicitantem.

Respondeo peccare contra virtutem Religionis, cuius intuitu Summus Pontifex istam denunciationem præcepit. Ratio est, quia actus in ea specie virtutis constituitur, quam Legislator respexit, dum actum præcepit, vt bene *Vasquez* 1. 2. *disp* 98. *cap.* 2. *Rodericus à Chuna quæst.* 10. *num.* 5. & alij, quos retuli de legibus, sed Summus Pontifex, dum actum denunciationis præcepit, respexit virtutem Religionis, ne iniuria Sacramento Pœnitentiæ fiat, vel ne odium in ipsum Pœnitentiæ Sacramentum concipiatur, vel ab eo suscipiendo fideles retrahantur. Ergo Summus Pontifex actum denunciationis constituit in specie virtutis Religionis; consequenter omittēs istam denunciationem peccat contra virtutem Religionis. Ita Rodericus à Chuna loco citato, contra nonnullos alios existimantes peccare contra obedientiam. Verum quidem est peccare contra obedientiam generalem, vt in omnibus peccatis contingere solet; sed falsum est peccare contra virtutem obedientiæ specialem, vt patet ex dictis de peccatis.

13 Secundò dubium est, vtrum pœnitentes eadem obligatione teneantur denunciare Confessarios, siue sollicitauerint ad venerea, siue ad alia peccata.

Respondeo negatiuè; quia Pontifices loquuntur de sollicitantibus ad inhonesta; nomine autem inhonestorum per antonomasiam, & ex cōmuni loquendi vsu intelliguntur peccata carnalia. Ita *Bartholomæus Gyptius loco supra citato, Rodericus à Chuna quæst.* 8. *num.* 6. & *seq. Sanctarellus in tract. de hæresi cap.* 46. *num.* 1. *Petrus Ledesma, & Paramus apud Rodericum num.* 3. *contra Pennam in direct. Inquisit.* 2. *par. comment.* 8. *vers. ille quoque*, vbi asserit huiusmodi Confessarium sollicitantem ad alia peccata grauiora, suspectum esse de hæresi.

Obiicies, de hæresi suspectus est Confessarius sollicitans pœnitentem ad peccata venerea: ergo multò magis suspectus de hæresi censetur sollicitans ad alia grauiora delicta, vt ad homicidia, latrocinia publica, & his similia. Ergo sicut pœnitens tenetur denunciare Confessarium sollicitantem ad venerea, ita multò magis denunciare tenetur Confessarium sollicitantem ad grauiora delicta.

Responderi potest primò negando primam consequentiam, quia Pontifices non præsumunt suspicionem de hæresi in quolibet delicto.

Respondeo secundò negando vltimam consequentiam, quia Pontifices obligant ad denunciandum Confessarium sollicitantem ad venerea, non autem ad alia peccata, à disparatis autem non valet illatio, *L. Papinianus exuli. ff. de minor.* & in delictis non est facienda extensio, *cap. in pœnis de reg. iur. in* 6. & *L. interpretatione. ff. de pœnis.*

14 Tertiò dubium est, vtrum extet obligatio denunciandi Sacerdotem, qui prouocauit aliquem ad actus inhonestos, dum assisteret celebrationi contractus matrimonij, vel dum ad Eucharistiam, Baptismum, vel aliud Sacramentum administraret.

Respondeo negatiuè, quia Pontifices loquuntur de sollicitantibus in confessione, vel occasione, aut prætextu confessionis, seu in loco, in quo pœnitentum confessiones excipiuntur, vel excipi simulantur. Ratio autem cur hoc statutum sit occasione confessionis, non autem reliquorum Sacramentorum, hæc esse potest, quia maius sollicitationis periculum imminet in confessione, quàm in reliquis Sacramentis. Cum enim pœnitentes peccata, ac prauos animi, ac corporis sui motus, & affectus secreto fateantur,

fateantur, improbus Confessarius inde facilè posset arripere occasionem prouocandi pœnitentem ad libidinem, nisi metu denunciationis, & grauis pœnæ coërceretur. Ita *Rodericus à Chuna quæst. 16. num. 4. & seq. Sanctarellus cap. 46. num. 5.*

15 Quartò dubium est, vtrum pœnitens, qui Confessarium sollicitantem non denunciauit, teneatur adhuc illum denunciare, quoties Confessarius ob aliorum delationem iam conuictus, vel confessus abiurauit, & pœnam ab Inquisitoribus recepit. Respondet *Seraphinus de Freitas in additionibus ad Rodericum, q. 3. n. 34.* non teneri; quia Confessarius iam supponitur emendatus, & non præsumitur amplius in idem crimen relapsurus.

Sed mihi distinguendum videtur, vel Confessarius confessus, seu conuictus fuit de sollicitatione illius pœnitentis, qui nondum denunciauit, vel confessus, seu conuictus fuit tantummodo de sollicitatione alterius; si cōfessus, seu conuictus fuit de sollicitatione illius pœnitentis, probabile est pœnitentem non teneri ad denunciandum Cōfessarium, qui iam abiurauit illud delictum, quia iudicium bis exerceri non solet in idipsum, & res semel iudicata, & punita, regulariter loquendo, in iudicium reuocari non solet, vt iterū puniatur. Si verò Confessarius, confessus, vel conuictus tantūmodo fuit de prouocatione alterius pœnitentis, censeo pœnitentem adhuc teneri ad denunciandum, etiamsi Confessarius semel abiurauerit. Ratio est, tum quia hic non censetur sufficienter punitus, cum grauiores pœnas pro pluribus delictis, quàm pro vno rependere debeat. Tum quia absolutus, vel condemnatus in causa hæresis, accedente noua probatione, iterum puniri, & condemnari debet, vt pluribus docet *Roias de hæreticis 2. p. assert. 49. & seq.* ergo etiam in nostro casu accedente noua denunciatione puniri debet; consequēter pœnitens tenetur præfatum Confessarium denunciare.

TERTIA PROPOSITIO.

16 Omnes tam mares, quàm fœminæ tenentur denunciare Confessarium, qui eos ad turpia sollicitare, vel prouocare tentauit, occasione, vel prætextu confessionis. Ratio est, quia Pontifices de omnibus generaliter loquuntur, præsertim Gregorius XV. asserit enim Confessarios teneri admonere pœnitentes de obligatione, quos nouerint, vt supra, sollicitatos fuisse; in superioribus autem mentionem facit de omnibus personis, ibi; *qui personas, quæcumque illæ sint, ad inhonesta, siue inter se, siue cum aliis quomodolibet perpetranda, &c.*

Ex quo patet non solum fœminā, quæ ad copulam, aut oscula, aut impudicos actus sollicitata fuit à Confessario occasione, prætextu, vel simulatione confessionis, teneri Confessariū denunciare; verum etiam masculū, siue prouocatus fuerit ad nefandum peccatum, siue ad mollitiem, siue ad alios libidinosos actus. Ita sentire debent communiter DD. post constitutionem Pij V. quamuis ante Gregorij constitutionem in dubium verteretur, an masculus ad nefandum peccatum prouocatus teneretur Confessarium denunciare. De qua re fusè disserunt *Stephanus Quarantn verb. confess. in Bulla Pij V. Rodericus à Chuna in tract. de sollicitantibus qu. 6. Emanuel Rodriq. tom. 1. quæst. regul q. 59. art. 4. & tom. 2. q. 27. art. 3. Anton. Sanctarellus in tract. de hæresi c. 45. Graffius cons. 1. de cognat. spirituali à num. 45.* & alij qui affirmatiuam sententiam sustinebant, licet *Paramus de orig. Inquisit. lib. 3. q. 10. n. 92.* & alij de hac re dubitarent, antequam Gregorij XV. constitutio ederetur.

17 Sed modò dubium est primò, vtrum pœnitens teneatur denunciare Confessarium, quem ipse pœnitens sollicitauit, & ad peccatum aliquod venereum induxit. Respondeo negatiuè. Ratio est, quia in Bullis sermo est de Confessariis sollicitantibus; hic autem non sollicitauit pœnitentem; sed ipse sollicitatus fuit à pœnitente, eiusque prouocationi consensum præstitit. Ita *Rodericus à Chuna quæst. 11. num. 4. Seraphinus de Freitas in additio. ad Rodericum. q. 11. n. 24. Sanctarellus cap. 46. nu. 4.* contra *Paramum loc. cit. q. 10. ad finem, Graffium cons. 7. num. 8. de pœnit. & remiss.*

Ex quo licet inferre, fœminam non obligari ex vi constitutionum Apostolicarum ad denunciandum Confessarium, cui expresè, vel tacitè suum libidinosum animum erga ipsum significauit, vt ipsum ad peccatum induceret, & Confessarius occasionem inde arripit turpem aliquem actum cum ea exercendi. Ita DD. citati.

Hoc tamen intelligitur, modò fœmina turpem suum amorem Confessario significet animo ipsum prouocandi; tunc enim ipsa dicitur sollicitare Confessarium, non autem ab ipso sollicitari. Secus si hoc aperiat Confessario animo confitendi, seu accusandi se de prauo illo affectu, aut animo petendi ab ipso consilij, & Confessarius ansam inde assumat explendæ libidinis; tunc enim Confessarius dicitur sollicitare pœnitentem.

18 Secundò dubium est, vtrum fœmina teneatur deferre Confessarium, qui eam sollicitauit ad peccandum cum alio. Respondeo affirmatiuè, quia in Bulla Gregorij dicitur, *siue inter se, siue cum aliis*, vt patet ex dictis *propositione 2 amplia t. 3. n. 5.*

19 Maior difficultas est, vtrum fœmina teneatur deferre Confessarium, qui eam induxit, vt filiam sibi prostituat, seu aliam inducat ad peccandum secum, vel cum alio. Respondeo teneri, quia in Bulla Gregorij non solum prohibetur sollicitare pœnitentem ad peccandum secum, vel cum alio, verum etiam interdicuntur sermones, siue tractatus inhonesti, vt patet ex illis verbis, *aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, siue tractatus habuerint.* Ita Suarez, & alij, quos sequitur *Rodericus de Chuna qu. 17. nu. 9. & 12. Graffius in simili cons. 1. de cognat. spirituali. n. 38. Seraphinus de Freitas apud Rodericum n. 14.*

20 Tertiò dubium est, vtrum Confessarius à fœmina in confessione sollicitatus teneatur fœminam Sancto Inquisitionis Officio deferre. Respondeo negatiuè, quia Constitutiones Pontificum editæ sunt ad comprimendā Confessariorum audaciam, & de Confessariis sollicitantibus fœminas, non autem de fœminis sollicitantibus Confessarios loquuntur. Ita *Rodericus de Chuna q. 9. n. 3. Sanctarellus c. 46. n. 4.* contra *Paramum loc. cit. q. 10. in fine lib. 3.*

21 Quartò dubium est, vtrum illa, quæ est filia spiritualis ratione Baptismi, confirmationis, vel pœnitentiæ, teneatur deferre patrem spiritualem, à quo sollicitata fuit ad venerea. Respondeo negatiuè, si sollicitata fuit alia occasione, quàm occasione, seu prætextu, vel simulatione confessionis, vt si mulierem, transacta confessione, domi suæ visitauit, vt eam prouocaret ad peccatum, aut si eam litteris, vel internunciis ad libidinem sollicitauit. Ratio est, quia præfatæ constitutiones loquuntur de personis, quæ ad venerea sollicitantur, aut alliciuntur in confessione, vel prætextu confessionis, &c. Ita *Graffius 1. par. decis. lib. 2. cap. 48. n. 16. & decis. reser. lib. 2. c. 12. n. 29. Emanuel Rodriquez quæst. regul. q. 27. art. 2. Rodericus à Chuna q. 5. n. 15. Sanctarellus cap. 44. n. 15.* & alij.

QVARTA PROPOSITIO.

22 Sacerdos sollicitans pœnitentem in confessione, seu occasione, vel prætextu confessionis, iuxta dicta in præcedentibus, grauibus pœnis afficiendus est pro qualitate criminis; sic enim expresè decernitur in Bulla Gregorij XV. ibi, *& quos in aliquo huiusmodi nefariis excessibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & circumstantiis, suspensionem ab executione ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum & officiorum quorumcumque ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, necnon vocis actiuæ, & passiuæ, si regulares fuerint, exilij, damnationis ad triremes, & carceres etiam in perpetuum absque vlla spe gratiæ, aliásque*

que pœnas decernant, eosquoque si pro delicti enormitate grauiores pœnas meruerint, debita præcedente degradatione curia sæculari puniendos tradant.

23 Sed modò dubium est primò, ad quem pertineat inquirere, cognoscere, & pœnam imponere ob crimen sollicitationis. Respondeo pertinere ad Inquisitores, & Episcopos, ac Ordinarios locorum. Ratio est, quia licet ante constitutionem Gregorij XV. in dubium verteretur; an Episcopi possent de hoc crimine cognoscere, vt pluribus docet *Rodericus de Chuna quæst.* 2. nihilominus post Gregorij Bullam, omnis dubitandi ratio sublata fuit; nam in præfata Gregorij Bulla dicitur, *omnes hæreticæ prauitatis Inquisitores, & locorum Ordinarios omnium Regnorum, Prouinciarum, Ciuitatum, Dominiorum, & locorum vniuersi orbis Christiani in suis quemque Diœcesibus, & territoriis per has nostras litteras, etiã priuatiè quoad omnes alios specialiter, ac perpetuò Iudices delegamus, vt super his contra prædictos simul, vel separatim in omnibus, prout in causis fidei, iuxta Sacrorum Canonum formam, necnon officij Inquisitionis huiusmodi constitutiones, priuilegia, consuetudines, & decreta diligenter inquirant, & procedant, & quos in aliquo ex huiusmodi nefariis excessibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate &c.*

24 Secundò dubium est, vtrum Episcopus, vel Inquisitor possit Sacerdotem de hoc crimine delatum punire, etiamsi delictum non probetur. Respondeo negatiuè, quia iudex non potest pœnam de aliquo sumere, nisi legitimè constet ipsum deliquisse, alioquin exponeret se periculo puniendi innocentem; magnum tamen in hac re supremis Inquisitoribus arbitrium conceditur, seruatis prudentiæ regulis, vt ostendam *num. seq.*

25 Rogabis primò, vtrùm hoc crimen plenè probari possit per testes singulares, vt per plures fœminas, quæ singulæ seorsim affirment se à Confessario in confessione sollicitatas fuisse. Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia huiusmodi crimen non potest cognosci, nisi per fœminas, seu personas ipsas, quæ in confessione sollicitatæ fuerunt; sed istæ sunt testes singulares: ergo, &c. Tum quia fractio sigilli confessionis plenè probatur per testes singulares ex *Suarez de pœnitentia disp.* 33. *sect.* 8. *num.* 5. *Henriquez lib.* 6. *cap.* 19. *num.* 10. *Roderico de Chuna qu.* 21. *num.* 10. & aliis, quos retuli de Sacramentis. Ergo etiam sollicitatio in confessione plenè probatur per testes singulares, cum tam fractio sigilli, quàm sollicitatio Cõfessarij alia ratione plenè probari non possit. Tum quia sic expresse decernitur in Bulla Gregorij XV. citata, ibi, *dantes etiam facultatem venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, generalibus Inquisitoribus, ne delictum tam enorme, & Ecclesiæ Dei tam perniciosum remaneat, ob probationum defectum impunitum, cum difficilis sit probationis, testibus etiam singularibus, concurrentibus præsumptionibus, indiciis, & aliis adminiculis delictum esse arbitrio suo iudicandi, & curiæ sæculari, vt præsertur, reum tradendum esse pronunciandi.*

Obiicies primò testes singulares non probant *cap. nihilominus* 4. *quæst* 9. *cap bonæ, & cap. cum dilectus de electione.* ergo neque pœnitentes, quorum testimonia singularia sunt, Confessarij sollicitationem plenè probare possunt. Respondeo testes singulares probare, quoties crimen alia ratione probari non potest, vt patet ex dictis in octauo Decalogi præcepto, & ex rationibus proximè allatis.

Obiicies secundò fœminæ non admittuntur in iudicio ad testimonium ferendum, tum ex *cap. mulierem* 33. *q.* 5. *& cap. forus de verb. signific.* Tum quia fœminæ sunt mutabiles, leues, dolosæ, mendaces, corruptibiles, fraudulentæ, vt pluribus docet *Mascardus de probat. lib.* 2. *conclus.* 763. ergo crimen sollicitationis plenè probari non potest per fœminas. Respondeo fœminas in quibusdam delictis enormibus, cuiusmodi est sollicitatio in confessione, admitti ad probandum in iudicio ex *Mascardo de probat. lib.* 1. *conclus.* 463. *& lib.* 2. *concl.* 762. *Farinacio de testibus q.* 59. *num.* 10. & aliis, quos retuli in octauo Decalogi præcepto.

26 Rogabis secundò, vtrum hoc delictum plenè probari possit testimonio duarum fœminarum. Respondeo negatiuè. Ratio est, tum quia cum fœminæ leues sint, & mutabiles, etiam ipsarum testimonium debile censetur, & infirmum. Tum quia multi Sacerdotes facili negotio retraherentur ab excipiendis confessionibus timore falsæ denunciationis à fœminis faciendæ; fœminæ enim non solum sunt leues, dolosæ, & fraudulentæ, verum etiam pronæ ad accusandum, procliues ad odium, & indignationem.

Obiicies in *L. vbi numerus. ff. de testibus, & cap si testis,* 4. *quæst.* 3. habetur duos testes in qualibet causa sufficienter, & plenè probare. Respondeo præcitata iura intelligenda esse de testibus omni exceptione maioribus.

27 Rogabis tertiò, quot fœminæ, seu personæ sufficiant ad plenè probandum præfatum crimen. Respondeo relinqui iudicio Inquisitorum, spectatis circumstantiis, & qualitate personæ denunciantis, & Sacerdotis denunciati, & hoc præsertim valet dum Sacerdos ob huiusmodi crimen Curiæ sæculari tradendus est, vt perspicuè constat ex verbis Bullæ Gregorij XV. superius allatis in *vers. rogabis primò n.* 24. Ita *Sanctarellus in tract. de hæresi cap.* 44. *n.* 6. *& Rodericus de Chuna quæst.* 23. *num.* 4. contra *Paramum de Orig. Inquisit. lib.* 3. *q.* 10. *num.* 158.

28 Tertiò dubium est, vtrum Inquisitores cogere debeant Confessarium sollicitantem pœnitentem in confessione ad abiurandum. Respondeo affirmatiuè, quia huiusmodi Confessarius censetur suspectus de hæresi, vt decernitur in Constitutionibus Pij IV. Pauli V. & Gregorij XV. suspectus autem de hæresi cogi debet ad abiurandum. *Sanctarellus loc. cit. n.* 3. *Roderic. de Chuna q.* 23. *nu.* 12. *Menoch. de arbit. cent.* 4. *casu* 372. & alij.

FINIS.

INDEX

INDEX
RERVM OMNIVM, QVÆ
in Tractatibus variis continentur.

A

Alicui

5 Rogabis quartò, vtrum conscius iustæ compensationis, vel alterius legitimæ causæ, in iis casibus, in quibus non tenetur denunciare, possit iurare se nihil scire, intelligendo intra se, vt teneatur manifestare.

Respondeo affirmatiuè, quia iustam habet tergiuersandi causam. Ita *Petrus Nauar. loco citato Molina disp.692. ad finem Nauar. cap. 13. num. 166. Lessius loco citato numero 61. Clauis Regia loco citato. Arragonius 2.2. quæst.69. art. 2. ad finem. Bannes ibidem, Salonius ibidem, controuers. 11. Valentia tom. 3. disp. 5. qu. 13. puncto 2. Vasquez loco citato num. 55.* & alij.

6 Rogabis quintò, vtrum conscij ligentur excommunicatione, non denunciando, quando dubitant de iustitia compensationis, vel de impotentia restituendi.

Respondeo ligari, nisi rationabiliter deponant dubium. Ita *Lazarius quæst. 10. Petrus Nauar. Henriquez numero 4. Rodriquez numero 11. Azorius*, & alij locis citatis. Ratio est, tum quia sicut detinens cum tali dubio, iniustè detinet, ita conscius peccat celando, & non manifestando. Tum quia in dubio iudicandum est in fauorem Superioris præcipientis denunciationem; constat enim de præcepto, & dubitatur de illius excusatione. Et hoc verum est, etiamsi ille, qui rem accepit, asserat se illam in compensationem accepisse, nisi fortè sit vir tantæ fidei, vt illi meritò præstanda sit fides. Ita *Graffius 1. parte lib.4. cap.8. num. 12. Lazarius loco citato. Filiucius numero 15. Nauar. Corduba*, & alij apud Rodriquez loco citato.

7 Quæres primò vtrum Caius teneatur denunciare Titium, qui sibi vendidit possessionem in confidentia, ne creditores illam caperent; sed creditores impetrant excommunicationem contra retinentes bona Titij, & contra non manifestantes.

Respondeo, teneri, si facta correctione, Titius non vult satisfacere creditoribus. Ratio est, tum quia si Caius non tenetur manifestare, maxime quia, cum non possit probare, præsumetur calumniator, sed in hoc casu non est periculum vt præsumatur calumniator, cum non præsumatur velle hoc manifestare in sui præiudicium. Tum quia censeretur particeps delicti Titij, quandiu enim non manifestat, est causa, cur Titius non soluat, sicut ille censetur causa delicti, qui celat bona sibi à fure tradita ad custodiendum. Tenetur igitur Caius denunciare, modò possit denunciare absque iactura suæ famæ. Vide *Auilam 2. parte cap.5. disp.42. dub.3. concl.5. & disp.5. dub.1. conclus.2.*

Hinc patet primò eos, qui occultant bona ob æs alienum, vel ob delictum commissum, ne à Fisco, vel à creditoribus capiantur, teneri vi Monitorij ad illa manifestanda, nam huiusmodi bona non possunt retineri, vel occultari in fraudem creditorum, aut Fisci, cui manent applicata secuta sententia condemnatoria. Ita *Graffius 1. parte lib. 4. cap. 18. num. 15. Salonius 2.2. quæst.62. artic. 3. & 16. Arragonius ibidem, Lazarius sect. 3. quæst.10. Azorius 1. parte lib. 5. cap. 8.* & alij, quos retuli de confiscatione bonorum in tractatu de restitutione.

Secundò patet quid dicendum sit de iis, qui fictè contractus ineunt in fraudem creditorum, vel Fisci, de quo re dictum est de restitutione, cum Molina, Lazario, & aliis.

8 Quæres secundò, vtrum habens scripturas teneatur illas vi Monitoriorum exhibere, quando Superior concedit Monitoriales litteras contra non exhibentes, vel non reuelantes scripturas.

Respondeo regulariter teneri sub censura illas exhibere, vel reuelare, quoties exhibendo, vel reuelando non patitur graue damnum iuxta regulas suprapositas. Ratio est, quia Superior iustè præcipit, & subditus tenetur Superiori iustè præcipienti obedire. Vide *Genuensem in Praxi Neapolit. cap.2. num.1. ad finem. Riccium verbo Praxis monit. decis. 273. Lazarium sect. 3. quæstione 1. Clauem Regiam lib. 12. cap. 20. Suarez tom. 5. disp. 20. section. 3. regul. 1. numero 2. & 3. Henriquez lib. 13. cap. 18. numero 2. Alterium lib. 3. disput. 1. cap. 8. col. 2. & seq. Filiucium numero 31. 32. 33. 34. 35. 36. & 37. Auilam, & Azorium locis citatis*, vbi prolixius de hac re disputant.

Obserua tamen, habentem transumptum non teneri illud prodere ex vi Monitorij, quo præcipimur scripturas prodere, nam Monitorium intelligitur de illa scriptura, quæ fidem faciat; simplex autem transumptum, non authenticum, non facit fidem. Ita *Suarez disp. 20. sect. 3. numero 13. & Filiucius quæsito 9. num. 40.* quorum sententiam regulariter loquendo veram censeo.

9 Quæres tertiò, vtrum ligentur excommunicatione lata contra iniustos detentores, qui de communi consensu, vel absque communi consensu damnum leue singuli intulerunt, quod simul sumptum constituit materiam notabilem.

Respondeo ligari excommunicatione lata contra iniustos rei alienæ detentores, quamuis enim fortè non peccauerint mortaliter accipiendo, nihilominus mortaliter peccant non restituendo, consequenter ligari possunt censura, sicut etiam ligari possunt, qui eos non denunciant. Ita *Suarez tom. 5. disp. 20. sect. 2. num. 3. Lazarius sect. 3. quæst. 2. Filiucius tract. 14. cap. 1. quæs. 6. num. 14. Genuensis in Praxi Neapolit. cap. 1. num. 3.* vbi refert Petrum Nauar. Henriquez, Sotum & alios, & constat ex dictis de causa materiali censuræ in genere. Vide tradita de restitutione, vbi hanc rem fusius explicaui, & præfatis DD. adde *Couar. 1. variarum cap. 3. num. 12. Cordubam in sum. quæst. 70. casu 9. 10. Alterium lib. 3. cap. 7. col. 7.*

§. VII.

Quandonam incipiat obligatio denunciandi, & vtrum qui excusatur à culpa, non denunciando, excusetur etiam à censura.

1 *Obligatio ex vi Monitorij incipit à die, & hora, qua publicatur Monitorium.*

2 *Dies publicationis Monitorij, an enumeretur, intra dies termini ad denunciandum.*

3 *Excusatus à culpa mortali non reuelando, excusatur etiam ab incurrenda excommunicatione lata in Monitoriis.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Obligatio in Monitoriis constituta ad reuelandum incipit à die, & hora, qua publicatur Monitorium; tunc enim vim habet obligandi.

Ex quo sequitur, eum, qui non reuelauit intra terminum assignatum sub excommunicatione latæ sententiæ, statim transacto termino ligari vinculo excommunicationis. *cap. à nobis de sentent. excommunicat.* Ratio est, quia Edictum, seu Monitorium statim obligat intra terminum præfixum à die publicationis.

Hoc tamen intelligitur primò, nisi quis ob iustam, & rationabilem causam excusetur, vt si nondum potuit præmittere correctionem, quam sperat profuturam, aut si vltimus dies termini incidit in diem festum; tunc enim probabile est terminum censeri dilatum in sequentem diem non feriatum. Ita *Abbas in praxi, cap. 14. numero 7. Lazarius loco citato numero 4. Clauis Regia lib. 12. cap. 14. numero 34. vers. 3.* & alij.

Secundò intelligitur, modò adsit notitia Monitorij, seu Edicti, tempus enim in Monitoriis constitutum incipit solum currere à die scientiæ *cap. quanto 2. quæst. 5.* Et ratio est, quia ignorantia excusat ab incurrendis censuris. Imò si ignorantia Monitorij, seu edicti à principio publicationis intercessit, obligatio Monitorij videtur solum inchoari à die scientiæ, computato æquali termino. Ratio est, quia qui ignorauit Edictum, seu Monitorium, non videtur esse peioris conditionis eo, qui illud nouit; ergo videtur

videtur illi concedendus æqualis terminus. Ita *Suarez to. 5. disp. 20. sect. 3. num. 14. Henriquez loco citato, Graffius de sentent. excommunication. consil. 6. numer. 17. Lazarius loco citato quæst. 6. num. 7. Alterius loco citato.* Idem dicendum est de illo, qui post publicationem Monitorij incipit esse subditus illius, qui tulit Monitorium, modò Monitorium generaliter latum sit. Ita Doctores citati.

2 Sed modò dubium est, vtrum dies publicationis Monitorij, seu Edicti enumerandus sit intra dies constitutos ad reuelandum. Respondent aliqui Doctores enumerandum non esse iuxta illud axioma, dies termini non computatur in termino *cap. statutum de prebendis lib. 5.* quamuis *Suarez loc. citato Filiucus cap. 2. quæsito 10. num. 41.* & alij oppositum sentire videantur.

Ex quo sequitur in Monitorio lato ad denunciandum iniustum rei alienæ detentorem intra quindecim dies, non comprehendi primum diem, nisi fortè dicatur, hinc ad quindecim dies. Hac enim forma loquendi videtur terminus statim inchoati, & tempus numerandum videtur de momento ad momentum, vt ex Iasone, & Bartolo ostendit *Lazarius loco citat. num. 4.* & alij, quos referam de suspensionibus in particulari, vbi de hac re ex professo agam.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 QVoties aliquis excusatur à culpa mortali, non reuelando, excusatur etiam ab incurrenda excommunicatione lata in Monitoriis. Ita *Suarez tom. 5. disputat. 20. circa principium nu. 17. & sect. 3. n. 8. Lazarius sect. 2. quæsito 4. num. 4.* & alij, quos retuli de causa materiali censuræ in genere *disput. 1. q. 1. puncto 4. num. 6.* vbi hoc idem rationibus comprobaui. Ratio præcipua est, quia excommunicatio supponit peccatum mortale. ergo qui excusatur à mortali culpa, excusatur etiam à censura excommunicationis.

§. VIII.

An fraterna correctio præmittenda sit, antequam denunciatio fiat, & qua forma fieri debeat denunciatio.

1 *Quando Prælatus præcipit manifestari delinquentem ad ipsius emendationem, vel satisfactionem partis, vel ad impediendum aliquod peccatum, præmittenda est fraterna correctio, modò speretur emendatio.*

2 *Limita, modò Iudex intendat solam emendationem, vel satisfactionem; secus si etiam intendat punitionem.*

3 *Quid faciendum in dubio, an Iudex intendat emendationem, vel punitionem.*

4 *Quid cum admonitus semel noluit emendari.*

5 *An præmittenda sit correctio antequam denuntietur hæreticus.*

6 *Formula adhibenda in denunciationibus virtute Monitoriorum.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVando Prælatus præcipit manifestari delinquentem ad ipsius emendationem, vel ad satisfactionem partis, vel ad impediendum aliquod peccatum, præmittenda est fraterna correctio ante denũciationem, modò speretur emendatio per correctionem. Ratio est, tum quia præceptum Superioris non est contrarium Euangelio, in quo dicitur, *corripe eum inter te, & ipsum solum.* Ex quo fit, vt si facta correctione delinquens iam sit emendatus, vel satisfecerit parti læsæ, non liceat amplius illum denunciare. Tum quia Superior non præsumitur velle sibi fieri denunciationem; cum iam sufficienter sit ipsius intentioni satisfactum per fraternam correctioné, vt suppono. Tum quia nõ possumus proximum infamare, nisi adsit aliqua necessitas, & rationabilis causa; in hoc autem casu infamaretur proximus absque necessitate & rationabili causa, cum iam sit emendatus. Ita *Petrus Nauar. lib. 2. cap. 4. num. 247. Henriquez loco citato, Reginaldus loco citato numer. 6. Clauis regia lib. 12. cap. 14. numer. 27. Nauar. cap. 25. num. 40. Lazarius sect. 2 quæstion. 7. Genuensis in praxi Neapolitana cap. 2. numer. 2. Syluester ver. denunciatio quæst. 4. Sairus lib. 1. de censuris cap. 9. num. 34. Sotus 5. de iustitia quæst. 5. artic. 1. Vasquez de restitutione cap. 9. §. 3. nu. 4. Auila 2 parte disp. 5 cap. 5. dub. 4 concl. 1. Azorius loco citato c. 20. dub 1. Suarez loco disput. 20. sect. 3. num. 2. Filiucius tract. 14. cap. 2. quæst. 1. Sanctarellus de heresi cap. 9. num. 5.*

2 Hæc tamen propositio intelligitur, & limitatur, modò Iudex intendat solam emendationem, vel satisfactionem; nam si non intendat solam emendationem, sed etiam punitionem in sua inquisitione, incurritur excommunicatio non denunciando delinquentem, etiam iam emendatum, modò delictum sit publicum. Ratio est, quia Superior non tantum habet ius inquirendi ad impedienda peccata, & ad emendationem delinquentis, sed etiam ad punienda peccata commissa; ergo potest cogere subditos ad illa manifestanda etiam post emendationem, vt pœnam sumat de crimine. Ita *Nauar. cap. 17. num. 134.* & alij apud *Auilam 2 parte disp. 4. cap. 5. dub. 2. & 3. concl. 6. disp. 5 dub. 4.*

Dixi, *modò delictum sit publicum*, vt aduerterem, non esse obligationem reuelandi, vel denuntiandi, quando Iudex intendit procedere ad pœnam, sed delictum non est publicum, vt si notum sit tantummodo duobus, vel tribus, aut si non præcessit infamia, vel accusatio cum indiciis. Tunc enim non est obligatio detegendi, vt patet ex dictis in 8. Decalogi præcepto, modò delictum secretum non vergat in damnum publicum, vel in damnum innocentis, aut fidei, & religionis, vt ibidem dictum est de modo procedendi in iudicio. Ita *Petrus Nauar. lib. 2. de restit. cap. 4. par. 2. à nu. 218. Clauis Regia lib. 12. cap. 14. num. 28.* & alij.

Quando verò Iudex non inquirit ad pœnam, seu non procedit ad pœnam, sed intendit præcipuè correctionem delinquentis, vel satisfactionem partis, nec fructus per correctionem speratur, denunciandus est delinquens, etiamsi nõ præcesserit infamia, vel semiplena probatio, vel accusatio cum indiciis; Superior enim in eo casu iustè præcipit denunciari delinquentem, vt consulat ipsius saluti, vel bono proximi, quamuis periculo exponatur fama delinquentis. licitum enim est illam periculo exponere ex iusta causa. Ita *Reginaldus libro 24. numer. 51. & 61. Sanctarellus loco citato,* & alij. Vtrum verò denunciatio facienda sit, quando delictum probari non possit, patet ex dictis *§. 4. num. 4.*

3 Rogabis quid faciendum sit quando dubitatur, an Superior intendat correctionem, aut satisfactionem partis, aut punitionem. Reginaldus loco citato ait præsumi intendere punitionem.

Ego verò cum *Auila disput. 5 cit. dub. 2. Filiucio num. 28. & 36. Suarez sect. 2. numer. 8.* existimo Prælatos Ecclesiasticos in Edictis generalibus magis prætendere emendationem, quàm punitionem delinquentis; nam excommunicatio est pœna spiritualis, & per modum medicinæ fertur ad vitandum peccatum; non nego tamen, quin aliquando intendant punitionem, vt ostendam de confessariis sollicitantibus in confessione.

4 Quæres primò, vtrum quando Prælatus præcipit manifestari delinquentem ad illius emendationem, & aliquis prima vice illum admonuit, & fructum per admonitionem non obtinuit, possit, vel teneatur iterum delinquentem admonere, vel potius teneatur illum statim denunciare.

Respondeo cum Sanchez loco citato, correctionem ite-

rum, atque iterum adhibendam esse, quandiu prudentis arbitrio speratur emendatio per admonitionem. Ratio est, quia Edicta sunt benignè interpretanda, & non est credibile Superiorem velle denunciari delinquentem, quamdiu speratur illius emendatio per fraternam admonitionem.

Dices, fieri potest, vt interim elabatur terminus constitutus ad denunciandum, & consequenter non denunncians subiaceat excommunicationi constitutæ contra non denunciantes.

Respondeo cum *Sanchez loco citato*, *Henriquez libro 13. cap. 18. numero 26. Nauarr. de datis, & promissis notab. 22. 37. ad finem*, *Reginaldo libro 31. numer. 230. vers. adde*, *Lazario in Monit. sect. 2. quæstio. 1. numer. 5.* & aliis, terminum positum in Edictis non censeri incipere, nisi post adhibitam debitā correctionē; consequenter non est periculū incurrendæ excōmunicationis, differendo denunciationem, vt fraterna correctio adhibeatur. Verum hoc limitatur, modò non sit periculum in mora, vt accidit quando denunciandus est fur, qui interim fugeret, nisi statim denunciaretur; tunc enim statim denunciandus est, cum sit periculum in mora, & consequenter non speretur fructus ex correctione.

5 Quæres secundò, vtrum præmittenda sit correctio, antequam denuncietur hæreticus.

Respondeo negatiuè, modò sit hæreticus ex malitia. Ratio est, tum quia denuntiatio præcipitur non solum vt hæreticus emendetur, verum etiam, vt puniatur. Tum quia non speratur fructus ex correctione. Cum enim hæreticus negligat monitionem, & determinationem totius Ecclesiæ, multò magis contemnet priuatam, adhærendo suæ falsæ opinioni cum pertinacia. Ita communis Doctorum sententia. quamquam nonnulli oppositum sentiant. Vide *Nauarr. cap. 18. numer. 56. Toletum lib. 4. cap. 5. Azorium 1. parte lib. 8. cap. 19. quæsito 9. Sanctarell. loco cit. nu. 5. & seq.*

Si verò non sit hæreticus ex malitia, sed habeat errorem ex ignorantia inuincibili, aut etiam vincibili, præmittenda est correctio. hic enim non censetur pertinax, nec formaliter hæreticus; sed adhuc existit in spe resipiscentiæ, vt suppono.

Ex quo patet à fortiori, de rigore iuris non videri denunciandos Concionatores, qui inter concionandum aliqua proferunt ex incuria, vel inconsideratione. Ratio est, quia non est præsumendum, ipsos velle contrauenire iudicio Ecclesiæ, aut ea dixisse cum plena deliberatione, & aduertentia, ita vt velint errori adhærere, nisi aliter coniiciatur de ipsorum mente.

Præterea patet, non esse denunciandos eos, quos constat lapsu linguæ aliquem errorem protulisse. Imò qui eos denunciat, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem, quia iniustè lædit famam proximi, nisi fortè excusetur ob ignorantiam, vel bonam fidem, credens ipsum ex malitia errorem protulisse, vel se teneri ad illum denunciandum.

SECVNDA PROPOSITIO.

6 IN reuelatione facienda virtute Monitoriorum hæc forma seruanda est, vt reuelatio ritè recipiatur per Notarium approbatum, nec solum fiat ore, etiamsi fortè fiat coram Episcopo, aut Vicario, nam reuelatio ita facienda est, vt pars possit illa vti, & vt Ecclesia possit per eam retrahere peccatorem à peccato; pars autem non potest vti reuelatione, si solum fiat ore. Ita *Marcus Antonius Genuensis in praxi Neapolit. capite 1. numero 19 folio 12. Nauarr. consil. 5. de furtis, Lazarius sect. 2. quæstion. 3. numer. 2.*

Præterea reuelatio fieri debet expresso nomine, & cognomine deferentis *capite dilectus de accusationibus.* Ita *Genuensis in praxi Neapolit. capite 18. numero 2.* vbi refert Bannem, Arragon. Salonium, & alios.

§. IX.

An obligatio denunciandi finiatur lapso termino præscripto ad denunciandum

1 *Qui non denunciat intra terminum, tenetur eo lapso denunciare, cum primum commodè potest.*

2 *Qui non denunciauit intra terminum præfixum, an toties incurrat excommunicationem, non denunciando quoties commodè potest denunciare.*

VNICA PROPOSITIO.

1 QVi non denunciat intra tempus præscriptum in Edicto, tenetur elapso eo tempore denunciare quamprimùm commodè potest Ratio est, quia terminus non apponitur ad finiendam obligationem denunciandi, sed ad eam sollicitandam; quando autem aliquis terminus apponitur non ad finiendam obligationem, sed ad eam sollicitandam, non cessat obligatio, cessante termino. Ita *Nauar. cap. 25. numer. 45. Lazarius quæst. 1. citato numer. 7. Suarez disputat. 20. sect. 2. numer. 14. & sect. 3. numer. 14. Rodriquez 1. parte capite 79. numer. 18. Reginaldus lib. 24. numer. 63. Filiucius quæst. 11. num. 42. Alterius libr. 3. disput. 1. cap. 8. ad finem*, & alij, quos in simili retuli de voto.

Hinc sequitur primò, eum qui non reuelauit termino præfixo, ligari excommunicatione, sempérque teneri sub eadem excommunicatione denunciare. Ita *Nauar. cap. 17. n. 134. Graffius 1. parte decisionum lib. 4. cap. 18. nu. 10. Lazarius loc. cit. sect. 2. quæst. 4. nu. 8. Filiucius, Alterius, & Suarez loc. cit.*

Secundò eum, qui propter impotentiam, vel ignorantiam Edicti, vel ob aliam iustam causam non denuntiauit intra terminum, teneri, sublata ignorantia, vel alia iusta causa excusationis, denunciare sub obligatione excommunicationis, modò censura non sit lata solum contra contumaces præteritos, qui intra terminum iam lapsum non denuntiarunt. Ita *Suarez & Rodriquez locis citatis, Lazarius loco citat. quæst. 4. n. 5. Filiucius num. 42.* & alij.

2 Rogabis, vtrum qui non denunciauit intra terminum præfixum, toties incurrat excommunicationem, non denunciando, quoties commodè potest denunciare.

Nauar. Lazar. & alij ferè communiter supponunt non incurrere nouam excommunicationem; sed tantum manere in eadem excommunicatione.

Sed mihi probabilius dicendum videtur, toties incurrere, quoties possunt commodè denunciare. Ratio est, quia toties peccant contra præceptum Superioris latum sub excommunicatione, excommunicatio autem toties incurritur, & multiplicatur, quoties violatur præceptum latum sub excommunicatione, vt patet ex dictis de censuris in communi *disput. 1. quæst. 1. punct. 5. numero 2.*

§. X.

Quis absoluere possit à censuris & pœnis in Edicto impositis contra non reuelantes.

1 *Ab excommunicatione contracta ob inobedientiam Edicto, aut Monitorio potest absoluere solus habens facultatem ab eo, qui tulit Edictum aut Monitorium.*

2 *Episcopus virtute Concilij Tridentini an possit absoluere inobedientes Monitoriis, aut Edictis Sancti Officij.*

VNICA

VNICA PROPOSITIO.

1 NEmo potest absoluere ab excommunicatione contracta ob inobedientiam cōtra edicta, & Monitoria, nisi facultatem absoluendi habeat ab eo, qui tulit edictum, & Monitorium, nam absolutio, regulariter loquendo, reseruari solet. Hæc propositio intelligenda est iuxta dicta de absolutione censurarum in communi *disp. 1. quæst. 3. punct. 1.*

2 Maior difficultas est, vtrum Episcopus virtute Tridentini *sess. 24. c. 6.* possit absoluere à censuris contractis ob inobedientiam Monitoriorum, aut etiam Edictorum Sancti Officij. Ratio dubitandi pro parte negatiua est, quia cum Episcopus non possit absoluere à censuris etiā occultis Summo Pontifici reseruatis post Tridentinum, vt aiunt *Capeauilla de casibus reseruatis cap. 14. quæst. 3. difficul. 2. Zechius de pœnitentia cap. 19. & Lazarius de monit. sect. 4. 14. nu. 19.* & alij, sequitur Episcopum, vel eius Vicarium, quamuis specialiter ad hoc deputatum, non posse absoluere à censuris, licet occultis, latis in Edictis, vel Monitoriis post decretum Tridentini.

Sed mihi probabile videtur posse absoluere à censuris occultis, & non deductis ad forum contentiosum. Ratio est, quia Tridentinum absolutè concedit Episcopis facultatem absoluendi ab omnibus casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis; cum autem Tridentinum absolutè loquatur, nec distinguat de censuris præteritis, vel futuris, neque nos distinguere debemus, nisi extet aliqua reuocatio priuilegij Episcopis in Tridentino concessi. Ita *Rodriquez in Sum. 1. par. cap. 81. num. 4. ad finem, Toletus lib. 1. cap. 42. num. 13.* vbi citat *Nauar. in Manuali cap. 27. numero 260.* hocque aliis rationibus comprobat.

PVNCTVM II.

De obligatione & pœnis contra eos, qui hæreticos non denunciant.

1 *Quilibet tenetur sub mortali iure communi hæreticum denunciare.*
2 *Etiamsi hæresis sit occulta.*
3 *Etiamsi hæreticus denuntiandus sit strictissimo consanguinitatis vinculo nobis coniunctus.*
4 *Etiamsi hæresis alterius nobis manifestata fuerit sub secreto, præciso tamen secreto Confessionis.*
5 *Etiamsi hæreticus iam fuerit emendatus.*
6 *Limitatur, modò quis non retrahatur à denunciatione ob metum grauis damni.*
7 *Aut si non certò sciat, sed solum suspicetur aliquem esse hæreticum.*
8 *Aut si socius criminis.*
9 *Aut in iis locis, in quibus permixti sunt hæretici cum Catholicis, id scientibus Inquisitoribus, & Episcopis.*
10 *Apostatæ à fide denunciandi sunt.*
11 *Malefici, aut Sortilegi denunciandi sunt, quoties initum pactum est cum Dæmone, aut praua est apostasia à fide.*
12 *Probabile est non denunciantem hæreticum, iure communi non affici excommunicatione ipso facto.*
13 *Qui intra duodecim dies à Sacra Congregatione præscriptos non denunciauit hæreticos, vel suspectos de hæresi, an teneatur adhuc illos denunciare.*

IN hoc puncto duo principaliter explicabo. Primo, vtrum iure communi, etiam præcisis Inquisitorum Edictis, teneamur hæreticum denunciare. Secundò quas pœnas incurrat, qui hæreticos non denunciat.

Tractat. de oblig. denunciandi, &c.

PRIMA PROPOSITIO.

1 QVilibet sub mortali tenetur iure communi hæreticum denunciare. Ratio est, tum quia sic colligitur, ex *cap. 2. de hæreticis cap. quapropter 2. quæst. 7.* ex Bulla 18. Innocentij IV. edita 17. Kalendas Iulij anno 1254. incipit, *Nouerit vniuersitas, vers. Item si quis hæreticos*, & in Bulla 2. Nicolai IV. edita 5 nonas Martii anno 1280. ipsa etiam incipit, *Nouerit vniuersitas*, vbi idem sub eadem ferè verborum forma præcipitur. §. 20. *vers. item si quis.* Tum quia quilibet tenetur bono non solum communitatis, verum etiam priuatorum consulere; bono autem communitatis maximè conducit denunciatio hæreticorum; hæresis enim morbus est grauissimus, & pestilentissimus, qui prouincias, & regna inficit, diruit, & euertit. Prodest etiam denunciatio ipsimet hæretico, quia rarò accidit, vt hæreticus non denunciatus ad bonam redeat frugem, frequenter verò contingit, vt denunciatus resipiscat & conuertatur. Ita *Penna in direct. parte 2. comment 18. Toletus lib. 4. cap. 5. numer. 1. Auila 2. parte cap. 5. disp. 4. dub. 4. Suarez in tractatu de fide disput. 20 sect. 4. num. 7. Farinacius de hæresi quæst. 197. §. 1. Sanctarellus in tractatu de hæresi cap. 9. numero 2.* & alij quamplures apud præcitatos Doctores.

2 Ampliatur primo cum communiori sententia, etiamsi delictum sit occultum. Ratio est, tum quia quilibet tenetur magis consulere bono communi, quam famæ priuati hominis. *L. actione, §. Labeo, ff. pro socio, & cap. ratio nulla de præbend.* Tum quia multi metu denunciationis non audent internas hæreses aliis manifestare, aliosque à vera Christi fide auertere. Ita DD. citati contra *Ioannem Andream in cap. nouit. de iudicus. Decianum in tractatibus crimin. lib. 5. cap. 20. num. 4.* & alios.

Idem dicendum censeo, etiamsi delictum adeò sit occultum, vt probari non possit, vt patet tum ex rationibus allatis, tum quia quilibet deferre tenetur crimina, quæ grauem proximo iniuriam, & damnum inferunt; ex crimine autem hæresis grauissima Deo iniuria irrogatur, & proximo graue damnum infertur, cum hæresis serpat vt cancer, & homines inficiat, & interimat. Tum quia licet hæreticus occultus puniri nequeat, nihilominus illius denunciatio viam aperit ad inquirendum de illius moribus, & ad præcauendas, impediendas, & profligandas hæreses. Tum quia hæreticus hoc pacto auertetur ab hæresi detegenda, & disseminanda, timens fore, vt denuncietur, etiamsi delictum ipsius probari nequeat. Ita DD. citati, & alij, quos retuli puncto præcedenti numero 13. contra Ioannem Andream, Decianum, & alios.

Hinc sequitur Edicto Superiorum præcipi posse, vt hæretici denuncientur, etiamsi delictum sit occultum, & probari nequeat.

3 Amplia secundò, etiamsi hæreticus denunciandus strictissimo consanguinitatis vinculo nobis coniunctus sit; consequenter non solum frater alium fratrem, aut etiam pater filium, verum etiam filius patrem hæreticum denunciare tenetur. Ratio est, tum quia hæresis adeo perniciosa est bono communi, vt damnum, quod ex ea Reipublicæ imminet, præferendum sit damno parentum, vel consanguineorum. Tum quia licitum est filio impune occidere patrem hostem Reipublicæ, & oppugnantem patriam. *L. minimè, ff. de Relig. & sumpt funer.* ergo multo magis licitè poterit, & tenebitur denunciare patrem hostem, & aduersarium Dei, Reipublicæ Catholicæ, boni communis, & salutis animarum. Ita Farinacius, Azor. & alij ferè communiter, quos retuli *puncto præcedenti num. 7.* contra *Abulensem in cap. 13. Deuterono. quæst. 13. & in cap. 15 lib. 3. Reg. quæst. 16. Simancham in tractatu de Patre hæretico num. 14.* & alij existimantes filium non teneri ad denunciandum patrem hæreticum.

Obiicies, nullus tenetur cum graui suo incommodo quemquam denunciare; filius autem denunciando patrem graue incommodum subit non solum in fama, cum filij hæreticorum infames efficiantur; verum etiam in facultatibus cum bona hæretici Fisco applicentur, vt alibi probaui. Respondeò primò antecedens non esse vniuersaliter verum; aliquando enim obligamur ad denunciandum cum nostro graui incommodo, vt patet ex dictis puncto præcedenti numero 7. necessitas enim boni cōmunis adeo grauis esse potest, vt iure merito cogat nos ad præferēdum commune bonum nostro bono priuato. Respondeo secundò filium, denun. ando patrem in crimine hæresis, aut læsæ maiestatis, non effici infamem, nec iacturam facultatum pati, sed potius honore, & laude dignum esse, *L. quisquis. §. vltim. C. ad leg. Iuliam.* Idemque non solum ex Lege Federici Imperatoris, quæ incipit, *Commissi nobis*, verum etiam ex aliis Summorum Pontificum Constitutionibus probat *Penna in direct. Inquisit. 2. parte, cap. 14. comment. 15. vers. hoc addiderim, & 3. parte comment. 16. vers. in filiis, Simancas de Catholic. institut. titul. 29. numero 47. Sanchez in opere morali libro 2. capite 27. ad finem numer. 30. & Sanctarellus de hæresi cap. 9. num. 15.*

4 Amplia tertiò, etiamsi hæresis alterius nobis manifestata fuerit sub secreto (præciso tamen secreto confessionis.) Ratio est, quia secretum non obligat ad tegendum, & occultandum id, quod vergit in damnum publicum, aut tertiæ personæ, pendens in futurum, vt docui puncto præcedenti *num.* 14. Et hoc verum est, etiamsi promissum fuerit secretum sub iuramento; nam iuramentum non est vinculum iniquitatis, nec obligat ad rem illicitam *cap. Quintauallus, & cap. tua nos de iureiurando.* Ita *Farinacius in tractat. de hæresi quæst. 197. §. 2. num. 50. Penna in direct. p. 2. comment 18. Suarez in tract. de fide disp. 20 sect. 4. num. 17. Sanctarellus in tractatu de hæresi cap. 9. numer.* 10. & alij, quos retuli *punct. præcedenti nu. 14. & 15.*

Dixi, *præciso secreto confessionis*; nam quæ in confessione accepta sunt, loco Dei sciuntur, nec sub humanam cadunt potestatem, & iudicium. Quod autem vocetur secretum, seu sigillum confessionis, prolixè satis, & abundè explicaui in tractatu de Sacramentis.

5 Ampliatur quartò, iuxta communiorem sententiam, etiamsi hæreticus iam fuerit emendatus. Ratio est, tum quia huiusmodi denunciatio prodest saltem ad cognoscendum an hæreticus, qui creditur emendatus, ab alio infectus fuerit; consequenter ipsius denunciatio vtilis est ad agendum contra tertium, qui labefactauit, & infecit. Tum quia fieri potest, vt hæreticus fingat, & simulet se correctum, & emendatum metu denunciationis. Tum quia denunciatio hæretici non solum instituitur ad emendationem delinquentis; verum etiam ad pœnam, vt homines metu pœnæ à tam graui scelere auertantur, & retrahantur. Ita *Farinacius loco cit. num. 52. Suarez loco citato numer. 13. Sanctarellus loco citato numer.* 11. & alij, quos retuli *puncto præcedenti numer.* 27. contra *Sotum 3. de iustitia quæst. 5. artic. 1. Rodericum de Chuna in tractatu de Confessario sollicit. quæst.* 18. *num.* 14. & alios.

An autem correctio fraterna præmittenda sit, antequàm hæreticus denuncietur, constat ex dictis *puncto præcedenti num. 30. quæsito 2.*

6 Limitatur primò præfata propositio à nonnullis Doctoribus, modò quis non retrahatur à denuntiatione ob metum grauis damni. Ita *Farinacius de hæresi quæst. 197. §. 2. nu. 53. Penna 2 p. direct. quæst. 53. comment. 78. Sanctarellus in tractatu de hæresi cap. 9. nu. 16. circa medium vers. tertio non tenetur.* Verum hæc limitatio non probatur omnibus, vt patet ex dictis *puncto præcedenti num.* 7.

7 Limitatur secundò, quoties quis non certo nouit, sed tantummodo suspicatur aliquem hæreticum esse, aut dum hoc audiuit à persona non fide digna, vel si audiuit à persona fide digna, non amplius recordatur à quo audiuerit; in his enim casibus denunciare non tenetur, vt pluribus probaui *puncto præcedenti regul. 4. num. 9.*

8 Limitatur tertiò, nisi hæreticus sit socius criminis, vt si particeps, vel causa fuit, cur alter fieret hæreticus Ratio est, quia nullus tenetur se ipsum prodere, nisi iuridicè interrogetur, *cap. si quis aliquando de pœnitentia dist.* 1. hac autem ratione saltem indirectè proderet se ipsum, quia denunciatus, si interrogaretur, manifestaret denunciatorem socium criminis. Ita DD. quos retuli *puncto præcedenti num.* 5.

Obiicies in Concilio Biterrensi cap. 1. præcipitur, vt omnis, qui sciuerit se, vel alios in crimine labis hæreticæ deliquisse, compareat veritatem dicturus. Ergo potest quis obligari ad manifestandum, & denunciandum socium criminis, & se ipsum.

Respondeo in præfato Concilio sermonem esse de denunciatione, & manifestatione facienda eo tempore, quod tempus gratiæ ab Inquisitoribus nuncupatur, quo tempore Inquisitores mites, & benignos se præbent iis, qui voluntariè crimen suum fatentur, & emendari volunt. Ita *Penna in direct. 3. parte comment.* 12. *Suarez in tractatu de fide disput. 20 sect. 4. numer.* 18. *Sanctarellus numero* 18.

9 Limitatur quartò in iis locis, in quibus passim permixti sunt hæretici cum Catholicis, id scientibus Inquisitoribus, & Episcopis. Ratio est, quia nullus obligatur ad opus inutile. Ita *Nauar. consil. 3. de hæreticis, & Sanctarellus loco citato*, asserentes vltramontanum, qui solum conuersatus est cum hæreticis vltra montes, non teneri eos denunciare. Secus si conuersatus sit in Italia, vel in Hispania.

Ex dictis in hac propositione constat primò, iure communi nos teneri sub mortali denūciare hæreticum etiam occultum, aut nobis coniunctum, aut manifestatum nobis sub secreto. Secus si non certò sciamus illum esse hæreticum, aut si socij fuerimus eiusdem criminis, aut id cōtingat in iis locis, in quibus hæretici simul, & impunè degunt cum Catholicis.

10 Secundò à fortiori colligitur, denunciandos esse Apostatas à fide. Apostasia enim non differt specie ab hæresi, licèt sit grauior hæresi, cum Apostata recedat à tota fide Catholica *cap. non potest. 2. quæst. 7. cap. Beatus. 2. quæst. 4. cap. contra Christianos de hæret. in 6.* Vide *Valentiam tom. 3. disput. 1. quæst. 12. puncto* 1.

11 Tertiò etiam à fortiori colligitur denunciandos esse illos, qui maleficia, seu sortilegia exercent, inito pacto cum Dæmone, & præuia Apostasia à fide, vt patet, tum ex iam traditis, tum ex Constitutione Gregorij XV. contra maleficia, seu sortilegia committentes, edita die 20. Martij 1623. vbi sic habetur; *Motu itaque proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostr , deque Apostolica potestatis plenitudine tenore præsentium decernimus, præcipimus, & mandamus, vt constituto, quod aliquis pactum cū diabolo fecerit, & à fide aposta ando maleficus, seu sortilegiis vnam, seu plures personas ita læserit, vt ex maleficio seu sortilegio mors secuta sit, etiam pro primo lapsu, curiæ seculari tradatur debitis pœnis puniendus. Qui verò similiter apostatando pactum cum diabolo, vt præfertur, fecerit, & maleficiū, seu sortilegium commiserit, ex quo licet mors secuta non sit, infirmitas tamen, diuortia, impotentia generandi, siue animabus, frugibus, vel aliis fructibus damnum notabile prouenerit, muro claudi, siue perpetuis carceribus in Sancto Inquisitionis Officio, vbi illud existit, fabricandis, mancipari debeat. Qui verò similium delinquentium notitiam habuerint, eos Episcopo seu inquisitori denunciare debeant.*

SECVNDA PROPOSITIO.

1 Licet multi Doctores arbitrentur eum, qui non denunciat hæreticum, iure communi affici excommunicatione, nihilominus probabilius mihi videtur

detur non affici excommunicatione ipso facto. Ratio est, quia nullus textus afferri potest, in quo ista excommunicatio ipso facto expressa reperiatur. Ita *Suarez in tractat. de fide disput. 20. sect. 4. numero 18. Sanctarellus caput. 9. numero 19.* contra *Pennam in direct. 2. comment. 2.* & alios.

Dixi, *iure communi*, quia perspicuum est iure particulari, & edictis Inquisitorum, & Episcoporum pluribus in locis sub excommunicationis latæ sententiæ pœna præcipi, vt hæretici intra certum temporis spatium denuncientur.

Obiicies primò, Gregorius IX. in Extrauag. quæ incipit, *Excommunicamus*, excommunicat eos, qui non denunciant hæreticos; sed ista Extrauagans censetur ius commune. ergo iure communi extat obligatio sub excommunicatione denunciandi hæreticos.

Respondeo eum Suarez, & Sanctarello locis citatis, in ea Extrauaganti non contineri excommunicationem latæ, sed ferendæ sententiæ, vt patet ex illis verbis, *excommunicationis sententia procedatur*. Ista Extrauagans videri potest apud Pennam; in Bullario enim, & in textibus canonicis non refertur.

Obiicies secundò, Sacra Cardinalium Congregatio die 3. Ianuarij anno 1623. præcepit hæreticos, seu suspectos quomodolibet de hæresi, propalari Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis, vel eorum Vicariis Generalibus intra duodecim dies sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, & Summo Pontifici, & Sacræ Congregationi reseruata; hoc autem Congregationis decretum omnes obligat, & ius commune facit; Nec solum obligare videtur intra illos duodecim dies, verum etiam futuris temporibus; nam Sacra Congregatio vtitur verbis futuri temporis, ibi, *omnes, & singulos hæreticos, seu de hæresi quomodolibet suspectos, de quibus notitiam habuerint, debeant nobis, vel Reuerend. Commissario nostro quoad habitantes in Vrbe. Quo verò ad alios extra Vrbem, & vbiuis locorum degentes. Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis, vel eorum Vicariis generalibus, sub excommunicationis maioris latæ sententiæ pœna, quam in contrarium facientes ipso facto incurrant iudicialiter propalare. cuius excommunicationis maioris absolutionem S. D. N. Papæ, & nobis reseruamus.*

Respondendum mihi videtur, Sacram Congregationem noluisse eo decreto perpetuo sub excommunicatione obligare. Tum quia Sacra Congregatio non videtur voluisse legem perpetuo duraturam ferre, cum eius dispositio inscribatur sub nomine præcepti; inscribitur enim, præceptum de hæreticis, seu de hæresi suspectis Sancto Officio propalandis. Tum quia si obligare voluisset simpliciter conscios in futurum huiusmodi delinquentium, non restrinxisset obligationem ad duodecim dies proximos, sed extendisset ad duodecim dies à die scientiæ: Sacra autem Congregatio his verbis vtitur, *præcipimus, & mandamus quatenus infra duodecim dies proximè computandos.*

Neque obstat, Sacram Congregationem vti verbis futuri temporis; quamuis enim diceremus illa verba, esse futuri temporis, nihilominus intelligi debent de iis, qui intra præfatos duodecim dies cognitionem habuerint hæreticorum vel suspectorum de hæresi. A iuris tamen fide dignis accepi oppositum in Vrbe sustineri.

13 Rogabis vtrum is, qui intra præfatos duodecim dies conscius erat alicuius hæretici, vel suspecti de hæresi, sed intra præfatos dies non denunciauit, teneatur adhuc denunciare.

Respondetur affirmatiuè, etiamsi fortè huius Edicti cognitionem tunc temporis non haberet; nam terminus duodecim dierum non apponitur ad finiendam, sed ad sollicitandam obligationem denunciandi eos, quos quis nouerat intra præfatum tempus hæreticos esse, vel suspectos de hæresi.

PVNCTVM III.

De obligatione denunciandi Confessarium sollicitantem pœnitentes ad turpia, & inhonesta.

1 CVm graue, & immane sacrilegium committatur sollicitando pœnitentes ad turpia, & inhonestos actus: iure merito Pius Quartus in Bulla IV. quæ incipit, *Cum nuper*; & Paulus V. in Bulla, *Dilecte fili*, edita die 16. Septembris 1608. præceperunt vt contra huiusmodi delinquentes, tamquam de hæresi suspectos inquiratur. Et quia præfati Pontifices generaliter non loquuntur, Gregorius XV. ipsorum Constitutiones

confirmauit, ampliauit, & extendit ad omnes vbique locorum existentes, in Bulla, cuius initium est; *Vniuersi Dominici gregis*, edita die 30. Augusti 1622.

Vt autem in istius Disputationis explicatione gradatim progrediar, quatuor explicanda propono. Primò quid sit sollicitare. Secùdò vtrum extet obligatio denunciandi Confessarium sollicitantem pœnitentes. Tertiò quinam teneantur Confessarium sollicitantem denunciare. Quartò quibus pœnis subiiciatur Confessarius sollicitans aliquem in confessione, vel occasione confessionis.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Verbum, *sollicitare*, licet aliquando accipiatur pro verbo pluries instare, & requirere, aliquando pro molestare, offendere, seu fastidire, aliquando pro experiri, vt pluribus docet *Rodericus à Chuna in tractatu de sollicitantibus, quæst.1. à num.1. vsque ad 17.* hoc tamen in loco significat prouocare, seu allicere, seu precibus rogare, seu alia ratione inuitare ad turpia, & inhonesta, id est, ad res carnales, & venereas, vt bene idem *Rodericus n.14. Bartholomæus Gypsius in tract. de casibus reseruatis cap.14. n.5. Sanctarellus in tract. de heresi q.44. nu.7.*

3 Hinc sequitur confessarium, qui pœnitenté in confessionali osculatur, aut cum venerea delectatioñe manus, vel aliam parté pœnitentis attrectat, aut ictu oculorũ, aut alio signo ad libidinem prouocat, subiici pœnis prædictarum Constitutionum, quia dicitur sollicitare ad inhonesta. Idem probabilius dici potest, si osculetur, vel turpiter attrectet fœminam, quæ inter confitendum graui somno consopita fuit, aut aliquo paroxysmo, seu graui morbo correpta fuit, ob quem inhonestos Confessarij actus sentire non valuit, hoc enim pacto Confessarius tentat prouocare fœminam ad inhonesta, vt dicitur in Bulla Gregorij XV. Ita *Graffius consil.7. de pœnitent. & remission.* contra *Seraphinum de Freitas apud Rodericum de Chuna quæst.9. numero* 10. Secus dicendum est de Confessario, qui interius delectatur, aut voluntariè polluitur, fœmina non aduertente, etiamsi hoc illi extra confessionale aperiat. Ratio est, quia non tentat prouocare fœminam ad inhonesta in confessionali, licet ipse turpiter, & inhonestè agat & graue sacrilegium committat.

SECVNDA PROPOSITIO.

Certum est obligationem extare denunciandi confessarium, ad inhonestos actus sollicitantem; sic enim expressè habetur in quibusdam Litteris Clementis VIII. quas alibi adduxi, & in Bulla Gregorij XV. citata, ibi, *mandantes, &c.*

4 Amplia primò, siue pœnitens consenserit prouocationi, & sollicitationi Confessarij, siue non, siue actus completus fuerit, siue non; sufficit enim, vt Confessarius tentauerit sollicitare, vel prouocare pœnitentem, aut cum eo illicitos, & inhonestos sermones, seu tractatus habuerit, vt in Bulla Gregorij XV. cuius tenorem ex parte inferius referam dubio primo. Addo extare obligationem denunciandi Confessarium sollicitantem, etiamsi Confessarium statim pœniteat sollicitasse pœnitentem, adhuc enim præsumitur cum sufficienti deliberatione sollicitasse, & quod factum est, infectum esse non potest, *L. in bello, §. facta. ff. de capt. postliminn. reuers.* ita *Sanctarellus cap.44. num.18.*

5 Amplia secundò, siue Confessarius tentauerit allicere, & procurare verbis expressis, siue tacitis, vt si Confessarius pœnitentem fœminam laudauit à venustate, pulchritudine, morum elegantia, & his similibus, quibus fœminæ facili negotio subuerti, & ad libidinem prouocari solēt. Ratio est, quia Gregorius XV. generaliter loquitur de Confessariis tentantibus sollicitare. Hæc tamen ampliatio intelligenda est, modò non constet, aut rationabiliter non præsumatur Confessarium qui fœminam laudauit à venustate, & pulchritudine, protulisse hæc verba alio fine, quàm intentione alliciendi ad inhonestos actus; tunc enim non dicitur sollicitare, seu prouocare ad inhonestos actus, vt si fœminæ pœnitenti dicat, suæ pulchritudini, & venustati iniuriam facere prostituendo se ipsam, aut turpem sui copiam aliis faciendo.

In dubio autem, an Confessarius ea verba protulerit animo alliciendi, & prouocandi, vel ad alium finem, probabiliter præsumendum videtur protulisse animo prouocandi, tum quia fortissima præsumptio desumitur ex communiter accidentibus, vt cum Menochio, Socino & aliis alibi docui; communiter autem accidit, vt fœminæ his verbis alliciantur, prouocentur, & subuertantur. Tum quia sola confabulatio cum fœmina in deteriorem parté accipi solet, *cap. perniciosum 18 quæst. 2. & cap. Clericus distinct. 18.* Ergo multo magis in deteriorem partem accipi debent illa verba, quibus fœminæ ad libidinem allici, & prouocari solent. Ita *Rodericus à Chuna quæst. 7. num. 15. & sequent. Sanctarellus cap.44. nu.9. & seq.* quamquam oppositum probabilius à nonnullis Doctoribus existimatur.

Neque obstat dicere, in dubiis benigniorem, & mitiorem interpretationem faciendam esse, regula in obscuris de regul. iuris in *6. & cap. Estote misericordes, eodem titulo in antiquis.* Ideo *Glossa in cap. absit 11. quæst. 3.* quam sequitur *Cæsar Lucianus apud Farinacium consil 25. num. 46. libro 1.* affirmat Clericum amplexantem fœminam præsumi eam amplexari animo benedicendi. Respondetur in dubio benigniorem, & mitiorem partem accipiendam esse, nisi oppositum iudicio prudentis viri præsumatur, vt in casu proposito contingere solet. Ad id quod ex Glossa, & Luciano adducitur, respondetur explodi, & tamquam ridiculum reiici à *Panormitan. in cap. 1. de Clericis non resident. numer.7. à Menochio de præsumption. libro 5. præsumpt. 2. numer. 59.* & de aliis communiter.

6 Amplia tertiò; siue Confessarius tentauerit prouocare seu allicere pœnitentem ad peccandum secum, siue cum tertia persona; siue tentauerit in actu confessionis, siue ante, siue post immediatè, seu occasione, vel prætextu confessionis, siue confessio, vel absolutio secuta fuerit, siue non; imò etiam extra occasionem confessionis, si prouocatio fiat in confessionali, seu in loco, vbi confessiones audiuntur, seu electo ad confessiones audiendas, & Confessarius simulabat se ibi velle Confessionem audire. Singulæ istius ampliationis particulæ exprimuntur in Constitutione Gregorij XV. ibi, *qui personas quacumque illæ sint, ad inhonesta, siue inter se, siue cum aliis quomodolibet perpetranda in actu sacramentalis Confessionis, siue ante, vel post immediatè, seu occasione, vel prætextu confessionis huiusmodi, etiam ipsa confessione non secuta, siue extra occasionem confessionis in confessionario, aut in loco quocumque, vbi confessiones Sacramentales audiantur seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem Confessiones audire, sollicitare, vel prouocare tentauerint.*

7 Ampliari posset quartò, etiamsi Confessarius pœnitentem ad venerea sollicitauerit, antequam istæ Bullæ promulgarentur. Ratio est, tum quia præfati Pontifices mandant Inquisitoribus, vt in præmissis diligenter inquirant. Ergo potestatem conferunt inquirendi de crimine sollicitationis, siue patratum fuerit post Gregorij Constitutionem, siue ante illius editionem. Quamquam Confessarius in hoc casu non est puniendus iuxta Gregorij Constitutionem, cum hæc nondum edita esset dum ipse deliquit. Tum quia licèt Constitutiones ad præterita non extendantur, *cap.1. de postulation. prælat. in 6. cap. cognoscentes, & cap. fin. de constitut. & l. leges, C. de legibus,* & multo minus extendantur ad præterita, quæ iam definita,

&

& decisa fuerunt per sententiam, aut solutionem, vel transactionem *cap. de his de accusationibus, & ibidem Berous num. 20. Couar. 2. variar. cap. 1. Clarus*, & alij apud *Sanctarellum cap. 44. num. 11.* & apud *Rodericum à Chuna quæst. 3.* nihilominus constitutiones extenduntur etiam ad præteritos actus, dum constat legislatorem voluisse suas Constitutiones extendere ad præteritos actus *cap. fin. de constitut. & L. leges. C. de legibus*; in nostro autem casu constat Gregorium XV. voluisse suam constitutionem ad præteritos actus extendere; mandat enim Confessariis, vt admoneant pœnitentes de obligatione denunciandi Confessarium sollicitantem pœnitentes; & hæc obligatio ipsos statim post promulgationem afficit. Ergo etiam implicitè obligat pœnitentem ad denunciandum Confessarium à quo solicitatus fuit, alioquin Confessarius non teneretur statim post edicti promulgationem admonere pœnitentem de huiusmodi obligatione. Ita *Rodericus à Chuna quæst. 3. num. 10. & 35.* citans Suarez, & alios in specie asserentes, Inquisitoribus competere facultatem inquirendi, & cognoscendi de huiusmodi crimine patrato ante promulgationem istarum Constitutionum. Idem constat ex quadam Epistola Clementis VIII. cuius memini de Sacramentis, in qua sermo est de huiusmodi obligatione. Scio tamen oppositum à nonnullis Doctoribus sustineri.

Limitatur tamen primò præfata propositio, modò Confessarius sollicitauerit ad venerea; pœnitens enim non tenetur vi prædictarum Constitutionum denunciare Confessarium, qui ad alia peccata non venerea prouocauit, vel prouocare tentauit, vt ostendam in solutione secundi dubij proximè sequentis.

Limitatur secundò, modò Confessarius sollicitauerit occasione, seu prætextu, ac fictione confessionis; Secus si occasione aliorum Sacramentorum, vt *dub. 3.* explicabo.

8 Limitatur tertiò, modò sollicitatio, seu prouocatio facta fuerit à Sacerdote: nam Pontifex expresè loquitur de Sacerdotibus sollicitantibus, vt præsertim constat ex Constitutione Gregorij XV. ibi, *aliquis Sacerdos ad sacras audiendas Confessiones deputatus.*

Hinc sequitur primò laicum, ad quem fœmina se transtulit animo confitendi sua peccata, non subiici pœnis istarum Constitutionum sollicitando præfatam fœminam, quæ ipsum Sacerdotem esse arbitrabatur; nam pœnæ contra Sacerdotes editæ, non afficiunt laicos. Ita *Sanctarellus cap 46. num. 9.* An autem hic alio titulo puniri debeat, alibi ostendendum est. Vide *Rodericum de Chuna quæst. 13. & 14.*

Secundò sequitur, non solum Sacerdotes sæculares, verum etiam regulares, imò etiam Episcopos, huius criminis reos, denunciandos esse, quia verba Constitutionis Gregorij XV. generalissima sunt de quibuslibet Sacerdotibus, ibi, *omnes, & singuli Sacerdotes, tam sæculares, quàm quorumuis etiam quomodolibet exemptorum, ac Sedi Apostolicæ immediatè subiectorum, ordinum, institutorum, societatum, & congregationum regulares, cuiuscumque dignitatis, & præeminentiæ, aut quouis priuilegio muniti existant.* Ita sentire videtur *Rodericus à Chuna quæst. 12. num. 9.* vbi ait, licitum esse Inquisitoribus dicta testium excipere Sedi Apostolicæ denuncianda; ipse tamen *Rodericus quæst. 12.* pluribus conatur ostendere, Inquisitores non non posse contra Episcopos sollicitantes in confessione, seu suspectos de hæresi agere; sed de hac re alibi.

9 Limitatur quartò à *Roderico de Chuna quæst. 3. num. 45. & seq.* modò confessarius non sit emendatus, nam obligatio edictorum præcipientium aliquem denunciari, cessare videtur, posita emendatione delinquentis, sicut cessante causa, cessat effectus; causa autem obligationis denunciandi hæc videtur esse, vt Confessarius emendetur, & non amplius Sacramento Confessionis abutatur. Idem sustinet *Seraphinus de Freitas apud Rodericum de Chuna loco cit. num. 32. & seq.* vbi etiam cum *Mascardo conclus. 600. num. 14. Farinacio in praxi quæst. 13. num. 16.* & aliis, docet criminosum spatio trium annorum præsumi emendatum.

Hæc limitatio mihi non valde placet, tum quia Summi Pontifices absolutè præceperunt denunciari Confessarios tentantes sollicitare pœnitentem ad turpes, & venereos actus. Ob id in prima ampliatione dixi, denunciandum esse Confessarium, etiamsi eum post sollicitationem statim pœniteat. Tum quia denunciatio, & inquisitio contra huiusmodi delinquentes iudicialiter fieri debet, nec solum instituitur ad emendationem delinquentis, verum etiam in pœnam, vt tam ipse, quàm cæteri metu pœnæ ab huiusmodi crimine in futurum retrahantur.

Ex quo patet primò responsio ad rationem in contrarium; secundò pœnitentem non teneri, per se loquendo, antequam denunciet, correctionem præmittere, sed posse statim Confessarium denunciare, vt pluribus docet idem *Rodericus à Chuna quæst. 18. num. 10 & seq. cum Henriquez lib. 6. cap. 24. num. 10.* & aliis. Ratio est, quia ista denunciatio videtur tam in pœnam instituta, quàm ad emendationem delinquentis. Scio tamen oppositam sententiam à nonnullis Doctoribus sustineri.

Limitatur quintò, à Roderico à Chuna *quæst. 19.* modò id fieri posse sine graui damno, & incommodo vitæ, honoris & famæ. Verum quid ego in hac limitatione sentiam, explicabo *dub. 1.* in secunda obiectione.

10 Sed modò dubium est primò, vtrum præceptum denunciandi Confessarium sollicitantem obliget sub mortali.

Respondeo affirmatiuè cum *Roderico à Chuna quæstio. 20. num. 1. quæst. 21. num 6. & seq. Henriquez lib. 6. cap. 22. num. 6. ad finem, Emanuele Rodriquez in Summa, cap. 207. num. 1. & tom. 2. quæst. regul. quæst. 27. artic. 1. initio, Sanctarello, in tractatu de hæresi, & Apostasia, cap. 46. num. 10.* & aliis. Ratio est, tum quia Confessarij tenentur sub mortali admonere pœnitentes de hac obligatione; præceptũ enim in materia graui, obligat sub mortali, vt patet ex dictis de legibus. Ergo etiam pœnitens tenetur sub mortali denunciare Confessarium sollicitantem, alioquin neque Confessarij obligarentur sub mortali admonere; idcirco enim Confessarij tenentur pœnitentem sollicitatum admonere de obligatione denunciandi Confessarium sollicitantem, vt pœnitens suæ obligationi satisfaciat, vt clarè constat ex verbis Bullæ Gregorij XV. ibi, *mandantes omnibus Confessariis, vt suos pœnitentes, quos nouerint fuisse, vt supra, ab aliis sollicitatos, moneant de obligatione denunciandi sollicitantes, seu, vt præfertur, tractantes.* Tum quia si pœnitens non teneretur sub mortali denunciare Confessarium sollicitantem, istæ Bullæ, quæ ad animarum salutem, & Sacramenti honorem, & reuerentiam institutæ sunt, ferè numquam suum sortirentur effectum. Tum quia istæ Bullæ cum hoc rigore, vsu, & consuetudine receptæ sunt in Hispania, Lusitania, & alibi; consuetudo autem est optima legis interpres. Tum quia pluribus in locis extant edicta Episcoporum, vel Inquisitorum præcipientia sub excommunicatione denunciationem huiusmodi Confessariorum sollicitantium; excommunicatio autem supponit peccatum mortale.

Obiicies primò, nullus obligari potest ad suam turpitudinem detegendam. *cap si quis aliquando, de pœnitent. dist. 1.* ergo pœnitens non tenetur sub mortali Confessarium denunciare, saltem dum ipse pœnitens Confessario sollicitanti consensum præbuit, seu peccatum cum ipso perpetrauit. Respondeo pœnitentem non obligari ad detegendam propriam turpitudinem, sed tantummodo ad manifestandum Confessarium, qui pœnitentem sollicitauit. Quamobrem pœnitens non tenetur dicere se consensum Confessario sollicitanti præbuisse, vel

cum ipso peccasse; sed hoc reticere potest, aut dicere potest se denunciare ex zelo Fidei, vel vt peccatum euitet, vel ne pœnas contra non denunciantes impositas incurrat.

Addo primò Inquisitores, vel Episcopos non debere pœnitentes interrogare, an ipsi consenserint; imò pœnitentes si interrogentur, an consenserint, non tenentur respondere, aut etiam negare possunt se consensisse (addita scilicet in mente aliqua restrictione, iuxta dicta in octauo Decalogi præcepto.) Ita *Suarez*, quem citat, & sequitur *Rodericus de Chuna quæst. 10. num. 7 ad finem, & Sanctarellus in tract. de hæresi cap. 44. n. 12.*

Addo secundò fœminam, quæ volens, aut imprudens crimen patratum cum Confessario manifestauit, non ob id puniendam esse, quia denunciatio non præcipitur, vt pœnitens puniatur, sed Confessarius, qui pœnitentem sollicitauit, vt bene *Rodericus à Chuna numer. 5.* & alij.

11 Obiicies secundò, præcepta humana non obligant cum graui incommodo; graue autem incommodum sentire videtur pœnitens, cum cogitur ad denunciandum Confessarium, cum quo peccauit.

Respondeo primò non esse valde onerosum pœnitenti denunciare Confessarium, cum quo peccauit, cum possit illius sollicitationem, & prouocationem ad actus illicitos manifestare, non explicata sua cooperatione, & consensu.

Respondeo secundò præcepta etiam humana aliquando obligare cum graui incommodo, dum ita postulat bonum communitatis, vel Religionis, seu dum Legislator intentionem habuit obligandi etiam cum graui incommodo, vt docui in tractatu de legibus *disp. 2. quæst. 8. punct. 2. num. 5. & seq.* bonum autem Religionis, & Sacramenti præponderat incommodo pœnitentis, & legislator etiam in hoc euentu intentionem habuit obligandi, vt colligitur ex illis verbis Bullæ Gregorij XV. *aut cum eis illicitos & inhonestos sermones habuerint.* Contrarium sentire videtur *Rodericus de Chuna quæst. 19.* vbi fusè probat metum mortis, aut honoris amittendi, seu infamiæ incurrendæ excusare à denunciatione, quia præcepta humana non obligant cum graui incommodo, sed contraria sententia, saltem, regulariter loquendo, sustinenda est. Tum quia ferè numquam huiusmodi periculum imminet. Tum quia incommoda, quæ sequuntur ex abusu Sacramenti pœnitentiæ in hac materia, præualent incommodis priuatarum personarum. Vide dicta *puncto præcedenti, num. 4. & seq.*

Obiicies tertiò, socius criminis interrogari non potest de complicibus: ergo neque pœnitens interrogari potest de Confessario, cum quo turpitudinem aliquam admisit; consequenter neque tenetur ipsum denunciare.

Respondeo socium criminis interrogari posse de complice in aliquibus casibus, quos innui in octauo Decalogi præcepto; inter illos autem casus hic etiam enumerari debet, vt patet, tum ex ibi dictis. tum ex constitutionibus Pij IV. Pauli V. & Gregorij XV. qui facultatem inquirendi concedunt Inquisitoribus, & pœnitentem obligant ad denunciandum Confessarium. Qui autem obligatur ad denunciandum, cogitur etiam ad respondendum, dum legitimè interrogatur; nam qui tenetur ad antecedens, tenetur etiam ad consequens, sine quo illud suo fine defraudaretur.

Obiicies quartò, nullus obligatur ad denunciandum id, quod probare non potest, vt docui *puncto præcedenti, num. 12.* cum autem fœmina probare nequeat prouocationem Confessarij ad turpia, sequitur ipsam non teneri ad denunciandum Confessarium, qui eam sollicitauit.

Respondeo ab ea regula hunc casum cum nonnullis aliis excipi, vt *puncto præcedenti, num. 13.* innui, cum *Roderico à Chuna quæst. 10. Sanctarello loco citato, num. 12. vers. obiicies tertio*, & aliis, etiamsi hæc denunciatio fiat Inquisitori, non tamquam Patri, sed tamquam Iudici, vt pœnam capiat de Confessario delinquente, quicquid nonnulli Doctores in contrarium senserint. Vide *Rodericum à Chuna quæst. 10.*

12 Rogabis contra quam virtutem peccet pœnitens non denunciando Confessarium sollicitantem.

Respondeo peccare contra virtutem Religionis, cuius intuitu Summus Pontifex istam denunciationem præcepit. Ratio est, quia actus in ea specie virtutis constituitur, quam Legislator respexit, dum actum præcepit, vt bene *Vasquez t. 2. disp 98. cap. 2. Rodericus à Chuna quæst. 10. num. 5.* & alij, quos retuli de legibus, sed Summus Pontifex, dum actum denunciationis præcepit, respexit virtutem Religionis, ne iniuria Sacramento Pœnitentiæ fiat, vel ne odium in ipsum Pœnitentiæ Sacramentum concipiatur, vel ab eo suscipiendo fideles retrahantur. Ergo Summus Pontifex actum denunciationis constituit in specie virtutis Religionis; consequenter omittés istam denunciationem peccat contra virtutem Religionis. Ita Rodericus à Chuna loco citato, contra nonnullos alios existimantes peccare contra obedientiam. Verum quidem est peccare contra obedientiam generalem, vt in omnibus peccatis contingere solet; sed falsum est peccare contra virtutem obedientiæ specialem, vt patet ex dictis de peccatis.

13 Secundò dubium est, vtrum pœnitentes eadem obligatione teneantur denunciare Confessarios, siue sollicitauerint ad venerea, siue ad alia peccata.

Respondeo negatiuè; quia Pontifices loquuntur de sollicitantibus ad inhonesta; nomine autem inhonestorum per antonomasiam, & ex cõmuni loquendi vsu intelliguntur peccata carnalia. Ita *Bartholomæus Gyptius loco supra citato, Rodericus à Chuna quæst. 8. num. 6. & seq. Sanctarellus in tract. de hæresi cap. 46. num. 1. Petrus Ledesma, & Paramus apud Rodericum num. 2. contra Peinam in direct. Inquisit. 2. par. comment. 8. vers. ille quoque,* vbi asserit huiusmodi Confessarium sollicitantem ad alia peccata grauiora, suspectum esse de hæresi.

Obiicies, de hæresi suspectus est Confessarius sollicitans pœnitentem ad peccata venerea: ergo multò magis suspectus de hæresi censetur sollicitans ad alia grauiora delicta, vt ad homicidia, latrocinia publica, & his similia. Ergo sicut pœnitens tenetur denunciare Confessarium sollicitantem ad venerea, ita multò magis denunciare tenetur Confessarium sollicitantem ad grauiora delicta.

Responderi potest primò negando primam consequentiam, quia Pontifices non præsumunt suspicionem de hæresi in quolibet delicto.

Respondeo secundò negando vltimam consequentiam, quia Pontifices obligant ad denunciandum Confessarium sollicitantem ad venerea, non autem ad alia peccata, à disparatis autem non valet illatio, *L. Papinianus exuli. ff. de minor.* & in delictis non est facienda extensio, *cap. in pœnis de reg. iur. in 6. & L. interpretatione. ff. de pœnis.*

14 Tertiò dubium est, vtrum extet obligatio denunciandi Sacerdotem, qui prouocauit aliquem ad actus inhonestos, dum assisteret celebrationi contractus matrimonij, vel dum ad Eucharistiam, Baptismum, vel aliud Sacramentum administraret.

Respondeo negatiuè, quia Pontifices loquuntur de sollicitantibus in confessione, vel occasione, aut prætextu confessionis, seu in loco, in quo pœnitentum confessiones excipiuntur, vel excipi simulantur. Ratio autem cur hoc statutum sit occasione confessionis, non autem reliquorum Sacramentorum, hæc esse potest, quia maius sollicitationis periculum imminet in confessione, quàm in reliquis Sacramentis. Cum enim pœnitentes peccata, ac prauos animi, ac corporis sui motus, & affectus secreto fateantur,

fateantur, improbus Confessarius inde facilè posset arripere occasionem prouocandi pœnitentem ad libidinem, nisi metu denunciationis, & grauis pœnæ coërceretur. Ita *Rodericus à Chuna quæst.* 16. *num.* 4. *& seq. Sanctarellus cap.* 46. *num.* 5.

15 Quartò dubium est, vtrum pœnitens, qui Confessarium sollicitantem non denunciauit, teneatur adhuc illum denunciare, quoties Confessarius ob aliorum delationem iam conuictus, vel confessus abiurauit, & pœnam ab Inquisitoribus recepit. Respondet *Seraphinus de Freitas in additionibus ad Rodericum, q.* 3. *n.* 34. non teneri; quia Confessarius iam supponitur emendatus, & non præsumitur amplius in idem crimen relapsurus.

Sed mihi distinguendum videtur, vel Confessarius confessus, seu conuictus fuit de sollicitatione illius pœnitentis, qui nondum denunciauit, vel confessus, seu conuictus fuit tantummodo de sollicitatione alterius; si cõfessus, seu conuictus fuit de sollicitatione illius pœnitentis, probabile est pœnitentem non teneri ad denunciandum Cõfessarium, qui iam abiurauit illud delictum, quia iudicium bis exerceri non solet in idipsum, & res semel iudicata, & punita, regulariter loquendo, in iudicium reuocari non solet, vt iterũ puniatur. Si verò Confessarius, confessus, vel conuictus tantũmodo fuit de prouocatione alterius pœnitentis, censeo pœnitentem adhuc teneri ad denunciandum, etiamsi Confessarius semel abiurauerit. Ratio est, tum quia hic non censetur sufficienter punitus, cum grauiores pœnas pro pluribus delictis, quàm pro vno rependere debeat. Tum quia absolutus, vel condemnatus in causa hæresis, accedente noua probatione, iterum puniri, & condemnari debet, vt pluribus docet *Roias de hæreticis* 2. *p. assert.* 49. *& seq.* ergo etiam in nostro casu accedente noua denunciatione puniri debet; consequẽter pœnitens tenetur præfatum Confessarium denunciare.

TERTIA PROPOSITIO.

16 Omnes tam mares, quàm fœminæ tenentur denunciare Confessarium, qui eos ad turpia sollicitare, vel prouocare tentauit, occasione, vel prætextu confessionis. Ratio est, quia Pontifices de omnibus generaliter loquuntur, præsertim Gregorius XV. asserit enim Confessarios teneri admonere pœnitentes de obligatione, quos nouerint, vt supra, sollicitatos fuisse; in superioribus autem mentionem facit de omnibus personis, ibi; *qui personas, quæcumque illæ sint, ad inhonesta, siue inter se, siue cum aliis quomodolibet perpetranda, &c.*

Ex quo patet non solum fœminã, quæ ad copulam, aut oscula, aut impudicos actus sollicitata fuit à Confessario occasione, prætextu, vel simulatione confessionis, teneri Confessariũ denunciare; verum etiam masculũ, siue prouocatus fuerit ad nefandum peccatum, siue ad mollitiem, siue ad alios libidinosos actus. Ita sentire debent communiter DD. post constitutionem Pij V. quamuis ante Gregorij constitutionem in dubium verteretur, an masculus ad nefandum peccatum prouocatus teneretur Confessarium denunciare. De qua re fusè disserunt *Stephanus Quarantin verb. confess. in Bulla Pij V. Rodericus à Chuna in tract. de sollicitantibus qu.* 6. *Emanuel Rodriq. tom.* 1. *quæst. regul q.* 59. *art.* 4. *& tom.* 2. *q.* 27. *art.* 3. *Anton. Sanctarellus in tract. de hæresi c.* 45. *Graffius cons.* 1. *de cognat. spirituali à num.* 45. & alij qui affirmatiuam sententiam sustinebant, licet *Paramus de orig. Inquisit. lib.* 3. *q.* 10. *n.* 92. & alij de hac re dubitarent, antequam Gregorij XV. constitutio ederetur.

17 Sed modò dubium est primò, vtrum pœnitens teneatur denunciare Confessarium, quem ipse pœnitens sollicitauit, & ad peccatum aliquod venereum induxit. Respondeo negatiuè. Ratio est, quia in Bullis sermo est de Confessariis sollicitantibus; hic autem non sollicitauit pœnitentem; sed ipse sollicitatus fuit à pœnitente, eiusque prouocationi consensum præstitit. Ita *Rodericus à Chuna quæst.* 11. *num.* 4. *Seraphinus de Freitas in additio. ad Rodericum. q.* 11. *n.* 24. *Sanctarellus cap.* 46. *nu.* 4. contra *Paramum loc. cit. q.* 10. *ad finem, Graffium cons.* 7. *num.* 8. *de pœnit. & remiss.*

Ex quo licet inferre, fœminam non obligari ex vi constitutionum Apostolicarum ad denunciandum Confessarium, cui expresse, vel tacitè suum libidinosum animum erga ipsum significauit, vt ipsum ad peccatum induceret, & Confessarius occasionem inde arripit turpem aliquem actum cum ea exercendi. Ita DD. citati.

Hoc tamen intelligitur, modò fœmina turpem suum amorem Confessario significet animo ipsum prouocandi; tunc enim ipsa dicitur sollicitare Confessarium, non autem ab ipso sollicitari. Secus si hoc aperiat Confessario animo confitendi, seu accusandi se de prauo illo affectu, aut animo petendi ab ipso consilij, & Confessarius ansam inde assumat explendæ libidinis; tunc enim Confessarius dicitur sollicitare pœnitentem.

18 Secundò dubium est, vtrum fœmina teneatur deferre Confessarium, qui eam sollicitauit ad peccandum cum alio. Respondeo affirmatiuè, quia in Bulla Gregorij dicitur, *siue inter se, siue cum aliis*, vt patet ex dictis *propositione* 2 *ampliat.* 3. *n.* 5.

19 Maior difficultas est, vtrum fœmina teneatur deferre Confessarium, qui eam induxit, vt filiam sibi prostituat, seu aliam inducat ad peccandum secum, vel cum alio. Respondeo teneri, quia in Bulla Gregorij non solum prohibetur sollicitare pœnitentem ad peccandum secum, vel cum alio, verum etiam interdicuntur sermones, siue tractatus inhonesti, vt patet ex illis verbis, *aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, siue tractatus habuerint.* Ita Suarez, & alij, quos sequitur *Rodericus de Chuna qu.* 17. *nu.* 9. *&* 12. *Graffius in simili cons.* 1. *de cognat. spirituali. n.* 38. *Seraphinus de Freitas apud Rodericum n.* 14.

20 Tertiò dubium est, vtrum Confessarius à fœmina in confessione sollicitatus teneatur fœminam Sancto Inquisitionis Officio deferre. Respondeo negatiuè, quia Constitutiones Pontificum editæ sunt ad comprimendã Confessariorum audaciam, & de Confessariis sollicitantibus fœminas, non autem de fœminis sollicitantibus Confessarios loquuntur. Ita *Rodericus de Chuna q.* 9. *n.* 3. *Sanctarellus c.* 46. *n.* 4. contra *Paramum loc. cit. q.* 10. *in fine lib.* 3.

21 Quartò dubium est, vtrum illa, quæ est filia spiritualis ratione Baptismi, confirmationis, vel pœnitentiæ, teneatur deferre patrem spiritualem, à quo sollicitata fuit ad venerea. Respondeo negatiuè, si sollicitata fuit alia occasione, quàm occasione, seu prætextu, vel simulatione confessionis, vt si mulierem, transacta confessione, domi suæ visitauit, vt eam prouocaret ad peccatum, aut si eam litteris, vel internunciis ad libidinem sollicitauit. Ratio est, quia præfatæ constitutiones loquuntur de personis, quæ ad venerea sollicitantur, aut alliciuntur in confessione, vel prætextu confessionis, &c. Ita *Graffius* 1. *par. decis. lib.* 2. *cap.* 48. *n.* 16. *& decis. reser. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 29. *Emanuel Rodriquez quæst. regul. q.* 27. *art.* 2. *Rodericus à Chuna q.* 5. *n.* 15. *Sanctarellus cap.* 44. *n.* 15. & alij.

QVARTA PROPOSITIO.

22 Sacerdos sollicitans pœnitentem in confessione, seu occasione, vel prætextu confessionis, iuxta dicta in præcedentibus, grauibus pœnis afficiendus est pro qualitate criminis; sic enim expresse decernitur in Bulla Gregorij XV. ibi, *& quos in aliquo huiusmodi nefariis excessibus culpabiles reppererint, in eos pro criminum qualitate, & circumstantiis, suspensionem ab executione ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum & officiorum quorumcumque ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, necnon vocis actiuæ, & passiuæ, si regulares fuerint, exilij, damnationis ad triremes, & carceres etiam in perpetuum absque vlla spe gratiæ, aliásque*

INDEX
RERVM OMNIVM, QVÆ
in Tractatibus variis continentur.

A

Alicui

Eccle

F

Matc

N

O

P

Q

R

S

Sollici

T

V

FINIS.

TRACTA